

*Ecclesia, quae est vera Mater & cultrix iusti-
tiae, non potest completari cum aliena iu-
ctura.*

Festum S. Josephi cum incidit in Feriam V. octavani. ^{et in octaviis} ~~plures missae~~ ^{plures missae} ~~celebrantur~~ ^{celebrantur} sed S. Congregatio ~~debet~~ ^{debet} pag. 178

... ..

... ..

OFFICIALIS

C U R I Æ

ECCLESIASTICÆ.

OFFICIALIS

CURIAE

ECCLIASTICAE

Diem. L. III. 10

ser 18
C.
OFFICIALIS
CURIAE ECCLESIASTICAE

Ad Praxim pro Foro Ecclesiastico, tum Sæculari,
tum Regulari, utiliter aptatus, ac Summorum
Pontificum Litteris, Oecumenicorum Conciliorum
Decretis, Sacrorum Canonum Statutis, necnon
recentioribus Sacrarum Congregationum Rescriptis
opportune instructus:

AUCTORE R. P. F.

AUGUSTINO MATTHÆUCCI

LUCENSI, Ordinis Minorum Regularis Observantiæ
S. FRANCISCI, Sacræ Theologiæ Lectore Jubilato,
ac in Romana Curia olim Secretario.

OPUS PRÆLATIS, REGULARIUM SUPERIORIBUS,
Parochis, Confessariis, cunctisque Ecclesiasticis, necnon Theologis,
Dogmatistis, Canonistis, Jusconsultis, Causarumque Patronis maxime
utile, ac necessarium.

Bibliotheca
Monasterii
Procapis
Ord. S. Benedicti

VENETIIS, MDCCXXXIV.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

Alvise Polani Kay. Historian.

FACULTAS ORDINIS.

FR. COELESTINUS A MEDIOLANO

Ordinis Minorum Regularis Observantiæ S. P. N. Francisci, Lector Jubilatus, in hac Cisimontana Familia ejusdem Ordinis, etiam Discalceatorum, V-Commissarius Generalis, Reformatorum D.cretus perpetuus, & servus.

CUm Librum, cui titulus est: *Officialis Curia ad praxim pro Ecclesiasticis, tum Sacularibus, tum Regularibus &c.* à Rev. P. Fr. Augustino Lucense hujus nostræ Provinciæ Observantis Romanæ Lectore Jubilato, & ex Custode elaboratum, duo ejusdem Ordinis nostri Theologi de mandato nostro reviderint, Nobisque scripto retulerint, pralo dignum esse, utpotè nihil Catholicæ Fidei, morumque sanctitati repugnantem, imò sanam doctrinam redolentem; ideò, ut imprimi possit, si iis, ad quos spectat, ita videbitur, quantum nostra interest, concedimus, & indulgemus. In quorum fidem præsentem propria manu subscriptas, ac sigillo majori munitas dedimus: Romæ ex Araceli die 15. Septembris 1708.

*Fr. Coelestinus à Mediolano
V-Commissarius Generalis.*

Loco † Sigilli.

De mandato Sux Reverendissimæ Paternitatis
*Fr. Franciscus Cajetanus de Verona,
Secretarius Generalis.*

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per attestato del Segretario nostro, nel libro intitolato: *Officialis Curia Ecclesiastica ad Praxim &c. P. Fr. Augustini Matthæucci Lucensis*, stampato in Roma nell' anno 1709. niente esservi contro Principi, e buoni costumi, concediamo licenza che possi esser stampato, osservando gl' ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. 27. Maggio 1710.

{ Carlo Ruzini Kay. Proc. Riform.

{ Alvise Pisani Kay. Riform.

Agostino Gadaldini Segr.
IN.

I N D E X T I T U L O R U M.

Cap. I. Officialis quoad Abbatissæ electionem. pag.	1.	nem ab Jurisdictione Ordinarii. p. 130.
Cap. II. Officialis quoad Absolutionem a casibus reservatis. pag.	5.	Cap. XX. Officialis quoad Exequias. pag.
Cap. III. Officialis quoad Allocutionem cum Monialibus. pag.	8.	Cap. XXI. Officialis quoad Festos dies. pag.
Cap. IV. Officialis quoad Altaria privilegiata. pag.	13.	Cap. XXII. Officialis quoad Fori Ecclesiastici privilegium. pag.
Cap. V. Officialis quoad Apostatas. p. 15.		Cap. XXIII. Officialis quoad Habitum Regularem. pag.
§. Unicus. Appellatio. pag.	20.	Cap. XXIV. Officialis quoad Immunitatem Ecclesiarum, & Monasteriorum. pag.
Cap. VI. Officialis quoad Approbationem ab Ordinario ad sæcularium Confessiones. pag.	24.	Cap. XXV. Officialis quoad Incurribiles expellendos. pag.
Cap. VII. Officialis quoad Benedictionem. pag.	29.	Cap. XXVI. Officialis quoad Indulgentias. pag.
Cap. VIII. Officialis quoad Bona Ecclesiasticorum, & Monasteriorum. p. 37.		Cap. XXVII. Officialis quoad Interdictum. pag.
Cap. IX. Officialis quoad Appellationes. p. 45.		Cap. XXVIII. Officialis quoad Juspatronatum. pag.
Cap. X. Officialis quoad Celebrationem Missarum. pag.	48.	Cap. XXIX. Officialis quoad Jus Regalia. pag.
§. I. Constitutio Innoc. XII. super celebratione Missarum. pag.	51.	§. I. Suprema Romani Pontificis potestas in temporalia Principum. pag.
§. II. Dubia concernentia celebrationem Missarum. pag.	61.	§. II. Primatus Romani Pontificis supra jus positivum Ecclesiasticum. p. 212.
§. III. Oratoria. pag.	72.	§. III. Primatus Romani Pontificis supra Concilium generale. pag.
Cap. XI. Officialis quoad Clausuram Monialium. pag.	76.	§. IV. Romani Pontificis infallibilitas, etiam extra Concilium. pag.
Cap. XII. Officialis quoad Cõciones. p. 82.		Cap. XXX. Officialis quoad Legata facta Fratribus Minoribus de Observantia. pag.
Cap. XIII. Officialis quoad Confessarios Monialium. pag.	86.	Cap. XXXI. Officialis quoad Litteras Apostolicas. pag.
Cap. XIV. Officialis quoad Confraternitates. pag.	88.	Cap. XXXII. Officialis quoad Moniales. pag.
Cap. XV. Officialis quoad Conservatores. pag.	92.	Cap. XXXIII. Officialis quoad Negotiationem per Ecclesiasticos. pag.
Cap. XVI. Officialis quoad Conventus. pag.	98.	Cap. XXXIV. Officialis quoad Novitios. pag.
Cap. XVII. Officialis quoad Declarationem Regulæ S. Francisci. pag.	106.	
Cap. XVIII. Officialis quoad Electionem Prælatorum. pag.	117.	
Cap. XIX. Officialis quoad Exemptionem		

Cap.

Cap. XXXV. Officialis quoad Ordines.	pag.	272.	Cap. XLVII. Officialis quoad Sanctorum Canonizationem.	pag.	359.
§. Unicus. Irregularitas.	pag.	281.	Cap. XLVIII. Officialis quoad Sepulchras.	pag.	369.
Cap. XXXVI. Officialis quoad Parochos.	pag.	287.	Cap. XLIX. Officialis quoad Simoniam in Beneficiis.	pag.	379.
Cap. XXXVII. Officialis quoad Præcedentiam.	pag.	297.	Cap. L. Officialis quoad Simoniam in Electionibus.	pag.	391.
Cap. XXXVIII. Officialis quoad Prælatum Regularem.	pag.	303.	Cap. LI. Officialis quoad Syndicos Apostolicos.	pag.	400.
Cap. XXXIX. Officialis quoad Privilegium Canonis.	pag.	316.	Cap. LII. Officialis quoad Tertiarios.	pag.	403.
Cap. XL. Officialis quoad Processiones.	pag.	324.	Cap. LIII. Officialis quoad Testamenta.	pag.	407.
Cap. XLI. Officialis quoad Professionem.	pag.	327.	§. Unicus. Codicillus.	pag.	418.
Cap. XLII. Officialis quoad Quartam funeralium.	pag.	336.	Cap. LIV. Officialis quoad Tribunal Regulare.	pag.	418.
Cap. XLIII. Officialis quoad Quæstas.	pag.	339.	Cap. LV. Officialis quoad Visitationem per Prælatos.	pag.	435.
Cap. XLIV. Officialis quoad Redditus Ecclesiasticos.	pag.	341.	§. I. Visitatio Ecclesiæ Parochialis.	pag.	437.
Cap. XLV. Officialis quoad Res Ecclesiarum & Monasteriorum non alienandas.	pag.	349.	§. II. Visitatio Regularium.	pag.	440.
Cap. XLVI. Officialis quoad Sacramentorum administrationem.	pag.	356.	§. III. Visitatio Monialium.	pag.	444.
			Cap. Ultimum. Officialis quoad Visitationem Ordinarii respectu Regularium.	pag.	445.

A D L E C T O R E M.

Vibus rationibus, quibusque partium studiis hujus Operis auctor dicitur, ubicumque de Fori competentia Ecclesiastici cum seculari, seu de Ecclesiastica Immunitate, & illuc spectantibus scribit, non fuit opus te admonere, Candide Lector. Facillimè etenim id ex lectione animadvertes, & ni fallor tam scribentis genium, & statum, quam temporum necessitatem, seu majoris corruptelam agnosces. Ceterum ne imprimendi operis permissu, quæ continentur approbati, aut ad Fori praxim, aut quocumque alio modo existimares, promittendum fuit eò impressorum dumtaxat rationibus, & mercatura id datum fuisse, ac si id ageretur non deesse celeberrimos Doctores, solidasque doctrinas, quibus Principibus, & Magistratibus, contra novarum opinionum sectatores, sua jura probe consent.

OFFICIALIS

CURIÆ ECCLESIASTICÆ.

CAPUT I.

Officialis quoad Abbatisſæ Electionem.

SUMMARIUM.

- 1 *Præſcripta, à Conc. Tridentino ſervanda in electionibus Abbatiſſarum.*
- 2 *Electiões per ſecreta ſuffragia ſunt faciendæ.*
- 3 *Error, & ignorantia non excuſat.*
- 4 *Ætas neceſſaria in eligendis.*
- 5 *Quo loco electiones ſint faciendæ?*
- 6 *Abbatiſſatus triennium non excedit.*
- 7 *Superior non ſuffragatur in electione Abbatiſſæ.*
- 8 *Agitur de intereſſentia Ordinarii in electione Abbatiſſarum exemptarum.*
- 9 *Vota recipiuntur à Superiore Regulari.*
- 10 *Non aduocantur ab Epifcopo, neque à Vicario, aut Cancellario.*
- 11 *Abbatiſſæ exemptæ non confirmantur ab Ordinario.*
- 12 *Quanam Moniales ſint ineligiblees?*
- 13 *An Conuerſa ſuffragium habeant in electionibus.*
- 14 *Quanam Moniales in electionibus Abbatiſſarum Ordinis S. Clara vocem aliam habeant?*

IN Abbatiſſarum electione, ſicut & cæterorum Superiorum, ea in praxi ſunt obſervanda, quæ *Trident. ſeſſ. 25. c. 6. de Regul. expreſſe, ut infra, diſponit: in electione Official. Cur. Erel.*

Electiões Superiorum quorumcumque, &c. & Abbatiſſarum ac aliarum Præpoſitarum, quæ omnia recte, & ſine ulla fraude ſint in primis Sanctæ Synodus diſcretè præcipit, omnes ſupradictos eligi debere per vota ſecreta, ita ut ſingulorum eligentium nomina numquam publicentur. Et infra: Si verd contra hujus Decretis conſtitutionem aliquis eleſtus fuerit, eleſtio irrita ſit. Ex quibus liquet, Concilium ea ſtatueri, quæ ad id conducunt, ut electiones ſint liberæ. Quippè liberius quilibet proſert, quod in conſcientia ſentit, ſi de ſecreto non dubitet: & facilius vitantur incommoda, quæ à publicatione poſſent in Monaſteriis, propter neceſſitatem ſimul vivendi, oriri, ex obſervatis ab Engel. Colleg. uni-verſi juris Can. lib. 1. de Electione, n. 35.

2 Nec ſecreto Electionis officiis aſſumere duos probatos, prudentesque viros, qui eligentium ſuffragia audiant, & notent. Quia id non facit, quin electio ſit ipſis Monialibus ſecreta, prout notat etiam Pellizarius de Monialibus, cap. 10. ſeſſ. 2. ſub ſeſſ. 1. q. 10. n. 99. & ſunt neceſſariò adhibendi tamquam Scrutatores, ut de electionis validitate ſint teſtes, & ſine fraude, ac dolo contigiſſe ſciant.

Quare ſive vota Monialium ſcripto, ſive ore tenus Superiori dentur, nullo modo debent ipſarum nomina publicari. Aded ut, ſi Scrutatores publicando ſcrutinium, ſimul publicent nomina eligentium, vel, ſi nomina deſcribantur in decreto electionis, electio eſt nulla, quia non ſecreta, ut tradit Paſſerinus de el. li. c. 17. quaſt. 13. n. 11. & de-

& declaravit Sacra Congreg. E. op. in Melphitens. electionis Abbatis 3. An. 1696. Monacel. for. p. 1. fol. 22. r. 11. n. 14. Atque ita Scrutatores vota, non nomina Monialium debent notare. Ubi verò electio sit per schedulas, sunt istæ comburendæ ante publicationem decreti electionis coram ipso Præsidente, juxta const. Et communis cura Sixti V. Bullar. Rodr.

Officeret electioni, si una ex suffragantibus voce intelligibili, & alia suffragium redderet Præsidi sic, ut, quæ magis essent propinquæ, cui esset datum, audirent, etenim in casu secreta nec diceretur, nec esset; sed nulla. Quod, attento Decreto irritanti ibidem appposito, dubium non est, cum clausula Decreti irritantis, ipso jure actum contra ipsius tenorem gestum annullat, ex Glossa in Clementina, Cum si de Concess. præfend. verbo præsupponendum. Et firmant Doctores apud Sperell. decis. 161. n. 11. ad dentes, nec vigore consuetudinis sustineri electionem aliter factam; quia, ut ipse notavit, decretum irritans omnem tollit consuetudinem in contrarium, etiam futuram; eoque sustinet formam substantialem induci.

Hinc notandum, quod licet ex omissione eorum, quæ sunt de solemnitate non substantiali, electio ipso jure non irritetur sed annullanda reddatur; oppositum sequitur in eorum defectu, quæ sunt de ipsius substantia.

Nec faveat electioni, quod Monialis ex errore, & Juris ignorantia (quæ per DD. tam in muliere, quam in minori præsupponitur) votum reddiderit, quia ex c. quodam de præbend. in 6. & ibi Glossa, & c. quia Cunctis de concess. præb. item in 6. decretum irritans, etiam ignorantes ligat quoad nullitatem actus, non quoad poenam, Gonzalez in prim. v. 2. cap. 2. num. 12. de constit. nam ignorantia eorum, quæ sunt de substantia, actum non legitimat. Et patet ex clausula, quæ sapè in Pontificiis constitutionibus apponitur, ut sequitur: Irritum, & inane, si secus super his à quaquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Et in terminis decrevit Sacra Congregatio Concilii apud Sperell. loc. cit. num. 34. ut infra: Electio Abbatis facta per vota non secreta per ignorantiam hujus Decreti, (nempe cap. 6. sess. 25. de Regul.) non valet, nec Episcopus potest dispensare, ut

verum: sanctissimus tamen dispensat, consideratis circumstantiis.

4 Eligendarum qualitates, & ætas habentur ejusdem, sess. 1. 7. ibi: Abbatis, & Priorissa, & quocumque alio nomine Præfata, vel Præposita appelletur, eligatur non minor annis quadraginta, & qua octo annis post professionem laudabiliter vixerit.

Annus quadagesimus debet esse completus, ut firmat S. C. C. in una Neapolitana sub die 24. Septembr. 1678. lib. 10. Decretor.

Si verò non sit in Monasterio quadagenarius: Ex his, subdit Concil. quæ in eodem Monasterio annum trigesimum accesserint, & quinque saltem annis post professionem rectè vixerint, Episcopi, vel alio Superiori consensiente, eligatur. Quod si nec etiam hujus ætatis reperietur, postulanda esset à Sede Apostolica.

5 In loco patenti electio fiat, ex eodem c. ibi: Is verò, qui electioni præstet, Episcopus, sive alius Superior, Clausuram Monasterii non ingreditur, sed ante Cancellorum fenestellam Vota singularem audiat, vel accipiat. Per disjunctivam Audiat, vel Accipiat, datur libertas, ut electio fiat, vel per schedulas quæ continentur in verbo Accipiat, vel ore tenus, quod continetur in verbo Audiat.

In reliquis, ut caput concludit, servantur singulorum Ordinum, vel Monasteriorum Constitutiones.

6 Abbatis triennium Præfecturæ non debent excedere, ad tenorem Constit. Gregorii XIII. l. 80. Bullar. tom. 2. incip. Expo. scit debitum, ibi: Abbatis aut alia præfata non amplius perpetua, seu ad vitam, sed triennales tantum, à Conventu cujuscumque Monasterii juxta decreta Sac. Concil. Trident. & Regularium suorum Ordinum instituta, eligantur, & præficiantur; quæ postmodum, elapso triennio, suis Officiis persunta præesse desinant, omnique prorsus persunta auctoritate, & à regimine, & administratione Monasterii per triennium à die finis administrationis inchoandum, abstineant; quo elapso, servata eadem forma Concil. Trident. iterum, & pluries eligi possint.

Quod inviolabiliter, & perpetuè in futurum observari præcepit, & iterum statuit Sixtus V. allegata Const. Et communis cura, quoad eas curæ Fratrum Minorum de Observ. commissas, ut sequitur: Abbatis, vel alia Præfata quoruncumque Monasteriorum Monialium ipsorum Fratrum cura com-

missa-

missarum, ad summum triennales sint, & suis officiis, elapso triennio, persunt. &c. Sed saltem per integrum triennium, à die finis sui officii administrationis numerandum, nullum Abbatissam, seu prefekturam Monasteriorum, aut aliud officium; neque aliquam potestatem, vel auctoritatem in eis obtinere, vel exercere possint, aut debeant.

Ubi verò Abbatissa ex gratia S. Congregationis eligitur pro secundo triennio, non potest iterum à Monialibus eligi ad tertium triennium sine nova dispensatione, qua pro eo habilitetur. Quoniam gratia utique concedit, quod de jure haberi non potest, at non alterat naturam rei concessæ. Proinde cum Abbatissatus de jure petat, expleto triennio, vocationem ab officio; dum conceditur pro tempore determinato, concessio est in terminis limitatis absque alteratione, & extensione ad aliud tempus, prout Sac. Congr. deputata ab Innocentio XII. pro causis Congregationis Cassinensium 26. Febr. 1692. Respondit ad quintum: contra Pelizar. de Monial. cap. 7. n. 47. Monacell. ibid. n. 12.

Unde, completo triennio, si casus occurrat, ut non eligatur nova Abbatissa, non potest illa, quæ tempus implevit, continuare in regimine, titulo Præsidentis, vel alio, sed gubernium dandum est seniori Moniali, ut censuit Sac. Congreg. Episcopi in Marzarien. 18. Martii 1700. apud Monacell. cit. n. 11. Proinde cautè legendus Miranda de Monial. q. 7. art. 9. conc. 2.

7 Sic Monialibus in hujusmodi electionibus competit suffragari, ut ipsarum Superiores ad ad id jus non habeant, ex Sac. Congr. Conc. 23. Maji 1621. Lant. verbo Abbatiss. n. 4. ut infra, S. C. censuit nunquam licere Monialium Superioribus, aut Scruatoribus dare votum in electione Abbatissæ; atque electionem in vim hujusmodi voti celebratam vires aliquas non obtinere.

8 Cum Præfato Regulari potest electioni Abbatissæ Monasterii exempti interesse Ordinarius, per se, vel per alium, non alios, juxta dispositionem celeberrimi Constit. Gregorii XV. Inscrupibili 18. Bull. rom. 3. ibi: Ac similiter possit Episcopus una cum Superioribus Regularibus quarumcumque Abbatissarum, Priorissarum, prefektarum, vel Præpositarum eorundem Monasteriorum, quocumque nomine appellentur, electionibus per se, vel per alium interesse; & præsidero. Ideo

est ordinario dies electionis significandus; ipseque expectandus, si ipse expressè declaraverit, vel per se, aut per alium velle interesse; adeò ut possit in Regulares animadvertere, si ante tempus significatum ad electionem procedant, ex S. C. C. ad dubia super alleg. Const. eidem proposita, ut in Bullario lococitato. Et, eo nolente accedere, facta sustinentur ut valida; Pignatell. rom. 8. Consul. 120. Pasqual. ad Laur. de Franchis par. 1. sub num. 32. cum quo, vel Vicario, non assistit Notarius Episcopalis, prout in terminis firmavit Sac. Congr. Con. sub 4. Maji 1675. lib. 19. decret. pag. 65. à tergo, in una Neapolitana; quæ ab Archiepiscopo Neapolitano interrogata.

I. An Electionibus Abbatissarum una cum Vicario Generali interesse possit etiam Notarius Archiepiscopalis?

II. An dicta electio facta absque interessentia Vicarii, & Notarii, sit contra Const. præfatam; an propterea nulla? Ad utrumque responsio negativa. Secundum dubium fuit propositum ad videndum, an subsisteret electio Abbatissæ facta à Superiore Regulari, qui noluit Notarium admittere, & ad electionem processit, non obstante, quod propterea Vicarius Generalis protestationem præmiserit de nullitate.

Et hinc inferas, quòd sicut non conceditur, quòd cum Vicario electioni intersit Notarius; sic videtur, quòd nec jus assistat, neque sit in potestate Ordinarii assumere alios, qui cum ipso intersint electionibus Abbatissarum Monasteriorum Regularibus subjectorum. Quod videtur esse ad tenorem allegatæ Const. quæ pluralitatem excludit, & in numero singulari dispositionem concipit, per se vel per alium; & per alternativam, vel, non per copulativam, &c. Verum, si consuetudine alicubi sit aliud indutum, religiosè servetur.

Constitutio Greg. per illud præsidero plus Episcopo confert, quàm ut præstet solam præsentiam, hoc enim ei conceditur per verbum interesse; quod fuit etiam observatum à Sanctior. Comment. cap. 11. stat. 7. ver. Dubitatur quare; sed dat ei, ut assistat tamquam Superior dirigens electionem, ut canonicè fiat, & sine fraudibus, & violentia contingat.

9 Verum inde non habet, ut possit exquirere, aut vota Monialium recipere, sed

Cap. I. Officialis

exquirenda, & recipienda esse à Superiore Regulari privative quò ad Episcopum, eodem tamen sciente, & audiente, firmat S. C. C. 10. Septembr. 1650. apud eundem Lant. n. 2. ut sequitur; S. C. C. censuit Episcopum in Electione Abbatisse Monasterii Monialium Regularibus subiectarum, non posse exquirere seu recipere vota Monialium, sed illa exquiri, & accipi debere à Superiore Regulari, sciente tamen, & audiente eodem Episcopo.

Nec potest eas ante actum electionis personaliter audire, & interrogare in materia ad electionem spectante, prout ipsa S. Cong. sub die 4. Octobris 1638. rescripsit Episcopo Anconitano, ut infra; La facoltà del Vescovo nell' eleggersi un' Abbadessa, o Prioressa non passa più oltre, che l' intervenire ad assistere all' elezione, o per se stesso, o per interposta persona, come si raccoglie dalla Bolla di Gregorio XV. Perchè dunque il Provinciale de' Minori Osservanti di questa Provincia della Marca, ha rappresentato, che V. S. abbia pretensione di sentire, ed ascoltare personalmente, in materia elettorale, le Monache d' uno de' costui Monasterij, soggetto al suo Ordine, avanti l' atto dell' elezione, che devon fare dell' Abbadessa, hanno voluto questi EE. miei Signori, che io scrivessi a V. S. che ella in quest' affare si regoli con la disposizione, e tenore della medesima Bolla. Saranno ora le sue pari di non partirsi dalla formalità di quella. Lant. ibid. num. 3.

10. Neque idem potest adnotare vota juxta Sac. Cong. Ep. & Reg. declarationem tenoris, qui sequitur, Sac. Congr. &c. inhabendo declarationi aliam die 18. Martii facta, iterum censuit, & declaravit, in electionibus Abbatisarum in Monasteriis Regularibus subiectis, adnotationem suffragiorum non pertinere, neque ad Episcopum, neque ad ejus Vicarium, prout neque ad Cancellarium 19. Junii 1671.

11 Nec minus habet jus electas Abbatissas confirmandi, ex S. C. C. ubi in Bullario ad dubium 3. eidem, occasione Bullæ Greg. propositum, quo quærebatur, An per eandem Constitutionem in illis verbis, Possit Episcopus una cum Superioribus Regularibus quorumcumque Abbatissarum, &c. electionibus per se, vel per alium interesse, ac presidere, jus Abbatissas confirmandi Episcopis attributum consentur? Respondit, jus confirmandi Abbatissas minime fuisse Episcopi per Constitutionem attributum. Sed, ut cum aliis no-

tat Laymann. Q. 2. Can. cap. ultimo q. 234. confirmanda est à Superiore Regulari, ut potest Prælato immediato: Ex eo potest inferri, ad eundem Ordinarium non spectare electionem publicare; verum est servanda consuetudo.

Quod spectat ad confirmationem exemptarum Abbatissarum, quæ quolibet anno à Superiore Regulari, vel ejus Delegato fiunt, quoad intercessionem Ordinarii, debet servari solitum, ut disponit S. C. Episcop. respondens precipis ei datis à Provinciali Provincie Observ. Brixie, exponente: Che Mon-Sign. Vescovo di Crema pretendia contro la Const. di Greg. XV. che li concedo solo d' intervenire all' elezione della Badessa, che vive sotto la cura dell' Oratore, di voler anche intervenire alle conferme, che la Religione suol fare, & che se bene il medesimo Prælati da quarant' anni in qua si è uniformato a quello, che si pratica in tutte l' altre Diocesi, ad ogni modo presentemente si è così fissato in questa pretensione, che non essendo stato chiamato per la suddetta conferma, non vuol, che sia riconosciuta la Badessa di quel Monasterio: supplica per tanto l' Oratore l' EE. VV. d' ordinare al medesimo Vescovo, che avendo ragioni d' assistere alla conferma, lo produca a cotesa S. Congr. &c.

S. C. audito Episcopo Cremonensi, referente Em. Gualterio, censuit circa hujusmodi Abbatissarum confirmationis secundum ea, quæ proponuntur, esse observandum solitum, prout presentis. Decreti tenore observari mandat. Roma 15. Maji 1671.

12 Est in Abbatissam ineligibilis illegitima; ejusque electio, si absque Apostolico indulto contingat, nulla à S. C. C. declaratur in una Nullius 27. Aprilis 1630. lib. 4. Dec. fol. 278. Circumscriptionis Privilegiis Apostolicis, si qua fuerint Religioni concessa, censuit electionem Monialis illegitima in Abbatissam absque dispensatione Apostolica esse irritam. Item tertia soror germana, Sac. Congr. prout infra c. 32. n. 3. & publicè poenitentiata. Sac. Congr. 3. Octobris 1636. Flosc. Nicol. verb. Abbatissa n. 8. nisi poenitentia fuerit salutaris. Ubi n. 6. ex Congreg. 16. Aprilis 1652. refert, observandum esse statutum, si alicubi haberetur, quòd soror non possit succedere sorori in Officio Abbatissatus. Et vidua, præterquam inter Convertitas, Sac. Congr. 28. Februarii 1614. idem verb. vidua, n. 6.

Quoad Absolut. à Casibus Reserv.

5

13 Quoad suffragia per Conuersas ferenda seruetur consuetudo ex S. C. Nicol. E. v. conuersus n. 10. & S. C. Episc. in Merden. 4. Decemb. 1699.

14 In Ordine Minor. de Observ. votum in huiusmodi electionibus non habent quæ duos annos à professione emissâ non excesserint, prout eorundem stat. c. 1. §. 9. m. 6. Quod prius expressè quoad Moniales ejusdem Ordinis regimini subiectas, siue primi, siue secundi, siue tertii, aut alterius Ordinis S. Claræ, & S. Francisci decreverat Eugenius IV. Constit. Ordinis tui la 28. Bull. tom. 1. ut infra. Et ut supradicta Moniales, ac Sorores melius gubernentur, volumus, quod in electione, & creatione Abbatisarum, Ministrarum, & Matrum, illa tantum ex ipsis Monialibus, & sororibus vocem habeant, quæ per annos tres, vel circa, in earundem Monasteriis, vel Collegiis fuerint: in qua creatione, & electione major pars votorum, ad minus medietatem superans, debet convenire. Quod subindè disposuit Nicolaus V. Constit. Digna reddimur, apud Confessum de privileg. monach. p. 1. ibi: Quia Abbatisarum electione, si à majori parte earum (Monialium) vel numero dumtaxat, facta fuerint, Canonica Censeantur. Cum vota sunt paria, renovatur scrutinium, S. C. 21. Julii 1621. Nicol. cit. v. electio n. 12.

CAPUT II.

Officialis quoad Absolutionem
à casibus reservatis.

S U M M A R I U M.

- 1 Quid sit casus reservare?
  - 2 Actus reservationis est localis.
  - 3 Possunt Regulares absolvere seculares à reservatione in alia Diœcesi: limita:
  - 4 Non verò à censura in ea reservata.
  - 5 Ex vi suorum Privilegiorum non possunt absolvere à casibus reservatis Episcopo Diœcesano sine ejus licentia, usque ad 10.
  - 11 Quanam vota possint Regulares commutare?
  - 12 Quid de casibus Sedi Apostolica reservatis? ad 15.
  - 16 An venialia possint reservari?
  - 17 A censuris ab homine laici Regulares non possunt absolvere.
- Official. Cur. Eccl.

18 Non possunt absolvere violatores immunitatis Ecclesiasticæ, nec ab heresi.

19 An excommunicatus denunciatus possit in articulo mortis absolvere?

1 **R**eservare casus aliud non est, quàm jurisdictionem in inferiorem Sacrodotum restringere, seu limitare. Accipitur utique in Sacrodotali Ordinatione potestas seu jurisdictio absolvendi à peccatis, at solum in habitu, seu actu primo; quia non dat ordinatio subditos, in quos possit collata potestas exerceri. Solum illius executio, vel jurisdictio in actu secundo obtinetur, cum Ecclesia per suos Prelatos designat Sacerdoti subditos, in quos judicariam exerceat potestatem. Quod fit, vel per collationem Parochialis beneficii: vel prævia approbatione, data facultate ad confessiones audiendas. Approbatio autem nil est aliud, ex Layman. Theol. Mor. lib. 5. tract. 6. cap. 11. n. 3. quàm authentica declaratio, & restitutio personam habilem, & dignam esse, cui jurisdictio ad confessiones audiendas conferri possit.

2 Actus reservationis est localis, restrictus ad Diœcesim Episcopi reservantis, ad text. Trid. sess. 14. c. 7. de cas. reserv. & inde non afficit Regulares, ad confessiones secularium audiendas approbatus, existentes extra reservantis Diœcesim.

3 Quare existentes in Diœcesi A possunt à casibus reservatis tantum in Diœcesi B absolvere poenitentes, ex hac ad se confugientes; dummodò in fraudem, & ad declinandum judicium, & forum proprii Pastoris ipsi poenitentes non accesserint, ut expressè in Const. superna Clement. X. la 7. Bullar. tom. 5. ibi: Possit autem Regularem Confessorem in ea Diœcesi, in qua est approbatus, consuetos ex alia Diœcesi, à peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem Confessor est approbatus, absolvere: nisi eosdem poenitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam Diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse.

4 Non possunt tamen absolvere ab excommunicatione, in alia Diœcesi solum reservata; non modò, quia persona censurata, ubicunque sit, cum eo impedimento reperitur; verum etiam, quia Episcopus excommunicator, propter causam in foro suo exceptam, jus semper habet in excommunicationem, privativè quoad alios, prout

A 3 nota-

notarunt Layman. lib. 1. tract. 5. p. 1. cap. 2. n. 4. Pagnan. in 5. cap. omnis de poenit. & remiss. n. 80. & 81. facit cap. proposuisti de foro competenti; ubi Glos. in ver. citatus scripsit: Quod qui convenitur coram aliquo Iudice competenti, necesse habet usque ad finem persistere, etiam si mutaverit forum, & domicilium: quia prævenerit per hanc conventionem.

5 Regulares in Dioecesi ad Confessiones personarum secularium audiendas approbati, virtute suorum Privilegiorum, & non obtenta ad id ab Episcopo facultate, absolvere nequeunt poenitentes a casibus ipsi Episcopo reservatis; ut liquet ex responsione Sacre Congr. facta Divo Carolo Bormeo sub die 10. Septembris 1577. hujus tenoris: Cum à S. C. Cardinalium, qui praepositi sunt Decretis Tridentini Conc. interpretandis, Illustris. Amp. tua quaesiveris: an Regulares ex privilegio à Sede Apostolica impetrato, praesertim autem ex eo, quod nominant Mare magnum, possint in casibus, quos sibi Episcopus reservaverit, absolvere consistentes: Huc de re ubi Congregatio accuratè egisset, deinde ad SS. D. N. rescripserat, Sanctitas sua, etiam de sententia Congregationis, censuit, ex facultatibus per hoc Mare magnum, aliavè privilegia Regularibus concessa, saltem eis non esse potestatem absolvendi à casibus sibi ab Episcopo reservatis.

6 Succedit deinde Decretum Alex. VII. damnantis sub die 24. Septembris 1669. istam propositionem: Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopo reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate. Et postea Constitutio citata Clem. X. ibi: Ex facultatibus per Mare magnum, aliavè Privilegia Regularibus cujuscunque Ordinis, Instituti, aut Societatis, etiam JESU, concessis saltem eis non esse potestatem absolvendi in casibus ab Episcopo sibi reservatis: Et quoad hoc ipsis non suffragari jam acceptorum privilegiorum confirmationes, per haec verba testatur: Et per confirmationes dictorum privilegiorum, quas Regulares à Sede Apostolica post Sacr. Conc. Trid. obtinuerunt, nequaquam revixisse privilegia, prius ab eodem Concilio, aut deinde, Apostolicis etiam Decretis, sublata, atque extincta, si quae habebant, absolvendi à casibus Episcopo reservatis.

7 Ut autem clariùs appareat, quorum

casuum, vigore Decreti à S. Con. Episc. & Reg. edit. 9. Jan. 1601. esset absolutio, tum Saecularibus, tum Regularibus Confessariis prohibita, in alio Decreto emanato 26. Nov. 1601. eadem S. C. de mandato item Clement. VIII. declaravit, sub ea prohibitionem, vigore illius Decreti, illos tantum impositum comprehendi casus, qui in Bulla, die Cane Domini legi consueverat, continentur, ac praeterea violationis immunitatis Ecclesiasticae, in terminis Constitutionis Gregor. XIV. injicientium violentas manus in Clericos, juxta Canonem, si quis suadente, & juris dispositionem; Simoniaculis scienter contraria: atque consuetudine beneficiis: violationis clausura Monialium ad malum finem: provocantium, & pugnantium in duello; & casus omnes, quos Ordinarii locorum sibi reservaverunt, vel imposterum reservabunt. Videas Piasecum Prax. Episc. p. 2. c. 1. art. 3. de cas. reser. num. 1. Donat. tom. 2. prax. Reg. tract. 11. q. 17.

8 Omnes item ab impendenda, extra articulum mortis, absolutione à reservatis, tum Sanctae Sedi, tum Episcopis, Tridentinum loc. cit. de reservatione in fine capitis excludit, ibi Extra quem articulum, ait, Sacerdotes, cum nihil possint in casibus reservatis, idcirco poenitentibus persuadere nitantur, ut ad Superiores, & legitimos Judices pro beneficio absolutionis accedant. .... Et, sicut ipso eodem capite statuit: in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis; atque idcirco omnes Sacerdotes quoslibet poenitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt. sic extra illum articulum non omnes possunt ab omnibus, sed à reservatis illi dumtaxat, quibus à Sede Apostolica, vel Ordinariis locorum respectivè est concessa facultas.

9 Quod procederet etiam in casu, quo quis eligeretur Confessarius ab eo, qui amplam facultatem eligendi sibi Confessorem haberet, ut in terminis legitur c. si Episc. de poenit. & remiss. in 6. fuisse à Bonif. VIII. dispositum: Si Episcopus suo subdito concesserit, ut sibi possit idoneum eligere Confessorem, ille, quem is elegerit, in casibus, qui eidem Episcopo specialiter reservantur, nullam habet poenitus potestatem, cum in generali concessione illa non veniant, qua non esset quis verisimiliter in specie concessurus. Nulla quoque potest consuetudine introduci, quod aliquis praeter sui

superioris licentiam, Confessorem sibi eligere valeat, qui eum possit solvere, vel ligare. Et facit Clement. dudum de sepult. & cap. inter ceteras de privileg. inter com. v. incendiarios.

10 Ei autem, qui in mortis articulo à censura reservata absolvitur, imponendum est onus, ut, cessante impedimento, compareat coram eo, cui erat censura reservata, ut pro foro eterno satisfactionem præstet, & mandatum reservantis recipiat. Aliàs in similem censuram reincidit, juxta cap. eos, qui, de sent. excom. in 6.

11 Queritur, an Regulares approbati possint commutare vota, quæ penitentes saculares omiserunt.

Affirmative propter eorum privilegia, videnda apud Dianam cor. tom. 8. tract. 4. resolut. 78. Sixtus IV. concessit Minimis, ut in ejus Const. la 5. §. 7. Bullar. tom. 1. De qua re non esse dubitandum scripsit Clericus docet. 46. num. 19. tom. de virt. ac Sacram. quod.

Quod tamen non procedit I. In quinque votis Summo Pontifici reservatis, ut, Castitatis perpetuæ Religionis approbata: Peregrinationis ad Terram Sanctam: Ad limina Apostolorum: & ad Sanctum Jacobum in Compostellam: prout in extravag. Et si Dominici Sixti III. de penit. & remiss. inter com.

II. In votis promissoria juratis, per quæ alteri jus quaeritur, ad quæ facultas Regularium non extenditur; nam agitur de præjudicio tertii, Monacellus form. p. 2. tit. 16. formul. 3. n. 15. & Fagnanus in pr. ad cap. ex parte d. par. 33. de Const. dixit, quod facultas, & potestas dispensandi in simplicibus concessa, non extenditur ad mixta, propter duplex vinculum voti, & juramenti.

III. In votis status, quæ sunt ex vi particularis alicujus Instituti; quare votum castitatis, quod emittitur à Tertiariis, licet sit simplex, non cadit sub generali facultate commutandi vota, quia est ex vi peculiaris instituti, & perpetuæ castitatis.

IV. In votis perseverantia, quæ in non nullis Congregationibus, & Collegiis emittuntur. Nam emittuntur per modum contractus, ultro, citroque obligatorii: Facio, ne facias, &c. Monacellus ibid. ubi testatur de praxi Pœnitentiariæ, quæ semper cavet in suis absolutionibus præjudicium tertii.

Ceterum circa ea, quæ possunt, debent ad

hunc effectum esse deputati à Generali, vel Provinciali. Debentque exequi in suis Ecclesiis tantum, & in actu Sacramentalis Confessionis.

12 An verò possint Regulares approbati absolvere saculares à ceteris casibus Sedi Apostolica reservatis? Dicimus in Italia non posse, ut expressè in Decreto S. Congreg. approbato ab Urbano VIII. dato 18. Decembr. 1628. ubi, præmissis, per confirmationes privilegiorum post Trid. obtentas, non revixisse privilegia, si quæ habebant, absolventi à casibus contentis in Bulla Cœnæ, & Ordinario loci reservatis, subdit: Ac proinde Regulares cujusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti, etiam necessario exprimendi, nec intra, nec extra Italiam in vim privilegiorum, aut confirmationum hujusmodi, quas vel hactenus obtinuerunt, vel daiceps fore obtinebunt, posse quumquam absolvere ab istis casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reservatis: ac si secus egerint, absolutiones nullas, atque irritas fuisse, ac fore. Ab alijs verò casibus, & censuris Sedi Apostolica reservatis, si quidem Regulares habeant à Sede Apostolica absolventi facultatem, illam extra Italiam minimè sublatam fuisse eisdem S. C. decretis hac de re editis jussu sel. mem. Clem. VIII.

13. Pœnæ, quibus ipso facto ligantur Confessores, sive saculares, sive Regulares, præsumentes absolvere à casibus, ut in d. decreto sub Clemente, sunt: excommunicatio, privatio officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum, & inhabilitas audiendi confessiones, ad officia, Prælaturas, & beneficia. Quarum habilitatio, absolutio, & dispensatio sunt Romano Pontifici reservata: & absolutiones nullius sunt roboris, & momenti; prout expressè in primo decreto pariter edito de jussu Clementis.

14 In secundo decreto declaratur, quod facultas, & licentia absolventi à reservatis, quæ juxta dispositionem primi decreti in scriptis recipi debebat, etiam sola viva voce concedi possit.

15 In quo Sacra Congregatio admonet locorum Ordinarios, ut in casuum reservatione modum non excedant; sed atrociorum tantum, & graviorum criminum absolutionem sibi reservent, quorum reservatio ad Christianam disciplinam retinendam conferat, & in ædificationem, non

autem in destructionem cedat, ut etiam loquitur *Trid. d. c. 7.*

16 An autem possint reservari venialia? Non est dubium, quod sic: nam reservaretur materia levis, ut impediretur ascensus ad gravem.

Verum, cum reservaretur peccatum, quod alias non esset nisi veniale, certum est, quod post reservationem prohiberetur sub poena peccati mortalis. Videtur tamen absolute expediens non esse, reservare venialia, Poncius *Theol. disp. 46. q. 10. n. 155.*

17 An etiam possint ab excommunicatione, si censura sit Episcopis reservata? diximus, n. 4. Nec possunt, si sit ab homine lata, ut expressè Leo X. *Const. dum intra 22. Bullar. tom. 1.* ibi: *Ipsique Fratres...* Laicos, & Clericos Sacerdotes à sententiis ab homine latis nullatenus absolvere possunt. Et Clemens X. in *alleg. Const. super ea* decrevit, vigore privilegiorum non licere Regularibus; etiam satisfacta parte, absolvere poenitentes à censuris, quod ad externum forum; & absolutos ab eis in foro poenitentiali, utique non censeri absolutos in exteriori iudicio, & contentioso.

18 Nec vigore Jubilæi valent beneficium absolutionis impendere eis, qui directè, vel indirectè violaverunt immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, ut expressè declaravit S. Congreg. *Immun. sub 20. April. 1673.* & iterum in *Hieracen.* respondit, absolutionem obtentam occasione Jubilæi non suffragari, apud Pignatell. *tom. 1. consult. 189.*

Nec pariter absolvere possunt ab hæresi, non purè interna; ut ex decreto Congr. S. Officii Alexander VII. 15. Maji 1690. Cum crimen hæresis præ ceteris gravissimum, speciali nota dignum sit, decrevit facultatem absolvendis ab hæresi, in Jubilæis, vel aliis similibus concessionibus non censeri comprehensam, nisi præcisè in verbis concedatur facultas absolvendis ab hæresi.

19 At petitur: An excommunicatus denunciatus, saltem in articulo mortis, possit à reservatis absolvi? Videtur posse, quia in eo articulo iuxta dicta n. 8. nulla datur reservatio. Sed nec ab illis, neque à non reservatis; etiam pro illo necessitatis casu, absolvi potest. Quoniam est certum excommunicatos non toleratos, sed denunciatos, juxta *Const. Leon. X. Primitiva sub la 20. §. 24. Bull. tom. 1.* nil posse in casibus etiam non reserva-

tis; quia carent jurisdictione, & subditis circa quos valeant iudicium, & sententiam pronunciare: nam sunt à communione fidelium separati. Sed Sacerdos, de quo dubium, esset privatus communione fidelium, & ab unitate Ecclesiæ præcisus; idè subditis caret, nec capax foret jurisdictionis. Propterea illud omnes Sacerdotes, ut in d. cap. *Concil.* restringitur ad Sacerdotes habiles, non præciosos, sed capaces ad recipiendam pro eo casu jurisdictione ab Ecclesia. Quæ sententia est omnino tenenda. Pro ea enim Fagn. in 4. ad caput. *Non est vobis de sponsalib. num. 1.* refert S. C. C. decretum, ut infra: Episcopus Valentinen. peti declarari, utrum poenitentes in articulo mortis censuratos possit in casibus reservatis absolvi quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus, & denunciatus? S. Congr. censuit non posse: Quia communis opinio videtur illa, quod tales excommunicati non possint, etiam in hoc casu vacillatis. Quia declaratione supposita, contraria opinio nec est probabilis. Quo casu, si Sacerdos habilis non sit præsens, nec esse possit, & oris confessio haberi nequeat, curet infirmus divina gratia adjutus elicere actum contritionis perfectæ, cum voto confitendi cum primò poterit. Sed vix casus potest contingere, ut præsens sit solus Sacerdos excommunicatus denunciatus, ut optimè cit. Fagnan. videndus.

CAPUT III.

Officialis quoad allocutionem cum Monialibus.

S U M M A R I U M.

- 1 Accessus ad Monasteria Monialium prohibetur Clericis, & Laicis.
- 2 Dispositio poenalis in favorem animæ extensionem admittit.
- 3 Regularibus est cum Monialibus interdicta locutio sine licencia.
- 4 Decreta Sac. Congr. super accessu Regularium ad Monasteria Monialium.
- 5 Licentia Ordinarii sufficit.
- 6 Estque necessaria etiam si alloquentes, alioquuntur Moniales sibi subditas.
- 7 Sup. Regularium non potest alterare licentiam concessam ab Episcopo.

- 8 Accessus ad colloquia est de pertinentibus ad Clausuram.
- 9 Episcopus potest visitare Clausuram sine assistentia Regularium.
- 10 Edicta prohibentia alloquutionem extenduntur etiam ad exemptas, ad 11.
- 11 Ad Monasteria est innotitum accessus ad effectum instruendi Moniales in cantu.
- 12 Superiores, & Confessores licentia non egent, ad 15.
- 16 Quando Vicarius Conveniunt?
- 17 Etiam locutio cum Abbatissa comprehenditur in prohibitione.
- 18 Religiosus licentiam ab Episcopo, & suo Superiore debet obtinere.

Accessus ad Monialium Monasteria, causa illas visitandi, aut colloquendi, adeoque ad earum colloquia, & aspectum, prohibetur Clericis, & Laicis, cap. Monasterium, de vis. & honestat. Clericorum, ubi legitur: Monasteria Sanctimonialium, si quisquam Clericus sine manifesta, & rationabili causa frequentare presumpserit, per Episcopum arceatur, & si non destiterit, ab officio Ecclesiastico reddatur immunis. Si Laicis, excommunicationi subdantur, & à cetero fidelium fiant parriculi alieni; ubi Glossa notat, quod frequentare, vitium importat; & malum presumitur in accessu sine rationabili causa facto.

Et quamvis quidam dixerint, Decretalem, utpotè loquentem de Clericis, & Laicis frequentantibus Monasteria, non verò de Regularibus, ad istos non extendi, ex eo quod lex sit poenalis, quæ extensionem non patitur, juxta regulam 25. Juris in 6. odia. tamen eos etiam comprehendere dicimus, cum & lex poenalis, etiam ad non expressa, ob identitatem rationis, & in favorem animæ, & evitanda peccata, extensionem admittat, ut docent Suarez, & Sanchez apud Ameno, de poenit. tit. 4. §. 1. Consortium suspectum n. 12. Decretalis autem in favorem animæ emanavit, cujusque dispositio est item inducta, ut pericula incontinentiæ à quolibet evitentur.

Idèd & ad Regulares ampliatur. Quibus item cum præfatis allocutio interdicitur, & periculo de statu Regularium in 6. ubi statuitur: Nullique aliquatenus iphonestæ personæ, nec etiam honestæ (nisi rationabilis, & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinetur,

ris, speciali licentiâ, & ingressus, vel accessus patent ad easdem: ut sic à publicis, & mendicantibus conspectionibus separata, omnino servire Deo valeant liberius, & laiciendi opportunitatem sublatam, eidem corda sua, & corpora in omni sanctimonialia diligentius custodire.

3 Arcior de Jure novo, de mandato Sixti V. emanavit prohibitio à Sacra Regulari Congregatione sub notis Maii 1590. In qua sub poena privationis vocis act. vx, & passivæ, Officiorumque, ipso facto incurrenda, prohiberetur omnibus personis Regularibus (exceptis Visitatore, & Superiore, cui cura Monasterii incumbit, & Confessario ordinario, ac extraordinario, pro tempore deputationis) accedere ad Monasteria Monialium, cujusvis Ordinis sint, ad colloquendum, seu tractandum. Sed necessaria est licentia Ordinarii, vel alterius, ad quem spectet eam concedere, prout expressè in alio ejusdem Sac. Congreg. Decreto edito de expresso ordine Urban. VIII. sub 12. Kal. Decembris 1623. Letzaga sum. tom. 4. v. Monial. n. 29. Nicol. Flocci v. Regularis, n. 12.

4 Subinde 12. Maji 1669. apud Pignatelli. tom. 6. consulti. 85. num. 35. Sacra Congreg. Concilii decretum edidit sequentis tenoris: Sac. Cong. habita noticia, quod nonnulli Regulares absque licentiâ ad crates Monasteriorum Monialium adire, & frequentare non dubitent; prætendentes non esse interdictum per breve tempus, etiam usque ad quadrantem horæ cum dimidio (quod horologio arenario aliquando metiuntur) Moniales, aliasque personas intra clausuram existentes alloqui: & hanc opinionem, tamquam tutam, affirmant, disseminant, & forè etiam scriptis evulgent, proprias graviter illaqueantes conscientias, & scandala confoventes; ad hujusmodi perniciosos errores eliminandos, opinionem prædictam improbandam, rejiciens, & damnans, declaravit Regulares, cujuscumque Ordinis, Militiæ, Societatis, Congregationis, Instituti, etiam de quibus specialis mentio foret habenda, qui ad Monasteria Monialium, quamvis ab Ordinarii jurisdictione quomodolibet exempta, & etiam ipsis Regularibus subiecta, vel aliâ speciali mentione digna, abique legitima facultate accedunt, colloquendo, etiam

per

per quodcumque modicum temporis spatium, cum Monialibus, aut aliis infra claustrum degentibus, peccare mortaliter: eoque sub excommunicationis, privationis vocis activæ, & passivæ, aliisque contra Regulares accedentes sine licentia ad Monasteria Monialium, statutis poenis posse ab Ordinario, tamquam Sedis Apostolicæ delegato, coerceri.

Et die 7. Junii ejusdem anni, facta relatione SS. D. N. Sanctitas Sua præsentem declarationem approbavit, ac typis dari, servarique jussit.

Nec causa rationabilis accessum justificat, aut accedentem à mortali liberat, prout in una Neapolitana de anno 1671. eadem Sac. Congr. declaravit, respondens dubiis sibi occasione prioris declarationis exhibitis.

Primò. *An regulares accedentes ad colloquendum cum Monialibus sine licentia Episcopi peccent mortaliter.*

Secundò. *An peccent mortaliter, saltem statim de illa declaratione?* Sac. Congr. &c. Respondit ad primum affirmativè, etiam si ex causa rationabili, quando non adsit licentia.

Ad secundum, ad proximam, lib. 27. Decret. fol. 509.

Super quo aliis excitatis dubiis, Primò *An regularibus missis ad crates Monialium pro munera prædicationis obsequio, prohibitum sit sub peccato mortali, censuris, & poenis &c. immediatè post cum ipsi Monialibus, absque expressa licentia ad colloquendum immiscere sermones cum quaestionibus, vel dubiis spiritualibus, aut materialibus ipsius Concionis?*

Secundò. *An talis prohibitio intelligatur, tam de collocatione cum aliquibus Monialibus, quam cum una tantum (omnibus tamen aliis audientibus): immediatè post Concionem?* Die 21. Maji 1678. Sac. Congr. Conc. ad utrumque respondit affirmativè.

Quapropter improbabilis est opinio Ameno de poenis, tit. 4. de dilect. contra castitat. S. pr. n. 16. ubi asserit, non esse allocationem cum Monialibus absque licentia Episcopi prohibitam, modò sit occasionata, vel brevis aut causa accipiendæ, vel dandæ instructionis. Et legem quoad mortale peccatum incurrendum concludit esse ex contrario usu abrogatam. In quo certè non sanè discurrit, & contra adeo manifesta decreta calamum nimis laxum apposuit.

5. Facultas concedendi licentias alloquendi Moniales Regularibus subiectas, est cumulativè in Ordinario, & Superiore Regulari: ad quod facit dispositio Decreti sub Urbano VIII. per ea; prædicta licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio, ad quem spectet eam concedere. Verùm non est semper obtinenda copulativè ab utroque, sed attenditur usus, & consuetudo, quæ, si legitimè sit præscripta, quod concedatur, vel à solo Ordinario, vel ab isto unà cum Superiore Regulari, servari debet, ad formam Decreti S. C. Concilii, prout sequitur.

** Tamen si alias S. C. declaraverit licentias ingrediendi septa Monasteriorum Monialium exemptarum, & Regularibus subiectarum, ex necessitate tantum, quæ Moniales respiciat, concedendas, & accedendi ad colloquendum cum Monialibus, pertinere ad ipsos Superiores Regulares; nihilominus sub die 13. Novembris 1610. quo magis clausuræ observationi consuleretur, facultate sibi à S. D. N. tributa statuit, & decrevit, ut infra. ** Hujusmodi septa nemini ingredi, vel alloqui liceat, nisi licentiæ, in casibus necessariis concedendæ, nedum à Superioribus Regularibus dictorum Monasteriorum, sed etiam à locorum Ordinariis obtentæ fuerint: non obstantibus quibuscumque contrariis legibus, statutis, consuetudinibus, etiam immemorabilibus.

Postremò autem ad removendam omnem dubietatem, quæ ex hujusmodi Decreto forsitan oriri posset, negotio iterum Sac. Congr. proposito, atque S. D. N. relato die 21. Maji 1630. Sanctitas Sua declaravit, hujusmodi licentias à Superioribus Regularibus non esse concedendas in illis locis, in quibus adesset consuetudo, ut istæ ab Episcopis tantum concedantur. Hoc enim casu statuit, & decrevit, talem consuetudinem esse observandam, & ipsorum Episcoporum tantummodò licentias sufficere, etiam privativè quoad ipsos Regulares, quod reliquum est &c. Romæ 10. Januarii 1637. Pignat. rom. 10. conf. 41. Panomilla dec. & 4. adnot. 3. n. 54.

6. Unde constat id non competere Regularibus privativè quoad Ordinarios, & horum licentia, quoad usum licitum locutionis, est semper necessaria, ex dispositione etiam S. C. Episc. & Regularium, apud eundem Pignat. rom. 6. cit. n. 31. quæ sub die 29. Augusti 1594. consuit, quod. Moniales

Regularibus licet subiectis, ut loqui nemo possit, absque licentia Episcopi, vel ejus Deputati. Nemo, atque ita, & Regulares, illius etiam Ordinis, cui Moniales subduntur. Ac ita necessarium, ut si Regularis alloquatur Moniales sine licentia Episcopi, possit Episcopus in eum animadvertere, ex dictis n. 4. Et ubi apposuerit excommunicationem, ipsa ligatur, si Regulares in edicto prohibitivo fuerint nominati. Ut ex Sac. Cong. Conc. in Auximana 26. Junii 1658. quæ declaravit Episcopum ad custodiendam clausuram Monialium, etiam in Monasteriis subiectis Regularibus, uti posse censuris, easque ligare nedum Regulares accedentes, sed etiam Moniales, facta de illis mentione: & Regulares non posse absolvere incursum. Monacell. ser. p. 2. ser. 15. n. 16. tit. 15.

Possunt Episcopi excommunicationem latæ sententiæ imponere contra accedentes ad monialium Monasteria absque licentia ab eis obtemperata, prout abusus, & locorum indigentia postulat; ad removenda, nimirum, ex frequenti accessu gravissima scandala. Quam censuram sustinet S. C. Episcoporum in una Civitatis Castellæ 10. Julii 1699. apud d. Monacell. part. 2. tit. 11. prelat. de Monial. n. 2. cum aliis comminatoria, & ea circumstantia præcisa, sufficeret. Vide Nicol. flos. v. accessus, n. 6. & considera Trid. sess. 25. c. 3. de ref. statuens quod gladius excommunicationis magna circumspeltione exercendus est.

7 Cum licentia datur ab Episcopo, ejusve Vicario, & Superiore Regulari illi; non licet eam alterare, addendo, vel aliquid adimendo, ex declaratione Sac. Congreg. Conc. in una Viterbien. 24. Januarii 1533. quam ex Barbof. in collectaneis Bullar. ver. Moniales, refert Lezana allegat. tom. 4. verb. mon. n. 23. ibi: Monialium Regularibus subiectarum Superiores subscribentes post Episcopum, vel ejus Vicarium, licentias eorum, qui ad collocutionem accedunt, vel clausuram ingrediuntur, non possunt quid excludere, addere, vel adimere ex illis, quæ Episcopus ipse, aut Vicarius, pro cura, & bono regimine clausuræ, in licentia præscribit, & apponit.

8 Die 17. Junii 1605. in una Januensi apud allegat. Pignatellum, n. 25. S. C. censuit necessarium ad collocutionem, vel Roras, vel alias Monasteriorum Monialium partes, esse materiam pertinentem ad clausuram, & per consequens spectare ad Ordinarium, etiam in Mo-

nastris subiectis Regularibus, qui ea ad libitum visitare possunt.

9 Ideo potest præfata sicut clausuram visitare sine assistentia Superiorum; ut sub die 25. Junii 1596. ipsa S. C. firmavit, & censuit, Episcopum visitare posse clausuram Monialium, non sibi subditarum, sine assistentia Superiorum Monasterii; & die 25. Februarii 1583. censuit, posse Episcopum interrogare Moniales, Regularibus subiectas, de pertinentibus ad clausuram, etiam si nunquam alias visitata fuissent, 24. Novembris 1617. & Superiores Regulares non possunt eum impedire, eadem in Ferrarien. 2. Maji 1600. nec præterire, visitare velle clausuram Monialium sibi subditarum, simul cum Episcopo, vel assistere illius Visitori, ut declaravit Sac. Congr. Episcoporum in Fulginat. 10. Januarii 1648.

10 Edicta Episcoporum prohibitiva allocutionis & ingressus in claustrum, ad Monasteria etiam exempla extenduntur, ut censuit S. C. C. in Urbinate. die 10. Maji 1663. ad c. 3. sess. 25. de Regul. quæ interrogata, An in edicto, quod nemo ingrediatur Monasteria Monialium, vel cum ipsis loquatur sine licentia Archiepiscopi possint comprehendere Moniales S. Clara, exempla à jurisdictione Archiepiscopi? Respondit affirmativè. Et eadem S. C. di. 24. Martii 1647. ad dubium eidem propositum ab Episcopo Ratisbonen. & Abbate Monasterii in Alleibarch, ut ad declarandum procederet An in Tridentino, & Bulla inscripta b. Gregorii, quoad ius visitandi claustrum, comprehendantur Monasteria, etiam Ordinis Cisterciensis? Respondit comprehendere omnes Ordines, etiam Cisterciensem, apud eundem, num. 23.

11 Licentia uni Regulari concessa extenditur per Rodericum, Peyrin, Pellzarium, Tamburinum, & Lezanam, allegatos ab Hasbenf. sum. ver. Claus. n. 90. ad locum, ex eo, quod necesse sit, ut de altero intelligatur, quod de uno dictum est, ex capit. translat. de Constitutionibus, ubi per Gloss. quod de uno connexorum statutum est, ad aliud connexum extenditur; apud quem negat Cotonius, lib. 4. contrav. 7. n. 88. Quod censeo tenendum, & esse ad formam Decretorum enunciatorum, quæ dispositiones in terminis universalibus negativis conceperunt; ut nulli Religioso &c. nemo al-

loqui

loqui possit sine licentia. Illa extensio fit, cum est eadem ratio de utroque, per Spellum dec. 62. n. 15. quæ in casu non apparet; & de socio sic alloquente verificatur; quod loqueretur sine licentia; idem, ut à taxatis pœnis sit liber, pro eo etiam debet specificè licentia obtineri. Et ex eo, puto esse item necessariam pro Religioso, qui esset pater, aut filius Monialis; quia & ipse Regularis est; & licet ex Gavant. Peliz. c. 5. sess. 5. de mon. n. 209. asserat Decreta S. C. disponentia posse Patres alloqui Moniales filias, & filios Moniales Matres sine licentia; ea tamen ipse notat non esse in usu; & quando sint, non ampliuntur ad Regulares.

12 Est ad Monasteria interdictus accessus ad effectum instruendi Moniales; in sono, & cantu, prout infra. Sac. Cong. Episcoporum sub 13. Septembris 1583. decrevit: Non permittatur accessus Sacularium ad Monasteria Monialium, sub prætextu eas docendi sonum cymbalorum, aut alterius instrumenti, aut musicam, cantumve, ex Barbosa decretum refert Lezana allegat. sub n. 31. Pignatellus, allegat. tom. 6. n. 216. Et Lantusca Theat. Regul. ver. Monialis, n. 2, notavit pro Monialibus Urbis, S. Congr. Visitat. Apostol. edidisse sub die 29. Januarii 1665. super hoc Decretum, quo revocavit, & cassavit quæcumque indulta ad huiusmodi effectum facta cuicumque personæ, cum inhibitione, ut imposterum præfata licentiæ non concedantur; & in casu concessionis eas nullius roboris, nec in foro judiciali, & conscientia, cuique suffragari declaravit, aliatque in transgressores pœnas imposuit.

13 Superiores Regulares, & Confessarii Monialium excipiuntur à necessitate, & debito petendi licentias ab Ordinario; prout in Decretis sub Sixto, & Urbano expressè continetur, ibi: Superiore, cui Monasterii, seu domus cura incumbit, Visitatore, vel Visitatoribus, Confessarioque Ordinario, & Extraordinario, cum ad tempus deputabitur, dumtaxat exceptis. Et ut sub die 13. Novemb. 1592. Mediolanen. S. C. Commissario Apostolico Observanti scripsit: Che il sopra scritto decreto (cioè fatto sotto Sisto) non comprenda il Ministro delle Provincie, nè gli altri Superiori, per quei Monasterii, che stanno sotto il governo, e curatore; Pignatell. cit. sub n. 166.

14 Et die 27. Septemb. 1641. S. C. Regul. apud Lantusc. ver. allocutio, n. 7. significa-

vit Episcopo Caputaquen. ut publicatum edictum reformaret, ut infra: Essendosi doluto appreso la S. C. il Ministro Provinciale degli Osservanti di questa Provincia di Principato, che V. S. habbia con suo editto particolare proibito sotto pena di scomunica, reformata a se medesima; che nessuna persona secolare, e regolare, ancor che sia Confessore, o Superiore del Monisterio di Gioja (soggetto alla detta Religione degli Osservanti) o altro Ministro, o operario necessario, possa andare a parlare alle Monache, o entrare in Clausura, etiamdico per amministrare li Sacramenti, o in altri casi di necessità, senza sua licentia: Questi EE. miei Signori mi hanno ordinato di scriverle, che sebbene gli Ordinarii de' luoghi possano sottoscrivere le licentia di parlare alle Monache, ed entrare in Clausura de' Monasterii, ancor soggetti a Regolari, ancor che per il passato siano state solite sottoscrivere da Regolari solamente, come pretende esso Ministro, ciò si deve fare congiuntamente con l'istesso Superiore Regolare; o non s'intenda delli Confessori, o Superiori delli Conventi de' Frati, che han cura del Monasterio; perchè, come potrà vedere da se stessa nel Decreto stampato (& est verisimile eidem fuisse transmissum illud sub Sixto, vel Urbano,) che se li manda qui aggiunto, detti Superiori, e Confessori sono occettuati nella proibizione fatta dalla S. Congr. sopra l'accesso de' Regolari a Monasterii di Monache; onde V. S. potrà riformare il suo editto in questa conformità per non darli occasione di giusto richiamo, che così la Sacr. Congr. m' ha commesso di significarlo, e Dio la preservi. il Card. S. Onofrio.

13 Quæ concluduntur, tam de Superiore Provinciali, quam Locali, cui cura Monasterii incumbit; & ex illis inferitur: O Superiores delli Conventi de' Frati &c.

16 De Vicario Conventus, ex Sellio refert Tamburin. de iur. Abbatiss. disp. 25. q. 4. sub. n. 6. Sac. Cong. die 1. Sept. 1617. decrevit, quod Vicarius Fratrum absque Apostolica Sedis licentia Moniales alloquens, in pœnas in Decreto generali contentas incideret, dummodò idem Vicarius in priori absentia, ejusdem prioris munus non obeat.

17 Dispositio interdicens allocutionem cum Monialibus comprehendit etiam Abbatiss.

batissam, quia, cum agitur de evitando animæ periculo, etiam in poenalibus, & odiosis admittitur extensio, ex n. 2. & per Panor-
mitanum apud Tambur. q. allegat. n. 3. Et in
terminis decrevit Alexand. VII. Constit. Sa-
crofancti la 40. Bullar. tom. 5. pro quiete, &
utilitate Monialium Urbis. Et absolute cen-
suit Sac. Congr. Conc. de anno 1654. lib. 19.
Decretum. Quæ ad dubium propositum per
Commissarium Gener. Ordinis Minorum S.
Francisci: An Regulares ad Monasteria acce-
dentes, & cum Abbatisa alloquentes, incurrant
pœnas in Decretis insertas, quas incurras Re-
gulares, qui accedunt, & loquuntur cum aliis
Monialibus: Respondit: Incurrere, Monaceli.
formul. part. 2. formul. 15. n. 17. tit. 15.

18 Nomine Ordinarii, à quo sit obtinenda
licentia alloquendi Moniales, respectu Religio-
si, venit etiam Superior Regularis, cujus est
subditus; idè copulativè, & ab ipso, & loci
Ordinario eam debet habere; & nunquam lo-
qui, nisi in præsentia Abbatisæ, ut habetur c.
Discretus 16. q. 2. notavit Glos. ad c. periculo-
so de stat. Regul. in ver. honesta, vel, non nisi au-
scultatricibus præsentibus; ut ex Vallisoler. Fra-
tribus Min. de Observ. præscribunt Statuta
Sambucana cap. 11. §. 3. n. 2. Et generaliter pro
omnibus loquitur Decretum sub Urbano.

CAPUT IV.

Officialis quoad Altaria Privilegiata.

S U M M A R I U M.

- 1 Responsa S. C. C. circa numerum Missarum celebrandarum in Ecclesia, in qua est Altare Privilegiatum.
- 2 Sensus clausula: Ad septennium.
- 3 Constitutio Innocentii XI. super celebratione Missarum ad Altaria Privilegiata.
- 4 In clausula. Volumus autem, ut si alias Christi Fidelibus &c. præservantur Altaria Privilegiata.
- 5 Indulgentia Altaris Privilegiati non suspenditur anno jubili.

1 Solent à Romanis Pontificibus Indulgentiæ pro Altaribus Privilegiatis concedi cum clausula, dummodò in Eccle-

sia septem Missæ celebrentur. Circa quam fuerunt nonnulla dubia excitata, & proposita Sac. Congr. Conc. Petebatur itaque

Primò, An absensibus Religiosis ex causa prædicationis tempore Quadragesimæ, & Adventus: vel, quando occasione Festivitatum, vel funerum, aut familiæ, à Superioribus ad celebrandum alibi transmittuntur; Indulgentia concessa cum certo numero Missarum, qui ob distas causas adimpleri non potest, prorsus cessent; vel pro eo tempore, quo dictus numerus Missarum non fuerit adimpletus, sint suspensæ, vel potius remaneant in suo robore?

Secundò, An idem sit statuendum, deficiente præfixo numero Missarum ob infirmitatem Sacerdotum, tam Regularium, quam secularium?

Tertiò, An pariter idem sit statuendum, deficiente prædicto numero Missarum ob absentiam ab Ecclesiis secularibus Canonicorum, & Sacerdotum per aliquos dies, & menses?

Horum dubiorum resolutionem Summus Pontifex remisit Sacre Congregationi Concilii, quæ anno 1701. 30. Julii respondit.

Ad primum: Quoad primam partem pro tempore Adventus, & Quadragesimæ remanere suspensas, non autem in reliquis, dummodo rard contingat.

Ad secundum: Non remanere suspensas.

Ad tertium: Provisum in primo.

2 Soler in Brevibus pro Altaribus ad tempus Privilegiatis apponi clausula ad septennium, per quam significatur tempus ordinarium concessionis. Verùm septennium non incipit à die, qua Romæ à Summo Pontifice indultum conceditur, sed à die publicationis factæ de licentia Ordinarii. Autem autem continui esse debent, non interpolati; Ecclesiastici, non solares; à die scilicet publicationis, & executionis, ad diem correspondentem in septimo anno.

Cum occasione Decreti S. R. C. quo decrevit, in Duplicibus non posse celebrari Missas de Requiem, prout dixi cap. 10. fuit dubitatum, an id intelligendum etiam esset, quod nec in Altaribus Privilegiatis deberent celebrari? Dubitationem sustulerunt Alex. VII. Const. Credita 176. Bull. tom. 5. & Clem. IX. Const. Cum fel. record. 39. ibid. Quæ, cum contineantur in alia Innoc. XI. eas omittimus, ac edita ab Innocentio transcribitur; cujus tenor est:

3 Alias

3 Alias postquam fel. rec. Alexander Pa-
 pa VII. Prædecessor noster, per quasdam
 suas in simili forma Brevis die 25. Januarii
 1667. expeditas litteras, dubia in diversis
 Mundi partibus, occasione Decreti Congr.
 tunc existentium S. R. E. Cardin. & ab ipso
 Alexandro Prædecessore approbati, de non
 celebrandis Missis Defunctorum in Festis ri-
 tus duplicis, exorta dirimere cupiens, inter
 cetera, quoad Altaria privilegio Aposto-
 lico pro animabus fidelium Defunctorum in
 perpetuum decorata, & in quibus proinde
 quotidiè, etiam in Festis ritus duplicis, cele-
 brandæ fuissent Missæ Defunctorum ex obli-
 gatione, declaraverat, per celebrationem
 Missarum de Festo currenti satisfieri injun-
 ctis obligationibus, & indulgentias per ejus-
 modi privilegia Apostolica concessas, ani-
 mabus fidelium Defunctorum in Purgato-
 rio existentibus suffragari, perinde ac si ce-
 lebrata fuissent Missæ defunctorum ad for-
 mam dictorum Privilegiorum.

Rec. mem. Clemens Papa IX. pariter
 Prædecessor Noster, aliam subinde ortam
 dubitationem, utrum scilicet dictarum Ale-
 xandri Prædecessoris litterarum dispositio,
 quoad Altaria pariter quidem pri-
 vilegiata, sed non in perpetuum, nec pro
 omnibus hebdomadæ diebus, & ad quæ
 Missæ non ex obligatione, sed ex sola Fi-
 delium devotione celebrarentur, locum
 haberet? similiter tollere desiderans, de-
 clarationem à memorato Alexand. Præde-
 cessore, sicut præmittitur, editam, ad Al-
 taria, ut præfertur, non in perpetuum, sed
 ad septennium, sed aliud brevius, vel lon-
 gius tempus, ac non in omnibus, sed ali-
 quo, vel aliquibus tantum hebdomadæ
 diebus, tunc & in futurum quandocumque
 privilegiata, autoritate Apostolica ex-
 tendit: & proinde, ut Missæ, quæ ibidem
 de Festo currenti, in quo Missæ Defuncto-
 rum celebrari non possent, siue ex obliga-
 tione, siue ex sola fidelium devotione ce-
 lebrandæ essent, suffragarentur, ita ut ani-
 mæ Christi Fidelium, pro quibus celebra-
 rentur, Indulgentias per privilegia hujus-
 modi concessas consequerentur, in omni-
 bus, & per omnia, perinde si Missæ De-
 functorum ad formam eorundem privile-
 giorum celebrata fuissent, eadem Aucto-
 ritate concessit, & indulgit, & aliis prout

in ipsius Clementis Prædecessoris litteris,
 etiam in forma Brevis die 27. Septembris
 1669. desuper expeditis (quarum, & præ-
 fatarum Alexandri Prædecessoris littera-
 rum tenores præsentibus pro plenè, & suf-
 ficienter expressis, & insertis haberi volu-
 mus) uberius continetur.

Cum autem postmodum, sicut accepi-
 mus, novum circa præmissa excitatum fuerit
 dubium, videlicet, an supradictæ Alexan-
 dri, & Clementis Prædecessorum declara-
 tiones, sibi pariter locum vindicarent etiam
 in diebus Dominicis, infra Octavas Pascha-
 tis Resurrectionis, Pentecostes, & Corpo-
 ris Christi, aliisque anni diebus, quibus, li-
 cèt à Festo duplici non impediatur, adhuc
 tamen Missæ Defunctorum juxta ritum, &
 morem Ecclesiæ celebrari nequeunt; quate-
 nus nimirum Missæ, quas iisdem diebus ce-
 lebrare licet, servata cæteroquin dictorum
 Privilegiorum forma, ad præfata Altaria
 privilegiata celebrarentur? Nosque dubium
 hujusmodi Congreg. Ven. Fratrum Nostro-
 rum S. R. E. Cardinal. Sacris Ritibus Præ-
 positum, examinandum commiserimus, ac
 eadem Cardinalium Congregatio, rema-
 turè discussa, nuper per suum Decretum
 die 3. Aprilis proxime præteriti editum,
 præfatas Alexandri, & Clementis Præde-
 cessorum declarationes intelligendas esse
 pro omnibus diebus; quibus juxta Rubri-
 cas Missæ defunctorum celebrari non pos-
 sunt, responderit;

Hinc est, quod Nos ex commissæ Nobis
 coelitus dispensationis munere fidelium de-
 functorum animarum in Purgatorio existen-
 tium suffragiis per amplius consulere cupi-
 entes, Decretum hujusmodi à memorata
 Cardinalium Congregatione editum, ut præ-
 fertur, Apostolica autoritate tenore præ-
 sentium confirmamus, & approbamus, illi-
 que inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur
 adjicimus: salva tamen semper in præmissis
 auctoritate supradictæ Congregationis Car-
 dinalium. Decernentes easdem præsentis
 litteras semper firmas, validas, & efficaces
 existere, & fore, suosque plenarios, & in-
 tegros effectus sortiri, ac obtinere, &c.
 Non obstantibus &c. Dat. Romæ apud
 Sanctam Mariam Majorem sub annulo Pi-
 scatoris die 4. Maji Millesimo Sexcentesi-
 mo Octuagesimo Octavo, Pontificatus
 nostri

noſtri Anno Duodecimo. J. F. Alba-
nus.

4 Sub clauſula illa, (quæ Indulgentia-
rum Brevibus ſolet apponi) Volumus autem
ut ſi alias Chriſti Fidelibus dictam Eccleſiam
viſitantes aliqua alia Indulgentia perpetua,
vel ad tempus nondum elapſum duratura,
conceſſa fuerit, præſentes litteræ nullæ ſint:
non continentur Altaria privilegiata, prout
ſequitur.

5 Cùm à Sac. Congreg. Indulgentiis, fa-
criſque Reliquiis præpoſita, Cameracen-
ſis Archiep. opus quaſiſſet, quæ viſ, &
ſententia clauſula, (quæ hodie Brevibus
Indulgentiarum apponi ſolet) Volumus
autem, ut ſi alias Chriſti Fidelibus dictam
Eccleſiam qualibet anni die viſitantes
aliqua alia Indulgentia perpetua, vel ad
tempus nondum elapſum duratura, con-
ceſſa fuerit, præſentes litteræ nullæ ſint: S.
Congr. te diligentius examinata, Clau-
ſulam ſic explicandam cenſuit, ſi videbi-
tur Sanctiſſ. D. Noſtro. Ea minime
contineri Altaria Privilegiata pro defun-
ctis; Neque Indulgentias, aut certo per-
ſonarum generi conceſſas, ut Conſrater-
nitati, Regularibus, & Capitulo; aut
certum pium opus in ipſa Eccleſia pera-
gentibus, ut Litaniis, aliæſve hujusmo-
di preces recitantes; ac iis, qui Chri-
ſtiana Doctrina erudiuntur, vel alios eru-
diunt, & qui Sanctiſſimi Eucharistiæ Sa-
cramenti expoſitioni cum Oratione qua-
draginta horarum interſunt; neque Sta-
tionum Urbis, & ſeptem Altarium Indul-
gentias, inſtar ſeptem Altarium Baſilicæ
Vaticanz conceſſas; neque demùm quæ
pro unica vice conceduntur. Cæterùm
ſi alia Indulgentia, ſive plenaria, ſive non
plenaria, in perpetuum, vel ad tempus,
tùm ab eodem, tum ab alio Romano Pon-
tificæ, generatim Chriſti Fidelibus Eccle-
ſiam, vel aliquod ejus Altare, ſeu Capellam
viſitantes, eodem anni die, vel diverſo
conceſſa fuerit, de qua non fiat in litteris
Apoſtolicis mentio, hæc litteras ob ad-
jectam clauſuram, eſſe prorsus irritas, ac
nullas. Datum die 23. Junii 1676.
De his autem facta relatione ad San-
ctiſſ. D. N. die 16. Martii 1677. ſententiam
Congregationis approbavit. Card. Maxi-
mus, Michael Angelus Riccus Sec.

5 Altaria Privilegiata non ſuſpenduntur
per ſuſpenſionem generalem Indulgentiarum,
quæ ſit anno Jubilæi, ut dixit Lezana v. Al-
tare n. 19. apud Lant. var. Altare n. 6. &
colligitur ex Layman. Theol. Moral. lib. 3.
traſt. 4. c. 8. n. 4. Quilici. Conſeſ. manuſc. l.
7. 7. art. 4. n. 29. ſcribentibus, quòd anno
Jubilæi nulla omninò fieri ſolet ſuſpenſio In-
dulgentiarum pro defunctis; per modum
Suſfragii à Sede Apoſtolica conceſſarum.

CAPUT V.

Officialis quoad Apoſtatas.

SUMMARIUM.

- 1 Apoſtata à fugitivo diſtinguitur.
- 2 Regularis ad aliquod genus clauſuræ ti-
netur.
- 3 Cenſetur Apoſtata, qui ſine licentia va-
gatur.
- 4 Licentia triplex, expreſſa, tacita, &
præſumpta.
- 5 Non ſemper licentia præſumitur.
- 6 Diſtancia à Conventu concludit Apoſta-
ſiam, ſi ſit mortifera.
- 7 Judicium diſtancia quibus relinquantur?
- 8 An exiſtens in horio dicatur moraliter
manere in Conventu?
- 9 Nomine Monafterii in odioſis non venit
Eccleſia.
- 10 Qua cenſentur ſpectare ad clauſuram?
- 11 Superiores clauſura terminos ſigunt.
- 12 Non eſt Apoſtata recurrens legitimè ad
Superiorem.
- 13 Exponitur mens Tridentini in ſeſſ. 25 de
Regul. cap. 4.
- 14 An gravatus debent expellere ſententiam?
- 15 Quinam altus ſint irrevocabiles?
- 16 Quando appellatio liget manus Judicis?
- 17 Quando gravamen poteſt reparari, eſt ex-
pellenda diſſinitiva.
- 18 Praxis pro ſubditi gravato à Judice.
- 19 Gravatus in Religione non poteſt recurrere
ad Judicem conſervatorem.
- 20 Fratres Ordin. Min. de Obſerv. ordinem
in appellationibus ſervare debent.
- 21 Quando dimiſſo habitus inferat cenſuram?

S. UNICUS.

APPELLATIO.

- 1 Appellationis natura, & cur indulta?
- 2 Appellatio duos effectus habet.
- 3 Alia est judicialis, extrajudicialis altera.
- 4 Formula appellandi à definitiva.
- 5 Appellatio ab interlocutoria debet nominatim gravamen continere.
- 6 An appellandum sit in scriptis?
- 7 Tempus fatale ad appellandum.
- 8 Ab appellante petendi sunt Apostoli.
- 9 Apostoli non legitimant recursus Religionum ad Superiores.
- 10 Tempus prosequendi appellationem.
- 11 Appellatio non suspendit censuram latam.
- 12 Decretum Sac. Cong. Concilii super Praxi ab Ecclesiasticis in materia appellationum servanda: & ibi plura. ad 22.

Non loquitur de Apostasia perfidia, quia per infidelitatem fides reinquiritur; nec inobedientia, præceptorum transgressionibus adnexa; de quibus optimè Gloss. ad c. præerea de Apostatis, & reitar. Baptis. verb. Apostasia, & Summistæ communiter; sed de Apostasia à Religione. Quam DD. describunt, quod sit recessus à Religione habitum dimisso, vel retento, animo & intentione non amplius revertendi ad obedientiam Superioris. Apud quos recessus, eo animo qualificatus, Apostatam in sensu proprio constituit; & eo distingui probant à purè vago, & fugitivo, qui spontè, & absque Superioris licentia à Monasterio discedit, ut ad tempus tantum liberè vagetur.

2 Id in Regulari operatur professio expressè, vel tacitè emissà, ut ad aliquod genus Clausuræ teneatur: textus expressus in c. Monachi de Stat. Monach. Extra quam sine Superioris licentia nulli egredi licet: arg. ex damnata propositione VVicleff in Conc. Constat. ut in Const. Martini V. la 1. Bull. tom. 1. hujus tenoris: Ingressantes Religionem, aut aliquem Ordinem, eo ipso sunt inhabiles ad observanda Divina præcepta, & per consequens ad perveniendum ad Regnum Cælorum, nisi apostatarerint ab eisdem. Et ex verbis decreti Clem. VIII. de reservatio-
no casuum pro Regularibus; in quo casus re-

servabilis est: Apostasia à Religione siue habitum dimisso, siue retento, quando ad perveniendum, ut extra septem Monasteriis, seu Conven-
tus, egressio fiat; & nocturna, seu furtiva à Monasterio seu Conveni-
entem egressio etiam non animo apostatandi facta; idest, non conjuncta cum voluntate perdurandi extra obedi-
entiam Prælati.

3 Propterea verè Apostata sunt, qui, habitu etiam retento, & animo revertendi ad Clausuram, extra ipsa absque Superioris licentia vagantur, (quamvis propriè essent vocandi Fugitivi: per Ameno de delictis tit. 2. §. 1. Apostasia n. 9.) Refert Sanctior. com. in stat. S. Franc. cap. 2. stat. 61. id esse definitum per Statuta Papalia Julli II. cap. 7. part. 31. ut sequitur: Intelligimus autem Apostatam omnem, qui sine licentia, vel contra obedientiam suorum Prælatorum per terras, loca, seu parvas cum habitum, vel sine, cum socio, vel sine illo, iverit, atque quomodolibet discedentem. Stat. Sambuc. Min. de Obser. cap. 2. §. 8. de Apostatis; quomodo cumque fugitivos à Clausuris Apostatas nominant, & uti tales puniri præscribunt; ubi videntur casus, & gradus Apostasie cum suis poenis proportionatis.

4 Licentia debet esse, vel expressa, vel tacita, aut præsumpta. Expressa obtinetur verbo, voce, vel scripto. Tacita est, quando Superior Subdito eam petenti nil responderet, nec prohibet, licet post petitam licentiam eum exire videat, tacendo enim censetur consentire, c. nonne, juncta Gloss. in verb. tacendo de presumptionib. Præsumpta (quæ ab aliquibus apud Peyrin. de subdito quest. 2. cap. 2. §. 3. not. 1. dicitur interpretativa) est illa, quæ nec expressè verbo, seu voce, nec tacitè habetur, præsumitur tamen, quod concederetur, si peteretur; quæ à tacita distinguitur ex hoc, quod tacita supponat Prælatum præsentem & consuetudinem; præsumpta verò absentiam ejusdem, vel, quod de facili præsens non possit haberi.

Ut legitimè possit Subditus uti licentia præsumpta, ei assistere debet necessitas; & ad exemplum sit: Infirmatur quis, V. G. ad mortem, petit Confessarium; alius non adest, quàm Regularis potens Sacramentum ministrare: non adest tempus ascendendi Superiorem ad petendam licentiam; alius infir-

infirmus moritur inconfessus. Lacro furatur in sacristia Calicem, illico fugit; nisi Sacrista extra Conventum, non expellat Superioris licentia, fugientem persequatur, amissio est certa. In his, & similibus casibus præsumitur, quod Superior licentiam concedat, & ad subveniendum saluti proximi, & ad reparandum damnum Conventus.

5 Verum pro praxi advertendum, quod numquam excusatur subditus ab Apostasia, nec licentia præsumi prudenter potest, nisi necessitas siturgens; ut cum tempus adeundi Superiorem non suppetit, vel cum adhibita à subdito diligentia, non invenitur. In istis circumstantiis licentia præsumpta suffragatur, & legitimitatem egressus justificat. Secus dicendum, si Superioris præsentia posset de facili haberi, quia tunc præsumeretur potius dolus in subdito, & quod ex proposito vel diligentiam omitteret, vel ad Superiorem non accederet; quod fortius procedit in casu, quo data opera differret petitionem licentiæ ad tempus, quo sciret Prælatum absentem necessarium esse debere, aut non posse de facili inveniri.

6 Non potest Apostata pronunciari, & poenis Apostatarum puniri, nisi exiens extra januam Conventus absque licentia, per tantum spatii elongatur ab ipso, quod sibi possit rationabiliter ad culpam mortalem imputari; ut notavit Peyrinus *cir. q. 1. cap. 26. vers. Ex quibus*, & Sanctior *alleg.* Unde distantia per aliquot passus, quæ non sit mortifera, ad id non sufficit. Major enim excommunicatio, qua per DD. ligantur Apostatæ, non nisi ob culpam mortalem incurritur, *cap. Nemo Episcoporum 11. q. 3. à qua*, sicut in pluribus aliis materiis, patet veritas materiæ in casu excusat.

7 Judicium distantie concludentis culpam mortalem relinquitur prudentis arbitrio, dispositioni legum municipalium, & locorum consuetudini; juxta quam variatur; ut ubi supra scripsit Ameno *num. 19.* Absolutè mortaliter peccatur, si transgressio obedientiæ sit gravis; si interveniat dolus; & fraus, & non habeatur licentia tacita, præsumpta; sive interpretativa, vel non adsit necessitas locum dans epicheiræ.

8 Nec est Apostata, qui facto præcepto à superiore, de quis sub Apostasiæ poena sine ejus licentia extra Conventum vadat, hortum, prætum, vel sylvam ingreditur, li-

Official. Chr. Ead.

cet puniendus sit poenis inobedientium (sic ut iisdem corripiendus est Religiosus cellam alterius ingrediens, dum id Superior inhibuit) modo præfata spectent ad clausuram Conventus, vel intra septa Monasterii contineantur; quia in casu existens in hortu, diceretur mortaliter manere in Conventu, & non extra septa Monasterii; quod per DD. & ex Decreto Clementis superius allegato exigit Apostasia.

9 Non est vis constituenda in vocula, *Conventus*; quia licet iste in sensu stricto restringi possit ad significandum spatium contentum à parietibus domus, vel ædificii; in casu non ita materialiter accipitur; aliàs deberet de Religioso è claustro absque licentia ingrediente Ecclesiam ejusdem pronunciari, quod esset Apostata; quia dici de eo non non posset, quod ut in Ecclesia, esset in spatio materiali, hoc est, inter materiales parietes Conventus contento, sed extra. Et eo fortius, quod Ecclesia, & Conventus diversa significata diversis nominibus exprimiunt. Et etiam quia, ut ex Grassio refert Donat. *prax. tom. 1. part. 2. tract. 3. q. 1. n. 3.* nomine Monasterii non venit ejus Ecclesia (præsertim in odiosis) alioquin mulieribus, quibus est prohibitum ingredi Monasteria Virorum, esset etiam interdictus ingressus ad eorum Ecclesias; & ex identitate rationis, Viri ad eas Monialium non possent accedere; quod est tanè falsum, simul, & ridiculum.

10 Idem Conventus, vel Monasterii septa debent in præsentia accipi formaliter, ut significant totum circuitum Monasterii, comprehendendo in eo, hortum, sylvam, prætum, ex Peyrino *de Prælat. q. 3. c. 2. §. 1. n. 39.* & alia loca illi annexa, quæ iisdem muris, seu septis cinguntur, apud Lezana *summ. tom. 3. verb. Clausura n. 3.* & habetur *cap. Exire, de verbor. signif. in 6. §. Denique, vers. Nos utique*; ubi Nicolaus II. declarans in terminis; quid nomine Monasterii intelligatur, ait: *Nomine Monasterii volumus Clausuram, domos, & officinas interiores intelligi; & inter istas textus certè comprehendit hortum eodem muro Monasterii cinctum; ad quem (sicut ad alias officinas interiores) si sit Monialium, Viris, & si sit Regularium, Mulieribus non permittitur, imò sub censuris prohibetur ingressus.*

11 Nec relevat, quod ad Superio-

res, per Lezana *cit.* & Confeſſ. *ſum. privi-*
leg. Mend. part. 2. tit. 20. cap. 9. uti ad Ju-
dices ordinarios, & Paſtores Religioſorum,
pertineat de Claſſura providere, ejuſdem-
que ſtatueri, & designare terminos, extra
quos non liceat Religioſis ſine licentia exi-
re. Nam in eo ex obſervatis à præallegato
Ameno n. 24. debent Apoſtolicis Conſtitu-
tionibus conformari, & juxta earum diſpo-
ſitivas operari. Idem cum Nicolaus hortum
ad Claſſuram ſpectare ſtatuert, ab ea non
poſſe per Superiores excludi, nec declara-
ri, quod pars ejusdem non ſit; aliàs eorum
declaratio efficere poſſet, ut licet illum
mulieres ingredi valeret; & quod eſſet lo-
cus, in quo conſugientes non gauderent
immunitate, quod eſt falſum.

Ex quibus concluditur, quod de Religio-
ſo contra mandatum Superioris hortum
claſſuræ unitum ingrediente (licet ſit ino-
bediens) non verificatur, quod ſit extra
claſſuram; imò potiùs optimè dicitur, quod
ſit intra ſeptra formalia Monaſterii; & ſic,
quod non poſſit ullo modo, ut Apoſtata,
pronunciari, & uti talis puniri.

12 Neque Apoſtata pronunciari debet Re-
ligioſus, ſi injuſtè, & contra jus certò, &
notabiliter gravatus à Superiore, recta via
ad Generalem, aut alios, ad quos de ju-
re, acceſſerit abſque licentia legitima, ut
in terminis firmant Peyrin. *de ſubdito q. 1.*
cap. 20. Lezana ſum. tom. 3. c. 16. n. 8. Pignatell.
tom. 6. conſ. cit. n. 27. Ameno cit. n. 27. alios
plures allegans. Ratio à Doctõribus datur.
Etenim appellatio ex Paſqualigo ad Laure-
tum de Franchis *part. 1. n. 159.* eſt deſenſio
contra injuſtitiam in præſidium innocentie;
deſenſio autem per DD. eſt de jure naturæ,
& idem Regularibus licita, imò & neceſſa-
ria, ut per Superiorem gravamen emende-
tur. Nimis enim durum foret, quod ex
proprio ſtatu Regulares eſſent deterioris
conditionis, quàm cæteri homines, qui ab
inuſtis gravaminibus poſſunt appellare, &
ad Supremos Judices recurrere, *cap. ſugge-*
ſum; cap. Paſtoralis Offici, de appellat. Et
quia lex præſcribens, ne Religioſus exeat
e Claſtris ſine Superioris licentia, eſt hu-
manana, nec legi naturali de ſe defenden-
do ab injuſtè gravante, & iniquo oppreſ-
ſore prævalet; ſequitur optimè, quod in
caſu, & ad hunc effectum, poſſit ſine illa

ad alium Superiorem recurrere; in caſu enim
tante neceſſitatis, vel jus naturæ diſpenſat, ut
ſine illa vadat, vel præſumitur licentia Superio-
ris, *Ad quem, ut notavit Lezana, vid. n. 18.*

13 Nec obſtat, quod Trid. *ſeſſ. 25. de Re-*
gul. c. 4. ſtatuat, *Nec liceat Regularibus à ſuis*
Conventibus recedere, etiam prætextu ad Super-
iores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut
vocati fuerint; nam credendum non eſt, ut
notat Pignatellus, Concilium voluiſſe dero-
gare juri naturali; ipſumque per Lezana non
loquitur de Religioſis à Superiore injuſtè,
& contra jus gravatis; ſed de illis, qui ſi-
ne vera cauſa recurrunt, quod illa dictio,
prætextu, ſignificat; prætextus enim eſt co-
lor quaſitus, & non vera cauſa. Prohibe-
tur ergo à Concilio reſeſſus, & reſuſus
ex cauſa colorata, levi, & ficta: non verò ex
cauſa reali, & in caſu realis gravaminis præ-
ſentis, ſive imminentis, ut poſt Quaranta
ſumm. Bullar. verb. Archiepiſcopi auctoritas
ſub lit. L. ver. Concluſionem; optimè ſcripſit
Ameno n. 31. *vid. infra n. 19.*

14 Et ſi quaeratur, an gravatus debeat
expectare ſententiam, & ab ipſa appellare?
Reſponſioni præmittimus: Primum, quod alia
ſententia deſinitiva, alia interlocutoria. Deſi-
nitiva eſt illa, quæ decidit negotium princi-
pale in judicium deducum; vel qua Jux
cauſam principalem deſinit, & toti contro-
verſie finem imponit, ſuoque eſt ſingulariſſi-
mo officio, nec poſſe amplius ſe ingerere, in co-
gnoscenda cauſa, ſed ſolum in executione
ſententie. Interlocutoria verò eſt, quæ non
de ſumma controverſia, ſed de rebus ad eam
deſiniendam pertinentibus pronunciat; ut de
cognitione diſſerenda, de teſtibus producen-
dis, de tortura, & ſimilibus; ut tradunt
Piaſec. *prax. Epiſcop. part. 2. cap. 4. art. 11. n. 13.*
& Engel. *Colleg. Univerſ. Juris Canon lib. 2.*
tit. 27. §. 1. n. 3. & Joan. Calvinus *Lexicon*
Juridicum lit. S.

15 Secundò, quod gravamen irreparabile
dicitur quilibet actus retractabilis; qui in-
ſtanti, quo ponitur, ſuum ſortitur effectum,
& annexum habet factum, quod infectum
eſſe non poſſe, ut ait Quaranta *cit. verſ. In*
quibus, ubi ſup. Hujusmodi ſunt actualis ex-
communicatio, ſuſpenſio, & interdictum,
quæ alleg. *cap. Paſtoralis, §. Verum,* ſecum
trahunt executionem; item tortura, & car-
cer, ex Piaſeco *cit.* & Caballus. *prax. Jur.*

Canon. lib. 4. c. 13. n. 10. Quoad incarcerationem habetur declaratio S. C. C. apud Piascum *cir. ex Quaranta loco adducto hujus tenoris.*

An quod Decreto S. C. Trid. *sess. 13. c. 1. de resor. & alio sess. 24. c. 20. de resor. dicitur de gravamine, quod per appellationem à definitiva reparari non potest, intelligi possit, & debeat de gravamine indebita incarcerationis?*

Sanctiss. D. N. audita relatione S. C. Conc. declaravit ita esse intelligendum; & idem ab hujusmodi gravamine appellari posse, & Ordinarium, vel Judicem teneri huic appellationi deferre, & tenari processum transferre ad Judicem appellationis.

Et dicitur irreparabile, quatenus licet sententia definitiva lata ab Judice appellationis possit liberare ab excommunicatione, V. G. & carcere; efficere tamen non potest, quin gravatus illa mala actu sustinuerit, nec eum ad primavum indemnitate statum restituere valeat.

16 Item, licet olim de jure Canonico à qualibet interlocutoria, & quovis gravamine appellare licuerit, *cap. de appellationib. cir. rir. id hodie est correctum per Trid. sess. 13. cap. cir. in causis visitationis, & aliis, ut ibi: Ante definitivam sententiam ab interlocutoria, vel alio quocumque gravamine non appelletur: Nec Episcopus, aut Judex, seu Vicarius appellationi hujusmodi tamquam frivola deferre tenentur, & inferius: Nisi gravamen hujusmodi per definitivam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiva appellari non possit.* Notavit præalleg. Quaranta v. In quibus casibus, quod à decreto de torquendo admittitur appellatio, & tortura suspenditur, etiam antequam per Judicem, Ad quem, inhibeat; nam licet regulariter appellatio ab interlocutoria non liget manus Judicis, à quo, antequam inhibeat, ut in *cap. Non solum de appellationibus*, limitatus, ut non procedat in ea interlocutoria, quæ infert gravamen irreparabile; nec in ea per Engel. ex Barbosa in *Collect. DD. ad d. cap. 20. Trid. num. 37.* & Quaranta loco allegat. quæ tametsi contineat gravamen reparabile, non est tamen reparabile ex toto; vel nominis cum magna difficultate, aut præjudicio partis.

17 Ex quibus potest quæsito responderi. Vel Subditus gravatur à Superiore per interlocutoriam tali gravamine, quod per appellationem à definitiva; reparari non possit;

ut si decernat reum esse torquendum, aut incarcerationem; & tunc sententiam definitivam expectare non debet, sed appellationem ab interlocutoria torture, & incarcerationis interponere. Vel sic gravatur, ut gravamen illatum possit per definitivam reparari; V. G. producit testem ad sui defensionem; Judex eum examinare rejicit, etiam si nullam exceptionis rationem afferat, licet super hoc se sentiat nimis gravatum, expectanda nihilominus est definitiva, quia per appellationem ab ea, potest gravamen, & damnum reparari, Peyrin. & Engel. *loc. cit.* alias si ante unam, vel alteram sententiam discesserit, temerè, leviterque judicabitur recurrere; & sic erit ut Apostata puniendus, & ad Superiorem processantem remittendus.

Sed quid, si Superior appellationi non deferat, vel eam non admittat, prout de jure deberet? Dicendum, appellatorem debere ab iis, coram quibus appellavit, petere Apostolos, testimoniales litteras nimirum, testificantes de interposita appellatione. Quas illi concedere tenentur, quia indebito gravato, officium charitatis exposcular, ut omnes succurrant.

18 Cæterum in praxi instruendus est Subditus (injustè V. G. à Provinciali gravatus, cui nec locus appellandi datur, estque ad illati gravaminis obtinendum testimonium ex timore majoris impotens, & mora in ejusdem Provincia nociva) quod debeat (quando ad exercitium virtutis sumere nolit) viciniorem alterius Provincie Conventum adire, & ex eo per editum coram testibus ab illato gravamine appellare, & Provinciali transmittere: ac injustitiam gravaminis significare Generali, jurisque remedia exposcere, obedientiales petere, & cum eis ad ipsum accedere, ut sic recursum iustificet.

Et quatenus à Generali obedientiales denegarentur, & urgerent accessus ad Sedem Apostolicam pro revisione causæ, vel revocatione gravaminum; deberet testimonio fide dignorum constare de petita ab eo licentia, & per suos Superiores denegata, ut expressè Sixtus V. Const. *Ad Romanum sub la 71. §. 20. Bullar. tom. 2.*

19 Dubitatus, an gravatus à Guardiano non habens copiam Provincialis, possit appellare, & recurrere ad Conservatorem

Privilegiorum? & quatenus ad eum esse etum à Conventu recedat, sit pronuncian-
dus Apostata?

R. Quantum ad primum negativè. Nam in appellationibus interponendis est servan-
dus ordo, ut ex ordine Sanctiss. decrevit S. C. Regularium de ann. 1587. apud Quaranta
summ. ver. *Monaster. & Conventus*; ubi à gra-
vamine prioris ad Provinciale, & à Pro-
vinciali ad Generalem recurrendum esse legi-
tur. Tum quia Leo X. *Const. Romani*, la 10.
apud *Conseil. de privileg. Mendi. part. 1.* sub
excommunicationis poena eo ipso incurren-
da, prohibet nominatim Conservatoribus Pri-
vilegiorum Ordin. Prædicatorum, ne quære-
las Fratrum, & Sororum d. Ordinis, contra
alios Fratres ejusdem suscipiant, vel de eis
cognoscant. In quo privilegio & ceteri Re-
gulares communicant. Nam allegari non po-
test titulus quo id eis prohibeatur.

20 Accedit prohibitio appellandi per Re-
ligiosos Ordin. Sancti Francisci de Observ.
à Prælati ejusdem Ordinis ad Tribunalia
secularia, prout in *Const. Quoniam*, la 27.
Gregor. XIII. Bullar. tom. 2. In qua sub poe-
na excommunicationis latæ sententiæ, Papæ
reservatæ, ac privationis vocis activæ, &
passivæ, & perpetuæ inhabilitatis, ad officia
obtentæ, & obtinenda, interdicatur, ne quis
dict. Ordinis Religiosus, aut Religiosa, ad
Tribunalia secularia appellare, vel adire au-
deat; sed in casu gravaminis à Prælati suis,
à Provinciali ad Generalem, aut Sedem Apo-
stolicam recurrendum est. Per Tribunal se-
culare Pontifex intelligit quodcumque, quod
non est, vel Superiorum Ordinis, vel Pro-
tectoris (licet quoad hoc hodie attendatur
*Const. Innoc. XII. Christi fidelium sub. 14. Kal.
Martii. 1693.* moderatoria facultatem Prote-
ctorum.) aut Sedis Apostolicæ. Atque ita in-
tendit prohibere recursum, etiam ad illud
Conservatorum, quod non est Tribunal Ec-
clesiasticum Regulare, vel Apostolicum, sed
seculare dumtaxat.

Et ita ad secundum affirmativè.

21 An autem censendus sit Apostata, vel
fugitivus Religiosus, qui obtentis litteris
obedientialibus accedendi ad locum à Pro-
vincia distantem, in itinere habitum depo-
nit, & in veste seculari incedit?

Negativè respondetur. Nam non est Apo-
stata, quia supponitur non habere voluntatem

non amplius redeundi ad Clausura sub obe-
dientia Superiorum: nec Fugitivus, quia re-
cessit à Conventu, & Provincia cum eorum-
dem licentia; ligatur tamen excommunicatio-
ne allegat. *cap. Ut periculosi, no Cler. vel Mo-
nach. in 6. lata in Regulares*, qui ad finem
liberius evagandi, habitum temerè, hoc est,
sine rationabili causa dimittunt.

22 Unde quia ad hujusmodi censuram in-
currendam exigitur, ut dimissio habitus sit
temeraria, ut textus expressus ibidem, jun-
cta Glos. in *verb. Temerè*, hoc est, facta
absque justa, vel saltem probabiliter appa-
renti causa, sequitur ea non ligari, qui
causam rationabilem dimittendi habet; &
sic apud Ameno n. 26. & expressius apud
Peyrin. de *subdito. cap. 26. sapius cit. §. 1.
per totum*, ea non innodatur, qui dimit-
tit causam mutationis, mundationis, re-
parationis, balneationis, inimitatis, tran-
situs per loca Turcarum, & Infidelium, ad
quietius dormiendum, & fugiendum calo-
rem æstivum; ac ad modestam recreationem,
etiam si ad aliquod tempus, in Conventu
habitus histrionum assumat; cum in his, &
similibus non habeatur propriè habitus dimis-
sio, sed spoliatio; quæ duo valde differunt,
ut ex Suarez *tom. 5. in 3. part. disp. 23. sect. 4.
n. 27. observat Peyrin. verb. Neque incurrit.*

23 Ubi nec eum censura ligari docet,
qui habitum dimittit, ut eum foemina rem-
turpem habeat, vel ut aliquid liberius sub-
ripiat; licet peccet mortaliter, ex eo, quod
tunc dimittit, ut commodius fornicetur,
vel liberius furetur, & non occasione va-
gandi, quam Decretalis ea dispositione re-
moveat intendit; secus dicendum de eun-
te in habitu seculari ad lupanar.

§. UNICUS.

A P P E L L A T I O.

E Sset hic agendum de appellationibus,
tamquam de re necessaria, & Ecclesia-
sticis utili; sed, quoniam Scribentes pleno
calamo id agunt, Fagnan. in 2. ad *cap. Su-
per eo, il 2. de appellat. Gonzalez in 2. tit.
28. Ventrigl. prax. part. 1. auctor. 8. Piafecus
prax. part. 2. cap. 4. art. 17. parcimus labo-
ri, & quædam dumtaxat dictis. *sup. n. 14.*
subnectimus.*

1 Appellatio itaque, Est ab inferiori Iudice ad superiorem facta provocatio; adeo ut ille in causa amplius non cognoscat, nec se ingerat; vel prius pronunciatum corrigat, vel in melius reformet. Est enim appellatio remedium juris ad removendum gravamen, quod Iudex, à quo appellatur, intulit, vel inferre conatur. Potest Iudex in causa sententiam, vel definitivam, vel interlocutoriam ferre. Si definitivam pronuntiavit, cum functus sit officio suo, semel iudicando, sive bene, sive male, non potest amplius in causa cognoscere, & sententiam revocare, quia definitiva imponit finem causæ. Ac tantum agere valet pro exequenda sententia, ad text. in cap. In litteris, de offic. Deleg. nisi per appellationem executio suspendatur, & ad superiorem causa ex integro devolvatur. Si vero interlocutoriam sententiam tulit, potest eam revocare, vel moderari. Et quatenus, appellatione interposita, non modetur, jurisdictio suspenditur.

2 Unde appellatio regulariter duos effectus producit, alium suspensivum, quo sententia ipsa, & ejus effectus, inferiorisque jurisdictio suspenduntur, cap. Pastoralis, §. Verum de appell. alterum devolutivum, per quem causa, super qua appellatur, & ejus cognitio, cum omnibus accessoriis ad superiorem devolvitur, cap. Dilectis hoc tit.

Hinc quia, interposita appellatione, ad superiorem Iudicem causa est devoluta, & jurisdictio inferioris suspensa, sequitur, quod Iudex inferior in re, atque ipsamet causa, à qua provocatum est, amplius procedere non possit. Nam appellatio non solum suspendit inferioris jurisdictionem; verum & appellantes in causa, in qua appellatum est, ab inferioris jurisdictione eximit, cap. Romana hoc tit. in 6. & inferior definit esse Iudex ejus causæ, cap. Ad hac, cap. Ut nostrum hoc tit. ejusque manus ligantur, & ab eo tollitur facultas ulterius procedendi. Propterea Jura constituerunt, ut Iudex, à quo appellatio pendente, nihil innovare possit; & si quid eo tempore attentaverit, velut à non Iudice factum, rescinditur. Nec tantum revocantur ea, quæ fuerunt attentata post appellationem interpositam; sed ea quoque, quæ attentata fuerunt post sententiam intra tempus assignatum ad appellandum, quia cum illud tempus sit ad appellandum concessum, nihil, eo pendente, in-

Official. Cur. Eccl.

novari debet; ne beneficium in jure indulgentum, damnosum sit gravatis, aut omnino superfluum, contra regulam 17. jur. in 6. indultum.

3 Appellatio dividitur in judicialem, & extrajudicialem. Judicialis est, quæ in Iudicio interponitur, postquam coeptum est; quia aut interponitur à definitiva, vel ab interlocutoria continente verum gravamen irreparabile. Extrajudicialis ea est, quæ ab actibus extrajudicialibus interponitur, dum quis gravatur, vel timet gravari; ut in provisionibus, electionibus, &c. cap. Consecrationi hoc tit. in 6. Et solet hujusmodi appellatio dici provocatio ad causam, cap. Cum sis hoc tit. quia pertinet ad causam inchoandam.

In utraque appellatione debet gravamen in scriptis exprimi, cap. Cordi hoc tit. in 6. De illa in electionibus facienda, legitur expressè text. in cap. Ut circa, de elect. in 6. Ex quo appellandum est in publico Instrumento, præstito corporali juramento; & in scriptis appellatio offertur. Nec valet appellatio, ut non fiat electio, sed ut non fiat, nisi canonica, ex dicendis cap. 18.

4 Verum in appellatione à definitiva, non est necesse, ut nominatim, & in specie causa gravaminis exprimatur, ut in terminis Gloss. ad cap. Cum in Ecclesia hoc tit. ver. Injusta, & Gloss. in cap. Quoad, de sent. & re judic. verb. Causam non exprimens; sed debet semper continere gravamen, licet minimum; & justa, ac rationabili causa interponi; alias Iudex, à quo, non teneretur ei deferre. In dubio de justitia causæ, Iudex, Ad quem, cognoscit. Formulam tradit Gratianus ad cap. Post appellationem, 2. q. 6. ibi: Ego N. contra sententiam Iudicis N. injustè in me latam die 11. Augusti 1708. Romanam Sedem, vel Iudicem N. appello, & Apostolos puto. Hac die eodem anno coram NN. testibus, &c. Definitiva enim potest ex novis causis justificari, in qua habet locum beneficium juris: Non deduxi deducam, non probavi probabo, l. Per hanc, Cod. de temp. appellat. cap. Fraternitatis, de sessionibus. Nisi appellatio à definitiva esset in casu ab jure prohibito; tunc enim nominatim causa exprimenda esset, quæ vinceret ius prohibens, ut dixit Piales, num. 14.

5 An Appellatione ab Interlocutoria,
B 3 quæ

quia non potest ex novis causis justificari, ut in *Clem. Appellanti hoc tit.* necessarium est in scriptis causam nominatim exprimere, ut in *d. c. Cordi*. Quapropter non valet, si appellans per clausulam generalem, & in confuso causam exprimat; ut: *Appello ab interlocutoria iniqua, vel gravamine, vel gravaminibus, quæ ex actis, vel processu colligi possunt.* Quando enim aliquid à lege pro formare queritur, illud specificè adimplendum est, per *Gonzal. cir. cap. 59. num. 16.*

Discrimen autem, cur in appellatione à definitiva non requiratur expressè causa gravaminis in specie, benè verò in appellatione ab interlocutoria, apud *d. Gozalez nu. 18.* est, quòd Judex numquam potest revocare, aut mutare suam sententiam definitivam, *l. Judex posteaquam, ff. de re judic.* & proinde non oportet in appellatione à tali sententia causam exprimere, cum per eam Judex moveri non possit (& si vellet) ad illam revocandam, vel mutandam. Interlocutoriam verò potest, *cap. Cessante hoc tit. cap. Si ab Judice hoc tit. in 6.* Idèd congruum est, ut in ista exprimaturs causa, propter quam fortasse Judex moveri possit ad illam revocandam.

6 Quamvis appellatio semper debeat in scriptis interponi, hoc non procedit, si appellatur à definitiva, illico & ex continenti, post sententiam latam; tunc enim viva voce, & sine scriptura appellari potest, per *Gloss. in d. c. Cordi, verb. interlocutoria*; sed ab interlocutoria semper in scriptis appellandum est, ut *text. in d. cap. expressè.*

7 Est certum, sententiam à Judice legitime latam in rem judicatam transire, si nulla fuerit appellatione suspensa, *dict. cap. Quoad, de re judic. cap. Cum inter, de elect.* hoc est, si ab ea non fuerit appellatum; vel, si inter fatalia tempora appellatio non sit interposita, vel prosecuta. Quapropter duo sunt tempora, unum appellationis interponendæ, & alterum proseguendæ; quæ dicuntur fatalia appellationis, quatenus, si inter ea appellatio, vel non interponatur, vel non proseguatur, intelligitur deserta.

Tempus ad interponendam appellationem post latam sententiam sunt decem dies, intra quos est appellandum, *cap. Non solum hoc tit. in 6. cap. Bona memor. de confir. utili &c. & non solum à definitiva, verum & ab interlocuto-*

ria, aut alio gravamine (nisi sit gravamen habens tractum successivum, ut est carcer, quæ poena semper durat) & observandum etiam, dum appellatur tacite per arceptionem itineris ad Superiorem: aliàs censetur appellans juri suo renunciare. Hoc autem tempus quoad appellantem, si sit præsens, incipit currere à die latæ sententiæ; si verò fuerit absens, à die notificationis sententiæ, & non prius. Ratio est, quia illi dies dantur ad deliberandum, an quis velit stare sententiæ, vel non? Impossibile autem esset, ut quis absque sententiæ noticia deliberaret.

8 Statim autem, interposita appellatione (quando uno contextu in ipsa interpositione non fiat) peti debent Apostoli, seu litteræ dimissoriae, quos Judex, *A quo,* tenetur dare, juxta præscriptum *Bonif. VIII. in d. c. Cordi.* In quibus debet exprimere causam appellationis, & cur appellatio non sit admissa; vel si appellationis forsitan ex Superioris reverentia sit delatum.

Tempus petendi, & accipiendi Apostolos ab jure indultum, est triginta dierum, *cap. Ab hoc tit. in 6.* Et debent *sapè, instanter, & instantissimè* peti, *Clement.* Quamvis hoc *tit.* Sed hoc sciendum, Judicem; *A quo,* tempus ab jure statutum pro dandis Apostolis, non posse producere, & extendere; justis tamen de causis posse restringere; intra quod si appellans; nec petat, vel recipiat, appellationi renunciare videtur, *d. Clementina §. Verum;* considerando, quòd Judex *A quo,* quoad ea, quæ ad celeriores, appellationis expeditionem pertinent, jurisdictionem retinet, *cap. Ex litteris, de matrim. contrah.* Ita potest præscribere tempus appellanti, intra quod teneatur adire ad Judicem, *Ad quem, cap. Personas hoc tit.*

9 Advertendum, Apostolos non concedi ad legitimandos recursus Regularium ad Superiores, ad quos aliàs sine obedientialibus accedere non possent. Nam non sunt remedium juris ad hoc inductum; aliàs solis Religiosis concederentur: quod per DD. & jura est falsum. Tum quia conceduntur ad effectum, ut super appellatione, ac ejus causa instructio facilius valeat in processu haberi, *c. Ut super hoc tit. in 6.* Hæc Regulares attendant, si velint poenas Apostatis taxatas elugere, & in contingentia facti ad praxim deducant, quæ dixi *num. 18.*

Formulam petendi Apostolos; tradit Ameno *pract. crim. par. 2. tit. 3. §. 6. num. 3. 4.* Cæterum Ventriglia *cit. §. 2. n. 38.* testatur, quod praxis loco Apostolorum consuevit dare copiam sententiæ.

10 Tempus verò præfinitum ad prosequendam appellationem est annus; sed ex necessaria, iusta, & evidenti causa, biennium, *cap. Cum sis Romana, hoc tit.* Quæ verò dicenda sit iusta, necessaria, & evidens causa; pendet ex qualitate negotiorum. Incipit tempus currere à die interpositæ appellationis, *d. Clement. sic.* Quod si, legitimo impedimento cessante, appellans non fecerit, appellatio ejus deserta censetur, *ut ibid. text.* Verum, si extra judicium appelleretur à futuro gravamine, non prius hoc fatale tempus currere incipit, quam gravamen illatum sit; ideo in hoc casu tantum non incipit ab interposita appellatione, sed à die illi gravaminis; ut notavit Gonzalez *cit. cap. 9. num. 10.* Ratio est, quia appellatio extrajudicialis à futuro gravamine est velut conditionalis, si gravamen inferri contingat.

11 Notari debet, quod licet appellatio, ut diximus, duos habeat effectus, suspensivum, & devolutivum; hoc non procedit, cum agitur de appellatione interposita post latam ab homine excommunicationem. Nam in casu censura non suspenditur, sed solum cognitio ad Judicem, *Ad quem*, devolvitur. Unde quis per appellationem à lata censura non liberatur. Cum enim excommunicatio secum trahat executionem, & à fidelium communionem separet, serò medicina paratur per appellationem; sed communioni per absolutionem est excommunicatus restituendus. Nam sicut vinculum excommunicationis à clavium potestate procedit, ita ab eadem potestate per absolutionem tollendum est.

Quando verò possit ab interlocutoria appellari, habes supra num. 16. ex Triden. *cap. 20. sess. 24. de reform.* Atque colligi id cum aliis potest ex sequenti decreto S. C. C. apud Piafec. num. 9.

Ad tollendas ambiguitates, & controversias jurisdictionales, quæ inter appellationem, & prioris instantiæ Judices, non sine periculi dispendio, cursu, quæ iustitiæ impedimento, & sæpe cum scandalo oriuntur, S. Congreg. causis Episcoporum præposita, salta prius relatione S. D. N. Clem. Papa VIII. & de Sanctitatis

jura mandato viva vocis oraculo desuper habito, in hunc, qui sequitur modum, ab omnibus, ad quos spectat, in posterum servari debere mandavit, & mandat.

12 Metropolitani, Archiepiscopi, Primates, aut Patriarchæ, Suffraganeos eorumque subditos non judicem, nisi in casibus à jure expressis.

Idem, & alii quivis Superiores, etiam Nuntii, vel Legati de Latere, specificam facultatem majorem non habentes, causas in Curii Ordinariorum, vel aliorum inferiorum Judicum pendentes, à se non avocent, nisi per viam legitimæ appellationis ad ipsorum Tribunalia deferantur, tuncque appellantes ab inferiorum jurisdictionibus quoad alias causas eximi non possint.

13 Appellationes nunquam recipiantur, nisi per publica documenta, quæ realiter exhibeantur, constiterit appellationem à sententia definitiva, vel habente vim definitivam, aut à gravamine, quod per definitivam reparari non possit, in casibus à jure non prohibitis per legitimam personam, & intra debita tempora fuisse interpositam, ac prosecutam.

14 Dum causa coram inferioribus Judicibus pendet, ante definitivam sententiam, vel vim definitivam habentem, de gravamine illato superiores cognoscere non valeant, licet citra præjudicium cursus causarum se id facere contestentur; nec ad hunc effectum liceat eis inhibere, aut simpliciter mandare, ut ipsis copia processus transmittatur, etiam expensis appellantis.

15 Inhibitione post appellationem, ut præmittitur, receptam, non concedantur, nisi cum insertionem temeris sententiæ, aut decreti definitivi, aut vim definitivi habentis, vel damnum per definitivam irreparabiliter continens: alias inhibitiones, & processus, & inde secuta quacumque sine ipso jure nulla, eisque impune non parere liceat.

16 Si appellans asserat, sententiam, aut appellationis exemplum culpa Judicis, A quo, vel Altrarii haberi non posse, non ideo recipienda erit appellatio, aut aliqua inhibicio concedenda, sed is tantum, ad quos pertinet, injungi poterit, ut soluta condigna mercede, aliorum exemplum authenticum appellanti intra brevem aliquam competentem terminum tradatur.

17 Caveat tamen Judex, A quo, ne si vo-

re appellatum fuerit in casu appellabili, interim aliquid in prejudicium appellantis attenteat, & si per alium publicum, aut per testium depositiones confiteris, alia denegari appellanti, Juxta appellationis mandato tradendi alia possit addicere, ne interim aliquid novi contra appellantem attenteatur.

A sententia autem definitiva contra verum contumacem prolata, appellatio non recipiatur; nec inhibita, aut alia quavis proviso, quamdiu appellans in hujusmodi vera contumacia persistit, concedatur.

Ab executione decretorum Sac. Concil. Triad. aut Visitationis Apostolica, appellationes à Metropolitani non recipiantur; neque etiam quando Episcopi virore ejusdem Sac. Conc. Triad. procedunt uti Sedis Apostolica delegati, in causis, quae sub eorum jurisdictione Ordinaria non comprehenduntur; salva tamen in hoc casu Legatorum, & Nuntiorum Apostolicorum auctoritate.

18 In causis verò visitationis Ordinariorum, aut correctionis morum, quoad effectum devolutionum tantum appellationes admittantur; nisi de gravamine per definitivam irreparabili agatur, vel cum Visitator, citata parte, & adhibita causa cognitione, judicialiter procedat; tunc enim appellationi locus erit, etiam quoad effectum suspensionum.

19 Cum à gravamine, quod per definitivam reparari nequit, ut indebita incarcerationis, vel tortura, aut excommunicationis etiam comminata appellatur, non nisi visis actis; ex quibus evidenter appareat de gravamine, appellatio admittatur, aut inhibita, vel proviso aliqua concedatur.

Causa appellationis pendente, appellans in eodem, quod reperitur carcere, permanebit quo ad Juxta. Ad quem, appellatum est, visis actis, & causa cognita, aliter decreverit; & tunc, si à Juxta. Ad quem, decreto vim definitiva habente fuerit appellatum, is nihil mandare, aut pro sui decreti executione attenteare poterit, donec per Juxta. superiorem aliud fuerit ordinatum.

20 Acta originalia processum prima instantia ad Juxta. appellationis Notarius mittere non cogatur, nisi probabilis aliqua falsitatis causa, & suspicia incidat, quae judicialiter obijciatur; & tunc, terminata causa, remittenda sunt ad Ordinarium, ut in suo Archivio conserventur.

21 Censura Ecclesiastica contra appellantem prolata, relaxari, aut nulla declarari per Juxta. appellationis non possit, nisi auditis par-

ribus, & causa cognita, tuncque, si confiteris eam iustam esse, ad Juxta. qui excommunicavit, appellans remittendus est, ut ab ipso juxta Sac. Canones beneficium absolutionis, si humiliter petierit, debicamque emendationem praestiterit, obtineat; si verò iniustam huiusmodi appareat, Superior absolutionum impendat. Si autem dubitetur, honestius est, ut ad excommunicatorem intra brevem aliquam competentem terminum eidem praestandum absolvendus remittatur; licet etiam Superior hoc casu ad ipsum per se praestare iure possit.

22 Absolutio ad cautelam, non nisi pariter citata, & visis actis, cum dubitetur de nullitate excommunicationis ab homine prolata, vel à iure, si occurrat dubium facti, vel probabile dubium facti, concedenda erit; tuncque ad tempus breve cum reincidencia, & praestata per excommunicatum cautione de stando iuri, & parendo mandatis Ecclesiae tantum; & si juxta formam à iure praescriptam apparebit aliquem ob manifestam offensam excommunicatum fuisse, debicam etiam satisfactionem praestare; si verò ob contumaciam manifestam, expensas quoque rascere, ac insuper cavere de iudicio sibi coram excommunicatore, quis teneatur, priusquam ad cautelam absolvamur. Roma in Sac. Congreg. die 16. Octobris 1600. Similia Decreta ejusdem S. C. C. in causa Regni Sardiniae edita 15. Maji 1700. videas apud Monacellum form. par. 2. form. 2. num. 8. tit. 15.

CAPUT VI

Officialis quoad approbationem ab Ordinario ad Saecularium Confessiones.

SUMMARIIUM.

- 1 Est necessaria Regularibus pro saecularium Confessionibus approbatio Ordinarii.
- 2 Quod plures Summi Pontifices decreverunt.
- 3 Etiam Lectores, & Magistri in Theologia debent approbari.
- 4 Non sufficit se praesentare Episcopo.
- 5 Existens in Lucana Diocesi nequit Confessiones audire illorum, qui sunt sub-

- Subditi Archiepiscopo Florentino, à quo approbationem accepit, nisi etiam Luca approbetur.
- 6 In Diocesi, in qua Regulares sunt approbati, possunt omnium ad illam consuetudinem Confessiones audire.
  - 7 Generaliter idonei reperti debent sine limitatione temporis, & personarum approbati.
  - 8 Quinam Regularis censetur generaliter idoneus repertus?
  - 9 An sic approbati possint ab eodem Episcopo iterum examinari? & ibi plura.
  - 10 Regulares non egeant approbatione Episcopi pro audiendis Confessionibus eorum, qui sunt eorum commensales.
  - 11 In Confessario electo in vim Bullæ Cruciatæ est necessaria approbatio Ordinarii loci.
  - 12 Etiam in Confessarii electis tempore Jubilæi est necessaria approbatio Ordinarii loci.
  - 13 Non potest simplex Sacerdos in mortis articulo, præsentato Confessario approbato, confessiones audire.
  - 14 Licentia audiendi confessiones ab Episcopo concessa, etiam absque limitatione temporis, potest Vicarius Capitularis ex causa revocare.
  - 15 Parochus, dimisso beneficio Parochiali, eger approbatione pro confessionibus.
  - 16 Parochus in aliena Diocesi nequit sui Parochiani confessionem audire.
  - 17 Sacerdos non approbatus ab Ordinario non potest absolvere à mortalibus aliis confessis.
  - 18 Agitur de Regulari absque sui Superioris licentia præsentato Episcopo.
  - 19 Confessarius Regularium non eger approbatione Ordinarii.

Quamvis, ut statuit Trid. sess. 23. cap. 15. de reformat. Presbyteri in sua ordinatione à peccatis absolvendi potestatem accipiant; decernit tamen Sancta Synodus, nullum, etiam Regularem, posse Confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliis idoneis iudicetur, & approbationem, quæ gratis datur, obtineat; privilegii, & consuetudine quacumque, etiam immemorabili,

non obstantibus. Quia clausula expressè derogatur Privilegiis Regularium, quibus eis esset concessum, posse absque prævia approbatione Episcopi secularium confessiones audire. Sunt ex ordinatione habiles ad audiendas confessiones, sed ab ordinatione executionem non recipiunt; neque in actum secundum potest potestas Ordinis exire, nisi Episcopus subditos assignet; quod est jurisdictionem conferre.

2 Ante Trid. id firmavit Leo X. Constit. Dum intra manus la 22. Bull. rom. 1. & postea Greg. XV. Constit. Inscrutabili 18. Bull. rom. 3. Deinde Urbanus VIII. Constit. Cum sicut accepimus 29. Bull. 10. 4. revocavit quascumque facultates ad audiendas secularium confessiones Regularibus concessas, ita ut nullis, sive Superioribus, sive subditis, etiam Societatis Jesu, ad id suffragari possent. Piafec. prax. Episc. p. 2. c. 1. art. 2. Deinde Innoc. X. Constit. Cum sicut 29. Bull. 10. 4. confirmavit Decretum Sac. Congr. cui committebatur examen super exortis controversiis inter Episcopum Angelopolitanum, & PP. Societatis Provinciæ Mexicanæ, quæ ad nonnum censuit: Prædictos Religiosos nequaquam posse in Civitate Angelopolitana confessiones secularium audire sine approbatione Episcopi Diocesani. Constitutionem exscripsi cap. 19.

3 Huiusmodi ab Ordinario approbationem esse necessariam etiam in Sac. Theologiæ Magistris, & Lectoribus, sanxit Pius V. Constit. Romani Pontificis 133. Bull. rom. 2. in qua post alia hæc subdit: Nos super his pro debito Pastoralis officii, prout tenemur, salubriter providere volentes, tenore præsentium, hac nostra Constitutione perpetua sancimus, decernimus, & declaramus, Decretum Concilii Tridentini de approbatione Regularium, audiendis Confessionibus Sacularium præpositorum, ab Episcopis faciendæ, observari debere etiam in omnibus Regularibus quorumcumque Ordinum, etiam Mendicantium, etiam sub Regulari disciplina viventibus, etiam si sint Lectores, aut in Theologia, etiam de Superiorum suorum licentia, graduati, vel promoti, vel à suis Magistris Generalibus, vel à Provincialibus Ministris Sacularium Confessionibus audiendis expositi. Et cum hæc Constitutio sit posterior ea, quam idem in amplissimum Mendicantium favorem edidit ann. 1567. eidem certè derogat; sicut posteriores leges priores,

ribus, quibus opponuntur, derogare solent, easque antiquare, Cabassut. *prax. Jur. Can.* lib. 6. c. 11. num. 3.

4 Nec sufficit se præsentare Episcopo, verum etiam debet quis ab ipso approbari, & approbationem obtinere, ut in terminis *Trid.* idq; aded necessarium, ut cum, qui Regulari Episcopo præsentato, & ab eo non approbato, confitetur, sit certum, præcepto annuæ confessionis non satisfacere, ut decrevit Alex. VII. 24. Septembris 1669. hanc damnans Propositionem: Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo præsentato, sed ab eo injusto reprobato.

Et ex hoc, & *Constit. Superna Clem. X. la 7. Bullar. tom. 5.* patet esse derogatum privilegio dato in *Clemens. dudum de sepult.* §. statumur, Ord. Prædic. & Min. ubi Papa, recusantibus Episcopis conferre licentiam audiendi secularium confessiones Fratribus, à præfatorum Ordin. Superioribus electis, & eidem Episcopis præsentatis ad effectum eam recipiendi, iisdem sic electis, & præsentatis concesserat, ut liberè, & licitè confessiones audirent, & beneficium absolutionis ritè confessis impenderent.

5 Neque Regularis in una Diocesi approbatus, ex vi illius approbationis, secularium confessiones in alia Diocesi audire, nisi in ista etiam approbatur; etiam si Poenitentes essent subditi illius Episcopi, à quo sunt approbatus, ut allegata *Constitutio Clem. X.* decrevit, ibi: Ad hoc Religiosos ab Episcopo ad confessiones secularium in sua Diocesi audiendas approbatos, non posse in alia Diocesi eas absque Episcopi Diocesani approbatione audire, quamvis poenitentes subditi sine ejus Episcopi, à quo ipsi Religiosi jam fuerunt approbati.

6 Verum in Diocesi, in qua sunt approbati, possunt omnium ex aliis Diocesibus ad eam confluentium secularium confessiones audire: ut à Sac. Congreg. Concilii determinatum testatur Fagn. in §. ad cap. Omnis num. 79. de Pœnit. & remiss. cum, ut ipse scribit, Regulares supposita approbatione habeant ex alleg. *Clementina* dudum, ac ex annotatione *Glossæ*, & *Laym. Theol. moral. lib. 5. tract. 6. cap. 11. num. 9.* jurisdictionem à Papa; cujus jurisdictio ad alicujus Territorii limites non restringitur, cap. *Cuncta per mundum* 9. quest. 3. sed universus Orbis est sua Diocesis. Quod jam decreverat Leo X.

Constit. Dum intra, citata, hac phrasi; *Ipsi quo Fratres* (scilicet ab Episcopo approbati) etiam Forensium confessiones audire valeant. Quibus id etiam competit post Bullam Greg. XV. *infirmabili*, ut Sac. Congreg. Conc. ad secundum dubium, occasione illius inter alia propositum, prout sequitur, respondit: *Hæc in Parte Constitutionem nihil novi juris induxisse, nec ullam novam auctoritatem Episcopis in Regulares attribuisse; idæque invim ipsius Constitutionis non posse Episcopos Regularibus præscribere, ut certis tantum in locis, ac temporibus; aut certarum personarum confessiones audiant, vel alias illorum privilegia in Sacramentis administrandis restringere, aut moderari; ad calcem d. Constit. Greg. XV. & apud Fagnan. cit. in cap. Cum Capella, & lib. 12. Deter. fol. 130.*

7 Et novissimè in sæpè laudata *Constit. Superna Clemens X.* sanxit: Illis autem Religiosis, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter reputantur, ab Episcopis generaliter quoque, & indistinctè absque aliqua limitatione temporis, certorumve locorum, aut generis personarum, in Diocesi propria admittendos; quod ad ceteros verò, qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinarii relinqui ipsos cum limitata facultate, prout iisdem Ordinarii magis expedire videbitur, probare, & admittere. At tamen confessiones audiendi facultatem omnibus simul unius Conventus Regularibus Confessoribus adimi ab Episcopo, inconsulta Sede Apostolica, nullatenus posse.

8 At petitur: Quinam Regularis confectur generaliter ab Episcopo idoneus reperitur ad audiendas secularium confessiones, cui proinde ad *can. d. Clem.* debeat generaliter absque temporis limitatione impetiri licentiam confessiones excipiendi?

R. Is, qui absolutè idoneus reperitur in prudentia, & morum integritate, ac in rigoroso examine totius Theologiæ moralis experimentum fecerit propriæ habilitatis, & peritiæ, propter quod perfectus dignoscatur in studio casuum conscientiarum, & potens suas partes juxta dignitatem Tribunalis poenitentiarum exercere. Hujus generis religiosi facultas sine temporis præfinitione conceditur, non verò cæteris, non aded idoneis, nec tanto experimento super singulis materiis scientiæ moralis se exponen-
tibus;

tibus; propterea licentis limitatis ipsi acquiescunt. Unde hic Romæ praxis est, ut prævio sufficiente examine, facultas ad annum concedatur, & quovis anno renovetur. Licet in renovatione novum examen non exigatur. Quod pluribus in locis ex indulgenti Ordinariorum clementia est in usu. Ubi verò solet novum examen requiri, excipiuntur Religiosi gradu, ætate, prudentia, experientia, & doctrina conspicui, eos dimittendo cum nova prorogatione ad annum absque ullo repetito examine. Quod exigitur à cæteris minoris literaturæ, ut inducantur ad proficiendum, tum in bonitate, tum in doctrina.

9 Sed queritur: An Regulares simpliciter approbati in examine rigorofo absque ulla temporis prescriptione, possint examinari ab eodem Episcopo?

Resp. Affirmative, si nova causa supervenerit, juxta Decretum Sac. Cong. Conc. quæ proposito dubio: An regulares simpliciter in examine rigorofo semel approbati possint iterum examinari ab eodem Episcopo? Die 7. Februarii 1554. censuit Regulares simpliciter in examine rigorofo semel approbati, non posse iterum examinari ab eodem Episcopo, nisi nova superveniente causa. Quod expresse legitur in d. Constit. Clemens. §. 5. Nec causam tenetur Episcopus ipsis Regularibus significare, ibid. Et §. 6. inter causas ad ministerium confessionis pertinentes accensetur, si scandalose, vel inhonestè vixerint. Approbati absque limitatione temporis à Vicario Generali, iterum potest Episcopus examinare, ibid. §. 5. sicut approbati ab Antecessoribus Episcopis potest Successor iterum ad examen vocare, & suspendere, vel repellere, dum inhabiles sint, ibid.

Licentiæ audiendi confessiones, etiam ad annum, vel ad sex menses, non expirant morte concedentis, ut per DD. communiter, & inf. num. 13. sed ad annum, V. G. concessa, eo elapso absque ulla alia revocatione expirant, adeo ut nova sit necessaria.

10 Sed, an Regulares opus habeant approbatione Ordinarii, ut excipere possint confessiones eorum, qui licet sint saculares, dicuntur eam de familia, & eorumdem Regularium communales.

Resp. Negative, prout expresse Clemens, ibi: Cæterum in Monasteriis, ac etiam Collegiis, ubi juxta regularia instituta vivitur,

posse tam Prælatos Regulares, quam Confessores Regularium eorumdem Monasteriorum, seu Collegiorum, audire confessiones illorum secularium (intellige absque prævia approbatione Episcopi, ut sub 14. Augusti 1568. decrevit S. Congreg.) qui inibi sunt verè de familia, & continui commensales; non autem illorum, qui tantum ipsis deserviunt. Verè autem de familia, & continui commensales dicuntur Oblati, seu Donati S. Dominici, & Tertiarii S. Francisci, qui intra Monasteriorum septa habitant, vivunt, ac dormiunt: in habitu ejusdem coloris eo, quo utuntur professi, incedunt, & manet sub obedientia Prælati, non ratione voti, sed ratione muneris serviendi Monasterio: obinde in Monasterio contraxerunt domicilium. Et per Trident. sess. 24. cap. 11. de ref. gaudent omnibus privilegiis Religiosorum, quibus actu inserviunt, & numerantur inter seculares verè familiares; ad differentiam eorum, qui in Monasterio domicilium non contraxerunt, sed mensua mercede, vel annuo salario servitium præstant.

Pariter absque approbatione Ordinarii nequeunt Regulares, aliive Sacerdotes excipere venialium confessiones, prout ex commissione Innoc. XI. sub 12. Febr. 1679. S. C. C. disposuit in decreto, Cum ad aures circa Communionem quotidianam, ibi: Non permittant, ut venialium confessio fiat simpliciter Sacerdoti, non approbato ab Episcopo, aut Ordinario. Et quatenus absolvant, absolutio est nulla, utpotè data à non Judice, & carente jurisdictione in poenitentes, & possunt ab Episcopo puniri.

11 Queritur, An in Confessario, etiam Regulari, in vim Bullæ Cruciatæ electi, necessaria sit approbatio ab Ordinario loci?

Resp. Affirmative. Et debet approbatio esse ab Ordinario loci, in quo confessiones audit: prout in expressis terminis decrevit, & declaravit Innoc. XII. Const. Cum sicut, edita 19. Aprilis 1700. ibi: Adedum Confessarii, tam saculares, quam Regulares, quicumque illi sint, in vim dictæ Bullæ Cruciatæ à Poenitentibus ad audiendas eorum sacramentales Confessiones electi, nullatenus confessiones hujusmodi audire valeant sine approbatione Ordinarii, & Episcopi Diocesani loci, in quo ipsi Poenitentes degunt, & Confessarios eligunt vel ad excipiendas confessiones requirunt. Nos ad hoc suffragari appro.

approbationem semel, vel pluries ab aliis Ordinariis aliorum locorum, & Diocesum obtentam, etiam si poenitentes illorum Ordinariis, qui Confessarios electos approbassent, subditi forent. Declaratque Confessiones aliter factas, præterquam in mortis articulo, irritas esse. Ipsos autem Confessarios ipso jure suspendit; & excommunicatione Papæ reservata ligat docentes, aut ad praxim deducentes opinionem contrariam; omniaque in contrarium tollit, & abrogat.

12 Etiam Confessarius, cui quis confitetur tempore Jubilæi, debet esse approbatus ab Ordinario. Sed, an debet esse approbatus ab Ordinario ipsius Confessarii, vel ab Ordinario poenitenti? Sac. Cong. interpretando Bullam Jubilæi, & ex ejus sententia Sanctissimus declaravit, Bullam esse intelligendam de Ordinario eorum, qui audiunt confessiones, non autem de Ordinario poenitentium. Idem non sufficit aliàs approbationem recepisse in alia Diocesi, sed est necessaria approbatio illius Ordinarii, in cujus Diocesi confessiones audiuntur. Et proinde in Bullis Jubilæi adjicitur clausula, *Ex approbatis à locorum Ordinariis*: intellige, illarum Diocesum respectivè, in quibus confessiones excipiuntur. Vide Fagnan. in 5. ad cap. *Ne pro de poenit. num. 19.* & quæ dixi, lib. 1. *Cant. c. 9. n. 6.*

13 Hic advertas, quod, licet in articulo mortis quivis Sacerdos, etiam non approbatus, possit confessiones audire, ad text. *Trident. sess. 14. cap. 7. de poenit.* hoc tamen procedit, si non sit præsens approbatus, aut de facili vocari non possit. Aliàs si, approbato præsentem, absolutionem conferret, absolutio esset nulla, utpotè data à non habente jurisdictionem; quæ ob necessitatem; & ne infirmus pereat, tunc conceditur ab Ecclesia simplici Sacerdoti, ut textus loquitur. Sed nulla est necessitas concedendi, cum præsens est approbatus. Facit textus in cap. *Presbyter 26. qu. 6.* ibi: *Presbyter inconsulto Episcopo, non reconciliat poenitentem, nisi, absente Episcopo, ultima necessitas cogat.*

Item nota, licentias ab Episcopis ad confessiones audiendas concessas non expirare ipsorum Episcoporum morte: quia sunt gratia, & gratia non perimitur morte concedentis, ut optime text. ad cap. *si super de offic. deleg. in 6.* Procedit enim à dignitate Episcopali,

quæ non perit, sed in Successoribus perseverat: etiam re integra, hoc est, si concedens decesserit, priusquam quis confessiones excipere inciperet, ut *ibid.* & cap. *si cui de prebend. in 6.* Secus, si confessio esset cum clausula, *usque ad beneplacitum*: tunc enim per obitum gratia expirat, ut in cap. *si gratia de rescript. ibid.*

14 Deinde, scias, licentias posse per Capitulum, Sede Vacante, & Vicarium Capitulare post Episcopi approbantis mortem ex causa revocari: in quo omnes concordant cum Fagnan. in 1. ad cap. *Hic, qua de majorit. & obed. nu. 49.* & cap. *Cum olim ibid. num. 2.* constituentes regulam affirmativam: Quod, mortuo Episcopo, jurisdictionis Episcopalis ad Capitulum devolvitur; & ita potest exercere, quæ sunt jurisdictionis Episcopalis. Verum à regula excipiuntur ea, quæ Episcopo competunt modo speciali, & ex jure delegationis, *Piasce. cir. proem. de elect. tit. quid agendum. n. 20.* Et hinc potest ex causa licentias revocare, & approbatos iterum examinare. Hoc enim conducit ad rectam Sacramentorum administrationem.

15 Ponderandum etiam, quod Parochus ex aliqua causa dimittens beneficium Parochiale, non potest absque nova approbatione confessiones audire, ut probat *Piasce. prax. part. 2. cap. 1. nr. 2. num. 5.* Quoniam facultas ad absolvendum est connexa cum assentione Parochia; adeoque, ista dimissa, facultas cessat.

16 Nec Parochus potest in alia Diocesi proprium Parochianum absolvere; quia in aliena Diocesi non habilitatur ad confessiones audiendas per Parochiale beneficium obtentum in propria. Quod esse videtur ad sensum *Trident. sess. & cap. cir. ubi utitur verb. ab Episc. in numero plurali*; qua locutione significat ab Episcopis respectivè esse approbationem recipiendam, adeo ut non sufficiat eam in una Diocesi obtinuisse, si in alia sit confessio audienda. Considerari etiam potest, quod Adventæ, Peregrini, & Scholares fortiuntur forum poenitentiale in locis, ubi moram trahunt, *Gloss. in Clement. Religiosi verb. Parochialis, de privileg.* Et ita quod ad hujusmodi forum Parochianus Tieni extra Diocesim non est amplius de Tituli jurisdictione. Cæterum oppositum defenditur à Fagnan. in d. cap. *Ne pro num. 29.*

An autem approbatus ad confessiones secularium reputetur approbatus ad excipiendo illas Monialium? Dicitur negativè, & dicam cap. 13.

17 Sciendum etiam, simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario non posse absolvere à peccatis mortalibus, aliàs confessis, utpotè carentem jurisdictione, contra nonnullos, qui oppositum aliàs tenuerunt; ad quod certè facit etiam dictum Decretum Sacrae Congr. Conc. ab eodem Innoc. XI. approbatum.

18 Ad dubium: An Regularis sine superiorum licentia presentatus Episcopo, & ab eodem approbatus, illicitè, & validè possit Confessiones secularium excipere? Dicitur cum Laymann etc. n. 9. quod, quamquam illicitè eas audiat (excipitur à Miranda Man. Prælat. q. 47. art. 10. tom. 1. mortis articulus, in quo etiam licitè poenitentes absoluit) validè tamen excipit, cum in eorum ad validitatem in Ministro requisita concurrant; ordo nimirum Sacerdotalis, approbatio Episcopi, & jurisdictio delegata.

Verùm, ubi Statutum esset, à Sedè Apostolica approbatum, quod nullus Regularis, absque suorum Superiorum licentia se Ordinariis præsentaret, & revocarentur licentiæ audiendi Confessiones ab eis obtentæ, nec validè eas exciperet, nullumque esset beneficium absolutionis collatum, ut ipse notat Laymann, & Miranda.

Absolutè confulerem abstinendum propter probabilitatem sententiæ apud Barboz. ad sess. 23. Trident. n. 7. asserentem Episcopos non approbare Regulares in Confessarios, nisi à Prælatiis suis, saltè interpretativè, illis præsententur, juxta formam Clement. Duam de sepulch. §. Statuimus; Quæ, quoad formam præsentandi, ipso teste, non est revocata.

19 Queritur: An Confessarius Religiosorum debeat esse approbatus ab Episcopo?

Respond. negativè: dummodò Confessarius, & Poenitens sint ejusdem Ordinis, prout colligitur optimè ex Tridentin. can. n. 1. & ibi DD. Nam si esset, vel Sacerdos secularis, aut alterius Ordinis, censetur necessariam esse illius approbationem; ad formam Confess. Provent. lano. c. VII. apud Confess. indulgentiæ Fratibus ex Ordin.

Prædicat: ex obedientia itinerantibus, & copiam Confessarii ex proprio Ordine non habentibus, posse quomunque alium Presbyterum idoneum, & discretum, Religiosum, vel secularem, in eorum Confessorem eligere. Idoneus autem per Trident. loco adducto, ad effectum audiendi Confessiones, etiam Religiosi alterius Ordinis, quis non reputatur, nisi ad minus examine Episcopi, si ei videbitur necessarium, probetur. Hæc est tutior sententia: Cum verò agitur de valore Sacramentorum, tutiora sunt sequenda, ut dixi lib. 2. cautela cap. 1. consentit Valques. allegat. Thom. Tamburin. lib. 5. de poenit. cap. 5. §. 2. num. 17.

CAPUT VII.

Officialis quoad Benedictionem.

SUMMARIIUM.

- 1 Benedictionis Ecclesiastica natura.
- 2 Benedictio solennis, una invocativa, alia constitutiva.
- 3 Ad Divinum cultum benedictæ, ad usum profanum applicari non possunt.
- 4 Benedictiones solennes constitutivæ sunt propriæ Episcoporum.
- 5 Observanda in Ecclesiarum adificatione.
- 6 Ecclesia sunt consecrandæ ab Episcopis.
- 7 Ecclesia si polluantur, reconciliantur, vel benedicuntur; ubi plura.
- 8 Sacerdos celebrans in Ecclesia polluta non efficitur irregularis.
- 9 Agitur de pollutione Ecclesiæ per effusionem sanguinis, & homicidium.
- 10 Et de procedente ex humani seminis effusione.
- 11 Et de proveniente ex sepultura excommunicati, publici denunciati, ac ex illa infidelis.
- 12 Quando polluta Ecclesia reconsecratur, polluta Camerærum, & an polluta Sacristia, repositum polluta Ecclesia.
- 13 Agitur de facultate Regularium ad reconciliandas proprias Ecclesias.
- 14 Fratres Minores possunt benedicere parochiam.

menta Ecclesiastica ad proprium usum, & an pro Monialium Ecclesiis.

15 Habentes privilegia benedicendi paramenta sacra, nequeunt ea benedicere, in quibus adhibetur Chrisma.

16 Tollitur consuetudo.

17 Sed exigitur privilegium speciale Sedis Apostolicae.

18 Benedictio Pixidis non fit cum sacra unctione.

19 Sacerdos absque privilegio benedicere vestes, & paramenta sacra, incurrit in irregularitatem.

20 Diaconus benedicens aquam, qua communiter in Ecclesiis ad usum fidelium affertur, fit irregularis.

21 Sacrificium Missae celebrari debet in Altari consecrato.

22 Quando sacra vasa, & ornamenta censeantur amisse benedictionem?

23 Rex sacra non debent ad usus seculares commodari.

24 Decreta S. C. C. ad dubia à Parochis Baemionensibus proposita, ad 25.

1 **A**gitur hic de benedictione Ecclesiastica, quæ, ut talis, accipitur pro prece, & formula orationum, quæ ritibus, & caeremoniis ex Ecclesiæ institutione ab eisdem Ministris super personis, vel rebus aliis sensibilibus pronuntiantur ad impetrandum hominibus divina gratia præsidium, & alia Dei dona. Gavantus ad Rubric. Missal. part. 4. tit. 19. n. 1. Hasbens. summ. qq. verb. Benedictio numer. 55. Formulæ, & benedictionum caeremoniæ habentur respectivè in Missali, Rituali, & Pontificali Romano Clementis VIII. Quæ verò ipsarum usu benedicuntur, benedictione publica, & solemnè benedicta dicuntur.

2 Publica, & solemnè benedictio, alia est constitutiva, & alia invocativa. Invocativa est, quæ adhibetur ad invocandum speciale Dei auxilium circa præsentiam, vel usum quarundam rerum: cuiusmodi est benedictio Agni Paschalis, Ovorum, Panis, Candelarum, Aquæ, Cinerum, & similibus: quæ in cir. Missal. & Ritual. Pontif. respectivè notantur. Et nunquam à Diacono fieri possunt, ut ibi Hasbens. ex Sylvestro, & Ecclesiæ praxi.

3 Constitutiva verò est, per quam aliqua divino cultui destinantur, vel ad divina mini-

steria benedicuntur, quæ ad usum prophanum sine irreverentia applicari non possunt: ut est benedictio Ecclesiæ, Altaris, Calicis, Vestium Sacerdotalium, & similibus. Layman. Theol. moral. tom. 2. lib. 5. tract. 9. cap. 13. n. 4.

4 Benedictiones solennes rerum constitutivæ, aliæ sunt cum sacra unctione, ut illa Ecclesiæ, Altarium, Calicis, Patenarum, & Campanarum. Quædam verò absque sacro Chrysma, ut Corporalium, Paramentorum Ecclesiasticorum, Pixidis, &c. Ambæ sunt ita Ordinis Episcopalis, ut deheantur simplici Sacerdoti. Cui nec Episcopus potest delegare facultatem, ut etiam benedicant, in quibus Chrisma non adhibetur, nisi super delegatione faciendâ habeat speciales privilegium Sedis Apostolicæ, ut ex S. Rit. Congr. refert Piassec. prax. part. 1. cap. 2. tit. 4. n. 16. Gavantus. citat. 2. n. 25. Nam Episcopi non possunt delegare, quæ sunt Ordinari Episcopalia, licet possint ea, quæ sunt jurisdictionis, ut expresse text. in cap. quæ de consecrat. Eccles. Hic patet, esse de reservatis Pontificis privilegiare Sacerdotes simplices, ut possint etiam ea, in quibus unctio Chrysmatis non intervenit, benedicere.

5 Notandum, Ecclesias non esse ædificandas, nisi Episcopum locum assignet, primum lapidem (qui esse debet quadratus, angularis, ex d. Pontif. in rubr. cir. de Eccles. adif.) benedicat, & ponat, ac Crucem erigat, cap. Nomen Ecclesiarum dist. 1. de consecrat. & in d. rubr.

Nec debent ædificari, nisi prius assignantur necessaria pro luminibus, pro custodia, & pro stipendiis Ministrorum, ibid. Debetque semper abesse præjudicium antiquarum, & maxime Ecclesiæ Parochialis. Nec Parochia potest se ædificationi opponere, cum ejus jura præservantur, & Episcopus constructionem permittit, ut pluries resolvit Sac. Congr. Concilii 10. Maji 1687. 16. Januarii 1694. & aliàs sæpè, cum clausula: *salvis jurebus Parochialibus*, apud Monacell. for. part. 1. for. 10. n. 8. & seq. tit. 6. Ubi n. 15. tradit, quod præjudicium proveniens Ecclesiis Parochialibus ex diminutione concursus Populi non attenditur, & Parochi semper succumbent, quoties hoc titulo curabunt se opponere ædificationis novarum Ecclesiarum. Nam licet popu-

populus hortandus sit ad audiendam Missam diebus festis in Parochiali, per Trid. *sess.* 24. *cap.* 4. *de ref.* cogi tamen non potest, ut resoluit S. Congr. Conc. in Fulginaten. 7. Julii 1596. Atque ita constructio novæ Ecclesiæ pro sola celebratione Missæ impediri non debet: siquidem res est valde pia, & religiosa.

6 Ab ipso Episcopo loci Ecclesiæ sunt consecrandæ, allegat. *cap.* *Aqua*. Vel ab altero Episcopo ex ejus commissione; aliàs non posset, quia Trid. *sess.* 6. *c.* 5. *de refor.* prohibet unum Episcopum posse Pontificalia exercere in Dioecesi alterius, nisi alter consentiat.

7 Semel autem consecratæ, non sunt iterum consecrandæ, *cap.* *Ecclesiis dist.* 1. *de consecrat.* Nisi in totum, vel pro majori parte, incendio, terræ motu, vel aliàs parietes diruantur, & solo æquantur. Vel, nisi ex toto, & simul parietes decrustentur. Nam tunc consecratio amittitur propter defectum subiecti, in quo fit. Unctiones enim cum Chrismate, Crucibus adhibitis, sunt in parietibus, ex dict. *Pontifical.* Quoties itaque parietes sunt illasi, etiamsi restum ex toto reaptetur, nova consecratione opus non est Gloss. in *cap.* *Posuisti citat. titul. ver. reconciliari*, & *cap.* *Si motum d. dist.* 1.

Quatenus verò parietes ita reaptentur, ut cursu temporis materia, quæ antea fuit, de præsentis non sit, sed nova supervenerit, est ad minimum exorcizanda aspersione aquæ benedictæ, Antonell. *de reg. Eccles. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 3. Cæterum id totum pendet ex judicio Episcopi, qui in contingentia facti discernere debet necessitatem reconsecrationis, vel non, ut optime Piafec. *7. n.*

Decrustatio non simul, sed per hebdomadarum intervalla facta cum respectiva partium reaptatione, non infert execrationem Ecclesiæ: quia pars major consecrata remanens, tanquam dignior, trahit ad se minorem non consecratam, utpotè minus dignam, ut ibid. Antonellus arg. ex *cap.* *Quoad in dubiis d. cit.* ibi: *Nec negamus, quin Oleum non consecratum consecratio possit committeri.*

Non deperditur consecratio ex dealbatione Ecclesiæ, quia remanent parietes, & crusta, in qua fit consecratio, Layman. *lib.* 5. *tract.* 5. *c.* 5. *n.* 15.

Si Ecclesia jam consecrata polluetur, reconcilianda est aqua cum vino, & cinere benedicta, ex *rubr. d. Pontifical.* & ex *d. cap.* *Proposuisti*; per ipsum Episcopum, ex *d. cap.* *Aqua*; nisi alteri Episcopo committeret: simplici enim Sacerdoti id delegare non potest, cum sit actus Ordinis Episcopalis. Piafec. *cit. numer.* 9. Monacel. *for.* 3. *tit.* 5. *n.* 26.

Si verò polluetur Ecclesia, quæ sit tantum ab Episcopo, vel alio habente facultatem benedicta, & non consecrata, potest per quemcumque simplicem Sacerdotem ex delegatione Episcopi reconciliari aspersione aquæ naturalis cum sale benedicta, prout in Missali, Piafec. *cit.* à *n.* 9. & Monacell. ibid. Contra nonnullos, qui dixerunt, opus non esse concessionem Episcopi; quos ibid. reprobat Piafecus. Siquidem, infacio Episcopo, non debet relaxari poena inducta in terrorem delinquentium, donec satisfecerint pro delicto.

Nonnulli dixerunt, quod Ecclesia polluta reconciliatur, si subinde ad pollutionem in ea bona fide celebretur. Cæterum hoc juri repugnat, à quo requiritur, ut benedictione Episcopi reconcilietur, ut *alleg. cit.*

Expensæ, quæ in reconciliatione faciendæ occurrerent, ad eum spectant, qui Ecclesiam violavit, Gonzalez in 3. *tit.* 6. *cap.* 7. *num.* 9. ubi, allegatis Suarez, & Soto notavit, quod si pollutio contingat, dum Missa celebratur, Canonem nondum incœpto, Sacerdos non debet eam prosequi; si verò post Canonem, prosequendum est Sacrificium.

Tempore pollutionis Ecclesiæ non videtur prohibendum, ut in ea prædicetur divinum verbum, Arg. ex *cap. responso de sent. excomm.*

An autem dicatur Ecclesia polluta, quando delictum (quo potest pollui) est occultum: DD. non concordant. Notoria desideratur à Layman. *cit. tract.* 5. *cap.* 5. *n.* 8. *de Sacrif. Miss.* Occultum sufficere ait Lessius, Sanchez, & Salas apud Gonzalez *d. cap.* 7. *num.* 7. cujus sententia his est de voce. Nam est certum, quod Ecclesia per se, & ex natura talis facti violatur per tale occultum delictum, secundum ea, quæ habentur *cap. Significasti de adul.* Tamen, quantum ad abstinendum à celebratione, in illa non censetur violata, donec violatio occul-

occulta manet, sed statim ac vulgatur, ut possit publica, & notoria censerī, adeo ut habeatur pro violata, ex Piafec. n. 8. à tempore publicationis: Et cum dubia est polutio, recurrendum est ad Episcopum, ut declarat ibid.

8. Verum, si Sacerdos scienter celebret in Ecclesia tempore pollutionis, peccat quidem mortaliter, sed non incurrit irregularitatem; quia pollutio Ecclesie non est censura, sed solum moralis macula, propter quam ipso jure in Ecclesia ante reconciliationem interdicitur Divinorum celebratio, & Fidelium sepultura; nulla autem in jure est lata poena contra transgressores, ut advertit Gonzalez, ubi sup. n. 6.

9. Diversis modis Ecclesia polluitur. Primo, violenta, & injuriosa sanguinis effusione (modò non sit per nares, ex quibus facilis est exitus) vulnere, & homicidio in Ecclesia culpabiliter commissis, ex d. c. *proposuisti*, & c. Si Ecclesiam d. tit. in 6. Unde effusio sanguinis per jocum; vel vulnus; aut homicidium non voluntarium, sed fortuitum, ut, si ædificium corruat, vel quid simile contingat; aut à furioso, vellebri factum, Ecclesiam non violat, quia injuriosa, & impurabilia non sunt.

Polluitur tamen, si quis sanæ mentis se ipsum in Ecclesia occidit, vel laqueo se suspendit, aut venenum bibit, juxta c. *Consignis* il. d. de sent. excomm.

Illud autem quæri solet. I. An Ecclesia polluitur, si vulnus in Ecclesia inferatur, sanguis verò effluat extra Ecclesiam?

II. An polluitur, si causa vulneris sit ex Ecclesia, sed extra eam illud sequatur, ut, si ex Ecclesia explodatur sclopus, & extra vulneret, & occidat?

III. An polluitur, si ab existente extra Ecclesiam, lancea, sagitta, vel lapis mittantur, & intra Ecclesiam quis vulneretur, vel occidatur?

R. Ad 1. affirmative, ex d. cap. *Proposui* si. Nihil enim interest, utrum sanguis in ipsa Ecclesia effluat, an extra perfundatur; quia utroque casu æqualiter, vulnere illato, injuria Ecclesie inferitur. Nec item interest, si homicidium committatur per suffocationem, contusionem, venenum, vel sanguinis effusionem, quia text. in d. cap. *Proposui* si; hoc discrimen non agnovit, sed absolute dixit, Ecclesiam pollui per homicidium, vel vulnus: semper enim magis

hæret. & injuria sequitur ex illis in loco sacro voluntarie commissis.

Ad 2. & 3. pariter affirmative propter injuriam, quæ Ecclesie inferitur. Aliàs dicitur, si quis extra Ecclesiam percussus confugiens ad Ecclesiam in ea moriatur, vel sanguinem spargat.

Polluitur quoque Ecclesia per homicidium justu Judicis factum: ut si ejus sententia aliquis in Ecclesia occidatur; nam quamvis aliàs justa esset sententia quoad poenam, foret tamen injuriosa executio propter reverentiam loco debitam.

Non censetur violata Ecclesia, si homicidium perpetratur in locis subterraneis, separatis à corpore Ecclesie, aut in cubiculis constructis supra tectum, & fornicem ejusdem; aut in turri ipsius, quia hæc omnia cententur esse extra Ecclesiam, nec cultui Divino deputata; Sperellus dec. 62. n. 18. Non sic autem, si committatur intra ambitum, vel in porticu Ecclesie, ibid Gonzalez.

Nec violatur per homicidium justum, quod propter necessariam viæ defensionem cum moderamine inculpate tutelæ committitur, quia injuriosum non est; nam non est culpabile, ibid.

10. Deinde polluitur Ecclesia humani seminis effusione, in ea voluntarie facta, cap. *Si Ecclesiam de consecr. Eccles. in 6.* quia est contra honestatem, & externam reverentiam loci sacri.

Quantum ad copulam conjugalem, An per eam violatur Ecclesia? Utranque sunt DD. Sed per eam violari dixit Gloss. in dist. cap. *Si Ecclesiam in ver. Seminis*, propter reverentiam loco debitam. Multa enim in se licita, ex loco sunt illicita, cap. *Ecclesia* 68. dist. & Piafec. à n. 8. Nisi versemur in casu, in quo conjuges ita sint obfessi in Ecclesia, ut eis sit aditus ad loca prophana prohibitus, & aliàs non possint se continere absque periculo peccati. Tunc enim, concurrentibus duobus præceptis inter se contrariis; uno fundato in honestate, & externa reverentia loci, nec habens adjunctam aliam intrinsicam malitiam, alio verò tendere ad tollendam causam peccati; & periculum incontinentiæ, quæ intrinsicè est mala: hoc posterius præceptum, quo majus malum vitatur, fortius est, & illud superat.

Extra quem casum, propter reverentiam loci, illicita est copula conjugalis in Ecclesia, sive publica sit, sive occulta, & semper sacrilegium committitur. Ex quo sequitur, conjugibus per se non licere sine peccato debitum petere, vel reddere intra Ecclesiam.

Nec obstat paritas de eo, qui emisit votum simplex castitatis, qui impunè reddit, quamvis petere non possit; nam discrimen est. Quoniam, cum prohibetur copula conjugalis in Ecclesia, prohibitio ob loci reverentiam in ipsam actionem secundum se dirigitur; & ideo peccant, tam petens, quam reddens. At cum copula ob obligationem voti interdicitur, prohibitio est personalis: Proinde, qui votum emisit, debitum petere non potest, quia juri suo renunciavit; sed in alterius præjudicium id efficere non potuit, nec debuit. Et ideo absque metu sacrilegii potest vovens petenti debitum reddere, ut expresse Gonzalez, cit. n. 7.

11 Denique polluitur Ecclesia, si in ea sepeliatur fidelis excommunicatus, t. *Constitutio hoc tit.* quia, cum hujusmodi excommunicatus sit segregatus à communione si delinquit, indignus est sepultura Ecclesiastica, ex c. *Sacris de sepult.* adedque nec in Ecclesia, nec in coemeterio sepeliri potest. Utrique reverentia debetur.

Quod procedit in excommunicato publicè denunciato, aut notorio Clerici percussore, quia quoad alios excommunicatos toleratos, effectus prohibetæ communionis, à jure suspenduntur in Const. Martini V. *Ad evitanda*, & ex Const. *Primitiva sub la 20. Leonis X. §. 34. Bullar. tom. 1.*

Polluitur etiam sepultura Pagani, vel Infidelis, t. *Ecclesiam de consecrat. dist. 1.* quia Infidelium cadavera deturpant, & foedant Ecclesiam. Nec debet reconciliari, nisi cadavere exhumato, si discerni potest, c. *Sacris de sepult.* alias absque exhumatione reconciliatur, Piafec. cit. n. 9. Quod praticandum etiam, cum pueri non baptizati in Ecclesia tumulantur, nisi in utero matris existant, & tamquam pars ipsius cum ipsa sepeliantur. Et casu, quo Ecclesia sepultura Pagani polluitur, non solum est reconcilianda, sed etiam parietes sunt abradendi; Piafec. *ibid.* de Abbate.

12 Polluta Ecclesia, censetur pollutum coemeterium ipsi contiguum. Non sic, si

Official. Cur. Eccl.

fuerit ab Ecclesia remotum. Polluto verò coemeterio, licet contiguo Ecclesia, hæc non polluitur, ut expresse text. in d. cap. si Ecclesiam in 6. nè minus dignum majus, aut accessorium principale ad se trahere videatur, ut ibi Bonifacius VIII.

An autem polluta censeatur Ecclesia, si polluitur Sacristia?

Resp. Affirmativè, si in Sacristia sit Altare ad celebrandum, vel deputata sit ad mortuos sepeliendos. Tum enim censetur divino cultui deputata: unumque corpus cum Ecclesia constituit, & ejusdem Capella dicitur, Sperellus dec. 61. num. 2. & dec. 61. num. 19. Secus dicendum, si prædicta non concurrant, & intermedius paries separet, ac à templo ipsam dividat, sic, ut illa pro diverso domicilio, vel officina Ecclesie habeatur, ad text. in c. unic. de consecrat. in 6. Pariet enim efficit, ut res sic divisæ dicantur numero plures, ibi Gloss. verb. *pariete*, Sperell. *ibid.*

13 Queritur, an Regulares possint suas Ecclesias, ac conventus Ecclesiasticos benedicere.

Resp. Affirmativè, si à S. Sede habeant privilegia, & sint in usu, & non revocata. Unusquisque consulat suæ Religionis indulta, ne falcem in messem alienam immitat. Leo X. pro Ord. Min. de Observant. edidit Constitutionem incip. *Religionis*, apud Confect. de privil. mend. p. 1.

Quatuor in privilegio concedebantur. Primo. Quodd, requisito, sed recusante, vel negligente Episcopo loci, possent Generales, Provinciales, & Guardiani curare, ut per alium Catholicum Episcopum consecrarentur eorum Ecclesia, Oratoria, & alia loca recepta, & recipienda, nondum consecrata. Verum quantum ad hoc, privilegium est revocatum à Trid. sess. 6. cap. 3. de ref. ubi prohibet, ne unus Episcopus Pontificalia exerceat in alterius Diocesi, Consecratio autem Ecclesie sit Pontificalium exercitio, cum Episcopalibus insigniis, Mitra, & Baculo Pastoralis, ut in d. Pontif. tit. de Eccles. consecrat. Et ideo privilegium quoad vocandos Episcopos externos modò non regit: qui regulares ibi recipi possunt.

Secundò concessit. Quod Generales, Provinciales, Vicarii Generales, & Guardiani possent benedicere suas Ecclesias, Coemeteria, & Oratoria recepta, & recte

C

pien-

pienda, ubique existentia. Sed neque hoc videtur subsistere, propter decretum Trid. sess. 22. de obser. in celebr. Miss. Nam designationes, & benedictiones Ecclesiarum, & Oratoriorum ad Missarum celebrationem, sunt functiones Episcoporum propriæ per ea textus, ibi: *Ab iisdem Ordinariis designanda, & visitanda*. Et infra. *Hæc igitur omnia, quæ summam enumerata sunt, omnibus locorum Ordinariis ita proponuntur, ut non solum ea ipsa, sed quacunque alia huic pertinere visa fuerint, ipsi pro data sibi à Sacrosancta Synodo potestate, ac etiam ut Delegati Sedis Apostolica prohibeant, mandent, corrigant, statuunt, atque ad ea servanda censuris Ecclesiasticis fidelem populum compellant, non obstantibus, &c. vide d. Piafec. p. 2. c. 3. art. 6. n. 45.*

Tertio. Quid iidem valeant proprias Ecclesias sanguinis, vel seminis, effusione, aut aliàs pollutas benedicere, & reconciliare, aqua etiam per eos benedicta; maxime in locis remotis, ubi Episcopum per duas dietas (hoc est ad 69. milliaria) distantem adire non possent. Nec quoad ista privilegium etiam in locis remotis sustinetur, cum Episcopus haberi potest. Nam privilegium fuit cum illa restrictione concessum, ut patet ex narrativa Constitutionis, ibi: *Frates non semper Ordinarios locorum pro illis reconciliandis adire possunt: & correspondet dispositiva, ibi: præsertim in locis remotis, ubi Episcopum aquam benedictam per duas dietas distantem adire non poteritis.*

14 Quarto concessit, ut prænominati, quinimò & Fratres simplices Sacerdotes à Capitulo Generali deputati, possent benedicere paramenta, & ornamenta, ac quacunque alia ad divinum cultum necessaria, in quibus Chrisma non intervenit. Quantum ad istud, eadem Constitutio in narrativa recenset privilegium benedicendi prædicta fuisse dd. Fratribus à Sixto IV. concessum, eosque ab illo tempore fuisse in possessione illa benedicendi. Quare quoad hoc privilegium sub revocatione non continetur, sed esse in suorum robore, ac in usu, ipse etiam Piafecus ubi sup. in 1. p. testatur. Maxime facit, quia eis absolute impertitur, non verò cum restrictione ad loca in remotis existentia. Quod per communicationem videtur esse cæteris Mendicantibus commune, ut Piafec. cit. n. 18.

An autem possint pro aliarum Ecclesiarum servicio? Videtur negandum, quia Constitutio habet, *pro vestro usu tantum*, vide, n. 16. in fine.

15 Hæc restrictio legitur etiam in S. C. decreto apud Lezan. sum. qq. regul. t. 3. verb. *Altare n. 3. ibi: Abbates, Priores, Guardiani, & alii Religionum Prælati, etiam ex Societate Jesu, habentes privilegia benedicendi sacras vestes, cameteria, & similia, dispo privilegio uti non possunt, nisi in iis rebus, in quibus sacra unctio non adhibetur, & pro servicio dumentat Monasteriorum, & Ecclesiarum propriarum.* Idem refert. Hasbens. sum. qq. v. benedictionum. 59. & Gava. ad rubr. Mis. p. 4. tit. 19. de rubr. benedict. n. 22. ex Sac. Rit. Congr. 24. Augusti 1609.

16 Nec allegabilis est usus, & consuetudo, quia id pugnat cum resolutis ab ipsamet Sac. Cong. 18. Augusti 1629. apud Gavant. ibid. & Nicol. Floscul. verb. *Abbas n. 3. ibi: Abbates, & alii Superiores Regularium non possunt benedicere paramenta Ecclesiarum sibi non subditarum, abrogata contraria consuetudine.* Per ly Ecclesiarum sibi non subditarum videtur posse pro Ecclesiis Monialium, quarum regimini intendunt, & sunt de ipsorum directione, & obedientia.

17 Pro benedictione eorum, quæ requirunt Chriatinatis unctionem, est necessarium speciale privilegium Sedis Apostolicæ, ut per Sac. Congreg. apud Lezan. cit. verb. *Calix num. 3. ibi: Abbas, nec etiam in locis sibi pleno iure subiectis, aut de iure patronatus, potest consecrare Calices, Patenas, aut similia, in quibus requiritur sacra unctio, nisi hoc habeat in specie sibi concessum à Sede Apostolica.* Privilegium huiusmodi consecrandi ea, in quibus sacra unctio intervenit, concessum esse Abbatibus Ordin. Cisterciens. ab Innoc. VIII. refert Piafec. cit. num. 19.

Similibus verò privilegiis non esse à Trid. derogatum, habetur ex S. Congreg. apud Dian. coord. t. 7. tract. 1. resol. 23. n. 3. Ubi scribit, cæteros Regularium Prælatos in eo privilegio non communicare, quia utrinque eadem ratio non militat: locumque habet regula illa, quod, quæ raro conceduntur, non veniunt in generali communicatione, per alibi dicta.

18 In benedictione Pixidis sacrum Chrisma

Chrisma non intervenit, ut in d. Pontif. Unde videtur eam ab iis benedici posse, quibus indultum est posse benedicere omnia ad divinum cultum necessaria, in quibus Chrisma non adhibetur.

19 An simplex Sacerdos, non privilegiatus à Sede Apostolica, Corporalia, & paramenta sacra benedicens, incurrat irregularitatem?

R. Affirmative. Irregularitas enim incurritur à Clerico, exercendo, tamquam ex officio, actum deputatum Ordini, quem non habet, ad text. in c. Si quis de Cler. non ord. ministran. Constat autem ex d. c. Aqua, per Gavant. & Hasbensem, similitum benedictionem jure ordinario ad Episcopos pertinere; ad quam in ordinatione Episcopali potestatem recipiunt.

20 Propter quod irregularis efficitur Diaconus benedicens aquam juxta ritum Missalis, quia ejusdem benedictio est actus Ordini Sacerdotali deputatus, arg. tum ex rubr. Missal. tit. de ord. facien. Aquam Benedict. tum ex cap. Aquam sale dist. 3. de consecr. ubi Sacerdotibus injungitur, ut aquam cum sale benedicant. Considerat enim Hasben. n. 57. quod benedictiones, quæ solemniter ex institutione Ecclesiæ à solis Episcopis, & Sacerdotibus peraguntur, numquam à Diaconis fiunt.

21 Missæ sacrificium licet celebrari non potest, nisi in Altari consecrato, c. Nullus Presbyter. 1. dist. Nec Altaria, nisi lapidea consecrari debent, c. Altaria, si non ibid. Et quando tota mensa sacrificio destinata, consecrata non sit, oportet, ut in medio mensæ sit tabella lapidea (quæ ara dicitur) ab Episcopo consecrata, prout passim est in praxi. Quæ ad minus tantum spatium occupare debet, ut possit capere Calicem, & Patenam, ut observat Gonzalez cit. cap. 1. n. 12. Cujus tabellæ consecratio fieri ab Episcopo potest quocumque die, & loco, ut ex rubr. d. Pontif. tit. de altar. portatilib. consecrat.

Altare, tam fixum, in quo tota mensa consecratur, quam portatile, execratur, si fuerit enormiter læsum: vel sigillum, sub quo Reliquiæ conduntur, frangatur, & aperiatur: aut lapis, sub quo sunt repositæ loco moveatur, cap. Si morum dist. 1. de consecrat. Quod arbitrio Episcopi relinquitur, qui de re oculis subjecta facilius judicabit, Piafec. n. 14.

Uterius, si non fixum violatur, si mota

fuerit junctura, qua mensa stipiti adhæret. Siquidem consecratio Altaris fixi, præsertim intelligitur esse in conjunctione mensæ, seu lapidis superioris, & stricturæ inferioris, Glof. in d. cap. Si morum, v. Altare. Secus si mensa non fuerit affixa, sed solum superposita; tunc enim est altare portatile, potestque de uno loco ad alium moveri, quin execretur, Antonell. n. 2.

Semel violatum Altare non reconciliatur, sed iterum est consecrandum, Piafec. cit. observans, quodd, polluta Ecclesia, censetur etiam Altare pollutum; quia pollutio concernit totum corpus Ecclesiæ: sed execrata Ecclesia, non execratur Altare, quia consecratio Ecclesiæ est in subjecto distincto ab Altari in crustis nimirum parietum, Antonell.

Paramenta benedictionem amittunt, cum in eo statu ponuntur, ut amplius non possint decenter inservire usui deputato.

22 Calices, & Patenæ consecrationem amittunt, cum sunt notabiliter exaurata; proinde, facta nova deauratione, iterum sunt consecranda.

Pariter, paramenta Ecclesiastica tunc benedictionem perdunt, cum in eo statu ponuntur, ut amplius non possint decenter inservire usui sacro, cui deputantur: aut priorem figuram non retinent. Vetus tamen, & consumpta, in usus prophanos converti non debent, juxta regul. 51. jur. in 6. sed in loco honesto reponenda sunt; nam indecens est rem Deo dicatam prophanare. Unde ligna Ecclesiæ non possunt in prophana ædificia converti, sed comburri debent, vel Monasterii usibus aptari, cap. Ligna dist. Ornamenta pariter vetustate consumpta debent in cinerem redigi, & in sacrario reponi, cap. Altaris dist. cit. Hasben. cit. n. 56. & Gonzalez cap. 7. n. 5. Tridentinum verò cap. 7. sess. 21. de reform. dat Episcopis facultatem, ut Ecclesias dirutas in prophanos usus, non tamen sordidos, erecta ibi Cruce, possint convertere.

Sed quid, si ornamenta resciantur?

R. Si refectio secundum majorem partem contingat, opus est nova benedictione per Hasben. Ita si ex planeta fiat stola, debet hæc iterum benedici, quia forma mutatur. Secus si de stola fiat manipulus, Antonell. cit. n. 13. Verum docet cum Diana, com. 2. tract. 1. resol. 177. n. 2. paramenta bona fide

ante eorumdem benedictionem usui sacro adhibita, alia benedictione non egere: quod probabile dicit Gavant. *cit.* n. 21.

23 *Piaficus ibid.* n. 17. dixit, ex *cap. Vestimenta d. dist.* vasa sacra, & vestes ad ministerium divinarum benedicta, ad usus secularis commodanda non esse; nec debere, nisi ab Ecclesiasticis Ministris, tractari; c. *Ad nuptiarum ibid.* Glossa ponderavit, vestes sacras Ecclesie confici non debere ex veste alicujus mulieris.

24 Nequeunt Regulares, quibus cura animarum non inest, hebdomada sancta domus secularium benedicere prout declaravit Sac. Congreg. Conc. 2. Julii 1610. Parochis Bononiens. interrogantibus, ut infr.

1 Curati della Città, & Diocesi di Bologna supplicano umilmente le Signorie VV. Illustrissime a fare loro tanta grazia di determinare, se li Frati che hanno Chiese non curate dentro le Parrocchie, possano fare gl' infrascritti atti, per provvedere alle controversie, che nascono spesso tra loro.

1 Annunciare le Feste, o digiuni all' Altare nella celebrazione della Messa.

2 Raccogliere l' offerta, e dare la Pace al Popolo alla Messa.

3 Portar Piviale, e Stola per la Parrocchia fuori della Chiesa o Claustro.

4 Quando sono chiamati alla sepoltura di qualche morto, se habbino d' andare alla Casa del morto o trasferirsi alla Chiesa Parrocchiale, dove si raduna il Cloro, o pure aspettare in strada?

5 Celebrare la prima Messa nelle loro Chiese avanti quella del Curato.

6 Pubblicare fra la Messa gli ordini del Signor Cardinal Arcivescovo: i Matrimonij, ed altro, che occorra?

7 Predicare nelle lor Chiese l' Avvento: la Quaresima e fra l' Anno, quando si predica nella Chiesa Parrocchiale?

8 Portar fuori delle lor Chiese, o Claustri Piviale, e Stola, quando fanno le Processioni del loro Ordine, o del Cordone, o della Cintura o del Rosario.

9 Ricevere nelle loro Chiese le donne alla purificazione dopo il parto.

10 Morendo Frati, come avviene alle volte, ed in particolare de' Canonici Lateranensi fuori del Monisterio, in Casa de' loro parenti, ed avendo i Curati amministrato loro i Santissimi Sacramenti, se possono i loro Superiori

farli portare di netto alla loro Chiesa: senza dirne cosa alcuna al Curato, e senza darli le ragioni Parrocchiali.

11 Quando muore alcun loro Superiore, o Maestro, o Teologo Collegiale in Convento, se possano farlo portare per la Città, per diverse Parrocchie, e per la piazza con musiche, e riti straordinari, e mettersi anche il Piviale senza intervento del Curato.

12 Essendo pubblicato un ordine generale del Signor Cardinal Arcivescovo, che niuno lasci celebrar Messa a' Preti forestieri senza prima vedere, se n' abbiano avuto licenza da sua Signoria Illustriss. o suo Vicario Generale, se li Frati siano tenuti osservarlo.

13 Se possano raccogliere grano, uva, legna, e simili altre cose, prima che il Curato abbia raccolte le sue primizie.

14 Se possano benedire le Case nella Diocesi la Settimana Santa, essendo questi officio del Curato, come si legge nel Rituale Romano.

Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum ad singula capita superius posita hunc in modum respondit, videlicet.

Ad 1. Regulares non prohiberi dies festos, & ieiunia in suis Ecclesiis annunciare.

Ad 2. Respondere posse, dummodo à perambulantibus per Ecclesiam, ac similibus elemosynarum extorsionibus.

Ad 3. Non posse. Vide quoad aliam declarationem Sac. Rituum Cong. cap. XL.

Ad 4. Debere ad Parochialem Ecclesiam accedere, ubi Clorus congregari consuevit.

Ad 5. Prohiberi non posse, quominus Missa in Ecclesia Regularium celebretur ante Missam Parochialis Ecclesia.

Ad 6. Non posse publicare matrimonia.

Ad 7. Posse petita etiam benedictione ab Illustrissimo Archiepiscopo.

Ad 8. Non licere Regularibus huiusmodi Processiones facere extra Ecclesias, & ambitum illarum.

Ad 9. Regulares non prohiberi in eorum Ecclesiis mulieres post partum ad Purificationem admittere. Vide infra cap. 36.

Ad 10. Regulares extra Claustra degentes, posse ad eorum Ecclesias deferri, etiam Parochis inconsultis.

Ad 11. Non posse.

Ad 12. Non licere Regularibus in suis Ecclesiis ad celebrandum admittere Presbyteros seculares contra prohibitionem Illustrissimi Archiepiscopi.

Ad 13. Non esse id prohibitum Regularibus.

Ad 14. Non posse, in lib. 12. Decretorum ejusdem S. Congr. fol. 45. & apud Peyrin. de privil. ad Const. 7. Pii V. post §. 10. n. 11.

25 Sed quid de ovorum benedictione per Regulares? Attendenda est consuetudo legitime praescripta. Hujusmodi enim benedictio non videtur esse de reservatis Parocho, sicut nec illa Cinerum, Candelarum, & Palmarum; sed eam potest populus recipere, a quo voluerit, à Parocho, vel à Regularibus; lex enim non adest, quae compellat, ut eam determinatè recipiant à Parocho, per Pasqualigo ad Lauretum de Franchis. p. 2. n. 6.

26 Ad Monasteria Monialium benedictenda Hebdomada Sancta, vel quovis alio tempore, est in clausuram prohibitus ingressus, S. C. 4. Septemb. 1596. Flosc. Nicol. v. Clausuram n. 27. & apud Theatrum Regul. verb. Clausura n. 3.

CAPUT VIII.

Officialis quoad bona Ecclesiasticorum, & Monasteriorum.

SUMMARY.

- 1 Onera quaedam sunt realia, quaedam personalia, & alia mixta. Et quid requiritur, ut cum bonis transcant ad personas Ecclesiasticas?
- 2 Bona obstricta decimis transcant ad Ecclesiasticos non liberantur.
- 3 Moniales etiam solvunt decimas.
- 4 Regulares non possidentes decimas non solvunt.
- 5 Ad Ecclesiasticos non transcant bona cum taxa salis, medici, &c.
- 6 Nec transcant cum collectis.
- 7 Sed quid si ageretur de publica necessitate?
- 8 Monasteria, quae emunt bona cum pacto solvendi onera realia, tenenturolvere.

Official. Cur. Eccl.

9 Bona assignata Clericis in viculum patrimonii sunt exempta ab oneribus secularibus.

10 Quod procedit etiam quoad bona privata ipsorum. Vide tamen discrimen.

11 Bona Laicorum, quae in casafco communicationis erant gravata, si transcant ad Ecclesiasticos, liberantur ab onere collectarum.

12 Quid venias appellatione collectas?

13 Clerici conjugati non sunt exempti à collectis.

14 Bona Ecclesiasticorum non possunt scribi in casafco.

15 Quando hypotheca transcant ad successores?

16 Impedire laicos, ne Ecclesiasticis doneant, est contra Immunitatem Ecclesiasticam.

17 Exemptio Regularium ab oneribus laicibus.

18 An Coloni Ecclesiasticorum gravari possint, & cogi ad onera laicalia ad 19.

20 In bonis propriis non sunt exempti.

21 Coloni Mensae Episcopalis gaudent privilegio fori.

22 Fratres Min. de Observ. sunt exempti à gabellis? ne ibi.

23 Epistola enciclica Congregationis Aeronomicae, quae declaratur, Mendicantes non possidentes non comprehendendi sub lege solvendi onera imposita, & imponenda in casu &c.

1 **C**um bona Ecclesiasticorum, & Monasteriorum saepe contra Canonica jura à laica potestate graventur, ideo nonnulla magis practicabilia sub hoc titulo adnotantur.

Quaeritur, an bona ad Ecclesias, Monasteria, & Ecclesiasticas personas quovis titulo provenientia, transcant cum oneribus?

Solutioni praemittitur onerum divisio. Quorum alla realia, quaedam personalia, & alia mixta dicuntur, apud Sperellum decif. 36. n. 15. Realia ea sunt, quae rebus, & possessionibus imponuntur, ita ut res sint immediata causa impositionis, quae illis est annexa. Personalia, quae imponuntur personis: & per Piafecum prax. part. 2. cap. 4. art. 6. n. 6. corporali labore, vel animi provisione absolvuntur, nulla habita

ad bona, & patrimonium inspectione: in his persona est immediata causa impositionis. *Mixta*, quæ principaliter imponuntur personis propter bona, vel bonis propter personas, ex quibus patet, quodd nec persona sola, neque bona tantum sine finalis immediata impositionis causa, sed utrumque simul; & in istis quantitas impositionis rem directe, ejusque æstimationem, & obligatio, vinculum, & necessitas solvendi, personam respicit, ut peroptime idem Sperellus n. 17.

Quibus notatis, resolvitur, ea cum suis oneribus transire, si duo copulativè concurrant; *Primum*, ut onera ipsa sint merè realia, idest, ipsis fundis infixis, & bonis propter bona, non autem propter personas imposita; *Secundum*, ut sint certa, perpetua, invariabilia, & determinata, non autem ex aliquibus urgentibus imposita, & illis in totum, vel ex parte cessantibus, removenda, vel minuenda; ut idem tradit Sperellus dec. 35. n. 2. Idèò excluduntur exactiones extraordinaræ pro arbitrio Principum imponendæ, apud Engel. de privil. Monast. privileg. 2. n. 8. & in his terminis procedit vulgata regula, quodd bona transeant cum onere suo, ex c. cum non sit in homine, de decimis, & cap. tributum 23. q. 8.

Hinc si ex bonis, priusquam ad Ecclesiasticas personas pervenirent, fuit solum, ut quædam certa, & determinata onera, vel tributa Principibus sæcularibus solverentur, ea impostum, ex communi DD. sententia, persolvi debent.

Super quo legi possunt plura apud Panimoli. dec. 6. adnot. 2. ubi n. 8. refert sic fuisse rescriptum Episcopo Aëno: *La Santità di Nostro Signore comanda, che gli Ecclesiastici del Castello di Bèvedere, sante Secolari, quanto Regolari ancorchè Mendicanti; paghino per li beni, che possiedono, le Collette, che esige quella Comunità per li pesi Camerali: quando però essi beni no fossero gravati prima, che venissero in mano loro: ondè in questa conformità V. S. farà consenta astringere quelli, che si mostrano renitenti. E Dio la prosperi. Roma li 28. Giugno 1634. Di V. S. come fratello il Cardinal Barberino.*

Quod procedit, dum impositionis tempore verè, & realiter bona fuerunt in Laicorum dominio; nam si Ecclesia, Clericus, vel Monasterium nulliter eis expoliata fuissent,

vel ob hostium incursum, aut similia ratione illorum amissent possessionem, & interim, tamquam à Laicis possessa, fuissent onere reali gravata, certè, redintegratis Ecclesia, Clerico, vel Monasterio, bona remanerent ab omni nexu, & vinculo libera, & ad pristinam reverterentur libertatem, ut tenuit Rota in *Albanen. Gabella*, seu *onerum* 28. Junii 1630. coram Merlino apud alleg. Sperellum n. 5.

2. Sic, si bona aliqua jam ante obligata ad solvendas decimas prædiales (eas nimium, quæ ex fructibus prædiorum debentur, ut vino, frumento, oleo, pomis, fœno, & similibus) acquirantur de novo per Regulares, transeunt cum suo onere, & si ab obligatione, & onere solvendi non eximuntur, nisi à S. Sede speciale Privilegium eos specificè eximens obtineant: prout pluries firmavit Sac. Congr. Concilii, quæ in una *Camerinen.* 15. Novembr. 1659. apud Nicol. prax. jur. can. lib. 3. tit. 3. declaravit, ut sequitur: *Sac. Congr. Sc. censuit bona, & prædia, quæ, dum à Laicis possidebantur, decimarum solutioni erant obnoxia, ad Regularem Monasteria cum suo onere transire, ac propterea Regulares teneri illas solvere Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, quemadmodum tenebantur Laici, priusquam bona ipsa in Monasterii proprietatem transfuissent; distisque Regularibus non suffragari allegata privilegia, sed requiri speciale privilegium posterius. Sac. Conc. Trid. cum individua derogatione cap. nuper. Similem declarationem exhibet Piafec. prax. Episcop. part. 2. cap. 4. art. 9. de decimis n. 21. aliisque idem Nicol. Elosc. vers. decima n. 3. Et Pignatell. tom. 1. conf. 356. refert in una *Polonien. seu Cracovien. Decimarum* die 17. Jun. 1645. sic fuisse ab eodem resolutum. *Sac. Congr. Sc. iterum, atque iterum auditis Regularibus, & præcipuè Patribus Societatis Jesu eorumque juribus, ac Privilegiis mature discussis, censuit ab eisdem Patribus, & aliis Regularibus solvendas esse parochis, & aliis Beneficiatis decimas, quæ solvebantur à Laicis, priusquam bona in ipsorum Patrum Societatis Jesu, & aliorum Regularium proprietatem fuerint translata: firmis tamen remanentibus transactionibus desuper factis. Vide Barbosa de offic. & potest. Parochis part. 3. cap. 28. §. 3. n. 43. Plures aliàs resolutiones refert Monacell. form. part. 2. form. 1.**

serm. 1. n. 10. tit. 14. Et videri potest cap. Nuper de decim. ac Tridentinum sess. 25. cap. 12. de refor. ubi excommunicatione ligat quotquot eas aut subtrahunt, aut impediunt solvere. Quos non esse absolvendos statuit, nisi plena restitutione facta.

3 Ad quas etiam tenentur Moniales: prout eadem Sac. Cong. 1. Septembris 1629. decrevit testimonio ejusdem Nicol. in d. prax. Quibus non potest suffragari prætena quasi possessio, nisi sit immemorabilis cum fama privilegii.

4 Ad eas, ut idem refert, non tenentur Regulares non possidentes stabilia, & qui de eleemosynis vivunt ut idem Sac. Cong. sub die 7. Octobr. 1625. in specie pro Observantibus disposuit; & apud Lantusca ver. Gabelas n. 3. legitur Epistola Subcollectoribus Decimarum directa sub die 2. Maji 1662. id exprimens.

5 Ad Monasteria, Clericos, & Ecclesiam cum bonis, ex Sperello cit. n. 7. non transit taxa salis, nec onus impositum pro salario Prætoris, Medici, Magistri Grammaticæ, Satellitum, cæterorumque Officialium: ponderando rationem, quam DD. quos cumulat, reddunt, quod ea sint onera merè personalia, & debeant imponi, & distribui per capita, & personas nulla ad bona ratione habita.

6 Neque etiam ex Piafeco cit. ad ea cum bonis descendunt collectæ; quæ omnimodè ab oneribus merè realibus, rebusque infixis distant, & imponuntur principaliter personis pro rebus cum respectu ad bona. In quo observandum ex cit. Sperello n. 24. aliud esse, quod quis aliquid pro re præstare debeat (quod est ad collectas teneri) aliud verò, quod ex re præstante teneatur: hoc posteriori casu directè res ipsa obligatione afficitur: in priori autem non res, sed persona dicitur obligata; & idè cum in eo obligatio est personalis, hæc reperiri non potest, ubi invenitur persona, quæ obligari nequit, ut est Ecclesiastica, utpotè Laicali potestati non subdita; & res mutavit statum; facit Textus in cap. quia nulli de immunit.

7 Sed quid, si necessitas, vel utilitas publica sit, non tantum statum Laicorum, sed etiam Monasteriorum concernens: ut, cum Patria ab hostibus est defendenda, vel rescindenda via, quæ ad ipsorum bona accessum præbet:

possunt ne etiam Monasteria ob bona, quæ possident, contributionibus onerari?

Dicendum in similibus casibus (cum æquum sit, ut etiam oneribus subdit, qui commodum sentit) quod etiam Ecclesiastici suam partem conferre debent; non tamen soli, neque ex autoritate Magistratus secularis; sed, si Laicorum facultates non sufficiant, rogandi sunt Prælati Ecclesiastici; ut suis subditis collectas imponant; & si periculum non sit adèd imminens, prius Summus Pontifex est consulendus, cujus interest communibus Ecclesiæ utilitatibus providere, textus expressus c. non minus, cap. adversus de immunit. & c. quod olim eodem tit. inter extravag. com. & notavit cit. Engel. & infr. cap. 21.

8 Si Monasteria emant bona cum pacto solvendi onera, non tenentur ad personalia, sed dumtaxat ad realia, quæ sunt certa, & invariabilia, & ante venditionem imposita, prout Sperellus n. 178. resolvit, allegans resolutionem Sac. Congr. super controvers. jurisdic. in una Taurinorum 26. Martii 1629. concludens, quod si Monasteriis bona donentur cum pacto, ut onera solvant, & collectas, ad id tenebuntur; & n. 41. extendit ad etiam in futurum imponendas, si cum tali restrictiva à privativa persona (quæ cum sit suarum rerum domina, & moderatrix, potest in illis onera sibi benevola imponere) relinquuntur. Nam in casu per Engel. cit. à n. 8. in fin. bona non absolute, sed sub certis reservationibus ad Monasteria transeunt.

9 Bona patrimonialia Clericorum, eis assignata in titulum patrimonii, ad effectum suscipiendi Ordines Sacros, sunt immunita ab oneribus secularibus, & privilegiis gaudent, bonis Ecclesiasticis concessis, per edicta magistraliter à Glos. ad cap. Episcopus de præbend. in ver. subsidium; tradit Piafeco cit. art. 4. c. 8. à n. 7. Quaranta summ. Bullar. verb. veltigal. propè inirium.

Quod redditur certum ex dispositione Conc. Trid. sess. 21. c. 2. de reform. statuentis bona in titulum patrimonii assignata, alienari sine licentia Episcopi non posse, adèd ut alienatio aliter facta sit ipso jure nulla, propter dictionem nullatenus in Decreto contenta, quæ ex Barbosa in Conc. Trid. ad sess. & c. cit. n. 61. nullitatem ipso jure importat, per quæ probatur Clericorum

patrimonia, res Ecclesiasticas dici; loco enim beneficii succedunt, & illius naturam fortuntur, per Sperellum *dec. 184. n. 18.*

Propter quod ea, etiam in casibus à jure non expressis, iisdem privilegiis gaudent, ut ibid. ponderat Sperellus contra Abbatem *alleg. à Piafec. n. 7. & dec. 37. n. 77.* refert eam fuisse mentem Sac. Congreg. *super controuer. jurisdi. in una Auximana die 22. Januarii 1629. & in una Nullius 30. Maji 1628.* in qua dictum fuit titulum non extinguì ipso jure per affectuionem beneficii ad victum sufficientis; ac propterea patrimonium non amittere immunitatem eidem in traditione Ordinum concessam.

Unde non tenentur ad gabellas de frumento, vino, aliisque fructibus, ex iisdem fundis seu redditibus prabendarum suarum collectis, *Piafec. ibid. & quoad ea pariter sunt à collectis exempti, prout in terminis emanavit resolutio à Sac. Congreg. Immunit. in una Volacerana 18. Decembr. 1629. apud Sperell. cit. dec. 37. n. 76. ut infra; Episcopus acriter deprehendatur, quia bona etiam patrimonialia Clericorum sunt immunita à collectis Laicorum, nec ab Ecclesiasticis, etiam sponte dantibus, aut soluentibus, exigi possunt absque incursu censurarum; ideòque consulat sua conscientia, ac revocet executionem, & omnia inde secuta, illiusque Vicarius accedat ad urbem sub pena suspensionis ipso jure incurrendo, ac privationis beneficiorum, & inhabilitatis ad ea obtinenda.*

10 At est dubium: *An praedicta valeant etiam quoad bona privata patrimonialia Clericorum, ad quorum titulum non sunt ordinati, siue ad eos pervenerint titulo hereditatis, vel donationis, aut propria industria acquisierint?*

Resp. Affirmativè. Verum bona ad quorum titulum Clerici ordinantur, sunt ita privilegiata, ut, cum fuerint subrogata in locum bonorum Ecclesiae ad decentem sustentationem Clericorum, non possunt à Clericis alienari, distrahi, vel resignari, nisi obtinuerint Beneficium Ecclesiasticum; vel aliunde habeant, unde vivant: nec tunc, nisi de licentia Episcopi, per Tridentin. *ubi supra.* Tunc enim censentur effecta quasi dotalia, & pro Ecclesiasticis habentur: ac videntur pro tunc indistinctè participare de privilegiis, quae competunt bonis Ecclesiae, atque ita alienari non possunt absque dicta

solemnitate, ut post Hostiensensem dixit Fagnan. *in 3. ad cap. Episcopus de prabend. & dignitat. n. 40.*

Alia verò bona patrimonialia Clericorum non gaudent privilegiis honorum Ecclesiae, nisi in casibus in jure expressis, ut per DD. apud Fagn. *loc. cit.*

Plures casus in jure expressi notantur à Felino apud eundem. Quorum duos hic subnecto. Primò itaque non possunt à saecularibus gravari oneribus collectarum, vectigalium, & similium; c. *Quamquam de censibus in 6.* Praesertim, quia ex ipsorum gravamine, etiam personae ipsae Clericorum gravarentur; quod absque laesione immunitatis esse non potest.

Secundò. Forum mutant, & exempta sunt à jurisdictione saeculari, adeò ut Clericus propter ea non possit conveniri coram Judice laico, arg. *ex cap. si Clericus laicum de for. compet. & per Gonzalez in 3. tit. 49. cap. 4. n. 10.*

Et hinc constat, non quoad omnia, hujusmodi bona patrimonialia haberi pro Ecclesiasticis. Unde Clerici de illis solvunt decimas, eaque possunt propria auctoritate alienare, & distrahere, ut ibid. Gonzalez.

11 Sed quæri potest: *An bona, quae erant in catasto, & assimo communis, si ad Ecclesiasticas personas quovis modo pervenerint, eximantur ab onere collectarum, quibus antecederent gravata?*

Scribentes pro foro Laico contra immunitatem Ecclesiasticam affirmant, resolventes Clericos esse immunes ab oneribus extraordinariis, non verò à collectis, quæ, cum sint onera ordinaria, & realia, jam rebus imposita, ad Clericos cum bonis transeunt.

Contra quos nos absolutè dicimus cum Sperello *d. dec. 35. & Gonzalez cit. dicta* bona, cum ad Ecclesiasticos pervenerint, esse à collectarum oneribus libera: Nam de illis verificatur tunc esse bona Ecclesiasticorum; quorum bona juxta Canonica jura, ut in *d. cap. Quamquam, à Trid. sess. 25. cap. 20. de ref. innovata*, libera declarantur, & decernuntur ab oneribus saecularibus. Praesertim, dum onera non sunt realia, perpetua, certa, & invariabilia, ut DD. concordant in *cap. Sanctum de censibus*, & ibi Gonzalez & Engel. *jur. Canon. tit. 49. lib. 3. §. 2. n. 26.*

Quare, quia ex duobus requisitis ad hoc, ut onera transeant cum bonis ad Ecclesiasticos, neutrum in collecta concurrat, idè bona transeunt, sed non onus solvendi. Etenim, nisi velimus nomina appellativa mutare, videtur incontrovertibile, collectas toto Cœlo ab oneribus merè realibus distare. Onera namque merè realia per hæc duo contiguuntur. Primum, quod bonis sint infixa, & annexa, ac bonis propter bona, non verò propter personas imposita. Secundò, quod sint certa, perpetua, & invariabilia, non autem ex certis urgentiis imposita, ut dictum est supra, & notavit Fagn. in 3. ad c. Non minus n. 9. de immunit.

12 Collecta autem est onus, quod principaliter imponitur personis habitu respectu ad res, text. cum Gloss. in l. rescripto S. fin. ff. de muner. & honor. & ibi DD. quos refert, & sequitur Sperellus dec. 35. & 36. n. 15. Apud quos ut certum recipitur, quod licet quantitas impositionis directè patrimonium, ejusque æstimationem respiciat, ejus tamen obligatio, & vinculum dirigitur ad personam: & cum persona sit dignior rebus, attenditur potius persona, quàm res.

Quod adèò verum est, ut pro collectis non modò agi possit contra bona obnoxia illis, sed etiam contra cætera bona, ac personam ejus, qui solvere tenetur, secundum adnotata à Bartolo ex eodem Sperello cit. dec. 36. n. 16.

Unde ex Baldo tradit Natta cons. 149. & ex eo Sperellus d. dec. 36. n. 116. quod, licet collectæ materialiter sint onera rerum, formaliter tamen sunt onera personarum subjectarum; quod repetit dec. 41. Atque ita constat esse onera mixta, imposita personis pro rebus, ut ex dec. 44. n. 1.

13 Et hinc fit, quod Clerici conjugati, qui quoad personam gaudent immunitate, non sint exempti à taxis, & collectis, quæ fiunt per capita, quia sunt onera mixta, non merè personalia, cap. Clerici cum sua Gloss. verb. in cæteris de Cleric. conjug. in 6. & ita sæpius resolvit S. Congr. Immunit. ut in una S. Agatha Gethorum. 13. Januarii. 1632. & in una Civitatis Benini 2. Febr. 1639. Sperelli. ibid.

Pariter in collecta non concurrat, quod sit onus certum, perpetuum, & invariabile. Nam imponitur secundum æstimationem

nem rei, & juxta occurrentes necessitates Reipublicæ, ut eis succurratur; & proinde dicitur extraordinaria, & variabilis. Quoniam experientia magistra, videmus cum, qui hodie dives est, cras esse pauperem, ut ex Thomato alleg. Sperellus dec. 35. n. 18. Nec habet certam taxam, sed variatur, quoties imponitur, habita ratione ad patrimonium, idem dec. 49. n. 8.

Quo fit, ut quoties aliqua ex allibratis, seu incatallis bonis ad Ecclesiasticas personas quocumque titulo pervenerint, eximantur ab onere collectarum, ac de catasto, vel æstimo sint delenda, ut de communitestantur DD. in d. dec. 35. n. 19. à Sperello congestis. Ubi refert ita fuisse declaratum à Sac. Congr. Immunit. in Pisaurien. 16. Decemb. 1626. Quinimò plures tenent ea censeri ipso jure ex æstimi libro delata.

14 Ex quo sequitur, quod Laici bona Clericorum in catasto describere non possint, ut ex eodem S. Congr. in una Altmurat. 18. Martii 1631. ibid.

Urgent prædicta procedere quoad onera imponenda post acquisitionem bonorum à Clericis factam, non verò quoad imposita. Quia bona, pro collectis jam impositis, sunt tacitè hypothecata, & cuidam servituti supposita, propterea cum onere transire debent; aliàs in maximam Principum, & Urbium jacturam transitus redundaret.

At objectum diluitur, considerando I. quod asserta hypotheca non regit; nam, ut dictum est, obligatio solvendi taxam, non rem, sed personam respicit. Maxime, quia tot sunt obligationes, quot sunt anni; ac proinde ab initio quis pro futuro obligatur conditionaliter, hoc est, si descriptus in æstimo possideat; & ita hypotheca rei perpetuè non adhæret.

15 II. Quod tunc hypotheca ad successores transit, quoties solutio ex re ipsa præstatur, ut est annua præstatio tributis, seu census; non verò si non ex re, sed pro re præstetur: qua ratione solvuntur collectæ: quia juxta æstimationem rerum persona obligatur.

Obligatio autem, quæ oritur pro re, successorem privilegiatum non afficit ut post Oldrad. d. Sperelli. dec. 36. n. 28.

Ad id, quod de damno Principum considerabant. Respondetur. I. Quod portio, quæ

quæ pro bonis in Ecclesiasticos translatis erat solvenda, accrescit cæteris in eodem loco æstimatis. II. Quodd sæpè ampla Clericorum patrimonialia, quæ erant immunita à collectarum, & pædagiorum oneribus, in Laicos transferuntur, & sunt illis subjecta: propter regulam, quod privilegium propter personam concessum, mutatione persona extinguitur. Idèd non mirum, nec durum videri debet, si è contra bona obnoxia ad personam transeuntia, evadant immunita, & hinc patet damnum compensari. Sperellum *dec. 35. n. 32.*

16 Sequitur ex dictis, non valere statutum Principis, quo cavetur, ne ab æstimo bona alienata removeantur, nisi alter idoneus in catasto describatur, qui ad collectarum solutionem compelli possit: vel Clericus, in quem bona transeunt, se obliget ad solvendum. Nam est contra immunitatem Ecclesiasticam deterrere Laicos à donando, seu à contractando cum Clericis. Tum quia supponitur Clericos, etiam volentes, posse ad collectas se se obligare, quod est apertè falsum. Siquidem privilegium exemptionis inductum fuit in favorem totius Ordinis Clericalis, cui proinde nullus privatus potest renunciare. Adedut, tam spontè dantes, quàm ab eis recipientes incurrant in Bullam Coenæ, ut expresse ex rescripto Sac. Congr. Episc. ad Episcopum Caccium Vicarium Apostolicum Parmensem *die 5. Novembr. 1602. Sperellus dec. 12. n. 56.*

17 Quamvis exemptio omnium Regularium personarum utriusque sexus ab oneribus Laicorum ex eo optimè probetur, quodd sunt personæ Ecclesiasticæ, & de privilegiis Ecclesiasticis concessis participant, amplissima nihilominus illi Ord. Mendicantium obtinuerunt à B. Pio V. *Constit. Dum ad uberes la 11. Bullar. tom. 2.* in qua ipsorum personæ, Monasteria, & loca, omniaque bona, & res ubique existentes, eximuntur ab omnibus exactionibus, tam urbanis, quàm rusticis; item à datis, gabellis, pædagis, vectigalibus, collectis, impositionibus, & oneribus ordinariis, & extraordinariis, tam realibus, quàm personalibus, meris, & mixtis.

Item à contributionibus, & solutionibus pro rebus, pro victu, & vestitu ipsorum, tam emendo, quàm vendendo.

Item à solutione quadrantis pro singulis

libris carniū de animalibus, tam quæ in suis ædibus, & prædiis, quàm alibi occiduntur.

Item à contributione propontibus, viis, aquæductis, muris, mœnibus, & fortificationibus reparandis, vel reficiendis.

Item prohibet, ne Monasteria, & dd. loca Regularia assignari debeant pro hospitibus militum, tam equitum, quàm peditum.

Exemptionem à dd. oneribus concedit etiam eorum colonis, arrendatariis, & affictuariis.

Deinde mandat Ministris Camera, ut dd. Regularibus Monasteriorum in Pontificia editione existentium, tantum sal assignent, quantum pro eorum usu singulis annis sufficeret.

Tandem apponit poenam excommunicationis in transgressores, & molestantes dd. personas. Denique Executores Litterarum constituit DD. Ordinarios locorum, cum facultatibus ibi videndis.

Quæ Constitutio non revocatur à Gregorio XIII. *In tanta la 9. ibid.* ut observavit Sorbi ad *compend. priv. & Quaranta summ. Bullar. v. privil. regul.* ac patet ex Proœmio ejusdem Gregorianæ. Siquidem Gregorius *ibid.* non intendit absolute revocare litteras B. Pii; sed in illis contenta ad eum statum, & dispositionem reducit, in qua, si ex jure veteri, si ex Tridentini Decretis, vel aliàs legitime fuissent æquè benè, ac si dd. B. Pii Diplomata non emanassent, ut clarè textus sed ante litteras B. Pii jam Mendicantes, & eorum bona à dd. oneribus erant immunita, ut ex d. cap. *Quamquam*; nam textus loquitur de personis Ecclesiasticis, ergo exemptio, de qua B. Pius, adhuc subsistit. Maxime, quia communis DD. opinio est, Gregorium revocasse dd. Constitutiones B. Pii, quoad ea, in quibus sunt contraria Decretis Tridentini. Quibus d. exemptio non adversatur, sed potius cum illis concordat, juxta *cap. 20. in dist. sess. 25.* in quo omnes Canones, & Apostolicæ sanctiones in favorem personarum Ecclesiasticarum, & libertatis Ecclesiasticæ innovantur, ut supra notavimus.

Quare absque Romani Pontificis licentia imponentes, & exigentes gabellas, collectas, & alia onera à personis Ecclesiasticis, & Sæcularibus, & Regularibus, aut sic imposi-

posita, etiam à ... tantibus recipientes, incurrunt censuram Canonis 18. *Bulla Cœna*, siue sint Principales, siue Ministri, Cuckos Pontium, Portus, aut Portæ Civitatis, cum obligatione restitutionis faciendæ.

18 An autem Clericorum, & Religiosorum Coloni, ad eorundem bonorum culturam destinati, gravari, & cogi possint ad onera Laicalia: ut ad laborandum, vel per se, aut bobus, & equo: ad arcium constructionem, pontium, arginum, viarumque reparationem, fossatorum mundationis, salis vectationem, & hujus generis alia?

Negative dicitur cum Sperello *dec. 41. 42.*

43. firmatque Panomilla *cit. dec. 6. adnot. 7. n. 6.* quæ est vera, & sequenda sententia juxta Canones super Immunitate Ecclesiastica editos, & concludenter pater.

Nam, tamen si diceretur hujusmodi onera directe dirigi contra Colonos & adversus personas Laicas imposita; negari non posset, quin de indirecto tenderent contra Clericos, & Regulares, illosque gravarent. Si quidem peroptime sequitur, quod si Coloni ipsi ad præfatorum agrorum culturam destinati, in enunciatis oneribus occupentur, nequeant debito tempore præesse prædiis, vel frugibus; & ex eo resultat, quod Ecclesiastici minorem quantitatem fructuum percipiant; (etenim terra eo est fecundior, quo frequentius, & tempestivius colitur) ideo directo Colonorum gravamine ad enunciata, Ecclesiasticorum de indirecto insurgit præjudicium, ut ipse ponderat Sperellus *dec. 41. n. 61.* Quæ verò nequeunt directe concedi, nec per indirectum sunt permittenda: textus apertus *c. statutum de hereticis in 6. & cap. Dillecti de privil.* Super quo conveniunt DD. ab eodem *ibid. alleg. docentes*, statutum contra subditos sustineri non posse in iis, in quibus assert in consequentiam Ecclesiæ præjudicium.

Ideo Princeps secularis avertens præfatorum colonos à bonorum cultura, & impediens, ne arent, ferant, laborent, fructus colligant, vel asportent, tempore maxime, quod prædia, & fruges opera indigent, & cultura; vel illos cum Clericorum, & Regularium jactura gravans, ex observatis, & ab eodem, & DD. *ibid. cit. n. 66.* incidit in excommunicationem latam in *Bulla Cœnæ*, ex quo restringat Ecclesiasticam liberta-

tem, impediendo Ecclesiasticos libere se sua uti; quatenus operatur, ut eorundem bona propter impedimentum colonorum nequeant coli, & arari ut oportet, & exigitur.

Ad quod facit, quod coloni, quatenus sunt coloni, & sub ista qualitate uti colentes prædia Ecclesiastica, non subdantur Principi Laico, ut docuit Sperellus *n. 30.* & Pignatellus *tom. 1. conf. 165. n. 16.* & Panimolla *cit. adnot. 3. n. 7.* Ratione enim bonorum Ecclesiasticorum subjacent foro Ecclesiastico, sicut & ipsa bona; ideo si eis, habito ad hæc respectu, aliquid præcipiatur, non tenentur parere: statuta enim Laicalia, nec Clericos, neque eorum bona ligant, ex potestatis defectu, text. *ad c. Ecclesia S. Maria de Constitutionibus.*

Conclusio procedit, tum in colonis partiaris, sic dictis juxta Calvinum *Lexicon Juridicum*, quia fructus cum domino dividunt: ad quod facit Glos. in *Clement. Religiosi de decimis in ver. excolendas*: inter quos, & Ecclesiasticos ex Sperello *n. 25.* reperitur contractus societatis, in quo Ecclesiastici ponunt prædia, & bona, coloni verò semina, animalia, & operas, ut fructus indonascens æqualiter dividantur; & forte propter hoc vulgò vocantur quoque *Mexxaroli*, etiam juxta resolutionem S. Cong. Immunit. apud Pignatellum *cit. conf. 467.* Tum in iis, qui non sunt partiaris, sed perpetui & adscripti, qui Clericorum, & Regularium nomine ipsa prædia colunt, & ad panem, & vinum eorum stant, prout *dec. 42. n. 11* Sperellus. Conducenti per Panimolla *n. 49.* non sunt immunes, verum limitarem in casu, in quo nullum præjudicium Ecclesiasticis obveniret.

19 Ecclesiasticorum coloni nequeunt collectari, vel ad collectas pro portione colonica compelli, quia non pro fructibus, sed pro prædiis fit solutio, ut pluribus relatis, scripsit Sperell. *decif. 44. n. 4.* & Panimolla *n. 6.* Quod ostenditur ex forma imponendi collectas: quæ non imponuntur, nisi prius res ipsa æstimetur; & describatur in catasto, ut secundum æstimationem, & pro viribus patrimoni taxentur: unde impositio respicit rem, & non fructus: & facit, quod in catasto describi, nec per Laicos æstimari possint bona Ecclesiæ, Clericorum, & Regularium, utpotè extra Lai-

can jurisdictionem constituta, ideò incapacia, ut sint materia æstimationis, & descriptionis importans per Surdum ab eodem n. 10. allegat. actum jurisdictionis, qua caret Princeps Laicus, qui nec in spiritualibus, nec in temporalibus quidquam de bonis Ecclesiæ statuere potest, Arg. in c. qua in Ecclesiæ de Constitutionibus. Quam exemptionem pro portione colonica esse firmatam à S. Congr. Episc. in una Oppiden. 18. Septembris 1618. refert Panimoll. alleg. n. 6. & ipse ampliatur etiam, dum est à solo separata, ibid. n. 45.

20 Conclusionem limitant DD. apud Sperellum dec. 47. n. 17. quoad onera colonis imposita respectu bonorum proprio nomine possessorum; unde pro bonis propriis solvete tenentur, per expresse disposita à Sac. Congr. Immunit. 29. Maji 1646. apud Panimoll. cit. adnot. 7. à n. 45. Quia coloni Clericorum, cum cæteris Laicis concurrere tenentur ad omnia onera, in quibus neque directè, neque indirectè præjudicatur Ecclesiæ, vel Ecclesiasticis personis. Neve ex eo resultat in directâ immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ violatio, quæ semper in facto habetur, tamen in verbis non appareat, dum actiones, quæ directè personas Laicas afficiunt, ordinantur ad gravandos Ecclesiasticos, vel illorum bona, ut post Suarez in tract. de defens. fidei lib. 4. cap. 33. n. 6. tradit Sperellus dec. 41. n. 82. cit. ubi concludit diferimen inter directam, & indirectam violationem consistere solum in modo, nam reipsa idem est: quia effectus ita in Ecclesiasticos redundat, ut illos directè afficiat, si sit onerosus, vel indebitè impediatur, si sit favorabilis.

Quæ limitatio videtur applicabilis colonis Regularium per disposita à S. Pio alleg. Const. in qua eos immunes facit ab omnibus, & singulis oneribus, ut plenius in ea continetur, quod ipse Sperellus dec. 42. n. 20. notavit.

21 Colonos partiaros agrorum Mensæ Episcopalis, durante colonia, non modò exemptione ab actionibus, verum & fori Privilegio gaudere, cum aliqua tamen modificatione, determinavit Sacra Consulta in una Perusina 9. Januarii 1610. tenoris, ut sequitur.

Illustrò, e Molto Reverendo Sig. come Fra-

tello. La Sacra Consulta sopra la difficoltà: che si faceva intorno alli coloni partiarii delle terre della Mensa Episcopale, quando dovessero godere il Privilegio del foro. Ha risoluto, che sempre, che li coloni partiarii lavorino li poderi intieri della detta Mensa Episcopale, che per il più sogliono consistere in diversi pezzi di terra, ovvero in un sol pezzo di capacità, che faccia una possessione, o un podero intiero, che si occupino in tutto, o per la maggior parte nella Colonia di quello, in tal caso debbano godere il Privilegio del foro; ma se lavoreranno un pezzo di poca quantità, o si occuperanno per la maggior parte del tempo in lavorare i beni proprii, in tal caso non godino il Privilegio del foro Episcopale; e secondo questa distinzione potrà V. S. nelli casi occorrenti osservare, ed il Signore la conservi: Roma 9. Genn. 1610. Come Fratello il Cardinal Borghese. Quam refert Sperellus dec. 128. n. 33. Et successive affirmat fuisse resolutum à Sac. Congr. Immunit. in una Civis. Plebis die 23. Decembris 1627. & in una Vitorbien. sub eadem die; & deinde in una Neocasteron. 13. Augusti 1629. Idem dec. 42. n. 21.

22 Fratres Min. de Observantia exempti sunt ab onere solvendi gabellam molituræ, vulgò de macinato, ut in una Assisien. 21. Junii 1659. Et exemptione gaudent à solutione quattreni carnis, & respectivè carniarum aliis in locis recipiendarum cum libera asportatione, & introductione, ut fuit contra Dohanerios, & Gabellotas pronunciatum à D. de Aste, Judice Delegato, die 9. Decembr. 1687. ut in registro, vel libro diverforum Eminentiissimi Camerarii fol. 97. Franciscus Antamorus R. G. R. Secret.

Pariter exempti sunt à solutione gabellæ bononensorum quinque super quolibet cadovici, ac respectivè super feno, & palea, ut ex sententia D. Bonnacursii Thesaurarii sub 23. Martii 1667. Franciscus Antamorus.

Quorum Observantium, ac Reformatorum, & Capuccinorum S. Francisci exemptio à gabellis, & oneribus, fuit à S. Sede, eorum paupertate inspecta, præservata occasione edicti, quo ad onera, & gabellas fuerunt obstricti etiam omnes Regulares, prout in sequenti epistola.

Lettera circolare, spedita d'ordine di Nostro Sign. secondo la risoluzione della Congregazione Economica, alli Signori Cardinali Legati, e Prelati, Governatori dello Stato Ecclesiastico, circola non comprensione de' Religiosi Mendicanti di strettissima mendicizia, li quali ne pure in comune possiedono cosa alcuna, nel Chirografo segnato dalla Santità Sua sotto li 26. Agosto 1708.

LA Santità di Nostro Signore avendo inteso, non senza molta amarezza del suo animo, la sinistra interpretazione, che da alcuni è stata data al Chirografo segnato dalla Santità Sua sotto al di 26. Agosto prossimo passato, in quella parte, ove si obbligano tutte le persone di qualsivoglia stato, grado, e condizione, eziandio Ecclesiastiche, tanto Secolari, quanto Regolari, ancorchè Mendicanti di strettissima mendicizia, non ostante qualsivoglia loro privilegio, o esenzione, a concorrere per li loro beni a quelle contribuzioni, e pesi, che s'imporgono, o s'imporranno per le correnti note emergenze, con essersi perciò indebitamente preteso, che anche quei Religiosi Mendicanti, quali nè pure in comune possiedono cosa alcuna, in vigore di detto Chirografo, possano, e debbano esser gravati con le gabelle, che s'impongono dalle Comunità per soddisfazione delle casse, di maniera che abbiano a cadere sopra tali tasse l'elemosine, che quelli ricevono delle stesse Comunità, o altri Benefattori; anzi anche l'istesse elemosine manuali, che loro si danno da' Fedeli per il Santo Sacrificio della Messa; ha perciò comandato la Santità Sua, che oltre ciò, che fu ordinato con altra simile lettera, scritta in data delli 29. del passato mese di Settembre in proposito dell'esenzione, che li suddetti Religiosi Mendicanti, quali nè pure in comune possiedono cosa alcuna, devono godere di tutte le gabelle imposte, o da imporsi per l'accennato effetto, per tutto ciò che serve per il loro sostentamento, ed uso; con la presente Lettera circolare più chiaramente si spieghi, e si dichiari, che la disposizione del Chirografo suddetto, ove comprende i Religiosi Mendicanti di strettissima mendicizia (ancorchè per essere relativi alli beni, che quelli possiedono, ed insieme per escludere litteralmente veri poveri,

che non possiedono cosa alcuna, fosse assai chiara nè avesse bisogno d'alcuna spiegazione, o dichiarazione) solamente comprende quei Religiosi, che ancorchè Mendicanti possono tuttavia possedere in comune, o di fatto possiedono qualche specie di beni stabili; ma non mai quelli, che nè pure in comune possiedono cosa alcuna, quali in conseguenza devono esser esenti da tutte le tasse, imposizioni, capirazioni, e da ogn'altra sorte di gravezza; poichè questa è stata sempre, ed è la mente della Santità Sua. Non dubito, che V. S. per quel che à Lei appartiene, sarà per far aver alla medesima la dovuta esecuzione. E Dio la prosperi. Roma 20. Ottobre 1708. Apud Impressorem Cameralem.

24 Prædicti enim Observantes, Reformati, & Capuccini, eam speciem Religiosorum constituunt, qui per Trid. sess. 25. de regul. bona immobilia possidere non possunt, nec redditus habent; sed dietim ex mendicato, & eleemosynis acquisitis, eorum necessitatibus remedia parantur.

CAPUT IX.

Officialis quoad Capellas.

SUMMARIUM.

- 1 Ecclesia, qua inseruit pro celebratione Missæ, edificari non debet, nisi pravia obligatione manutentionis.
- 2 Quis provident Altare Capellæ de paramenti?
- 3 Patronus ad quid teneatur erga Capellannum?
- 4 Consuetudo reficiendi Ecclesiam, aliquando à populo transit ad Rectorem.
- 5 Insignia, & arma fundationem ostendunt.
- 6 Non possunt ea abradi.
- 7 Hæres non potest sua arma affigere in Capella.
- 8 Quinam eligat Capellannum pro celebratione Missæ in Ecclesiis Regularium à restatore relictis, hæredes, an Regulares?
- 9 Fratres Minor. de Observ. non sunt capaces legatorum Missarum, quorum prioritas sit apud ipsos.
- 10 Concessionem Capellannum, etiam quoad jus

jus honorificum, & usum, debent fieri de consensu Capituli.

1 **L**icet Ecclesiæ sine dote consecrari non debeant, *c. Placuit, 1. qua 2. Or. cum sicut de consecr. Eccl. vel Alt.* imò nec fundari, ut in eis Missæ celebrentur, nisi ædificans sua bona obliget pro ipsarum manutentione ut probat Monacell. *for. p. 1. for. 10. n. 4. sis. 6.* Altaria tamen, & Capellæ in Ecclesia sine dote erigi possunt; maxime si ad ornatum Ecclesiæ sint constructa, quia tunc sufficit manutentioni Ecclesiæ esse provifum. Secus dicendum de illis constructis pro Missarum celebratione, nam tunc necessaria ad id debent haberi, per Genuensem *prax. c. 109 n. 1.*

2 Quæritur, an Patronus Capellæ, an verò Rector, aut Monasterium teneatur illam parare, & providere Altare de parametis, mappis, ornamentis, calice, patena, luminariis, & ceteris necessariis ad celebrationem?

Quamquam videatur injunctum Rectoribus Ecclesiæ, vel Capellæ, onus ipsas reficiendi, & reparandi ex *c. Quicumque, & c. De his, de Eccles. adificand. & ex eo probetur, quòd, qui sentit commodum, teneatur quoque ferre onus, juxta regulam 55. juris in 6. & onus extendatur etiam ad ornamenta necessaria superius enunciata, sine quibus divina celebrari non possunt; quia fabricatio Ecclesiæ, & præparatio ornamentorum à pari procedunt, & parificantur, *cap. De his, de testamentis, ibi: In ornamentis, seu fabrica, luminariis, sive aliis ad perpetuum cultum divinum.* Attamen non est sic absolutè firmanda conclusio, & articulus resolvendus, per Genuensem *ibid. n. 13. & Sperellum dec. 68. n. 11.* sed juxta distinctionem ab eis consideratam. Nam, vel Patronus, aut Fundator ab initio dederunt dotem sufficientem pro mercede Sacerdotis fabricæ, & ornamentorum manutentione; & tunc nullatenus ipsi sunt inquietandi, sed tenentur Rector, vel Conventus: aut dotem parvam, & insufficientem assignarunt; & tunc illi tenentur Facit Trid. *sess. 21. cap. 7. de ref.* Et ex eo deducitur per Abbatem à Sperello *n. 15 alleg.* quòd fundans Capellam teneatur illam competenter dotare, quemadmodum Pater filiam; maxime, quia ædificans Altare Sacrodotale videtur se*

obligasse ad dotem pro necessariis concurrentibus ad Missarum solemnia; nam, qui vult unum, videtur voluisse omnia, per quæ perveniunt ad illud, *Arg. ex cap. Præterea de offic. deleg. Idem Panimolla decisio. 15. n. 9. applicat Confraternitatibus Laicorum, ut dicemus cap. Quoad Confraternitatibus.*

Et procedit per Sperellum *dec. 67. n. 12.* ut, si dos Capellæ pereat, teneatur Patronus ad iterum dotandum; in quo si negligens fuerit, poterit jus patronatus alteri dotandi adjudicari; eique præceptum fieri potest de assignando sufficientem, & competentem dotem, sub poena providendi de compatro, vel alia, & interim de providendo de mappis, parametis, ceterisque necessariis, *ibid.*

3 Ubi firmat, Patronum Capellæ non semper teneri alere Capellanum celebrantem, benèverò providere de dote sufficienti, habito respectu ad stipendia, quæ solent dari pro Missis: unde in casu sufficiens dos illa reputatur, quæ correspondet necessariis parametis, & oneri Missarum, quas Capellanus debet ibi per hebdomadam celebrare. Alia super sufficientia dotis vide Glos. ad *alleg. cap. Cum sicut in ver. consecranda.*

Nota, quòd quando inducta esset consuetudo, quòd Populus, & respectivè Patronus subiret onus reparandi Ecclesiam, & ornandi Capellam, ab ea recedendum non foret, etiam data sufficienti dote, per Innoc. in *cap. fin. de his, qua sunt à majori parte Capituli, & Genuen. ad locum alleg.*

4 Super quo Sperellus *allegat. dec. 68. n. 24.* considerat, quòd si consuetudo, quæ onus reparationis, & fabricæ Ecclesiæ, ac ornatus Capellæ transfudit in Populum, vel patronum, orta fuit, dum redditus erant tenues, & populus exiguus; auctis deinde redditibus beneficii, excrecente Populo, decimis multiplicatis, ita ut & ad rectoris sustentationem, & in Ecclesiæ restaurationem, cæteraque necessaria sufficiant, ab eo illi liberentur, & in Rectorem transeat, ut apud eum scripsit Navarro de *spoliis Clericorum sub n. 73.* Alia plura, ipso digna, *alleg. dec. 67. & 68.* Sperellus notavit.

5 Foundationem Capellæ demonstrant ex Pani-

Panimolla *dec. 10. adnot. 1. n. 65.* inscriptiones, arma, & insignia familiæ insculpta in marmoreis lapidibus, vel pariete Capellæ; quæ regulariter apponi non solent in re, vel ædificio alienis sumptibus constructo.

Et licet non appareant ita antiqua, ut dici possint apposita fuisse in fundatione, nihilominus conducunt ad probandam fundationem; quia præsumuntur per Patronos, vel Fundatores apposita ad conservationem vel sui juris, vel ad ostendendam devotionem erga Deum, & Sanctos, ut dixit Rota *dec. 13. sub n. 3. part. 1. vacans.* ab eodem alleg.

6 Quæ, siue probentur esse apposita in fundatione, vel ob restorationem, aut meliorationem, nulli umquam, siue Refectori, siue Conventus Prælati licet ea abraderè, & removere; vel ut memoria fundatoris, aut benefactoris deperdatur: vel ut aliorum nomina, & insignia ibi ponantur: ut ibid. ipse Panimoll. *n. 68.* & alleg. Genuen. *n. 3.* scribunt.

7 Nam, ut concludenter Genuen. *n. 2.* probat, eriguntur Capellæ cum sepulturis, armis, & inscriptionibus, (quæ sunt ordinata ad conservandam fundatoris, & benefactoris memoriam) ad ostendendam excellentiam devotionis ipsius, ejusdemque domus erga Deum, & Sanctos; interest autem Reipublicæ, *l. 1. §. publica, ff. de ventris inspiciendo*, apud eundem, ut familiarum dignitas conservetur; quæ dignitas ex ædificio Capellæ, & in hac ex monumentis fixis dignoscitur: idem *num. 4.* Genuen. concludit, hæredem non posse sua arma affigere in Capella, in qua sunt illa fundatoris, ne memoria defuncti deperdatur.

8 Erigens Capellam in Ecclesia Regularium cum onere, ut quolibet die certus Missarum numerus in ea celebretur, sine specificatione personæ, à qua debeant celebrari, celebrandæ sunt à Sacerdote Regulari Monasterii: nec Fundator potest ad suum libitum pro hujusmodi celebratione Sacerdotes sæculares, vel Regulares alterius Ordinis deputare, vel Regulares consentiant; ad quod facit Decretum Sac. Congreg. Episc. relatum à Nicolio *Can. lib. 3. tit. 33. de Regularibus n. 15.* ubi disponitur in casu, quo Testator Missas celebrandas in Ecclesia Regul. relinquat sine expressione personæ, non posse hæredem pro suo

libito Sacerdotes sæculares deputare: consuevit enim, præfatos hæredes non posse pro suo libito Oratoribus (PP. nimirum Ord. Prædicatorum, qui libellum porrexerant) invitare, deputare pro prædicta celebratione Missarum in eorum Ecclesia Sacerdotes sæculares, seu alios cujuscumque Ordinis Regulares, sed omnibus præferendos esse eosdem Oratores, quatenus ipsi Missis satisfacere non recusent. Quibuscumque non obstantibus 16. Novembr. 1657.

Verum successive ad hæc tempora alias fuit à S. Sede provisum. Nam Sac. Congr. Conc. in una Maceraten. 15. Martii 1692. censuit, electionem Capellani pro celebratione Missarum in Ecclesia Minor. Conventualium Terra Montis-Miloni, à Testatore non nominari, spectare ad hæredem, & non ad Regulares. Sed certè ab hærede esset ex æquitate nominandus Regularis illius Ecclesiæ, ne per Capellanum sæcularem imponeret ipsis Regularibus onus nimis grave, eorum quietem perturbans. Præsumptio enim currit, quod ea fuerit mens Testatoris, Engel. de privil. Monast. priv. 44. num. 4. vid. cap. sequen. n. 8.

Quatenus verò Regulares commodum, aut patientiam pro celebratione Missarum Sacerdoti sæculari præstare recusarent, tunc conceditur oneris translatio, ad quem effectum recurritur ad S. Sedem, prout indulgit Congr. Episc. in nullius Castri Durantis 11. Aprilis 1615. & in Burgi S. Sepulchri 7. Octobr. 1617. Monacellus formul. part. 1. formul. 19. tit. 10. num. 19. Ad id enim Regulares non obligantur, ut ex Fagnan. in 3. ad cap. Nos quidem n. 69. de testam. ubi notavit, Religiones non consuevisse permittere, ut in suis Ecclesiis erigantur Capellæ perpetuè officiantur à Sacerdotibus sæcularibus, ut est notorium, & pater ex attestationibus subscriptis à singulis Procuratoribus Ord. Mendicant. quæ fuerunt Sac. Congr. exhibitæ. Ita ille. Neque ad id cogi possunt invitati ex Const. Dum intra la 22. Leonis X. Bullar. tom. 1. quæ etenim hæc, ut idem notat, ad hunc casum non pertinent; sed ejus dispositio restringitur, ut Sacerdotes sæculares volentes ex devotione in Regularium Ecclesiis celebrare, benignè recipiantur, ut ibi textus.

9 Verum si Capella cum tali onere fuisset erecta in Ecclesia Min. de Obser. & ex

dispositione Fundatoris deberent ab iisdem Fratribus celebrari Missæ, huiusmodi onus in se non possent suscipere, cum sint incapaces legatorum annuorum, quæ sunt adjecto onere celebrationis Missarum.

Limita, nisi onus solvendi, & correspondendi cum elemosynis pro celebratione, esset directè apud hæredes, quia tunc, per modum puræ elemosynæ, possent stipendia pro Missis debita per Syndicum recipere, ut ex doctrina Rotæ in Turritana legatorum coram Emerix 10. Januarii 1693. & 6. Aprilis 1696. apud Monacellum part. 2. form. in append. dec. 32. & 33. De quo expressius, ac plenius infra c. 30.

Nequeunt Regulares sine consensu Sedis Apostolicæ alienare, & aliis in jus, & proprietatem concedere Capellas, & Sepulcras, ad præscriptum c. Ambitiosa, ut ibi latè unanimiter DD. Sed quia de hac re dicturi sumus c. 46. ne eadem inutiliter repetantur, hic omittimus.

10 Advertendum tamen, quodd concessiones Capellarum, & Sepulcrorum, etiam quoad solum jus honorificum, & usum facti, sunt faciendæ de consilio, & consensu Capituli, ita necessariò, ut aliàs factæ nullæ declarentur, c. Novis c. Ea noscitur, c. Tua de iis, quæ fiunt à Pralat. fin. conf. cap.

CAPUT X.

Officialis quoad celebrationem Missarum.

S U M M A R I U M.

- 1 Non possunt Regulares impediri, quin Missas celebrent in suis, & aliorum Ecclesiis.
- 2 Et, ne Campanas pulsant ad Matutinum, horas, & Missam, etiam antequam pulserit Campana Majoris Ecclesiæ. Sed Sabatum Sanctum excipitur.
- 3 Fideles audiendo Missam in Ecclesiis Regularium satisfaciunt præcepto Ecclesiæ.
- 4 Non potest Missa anticipatè celebrari pro eo, qui primò postea dabit stipendium.
- 5 Sacerdotes seculares benignè recipiendi à Regularibus in propriis Ecclesiis.
- 6 Regulares exteri admissi non debent ad

celebrandum, nisi examinatis litteris obedientialibus; nec Sacerdotes seculares, nisi visis testimonialibus subscrip-
tis à Vicario Generali, vel Foraneo.

7 Sacerdos secularis, qui aliquo titulo tenetur celebrare in Ecclesiis Regularium, propriis sumptibus debet de necessariis providere.

8 Missa celebranda in Ecclesiis Regularium ad hæredum arbitrium, illis non consentientibus, alibi celebrari debent.

S. I.

Constitutio Innocentii XII. De celebratione Missarum.

9 Dispositio ejusdem Constitutionis usque ad num. 44.

S. II.

Nonnulla dubia concernentia celebrationem Missarum.

- 42 Fratres Min. de Observantia non possunt retinere capsulam pro asservandis elemosynis Missarum.
- 46 Missa celebranda sunt in Ecclesiis Electa à Testatore.
- 47 Quantum temporis importet intra breve tempus moraliter?
- 83 Sacerdos non potest retinere sibi partem stipendii recepti pro celebratione Missæ.
- 49 Episcopus non potest compellere Regulares ad exhibendos libros Sacristie.
- 50 Vicarius Episcopi non potest reducere Missas, quas Sedes Apostolica committit Episcopo reducendas, in casu &c.
- 51 Ad Sacrificium possit uni ex iusticia, & alteri ex charitate applicari, usque ad n. 56.
- 57 Subditi Regulares tenentur celebrare juxta intentionem Pralati, usque ad n. 58.
- 59 Qualiter sit specificanda persona, pro qua celebratur?
- 60 Quando Panochi seneantur celebrare pro suis Ovidius?

- 61 Non est sinoniacum accipere pecuniam pro celebratione Missæ.
- 62 Capellani per se ipsos celebrare tenentur: limitata.
- 63 Et applicare Sacrificium pro Fundatore.
- 64 Capellani Monialium uti debent Missali Romano.
- 65 In nocte Nativitatis, successive ad Missam cantatam non celebrantur alia dua.
- 66 Die Sabbati Sancti non licet celebrare Missas privatas.
- 67 Missa de requiem cum cantu pro implenda mente Testatoris celebrari possunt, etiamsi Anniversarius dies obitus recurrat in duplicibus.
- 68 In Missis de Requiem Fidelibus non exhibetur Communio. Et ubi aliis ministratur, nunquam dantur plures Particula.
- 69 Opera Missarum regulariter censentur perpetua.
- 70 Instructio servanda à Regularibus in subscriptione attestationis exhibenda super adimplemento onerum Missarum.

S. III.

Oratoria.

- 71 In Oratoriis privatis Missa celebrari non possunt, nisi ex Pontificis indulto. Differentia inter Oratorium publicum, & privatum. Quomodo audiendo Missam in Oratoriis privatis satisfaciatur præcepto Ecclesiæ de audienda Missa? Quid de Regularibus quoad Altare portatile? Et an possint habere Oratoria in Grangiis? Quibus diebus in Oratoriis privatis non possit celebrari? usque ad n. 84.
  - 85 Decretum Sac. Congr. Conc. ad tollendos abusos celebrandi in Oratoriis privatis.
- N**equunt Regulares impediri, quin Missas in propriis, & alienis Ecclesiis celebrent, prout S. Pius V. Constit. Et si Mendicantium la 41. Bull. tom. 2. §. 8. ver. Et insuper, ibi: Volumus, quod Fratribus Mendicantibus huiusmodi non solum prohiberi non possit, ne Missas, & alia Divina Officia, Cur. Eul.

Officia sunt in eorum Ecclesiis, verum etiam in quibuscumque aliis, ubi celebrari Missas solum est, etiam ipsis non vocatis, seu ad id requisitis, celebrare valeant. Hoc ultimum intelligas de Rectorum, & eorum, ad quos spectat, assensu.

Etiam tempore, quo Parochi ipsi in suis Ecclesiis celebrant, ut §. 22. ibi: Prohibemus insuper eisdem Ordinariis, ac aliis quibuscumque personis, ne impediant ipsos Fratres, quando eis placuerit, tam in diebus Dominicis, seu festivis, aut aliis totius anni temporibus, Campanas pulsare, & etiam tempore, quo ipsi celebraverint, Missas celebrare.

2 Post indultum S. Pii adest Decretum S. C. Regul. 10. Octobris 1568. ibi: Ordinarii non impediant Fratres, pulsare Campanas ad Matutinum, ad Horas, & ad Missam, antequam pulsetur Campana Majoris Ecclesiæ, præterquam in die Sabbati Sancti. Constit. Coll. Privil. Mend. part. 1. ad Constit. 5. Sixti V.

Hoc enim die prius pulsari debent Campanæ Ecclesiæ Cathedralis, vel Matricis, quam alterius Ecclesiæ Sæcularis, vel Regularis ad text. in Constit. Dum intra Leon. X. la 22. §. 14. Bull. tom. 1.

Possunt Regulares celebrare, priusquam Parochi celebrent, ex eodem S. Pii §. 8. Necnon Missas, ait, & Divina Officia huiusmodi, etiam in diebus Dominicis, vel festivis, etiam antequam Rector Parochialis Ecclesiæ celebraverit, celebrare, & facere, quando eis videtur.

3 Nec sunt impediendi Fideles, quin diebus Dominicis, & festivis ad Regularium Ecclesias, Divinorum Officiorum tempore, atque ad audiendas in eis Missas accedant. Neque dicendum, præcepto de Missis diebus festivis audiendis, eosdem non satisfacere. Oppositum enim sanxit Leo Decimus Constit. la 25. Bullar. tom. 1. ut sequitur: Intelleximus quosdam in dubium revocare, & perinde timoratis conscientis scrupulum injicere, si Christi Fideles, qui Dominicis, & festis diebus extra Ecclesias suas Parochiales, Missas audiant in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Ecclesiæ præcepto de Missa audienda satisfaciunt. Nos enim ambiguitatem huiusmodi penitus tollere volentes,

ut cum *sinceriori conscientia* Fideles quique Deo Creatori suo serviant, auctoritate Apostolica, tenore *præsentium* notum facimus, omnes Christi-fideles utriusque sexus, qui (non contempto proprio Sacerdote Parochiali) in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Dominicas, & Festis diebus, Missas audiunt, satisfacere præcepto Ecclesiæ de Missa audienda, nec in aliquem labem mortalis peccati, panamve incurrere. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque, &c.

Quod observavit Piassec. *prax. Episcop. part. 2. cap. 2. art. 3. n. 21.* notans obligari Parochum, ex Tridentin. *sess. 22. in Dec. de obf. & evitan. in celebr. Miss.* ad monendum Populum, ipsumque de præcepto audiendæ Missæ diebus festivis sub peccato mortali instruendum: cogere tamen non posse quempiam ad eam in Parochiali Ecclesiâ audiendam, quia Concil. *loc. cit. verb. dumtaxat, moneant, & non alio, utitur.*

4 Omnibus, & singulis Sacerdotibus, tam Sacularibus, quàm Regularibus, prohibitum est, Missas anticipatè celebrare pro eo, qui primò stipendium dederit: vel, quem Deus videt primò daturum; vel sub conditione in futurum contingente; v. g. intendendo celebrare pro eo, qui proximè mihi elemosynam largitus fuerit, *Sum. Leand. verb. Missa stipend. n. 39. Laymann. Theol. moral. de Sacrificio Missa lib. 5. cap. 2. n. 13. & reperitur tamquam periculosum, & scandalosum, jussu Clem. VIII. & per Pauli Quinti decretum, prohibitum à Sacr. Congr. Conc. quod per extensum referunt Barbosa 2. part. de Offic. & potestas. Episcopi allegat. 24. num. 12. & Lezana Sum. Quæst. Regul. tom. 4. verb. Missa num. 51. quod evenisse sub die 15. Novembris 1605. testantur.*

Sacrilegam aliquorum ad Sacrum Presbyteratus Ordinem non promotorum, in celebrandis Missis audaciam, Sancta Sedes sæpius repressit: ut post Gregorium XIII. & Sixtum V. Clemens VIII. Constit. *Es si alia 81. Bull. tom. 3. Et subinde Urban. VIII. Const. Apostolatus 79. t. m. 4. decrevit, poenitis à Clemente statutis procedi posse contra omnes, sive Laicos, sive Clericos saculares, vel Regulares non promotos, præsumentes Missas celebrare, & Sacramentalis confessiones audire, dummodò vigesimum ætatis suæ annum compleverint.*

5 Cum Sæculares Presbyteri in Ecclesiis Regularium ex propria devotione voluerint, celebrare possint, & benignè recipiantur juxta dispositionem Leonis X. dicta Const. Dum intra, ibi: *Ac tam Prælati, quàm Presbyteri Sæculares, qui vinculo excommunicationis ligati non fuerint, Missas in Ecclesiis eorum eorumdem, devotionis causa, celebrare volentes, celebrare possint. Ipsique Fratres tales celebrare volentes, libenter recipere debent.*

6 Exteri autem, & peregrini à Regularibus admitti non debent ad celebrandum in propriis Ecclesiis, nisi servata forma sequentis Decreti. Die 11 Augusti 1649. in Congregatione Sancti Officii Eminentissimi RR. Cardinales Inquisitores mandarunt intimari Superioribus Religionum, quod mandarent suis subditis Monasteriorum, & Conventuum Superioribus, ne admittant ad celebrandum in eorum Ecclesiis, eorum, vel alterius Religionis, externos, vagos, seu peregrinos, nisi examinatis diligenter litteris obedientiæ, seu assignationis eorum Superiorum, & testimonialibus promotionis ad Sacerdotium: quo verò ad Sacerdotes Sæculares, nisi visis litteris testimonialibus subscriptis à Vicario Generali, seu Foraneo Episcopi loci &c. quod refert Nicol praxis totius Juris Can. lib. 3. tit. 13. de Regularibus n. 15. & sæpè id decrevisse circa Sacerdotes Sæculares Sacram Episcop. & Regul. Congr. testatur.

7 Ubi tradit Regulares teneri ad consensum dandum, & commodum Presbytero Sæculari, qui aliquo titulo tenetur ad celebrandum certis diebus in ipsorum Ecclesiis, per disposita à Sacra Congregatione sexto Septembris 1625. cum onere tamen, ut Presbyter celebraturus sibi suis sumptibus de suppellectilibus, cera, cæteroque apparatu Ecclesiastico ad id necessario provideat.

8 Cum ex dispositione Testatoris deberent in Ecclesiis, v. g. Fratrum Minorum, celebrari Missæ à Presbyteris, sive Sæcularibus, sive Regularibus, ad Hæredum arbitrium, & Fratres Minores nollent consentire; S. C. C. censuit: *Dum Regulares non consentiunt Missas à Testatore relictas, per Sæculares in Regularium Ecclesiâ celebrandas, ibidem celebrari, posse alibi celebrari de licentia Ordinarii, ut in una Venetiarum*

Quoad Celebrat. Missarum.

51

rum 14. Septembris 1639. item loc. cit. vi
de supr. cap. n. 8.

§. I.

Constitutio Innocentii XII. super celebra- tione Missarum.

9 Nuper à Congregatione Venerabilium
Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Con-
cilli Tridentini Interpretum prodierunt De-
creta tenoris infrascripti, videlicet:

„ Aliàs super celebratione Missarum, ac
„ prohibitione illas moderandi, seu reducen-
„ di absque Sedis Apostolicæ licentia, nec
„ non super earumdem oneribus perpetuis
„ suscipiendis, & Religiosorum numero ultra
„ reditus, & consuetas eleemosynas locorum
„ Regularium non habendo, emanarunt ab
„ hac Sac. Congregatione Sac. R. E. Cardi-
„ naliū Concilii Tridentini Interpretum,
„ auctoritate per sel. rec. Urbanum Papam
„ VIII. illi specialiter attributa, quamplu-
„ ra Decreta tenoris sequentis.

10 §. 1. Cùm sæpè contingat in qui-
„ busdam Ecclesiis, tam magnum Missa-
„ rum celebrandarum numerum, ex va-
„ riis Defunctorum relictis, aut piorum
„ eleemosynis impositum esse, ut illis pro
„ singulis diebus præscriptis nequeat satis-
„ fieri, & tamen nova onera Missarum in
„ dies suscipiantur, indeque fiat, ut de-
„ pereant piæ Testantium voluntates, ob-
„ stricta Benefactoribus fides violetur, De-
„ functorum animæ suffragiis priventur,
„ Ecclesiis debitus subtrahatur cibus, ac
„ Christi fideles gravi scandalo affecti, ple-
„ rumque à similibus charitatis operibus
„ retrahantur; Cùmque his malis maxi-
„ mum inter cætera fomentum præbeat,
„ aut quoddam ii, qui Missas supra vires cele-
„ brandas suscipiunt, sperent illas brevi ad
„ pauciores numerum à Superioribus re-
„ ductum iri; aut quoddam Ecclesiis, sorte
„ pecuniarum absumpta, plerumque nu-
„ da remaneant onera Missarum absque ul-
„ lo emolumento; aut quoddam eleemosyna
„ pro illis celebrandis sit adeo tenuis, ut
„ non facile inveniantur, qui velint huic
„ se muneri subicere, & reditus Eccle-
„ siæ, aut Monasterii adeo exigui, ut Sa-
„ cerdos pro necessaria sui sustentatione

novis se oneribus obstringere compellatur;
„ Sacra Congregatio Cardinalium Concilii
„ Tridentini Interpretum animadvertens, fa-
„ cturam se rem Deo gratissimam, charitati-
„ que, ac justitiæ maximè consentaneam, si
„ pro viribus satagant, hunc teterrimum
„ abusum à Christiana Republica convelle-
„ re, atque eradicare; Sanctissimi D. N. Ur-
„ bani Divina providentia Papæ VIII. au-
„ thoritate sibi specialiter attributa, infra-
„ scripta Decreta edidit.

11 §. 2. Ac primò distinctè prohibet,
„ atque interdicat, ne Episcopi in Dioce-
„ sana Synodo, aut Generales in Capitulis
„ generalibus, vel alio quocumque redu-
„ cant onera ulla Missarum celebrandarum,
„ aut post idem Concilium imposita, aut in
„ limine foundationis: sed pro his omnibus
„ reducendis, aut moderandis, vel commu-
„ tandis, ad Apostolicam Sedem recurra-
„ tur, quæ, re diligenter perspecta, id sta-
„ tuet, quod magis in Domino expedire
„ arbitrabitur; alioquin reductiones, mo-
„ derationes, & commutationes hujusmodi,
„ si quas contra hujus prohibitionis formam
„ fieri contigerit, omninò nullas, atque
„ inanes decernit.

12 §. 3. Deinde, ubi pro pluribus
„ Missis, etiam ejusdem qualitatis cele-
„ brandis, stipendia, quantumcumque in-
„ congrua, & exigua, live ab una, si-
„ ve à pluribus personis collata fuerunt,
„ aut conferentur in futurum Sacerdoti-
„ bus, Ecclesiis, Capitulis, Collegiis,
„ Hospitalibus, Societatibus, Monaste-
„ riis, Conventibus, Congregationibus,
„ Domibus, ac Locis Piis quibuscumque,
„ tam Sæcularibus, quàm Regularibus;
„ Sacra Congregatio sub obtestatione Di-
„ vini Judicii mandat, ac præcipit, ut ab-
„ solutè tot Missæ celebrentur, quot ad
„ rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ
„ fuerint, ita ut alioquin ii, ad quos per-
„ tinet, suæ obligationi non satisfaciant:
„ quinimò graviter peccent, & ad restitu-
„ tionem teneantur.

13 §. 4. Id verò ut deinceps ob-
„ servetur exactius, Sacra Congr. eadem
„ auctoritate revocat Privilegia, & In-
„ dulta omnia quibuscumque personis, Eccle-
„ siis, ac Locis Piis, tam Sæcularibus;
„ quàm Regularibus, cujuscumque Ordini-

nis, Congregationis, & Instituti, quamcumque ob causam concessa, quibus indulgetur, ut certarum Missarum, vel Anniversariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, seu Orationibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.

14 §. 5. Ac similiter omne damnabile lucrum ab Ecclesia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa elemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem elemosynæ sibi retenta, celebrandam committat.

15 §. 6. Præterea, ne in Ecclesiis, in quibus onera Missarum in perpetuum imposita sunt, Sacerdotes in eis, ut par est, adimplendis eo tepidiores, ac segniores reddantur, quod onera hujusmodi cum nulla, aut parva sint utilitate conjuncta; statuit, atque decernit, ut pecuniæ, ac bona mobilia Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monasteriis, Conventibus, ac Locis omnibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus, atque illorum personis in futurum simpliciter acquirenda cum onere perpetuo Missarum celebrandarum, ab iis, ad quos pertinet, sub poena interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda à die realis acquisitionis, statim deponi debeant penes eandem Sacram, vel personam fidei, & facultatibus idoneam, ad effectum illa, seu illorum pretium, quam primum investiendi in bonis immobilibus fructiferis, cum expressa, & individua mentione oneris, quod illis annexum reperitur.

16 §. 7. Ac si eadem bona immobilia auctoritate Apostolica deinceps alienari contigerit, eorumdem pretium, sub eadem poena, ut supra, deponi, atque in aliis bonis stabilibus itidem fructiferis cum ejusdem oneris repetitione, atque annexione converti debeat.

17 §. 8. Ad hæc Sacra Congregatio quibusvis Capitulis, Collegiis, Societatibus, & Congregationibus, necnon omnibus, & singulis Ecclesiarum, ac Piorum Locorum tam Sæcularium, quam Regularium Superioribus, vel aliis, ad quos pertinet, districtè prohibet, ne impostorum onera perpetua suscipiant Missarum

celebrandarum: Sæculares quidem sine Episcopis, vel ejus Generalis Vicariis, Regularibus vero sine Generalis, vel Provincialis consensu, & licentia in scriptis, & gratis concedenda, alioquin Sæculares, qui hujus prohibitionis transgressor extiterit, ab ingressu Ecclesiæ interdictus sit eo ipso; Regularis vero poenam priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque activæ, ac passivæ, absque alia declaratione incurrat.

18 §. 9. Elemosynas vero manuales, & quotidianas pro Missis celebrandis, ita demum iidem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, ut nova quoque onera suscipere valeant; alioquin omnino abstinere ab hujusmodi elemosynis, etiam spontè oblati, in futurum recipiendis, & capsulas auferant ab Ecclesiis cum inscriptione illa: *Elemosyna pro Missis*, vel alia simili, sub eisdem poenis ipso facto incurrendis, ne Fideles hac ratione frustrentur.

19 §. 10. Episcopus vero, seu ejus Vicarius, aut Generalis, vel Provincialis, ubi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requisiti, in singulis casibus diligenter inquirent de singulis Missarum celebrandarum obligationibus, cuique Ecclesiæ, Monasterio, aut Loco Pio incumbentibus: nec antea assensum hujusmodi, aut licentiam præbeant, quam eis legitime constiterit, illius Sacerdotes, tam novo oneri suscipiendo, quam antiquis jam susceptis satisfacere posse; præcipuamque rationem habeant, ut redditus, qui Ecclesiis, & Locis Piis relinquuntur, omnino respondeant oneribus adjunctis secundum morem cujusque Civitatis, vel Provinciæ: intelligantque, si in re tanti momenti desides, aut negligentes fuerint, in novissimo die se hujus prætermissi muneris rationem esse reddituros.

20 §. 11. Postremo Illustrissimi Patres non sine gravi animi dolore intelligentes, mala ferè omnia, quæ Regularum disciplinam evertunt, ac præcipuè nimiam hanc facilitatem fovant in oneribus Missarum supra vires suscipiendis, veluti ex infecta radice, pullulare ex majori Regularium numero, quam se-

rante redditus, & eleemosynarum cuiusque
 Monasterii: inherentes Summorum Ponti-
 ficum, ac Sacri Tridentini Concilii Decre-
 tis, hac de re editis, Sanctissimi Domini
 Nostri auctoritate præcipiunt, ac mandant
 omnibus, & singulis Generalibus, Provin-
 cialibus, Commissariis, Ministris, Præsi-
 dentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpo-
 sitis, Guardianis, Vicariis, & quibuscum-
 que aliis Superioribus Monasteriorum, Con-
 ventuum, ac Domorum Regularium, bona
 immobilia possidentium, vel non possiden-
 tium, cuiuscumque Ordinis, Congregatio-
 nis, & Instituti, existentium intra fines Ita-
 liæ, & Insularum adjacentium, ut singuli,
 ad quos pertinet in qualibet Provincia, ad-
 hibitis duobus, aut tribus Regularibus sui
 Ordinis, vel Congregationis probatoribus,
 & rerum usu peritiorebus, bona immobilia,
 census, redditus, & proventus omnes,
 consuetas item eleemosynas, & obventio-
 nes, tam communes Monasteriorum, Con-
 ventuum, & Domorum, ejusdem Provin-
 ciæ, quam etiam singularibus personis Re-
 ligiosis assignatas, seu permissas, in com-
 munem usum deinceps conferendas, decem
 annorum immediatè præcedentium habita-
 ratione, diligenter, & maturè recognoscant,
 iis omnibus detractis, quæ reparationes,
 præstationes, grandines, sterilitates, alia-
 rum cujuslibet generis onera consueverunt
 absorbere.
 Et §. 12. Eaque omnia scripto fideliter
 exarata, idem Superior, cujus inter-
 est, in proximo Capitulo, seu Con-
 gregatione generali, vel Provinciali co-
 ram tribus Judicibus ab ipso met Capitu-
 lo, seu Congregatione deligendis pro-
 ponat, qui computatis hujusmodi re-
 ditibus, eleemosynis, & obventionibus
 universis, & oneribus ut supra detrac-
 tis, sedulo examinent, quot Religiosi
 homines, connumeratis etiam Laicis,
 aliisque necessariis servientibus, in uno-
 quoque Monasterio, Conventu, & Do-
 mo Regulari, juxta regionis, & proprii
 Instituti morem, victum, & vestitum,
 & medicinalia in communi habentes,
 competenter valeant sustentari. Tum
 eorumdem bonorum, reddituum, eleemo-
 syনারum, & onerum præcisam notam
 ipsimet Capitulo, seu Congregationi
 Officiali, Cur. Eccl.

exhibeant, ut in illo diligenter omnibus
 discussis, cuiusque Familiæ, Monasterii,
 Conventus, ac Domus Regularis in sin-
 gula quoque Provincia certus earum tan-
 tum personarum numerus, Patrum Capi-
 tularium voto præfigatur, quæ rediti-
 bus, eleemosynis, & obventionibus, ut
 superius, sufficienter ali possint.

22 §. 13. Ne verò Superiores, qui id
 præstare debent, serius, aut remissius,
 quam par est, suo muneri satisfaciant; man-
 dat Sacra Congregatio, ut infra annum,
 post proximum Capitulum Generale, vel
 Provinciale computandum, omnia hoc de
 genere Capitulariter gesta, in authenticam
 formam redacta, ad Sacram ipsam Congre-
 gationem Concilii singuli mittant.

23 §. 14. Numerumque familiæ, sin-
 gularumque Conventuum, Monasterio-
 rum, & Domorum hujusmodi Regula-
 rium, Capituli, seu Congregationis Ge-
 neralis, vel Provincialis sententia, &
 auctoritate præfinitum, iidem Superio-
 res, tam Generales, & Provinciales omnes,
 quam locales, perpetuò servare omnino
 teneantur, nec possint illum quoquomo-
 do augere, etiam prætextu augmenti
 reddituum, absque Sacre ipsius Con-
 gregationis licentia: Superiores autem
 hujusmodi, qui prædicta omnia in præ-
 fixo termino non præstiterint, vel nume-
 rum, ut supra præscriptum, quovis mo-
 do augere præsumpserint, privationis
 omnium officiorum, quæ tunc temporis
 obtinebant, vocisque activæ, & passivæ,
 & ad omnia suæ Religionis officia, &
 gradus, inhabilitatis perpetuam poenam
 eo ipso incurrere, atque aliis, etiam gra-
 vioribus, à Sede Apostolica infligendis
 penis, Sacra Congregatio subjacere vo-
 luit, & declaravit.

24 §. 15. Deinceps verò Monasterium,
 Conventus, Domus, Congregatio, vel
 Societas Religiosorum, seu Regularium
 nullibi recipiatur, nisi præter alia ad id
 requisita, in singulis hujusmodi locis
 duodecim saltem Fratres, aut Monachi,
 seu Religiosi degere, & ex redditibus,
 & consuetis eleemosynis, detractis omni-
 bus ut supra detrahendis, competen-
 ter sustentari valeant, ad præscriptum
 Decreti felicitis record. Gregor. XV. hac

de re editi: alioquin Monasteria, & loca hujusmodi posthac recipienda; in quibus duodecim Religiosi ut supra sustentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitaverint, Ordinarum loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ Jurisdictioni subjecta esse intelligantur.

25 §. 16. Porro; ne ullo unquam tempore hæc in oblivionem, seu desuetudinem habeant, Superiores locales cujusque Monasterii, Conventus, ac Domus Regularis, curare, atque efficere teneantur, sub poena privationis officii, vocisque activæ, & passivæ ipso facto incurrenda, ut in perpetuum, sexto quoque mense, idest feria secunda post primam Dominicam Adventus, & Feria sexta post Octavam Corporis Christi, præsentibus ordinationes in publica Mensa perlegantur.

26 §. 17. Omnibus, tam Ecclesiasticis; personis cujuscumque sint Ordinis, conditionis, & gradus, quam Laicis quocumque honore, & potestate præditis, præsentia Decreta declarandi, vel interpretandi facultate penitus interdicta.

27 §. 18. Non obstantibus, quoad supraprescripta omnia, & singula in præsentibus Decretis contenta, Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis in favorem quarumcumque personarum, atque Ordinum, tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Militiarum etiam Sancti Joannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum, ac cujuslibet alterius Instituti, etiam necessariò, & in individuo exprimendi, Ecclesiarum, Monasteriorum, Conventuum, Collegiorum, Capitulorum, Hospitalium, Confraternitatum, & aliorum quorumcumque, tam Sæcularium, quam Regularium locorum, necnon illorum, etiam juramento, confirmatione Apostolica: vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis, & Consuetudinibus, etiam immemorabilibus, Privilegiis quoque, Indultis, & litteris Apostolicis, etiam Mari magno, seu Bulla aurea, aut alijs nuncupatis, sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibuscumque, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus decretis, etiam metu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut

alijs quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus, & formis, specialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma servanda esset, tenoris hujusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quibus quoad ea, quæ præsentibus adversantur, illis alijs in suo robore permanens, Sacra Congregatio Sanctitatis Sux auctoritate specialiter, & expressè derogat, cæterisque contrariis quibuscumque.

§. 19. Et ne præmissorum ignorantia à quoquam prætendi possit, voluit eadem Sacra Congregatio, ut præsentibus ordinationes in Valvis Basilicarum S. Joannis Lateranensis, & Principis Apostolorum de Urbe, ac in Acie Campi Floræ, ut moris est, affixæ, omnes, ad quos pertinet, ita arctent, & afficiant, ac si unicuique personaliter intimatæ fuissent.

§. 20. Utque earundem præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ, Dat. Romæ die 21. Junii 1625.

Cosmus Card. de Torres,

Prosper Fagnanus S. Congr. Secr.

28 §. 21. Excitatis autem super præmissorum decretorum intelligentia, seu interpretatione, infrascriptis dubiis, prodierunt à memorata Congreg. simili auctoritate illi à præfato Urbano Papa Octavo specialiter attributa, responsiones, seu declaratione inferius apponendæ.

Super primo Sacra Congregationis Decreto celebratione Missarum, quo prohibetur, ne Episcopi in Diocesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alijs quocumque modo, reducant onera ulla Missarum celebrandarum, aut

aut post idem Concilium imposita, aut in limine foundationis.

Quartur, quid, si legatum sit ica tenne, ut non sit, qui velit onus illi injunctum subire, & sic recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum, aut ferè totum insumendum sit pro expensis ad id necessariis.

Et quid, si permittatur Episcopo in fundatione, ut possit hujusmodi onera moderari?

Secundò, super seundo ejusdem Congregationis Decreto, quo cavetur, ut celebrentur tot Missæ, quot ad rationem tributa elemosyna præscripta fuerint.

Quartur, an verba illa (præscripta fuerint) intelligenda sint de præscriptione facta ab Offerente, vel ab Ordinario?

Tercio, an, cum Ordinarius præscripserit elemosynam congruam juxta qualitatē loci, personarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes stipendium minus congruo, teneantur Missas illis ab Offerente præscriptas celebrare?

Quartò, an Sacerdotes, qui tenentur Missas celebrare ratione Beneficii, seu Capellæ, legati, aut salarii, possint etiam manuales elemosynas pro Missis votivis, aut Defunctorum recipere, & unico Missæ Sacrificio utrique oneri satisfacere?

Quintò, postea, quod Testator relinquit, ut celebrentur pro ejus Anima centum Missæ, absque ulla præscriptione elemosynæ.

Quartur an liberum sit hereditibus, elemosynas sibi bonæ vias præscribere, an verò eadem elemosyna præscribenda sit ab Ordinario?

Sextò, super tertio Congregationis Decreto, in quo eadem Congregatio revocat Privilegia, quibus indulgetur, ut certarum Missarum, vel Anniversariorum celebratione, aut alijs quibus collectis, seu Orationibus, plurimum Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.

Quartur, an verba (in futurum suscipiendis) intelligenda sint de oneribus suscipiendis post Privilegium?

Septimò, super quarto ejusdem Congregationis Decreto, quo prohibetur Sacerdoti, qui suscepit Missam celebrandam cum certa elemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem elemosynæ sibi retenta, celebrandam committat.

Quartur, an permittendum sint Admini-

stratoribus Ecclesiarum, ut retineant aliquam elemosynarum portionem pro expensis manutentionis Ecclesiæ, Altarium, in convenientem, paramentorum, luminum, vini, hostiæ, & similitum?

Octavo, an hoc Decretum habeat locum in beneficiis, quæ conferuntur in sicutum, id est, an Rector Beneficii, qui potest per alium celebrare, teneatur Sacerdoti celebranti dare stipendium ad rationem reddituum Beneficii?

Decimò, an Sacerdotes, quibus aliquando offertur elemosyna major solita pro celebratione Missæ, debeant dare eandem integram elemosynam iis, quibus Missas celebrandas committunt; an verò satis sit, ut dent celebrantibus elemosynam consuetam?

Undecimò, super quinto ejusdem Congregationis Decreto, quo inter cetera statuitur in hac verba. Elemosynas verò manuales, & quotidianas pro Missis celebrandis, ita de nummibus accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, ut nova quoque onera obire valeant; alioquin omnino abstineant ab hujusmodi elemosynis etiam spontè oblati in futurum recipiendis, & capsulas auferant, &c.

Quartur, an hoc Decretum prohibeat absolvi, quominus accipiant novæ elemosynas ii, qui acceptis non satisfecerunt; & quid, si congruo tempore possint omnibus satisfacere?

Duodecimò, quid, si offerens elemosynas, audito impedimento, consentiat, ut Sacerdos Missam celebret, cum primum poterit?

Decimotertio, an penam interdicti, & alia appositæ in eodem Decreto afficiant, tam eos, qui accipiunt elemosynas contra formam ibi præscriptam, quam eos, qui non auferunt capsulas ab Ecclesiis, ut ibidem præcipitur.

Decimoquartò, an in hoc Decreto comprehendantur illæ capellæ, quæ apponi solent in Ecclesiis in die Commemorationi omnium Sanctorum, & vulgò dicuntur Casse de Morti?

Decimoquintò, an Administratores Ecclesiæ magna devotionis, & concursus, possint elemosynas pro Missis celebrandis accipere, si ipsæ Missæ nonnisi post longum tempus satisfacere valeant, ne alias cultus

Ecclesia, & devotio, ac concursus Fidelium, ut agunt, minuantur?

Decimosexid, quia prohibitio dicti Decreti videtur aliquibus directa solis Capitulis, Collegiis, Societatibus, Congregationibus; necnon omnibus, & singulis Ecclesiarum, Piorum locorum, tam Sacularium, quam Regularium Superioribus, de quibus fit expressa mentio; non autem privatis Sacerdotibus; qui tamen comprehendi videntur sub clausula generali (Et aliis, ad quos pertinet) supplicatur pro opportuna declaratione.

Decimoseptimò, super septimo ejusdem Congregationis Decreto, quo cavetur, ut in singulis Monasteriis Religiosorum praefigatur numerus, qui ex consuetis redditibus, aut elemosynis commodè possint sustentari.

Quaritur, an, ubi hac praefixio facta jam fuit in vim similis Decreti facta memoria Pauli Quinti, absque tamen computatione reddituum cujusque Religiosi, sit demum facienda, nec ne?

Decimooctavo, an Novitii, ad habitum Regularum admissi, possint admitti ad Professionem in Monasteriis, in quibus habitus, ut supra, praefixione numeri, commodè alii non possunt?

Decimonono, super ultimo, quo cavetur, ut nullibi recipiantur Conventus Regularium, nisi praeter alia ad id requisita duodecim saltem Fratres in eis degere; & compescenter sustentari valeant, ita ut alioquin subsint jurisdictioni Ordinarii.

Quaritur; an hoc Decretum, quod videtur editum in ordine ad celebrationem Missarum, comprehendat eas Religiones, quae non consueverint onera Missarum recipere, ut sunt Religiones Capucinorum; ac Societatis Jesu?

Ultimò, An idem Decretum, ubi disponit, ut nullibi recipiantur Monasteria, nisi ubi habeat locum in Italia dumtaxat, ad quam est restrictum Decretum proximè antecedens; an verò etiam extra Italiam?

Declarationes, aut Responsiones ad
supradicta Dubia.

29 §. 11. Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, auctoritate sibi à Sanctissimo Domino

Nostro attributa, ad singula Dubia superius proposita, ad hunc modum respondit, videlicet:

Ad primum, etsi legatum sit aded tenae, nihilominus pro reductione oneris, ut supra impositi, ab eis, ad quos pertinet, Sedem Apostolicam esse adendum, quae abique ulla impena id statuet, quod magis in Domino è re esse iudicaverit. Peruncamen, si ipsa in Beneficii erectione expressè cautum fuerit, ut liceat Episcopo injunctum onus reducere, ac moderari, legem hanc foundationis, quam decreta hac de re edita non sustulerunt, esse validam, & observandam.

Ad secundum, esse intelligenda de praescriptione facta ab eo, qui elemosynam tribuit, non autem ab Ordinario. Quod si tribuens elemosynam, numerum Missarum celebrandarum non praescripserit, tunc tot Missas celebrari debere, quot praescripserit Ordinarius, secundum morem Civitatis, vel Provinciae.

Ad tertium, teneri.

Ad quartum, Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione Beneficii, seu Capellae, legati, aut salarii, si elemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non possint eadem Missa utrique obligationi satisfacere.

Ad quintum, insuit, ubi nullaterrum elemosynam Testator reliquit, esse ab Episcopo praescribendam elemosynam congruam, quae respondeat oneribus Missarum celebrandarum, secundum morem Civitatis, vel Provinciae.

Ad sextum, ita esse intelligenda.

Ad septimum, respondit, permittendum non esse, ut Ecclesia, ac Loca Pia, seu illorum Administratores, ex elemosynis Missarum celebrandarum ullam utcumque minimam portionem retineant ratione expensarum, quas subeunt in Missarum celebratione, nisi cum Ecclesia, & Loca Pia alios non habens redditus, quot in usum eandem expensarum erogare licet possint: & tunc, quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quae pro ipsomet tantum Missa Sacrificio necessario sunt subeunda; & nihilominus ea etiam casu curandum esse, ut ex pecuniis, quae supersunt, expensis ne supra deductis, absolute tot Missae celebrantur, quot praescripta fuerint ab offerentibus elemosynas.

Ad

Ad octavum, non habere locum, sed satis esse, ut Rector Beneficii, qui potest Missam per alium celebrare, tribuas Sacerdoti celebranti elemosynam congruam, secundum morem Civitatis, vel Provinciae, nisi in fundatione ipsius Beneficii aliud cautum fuerit.

Ad decimum, debere absolute integram elemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec ullam illius partem sibi retinere posse.

Ad undecimum, respondit, non prohibere absolute: ac propterea, etsi oneribus iam suis non satisfecerint, posse tamen nova etiam onera suscipere Missarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus possint omnibus satisfacere.

Ad duodecimum, quamvis onera suscepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, si tamen tribuas elemosynam pro aliarum Missarum celebratione id sciat, et consentiat, ut illa tunc domum celebretur, cum susceptis oneribus satisfactum fuerit. Decretum non prohibere, quominus eo casu elemosyna accipiat pro iisdem Missis, juxta Benefactoris consensum celebrandis.

Ad decimum tertium, has poenas non habere locum, nisi in suscepturis onera perpetua Missarum celebrandarum sine licentia Episcopi, vel ejus Generalis Vicarii, aut Generalis, vel Provincialis.

Ad decimum quartum, comprehendit.

Ad decimum quintum, non posse, nisi de consensu eorum, qui elemosynas tribuunt, ut supra in responsione ad duodecimum.

Ad decimum sextum, comprehendit etiam privatos Sacerdotes.

Ad decimum septimum, numeri prefixionem esse iterum faciendam, servata forma ultimi Decreti hac de re editi.

Ad decimum octavum, esse admittendos ad professionem, si alius habiles existant, ac deinde in aliquo alio Monasterio ejusdem Religionis esse collocandos, ubi commodè ali possint.

Ad decimum nonum, consuevit comprehendere.

Ad ultimum, habere locum extra Italiam.

Cosmus Card. de Torres.

Prosper Fagnanus Sac. Congr. Secr.

29 S. 23. Cum autem super praemissis diversi irrepererint abusus, illorumque oc-

casione, quamplures querelae, & recursus ad Apostolicam Sedem pervenerint: cupiens eadem Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum hujusmodi detestabiles abusus à Christiana Republica pro viribus evellere, ac opportune providere, ut sublatis fraudibus, ac emendata negligentia, pia disponentium, seu benefactorum voluntati fides illibata servetur, Defunctorum animabus integra, & prompta praestentur suffragia, itidemque Deo major gloria, & Ecclesiae praestantior cultus reddatur, praevia auctoritate per SS. D.N. Innocentium Divina Providentia P. XII. ei specialiter attributa, infrascripta Decreta, prius in particulari nonnullorum ex praefatis Cardinalibus per Sanctitatem Suam deputata, & postea in generali hujusmodi Cardinalium Congregatione maturè, & accuratè discussa, recognita, & examinata edidit.

30 S. 24. In primis, praeferta Decreta cum praemissis illorum declarationibus plenissimè, & amplissimè approbat, confirmat, & innovat, omniaque, & singula ibidem contenta, & expressa, iterum omni meliori modo decernit, statuit, ac ab omnibus, & singulis, etiam speciali, & individua nota, seu expressione dignis, penitus observari, & omnimodè executioni demandari decernit, sancit, & praecipit.

31 S. 25. Insuper, ut in re tanti momenti consultius, ac majori, ut par est, circumspectione procedatur: si qui forsitan fuerint, vel sint, qui suis pravis, & erroneis intentionibus, seu opinionibus blandiri volentes, Missarum celebrationem omittant sub malitiosa, vel irrationabili spe earundem condonationem, vel reductionem à Sede Apostolica, vel compositionem à Reverenda Fabrica Sancti Petri de Urbe obtinendi; Congregatio praefata, tum eodem, tum quoscumque alios, qui post hac in adeo detestabiles abusus ausi fuerint offendere, certiores fieri, & monitos esse voluit, praefatas condonationes, & reductiones ab eadem Sede, nonnisi ex rationabili causa, seu aequa commiseratione, compositione verò à dicta

dicta Fabrica, utente suis facultatibus, & privilegiis, non nisi ex causa pariter rationali, & cum clausulis opportunis, & præsertim cum illa: *Quomodo malitiose non omiserint animo habendi compositionem, aliàs gratia nullo modo suffragetur*, admitti consuevisse, & solere; quapropter, ut locus omni impostero hisce prætextibus præcludatur, memorata Congregatio tales intentiones, opiniones, seu spes, ac electiones, si ve in toto, si ve in parte versiones in hunc, quam præfatarum Missarum usum, seu satisfactionem, & quascumque alias directas, vel indirectas, immediatas, vel mediatas conventiones, seu circumventiones, declarat prorsus irrationabiles, injustas, & illicitas, illasque omnino reprobare, & damnare, & interdicit.

32 §. 26. Cumque huiusmodi absurda ex eo plerumque proveniant, quod onera Missarum supra vires suscipiantur; caveant omnes, & singuli Rectores, Superiores, & Ministri quatenuscumque tum Sacularium, tum Regularium Ecclesiarum, seu illarum Capitula, ne onera, seu Missas, tum perpetuas, tum temporales, tum etiam manuales, quarum satisfactioni impares fuerint, quoquomodo suscipiant; utque id ipsum, quoad fieri poterit, pateat, teneantur iidem conficere semperque in loco magis patenti, & obvio retinere tabellam onerum perpetuorum, & temporalium litteris perspicuis, & intelligibilibus descriptorum, quorum implemento si morasiter, & infra præscriptum, seu breve tempus satisfacere non posse, seu illa duntaxat, & non ulterius adimplere posse crediderint, seu credere debuerint, alias Missas, si ve perpetuas, si ve temporales, si ve manuales, per se, vel per interpositas personas quocummodo recipere, seu acceptare omnino desistant, seu abstineant, & ulterius tali casu in eadem tabella similiter exprimant se se propter aliis Missis acceptandis, & celebrandis impares esse.

33 §. 27. Iidemque teneantur pariter in Sacario duos libros retinere, ac in eorum altero singula onera perpetua, & temporalia; in altero autem Missas manuales, & tam illorum, quam illarum adimplementum, & eleemosynas distinctè diligenter annotare, & annotandas, seu annotanda curare; sin-

gulique anni, de supradictis adimplementis, eleemosynis, & oneribus pariter exactam rationem tuis superioribus reddere, ac omnes, & singulas rationes huiusmodi in præfatis respectivè libris simili distinctione, & diligentia tam præfati, à quibus rationes debent, reddi, quam Superiores, quibus reddendæ erunt, describere seu annotare, si ve describendas, vel annotandas respectivè curare.

34 §. 28. Quibus semper salvis; debeant ulterius Regulares prædicti, omnes, & quascumque eleemosynas, tum manualium, tum perpetuarum, & temporalium Missarum reponere in capsa particulari sub duabus clavibus; quarum una penes Superiorem localem, altera verò penes alium à Capitulo Conventuali deputandum retineatur, ac de iidem eleemosynis, & celebratione Missarum coram Patribus Discretis, seu Consiliariis, vel alio simili modo nuncupatis, singulis mensibus distinctam rationem exigere, & respectivè reddere.

35 §. 29. Quod si prædicti, ad quos cura tabellæ, capse, & librorum præfatorum respectivè pertinet, seu pertinere debet, suam operam præmissis, ut præfertur, minime navaverint, & Superiores, tum Sacularium, tum Regularium Ecclesiarum, rationem prædictam non exegerint, seu non invigilaverint, quod præfati, qui in curam tabellarum, & librorum incumbunt, suo muneri, ac præfertur, satisfaciant, in singulis respectivè casibus, Sæculares poenam suspensionis incurrant, Regulares verò voce activa, & passiva, ac gradibus, & officiis, quæ obtinent, ipso facto, & absque alia declaratione privati sint, & intelligantur, nec non ad huiusmodi gradus, & officia obtinenda similiter inhabilitentur, & inhabilitati sint, & intelligantur.

36 §. 30. Porro, ne ullo unquam tempore omnia, & singula decreta prædicta in oblivionem, seu desuetudinem abeant, Rectores, Superiores, seu Capitula Ecclesiarum Sacularium illa retineant publicè exposita in eorum Sacario; Superiores verò locales cujuscunque Monasterii, Conventus, ac Domus Regularis curare, & efficere teneantur sub poena privationis officiorum, quæ

obtinent, vocisque activæ, & passivæ ipso facto incurrenda, ut in perpetuum sex-
to quoque mense, idest, feria secunda post primam Dominicam Adventus, & feria sexta post Octavam Corporis Christi, omnes, & singulæ præmissæ, tum insertæ, seu confirmatæ, tum in præsens factæ ordinationes una cum dictis declarationibus in publica mensa perlegantur.

37 §. 31. Meminerint igitur, & satagant Ordinarii, ut à personis, & in Ecclesiis quoquomodo, etiam in vim decretorum Concilii Tridentini sibi subjectis, Missæ ea, qua par est, fide, & diligentia celebrentur, & cuncta, & singula Decreta hujusmodi omnimodæ executioni demandentur, nedum justitiam recurrentibus, seu instantibus reddentes, sed ex officio, tum in visitationibus, tum in aliis actibus, & modis, quos expedire, & convenire toties quoties judicaverint, inquirentes, ne aliquid committatur, pervertatur, differatur, vel omittatur, quod his omnibus, & singulis decretis adversetur.

38 §. 32. Caveant etiam respectivè omnes Regulares, tum subditi, tum Superiores quicumque, nedum locales, sed etiam Provinciales, & Generales, ne Missarum celebratio, & omnium decretorum præmissorum executio, cum perniciæ propriarum animarum, cum præjudicio illarum, quibus Missæ sunt applicandæ, & cum magno Christi fidelium scandalo quoquomodo omittantur, differantur, negligantur, seu pervertantur; alioquin ultra propriæ conscientie obligationem, poenam privationis vocis activæ, & passivæ, ac graduum, & officiorum, quæ obtineant, necnon inhabilitationis ad hujusmodi gradus, & officia obtinenda, prorsus incurrant.

39 §. 33. Curent propterea præfati Superiores Regulares in omnes, & singulos contravenientes debitis poenis diligenter, & proximè, etiam per inquisitionem animadvertere; & insuper teneantur omnes, & singuli superiores locales, & in Provincialibus Capitulis, seu Congregationibus exhibere attestationem, seu fidem ab omnibus Sacerdotibus Conventus, Monasterii, seu cujuscunque domus Regularis, subscripam, & juratam, quod omnibus,

& singulis, tum perpetuis, tum manualibus Missarum oneribus, seu obligationibus, ad limites, & tenorem eorum præsentium decretorum tempore regiminis fuerit omnino, & integraliter satisfactum, vel deficiente aliqua modica satisfactione, possit etiam hujusmodi residuali implemento Missarum, distinctè referendarum, intra breve tempus moraliter satisfieri, ea adjecta, & omnino adimplenda conditione, quod ante præfata attestationis exhibitionem quicumque Superiores locales prædicti vocem activam, seu passivam in memoratis Capitulis, seu Congregationibus omnino habere non valeant.

40 §. 34. Præterea Provinciales, Vicarii, & Visitatores Provinciarum, seu Congregationum debent in fine eorum regiminis Superioribus Generalibus in forma probante ostendere, quod executioni præsentium decretorum sedulo invigilaverint, & ad eorum tenorem in omnibus, & singulis Conventibus, seu Monasteriis, vel Domibus Regularibus, Provinciæ, seu Congregationis, de omnibus, & singulis oneribus, & obligationibus, ac insimul satisfactionibus Missarum, exactam, & diligentem rationem exegerint, ac contra delinquentes ad declarationem, & executionem respectivè poenarum in Decretis contentarum processerint, & de adimplemento circa ea, quæ in præmissis ad ipsos spectant, legitime docuerint, alias ad vocem activam, & passivam in Capitulis Generalibus nullatenus admittantur.

41 §. 35. Cæterum, quia etiam ad quamplures Archiconfraternitates, Confraternitates, Societates, Congregationes, Hospitalia, Altaria, Capellas, Oratoria, & Ecclesias, ac alia loca, & opera pia, quomodolibet nuncupata, quæ cuiusque curæ, seu regimini, aut administrationi, vel directioni Laicorum cujuscunque gradus, status, conditionis, & præminentie, etiam speciali, & individuali nota dignorum dumtaxat, vel quorumcumque Ecclesiasticorum, & Laicorum hujusmodi mixtim commendata, annexa, seu quomodocunque commissa, vel attributa sunt, onus, seu cura celebrationis Missarum, sive manualium, sive ad

tem-

„ tempus, vel in perpetuum pertinent. Hinc,
 „ salvis semper iis, quæ in præinsertis Decre-
 „ tis continentur, omnes, & quicumque hu-
 „ jusmodi Archiconfraternitatum, Societa-
 „ tum, Congregationum, Hospitalium, Al-
 „ tarium, Capellarum, Oratoriorum, &
 „ Ecclesiarum, ac aliorum locorum, & ope-
 „ rum piorum Rectores, seu Administrato-
 „ res, vel Directores, & alii hujusmodi Offi-
 „ ciales nec non ii, ad quos cura tabellæ, &
 „ librorum in præmissis spectat, tabellam, li-
 „ bros, & hæc Decreta Respective, juxta
 „ modos superius expressos, similiter reti-
 „ nere, nec non de oneribus, ac celebratio-
 „ nibus, & eleemosynis dictarum Misarum
 „ singulis annis rationem exigere, & respec-
 „ tive iis, ad quos pertinet, reddere sub
 „ poenis arbitrio, & in subsidium excom-
 „ municationis teneantur.

„ 42 §. 36. Postremò omnibus, & qui-
 „ buscumque, tam Ecclesiasticis personis cu-
 „ juscumque Ordinis, Status, Gradus, Re-
 „ gulæ, Congregationis, Societatis, Condi-
 „ tionis & Dignitatis existant, quàm Laicis
 „ quocumque honore, ac potestate præditis,
 „ omnia, & singula præmissa Decreta interpre-
 „ tandi, nec non Ecclesiasticis prædictis poenas
 „ in hujusmodi Decretis relaxandi, seu quo-
 „ modo circa præmissa dispensandi, omnis,
 „ & quæcumque facultas sit penitus interdicta.

„ 43 §. 37. Non obstantibus quod supra-
 „ scripta omnia, & singula in hujusmodi De-
 „ cretis contenta, Constitutionibus, & Or-
 „ dinationibus Apostolicis in favorem qua-
 „ rumcumque personarum, atque Ordinum,
 „ tam Mendicantium, quàm non Mendican-
 „ tium, Militiarum, etiam S. Joannis Hiero-
 „ solymitani, Congregationum, Societatum,
 „ ac cujuslibet alterius Instituti, etiam neces-
 „ sariò, & in individuo exprimendi, Ecclesia-
 „ rum, Monasteriorum, Conventuum, Col-
 „ legiorum, Capitulorum, Hospitalium, Con-
 „ fraternitatum, & aliorum quorumcumque,
 „ tam Sæcularium, quàm Regularium loco-
 „ rum, necnon illorum, etiam juramento,
 „ confirmatione Apostolica, vel quavis fir-
 „ mitate alia roboratis Statutis, & Consue-
 „ tudinibus, etiam immemorabilibus, pri-
 „ vilegiis quoque, indultis, & litteris A-
 „ postolicis, etiam Mari magno, seu Bulla
 „ aurea, aut alias nuncupatis, sub quibus-
 „ cumque tenoribus, & formis, ac cum

„ quibuscumque etiam derogatarum derogato-
 „ riis, aliisque efficacioribus, & insolitis clau-
 „ sulis, necnon irritantibus Decretis, etiam
 „ motu proprio, & ex certa scientia, ac de
 „ Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs
 „ quomodolibet, etiam per viam communica-
 „ tionis, seu extensionis concessis, & iteratis
 „ vicibus approbatis, & innovatis, etiam si
 „ pro illorum sufficienti derogatione de illis,
 „ eorumque totis tenoribus, & formis specia-
 „ lis, & individua, ac de verbo ad verbum
 „ non autem per clausulas generales, mentio,
 „ seu quævis alia expressio habenda, aut ali-
 „ qua exquisita forma servanda esset, teno-
 „ res hujusmodi, ac si de verbo ad verbum,
 „ nihil penitus omisso, & forma in illis tradi-
 „ ta observata, inserti forent, præsentibus
 „ pro expressis habens, quibus quoad ea,
 „ quæ præsentibus adversantur, illis aliàs
 „ in suo robore permansuris, Sac. Congre-
 „ gatio Sanctitatis Sux auctoritate speciali-
 „ ter, & expressè derogat, cæterisque con-
 „ trariis quibuscumque. Datum Romæ die
 „ 23. Novembris 1697.

Joseph Card. Sacripantes Præfectus.

Ferdinandus Napeus S. Congr. Secr.

„ 44 §. 38. Quocirca, cum Dilectus Fi-
 „ lius noster Joseph Tituli S. Mariæ Trans-
 „ pontinæ S. R. E. Presbyter Cardinalis Sa-
 „ cripantes, memoratæ Congregationis
 „ Præfectus, præfata Decreta Nobis retu-
 „ lerit, Nos considerantes eadem omnia, &
 „ singula Decreta, ea, quæ decet maturita-
 „ te, digesta, & examinata, ac in vim Apo-
 „ stolicæ Auctoritatis, eidem Congrega-
 „ tioni specialiter, ut præfertur, attributa,
 „ peracta, pericula fore censentes, illaque
 „ propterea perpetuò, & inviolabiliter ob-
 „ servari, necnon Constitutionis nostræ
 „ munimine roborare volentes; motu pro-
 „ prio, non ad cujuspiam Nobis super hoc
 „ oblata petitionis instantiam, sed ex cer-
 „ ta scientia, & matura deliberatione, de-
 „ que Apostolicæ potestatis plenitudine,
 „ præinserta Decreta, omniaque, & singu-
 „ la in eis contenta tenore præsentium au-
 „ ctoritate Apostolica confirmamus, & ap-
 „ probamus, illisque inviolabilis, & irre-
 „ fragabilis Apostolicæ firmitatis robur, &
 „ effi-

» efficaciam adjicimus; quimòdò motu,
» scientia, deliberatione, ac potestatis plenitudine
» similibus, omnia, & singula in
» supradictis Decretis contenta, de novo
» statuimus, decernimus, & ordinamus, ac
» ab omnibus, & quibuscumque etiam specialibus,
» & individua nota dignis, omnimò
» exactè, & perpetuò servari volumus,
» sancimus, & mandamus.

» Decernentes presentes litteras, cum
» omnibus, & singulis inibi contentis, semper
» firmas, validas, & efficaces existere, & fore,
» suosque plenarios, & integros effectus sortiri,
» & obtinere debere, & ab omnibus, ad quos spectat,
» & pro tempore quòdcumque, & quomodocumque spectabit,
» in omnibus, & per omnia plenissimè, & inviolabiliter
» observari; sicque, & non aliter per quoscumque
» Judices Ordinarios, & Delegatos, quavis auctoritate,
» praeinentia, aut potestate fungentes, &
» functuros, etiam causarum Palatii Apostolici
» Auditores, ac ejusdem S. R. E. Cardinales,
» etiam de Latere Legatos, & Sedis Apostolicæ
» Nuncios, sublata eis, & eorum cuilibet,
» quavis aliter judicandi, & interpretandi
» facultate, judicari, & definiri debere: ac
» irritum, & inane, si secùs super his à quoquam,
» quavis auctoritate scienter, vel ignoranter
» contigerit attentari.

» Non obstantibus omnibus, & singulis quæ
» præfata Congregatio, auctoritate per ejusdem
» recordationis Urbanum Papam VIII. & respectivè
» per Nos illi specialiter attributa, decrevit non
» obstare; quæ pariter, & iterum Nos tenore
» præsentium non obstante decernimus, &
» mandamus: quibus omnibus quoad ea, quæ
» præsentibus adversantur, illis aliàs in suo
» robore permanfuris, etiam harum serie
» plenissimè, specialiter, & expressè derogamus,
» cæterisque contrariis quibuscumque.

» Volumus autem, ut presentes litteræ in
» Valvis Ecclesiæ Lateranensis, ac Basilicæ
» Principis Apostolorum necnon Cancellariæ
» Apostolicæ, Curiaque generalis in Montecitorio,
» ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris est
» publicentur, & affigantur; sicque publicatæ,
» & affixæ, omnes, & singulos, quos illæ
» concernunt, perindè arctent, & afficiant,
» ac si unicuique eorum personaliter intimatæ
» fuissent.

» Pariterque, ut earundem præsentium transumptis
» impressis, manu alicujus Notarii publici
» subscriptis, & sigillo personæ in dignitate
» Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem
» prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus
» adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

» Nulli ergo omnimòdò hominum liceat, paginam
» hanc nostrarum Confirmationis, Approbationis,
» Statuti, Decretorum, Ordinationis, Voluntatis,
» Sanctionis, Mandatorum, & Derogationis infringere,
» vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem
» hoc attentare præsumpserit, indignationem
» Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli
» Apostolorum ejus, se noverit incursum.

» Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem,
» Anno Incarnationis Dominicæ millesimo
» sexcentesimo nonagesimo septimo. Decimo
» Kalendas Januarii. Pontificatus Nostri Anno
» septimo.

Decretis utilis noticia subnectitur.

§. II.

Nonnulla dubia circa materiam celebrationis Missarum.

45 Quæritur. An stante Constitutionis dispositione §. 28. in quo præscribitur, ut
» Regulares reponant in capsâ particulari, duabus
» clavibus munita, elemosynas Missarum, possint
» Fratr. Minor. de Observ. eam capsam in Sacristia,
» vel alibi retinere ad effectum prædictum?

Nonnullis, quibus olim adhæsi, placuit
» affirmare DD. Fratres pariter sub Innocentiana
» etiam quoad capsulas comprehendendi: nam
» Constitutio generaliter loquitur cum expressa
» derogatione omnium, quæ possunt obstare,
» procedendo per verbum, *debeant*, quod præceptum,
» non actum facultativum importat. Sed in
» opinionum varietate difficultatem sustulit Sac.
» Congreg. Concilii. Cui, ut idem omnes in dicto
» Ordine sentirent, & uniformiter tenerent,
» fuit per eosdem Fratres propositum dubium,
» An, & quomodo Minores Observantes valeant
» retinere capsulas pro Missis celebrandis, in casu
» &c. Die 7. Ju-

Julii 1708. S. Congr. respondit, *Negative*. Sed quoad cetera eos pariter Constitutio ligat, & arctat.

46 Quæritur. Dantur à fidelibus elemesynæ pro celebrandis Missis in Ecclesia N. & Altari N. petitur, an possint absque S. Sedis licentia in alia Ecclesia, vel Altari celebrari.

Resp. *Negative*. Deducitur ex §. 26. Constitutionis, ubi tam Sæculares, quàm Regulares Ecclesiarum Rectores prohibentur suscipere onera Missarum *supra vires*, & *quarum satisfactioni impares fuerint*, & solum debent recipere in eo numero, ut eis *infra breve tempus moraliter satisfacere possint*; quod repetitur §. 33. Adedque mens Pontificis est, ut celebrentur in Ecclesia, & Altari electo; & aliter sentire esset legem eludere, ac operari contra prohibitionem, ne quis Ecclesiasticus, vel Laicus Constitutionem interpretetur, ut *alleg. Confir. §. 36.* super quo Pignatell. *tom. 1. consult. 276.* refert Decretum Sac. Congr. Conc. sub 17. Augusti 1647. in una Regularium. Atque ita peccant Sacerdotes alibi celebrando, nisi conferentes stipendia consentiant.

Ita dicendum de Capellano, sive Beneficiato alibi celebrante, quàm in loco præscripto, ut post Riccium, & Bonac. tradit Monacell. *form. part. 2. tit. 13. for. 1. n. 58.* Nisi essemus in casu provisionali: uti quia locus determinatus sit impeditus, vel Ecclesia diruta: tunc enim de licentia Episcopi deberent in loco ab eo destinato Missæ celebrari, donec loca reaptarentur, Monacell. *ibi*.

Cæterum Missarum onera relicta in certa Ecclesia, seu Capella, aliò absolute transferri non possunt, nisi de licentia Sedis Apostolicæ; Sac. Congr. Conc. in Brixien. 1. Decembris 1685. ad tertium, aliàs translatio nulla est; licet fieret ab executoribus testamentariis, qui talem facultatem expressè non habent, eadem Sac. Congr. in Derthonen. 17. Junii 1701.

An autem, cum transferretur Ecclesia Parochialis, Conventus, vel Monasterium, celebratio Missarum explenda sit in priori Ecclesia translata, vel in illa de novo acquisita?

Videndum est, an testator principaliter contemplatus sit locum, vel personam. Si locum principaliter respexit, in antiqua sunt ce-

lebrandæ. Si verò personas, onus transit cum eis ad novam Ecclesiam. Diversitas electionis, & intentionis colligenda est ex verbis foundationis; ad tollendum omne dubium exquiratur solutio à Sede Apostolica.

47 Sed petitur. Quantum temporis importet illud, *Intra breve tempus moraliter?*

Resp. Peyrinus ad *Const. 9. Urb. VIII.* ampliavit ad triennium. Quidam ad biennium. Sed non dubito eos nimis laxè scripsisse, adeoque contra mentem Summi Pontificis, quæ ex §. 33. est, ut ad longum tempus implementum non differatur, sed congruo tempore celebrentur. Et cum tempus punctualiter taxari non possit, quia non ubique currunt eadem circumstantiæ loci, temporis, & personarum, est judicio prudentis remittendum (quod per illud, *moraliter*, videtur significari.) Qui tamen debet ex circumstantiis allegatis regulari, ponderando Missarum, & Sacerdotum numerum; etenim numerus, qui videretur supra vires Conventus, in quo solum essent quatuor Sacerdotes, talis non reputaretur respectu illius, in quo decem de familia morarentur. Sed semper caveat, ne sit laxus, nec ad tres menses implementum protrahat.

Consideret declarationes Sacræ Congreg. Conc. ad dubia proposita ab Episcopo Traurien. apud Pacem Jordanum *tom. 1. elucubr. lib. 5. tit. 1. de sacrific. Miss.* inter alia interrogante. §. *An habens onus celebrandi certum numerum Missarum juxta valorem fructuum, quos ex Legatis Pius percipit, teneatur statim post receptionem fructuum celebrare, an verò habeat eorum annum ad satisfaciendum?*

6 *An recipiens stipendium pro Missis S. Gregorii singulis annis ad exequendas Defunctorum dispositiones, satisfacere teneatur statim, ac receperis stipendium, an differre, quoties ponatur labatur tempus à defuncto præfixum?*

7 *An recipiens stipendium celebrandi, quando ei visum fuerit, possint novam elemosynam recipere, etiam si non satisfecerit prior obligationi?* Sac. Congreg. censuit sub 9. Januarii, & 6. Februarii 1627. ad 5. *Tenari*, quamprimum celebrare. Ad 6. *Possè differre ad tempus à testatore præscriptum*, Ad 7. *Denique censuit, etiam si Sacerdotes oneribus susceptis non satisfecerint, possè nova onera suscipere Missarum celebrandarum, dummodo*

modo infra medicum tempus possint omnibus satisfacere.

Sed hic nota, quod dum quis tribuit stipendium, ut Missa celebretur pro infirmo agonizante, vel pro expeditione talis causæ, celebrari debent pro tempore congruo ad impetrandum à Deo auxilium in illis necessitatibus; adeo ut sit mortale differre post mortem, vel causæ iacturam. Quinimò in eo casu tenentur stipendium restituere, cum mens dantis fuerit, ut celebretur ante, & non post. Vide quæ dico lib. 1. cap. 6. n. 17.

¶ 18. *caus. Confessor.*

Et quatenus non restituat, peccat mortaliter, prout dixit etiam Peyrinus de subd. q. 1. n. 19. §. 2. Sicut dicitur de eo, qui defraudaret aliquem una, vel duabus Missis. Nam, licet aliàs materia recepta non sit de se materia peccati mortalis, tamen quia privatur proximus adeo excellenti bono spiritali; idem in defraudationem lethaliter delinquitur. Nec potest quis absolvi nisi promittat celebrare, vel facere, ut celebretur.

48 Quæritur. In §. 5. Constit. hæc habentur: *Ac similiter omne damnabile lucrum ab Ecclesia remove volens prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa elemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem elemosynæ sibi retenta, celebrandam committat.* Hinc I. petitur: *An Sacerdos illud transgrediens peccet mortaliter.* II. *An muneri suo satisfaciat.* Et III. *An ad restitutionem teneatur.*

V. detur, quod non peccet, nec sit obstrictus restitutioni. Nam id Constitutio non exprimit, sicut fecit supra §. 3. ubi adhibuit verba id exprimentia: *Sub obestratione Divini judicii mandat, & precipit.* Et infra: *Sua obligationis non satisfaciunt, quinimò graviter peccant, & ad restitutionem teneantur.*

Consentit Bordenus in conf. regul. ref. 25. n. 28. ponendo I. Quod Constitutio non damnat opinionem, quod possit retineri pars stipendii, sed solum prohibet usum illius.

II. Quod in eo casu nulli inferatur injuria. Non ei, pro quo est celebrandum, quia pro eo alter Sacerdos celebrat. Non celebranti, quia voluntariæ accipit stipendium, quod sibi confertur.

III. Quia esse potest, quod materia non sit gravis, ut si retineatur dimidia pars Julii Romani, quod reputatur solita taxa pro Missa.

Sed his non obstantibus, dico I. Sacerdotem transferentem onus celebrandi in alium, retenta sibi parte stipendii, mortaliter peccare. Constat ex adducto text. *Ac similiter*, in quo ostenditur finem prohibitionis esse, remove ab Ecclesia omne damnabile lucrum. Ubi autem lucrum est damnabile, necesse est, ut sit illicitum; ac proinde, quod ejus prohibitio sit, tum ex ratione materiæ, tum ex intentione gravis: ex intentione; quia Sancta Sedes intendit conservare Ecclesiæ Ministros in exhibendis sacris ministeriis innoxios, & ab ipsius remove ea, quæ ipsorum candori repugnant; cujus generis est tale lucrum, quod mercaturam, Ecclesiasticis indignam, præfert: ratione verò materiæ, cum illa materia gravis reputetur ratione prohibitionis, quæ graviter obstat fini intento: cui simile lucrum adversatur.

Dico II. Eum non satisfacere suo muneri, & ad restitutionem teneri. Nam recipiens stipendium, ipsum acquirit sola ratione obligationis ad offerendum pro dante sacrificium: ergo statim, ac ea obligatione se spoliatur, se privat titulo retinendi stipendium; & retinendo facit contra voluntatem dantis (siquidem non dedit pro lucro non celebrantis, sed in mercedem celebrantis Missam contulit) & contra jus, quod habet celebrans. Idem, dum retinet sibi partem stipendii, non habet justum titulum retinendi; etenim cum transfert in alium onus celebrandi, transfert quoque jus ad integrum stipendium, adeoque si totum non dat, eum lædit.

Dicunt id verificari solum, dum quis, retenta sibi parte, non daret stipendium taxatum; non verò, dum quis taxatum stipendium confert, licet sibi excessum supra justam mercedem retineat. Nam, dum datur taxatum stipendium, nulli sit injuria, retinendo sibi partem.

Sed neque id subsistit, quoniam & hic adest obligatio restituendi; nam recipiens pingue stipendium, titulum non habet retinendi excessum, justo alteri collocato. Etenim dans pinguem elemosynam, totam dat non intuitu amicitiae, vel donationis, sed in mercedem laboris, & oneris, quod imponit ad celebrandum, propterea integra transit cum ipso onere celebrandi, ad eumque

que pertinet, qui deinde onus incipit, & ipsum implet. Et hinc, dum ei integra eleemosyna non confertur, ipsi non datur totum, quod est ei de jure debitum; & ita ei fit injuria. Et retinens partem eleemosynæ retinet, quod suum non est; quia transferendo onus celebrandi in alium, amittit jus ad totam eleemosynam; adeoque peccat contra justitiam, & ad restitutionem tenetur, vid. sup. §. 22. ad 10.

Et ita censuit Sac. Congr. Conc. In Antiochiana eleemosyna die 5. Julii 1664. nempe: *Ad primum* (prout in quæsito) *peccare mortaliter*. *Ad secundum*, *negativè in casu*, & *ad effectum*, de quo agitur, hoc est, non satisfacit muneri suo, quoad distributionem eleemosynæ, licet satisfacias, quoad sacrificium Missæ. *Ad tertium*, *affirmativè*. Et proinde poenæ præscriptæ in §. 3. Constitutionis referuntur etiam ad expressa in alleg. §. 5. vide Pignatell. *rom. 4. consulte. 275. n. 1. & 13.*

Ad rationes itaque per Bordonium ponderatas. Ad primam, dicitur in Decreto Sac. Congr. prohiberi non modo opinionis usum (quod possit nimirum retineri pars aliqua stipendii pro Missis) verum & ipsam opinionem. Quod satis apertè desumitur ex verbis textus: *Ac similiter omne damnabile lucrum ab Ecclesia removere volens, prohibet &c.* Per quæ declaravit, retentionem partis stipendii esse lucrum damnabile; adeoque per prohibitionem damnatum. Si autem est damnabile, est etiam injustum.

Ad 2. Dicendum, quod injuria fit utrique; celebranti quidem, quia eatenus suscipit eleemosynam diminutam, quatenus non potest habere integram, ad quam habet jus, utpotè annexam obligationi celebrandi; & ne aliàs etiam ea parte stipendii privetur, ut dixit Poncius *theol. disp. 44. q. 10. à n. 130.* Petenti verò, ut Missa celebretur, quia stipendium integrum non datur ei, cui ex illius voluntate est dandum; cum ei sit dandum, qui Missam celebrat, ad quem finem ipse primò dedit.

Ad 3. Licet dimidia pars Julii per se non sit materia gravis, & notabilis; per accidens autem, ratione nimirum intentionis Ecclesiæ intendentis, ne in mercaturam transferantur spiritualia, & optantis bonæ opinionis suorum Ministrorum consulere, talis reputatur.

49 Quæritur. An Episcopus possit com-

pellere Regulares ad exhibendos libros Sacristiæ, in quibus adnotantur celebrationes Missarum, ut inde constare possit de integra satisfactione obligationis debitæ ex legato pio?

Pro affirmativa sunt aliqui per Pignatell. cumulatim *rom. 3. consulte. 9. n. 7.* considerantes, quod in casu agitur de operibus piis, & executione ultimæ voluntatis, in ordine ad quam Regulares non eximuntur à potestate Episcopi, sed subsunt illius visitationi, & judicio; super quo adducunt Tridentin. *sess. 22. cap. 8. de reform.*

Cæterum pro negativa, quam sequimur, habetur declaratio Sac. Congreg. Conc. in una Urbinate. 10. Martii 1663. ad d. cap. 8. *sess. 22.* qua declaravit: *Non posse ad id compellere Regulares, si non habet privilegium speciale*, Pignatellus alleg. *consulte. 9. n. 8.* Pascucci. de Missa sacrif. pag. mihi 46. ad 2. Et hic subintrat ratio, quod Regulares sunt omnino exempti ab jurisdictione Episcoporum, præterquam in casibus, in quibus ipsorum jurisdictioni per Trid. & per Constitutiones Apostolicas subjiciuntur, per dicenda cap. 19. & c. ult. Inter quos non venit celebratio Missarum, quæ pertinet non ad executionem ultimæ voluntatis, sed obligationis per eos assumptæ.

Neque obstat Trident. loco alleg. quia ejusdem dispositio non ampliatur ad Regulares, sed restringitur ad alia loca pia exempta, ut ex text. clarè. Ad quod facit, quod dum Trid. Episcopis committit, ut possint tamquam Sedis Apostolicæ Delegati contra Regulares procedere, id exprimit, ut locis citatis notavimus. Quod autem ibi Regulares non veniant sub nomine exemptorum, sed sint specialiter exprimendi, inde provenit, quia habent suos Superiores, à quibus visitantur, ut optimè Pignatell. *ibid. num. 9.*

Minus item obstat Clement. *Religiosis, de restam.* nam textus est apertus: & ibi sermo est de Religiosis, qui de licentia suorum Superiorum sunt executores ultimarum voluntatum; non verò de illis, qui ab executoribus ultimæ voluntatis alicujus obligationem suscipiunt celebrandi Missas, quas ipsi executores ei committunt.

Nec pariter obstat, quod in §. 31. *Constituitur.* committatur Episcopis, ut invigilent super Missarum celebratione. Nam dispositio

positio ibidem currit quoad personas, & Ecclesias etiam exemptas, sed non quoad Regulares, ut ponderatum est de Trid. sess. 22. Quoniam quoad Regulares ibi §. seqq. conscientia ipsorum Superiorum, quantum ad decretorum observantiam, oneratur, & aliis poenis ipsi submittuntur.

50 Quæritur. Sacr. Congr. Concilii committit Episcopo N. ut certum quemdam Missarum numerum reducat: petitur, an reductio fieri possit ab ipsius Vicario Generali ex subdelegatione ejusdem Episcopi.

Resp. Attendenda est clausula rescripti. Si reductio remittatur ad Episcopum cum clausula: *Ad Episcopum, qui nomine S. Congr. Missas reducat, &c.* per ejus Vicarium commissio exequi non potest: si verò remitteretur: *Ad Episcopum (vel Ordinarium) qui pro sua conscientia, & arbitrio Missas moderatur;* tunc posset Vicarius in vim specialis mandati ab Episcopo recepti reducere. Quia eo casu per remotionem obstaculi Decretorum,

de quibus dicta Constitutio, censetur restituta Episcopo jurisdictio ordinaria, qua poterat vigore Concilii Missas reducere, juxta celebrem distinctionem Sperelli dec. 97. n. 1. & 7. Clausula autem, *Pro suo arbitrio, & conscientia;* non impedit subdelegationem, quia hæc clausula potius importat monitionem quam electionem personalem, ex dicendis cap. 31.

51 Quæritur. In Religione N. ex laudabili consuetudine, vel præcepto Provincialis, quisvis Sacerdos semel celebrat pro anima Fratris de recenti defuncti; Superior localis idem sacrificium applicat pro eo, cui propter datam eleemosynam ex justitia debet; & pro anima defuncti, pro quo ex charitate, vel obedientia celebrare tenetur: petitur, an tunc in conscientia procedat, & propriæ obligationi satisfaciat?

In affirmativam partem descendunt plures; asserentes non prohiberi; quin unicuique sacrificium possit pro duobus applicari, uni ex justitia, & alteri ex charitate. Neque id comprehendit sub dispositione Constitutionis in §. 3. cum restricta sit, ut eodem sacrificio non possit duobus oneribus ex justitia satisfieri.

52 Probant I. Quia in sacrificio est ex opere operato triplex valor, seu fructus, per Scotum quodlib. 20. art. 2. & 3. cujus doctrina in Ecclesia recipitur, teste Fagn.

Official. Cur. Eccl.

in §. ad cap. Fraternitatem, de sepulch. n. 94. Primus, Generalissimus, qui debetur Pontifici, & aliis, de quibus in Canone, & respicit universum Ecclesiæ corpus; quia Sacerdos, ut publicus Ecclesiæ Minister, non pro se tantum, sed pro omnibus Fidelibus Missam celebrat, per Trident. sess. 22. cap. 6. de sacrificio. Missæ. Secundus, Specialissimus, qui debetur ipsimet Sacerdoti celebranti. Medius, seu Specialis, cujus dispensatio committitur Sacerdoti, & cum applicat illis, qui petunt sacrificium. Modo potest danti stipendium applicari fructus medius; & Fratri defuncto fructus specialissimus. Nam hi fructus ita se habent ad invicem, ut applicatione unius non impediatur applicatio alterius; & idem, etiam Sacerdos teneatur generaliter celebrare pro Pontifice, & aliis, ut in Canone; non prohibetur offerre idem sacrificium pro eo, qui eleemosynam confert.

53 II. Ex quo sacrificium fit impetratorium, quatenus multum prodest ad impetrandum à Deo (qui per illud sit nobis propitius, juxta sensum Trident. dicto loco cap. 2.) auxilia gratiæ ad vincendas tentationes, ad perseverandum in gratia, ad actum contritionis eliciendum, & alia bona spiritualia, quibus egemus, ut ad gloriam perveniamus; ac ad obtinenda pariter bona temporalia; ex Tridentin. ibid. cap. 2. in illis verbis, *Et aliis necessitatibus,* prout conducunt ad vitam æternam: & satisfactorium; quia Deus illud acceptat in satisfactionem, sive in totum, sive in partem, pro poena temporali in Purgatorio luenda (in quem vi Sacramenti Poenitentiae commutatur poena æterna peccatis mortalibus, nondum remissis, debita) modò ii, pro quibus offertur, sint in statu gratiæ, nec retineant affectum ad peccatum ut notavit Gobat: experient. theolog. tract. 3. caus. 3. cas. 5. tract. 1. num. 124. Atque ita potest danti stipendium, ut impetratorium applicari, defuncto verò, ut satisfactorium.

Concludunt tandem, ex quo sacrificium Missæ pro pluribus, non minus prosit singulis, quam si pro quolibet ipsorum singulariter offertur; idque probant ex eo, quod ejus valor ex opere operato (hoc est ex vi, & virtute sacrificii),

E seu

seu immolationis Jesu Christi) ut sit infinitus; ergo nil minus accipiunt singuli ex eo, quod sacrificium pro pluribus offeratur; nam infiniti vis infinita est.

54 Sed, non obstantibus adductis, contrarium sustinemus, ac dicimus eum Prælatum non esse in conscientia totum, nec suæ obligationi satisfacere. Nam sacrificium est ita debitum danti stipendium, ut pro altero, quod fructum *medium*, sive ex iustitia, sive ex obedientia, applicari non possit: nam ille integrum sacrificium petit, quantum ad eum fructum; atque ita, dum pro altero etiam quoad eum applicatur, minus ille participat de tali fructu, quam si pro eo tantum singulariter offerretur, & ita neutri satisfacit, quia inter eos fructus ille dividitur. Henricus *school. tom. 4. disp. 8. n. 88.* Poncius *school. disp. 44. q. 23. n. 127.* Et Mauro *school. tom. 3. lib. 12. q. 207. n. 9.* distinguens in sacrificio effectum generalem, & specialem ex opere operato, dixit: *Effectus generalis non minuitur in singulis ex eo, quod sacrificium applicetur pro pluribus; specialis vero in singulis minuitur; & infra. Cum igitur obligamur applicare Missam unicuique, obligamur ad illi applicandum totum hunc effectum specialem, licet effectus generalis iuxta formam Canonis (in primis, &c.) omnibus aequè applicetur; & statim subdit. Hinc patet, quare, qui accipit elemosynam pro Missa, non potest illam applicare alteri. Ratio est, quia accepta elemosyna, tenetur ex iustitia ad applicandum danti totum fructum specialem sacrificii, qui fructus minuitur, si sacrificium applicetur etiam alteri; ita ille & Scotus *loc. cit.**

Nec obstant argumenta ex adverso ponderata, licet distinctio illa valoris recipienda sit.

55 Non primum. Quoniam fructus specialissimus est beneficium personale, affixum personæ celebrantis; propterea in alterum nequit transferri; à simili de privilegio personali, quod personam sequitur, & cum persona extinguitur, per regul. 7. *iuris in 6.* ad quam, cæteris exclusis, restringitur. Et facit, quod Alex. VII. 29. Januarii 1659. errorem quorundam dampnaverit, dicens, duplicatum stipendium posse à Sacerdote pro eadem Missa licite accipi, applicando partem illam fructus ipsimet cele-

branti debitam, apud Fagnan *cit. num. 96.*

56 Neque secundum. Nam conferens elemosynam in mercedem laboris Missam petit integrè quoad fructum medium pro se celebrari; integrè autem pro eo non celebraretur, cum pro altero applicatur sacrificium ut satisfactorium. Nec secundum proprietatem loquendi, & intentionem præcipientis pro defuncto Missa legeretur; ejus enim voluntas est, ut una Missa legatur, quæ nulli alteri quoad d. fructum sit, vel ex fidelitate, vel iustitia, debita.

Propterea dict. sententia ad minus virtualiter continetur sub prohibitione S. C. C. quæ ad dubium: *An Sacerdos, qui unum stipendium accepit pro celebratione Missæ, v. g. pro Defuncto, & sic cum obligatione applicandi fructum satisfactorium; & aliud stipendium pro celebratione Missæ, v. g. pro infirmo, & sic cum obligatione applicandi fructum imperatorium; possit unica Missa utrique obligationi satisfacere applicando Defuncto satisfactorium, & infirmo imperatorium?* Anve hoc casu locum habeat Decretum secundum S. C. C. de celebr. Missar. Die 13. Decembris 1659. respondit: *Quoad primam partem non posse satisfacere. Quæ vero ad secundam, habere locum, apud dict. Fagnan. n. 97.* Prælati itaque idem sacrificium applicans utriusque, de quibus in dubio, suæ obligationi non satisfaceret, sed teneretur iterum celebrare, vel stipendium receptum restituere.

Minusque obstat ultimum; quia ut advertit Rotarius *apparat. pro exam. Cleric. cap. 7. sect. 2.* valor sacrificii ex parte Christi (qui est principalis offerens, & hostia, quæ offertur, ut ex Trid. d. cap. 2.) & in actu primo, est infinitus; sed ex parte applicationis, effectus producendi, & in actu secundo, ut notavit, & Fagn. *cit. n. 48.* finitus est. Videtur enim voluntatem Christi esse, ut sacrificium ad certum finitum, & limitatum effectum producendum sit institutum. Cujus Divinæ institutionis clarissimum argumentum est, quod Ecclesia, quæ est fidelissima interpretes institutionis Christi (& quæ per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolica traditionis numquam errasse probatur, cap. 1. *retracta*, 24. *quest. 1.*) multas Missas pro eadem re offerre consuevit; ergo Divinam institutionem ita est interpretata, ut valor Missæ quantum ad effi-

efficientiam, & applicationem, & prout determinatur ad hunc, vel illum, non sit infinitus; alioquin supervacaneum fuisset ad unum speciale effectum unius rei impetrandæ plures Missas instituere, si unica sufficeret ad impetranda omnia, quæ petuntur, ut optimè Fagn. ubi sub n. 54.

17 Quæritur. Tenetur Sacerdos Regularis celebrare juxta intentionem Prælati interim subditus applicat sacrum uni, & Prælati alteri: petitur, an valeat applicatio Prælati, vel subditi?

Resp. Peyr. de subd. q. 1. cap. 6. §. unic. resolvit, Religiosum peccare mortaliter contra obedientiæ votum in re gravi, dum non obtemperans Superiori, (cui incumbit onus satisfaciendi oneribus Missarum receptis) celebrat contra ejus præceptum, & intentionem. Caterùm plures allegans concludit, applicationem subditi valere contra illam Prælati, qui non potest intentionem illius irritare, & facere, ut si velit alteri applicare, non applicet, & cui applicaverit, ut non profit. Ratio est, quia potestas offerendi sacrificium pro hac, vel illa intentione, data est Sacerdoti à Christo; recipiturque, dum Ordo Sacerdotalis suscipitur, consequenter non potest limitari à Prælato quocumque, Christo inferiori, ad aliam intentionem, quam subditi, qui qua Sacerdos non censetur subditus Prælato.

18 Sed non posse Religiosum offerre sacrificium contra intentionem Prælati jubentis, ut pro aliqua intentione celebret, & valere sacrificium pro intentione Superioris, tenent Poncius alleg. ubi sup. concl. 5. Marchant. Tribunal. Sacrament. q. 2. ref. 8. dub. 4. respondet secundò, alique, quos cumulavi lib. 1. cap. 6. n. 24. cautela Confessi. Nam satis verisimile est, quòd Religiosus statim, ac obedientiam vovit Superiori, alligaverit suam voluntatem voluntati illius quantum ad ea, quæ rationabiliter possent habere dependentiam à voluntate Superioris, & pro quibus ipso potest subdito præcipere; atque ita satis verisimile est, quòd subditus quantum ad sacrificandum pro hoc, vel illo, suam voluntatem alligaverit voluntati Superioris. Ergo satis verisimile est, ut applicatio pro sua intentione non valeat, benè verò pro illa Superioris.

Uterius consideratur: subditum offer-

re sacrificium pro intentione Prælati, est cum esse à Prælato substitutum, ut nomine suo pro hac, vel illo celebret: sed potest à Prælato subditus sic substitui; & dum sic substitutus celebrat, applicatio facta à Superiore valet, & præponitur particulari Sacerdotis subditi, ut dixit Marchant. Regulariter autem subditi censentur substituti, ut nomine Prælati sacrificium offerant, vel juxta ejus intentionem applicent, dum eis significat, ut celebrent Missas pro dantibus stipendia, quas Superior per se, & suos subditos celebrare tenetur.

Et hæc est tutior sententia, videturque ut certa supponi in d. Const. §. 33. Curene, ubi Superioribus localibus præcipitur, ut attestationem juratam, & à Sacerdotibus scriptam exhibeant, quòd tempore eorum regiminis fuerit oneribus Missarum satisfactum. Sed quomodo posset attestatio exhiberi, quòd esset satisfactum, si subditi possent sacrificium offerre pro hoc, vel illo contra intentionem Prælati? Nam semper posset dubitari, an subditi Missam legisent juxta intentionem Prælati, & pro oneribus susceptis.

Nec obstat ratio in oppositum. Quoniam, ut notat Poncius, non est verisimile, quòd Christus dederit illam auctoritatem, nisi cum dependentia à voluntate Superioris, qui potest præcipere subdito, ut Missam pro hoc celebret, & solet applicare Missam ipsius pro intentione sua. Cum qua subordinatione recipitur dicta potestas, cum Ordo Sacerdotalis suscipitur. Ratio autem hujus esse videtur, quia aliàs posset prudenter dubitari de adimplemento onerum Missarum, quæ Monasteria suscipiunt; ac quòd animæ defunctorum suffragiis debitis defraudarentur, & benefactores bonos, quod ex sacrificiis provenit, privarentur; & ita videantur, quæ ex contraria sententia inferuntur.

Ponderandum in casu, quòd aliud sit consecrare, & aliud sacrificium applicare. Quantum ad primum, subditi intentioni Superioris non subordinantur, benè verò quantum ad secundum, ut loco cit. diximus.

19 Quæritur. An sit specificanda persona, pro qua Missa applicanda est?

R. Sufficit per Scotum sic applicare: *Dignare Domine acceptare hoc sacrificium pro illo, vel illis, pro quibus tenetur offerre ex iustitia, fidelitate, vel obedientia.*

60 Quæritur. An Parochi teneantur pro suis ovibus sacrificium applicare?

R. Affirmativè ex Trid. *sess. 23. cap. 1. de refor.* & juxta Const. Innoc. XII. *Nuper*, die 24. Aprilis 1699. in qua confirmatur Decretum S. C. C. editum sub die 10. Maji 1692. his verbis conceptum: *An Parochus Missam celebrare teneatur, & sacrificium applicare pro Parochianis, diebus Dominicis, & Festis, sive habeat congruam, sive non? Sacra, &c. consuit teneri, nec posse eisdem diebus aliam elemosynam recipere.* Quinimò, ubi redditus fuerint pingues, debent singulis diebus pro ovibus sacrificium applicare, ut expressè eadem S. C. in una *Lucana* sub die 10. Maji 1681.

Nonnulli dixerunt, Concilium, & Congregationem declarantia Parochum teneri pro suis ovibus sacrificium offerre, esse intelligenda quoad applicationem fructus generalissimi, ita ut teneatur pro illis celebrare eo modo, quo tenetur pro Pontifice, & aliis generaliter; & cum hoc stare, quòd possit pro eodem sacrificio elemosynam accipere, & offerenti applicare fructum medium:

Sed horum discursus est à mente Concilii, & Congregationis alienus. Quoniam, dum declarant teneri Parochum sacrificium pro ovibus suis offerre, indicant in Parocho aliquam specialem obligationem reperiri, diversam ab illa, quam habent singuli Sacerdotes applicandi fructum generalissimum omnibus Christifidelibus. Unde S. Congr. 1. Septembris 1629. *Consuit Parochos illi diebus, quibus tenentur Missam pro ovibus celebrare, non posse elemosynam manualetn recipere*, Barbosa in Trid. ad *il. vap. & sess. n. 4.*

61 Quæritur. An sit simoniacum pecuniam accipere pro celebratione Missarum?

R. Negativè, quoniam elemosyna pecuniaria non recipitur tamquam pretium rei spiritualis, vel spiritali annexæ: nec pro pretio celebrationis, vel applicationis fructus sacrificii; quia est omnino invendibilis, & supra omne pretium, & humanum pactum. Et propterea pro isto recipere damnatur tamquam simoniacum, in Concilio Toletano XI. *cap. 8. ut in c. Quidquid*, 1. *quæst. 1.* in quo DD. concordant, aded ut non sit Catholici dubitare. Sed recipitur tamquam honorarium, & sustentationis stipendium, ut dixit Divus Thom.

2. 2. q. 100. *art. 3. ad 2.* vel in mercedem laboris, aut pro onere à Sacerdote recepto inserviendi altari in tali ministerio pro tali hora, vel die, aut loco. Etenim ad tale tempus, & locum determinatum videtur Sacerdos operam suam locare; per Gloss. ad *cap. significatum, de prebend. verbo ita*, ac se privare sua libertate, itaut pro eo tempore non sit sui juris, nec possit aliis rebus vacare. Quæ obligatio cum sit pretio æstimabilis, est digna mercede; nullus enim tenetur gratis alteri obsequi, & famulari: nam dignus est operarius mercede sua, ad Timoth. 5. *Et nemo cogitur suis stipendiis militare*, *cap. Cum ex officio, de prescript. & denario fraudari non debent in vinea Domini operantes*, *cap. Super specula, de magistr.* Justum namque est, ut illi consequantur stipendium, qui pro tempore suum commodare reperiuntur obsequium, *cap. Ecclesiasticis*, 12. *quæst. 2.* Unde in Concilio Constantienf. prout in Constitut. *Inter cunctas*, la 1. Martini V. Bullar. tom. 1. damnatur 45. errores Uvicleff. quorum vigesimus quintus fuit: *Omnes sunt simoniaci, qui se obligant orare pro aliis, eis in temporalibus subvenientibus.*

Qua ratione probatur, etiam Sacerdotes divites posse justè recipere stipendia ab iis, qui sacrificium petunt, cum eis non teneantur suum obsequium, & servitium præstare. Et hinc patet, obligationem exhibendi alicui sustentationem, & mercedem, non oriri ex paupertate ministrantis, sed ex ministerio, & servitio requisito, & respectivè præstito.

Hic est notandum, ut alias dixi *libr. 2. cap. 26. num. 27. cautela Confess.* quòd in celebratione sacrificii duplex labor est considerandus. Alter, cum ea intrinsecè connexus, & per se necessarius ad sacrificii celebrationem, propriè à celebratione inseparabilis, prout hæc à Sacerdotibus potest, & solet fieri. Hujusmodi est labor, qui adhibetur à Sacerdote; adeundo Ecclesiam ad celebrandum, in assumptione sacrarum vestium, in legenda Missa, in formandis Crucibus, & faciendis genuflectionibus, &c. Et alter extrinsecè, seu per accidens conjunctus cum celebratione, sive prævius sit, sive concomitans ad ipsam; ut est *se conferre de loco*

ad locum, privare se sua libertate ad celebrandum hoc loco, hac die, vel tempore. Pro primo nequit absque simonia aliquid recipi, quia cum sit per se necessarius, ut sacrificium celebretur, reputatur quasi integrare unum corpus morale cum celebratione quoad totum est sacrum, adeoque ut sacrum tractandum. Pro secundo verò, aliquid recipi potest (nisi quis ex officio teneatur, ut Parochi, quibus propterea annui redditus dantur) quia sine eo potest celebratio haberi, cum per accidens cum ea conjungatur. Et propriè recipitur pro obligatione servitutis, & onere assumpto, ac locatione suæ operæ ad tempus determinatum, quæ sunt quid temporale, extrinsecum rei spirituali, & pretio æstimabilia, adeoque digna mercede, ut optimè dixit Spirellus *dec. 70. n. 13.*

62 Quæritur. Testator injungit, ut singulis annis celebrentur Missæ 30. S. Gregorii pro defunctis in Ecclesia N. per Sacerdotem eligendum per N. cui solvantur pro eleemosyna scuta decem: petitur. An Sacerdos sic electus teneatur per se ipsum celebrare; & an possit dare eleemosynam currentem alteri Sacerdoti, qui præfatas Missas celebret, retento sibi, quod superest?

Per se ipsum celebrare teneatur, prout requisita Sac. Cong. Conc. respondit 21. Februarii 1688. & 17. Julii ejusdem anni responsum confirmavit. Quare Capellani, & Beneficiati tenentur celebrare per se ipsos, si constet de præcepto testatoris, vel fundatoris per hanc clausulam: *E se alle volte non potessero celebrare, facciano celebrare per altri.* Sac. Congr. Conc. 18. Decembr. 1688. Monacelli *for. part. 2. form. 2. tit. 13.* Quemadmodum si dixissent: *Capellanus debeat dicere pro anima mea in Capella N. decem Missas, vel, sit Presbyter bonus Christianus, & non habeat onus alterius officii, vel, quod debeat solum occupari servitio meo Capellania;* tunc etiam tenentur celebrare per se ipsos, ut censuit Sac. Congr. Concil. 12. Martii 1606. Videndus Fagnan. in 1. ad cap. *Ut Abbates, de arat. & qualis. n. 52. & seqq.*

Ex cujus doctrina resolvitur potest, an ad obtinenda beneficia Sacerdotalia necesse sit, ut quis sit Sacerdos tempore collationis beneficii, an verò sufficiat, ut possit esse? Attendendum, an beneficia requirant Sacer-

Officiat. Cur. Eccl.

dotium actu, vel solum aptitudine. Propter quod respicienda sunt verba foundationis Beneficii, & Capellanix: Si dispositio fuerit: *Præsentetur, vel, instituat, aut, eligatur Sacerdos, aut, Capellania conferatur Sacerdoti, aut præsentetur Presbyter, qui Missam celebret* tunc necesse est, ut quis sit actu constitutus in Ordine Sacerdotali. Etenim eo casu annexio Ordinis in fundatione dicitur facta respectu actus, quatenus scilicet electus, in ipso actu præsentationis, aut electionis, debet esse Sacerdos.

Si verò Fundator dixerit: *Capellanus debeat esse Presbyter, vel, præsentetur Clericus, qui per se ipsum teneatur Missas celebrare;* sufficit, ut præsentandus in ea ætate sit constitutus, ut infra annum ad Sacerdotium promoveri possit. Hic enim annexio Ordinis dicitur facta respectu aptitudinis; & aliud non exigitur, quam quòd Clericus habilis sit ut ad Sacerdotium infra annum promoveatur, prout sæpius declaravit Sac. Congreg. Conc. 13. Junii 1608. & 22. Februarii 1614. Legatur Monacell. *ubi sup. for. 1. tit. 15. n. 17. & Fagnan. in 1. ad cap. Ut Abbates, de arat. & qualis. n. 78.*

63 Capellani tenentur applicare sacrificium pro Capellanix, seu Beneficii Fundatore, etiamsi non reperiatur explicitè expressum (nam hoc communiter intendunt fundantes beneficia, & conferentes stipendia pro Missis) quoties ille expressè non declaravit relinquere sacrificii applicationem in libertate celebrantis, ut declaravit Sac. Congreg. Conc. 2. Augusti 1699. & 18. Augusti 1688. apud d. Monacell. *dist. tit. 13. n. 55.* Aliud decretum S. C. C. sub 13. Julii 1630. est in Gavanto *ad rubr. part. 3. tit. 12. à num. 9.*

An autem obligatus ad celebrandum pro sola officiatura possit aliud stipendium accipere ab alio? Affirmat Gavant. *ibid.* dummodo expressè constet de intentione benefactoris, qui relinquat applicationem liberam celebranti. Videri potest Nicol. Flosc. v. *Missæ n. 34. & Fagnan. in 3. ad cap. Significatum n. 44. de præbend.*

Diana verò coord. *tom. 2. tract. 1. res. 46. n. 3.* refert ex Pace Jordano *ubi sup.* quòd eadem Sac. Congreg. ab eodem Episc. consulta: *An Sacerdotes, qui nulla alia obligatione in Confraternitatibus, vel in Monasteriis*

Monialium celebrant quam pro oratione Ecclesiæ, vel ut Confratres, vel Moniales satisfaciunt præcepto audiendi Missam, possint ultra stipendium, quod recipiunt à Confraternitate, vel Monialibus aliud stipendium recipere? Die 9. Januarii, & 8. Februarii 1627. respondit, *Non posse.* Hic adest obligatio dicendi Missam, ut dicitur, *Con la sola presenza, & pro sola officiatu sine applicatione sacrificii, & tamen Sac. Congr. dixit: Non posse recipi, nisi unicum stipendium.* Ratio est quia cessat titulus iuste accipiendi aliud. Nam si ve stipendium recipiatur in mercedem laboris, si ve in subsidium sustentationis, constat esse receptum. Unde ubi aliud reciperetur, videretur recipi, aut contra iustitiam, aut simoniacè. Videas *cir. Dianam ibid. articulum ex integro examinantem, & tenèas tutora.*

64 Capellani Monialium possunt Missam celebrare de Sancto cuius officium ab ipsis Monialibus recitatur, sed cum Missali Romano: quod si in eo Missa particularis de eodem Sancto non adsit, sumenda est de comuni. S. Rit. Congr. 20. Novèmb. 1628. Gavant. *allegat. tit. 10. n. 16.*

65 In nocte Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, cantata prima Missa, non possunt aliæ duæ immediatè celebrari: nec Fidelibus confluentibus in media nocte ad Ecclesiæ, & communionem deposcentibus, hæc est exhibenda: utrumque enim bis prohibuit S. Rit. Congreg. semel 20. Aprilis 1641. & iterum 9. Augusti 1653.

66 Die Sabbati Sancti non licet; non obstante quacumque consuetudine, Missas privatas in Ecclesiis, vel Oratoriis celebrare; prout approbante Papa, in generali Decreto eadem Sac. Congr. 11. Martii 1690. relato à Monacell. *for. part. 2. for. 3. tit. 15. n. 17.*

67 In duplicibus (unica excepta præsentate corpore) celebrari non possunt Missæ de Requiem, ut approbante Alexan. VII. Constit. *Credita* 176. Bullar. tom. 3. decrevit S. Rit. Congreg. die 5. Augusti 1662. A quo ibid. approbata fuit declaratio ejusdem decreti, facta ab eadem Sac. Congreg. in una *Novarien.* 22. Novèmb. 1664 qua declaratum fuit, *Anniversaria, & Missas contractus de Requiem; relicta ex dispositione testatorum, quotidianis in die ipsorum obitus, etiam in duplici majori contingentis, non comprehendendi in dicto Decreto.*

Limiatur; hoc enim non currit, si eo die sit in Ecclesia publicè expositum adorationi SS. Sacramentum; eo enim tempore Missæ de Requiem non possunt celebrari, ead. Sac. C. 2. Decèbris 1684.

68 In Missis de Requiem non est Fidelibus distribuenda Eucharistia, Gavant. *ad rubr. part. 1. tit. 10. à n. 6. & resolvit ead. S. Congr. die 16. Aprilis 1701.*

Cæterum, dum, vel in Missis de Festo, Sanctis aut Dominicis, vel etiam extra ipsas Fidelibus Communio ministratur, eis non potest Sacerdos dare plures Formulas vel Particulas, aut grandiores solito, sed congruæ sunt exhibendæ, juxta resoluta à S. Congr. Conc. approbante Innocent. XI. in decreto, *Cum ad aures circa Communionem quotidianam*, edito 12. Februarii 1679. Quod per extensum refert Monacell. *ibid. form. 1. tit. 14.* In quo Episcopis tribuit facultas procedendi in contra facientes, etiam Regulares per iustam, & rigorosam animadversionem; & ulterius iplinet transgressores eorum, quæ in Decreto præscribuntur, & prohibentur, Deo rationem sunt reddituri, ut ibi textus.

69 Onus Missarum, quia respicit favorem animæ, regulariter censetur perpetuum, nisi de voluntate testatoris aliter constet; aut tales circumstantiæ concurrant, ut præsumendum sit; testatorem non voluisse onus esse perpetuum, & successivum, sed temporale. Quod tamen judicari non potest per hæc adjectiva, *meus, dilectus, ipse, inscribens*, & similia; quæ quidem videntur importare temporalitatem, & onus restringi ad personam gravatam: tamen quia dispositio est favore animæ, vel piæ causæ, perpetuum & successivum reputandum est, prout declaravit S. Congr. Conc. in *Urbanien.* 24. Augusti 1669. & iterum in *alia Urbanien.* 14. Junii 1704. & tandem in *Assina legatorum* 21. Augusti 1706. Monacell. *ubi sub tit. 13. for. 2. n. 44. & in add. ad append. n. 2.*

70 Hic tandem aliqua tangenda sunt circa juratam attestationem, faciendam, & subscribendam à Sacerdotibus Regularibus Conventuum respectivè, in quibus sunt de familia, quod satisfactum sit omnibus Missarum oneribus, tum perpetuis, & temporalibus ex vi legati, tum manua-

libus, & adventitiis, ad tenorem, & præscriptum dict. Constitutionis §. 33. *Curent*. Multi enim scrupulis anguntur, & in hivio se esse constitutos considerant, ignorantes, quid eligendum sit. Si fidem juramento non subscribant, oriuntur litigia, & sæpè subditi à Prælati in iustè vexantur. Si subscribant, se exponunt periculo pejerandi, cum jurent, quin certi moraliter sint ad oneribus esse satisfactum; idè absque *veritate*, quæ est prima conditio ad juramentum, ex dictis, *dist. lib. cancel. cap. 26. n. 3.* Et ut plurimum coguntur jurare ex sola assertiva Superioris localis, adminiculata etiam dicto Sacristæ, vel libro, & notulis per eos scriptis, quod sit satisfactum. Quorum testimonium non videtur legitimum, vel quia fraudes non semel committuntur, vel quia ad jurandum major certitudo veritatis rei, de qua juratur, est necessaria.

Hujusmodi difficultates meo videri fuerunt ab Innoc. in d. *Constit. Præoccupata*, præmittendo requisita, ut quis tuta conscientia possit ad præscriptam subscriptionem procedere. Nam §. 27. *Idemque*, præcipitur, ut in Sacristia asserventur duo libri, in quorum uno adnotentur onera Missarum, tum perpetua, tum temporalia, ac ipsorum adimplementum, in alio verò, tam elemosyna Missarum Manualium, & adventitiarum, quam istarum satisfactiones. Quando igitur sunt attestations faciendæ, debet quis ex dd. libris se certiorare, quod fuerit oneribus satisfactum, eos examinando, & conferendo numerum ad numerum, ac onera cum Missis celebratis; & juxta computum, & calculationem est attestatio concipienda; ubi verò aliquorum satisfactio adhuc desideretur, id exprimitur ad formam in dd. §§.

At non est jurandum absolute satisfactum fuisse, sed cum limitatione, nimirum, secundum ea, quæ notantur, & referuntur in libris, *Et hoc modo, &c. & non aliàs, &c.*

Et hinc patet, quod non juratur stando purè assertivæ Superioris, vel Sacristæ, nec quod sit satisfactum omnibus oneribus à superiore susceptis, quia de hoc non constat, sed illis duntaxat, de quibus in dictis libris sit memoria; qui satis fidem faciunt, & moralem certitudinem inferunt. Et propterea ad eos, si de integritate attestations

dubitetur, recurritur, ut veritas reddatur manifesta.

Ceterum ad omnem suspicionem doli, & fraudis tollendam, optima cautela erit, ut quilibet Sacerdos in libris paratis propria manu se celebrasse firmet, prout hic Romæ de mandato Clement. XI. est in praxi. Et quovis anno à Ministris deputatis libri recognoscuntur. Super quo ad conscientiam ferenitatem Provinciales, & Visitatores deberent non dormire, sed omni diligentia zelare integram d. Constitutionis observantiam; ponderando se, aliosque, quibus illius observantia præcipitur, in transgressione mortaliter peccare, cum in re gravi contra Apostolicam Constitutionem operentur.

Si verò objiciatur, potuisse dictos libros à Superioribus, vel Sacrista alterationem recipere, addendo fictas satisfactiones. Dico, hoc non esse ita de facili præsumendum, cum verisimile non sit, quod ipsi non horreant tanta falsitate sibi ad gehennam fabricare. Sed ubi prudenter de alteratione constaret, esset ab attestations abstinentum, etiam si quodcumque malum timeretur, cum nec ad mortem vitandam sit pejerandum, vel Deus offendendus, *cap. Ita ne, 32. quest. 5.* Quod procedit etiam, quando prudenter de mendacio dubitaretur, cum non liceat cum dubio operari; sed vel est deponendum cognoscendo veritatem, vel testimonium omittendum, quamvis ceteri subscripserint; nam ex circumstantia juramenti, non reputatur sufficiens, ut quis captivè intellectum proprium in obsequium singulorum, quod fuerit satisfactum; sed necesse est, ut quisque prudens judicium de veritate retineat.

Formula attestations in praxi fortè hæc esse poterit.

Omnibus presentes inspecturis notum sit, qualiter examinaris, & diligenter præcognitis libris, qui ad præscriptam Constitut. Innocent. XII. Nuper de celebrat. Missar. asservantur in Sacristia hujus Conventus N. & in quibus respectivè adnotata sunt onera Missarum celebrandarum in Ecclesia dict. Conventus sum perpetua, & temporalia, tum manualia, & adventitia, ipsorumque satisfactiones, & adimplementum, repetum est, Missas ex vi legati celebrandas à die, &c. mensis, & anni, &c.

usque ad diem, &c. mensis, &c. anni, &c. Guardiani P. N. esse ..... (hic numerus exprimitur) & celebratas esse ..... Celebrandas vero insuius manualis elemosyna esse ..... & celebratas esse ..... Ac proinde nos infra scripti d. Conventus Sacerdotes, etiam cum nostro iuramento testimonium reddimus eis, ad quos spectas, omnibus dictis oneribus, prout in dictis libris notatur, & in eis refertur, esse satisfactum, & adimplementum datum. Es isto modo, &c. & non alias, &c. presentes propria manu subscripseras, solito Conventus sigillo munivimus. Datum, &c.

Ego N. Sacerdos cum iuramento attestor.

Et ubi aliqua adhuc adimplenda remaneant, numerus exprimitur, significando, an elemosynæ sint in esse, vel non.

§. III.

Oratoria.

Occasione examinis ad præfacta præmissa, locus aptus videtur, ut quædam pariter notentur de Oratoriis, & maxime privatis, quorum indultus plures Nobiles, & Domcelli à Sede Apostolica receperunt.

71 Quæritur. An in Oratoriis privatis possint Missæ celebrari.

Resp. Est certum, de Ordinariorum licentia non posse (nisi facultatem habeant id concedendi, autoritate delegata à Pontifice.) Nam nullo casu autoritate ordinaria ipsi possunt permittere, & indulgere, ut in privatis domibus Missæ per Sacerdotes, sive Sæculares, sive Regulares celebrentur, ad text. Trid. in decretis de observ. & evitand. in celebratione Missæ sess. 22. de sacrific. Missæ ibi: Neve pariantur privatis in domibus, atque omnino extra Ecclesiam, & ad Divinum tantum Cultum dedicata Oratoria, ab eisdem Ordinariis designanda, & visitanda, Sanctum hoc sacrificium à Sæcularibus, aut Regularibus peragi.

72 Et hinc patet, duo esse Oratoriorum genera; siquidem alia sunt Oratoria publica, quæ nimirum extra privatas domos, Episcopi auctoritate ad Cultum Divinum sunt erecta; & alia privata, quæ in privatis domibus, & intra domesticos parietes, vel in privato solo absque licentia, & approbatione Episcopi, à quovis ad orandum

possunt contrui; & quæ hodie sunt Oratoria, cras arbitrato domini esse poterunt Camera, ex observatis à Glofs. in Clement. Quia consingit, in verb. Altare, de religiof. domib.

73 Inter quæ nonnulla alia considerantur discrimina.

I. Quod Oratoria privata non habent jus asyli, nec in eis quis fruitur Immunitate Ecclesiastica; Nam hæc fundatur in reverentia loco sacro, & religioso debita; quæ qualitas in privatis non reperitur, sicut est in publicis, utpotè Episcopi licentia & canonica approbatione erectis.

II. Quod publica potest Episcopus visitare, ut videat, an honestè tractentur, & cum decencia; non verò privata; quia hæc non sunt loca sacra, pia vel religiosa, utpotè non erecta auctoritate Episcopi; adeoque ejusdem potestati non subjecta. Verum, ubi præcederet accusatio, aut denunciatio, vel publica fama, quod Oratorium indecenter teneretur, tunc posset Episcopus procedere super defectu in iudicio accusationis, denunciationis, aut inquisitionis, secundum ea, quæ habentur, cap. Qualiter, & quando, il 2. de accus. Et ita posset accedere ad Oratorium privatum ad videndum, an constaret de corpore delicti, ut dixit Petra tom. 2. comment. ad cons. 2. Florent. III. sess. 1. n. 60.

III. Quod in privatis non possunt publice teneri, & pulsari campanæ: bene verò in publicis.

IV. Quod publica debent habere januam in via publica, non tamen privata.

V. Quod in publicis Missæ celebrari possunt statim, ac ab Episcopo publico cultu sint canonico ritu erecta; ut ex allegat. textu Concilii. In privatis verò Missæ celebrari non possunt sine indulto Apostolico, adeò nec Episcopi ex causa id possunt permittere, prout dixit Sac. Congregat. Concil. quæ consultata; An Episcopus, assente Concilii Decreto, in pratoriis existentibus in domibus privatorum, celebrandi Missas licentiam ex causa concedere possit? Consue non posse, sed hanc licentiam petendam esse à Sede Apostolica, prout post Concil. Tridentin. habens observatum est, Fagnan. in 3. ad cap. Auctoritate, de censib. num. 12. Etiam ad effectum, ut infirmus pro Viatico com-

municetur, ut olim eadem Sac. Congreg. in terminis respondit Cardinal. Paleotto apud eundem in 5. ad cap. In his de privil. n. 13. Appellatione autem domus privata, venit etiam Domus Principis, & Palatium Baronis loci, ubi exercet jurisdictionem, ut ejusdem testimonio *ibid.* n. 17. eadem Sac. Congr. declaravit. Quæ aliàs etiam censuit: *Commissarium Cruciatæ non habere facultatem concedendi licentiam celebrandi in Oratoriis domesticis*, Fagnan. d. cap. *Autoritate* n. 30.

74 Sed quid dicendum, si necessitas esset præcisa, & communis; an Episcopus id permittere possit?

Resp. non potest urgere tanta necessitas, ut in domibus privatis celebretur; sed ad summum, ut extra Ecclesiam, & Oratorium publicum: ut tempore terræmotus; vel, si Ecclesia vetustate, aut igne corruerit, & similibus casibus. In quibus, communi necessitate urgente, potest extra Ecclesiam celebrari sine consensu Episcopi, si facile peti non possit; sed, cum non est multum distans, est expectanda ab ipso, vel ejus Vicario Generali, juxta cap. *Missæ*. & cap. *Concedimus de consecr. 1. dist. & Petram cit. n. 12. & 16.*

75 Quæritur. An audientes Missas in Oratoriis domorum privatis, satisfaciant præcepto de Missa audienda.

Resp. Articulus examinatur satis accuratè à Monacell. *form. part. 2. form. 13. tit. 13. n. 32. & sequent.* referente ordinarias clausulas indulti Oratorii privati. Cum in indulto hæc sunt: *in tua, ac familia præsentia*: clausula intelligitur de familia agnatitia, & consanguinea illius, cui indultum conceditur, quæ in eadem domo habitat, & ejusdem est commensalis, non verò de servili. Idèd non gaudent omnes familiares Indultarii (quorum appellatione veniunt, qui verè inserviunt, & vivunt expensis domini, ac sunt necessarii ad servitium, illius, sive sani, sive infirmi) sed ii solum, qui in actu celebratione Missæ servitio domini sunt necessarii; atque adeò alii, ut impleant præceptum Ecclesiæ de audienda Missa diebus Festis, ad Ecclesiam accedere tenentur, *ibid.* Monacellus objectis respondens.

Limitatur hoc in Oratoriis privatis Episcoporum, etiam Titularium, ut idem tradit etiam *dist. tit. 1. form. 1. n. 2. adnot. ad decret. communion. quotid.* adeòut interessen-

tes, etiam si extranei sint, quando Episcopi in eis celebrant, satisfaciant dicto præcepto, ut respondit S. Congreg. Conc. 22. Septembris 1640. & alibi sæpè. Nam induunt conditionem Oratorii publici. Vid. Fagnan. in 5. cap. *Quod nonnullis* n. 8. & 10. de privil.

Verùm hoc privilegio Episcopi etiam Titulares uti non possunt extra domum propriæ habitationis, ut ad tollendos abusus declaravit ead. S. Congr. 15. Decembr. 1703. *ut infr. n. 85.*

Limitatur etiam in Oratoriis privatis DD. Cardinalium, qui statim ac sunt sublimi Cardinalatus dignitate decorati, gaudent privilegio Altaris Viatici ad instar Episcoporum, absque alio indulto. Idèd audire Missam in eorum privatis Capellis sufficit omninò pro adimplemento præcepti diebus festis. Ita Monacell. *tit. 13. form. 2. n. 40. & sequent.* Nicol. Flosc. *ver. Oratorium* n. 3.

76 Advertendum, quòd mutans habitationem intra eandem Civitatem, vel etiam extra Diocesim unitur privilegio Oratorii privati priùs obtenti, apud Petram n. 32. Quoniam, cum privilegium sit personale, sequitur personam cui suffragatur in domo novæ habitationis, ad quam cum Familia transit. Prout est sensus clausulæ: *Ut in privato Oratorio tue solite habitationis*. Quinimò observat Pascuc. *ver. Oratorii cit. ver. Potest quoque*, quòd privilegiatus potest uti Oratorio, etiam dum ruri manet; sed interim non potest uti eo, quod est in Civitate, quia privilegium est restrictum ad solitam habitationem. Verùm in similibus mutationibus necesse semper est, ut Episcopus locum recognoscat, & de illius, ac paramentorum decentia judicium proferat.

77 Quamobrem est ponderandum cum Ventrigl. *prax. part. 2. adnot. 19. §. unic. n. 1.* executionem Indulti celebrandi Missam in Oratoriis domorum privatis committi Ordinariis, qui visitare tenentur locum Oratorii, priusquam pro executione Brevis licentiam concedant celebrandi Missam: & ita inspicere debent, an Oratorium sit decenter extructum, & ornatum cum necessariis pro celebratione: an sit lapis consecratus: an Altare debitæ altitudinis, latitudinis, & longitudinis, coopertum tribus mappis, cum Cruce cum Imagine Crucifixi,

fixi, & duobus saltem candelabris, tabula secretarum: an sint pulvinar, Missale, parva campanula, ampullæ vitæ cum manutergio, Calix cum Patena, Purificatorium, & cætera necessaria, benedicta ab habente potestatem: an locus sit liber ab omnibus domesticis usibus; & an præjudicet juribus Parochialibus, quia cum hoc præjudicio non esset concedenda licentia, per Quarant. *summ. Bullar.* 2. part. verb. *Missæ in princip.*

78 Petitur An indultum expiret morte Papæ concedentis?

Resp. Negative. Quia privilegia, quæ à Pontifice conceduntur, reputantur concessa ab eo, quatenus constituto in tali Dignitate, quæ post ejus mortem in suos Successores continuatur; & ideo privilegia concessa expirare non debent, per cap. *Si graciosè de rescript.* in 6. alleg. Petra n. 34. alios cumulans.

79 Queritur, An Regulares possint habere Oratoria, & Capellas intra Claustra, in quibus celebrent?

Resp. Vel intendunt celebrare in Altari portatili (quod non est aliud, quàm tabella quædam lapidea consecrata ab Episcopo, quæ faciliè in tenere quovis loco defertur; & propterea dici solet etiam Viaticum) aut fixo in Capella, vel Oratorio. Quantum ad primum, non est dubium eis prohiberi. Nam privilegium celebrandi in Altari portatili datum ante Concilium Prædicatoribus, & Minoribus, cap. *In his de privi.* ab eodem Conc. d. loc. est sublatum. Quod legitur in Const. Greg. XIII. *in. cap. Usus la 57. Bull. tom. 2.* in qua Pontif. restituit Jesuitis usum Altaris viatici universè à Trid. sublatum, ut ibi textus. Ideo, qui post Trid. perceperunt à Sede Apostolica specifica indulta, eo uti possunt.

80 Sed dubium est, an ceteri Regulares possint per communicationem privilegiorum cum Jesuitis, de Indulto participare.

Resp. Peyrin. *de privi. ad const. Pyri* §. 7. n. 34. affirmat. Quod sanè deduci non potest ex indulto Jesuitis dato: nam resistit clausula Greg. quæ exprimit motivum, quare Jesuitis restituerit usum d. Altaris, ibi: *Eatenus restitimus, ut inter Missiones &c.* ergo, ubi non est eadem causa finalis, nec favor privilegii debet intrare. Tum quia mens Concilii d. cap. videtur esse hujusmodi communicationes tollere. Alloquin frustratoria fuisset nova concessio Jesuitis,

quia per participationem poterant participare de indulto à Pio IV. facto Canonici Regularibus S. Salvatoris sub anno 1565. ut idem Peyr. cit. refert: Tum quia cessat ratio privilegii, quò olim Regularibus permittebatur celebrare super Altari portatili: etenim hodie habent Ecclesias consecratas, quibus prius carebant. Quare, supplicante olim Congregatione Peregrinorum Ordin. Præd. S. Congr. Cone. censuit concedendam esse privilegii Apostolici confirmationem celebrandi in Oratoriis, & Altaribus portatilibus in illis locis, in quibus nulla supposit communitas Ecclesiarum consecrarum, Fagnan. in cap. *in n. 8. de privileg.* & Pascuc. de *Miss. Sacrific.* pag. mibi 52. versic. Quare. Proinde à privilegio Altaris portatilis non solum protegentur, qui post Trident. illud expressè receperunt. Videtur enim illius generis esse, ut specialem mentionem requirat, adeoque quòd non intret communicatio, legatur Piassec. *prax. part. 2. c. 3. art. 6. n. 47.*

Vel volunt celebrare super Altari fixo in Oratorio, & tunc Fagnan. ubi supr. n. 15. dixi posse, sed nonnisi prævia licentia, & approbatione Ordinarii, qui locum visitaverit, aptumque divino cultui compererit. Hoc colligens ex textu Concilii *ver. Neve patiantur*, quo sustulit omnia privilegia celebrandi extra Ecclesiam, & publica Oratoria, etiam quoad Sacerdotes Regulares. Tria namque ibi Concilium interdicat. Primò, ne Episcopi permittant, ut Missa ab ullo celebretur in privatis domibus. Secundò, ne id fieri permittant in locis, quæ sunt omnino extra Ecclesiam, & Oratoria, ad divinum tantum cultum dedicata. Tertiò, præcipit, ut hujusmodi Oratoria prius designentur, & visitentur ab Ordinario.

81 Ceterum ibid. Fagnan. *sub n. 23.* refert, quod Sacra Congreg. olim respondit, Oratoria existentia in Monasteriis, vel Hospitalibus Ordinaria, vel Apostolica auctoritate fundatis non comprehendi in prohibitione Concilii, *vers. Neve patiantur*. Propterea passim videntur hæc Oratoria erecta in Infirmeriis, vel aliis locis Monasteriorum, quin præverit Ordinarii consensus; & visitatio. Siquidem de illis non verificatur, quòd sint omnino extra Ecclesiam; cum appellatione Ecclesiæ aliquando veniant Religiosorum Conventus, ut colligitur ex cap.

Alma mater de sent. excomm. in 6. cum tua Glos. in verb. Monasteriis, & cap. Abbas, S. hac autem 54. dist. Minusque, quod sint in aedibus privatis, cum sint in loco religioso. Et facilius hic per Petram n. 47. intrat communicatio privilegiorum: praesumiturque verisimilis voluntas Pontificis concedentis; maxime, quia ex communi usu, & praxi, ut dictum est, similia Oratoria fixa videntur in Claustris, & Infirmary erecta. Et inde videtur mens Sanctae Sedis esse, ut in casu Indultum per communicationem participetur.

Ceterum Superiores cautè debent procedere, & non nisi in locis decentibus, aliis usibus non deputatis, & pro praecisis necessitatibus, Oratoria cum Altari fixo ad celebrandum erigere. Cujus generis videntur esse Capellae in Infirmary constructae, quae deserviunt, ut in eis Misa audiant senes, & impotentes ad accedendum ad Ecclesiam.

82 Quæritur. An Regulares possint in Granciis habere Oratoria ad celebrandum?

Duas Granciarum species ad Monasteria pertinentium distinguunt DD. Fagnan. cit. d. cap. Auctoritate n. 2. in discept. de Granciis, & Petra n. 53. Quædam sunt simpliciter Granciae, & in sensu proprio: & aliud non sunt, quam domus rurales; seu praedia rustica sub proprietate, & dominio alicujus Monasterii, in quibus solent manere solum quidam Conventus pro agrorum cultura. Nec habent Ecclesiam aliquam, aut publicum Oratorium auctoritate Episcopi constructum, sed duntaxat privatum ad orandum. Hujusmodi Granciae non sunt, nec sacra, nec religiosa, neve loca pia, sed temporalia, & prophana. Nec in eis habet locum Constit. Innoc. X. incip. Instauranda la 27. Bullar. tom. 4. edita super suppressione parvorum Conventuum: nec ejusdem Decretum Ut in parvis il 32. ibidem super subreptione nonnullorum Conventuum jurisdictioni Ordinariorum.

Quædam verò sunt Granciae, solum improprie, & aliud non sunt, quam parvi Conventus dependentes ab aliquo principali Monasterio, cujus sunt membra veluti illi accessoria subjecta, & unita. Quorum aliqua quia ob reddituum tenuitatem non poterant sustentare Religiosos in numero sufficienti ad disciplinam regularem, fuerunt in dicta Constitutione ab Innocentio suppressae,

& secularizatae. Quædam verò, quia tempore Constitutionis habebant redditus, quibus res ipsa sustentabantur sex Religiosi, non fuerunt suppressae. Sed Pontifex eas in dicto Decreto subjecit Ordinariorum jurisdictioni, & visitationi, quandocumque actu in eis non alerentur saltem sex Religiosi, quorum quatuor essent Sacerdotes, & duo Laici.

83 Dubium itaque procedit non de Granciis secundae speciei, quia quantum ad istas debent discursari, sicut superius dictum est de Oratorii Conventuum: sed de illis primi generis, in quarum privatis Oratoriis, licet juxta jus antiquum ante Concilium, ut in d. cap. Auctoritate de censib. posset de licentia Episcopi, celebrari, post Concilium tamen prohibitum intelligitur. Hinc Sac. Congr. Conc. sub die 1. Maji 1687. ad dubium: An Sacerdos Regularis, absque peculiaris Sedis Apostolica indulto, possit in domo rurali Monasterii celebrare; respondit: Negative. Allegat Petra n. 53.

84 In Oratoriis privatis celebrari non potest in diebus Resurrectionis, Pentecostes, & Nativitatis Domini, Epiphaniae, Annuntiationis, Assumptionis B. M. V. SS. Apostolorum Petri, & Pauli, & Omnium Sanctorum, ut declaravit S. Rituum Congr. 17. Novemb. 1607. Nicol. cit. n. 3. Gavant. in rubr. Miss. part. 1. tit. 20. ver. Sciendum quoque.

Ad extremum hic ponitur novissimum Decretum editum à Sanctissimo D. N. Clemente XI. ad effectum, ut tollantur abusus, qui occasione celebrationis in Oratoriis privatis committi solebant.

85 Quoniam sancta sanctè tractanda sunt, ac praesertim tremendum incrementum Sacrificii Myserium, quod omni Religionis cultui, & veneratione peragendum est, propterea super observandis, & evitandis in celebratione Missarum in Sacrosanctis Oecumenicis Conciliis, & praesertim Tridentino sub cap. unico sess. 22. inter cetera statutum est, ut tantum Sacrificium solummodo in Ecclesiis, aut Oratoriis, Divino tantum cultui dicatis celebraretur, praecipiendo Episcopis, & locorum Ordinariis, ne privatis in domibus, atque omnino extra Ecclesias peragi paterentur; ac subinde sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissimorum S. R. E. Cardinalium ipsius Concilii Tridentini executioni, & interpretationi Praepositorum sa-

pè sapius per opportuna decreta obrepentes abusus eliminavit. Modernis tamen temporibus innocuit Sanctissimo Domino Nostro, quod nonnulli Episcopi sub prætextu privilegiorum, Capellis Episcopalis competentium, & complures Regulares, sub prætextu privilegiorum, quæ ipsis à Sancta Sede indulta noscuntur per huiusmodi privilegiorum dilatationem, sed potius excessum, & abusum in nonnullis Diocæsis præsertim Regni Neapolitani, ac ipsa Neapolis Civitate, ea sibi licere putant, quæ permissa non sunt, quinimò prohibita: siquidem nonnulli Episcopi, etiam in aliena Diocæsi, & extra domum propriæ habitationis, in privatis Laicorum domibus erigi faciunt Altare, ibique per unum, aut plures ex suis Capellanis vivificam Christi Hostiam immolare, Regulares verd in quibusdam Magnatum, seu aliarum Nobilium Personarum privatis Oratoriis, quæ certis quandoque ex causis à Sancta Sede Apostolica concedi solent, celebrare audent, vel plures Missas, quàm in ipsis celebrare sit indultum, vel absque præsentia Personarum, quarum contemplatione gratiose concessio emanavit, vel extra debitas horas, & post meridiem, vel illis etiam diebus, quibus per Constitutiones Diocæsanæ, aut etiam per Decreta Sacra Congregationis Concilii celebrari prohibetur, aut quæ in ipsismet Indultis Apostolicis excipiuntur, quominus in iis celebrari possit, aut etiam Altari portatili uti non videntur, in Sanctarum Sanctionum contemptum, & Sanctis Sacrificiis irreverentiam.

86 Quamobrem ad abusus huiusmodi eliminandos, & ad instaurandam venerationem erigendo Ministerio debitam, idem Sanctiss. Dominus Noster ex unanimi voto S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, in hærendo declarationibus aliis hac de re editis, expressè declarat, Episcopis, & his Maioribus Prælati, etiam si Cardinalatus Dignitate fulgentibus, neque sub prætextu privilegii clausi in corpore Juris, neque alio quocumque titulo, nullo modo licere, extra domum propriæ habitationis in domibus Laicis, etiam in propria Diocæsi, quod fortis intelligitur in aliena, etiam si Diocæsanæ consensus adhiberetur, erigere Altare, ibique Sacrosanctum Missa Sacrificium celebrare, seu celebrari facere: ac pari modo in Oratoriis privatis, quæ per Sanctam Sedem concessa fuerint, non licere Regularibus cuiusvis Ordinis aut instituti, seu Congrega-

tionis, etiam Societatis Jesu, aut etiam cuiuscumque Ordinis Militaris, etiam Sancti Joannis Hierosolymitani, aut aliis quibuscumque Sacerdotibus, etiam si essent Episcopi, in iis celebrare in diebus Paschatis Sanctissima Resurrectionis, Pentecostes, Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, aliisque anni Festis solemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis. In reliquis verd diebus, prædictis Regularibus, seu Sacerdotibus quibuscumque, etiam Episcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa, quæ in Indulto conceditur, celebrata fuerit, super quo celebraturus teneretur diligenter inquirere, & de eo se optime informare; atque illa etiam in casibus permixtis celebrari nequeat post meridiem, demandando propterea ulterius, ac declarando, in omnibus huiusmodi casibus, Personas quascumque dictas Missas audientes nullatenus Ecclesia præcepto satisfacere.

87 Quo verd ad Altare portatile iterum in hærendo declarationibus prædictis, censuit, licentiam, seu privilegia concessa nonnullis Regularibus incap. in his de privil. & per aliquos Summos Pontifices aliis Regularibus communicata, utendi dicto Altari portatili, in eoquo celebrandi absque Ordinariorum licentia in locis, in quibus degunt, omnino revocata esse per idem Sacrum Concilium: & propterea eosdem Regulares prohibendos, ac illis utantur, ac mandandum, prout præfatis Decreti tenore mandat Episcopis, aliisque Ordinariis locorum ut contra quoscumque contravenientes, quamvis Regulares, procedant, etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati ad pœnas præscribas per idem Sacrum Concilium in d. Decreto sess. 22. usque ad censuras lata sententia, tributa etiam eisdem facultate per hoc Decretum, ita procedendi, perinde ac si per Sanctam Sedem specialiter concessa fuisset. Et ita Sanctitas Sua declarat, & servari mandat. Romæ hac die 15. Decembris 1703.

CAPUT XI.

Officialis quoad Clausuram Monialium.

SUMMARIUM.

I Moniales omnes in concernentibus Clausuram subdantur Ordinariis,

- 2 Superioribus Regularibus causa solum visitationis localis permittitur ingressus in Clausuram, & semel tantum in anno.
- 3 Generalis potest secum assumere duos socios, ceteri ipso inferiores unicuique.
- 4 Numerantur casus, in quibus possit Confessarius ingredi Clausuram.
- 5 Regulares non pernoctant apud Monasteria Monialium.
- 6 Quid agendum, dum Monasteria sunt extra mœnia?
- 7 Episcopi, irrequisitis etiam Superioribus Regularibus, visitant Monasteria Monialium istis subiectis.
- 8 Possunt excommunicationem sibi reservatam imponere circa apositionem ostii Clausurae.
- 9 Vicarius Generalis habens ab Episcopo mandatum potest visitare Clausuram Monialium de Regularium regimine.
- 10 Decreta S. Congr. Conc. super visitatione facienda ab Ordinariis in Monasteriis Regularibus subiectis, usque ad n. 12.
- 13 Licentiam ingrediendi Clausuram an subscribas Superior Regularis?
- 14 Superiores Regulares non ingrediuntur Clausuram extra casus necessarios.
- 15 Absolutio violentis Clausuram petitur à Sede Apostolica.
- 16 Moniales exorcizantur in Ecclesia exteriori.
- 17 Monialis ascendens supra cellum violat Clausuram.
- 18 Licentia ingrediendi Clausuram non exequuntur, nisi de consensu Monialium.
- 19 Confessarius ingreditur cum Cocta, Stola, & Socio.
- 20 Qua veniant appellatione Clausura.
- 21 Monialis secretò violans Clausuram non absolvitur ab Episcopo.

1 **Q**uoad Clausuram omnes Moniales indifferenter subijciuntur Episcopis, etiam illæ, quæ à Regularibus reguntur, prout Concil. Trid. sess. 25. de Regul. & Monial. ubi cap. 5. statuit: Bonifacii VIII. Constitut. quæ incipit Periculoso, renovans Sancta Synodus, universis Episcopis sub obsecratione Divini Iudicii, & interminatione maledictionis æternæ, præcipit, ut in omnibus Monasteriis sibi subiectis, Or-

dinaria; in aliis verò Sedis Apostolica Auctoritate, Clausuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restituat, & ubi inviolata est, conservari maxime procurant.

Verùm jurisdictio circa Clausuram Monasteriorum Regularibus subsectorum competit Episcopo cumulativè cum Superiore Regulari, non autem privativè; adeò ut & circa eam is possit opportuna statuere ex Decreto Sac. Congregat. Concil. 1608. ut in lib. 11. Decr. fol. 31. & ex mox referenda Const. Alex. VII. sed juxta terminos a S. Sede eidem præfixos, & non aliter; quia est certum, quoad hoc Regularium jurisdictionem per Decreta Apostolica esse restrictam, & limitatam, modumque Superiori in locali Monasteriorum, & Monialium personali visitatione observandum, præfixum, prout ex dicta Const. Alex. la 156. Bull. tom. 5. ut infra.

2 §. 1. Felici &c. Presentibus perpetuo valituris sancimus, ut impofterum intra fines Italiæ, & Insularum adjacentium Generalibus, Provincialibus, Abbatibus, & quibuscumque aliis Superioribus Regularibus, quibus aliqui cura, & regimen Monasteriorum Sanctimonialium quovis modo incumbit, intra septa eorundem Monasteriorum nullatenus ingredi liceat, nisi ex causa visitationis localis, & hoc semel tantum in Anno, ita ut in eo Anno, in quo unus ex memoratis Superioribus visitaverit, alius Superior à visitatione hujusmodi se omnino absteineat.

§. 2. Quod si ob Clausuram, quæ à Sacra Trid. Synodo, etiam in Monasteriis exemptis, cura, & vigilantia Episcopi in primis committitur, aut ob aliam urgentem, ac necessariam causam oportuerit Superiorem Regularem eodem Anno plures ingredi septa Monasterii, tunc non aliter ingreditur, quàm cum presentiam Episcopi Diocesani, vel alterius persona Ecclesiastica secularis, boni exempli, ac maturæ ætatis, ab ipso Episcopo ad hoc specialiter deputata.

§. 3. Visitet autem Superior Regularis anteriorem Clausuram per se ipsum, non autem per alium, etiam si fuerit legitime impediens: quo casu differatur visitatio in aliud tempus, quo cessaverit impedimentum: & visitationem celeriter, & unica die, debita tamen cum diligentia, absolvat;

nec ante ortum Solis eam incipiat, nec post occasum protrahat.

§. 4. Neque ipse Visitator, neque ejus Socii ullam fumane in Monasterio refellionem.

§. 5. Porro si visitet Generalis, possit secum habere duos Socios sui Ordinis: si alius à Generali, unum tantum, exclusis omnibus alijs, etiam ratione officii.

§. 6. Qui quidem Socii assumantur exemplares, & maturæ ætatis: & in actu visitationis à Visitatore numquam separentur, sed eum aspicere, & ab ipso aspicì semper possint.

§. 7. Ac præterea Visitatori assistant quatuor Moniales ex senioribus Monasterii, quæ similiter, visitatione durante, numquam separentur à Visitatore, & Socijs. Reliquæ verò Moniales, & quæcumque alia Mulieres, & Puella seculares in Monasterio degentes, nisi legitime detineantur impedimento, conveniant omnes in Choro, antequam Visitator ingrediat interiorum Clausuram, & in eo permaneant durante visitatione, & quousque idem Visitator cum Socijs à Monasterio exierit. Ideoque curæ Visitator, ut tampestivè admonetur Abbatissa, seu Monasterii Præfella de præfutura die, & hora visitationis.

§. 8. Visitatio verò personalis fiat ad crateres, & omnino extra Clausuram Monasterii, & per ipsummet Superiorem dumsaxat, ut supra dictum est de visitatione interiorum Clausura.

§. 9. Ad hoc Confessor Sanctimonialium, tam ordinarius, quam extraordinarius minime ingrediat septa Monasterii, nisi ad Sacramenta Pœnitentia, Eucharistia, & Extrema-Unionis ministranda Monialibus, vel alijs personis infirmis ibi degentibus, necnon ad commendandam Animam Agonizantium, nec unquam ingredatur, nisi cum Socio, qui sit probæ vitæ, & maturæ ætatis, semperque maneat in ea parte Monasterii, qua Confessorem videre, & ab ipso videri semper possit.

§. 10. Insuper distinctè præcipimus memoratis Superioribus Regularibus, ut infra terminum duorum mensium, à publicatione præsentis Constit. compendiorum, revocent ad Clausura Confessores, eorumque Socios, Concionatores, & alios quoscumque Regulares apud Monasteria Sanctimonialium, vel assidue, vel ad tempus, quocumque titulo percellere solitas; neve permittant eosdem, seu alios Regulares, intra, seu propè septa Mona-

steriorum hujusmodi habitare, vel commorari; quin etiam infra eundem terminum, quascumque cellas, mansiones, seu cubicula propè Monasteria prædicta, ad usum memoratorum Regularium existentia, si Clausura Monasteriorum eorundem Monialium contigua sint, eidem Clausura includi, vel divisi omnino faciant; si verò sint extra septa, vendi, pretiumque in Monasterii utilitatem converteri; nec impofterum alia similia aprari, edificari, aut emi permittant. Quod si infra dictum terminum Superiores Regulares præmissa cum effectu non adimpleverint, teneatur Ordinarius loci, tamquam Sedis Apostolicæ Delegatus, illa adimplere, & omnino exequi, etiam invocata, si opus fuerit, brachij secularis auxilio.

§. 11. Verumtamen si Monasterium Sanctimonialium sit extra Mœnia Urbis, vel Oppidi, & Monasterium Regularium virarum, quibus Moniales sunt subiecta, sit intra dicta mœnia, vel è converso, habeantur, vel condueantur, si commode fieri possint, mansiones ad usum Confessoris, quæ non sint conjuncta, seu contigua ipsi Monasterio Monialium, sed ab eo penitus disjuncta, non solum per parietes, sed etiam per tella; sit autem utrumque Monasteriorum sit intra Mœnia, & unum ab altero, Episcopi judicio, multum distans, tunc habeantur, vel condueantur hujusmodi mansiones, ut supra distinctè, & separata à Monasterio Monialium, distantia ab ipso Episcopo recognoscenda, & approbanda; ita tamen, ut in mansionibus Confessoris, siue intra, siue extra Mœnia constitutis, excepto ipso Confessore cum suis Socio, alij Regulares, etiam si Superiores sint, minime pernolent.

§. 12. Si quis verò prædictorum Regularium aliquid contra præsentium senorem facere, vel moliri præsumpserit, aut adimplere neglexerit, ipso facto pœnata excommunicationis, & privationis omnium officiorum, quæ obinet, ac perpetua inhabilitatis ad illa, vel alia impofterum obtinenda, vocisque alius, & passiva, absque alia declaratione incurrat. Et nihilominus nullis privilegijs, & exemptionibus evaseri possint, quamvis ab Episcopo loci, tamquam ad hoc Sedis Apostolicæ Delegato, quovis, & quando opus fuerit, corrigi, & puniri valeat.

§. 13. Decernentes Ec. sicque & non aliter Ec. Sublata eis, Ec. Irrii, & inane Ec. Non obstantibus Ec. Dat. in Arce Ga-

dal-

dulphi tertio decimo Kalend. Novembris 1664.

Per quas amplas, & adeo pregnantibus clausulas, nulli dubitandum, quin omnia, & singula cassentur, revocenturque in contrarium privilegia: ipsæque, utpotè antiquæ, relinquuntur consuetudines, juxta efficaciam Decretis irritantis, cujus est omnem consuetudinem, futuram quoque, tollere, per Panimollam dec. 1. adnot. 2. n. 33. Sperellum dec. 161. n. 13. & dec. 179. n. 35. & vires clausulæ sublata, quæ tali operatur virtute, ut os claudat parti, & ab Judice facultatem aliter judicandi adimat, ex Barbosa de distion. distion. 102. n. 2, & communi DD.

7 Episcopi, quibus Trid. alleg. cap. & sess. negotium Clausuræ committit, possunt, etiam inconsultis, & irrequisitis Regularium Superioribus, Monasteria Monialium, quæ istis subduntur, quoad Clausuram visitare, ex Sac. Congregat. Conc. in una Colobrien. die 26. Maji 1640. apud Barbosa, ad sess. 25. cap. 5. de Regul. n. 13. ut infra: Sac. Congregat. Conc. censuit Episcopum Colimbriensem uti Sedis Apostolica Delegatum, potuisse quoad Clausuram Monasteriorum Monialium Conventus de Cellas Ordinis Cisterciensis, Regularibus ejusdem Ordinis subjeclorum, visitare, etiam assumpto secum Vicario Generali, & Confessario earumdem Monialium, Monialesque ipsas in iis, quæ ad eandem clausuram pertinent, examini subicere, semoris etiam suspitione violata clausura, ac quacumque Superiorum Regularium negligentia, ipsique inconsultis, & irrequisitis; ac insuper eidem Episcopo licuisse Rectorem Collegii dicti Ordinis, ex supradicta causa inobedientem, declarare in pœnam excommunicationis, ac alias communitatis incurrisse.

8 Et prius sub 24. Septembris 1622. censuit licere Episcopo visitare Monasteria Monialium Regularibus subjeclorum, & singulas Moniales absque interventu Regularium aliqui inconcernentibus Clausuram; lib. 12. Decr. fol. 111. Et aliàs in una Recinen. 1638. lib. 11. Decr. fol. 31. ad septimum censuit, posse Episcopum ingredi Clausuram saltem duobus honestis, & gravibus viris comitatum Et in una Viterbien. die 26. Junii 1617. apud Nicol. Lucubrat. lib. 3. tit. 1. n. 3. & Panimoll. dec. 94. adn. 3. n. 56. ubi quærebatur: An Episcopus ad Clausuram custodiendam,

etiam in monasteriis Regularibus subjeclis, possit excommunicationis lata sententia pœnam sibi reservatam imponere circa apertionem ostii Clausuræ extra casus indigentia, necnon circa accessus, & colloquia cum Monialibus; diuque excommunicatio liget nedum Regulares ucedentes; verum etiam Moniales, facta de illis mentione, adedut Superior Regularis ad hujusmodi excommunicationis absolvere nequeat?

Sac. Congr. Card. Conc. Trid. Interpretum respondit: Episcopum posse.

9 Et Episcopus nedum per se ipsum, sed etiam per suum Vicarium, potest in resipientibus Clausuram Monasteria visitare ut notat Sperell. dec. 99. præsertim cum ad id habet Vicarius speciale mandatum; ubi num. 27. testatur se super hoc favorabilem obtinuisse à S. Congr. Conc. resolutionem tenoris, qui sequitur. „ S. C. Cardinalium „ Concilii Trident. Interpretum ad utrum „ que dubium respondit, non solum Episcopum, sed etiam Generali ejus Vicario „ ad hoc speciale mandatum habenti, licet „ re pro Clausuræ visitatione ingredi septa „ Monasteriorum Monialium Regularibus „ subjeclorum, tametsi nulla rationabilis „ violatæ Clausuræ suspicio irrepperit, & „ acriter reprehendit Rodericum, quod „ hac de re tam audacter locutus fuerit.

In eo reprobatur Roderic. quod dixerit tom. 1. qq. quæst. 47. art. 10. „ Tridentinum „ eo decret. cap. 5. sess. 25. non concedere „ Episcopis licentiam ingrediendi Monasteria Monialium, subjeclia etiam Regularibus, ut videant, si clausura est inviolata, sed tantum concedere, ut postquam „ scriverint esse violatam, procurent juxta „ terminos juris ipsam restituui, & restaurari, monendo Prælatos dictorum Monasteriorum, ut clausura restauretur: „ quod si admoniti intra sex menses, hoc „ emendare neglexerint, tum iidem Episcopi, etiam ut Legati Sedis Apostolicæ, eorum defectum auctoritate Apostolica possunt supplere. Hæc ille ibidem sed nimis laxo calamo, ideo à Congreg. reprehenditur.

Tale mandatum est in Vicario necessarium, ut licentiam ingrediendi Monasteria concedere valeat, prout in una Mediolanen. lib. 2. Dec. fol. 174. eadem S. C. firmavit.

10 Ceterum in visitatione Monialium Regularibus subiectarum sunt ab Ordinariis observandæ Responsiones Sacræ Congreg. Conc. ad dubia eidem super ea re proposita à P. Francisco de Monelia Min. de Obs. Procuratore Generali.

„ I. An Episcopus visitaturus Clausuram Monialium Regularibus subiectarum teneatur ante accessum ejusdem Monialibus præfinire diem, & horam visitationis?

„ II. An in Ecclesiis earundem Monialium non Curatis, visitare possit Sanctissimum Sacramentum, Oleum Infirmorum, Confessionalia, Sepulturas, ac Reliquias inibi existentes, & quatenus affirmativè?

„ III. An in casu resistentiæ Monialium possit fores Ecclesiæ frangere, Tabernaculum violenter aperire, Ecclesiam interdicere, & Eucharistiæ Sacramentum ad aliam Ecclesiam transferre?

„ IV. An Episcopo Monasteriorum Clausuram visitare volenti, dictæ Moniales teneantur erigere in Ecclesia exteriori, vel interiori Sedem cum Baldachino, vel solummodò sufficiat illi stratum præparare in utraque Ecclesia?

„ V. An Episcopus dictam Clausuram visitaturus, præterquam convitatores, possit pro suo libito secum ducere intus Monasterium alias personas, sive Ecclesiasticas, sive Sæculares, indeterminate vel in certo, & præfixo numero?

„ VI. An Episcopum dictorum Monasteriorum Clausuram visitaturum teneatur Moniales omnes excipere personaliter cum Cruce, & Cantico Benedictus?

„ VII. An dictæ Moniales teneantur in ipso Clausuræ ingressu adornare stratum ibique genuflectenti Episcopo Monialis aliqua porrigere debeat Crucem deosculandam?

„ VIII. An Episcopus Clausuram ingressus possit pro suo libito convocare dictæ Moniales omnes in Choro interiori aut alio loco, & ad eas sermones habere?

„ IX. An absolutè, & indifferenter visitare possit Cellas dictarum Monialium, etiam quoad non pertinentia ad Clausuram.

Ad quæ die 19. Januarii 1686. Sac. Congreg. S. R. E. Card. Conc. Trid. Interpretum respondit.

Ad I. Negativè.

21 Ad II. Censuit dandum esse Decretum

in Florentina Juris visitandi tenoris infra scripti. „ An Archiepiscopus, seu de ejus mandato Vicarius Generalis possit visitare Sanctissimum Sacramentum, Olea Sacra, Confessionalia, & sepulturas in Ecclesiis Monialium Regularibus subiectarum? Die 29. Julii 1684. S.C.C. Resp. negativè, nisi in his, quæ concernunt observantiam Clausuræ, & quatenus non adsit legitima consuetudo in contrarium.

Ad III. Negativè, nisi in casibus spectantibus Clausuram.

Ad IV. Sufficere preparationem strati.

12 Ad V. Servandas esse Constit. Apostolicas Greg. XIII. Dubiis, quæ emergunt, Nos omnem hæsitationis materiam tollere, & viam scandali præcidere, ac Sanctimonialium quieti consulere volentes, harum tenore auctoritate Apostolica declaramus, Prælatos omnes tam Sæculares, quàm Regulares, quibus cura, & regimen Monasteriorum Monialium, quovis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria prædicta, ita demum uti posse, si id faciant in casibus necessariis, & à paucis, iisque senioribus, ac Religiosis personis, comitati.

Ad VI. Negativè.

Ad VII. Idem negativè.

Ad VIII. Posse.

Ad IX. Negativè.

13 Pro facultate concedendi licentiis ingrediendi Clausuram Monialium, Trid. utitur disjunctiva, vel, ibi: *Ingredi autem intra septa Monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* Ex quibus inferri potest, ad licitum ingressum sufficere obtinuisse illam, vel ab Episcopo, vel à Superiore Regulari; qui semper, cum etiam ipse debeat concedere, subscribit post Episcopum ex S. Congr. Conc. in una Vincentina 16. Februar. 1627. Nicol. Flosc. ver. Moniales n. 29. & nil potest addere, vel mutare ibid. Satis necessaria vide sup. c. 3. n. 5.

Licentiæ autem hujusmodi, non nisi ex causis necessariis sunt concedendæ, ex Trident. alleg. cap. 5. Quinimò obtinentes licentiam ingrediendi ex causa, si ingrediantur pro libito & sine causa necessaria, ipsaque abutantur, incurrunt ipso facto

facto excommunicationem Papæ reservatam, ex Const. Greg. XIII. *Ubi gratia* la 28. Bullar. tom. 2.

14 Prælati item Regulares habentes Monasteriorum curam, sub eadem censura non possunt extra necessitatis casum clausuram Monasteriorum Monialium ingredi, ex ejusdem Greg. Constit. *Dubius sub eadem ibid.* Casum verò necessitatis, Alex. VII. *ubi supra*, restrinxit ad tempus visitationis.

15 Ingressus in clausuram ad malum finem, hoc est, ad actus venereos, est casus reservatus Sedi Apostolicæ, ut in Decreto Clem. VIII. de quo *cap. 2. n. 7.* Et infert excommunicationem reservatam Papæ, etiam si violatio clausuræ fiat propria auctoritate, & non sub prætextu licentiarum, ut ea de re consuleat respondit S. C. C. in *Sabinen. 3. Jul. 1632. Monac. for. part. 2. for. 15. n. 24. tit. 15.*

In omni item casu, quo clausura, etiam non licentiarum prætextu, nec ad malum finem, per ingressum violatur, incurritur censura lata in *d. cap. 5. Trid.* quæ ibi non reservatur. Tamen ex stylo Curie in isto etiam casu pro absolutione recurritur ad Sacram Pœnitentiarum, ut notavit Pignatell. tom. 10. *consul. 100. n. 25.*

Violatur etiam clausura ab introducentibus in eam pueros cujuscvis ætatis, ut dixit *cap. 32.*

Etiam Moniales extra clausuræ terminos absque Sedis Apostolicæ licentia egredientes, easque comitantes, & recipientes, ac concedentes licentiam, innodantur censura Papæ reservata, ex Constit. S. Pii V. *De heri* la 18. Bullar. *ibid.* in qua excipiuntur casus magni incendii, lepra, & epidimie, prævia cognitione, & approbatione Episcopii. Sed nonnisi pro necessitatis tempore, ut ibi *rec.*

16 Non potest Monialis energumena, etiam à proprio Confessario, intra Monasteriis septa exorcizari; sed id agendum est in Ecclesia exteriori coram duobus, vel tribus scæminis consanguineis; januis clausis, obtenta prius à S. C. licentia, ut in *Bononien. 14. Maji 1645.*

17 Moniales ascendentes supra tectum violant clausuram, ex Sac. Congr. Conc. in *una Comen. 16. Septemb. 1609. & in Licien. 16. ejusdem mensis*, quæ mandavit absolvi quasdam Moniales, quæ bona fide ascende-

Official. Cur. Eccl.

rant supra tectum ad siccanda frumenta, vel videndum aliquod festum, cum expressa prohibitione illuc ultra ascendendi, apud Nicol. cit. v. *Moniales n. 35.* Idèd cautè loquendus Diana *coar. tom. 5. tr. 1. ref. 83. n. 2.* Nam certè Monialis super regulas gradiens, non dicitur esse in clausura, sed extra ambitum, & illius terminum.

18 Licentiæ à Sede Apostolica datæ mulieribus ad ingrediendum clausuram Monialium, exequendæ non sunt, nisi prævio Monialium consensu, capitulariter expectato; aliàs non suffragantur, ex Const. Urb. VIII. *Sacrosanctum* la 31. Bullar. tom. 4.

Habens licentiam intrandi pro uno servitio, si postea intret pro alio, violat clausuram. Sac. Congr. in *Pistavien. 1. Octobr. 1630. Nicol. v. Claus. n. 40.*

19 Confessarius debet ingredi clausuram cum cocta, & stola, & non aliter, S. Cong. in *una Lucen. 22. Decembr. 1620. Nicol. cit. n. 35.* Et semper debet secum habere socium maturæ ætatis, hoc est 40. annorum, quæ præsumitur ætas matura.

20 Appellatione clausuræ venit illud spatium muris cinctum, & terminatum, quod continetur intra januam Monasterii semper clausam, text. in *c. Exivi de verb. signific. in 6.* ubi declaratur, nomine clausuræ venire dormitoria, claustra, & interiores officinas: inter istas non incongruè ponuntur horti. Unde Sac. Congr. Conc. 16. Octobr. 1578. censuit, hortos, vel silvas muratas, aut fovea circumdatas comprehendi sub clausura. Nicol. v. *Monial. num. 34.* Legenda etiam est Constitut. Gregor. XIII. *Deo Sacris* la 8. Bullar. tom. 2. ex qua habetur sub clausura contineri illud spatium, ad quod Sæcularibus sine licentia ingressus licitè non patet.

Quare à Moniali violatur clausura, quoties toto corpore extra clausuræ terminum, etsi ad modicum tempus, se ponit; quia tunc verificatur, quòd egrediatur à Monasterio, & sit extra terminum clausuræ, quod non licet, ex d. Gregoriana; solum à mortali excusatur, si manum, vel pedem extra clausuram extendat, modò non toto corpore extra eam sit, ut per Donat. *prax. reg. tr. 4. tit. 4. q. 25.*

21 An autem Episcopus possit Moniales absolvere delinquentes, etiam se-

F cre-

creto circa violationem clausuræ? Resp. Negative, ut ex Sacr. Congr. Conc. refert Fagnan. in c. 1. ad c. dilectus de temp. ordinat. n. 32. & 33. ubi consultat: An, si Monialis aliquis Monasterii, jurisdictioni Regularium subiecti, secreto deliquerit in materia clausura, in foro conscientia absolvi possit vigore ejusdem decreti in cap. 6. sess. 24. de ref. ab Episcopo, cui tamquam delegato in iis, quæ ad clausuram pertinent, auctoritas tributa est decreto cap. 5. sess. 25. de Regul. stante prædicta Bulla S. Pii V. Decori. Respondit Non posse. Quod in Fagnan. hoc fortè Pignatell. ubi supra, & Monacellus cit. p. 1. in append. adnot. ad Const. 8. S. Pii n. 4. non observarunt.

Cum enim Bulla sit contestata post Concilium; censetur derogatio Concilio: & Bullam S. Pii habere locum etiam in occultis, recenset ibid. n. 31. fuisse à Summo Pontifice declaratum. Et n. 30. exhibet aliam S. Congr. Conc. declarationem, quæ interrogata: Sed numquid Episcopus facultate sibi tributa in d. c. 6. sess. 24. in casibus occultis post Concilium ex nova lege Sedis Apostolica reservatis, etiam cum clausula, Non obstantibus, absolvere possit? Censuit non posse. Et in specie, cum dubitatum fuerit: An Episcopus, & Inquisitores possint hodie ex d. cap. 6. sess. 24. absolvere lapsos in hæresim, non obstante Bulla Cæne Domini? Censuit Bullam derogasse decreto c. 6. Fagnano in similibus fides est adhibenda: ad plures enim annos fuit Sac. Congr. à secretis, & inde optimè peritus in resolutionem notitia.

CAPUT XII.

Officialis quoad Conciones.

SUMMARIUM.

- 1 Approbatio, & licentia Superioris est necessaria in Regularibus ad concionandum.
- 2 Petenda est etiam benedictio ab Ordinario.
- 3 Regulares, si Episcopus contradicat, nec in propriis Ecclesiis predicare possunt.
- 4 Omnes unius Conventus Concionatores requirit Episcopus suspendere.
- 5 Necessitas benedictionis petenda, quos casus, & loca comprehendat?

- 6 Cum Episcopus prædicat, Regulares docent, si ipse velit.
- 7 Possunt prohiberi, ne prædicent, cum prædicatur in Parochiali.
- 8 Ad prædicandum in Ecclesiis non suorum Ordinum, egent etiam licentia Episcopi.
- 9 Potest Episcopus examinare Regulares prædicaturos in Ecclesiis alienis.
- 10 Ex privilegio Provinciales Minorum possunt Concionatores approbare: ubi de examine præmittendo.
- 11 Stipendia Concionatoribus debentur, & à quibus?
- 12 Regulares non sibi, sed Monasterio ea acquirunt.
- 13 Fratres de Corpore Observantia pecunias Concionum recipere nequeunt.
- 14 Collatio stipendii pro concionibus non est simoniacæ.
- 15 Finis Concionatorum qualis?
- 16 Disposita ab Alexandro VII. pro Concionatoribus Monialium præservim Urbis.
- 17 Concionari non debent, nisi Sacerdotes, vel Diaconi.
- 18 Sedilia in Ecclesia Laicis permessa, removenda, dum sunt causa rixarum.

1 **N**ULLI Regularium concionari etiam in sui Ordinis Ecclesiis conceditur, quin prius per ejusdem Superiores, prævio morum, & scientiæ examina, ad exequendum munus approbetur, & licentiam obtineat, prout in terminis decrevit Trid. sess. 8. cap. 2. de reform. ibi: Regulares verò cujuscunque Ordinis, nisi à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Ecclesiis suorum Ordinum, prædicare non possint.

2 At id non sufficit, sed ulteriùs ab Ordinatione benedictio est petenda, ut ibi: Cum qua licentia personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere debeant, antequam prædicare incipiant. Quod Gregorius XV. Constituit. Inscrutabili 18. Bullar. tom. 3. & deinde Clem. X. Constit. Superna magni la 7. Bullar. tom. 5. confirmarunt.

Neque est necesse, quòd petens eam obtineat, ut per hæc ipse Clemens decrevit: Regulares, qui in Ecclesiis sui Ordinis prædicare voluerint, teneri ab Episcopo Diocesa-

no benedictionem petere: predicare tamen pos-
se; quamvis illam non obtinuerint.

3 Intelligitur tamen, si Episcopus non
prohibuerit: quia in casu Pontifex ibidem
sed prius Trid. sess. 24. cap. 4.) clarè expri-
mit non licere: Quod si Episcopus benedictio-
nem non concesserit, sed etiam contradi-
xerit, nec in pradiis quidem Ecclesiis licere
Regularibus predicare. Et statim subdit: Epi-
scopum tamen absque iusta, & rationabili cau-
sa contradicere non debere. Quam causam non
tenetur Regularibus significare, ut cum aliis
testatur Antonellus de regimin. Eccles. lib. 7.
cap. 13. sub n. 6. Et videtur esse juxta teno-
rem Constitutionis, in qua §. 6. eos, statui-
tur, Episcopum non teneri significare Regu-
laribus causas, ob quas Confessarios à se
simpliciter approbatos ad Confessiones sacu-
larium ab iisdem audiendis suspendat.

4 Non posse tamen Episcopum generatim pro-
hibere Regularibus, qui in Ecclesiis suorum
Ordinum prædicant; idem Clemens subjun-
git. Propterea ad tempus potest in eisdem
officiis prædicationis, per aliquos Religio-
sos exercendum, interdici; at non pro
semper, & cum singulorum exclusionem.

5 Necessitatem benedictionis petendæ ibi-
nem extendit Pontifex etiam ad alios ca-
sus, & loca, his verbis: Et hujusmodi be-
nedictionem teneri etiam Regulares, petere, si
in quibuscumque Oratoriis sui Ordinis sermo-
nem coram populo, vel in Ecclesiis, aut ad
crates Monasteriorum Sanclimonialium eorum
jurisdictioni subiectarum, licet clausis januis, &
nullis secularis ibi intersit, habere voluerint.

Unde apparet, Pontificem loqui, tam
de prædicatione, quæ habeat tractum suc-
cessivum, in qua scilicet possit assignari
principium, medium, & finis, ut potest in
ea ad longum tempus, Quadragesimæ, sci-
licet, Adventus, & per Annum; quàm de
illa, quæ unico absolvitur actu, ut evenit
in Sanctorum festis, in quibus ab uno, vel
altero habetur sermo ad populum. Et idem
in una Vercellensi resolvit S. Cong. Conc. 31.
Martii 1643. Pignatell. tom. 1. consult. 268.

Verum non est necesse, quod pro sin-
gulis Concionibus Quadragesimæ, & ad
aliud longum tempus continuatis, singulis
diebus petatur benedictio; sed sat est petere
in principio, & obtinere. Quod certè est
juxta mentem Trident. d. sess. 5. cap. 2. in

illis verbis, Antequam prædicare incipiant.

6 Hora, qua vel ipse Episcopus prædica-
re, vel ab alio solemniter, & non privatè,
concionem audire velit, debent Regulares
à Concionibus in Ecclesiis propriis cessare,
si ipse sic disposuerit; ut clarè habetur in
Clementina Dudum de sepult. §. Nos autem
Ec. ibi: Ordinamus, dictorum Ordinum (Præ-
dicatorum, scilicet, & Minorum) Frates
in Ecclesiis, & locis eorum, ac in plateis com-
munibus liberè valeant Clero, & Populo prædi-
care, ac proponere Verbum Dei: hora illa dum-
taxat excepta, in qua locorum Prælatis prædicare
voluerint, vel coram se facere solemniter prædicari.

7 Imò prohibere potest, ne in suis Ecclesiis
prædicent tempore, quo in Ecclesia Paro-
chiali prædicatur: & hunc esse sensum Trid.
sess. 24. c. 4. constat ex textu: Moneant Epi-
scopus populum diligenter, tenori unumquem-
que Parochia sua interesse, ubi commodè id
fieri potest, ad audiendum Verbum Dei. Nul-
lus autem Sacularis, siue Regularis etiam in
Ecclesiis suorum Ordinum, contradicente Epi-
scopo, prædicare præsumat.

8 In Ecclesiis verò (sequitur Trid. cap. 2.
cit.) quæ suorum Ordinum non sunt, ultra li-
censiam suorum Superiorum, etiam Episcopi
licentiam habere teneantur; sine qua in ipsis
Ecclesiis non suorum Ordinum, nullo modo
prædicare possint: ipsam autem licentiam gra-
tis Episcopi concedant. Quod confirmat Gre-
gor. XV. d. Constit. Inscrutabili.

Non solum pro Ecclesiis non suis egent
licentia, sed etiam si in plateis, aliisque locis
prædicare velint, ut habetur in Trid. d. sess.
5. c. 2. & sess. 24. cap. 4. ubi utitur adverbio
etiam, quod ampliat præfata decreta ad sen-
sum, ut nulli Regularium liceat prædicare
in aliquo loco, quicumque sit, sine benedi-
ctione, vel licentia Episcopi, aut Episcopo
contradicente; etiam si in Ecclesiis proprii
Ordinis esset concionaturus. Donat. Prax.
Reg. tom. 3. tract. 6. q. 19.

Et quia non sumus in iis, quæ spectent ad
Ordinem, sed ad jurisdictionem, nomine
Episcopi venit quilibet Ordinarius loci,
quamquam Episcopus non sit.

9 Ab Episcopo facultatem concedente,
item examinari possunt, ut Clem. X. ibi-
dem: Possit autem Episcopus licentiam con-
cessurum Regularibus, in Ecclesiis, quæ suo-
rum Ordinum non sunt, prædicare volentibus,

illos, quamvis ab Universitatibus, aut Magistratibus laicis nominatos, etiam si Episcopi antecessores per tempus immemorabile hanc licentiam absque examine concedere consueverint, quoad doctrinam examinare, si ita ipsius arbitrio, quod moderatum, & discretum esse debet visum fuerit: & licentiam predicandi semel iisdem concessam ob rationabiles causas, licet occultas, predicationem tamen concernentes, suspendere.

10 In Ordine Fratrum Minorum ex vi Regulæ solus Generalis potest Prædicatores approbare; ex privilegio tamen Clementis IV. Constit. *Virtute conspicuus* la 4. §. 6. Bull. rom. 1. conceditur Provincialibus, & districtoribus in Capitulis Provincialibus congregatis; sub quibus veniunt etiam Congregationes intermedie, vim Capituli habentes, Marchant. inc. 9. Regula S. Francisci tit. unico q. 1. concl. 2.

Tenetur autem Superiores, priusquam patentes institutionis concedant, suos Religiosos examinare, ut de ipsorum idoneitate ad exercendum tanti ponderis ministerium iudicium forment, nec ad id satis est per litteras testimoniales instrui, quod tanto tempore in studio Theologico fuerint occupati; nam, praterquamquod plures inepti eliguntur, strictius onus Superioribus imponitur à Leone X. Constit. 21. Bullar. rom. 1. ibi: Nullus, tam Clericus Sæcularis, quam Regularis, ad huiusmodi officium exercendum admittatur, nisi prius per Superiorem suum repectivè diligenter examinatus (in qua re conscientiam ipsius Superioris oneramus) ac morum honestate, doctrina, probitate, prudentia, & vita exemplariante ad illud aptus, & idoneus reperitur.

11 Quantum ad alimenta, & stipendia Concionatoribus debita, Trident. s. sess. 24. c. 4. per hæc modum præscribit: Mandat, ut in Ecclesia sua ipsi (Episcopi) per se &c. in aliis autem Ecclesiis per Parochos (scilicet prædicent) fide, iis impeditis, per alias ab Episcopo, impensis eorum, qui eas præstare, vel tenentur, vel solent, deputandos.

Tenentur autem, qui Prædicatorem nominant, & eligunt, alique, qui quamquam eundem non eligant, consueverant tamen eidem stipendia præstare, si consuetudo non adsit, obligari Parochum de redditibus beneficii, firmat Sperellus dec. 70. n. 15. & ubi non sufficiunt, cogendus est populus

subsidium; nisi aliunde certi reperiantur redditus, ad id relictæ: videatur Panimoll. dec. 91. adnot. 2.

12 Sibi tamen Concionatores, si sint Regulares, stipendium non acquirunt, sed immediatè Monasterio, Donat. rom. 1. pars. 2. tract. 11. q. 3. & in terminis cap. exiis in 6. de verborum significatione §. Ne alium, ibi: Monachus res sibi oblatas, concessas, vel donatas, Monasterio acquirit. Et Conc. Trid. sess. 24. de Regul. & Monial. cap. 2. Nemini igitur Regularium, aut, tam virorum, quam mulierum, liceat bona immobilia, vel mobilia cuiuscumque qualitas fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus possidere, vel tenere; sed statim ea Superioribus tradantur, & Conventui incorporentur. Idem legitur in decret. pro reform. Regul. Clem. VIII. §. 3. innovatis ab Urban. VIII. Constit. nullius sub la 28. Bullar. rom. 4.

13 Pro illis de corpore Observantiæ, si-ve sint Observantes, si-ve Reformati, Discalceati, & Recollecti (quibus ex Regula, & Constit. Nicolai III. Clem. V. & Innoc. XI. est prohibita quilibet civilis receptio, & contractatio pecuniæ) Capit. Generale Tolos. 1633. tit. de Prædicatoribus (cujus statuta olim confirmata fuere ab Urbano VIII. Orb. Seraph. rom. 4. tit. de Prædicatoribus) sic statuit: Prædicatores quicumque elemosynas Prædicationis prætextu oblatas penitus non recipiant; nec de illis sub quovis prætextu, vel quovis colore disponere, aut quomodolibet trahere præsumant, & audeant: sed si, absoluta Prædicatione, vel ante contigerit fieri, à quovis genere personarum, Prædicatoribus ipsi elemosynarum oblationum, respondens, Syndicis Conventuum dumtaxat liberè, & integrè transmittendam, & consignandam fore. Addit contra transgressores poenas. Quod si confisterit quempiam Prædicatorem per se, aut per alios pecuniam recipere, vel recepisse, proprietatis poena omnino puniatur, & ædibus legitimis per sexennium privetur: quam poenam etiam Guardiani subeant, si eorum culpa, vel negligentia contraheri contigerit. Quod totum in forma specifica Constituit. Exponi nobis sub die 16. Octobris 1685. confirmavit Innocentius XI. Directorium Trium Ordinum. Constituit. 6. eandem per extensum referens

reus. Et Urbanus VIII. *Const. Milanensis* in 283. *Bull. rom. 9.* pro restituendo, & conservando disciplinæ Regularis candore in Ordine memorato, hæc cæteris addit: Omnibus, & singulis prædicti Ord. Concionatoribus, ultra pœnas in proprietarios per ejusdem Ord. statuta fulminatas, in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub privatione Officiorum, quæ obveniunt, ac perpetua inhabilitatis ad quacumque officia, gradus, & dignitates imposterum ipso facto incurrendis, præcipimus, & mandamus, ut de prædictis elemosynis per se nullo modo disponant, nec eas ab offerentium manibus in suas recipiant, vel in Procuratoris, vel alterius deponi faciant, sed easdem integras Superiori Provinciali significant, qui de illis juxta Regula præscriptum disponat.

14 Neque excusatur quis ab onere præstandi concionatori, præter alimenta, stipendium, ex capite, quod talis consuetudo, vel pactio de mercede sit nutritiva peccati, utpotè simoniaca; quia id esset verum, quando daretur pro ipsa concione, ut actio spiritualis est, pro quacertè merces minimè datur; sed confertur dumtaxat pro servitio, & laboribus extrinsecis, per accedens adjunctis, præviis, vel comitantibus ipsam actionem sacram; ut est, se conferre de loco ad locum, locare suam libertatem, ac ea se privare, se obligando ad prædicandum in tali loco, & pro tanto tempore, Quadragesimæ, Adventus, vel alio, ad quæ gratis præstanda quis non obligatur; quæ omnia sunt quid temporale, & pretio extimabilia, adeoque digna mercede: quæ proinde sine labè simoniaca conferri potest ut cum aliis tenet Engel. *Collect. univ. Jur. Can. lib. 5. tit. 3. §. 3. n. 5. Sperell. dec. alleg. à n. 13.*

15 Et ex eo plures volunt posse concionatorem, quin simonicus censeatur, quæzere concionem, in qua pinguior colligatur elemosynæ; verum, licet in casu ex dictis excusetur à simonia, tamen ab avaritia non est immunis: potius enim quærenda sunt loca ad Deo fructificandum aptiora, quam ad sibi temporalia lucranda, Sperell. *n. 14. vid. infr. t. 49.*

16 Pro concionatoribus in Ecclesiis Monialium præsertim Urbis Alex. VII. *Const. Sacrosancti 50. Bullar. rom. 5. §. 4.* decrevit, ut infra: Confessores quoque, & concionatores nihil omnino quovis pretextu à Monialibus ac-

cipere possint sub eisdem pœnis (§. 3. enumeratis) præter duos Julios moneta prædicta in pecunia numerata, si per institutum regulare licuerit, per quotidianis eorum alimentis ad tempus servitii præstiti, & non ultra, Procuratori Conveniens respectu solvendo; sin minus, equivalentem vini, frumentique portionem Syndico consignandam.

17 Munus concionandi in praxi regulariter committendum non est, nisi Sacerdotibus, vel constitutis in ordine Diaconatus, ut S. C. Episc. in *Caputaquen. 14. Decemb. 1696.* Quod expressum fuit in edicto publicato anno 1705. de mandato Clem. XI. pro observantia ritus servandi in publica expositione SS. Sacramenti tempore 40. horarum, Monacell. *for. part. 2. for. 8. tit. 13. n. 6.*

18 Hic ad rem est subnectere, quod, cum occasione sedilium, & scamnorum sæpè Laici inter se certent, & inde scandala oriantur, debeat Episcopus in suis Ecclesiis providere, ut nova sedilia in eis non apponantur sine ejus licentia. Ipse enim est arbiter illa moderandi, & removendi: maxime, dum sunt causa scandali, & rixarum, impediuntque Ecclesiasticas functiones, ut sæpius resolvit S. C. Episcop. apud Nicol. Flosc. *v. Ecclesia n. 11. & apud d. Monacell. part. 1. form. 8. tit. 5. n. 4. S. R. C. in Verulana 6. Septembris 1698.* Quinimò tolerari non debent extra tempus concionum, ut apud d. Nicol. *ibid. S. C. 14. Septembris 1588.* usus enim sedilium, quæ Laici habent in Ecclesia, provenit ex benignitate, tolerantia, & ex gratia revocabili ejusdem; propterea ipsi non possunt, ipsa Ecclesia renuente, servitutem, aut quasi possessionem manutenibilem acquirere, vel prætere, ut fuit ponderatum in *d. Verulana* apud cit.

Eadem sollicitudine debent Superiores Regulares attendere, ne in suis Ecclesiis ea de causa rumores, & scandala oriantur: & in casu procedant juxta evenientes circumstantias.

CAPUT XIII.

Officialis quoad Confessarios
Monialium.

SUMMARIUM.

- 1 Moniales quolibet mense Confessionem facere debent.
- 2 Confessarii, etiam exemptarum, ab Ordinario approbantur.
- 3 Non sufficit eos esse approbatos ad Confessiones secularium.
- 4 Approbatus pro uno Monasterio, non valetur pro alio approbatus.
- 5 Approbatio Confessarii extraordinarii necessaria, & quoties?
- 6 Colloquia prohibita cum Monialibus, & poena.
- 7 Modus observandus ab Ordinariis in approbatione Confessorum Monialium.
- 8 Triennium praescribitur Confessariis ordinariis, & eorum aetas.
- 9 Confessarii ordinarii non accedunt ad Monasterium tempore, quo est deputatus Confessarius extraordinarius: & plura alia.
- 10 Confessarii Monialium tempore Jubiles debent Approbati ab Ordinario.
- 11 Nomine Praelati intelliguntur etiam Episcopi.
- 12 Episcopi pro suis Monasteriis possunt deputare Regulares, Confessores.

1 **D**E rigore praecepti obligantis sub mortali (nisi per propria Monasteriorum statuta aliter sit provisum) non tenentur Moniales, nisi ad annuam confessionem; sicut ceteri fideles; nihilominus S. Conc. Trid. saltem quolibet mense, semel confiteri desiderat; & ideo sess. 23. de Regul. & Monial. cap. 10. sic disponit: *Attendant diligenter Episcopi, & ceteri Superiores Monasteriorum Sanctimonialium, ut in Constitutionibus earum admoventur Sanctimoniales, ut, saltem semel singulis mensibus, confessiones peccatorum faciant, & Sacrosanctam Eucharistiam suscipiant.*

2 Quorum Confessarii debent esse ab Ordinario loci approbati, etiam pro illis, quae Regularium gubernio subsunt, prout ex Constitut. Inscrutabili Gregor. XV. 18.

Bullar. rom. 4. ibi: Confessores vero, sive Regulares, sive Seculares quomodocumque exempti, tam ordinarii, quam extraordinarii, ad confessiones Monialium, etiam Regularibus subiectarum, audiendus, nullatenus deputari (scilicet per Regulares) valeant, nisi prius ab Episcopo Diocesano idonei iudicentur, & approbationem, qua gratis concedatur, obtineant. At pro istis praesentandi, & proponendi sunt à propriis Praelatis Episcopo, & Ordinario, ut approbentur, & ad munus exequendum iudicentur idonei, ac facultatem audiendi confessiones recipiant, arg. ex ipsa Constitut. & Textu Trident. at ex Clement. Dndum de sepulchris, §. Scruimus. Quam, quoad formam praesentandi Ordinariis Religiosos deputandos in Confessarios, non esse revocatam per Decretum Trid. sess. 23. cap. 15. de reform. n. 7. tradunt DD. à Barbosa ibid. alleg. cum quibus ipse firmat, Episcopos non approbare Regulares in Confessarios, nisi à Praelatis suis, sibi met, saltem interpretative, praesententur. Videatur Tamburin. de fure Abbatiss. disp. 16. quasit. 2. n. 3.

3 Nec sufficit, Regulares approbatos esse ad saecularium confessiones, sed est necessaria specifica approbatio pro Monialibus: ut in terminis Constitutio Summa Clem. X. 7. Bull. rom. 3. ibi Et generaliter (Religiosos scilicet) approbatos ab Episcopo ad personarum saecularium confessiones audiendas, nequaquam censeri approbatos ad audiendas confessiones Monialium sibi subiectarum, sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione.

4 Quia item eget approbatus pro uno Monasterio, cum non censeatur pro omnibus approbatus, juxta text. ibid. Atque approbatus pro audiendis Confessionibus Monialium unius Monasterii, minimè posse audire Confessiones Monialium alterius Monasterii.

5 Itaque pro Confessoribus extraordinariis haec sunt; itidemque Confessores extraordinarios semel deputatos, atque approbatos ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro una vice audiendas, haud posse, expleta deputacione, in vim approbationis huiusmodi illarum Confessiones audire; sed toties ab Episcopo esse approbandos, quoties casus deputacionis contigerit.

6 Utrique Confessario extra actum Confessionis interdicitur cum Monialibus colloquia.

loquia, ab Alexandr. VII. Constitut. *Sacro-sancti* la 50. Bull. rom. 5. in qua §. 2. ex verbis narrativis constat, aliàs id per Sanctam Sedem fuisse decretum; quod & ipse §. 3. innovat, & confirmat, (& præsertim pro Monialibus Urbis) & §. 6. addit: *Præterea interdiximus omnibus, & singulis prædictis* (Confessoribus, Concionatoribus, & Superioribus omnibus) *sub eisdem pariter pænis, & colloquiis quacumque cum Sanctimonialibus prædictorum Monasteriorum* (comprehensis etiam Abbatissis, Priorissis, & Officialibus) *extra actum Confessionum, concionum, aut visitationum huiusmodi: adjecta* &c. idem ex Sac. Congreg. in una *Nolana* 21. Februar. 1617. apud Tamburin. *disp.* 24. *quisit.* 3. n. 5. Prohibitio comprehendit etiam socios, & alios Regulares, ut *ibid.* Alex.

Pœnz autem, quas Alex. §. 3. in transgressores apponit, sunt, privatio vocis activæ, & passivæ, ac officiorum, & inhabilitas &c. redintegratione sibi, & successoribus Romanis Pontificibus reservata. Alia videas in Const. *Felici* c. 11. n. 2.

7 Modus in ordinariis Confessorum approbatione ab Episcopis observandus sequenti epistola Ordinario Catanen. à Sac. Congreg. Episcoporum & Regular. *sub die* 4. *Maji* 1696. directâ, continetur, ut infra: *Riferito in Sacra Congregazione dall' Eminentissimo d' Adda tutto ciò che V. S. ha rappresentato in ordine all' approvazione fatta da lei per un sol anno del Confessore ordinario, deputato dal Provinciale della Provincia Osservante di Sicilia per le Monache del Monisterio di S. Chiara d' Adernd di questa Diocesi, soggetto all' Ordine de' Minori Osservanti di S. Francesco, questi Eminenzissimi miei Signori sono stati di senso, ch' Ella o ammetta il Confesser deputato a compire il triennio, o assolutamente lo rigetti, e che in avvenire debba così osservarsi dal principio dell' approvazione di simili Confessori. Glia lo significo, ed il Sign. Dio la prosperi.*

8 Triennio dumtaxat à die obtentæ patentis Confessarii ordinarii durant: eoque elapso, sub pœna suspensionis ab audiendis Confessionibus, non posse amplius in eodem Monasterio per aliud triennium Confessiones audire, pluries reperiunt à Sac. Congr. dispositum, Nicol. Flosc. *ver. Moniales* n. 43. & verb. *Confessarius* num. 36.

Pro assumptis de Ordine Minor. de Obser. Const. Sambucanæ cap. 11. §. 17. n. 5. sic disponunt: *Confessores, & Vicarii Monialium non possunt durare ultra triennium in eodem Conventu, nec denud institui possunt, nisi triennio vacaverint; & exigunt quadragesimum ætatis annum n. 1.* Quod extendi etiam debet ad Confessores extraordinarios, prout pro Reformatis declaravit Sac. Cong. Concil. in una *Cusentina* *sub die* 26. *Novembris* 1689. *lib.* 39. *Decret.* fol. 340. à tergo.

9 Confessarius extraordinarius est ex officio ab Episcopo, & aliis Superioribus bis, aut ter in anno Monialibus assignandus, juxta præscriptum à Trident. *sess.* 25. *de Regul.* c. 10. Nam procedit per verbum imperativum, offeratur, quod debitum importat. Et licet Moniales non teneantur eidem confiteri, si nolunt (quia, cum sit confessio eis favorabilis, non debet in illarum gravamen retorqueri, ut post Gallemart. & Donatum notavit Monacellus *form. part.* 2. *form.* 4. n. 4. *tit.* 9.) tamen debent ipse se præsentare, ut ab eo monita salutis recipiant, & actum subjectionis exercent: juxta dispositionem pro Monialibus urbis editam ab Eminentissimo Cardinali Vicario, approbante Clemente XI. *sub die* 12. *Decembris* 1708. imposita Abbatissis pœna privationis officii, & cæteris Monialibus illa privationis vocis activæ, & passivæ ad annum. Sub quibus pœnis prohibentur tempore deputationis Confessarii extraordinarii confiteri ordinario, in quem pœna suspensionis ab audiendis Monialium Confessionibus infligitur, si pro eo tempore ad Monasterium, & Ecclesiam accedat. Idem pro Confessariis de Ord. Min. de Obser. disponunt *Statuta Sambucana* cap. 11. §. 1. n. 12.

Confessarii non debent se negotiis temporalibus Monialium immiscere nisi urgens necessitas exigat. Nec ad alios usus, res, & negocia debent convertere loca, in quibus Confessiones Monialium excipiuntur, & per quæ eis Communio ministratur.

Non possunt ingredi clausuram ad effectum funeris peragendum, sepeliendisve corporibus Monialium defunctorum. Nam Constitutio Alex. *Felici* alleg. cap. 11. n. 2. specificat actus ad licitum ingressum in clausuram, adjecta dictione, *nisi*, quæ est exclusiva cæterorum, per Sperellum

dec. 66. n. 32. Et Sac. Congreg. Episc. 4. Septemb. 1583. apud Gavant. *manual. Episc. v. Monialium clausura* n. 40. & 30. Januar. 1582. apud Nicol. Flosc. *v. sepult.* n. 6. respondit, Confessario non licere ingredi Monasterium Monialium ad effectum sepeliendi Moniales, vel peragendum Officium fune- ris. Neque consuetudo excusat à censura inflicta adversus violatores clausuræ; nec ab ea, quæ habetur in litteris Alexandri: qui omnibus, & singulis etiam consuetudi- nibus, quoad ea, quæ statutis in præcitata Constitutione adversantur expressè, & spe- cialiter derogat: sublata cuilibet facultate, & auctoritate aliter judicandi, & interpre- tandi, ac adjecta clausula Decreti irritantis, prout plenius in textu.

10. Vigore Jubilæi nequeunt Moniales eligere in Confessorem Sacerdotem, ad il- larum Confessiones audiendas non appro- batam, juxta textum Constitut. Gregorii, & Clementis. Præsertim etiam, quia non approbatus in specie pro Monialibus, ido- neus pro illis non judicatur, sicut approba- tus restrictè pro viris, non censetur ido- neus pro foeminis, Quilic. *Confess. manu duct.* q. 1. art. 5. n. 12.

At dubium potest esse de approbato pro uno Monasterio: an vigore Jubilæi possit eligi à Monialibus Monasterii distincti? Et resolvendum est negativè ex verbis Clemen- tis, qui absolute, & simpliciter statuit: *Ap- probatos pro audiendis Confessionibus Monialium unius Monasterii, minime posse audire Con- fessiones Monialium alterius Monasterii.*

11. Et in aliis terminis reperitur disposi- tum ab Urbano VIII. Constit. *In specula* la 106. Bullar. Cherubini tom. 4. declarante Bullam Cruciatæ, & cætera indulta Regu- laribus, & Monialibus non suffragari, quan- tum ad illum articulum eligendi Confessa- rium independentè à suis Superioribus Prælati; nomine autem Prælati in re ad Confessionem spectante, in casu veniunt & ipsimet Episcopi, sine quorum licentia nul- lus, etiam Confessarius aliàs approbatus, excepto actualiter deputato, potest ad Mo- nasterium Monialium accedere. Quæ senten- tia videtur securior, & quod ad praxim communior; adeò ut, qui sine hujusmodi Ordinarii deputatione id exequi non time- ret, præter mortale peccatum, ob gravita-

tem materiæ, posset ab eodem, uti Sedis Apostolicæ Delegato, tanquam Apostolica- rum Constitutionum transgressor, & Episco- palis jurisdictionis perturbator puniri.

12. Possunt Episcopi pro suis Monasteriis deputare Confessarios Regulares, si adsit ne- cessitas, & licentia S. Congregationis, juxta rescriptum Sac. Cong. Venetiarum Patriar- chæ, ut infra.

Molt' Illustrè, e Reverendiss. Sign. come fra- tello. Stante la penuria, che è in questa Cite- tà di Sacerdoti Secolari ad esercitar il carico di Confessori di Monache sottoposte alla cura, e governo di V. S. come per parte di Lei è sta- to rappresentato alla Sacra Congregazione, si contentano questi illustriss. miei Sign. ch' essa possa valersi a quest' effetto dell' opera de' Re- golari, non ostante li Decreti della medesima Sacra Congregazione; che proibiscono a' Vesco- vi di servirsi di confessori Regolari per confes- sori delle Monache soggette all' Ordinario: mentre però ella faccia provvisione di Padri qualificati, ed esemplari, di età di 45. anni, ed atti a dar soddisfazione, e consolar le Monache nell' loro bisogni spirituali, e purchè i medemi Re- golari non continuino simil carico oltre il trien- nio. Dio la preservi. Roma li 7. Giugno 1620. vide Monacell. for. p. 1. tit. 5. ad for. 5. pag. 199.

C A P U T XIV.

Officialis quoad Confraternitates.

S U M M A R I U M.

1. Quid sit Confraternitas?
2. Disposita à Clemente VIII. super Confraternitatum erectionibus.
3. Non limitantur erectiones Confraternitatum SS. Sacramenti.
4. Confraternitates non possunt interdicere actus devotionis: & transactiones annullantur &c.
5. Possunt Episcopi visitare Confraternitates erectas in Ecclesiis Regularium.
6. Confraternitates debent providere Altari de necessariis.
7. Patres Conventuales possunt Confraternita- tes Cordigerorum ubique locorum erigere.
8. Ubi Conventuales non sunt, Observantes erigunt.

9 *Distinctio Confraternitatis Cordigerorum à Tertio Ordine S. Francisci.*

10 *Confraternitates Rosarii erigunt Superiores Generales Ordinis Prædicatorum.*

11 *Confraternitates eriguntur absque præiudicio iurum Parochialium.*

NOmne Confraternitatum (desumpta denominatione à Confratribus, hoc est, à quasi Fratribus, simul in pace, & charitate, sub certis legibus respicientibus divinum cultum, unitis) veniunt Collegia Personarum liberè ad exercitia pietatis sub alicujus Sancti titulo, & protectione exequenda congregatarum.

2 Quorum ut una esset apud omnes erectionis, & aggregationis forma, Clemens VIII. Constitutionem edidit, incip. *Quacumque* à Sede 119. Bullar. tom. 3. in qua plura quoad hoc observanda præscribit: quæ summarè huc transfero.

I. Statuit, unicam tantum Confraternitatem ejusdem instituti, & generis posse in Ecclesiis Laicorum, & Regularium institui, & aggregari.

II. Quod id fiat de consensu Ordinarii, cum litteris testimonialibus ejusdem.

III. Quod instituentes, vel aggregantes Confraternitatem, eidem expressè, & in specie communicent Privilegia, Indulgentias &c. Ordini instituenti, vel aggreganti nominatim concessa; non verò ea, quibus per Privilegium communicationis gaudet.

IV. Quod statuta Confraternitatum examinentur, & approbentur ab Ordinario locali, & corrigi possint.

V. Quod in aggrediendis, & instituendis Confraternitatibus servetur formula ab eodem Pontifice approbata.

VI. Quod Gratia, & Indulgentia Confraternitati communicata, & prævia cognitione Ordinarii dumtaxat promulgentur.

VII. Quod Confraternitas eleemosynas, & alia charitatis subsidia excipiat juxta formam per Ordinarium præscribendam.

VIII. Quod dictæ eleemosynæ pro arbitrio Ordinarii in utilitatem Ecclesiæ, alioque pios usus erogentur.

IX. Quod Confessarii Confraternitatum sint ab Ordinario approbati.

X. Quod, si sint Regulares, à propriis etiam Prælatibus approbentur; & absolvant

Confratres juxta Privilegia eisdem concessa, dummodo sint in usu, nec Concilio Tridentino, cæterisque Pontificum Constitutionibus adversentur.

XI. Quod Confratres non possint absolvi à casibus infra scriptis.

1 Contentis in Litteris Bullæ Coenæ.

2 Violationis Immunitatis Ecclesiasticæ.

3 Violationis clausuræ Monasteriorum Monialium: si ingressus fuerit sine urgenti causa, & absque Superioris licentia, vel cum istius abusu.

4 Injectionis manus violentæ in Clericum.

5 Singularis certaminis, seu duelli.

6 Et ab aliis Sedis Apostolicæ, & Ordinario loci respectivè reservatis, & pro tempore reservandis.

7 Nec non à quavis excommunicatione ab homine lata.

8 Neque super irregularitatibus valeant dispensari.

XII. Quod litteræ erectionis, & aggregationis gratia dentur.

XIII. Quod prius erectæ novas erectionis litteras petant juxta formam ab eo approbatam; alioquin erectiones, & institutiones abolentur, & annullantur.

XIV. Deinde apponit decreta roborantia, decretum irritans, & alias fortes derogatorias, & non obstantias.

3 Et quamvis firmiter unicam tantum institui debere; tamen, quantum ad illam Sanctissimi Sacramenti, sub die 7. Februarii 1607. cum approbatione Pauli V. Sac. Congr. Indulgentiarum declaravit, prout sequitur: *Ma nell' istituire nuove Confraternite vogliono le Signorie Illustrissime; che una sola se ne possa fare in qualunque Città, Terra, o luogo, eccettuando però la Compagnia del Santissimo Sacramento, quale concedono, anzi desiderano, che sia eretta in ogni Chiesa Parrocchiale, non ostante, che ci si trovi eretta prima qualsivoglia altra Confraternita. Lauretus de Franchis, controuer. Episc. & Regul. l. part. 1. n. 221. Lantusc. ver. Confraternitas n. 9.*

Quod dicitur de Societate Sanctissimi Sacramenti, ampliandum est ad illam Doctrinæ Christianæ, juxta litteras circulares Innoc.

XI. Episcopis directæ 22. Junii 1686.

4 Ex suppressione Societatis, vel alium

Actum sub prætextu sodalitatis faciendorum, non potest Confraternitas anterior in loco, erecta v. g. sub titulo S. Antonii, descendere ad concludendam quoque privativam actuum ex devotione exercendorum in alia ejusdem loci, & Sancti Ecclesia; quia cum sint diversa, & ex diversis non fiat illatio, ut notavit Sperellus dec. 138. n. 73. de uno ad aliud non tenet discursus; & quævis ea de re inducta transactio, utpotè in casu non transigibili, aliave amicabile composuitio astipulata, tamquam publicæ Sanctorum venerationis inimica, fideliumque læsiva pietatis, nulla, itemque rescissione digna censetur, pro ut in simili fuit pronunciatum in Prætorio A. C. Aldrovando 19. Februar. 1701. in aulis Francischini Notarii.

5 Disponit Trid. sess. 22. cap. 8. de ref. habere Episcopos, etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegatos, jus visitandi Confraternitates Laicorum, dummodò sub immediata Regum protectione non sint; & cum exceptio firmet regulam in contrarium, sequitur, eorundem visitationi omnes alias, existens etiam in Ecclesiis Regularium, subijci.

6 Idem possunt erectas cum usu sacrorum in eorundem Ecclesiis, visitare in iis, quæ respiciunt administrationem, & adimplementum onerum, vel relationem habens ad Confratres, ipsorumque Capellas, & Altaria quoad onera, addè ut si Confraternitatibus incumbit onus manutenendi Altare, & illius cultum, Episcopus potest visitare circa ea, quæ respiciunt ipsam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, seu Capellæ, onera Missarum, atque Divinorum Officiorum ibidem celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorundem Confratrum relationem habent; pro ut in terminis censuit Sac. Congregat. Concil. in una Nucerina Paganorum 23. Julii 1629. Decretum per extensum refert Monacell. form. par. 1. form. 1. tit. 15. n. 8. sub anno 1698. 14. Novembris fuit à Sac. Congr. Episcopi rescriptum Episcopo Giracen. pro ut sequitur: Questi Eminentissimi miei Signori m' hanno comandato di significarVi, che da questa Sacra Congregazione de' Vescovi, e Regolari è stato più volte risoluto, che gli Ordinarij possono visitare le Confraternite de' Laici, erette nelle Chiese de' Regolari, e d' altre persone avari, non solo in quanto a li beni, ed entrate lo-

ro, con rivadere i conti, ma anche le Capelle stesse, quanto a quello, che riguarda l' amministrazione, ed altri obblighi personali, che spettano alla Compagnia, e Confrati ascritti a quella: cioè in riconoscere, se l' entrate, ed elemosine, che si danno per adornare, e mantenimento della Capella, e per accrescere ivi il culto Divino, a devozione del Popolo, siano spese fedelmente, e con effetto s' impiegano ad utilità, ed in beneficio della stessa Capella, e non in altri usi; non toccando però il restante, che spetta alla cura, e total amministrazione de' Erari Regolari, che son Padroni di tutta il Corpo della Chiesa, dove sono dette Capelle, e Confraternite: come gli Altari, Imagini, ed altre cose materiali, ed utensili sacri applicati a quella, sopra de' quali nè i Vescovi, nè altri Ordinarij hanno da ingerirsi nè usar alcuna giurisdizione, e soprintendenza a segno tale, che non l'è permesso usar alcun atto giurisdizionale nelle suddette Chiese de' Regolari, fuora di quanto s'è detto di sopra. Onde V. S. dovrà gouvarvisi in questa conformità, che tale è sempre stato il senso della Sacra Congregazione. Quomodo autem potest Ordinarius inspicere, an fideliter sint erogata elemosynæ juxta testatorum voluntatem, nisi ad ipsa loca accedat, id visurus, & inspecturus? A quibus adnexis si præcindas, ejusdem non licere jam liquet; quod alia verbis, sed non sensu significat Lezan. sum. quest. Regul. tom. 2. cap. 15. n. 27.

Hujusmodi Laicorum Confraternitates tenentur manutenere, & providere Altaria, ad quæ sunt erectæ, de luminariis, fabrica, & aliis necessariis, tam ad Altaris ornatum, quam ad Missæ Sacrificii celebrationem; quia ex ponderatis à Panimolla dec. 19. n. 9. ex Barbof. de Offic. & potest. Episc. alleg. 64. n. 16. & Genuensi in praxi, per erectiones ad dicta Altaria factas, censentur, & reputantur, se obligasse ad manutenendum ea de præfatis, perinde ac si essent Altarium patronæ.

7 Confraternitatem Cordigerorum possunt ubique in propriis Ecclesiis erigere Patres Conventuales ex concessione Sixti V. Constitut. Ex superna dispositionis 13. Bullar. tom. 2. qui eorundem Archiconfraternitatem in Ecclesia S. P. Francisci Assilien. ipse primò instituit; cui ex tunc omnes alias Cordigerorum Confraternitates imposterum erigenda aggregavit.

8 In locis verò, in quibus Fratres Min. de Obs. & non ipsi Conventuales existunt, easdem in suis tantum Ecclesiis, illis erigere conceditur à Paulo V. Const. Nuper Archiconfraternitatis 25. Septembris 1607. Lantusc. verb. Confraternitas, n. 3. Postremò præfata confirmavit, ac nuper concessit, & ad partes etiam Indiarum Orientis, & Occidentis extendit Clem. X. sub die 13. Julii 1673. Const. Dudum felicit, in qua circa medium sic habetur: Nos igitur ipsos Franciscum Mariam Procuratorem Generalem, ac Ministrum, & Commissarium Generales specialibus favoribus &c. hujusmodi supplicationibus inclinari, facultatem erigendi, & instituendi Confraternitates Cordigerorum S. Francisci utriusque sexus in Ecclesiis Fratrum Minorum ejusdem Sancti Francisci de Observantia à methorato Paulo prædecessore concessam, ut præfertur, expeditasque de super ipsius Pauli prædecessoris litteras prædictas, cum omnibus, & singulis in eis contentis, auctoritate Apostolica, tenore præsentium perpetuo confirmamus; & approbamus, ac innovamus, illisque inviolabilis Apostolica firmitatis robur adjicimus, ac eisdem Ministro, & Commissariis Generalibus, eorumve cuilibet, ejusmodi Confraternitates Cordigerorum S. Francisci in Ecclesiis eorum Ordinis tantum, ubicumque, etiam in Indiis, tam Orientalibus, quam Occidentibus, consistentibus, in locis tamen, ubi non sint Ecclesia, vel Conventus prædicti Ordinis Minorum S. Francisci Conventualium, erigere, & instituere, illisque omnes, & singulas Indulgentias, & peccatorum remissiones, & penitentiæ relaxationes, aliasque gratias spirituales præfatas, servata tamen dilectarum Constitutionum Sixti, & Clementis, ac litterarum Pauli prædecessorum prædictorum forma, & dispositione, communicare licuisse, & deinceps perpetuis futuris temporibus licere, auctoritate, & tenore præsentium, declaramus &c. Regestum 22. Curia Cismontana Ordinis Minor. de Observ. ab anno 1670. usque ad 1674.

Ex quibus discuitur, facultatem erigendi d. Confraternitatem Ordini Minorum competere privativè quoad alios quoscumque, quia idem Sixtus d. Const. Ex superna, vult cordam, quam Confratres gerunt, debere prius esse à Superioribus Ordinis benedictam. Quod per hæc confirmat Paulus V.

Const. cit. omnibus utriusque sexus Christi fidelibus, qui in memoriam ejusdem S. Francisci cordam benedictam, ab ejusdem Ordinis Superioribus suscipientes, prædictam Archiconfraternitatem de cætero ingredientur.

Formulam in erectione servandam refert Lantusca cit. n. 2.

9 Cordigerorum Societatem à tertio ejusdem S. P. Francisci Ordine, qui de Penitentia nuncupantur, distinguimus: nedum, quia iste ab ipsomet S. P. Francisco sub anno 1221. originem habuit, Ord. Seraph. tom. 2. lib. 12. c. 1. pag. mihi 785. n. 2. illam verò instituit ejusdem Seraphici Patris filius, Sixtus V. ut in dicta Constitutione Ex superna: sed etiam, quia Cordigeri fune dumtaxat à Superioribus benedicta cinguntur, & quibusdam solis statutis ab Ordinario, & non aliqua Regula ex illis à S. Sede approbatis, reguntur: cum ex opposito Tertiarii hujusmodi Regula gubernentur; & præter cordam (quam eis expressè concedunt statuta cap. 3. à Paulo III. Const. Ad fructus 5. Nonas Julii 1547. confirmata, Direct. Trium Ord. pag. 28. n. 16. & alia desumpta ex Speculo Seraphico, appositæ ad cap. 3. Regula Nicolai IV. idem pag. 71. & approbata ab Innoc. XI. Const. Ecclesia Catholica die 28. Junii 1686. loc. citat. const. 2. pag. 151.) utuntur etiam habitu distincto, vel saltem amplo scapulari, juxta locorum consuetudinem, & professionem emittunt, Lezan. loc. cit. part. 2. verb. Tertiarii cap. 14. Ad quem solummodò debent recipi per habentem à Ministro Gener. facultatem recipiendi ad ipsum; ut idem Paulus cap. 2. de quo plura cap. 12.

10 Confraternitates Sanctissimi Rosarii erigunt, & instituunt Sacri Ordinis Prædicatorum Magistri, vel Vicarii Generales. & per eos deputati Fratres, etiam in secularibus Ecclesiis, prout Sixtus V. Const. Dum ineffabilia 21. Bullar. tom. 2. ubi ipse Pontifex confirmat, & innovat privilegia, & Indulgentias à Prædecessoribus, Confraternitatibus Rosarii concessas.

Cæterum in erectione, & institutione similium Confraternitatum est servanda locorum distantia per Constitutiones Apostolicas taxata, & forma Clementis VIII. pro ut disponit Innocentius XI. ut infra: Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Anthoni-

nus Cloche, Magister Generalis Ordinis Prædicatorum, quod licet multa in dictis Ordinibus, aliisque Ecclesiis, seu Oratoriis, existant Confraternitates utriusque sexus Christi-fidelium sub titulo sanctissimi Rosarii, quæ suas functiones ad instar similitum Confraternitatum obcurrunt, multaque pietatis opera exercent; de aliquarum tamen ex illis canonica ab initio institutione & forma non constat &c. Nobis propterea dictus Antoninus humiliter supplicari fecit, ut de benigntate Apostolica indulgere dignaremur &c. Nos igitur &c. ipsum Antoninum speciali favore gratia prosequi volentes; à quibusvis excommunicationis, suspensionis &c. omnes, & singulas Confraternitates prædictas sub titulo sanctissimi Rosarii, in quibusvis locorum positas, & existentes, tamen de earum canonica ab initio erectione, & institutione non appareat, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, confirmamus, & validamus, easque in statu valido esse, & fore decernimus in omnibus &c. ac si illa canonice erectæ, & instituta fuissent &c. omnesque, & singulos juris, & facti defectus, qui propter præmissa desuper intervenire-
runt; supplemus, & sanamus; & quatenus opus sit, ipsas Confraternitates omnes, & singulas, servata tamen ceteroquin Constitutionum, & Decretorum hujus S. Sedis, præsertim circa distantiam locorum in erectarum Confraternitarum similis instituti servandam, emanatorum, forma, & dispositione, de novo erigimus, & instituimus. Ceterum in erectione, & institutione similitum Confraternitatum de cetero faciendis formam Clementis prædecessoris adamus-
sim servari volumus &c. alioquin erectiones hujusmodi nullius sint roboris, & momenti: decernentes easdem præsentibus literis semper firmas fore &c. Non obstantibus quibusvis Constitutionibus &c. Datum Roma apud S. Petrum die 15. Jun. 1679. Pontificatus Nostri Anno 3.

11 Confraternitates erigi semper debent sine præjudicio jurium Parochialium, ut post Pignatell. Ponderavit Monacell. form. part. I. form. II. tit. 6. n. 10. De sepultura Confratrum dicendum c. 48.

CAPUT XV.

Officialis quoad Conservatores.

S U M M A R I U M.

- 1 Conservatores conceduntur à Summo Pontifice.
- 2 Forma eligendi conservatores ex Greg. XV. Et quinam sint eligendi?
- 3 Differentia Dignitatis Ecclesiastica à personatu.
- 4 Episcopi possunt in conservatores à Regularibus eligi.
- 5 Prælati Regulares nequeunt eligi conservatores.
- 6 Nec eligibilis est Canonicus Collegiatus.
- 7 Quando possint eligi non Judices Synodales?
- 8 Testimonium electionis est exhibendum Curia Episcopali, & ibi relinquendum.
- 9 Semel electi durant per quinquennium. §
- 10 Facultas conservatorum.
- 11 Conservatores judicant de manifestis, in quibus rigor judicarius non servatur, sed substantialia non omittuntur.
- 12 In notorio ante sententiam est citandus reus.
- 13 Quid venias nomina notorii?
- 14 Quæ sunt ita dubia, ut specialem inquisitionem exigant, sunt extra facultates conservatorum.
- 15 Conservatores non possunt procedere criminaliter.
- 16 Possunt censuras ferre.
- 17 Sed non adversus Episcopos.
- 18 Debent uti Notorio Curia Episcopalis.
- 19 In quibus sint exempti à jurisdictione Ordinarii?
- 20 An deputatus in una Diocesi possit in alia jurisdictionem exercere?
- 21 Arrestantes animalia Regularium in pascuis reservatis possunt à conservatoribus excommunicari.
- 22 Pœna conservatorum excedentium in suo officio, ac partis id procurantium, & eligentium eos, non servata forma Gregoriana.
- 23 In Ord. Min. de Observ. facultas eligendi conservatores non est in Guardianis.

24 Conservatores legitime impediti possunt alium subdelegare.

25 Quando, quibus in causis, & contra quos possint Regulares coram Iudice seculari agere?

Conservatores sunt particulares Iudices à Summo Pontifice delegati; ad quos spectat eos, quibus sunt concessi, à molestiis, & injuriis sibi illatis tueri, & in propriorum bonorum, & jurium possessione conservare.

Alii sunt conservatores secundum jura, alii verò secundum privilegia, ex *Confect. de priv. Mend. part. 2. tit. 4. c. 2.* Illi sunt qui miserabilibus personis, vel etiam Ecclesiarum Capitulis conceduntur, ne super bonis, rebus, ac suis juribus vexentur. De quibus *Trid. sess. 14. cap. 5. de ref.* At de eis hic non loquitur. Alii verò sunt, qui à Regularium Ordinibus juxta facultates in ipsorum privilegiis expressas deputantur, ut Regulares, & Ordines pro posse in juxta jurium, privilegiorum, & bonorum possessione manuteneant, & conservent, ut ex *Pignatell. rom. 10. cons. ult. 98. n. 2.* Dicuntur enim conservatores, quasi jurium conservatores. Conservatorias Regularibus concessas *Trid. ibid.* salvas esse voluit: nec esse sublatas notavit *Ventr. gl. prax. tom. 1. annor. 23. n. 15.* referens id esse à S. C. decretum. De qua materia, nonnulla practicabilia notabo.

a Itaque modum, & formam, ceteris revocatis, in conservatorio electione servandam, & eligendorum qualitates tradit *Gregor. XV. Const. Sanctissimus in Christo Pater 9. Bull. tom. 3.* Ex qua utilia, & necessaria hic adnotantur.

1. Statuit, & decrevit, ut Iudices conservatores hujusmodi, sive principales, sive subrogati, eligi, nominari, aut deputari non possint, nisi, non solum habeant qualitates requisitas, & descriptas in Constitutione similis recordationis *Bonifacii PP. VIII. etiam Praedecessoris sui*, qua incipit, Statutum (c. 11. in 6. de rescriptis) ita ut, vel dignitate Ecclesiastica praediti, vel personatum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici existant; sed etiam in Conciliis Provincialibus, aut Dioecesanis, juxta Decretum Concilii praedicti (scilicet *Trid. sess. 25. de ref. cap. 10.*) Iudices electi, seu designati sint.

Quapropter, attenta dispositione *Gregorii*, Regulares eligentes conservatores, debent assumere personas qualificatas, constitutas nimirum in dignitate Ecclesiastica, aut obtinentes in Cathedralibus personatum vel Canonicatum, modò sint in dictis Conciliis Iudices Synodales electi. Et omnia alia Regularium privilegia redacta sunt ad terminos dictae Constitutionis.

3 Dignitas Ecclesiastica in hoc à personatu discriminatur, quòd dignitas est praeminentia in gradu cum perpetua administratione rerum Ecclesiasticarum, & jurisdictione, ut per *Confect. cir. cap. 4. & Fagn. in cap. V. Abbat. de stat. & qualis. & in 3. ad c. Ad hac de praebend. n. 21.* personatus verò est praeminentia, seu praecedentia in Ecclesia sine jurisdictione, per *Sanctor. comment. in stat. c. 12. stat. 11. v. quare 4.* Quare personatum dicitur habere, qui in choro habet stallum honorificum praeter aliis Canonici, etiam ante receptis, minorem tamen dignitatibus, *Peyrin. de privileg. Regul. ad const. 5. Greg. XV. § 2. n. 8.*

Sed est advertendum, quod necesse non est, ut eligendi conservatores dignitatem Ecclesiasticam, vel personatum obtineant in Cathedralibus; sed sat est, ut si ipsam, vel personatum extra illas habeant; nam Constitutio procedit per alternativam vel: ut est textus clarus.

Atque ita conservatores eligi possunt, non tam obtinentes dignitatem Ecclesiasticam (licet inferiorem) in Cathedralibus, ut Archidiaconus, Archipresbyter, Primicerius &c. sed etiam eam habentes extra illas, ut Decani, Praepositi, Priores Collegiarum, Clerici Camerae, Auditores Rorae, Referendarii, & Prototyparii Apostolici. Hi enim omnes dicuntur in Ecclesiastica dignitate constituti, per *Peyrin. cir. n. 12.* videndus etiam *Sperellus dec. 167. & Fagnan. d. loc. n. 1.*

Sed ulterius necesse est, ut in eis concurrat aliud requisitum, ut in Constitutione; ut nimirum sint Iudices Synodales electi, ut ex ejus lectura patet, ponderando clausulas, non solum *Ec.* sed etiam *Ec.*

Hoc unum admonitos Regulares velim, ut semper personas doctas, & prudentes curent eligere in conservatores, ut illi possint, velint, & sciant jus suum unicuique tribuere, & proprium defendere.

4 Quæritur. An possint Episcopi, & eorum Vica-

Vicarii Conservatores à Regularibus eligi, & nominari.

Resp. Affirmativè, prout est decisum à S. Congr. Conc. quæ 23. Octobr. 1623. consultata: *An ipsi Episcopi, & eorum Vicarii Generales possint eligi in Conservatores Regularium?* Respondit, *Posse*, apud Peyrin. *ibid.* additam ad const. Greg. XV. c. 11. n. 17. Atque ita videtur esse de mente S. Congr. quòd possint eligi etiam Archiepiscopi, & Eminentiss. Cardinales; cum dixerit posse eligi in Conservatores Episcopos, eorumque Superiores, Pasc. ad Pignatell. v. *Conservatores*, v. *Quo casu.*

3 *An autem possint eligi ipsi Regulares?*

Resp. Negativè. Ita S. Congr. Episc. in Vicentina 10. Januar. & iterum 6. Octobr. 1617. apud Fagn. in 1. ad. c. Sanè il 2. de offic. deleg. Quarenti enim Archiepiscopo Turritano: *An Regulares unius Conventus, Monasterii, vel Domus, aliquem Priorem, seu Guardianum, vel quemvis alium, licet dignitate Regulari fulgentem, in suum Conservatorem eligere, vel deputare possint?* Resp. *Non posse*. Quod quoque censuit S. Cong. Conc. 9. Octob. 1618. decernens: *Regulares esse non posse Conservatores; sed esse debere Clericos seculares, aliàs idoneos*, Nicol. Flosc. v. *Conservatores* n. 2.

6 *Sed quid dicendum de Canonico Collegiata, qui sit Doctor?*

Resp. *Non potest conservator deputari, juxta ejusdem S. Congr. Conc. sententiam: quæ ad dubium: An possit eligi in Judicem Synodalem Canonicus Ecclesiæ Collegiata, qui sit Doctor, si non extant in Cathedrali Doctores, vel saltem ita idonei?* Respondit, *Non posse*, Sperell. cit. n. 6. Et inde nec Conservator esse potest, quia deberet esse Judex Synodalis; adeoque ut Canonicus Collegiata est ineligibilis.

7 Advertendum est, quòd, dum in Diocesi non sunt Judices in Provinciali, vel Diocesana Synodo designati, possint non Judices à Regularibus assumi, ut aliàs censuit Sac. Congr. Conc. Direct. Trium Ord. & Congr. Episc. & Reg. die 4. Decembr. 1671. decrevit dandam esse infra scriptam declarationem, aliàs editam, tenoris, qui sequitur; nimirum: S. C. & C. censuit, Episcopos quamprimum Diocesana Synodum omnino celebrare teneri, & interim in Civitatibus, & Diocesibus, in quibus nulli Judices extant in Concilio Provinciali, aut Diocesano desi-

gnati, licere Regularibus, servata in reliqua forma Constitutionis sel. rec. Gregorii XV. hac de re edita, Conservatores nominare habentes qualitates à jure requisitas; quarum tamen Conservatorum facultas eo ipso expiret, cum primum hujusmodi Synodus celebrata, in eaque Judices designari extiterint. Quam declarationem à Clem. X. Const. Inter opera 18. Januar. 1671. confirmari, ibidem legitur n. 49.

III. *Ut in Synodis Provincialibus aut Diocesanis (sequitur textus) quamplures personas exhibentibus qualitates in prædicta Constitutione ejusdem Bonifacii Prædecessoris contentas, & alioquin ad id aptas, designari (scilicet Ordinarii) procurent; & si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum consilio Capituli alium in ejus locum usque ad futuram Provinciale, aut Diocesana Synodum.* Quod prius decreverat Trident. sess. 25. c. 10. de reform. Et observandum, per ea verba, & alioquin ad id aptas, quæ ex Trid. cit. desumuntur, significari, in Judicibus Synodalibus præter qualitates ex d. capite statum necessarias, requiri etiam doctrinam, ut sic causæ ex intentione Tridentini committantur personis idoneis.

8 IV. *Ut electionis, seu assumptionis documentum debeant penes alia Curia Ordinarii exhibere, & dimittere teneantur, adeoque, nisi infra præfixum tempus exhibuerint, ac dimiserint, coram Ordinario loci debeant Regulares conveniri, ibid. prout Sac. Congregat. ab Innocentio X. deputata, in instr. cap. 19. Et intelligendum, sub poena nullitatis actuum teneri Conservatores à Regularibus nominatos, & electos, id exequi ante exercitium suæ jurisdictionis; prout eadem Congr. ad XIII. firmavit, & idem Innocentius approbavit.*

9 V. *Ut Conservatores semel legitime deputati, nisi ex legitima causa à Sede Apostolica, aut locorum Ordinariis, prout tisdem Regularibus, aut aliis supradictis libuerit, approbanda; durante quinquennio à die depositionis amoveri, aut mutari nullatenus possint, & valeant, ibid. Et ultra quinquennium non posse durare decrevit Trident. sess. 14. cap. 5. de reform.*

10 VI. *Ut coram ipsis Conservatoribus Regulares, ac Persona suprascripta conveniri quidem, aut trahi debeant, sed alios conveniri*

re, aut trahere non possint; ita ut memorati Conservatores, in quibus Regulares, & alii actores fuerint, prorsus nullam jurisdictionem habeant, sed in iis tantum, in quibus rei existerint, ibid.

Occasione hujus textus dubitatum fuit, An per ea verba sublata sit facultas, quam habent Conservatores defendendi Regulares à manifestis injuriis, & violentiis, qua illis de facto inferuntur, dum à suis possessionibus deiciuntur, & propriis bonis, uti, ac frui impediuntur?

Super quo S. C. Conc. censuit; ejusmodi verbis minime sublata esse facultatem, quam habent Conservatores defendendi Regulares à manifestis injuriis, ac violentiis; dummodò observent formam præscriptam in Constitutionibus Innoc. IV. & Bonifacii VIII. relatis in cap. 1. & fin. de offic. deleg. in 6. ut in Bullar. ad calcem d. Gregoriana.

Quapropter in casu quoque, quo Regulares sunt actores, & consurgunt ad conservatores, eisque per viam accusationis, vel denunciationis deferunt reum, ac injuriam, & producant, vel nominant testes, qui fuerint præsentibus, dum injuriæ fuerint illatæ, possunt conservatores procedere adversus accusatos, & denunciatos.

II At, quanam est forma in dictis Decretalibus præscripta?

Resp. Ea est, ut conservatores de manifestis cognoscant, & non se ingerant in iis quæ judicalem indaginem, seu judiciariam inquisitionem exigunt.

Verùm sciendum, in notoriis non prohiberi omnem examinationem judiciariam. Nam text. in cap. Ad nostram il 3. de iurejurand. dixit, in notoriis, & manifestis non esse per omnia servandam subtilitatem ordinis judiciarii, & cum dicat per omnia; sequitur quoad aliqua debere servari. In omni enim iudicio, etiam quando proceditur sine sola judiciaria, summarie, de plano, sine strepitu, & figura iudicii, & sola facti veritate inspecta, essentialia, & substantialia sunt servanda, licet, quæ sunt de solemnitate iudicii, omittantur, ut ex text. in cap. Sapè contingit de verb. signif.

Idem, cum Conservatoribus in notoriis committitur jurisdictio, ea quoque conceduntur, sine quibus jurisdictio exerceri non valet: quæ contra aliquem propter notoriam

injuriam exerceri non potest, nisi de notorietate juridicè constet. Injuria, & vexatio probanda est per juratos testes, contestes, de visu; sed non sunt cogendi ad ferendum testimonium carcere, vel tortura. Eaque probata, pronunciandum est delictum esse notorium; & ita Judex fundat suam jurisdictionem.

12 Ceterùm priusquam ad sententiam adversus reum descendat, est hic citandus, & audiendus in suis defensionibus; & ubi aliquod relevans contra notorietatem allegaverit, ipsi conservatori probabile, debet ab iudicio cessare, per Glos. in cap. 1. de offic. deleg. var. Conservatores, Peyrin. cit. ad d. const. §. 5. n. 47. Ameno præst. par. 1. tit. 3. §. 4. n. 16. Propterea reo est concedendum tempus congruum ad se defendendum.

13 Appellatione notorii, & manifesti id venit, quod per evidentiam facti ita notorium est, ut nulla probabiliter tergiversatione celari possit, Glos. citat. Vel ita est patens, ut nulla examinatione, & inquisitione indigeat: & quatenus egeat, potest clare, & certitudinaliter per testes probari, ita quod negari possit, Peyrin. n. 38.

14 Apud quem est certum, conservatores posse cognoscere de omnibus injuriis, & violentiis, Regularibus, five verbo, re, vel scripto, interrogatis, & in eis cognoscendis possunt adhibere eam inquisitionem, quæ in notoriis communiter adhiberi solet. Quod esse videtur juxta text. in Constit. Militanti 10. Eugenii IV Bullar. tom. 1. edita super jurisdictione Conservatorum Congregationis Cassinensis, ibi §. 3. In his videlicet, quæ judicalem requirunt indaginem, & summarie, & de plano, sine strepitu, & figura iudicii, sola facti veritate inspecta; in aliis vero, prout qualitas eorum exegerit iustitia complementum. Concordant Constitutiones Regimini 6. & 7. Sixti IV. ibidem. Atque ita juxta lectionem Peyrini sensus illorum verborum ex dict. cap. 1. de offic. delegati: Nec ad alia, quæ judicalem indaginem exigunt, suam possint extendere potestatem: est, quod Conservatorum jurisdictio non se extendat ad dubia, & obscura, in quibus verificandis; & probandis, omnino specialis examinatio est necessaria, quia dubia sunt, ut ibi Glos. in verb. Indaginem. Idem, cum deli.

delictum non est occultum, & delinquens ignoratur, procedere non possunt. Secus, quando per accusationem, vel denunciationem de illis notitiam perceperunt sed, ut diximus, est semper probanda notorietas.

15 Dubitatur autem, *an Conservatores possint procedere criminaliter?*

Resp. Negativè. Ex d. Peyrin. num. 44. agit iudex criminaliter de delicto, cum intendit publicam vindictam, & punitionem à legibus præfinitam reis: ut, quod fur ad aliorum exemplum suspendatur, vel ad trimeses damnetur; & hoc spectat ad publicam potestatem, & iudicem ordinarium. Agit verò civiliter, cum nihil curat de poena, sed solum intendit, quod fur v. g. rem ablata restituat. Civiliter itaque conservatores cognoscunt quatenus nil aliud intendunt, quam, quodd Regulares non molestentur, & damna eis illata reparentur.

16 Petitur etiam, *an possint per censuras procedere?*

Resp. Affirmativè; prout in allegatis Constitutionibus. Frustrà enim daretur iurisdicctio, si cum coactiva non esset conjuncta. Cum enim unum committitur omne pariter conceditur, sine quo illud exequi non potest. Quare possunt Conservatores Regularium privilegia authenticè intimare, monere, & præcipere manifestè injuriantibus Regulares contra formas in istorum privilegiis statutas, ut à molestia desistant sub poena censurarum: & quatenus non cessent, possunt eos excommunicare, vel excommunicatos declarare, constituto primò de vexationis notorietate, ac præmissa bina saltem monitione, etiam per edictum, si opus sit, & citatione ad comparandum ad dicendum, quare non debeant declarari incidisse &c. juxta Trid. sess. 25. c. 3. de reform.

Cæterum gladius excommunicationis magna circumspectione ex eod. Trid. *ibid.* & non temerè, aut levibus ex causis est exercendus; ac ab eo abstinendum, dum possunt alia via delinquentes compesci. Unde Ecclesiasticos Judices non pigeat proximum in hoc ex d. cap. percipere.

Possunt pariter conservatores ad suas sententias executioni mandandas auxilium brachii secularis invocare; vel ejus, aut Episcopi familiam armatam petere; nam alio-

quin eorundem auctoritas contemneretur; ut ex Cokier de exempt. 4. p. quest. 111. à n. 16. Peyrin. d. cap. 11. num. 12. Quinimò cum non habeant carceres, uti possunt carceribus Episcopi, vel Potestatis secularis ex eodem *ibid.*

17 Difficultas verò est, *An Conservatores possint excommunicatione cohibere Ordinarios locorum exorcentes jurisdictionem in Regulares extra casus non permisso?*

Sunt hinc inde rationes. Quare

I. Videtur non posse ob præstantiam Episcopalis Dignitatis, arg. ex Trid. cap. 6. sess. 13. de refor. & cap. 5. sess. 24. de refor.

II. Videtur posse, ex cap. Quia Pontificalis de offic. Deleg. in 6. At servanda est cautela in d. cap. præscripta, prout ibi cum sua Glossa.

In quo opinionum consuetu primam in praxi censeo tenendam. Nam, ut jura clamant, & est text. in d. cap. maxime deferendum est Dignitati Episcopali: propterea cum ipsis reverenter, & animo temperato est agendum.

Nec obstat allegat. cap. Quia. Nam responderi potest, locum non habere, nec procedere in causis controversis super competentia jurisdictionis, ortæ inter Ordinarios, & Conservatores, quia ut post Trid. c. 5. sess. 14. de refor. Gregorius in d. Constit. statuit: *In casu non esse procedendum, donec per arbitros in forma juris electos super jurisdictionis competentia fuerit judicatum*; vel ad Sedem Apostolicam est recurrendum, & interim nihil innovandum.

18 Queritur. *An Conservatores Regularium nisi debeant Notario Curie Episcopalis?*

Negat Peyrinus in formular. lit. C. cap. 20. num. 3. Ameno sic. 11. §. 8. n. 48. D. Carolus Antonius de Luca observ. ad Ventrigl. prax. part. 1. adnot. 27. §. unie. n. 3. allegans Card. de Luca de jurisd. discurs. 4. num. 14.

Affirmat Pascucci, cit. v. exclusa, referens resolutum à Congr. Episc. in Vicentina 10. Januar. 1605. Gavantus in manuali verb. Conservatores num. 33. & decusum refert Nicol. part. 2. innotat. lib. 1. tit. 19. §. 8. apud d. Pascucci. Quibus propter S. Cong. decretum adhaerendum est.

19 Queritur. *An Conservatores Regu-*

larium exempti sint ab jurisdictione Ordinarii?

Resp. Negative, praterquam quoad ea, quæ concernunt sui muneris exercitium: in quo dicuntur Ministri Apostolici, ipsi Deleganti subditi. Atque ita in causis propriis, tam civilibus, quam criminalibus, seu mixtis, subsunt Ordinario; ac proinde coram eo conveniri, & ab eo puniri possunt Card. de Luca *ubi sup. n. 2.* & Pascucc. repetit. decisum à S. C. Conc. 17. Septembr. 1667. in Faventina jurisdictionis *ibid. ver. Affirmativè, quia.*

Quinimò cum Conservator excedit terminos suæ jurisdictionis contra Judicem Ecclesiasticum, potest hic suam jurisdictionem tueri, *c. Dilecto de sent. excom. in 6. cap. Ex parte il. 2. de verb. signif.* eo enim casu transgrediens cancellos suæ potestatis habendus est tamquam privatus.

20 Quæritur. An Conservator deputatus in una Diocesi, in qua situm est Monasterium, exercere possit jurisdictionem in altera, in qua sunt Grangia, vel membra illi Monasterio unita?

Resp. in d. Gregoriana hæc sunt: Neque extra Civitates, seu Dioceses, in quibus fuerint deputati, contra quoscunque procedere præsumant. Cæterum S. Congr. Conc. 23. Octobris 1623. ad dubium: An, si unum, & idem Monasterium habeat bona in diversis Diocesibus, eligendi sint Conservatores in unaquaque Diocesi, an verò unus tantum sufficiat? censuit: Conservatorem esse deputandum in civitate, vel Diocesi, ubi situm est Monasterium, atque ibi tantum, & non alibi posse eundem Conservatorem procedere, etiam in casibus bonorum, ac membrorum ejusdem Monasterii extra ipsam Diocesim existentium, apud Peyr. d. cap. 11. in additamen. n. 17.

21 Quæritur. An Conservatores possint ad censuras procedere contra arrestantes animalia Monasteriorum pro damno dato in pascuis domini Territorii, vel Communitatis?

Est commune inter Canonistas, quòd, ubi pascua sunt domini temporalis loci, vel Communitatis, itaut Cives, vel incolæ prohibeantur ibi sua animalia depascere, non soluta consueta fida, tamquam pretio justo, & adæquato valore ipsius pascui, Clerici volentes proprios greges item in eis depascere, teneri solvere pretium pascui; cum

Official. Cur. Eccl.

Ecclesiastica Immunitas non tribuat licentiam aliena usurpandi, & lædendi justitiam commutativam, quam respicit dicta solutio; unde tenentur ad solvendum pretium pro reparando damno illato, quando aliàs eorum animalia pascua damnificaverint.

Hinc difficultas non levis inter Ecclesiasticos, & Laicos esse solet, non circa substantiam, sed circa modum, & competentiam fori, ac facultatem arrestandi ipsa animalia, num id Laicali auctoritate fieri potest?

Ad quod videtur, per Laicorum Executores posse arrestari, ut impediatur ulterior damnificatio; statim deducenda ad ipsos tamen Regulares.

Verùm damnificatio impediri potest per expulsionem animalium à loco pasturæ, testibus adhibitis de damno illato. Quatenus verò Regulares damnum renuant reparare, recurrendum est ad Judicem Conservatorem, si adsit, vel Episcopum, ut ad solutionem eos obliget. Non enim potest ad Judicem Laicum recurri, utpotè incompetentem pro Ecclesiasticis. Et hinc ad dubium sub n. 21. affirmativè.

22 Tandem advertendum, quòd Conservatores in suo officio limites excedentes suspenduntur per annum ab officio Conservatoris; & pars, quæ hæc fieri procurat, incurrit excommunicationem, per text. in d. Gregoriana; à qua non potest absolvi, nisi ei quem indebitè molestavit, satisfaciatur de expensis, *d. c. fin. de offic. deleg. in 6.*

Pariter Regulares eligentes conservatores, non servata forma à Gregorio præscripta, ipso jure voce activa, & passiva sunt privati, ad quas habilitari à nemine possunt, quàm Romano Pontifice: & Monasteria, eorum personæ, & bona ad annum carent Conservatore, adeò ut eorum causæ coram locorum Ordinariis cognosci debeant. Legatur d. Constitutio; cujus forma servanda est etiam ab aliis, non Regularibus, eligentibus Conservatores pro locis expressis in d. cap. 5. sess. 14. Trid.

23 Quæri etiam solet. In quonam Regulari sit facultas eligendi, & nominandi Conservatores: an in Generali, vel Provinciali tantum: an etiam in superiore locali: nam Constitutio non determinat personam, sed dicit, Regulares?

Hoc relinquitur dispositioni Constitu-

G. .... tie-

tionum particularium Religionum. In Ordin. Minor. de Observ. ad Provinciales spectat, prout ex *statut. Generalibus cap. 12. §. 21.* ibique datur formula Litterarum patentium; secuta verò electione, ac nominatione, à Sede Apostolica auctoritatem recipiunt. Deputati per quinquennium durare debent, nec possunt pro eo removeri; nisi ex causa à Sede Apostolica, vel locorum Ordinariis approbata. Quo elapso, eorum spirat jurisdictio, juxta Tridentin. loc. cit. etiam quoad negotia inchoata; sed in libertate eligentium est dictam jurisditionem per novam deputationem prorogare; Peyrin. in dict. formular. n. 2. allegans Chokier. de Conservator. part. 2. quest. 7. n. 7.

24 Cum Conservatores legitime sunt impediti, possunt alium, causa urgente, subdelegare. Nam delegati Pontificis subdelegare valent, per text. in c. si pro, & cap. Pastoralis de offic. deleg.

Sed obstat text. in c. fin. eod. tit. ibi: Ceterum nulli, cui commissum fuerit predicare Crucem, excommunicare, vel absolvere aliquos, dispensare cum irregularibus, vel injungere poenitentias, liceat hac de cetero aliis demandare. Ergo, sicut Delegatus Pontificis, cui committuntur prædicta, non potest subdelegare, ita in casu.

Resp. Duo hic sunt distinguenda. Unum, committere jurisditionem, & aliud committere nudum ministerium, aut merum officium, & executionem. Hoc secundum alteri committi non potest, bene verò primum, ut expressè text. in d. cap. final. ibi: Quia non sibi jurisdictio, sed certum ministerium potius committitur in hac parte. Constat autem, Conservatores jurisditionem habere, nam sunt Judices: ut ex Trid. d. c. 5. & Gregorio.

Alibi autem dicendum, quando censetur committi nudum ministerium, & eligi industria personæ; interim videatur Gonzalez in tit. 29. cap. 3. n. 12. & tit. 31. cap. fin. & Rosa de execut. lit. Apostol. part. 2. cap. 5.

25 Demum possunt Regulares, alique, de quibus Constitutio Gregorii, in casibus à jure permixtis, Judicem non suspectum à Principe, seu Magistratu seculari petere, modo hæc tria copulativè concurrant. I. Ut Regulares, & alii prædicti sint Actores, non autem rei. II. Ut agant contra Laicum, non

verò contra Ecclesiasticum, vel aliàs à jurisdictione seculari exemptum. III. Ut causa, in qua Judex deputatur, sit profana, non autem Ecclesiastica, ut expressè textus in dict. Constitutione.

Alia videnda c. 19. c. 51. & c. ult.

CAPUT XVI.

Officialis quoad Conventus.

SUMMARIUM.

- 1 In fundatione Conventuum attenditur Const. Clem. VIII. Quoniam, Greg. XV. Cum aliàs, Urbani VIII. Romanus Pontifex, & Innoc. X. Instaurandæ.
- 2 In Conventu nova erectionis 12. ad minus Religiosi debent degere.
- 3 Audiendi sunt jam introducti Regulares, etiam si introducendæ haberent congruam dotem.
- 4 Præjudicium præexistentibus ex multis potest inferri.
- 5 Etiam si introducendi essent ejusdem Ordinis.
- 6 Sepè audiuntur existentes in distantia majori quatuor millia passuum.
- 7 Quæ Hospitia comprehendantur sub Constitutionum dispositis?
- 8 Qua vim quoque habent in reassumptione Conventuum.
- 9 Non verò in ampliacione eorundem.
- 10 Consensus debet esse Capitularis.
- 11 S. Pius V. revocat facultates mulieribus datas ingrediendæ claustra Regularium. Poena contra eas, & Religiosos contravenientes.
- 12 Quid sepra, quid Monasterium significant.
- 13 Horri &c. quando sub clausura concineantur?
- 14 Quid de Sacristiis?
- 15 Et de Grangiis, & infirmariis &c.
- 16 Quid verba introducere, quidve admittere importent?
- 17 Viva vocis oraculum S. Pii V. factum Card. Cribello super ingressu mulierum tempore professionum, usque ad n. 20.
- 21 Sæculares non possunt pernoscere &c. in Conventu Fratrum Min. de Observ. usque ad n. 22.

23 An ad recipiendum Conventum suppressum alterius Religionis, opus sit consensu Regularium preexistentium in loco.

Quamquam Monasterium, Conventus, & Cœnobium in nomine sint diversa, in re tamen significata conveniunt; cum ex eis quodlibet quædam loca & ædificia significet, in quibus ad Deo serviendum Religiosi congregantur, & conviunt.

1 In his de novo construendis est observanda Constitutio Clement. VIII. incip. Quoniam ad instantiam 99. Bullar. rom. 3. & alia Gregor. XV. incipien. Cum alias 31. Bullar. eodem rom. extendentis dispositionem Clementis, ut audiantur Regulares existentes etiam in distantia quatuor milliarum ad effectum, ut ipsi consensum præstent, dum eis constiterit ex nova Conventuum erectione non esse detrimentum reportaturos; nam in casu damni erectione non permittitur, ac altera Urbani VIII. incip. Romanus Pontifex 27. Bullar. rom. 4. in qua præfatæ innovantur cum revocatione quæcumque licentiarum erigendi Monasteria, & alia, loca Regularia, non servata forma Sacrorum Canonum, Conc. Trident. & contenta in Constit. Clement. & Greg.

Præter consensum Ordinarii, quem & Trident. sess. 25. cap. 3. de Regul. exigit in erectionibus Conventuum, est necessarius copulativè assensus Summi Pontificis, juxta disposit. cap. cum sed de excessib. Prælator. in sexto, & in Constitut. Instauranda 27. Innocent. X. ut in Bullar. rom. 4. in qua, præmissa extinctione, & suppressione parvorum Conventuum, S. Verum, subdit: Verum quia parum est mala præcidere, nisi etiam malorum causa, & radix revellatur. Constitut. sel. nec. Bonifacii VIII. qua incip. Cum ex eo ne non Clementis VIII. incipien. Quoniam ad instantiam, aliorumque Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, super erectione novorum Conventuum editas, earumdem tenorem innovantes, illisque addentes, hoc perpetuo prohibemus edito, ne deinceps aliquis Regularium Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregationis, Societatis, & cujuscunque alterius Instituti, etiam Societatis Jesu, in aliqua Civitate, Castro, Villa, seu

Loco ad habitandum domos, vel loca quæcumque de novo recipere, seu Monasteria, Conventus, vel Collegia incipere, vel fundare præsumat, absque Sedis Apostolicæ licentia speciali plenam, & expressam faciente de prohibitione hujusmodi mentionem, in scriptis, & gratis comedenda, prævia examinatione Congregationis negotiis Episcoporum, & Regularium præposita; si secus egerint, eo ipso incurrant pœnas privationis & inhabilitatis, ut supra, infestas; & nihilominus receptiones, fundationes, & erectiones sint ipso jure nullæ, & invalidæ; & domos, ac loca ipsa, & persona in eis degentes, omnimoda jurisdictioni, visitationi, & correctioni Ordinarii loci plenè in omnibus subiaceant.

2 Examen præfatæ Congregationis extendit, ut constet, an alii Regulares ex nova fundatione detrimentum recipiant, aut præjudicium juribus Parochialibus ex eo inferatur: & tandem ut servetur Decretum Sacr. Congregat. Concil. aliàs auctoritate Urbani Octavi editum tenoris, qui sequitur: Deinceps verò Monasterium, Conventus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium nullibi recipiatur, nisi præter alia ad id requisita, in singulis hujusmodi duodecim saltem Fratres, aut Monachi, seu Religiosi, degere, & ex relictibus, & consuetis elemosinis, detrahitis omnibus ut supra detrahendis, competentem sustentari valeant, ad præscriptum decreti fel. rec. Gregorii Decimi Quinti hac de re editi; alioquin Monasteria, & loca hujusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, ut supra, sustentari, atque inhabitare non poterunt, & alii non inhabitaverint, Ordinario loci visitationi, & correctioni, atque omnimoda jurisdictioni subiecta esse intelligantur. Quod novissimè cum aliis relictis supra cap. 10. ab eadem emanatis, confirmavit, & approbavit, ac ab omnibus exactè, & perpetuò servari voluit, & mandavit Innocentius XII. Constitut. Nuper prout loc. cit. S. 5. num. 24.

Prælatorum observantiam Sacra Congregat. Episcoporum, & Regular. ad præxim deducit; nec erigendi novi Conventus unquam facultatem concedit, quin prius Ordinarius loci negotium committat, & sensum ipsius audiat, tam quoad commodam sustentationem Religiosorum de

novo introducendorum in numero duodeno, absque ullo ceterorum præexistentium Regularium præjudicio; quam quoad istorum consensu, ac jurium Parochialium indemnitate.

Audiendi essent præexistentes Regulares in casu etiam, quo alii de novo introducendi essent Clerici Regulares, quia Constitutiones comprehendunt quodcumque Institutum. Imò, etiam si haberent congruam dotem pro victu, & vestitu Religiosorum, in numero ab Apostolicis Constitutionibus præfixo; quia fortè, eo non obstante, possent antiqui, & præsertim Mendicantes (quibus ex Gloss. ad alleg. cap. cum ex eo in ver. Mendicantes, victum tribuit incerta mendicantes) præjudicium ex eo recipere, Monacellus form. part. 1. tit. 6. ad form. 19. n. 12.

4 Propterea Pignatellus tom. 1. consult. 177. n. 43. ponderavit, inspiciendam non esse qualitatem Regularium introducendorum, sed introduktorum præjudicium, qualecumque sit. Quod æquè benè resultare potest ex eleemosynarum quæstuatione, ac ex diminutione concursus, & emolumentorum, quæ haberi solent ex celebratione Missarum, tumulatione Cadaverum, aliisque pluribus, in quibus Parochi alique Regulares præjudicium recipere possunt; & obinde eorum consensus requiritur. Unde dispositiva constit. comprehendit quotquot volunt fundare, sive Mendicantes sint, sive non, quod expressè legitur in illa Innoc.

5 Et procedit etiam in fundatione novi Conventus ejusdem Religionis, & Instituti. Quia in hoc etiam consideratur ratio motiva Constitut. Clement. & Greg. quorum fuit per interdictam multiplicationem Religiosorum absque sufficientibus redditibus prospicere, ne introductis præjudicium inferatur. Quod certè, etiam in casu, esset inevitabile; nam de novo introducti præexistentibus, sive clàm, sive palàm eleemosynas surriperent, damnumque inferre dicerentur, eorundem diminuendo patrimonium, quod unice fundatur in eleemosynis Fidelium, prout ibid. n. 27. scripsit Pignatellus.

Et facit, quòd Constit. non emanavit ad evitandum præcisè præjudicium eleemosynarum, commodumve buriale, ut loquitur Gloss. ad alleg. cap. cum ex eo in ver. scandala;

sed ad rixas quoque, & scandala eradicanda, quæ de facili propter æmulationes inter vicinos Conventus enascuntur, pro ut ejusdem cap. cum ex eo, narrativa significat.

6 Potest etiam finis legis habere locum etiamsi Conventus erigendus sit in loco plusquam per quatuor millia distant ab eo, in quo alius prius edificatus reperitur; maxime si huic loca existentia intra limites distantia, per Gregorium necessaria, non sufficiant ad subministranda victualia, pro numero Religiosorum per Apostolica Decreta præfixo. Tunc certè vocandi, & audiendi sunt existentes, etiam extra allegatam distantiam. Proinde Sac. Congr. Episc. & regular. in terminis erectionis Conventus in Insula Corsicæ, ob circumstantiam inopie Regionis, majorem præfata unius loci ab altero distantiam exigit, prout sequitur: Sac. Congr. Episcop. 14. Aprilis 1663. decrevit, imposterum in dicta Corsica Insula pro hujusmodi foundationibus, tam ab Observantibus, quam à Reformatis, & Capuccinis respectivè servandam esse dictam distantiam duodecim milliariorum, mensura illarum partium. Quod subinde Clemens X. Constituit. Nuper sub die 20. Maji 1673. confirmavit; in qua refertur sub anno 1661. in Provinciis Burgen. Granaten. & Aragoniæ ad quindecim extendisse, Reg. 12. Cismonianum Aracalianum pag. 101. à verso.

7 Item sub eadem Constitutionum dispositione, dubium non debet esse, ea loca venire, quæ alias solent dici Hospitia. Verùm in nullo, præterquam in nomine, à Monasteriis differunt. Propterea nullatenus debent Ordinarii (etiam postquam Regulares obtinuerint licentiam à Sacra Congregatione) apositionem permittere, nisi ad unguem servatis conditionibus pro Hospitiis, præscriptis in sequenti Decreto emanato in causa Calaguritana de Bilbao, quod est: Patros Carmelitas Discalceatos posse continuare in Hospitio, vel potius ipsum reducere ad Hospitium saculare eam habitatione, quæ tantummodo deserviat pro recipiendis Religiosis itinerantibus: quod in nullo servetur forma Regularis: non erigatur Ecclesia, seu Oratorium formale cum janua in publica via, sed tantum Oratorium internum ad effectum inibi Missarum, & Orationes privatas pro eorum spiritali

usu tantum celebrandi; quod in illos Sacramenta non administrantur, nec fiant publica Conciones, nec Divina, aliaque functiones peragantur: non tumulentur Cadavera, nec retineatur Campana, nec aliquod signum, quod verò Conventui adaptetur, & transcendat naturam, & conditionem veri, & simplicis Hospitalii secularis: addita prohibitionem quaerendi, necnon, quod Regulares ad illud se transferentes non assumant titulum Praesidentis, vel alterius Officialitatis, subjiciendo ulterius in casum contraventionis ipso facto poenis contra Religiosos degentes extra Clausura: non obstante quacumque exemptione, aliisque arbitrio Sac. Congr. Et quod super observantia praemissorum Provincialis, & Diffinitorum validè se obligent coram Episcopo, qui instrumentum dictae obligationis ad eandem S. Congr. transmittat. Roma 15. Septembris 1690.

Hanc Hospitalii legem eadem Sac. Congr. Episcopo & Regul. servari mandavit in Atrien. Hospitalii à PP. Disalceatis S. Augustini 31. Augusti 1691. & in Veliterna à Carmelitis Disalceatis 5. Decembr. 1692. in utraque referente clar. memor. Card. Petruccio. Unde si Episcopus in sua Dioecesi Regulares contra praescriptam formam hospitalii reperiat, utatur jure suo, & S. Congr. instructam redere festinet, Monacell. *ibid.* n. 15.

8 Constitutiones pariter urgent etiam, dum agitur de reassumptione Conventus, quem Regulares prius spontè reliquerant, ut ex Sac. Congreg. Episcop. in responso dato Archiepiscopo Turritano 17. Novembris 1617. Monacell. *cit.* n. 13.

9 Difficultas esse potest. An Regulares habentes privilegium, quod nova Monasteria non erigantur, nisi servata certa distantia; possint se opponere translationi Conventus in eodem loco faciendae, aded ut non sit concedenda translatio, nisi ipsi consentiant?

Quod dicta translatio non sit licita, dum ceteri se opponunt, dixit Donat. *prax. tom. 1. p. 2. tract. 1. q. 26. n. 6. 7. & 8. Passer. in cap. unic. n. 17. de excessib. Pralat. in 6. Pignatell. consult. 12. tom. 10.* Quibus in prioribus editionibus adhæsi: sed nunc recedo propter Decreta edita à Sac. Congreg. Episc. in una Monti-Regalis 9. Junii 1642. & in Agrigentina 28. Martii 1697. relata à *cit.* Monacell. n. 5. & 7.

Limitandum tamen est in casu, quo nova

Offic. inl. Cur. Eccl.

fabrica ad æmulationem extolleretur; aut inde vicini Conventus notabile præjudicium in lumine recipiendo sustinerent, vel servitus intolerabilis prospectus induceretur; Monacell. *cit.* n. 10.

10 Non sufficit consensus Regularium, nisi ab eis præstetur Capitulariter congregatis, ut optimè deduci potest ex integro titul. de his, qui sunt à Pralat. &c. ubi annullantur, & cassantur, quæ à Pralatis fiunt sine consensu Capituli, prout textus ibi videndi. Nec relevat, quod Gregoriana videatur contenta, ut detur à Procuratoribus, vel Prioribus: quia uti certum est tenendum non loqui taxativè, & exclusivè, sed dumtaxat demonstrativè, quatenus demonstrat, consensum eorundem esse necessarium, ab eis dandum servata forma juris communis, alleg. *sic.*

11 Mulieres prohibentur ingredi Monasteria, & Clausura cujusvis Ordinis Regularis, prout ex Const. Regularium B. Pii V. 20. cum ejusdem declaratione Bullar. tom. 2. Prohibitio extenditur, tam ad mulieres ingredientes licentiarum prætextu, quàm sine licentiis, ut in dicta declaratione incip. Decret. Liganturque excommunicatione Papæ reservata in alleg. Const. Regularium. Excipitur, nisi ingrediantur tempore, quo fiunt Processiones, ut in d. declarat. Decret. & infra n. 17.

Regulares præsumentes introducere mulieres, & eas admittentes, ipso facto Officiis privantur, inhabiles ad illa, & alia obtinenda declarantur, & Divinis absque alia declaratione suspenduntur, dicta Const. Regularium. Poena verò excommunicationis ligantur per expressam in Const. Greg. Ubi gratia 28. Bull. tom. 2. si admittant eas sub licentiarum prætextu.

Verùm absolutè quisque innodatur censura Sedi Apostolicæ reservata, si aliquam ex illis admittat, recipiatve: ad formam Decreti Sac. Congregat. Episcop. & Regular. apud Lant. verb. Clausura Conventum n. 1. Cujus tenor fuit à Card. Mattheo Ordin. Minor. Protect. transmissus Com. General. Min. de Observ. eique significavit. Che i Signori Cardinali della Congregazione de' Vescovi, e Regolari hanno deciso, e determinato, che dove è il Guardiano con la Famiglia, etiamdio che il luogo non sia affatto compito, nè circondato da muri, fossi, o siepe, o che sia aperto, ivi sia Clausura: sicp-

siccome ha deciso la sel memor. di Papa Pio V. ed entrandovi le Donne siano scomunicate, e li Frati, così Prelati, come sudditi, introducendole, incorrano nella stessa scomunica, riservata al Papa, restando ipso facto privi dell' Officio loro, ed inabili in futurum.

Il medesimo si dice delle selve, che non sono circondate, ut supra, etiam che siano grandissime: in quella parte però s' intende Clausura, ove li Frati sogliono ordinariamente spasseggiare, dicendo le loro devozioni: ma dove fosse selva grande, che serve per legname, e li Frati ordinariamente non vi sogliono conversare, nè praticare, e che sia luogo aperto, ivi s' intende Clausura.

Ma nelli luoghi, dove non sono più che tre, o quattro Frati alla cura della Fabbrica, ivi non è Clausura, tanto nelle selve, quanto negli orti; nulladimeno se li Frati introdurranno le Donne nelle stanze, dove abitano, dormono, mangiano, e cucinano, siano penitenziati, e privi, come di sopra. E' vero, che dov' è consuetudine, che le Donne servano per manipolo, portando calce, pietre, e simili, se bene ci fosse il Guardiano con la sua Famiglia, e le Donne fossero entrate per l' spedizione della Fabbrica, così nell' orto, selve, e parte del Monastero, ove si fabbrica, come ove sta ferraro, purchè non vadino in parte, dove abitano, dormono, e mangiano detti Frati, non incorrono in scomunica. E nostro Signore la prosperi. Roma 4. Ottobre 1588.

Come Fratello

Il Card. Mattei Protettore.

12 Septa Conventus, à quibus Mulieres arcentur (quæ ex observatis à Gloss. in Clementina Ne in agro v. septa de statu Monachorum, à sepio sepi dicuntur) significant clausuram Monasterii; partes autem Monasterii explicant Nicol. III. cap. Exiit; de verbor. signif. in 6. S. Denique, disponens; Et nomine Monasterii volumus claustrum (porticum nimirum, aut ambulacrum) domos (cellas videlicet) & officinas interiores intelligi: ut coenaculum, seu refectorium, coquinam, infirmariam. Mansiones familiarium, & animalium, ex Panimolla dec. 38. v. 25. Neque debent excludi viridaria, horti, prata, & sylvæ, quæ usui Monasterii, & recreationi Religiosorum deserviunt; & quatenus non veniant nomine Monasterii, ut censet Sorbo ver. ingredi Monasteria versic. secundò quia,

tamen sunt ipsius loca sub eadem clausura materiali; & intra ejusdem limites ex dispositione Superioris, cujus est ipsam determinare, contenta. Atque ita ex consequenti ad ipsa est mulieribus ingressus interdictus, in vim Pianæ Constit. Dret, & Gregorianæ ubi gratia; quæ prohibitionem extendunt, etiam ad Monasteriorum loca; cujus generis debent omnia illa reputari, quæ cum eis sunt conjuncta ex resolutione Sac. Congreg. in una Arbende anno 1606. 3. Junii, Nicol. Flosc. ver. Claustrum n. 4. & extra quæ nulli Religioso, non petita à Superiore licentia, fas est exire. Et procedit etiam, si murus Claustræ materialis sit ex accidenti dirutus, quia semper remanent fundamenta, quæ sunt limites Claustræ jam positæ, quam ex Ameno de panis tit. 4. §. 8. n. 18. non potest Superior Locatis variare; & loca Monasterii reputantur, ut prius.

13 Sed quid de hortis, ad quos putet aditus per viam publicam? Dicendum, quod si hujusmodi hortos potest Religiosus intrare, nulla petita à Superiore licentia, sunt pars Claustræ, & Foeminæ ingredi nequeunt. Si verò ad illos non potest accedere, nisi prius obtenta à Superiore benedictione, & Socio assignato; dicendum, non esse veritum Foeminis ad illos ire, tamen si ad eos posset accedere à Conventu per alium aditum ab eo, qui est per viam publicam. Ratio est, quia tales horti reputantur à Clausura separati; quod probat praxis, & usus apud Regulares idem: qui licentia Superioris non egent, ut per loca Claustræ ambulent; & idem, quia extra Clausuram, nulla prohibitio ab eis Foeminas arcet, & si intrent, nulla ligantur censura, per resoluta à S. Congr. in Arben. 3. Julii 1606. Nicol. Flosc. ubi supra.

14 Quoad Sacristias distinguitur per DD. Ameno ibidem n. 20. Sorb. ver. ingredi Monasteria Fratr. & Monialium, Bonac. tom. 1. de clausura quest. 5. puncto 1. sub n. 1. Donatus tom. 1. tract. 4. quest. 12. pars. 2. Si ad Sacristiam aditus non patet, nisi per januam, quæ sit in Claustro, Mulieres eam ingredi non possunt; si verò habeat ingressum à sola Ecclesia, eis non prohibetur; quia sic censetur pars Ecclesiæ, & ejusdem, & non Conventus officina. Dubium potest esse de illa, ad quam duplici porta, altera in Claustro, alia in Ecclesia existente, patet adi-

aditus. Sed sub Clausura contineri docuit Bonacin. Ameno *ibid.* post Sorbo ponderavit, PP. Pium, & Gregorium prætaſtas Conſt. edidiſſe, ad conſulendum Religioſorum quieti, eoſque liberandos à moleſtijs; & periculis converſationi Mulierum connexis; quæ omnia cum Fidelium ſcandalo de facili poſſunt haberi per ingreſſum Mulierum in eandem, ideò ab ea prorsùs ſunt removendæ. Et hæc eſſe debet Superiorum regula, niſi velint errare, ut loquitur Sorbo.

15 Neque poſſunt ingredi Grancias, Infirmarias, & Hoſpitia, quamquam à Conventibus diſtantiæ; dummodò in eis ſit Eccleſia cum Campanis, & Divina celebrentur Officia, ſecùs ſi ſint loca purè ſæcularia, & ad divinum cultum non deſtinata; Donat. *ibid.* *trac.* 3. q. 8. quæ non gaudere privilegio Conventus firmavit Innoc. X. Conſt. *Cum ſicut la* 29. Bullar. rom. 4. ad 15. vid. ſup. c. 10. n. 82.

13 Notandum, illa verba adjecta Conſt. Regularium. *Ne eas introducere, admittereve præſumant*, idem non importare; *introducere* enim omnem actionem comprehendit, quæ activè inſluit in ingreſſum Mulierum in Conventum, ut invitare, conſulere, approbare, hortari, monſtrare iter, auferre impedimenta, januam aperire, & alia huiusmodi ad effectum, ut Fœminæ intrent; *admittere* verò importat eas recipere, concedere, & auctoritative permittere, ut intrent; quod nullus poteſt exequi, niſi qui tenetur ex officio prohibere; ut ſunt, Superior, & Janitor, ſeu Sacriſta, qui januas Conventus, Eccleſiæ debent reſpectivè cuſtodire. Hi omnes delinquant omittendo, quod exequi debent; ſi non claudant oſtium non reſiſtant, nec intrent, & non expellant, dum intraverint, intimando illis cenſuras, repræſentando offenſam Dei, & Conſt. Apoſtolicarum contemptum.

Credunt aliqui, Conſt. utpote pœnales; & loquentes in præciſis terminis, *introducere, admittereve*; non extendi ad mandantes, conſulentes, aut adjuvantes, juxta ſenſum Regul. 25. *juris in 6. Oſia reſtringi, & favore conventus applicari*; ſed errant: in quo poſt Sorbo. *verſ. eſt etiam notandum*, reprehenduntur ab Ameno num. 24. affirmatque cum Genueſi *prax. cap. 17. à num. 4. nec diſſentit Sperellus dec. 48. num. 63. quòd diſpoſitio pœnalis extenditur ex identitate, & majori*

tate rationis, quando, ſi non fieret extenſio, ſequeretur abſurdum, lex redderetur eluſoria, & multa ſequerentur ſcandala; quæ omnia concurrerent, ſi ad conſulentes, &c. Conſtitutiones non extenderentur; ut quiſque rudis quoque intellectus poteſt deducere. Nec videtur id poſt Litteras Greg. *Ubi gratia*, verbis adjectis, *ingredi ſaciant vel permittant*, poſſe negari maximè, quia de conſulente verificatur, quòd moraliter inſuat in ingreſſum.

Sed quid, ſi Religioſus, qui nec introduxit, nec admittit, neve influxum etiam moralem habuit in ingreſſu Mulieris, eam jam introductam ex urbanitate ſalutet, & ex decetia ſtatus illius per Conventum comitetur? Dicendum cum Ameno n. 31. delinquere crimine admittentium, aut introducendum, modò operetur aliquid, ob quòd Fœmina diutius detineatur in Conventu; quibus addendum cenſerem, niſi eam quoque ad egreſſum ſtimulet, aut conſulat.

Prætaſtas pœnas non incurrunt Fœminæ ingredientes Clauſtra, neve Regulares eas permittentes ingredi tempore Proceſſionum, cum ad eis non ſit interdictum, ut ex ſequentibus patet.

17 Nos Alexander miſeratione Divina tituli S. Joannis ante Portam Latinam Præbyter Cardinalis Cribellus nuncupatus, omnibus, & ſingulis præſentes noſtras Litteras inſpecturis, lecturis, & audituris ſidem facimus indubiam, & in verbo veritatis atteſtamur, qualiter Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter D. Pius Divina providentia Papa V. viva vocis oraculo nobis faſto, dixit, & declaravit, fuiſſe, & eſſe mentem, & intentionem ſuam, quòd ejus Litteræ in forma Brevis, ſub die 24. Octobris 1566. Pontif. ſui anno primo editæ, quibus, mulieribus quibuſcumque Monafter. Regularium ingreſſus cum derogatorijs clauſuris, & irritantibus decretis prohibebatur, non ſolùm comprehendant, & comprehenderent mulieres habentes, & habere prætendentes facultatem, & indulta ingrediendi huiusmodi Monafteria, ſed etiam omnes, & quacuſcumque mulieres alias, tam in genere, quam in ſpecie. Significans nihilominus idem Sanctiſſimus D. N. eodem viva vocis oraculo nobis faſto, quòd propter hoc & per dictas ſuas Litteras non intel-

„ ligit, quod mulieribus præcludatur adi-
 „ tus accedendi ad Monasteria, & loca Re-
 „ gularia, ac eorum Claustra, quando in-
 „ eis Missæ, & Divina Officia celebrantur,
 „ ac quando Processiones fiunt, & quando
 „ Christifidelium cadavera ibi sepeliuntur,
 „ aut etiam pro eis suffragia fiunt: sed li-
 „ berè concessit, & concedit eisdem omni-
 „ bus mulieribus facultatem, ut ad illa lo-
 „ ca, in quibus dicta pia opera exercen-
 „ tur, cum aliis Catholicis personis acce-
 „ dere liberè, & licitè possint, & valeant:
 „ & similiter quòd, quando Divinum Ver-
 „ bum in Ecclesia Monasteriorum, & Regu-
 „ larium locorum huiusmodi proponitur,
 „ vel propter aliam quamcumque causam
 „ est tantus concursus populi, quòd com-
 „ modè ingredi non possint, & egredi per
 „ principalem portam Ecclesiæ, concessit,
 „ & concedit eodem vivæ vocis oraculo,
 „ ut dictæ mulieres unà cum aliis sæcula-
 „ ribus personis possint ingredi, & egre-
 „ di per portam Claustrum Monasteriorum,
 „ & Regularium locorum huiusmodi, dum-
 „ modò recto tramite accedant ad portam,
 „ qua exitur à Monasterio: non obstantibus
 „ Privilegiis & Litteris Apostolicis, ac
 „ quibuscumque in contrarium facientibus.
 „ In quorum omnium, & singulorum fi-
 „ dem, & testimonium præmissorum præsen-
 „ tes nostras litteras exinde fieri fecimus,
 „ illasque manu propria subscripsimus, si-
 „ gillique nostri, quo in talibus utimur,
 „ impressione communicavimus.
 „ Datum Romæ in Palatio Apostolico in
 „ ædibus nostræ solitæ Residentiæ sub Anno
 „ à Nativitate Domini 1568. Indictione 11.
 „ die verò 28. Mensis Januarii, Pontificatus
 „ prælibati Sanctissimi D. N. Pii V. Anno 3.
 „ Alex. Card. Cribellus.

18 Nec dicendum, Oracula fuisse per Se-
 dem Apostolicam revocata; quia Grego-
 rius XV. Constitut. *Romanus Pontifex* 27.
 Bullar. rom. 3. à sua revocatione excepit ea
 facta S. R. E. Cardinalibus; & quamquam
 Urbanus VIII. Constitut. *Aliàs* 121. Bul-
 lar. rom. 4. extendat præfatas Litteras Gre-
 gorii ad ea etiam ipsis Cardinalibus facta
 idem tamen Constit. *Aliàs felicit*; ibidem
 declarat, Oracula Officialibus Papæ facta
 antequàm emanarent dictæ Constitutiones,
 adhuc vigere, & auctoritatis esse eosque

in Litteris emanatis super revocatione Cir-
 culatorum, non comprehendi, & ad abundan-
 tiorē cautelam eosdem Officiales &
 Ministros adversus easdem Constitutiones
 plenariè in integrum restituit, perinde ac si
 quoad illos enunciata Constitutiones non
 emanassent; Cardinalis autem Cribellus erat
 tunc Officialis D. Papæ, ut etiam patet ex
 data suarum Litterarum.

19 Opponitur adversus ingressum mulie-
 rum intra claustra decretum S. C. Indulgenti-
 arum, ut infra: Proposito dubio: *An verba Pontificii Brevis concedentis Indulgentiam omnibus utrinque sexus Christifidelibus, Capellam intra claustra Regularium sitam visitantibus, sic accipi possint, ut comprehendant Capellam in ipso dormitorio constructam à Sac. Congregat. respondit: Minime illam comprehendere: nullamque tribui facultatem mulieribus ingrediendi claustra v. Masi 1679. apud Monacell. in append. form. p. 1.*

Ceterum hoc tantum probat, mulieres ex vi dictæ Clausulæ non posse Claustra Religiosorum ingredi; & hoc intendit Decretum: quod tamen Indulta aliàs concessa non revocat, nec prohibet absolute ingressum, sed solum pro eo casu respondet quæsitò.

Nec opponatur Decretum S. R. E. C. 30. Septembris 1620. quo respondit Episcopo Oriolen. non licere mulieribus comitari Processiones per Claustra Monasteriorum Regularium, nisi ad hoc expressa licentia Sedis Apostolicæ. Nam de privilegio Apostolico constat ex d. Const. S. Pii; & alleg. vivæ vocis Oraculo.

Caveant Superiores, ne aliquam Processionem ex industria instituunt, ut illius occasione mulieres Claustra ingrediantur, nam id esset in fraudem legis, & laxationis incentivum. Nec mulieres admitti possunt, dum confertur habitus alicui Novitio, vel tempore lotionis pedum, quæ sit Feria quinta in Coena Domini, vel alia occasione. Roderigo rom. 1. 99. Regul. q. 48. art. 3. Lantusca ver. Claustrum n. 4. contra Peyrin. de privil. ad const. 6. Julii II. §. 3. n. 13. & 14. ubi tamen Superiores non excusant à peccato. Sed ubi à privilegio non est in usu, servetur solitum.

20 Viris Sæcularibus non est ad Regularium Claustra aditus absolute interdictus.

Verum quibusdam eos recipere, & admittere incertis circumstantiis prohibetur; prout sub die 1. Decembris 1679. S. C. Ep. & Reg. id Fratr. Minor. de Observant. injunxit; cujus dispositio reperitur confirmata à sanct. mem. Innoc. XI. die 20. Septembris 1685. Direct. Trium Ord. Const. 8. pro ut sequitur: emanavit aliàs, & infra, decretum tenoris, qui sequitur; videlicet, Sac. Congreg. Eccl. Religiosa quieti, & tranquillitati Fratrum Minor. Sancti Francisci de Observ. benigne consulens, injungendum censuit, prout presentis decreti tenore injungit omnibus & singulis dicti Ordinis Superioribus Provincialibus, Locales, eorumque subditis, sub pena privationis officiorum Ordinis immediatè incurrenda, ne nullo unquam tempore quovis pretextu, vel quæsito colore permittant, aut consentiant seculares quoscunque ingredi sepea suorum Conventuum, deferendo per sylvas, hortos, & prata selopos ad venandum, sive alia armorum genera; vel illa apud Frates, tam Superiores, quam subditos deponere; pariterque ludere quomodolibet per Claustra, aliaque loca publica, vel privata ipsorum Conventuum; & convivere, ac pernoctare in eis ultra triiduum, tantum pia hospitalitatis titulo, & sic servari mandas: non obstantibus, &c. Decernentes easdem presentes litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere ac ab illis, ad quos spectat, & pro tempore spectabit, inviolabiliter observari, &c. Non obstantibus, &c.

21 Sub qua dispositione legis comprehenduntur etiam Clerici, nisi sint bonæ vitæ, ut sub die 10 Maji 1680. eadem Sac. Congreg. in terminis firmavit; ut infra: Sac. Congr. Eccl. referente Eminentissimo Casanate, censuit; superscriptam prohibitionem extendendam esse etiam ad Clericos, exceptis tamen Clericis, qui exemplarem vitam ducunt.

22 Non verò Syndici Apostolici Conventuum prefatorum Fratrum ex ejusdem ibidem Sac. Congregationis responso ad dubium, eidem super ea re per Patrem Fratrem Joannem Baptistam ab Atina, Procurat. Generalem dicti Ordinis propositum: An scilicet dicti Syndici comprehenderentur in Decreto emanato die 1. Decembris 1679. Quæ respondit, ut infra: Sac. Congr. Eccl.

audito Patre Ministro Generali Ordinis, & attentis narratis; censuit; ac declaravit, prefatos Syndicos Apostolicos Conventuum ejusdem Ordinis non comprehendere in enunciato Decreto. Roma 4. Decembris 1699.

G. Card. Carpineus.

Joseph Emygdus Petrus Pro-Secretarius.

Intelligas, decretum Sac. Congreg. de anno 1679. non comprehendere Sæculares confugientes ad prefatorum Conventus pro immunitatis beneficio, vide cap. 34. num. ultim.

23 Quæritur. An ad recipiendum Conventum suppressum alterius Religionis, necesse sit ut audiantur Regulares in loco præexistentes?

Resp. Affirmativè, prout ex Decreto S. Congr. Episc. ut infra.

Fratres Reformati Ordinis Sancti Francisci Provincia Tuscia obtinuerunt ex benignitate Eminentissimi Cardinalis Commendatarii Abbatis Sancti Joannis Baptista, Conventum, & Ecclesiam, aliàs Congregationis Fratrum Jesuitarum suppressæ, intra mœnia Civitatis Florentina existentem, cum obligatione tamen adimplendi omnia onera Missarum, & Anniversariorum, eidem Ecclesie annexa; in quem Conventum iidem Fratres Reformati eorum antiquum hospitium transferre, seu potius novum Conventum erigere intendebant, contradicentibus ad id careris Mendicantibus qui ex hujusmodi translatione, seu novi Conventus erectione, non leve sibi præjudicium inferri præsumebant; quare delata hujusmodi controversia ad Sacram Congregationem negotiis, & consulationibus Episcoporum, & Regularium propositam;

Eadem Congregatio, utriusque partis rationibus maturè examinatis, referente Eminentissimo Cardinali Columna, declaravit, atque decrevit, non esse locum hujusmodi translationi, seu novi Conventus erectioni; & dictos Frates Reformatos dimittere debere prefatum Conventum noviter acquisitum, & ad eorum antiquum Hospitium redire, in eoque permanere, servata ejusdem Hospitii forma. Quæ omnia ut executioni fidelicè demandentur, censuit remittendum, prout presentis Decreti tenore remittit Eminentiss.

viss. Archiepisc. Florentino, ut cum facultatibus ejusdem Sac. Congreg. dictos Fratres Reformatos ad eorum Observantiam compellas, contrariis quibuscumque non obstantibus, &c. Roma 26. Mart. 1677.

CAPUT XVII.

Officialis quoad declarationem
Regulæ S. Francisci.

SUMMARIUM.

- 1 Commencis sæpè verborum sensus alteratur.
- 2 Constitutio Urbani VIII. revocatoria indulgentiarum contra Regulam, & Decretales Nicol. III. & Clement. V.
- 3 Constitutio Innoc. XI. super puritate Regulæ, usque ad n. 13.
- 4 Innoc. XII. Const. confirmatoria litterarum Innocentii XI.
- 5 Quot aliis probetur frequentia?
- 6 Praxis irritandi electionem ad præscriptum Innocentianæ.
- 7 Differentia inter requirere consilium, & consensum.
- 8 Fratr. Min. de Observ. non possunt habere vineas.
- 9 Nec esse possunt executores testamentorum.
- 10 Possunt habere bibliothecas.
- 11 Est eis interdictus pecuniarum questus.
- 12 An eis liceat asseruare virtualia?
- 13 Syndici Apostolici non repugnant Observantia Regulæ, usque ad n. 45.
- 14 An Fratres Minores emere, & vendere possint?
- 15 An recipientes de novo Conventus, annuas prestationes recipere valeant?
- 16 Quid intelligatur per duas tunicas, unam cum capucio, & aliam sine capucio, quas D. Franciscus in secundo capitulo sua Regulæ, iis qui voluerint, permittit habere?
- 17 Quia sæpissimè per glossas, seu commenta, aut doctrinales interpretationes, solet legitimus verborum sensus, & pura authoris intentio, vel depravari, aut alterari, & ad non intentum extorquendi; ideo Regulam Sancti Francisci, ut potè ab eodem in suis tabulis strictè interdictum, glossare non intendimus; nec re-

ferre super ea editas Declarationes Nicolai III. & Clem. V. ab Ordine receptas, quæ videri respectivè possunt, illa Nicolai cap. Exiit, de verbor. signif. in 6. & altera Clementis Clement. Exiit item, de verbor. signif. sed aliqua juxta ipsarum tenorem dubia resolvere; quibus præmittimus Const. Urbani VIII. & Innocentii XI. & XII.

Omnia itaque Privilegia, Concessionem & Indulta, sive per Litteras Apostolicas, etiam motu proprio, sive vivæ vocis oraculo concessa, quæ puritati Regulæ, aut dd. Declarationibus Nicolai III. & Clem. V. quomodolibet adversantur, revocantur ab Urb. VIII. adedut illis deinceps uti non possit, ut infra.

1 Sacrosanctum Apostolatus ministerium humilitati nostræ, nullo licet meritum suffragio, Divina dispositione commissum, postulat, ut inter gravissimas, multiplicesque Apostolicæ sollicitudinis curas, illam peculiari studio complectamur, per quam personæ sub suavi Religionis jugo Salvatoris, & Domini nostri obsequiis famulantes, felicioribus in dies proficiant incrementis. Cum itaque, sicut accepimus, dilecti filii Fratres Ord. Min. S. Francisci de Observ. assiduis Verbi Dei Prædicationibus, continuæque Sacramentorum Ecclesiasticorum administratione, necnon aliis spiritualibus exercitiis uberes in vinea Domini fructus jugiter afferre noscantur;

2 Nos, ut Fratres prædicti in tam laudabilem operum exercitio eo alacrius perseverent, quo amplioribus fuerint ab hac Sancta Sede favoribus muniti, providere necnon felici illorum statui, quantum nobis ex alto conceditur, consulere volentes, necnon statutis, & per eos in Capitulo Generali proximè præterito decretis inhærentes, ac supplicationibus etiam dilecti filii Bernardini de Senis, ejusdem Ordinis Ministri Generalis, Nobis super hoc humiliter porrectis inclinatis; quod de cætero perpetuis futuris temporibus, omnes, & singuli ejusdem Ordinis Professores, juxta dicti Ordinis Regulam, necnon declarationes a præmem. Nicolao III. & Clemente V. Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris desuper emanatas, cum calepodis, seu sandaliis apertis dumtaxat incedere

„teneantur; neque alio pedum operimen-
 „to, sive panneo, sive alterius cuiuscum-
 „que materia existat, absque expressa li-
 „centia uti possint; quòdque integrum eo-
 „rundem Professorum vestimentum duabus
 „tantum tunicis constet, & constare de-
 „beat, uno scilicet cum capucio, & alio
 „sine capucio, ut eadem Regula præscri-
 „bit; neque ejusdem Ordinis Professores
 „tertia tunica, seu camisia staminea, aut
 „interula, sive sudariis, vel alia quacum-
 „que re, contra ejusdem Regulæ tenorem,
 „etiam in vim concessionis sel. record. Ju-
 „lii Papæ II. etiam Prædecessoris nostri, si-
 „ve quovis prætextu, & ex quacumque
 „causa ullo modo uti valeant, Apostolica
 „auctoritate tenore præsentium perpetuò
 „statuimus, atque declaramus; prædictam-
 „que Julii Prædecessoris, & quascumque
 „alias concessionis, sive indulta, tam per
 „Litteras Apostolicas, & motu proprio,
 „quàm vivæ vocis oraculo, & alias quo-
 „modolibet concessa, eidem Regulæ quo-
 „modolibet contraria, abrogamus. Decer-
 „nentes, &c. non obstantibus, &c. Dat.
 „Roma 1. Octobris 1625. Marchant. q. 7.
 „proam. in Reg. S. Franc.

3 Innocentius XI. declarat, omnes, & sin-
 „gulos Fratres de corpore Observantiæ teneri
 „observare Regulam S. Francisci, juxta Declar.
 „Nicolai III. & Clementis V. contrarias con-
 „suetudines, & privilegia revocet; plura præ-
 „cepta specificat, & alia disponit observanda
 „in receptione, & professione venientium ad
 „Ordinem, & Prælatorum electione; ac
 „usum Syndici Apostolici licitum declarat,
 „& bonorum administrationem, etiam Monia-
 „lium, Fratribus prohibet, ut infra: Sollici-
 „tudo Pastoralis Officii, & infra.

4 §. 1. Cum itaque (sicut accepimus) in
 „pluribus Capitulis Gener. Ord. Fratr. Min. S.
 „Francisci de Observ. nuncupatorum, & novis-
 „simè in Vallisoleano, quod anno 1670. tele-
 „bratum fuit, unanimi omnium Fratrum vo-
 „calium consensu, declaratum, & protestatum
 „fuerit, in nullo Regula eorundem Fratrum
 „Minorum præcepto eatenus cum Fratribus Mi-
 „noribus de Corpore Observantiæ, sive Obser-
 „vantes, sive Reform. sive Discalceatis, sive
 „Recollectis discantur, dispensatum fuisse, nec
 „ipsum Observantiæ Corpus ullam unquam ad-
 „misisse, vel admittere dispensationem in Regu-

lam, sed potius velle pro viribus, Divino fa-
 „vente auxilio, illam purè observare, juxta
 „Summorum Pontificum declarationes à Fratri-
 „bus Observantibus, seu de Observantiæ in
 „suis Statutis Generalibus recopilatas, pro
 „Cismontanis anno 1673. & pro Ultramontanis
 „anno 1621. ac à Reformatis, Discalceatis,
 „& Recollectis in suis particularibus Constituc-
 „tionibus respectivè admissas, & receptas. (Di-
 „ctio respectivè facit, ut singula singulis sine
 „referenda, Gobat tom. 2. oper. moral. tract. 3.
 „cap. 6. append. 2. sub n. 32. lit. A.)

5 §. II. Nos pro majori hujus protestatio-
 „nis firmitate, & ut in Ordine præfato sta-
 „tus, & Regula Fratrum Minorum purè ob-
 „servetur, singulisque Fratribus prætextus eam
 „transgrediendi præcludatur, eandem protesta-
 „tionem, & declarationem supra expressam, ha-
 „rum serie, auctoritate Apostolica, approban-
 „tes, & confirmantes, motu proprio, ac ex
 „certa scientia, & matura deliberatione Nostris
 „deque Apostolica potestatis plenitudine, tenore
 „præsentium declaramus, omnes, & singulos
 „Fratres de Corpore Observantiæ dicti Ordinis
 „teneri in conscientia observare Regulam Fra-
 „trum Minorum Sancti Francisci, & præcepta
 „ejus, à sel. record. Nicol. III. & Clement. V.
 „Romanis Pontificibus prædecessoribus Nostris,
 „exposita, & numerata ad formam Constituc-
 „tionum prædictarum respectivè: & signanter, præ-
 „ter præcepta, quæ non ita frequenter occur-
 „runt, & recitationem Divini Officii, tene-
 „ri ad jejunia præcepta in Regula, nisi excu-
 „sos necessitas, ad incedendum sine calcea-
 „mentis, hoc est absque aliquo, quod pedem
 „cooperiat, cujuscumque illud materia sit, ni-
 „si adsit vera necessitas à Prælato approban-
 „da; ad non equitandum, nisi infirmitas, vel
 „necessitas, in judicio Superiorum probata, ex-
 „cuset; ad vilicam vestium juxta prædictas
 „Constitutiones respectivè; ad non utendum
 „pluribus vestimentis, quàm illis, quæ Regula
 „præscribit, nempe una tunica cum capucio,
 „& alia sine capucio, corda, & femoralibus;
 „nam aliud quodvis vestimenti genus ultra
 „prædicta (excepto mantello ab initio Religio-
 „nis licito) ut indusia, seu camisia, sudario-
 „la, tunicella, & similia, sunt contra Re-
 „gulam, nisi adsit vera necessitas excusans à
 „præcepto per Prælatum approbata.

6 §. III. Ac demum teneri ad capitale
 „præceptum Religionis Fratrum Minorum de

non recipiendis denariis per se, vel per interpositam personam.

7 §. IV. Aliarum enim rerum necessarium possunt Fratres Minores de Corpore Observantia huiusmodi habere usum, licet non dominium; denariorum autem, nec dominium, nec usum; & proinde quavis contréllatio pecunia, seu denariorum, qua non sit purè naturalis, seu qua sit quovis modo politica, cuiuscumque domini sint denarii, seu pecunia, Fratribus Minoribus Observantibus, seu de Observantia est omnino prohibita.

8 §. V. Ac propterea omnes, & singulas dispensationes, concessiones, & consuetudines, si quæ contra præmissa in Corpore Observantia Ordinis prædicti reperiantur, motu, scientia, deliberatione, & potestatis plenitudine paribus, eandem tenore præsentium revocamus, cassamus, irritamus, annullamus, viribusque, & effectu penitus, & omnino vacamus, ac revocatas, cassatas, irritas, & nullas, viribusque, effectu penitus, & omnino vacuas esse, & perpetuo fore decernimus, & declaramus.

9 §. VI. Declarantes tamen pariter, quod per præmissa non prohibentur in dicto Ordine Syndaci apostolici, cum eorum usus non sit dispensatio in Regula, sed modus à Romanis Pontificibus prædecessoribus Nostri provisorio pro partiori illius observatione, siue ejusmodi Syndici assumantur ad præscriptum Constit. Nicol. III. & Clem. V. prædecessorum prædictorum, siue secundum dispositionem Constitutionum recent. Martini IV. & Martini V. ac Pauli IV. prædecessorum pariter Nostrorum, prout illorum usus in singulis Familiis, Congregationibus, Reformationibus, aut provinciis Ordinis prædicti respectivè fuerit receptus.

10 §. VII. Ut autem in ingressu Religionis unusquisque de obligationibus, quas assumere vult, plenè informetur, statuimus, ut nullus recipiatur ad habitum Regularem in eodem Ordine, nisi prius plenè informatus sit de prædictis præceptis Regula, obligantibus in conscientia, & prævia hac noticia, vel probationem subire; nec quisquam admittatur ad professionem Regularem, nisi prius examinatus sit de intellectu Regula, & præceptorum ejus, juxta prædicta; & deinde immediate ante illam coram rota Communicata fiat ei præcatio, quod ad observantiam Regula cum omnibus ejus præceptis, tunc numerandis, & exprimendis, obligetur in professione, eamque

professionem admittat, & sub ea professionem faciat.

11 §. VIII. Quia verò efficacius prædicta observandi medium est exemplum Prælatorum, siue Superiorum; ideo statuimus pariter neminem eligi posse in Prælato, siue Superiorem in Ordine prædicto, qui vitam communem Observantia non sequatur; hoc est, qui frequenter equitet, seu infirmitatem, qua ab obligatione pedibus incedendi excusetur, habeat, qui indusis, seu camisis, aut lineis utatur apud se, vel in lecto; qui calceatus incedat; qui jejunia Ecclesia, & Regula non observet; qui aliquando visus sit contréllans pecunias, nisi iam per triennium saltem emendatus sit; qui notabiliter defectuosus sint in assistendo Communitatibus Chori, Refectorii, & aliis, prout sibi in Constitutionibus præscribitur.

12 §. IX. Porro electio illius, qui in omnibus præmissis vitam communem non sequatur, irritanda sit à Prælato, siue Superiore Generali, capta informatione extrajudiciali pro sua conscientia sine strepitu iudicii; cum consilio tamen, & assensu trium Fratrum, qui Ministri Provinciales, vel saltem Definiores Provincie sint vel fuerint: ipsorum autem conscientias, ne aut ille expellatur, qui vitam communem sequatur, aut ille confirmetur, qui eam non observet, oneramus.

13 §. X. Denique, ut occasio transgrediendi præceptum de non contréllandis denariis, seu pecuniis auferatur, omnibus, & singulis dicti Ordinis Prælati, siue Superioribus in virtute S. Obedientia, ac sub pœna privationis suorum officiorum injungimus, ut nulli Religioso ejusdem Ordinis permittant administrationem fundorum, reddituum, ac quarumcumque aliarum rerum, & bonorum, vel immobilium, cuiuscumque domini illa sint; & signanter, ut nulli Religiosorum Ordinis huiusmodi permittatur administratio bonorum temporalium alienius Monasterii Monialium sub quovis pretextu, aut nomine: nempe, administratoris, Syndici, Factoris, Coloni, Superintendentis, Villici, aut alio quovis imaginabili. Decernentes, &c. sublata eis, &c. ac irritum, & inane, &c. non obstantibus, &c. Roma 20. Novembris 1679.

14 Innocentius XII. solvit dubium ortum super eligibilitate, vel ineligibilitate eorum, qui non servant rigorem Regula, pro ut sequitur: Alijs à sel. rec. deinde

Inferit litteras Innoc. XI. & infra subdit. Cum autem, sicut dilectus filius Bonaventura Priorius Ministr. Generalis dicti Ordinis Nobis nuper exponi fecit, nonnulli Visitatores ex utraque Familia ejusdem Ordinis, tam de Observantia, quam Reformati, dubium ei proposuerint: An eorum Religiosorum, qui vitam communem in vultu, vestitu, Chori frequentia iter pedibus agendo, aliisque similibus à Regula prescriptis rigoribus non observant, idque ex infirmitatis, sive alterius impotentia causa, qua eos juxta textum Regulae, & Constitutionum dicti Ordinis excusat, adeoque à transgressionis culpa eximit, electio in Praelatos, sive Superiores in eodem Ordine valida sit; eaque, si aliàs canonice facta reperitur, & illi officiorum, ad qua fuerint electi, cateroque sint capaces, ab ipsis Visitatoribus confirmari possint, & debeant; ipse vero Bonaventura Minister Generalis, tametsi existimet, Religiosos, qui propter infirmitatem, aut aliam quamvis necessitatem, vitam communem, aliaque in praesentis Innocentii Praedecessoris Litteris prescripta exactè observare nequeunt; ab Officiis, & Gradibus Superioritatis excludi debere, sequè, ac pro tempore existentem Ministrum Generalem Ordinis supradicti, eos, etiam alias canonice electos, juxta eorundem Litterarum formam, excludere posse, illos autem, qui culpabiliter dictam vitam communem non observant, & ex malicia delinquant, non solum ab Officiis, & Gradibus hujusmodi excludi, sed etiam penis contratransgressores statutis puniri debere, nihilominus dubium praefatum declarari, ac aliàs desuper opportunè à nobis provideri plurimum desideret.

Nos ejusdem Bonaventura Ministri Generalis votis hac in re favorabiliter annuere volentes, eumque à quibuscumque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & penis à jure vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomolibet innotatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, supplicationibus ipsius Bonaventurae Ministr. Generalis nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinatis, de venerabilium Fratrum nostrorum Sancti. Roman. Ecl. Cardinalium, & dilectorum filiorum Romanae Curiae Praelatorum super Disciplina Regulari specialiter à Nobis deputatorum qui

venit maturè discussunt, consilio, Religiosos omnes praefati Ordinis, qui vitam communem observantia in praesentis, Innoc. Praedecessoris Litteris prescripsum verè, & cum effectu sequi non solent, etiam si id ex infirmitate, seu alia quavis necessitate, & absque ipsorum culpa accedant, in Praelatos seu Superiores ejusdem Ordinis eligi non posse, eorumque electionem; si quando fiat tametsi aliàs canonica foret, à Praelato, sive Superiore Generali dicti Ordinis, servata quoad hoc eorundem Litterarum forma irritandam esse; illos verò, qui in praedictis observantia communis exercitiis, seu in eorum aliquo culpabiliter deficere consueverunt, non modo, ut supra, ineligibiles esse; sed insuper penis Constit. ipsius Ordinis subiacere, auctoritate Apostol. tenore praesentium, declaramus, ac etiam statuimus, & ordinamus. Decernentes, &c. non obstantibus, &c. Roma 2. Jul. 1695. Bullar. par. dict. Innoc. XII. la 47.

Verum absolutè non concluditur ineligibilitas ex equitatione, sed ex ea cum frequentia; ex frequentia enim crimen aggravatur, ut docent Sperellus dec. 37. num. 49. Ameno de pen. tit. 4. §. 4. adulterium n. 53. tanto enim sunt graviora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, cap. Cum tanto, de consuetudine.

15 At dubitatur, quot actibus frequentia probetur? Duos sufficere, tradit Gloss. in verb. Frequenter ad cap. Monasteria de vita, & honestate Clericor. cap. Ita nos, 25. quast. 1. & infertur ex 40. regula jur. in 6. ubi, Pluralis locutio, duorum numero est contenta. Verum satis non esse videtur. certum ex distinctione, quae reperitur inter Relapsum, Recidivum, & Frequentem; siquidem Recidivus in crimine, per Ameno cit. n. 53. ille censetur, qui semel de delicto punitus, ejusdem speciei novum committit; & Relapsus, cap. Accusatus, de haereticis in 6. §. Eum verò, dicitur, qui haeresim in judicio abjuravit, & postea in aliam etiam haeresis speciem, sive sectam committit, ut ibi text. Frequens verò, qui pluries crimen committit, de quo numquam punitus sic: unde frequentia pluralitatem exigit; sed ad duos actus ex vi Const. non restringitur, alioquin in ea non numeretur, ut contradistinctè à Relapso; idèò numerus

tus actuum, & ipsorum qualitas arbitrio iudicis relinquitur.

Sic pariter intelligibilis est, qui *uritur* *libris* apud se, vel in lecto, hoc est, qui, vel illa ad carnem defert, vel tenet in lecto, & quoad id de facto consuetudinem habet; quam per Ameno *cit. tit. 2. §. 1. n. 181.* usus in casu significat, & super numero actuum ad eam inducendam sufficientium Iudex pronunciat, ex Engel. *Colleg. univers. juris Canon. lib. 1. tit. 4. n. 8.* Non peccare, subdit Ameno *cit. n. 182.* qui fatigatus ex itinere, concione habita, exercitio, laboreve violento sudans lineo sudario se abstergit; ipsumque deinde, sudore perseverante, ad illum excipiendum subtus habitum ad quatuor, vel sex horas, & sine secularium scandalo defert: nedum, quia id ex legitima causa, & ex necessitate faciat; sed etiam, quia illud ea occasione, & ad modicum horarum tempus portare, non possit dici lineorum usus. Ceterum mortaliter, & non tantum venialiter, ut Joannes de Grassis asseruit, Frater Min. peccat, qui sine dispensatione lineam camisiam, etiam truncatis manicis, ad carnem gestat, ut apud Marchant. *inc. 2. Regula tit. 3. §. 5. conc. 1.* & taliter dispensari à Prælaturis arcentur, etiam ex dispositione Constit. Genet. *cap. 2. §. 9. n. 15.* Minister vero cum, qui cum tali licentia acitur camisia, aduocet in eorum numero, qui vitam communem seruare non possunt, ut liquidd constet conformiter ad Statuta, quod non possit eligi in Officiu alicujus Prælati.

Ad concludendam ineligibilitatem ex contrectatione pecunie; sat est, ut quis semel visus sit eisdem contrectare. Verum eligi non prohibetur, si per triennium ad minus se correxisse constet; ut ex Constit. Innoc. *n. 11.* Ex quo habetur, quam strictè ipsis Fratribus prohibeatur pecunia.

16 Electionem irritare, eamque ad præscriptum Constit. cassare, non est de spectantibus ad actus facultativos; nam actus meræ facultatis, censentur per Engel. *cit. n. 9.* qui nullam juris obligationem, aut necessitatem habent, & pro cuiuslibet arbitrio fieri, vel omitti possunt, id autem arbitrio, & libertati Generalis non committitur, sed potius necessitas imponitur, ut per expressa, *ibid. n. 12.* & significant clausula: *Irritanda sit*; ipsorum autem conscientias, ne aut ille compella-

tur, qui vitam communem sequatur; aut ille confirmetur, qui eam non obseruet, oneramus.

Debet Generalis super eo pronunciare, Capta informatione extrajudiciali pro sua conscientia, sine strepitu iudicii, ut expressè textus; quorum sensus datur in Clement. Sapè coningit, de verbor. signif. ut sequitur: Sancimus, ut Iudex, cui taliter causam commissimus, necessariò libellum non exigat, litis contestationem non postulet tempore etiam feriarum, ob necessitates hominum indulgarum à jure procedere valeat; ampuet dilationum materiam; litem quantum poterit, faciat breviorē; exceptiones, appellationes dilatorias, & frustatorias repellendo; partium Advocatorum, & Procuratorum contentiones, & surgia, sestiūque superfluum multitudinem refranando: non sic tamen Iudex litem abbreviet, quin probationes necessaria, & defensiones legitime admittantur, &c. Et facit Gloss. ad cap. Statuta, de hæret. in 6. ver. Certum est, Pasqualigo ad Lauretum de Franchis part. 1. n. 708. tradit servanda; & probationes, citationes, defensiones legitimas, iuramenti præstationes, ait, numquam esse in summario processu omittendas, utporè necessaria pro habenda veritatis notitia Engel. *lib. 2. tit. 1. n. 12.* distinguens iudicium ordinarium (ut, cum Iudex cum ordinaria figura, & strepitu iudicii, juxta præscriptum juris procedit) à summario (ut cum idem, omisis ambagibus, & ordinariis iudiciorum solemnitatibus summarim de causa cognoscit) docet hoc summarium iudicium necessarium esse in causis electionum, provisionum, & similibus, ubi periculum aliquod & damnum ex mora, & administrationis defectu timetur; quod in casu nostræ electionis posse venire, non est dubitandum.

Et cum consilio, & assensu trium Fratrum, ait text. quid Ministri Province, vel saltem Definiores Provincia sent, vel fuerint; quæ copulativè requiruntur, tanquam de forma, adeò ut si unum, vel alterum omittatur, decretum de electionis nullitate vim non habeat. Quod omissio consilii, quando id jura requirunt, actus irritet, habetur expressè cap. Novit, &c. Quando, de his quæ sunt à Prælati sine consensu capituli, & cap. Cum in verem, de electione; ubi disponitur non tenere electionem, non requisito, vel non expectato consilio, quod

de Papæ mandato requirendum, & expectandum erat. Et idem *tit. cir. cap. De his, cap. Ea nescitur, cap. Tria nuper, & cap. Pastoralis*, statuunt respectivè Coelest. & Innoc. III. si consensus non accesserit.

17 Differunt requisitio consilii, & requisitio consensus. Cum consensus requiritur, tenetur Prælatus id exequi, & sequi, quod major pars Capitularium concluderit, *alleg. cap. Ea nescitur*. Cum verò consilium duntaxat exigitur, sola consultatio cum Capitularibus sufficit, absque eo quòd Prælatus teneatur eorumdem consilium sequi, *cap. Cum olim, de arbitr. cum sua Gloss. ver. Inter Priorem*.

18 Quæritur. *An Fratres Minores possint habere vineas, agros, &c.*

Resp. Negative per text. in d. *cap. Exiit*, §. *Ad hac*; ubi ipsis prohibetur recipere vineam, vel agrum ad excolendum, vel domum ad locandum. Et in d. *Clement. Exiit*, §. *Licet verò*, ubi Fratribus permittitur habere hortos, & areas competentes ad recollectionem, vel recreationem sui, & interdum ad seipso post labores huiusmodi corporaliter deducendos, necnon ad habenda necessaria hortalicinia pro se ipsis; habere tamen hortos aliquos, ut colantur, ac olera, & alia hortalicinia pretio distrabantur, necnon & vineas, repugnat sua Regula. Quòd si talia ad usus proximè dictos, ut puta agrum, vel vineam ad excolendum, & consimilia Fratribus tegantur, per omnem modum Fratres à receptione talium abstinere; cum etiam promissa habere, ut pretium fructuum suis temporibus habeatur, ad naturam, & formam proventuum appropinquet.

19 Ex quibus deducitur I. Quòd eis non licet habere hortos excessivos, hoc est, non necessarios; cum eis habere non liceat, quod necessarium non est; & idè in fraudem paupertatis retinentur, & in scandalum populi.

II. Quòd, quamvis eis permittantur hortus ad præfatos effectus, vineæ omninò negantur, ex quo istæ ex sui natura ordinantur ad vinum reponendum; quarum fructus sapiunt copiam, & accedunt ad naturam proventuum, ac annui, hoc est, certi redditus, secundum ea, quæ notat ibid. Gloss. in ver. *Oppono*; & idè per eas eorum paupertas, & mendicitas relevari videtur; ex eo etiam, quòd accedunt ad naturam pos-

sessionum, quarum etiam usus eis interdicatur. dict. *Clement. §. Cumque annui redditus*.

III. Quòd habere paucas vites in dictis hortis, vulgò *Pergole*, ad percipiendum uvam pro usu Fratrum, non censetur eis vetitum, cum inter hortalicinia annumerentur.

20 Quæritur. *An dicti Fratres possint esse executores testamentorum, & ultimarum voluntatum?*

Resp. Negative, prout dict. *Clement. §. Cumque annui redditus, in ver. Cumque dicti Ordinis*; cum id, juxta textum, ut plurimum non contingat absque actibus litigiosis, & contestatione pecuniæ, quæ eis omninò dicto loco vetatur. Et quamvis sæpè accadat, ut ea non veniant; tamen non cessat prohibitio, ut per Gloss. ibid. in ver. *Dixit*; nam sufficit, quòd hæc aliquando contingere possint. Neque ea fuit sola ratio prohibendi, sed etiam ne avocarentur à spiritualibus laboribus, quibus quotidie debent occupari, prout §. *Licet verò*; ac etiam ut evitentur faudes, quæ sæpissimè in talibus contingunt. Nam est à viris perfectis specialiter evitandum, non solum, quòd malum esse dignoscitur, sed & omne, quòd speciem habet mali, ut in §. *Amplius*. Ceterum posse super ultimarum voluntatum consilium dare, eis non interdicatur, ut expressè text. ibid. cum ex hoc ipsis circa bona temporalia nulla jurisdictio, sive actio in iudicio, sive dispensatio tribuatur.

21 Quæritur. *An Fratres Min. de Observ. possint habere bibliothecas?*

Resp. Affirmative, ut in terminis d. *cap. Exiit*, §. *Quia verò libros*; sed librorum dominium ad Papam spectat, ut ibi text.

Circa quòd est ponderandum, surripientes furto librum, aut quinternum è Bibliothecis Minorum, ligari excommunicatione Papæ reservata, ex Const. S. Pii V. Cum sicut accepimus, l. 18. in Bullar. Roderici edita 4. Novembris 1568. Quæ (ex ejusdem testimonio, ibid. tit. Clemens VIII. §. *Fidem facimus*; & ex primo regeſſo Aracæ. Cur. Ultramontana) non fuit revocata ab eodem Clemente, quemadmodum moderatus est alteram Sixti V. Cum sicut, l. 67. in Bullar. tom. 2. quoad pœnas in ea statutas, quibus subdebantur consules, & removens per se, vel per alios, etiam pro minimo temporis spatio, è dictis Bibliothecis libros,

bors, quinterna, & folia. Quare in præfenti circa hoc attenditur Constitutio S. Pii, quæ loquitur solum de furripientibus furto, prout scripsit etiam Sanctorio de pen. cap. 8. §. Undecimus casus.

Cæterum ad incurrendum censuram à S. Pio latam, necesse est, ut libri furto surripiantur à Bibliothecis formalibus. Bibliotheca autem formalis censetur, non quæcumque librorum in quovis loco adunatio, & collectio, sed notabilis, & magna librorum copia (juxta qualitatem Conventus) in loco publico cum armariis, & thecis; vulgò *Scanzie*, auctoritate Superioris electo, ut Bibliotheca vocetur, & pro Bibliotheca habeatur; & ita ad bibliothecam formalem requiruntur libri, armaria, & locus deputatus, juxta l. librorum, ff. de legatis, & fideic. §. Sed si bibliotheca.

21 Quæritur. An in Ecclesiis Fratrum Minor. sit interdictus pecuniarum questus?

Resp. Affirmativè de questu, qui cadit in commodum, & utilitatem ipsorum Fratrum, ad text. in d. Clement. §. Quocirca. ibi: Quocirca questus omnis pecunie, ac oblationum pecuniarum receptio in Ecclesia, vel cippi, vel trunci ordinati ad offerentium, vel donantium pecunias reponendas; necnon recursus alius ad pecunias, seu habentes ipsas, qui per declarationem prædictam (hoc est Nicolai III. d. cap. Exiit) non conceditur; hæc, inquam, omnia sunt eis simpliciter interdicta. Unde mortaliter peccant, non modò contra Regulam, sed etiam ratione scandali, quoties pecunias petant. Casus pro quibus ad amicos spirituales eis licet pro elemosynis pecuniariis recurrere, & per quos sint expendendæ, enunciantur in d. cap. Exiit, §. Cæterum cum in eadem, & d. Clem. §. Porro, vers. Cum etiam.

Dixi, quæ cadit in utilitatem Fratrum; quia aliter est discurrendum, cum questus pecunie ad instantiam Episcopi, vel Civitatis fieret pro pia causa aliorum, & pro pauperibus Urbis, Hospitalis, Terræ Sanctæ, &c. prout hic Romæ praxis est, ut tempore Quadragesimæ ad instantiam Vicegerentis, vel aliorum extra Ordinem, in Concionibus in hac Ecclesia Aracclitana commendetur à Concionatore pecuniarum questus, ad dd. similesve causas; sed tum pecunia recoiligitur per seculares, & statim per eisdem absque ulla Fratrum opera personis inistantibus traditur. A pecuniis

enim Fratres ita alieni esse debent, ut nec ipsis liceat earum usus, & contrectatio, prout est textus in alleg. cap. Exiit, §. Ad majorem, & in d. Clement. §. Cumque anni reditus, vers. Verum etiam, vide cap. 19. n. 45.

22 Quæritur. An Fratribus Min. liceat conservare vidualia, granum, vinum, oleum, &c.

Resp. Affirmativè, sed hac limitatione, si rationabiliter judicent, quòd alio modo ea habere non possint, ut expressis terminis d. Clement. §. Licet, vers. Rursus.

23 Quæritur. An repugnet observantia puritatis Regula Fratrum Minor. de Observ. uti Syndico Apostolico assumpto ad præscriptum Constitutionum Martini IV. Martini V. & Pauli IV. in cujus Const. ex Clementin. la 1. in Bullar. tom. 2. confirmantur illa utriusque Martini?

Pro repugnantia, multa infarcinat Sanctorio Comment. in stat. cap. 4. stat. 4. præsertim quoad actum recipiendi elemosynas pecuniarias pro Fratrum necessitatibus per benefactores oblatas, & donatas, Considerans I. hujusmodi Syndicos esse datos ab thesaurizationem.

II. Quòd dominium pecunie sit apud Fratres, & non apud Sedem Apostolicam, quæ in se recipit dumtaxat dominium earum rerum, quarum usus Fratribus licet habere, pro ut expressè declarat Nicol. III. d. cap. Exiit, §. Ad hæc. Et Clemens V. dist. Clement. Exiit, §. Proinde. Et idem Paulus dist. const. §. 11. ibi: Qui (hoc est Syndici) res ipsas, & rerum ipsarum pretium, & prædictas elemosynas nomine Romana Ecclesia (ad quam rerum omnium mobilium, & immobilium, quibus Fratres uti possunt, jus, proprietas, & dominium, nullo medio spoiliant) recipiant, & recipere possint, & debeant easdem in Fratrum ipsorum utilitates, etiam pro victu, & vestitu eorum, ac reparatione Conventuum, & Fratrum hujusmodi necessitatibus pro tempore convertenda, sicut & quando à Generali in toto Ordine, & Provincialibus Ministris, ac Custodibus, (sub quibus comprehenduntur etiam Guardiani) in Provincia, & Custodia sibi decreta, vel ab iisdem Fratribus de consensu eorum fuerint requisiti. Usus autem pecunie dd. Fratribus non licet: ergo ejusdem dominium in Romanam Ecclesiam non transit.

24 Sed his non obstantibus hujusmodi Syndicos puritati Regulæ non repugnare, nec inferre dispensationem relaxativam in observantia Regulæ, patet. I. Ex quo in manu Sedis Apostolicæ sit ipsam Regulam declarare, modosque idoneos, & accommodos juxta temporum circumstantias, adpura ejusdem observantiam approbare, & disponere. Quod tanè à nullo negabitur, cum approbare Religiosorum Regulas ad Romanum Pontificem privatè quoad alios quoscumque spectet, per textus in cap. Quod votum, de voto in 6.

25 II. Ex quo idem Paulus dist. const. & §. declaraverit, *Fratres non facere contra Regulam, quam professentur, imò cum illius observatione quoad hoc, & pura, & sana conscientia sine alicujus conscientia scrupulo vixisse eatenus, & in posterum vivere.* Ubi per clausulam, *sublata*, claudit os aliter dicendi, & irritat, quidquid secùs judicatum fuerit.

26 III. Ex eo etiam, quòd Innoc. XI. d. const. *Sollicitudo* §. 6. declararet, usum Syndici assumpti, etiam ad præscriptum Constit. Martini, & Pauli, non esse dispensationem in Regula, sed modum à Romanis Pontificibus provisum pro puriori illius observatione. Cujus Constitutio propter clausulam, *Motu proprio, & ex certa scientia*, non potest vitio subreptionis notari, cum tanta sit ejusdem clausulæ virtus, ut omnem subreptionem excludat, cap. *Si motu proprio, de præbend. in 6.* & Clem. *Si Romanus, eod. tit.*

27 IV. Tum pariter, ex quod dict. Syndicorum usus licitus supponatur à S. Cong. ab Urbano VIII. consultat. Frat. Min. præposita. Quæ licet fuerit erecta ad tollendos abusus contra observantiam Regulæ inductos, tamen dist. 3. ad 4. censuit, Syndicos Apostolicos posse accipere pecunias spontè oblatas pro Missis per Fratres celebratis, ut dicam infra cap. 30. num. ....

28 V. Tum etiam, quia dicti Syndici non sunt Procuratores Fratrum, sed Sedis Apostolicæ substituti, Procuratores, & Oeconomi (& propterea dicti Syndici Apostolici) cujus nomine eleemosynas pecuniarias recipiunt, easque in Fratrum necessitate erogant.

29 Deindè ad resolutionis confirmationem posset considerari, nihil opponi dd. Official. Cur. Ecl.,

Syndicis, quod retorqueri non possit, & applicabile non sit Syndico, & substitutis donantium, sive ab istis, sive à Fratribus nominatis, concessis à dict. Nicol. cit. cap. §. *Quis verò.* Qui tamen nec Regulæ repugnant; pro ut de hac re doctè scripsit, & collationem fecit Marchant. *relekt. theol. in Regul. S. Franc. diffie. de instit. Synd.* idèò nos calamo parcimus, & ad eum Lectorem mittimus.

Ad rationes à Sanctoro productas.

30 Ad primam, negamus Syndico dari ad thesaurizationem; nam Fratres non debent permittere, ut apud eos plus pecuniæ deponatur, quàm eorum necessitates, non futuræ, sed præteritæ, præsentis, vel imminentes ferant, juxta d. cap. *Exiit* §. *Et quia oportet, v. caveant.* Nec Syndici in fraudem paupertatis debent excessivas pecuniarum eleemosynas accipere.

31 Ad secundam, dicimus, si conferentes eleemosynas dominium sibi non referant, ipsum esse apud Romanam Ecclesiam, de quo dubium esse non potest. Tum quia ejus nomine recipiuntur, & autoritate administrantur, tum quia huc intrat dispositio Nicolai III. d. cap. §. *Ad hac cum;* ubi, ne rerum perfectè, & absolute oblatarum, donatarum, concessarum Fratribus Min. (qui nec sibi in speciali, nec Ordini in communi aliquod acquirere possunt) dominium sub incerto videatur esse, decrevit, ad Romanum Pontificem, & Romanam Ecclesiam plenè, & liberè pertinere.

32 Nec dicas, id restringi ad mobilia, quorum usum Fratribus licet, ut expressè text. Nam illud, *ne rei dominium sub incerto videatur esse*, procedit etiam in dominio pecuniæ absolute donatæ. Tum quia aliarum rerum dominium illius perfectè donatarum ad Romanum Pontificem spectat; quia Pontifex est aliquo modo Pater specialis Frat. Minor. & filium incapax acquirendi sibi, acquirit suo modò Patri, ut ibi textus. Tum quia §. *Quis verò, versic. Si verò*, à Nicolao decernitur, quòd pecunia, quæ exigitur ex re Fratribus licita, quæ vendi contingat, in rem, cujus usum ipsis Fratribus licet habere, per Procuratorem, ab ipsa Sancta Sede, vel Cardin. Protectore deputandum expendatur. Modò, tempore

H in-

intermedio ad venditionem, & conversionem pecuniæ in rem Fratribus licitam, dominium pecuniæ apud alium esse non potest, quam Romanum Pontificem; cum nullus alius præter eum assignari possit, in quem transferatur, & maneat, ut consideranti textum, obvium erit. Consequenter ita est resolvendum de dominio pecuniarum, quæ in eleemosynam conferuntur, & à Syndicis Paulinis pro Fratrum necessitatibus expenduntur; cum apud Fratres non sit, quia ex Regula incapaces; nec apud dantes, quia per eleemosynam dominium transfertur; nec apud Syndicos, quia sunt puri Procuratores, & Oeconomi Romanæ Ecclesiæ, cujus nomine pecunias recipiunt, & administrant.

33 Nec repetas, textum esse restrictum ad dominium rerum, quarum usus Fratribus non prohibetur; nam non loquitur exclusivè ad dominium pecuniæ existentis ex pia, & liberali Benefactorum voluntate, aut Missarum stipendio apud Syndicos, sed esse apud Romanam Ecclesiam, concludentissima habetur d. S. *Quia verò*, ut superius ponderavimus.

34 Neque pariter urget textus ex Paulina. Nam ex ea apertè colligitur dominium pecuniæ in manibus Syndici pertinere ad Ecclesiam, cum ejus nomine recipiatur, & autoritate erogetur in Fratrum necessitates. Quod sanè ad dominium spectat, cum sit *Jus*, seu *facultas legitima disponendi liberè*, & abique ullius injuria *dere, vendendo, donando, emendo*, &c. Clausula verò, *Ad quam rerum omnium*, &c. d. Constit. non est appositum cum exclusionem ad dominium Romanæ Ecclesiæ in dd. pecunias, sed ad significandum dd. Fratres, nec sibi in speciali, nec Ordini in communi posse aliquid acquirere. Et quòd, etiam rerum, quarum usus eis licet, jus, proprietas, & dominium nullo medio; sed immediatè spectat ad Romanam Ecclesiam.

35 Et inde est differentia paupertatis Minoriticæ ab ea cæterarum Religionum. I. Quia illæ in communi rerum dominium habent, per Trid. *sess. 25. cap. 3. de regul.* II. Quia Religiosi ipsarum in particulari possunt de licentia Superiorum habere usum pecuniæ.

Neque iterùm replices: dantes pecunias Syndicis intendunt dare Fratribus, non Se-

di Apostolicæ. Nam non est verisimile, nec præsumendum, quòd velint dare modo illicito, & peccaminoso, & ita, ut Fratres sint transgressores Regulæ; sed potius modo possibili, & ad proprium meritum, eorum necessitatibus providendo, ut d. S. *Quia verò*, ver. *Non enim*. At dato, quòd vellent, ut Fratres haberent pecuniarium dominium, adhuc apud eos dominium non foret, cum ipsorum Regula resistat, & ad Romanam Ecclesiam spectaret, quamvis nollent; dummodo sibi non reservarent, & factum esset intentioni contrarium.

36 Dices. Usus Syndici in terminis Paulinæ, est contra d. cap. *Exiit*, dist. S. *Quia verò liberos*; ubi deputatio Syndicis ad Sedem Apostolicam, vel ad Card. Protectorem dicitur pertinere; adeòque videtur inferre dispensationem in Observantia Regulæ, quæ juxta Declarationes Nicolai III. & Clement. V. observanda est, pro ut in quovis Capitulo Generali protestatio permittitur.

Resp. Negando antecedens. Ex difficultate enim adeundi Romam pro deputatione Syndici, vel à Sancta Sede, vel Cardin. Protectore, frequentissimè offendeatur puritas Regulæ per recursum modo illicito ad pecunias. Cui malo provisum est per dd. Pontifices, tribuendo Generalibus, & Provincialibus facultatem nominandi Syndicos. Nec capio, ex quo inferatur dispensatio in Regula, si ponderetur in dist. cap. S. *Ceterùm cum*, ver. *Si tamen ipse*: ex Paulina solùm habetur, quòd facultas deputandi Syndicos à S. Sede attributa Card. Protectori, sit ampliata ad dd. Ministros, ut ipsi eos nominent.

37 Et adverte, quòd Paulina utitur verbo, *nominare*; quia non ipsi Superiores conferunt autoritatem Syndicis recipiendi, & expendendi eleemosynas pecuniarias in Fratrum necessitates; sed supposita per se ipsos nominatione, eam recipiunt à S. Sede, cujus ex dictis sunt Oeconomi, & veluti substituti. Superiorum nominatio est pura declaratio, quòd auctoritas Papæ ad præfata exequenda in personas nominatas derivat.

38 Item. Considera contra Sanctoro nullam esse paritatem inter Syndicos, & cippos, ac possessionem. Quoniam Sancta Sedes concedit Fratribus usum Syndi-

ci, non verò cipporum, & possessionum, Clement. §. *Porro*. Tum quia in his aliquid certi pro sustentatione relucet. Pariter ob serva. Syndicos non esse *interpositam personam*. Nam persona interposita, juxta text. in *cit. cap. Exiit* §. *Ad maiorem*; illa dicitur, quæ nomine Fratrum pecunias recipit; & eas eorum autoritate, & tamquam ipsorum expendit: Syndicus autem pecunias nomine Fratrum non recipit, nec ipsorum nomine expendit, sed solum nomine Romana Ecclesiæ, ut in d. Paulina.

39 Ex quibus habetur. I. Quod Syndici Apostolici dici possunt substituti amici spiritualis, Papæ nimirum, qui cum impotens sit per se ipsum immediate expendere pecunias datas in Fratrum necessitates, eas erogandas committit personæ à Fratribus nominatæ. Quemadmodum substituti donantium dicuntur substituti amici spiritualis, personæ nimirum, quæ ex amore Dei, vel devotione ad Fratres dat pecuniam pro Fratrum necessitatibus. Quinimò ipsis Syndicis ratione ministerii potest participativè convenire nomen amici spiritualis.

40 II. Quod Syndici sunt instruendi se pecunias recipere, non nomine Fratrum, sed Sedis Apostolicæ, hujusque nomine, & autoritate expendere in Fratrum necessitates. Et in receptis, quas faciunt, non debent testari esse Fratrum, sed in necessitate Fratrum expendisse.

41 III. Quod non debent pecunias in tanta quantitate recipere, ut sint in fraudem paupertatis.

42 IV. Quod Fratres non possunt recurrere ad Syndicos nisi pro necessitatibus præteritis, præsentibus, vel imminutibus, & cum aliæ cessant elemosynæ, d. c. *Exiit*, §. *Ceterum cum*, ver. & quia.

43 Item sequitur, quod Fratres nil juris habent in pecunia, nec possunt Syndico præcipere, ut pecunias expendat; sed solum debent rogare, & ad eum humiliter recurrere; manifestando, & significando necessitates Fratrum, pro ut *ibid. ver. Ita tamē*, quod.

44 Et tandem habes, non posse Fratres à Syndicis computus juridicos exigere, quia hoc est proprium habentis jus in pecunias. Et cum videntur Syndici ipsi computus reddere, id non est actus juridicus in debi-

to, & obligatione civili fundatus, sed est charitativa informatio Superioribus exhibita ad ostendendam propriam fidelitatem, ad quam possunt per Fratres moneri, ut ibi textus.

45 Usus itaque Syndici, juxta Paulinam est Fratribus licitus; sed Fratres debent in recursum ad ipsos omni cautela procedere, & adnotata servare. De capacitate Fratrum ad legata dicendum c. 30.

46 Quæritur etiam. An Frater Minor possit vendere, & emere?

Resp. Negativè, nam est Fratribus vetitum, nedum contrectare pecuniam, sed etiam quoscumque contractus civiles celebrare, juridicas obligationes contrahere, conventionem civiliter, vel juridicè obligatoria de pretio rei pacisci; adeoque & in rigore emere; etenim ea omnia, rigorosa emptio comprehendit. Dicitur in rigore, quatenus lato modo eis emere licet, hoc est, non se obligando civiliter ad pretium pro re empti solvendum, nec mandando solutionem eorum fieri autoritate, neque rei acquirendo dominium, aut proprietatem; sed pro ut emere dicit, de pretio per modum conventionis naturalis convenire, solutionem rei per idoneam personam, scilicet Syndicum, vel amicum spiritualem procurare, & in simplicem usum dumtaxat acquirere, pro ut text. expressus d. *cap. Exiit*, §. *Ceterum*, Cum possint tamen, ait Nicol. ipsi (hoc est, Superiores, & de horum licentia subditi) pro satisfactio- ne faciendâ pro eorum necessitatibus, quæ pro tempore occurrerint (cessantibus elemosynis) de quibus satisfieri commodè tunc non posset, citrà cujuslibet obligationis vinculum dicere, quod per elemosynas, & alios amicos Fratrum ad solutionem hujusmodi faciendam intendant fideliter laborare.

Sic etiam eis in rigore vendere non licet; nam rigorosè vendens, jus, & dominium rei in emptorem mediante obligatione pretii transfert, pecunias recipit, si ve jus recipiendi acquirit, quæ ipsis Fratribus sunt prohibita, unde solum possunt naturaliter de pretio rei absque obligatione convenire, & rogare, ut res per personam idoneam, Syndicum nimirum, vendatur; ita Marchant. in *cap. 1. Regul. sit. 13. quest. 1. & 2.* & Statuta Generalia Ord. *cap. 4. §. 1. num. 5.* Simant: Sine dicto Procuratore,

vel substituto, nihil emi, aut vendi, vel de elemosynis predictis sub quocumque pretextu disponi possit sub pena proprietatis, sub qua etiam pena prohibemus, ne Guardianus, nisi in manu Syndici, vel substituti de ejusdem licentia, elemosynas pecuniarias teneat, vel per manus aliorum expendat.

47 Dubitatur: An Fratres Minores de Corpore Observ. & Capuccini, dum de novo in locis recipiunt Conventus, possent à Fundatoribus exigere, ut annuatim certa pecunia summa expendenda, vel emenda picanria, aut Fratrum vestimentis, vel quid aliud fixum solvatur?

Ad quod, eorum inspecta Regulæ; & professionis puritate, negativa firmatur. Quod per enunciatas Decretales eis etiam prohiberi constat, & ad causam in terminis trahi possunt disposita in Superioribus, utpotè retinendi juris contra quemcumque, & juridicæ exercendæ actionis incapaces, ac ad pacta, & conventiones inepti; quibus ad amicos spirituales, ut Fratrum indigentis provideant, recursus dumtaxat conceditur in casu necessitatis, veræ, præteritæ, præsentis, vel imminens, quod magis evincitur, & fortius probatur, ex quo hujus generis onus reputetur, & in re sit locis impositum in fraudem Minoriticæ paupertatis, & incertæ mendicitatis, Fratribus dietim victualia parantis, ac inter redditus computandum; per disposita in allegandis decretis, d. cap. 30. & tradit Monacell. form. part. 1. form. 29. n. 27. tit. 6.

Sed quid, si præfatorum locorum fideles vellent eis per modum elemosynæ quolibet anno eam summam dare?

Dicendum, posse eam per Syndicum recipere, at nonnisi veris occurrentibus necessitatibus; & tunc solùm, cum victus, & vestitus mendicatione, nonnisi valde incommodè acquiri posset, vel saltem non sufficiens. Præmitti tamen deberet solemnis protestatio, ab integro definitorio formanda, ut d. cap. ut authenticè constaret, ad id nil juris Fratres habere, & se ex dietim mendicato, & incertis quæstuationibus velle vivere, quam in facti contingentia (me Curia Secretario) Sac. Congr. Episcop. & Regul. in casu consimilis foundationis per Eminent. Petruccium exegit.

48 Quæritur. In secundo capitulo Regulæ Sancti Francisci loquens de habitu professorum,

hac habet: Habeant unicam tunicam cum capucio, & aliam sine capucio, qui voluerint habere. Petitur, quid per has tunicas intelligatur?

Resp. cum Sancto Bonaventura in hunc textum, quod tunica cum capucio supponit pro habitu externo, cui respondet capucium, tunica verò sine capucio pro tunica inferiori, seu, qua sub externo habitu gestari potest. Plures itaque tunicas præter expressas nullo potest absque dispensatione legitima, & necessitate habere; ut dixerunt quatuor Magistri; Habere duas tunicas, & non plures, regularis est forma; plures verò duabus dispensationis est Regula, auctoritate eorum, quibus est commissæ cura Fratrum.

Dices. Evangelium Matth. 10. prohibet duas tunicas habere: Neque duas tunicas.

R. Evangelium intelligitur de vestimentis, seu tunicis mutatoriis, quarum una in itinere, & altera in locis, in quibus quis manet, utatur, ut notavit Tirinus tom. 2. in Script. ad hunc textum. Ante quem Hugo de Diana dixit: Necessitati consultiur duplicibus, seu mutatoriis derelictis, qua Apostolis duarum nomine tunicarum Dominus interdicit.

Hinc sequitur, quod tunica inferior potest, quin etiam debet esse brevior, & angustior tunica exteriori, ac ex panno non tantæ grossitiei, ut hac forma magis recedat à ratione habitus mutatorii, & facilius possit tum in itinere, tum ad reparandum frigus gestari, ac aliis honestis usibus, & decentiis inservire.

Judicium autem, & determinatio, tum habitus, & capucii, quantum interioris tunice, tam quoad formam & figuram, quam quoad longitudinem, latitudinem, grossitiei, & subtilitatem panni, spectat ad Generalem pro toto Ordine, & Provinciales, ac Guardianos in suis administrationibus, juxta extravag. Quorundam Joan. XXII. de verb. signif. inter extravag. ejusdem Pontificis. Quibus pariter concessit, ut judicarent super asperitate, vilitate, & paupertate vestimentorum; præcipiendo omnibus, & singulis Fratribus, ut iisdem parerent, & super illis mandata reciperent, imposita ex communicationis poena deferentibus habitus strictos, & curtos, & difformes, si ad mandatum Generalis eos non deponant.

C A P U T XVIII.

Officialis quoad electionem
Prælatorum.

S U M M A R I U M.

- 1 Describitur electio, & descriptio explicatur.
- 2 A nemine, quam Romano Pontifice, potest electio ad aliquos restringi.
- 3 Eligendi sunt habiles, & pœna eligentium indignas.
- 4 In electionibus non debent electores uti notitia habita ex confessione Sacramentali.
- 5 Electio debet fieri per vota secreta, non per compromissum, nec per inspirationem, usque ad n. 14.
- 15 Ad electionem vocandi sunt, quotquot de jure, vel consuetudine habent jus suffragandi.
- 16 Electio censetur Canonica, qua fit à majore parte Capituli.
- 17 Exeuntes à loco Capituli, censentur se facere alienos, & remanentes possunt ad electionem procedere; sed cautela est adhibenda.
- 18 Vota non debent dari alternative, vel sub conditione, aut vage.
- 19 Vota absentium non supplentur per Titulares, aut Procuratorem.
- 20 An in electionibus vocem habeant Sacris non initiati.
- 21 Ad validitatem electionis non est satis major pars respectivè ad minorem, sed debet esse major respectu totius Capituli.
- 22 Electio est faciendâ ab electoribus collegialiter unitis.
- 23 Scrutatores, seu disquisitores sunt assumendi de Collegio electorum.
- 24 Electio dicitur canonica à forma Canonis observata.
- 25 Electio, cui interveniunt Laici, est ipso jure nulla, usque ad n. 32.
- 33 Subornatio describitur, & quos modis contingat, usque ad n. 41.
- 42 Colligationes, & factiones inferunt nullitatem electionum.
- 43 Electionibus promittendi sunt tractatus consultoris.
- 44 Juramentum non est de substantia electionis, Cur. Eccl.

Electio, usque ad numer. 46.

- 47 Quando decretum irritans positum in Constitutionibus Apostolicis censetur actum annullare?
- 48 Formula juramenti præstandi ante electionem.
- 49 Præses Capituli non potest vocales voto activa, vel passiva privare, nisi juris ordine servato.
- 50 Sententia privationis vocis activa, & passiva, per mensem ante electionem debent promulgari.
- 51 Præses, qua Præses votum non habet, usque ad num. 53.
- 52 Præses Capituli non est de substantia electionis.
- 53 Electio canonicè celebrata, debet confirmari; & à quo Superiore? limita in quibusdam Prælati.

NON agitur hic de electione in tota sua generalitate, sed solum, ut restricta est ad electiones inter Regulares; nam nimis fatigaret lectura Capituli. Circa quam, ad alia remittimus, dicenda infra c. 50. n. 4. Et interim considerandum proponimus, electionem posse describi, quod sit Persona idonea ad Ecclesiam, vel Prælaturam vacantem per vota Capitularium, seu eligentium canonice vocatio. Vel, Quod sit libera assumptio unius idonei ex pluribus per vota secreta electorum collegialiter unitorum, canonicè facta: Primæ descriptionis intellectus legatur infra cap. 38. n. .... & super secundo pondera I. Per hoc, libera assumptio unius ex pluribus, significari libertatem electionis. In omnium enim sententia, libertas est de essentia, & substantia illius; nam esse debet in libertate eligentium, sine qua non sustinetur, ut expressè habetur, cap. Cum terra, de elect. & cap. Ubi periculum, de elect. in 6. ibi: Censetur electio, dum libertas adimitur eligendi.

2 Quapropter nulla est electio sine auctoritate Apostolica limitata, & restricta ad aliquos, cæteris exclusis, prout DD. concordant; & patet ex Sac. Congreg. Conc. responso ad dubium: An, stante libertate electionis, liceat Prælati Regulari proponere duos, vel tres, ex quibus necessario eligatur unus? Sac. Congreg. censuit non licere, lib. 12. decret. fol. 136. & Fagnan. in 2. ad cap. Constitutus, il 2. de appellat.

n. 3. refertur, quod eadem Sac. Congr. consultà à Generali Ord. S. Augustini: *Antiquas in electione Provincialium, Priorum, aliorumque Officialium faciendâ, aliquos nominatim proponere, ex quibus una conveniendâ per secretâ suffragia ad officium eligatur?* Respondit, non licere.

Hinc sequitur, quod si Generalis, vel Præses proponeret tres, aut quatuor, cæteris ab electione passiva injustè exclusis, mandans expressè Electoribus, ut unus ex illis eligeretur, adjecto etiam decreto irritante electionem aliter factam, non tenerentur Electores obedire; & ubi aliquem ex illis moti motu per Generalem, vel Præsidentem incusso eligerent, electio esset nulla; quippe per dict. coactionem tollitur libertas electionis: Quæ est ita de ejus substantia, ut nec consuetudine introduci possit, quominus libera sit, ut dicitur *dili. cap. Cum verba*. Et proximè, non obstantè tali præcepto, & decreto, possent Electores alium idoneum validè eligere, quem Generalis vel Præses tenerentur confirmare, si haberet cætera requisita.

In Ordine Minor. de Observ. Generalis, vel Præses Capituli coarctans Electores, ne liberè eligant, privantur officio, ex Const. S. Pii V. *Pastoralis* 128. §. 3. *Bullar. rom. 2.*

Cæterum est commune, apud Fagn. in 1. ad cap. *Cum dilectus*, de consuet. n. 36. non tolli libertatem electionis ex eo, quod restringatur electio ad certum genus personarum, ut ad Magistros, Lectores, &c. vel ad certam Nationem. Et valere electionem, dixit Donat. *præf. rom. 1. m. 1. q. 10.* sicut valet illa Pontificis, qui de Collegio Cardinalium assumitur. Et patet ex practica multarum Religionum, in quibus sunt alternativæ institutiones, ut electio Superioris semel fiat de una, & semel de alia natione. Sed hoc non procedit, dum arctatio particularès personas respicit: nam, si ex natione unus dumtaxat esset dignus eligi, electio non esset libera assumptio unius ex pluribus; nec Electores dicerentur liberè eligere, cum libertas sine indifferentia non subsistat, & in differentia duo ad minus requirit, ut ad unum magis, quam ad alterum, quis determinetur, per DD. & Pighatell. *rom. 10. consult. 77. n. 8. & cit. Donat. rom. 2. part. 1. tract. 1. q. 9.* & ideo si in natione, vel

genere personarum idonei non reperiantur, ex alio assumendi sunt, per Fagnan. *ibid. n. 91.* Quinimò ubi sunt dd. alternativæ, debent esse à S. Sede Apostolica canonizatz.

3 II. Per hoc unus idoneus, significatur, quod electio debet esse de non impeditis sed de dignis, nam electio indigni est ipso jure nulla, per cap. *cum in cunctis*, de elect. & ibi DD. Et eligentes scienter indignum, hoc est, quem Sacri Canones inhabilem declarant, uti infamem, censuratum, ac non habentem condiciones requisitas morum, scientiæ, ætatis, &c. de quibus d. cap. *Cum in cunctis*, mortaliter peccant, cap. *Graves nimis*, de præben. Et pro ea vice privantur jure eligendi ex allegato cap. *Cum in cunctis*.

Dicitur scienter, quia si adhibitis diligentis, digniorem esse putent, quamvis à parte rei sit indignus, non peccant; quia quantum in se est, fecerunt, quod moraliter debuerunt, & potuerunt. Peccat autem eligens dignum putans esse indignum, quia quantum in ipso est, indignum eligit.

4 Sed quid, si quis electorum noverit ex Sacramentali confessione aliquem esse indignum, cui aliàs teneretur suffragari?

Resp. Nec peccat, nec jure eligendi privatur, si ipsum eligat; modò notitiam de ejusdem indignitate aliundè non habeat, quam ex Sacramentali confessione. Nam ei tenetur suffragari, ne frangat sigillum Confessionis; & ita se gerere debet in foro externo, ac si nihil in foro Sacramentali novisset. Consequenter leges, quæ dd. poenas imponunt, intelliguntur de habentibus scientiam extra forum Sacramentale. Vide quæ dixi lib. 2. *cautela Confess. cap. 27. n. 14. & 15.*

At petitur, Viginti vocales sunt in Capitulis, decem, & novem parati sunt concurrere ad eligendum indignum; potest ne vigesimus certò sciens per denegationem suffragii nil posse proficere impediendo electionem, se cum cæteris conformare?

Resp. negativè, ut communiter DD. apud Peyrin. de subd. *quæst. 1. cap. 31. §. 2. Quares quarrò*, Quia eligere indignum est ab intrinseco malum, ergo nulla ratione potest esse licitum. Tum quia, ille ab aliis iniquè in dignitatem intruditur, ergo eorum peccato cooperandum non est. Tum quia, circumstantia juramenti præstandi de eligendo

gendo meliori, ex dicendis n. 44. omnino resistit.

5 III. Illud per vota secreta electorum, significat, quod de substantia, & forma electionis est, *Quid fiat per vota secreta, ita ut singulorum eligentium nomina numquam publicentur*, ut expresse Trid. sess. 25. cap. 6. de regul. irritam declarans electionem factam contra præscriptum in d. decreto. Quare propter decretum irritans habetur id esse de forma electionis, & excluditur forma electionis per quasi inspirationem, & per compromissum. Ubi voluit, electionem Regularium Superiorum utriusque sexus aliter fieri non posse, quam per vota secreta, & nomina electorum numquam esse publicanda; neutra autem ex illis est secreta; non illa per quasi inspirationem, quia hæc contingit, cum nullo præcedente tractatu super speciali persona eligenda, omnes Capitulares, nullo excepto, uno ore loquentes, unum eligunt; ob quam concordiam talis quasi per inspirationem Spiritus Sancti electus creditur, & præsumitur. Nec alia per compromissum, quæ habetur, dum Capitulares facultatem eligendi in unum, vel plures viros idoneos transferunt. Tum quia compromissarii non arctantur ad secretum, ut notat Gloss. in cap. Cum dilectus, in ver. Examinatis, de elect. Quare cum Carthusiani dubitaverint: *An, in electione Superiorum possit procedi, nedom per viam scrutinii, sed etiam inspirationis, vel compromissu?* S. Congr. Conc. censuit electionem horum Prælatorum debere fieri per vota secreta, ut se habent verba propria Concilii d. cap. 6.

6 Et hic pondera, quod in electione Superiorum Regularium, de quibus dict. loco Trident. servari non potest cum toto rigore forma electionis per scrutinium, tradita in dict. cap. Quia propter, cum hæc non compatiatur cum forma præscripta à Trident. ibid. nam ex præscripto dict. Decretalis sunt assumendi tres scrutatores, qui proprio ore vota singulorum exquirant, interrogando electores, in quem consentiant, & quo zelo, ac de illius meritis, & qualitate; idem textus habet, *Vota electorum diligenter exquirant*. Ex quo patet, quod non sufficiat solum votum eligentis accipere, sed insuper necesse sit rationem inquirere, quare eligens hunc potius, quam

aliud electum velit, ex quo deinde collatiozeli ad zelum, & meriti ad meritum habeatur, ut notavit Gloss. ibid. in verb. Collatione. Quod servari non potest secundum formam electionis inductam à Trident. quæ ita debet esse secreta, ut non sit canonica, si duo, vel tres vota electorum eo modo suscipiant. Propterea cum fuerit dubitatum: *An electio facta per scrutinium, ubi duo, vel tres suscipiunt vota eligentium, sit conformis dispositioni expressa cap. 6. sess. 25. de regul. Sac. Congr. Conc. censuit non esse*, apud Eagn. in l. ad d. cap. Quia propter n. 22. & n. 49.

7 Ideo apud Regulares, ut sine fraude, & recte electiones contingant, vota omnia secreta esse debent, & eligentium nomina numquam publicari; siquidem huiusmodi publicatio in Congregationibus, propter necessitatem simul convivendi, periculosa foret, & causa discordiarum, ac malorum origo; idem receptum est, ut electores per secreta balottationum, aut schedularum suffragia eligant. Et ubi per schedulas electiones celebrantur, nomen eligendi in schedulis scribitur, & in urnam mittunt, sed ex parte, qua nomen eligentis continent, ita obsignata esse debent, ut nec scrutatoribus notantibus suffragia innotescat. nomen electoris, nec appareat, quisnam electio suum votum dederit, vel negaverit.

8 Dices, non est contra formam electionis canonice, quod nomina eligentium sint nota, & quod per deputatos excipiantur; ut manifestum est in electione Abbatissæ, in qua ore Moniales suffragantur; ergo ad secretum electionis non officit, quominus duo scrutatores vota eligentium exquirant, & accipiant, ac audiant.

Resp. id esse speciale in electione Abbatissæ, ex ejusdem Trid. decreto cap. 7. d. sess. ibi: *Episcopus, siue alius Superior ante cancellorum fenestellam vota singularum audiat, vel accipiat*. Sed personæ necessariz audientes tenentur ad secretum; & in secreto audire debent, aded ut electricibus non innotescat, cui singula suffragentur: nam & Abbatissarum electio secreta esse debet, ut nomina eligentium numquam publicentur, ad d. c. 6. vide cap. 1. n. 2.

Quare apud Regulares nulla erit electio, ubi præses, vel alter de Capitulo alicui, vel

aliquibus tradunt schedulas, in quibus notetur nomen illius, qui eligitur, ex non servata forma præscripta in d. cap. 6. Concilii, prout in simili casu censuit Sac. Congr. ex Fagnan. *ibid.* n. 23.

10 Item, erit nulla, ubi eligens utitur schedula aliquo patenti signo signata, ut innotescat scrutatoribus, vel uni ex illis, quod talis elector eum eligit, qui nominatur in schedula, ex ponderatis à Peyrin. *ibid.* q. 1. cap. 31. not. 6. & Barbof. ad d. c. Trid. n. 9. Unde ita electus, factus de hoc certus tenetur resignare Prælaturam, aut Officium, vel à Papa confirmationem cum dispensatione impetrare.

11 Item, erit nulla, ubi manifestatio etiam antea schedulæ censetur realis causa, vel præsumptiva rationabiliter; quod electio sequatur in hanc, vel illam personam particularem.

12 Item, erit nulla, siue ab uno, siue à pluribus, siue occulte, siue publicè manifestetur, modò manifestatio fiat, vel in actu electionis, vel ante consummationem, siue publicationem, aut ante confirmationem electionis inclusivè. Nam mens Concilii est, ut absolute suffragia non publicentur. Ex eo enim multa mala, contentiones, rixæ, odia, & similia solent inter Religiosos oriri.

13 Limitatur, nisi quis faciat in fraudem, ut nimirum electio non subsistat; aliàs posset unusquisque bono communi præjudicare, & omnes electiones ex propria malitia infringere, Pignatell. *ibid.* n. 16. Nemini enim propria fraus patrocinator.

14 Pariter non irritatur electio, si pro palatio solo verbo fiat, aut taliter, ut non possit inde certo sciri, an verè huic determinatè quis suffragium dederit.

Neque irritatur per puram, & simplicem ostensionem schedulæ secretè factam alicui ab aliquo ex electoribus, ut videat, quem ipse eligat, per Barbof. *ibid.* n. 4. Sed id procedit, modò hujusmodi manifestatio, nec verè sit, nec rationabiliter præsumatur causa, cur potius iste, quàm alter electus sit, ut notavit Sperellus *dec.* 181. n. 36.

15 IV. *Modus electorum* importat ad electionem vocandos esse, quotquot habent de jure, aut consuetudine jus in ea suffragandi, & sunt in quierâ possessione eligendi, ut tenent DD. communiter ex *dist.* cap. Quia propter, & ibi Glos. in ver. qui

debent. Aded ut, si vel unus, quide jure, aut consuetudine vocari debuisset, vocatus non sit, possit agere de contemptu, & electionem irritare. Et id procedit etiam postquam electio fuerit confirmata; quia confirmantur electiones, non quæcumque, sed legitimæ; quamvis enim non sit de substantia electionis, ut vocentur absentes, ut observavit Fagnan. *dist.* c. Quia propter num. 38. & Peyrin. ubi sup. not. 2. est tamen de justitia; ided ex contemptu aliquorum electio non vitiatur, sed retractari debet ipsis prosequentibus contemptum, cap. Quod si non, de elect. nam plus operatur contemptus unus, quàm contradictio multorum.

Limitatur & nisi propter bonum pacis contemptus velit electioni consentire, & non contradicere, pro ut in terminis *dist.* cap. Quod si non, §. 1. in fine. II. Si contemptus ante confirmationem, sciens electionem factam, & potens contradicere, nihil opponat; nam in casu censetur tacite approbare, ac ratum habere, & juri suo renunciare, aded ut postea non sit audendus, ex Passerino de elect. cap. 11. n. 119. & Sperell. *dec.* 181. n. 43.

16 Verùm, ut valeat electio aliquibus contemptis, debet esse à majori parte Capituli, habito respectu ad contemptos, ut idem Sperell. ponderavit num. 47. Cùm enim electio canonica censetur (dum cetera non desint) quæ est à majori parte electorum, ex Clement. *Ext. de verbor. signifi.* §. Denim; debet major pars considerari, non tantum respectu eorum, qui sunt præsentis, sed eorum etiam, qui fuerunt contempti. Quare, si electores congregati essent decem, & novem, & vigesimus contemptus, non sufficeret ad electionem canonicam habere decem vota, sed deberent undecim concurrere; quia major pars ex numero viginti vocalium sunt undecim. Unde advertendum est, quod ut absentes nequeant de contemptu agere, debent citari, exprimendo ad effectum electionis vocari: & cum præfixione temporis habilis, in quo possint commodè comparere; alioquin si tempus ita breve esset, ut impossibile foret eos in eo comparere, pro non facta citatio censetur, cap. Rem non novam, de dol. &

contum. & non comparentes in tempore expressio faciunt se alienos à Capitulo, Pignatell. *tom. 10. consuls. 23. n. 3. ex d. cap. Cum nobis.* Verùm si essent nimis distantes, ut eorum præsentia non posset haberi, nec possent de electione moneri, non propterea sine eis celebrata irrita foret electio per text. in *d. cap. Quod sicut*, ibi: *Sic tamen sine periculo potuerunt convocari.* De Magistris *sylva Eccles. par. 1. lib. 1. tit. 6. c. 2. n. 3.*

17 Sed quid, si omnes jam congregati in Capitulo, v. g. decem, aliqui egrediantur, v. g. quatuor, aut sex?

Resp. Qui remanent, possunt de jure electionem facere, & electio erit canonica: nam qui exierunt, non computantur amplius in numero electorum; & se alienos fecerunt: est textus expressus in *dist. cap. Cum nobis*, cum sua Gloss. *ver. Alienos*, & jus eligendi remanet in remanentibus.

Cæterum, antequam ad electionem procedant, debent egresfos canonicè monere, ut redeant, & sollicitè curare eos revocare, ut ibi text. & dum aliquod rationabile non allegarent, propter quod esset ab electione cessandum, & redire renuerent, possent remanentes jure suo uti, & electionem celebrare, quamvis egressi protestarentur contra electionem; nam non tenet protestatio, ut nulla electio fiat, quia publicæ utilitati interest, ut fiat electio, ut notavit Gloss. ad dictum *cap. Cum nobis ver. Nulla electio*; idem protestatio, vel appellatio esse debet, ut non fiat electio, nisi canonica, *ibid. text.*

Nec potest dici contemptus elector, qui præfens in Conventu ad electionem non accedit ad sonum Campanæ, quo omnes vocantur: Nam non fiunt monitiones omnibus singulatim ex communi Religionum praxi: & sibi imputet defectum. Pignatell. *citat. tom. consuls. 40. n. 17.*

18 Vota alternativa, ut, *eligo Petrum, vel Paulum*; aut conditionata, si conditio sit de futuro, suspendens actum: ut, *eligo Petrum si in eum major pars Capituli consenserit*; vel, *consensio in Paulo*, & si noluerit, *in Petro*; aut in certa: *ut illum eligo, quem Paulus eligit*; vel, *eligo individuum naturæ humanæ pro non datis habentur*, & reprobantur, *cap. in electionibus, de elect. in 6.* Notatque ibi Gloss. *ver. Incerta*, omnia talia vota non va-

lere, atque ita tota eligendi potestas apud eos est, qui purè, & absolute elegerunt, Gloss. *cit. ver. residente.*

Ita dicitur electionem non irritam, si quis per errorem, vel malitiam schedulam albam mittat in urnam, ex *Luzzan. summ. q. 9. tom. 1. cap. 15. ver. Electio n. 18.* Hasbens. *summ. qq. ver. Electio n. 186.* Peyrin. *cit. §. 6. Dico quarto*; quia censetur, qui eam posuit, juri suo renunciasse, & nolle in ea electione vocem activam habere, & esse de numero Electorum.

19 Absentium vota per Titulares, aut Procuratores suppleri non possunt, ut censuit S. Congr. Conc. in una *Bulgarie 3. Decembr. 1644. ad cap. 6. de reg. sess. 25.* apud Pignat. *tom. 1. cons. 28. ut infra*; S. Congr. censuit cavendum, ne deinceps Titulares constituantur ad effectum electionis faciendæ; aut voces, & suffragia absentium suppleantur, *lib. 12. decr. fol. 149.* Et cum Trid. *ibid.* prohibet dd. Titulares ad effectum faciendæ electiones, & supplendi absentium suffragia, idem Pignat. *tom. 10. cons. 77. n. 16.* tradit, esse intelligendum, ut non possint suppleri à Præfide electionis, vel Capitulo propria autoritate; quia hujusmodi institutiones, & supplementa in publicum damnum, & Religionum perniciem resolvuntur.

Nec per hoc sequitur, quin in locum absentium possint ad effectum suffragandi aliqui subrogari, dum id per Ordinum Constitutiones, maxime à S. Sede approbatas, præscribitur, nam tunc vota non suppleantur auctoritate Præfidis in fraudem electionis, sed necessitate legis taxantis subrogandorum qualitates, & genus.

20 In electionibus vocem non habent, qui ad Subdiaconatus Ordinem non sunt promoti, ut expressè Tridentin. *sess. 22. cap. 4. de reformat.* & Sac. Congreg. Concil. prima Februarii 1659. in una Tertii Ordini Sancti Franc. Congreg. Gallicanæ, ex Pignatell. *tom. 1. consuls. 224. censuit, cap. 4. sess. 22. comprehendere etiam Regulares Mendicantes, ita ut Regulares, qui non sunt in Ordine Subdiaconatus, vocem habere non possint in Capitalis, & actibus Capitularibus, si in Constitutionibus ejusdem Religionis aliter expressè non caveatur.* Idem cum Statuta Religionis Regularibus Sacris non initiatis in specie indulgent, ut vocem habeant in Capitulis, Concilium non refert;

stit; nec hunc casum comprehendit, ex adducto decreto, & alio apud d. Pignatell. tom. 10. conf. 86. n. 13. sub die 22. Maji 1577.

21 Sed oritur dubium: cum electio ex dictis n. 16. ex aliis etiam titulis valida, censeatur canonica, si major pars Capituli consenserint; petitur, an debeat esse major pars respectu totius Capituli; an verò satis sit, ut sit major respectivè ad minorem?

Resp. Ad validitatem electionis exigitur, ut majora vota sint respectu totius Capituli, adeò ut si Electores sint viginti, undecim ad minus debeant convenire in electum, aliàs à majori parte non eligeretur: Et hinc habetur, quòd si essent tres electi, & vota sic divisa, ut unus haberet octo, alius septem, & alter quinque, nullius electio valida esset, ad text. d. Clem. Pignatell. cit. consult. 22. n. 1.

Nec in electione per secreta suffragia habetur ratio majoris zeli eligentium, cum hac majoritas in actione secreta non possit discerni; sed attenditur sola ratio majoris numeri, per Nicol. Flosc. ver. electio n. 8.

22. V. Illud collegialiter univocum, denotat, ad electionem non sufficere consensum Electorum simpliciter præsinitum, & quemlibet in sua camera ad actum electionis concurrere; sed collegialiter, & in communi debent consentire, & suffragia ferre, ex d. cap. Quia propter, ibi: Presentibus omnibus, qui debent, & volunt, & possunt commodè interesse, & expressè habetur in cap. In Genesi eodem sit. Electiones enim clandestinæ reprobantur, d. c. Quia propter s. electiones, & electiones clandestinæ dicuntur per Glos. ibid. in ver. clandestinæ, quæ sunt singulariter, & occultè per occulta conventicula.

23 Ex quo Collegio assumendi etiam sunt tres Scrutatores, seu Disquisitores, qui secreta schedularum suffragia notent, ut patet ex alleg. cap. ibi: Assumantur tres de Collegio; & cum hoc sit substantiale in electione, sequitur, quòd ubi tantum duo deputarentur, electio non subsisteret. Quoniam electio illa valida non est, in qua non servaneur, quæ sunt de forma, & substantia electionis, & regula, nullo per inutile non vitiantur, locum non habent, ubi jus aliquid inducit pro forma substantiali, ut in casu ex adjunctione decreti irritantis, prout ibi Fagnan. d. c. Quia propter n. 45. & non servatur.

24 VI. Illud canonicè fiat, importat, in electionibus, etiam Regularium, ut sint canonicæ, esse servandam formam canonis inductam in cit. c. 6. Trid. & quoad electiones, quæ per schedulas etiam inter eos celebrantur, illam præscriptam in alleg. c. Quia propter, at non in toto rigore, sed quatenus non est contra decretum Trid. d. cap. Legatur Fagnan. ad d. c. Quia propter, ubi plura substantialia electionis ex eod. cap. refert, & examinat.

25 Quæritur. An electio, in qua cum Electoribus Ecclesiasticis interveniunt etiam Laici, sit ipso jure nulla?

Respond. Affirmativè. Quod procedit. I. Quando Laici tamquam privati interveniunt simul cum Electoribus ad colligendum, c. Massana de elect. Hic utile, jure resistente, per inutile vitatur; nec valet contraria consuetudo, ut ibi text. Nam Laici vocem habere non possunt in electione Prælati Ecclesiastici, Fagnan. d. cap. n. 1, & 30.

26 II. Quando Electores requirunt Principem Laicum, ut consensum præstet super personis eligendis, sic, ut eidem duobus propositis, postea eum eligant, qui à Principe non repellitur. Nam id est in perniciem, & gravamen Ecclesiasticæ libertatis, ex tex. in c. Cum terra eod. tit.

27 III. Quando Princeps Laicus aliquos nominat, ut ex eis aliquis ab Electoribus eligatur, ad præscriptum d. cap. Quippe id est contra libertatem Ecclesiasticam, cum restringatur jus, quòd habent electores eligendi habiles. Nec electio debet pendere ex consensu alterius, sed esse debet in libera eligentium potestate, ut concordant DD. ibid.

28 IV. Quando Princeps Laicus, vel Potestas interest electioni non colligendo, sed metum Electoribus, incuriendo, ut certam personam eligant. Et in casu verissimè, electio dicitur facta per abusum potestatis Laicalis, & contra canonicam libertatem, de quo Gonzalez in primum tit. 6. c. 43. n. 1.

29 V. Quando Sæcularis potestas intervenit electioni in aula capitulari, licet nullam interponat auctoritatem, & jurisdictionem exerceat, sed nudam præstet assistentiam, forè hoc titulo, ne Electores veniant ad arma, vel aliud scandalum oriatur. Nam & hæc interessentia est contra Ecclesiasticam libertatem. In electionibus enim liberum esse debet arbitrium, non solum ab oppress-

oppressione manifesta, sed etiam ab occulta formidabili. Tum quia protectionis prætextu Principes vendicarent sibi hoc jus intereundi electionibus; pro ut fortè id sibi nonnulli vendicant, asserentes sibi competere jure Regalia. Tum quia in d. cap. *Masfana*, prohibetur intereuentia Laicorum ad coeligendum. Ergo in d. cap. *Quisquis* debet quæcumque intereuentia in aula Capitulari, etiam ad protegendum, prohiberi; ut hæc duo capitula invicem differant, & non sint superflua. Proinde Sac. Congregatio ab Innocentio X. deputata sub 5° Aprilis 1646. nullum declaravit ob laicæ potestatis abusum, Capitulum Provincia Bèthicæ Ordinis S. Augustini celebratum cum assistentia, & interuentu Auditoris Regiæ Cameræ in Aula Capitulari. Apud Fagn. d. cap. *Quisquis* n. 40.

Dices: possunt Laici interesse ad protegendum Electores à violentiis.

Resp. Id intelligendum est non de intereuentia physica, & corporali in ipso actu, & loco electionis, sed de intereuentia morali. Congruè enim dicitur electionem protegere, qui extra aulam Capituli violentias propulsat, & Electorum libertatem defendit, Fagnan. tit. n. 41.

30 Ponderandum est, de omnibus dictis electionibus verificari, celebrari per abusum laicæ potestatis, quia non usus, sed abusus est, quod Laici intereunt electionibus coeligendo, vel consensum præstando, vel nominando, aut metum Electoribus incutendo, vel exhibendo præsentiam in loco Capitulari.

31 Ponderandum etiam, quod Electores spontè admittentes Laicos (quibus privilegium Apostolicum non assistit) ad intereuentium electionibus, privantur per triennium officiis, & beneficiis, ac jure eligendi, ut dicto cap. *Quisquis*, & ibi Gloss. in ver. *Tunc*. Consentiens autem electioni privatur officio, ad quod est electus; & ineligibleis redditur, nec absque dispensatione potest ad aliquam Dignitatem iterum eligi: prout expressè ibi text. Omnesque incurrunt excommunicationem latam in Bulla Cœnz contra violatores immunitatis, & Ecclesiasticæ libertatis, ut dixi infra c. 38.

32 Verùm cum inviti, ac per vim, aut metum eos admitterent, nullatenus punirentur, quia si à prædominio quis coactus vult, magis non vult, quàm vult, &

metus excusat à dd. poenis, ex adnotatis à Fagnan. *ibid.* n. 27. Sed electio semper est ipso jure nulla, quia semper verificatur esse facta per abusum laicæ potestatis, & contra canonicam libertatem. De simonia in electionibus vide infra c. 50.

33 Quæritur. An sit irrita electio facta per subornationem?

Resp. Affirmativè. Cum per subornationem lædatur libertas electionis, quæ sine libertate non subsistit, ex dictis supra n. 2. Nam ea est subornationis natura, ut suffragatores moraliter cogat, & alliciat ad ferenda suffragia pro uno determinato, ceteris exclusis. Quæ proinde describi potest, quod sit *procuratio vocis, vel suffragii pro aliquo uno determinatè mediis artibus, & modis illicitis*. ut; importunis precibus, comminationibus, vituperationibus, donis, & promissis, aliisque idoneis ad commovendum animum, etiam constantium virorum. Et propterea non modò libertas electionis offenditur, sed destruitur etiam in ipsa electionis natura. Quæ in eo casu non foret assumptio unius ex pluribus, sed unus solùm assumeretur ad mentem subordinantis, Pignat. *tom. 10. cons. 77. n. 8.*

34 Subornatio contingit. I. Si preces importunæ apud Electores adhibeantur ad effectum, ut suffragium ferant pro uno determinatè, quem subordinatores intendunt. Preces autem importunæ important assiduam, & vehementem violentiam postulationis, ac actuum aptorum ad commovendum animum etiam constantem, & extorquendum suffragium pro se vel amico.

35 II. Si donis, & promissis Electores corrumvantur ad unum determinatè eligendum.

36 III. Si Electores improprie, & vituperationibus graventur, obijciendo ei crimina falsa, vel etiam vera, sed occulta: ut, *si non dederis mihi suffragium in electione, publicabo te esse furem, fornicarium &c.* Nam est manifestum, hic ad suffragandum eos moveri ob timorem amittendi propriam famam: apprehendunt enim tales minas, ut graviter offensivas propriæ estimationis, & inde non liberè, sed justo metu; moti alicui suffragantur; adeoque nulliter; cum nulla declaretur electio ex metu, & terrore facta, per c. *Ad aures de iis, qua vi &c.*

37 IV. Si Electoribus non parentibus Sub-

Subornatoribus grave imminet periculum verberum, carceris, aut seditionis, cum populi scandalo. Metus enim iste dicitur iustus, & cadens in virum constantem; super quo videantur dicta *cap. 42.* hic servata proportione applicanda.

38 V. Si Generalis, Provincialis, vel Visitator ad vota pro aliquo uno expiscanda comminarentur Electori repulsionem à Provincia, aut à Conventu, vel impedimentum à consecutione iusti gradus; aut procederent cum imperio, vel minis, à quibus (quia natura violentis) majora mala expectari possent; sanè hæc apta sunt ad iustum incutiendum timorem in Electore, qui propterea ad electionem procedit metu amittendi quietem, & pacem animi, & ne à Superiore iniuste vexetur. Et quemadmodum metus reverentialis erga Patrem cum minis conjunctus, sufficit ad annullandam professionem ex ibi dictis; ita metus reverentialis, & timor offendendi Superiorem hoc, & illud malum inferre minantem, libertatem ab Electore tollit.

39 Subornationem prohibuit Clemens VIII. *Const. Nullus 60. Bullar. tom. 3. §. 22.* sub poena privationis officiorum ipso facto incurrenda cum inhabilitate ad alia; quod fuit innovatum ab Urbano VIII. *Const. s. Congr. 25. Bullar. tom. 4. & poenæ extenduntur ad complices, ac simpliciter scientes, & non revelantes: quarum dispensatio est reservata Romano Pontifici.*

In Ord. Min. de Observ. Subornatores pro se, vel alio, ex *Const. B. Pii V. Pastoralis 128. Bullar. tom. 2.* incurrunt ipso facto excommunicationem Papæ reservatam, & privationem vocis activæ, & passivæ. Cæterum dispositionem Pii est quoad absolutionem excommunicationis moderatus Greg. XIII. *Const. Consuevit 13. ibid. & eam §. 6. reservavit Ministro, & Commissario Generalibus, ubi agitur de electione Superiorum inferiorum.*

Advertendum, quòd ad incurrendas poenas necesse est, ut subornatio habeat effectum, hoc est, ut subornatus suffragium dederit in electione, quamvis electio non sequatur: vel sequatur, sed non juxta subornatoris mentem. Nam semper verificatur, quòd subornatio habuerit effectum, nimirum suffragationem, quam intendit: videndus Sanctor. *de poen. c. 15. q. 7. ver. Alia dispensans, & Ameno de poen. tit. 5. §. 8. n. 13.*

40 At petitur. De quo verificetur, quòd indirectè subornet; quod à Clemente etiam prohibetur?

R. De eo, qui sciens subornationem pro se fieri, tacet, & non obstat, sed id ratum habet: ex facto enim colligitur acceptare, & approbare.

41 Sed quaeritur. An liceat Electores subornare ad effectum, ut eligatur dignus, vel pro tali reputatus?

R. Negativè. Quoniam jura, quibus subornatio prohibetur, non distinguunt de dignitate, & indignitate eligendi, sed simpliciter, & absolute subornationem interdicunt: ergo simpliciter, & absolute sunt accipienda. Legantur allegata Litteræ Clement. B. Pii, & Greg. in quibus omnes subornationes, sive in bonum, sive in malum finem ordinentur, sunt prohibita; nam in qualibet verificatur læsio libertatis. Et consideratur etiam, quòd Elector subornatus non potest bene eligere, cum eligat secundum mensuram subornationis. Undè, qui subornat, quantum est de se, semper ponit causam malæ electionis, intendens, quòd electio sequatur in terminis suæ subornationis, adeoque ut ad unum determinata; & idèò intendit, quod per se est malum, licet aliquando per accidens sequatur bonum. Numquam autem licet intendere malum, sive in ordine ad bonum, sive in ordine ad aliud malum propulsandum: nam non sunt facienda mala, ut eveniant bona.

Per quæ probatur etiam, non licere uti subornatione contra subornationem, prout affirmavit Villalobos *tom. 2. summ. tr. 37. diff. 30. n. 5.* ubi dixit licere adhibere munera, preces, & promissiones, aliaque hujusmodi in ordine ad subornandum Electores, quando noscitur ab aliis ad eum finem fuisse adhibita. Etenim absque nova subornatione possunt præstari remedia priori subornationi contraria, eam detegendo, & manifestando Præsidi, & Electoribus, ac proponendo motiva iustæ, & debitæ electionis.

Dices. Omnia jura clamant licere vim vi repellere: ergo & per subornationem licebit subornationem purgare.

Resp. Negatur consequentia. Discrimen est, quia vis, qua altera vis cum moderamine inculpatae tutelæ repellitur, per se non ordinatur ad malum, sed ad id, quod licet, & est honestum, nimirum, ad sui defensionem, quæ est de jure naturali licita, & per se honesta.

honesti. Quod si tunc mors injusti aggressoris sequatur, est per accidens, ut DD. concordant, & dixi lib. 1. *caus. cap. 13. n. 9.* At subornatio per se primò ordinatur ad malum, & per accidens est, quòd aliquod bonum sequatur.

42 Quæritur: An Colligationes, & Factiones in electionibus inferant nullitatem electionum?

Resp. Affirmativè. Nam & in casu destruitur libertas electionis. Quoniam colligatio in casu aliud non est, quàm multorum vocalium unio ad concludendam electionem pro aliquo uno determinatè, vel contra alium. Colligationes, & factiones fabricatis, qui non zelo publicæ utilitatis, sed ut de electione pro suo arbitrio, & privato commodo disponat, nonnullos ex Electoribus alloquitur, eosque allicit, ac variis artibus cum illis agit, ut secum permaneant ad effectum eligendi hunc, aut illum. Et inde fit, quòd electio non libera, sed violenta sit.

43 Dixi, non zelo publicæ utilitatis, quia tractare, ut electio in digniorem cadat, examinando ejus merita, & virtutes, & ad regendum sufficientiam, non est Colligationes facere, vel in Factiones, & Partitas Electores scindere; sed præmittere electionibus tractatus consultorios, qui de necessitate sunt præmittendi, & sine quibus electio esset nulla, *cap. in Genesi de elect.* vel saltem cassanda, *cap. cum inter, cap. in causis, cap. cum in veteri eod. tit. cum suis Gloss.* Nam, dum dd. tractatus consultorii non præmittuntur, aliquod substantiale deest, sine quo non potest fieri electio. Etenim cum sit assumptio unius præ alio, & dignior sit eligendus, non potest talis assumptio habere locum sine tractatu, quin ante electionem examinentur merita, & qualitates eligendorum, cum aliàs non possit Electoribus innotescere, quinam sit ceteris præterendus. Unde ad electionem, non præmisso tractatu, prudenter non proceditur: sed est casualis, quamvis in ea dignior eligatur, quia hoc est per accidens, & Electores mortaliter peccant, cum in incognitum teneant & contra Canones in re aded gravi operentur.

Quinimò est tractatus de qualitatibus eligendorum ante electionem necessarius ex circumstantia juramenti præstandi ad formam d. Const. Clem. & Urban. VIII. ibi: *Jure urique Electores secundum veritatem cu-*

jusque conscientia, probiores, ac magis idoneos se electuros. Quo modo autem potest alicui innotescere unum in individuo, & hic, & nunc esse præ alio magis idoneum, nisi præmittatur examen, & scrutinium qualitatium eligendorum? Jurans debet advertere, & bona fide putare verum esse, quod jurat, aliàs jurando graviter peccat: temerè Deum adducens in testimonium rei, quàm ignorat, vel de qua dubitat Veritas enim est comes juramenti.

Sed quid, si quis habeat conscientiam invincibiliter erroneam, quòd aliquis sit indignus, qui tamen in rei veritate dignus sit?

R. Si prius, adhibitis diligentis de veritate inquirenda, eam deponere non potest, tenetur secundum eam operari; & neque contra ipsam votum ferre, quia facere contra dictamen rationis est malum, pro ut DD. concordant, & dixi lib. 1. *Caus. Confess. r. 20. n. 21.* Potest autem viros doctos, prudentes, & probos, de quorum veritate non dubitat, consulere, ut de idoneitate eligendi instruat, veritas ei aperiat. Et ubi errorem deperneret, & judicium sibi informaret de dignitate eligendi, posset tuta conscientia eidem suffragari, vide Peyrin. *cit. §. 2. Quæst. 7.*

Quare non subsistit assertum Hasbensi. *sum. 99. ver. Electio n. 161.* scribens posse Electorem pro bono pacis ei suffragari, quem minùs dignum novit, si ceteri illum vellent eligere, captivum intellectum proprium in obsequium ceterorum, quod dignior sit; quia id ei prohibetur ex natura juramenti de eo eligendo, qui dignior sit, non aliorum judicio, sed proprio. Et quamvis talis à parte rei non sit, sicut Elector prudenter putat, adhuc absque culpa ad suffragandum procedit, quia suffragia danda sunt juxta prudens dictamen rationis dictantis de dignitate unius præ aliis.

Hinc, ubi Electores sine culpa esse velint, eligunt, quem proprio judicio digniorem judicant, assumantque non positivum, sed comparativum, hoc est, non dignum, sed digniorem, & eum, quem putant futurum magis utilem regimini, publico bono, ac quieti; juxta Trident. *mandatum sess. 24. cap. 1. de reform.*

44 At petitur. An illud juramentum sit de substantia electionis, aded ut electionem invalidet, si non præcesserit?

Respond. Negativè. Nam in Constitutio-

tionibus Clem. & Urbani non habetur clausula Decreti irritantis. Ubi enim Legislator vult imponere poenam nullitatis actus, id exprimit pro ut non semel in Apostolicis litteris, & sæpe in decretis Trident. legitur.

45 Nec obstat regula 64. *jur. in 6. Qua contra ius fiunt, debent utique pro infellis haberi.* Num id verum, dum ius procedit per actus nullitatem, vel cum clausula decreti irritantis, aut adimit potentiam, & facultatem; quod contingit, dum verbo, *Potest*, præponit negotiationem, hac phrasi: *Non possit.* Siquidem, tunc negatio antecedens privat potentia, & reddit actum impossibile, cum idem sit aliquod esse impossibile, & fieri non posse, ut notavit Fagnan. d. loc. ad cap. *Causam* n. 20. & 32. Leges autem prædictæ exigentes iuramentum ante electionem, nec decretum irritans habent, nec procedunt hac forma: *Non possit.*

46 Tota difficultas currit de electionibus factis in Ord. Min. de Observ. vigore Constit. Innoc. XI. *Misantis* Orb. Seraph. tom. 4. ubi Electoribus sub poena non suffragandi, præcipitur, ut præmittant electionibus Provincialis, Custodis, Definitorum, & Guardianorum, iuramentum coram Imagine Crucifixi se electuros in dd. respectivè officii, quos in conscientia, omnibus aqua lance libatis, digniores iudicabunt. Et augetur difficultas propter clausulam decreti irritantis. Cæterum validitatis electionis non obest præcisa, & pura omissio iuramenti. Nam iuramentum non est de substantia electionis, sed de solemnitate, & ponitur ad cautelam, & melius esse, ut Electores horrentes gravitatem perjurii, facilius digniores assumant. Quod patet ex sententia S. Congreg. Regularium, in qua, cum fuisset dubitatum de validitate electionis Provincialis Mediolanen. Ord. Minor. Conventualium celebrare non prævio iuramento de eligendo digniore, contra prohibitionem Constitutionis Ordinis; & opponeretur, quod esset nulla propter decretum irritans, appositum in Bulla confirmationis Constitutionum ejusdem Ordinis: S. Cong. hoc non obstante, resolvit pro validitate electionis, cum Constitutio illa de iuramento præstando non haberet in specie clausulam annullativam actus contrarii. Quæ resolutio est aptabilis electioni factæ apud Min.

de Obser. non præmisso d. iuramento; cum in Constitutione Innocentii confirmantis dd. Statuta non habeatur clausula annullativa electionis, Fagn. in 1. ad c. *Cum accessissent de constit. n. 32.* Passerin. de elect. c. 18. n. 63. Non obstante sententia Tambur. de iure Abbat. tom. 1. disp. 5. q. 6. n. 35.

47 Nec obstat illud, *Sub poena non suffragandi*; quia per ea verba non imponitur actus poena privationis suffragii, sed solum comminatur, adeo ut possit per sententiam iudicis voce privari Elector, qui non juratus vult in electione suffragari.

Nec pariter obstat, quod in Constitutione Innocentii sit appositum decretum irritans. Nam est advertendum, an decretum irritans sit adiunctum alicui particulari ordinationi, vel prohibitioni: & tunc indistinctè importat nullitatem actus in contrarium attentati, per text. in cap. *Sicut, de electione in 6.* An verò apponatur in clausulis executionis, ut fieri solet ex stylo; & tunc referri debet ad iudices, ut verba ipsa sonant: apponitur enim ad finem temovendi obstacula impediencia executionem actus, super quo Constitutio editur, cap. *Si eo tempore eod. tit. in 6.* & ex eo tollitur iurisdictio aliter iudicandi, ex notatis per Fagnan. *ibid. n. 33.* & legendus etiam n. 37. Decretum autem irritans in d. Constitutione Innoc. non primo, sed secundo modo adjectum consideratur.

Debent itaque Electores jurare se electuros, quos digniores iudicant; quia non privatis affectibus, & commodis, sed bono publico Religionis debent consulere, & non personis, sed officiis providere. At digniores in casu non reputantur, qui sunt sanctiores, & doctiores, sed qui aptiores ad regendum creduntur, & magis utiles iudicantur, licet non sint adeo sancti, & docti, sicut ceteri non æquè ad gubernandum idonei, juxta doctrinam D. Thom. 2. 2. q. 63. art. 2. & q. 185. art. 3. Cum quo communiter transeunt DD. & legitur in dicto decreto Trid. significaturque per dictam clausulam: *Omnibus aqua lance libatis.* De quo plenius cap. 38. & apud d. Peyrin. cit. §. 1. nro 3.

48 Formula iuramenti præstandi ante electionem ab Electoribus de meliori eligendo, esse potest.

Ego Fr. N. iuro me illum eligere, quem
secum

secundum meam conscientiam iudico futurum Religionis, vel Provincia, aut Conventui in spiritualibus, & temporalibus utiliore & aptiore.

Tituli ineligibilitatis in Fratr. Minor. de Observ. referuntur in Constitutione Innoc. XI. incipien. *Sollicitudo* §. 8. & 9. de qua supra c. 17. n. 4. ob quos eligi prohibetur; & electio facta irritari debet à Generali, pro ut ibid. §. 10. & in Constitutione Innoc. XII. incip. *Aliàs* Alia videas d. cap. 38.

49 Quæritur: *An præses Capituli possit Religiosos voce activa, vel passiva privare ipsos non citatis, nec eisdem data aliorum copia, ut se possint via juris defendere?*

Resp. Negativè, etiamsi in mandatis à Superiore Generali haberet, ut procederet sive simpliciter, sive de plano, & sine strepitu, ac figura iudicii: semper enim legitime defensiones sunt salvæ, cap. Ex parte il. 2. De re iudic. & cap. Sapè contingit de verb. signif. cum sua Gloss. in quo declaratur, quid significant dicti termini in judicialibus commissionibus inserti, pro ut dixi d. cap. 17. n. 11. Aliàs plurimum claudicaret iudicium; & frequenter contra innocentes sententiæ pronunciarentur, & audiretur impugnatio, & non defensio, quæ à jure naturali provenit, & quam Judici, sive Principi tollere non licet, cap. Cum inter de excepte. Quod adeo est verum, ut etiam si dicatur in commissione, quod possit dd. Religiosos voce activa, & passiva privare, id debeat intelligi, & explicari juris ordine servato, in eo, quod ad substantiam iudicii spectat; ad quam præcipuè pertinet, ut nullus inauditus condemnetur; & idè citandi sunt, ut in suis exceptionibus audiantur, per Pignat. cit. conf. 18. n. 10. Si enim accusasse sufficere (ajebat Julianus Apostata) quis innocens esset? Idè probatur delictum, & reus audiatur. Superiores erga sibi subditos ita se gerant, sicut optant, ut ii, quibus ipsi subsunt, cum se ipsis se præbeant.

Quare, ubi aliqui vocales à Præside, juris ordine non servato, voce privantur, electio ab Iudice est irritanda, si id ab exclusis petatur; cum non fuerint admissi, qui erant admittendi; & proinde, si isti velint suam injuriam prosequi, debet Iudex electionem nullam declarare, pro ut expressè cap. Bona memoria il secundo, §. Electionem, & cap. Quod sicut de elect.

50 Sententiæ autem privationis debent per mensem ante Capitulum pronunciari, & causæ expediri, juxta Visitationis Apostolicæ Decretum editum 14. Octobr. 1601. à Clemente VIII. approbatum, tenoris. qui sequitur: *Privatio vocis activa, & passiva, ac inhabilitatis decreta, sententiæque ab eisdem Superioribus Ordinis lata, ne deinceps in ipso electionis actu pronuncientur, promulgenturque, atque ea promulgata vocales minimè afficiant, nisi per mensem ante fuerint intimata, pro ut Sanctitas Sua omnino veruit.* Quod Decretum Cardin. Verallus sub 27. Martii 1616. præcepit observandum in Ord. Fr. Min. de Observ. testatur Lantuf. Theatr. regul. verb. Causa, sem. lis n. 2. Illudque fundatur in jure communi, secundum quod omnes mutationes, & sententiæ prolatae in limine Capituli, præsumuntur factæ ad fraudandam futuram electionem, ut advertit Castellinus de elect. cap. 13. n. 14. Propter quod occurritur quorundam malitiis, qui, data opera, citato Capitulo, contra vocales nonnulla producant, ut eos ab electione tum activa, tum passiva repellant.

Sed quid, si, citato Capitulo, & vocalibus congregatis, emergat casus, propter quem vocalis sit voce activa, vel passiva privandus: an Præses possit contra ipsum per sententiam privationis procedere?

Resp. Affirmativè, sed semper reus est citandus, & audiendus ad videndum; an aliquam excusationem pro se adducere possit, aut velit, Clement. Parochialis §. Caterum de sent. & re iudicata. Et procedit, etiam si delictum esset notorium. Quia, ut dixerunt Hostien. & Joan. Andr. apud Fagnan. in 2. ad cap. Cum olim de sent. & re iudic. n. 46. iustius, & tutius est, nullum reum quantumcumque notorium, fore damnandum sine citatione, vel admonitione, quia multi dicuntur notorii, qui non sunt, cap. Consuluit de appell.

Nec obstat d. Decretum, quia ibi assignatur terminus, inter quem debent examinare causæ, non quæ emergunt post citationem Capituli, sed quæ emerferunt ante. Idè, eo non obstante, potest optimè procedi in causis postea incidentibus; aliàs non esset benè provisum. Et ita potest privatione vocis puniri Elector, qui, vel in ipso Capitulo.

tulo grave aliquod delictum commiserit; vel quia ad Capitulum non detulerit attestationem juratam à Sacerdotibus sui Conventus super celebratione Missarum, ad præscriptum Const. *Nuper de celebr. Missarum* §. *curent, ut supr. c. 10. n. 9.* Et hoc casu citandus est Elector ad dicendum, quare non debeat declarari incurrisse in utriusque vocis privationem, infligendam à d. Constitutione. Similes casus vide apud Sanctos. de poen. c. 15. q. 10. §. *Sed hic est duplex.*

¶ *Quæritur: An Præses in paritate votorum habeat in electione decisivum?*

Hic advertendum, quod Præses, qua Præses vocem activam in electionibus non habet; idem in eis, nisi aliunde vel ex officio, vel concessione sibi competat, nequit suffragari. Quod est manifestum, tum in Superiore regulari, qui præsidet electionibus Abbatissarum Monasteriorum sibi subjectorum, & in eis vocem non habet, ut dixi *cap. 1. n. 7.* tum in Ordinario loci, qui una cum eodem *per se vel per alium*, potest dictis electionibus præsidere, juxta Const. Gregorii XV. *Inscrutabili* la 18. Bullar. rom. 4. & tamen in illis non suffragatur, Monac. p. 1. tit. 11. form. 22. n. 2. Quod procedit etiam, ut vocem non habeat in electione Abbatissæ Monasterii de suo regimine. Tambur. de jur. Abbatiss. disp. 28. q. 6. n. 6. contra Sanctos. Coment. cap. 11. stat. 7. Dubitatur 4. res. 7. alleg. Portellum ver. Abbatiss. n. 9.

Ex quibus ad quæsitum dicitur negativè: unaquæque Religio attendat, quid sit sibi à S. Sede concessum. In Ord. Min. de Obser reperitur decisivum Præsidi indultum in electione Proministrorum mittendorum ad Capitulum Generale, & Custodum (extra Capitulum eligendorum) ac Guardianorum, pro ut in Const. Urbani VIII. *Religiosos viros* la 312. Bullar. rom. 5. ibi: *Ut de cætero omnes, & singula electiones tam Pro-Ministrorum, & Custodum, quàm Guardianorum dicti Ordinis, per suffragia secreta, & balottationes fiant, & in paritate suffragiorum, Præsides electionibus hujusmodi votum, sive suffragium decisivum habeant* &c. & Alexand. VII. Constat. *Credita nobis* la 139. Bullar. ibidem, extendit ad familiam Ultramontanam. Deficiente verò Præsidi, in paritate votorum, decisivum in electionibus, & negotiis in Definitorio peragendi conceditur à Sacr. Congregat.

Episc. Ministris Provincialibus, ut sequitur: S. Cong. &c. *ad evitandam paritatem suffragiorum, qua ex numero pari sex vocalium, quibus Definitoria Provincialia constant, tam in electionibus faciendis, quàm in negotiis decidendis oriri potest; Ministris Provincialibus, deficiente Præsidi, in hujusmodi casibus votum decisivum concessit.* Romæ 13. Mar. 1653. Lant. v. Electio sub n. 6.

¶ 52 Cæterum neutra dispositio est ad alios casus extendenda; sed in d. Ordine, electiones, tum in Capitulis Generalibus, tum Provincialibus sunt faciendæ non per secretas balottationes, sed per secreta schedularum suffragia, ita obsignata, ut eligentium nomina sint secreta, & occulta, & numquam publicentur, ac, peracto scrutinio, schedulæ, & omnia hujusmodi scripta coram omnibus vocalibus illicd comburantur, ut expressè Sixtus V. Const. *Et communis cura* Bullar. Roderici la 7. d. Pontif.

¶ 53 Commissarii Provinciales in d. Ord. qui tempore Capituli Generalis relinquuntur ad gubernandas Provincias, eligendi sunt à Definitoriis Provincialibus per balottationes, juxta resoluta in Capit. General. Vallisolet. de ann. 1670. tit. pro Ultra mont. Fam. n. 6. Orb. Setaph. tom. 4. & in cap. Gen. 1700. Sed quia super eo fuit dumtaxat dispositum, & declaratum à Definitorio Generali, cujus provisiones solum, ipso durante, obligant, idem in occurrentibus casibus videatur praxis Provinciarum.

¶ 54 At petitur. An Præses Capituli sit de substantia electionis, aded ut hæc sine eo celebrata sit nulla?

Videtur communiter ex practica receptum, ut Capitula non celebrentur absque Præsidente, ut inde habeatur aliquis, qui actus Capitulares dirigat, vitetur confusio, & jurgiorum occasio amputetur. Sed, hoc non obstant, videtur verius, Præsidem ad substantiam electionis non pertinere. Nam in cap. *Quia propter de elect.* in quo substantialia electionis perstringuntur, de Præsidi nihil disponitur. Sicut nec in Decreto Tridentin. sess. 25. cap. 6. de reg. Nec alicubi, teste Eagnan. in primum ad dist. capit. *Quia propter de elect.* n. 72. reperitur in jure, quod ex defectu Præsidis fuerit aliqua electio cassata, vel reprobat; neque ullus Doctor, ut ibidem scripsit, id exigit ad electionis validitatem. Ideo, nisi aliud expressè disponant Litteræ Apostolicæ, vel Ordinis Statuta,

tura à S. Sede confirmata, videtur dicendum non esse invalidam electionem absque præfide celebratam.

Ad rationem in oppositum dicitur, illud solum probare præfidem esse non de forma, sed de solemnitate electionis, sicut reputantur *infrascripta*; ut præstatio juramenti de eligendo magis idoneo: quod electio de nocte non celebratur: ut prius cantetur Missa de Spiritu Sancto, & similia, apud Sanctior. Comment. c. 8. *stat.* 13. Actus Capitulares possent dirigi ab antiquiore, vel digniore in defectum ejus, qui juxta legem præfide deberet, & fortè nollet; & tunc ille diceretur præfide subsidiarius, hoc est, datus in defectum præfidentis legalis.

55. Queritur, an electio canonicè celebrata sit confirmanda.

R. Affirmativè; aded ut ante confirmationem nequeat electus se administrationi immiscere; nec recipere juramenta, homagia, subjectionem &c. Quod si fecerit sub quocumque titulo, & prætextu, etiam sub eo Oeconomii, ipso facto est privatus jure ex electione quæsito ad petendam confirmationem, redditusque in posterum ineligibilis, c. *Qualiter de elect.* c. *Avaritia* *cod. tit. in 6.* Unde dixit Paternitanus, quod confirmatio est necessitatis; licet electio ab initio fuerit libertatis; & per hanc acquiritur electo jus ad Prælaturam, seu petendam confirmationem; per quam eidem acquiritur exercitium, & ut possit actus exercere ad d. Prælaturam. Gonzalez *cit. c. 5. n. 3.*

Confirmatur autem electio ab immediata, & proximo Superiore, juxta c. *Nihil* §. *Ceterum de elect.* & debet examinare qualitates, & mores electi, & an sit servata forma electionis; quod maximè procedit, si electio fuerit in discordia facta, juxta d. Clement. *Exivi* §. *Demum*.

Ceterum resolutio non procedit quoad Prælatos, qui statim electi consequuntur jus Prælatuæ, & simul exercitium, & administrationem: Cujusmodi sunt Generales, juxta privilegia Ordinibus à S. Sede concessa. In Ord. Min. Generalis confirmationem, electione perfectâ, à Sede Apostolica recipit. Const. Clem. IV. *Virtutes conspicuos* la 4. Bull. *tom. 1.* Provinciales verò ex d. Clem. confirmantur à Generali, vel ejus delegato, & de consilio discretorum Ordinis, ubi electio fuerit in discordia celebrata. Guardiani autem eodem actu eliguntur, & confirmantur, ut

Official. Cur. Eql.

post alios notavit Hasbent. *cit. n. 123.* & per Monac. *loc. cit. n. 10.* Non currit in Abbatissis, quæ antè confirmationem possunt administrare. S. C. in Mazarien. 18. Mart. 1700.

56. At petitur. An sit confirmanda electio illius, qui electus fuit post lapsum terminum, electioni ab jure præscriptum? In Ord. Min. ex d. Clem. & §. ibi: *Declaramus, ut electio Ministri Provincialis resideat apud Capitulum Provinciale: quam idem Capitulum die sequenti, qua fuerit congregatum, facere teneatur.* Et infra §. *Ceterum: Si Capitulum die prædicta Ministrum eligere prætermittat, ex tunc Ministri Provincialis provisio ad Generalem Ministrum liberè devolvatur.* Intelligas, nisi fraude iste electionem impediatur, quia fraus nulli parrocinator, c. *ad aures de empte.*

Resp. Electionem factam esse ipso jure nullam, utpotè factam eo tempore, quod jus eligendi à Capitularibus ablatum, ad Superiorem devolutum est, c. *licet de suppl. negl. Pralat.* De nullitate erectionis Provincialis apud dd. Min. celebratæ extra diem præfixum, patet ex alleg. Clem. in qua apponitur clausula decreti irritantis quantum ad ea, quæ de Ministro Provinciali disponuntur, §. *Porrò si quid.* Idèd cum electio, de qua dubium procedit, sit nulla, confirmanda non est. Et ubi confirmaretur, non propterea revalidaretur. Nam, qui confirmat, jus acquisitum corroborat. Et proindè, ubi electio non tenet, nec confirmari potest. Quoniam, si non valeat principale, nec valebit accessorium, ut dicitur *cap. inter dilectos de fid. instrument.* §. *Cum igitur.* Peyrin. *cit. §. 11. secundo, quia.*

57. Et adverte, quod, confirmatione declarata irrita, vel propter non servatam debitam juris solemnitatem, vel quia Juxta confirmandi potestatem non habebat, non propterea irritatur, aut annullatur præcedens electio canonica, per *cap. Confirmationem de elect.* in 6. Confirmatio enim, & electio sunt partes separatæ: & in habentibus causam separatam, utile per inutile non vitiatur, ut ibi Glos. in *notabilibus*.

Similiter pondera, quod confirmatio facta post appellationem, ad Sedem Apostolicam ex legitima causa interpositam, nisi prius fuerit ab appellatione canonicè recessum, est nullius roboris, & momenti, *cap. si postquam cod. tit. in 6.*

58 Solet ante electiones à præsidente inter Regulares præmitti absolutio à censuris ad tollendum impedimentum inhabilitatis ad eligi, & eligere, juxta formulam datam cap. 38. n. 20. Propter quod hic oritur dubium. An d. absolutio sit cum reincidentia? an verò absoluta sic, ut absoluti, & dispensari in Capitulis post completum electionis negotium non relabantur in censuras, & inhabilitates? Sanctior. *Comment. c. 8. stat. 35.* dixit esse absolutam, nec eas iterum redire, considerando, quod cum frequenter unus, vel plures ex electoribus respectivè eligantur ad Prælaturam, & Ordinis officia, essent propter reincidentiam incapaces ad illa exercenda.

59 Verum sensus absolutionis non videtur esse absolutus, sed ad cautelam, ne ex titulo centuram possit postea electio, aliàs valida, impugnari. Etenim absolute non datur, sed restrictè ad effectum electionis faciendæ: ergo, electione completa, in casu Capitulares, qui prius ad eligendum, vel eligi propter censuras erant inhabiles, in ea reincidunt. Hæc enim est natura absolutionis ad cautelam ad aliquem effectum datæ. Ita Ameno *præst. tit. 19. §. 9. n. 65.* scripsit reum excommunicatum, prius absolvi debere ad effectum se sistendi in judicio, & n. 68. subdit: Quo elapso, in eandem excommunicationem reincidit, quia absolutio in tali casu non tollit totaliter censuram, sed tantum suspendit ejus effectum pro eo tempore, quo reus actualiter est in judicio; quo elapso, effectus censuræ non amplius remaneat suspensus; & idè sine nova sententia, aut delicto iterum ligat; & sic in eandem excommunicationem reincidit. Et ex hoc habetur, quod non sufficit, ut reus semel, hoc est, in primo examine absolvatur, sed toties, quoties constituitur.

60 Et habetur ex Genuen. *præst. cap. 5. n. 10.* qui de communi testatur, quod etiam delegatus Papæ potest absolvere testes ad finem ferendi testimonium, ex cap. *Veniens et 1. de testib. §. Quo circa*; testis verò sic absolutus, facta depositione, statim sine alia monitione, & sententia reincidit in eandem excommunicationem. Idemque ex Decio refert procedere in quolibet absoluto cum reincidentia. Et in expressis terminis de Canonico absoluto ad finem faciendi electio-

nem, apud ipsum probat Felinus cap. *ad reprimendum de offic. ord.*

Nec obstat ratio à Sanctorio ponderatas quia, ut electus possit deinde officium exercere, debet absolutionem petere à Sacra Poenitentiaria. Nam absolutio, quæ à præsidente præstatur, solum operatur, ut possit eligi, non verò quod valeat exercere; sed hic opus est puro, & absoluto absolutionis beneficio. Quisque videat, ne ex doctrina Sanctorii occasionem sumat vilipendendi censuras, & infordescendi in illis.

61 Quæritur. Celebratur Capitulum Provinciale, in quo eliguntur soluti Officiales, & Prælati; subinde d. Capitulum ex aliquo defectu annullatur, aded ut sit nova Superiorum electio faciendæ; petitur, quinam debeant esse vocales hujus posterioris electionis?

Resp. Illi, qui fuerunt electores in Capitulo invalidato, cum pro vocalibus non possint admitti electi in Capitulo nullo; aut nulliter declarato, cap. *si electio de elect. in 6.* & ibi DD. cum Pignatell. *tom. 10. consult. 81. n. 1.* Facultas enim primorum electorum non fuit consumpta, ut tradit Sigismundus à Bonoja *de elect. dub. 12. n. 1. & seq.* Idè ad eos revertitur. Intellige si absque propria culpa d. Capitulum fuerit nullum; nam si nullitas eorum defectu fuerit, jure suffragandi privantur, juxta dicta superius.

Unde sciendum, quod ubi electores scienter admittunt aliquem inhabilem ad eligendum, electio est nulla; secus si ignoranter, juxta distinctionem Abbatis in cap. *consult. n. 6. de Procurat.* Fagnan. *d. c. Massana n. 31.* Ubi autem dubitatur, an alicui comperat votum, nec potest ob circumstantiam imminenti electionis res apparere, admittendus est cum protestatione, *quatenus de jure potest, & non aliàs*, per Peyrinum *cit. §. 6. dico 2.*

C A P U T XIX.

Officialis quoad exemptionem ab jurisdictione Ordinarii.

S U M M A R I U M.

- 1 Describitur exemptio.
- 2 Episcopis in exemptis modo ordinaria modo delegata jurisdictione conceditur.
- 3 Re-

- 3 *Referuntur plures casus, in quibus de presenti Regulares subjiunguntur Episcopis, usque ad n. 34.*
- 35 *Episcopi possunt in Ecclesiis Regularium, etiam in Pontificalibus celebrare.*
- 36 *Non verò, ipsis invitis, Ordines conferre, Indulgentias &c.*
- 37 *Quando, & contra quos Regulares possint Episcopi censuris procedere?*
- 38 *Episcopi possunt denunciare Regulares aliàs excommunicatos visandos, non verò declarare.*
- 39 *In dubio, an Episcopis competat jurisdictio in Regulares, est recurrendum ad Sedem Apostolicam.*
- 40 *Consuetudo Innoc. X. in causa Angelopolitana, usque ad n. 67.*
- 68 *DD. non conveniunt in assignanda diversitate legis Diocesanae, à lege jurisdictionis, ad 69.*

Exemptionem describunt DD., Est privilegium, quo persona aut locus (& est distinctio exemptionis localis, & personalis) ab jurisdictione Episcopi, vel Ordinarii liberatur, & subtrahitur, ac Summo Pontifici immediatè subjiungitur: quo ex e, si Papa de privilegiis in 6. notavit Engel. Colleg. univ. jur. Canon. lib. 1. tit. 33. n. 28. Quæ probatur, si in litteris concessionis Papa asserat: *hæc Ecclesia est exempta: vel ad jus Beati Petri, & proprietatem Romanæ Ecclesiæ, vel Romanum Pontificem specialiter pertinet: vel Episcopus non audeat in ea Cathedralam collocare, vel aliquid imperium, & potestatem exercere; aut alio simili modo, videndo apud Ascan. Tamburin. tom. 1. de jur. Abbas. disp. 15. q. 5. Etenim ea est natura privilegii, ut ejus verba non sint otiosa, & aliquid semper operentur; unde cum omnes Mundi Ecclesiæ ad jus Beati Petri, & Ecclesiæ Romanæ, omnium aliorum capituli, & Magistræ, subiectæ nascantur, ut appositæ in litteris exemptivis aliquid pro ea Ecclesiâ specificè operentur, & plus à privilegio recipiat, quam accepit à natura, infertur, Pontificem eidem voluisse concedere, ut modo quodam distincto Romanæ Ecclesiæ subjiungeretur, eam nimirum ab Ordinariorum potestate, quibus priùs suberat, eximendo. Quæ cæteris locis piis applicantur.*

Notandum, plenariam Regularium exem-

ptionem esse correptam, & Dominos Episcopos in certis casibus jurisdictionem in exemptos habere: aliquando delegatam, aliquando ordinariam, per notata ab Engel. loc. cit. n. 31. Delegatam tunc habent, cum Canones, & jura disponunt, ut contra exemptos, autoritate Apostolica, vel tamquam Sedis Apostolicæ delegati procedant: Ordinariam verò, quando contra eos jure ordinario, seu ex suo ordinario officio procedunt. Utriusque jurisdictionis exempla sunt in Trid. & Apostolicis Litteris obvia.

Quæritur: *Quinam sint casus, in quibus hodie Regulares subjacent Episcoporum jurisdictioni?*

Resp. Plures equidem sunt, quorum aliquos per dicenda narrabimus.

1 Itaque Regulares subduntur Episcopis, quantum ad editionem librorum; nam eos nequeunt imprimere, vel curare, ut imprimantur, absque prævio Episcopi examine, & approbatione, ac suorum Superiorum licentia, Trid. sess. 4. in Decret. de edit. libr.

2 Quantum ad lectionem Sacræ Scripturæ, quæ in Monasteriis, in quibus commodè haberi potest, facienda est, & ubi Superiores negligentes fuerint in deputandis Lectoribus, possunt opportunis remediis ab Episcopis ut Sedis Apostolicæ delegatis compelli. Trid. sess. 5. c. 1. de refor.

3 Quantum ad verbi Dei prædicationem, nec in Ecclesiâ sui Ordinis sine benedictione, nec in Ecclesiâ, quæ sui Ordinis non sit, absque Episcopi licentia prædicare possunt, d. sess. cap. 2. & in alterutra, Episcopo contradicente, prædicare prohibentur, cap. 4. sess. 24. de refor. Hic advertas aliud esse simpliciter non concedere benedictionem, & aliud expressè contradicere. Quoniam Episcopus, qui benedictionem non concedit, se habet præcisè negativè. Qui verò contradicit, facit actum positivum interdicendo prædicationem, Quare, si Episcopus solum benedictionem non concedat, poterit nihilominus Regularis, benedictione petita, licet non obtenta, in Ecclesiis sui Ordinis prædicare, per disposita à Clement. X. Const. *Superna laus*: Bullar. tom. 5. sed, si non tantum benedictionem non concedat, sed ulterius expressè prohibeat, nullibi, nec in sui Ordinis Ecclesiis prædicare poterit, ad text. in d.

Const. & in alia Greg. XV. incip. Inscrutabili la 18. Bullar. rom. 3. In contravenientes pos-
sunt Episcopi, etiam censuris procedere, ut
in dd. Const. Vide dicta cap. 12. n. 2. & 3.

5 Quantum ad cautelam prædicandi, aded ut debeat ab Episcopo interdici Regu-
lari, etiam si in Ecclesiis sui Ordinis prædi-
caverit, munus prædicationis, si errores
& scandala in populum disseminaverit,
Trid. d. de re & sess. 5. Quod si hæreses præ-
dicaverit, debet adversus eum secundum
juris dispositionem procedere, *ibid.*

6 Quantum ad delicta, quæ à Regulari-
bus extra Monasteria degentibus commit-
tuntur, Trid. sess. 6. cap. 3. de ref. Vel, cum
intra Monasteria degunt, tamen extra ita
notoriè delinquant, ut populo scandalo
sint. Idem sess. 25. de Regul. cap. 14. Vide,
quæ dixi cap. ult. n. 20.

7 Quantum ad Judices Conservatores,
aded ut, qui Conservatores non elegerint,
aut electis uti ausi fuerint, quàm juxta for-
mam præscriptam à d. Gregor. Const. san-
ctissimum la 9. *ibid.* ad annum Conservato-
re debent carere, & interea eorum causæ
eoram locorum Ordinarii cognosci, & de-
finiri. Quamobrem licet cap. 5. Trid. sess. 14.
de reform. quantum ad disposita circa Con-
servatores nominatim excipiat Regulares,
tamen debent in eo procedere ad formam
d. Constitutionis Vid. c. 15.

8 Quantum ad visitationem Monasterio-
rum commendatorum. Trid. cap. 8. sess. 21.
de ref. Lege d. c. ult.

9 Quantum ad publicationem Indulgen-
tiarum Trid. *ibid.* cap. 9. & ex Sacr. Congr.
Cone. quæ, cum dubitatum fuisset: An Re-
gularibus liceat publicare, vel proponere populo
Indulgentias olim sibi concessas, sine licentia,
vel approbatione, aut autoritate Ordinarii;
aut illas, quæ Confraternitatibus quibuscumque
sint concessæ; censuit non licere, Fagnan. in 1.
ad cap. Grave de offic. ordinari. n. 45. Nulla
tamen recepta mercede: pro ut præscribit
Trid. cap. 9. sess. 21. de reform. & Taxa In-
nocentiana. Monacell. form. part. 2. tit. 16.
form. 6. n. 8.

10 Quantum ad eleemosynarum questus,
Trid. *ibid.* & Sacr. Congr. declaravit apud
eundem, & dixi cap. 43. sed nulli est permit-
tendum, ut eleemosynas quærant per alios
quàm per sui Ordinis Fratres.

11 Quinimò Ordinarii possunt Fratribus
in locis, in quibus non habent Monaste-
ria, prohibere; ne eleemosynas quærant,
dum vident id per eos fieri non posse absque
præjudicio Conventuum, qui in dictis lo-
cis sunt erecti. Propter quod certè Sacr.
Congr. per dicta loc. cit. declaravit, Regu-
lares volentes eleemosynas quærare extra loca,
in quibus non habent Conventus, debere suo-
rum Superiorum licentiam Ordinarii ostendere.
Et si extra Diocesim, teneri etiam illius con-
sensum obtinere. Nam Ordinariis ex debito
sui officii incumbit providere, ne Conven-
tus suæ Diocesis præjudicium, & grava-
men recipiant.

12 Quantum ad observanda, & evitanda
in celebratione Missarum, Trid. sess. 22. de
Sacrific. Miss. in Decret. de evitand. in cele-
brat. Miss. Vide d. cap. 10.

13 Quantum ad susceptam administratio-
nem Confraternitatum, vel Hospitalium:
quippe eos potest Episcopus cogere ad red-
dendas rationes administrationis, & culpa-
biles repertos ad juris præscriptum punire.
Trid. *ibid.* c. 8. ut declaravit Sacr. Congr.
apud d. Fagnan. n. 47.

14 Quantum ad Confraternitates Laico-
rum in Ecclesiis Regularium existentes.
Quas Episcopus visitare potest, & ab ipsa-
rum Administratoribus rationem administra-
tionis exigere, ad præscriptum d. cap. 8. &
9. *eiusd.* sess. Non tamen potest earum Ca-
pellas, Icones, aut Altaria visitare, nisi
quatenus Confratrum administrationem con-
cernunt, per resoluta à Sacr. Congr. pro ut
notavimus supra cap. 6. n. 14. & d. c. ult. n. 17.

15 Quantum ad erectionem Confraterni-
tatum. Quas Regulares (quibus licentia eas
erigendi concessa est) erigere, & instituere
non possunt, nisi de consensu Ordinarii, ex
Const. Clem. VIII. incip. Quacumque la 115.
Bullar. *ibid.* Vide d. cap. 14.

16 Quantum ad susceptionem Ordinum,
interstitia, & examen, Trid. sess. 23. cap. 9.
11. 12. & 14. de ref. Vid. *instr.* c. 35.

17 Quantum ad audiendas confessiones
Sacramentales Sæcularium, etiam Sacer-
dotum; quas nec Regulares excipere pos-
sunt, nisi fuerint ab Episcopo approba-
ti, si eis videbitur necessarium, *ibid.*
cap. 15. Et poterunt puniri ab Episcopo;
ut Sedis Apostolicæ Delegato, in vim
d. Con-

d. Constit. *Incruentabili*, tamquam delinquentes in administratione Sacramenti Pœnitentiæ, si eas audiant, aut omninò absque Episcopi licentia, aut illa expirata, vel revocata. Vide suprà c. 6. n. 9.

18 Item in vim d. Constit. poterunt puniri ab Episcopo, si sigillum Sacramentale fregissent; nam censentur delinquere circa administrationem Sacramenti.

19 Item possunt ab Ordinariis puniri etiam Regulares docentes, pœnitentes non teneri ad denunciandos Confessarios sollicitantes, ex Constit. *Universi* Greg. XV. l. 34. Bullar. rom. 3.

20 Quantum ad accessum ad Synodum Dioecesanam, *sess. 24. c. 2. de reform.*

Verùm ad Synodum, nonnisi Regulares exercentes curam animarum debent accedere, quia textus ibi loquitur: *Ad quas exempti etiam omnes, qui aliàs cessante exemptione interesse deberent, accedere teneantur.* Sed, si Regulares Curati non essent, forent exempti; idè ratione curæ, & ad effectum, ut instruantur de iis quæ in Synodo statuuntur, & in ea proponant, quæ judicant necessaria ad administrationem sibi commissam, interesse deberent. Ergo cùm à Trid. sit exemptio quoad eos sublata, Regulares Curati debent ad Synodum accedere.

21 Sed petitur: *In Synodo statuatur, quòd Regulares debeant interesse conferentia casuum conscientia; quaritur, quos Regulares statum obliget?*

Resp. Eos, quibus dispositio est aptabilis, hoc est, qui lege Synodali cogi possunt. Adèdque nonnisi Regulares curatos, pro ut in terminis firmavit S. Congr. Conc. die 3. Septembr. 1630. in una Fotosempromnien. lib. 19. Decret. 76. Et iterùm Sac. Congreg. super Statu Regul. ut infr. cùm Convantus suppressi, & postea restituti, in quibus non degunt de familia duodecim Religiosi, sint vigore Decreti, Ut in parvis, Innoc. X. subjeclis visitationi, correctioni, & ordinaria jurisdictioni Ordinariorum locorum, contingit dubitari: an Religiosi Confessores, & non Parochi in hujusmodi Conventibus degentes compelli possint ab iisdem Ordinariis, ut accedant ad conferentias casuum conscientia.

Proposito hoc dubio in Sac. Congreg. super Statu Regularium habita in Palatio Vaticano die 15. Januar. 1682. Em. PP. censuerunt, Ordinarios locorum posse quidem hortari, non Offic. i. l. Cur. Eccl.

autem compellere Religiosos Confessores non Parochos ad accedendum ad conferentiam casuum conscientia.

22 Quantum ad Fratres itinerantes absque Superiorum licentia, quos Ordinarii punire possunt, c. 24. *sess. 25. de Regul.*

Quantum ad clausuram Monasteriorum Monialium; etiam Regularibus subjectarum. Trid. *ibid. c. 5.* Quantum verò ad licentias accedendi ad crates ad colloquendum cum Monialibus, S. Congr. Episc. decernit similes licentias ab Episcopo etiam esse subscribendas, licet ex consuetudine à Superioribus Regularibus dumtaxat subscribi consueverint. Cæterum, ubi hæc consuetudo non repetitur, soli Episcopi eas concedunt, per d. c. 3. n. 5.

23 Quantum ad hoc, quod Confessarii Monialium Monasteriorum intra mœnia Civitatis existentium non possint apud dicta Monasteria pernoscere, nisi Episcopus iudicium suum proferat super distantia Conventus à Monasterio, & cognoscat, approbetque distantiam necessariam inter mansionem pro usu Confessarii, & Monialium Monasterium, à quo non modò per parietes, verùm & per tecta debet esse disjuncta, & separata, Alex. VII. Constit. *Felici* l. 156. Bullar. rom. 5. in qua §. 8. transgressores puniuntur ipso facto excommunicatione privationis vocis activæ, & passivæ, omniumque officiorum, & inhabilitantur ad alia. Quos possunt Episcopi, tamquam delegati Sedis Apostolicæ, quoties opus fuerit, corrigere, v. c. 11. n. 2. §. 12.

Quantum ad audiendas Monialium confessiones, quas audire nequeunt, nisi specialiter sint ab Ordinariis ad eum effectum approbati, prout expressè in adduct. Constit. Greg. & Clement.

24 Quantum ad electionem Abbatissarum Monasteriorum sui Ordinis. Cui per se, vel per alium, potest Episcopus interesse, si vult, ut in d. Constit. Greg. XV. Vid. d. c. 1. n. 8.

Quantum ad delicta commissa circa personas intra septa, aut circa clausuram, vel bonorum administrationem Monasteriorum Monialium etiam Regularibus subjectarum, *ibid. Greg.*

25 Quantum ad concernentia curam animarum, & Sacramentorum administrationem, Trident. *sess. cit. cap. 11.* & Greg. Constit.

Const. *ut*. In curæ enim exercitio, & in Sacramentorum, vel alicujus ex illis administratione Regulares subduntur jurisdictioni Ordinarii, per dictum *cap. Quoad visitationem &c.*

26 Quantum ad componendas controversias super præcedenti a in Processionibus, tum publicis, tum iis, quæ fiunt in tumultandis defunctorum corporibus, *ibid. cap. 13.*

27 Quantum ad accedendum ad Processiones publicas. Excipiuntur, qui in perpetua clausura perpetuo vivunt, *ibid.* & ii, quorum Monasteria distant à Civitate, ultra medium milliare. Vide *c. 40.*

28 Quantum ad expositionem Sanctissimi Sacramenti. Etenim illud solemniter non possunt absque licentia Ordinarii exponere, prout ex Sac. Congr. quæ 10. Decembr. 1602. decrevit: *Non liceat Regularibus, etiam in propriis Ecclesiis, Sanctissimum Eucharistia Sacramentum publicè adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario; ex causa autem privata possint, dummodo SS. Sacramentum à Tabernaculo non extrahatur, & velatum remaneat, ita ut ipsa Hostia videri non possit*, apud Nicol. Flosc. *ver. Eucharist. n. 32.* Fagnan. *cit. n. 77.* Et S. R. C. sub die 22. Januar. 1701. in Firmana expositionis SS. Eucharistia, censuit: *Frat. Min. de Observ. Oppidi Monteleani licere publicè adorandum exponere SS. Eucharistia Sacramentum in eorum Ecclesia, singulis diebus festivis totius anni, exceptis Quadragesimalibus, & Dominicis, de licentia tamen Archiepiscopi.* Pro personis privatis ritus est, ut exponatur in ostiolo Tabernaculi, aut in Pixide velata cum luminibus, & assistentia. Quod etiam firmavit S. Congr. Episc. 7. Septemb. 1598. Gavant. *Manual. v. Eucharist. n. 54.*

29 Quantum ad Sacras Imagines & Reliquias ponendas, exponendasve in Regularem Ecclesiis, *d. sess. 25. in Decret. de invoc. venerat. & reliq. approbante enim Episcopo, id debet fieri.*

30 Quantum ad eos, qui manifestè in personam Ordinariorum delinquant, ex *cap. Romana de panis in 6.* Vel Prælatorum jurisdictionem competentem impediunt, ne munus suum exequantur. Tunc possunt ab Ordinariis legitime coerceri, & puniri, ut censuit Sac. Congr. Conc. Et Congregationem approbavit Greg. XIII. Qui dixit, decretum concipiendum esse contra

(non, turbantes, quod est nimis generale) impediens jurisdictionem Prælatorum, quæ phrasis loquendi habetur *cap. Quia de offic. deleg. ibi: Si eos manifestè cognoveris injustitiam impedire.*

31 Quantum ad observandos dies festos ab Episcopis in Diocesibus præfixos, ead. *sess. 25. de Regul. c. 12.* Vide *c. 21.*

Quantum ad renunciaciones, & obligationes Novitiorum, quæ nullæ decernuntur, nisi fiant cum licentia Episcopi, vel ejus Vicarii infra duos menses ante professionem, *d. sess. c. 16.*

32 Quantum ad restituendas Novitiis, abeuntibus ante professionem, res omnes, quæ ipsorum erant. Et possunt ii, ad quos spectat, ab Episcopis per censuras compelli, *d. sess. & cap.*

33 Quantum ad censuras, & interdicta Ecclesiastica, etiam ab Ordinariis emanata, quæ, mandante Episcopo, à Regularibus in eorum Ecclesiis debent publicari, & servari, Trid. *d. sess. c. 12.* de quo *c. 27.*

34 Quantum ad erectionem Baldachini ipsi Episcopis in Ecclesiis Regularium, ubi in eis, tam ex consuetudine, & privilegio, quam ex Sacrorum Canonum constitutionibus, & Pontificalis Romani præscripto, aut alio jure Pontificalia exercere, aut Pontificalibus parametis cum Mitra, vel etiam cum sola Cappa interesse possunt, tenentur ipsi Regulares, ex mandato Clement. VIII. Baldachinum eis attollere, pro ut in ejusdem decreto incip. *Decret. edit. 10. Junii 1603.* Quod refert Pignatellus, *rom. 10. consult. 106. n. 30.* Et, ubi Regulares indubitè resistunt, vel negligunt, possunt ab Episcopis per censuras, aliasque poenas Ecclesiasticas compelli, & Baldachinum ex alia Ecclesia ad illas Regularium curare, ut asportetur, ut ibi *text.*

35 Quod autem possint Episcopi in locis suæ Diocesis, etiam exemptis, absque Regularium licentia, etiam in Pontificalibus celebrare, benedicere populo, audire Divina Officia, & in sua præsentia facere celebrare, est textus in Clement. *Archiepiscopo de privil.* Similis enim celebratio in Pontificalibus respicit honorem, reverentiam, & præminentiam Episcopo debitam, non autem jurisdictionem, & superioritatem, nec propterea violantur exemptorum privilegia.

privilegia. Quæ quantum ad cætera præferantur, ibi. Absque eo, quod ex similibus functionibus aliquod jus acquiratur Episcopo in præjudicium exemptorum, vel aliud jus præstendere possit; ut habetur in terminis d. Clement. & notatur à Fagnano in 1. ad c. Quia nos de auctor. & usu pallii n. 13.

36 Propterea Episcopi non possunt in Regularium Ecclesiis, invitis Regularibus, functiones exercere Pontificales, quæ habent mixtam considerationem honoris, & jurisdictionis: ut Ordines conferre, Indulgentias concedere, degradare, & similia; quia hæc in litteris non exprimuntur: nisi Ecclesia sit Parochialis. Unde, cum in S. Congr. Conc. quæreretur: An Emin. Episcopus Brixien. in Ecclesia Parochiali Monachorum exemptorum, possit administrare Sacramentum Confirmationis, invitis ipsis Regularibus, & quatenus possit: an contra eosdem Regulares impediens dictam administrationem valeat censuris procedere; S. Congr. re pluries propo- sita, & maturè examinata, utraque parte in formante, affirmativè ad utramque dubitationem respondit 9. Junii 1657. Ita etiam Episcopus, tamquam primus Parochus, potest certè in Ecclesiis Parochialibus Regularium baptizare, argum. ex cap. Quoniam de sent. excomm. in 6. Sed dicta non debent extendi ad Vicarios Episcoporum, etiam absente Episcopo, ex declarat. Sac. Rit. Cong. q. 10. Junii 1621. declaravit, non posse hujusmodi Vicarios, invitis Regularibus, erigere Baldachinum in eorum Ecclesiis, Pignatell. ibid. n. 23.

37 Petitur; An Episcopi possint censuris adversus Regulares procedere?

R. Negativè, quoties durat exemptio; secus dicendum in casu aliquo particulari, aut cum vigore Concilii, vel Constitutionum Apostolicarum eis conceditur. Vide Monacell. form. part. 1. form. 20. n. 26. tit. 6.

38 Hic nota, quod, licet Regulares in casibus, quibus propter privilegia, quod ab Episcopo excommunicari non possint, non ligentur statuto Episcopi habente excommunicationem adnexam, adhuc potest Episcopus Regularem aliàs excommunicatum vitandum (vel, quia est publicus Clerici percussor: vel, quia sine licentia Parochi infirmis secularibus ministravit Eucharistiam, aut Extremam. Unionem, vel Matrimonia solemnizavit: hoc est solemniter benedixit,

ut expressit Gloss. in cit. Clement. vel, quia absolvit excommunicatos à Canone, vel à sententiis per statuta Provincialia, vel Synodalia promulgatis: vel, quia declaratus est à suo Prælo excommunicatus) suis subditis denunciare ad effectum, ut eum vitare teneantur, ad text. in Clement. Religiosi de privil. & ex sententia S. C. C. quæ consulta: an Episcopus possit excommunicatos denunciare Regulares, qui ob delictum notorium in excommunicationem inciderunt? censuit posse ab Episcopo publicè denunciari excommunicatos, ut ab aliis evitentur, Fagnan. ad d. cap. Grave n. 75.

Dictum est denunciare, & non declarare, quia denunciare Regularem ut suprà excommunicatum, non est exercere jurisdictionem, sed duntaxat suos subditos monere de obligatione, quam habent vitandi sic excommunicatum. Declaratio verò haberi non potest sine exercitio jurisdictionis: quoniam est reus citandus ad videndum declarari &c. debetque Ordinarius informari, ut sibi plenè constet de jure, & de facto. Regulares autem sunt exempti à jurisdictione Episcoporum, nisi aliter jus disponat. Vide Antonell. de regim. Eccl. lib. 7. c. ult. n. 2.

Cæterum, quamquam Regulares exempti sint ab Ordinariorum jurisdictione, & ita non teneantur comparere, dum ab eis citantur; tamen id non procedit, cum in citatione exprimitur causa, quæ fundat super Regulares jurisdictionem; ut si citentur ad comparandum, ex quo ad Processionem non accesserint: tunc enim non excusantur, cum Episcopis assistat dispositio Conciliaris, eisdem tribuens jus compellendi exemptos ad Processiones.

39 Semper tamen ex decencia, & reverentia Episcopis debita debent comparere, vel ad allegandum privilegium, & possessionem exemptionis adversus incompetentiam fori, vel etiam ad illud exhibendum, si exemptio non sit notoria: non enim creditur parti asserenti de qualitate privilegii, de qua non constat, sed eam asserens probare tenetur, per Piafec. prax. part. 2. cap. 3. art. 6. n. 73. Donat. prax. tom. 1. part. 2. tit. 13. quest. 17. & est text. in c. Cum persona de priv. l. in 6. ubi Gloss. in verb. Diæcesi notavit, quod, pendente lite super

exhibitione privilegii, non potest Episcopus Regulares turbare in sua possessione exemptionis, neque in eos poterit suam jurisdictionem exercere; & in dubio, an jurisdictione pertineat ad Episcopum, non potest Episcopus in causa cognoscere, ne sit Index in propria causa, sed examen, & decisio sunt de reservatis Sedi Apostolicæ, ad text. in dict. Const. Superna.

40 Tandem dictis subnectitur Constitut. Innoc. X. incip. Cum sicut 29. Bullar. rom. 4. in causa Angelopolitana jurisdictionis, verente inter Episcopum, & PP. Jesuitas. Occasione cujus nonnulla dubia fuerunt utrinque proposita, & à S. Congr. ad hunc effectum specialiter deputata, resoluta, pro ut ex narrativa Constitutionis. Cujus lectura utilissima erit ad plures componendas, & evitandas controversias jurisdictionis in exemptos; ejusque tenor est: Cum sicut accepimus, & infr. Sacr. Congr. sapius auditis &c. ad singula dubia ab utraque parte proposita, Ordinario scilicet, & Jesuitis, respondit ordine, qui sequitur.

41 I. An in casu, quo Episcopus precipiat decreta aliqui Concilii Tridentini à Regularibus observari, & executioni demandari; Regulares quicumque, etiam Societatis Jesu, sub pretextu, quod hujusmodi precepta infringant sua privilegia, possint eligere conservatores? -- Congregatio respondit, Si Episcopus precipiat Regularibus etiam Societatis Jesu, ut illis casibus, in quibus per ipsum Concilium, vel Constitutiones Apostolicas Regulares exempti subijciuntur jurisdictionis, & correctionis Episcopi, minime licere ipsis Regularibus ob eam causam conservatores eligere.

42 II. An, quando Ordinarius procedit, juris ordine servato, adversus Regulares exemptos in casibus, in quibus per Concil. Trid. vel Constitutiones Apostolicas ipsi subijciuntur, possint conservatores Judices assignare? -- Respondit ut ad proximum non posse.

43 III. An Regularibus etiam Societatis Jesu, asserentibus se habere privilegia, quominus obediant Episcopo in executione decretorum, juris communis, Concil. Trid. & Constitutionum Apostolicarum, Ordinarii debeant ipsis adhibere fidem absque exhibitione hujusmodi privilegiorum? -- Respondit Ordinarios non teneri hujusmodi asserenti fidem adhibere, absque integrati privilegiorum exhibitione.

44 IV. An in casu, quo Regulares quicumque, etiam Societatis Jesu, exhibeant aliqua privilegia, & Ordinarii iudicent ea non infringari casui, de quo agitur, & ad rem non facere, Regulares prefati possint, ac debeant provocare ad Summum Pontificem, vel in partibus Indiarum remotissimis, ad Metropolitanum, sive Ordinarium vicinorem, vel potius possint hoc casu eligere Judices conservatores? Respondit. Si verba privilegiorum sunt obscura, & ambigua, non licere recurrere ad Metropolitanum, vel viciniorem Episcopum, nec conservatores eligere, sed Summum Pontificem pro interpretatione esse adendum.

45 V. Utrum Const. fel. rec. Gregorii XV. circa Conservatores Regularium publicata anno 1621. cum declarationibus Eminentissimorum Sacr. Congregat. Concil. Interpretum desuper editis, aequè afficiat, & comprehendat Religiosos Societatis Jesu, ac reliquos Regulares ita, ut omnia alia prefata Societatis privilegia fuerint redacta ad terminos dictæ Constitutionis, & sic imposterum debeant ab iis eligi conservatores, juxta formam, & tenorem præscripta Constitutionis? Respondit hujusmodi Constitutionem cum declarationibus, ut præfertur, editis, aequè afficere Religiosos Societatis, Jesu, atque aliorum Ordinum, & conservatores ad illius præscriptum esse eligendos, non obstantibus quibusvis privilegiis quipè qua omnia sunt redacta ad terminos ipsius Constitutionis.

46 VI. An Regulares prædicti gravati aro alieno, vel ad ratiocinia, vel testamentorum executores possint conveniri coram Ordinario, si conservatores non nominaverint intra tempus habile ab Ordinario præscriptum? Resp. Regulares in causis præfatis coram Ordinario loci esse conveniendos, si ad præscriptum Constitut. san. mem. Greg. XV. Conservatores non elegerint, ipsumque electionis documentum intra præfixum tempus in actis curia ipsius Ordinarii non exhibuerint, ac dimiserint.

47 VII. An dicti Regulares, Conservatores, sive ad iura, sive ad privilegia tuenda assumptes, teneantur ante exercitium commissionis præstare cautionem coram Ordinario, sive alio Iudice competente de iudicio fisci, & iudicatum solvendo, casu, quo in lite, sive causa succubuerint? Respondit. Non teneri.

48 VIII. An, quando Episcopi iura, vel deci-

decimas Cathedralium adversus Regulares predi-
ctos dote sua spoliantes Ecclesias coram Ju-
dice competente evenerunt, librosque, memoria-
lia, & allegaciones producunt, ius Ecclesia-
rum Cathedralium exprimentes, & acquisitiones
Religiosorum, aliaque id generis adnumerantes,
huiusmodi scriptorum occasione possint Re-
gulares nominare conservatores, praesentes
injuriarum sibi inferri in referendo immoderatas
acquisitiones; Respondit: si Episcopi pro tunc-
dis iuribus Cathedralium Ecclesiarum coram
Iudice competenti huiusmodi scripta producant,
& Regularium immoderatas acquisitiones vera-
citer, & modestè referant, non licet ob eam
causam ad conservatores recurrere.

49 IX. Utrum Regularis quicumque, etiam
Societatis Jesu, possit administrare Sacramen-
tum Pœnitentiae Secularibus absque licencia
Episcopi Diocesani, etiam si in alia Diocesi
ab Episcopo approbatus sit? Respondit Regu-
lari, etiam Societatis Jesu, in una Dio-
cesi ab Episcopo approbatus ad confessiones
personarum Secularium audiendas, nequa-
quam posse in alia Diocesi huiusmodi Con-
fessiones audire, sine approbatione Episcopi
Diocesani.

50 X. An Episcopus contra dictos Regu-
lares, audientes in sua Diocesi confessiones
Secularium absque approbatione, vel concio-
nantes absque licencia Episcopi intra, & ex-
tra proprias Ecclesias, possit procedere, eos
à talibus ministeriis removendo, sive prae-
ceptis, & aliis iuris remediis coercendo? Re-
spondit. Eisdem Regularibus, qui confessiones
personarum Secularium audiunt sine approba-
tione Episcopi loci, vel predicant in Eccle-
siis sui Ordinis non petita illius benedictione,
aut in aliis Ecclesiis absque illius licen-
tia vel in Ecclesiis, etiam sui Ordinis, ipso
contradicente, posse Episcopum in vim Consti-
tut. sel. recordat. Gregorii XV. qua incipit In-
scrutabili Dei providentia, tamquam Sedis
Apostolica delegatum, administrationem Sa-
cramenti Pœnitentiae, ac munus predicationis
interdicere, eosque iuris remediis coercere,
ac punire.

51 XI. An, quando Episcopo constat,
dictas licencias obtinens non fuisse, possit ipso
praecepto, ut, donec licentiam intra prae-
scriptum tempus exhibeant, à tali ministerio
abstineant? & an requirendus sit per Episco-
pum pro his exhibendis Provincialis in alia

Diocesi, vel longissime existens, vel ipsi Re-
gulares Confessarii, vel eorum Superiores ejus-
dem Diocesis, in qua praedicta exercentur?
Respondit. Posse Episcopum sic praecepto
nec pro huiusmodi licentiis requirendum esse
Provincialem, sed satis esse ipsos Religiosos
requirere, aut eorum Superiores in Diocesi
Episcopi existentes.

52 XII. An si contingat, ut aliquis pre-
dictorum Regularium insurgat contra Episco-
pum in propria Diocesi, maledicto, scrip-
to, vel dicto, populum scandalizando, possit
ab Episcopo puniri, & qua animadversione?
Es quid, si huiusmodi delinquens transveriet
ad aliam Diocesim, hoc casu servandum sit,
& qua poena puniendus sit Regularis, qui
commorans in una Diocesi spargat famulos
libellos contra Ordinariam alterius Diocesis?
Respondit. Si Regularis intra claustra de-
gens, extra ea in casibus in dubio expressis,
ita notoriè deliquerit, ut populo scandalo
sit Episcopo instante, teneri Superiorem Re-
gularem intra tempus ab eo praefigendum; se-
verè illum punire, ac de punitione Episcopum
certiorem facere: alioquin sic delinquentem
ab Episcopo puniri posse, ad praescriptum Con-
cilii Trident. cap. 14. sess. 25. de Regul.
Quod si delinquens ad aliam Diocesim mi-
graverit, servandum esse, quod praecipitur in
Const. san. mem. Clem. VIII. incip. Suscepti
muneris ratio.

53 XIII. An Conservatores nominati, &
electi à Regularibus praescriptis ante exerci-
tium sui jurisdictionis teneantur electionis
authenticum documentum exhibere curam Or-
dinario sub poenam nullitatis actuum? Re-
spondit: ubique teneri.

54 XIV. An privilegia, qua sunt contra
jurisdictionem Ordinarii, & quibus gaudens,
& gaudere pretendunt Regulares praefati, de-
beant Episcopis notificari, seu insinuari? Re-
spondit: Regulares teneri huiusmodi privilegia
Episcopo exhibere, si ejus uti voluerint.

55 XV. An praedia, metallorum fodina,
sacchari opificina à Regularibus Societatis, vel
aliis possessa, vel alia domus Saculares, in qui-
bus videlicet unus, vel duo Regulares tantum
commorantur, gaudeant privilegio Collegiorum,
seu Conventuum? Respondit: Non gaudere.

56 XVI. Utrum Regulares praescripti
apothecas quarumcumque mercium, ma-
cella, & similia, praesertim propè Collo-
gia,

gia, seu Conventus exercentes, possint ab Ordinario sub censuris inhiberi, ne hujusmodi exerceant? Respondit: Non posse Episcopum hoc prohibere Regularibus exemptis; sed si in pramissis ita notoriè delinquant extra claustra, ut populo scandalo sint, servandum esse, quod dictum est supra in responsione ad duodecimum.

57 XVII. Utrum Regulares etiam Jesuita in suis pradiis, opificinis, aliisque suis domibus Sacularibus, sive intra limites Parochialium, ad se non spectantium, possint administrare Sacramentum Baptismatis solemnem, Matrimonii, Extrema Unctionis, & Eucharistia in festo Paschatis famulis, mercenariis, rusticis, sive aliis id genus hominibus Sacularibus absque Ordinariis, vel Parochi licentia? Respondit: Non posse.

58 XVIII. Utrum Patres Societatis in Civitate, & Diocesi Angelorum possint consecrare Vasa Sacra, Altaria, & similia, in quibus unctio requiritur? Respondit: Itidem non posse.

Pro parte verò Religiosorum Societatis Jesu proposita fuerunt inscripta dubia.

59 I. An Episcopi in partibus Indiarum possint ex integro totum unum Monasterium, vel Collegium ab audiendis Confessionibus suspendere? Respondit: Episcopos Indiarum posse quidem omnibus simul unius Monasterii, vel Collegii Confessariis adimere facultatem audiendi confessiones personarum secularium, etiam inconsulta Sac. Congreg. Episcoporum, & Regularium negotiis præposita, cum decretum ab ea editum sub die 20. Novembr. 1515. ex intentionis defectu, & convenientia morali non extendatur ad regiones illas, tam longè ab Urbe distitas. Verùm ab hac generali suspensione, qua vix sine scandalo, & animarum perniciè contingere potest, abstinendum esse Episcopis, nisi gravissima subsistente causa, super quo Sac. Congr. illorum conscientias graviter voluit esse oneratas.

60 II. An Episcopus Regularem pro Confessionibus semel approbatam sine nova causa suspendere possit ab ipsis Confessionibus audiendis? Respondit: Regulares, aliàs liberè ab Episcopo, prævio examine, approbato ad audiendas confessiones personarum secularium, ab eodem Episcopo suspendi non posse sine nova causa, eaque ad Confessiones ipsas perti-

mente.

61 III. An Bulla Pii V. 34. in Ordine

tom. 2. Bull. concessa, instante, & supplicante Serenissimo Rege Catholico, non ad petitionem Regularium, sit revocata in Bullis Summorum Pontificum, in quibus exemptiones Regularium mitigantur? Respondit: Agendum cum Sanctissimo, an velit declarare Bullam non esse revocatam, illam tamen non suffragari, nisi in locis, ubi est defectus Parochiarum.

62 IV. An Episcopus possit cum censuris procedere contra Regulares exemptos, si inobedientes fuerint in Confessionibus audiendis, vel prædicationi Verbi Dei: & hoc, vigore Concilii Tridentini, vel per quem canonem? Respondit: Posse procedere, non quidem in vim Conc. Trident. sed in vim Const. Greg. XV. qua incipit, Inscrutabili De providentia &c.

63 V. An licentia audiendi Confessiones, & prædicandi, ab Episcopo per litteras missivas, an solum per litteras petentes Cancellaria, concedi possit? Respondit: posse concedi, etiam per litteras missivas, si ita Episcopo videbitur.

64 VI. An talis licentia ore tenus sine scriptis concedi possit? Respondit, Ut ad proximum.

65 VII. An facultas eligendi conservatores, concessa Societati à Gregorio XIII. suffragetur illis in locis, in quibus non adsunt Judices Synodales? Respondit: Privilegium Greg. XIII. suffragari, ut Societas non teneatur ex illis eligere conservatores, dummodo tamen in reliquis servetur forma Constit. Greg. XV. hac de re edita.

66 VIII. An Conservatores Societatis, Vicarios Generales Episcoporum auctoritate Apostolica per sententiam, censuras, & penas Ecclesiasticas compellere possint virtute Bullæ Greg. XIII. incipientis, Æquum reputamus, data ultima Februarii 1573. Respondit Posse à manifestis injuriis, & violentiis eos compescere, etiam censuris, & penis Ecclesiasticis. Datum Roma die 16. Aprilis 1648. Quapropter, ut præmissa firmius subsistant, & inviolabiliter observentur, nobis pro parte Joannis Episcopi hujusmodi fuit humiliter supplicatum, ut illa, auctoritate Apostolica confirmare dignaremur. Nos igitur &c. Decernentes &c. Sic non aliter &c. Irritum, & inane &c. Non obstantibus &c. Roma 14. Maji 1648.

67 Posset quæri. An Regulares sint exempti à lege Diocesana Ordinarii? Sed quo-

quoniam DD. multum laborant in assignanda diversitate inter legem Dioecesanam, & jurisdictionis; nec approbatur distinctio, quod ea, quæ consistunt in recipiendo, sint de lege Dioecesana; & ea, quæ consistunt in dando, seu conferendo, sint de lege jurisdictionis, ut per Fagn. in pr. ad. c. Dilectus de offic. Ordin. n. 3. Ideò quæsitum omittimus, quoniam abstinendum est à quæstione de voce, vide Engel. de privil. Monast. privil. 3.

68 Petitur. An Episcopus possit procedere aduersus Regulares non tenentes lampadem accensam ante Altare, in quo est Tabernaculum, in quo asservatur SS. Sacramentum.

Resp. Affirmativè in vim Conc. Trid. in Decreto de evitand. in celebrat. Miss. Nec sufficere tenere lampadem in Choro, sed tenenda est ante, & propè d. Altare, pro ut S. R. Congr. sub die 22. Augusti 1699. respondit Generali Capuccinorum qui dubium proposuerat, Monac. for. p. 1. in cap. pend. ad Const. 18. Greg. XV. n. 1.

CAPUT XX.

Officialis quoad Exequias.

S U M M A R I U M.

- 1 S. R. C. resolvit Regularibus, quoad tempus humationis cadaverum esse servandam Synodum: & nonnulla alia.
- 2 Parochus defuncti occasione associandi corpus ad Ecclesias Regularium, potest licitè transire per Parochum alterius cum Stola, & Cruce elevata.
- 3 Parochus non potest ingredi Ecclesias Regularium cum Stola, & Cruce &c.
- 4 Distributio candelarum occasione funerum pender ab arbitrio haredum &c.
- 5 Officium funeris in Ecclesia Regularium non peragitur à Parocho.
- 6 Parochi non possunt maiorem elemosinam exigere ab haredibus illorum, qui sepulturam sibi elegerunt in Ecclesiis Regularium.
- 7 Non possunt Regulares absque consensu Parochi deferre processionaliter extra Conventum corpora Religiosorum. Et quid, si Religiosus moriatur extra Conventum?

8 Ad Parochum spectat declarare viam, per quam deferendum est cadaver sepeliendum.

9 In funeralibus una tantum Crux deferatur, & cuius Ecclesia? & quid, si intervenias Capitulum Cathedralis, vel Collegiata?

10 Capitulum non invitatum, invitis haredibus, non potest intervenire funeralibus.

11 Capitulum Cathedralis gaudet prerogativa ingrediendi cum Cruce, & Stola Ecclesias Regularium.

12 Confraternitates in Processionibus funeralium non erigunt propriam Crucem.

13 Responsa S. R. C. in causa Novarien. ad undecim quæsitæ, concernentia functiones, & iura funerum, ac sepultura.

14 Decreta S. Congr. Episc. in causa Nulius, seu Aquinaten. juris sepeliendi. ad tria dubia concernentia huiusmodi materiam.

1 **P**Lura super associatione cadaverum, & observandis in praxi, dum corpora defunctorum ad Ecclesias Regularium, aliasque deferuntur, videnda relinquo apud DD. Lant. v. cadaver, v. exequia, & in supplem. v. assoc. cadaver. Peyrin. de privileg. in fine v. decret. Sac. Congr. decret. 9. & 10. Lezana Summ. tom. 3. v. defuncti. Panimolla, decis. prima adnot. 10. & decis. 5. adnot. 3. n. 70. & interim quasdam exhibeo SS. CC. responsiones, emanatas super dubiis, eisdem porrectis, ad effectum, ut ex earundem dispositivis, quid certi sit tenendum, noscitur; & inter alia exscribo, Quod pro parte Procuratori Generalis Minor. Observ. Sancti Francisci expositum fuit apud Sac. Rituum Congregationem, quod in nonnullis Conventibus sua Religionis vigent lites inter Parochos, & suos Religiosos, occasione associandi cadavera defunctorum, ideòque ad evitandas dissensiones, & scandala, qua in funerum oriri possent, idem Procurator supplicavit pro extensione resolutionum super infrascriptis dubiis emanatarum, in una Senogallien. 22. Junii proximi præteriti, etiam ad prædictos suos Conventus: Et eadem Sac. Congreg. petitam extensionem benignè concessit, & dubia resoluta sunt, ut infra, videlicet

I. An heredes defunctorum sint cogendi ad retinendum domi cadavera usque ad tempus illa sepeliendi? An vero eisdem heredibus liceat pro libito asportare dicta cadavera è propriis domibus ad quamcumque aliam Ecclesiam per modum depositi usque ad horam illa tumulandi, etiamsi sepelienda essent in Ecclesiis Regularium, non obstante dissentio Parochi, seu prohibitione ab eodem facta, uti Vicario Foraneo?

II. An illarum cadaveribus privatè ab heredibus ad aliquam tertiam Ecclesiam per modum depositi, Regulares convenire, & congregari debeant in dicta tertia Ecclesia, aut in Parochiali, ad effectum illa associandi ad Ecclesiam, ubi sunt tumulanda?

III. An Cadavera sepelienda in Ecclesiis Regularium, antequàm ad eorum Ecclesiam deferantur, debeant prius asportari ad Parochialem, & in ea permanere per aliquod tempus?

IV. An Regulares possint cogi ad associandam cadavera in eorum Ecclesiis tumulanda: an vero possint expectare in dictis propriis eorum Ecclesiis? Et, an in casu, quo Regulares non accedant ad associandum dicta cadavera, amittere debent incertitia, uti Parochus pretendit?

V. An Parochus teneatur associare cadavera in Ecclesiis Regularium sepelienda, usque ad januas ejusdem Ecclesia, etiam ipsis Regularibus non associantibus? Et an Parocho associari liceat ingredi Ecclesias Regularium cum Scola, & Cruce?

VI. An, si Parochus requisitis intervenire recuset funeralibus defunctorum, in Ecclesiis Regularium sepeliendorum, possint heredes, imò & ipsi Regulares, asportare cadavera ad Ecclesiam sepultura electa, Parocho non interveniente, ac praediti Regulares eadem cadavera sepultura tradere? Et an Parochus in funeralibus dictorum defunctorum majorem elemosinam solito pretendere possit?

Ad primum. Sacra Congregatio respondit: quoad tempus humationis cadaverum servandam esse Synodum. Et in reliquis petita, & etiam non obtenta licentia, posse cadavera deponi arbitrio heredum in qualibet Ecclesia usque ad tempus illa processionaliter deferendi ad Ecclesiam sepultura.

Ad secundum. Sacra Congregatio inhaerendo aliis decretis respondit, Regulares debere

congregari in illa Ecclesia tertia, ubi cada-ver fuit depositum, ut supra.

Ad tertium. Sac. Congr. respondit negativè.

Ad quartum. Sac. Congregatio respondit, Regulares non posse cogi ad exeundum a propriis Ecclesiis ad effectum associandi cadavera in eisdem sepelienda, sed sufficere, quod illa expectent ad januas; quò vero ad incertitia remitte causam ad Judices suos.

Ad quintum. Sac. Congr. respondit, Parochum teneri associare cadavera in Ecclesiis Regularium sepelienda; Quò vero ad ingressum Parochi cum Scola, & Cruce distulit resolutionem: eam videat inferius n. 3.

Ad sextum. Sac. Congreg. respondit, vocato Parocho, & ipso veniente intervenire, vel alterum mittere, tunc Regularibus licere absque Parocho deferre cadavera in eorum Ecclesiis sepelienda; quò vero ad emolumenta per Parochum praesentia, nihil dandum ultra solitum. Et ita denudò declaravit, & servari mandavit. Hac die 13. Julii 1675. Lant. cit. in suppl.

2 Quibus deinde accessit alia Sac. Congregationis Episc. & Regul. declaratio; quæ dubio, an Parochus unius Dioecesis possit aliquam partem ceræ, & pecuniarum ab heredibus defuncti prætere, dum occasione deferendi cadaver ad Ecclesias Regularium alterius Dioecesis, sit necessariò per ejus Parochiam transeundum, pro ut infra respondit: Sac. Congr. &c. consult dandas esse declarationes alias factas, nempe curatum unius Dioecesis (quacumque sit) in transitu cadaveris, quod processionaliter deferretur ad Ecclesiam Regularium ab alia Diocesi, transeundo per propriam Parochiam, & jurisdictionem, non posse aliquam partem ceræ, & pecuniarum ab heredibus defuncti prætere: idem proprium Parochum defuncti transeundo per Parochiam unius Parochi, alterius cujuscumque Dioecesis, ad effectum deferendi processionaliter cadaver ad Ecclesiam Regularium, posse libere, & licitè per eandem cum Scola, & Cruce elevata transire, etiam irrequisito Parocho: quas quidem declarationes in casu, de quo agitur, fideliter observari mandat, & precipit eadem S. C. Romæ die 15. Novembris 1675.

3 In associatione cadaverum ad Ecclesias Regularium vocari non debent cum

Parocho ceteri de Capitulo, ex recenti responso Sacr. Congr. Rituum in una Vaden. ad dubia eidem proposita, ut sequitur. Præsentibus Parochis, seu Mansionariis Ecclesiæ Cathedralis Civitatis Vaden. in associatione defunctorum, qui sepulturam sibi eligunt, sive alio quovis modo in Ecclesiâ Regularium sunt tumulandi, ab eorundem hæredibus, unâ cum proprio Parocho defuncti, omnes esse invitandos: Ecclesias Regularium ingredi cum Stola, & Cruce: ibique functiones, & officium circa cadaver peragere: ac insuper pinguiorem elemosynam pro associandis, seu tumulandis Forensium, seu exterorum cadaveribus in Ecclesiis prædictis Regularium, quàm à civibus, posse exigere, si in ipsis Parochialibus sepelirentur. Deducta coram Reverendissimo Episcopo Vaden. controversa, & ab eo post quamplurimas comparationes pro declaratione ad Sacr. Rituum Congregationem remissa: Exinde Eminentissimo, & Reverendissimo Domino Cardinali de Noris commissa, & ab eodem propositis infra scriptis dubiis, videlicet.

I. An in Associatione cadaverum ad Ecclesias Regulares sine vocandi omnes Mansionarii, præter Parochum?

II. An Parochus ingredi possit Ecclesias Regularium cum Stola, & Cruce ibique officium, & functiones peragere?

III. An liceat Parocho exigere majorem elemosynam ab exteris tumulandis in Ecclesiis Regularium, quàm à civibus?

Sac. eadem Rituum Congregatio, utraque parte, tam in voce, quam in scriptis, prius audita, negativè in omnibus respondit, & ita declaravit, & servari mandavit, Die 2. Augusti 1698.

4. A Parochis nequeunt hæredes defunctorum cogi, & compelli, ut, si duodecim V. G. Fratres vocant ad associandum cadaver, totidem omnino pares numero Clericos sæculares vocare debeant, ut in terminis expressè respondit S. C. C. in una Papien. die 27. Decembris 1665. nisi præfatis Parochis immemorabilis, coram Iudice legitimè probanda, assistat: Panimoll. alleg. decis. 5. adnot. 3. n. 79. A quo decis. 1. adnot. 10. num. 20. refertur Sac. C. Episc. & Regul. in una Placentina sub die 16. Decembris 1661. dubio: se possano quei, che fanno li mortori, ed esequie, dar maggior quan-

tità di Candele, e cora a detti Monaci (controversia erat inter Clerum sæcularem Placentiæ, & Monachos Cassinenses) di quello, che diano al Parocho, o Parochi, ed al Clero secolare, per hæc satisfecisse; Circa secundum censuit, declaravit, & decrevit, distributionem candelarum quoad differentiam quantitas pendere ab arbitrio hæredum, aut aliorum distribui mandantium.

Amplia, ut neque Parochis pro associandis cadaveribus eorum qui repentina, vel violenta morte decedunt, liceat exigere majus emolumentum eò, quòd exigi, seu præstari solet ab eo, qui testamentum condidit, juxta disposita à Sac. Congr. Conc. die 24. Augusti 1669. lib. 26. decret. fol. 283.

5. Ponderabis, esse quoque Parochis prohibitum peragere in Ecclesiis Regularium officia, & funerales functiones supra corpus defuncti, quod in eisdem tumulatur, & esse à Regularibus peragenda, privativè quoad alios, legitur à Sac. Congreg. Episc. & Regul. dispositum, & à Clemente X. confirmatum, Constit. 57. Bullar tom. 5. ut infra.

Nuper pro parte dilecti filii Procuratoris Generalis Ordinis Fratr. Minor. S. Francisci, de Observantia nuncupatorium, Congregationi Venerabilium Fratrum nostrorum Sac. Rom. Eccl. Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium propositæ, exposito, quòd eadem Congregatio die 16. Decembris 1661. super controversiis, quæ inter Parochos Civitatis Placentinæ, & Monachos Monasterii S. Sixti, Congregationis Cassinens. Ordinis S. Benedicti, occasione funerum erant exortæ, inter alia decreverat, servanda esse decreta, & declarationes aliàs factas, scilicet, Parochis in associatione, seu occasione associationis cadaverum non licere ingredi Ecclesiam Monachorum prædictorum, sed teneri dimittere eadem cadavera ad januam Ecclesiarum; ibique solum posse benedicere, & dare ultimum vale; officia verò, & munia, quæ in hujusmodi ministeriis adhiberi solent, ab ipsis Monachis peragi debere, non autem à Parochis; atque ita in præmissis omnibus deinceps fieri, & executioni mandari præ-

præceperat. Et in eadem expositione sub-
 juncto, quod eadem rationes militarent
 ad favorem dicti Ordinis Minorum S.
 Francisci de Observantia, idèdque sup-
 plicato, ut Congregatio præfata resolu-
 tionem, sive decisionem hujusmodi ex-
 tendere ad associationem, per Parochos
 fieri solitam, cadaverum defunctorum,
 quæ in Ecclesiis Fratrum hujus Ordinis
 sepeliuntur; idque ad tollendas contro-
 versias, quæ in aliquibus Parochiis ea
 occasione inter Parochos, & Fratres Or-
 dinis hujusmodi nascuntur non sine scan-
 dalo, & fraternæ, ac Christianæ charita-
 tis detrimento, emanavit ab eadem Con-
 gregatione Cardinalium decretum teno-
 ris, qui sequitur, videlicet.

Sacra Congregatio Eminentissimorum
 S. R. E. Cardinalium negotiis, & con-
 sultationibus Episcoporum, & Regulari-
 um proposita, censuit, Oratoribus
 dandam esse infra scriptam Declarationem,
 aliàs editam, nempe: Parochis in asso-
 ciatione, sive occasione associationis ca-
 daverum non licere ingredi Ecclesias Re-
 gularium, sed teneri dimittere eadem ca-
 daveram ad januam Ecclesiarum, ibique
 solum posse benedicere, & dare ulti-
 mum vale; Officia verò, & alia mu-
 nia, quæ in hujusmodi ministeriis adhi-
 beri solent, ab ipsis Regularibus peragi
 debere, non autem à Parochis: atque
 ita in præmissis omnino deinceps fieri,
 & exequi præsentium vigore mandat, &
 præcipit: contrariis quibuscumque non
 obstan. Romæ 27. Novembris 1671. Dein-
 de sequitur *approbatio Decreti cum clausu-
 lis solitis* 18. Januarii 1672.

6 Aliud ab eodem Clemente *ibidem*
const. la 52. approbatur ejusdem Sac. Con-
 greg. Decretum, quo Parochis, cæteris-
 que Clericis, & Præbyteris secularibus
 committitur, præcipitur, inhibeturque,
 ne majorem eleemosynam ab hæredibus
 Defunctorum, qui in Ecclesiis Regulari-
 um sepeliuntur, exigant, quàm accipe-
 rent, si in Parochiali, vel alia Cleri sæcu-
 laris Ecclesia sepelirentur: ut sic removea-
 tur, quidquid posset retardare, & de indi-
 recto impedire libertatem Sæcularium in
 eligenda sepultura in Ecclesiis Regularium:
 ut infra.

Aliàs pro parte tunc existentis Com-
 missarii curiæ Fratrum Ordinis Minorum
 S. Francisci de Observantia nuncupato-
 rum, Congregationi tunc existentium S.
 R. E. Cardinalium negotiis, & consulta-
 tionibus Episcoporum, & Regularium
 præpositæ, supplicato, ut prohibere-
 tur Parochis, & Clericis Terræ de Le-
 veranno Brundusini. Diocesis, omnibusque
 aliis Parochis, & Presbyteris, ne aude-
 rent accipere majorem eleemosynam pro
 defunctis, qui sepelirentur in Ecclesiis di-
 ctorum Fratrum, quàm accipiebant pro
 iis, qui in ipsorum Parochorum, & Pre-
 byterorum sæcularium Ecclesiis sepeliebantur.
 Emanavit die 7. Decembris 1640. ab
 eadem Congregatione Decretum tenoris
 sequentis videlicet.

Sacra Congreg. Eminentissimorum S.
 Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, nego-
 tiis, & Consultationibus Episcoporum,
 & Regularium præposita, ad tollendas
 indebitas exactiones, quæ, ut proponi-
 tur, in tumulandis defunctorum corpori-
 bus fieri solent, censuit injungendum,
 pro ut præsentis decreti tenore injunxit
 Archiepiscopo Brundusino, cæterisque
 locorum Ordinariis, ne permittant, ut
 Parochi, alique de Clero sæculari, ma-
 jorem posthac eleemosynam sibi attribui
 faciant ab hæredibus defunctorum, qui
 in Ecclesiis Regularium prædictorum se-
 pulturam sibi elegerint, quàm percipere
 possent, si in Parochiali, seu alia ipsius
 Cleri sæcularis Ecclesia sepeliri voluissent,
 contrariis quibuscumque non obstantibus
 &c. die 7. Decemb. 1640. Et subinde,
 cum tunc existentes Fratres Provinciæ
 Dalmatiæ dicti Ordinis Congregationi
 præfate exposuissent, functiones funerales
 defunctorum, quorum cadavera in eorum
 Ecclesiis sepultura mandarentur, facere
 ad eos, non autem ad Parochos spe-
 ctare; Congregatio præfata die 31. Au-
 gusti 1657. aliud decretum edidit teno-
 ris, qui sequitur, videlicet:

Sacra Congregatio Eminentissimorum
 S. Rom. Eccl. Cardinal. negotiis, &
 consultationibus Episcoporum, & Re-
 gularium præposita, attentis narratis,
 juxta alias resoluta, censuit functiones
 funeralium super cadavera defunctorum,

quæ in Ecclesiis Regularium contingit sepeliri, postquam ad easdem Ecclesias pervenerint, ad ipsos Regulares, non ad Parochos pertinere, ac proinde ita in Ordinamentis Ecclesiis circa præmissa servandum esse, pro ut servari mandat, & præcipit, contrariis non obstantibus quibuscumque, die 13. Aug. 1658. Sequitur approbatio Decreti cum consuetis clausulis 18. JANUAR. 1672.

7 Regulares nequeunt Religiosum in Conventu defunctum sine consensu Parochi deferre per vicos, plateas, & Parochias prout declaravit S. Congr. Conc. ad 11. in una Bononiens. sup. cap. 7. n. 2. Prohibentur enim ut etiam notavit Donat. prax. regul. tom. 1. part. 2. q. 81. & dicam cap. 49. Episcopo, vel Parocho irrequisitis, extra clausuram Conventuum Processiones in pompa Ecclesiæ, & Cruce erecta, facere; nam hæc actum jurisdictionis continent, ita proprio adhærentem Territorio, ut in alieno exerceri non possint, nisi consentiat loci patronus: arg. ex cap. 12. animarum de Cons. in 6. & cap. nuper de offic. legat.

Ad proprium tamen Conventum eis, etiam Parocho inconsulto, licet, & deferre denique possunt Religiosorum corpora, qui in domibus consanguineorum, vel alibi extra Monasterium decedunt, pro ut in terminis ipsa Sac. C. C. in alleg. Bononiens. ad 10.

8 Ad Parochum spectat declarare viam, per quam deferatur cadaver sepeliendum in Ecclesia Regularium, pro ut in sequenti: S. R. C. in harendo declarationi hac eadem die facta in Savonen. & aliis, defunctorum corpora in Ecclesiis Regularium tumulanda, esse deferenda certo tramite, & per viam à Parocho declarandam, ad Ecclesiam ipsorum Regularium, non autem prius ad Parochialem; declaravit ulterius servandum esse, etiam hæredibus defunctorum contradicentibus, & ad d. Parochialem prius deferri volentibus, 19. Decembris 1671.

9 In funeralibus unica tantum Crux deferretur illius Ecclesiæ, ad quam corpus deferretur, S. C. R. in Baren. 29. Julii 1676. Nicol. Flosc. ver. sepult. n. 13. & alibi sæpè: nisi interveniat Capitulum Cathedralis, cujus Crux deferretur, sub qua omnes associantes funus incedere debent. Et magis præcisè eadem Sac. Cong. Rituum in Fossa-

non. 21. Jul. 1645: cujus Decretum est tenoris sequentis: Episcopus duobus dubiis humiliter petiit responderi. Primò, an servandum sit Decretum ab ipso factum, quod ad funera vocatis non liceat expectare defunctum per vias, vel illius domum petere, sed quod debeant intervenire ad Ecclesiam Parochialem, ad quam funus deferretur, vel Cathedralium, si Cathedralis capitulariter interveniat, consuetudine immemorabili in contrarium non obstante. Secundò, an cum Cathedralis, & Parochi soleant deferre singuli suas Cruces, ac vexilla Confraternitatum in suis Ecclesiis respectivè existentium, ut capient duos cereos pro singulis Crucibus, & vexillis, possit idem Orator præcipere, ut Clerus secularis totus incedat sub unica Cruce, Cathedralis videlicet quando capitulariter, aliàs Parochialis, ad quam funus deferretur, remotis hujusmodi vexillis, etiam Regularium, prædicta consuetudine non obstante?

Sac. Rituum Congr. ad primum respondit, tam Sæculares, quam Regulares, etiam exemptos, ad funera mortuorum vocatos in Ecclesiam Cathedrali, aliàs in Parochialem, ad quam funus deferretur, convenire debere, & nullo modo permittendum, quod expectent per vias, vel adeant domum defuncti, consuetudine etiam immemorabili in contrarium non obstante.

Ad secundum, sub unica Cruce incedere debere omnes associantes funus, & ea sit illius Ecclesiæ, ad quam corpus deferretur sepeliendum, nisi intervenierit ut supra Capitulum Cathedralis, vel Collegiata, quo casu sub una duarum respectivè Cruce omnes incedere debent; prædicta consuetudine non obstante: Die 21. Jul. 1645. Ita reperitur &c. Quod decretum confirmavit postea eadem Congr. in Aretina de anno 1664. inter Monachos Cassinenses, & Capitulum Cathedralis, & denuo inter easdem partes 22. Decembris 1697. in responsione ad primum, Monacell. form. p. 1. tit. 5. form. 7. n. 38.

10 Non potest Capitulum non invitatum intervenire funeralibus, invitatis hæredibus, nec expensas funerum pro qualitate personarum defunctorum præscribere, ut decrevit Sac. Congr. Conc. Quæ die 16. Jun. 1668. audita relatione Episcopi Lavellen. in harendo declarationi ejusdem Sac. Congreg. in Macheronen. sub die 13. Novembr. 1660.

emanata, censuit non posse funeralibus, invitari heredibus, interesse, nec licere taxam ad suum libitum facere: sed eidem Episcopo injungendum, pro ut injungit, ut, auditis partibus, taxam conficiat, eamque S. Congregationi probandam transmittat. Instantia fuit Sacra Congr. proposita à communitate Lavellen. Monacell. form. part. 2. form. I. tit. 13.

11 Capitulum Cathedralis gaudet prerogativa, ut omnes funus associantes incedant sub sua Cruce usque ad Ecclesiam tumultantem inclusive: at post ingressum in Ecclesiam non potest cum Cruce funeri assistere, maxime si Ecclesia sit Regularium; sed adhibenda est Crux Ecclesie tumultantis: ut respondit S. R. C. in Aretina 13. Jul. 1697. in qua, proposito dubio: An in associatione cadaverum sepeliendorum in Ecclesiis quorumcumque Regularium, & precipue Cassinensium, liceat Capitulo, & Canonicis Cathedralis ad associationem invitatis Ecclesiam eorumdem Regularium ingredi cum Cappa, & Rochetto, & in eadem sic assistere usque ad humationem cadaveris, sola Cruce d. Capituli erecta, & non alia. S. C. respondit: Affirmative, ita tamen, ut in absolute funeris sola adhibeatur Crux Ecclesie tumultantis, Monacell. form. p. I. form. 7. tit. 5. n. 39.

12 Super erectione Crucis Confraternitatum, & ad sedandas lites, & controversias inter eas, & Parochos Urbis, extant responsa S. C. C. ut infra.

Cum multis ab hinc annis orta fuissent controversia inter RR. Parochos, & Ven. Societates Urbis, occasione Processionum funeralium, & partes habuissent recursum ad Sacram Congregationem Concilii, his dubiis tunc porrectis dedit infrascriptas resolutiones, vide licet:

Primò. An Archiconfraternitas possit in funeralium Processionibus erigere suam Crucem, quando defuncti tumultandi deferuntur ad ipsius Ecclesiam, in qua sepulturam elegerunt?

Secundò. An eadem Confraternitas possit suam Crucem erigere, tam per viam, quam in Ecclesia Parochiali, quando est invitata ad associandum cadaver, sepeliendum in ipsa Ecclesia Parochiali?

Tertiò. An Capellanus ejusdem Archiconfraternitatis induens Cotta, & Stola possit, post absolutum à Parocho Officium funeris, in

Ecclesia Parochiali una cum Confratribus canere Psalmos Miserere, & De profundis, cum asperzione aqua Benedicte?

Quartò. An possit Parochus Officium funeris peragere in Ecclesia Archiconfraternitatis super cadavere defuncti in eadem Ecclesia tumultandi, etiam si sit Parochus, intra limites cujus Parochie Ecclesia Archiconfraternitatis est?

Ad Primum. Præcedat Confraternitas, deinde Crux ejusdem Ecclesie, deferenda per Clericum ipsius: postea sequatur Clerus Regularis, & eandem Secularis.

Ad secundum. Negative; tam in Ecclesiis, quam in Processionibus funeralibus, præsentia Parocho.

Ad Tertium, & Quartum. Negative.

Quorum observantiam præcipit Eminentiissimus Urbis Vicarius Gaspar Card. Carpineus. Die 2. Anno 1698. apud Impressorem Cameralem.

13. Novissima dubia & responsa Sac. C. C. in una Novarien. funerum, & jurisdictionis.

Primò. An cadavera impuberum oppidi Varali debeant ex aliqua speciali consuetudine sepeliri in sepultura designata existente in Ecclesia Parochiali; vel potius licitum sit parentibus, tam ante quam post mortem illorum ea tumulare facere in proprio sepulcro majorum in Ecclesia PP. Reformatorum existente? Et quatenus affirmative quoad secundam partem.

Secundò. An dicta cadavera deferri possint ad dictum sepulcrum majorum absque associatione Parochorum, & Cleri secularis post eorum monitionem ad interveniendum funeri, & recusantium?

Tertiò. An, Parochis intervenientibus, sive associatis, sive non ab aliis Concanonicis ejusdem Parochie, distribui debeat candelam major illa, quæ datur Superiori Regularium, associato ab aliis Fratribus?

Quartò. An dicta cadavera deferri valeant ad Ecclesiam quacumque hora diei: & an de nocte absque expressa licentia Ordinarii?

Quintò. An Parochi sub aliqua, & quacumque præensione possint differre, vel impedire, ne tempore debito cadavera ad sepeliendum deferantur? Et quatenus negative.

Sextò. An Parochis impredientibus licet

licitum sit hæredi post expectatum triduum à morte defuncti ducere funus, etiam de nocte, ad Ecclesiam, in qua Cadaver est sepeliendum.

Septimò. An Parochi cogere possint hæredes ad peragendum in Ecclesia Parochiali omnes functiones Missæ solemnis, accensis luminibus in singulis Altaribus, & Anniversariis, quæ fiunt in Ecclesia Reformatorum occasione funerum?

Octavò. An dicti Parochi possint cogere hæredes, ut celebrare faciant Missas pro defuncto singulis Sacerdotibus secularibus funus associantibus?

Nonò. An in præsentia associatione cadaverum fiat per hæredem defuncti in æquali numero convocandi tot Sacerdotes seculares, quot convocantur Fratres Reformati?

Decimò. An in casu, de quo agitur, Episcopus Novariensis habuerit jurisdictionem in supradictos Fratres Reformatos, prætenso delinquentes extra Claustra, seu turbantes jura Parochorum?

Undecimò. An Interdictum de quo agitur, sustineatur in casu &c.

Die xv. Martii 1704. Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum: Ad primum respondit negativè quoad primam partem, affirmativè quoad secundam. Ad secundum affirmativè. Ad tertium negativè. Ad quartum affirmativè, ante ræm Solis ortum: & de nocte negativè; nisi de licentia Episcopi. Ad quintum negativè. Ad sextum affirmativè, præterquam ante Solis ortum, & de nocte. Ad septimum, octavum, nonum, decimum, & undecimum, negativè respondit.

Omnes tandem sciant, ex cap. Abolenda de sepulchris, nullo modo esse licitum, sed contra Christianæ pietatis officium, & reum per Ordinarios castigandam, propter exactionem pecuniarum, seu mortuaria non soluta, defunctorum cadavera inhumata relinquare.

14 Circa hujusmodi materiam attendenda sunt Decreta, etiam novissimè edita à Sac. Congr. Episcop. in nullius, seu Aquinaten. juris sepeliendi. In qua ad infrascripta dubia,

1 An in associatione Cadaveris ad propriam Ecclesiam Regulares possint incedere sub pro- Official. Cur. Ecol.

pria Cruce, vel potius teneantur incedere sub illa Ecclesia Parochialis Collegiata?

2 An possit Capitulum ejusdem Parochialis, & Collegiata Ecclesia cum Stola, & Cruce ingredi Ecclesiam dictorum Patrum, in eaque functiones aliquas facere circa Cadaver, antequàm sepultura tradatur; sed potius debeant tantum dare ultimum Vale? & quatenus affirmativè quoad secundam partem.

3 An dictum ultimum Vale consistat in simplici benedictione Cadaveris, relicto cramine introducendi in Ecclesiam Regularem: vel potius in recitatione alicujus Psalmi, vel alterius orationis?

Sacra &c. 6. Septembris 1709. auditis partibus respondit.

Ad 1. Negativè quoad primam partem, & quoad secundam affirmativè in casu, de quo agitur.

Ad 2. Negativè quoad primam partem, & quoad secundam affirmativè, quoad ingressum, & ultimum Vale.

Ad 3. Ultimum Vale consistere in simplici benedictione.

Quæ benedictio fit aspergendo Cadaver aqua benedicta, dum Ecclesiam ingreditur.

Quantum ad primum Sacra Congregatio consideravit Parochialem Collegiatam, cui eum honorem exhibere voluit: & proinde ejus dispositio trahi non potest ad simplicem Parochialem. Sicut in secundo dubio hanc prærogativam Capitulo Parochialis, & Collegiatae adjudicavit, ut sine stola, & Cruce posset ingredi Ecclesiam Regularem, & in ea dare Cadaveri ultimum Vale. Quod pariter ad alios Presbyteros, & Parochos simplicis Parochialis ampliandum non est; sed standum est aliis resolutionibus, pro ut supra n. 3. ad 2. & hinc ab istis est ultimum Vale dandum Cadaveri extra januam Ecclesiæ, & dum in eam deferretur.

CAPUT XXI.

Officialis quoad Festos dies.

SUMMARIUM.

- 1 Dies Festi ab Episcopis inditi à Regularibus servandi.
- 2 Possunt Regulares dies festos, & jejunia in suis Ecclesiis annunciare.
- 3 Diebus festis opera servilia prohibita.
- 4 Limitatur; & ibi Decretum Sac. Congr.
- 5 Præter causam est necessarius consensus Episcopi.
- 6 Eodem die dua Ecclesia vicina non celebrant idem Festum.
- 7 Festum Sancti Antonii de Padua celebratur eodem die à Patribus Franciscanis.
- 8 Decretum Sac. Rit. Congr. super celebratione Missæ, & Officii de Sanctis.
- 9 Eiusdem decretum super translatione Festi SS. Annunciationis.
- 10 Aliud super Festo S. Joseph, occurrence Feria v. majoris hebdomada.
- 11 Vigilia Sancti Mathie non anticipatur &c.
- 12 Non jejunatur, quando Festivitas Corporis Christi venit in vigilia S. Jo: Baptista.
- 13 Communicatio privilegiorum non extenditur ad Officia Sanctorum.
- 14 Agitur de Indultis, quibus conceduntur quadam Officia, vel semel, aut pluries in anno.
- 15 Dubia S. R. Congr. super celebratione Missarum per Sacerdotes seculares in Ecclesiis Regularium, occurrentibus ipsorum Festis.
- 16 Decreta S. R. C. sunt regula proxima Rituum Ecclesiasticorum.
- 17 Rubrica pariter sunt ipsorum immediata regula.
- 18 Rubrica alia sunt præceptiva, alia directiva.
- 19 Color paramentorum non potest ad libitum variari.

1 **D**ies festos, quos Episcopi in sua Diœcesi servandos præceperint, debent etiam à Regularibus observari, sta-

tuit Trident. sess. 25. c. 13. de Regular. Super quo S. C. Conc. declarationem edidit, pro ut in lib. 10. Decret. ubi censuit decretum cap. 11. ver. dies Festi sess. 25. de Regular. „ ita esse intelligendum, ut Regularium ritus illis diebus Festis semper permaneant „ quoad Missas celebrandas, & cætera Divina Officia, tam publicè, quàm privatim „ ab ipsis Regularibus eorum Ecclesiis persolvenda; nec circa hæc ab Episcopis quomodo in contrarium quidquam eisdem Regularibus præcipi posse: quod si de facto præceperint, Regulares neutiquam „ ipsis Episcopis obedire teneri. Verùm, „ quoad conciones, & lectiones, quas iidem Regulares ad populum habuerint, debent „ se conformare Evangeliiis, & Epistolis, „ quibus Clerus secularis utitur illis diebus Festis. Peyr. ad Const. 27. Leonis X. Piafec. præf. part. 2. cap. 3. art. 6. n. 47.

2 Possunt Regulares dies festos, & jejunia in suis Ecclesiis annunciare, pro ut in terminis firmavit Sac. Congr. Conc. sub die 2. Julii 1620. quæ interrogata: An Regulares possint annunciare dies festos, & jejunia in suis Ecclesiis ad altare in celebratione Missæ? Respondit Regulares non prohiberi dies festos, & jejunia in suis Ecclesiis annunciare: Imò posse ab Ordinariis obligari, ne Festorum, & jejuniorum ignorantia Fideles transgrediantur præcepta Ecclesiæ, tradit Rodrico qq. regular. tom. 1. q. 47. art. 7.

3 In diebus Festis quodcumque opus servile prohibetur, de quo fusiùs Summistæ Laymann. lib. 4. Tractat. 7. cap. 2. Quilici Confessar. manducul. quest. 15. art. 3. num. 3. Engel. Colleg. Jur. Canon. lib. 2. tit. 9. §. 2. num. 8. Habetur cap. Licet de Feriis: & expressè S. Pius V. in tom. 1. Bullar. Constit. Cum primùm la 1. §. 7. ut infra disposuit. „ Cùm verò dierum festorum observatio „ ad Dei cultum maximè pertineat, & in „ lege Divina præcipiatur, cupientes abusus praveos, qui ex eorum inobservantia „ invaluerunt; omnino corrigere, & antiquorum Canonum statuta renovantes „ mandamus, ut dies Dominici, & præcipuè in honorem Dei, B. Mariæ Virginis, & SS. Apostolorum seriatim, cum „ omni veneratione observentur: & omnes „ in diebus præfatis Ecclesiæ frequentent, „ divinis officiis devotè intendant, ab omni illi-

„ illicito, & servili opere abstineant; mer-
 „ carus non fiant; profanae negotiationes,
 „ & judiciorum strepitus conquiescant. Qui
 „ verò in diebus præfatis opus aliquod il-
 „ licitum fecisse deprehensus fuerit, præter
 „ Divinam ultionem, & amissionem anima-
 „ lium, quibus ad vecturam utetur, etiam
 „ graves poenas incurrit arbitrio Nostro,
 „ seu Vicarii nostri in Urbe; in aliis autem
 „ locis arbitrio Ordinariorum &c.

4 Ex causa tamen necessitatis licet, etiam
 diebus festivis, quædam opera servilia per-
 agere; ut præallegati tradunt, & legitur
alleg. cap. liceat, & cap. Conquestu, ibidem,
 necessitati causa pietatis adjicitur, pro ut ex
Piasc. alleg. c. 3. art. 3. n. 23. Sac. Congr.
 „ Rituum censuit licere diebus festis dare
 „ operam rebus ad victum necessariis, ac
 „ tempore perituris; præsertim tempore
 „ vindemiarum, & messium, ac recolle-
 „ ctionis fructuum, vel, ubi necessitas
 „ urgeat, aut suadeat pietas. Cæterum,
 „ quoniam verendum est, ne privatis affe-
 „ ctibus, domesticarumque rerum studio
 „ aliqui eò perducantur, ut hac Sacrorum
 „ Canonum indulgentia in aliis etiam casi-
 „ bus abutantur, iidem Patres Illustrissimi
 „ adjiciunt, ad Ordinarii cujuscunque ju-
 „ dicium, ac censuram pertinere, ut di-
 „ gnoscat, num verè ulla ex causis supra
 „ scriptis subsit, propter quam liceat die-
 „ bus festis rebus servilibus vacare: ut nec
 „ dierum festorum observantia ulla in re
 „ violetur, nec opera illis diebus summa
 „ cum ratione permissa impediatur.

5 Unde præter causam necessitatis, &
 pietatis debet quoque accedere consensus
 Episcoporum; ut etiam docuit Sylvester. *summ.*
verb. Dominica quart. 5. enumerans casus,
 pro quibus, vel urgeat necessitas, vel sua-
 deat pietas; vide Engel. citat. à n. 13.

6 Cum in eodem loco nova erigitur Ec-
 clesia, (vel si sit antiqua, illa non solebat)
 non potest die, qua alia ejusdem loci, sive
 sit secularis, sive Regularis, celebrat aliquod
 Festum, idem & ipsa celebrare; sed debet in
 aliam diem protrahere; interim non retar-
 data manutentione illi, qui est antiquior in
 celebratione; quemadmodum Nicol. Blosc.
ver. festum n. 5. refert resolutum à S. Con-
 greg. Episcop. Regul. in una Messanen. 19.
 Martii 1581. & in Sabinen. 20. Novembris

1684. his verbis: *Non debet eadem die cele-
 brari Festum in duabus Ecclesiis vicinis, sed
 moderna debet eligere alium diem; & in si-
 mili habetur decisio Sac. Rit. Congr. quæ,
 in controversia vertente inter PP. SS. Vin-
 centii, & Anastasii in Trivio (quibus per
 speciale breve Innocentius XII. concesserat;
 ut in feria secunda cujuslibet hebdomadæ
 publicè adorandum exponerent, Sanctiss.
 Eucharistiæ Sacramentum) & PP. SS. XII.
 Apostolorum de Urbe, qui sub eadem die
 in propria Ecclesia eandem functionem ex-
 plent, sub die 13. Junii 1697. censuit,
 consulendum Sanctissimo pro translatione In-
 dulgentiæ ad feriam quartam, addita perpe-
 tuitate: & facta relatione sanctitas sua be-
 nignè annuit, & translationem Indulgentiæ
 approbavit.*

7 Festum S. Antonii de Padua ex decla-
 ratione Sac. Congr. Episcop. & Regul. po-
 test ipso solemnitate die celebrari; tum à
 PP. de Corpore Observantiæ, tum Con-
 ventualibus, pro ut infra. „ Sacra &c. at-
 „ tentis narratis, auditisque partibus super
 „ hinc inde allegatis, censuit licere, tam
 „ Fratibus Minor. Conventualibus, quàm
 „ Observantibus reformatis S. Francisci in
 „ propriis suorum Ordinum Ecclesiis solemniz-
 „ zare Festum S. Antonii de Patavio Con-
 „ fessoris, ea ipse die, inquam inciderit:
 „ modò tamen Reformati à Processionibus
 „ abstineant; decretis seu litteris ejusdem S.
 „ Congreg. aliàs circa præmissa emanatis,
 „ & reliquis in contrarium deductis, mini-
 „ mè obstantibus. Romæ 20. Septembris
 „ 1658. ut in regeſto ejusdem Sacræ Con-
 „ greg. Lantuf. *ver. festum à n. 3.*

8 Missæ celebrantur, & Officia recitan-
 tur de Sanctis in Martyrologio descriptis ad
 formam sequentis Decreti.

Decretum Generale. „ Cum S. Rituum
 „ Congregationi innotuerit, quamplures
 „ abusus irrepsisse circa recitationem Offi-
 „ cii, sub prætextu decreti ab eadem Con-
 „ gregatione evulgati de anno 1630. & in
 „ Breviario Romano impressi, in quo per-
 „ mittitur posse in Ecclesia recitari Officia
 „ & Missas celebrari de illis Sanctis, quo-
 „ rum Corpora, aut Reliquiæ insignes in
 „ ea asservantur: Eminentiſſimi Patres,
 „ eidem Sac. Congreg. Præpositi, iisdem
 „ abusibus evellendis præcipuè intenti in-
 „ K 2 hren-

„ in haren do decretis, alijs in similibus edi-
 „ tis, declararunt prædicta officia Sancto-
 „ rum, ratione Corporis, seu insignis Re-
 „ liquiæ, recitanda intelligi debere de San-
 „ ctis, dumtaxat in Martyrologio Romano
 „ descriptis; de cæteris autem Sanctis in
 „ prædicto Martyrologio non descriptis,
 „ aut quibus à Sancta Sede non fuerit spe-
 „ cialiter concessum. Officia recitari, &
 „ & Missas celebrari, vetuerunt; non ob-
 „ stante, quòd ipsorum Corpora: vel insi-
 „ gnes Reliquiæ in Ecclesijs asserventur.
 „ Quibus tamen ab Ordinariis locorum ap-
 „ probatis, debitam fidelium venerationem
 „ (pro ut hætenus servatum est) exhiben-
 „ dam esse censuerunt, sed absque Officio,
 „ & Missa, sub poenis de non satisfaciendo
 „ præcepto recitandi Officium, aliisque in
 „ Const. Pii V. contentis. Die 11. Augusti 1691.
 „ Et facta de prædictis Sanctissimo per
 „ me Secret. relatione, Sanctitas Sua hu-
 „ jusmodi Decretum approbavit, ac ut de-
 „ bitæ executioni demandetur locorum Or-
 „ dinariis injungendum esse præcepit. Die
 „ 19. Octobris ejusdem anni.

9 Occurrente Annunciatione Sabbato San-
 „ cto, Festum unà cum præcepto audiendi Mis-
 „ sam, & vacandi ab operibus servilibus trans-
 „ fertur ad Feriam 2. post Dominicam in Ab-
 „ bis. Celebratio Missarum eo die prohibetur;
 „ sed unicam Missam Conventualem unà cum
 „ officio ejusdem Sabbati Sancti esse celebrandam
 „ præcepit S. Congr. Rit. die 11. Februar. 1690.
 „ approbante Alexand. VIII. 12. ejusdem men-
 „ sis, & anni.

Et idem servandum, si contingat in feria
 „ 6. Parasceve: & in d. feria 2. & eodem Ritu
 „ est celebrandum quoad Officium, & missam,
 „ quo in Calendario apponitur die 25. Mart. ead.
 „ Congr. 11. Mart. 1690. SS. item approbante.

Subinde posita d. translatione decrevit,
 „ ut infra.

„ Etsi secundum regulas Breviarii Roma-
 „ ni, cum plura festa, æqualia in ritu
 „ transferenda sunt, unum ante aliud trans-
 „ ferri debeat eo ordine, quo erant cele-
 „ branda propriis diebus; attamen quia au-
 „ no 1690. ab hac Sacrorum Rituum Cong-
 „ greg. approbante, & mandante fel. rec.
 „ Alexandro Papa VIII. specialis præroga-
 „ tiva concessa fuit translationi festi An-
 „ nunciationis B. Mariæ Virginis Matris

„ Dei, incidentis in feriam sextam Parasce-
 „ ve; vel Sabbatum Sanctum; idcirco eadem
 „ S. Rituum Congregatio istiusmodi novis
 „ decretis inhærens, ob specialem reveren-
 „ tiam Dominicæ Incarnationis speciali hoc
 „ privilegio decorandum censuit idem festum
 „ Annunciationis, nimirum, ut quotiescum-
 „ que posthac contigerit festum prædictum,
 „ etiam quoad solum Officium, post Octavas
 „ Paschæ, transferri, in eodem cæteris semper
 „ Festis æqualis ritus proponatur, licet tem-
 „ poris ordine illis sit in Calendario posterius:
 „ & ita servari mandavit die 14. Jun. 1692.

10 Occurrente festo S. Josephi feria v.
 „ majoris hebdomadæ plures Missæ currentis
 „ Officii ipsa die celebrantur, & solum quoad
 „ Chorum, seu Officium transfertur festum
 „ Sancti, non quoad forum, ut itidem eadem
 „ Congr. firmavit.

„ Cum anno proximè venturo occurrat
 „ festum S. Josephi in feria v. Majoris he-
 „ bdomadæ, extortum fuit dubium, attenda
 „ universali consuetudine Ecclesiæ celebran-
 „ di eo die unam tantum Missam, an una
 „ cum Officio ipsius S. Josephi transferri
 „ debeat anno prædicto, etiam obligatio
 „ audiendi Missam, ac vacandi ab operi-
 „ bus servilibus? Dubioque hujusmodi in
 „ Sacrorum Rituum Congregatione propo-
 „ sito; eadem Congregatio ad relationem
 „ Eminentiss. & Reverendiss. D. Cardinalis
 „ Albani, re maturè discussa, censuit Offi-
 „ cium transferendum esse ad aliam diem,
 „ juxta Rubricas Breviarii Romani, & de-
 „ creta ipsius Congregationis; cæterum præ-
 „ ceptum audiendi Missam, & vacandi ab
 „ operibus prædictis non esse transferen-
 „ dam, sed servandum esse prædicta feria
 „ v. majoris hebdomadæ: adedque per Or-
 „ dinarios locorum accuratè providendum
 „ ut eo die aliqua quidem Missæ privatæ,
 „ ante celebrationem solitæ Missæ Conven-
 „ tualis celebrandæ, pro præcepti adimple-
 „ mento non desint: sed tamen propterea
 „ antiquus mos Communionis Clerici in
 „ in Missa solemnī ejus diei, quo Ecclesia
 „ SS. Eucharistiæ Sacramenti institutionem,
 „ & memoriam recolit, summa religione
 „ hætenus detentus, nullatenus omittatur;
 „ & ita declaravit, ac decretum hujusmo-
 „ di publicari, & imprimi mandavit. Die
 „ 13. Septembris 1692.

11 Non anticipatur vigilia S. Mathiæ Apostoli, licet occurrat ultimo die bacanaliū, pro ut infra.

12 Quæsitum fuit à Sacrorum Rituum Congreg. declarari; An vigilia S. Mathiæ Apostoli, occurrens hoc anno in feria tertia post Dominicam Quinquagesimæ, possit ratione carnis privi anticipari cum jejunio? Et eadem S. Congr. respondit negativè, & jejunium prædicta feria tertia omnino servandum. Die 23. Januarii 1694.

13 Nec in die Corporis Christi est jejunandum, si incidat in vigilia S. Joannis Baptistæ, sed anticipandum est jejunium die antecedenti, feria nimirum quarta, pro ut jejunatur in ipsa vigilia, ex decreto Sac. Rituum Congr. edito die 24. Septemb. 1638. & Const. Urbani VIII. Bullar. Cùm eveniret la 154. tom. 4.

14 Communicatio amplissima privilegiorum unius Religionis alteri facta non se extendit ad officia Sanctorum, pro ut S. C. Rituum 10. Decemb. 1679. firmavit ad dubia eidem proposita à Ministro Generali Ordinis Minorum de Observantia, pro ut sequitur.

I. An communicatio, etiam amplissima, privilegiorum unius Religionis alteri facta se extendat ad officia Sanctorum.

II. An facultas recipiendi officium de aliquo Sancto concessa specialiter Minoribus Conventualibus, vel Capuccinis, vel Fratribus Terti Ordinis S. Francisci, vel Monialibus S. Claræ, S. Elisabeth, Conceptionis, Annunciationis: se extendat ad Fratres Minores de corpore Observantiæ, sive de Familia, sive Reformati, sive Excalceati, sive Recollecti dicantur, itaut isti illa licitè uti possint?

III. An facultas recitandi officium concessu specialiter Fratribus Minoribus Reformatis Italiæ, sub hoc nomine se extendat ab Observantes de Familia, vel Excalceatos Hispaniæ, vel Recollectos Galliæ, & è converso?

IV. An eadem facultas, concessa specialiter Fratribus Minoribus de Observ. Familiæ Cisfontanæ, se extendat ad Fratres ejusdem Ordinis Familiæ Ultramontanæ?

V. An facultas recitandi aliquod officium concessa specialiter alicui Provin-

Official. Cur. Eccl.

ciæ, se extendat ad alias Provincias ejusdem Ordinis, & instituti; aut concessa specialiter alicui Conventui, se extendat ad alios Conventus ejusdem Ordinis, vel saltem ejusdem Provinciæ?

Sacra Congregatio respondi ad omnia, esse intelligendum cum moderatione: & ita declaravit; & prædicta omnia ab omnibus Fratribus Regularis Observantiæ, non solum de Familia, sed etiam Reformati, Discalceatis, Recollectis aut alio quovis nomine nuncupatis, servari mandavit sub pœnis arbitrio præfati Ministri Generalis, ejusque Successorum pro tempore imponendis contra inobedientes; non obstantibus quibuscumque &c.

Moderatio fortè continetur in dictione specialiter; quæ certè exprimit concessionem uni specificè factas ad alios non extendi; & facit, quod generalis communicatio privilegiorum non trahitur ad ea in quibus specialiter est provisum, pro ut tradit Rota in Ulyssiponen. 11. Septembris 1637. coram Rojas dec. 618. n. 17. tom. 2. part. 3. dec. recent.

14 Hic notandum est, quod Congregationes, Religiones, sive Ecclesiæ, vel Nationes, quibus concessum fuit à Sede Apostolica, ut semel, vel plures in singulis hebdomadibus, vel mensibus, possint celebrare Officium de Sanctissimo Sacramento, vel de Sanctis in diebus non impeditis aliquo Festo duplicis, vel semiduplici, non possunt hujusmodi officia facere in diebus Quadragesimæ, Adventus, vigiliarum quatuor Temporum, etiam si in Indulto de his diebus nulla sit facta specialis mentio, ut novissimè declaravit Sac. Congreg. Rituum in subnexo generali Decreto, ad dubia proposita.

Primum. An, cùm multis Congregationibus, Religionibus, sive Ecclesiis, vel Nationibus concessum si à Sancta Sede Apostolica, ut semel, vel pluries in singulis hebdomadibus vel mensibus celebrentur varia officia per annum, v. g. de Sanctissimo Sacramento, vel de Sanctis in diebus non impeditis aliquo Festo duplici, vel semiduplici, liceat ejusmodi officia facere, etiam in diebus Sanctæ Quadragesimæ, Adventus, Vigiliarum, & Quatuor temporum, etiam si de his diebus nulla sit facta specialis mentio in aliquibus Officiorum concessionibus?

Secundum. An dies impediri Festo duplici, aut semiduplici pro dictis officiis recitandis, intelligantur etiam dies, in quibus ponendum est officium de Festo duplici, vel semiduplici translato, quemadmodum dicitur responsum fuisse olim à Sac. Congregatione: quòd. scilicet Festum duplex, vel semiduplex, etiam translatum, nec non dies Octava, sit dies impedire respectu aliorum Officiorum.

Tertium. An Regulares absque speciali privilegio, sed sola communicatione privilegiorum aliarum Religionum, possint addere nomen Sancti Fundatoris in Litanis, & Confiteor, itemque recitare Officia, & Missas concessas aliis Religionibus?

Sacrorum Rituum Congregatio ad relationem Eminentissimi, & Reverendissimi D. Card. Colloredo respondit

Ad primum. Negativè: & huiusmodi indulta non habere locum in feriis Adventus, Quadragesima, Quatuor temporum, Vigiliarum, sive cum jejuniis, sive absque jejuniis, nec in feria secunda Rogationum, nec in alia feria in qua secundum Rubricas sit reponendum officium Dominica.

Ad secundum. Affirmativè.

Ad tertium. Negativè in omnibus.

Et ita declaravit, ac servari voluit. Ac insuper, ut declarationes, seu decreta prædicta omnibus innotescant, typis ea imprimi mandavit. Die 20. Martii 1706.

15 An autem Sacerdotes seculares possint in Regularium Ecclesiis, recurrente die Dominico, vel Festo, Missam celebrare de eorum Sanctis, & se uniformare eorum ritui, quamvis officium proprii kalendarii non concordet. Responso habetur ex resolutis ab eadem Sac. Rit. Congreg. à qua PP. Tertii Ordin. S. Francisci petierunt.

I. An diebus Dominicis, aliisque diebus, quibus in ipsorum Ecclesiis celebratur de Sanctis Ordinis sub ritu duplici, Sacerdotibus exteris ad eam confluentibus permitti debeat celebratio de Dominica, vel alio Festo, vel etiam de Requiem? Et quatenus affirmativè: an in Missa de Dominica, aliisque Festis, debeant Sacerdotes exteri uti paramentis competentibus diebus Dominicis, & Festis: vel possint se conformare paramentis, quibus eisdem diebus utuntur Fratres?

II. An Fratres diebus, quibus propria officia celebrant sub ritu duplici, celebrantes

in alienis Ecclesiis possint celebrare Missas cum dictis officiis concordantes; vel possint celebrare de aliis conformando se ritu eorumdem Ecclesiarum, ac etiam de Requiem? Et quatenus affirmativè quoad primam partem, quid quoad colores paramentorum?

III. An Sacerdotes exteri confluentes ad ipsorum Ecclesias, ut supra, & celebrantes de Sanctis Ordinis, ser. serv. possint in Missis se uniformare cum Fratribus quoad Credo, & quoad numerum Oratorum more duplicium?

IV. An diebus Dominicis, quibus tam Fratres, quam exteri celebrant de Dominica, possint exteri uti coloribus paramentorum, quibus utuntur Fratres ratione alicujus Octavae? & Fratres celebrantes in alienis Ecclesiis uti coloribus juxta ritum eorumdem? & an, tam exteri in Ecclesiis Fratrum, quam Fratres in alienis possint opponere Commem. Octavae ut supra occurrentis, servata rubrica de duplici Oratore habenda in Dominicis infra Octavam?

V. An in Officio ad Hymn. Iste Confessor pro SS. Confessoribus, quoties eisdem fixa dies est assignata, recitari debeat? Meruit beatas scandere sedes, eo quòd revera officium fiat de die obitus? Et quatenus affirmativè, an eadem Regula servanda sit in officiis de Confessoribus translatis, dummodò officium sit de die obitus?

Ad 1. Quoad primam partem dubii negativè, quando Festum celebratur cum solemnitate, & concursu populi: & quoad secundam partem jam provisum.

Ad 2. Ut ad primam.

Ad 3. Posse.

Ad 4. Posse.

Ad 5. Negativè. Monacell. form. part. 2. form. 2. n. 29. tit. 13.

16 Hic notabis, etiam Decreta S. R. C. esse regulam proximam Rituum, & caeremoniarum, tam agendorum, quam dicendorum in celebratione Missæ, divinorum Officiorum, & Sacramentorum administratione. Nam hæc Congregatio facultatem habet interpretandi, & declarandi quæcumque dubia, quæ oriuntur circa Ritus Ecclesiasticos, ut in Constit. Sixti V. 74. Bullar. rom. 2. ad quam ex universo Orbe Christiano recurrunt Ecclesiastici pro negotiis Rituum; & ejus responsa maximam habent auctoritatem, & vim legis; ac in omnibus similibus casibus obtinent vim inter-

Quoad fori Ecclesiastici Privilegium. 151

interpretationis generalis, ut allegato Bonac. de leg. disp. 1. punct. 8. prop. 1. dixit Turinus director. sacrif. p. 1. sess. 1. c. 2. Etenim si vim legis obligantis non haberent, sequeretur, quod inutiliter fuisset hæc S. Congr. instituta: quilibet enim pro suo libito posset ejus Decreta non observare.

17 Pariter Regula proxima, & immediata Rituum Ecclesiasticorum sunt Rubricæ præscribentes, quid faciendum, & dicendum sit, tum in celebratione Missæ, tum recitatione Officii, tum Sacramentorum administratione; nam Regula aliud non est, quam mensura, ob quam agens inducitur ad agendum hoc, vel illud, hoc, vel illo modo, vel ad agendum, aut non agendum. Rubricæ autem tam Missalis, & Breviarii, quam Ritualis, sunt hujusmodi mensuræ: ergo sunt regula Sacrorum Rituum.

18 Dividuntur Rubricæ in præscriptivas, quæ ex genere suo obligant sub mortali, & directivas, ad id non obligantes, nisi ex contemptu omittantur. Saperet autem contemptum, si sapius, & ut plurimum, vel cum scandalo populi negligerentur, ut per Gavant. ad Rubr. Missal. p. 3. tit. 11. n. 13. videndum omnino, qui rem examinat, & discrimen inter eas considerat.

Obligatio Rubricarum innotescere potest, tum ex Constit. S. Pii: Quæ à nobis ex Bullar. tom. 2. edita pro reformatione Breviarii Romani, tum ex alia ejusdem Constitutione: Quo primum la 106. pro reformatione Missalis, in quibus omnis mutatio, additio, & detractio circa Missam, & Divinum Officium respectivè prohibetur. Et concludentissime habetur ex Trid. sess. 7. can. 3. de Sacram. ibi: Si quis dixerit, receptos, & approbatos Ecclesia Catholica Ritus, in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Prælatum mutari posse, anathema sit; & sess. 22. can. 9. de Sacrificio. ibi: Si quis dixerit Ecclesia Romana ritum, quo submissa vox pars Canonis, & verba consecrationis proferuntur, damnandum esse &c. anathema sit. Unde si Ritus in Sacramentorum administratione mutari, vel omitti non possunt; idè est, quia præcipiuntur: siquidem si esset de consilio, possent pro libito Ministri omitti, vel mutari, quia consilia non obligant, ut loc. cit. Turinus.

19 Observat Monacellus *ibid.* n. 31. quòd color paramentorum non potest ad libitum variari, quia S. Pius mandat, ut Missa celebraretur juxta formam traditam in Rubricis Missalis, prohibendo, ne ulla fiat mutatio, & detractio; idè, qui in Missis Defunctorum pro colore nigro utitur violaceo absque necessitate, Rubricam offendit in re gravi, & non est immunis à culpa; quemadmodum à culpa non excusatur, qui in Rubricis præceptivis contra eas operatur; nisi excusetur à naturali inadvertentia, & parvitate materiæ, ubi hæc datur.

CAPUT XXII.

Officialis quoad fori Ecclesiastici Privilegium.

S U M M A R I U M.

- 1 Quid importet privilegium fori Ecclesiastici?
- 2 Usurpantes jurisdictionem Ecclesiasticam ligantur excommunicatione Papa reservata.
- 3 Clerici gaudent fori privilegio.
- 4 Quis censetur proprius Episcopus ad effectum, ut coram ipso conveniatur: & de modo sortiendi forum.
- 5 Quivis, sive Clericus, sive Laicus, potest coram Papa conveniri.
- 6 Conditiones ex Trid. ad hoc, ut Clerici in minoribus constituti gaudeant privilegio fori.
- 7 Quid significet tonsura?
- 8 Judicium, an habitus sit Clericalis, spectat ad Episcopum.
- 9 Clericus beneficiatus incedens sine habitu Clericali privatur ipso facto Beneficio, sed ut privetur privilegio fori, est necessaria declaratoria Judicis.
- 10 An Clericus prima tonsura, cui est reservata pensio, gaudeat fori privilegio, si sine habitu incedat?
- 11 Non requiritur pro privilegio fori Beneficium possidere, sed sas est, obtinuisse.
- 12 Non privatur fori privilegio Clericus, qui sine habitu cum armis à Laicis capturatur. Declara.
- 13 Laicus captivans potest ob ignorantiam à censura excusari.
- 14 Quando Laicus debeat Clericum sine habitu

bis capturatum remittere ad Judicem Ecclesiasticum? & quibus Clericus probetur.

15 Clerici non habentes requisita Trident. sess. 23. c. 6. non conveniuntur coram Judice Laico.

16 Judex Laicus detinens Clericum in Carceribus incurrit etiam excommunicationem Canonis, si quis suadente.

17 Differentia privilegii fori à privilegio Canonis. Et an illud perdens censetur amittere alterum.

18 Requisita, ut Clerici conjugati gaudeant privilegio fori, & Canonis.

19 Agitur de Laico post crimen patratum promotus ad Primam tonsuram, an gaudeat privilegio fori?

20 An Judex Laicus possit procedere contra concubinam Clerici pro crimine cum Clerico commisso.

21 An Clerici portantes arma contra bannimenta Judicis Laici possint ab executoribus Curia Laica armis spoliari?

22 Novissima Decreta S. C. Immunitatis edita in materia concernentes privilegium fori.

23 Ecclesiastici non tenentur ad observantiam Legum Laicalium, nec vi directiva, usque ad 31.

32 Onera, & commoda inter Ecclesiasticos, & Laicos compensantur.

33 Ecclesiastici non tenentur ad poenam praefinitam à Laico propter damna illata à Custodibus suorum animalium.

34 Privilegio fori quinam protegantur?

1 **A** Gunt DD. de privilegio fori in cap. Si quis de for. compes. Quod aliud non est, quam exemptio persona Ecclesiastica ab jurisdictione Laicorum, tam in civilibus, quam in criminalibus. Nam penes Ecclesiam Praetatos est jurisdictio propria, ordinaria, & privative quoad alium Judicem, in Ecclesiasticas personas, juxta Trid. sess. 25. c. 20. de reform. c. nullus eod. tit. c. Perniciosum de offic. ordin. cap. decernimus de judic. & alibi saepe.

2 Contra usurpantes sibi Ecclesiasticam, & in Ecclesiasticos jurisdictionem ac immunitatem eis debitam violantes, censuram excommunicationis pronunciavit Bonifac. VIII. in cap. Quoniam de immunit. in 6. Quae

est Romano Pontifici reservata in Can. 19. Bulla Cane, quae quotannis per ejus publicationem innovatur; & inde adversus eam ignorantia allegari non potest, nec affirmari, quod in usu non sit.

3 Privilegio fori gaudent Clerici: qui propterea conveniendi sunt coram proprio Episcopo, c. si quis Clericus de for. compes. Ad quem effectum appellatione Episcopi veniunt etiam inferiores Praetati, habentes jurisdictionem quasi Episcopalem ex officio, privilegio, vel consuetudine.

4 Et ad eum finem proprius Episcopus dicitur I. Is, in cujus Diocesi Clericus conveniendus domicilium, & habitationem habet; nam forus domicilii dicitur verus, & naturalis forus, ex Fagnan. in 2. ad c. Si quis for. comp. n. 10. quae autem spectent ad essentiam domicilii, videndum cap. Quoad Ordines.

Secundo. Is in cujus Diocesi Clericus Beneficium obtinet, etiam si Beneficium personalem residentiam non exposcat, & Clericus alibi habitat, qui in loco beneficii conveniri debet; sed solum, dum de beneficio agitur, & in spectantibus ad ipsum, prout decrevit Trid. sess. 24. cap. 11. de ref. ubi: Privilegia residentibus in Curia Romana vigore Eugeniana Constitutionis, aut familiaritatis Cardinalium competere solent: vnde ibi, qui Beneficia Ecclesiastica obtinent, ratione praedictorum Beneficiorum minime intelligantur, sed Ordinarii jurisdictioni subiecti permaneant; non obstantibus quibuscumque inhibitionibus.

Tertio. Ille, in cujus Diocesi quis delinquit, vel celebrat contractum, aut fingit celebrare, aut rem litigiosam, vel possessionem habet: sive res sint mobiles, sive immobiles: omnes isti sunt modi speciales, quibus Regulariter forum quia sortiri dicitur, cap. Licet il. 2. de foro compesens. Plures alios modos refert. Gloss. ad l. Heres absens §. proinde ff. de judic. ibi videndos.

Praeter quos admittitur modus generalis sortiendi forum, ratione nimirum communis Patriae, vel communis Superioris. Et, cum Roma sit communis Patria, l. Romana ff. ad municipal. & Papa sit Judex ordinarius singulorum, cap. Cuncta per Mundum §. q. 3. ideo in Romana Curia (quae censetur, ubicumque est Papa) quilibet Clericus, vel Laicus conveniri potest, licet ibi non delinquat, vel contrahat, aut alias forum sortiatur.

Nec

Nec videtur ob stare Trid. *sess. 24. c. 20. de refor.* statuens: *Causa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficium sit, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur.* Nam dispositio Conciliaris per ea verba, coram Ordinariis locorum, comprehendit non modò ordinarium loci domicilii, verum etiam Ordinarium cujuscunque loci, ubi quis ad juris præscriptum forum sortitur; sive id verificetur ratione originis, vel beneficii, sive delicti, contractus, aut rei litigiosæ, aliisque modis; adeoque & ad Ordinarium loci Romanæ Curie extenditur; nam in ea Clerici forum sortuntur, & Papa debet cognoscere, cujus forum nulli declinare fas est, Gloss. ad cap. Licet. c. 2. de foro comp. in ver. Compelli.

6 Privilegium extenditur ad Clericos, etiam prima tonsura initiatos, & in minoribus constitutos, Trid. *sess. 23. cap. 6. de ref.* sed non gaudent, nisi in eis concurrat una ex conditionibus ab eodem requisitis. I. Ut beneficium Ecclesiasticum habeant.

II. Vel Clericalem habitum, & tonsuram deferentes alicui Ecclesie ex mandato Episcopi inserviant.

III. Vel Clericaliter incidentes in aliquo Seminario de licentia Episcopi degant.

IV. Vel quod in habitu, & tonsura incidentes in aliqua Schola, vel universitate de licentia Episcopi versentur in via ad majores Ordines.

Est autem advertendum, illa verba Concilii, de mandato Episcopi, de licentia Episcopi, non esse substantialia, juxta resolutionem Sac. Congr. apud Fagn. *Ad cit. cap. Si quis. n. 23.* Quæ declaravit Clericum inservientem alteri Ecclesie, quàm ei, cui mandaverat Episcopus ut inserviret, nihilominus gaudere privilegio fori, nimirum, quia qualitas mandati, vel licentia est levis, satisque est concurrere, quæ potiora sunt, nempe tonsuram, delationem ipsius cum habitu Clericali, servitium Ecclesie vel commorationem in schola aliqua. Ita enim cessante Episcopi mandato, vel licentia, satisfacta menti Concilii.

7 Advertendum interim, per tonsuram designari abscissionem capillorum in parte superiore capitis per modum spheræ, quæ vocatur corona, & clerica, apud Gloss. in cap. unic. de Cler. conjug. in 6.

8 Item, quod judicare, & cognosce-

re, an habitus sit clericalis, vel non, non spectat ad judicem secularem, sed resolutio est reservata Judici Ecclesiastico, ex declaratione Sac. Congr. Conc. relata per eundem loc. cit. n. 12. Et super illius qualitate attenditur etiam Regionum consuetudo.

Item, quod Clerici in sacris constituti semper gaudent privilegio fori, quamvis habitum, & tonsuram non deferant, nec beneficium habeant, quia Trid. ea exigens loquitur tantum de promotis ad minores, Antonell. de reg. Eccl. lib. 4. cap. 1. n. 6. Qui si post trinam monitionem factam à Prælato, eam non resumant, eo privantur, per c. in audientia, de sent. excom.

9 Sed dubitatur: An fori privilegio gaudeat Clericus prima tonsura, vel minorum Ordinum, obtinens beneficium Ecclesiasticum, sed habitum Clericalem, & tonsuram non deferens?

Resp. Affirmativè, eo enim non privatur, nisi post latam ab Judice Ecclesiastico declarationem super facto, seu delicto, hoc est, quod habitum, & tonsuram Clericalem minimè gestaverit, ut censuit S. C. C. 6. Novembr. 1611. apud Fagnan. cit. n. 23. Ceterum si erat solitus illa deferre, licet aliquando dictam gestationem intermiserit, & postea lata sit declaratoria super facto, nec privilegium fori perdit, pro ut eadem S. Congr. apud allegat. n. 26.

Privatur tamen ipso facto beneficio vigore Constitutionis Sixti V. Cum Sacrosanctum 92. Bullar. rom. 2. & alteri potest conferri absque monitione, citatione, aut decreto Judicis, ut dixit Rota in Barchinonen. Beneficior. 15. Aprilis 1704. §. Arilius coram Molines. Nec potest allegari non usus dictæ Constitutionis. Quia contra Constitutiones Papales allegabilis non est usus, vel contrarius usus. Cum enim Papa immediatam potestatem habeat à Deo, absque ulla dependentia à populo ejusdem Constitutiones, statim ac editæ sunt, & publicatæ, dicuntur effectuatæ, & obligant sine ulla ope acceptationis subditorum; ut communiter dicunt Canonistæ, & Theologi, & in terminis de d. Rota in d. Barchinon. §. Caterum, allegata à Monacell. for. part. 2. for. 4. n. 2. cit. 15.

10 Potest etiam dubitari de Clerico, cui fuit reservata pensio super fructus be-

neficii Ecclesiastici, non incedente in habitu, & tonsura, nec Ecclesie inserviente. At hic eo gaudet vigore resolutionis editae à Gregor. XIII. 18. Decembris 1576. qui audita relatione Congr. declaravit pensionarium censi beneficiatum, ad effectum gaudendi privilegio fori Ecclesiastici, de quo loquitur Trid. sess. 23. cap. 6. de refor. apud Sperell. dec. 66. n. 35.

Ceterum, quod Clericus pensionarius non gaudeat privilegio fori, nisi deferat habitum, & tonsuram, est decisum à S. Congr. 6. Junii 1622. in qua fuit dictum. *Quod ita sanctissimus rescribendum statuit*, ut refert Monacell. ubi sup. form. 7. tit. 14. n. 14.

11. Ad gaudendum in Clerico fori privilegio non exigitur, quod in effectum beneficium possideat; sed fat est, ut à legitimo Superiore ipsum obtinuerit, quamvis alter intrusus possessionem retineat: ratio est, quia ex sola collatione sine alia traditione, vel adeptione possessionis, jus in beneficio tribuitur, & de jure illius esse dicitur, cui fuit collatum, tametsi de facto alius possessionem occupet. Propterea dicitur beneficium vacare per obitum ipsius, & non injuste possidentis. Quare apud Fagnan. cit. n. 44. Sac. Congr. proposito sibi dubio: *An Clericus prima tonsura provisorius de beneficio possit gaudere privilegio fori, quamvis possessionem beneficium non habeat propter intrusum, contra quem licem movet*; Censuit posse.

Ponderanda sunt hæc ultima, *licem movet*, quia si provisorius intra præscriptum tempus licem adversus intrusum non moveret, non posset se tueri adversus jurisdictionem iudicis secularis; nam reputaretur propter silentium ipso jure beneficio privatus, & in fraudem ad eludendam jurisdictionem laicalem pro beneficio supplicasse, ut Fagnan. ibid.

12. Pariter non privatur privilegio fori Clericus non beneficiatus, solitus tamen Ecclesie inservire, & in habitu, & tonsura incedere, si nocte, vel interdum in habitu laicali cum armis à laicis deprehendatur. Quia juxta alleg. c. 6. Trid. ad privilegium fori alterutrum sufficit; hoc est, ut Clericus vel Beneficium habeat, vel habitum, & tonsuram deferens altius, Ecclesia inserviat. In casu hoc secundum verificatur; nec ex defectu, quod fuerit repertu sine habitu, debet Clericus excludi à privilegio fori, quem-

admodum eo non privatur Clericus, qui uno, vel altero die cessat à servitio Ecclesie, quia cum versemur in materia poenali, & odiosa omissionis privilegii fori, factum non dicitur, quod factum non durat, c. Nam & ego, de verb. signific. & facit Trid. sess. 23. cap. 1. de refor. ibi: *Qui aliquantisper causam absunt, ex veterum Canonum de sententia non videntur abesse, quia statim reversuri sunt*.

Nec obstat, quod regulariter attenditur tempus delicti, l. 1. de poen. Quia procedit quoad poenam imponendam à suo Iudice, non quoad Iudicis competentiam.

13. Neque item relevans est, quod inspicendum sit tempus delicti ad cognoscendum, ad quem forum spectet cognitio causae. Nam negatur Clericum, de quo discutitur, etiam pro eo tempore fuisse extrajurisdictionem Iudicis Ecclesiastici, quia ad hunc effectum non est satis modica habitus, & tonsura dimissio, ut probat Sperellus dec. 183. n. 82. Solum sequitur, quod Laicus ignorans fuisse Clericum, excusetur ab excommunicatione, juxta text. incap. Si Iudex Laicus, de sent. excomm. in 6. Nam ignorantes censura non ligat, cap. Animarum, de cons. in 6. & dixi lib. 1. cautela Confess. c. 33. n. 23. Ex qualitate autem habitus reputatur ignorans, quia habitus facit presumptionem, ut quis iudicetur talis, qualis ab habitu demonstratur, cap. alleg. Si Iudex.

14. Et quamvis non teneatur Iudex Laicus credere capto in laicali habitu, asserenti ore tenus Clericatum, nec remittere, nisi sibi litteræ Clericatus, vel alia documenta ostendantur, aut Clericatus sit notorius; tamen debet omnino superfedere in causa, & interea consulere Episcopum pro habenda rei veritate; cum hæc sit exceptio declinatoria fori, quæ impedit processum ad ulteriora. Ostensis autem sibi litteris Clericatus, vel commendatitiis Episcopi, facientibus de Clericatu memoriam, aut aliis authenticis probationibus productis, aut deponentibus testibus de publica voce, fama, & reputatione (quibus Clericatus sufficientissime quoad effectum remissionis probatur) non potest amplius ipsum retinere, & statim ante viginti horarum spatium teneatur remittere; alias iniecit in excommunicationem, cap. Quoniam, de immunit. in 6. & Episcopus potest, imò debet ad declara-

toriam censurarum procedere, Sperell. *dec. cis. 17. n. 47.*

15 Similiter exemptus est à seculari potestate Clericus, prima tonsura initiatus, vel in minoribus constitutus, à Curia seculari repertus cum armis, sine habitu, & tonsura Clericali; esto non habeat requisita à Conc. Trid. *cit. cap. 6.* pro ut resolutum dicitur à S. C. C. & ab Urbano VIII. approbatum, ut intra die 22. Novembr. 1630. *Ensta relatione SS. D. N. in causa Leodien. 9. ejusdem in S. Congr. Conc. proposita, sanctitas sua approbavit declarationem factam, ut Clerici etiam non habentes requisita c. 6. sess. 23. de reformatione ipsi tamquam contravenientes ordinationi S. Concilii, non possint per se ipsos allegare privilegium fori: nihilominus subsint jurisdictioni Episcoporum, seu Ordinariorum, illorumque cognationi, nemum in causis, in quibus iisdem Episcopi, seu Ordinarii præveniant; verum etiam in quibus non præveniant; videlicet, si neque à jure, neque ab homine per declarationem servatis servandis factam; privilegium Clericalibus donatum, seu privatum sit.*

Sacr. Congr. Immunit. in Bisignanen. 18. Novembr. 1653. proposito dubio: *An Clerici pravo præcepto incedendi in habitu, & tonsura, & inserviendi Ecclesie, si contraveniant, gaudeant privilegiis Clericalibus?* Sac. Congr. respondit, *Declarandos esse serv. servan. privatos privilegiis Clericalibus.* Et in Aprutina 4. Martii 1635. in qua habetur: *Clerici: gaudere exemptione ab oneribus personalibus, necnon realibus, etiamsi non incedant in habitu, & tonsura, & Ecclesie non inserviant,* Sufficit enim solus character Clericalis, ut Clericus ab oneribus gabellarum, & collectarum eximatur; delatio habitus, & servitium Ecclesie non requiritur, nisi respectu privilegii fori; sed necessarium semper est, ut Judex Ecclesiasticus pronunciet super delicto: *An nimirum habitum, & tonsuram gestaverit, & Ecclesie inservierit, vel non?* Et subinde declaravit privilegium fori non gaudere, ubi videret revera post trinam monitionem à se factam deliquisse.

Quare Clericus, de quo agitur, à laicis capturatus, non potest detineri, nisi prius Judex Ecclesiasticus cognoverit super requisito existentiis; & qualitate, ut in simili resolvit S. C. Immunit. apud Sperell. *dec. 17. n. 47.* Nam semper est sub Ecclesiastica jurisdictione.

16 Quatenus verò judex laicus procederet contra Clericum, cum detinendo in carcere, non modò ligaretur censura lata contra usurpantes sibi jurisdictionem in Ecclesiasticos, verum & incideret in sententiam Canonis, *Si quis suadente, 17. q. 4.* Quia tamen hujus Canonis dispositio procedat in actibus, qui in privata actione contra personam consistunt, & non in eis, qui sunt titulo jurisdictionis, & publicæ potestatis; tamen id intelligitur in casu, quo Judex Laicus procedat iustè, & prava declaratione Prælati Ecclesiastici, quod hæc persona non gaudeat privilegio fori; secus autem, si antea; nam tunc injustè, & violentè procedit ut privatus cum injuria personæ. Et ita actio habet utramque malitiam, contra nimirum privilegium fori, & privilegium Canonis.

17 Clericus privatus privilegio fori non intelligitur privatus illo Canonis, pro ut declaravit S. C. C. quæ proposito dubio; *An Clerici, qui Decreto Conc. cap. 6. sess. 23. privilegio fori privantur, intelligantur etiam privati privilegio Canonis?* Die 16. Decembris 1582. censuit non intelligi privatos, Fagnan. d. c. *Si quis, in fin.* Idem non valet illatio à privativa unius privilegii ad illam alterius. Quoniam à diversis non fit illatio; præsertim in poenalibus, *cap. Pæna, de poen. dist. 1. & ibi Gloss. in ver. Non excedunt.* Diversa autem sunt hæc privilegia; nam illud fori Ecclesiasticos eximit à Laicorum jurisdictione; illud verò Canonis refrænat ab injuriis, & violentiis, personis Ecclesiasticis inferendis, legatur Sperellus *dec. 126. n. 96.*

18 Queritur, an Clerici conjugati gaudeant privilegio fori?

Resp. Affirmativè, ut expressè in c. unic. de Cleric. conjug. in 6. sed tres conditiones à Decretali exiguntur.

I. *Ut consuram deserant.* II. *Ut in habitu Clericali incedant.* III. *Ut cum unica & virgine matrimonium contraxerint.* Trid. *sess. 24. cap. 6.* quoad illud fori addit quartam istis verbis: *Modò hi Clerici alicujus Ecclesie servitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem Ecclesie servant, vel ministrent,* vide *cap. 39. num. ....*

Quo gaudent non modò in criminalibus, verum & in civilibus, ex resolutis à S. C. Immunitatis 17. Junii 1631. quæ scripsit

psit Episcopo Reginen. ut infra: *Se il Chierico conjugato Giacomo Giovan Majetti dalla Mirandola ha tutti i requisiti di Chierico conjugato espressi da' Sacri Canonì, senza dubbio egli deve godere il privilegio del foro in tutte le sue cause, ancorchè civili, conforme l'opinione di questa Sacra Congregazione sopra le controversie giurisdizionali, che è quanto occorre dire a V. S. in questo particolare.* Apud Dian. coord. tom. 9. in fin. cit. declar. S. Cong.

Tenentur autem ad datia, & gabellas; quia exceptis privilegiis Fori & Canonis, in ceteris privilegio Clericali non gaudent, ut expressè text. d. c. Clerici in fin. Sed uxore defuncta, recuperant, Antonellus de regim. Etich. lib. 2. c. 2. n. 14. & dixi suprà cap. 8. n. 3.

19. Queritur, An Laicus post patratum delictum initiatus prima censura gaudeat privilegio fori, ita ut non possit à iudice seculari puniri, & judicari?

Videtur negandum; nam status Clericalis præsumitur assumptus in fraudem: fraus autem nulli patrocinari debet, cap. Officii, de testam. Nec censetur Ecclesia eos protegere, qui Clericatu abutuntur: In qua sententia est Gonzalez in 2. tit. 2. cap. 19. n. 5. Quare potest iudex laicus in causa cognoscere; maxime si causa fuerit introducta ante Clericatum.

At vera sententia est cum Diana coord. d. tom. 9. resol. 80. & 106. Pignatell. tom. 6. consuls. 17. Paucuc. tom. 1. de Immunit. quòd iudex laicus non potest procedere adversus d. Clericum: Quia per Clericatum incorporatur Collegio Clericorum. Qui absolute à foro laico eximuntur, cap. Nullus hoc tit. Nec in nostra potestate est privilegium restringere, & coarctare ad delicta commissa post, & non ante Clericatum, dum Canon absolute loquitur.

Celsat autem objectum de fraude, quia ut ait Bellamer. alleg. à Fagnan. n. 1. ad c. Magnus, de obligat. ad variocinia n. 28. propter fraudem, non à laico; sed ab Iudice Ecclesiastico esset puniendus. Ad quem spectat cognoscere, an illa intervenerit, ut ex S. Congr. Conc. 2. Februarii 1607. apud allegat. Fagnan. Et Sac. Congr. Immunit. 10. Septembris 1627. in Reatina, censuit; Quòd Clericus post dimissionem habitus resumens illum in fraudem, gaudet privilegio fori quoad personam, non quoad bona. Adcò ut possit ju-

dex laicus procedere contra ipsius bona; ut ex dict. Decreto Sac. Congreg. Conc. sed non quæcumque bona, sed ea dumtaxat, quæ propter delictum commissum fuissent ipso jure confiscata, per Engel. Colleg. jur. Can. lib. 2. tit. 2. §. 6. à n. 53. Sed quoad personam non potest se ingerere, ut ex ead. S. C. Immunit. quæ 7. Decembris 1632. censuit: Clericus effectus post delictum commissum, non puniatur quoad personam, nisi à Iudice Ecclesiastico.

Nec Episcopus in materia Immunit. potest allegari suspectus, Sac. Congr. Immunitatis in Ostunen. 20. Martii 1630.

Advertenda item sunt Decreta, quæ subnectimus.

Clericus prima censura à die, quo fuit ordinatus, per septem annos continuos non incessit in habitum, & censura; imò intra dictum tempus exercuit officium iudicis; commisso delicto, fuit à iudice laico inquisitus, citatus, & domi sistere iussus, sed arrepta fuga, reassumpitque habitum, cepit Ecclesie servire, Pro sua directione supplicat Episcopus Nicien. declarari non debet illi non esse a

I. An isto Clericus gaudeat privilegio fori?

II. An Episcopus possit iudici laico, fundamētis se super notorietate, ac reassumptione habitus in fraudem, inhibere, ne procedat, nec quoad personam, nec quoad bona, donec ipse cognoscat, an gaudere debeat?

III. An saltem id possit visis litteris primæ censura?

IV. An contra iudicem laicum nihilominus non desistentem possit procedere ad censuras?

V. An possit Episcopus hanc causam sibi vindicare?

VI. An debeat?

Die 30. Maji 1676. Sac. Congr. Conc. respondit, ad omnia affirmativè. Et concordant antiqua Decreta emanata 10. Decembris 1599. & in Papien. 23. Maji 1626.

Quòd si in reassumptione habitus adsit fraus, quàm ex dictis Iudex Ecclesiasticus inspicere debet, tunc iudex laicus poterit prosequi causam, & processum quoad bona, seu compositionem Clerici, non autem quoad personam. Sac. Congr. Immunit. in Teatina 10. Septembris 1610. Et recentior in Sabinen. contra Clericum conjugatum, in qua casus sic exponebatur: Nicolaus Pedochia Clericus conjugatus non servans

annis requisita Concilii, sed salus miles, armis, & aliis operibus militaribus, arma tractare solitus, non tamen in bello, conventus fuit in Curia seculari pro emendatione damni dati ab ejus animalibus, mediante mandato contra ejus bona; non vero contra personam; reus conventus post motum iudicium, habitum, & confusam reassumpsit, ac militiam dimisit; unde contingit dubitari, an dictus Clericus, dimissa militia, & reassumpto habitu, gaudere debeat privilegio fori? Die 30. Mart. 1686. Sac. Congr. Conc. respondit: Negativè, in casu, de quo agitur, Monac. part. 2. for. ad for. 4. n. 17. & 18. tit. 15.

20 Quæritur. An iudex laicus possit procedere contra concubinam Clerici pro crimine cum isto commisso?

Resp. Negativè, cap. Si quisquam, de cohabit. Cleric. & Mulier. ibi, Fœmina vero canonice iudicentur. Causa enim concubinae ratione criminis est individua inter concubinam, & Clericum. Quapropter contra ipsam non potest processus instrui, quin tangatur persona Clerici, qui à potestate laica est exemptus. Atque ita ratione individuitatis, & connexionis causæ, concubina forum Clerici sortitur, censeturque de foro Ecclesiastico; quia cum persona Ecclesiastica deliquit. Etenim non privilegiatus in materia individua concurret cum privilegiato, Gloss. ad cap. unic. de iurepatr. in 6. ver. Ecclesiasticus. Unde si iudex laicus processum fabricaret contra mulierem in causa copulæ cum Clerico, individuando, & tangendo personam Clerici, ligaretur ipso iure excommunicatione, Can. 19. Bull. Cana, quæ fertur in Iudices in causis criminalibus processando personas Ecclesiasticas, Fagnan. in 2. ad cap. nullus, de for. comp. n. 32.

Pro delictis vero carnis ab eadem concubina cum laicis commissis, & in causis civilibus prophanis, cum sint mixti fori, potest fœmina conveniri etiam coram iudice laico; nam non debet ex delicto commodum reportare; sed attenditur præventio ibid. Fagnan. n. 27.

21 Quæritur. An Clerici portantes arma contra bannimenta laicorum possint eis ab executonibus curiæ laicæ spoliari?

Negativè adversus Bobadillam, Covarruv. Gomez. alioque apud Diana coord. tom. 9. tract. 2. resol. 116. 117. & 118. Spe-

rellus dec. 12. n. 60. & dec. 124. n. 8. Nam Clerici sunt extra jurisdictionem iudicis laici. Quatenus vero spoliarentur, Birruarii censuram Canonis, Si quis suadentes, 18. q. 4. incurrerent, quia spoliatio quamdam violentiam importat, Sperellus allegatis Genuesi, & aliis cit. dec. 124. Et licet sit iure Canonico Clericis prohibitum arma portare, tamen non spectat ad iudicem laicum eos punire, sed competentem ipsorum Superiori relinquendum est iudicium, & animadversio ibid.

Quod in terminis videtur resolutum à Sac. Congr. Conc. 3. Februarii 1635. in Turritana ut sequitur: In hoc, ubi adest abusus inter Clericos deferendi Arma, & Episcopus non habet familiam armatam, debet publicare edictum, ne Clericiulares, vel Regulares arma ferant, & si parere detulerint, & ubi necessitas exposcit, Ministris Curia secularis facultatem tribuere Clericos contra prohibitionem arma deferentes capiendi, etiam quoad Regulares, si ibi ita notoriè defecerint, & delinquant extra claustra, ut populo scandalo sint, ac in aliis casibus in iure, & Constitutionibus Apostolicis expressis, ita tamen ut ea, qua docet, decencia capiantur, & recto tramite ad carceres Curia Ecclesiastica ducantur, Monacell. cit. form. 8. num. 4.

22 Cum à Sac. Congr. Immunit. nonnullæ resolutiones per modum legis generalis emanaverint, quarum vigore plures alii casus in materia privilegii fori decidi possunt, eas hic subnectimus, ut infra.

Eugubina. Sac. Congr. super Immunitate Ecclesiastica, & controversiis jurisdictionalibus, ad consulendum controversiis, quæ sæpè sapius oriuntur in admissione Clericorum, & etiam laicorum privilegiorum ad consilia Communitarum, necnon ad exercitium munerum publicorum, decrevit,

I. Quod privilegiati gaudentes privilegio fori Ecclesiastici, & petentes admitti inter Consiliarios, admittantur, ita tamen, ut quoad pertinentia ad Consiliarium tantum non gaudeant privilegio fori Ecclesiastici.

II. Quod privilegiati prædicti jam admissi inter Consiliarios renuentes intervenire Consiliis, quatenus non fuerint legitime impediti, subiciantur multis eisdem pecuniariis, quibus subjacent alii laici non pri-

privilegiati; & eandem multas exequi possit iudex laicus, dummodo ipsi privilegiati aliu non renuncient absque reintegrationis in perpetuum loco, quem habent in consilio, ita ut amplius non possint admitti.

III. Quod iidem privilegiati habentes locum in Consilio, possint etiam renuentes cogi à Superiore laico suscipere munera Camerarii, Depositarii, Grasserii, Abundantiarii, & similia officia Communitativa, eadem forma, & pœna, quibus cogi possunt laici non privilegiati; dummodo ipsi privilegiati aliu non renuncient in perpetuum absque spe reintegrationis loco, quem habent in consilio, ita tamen, ut amplius non possint admitti.

IV. Quod iidem privilegiati suscipientes præfata munera, non gaudeant privilegio fori quoad pertinentia tantum ad præfata munera ab ipsis suscepta; & contra eosdem procedi possit in omnibus casibus, etiam expleto officio.

V. Quod Clerici conjugati, qui sunt de numero consiliariorum, non incedentes notorie in habitum, & tonsura, quatenus renuant intervenire Consiliis, vel suscipere munera Camerarii, Depositarii, Grasserii, Abundantiarii, & similia officia Communitativa possint multari per Superiorem laicum eisdem multis pecuniariis: quibus sunt subiecti alii laici; & in casu quo iidem Clerici conjugati; postquam renuerint, reassumpserint habitum, talis reassumptio nihil eisdem suffragetur pro evicanda præfata multa.

VI. Quoad alios Clericos, tam calibres, quam conjugatos, habentes requisita c. unic. de Cleric. conjug. in 6. etiam admissos inter Consiliarios, si legitime non impediti renuerint interesse Consiliis, Episcopi, alique Superiores Ecclesiastici procedant ad omnem requisitionem, etiam extrajudicalem Superioris laici, vel Magistratus contra eosdem ad multas pecuniarias ab ipsis arbitrandas; dummodo non sint minores illis quibus subiecti sunt Consiliarii seculares, & pœna applicetur locis piis.

Episcopi procedant similiter contra eosdem Clericos casu, quod deliquerint in materiis pertinentibus ad Consilium. Roma hac die 27. Julii 1706 Monacell. in addit. append. form. part. 2. in fin.

Dubitari solet, an Ecclesiastici teneantur ad observantiam legum laicalium?

23 Certum est eos talibus legibus quoad

vim coercitivam, vel coactivam non ligari; nam quantum est ex vi ipsarum legum poenis cogi ad observantiam non possunt; tum quia coactio Clerici est jurisdictionis merè spiritualis; quæ non cadit in laicos.

At difficultas est, an teneantur quoad vim directivam? Affirmant aliqui, & ex eo probant, quod cum Ecclesiastici sint pars Reipublicæ, tenentur se eidem conformare in legum observantia, ne pars aberraret à toto, quod turpe est, ut ipsamet ratio naturalis dicat.

24 Verum hoc non concludit; nam etiam impotentes, amentes, & pueri sunt membra Communitatis, & tamen jure naturali, & positivo eximuntur à legum civilium observantia, adeoque & Ecclesiastici; potiorique jure, cum isti sint extra jurisdictionem legislatoris. Quinimò quantum ad observantiam legum laicalium (à quibus jure divino eximuntur) non considerantur uti pars, Reipublicæ ut optimè Petra com. tom. 2. ad Const. 1. Honorii III. sess. 1. n. 32.

Idem ea sententia relictæ, dicimus cum eodem, & Sperello dec. 13. apud quos plures, Leges laicales nec quoad vim directivam comprehendere Ecclesiasticos. Quoniam deficiente potestate, & jurisdictione, effectus legis claudicat. Jurisdictio autem non est in laicis quoad Ecclesiasticos, ut sæpè diximus. Tum quia directio Ecclesiasticorum ad suos Prælatos pertinet, t. Si Imperator, 46. dist.

25 Verum, ut singulis aprentur responsa, præmittendum est, quod laici aliquando edicta, & bannimenta promulgant, per quæ prohibent, vel præscribunt nonnulla quæ nec jure divino, vel naturalis, aut Ecclesiastico prohibentur, sed de se sunt indifferencia, quamvis ipsi aliquam rationem boni communis in eis considerent: ut est prohibitio nocturnæ vagationis absque lumine; præscriptio pragmaticæ moderando sumptus, victus, ac vestitus, & similia.

26 Sæpè verò per edicta prohibent, vel præcipiunt, quæ publicam utilitatem respiciunt, ut est prohibitio asportationis frumenti, monetarum, equorum, &c. extra Regnum, aut mandatum de exponendo in platea frumentum venale, aut præscriptio modi observandi in contractibus venditionis, translationis domini, & similibus.

27 Ali-

27 Aliquando verò prohibent, vel mandant, quæ sunt ab jure naturali, Divino, vel Ecclesiastico prohibita, & præscripta, vel eis conformia; pro ut est, statuere debitorum solutionem, imponere abstermentiam à fraudibus, & cætera hujusmodi.

Cum edicta versantur circa actiones primi generis, extra controversiam est, non posse Ecclesiasticos directivè obligare. Etenim obligatio directiva in casu oriri non potest, nec à lege naturali, Divina, vel Canonica; nam ut dictum est, actiones sunt de se indifferentes, nec ab illis prohibentur; neque esse potest à lege positiva civili, utpotè lata à non habente jurisdictionem in Ecclesiasticos.

Pariter si sermo sit de edictis secundi generis, sunt item Ecclesiastici extra sphaeram jurisdictionis etiam directivæ potestatis laicæ, quod opus non est repetere.

Idem dicitur quoad ordinationes, & edicta tertii generis, quia ex defectu jurisdictionis nequeunt Ecclesiasticos dirigere. Cæterum, quia enunciata ordinationes sunt conformes juri naturali, & Divino, ab istis diriguntur; adeo ut peccent mortaliter contraveniendo, sed non ex vi edicti Principis, sed quatenus materia, de qua disponunt, continetur sub obligatione, vel juris naturalis vel Divini, aut Ecclesiastici.

28 Et hinc patet sæpè Ecclesiasticos teneri ad observantiam eorum, quæ leges civiles præfinit, sed non ex vi legum civilium, sed aliunde. Explico: Princeps suo statuto taxat justum pretium pro frumento, vino, oleo, &c. valorem monetæ præfigit, &c. utique ex defectu jurisdictionis statutum Ecclesiasticos non comprehendit, ut apud cit. Sperellum n. 10. Sordus, Vivianus, & Oldradus; atque ita ex vi dictæ legis præcisè non tenentur ad taxam statutam frumentum vendere, sed ex vi rationis naturalis, dictantis res nostras vendendas iusto esse pretio, & in commerciis esse æqualitatem servandam; idè pretium taxatum nequeunt alterare; quod quidem supponitur esse justum; cujus justitia dignoscitur, vel ex communi omnium consensu, vel ex legis, aut statuti declaratione, & per accidens est, quod in casu notitia ex statuto Principis habeatur. Quare vendentes ultra justum pretium à statuto taxatum, mortaliter peccant, quia faciunt contra rationem naturalem; tenentur-

que ad restitutionem, quia operantur contra justitiam *ibid.* doctissimus Sperellus.

19 Pariter tempore caritatis, & penuriæ tenentur Ecclesiastici abstinere ab extractione frumenti (quæ propter necessitatem evadit actio tertii generis) non quidem vi edicti Magistratus laici, sed vi rationis naturalis, & debito charitatis, quæ ut pars Reipublicæ tenentur ad ea observanda, quæ ad conservandam Rempubicam sunt necessaria.

30 Cæterum ad evitanda peccata, & consulendum bono communi, ex testimonio Sperelli *cit. n. 41.* solent Episcopi tempore caritatis, vel alterius necessitatis coadjuvare suis edictis Principum sæcularium proclamata, non ipsa confirmando, sed consimile edictum quoad subditos publicando. Quod ait esse de mente S. Congreg. Episcop. quæ pluribus Ordinariis rescripsit, ut quoad annonam, extractionem frumenti, ordinationes servandas tempore pestis, & similes respicientes bonum publicum, debent Episcopi se conformare provisionibus laicalibus faciendo similes ordinationes, quas postea à Clericis servari curent. Pro ut Nuncio Neapolitano fuit responsum 3. Septembris 1592. 23. Augusti 1593. ac Episcopo Parmen. 14. Octobris 1599. & aliàs declaravit Sac. Congreg. Immunit. in *Tarentina* 12. Decembris 1651. in *Forolivien.* 14. Decembris 1655. apud Monacell. *cit. par. 2. form. 4. tit. 25. n. 14.*

31 Unde non tenentur contribuere pro taxa imposta ad sustentationem Medici & Chirurgi, quamvis utantur illorum opera, Sac. Congreg. Immunit. in *Ariminen.* 4. Maji 1790. nec pro refectione Pontium, Fontium, & Murorum. In casu verò aliquo extraordinario, & subsidiario, hoc est, quando bursa laicorum non sufficit, & opera communia etiam Clericis, aliter manuteneri, & refici non possunt, nisi per contributionem Clericorum, tunc tenentur Clerici contribuere; sed recurrentibus requisitis in *cap. Non minus*, & *cap. Adversus*, de *immunit.* ut dixi c. 33. Nec sufficit solus consensus Clericorum, & quod vellent spontè onus subire, & immunitati renunciare.

Sed est necessarius assensus Apostolicus; nam Clerici non possunt renunciare privilegio exemptionis ab oneribus laicalibus, toto Ordini Clericali jure Divino, Ca-

nonico, & Cafareo concessio, ut DD. concordant apud Monacell. *form. part. 2. form. 4. n. 13. tit. 15.* & Sac. Congr. Immunit. in Januan. 10. Februarii 1627. & dixi c. 8. n. 16.

32 Quod si dicatur, Ecclesiasticos participare de utilitatibus publicis, quæ ex contributionibus, & vestigalibus super inductis eveniunt; atque ita & ad onera teneri;

R. Onera, & commoditates inter Ecclesiasticos, & Laicos compensari; nam laici participant de ministeriis spiritualibus per Ecclesiasticos exhibitis, quorum onera ipsi non sentiunt. Ergo ne Ecclesiastici duplici onere graventur, & non sint deterioris conditionis, non debent onera laicorum subire, ac ministerio, & onere spirituali, & corporali gravari, Gonzalez in 3. tit. 49. c. 4. n. 12. Vide d. cap. 8. n. 7.

33 At petitur. An teneantur ad poenam à Principe, vel Communitate iis taxatam, quorum animalia pascua aliorum damnificant, si à custodibus suorum animalium damna fuerint illata?

Resp. negativè; sed tenentur dumtaxat ad æstimationem damni. Sac. Congr. Immun. in Firmana 9. Octobr. in Assisen. 13. Novembr. in Anagnina 4. Decembr. 1629. Monac. form. 4. n. 10. Quatenus verò in lege nominatæ fuissent etiam personæ Ecclesiasticæ, lex esset contra Ecclesiasticam immunitatem.

Cæterum si adesset dictum Episcopi, quo etiam Ecclesiastici pro damnis datis, quamvis non studiosis, sed casualibus, mulstandi essent ad formam litterarum ejusdem Ordinarii, vide *sup. cap. 8. n. 7.*

34 Privilegio fori præter Clericos, etiam primæ consuræ, & Regulares utriusque sexus, protegentur equites, vulgò dicti; *di Malta*, Tertiarii, & Oblati viventes cum Claustralibus. Mulieres de Tertio Ordine habentes qualitates, pro ut infra cap. 52. Eremitæ, qui receperunt habitum à legitimo Superiore, & sub obedientia Episcopi inserviunt alicui Ecclesiæ. Famuli, & familiares DD. Cardinalium, Episcoporum, & Inquisitorum, Coloni Mensæ Episcopalis, Officiales Curie Episcopalis. Notarius, Cancellarius, Executores, Custodes carcerum ejusdem Curie, alique: quos plenè recenset Bagnan. in 2. c. Nullus hoc tit. Antonell. de reg. Eccl. lib. 4. cap. 1. & 2.

35 Videri potest etiam Sperellus dec. 2.

n. 119. & seqq. ubi plenissimè probat, Equites Calatravæ, Alcantaræ, S. Stephani, S. Lazari, & Militiæ Christi gaudere privilegio fori, tum in civilibus, tum in criminalibus, nec posse conveniri coram iudice laico. Et favore Equitum Militiæ Christi à n. 120. refert resolutionem Sac. Congr. Immun. in una Mantuana 25. Septemb. 1627.

CAPUT XXIII.

Officialis quoad habitum Regularem.

SUMMARYUM.

- 1 Non habitus, sed professio facit Monachum.
- 2 Inhibetur laicis deferre habitum Ord. S. Francisci.
- 3 Possunt deferentes illum Ord. Predicator. per censuras compelli ad deponendum.
- 4 Pueri habitum Religiosum debent, expleto sexto ætatis anno, deponere.
- 5 Volentibus sepeliri cum habitu Ord. Predicator. vel Min. non conceditur iis, nisi per Superiores.
- 6 Eligentes cum eo sepeliri possunt libera sibi eligere sepulturam, etiam in aliis Ecclesiis.
- 7 Prohibentur disputationes super vera forma habitus S. Francisci.
- 8 Interdicuntur libri omnes tractantes de vera successione filiorum S. Francisci, & vera forma caputii.
- 9 Et inscriptiones omnes Imaginum Sanctorum Francisci, & Antonii, in quibus dicitur, forma, habitus, &c.
- 10 Et Imagines S. Augustini, & Nicolai de Tolentino depictæ à Discalcentis in eorum habitu.
- 11 Prasinitur tempus pro illis, qui habitum Tertiariorum receperunt, cum Claustralibus habitant, & poena in Superiores transgressores, usque ad n. 13.

1 **L**icet non habitus, sed professio Regularis Monachum faciat, c. Ex parte, de Regularibus; & proinde, tametsi Regulares non sint laici, qui non emissâ professione, deferunt habitum proprium Religionis à Sancta Sede approbatæ,

ex, nihilominus, quia ex ejusmodi delatione saepe otiri possunt in populo scandala, & in dedecus Religionis id cedere solet, id à Sancta Sede legitur prohibitum. Innocentius IV. apud Sorbo *ver. Habitus Fratrum*, inhibuit, ut nullus sine speciali licentia Sedis Apostolicæ præsumeret deferre habitum Fratrum Minorum, aut ita consimilem, quod propterea Frater ejusdem Ordinis credi posset; idem mandavit Clemens IV. *Const. 3. Bullar. rom. 1.* & locorum dioecesanis commisit, posse censura Ecclesiastica contrascentes ad deponendum compellere.

Hinc sub an. 1686. preces exhibuere Innoc. XI. Procuratores Generales Ordinis Min. de Observ. Reform. & Capuccin. ut disposita per Greg. IX. *Constit. Regularum vitam*, & Urban. VIII. *Constit. cum sicut 9.* Octobris 1638. ea de re editis, realiter obtinerent effectum; & quatenus opus esset, præfatorum litteras renovaret cum expressa declaratione, quod nulli, etiam Eremitis, extra Ord. sine Superiorum consensu, habitus Franciscanus, etiam sine capuccio, & cum isto, nec de eorumdem licentia, concedi posset; quas cum Innocentius Sacri. Congreg. Episcoporum, & Regularium remisisset, ipsa hujus tenoris decretum edidit.

Sacri. Congr. &c. *Stante remissione libelli per ss. D. N. salm, & attentis narratis, censuris injungendum, pro no presentis Decreti tenore injungit Ordinarii locorum, ut supradictas Constitutiones Apostolicas, juxta earum tenorem, executioni demandent.* Roma 21. Martii 1686. *regist. 26. Cismontan. n. 384. Directorum trium Ord. an. 6. n. 1.*

Habitum quoque Ord. Prædicatorum deferre est distinctè prohibitum à Gregorio XI. *Constit. Virtute 7. ibid.* pro ut infra: *Inhibemus etiam, ne nulli, siue sit in Religione Ordine, siue extra Ordinem constitutus, habitum vestrum, nec ita consimilem, quod propter eum Frater Prædicator credi posset, deferre liceat; absque mandato Sedis Apostolicæ speciali; & ne dicta inhibicio majorem consequatur effectum, statuimus, ut hi, qui habitum vestrum, aut sibi similem prædicto modo deferre præsumpserint, ad deponendum ipsum per dioecanos locorum (cum à vobis requisiti fuerint) mentione præmissa, per censuram* *Offic. Cur. Eccl.*

Ecclesiasticam, appellatione postposita compellantur.

4 Pueris quoque, sexto suæ ætatis anno expleto, non licet, neve possunt ex devotionis habitum Religiosum deferre, pro ut sub die 10. Januarii 1627. fuit rescriptum Neapoli Card. Boncompagni, apud Lant. *theatr. ver. Habitus n. 1.*

Quemadmodum verò non Regularibus habitu regulari vestiri sub enunciatis poenis prohibetur, sic Regularibus personis est distinctè vetitum habitum propriæ Religionis dimittere, *ut periculosa, ne Cler. vel. Mon. in 6. ibi: Ut Relig. vagandi materia subrahatur, distinctius inhibemus, ne de cetero aliquis quancumque Relig. tacite, vel expresse professus, in scholis vel alibi temerè habitum Relig. sua dimittat, & infra: Si quis autem horum temerarius violator exciseris, excommunicationis incurras sententiam ipso facto, vide cap. 1. n. 22.*

5 Volentibus sepeliri in habitu Frat. Ord. Prædicatorum, vel Minorum, non nisi per Superiorem Prælaturam domorum ipsorum Ordinum, vel Priorem, aut Guardianum respectivè, vel cui illi duxerint committendum dumtaxat, & non per alium quavis auctoritate, vel prælatione fulgentem, statuit Sixtus IV. *Constit. Sacri 19. ibid.* exhibendum esse. Per quæ concluditur, exclusivè quorumcumque Prælatorum extra Ordinem, qui prohibere non possunt, quin cadavera sic induta, liberè, & nullo superimposito pallio ad sepulturam deferantur; & in contrarium, etiam sub censuris, editas prohibitiones ipse Sixtus modificat.

6 Eligentes autem sic sepeliri, non debent in Ecclesiis præfatorum Ordinum de necessitate tumulari, sed ubi sepulturam elegerint: pro ut id eorum relinquitur arbitrio, juxta disposita à Leone X. *Constit. Dm. enera 22. ibid.* Volentes quoque sepeliri in habitu eorumdem Fratrum in claustro novæ degentes, sed in propriis domibus cohabitantes, in eorum ultima voluntate sepulturam sibi liberè eligere possint.

7 Quia cum fidelium scandalo, & contra fraternæ charitatis mandatum, qua decet ejusdem Patris Filios se mutuo diligere, instituebantur quæstiones à PP. Conventualibus, & Capuccinis, ac disputationi committebatur examen de vera forma habitus Ordinis Seraphici; ideo

Urbanus VIII. die 14. Decembris 1630. mandavit eisdem sub excommunicationis poena ipso facto incurrenda; nec non privationis vocis activa, & passiva, aliisque etiam corporalibus arbitrio Sanctitatis Suae poenis ne audeant de cetero voces, vel scribere, de huiusmodi materia tractare, donec ab eadem Sanctitate Suae aliter fuerit ordinatum Jo. Ant. Thomasius S. Roman. & Universi Inquis. Notarius. Lant. ver. Habitus n. III. VII.

Super quo deinde ad verè, & cum effectu eradicanda controversiarum semina hæc Alexander VII. mandavit edi decreta, & in Indice librorum prohibitorum apponi.

8 Primò. Libri omnes impressi, & qui, incensurata Sacra Congregatione, imprimuntur, tractantes controversiam de vera, & non interrupta successione filiorum S. Francisci, & de vera forma capucii ejusdem, prohibentur sub poenis in Indice librorum prohibitorum contentis. Die 20. Junii 1658.

9 Secundò. Inscriptiones omnes Imaginum SS. Francisci, & Antonii de Padua in quibus dicitur, formam habitus, qua depicti sunt, esse eandem, quam ipsi usi fuerunt; vel in quibus asseritur, in hoc, vel illo Ordine S. Francisci esse veram legitimam, & non interruptam ejusdem Sancti Patris in Filios successione inherentes decreto aliis edito die 20. Junii 1658. prohibentur. Romæ 10. Novembris 1663.

10 Suspenduntur quoque, & prohibentur Imagines Sancti Augustini, Sancti Nicolai de Tolentino, & aliorum Sanctorum ejusdem Ordinis impressæ, & depictæ à Fratribus Discalceatis Augustinianis in eorundem habitu, pro ut in decreto Sac. Rit. Congregat. edito die 19. Decembris 1637. quod ab Urbano VIII. approbatur, & confirmatur Constit. Exponi nobis, in 240. Bull. tom. 5.

11 Super admissione ad habitum, ejusdemque concessione Tertiariis cum Claustralibus habitantibus, servari debet Decretum Congregationis super statu Regularium, quam fecit Innocentius XII. sub die 4. Augusti 1698. Constit. Dilectum, & extinxit, & suppressit singulas tamen facultates, eidem quomodocumque à Predecessoribus concessas, illis exceptis, quas Congregationi super disciplina Regulari,

præfatis litteris instituta, impertitus est, in Congregationem Episcoporum, & Regularium transtulit, ex speciali mandato sanct. memor. Clementis X. sub die 16. Maji 1675. ea de re editum, tenoris, qui sequitur.

Es. se decretis Sacra Congregationis super statu Regularium de mandato Summorum Pontificum Innocentii X. & Alexandri VII. jam pridem editis pro Novitiis recipiendis, statutum sit, ut omnes, qui ad habitum probationis se recipi postulaverint, diligenter examinentur, & pro vera secretæ approbentur, quotquot idonei reperti fuerint, ætate, aliisq. requisitis ad præscriptum Apostolicarum Constitutionum, & Statutorum Ordinis, nec quæpiant, & discant habitus ad huiusmodi habitum suscipiendum, ut Clerici, nisi annum ætatis sue decimum quintum, neque ut Conversi, nisi annum vigesimum expleverint, nihilominus in pluribus Religionibus Italia, & Insularum adjacentium, aliquibus ab hinc annis introductum est, ut recipiantur adolescentiæ laici, non quidem pro Conversis, ut annum probationis incipiant, & finito tempore Novitatus admittantur ad Professionem, sed pro Tertiariis, vel Oblatis seu Donatis, eisque tradatur habitus, ut vocant sine capucio; illis dari consuevit, ut sic inserviant alicui Religioso particularim, aut pluribus, vel omnibus communiter, & multoties pueri, & adolescentuli recipiantur in Monasteriis, non ut Novitii, sed ut hospites, seu postulantes se recipi pro Clericis ad habitum probationis, & parva veste induti, plures menses, quinimo & annos, sic detinentur intra Claustra, donec compleverint annum ætatis decimum quintum, Clerici ut supra præscriptum ad annum Novitatus inchoandum, idque præceperunt, ut interea fiat experimentum de ipsorum indole, & aptitudine ad Religionem, & aliquando etiam in eadem veste iidem pueri, & adolescentuli admittantur in Novitiatus, & cum Novitiis degant, ad hoc ut eorum voces pueriles in Choro cum vocibus Professorum misceantur, dum divina peraguntur officia.

12 Quoniam verò secundum Canonicas sanctiones, & juris regulas, cum quod una via prohibetur alicui, & ad id alia non debeat admitti, & memorati abusus irrepserint in fraudem legis, & elusionem Decretorum ac supra editorum, in Religionum dispensandum, ac non

ac non sine multorum admiratione, & scandalis; idcirco eadem Sac. Congreg. ut in dies crescat in Ecclesia Dei Sacrarum Religionum splendor, & veneratio, ex speciali mandato Sac. S. D. N. D. Clementis Divina Providentia Papa X. hoc presentis Decreto, in virtute S. Obedientia precipit omnibus, & singulis Superioribus Generalibus, Provincialibus, & Localibus, quocumque nomine, ac titulo appellatis, quorumcumque Ordin. & Congr. tam Mendicantium, quam non Mendicantium, ut de cetero neminem pro Tertiariis, vel Oblatis, seu donatis, aut commissis, vel servientibus, nec pro hospitibus, seu postulantiis, vel cantoribus, aut alio quocumque nomine nuncupatis, aut quovis pretexto, vel causa, aut quavis colore, recipiant, seu admittant ad habitum intra Clausura, nisi vigesimum aetatis suae annum expleverint; omnesque sic receptos, seu admissos (sic. sanctorum exceptis, qui completa aetate annorum quindecim pro Clericis, seu Choristis in habitu Novitiorum annum probationis agunt a Monasteriis, seu Domibus Regularibus omnino amoveant, & ejiciant infra terminum duorum mensium, & inchoandum a die intimationis presentis Decreti, faciende Procuratoribus eorundem Ordinum, & Congregationum in Romana Curia existentibus.

13 Quod si praedicti Superiores presenti Decreto per omnia non paruerint, aut in aliqua pars contraveniant, peram privationis dignitatum, & officiorum, qua tunc temporis obtinebunt, ac perpetua inhabilitatis ad illa, vel alia imposterum obtinenda, vocisque activa, & passiva ipso facto, absque alia declaratione incurrant, non obstantibus quoad omnia superscripta, privilegiis, indulgentiis, & consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Roma die 16. Maji 1675.

C A P U T XXIV.

Officialis quoad Immunitatem Ecclesiasticam, & Monasteriorum.

S U M M A R I U M.

1 Immunitas Ecclesiastica quid sit.

2 Ex Gregoriana nonnullis immunitas non suffragatur.

3 Judicium, an crimen sit de exceptis, spectat ad Episcopum.

4 Publici latrones immunitate non gaudent.

5 Nec depopulatores agrorum.

6 Nec occidentes, vel mutilantes in Ecclesiis, vel Cemeteriis.

7 An gaudeat occidens, vel mutilans in Sacristia?

8 Occidens, vel mutilans in Monasterio, gaudet immunitate in Ecclesia.

9 Mandans committi homicidium in Ecclesia, non privatur immunitate.

10 Ex Ecclesia occidens existentem extra ipsam, non privatur immunitate.

11 Committens homicidium spe immunitatis, hac non privatur.

12 Proditorie occidens, immunitate spoliatur.

13 Immunitate non gaudent assassini; & qui isti sint?

14 Neque haeretici.

15 Immunitas defendit Judaeos, Gentiles, & censura ligatos, & alia plura.

16 Rei laici majestatis ab immunitate non protegentur.

17 Gregoriana ligat etiam Judices Ecclesiasticos quoad Clericos.

18 Religiosi in propriis Monasteriis delinquentes ad correctionem in eis puniri possunt.

19 Religiosus ad correctionem potest extrahi ex Ecclesia sui Convventus.

20 Extrahus a loco immuni eidem restituentus est.

21 Non potest Episcopus licentiam dare, ne quis examineur in loco immuni; ubi de recognitione corporum vulneratorum.

22 Violans immunitatem, incurrit ipso facto excommunicationem reservatam Sedi Apostolicae.

23 Formula tirandi violatores immunitatis Ecclesiasticae.

24 Appellatio non suspendit effectum excommunicationis jam incursum; nec impedit illius declarationem.

25 Non gaudet immunitate platea Cathedralis, & alia.

26 Quid de Grangiis Regularium? ad 27.

1 Immunitas hic idem sonat, ac privilegium, quod habent fidelium Ecclesiarum, & loca pia, ut sint loca refugii, ad

ea confugientibus, ita quod, tamen reus malefactor, *Quantumque gravia maleficia perpetraverit, non est violenter ab Ecclesia extrahendus, nec inde damnari debet ad mortem, vel ad penam, sed Rectores Ecclesiarum sibi obtinere debent membrum, & vitam, ut textualiter habetur, cap. Inter alia, de Immunit. Eccles.*

2 Ubi quædam crimina excipiuntur pro quibus, etiam si ad ea malefactores confugiant, immunitas non suffragatur; pro ut in terminis decrevit Gregor. XIV. Const. Cum aliis, la 7. Bullar. tom. 2. videlicet. I. Si fuerint publici latrones, viarumque grassatores, qui itinera frequentata, vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur. II. Ac depopulatores agrorum. III. Quive homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, eorumque Cæmeteriis committere non verentur. IV. Aut qui proditoriè proximum suum occiderint. V. Assassini. VI. Aut hæreses rei. VII. Aut rei læsa majestatis in personam ipsius Principis.

3 Cæterum judicium, an quis verè crimina hic adnotata commiserit, spectat ad Episcopum, ut ibi textus; hæc potest Curia secularis delinquentes ab Ecclesiis, Monasteriis, locisque sacris, in ullo ex casibus supradictis, sine expressa licentia Episcopi, vel ejus Officialis, & interventu personæ Ecclesiasticæ; ab eo auctoritatem habentis, extrahere, incarcerare, vel captivare. In casu verò, quod concurrente Episcopi licentia, ut suprà, delinquens extraheretur, ad carceres Curie Ecclesiasticæ esset reponendus; nec consignandus Curie seculari, nisi postquam Episcopus pronunciaverit constare de crimine in Gregoriana excepto. Neque sufficiunt indicia, & præsumptiones; sed veris, & concludentibus probationibus agendum est. Nam ubi agitur de præjudicio tertii, ut in præsentī materia, quæ contingeret lædi jus Ecclesiasticæ immunitatis, privilegium nec tolli, nec infringi potest ex præsumptivis probationibus, sed dumtaxat ex veris, & legitimis, ut dixit Sperellus dec. 101. n. 34.

Itaque Ecclesiasticæ immunitate indigunt sunt. I. Publici latrones, & viarum grassatores. Verum, ut excludantur, satis non est, eos semel, vel bis crimen commississe; sed oportet, sæpius tanti sec-

leris reatum patrasse, ut per Sperellum dec. 103. n. 27. Et ita decrevit Sac. Congr. in una Januensi 16. Jun. 1625. & in una Beneventana 8. Jun. 1633. apud eundem. Atque in Beneventana 20. Novembr. 1640. ex Panim. dec. 95. eadem Sac. Congr. respondit vicario Apostolico, ibi: *Ore. tenus insinuetur agenti ipsius Vicarii, Grassatores non privari immunitate Ecclesiastica, nisi iteratis vicibus delictum grassationis commiserint.*

Discrimen inter latrones publicos, & viarum grassatores, ponitur ab Ameno de pen. tit. 9. §. 6. ver. Latrocinium n. 3. & 4. ut publici latrones dicantur ii, *Qui violenter cum armis homines aggrediuntur, spoliant, & occidunt; grassatores verò vocentur, Qui homines in via violenter spoliant, & stratas publicas obsident, ut ex Const. Sed eos non occidunt.* Atque ita ratione homicidii discriminantur, licet in violenta spoliatio conveniant.

5 II. Depopulatores agrorum ab immunitate excluduntur, qui nimirum alienos agros diripiunt, segetes rapiunt, fructus, & vineas devastant. Cæterum non quicumque depopulator privatur sed dumtaxat nocturnus. Nam de nocturno loquitur alleg. 6. Cum inter alia. Et Gregoriana, quando agitur de favore immunitatis, jus commune non corrumpit, sed præservat.

6 III. A privilegio immunitatis non protegentur Occidentales, & mutilantes, in Ecclesiis, vel cæmeteriis, aliisque locis, quibus est concessum reos ad ipsa confugientes tueri; nec sufficit membrum debilitare, quia Constitutio mutilationem apposuit. Nec est facienda extensio ad casus in Bulla non expressos, sub quibus debilitatio non comprehenditur, quàm esse a mutilatione distinctam, nullus dubitat. Siquidem in mutilatione sequitur omnimoda membri præcisio, humanique corporis foedatio; in debilitatione verò officium dumtaxat membri tollitur. Quare mutilans is dicitur, cui manus, aliudve membrum fuit præcisum; debilitatur autem is, qui membri officio impeditur, per Sperell. dec. 59. num. 92. Et cum digitus per Abbat. in cap. Cum illorum, de sent. excomm. membrum stricto modo non sit (quia non habet officium separatum, & distinctum ab officio alterius membri; ut habet manus, pes, oculus, &c.

&c. sed est tantum officium membri idem abscindens alteri digitum in Ecclesia, immunitate non privatur.

Si dixeris, Ecclesiam non minus ex debilitatione, quam mutilatione, remanere lamsam. Utique, sed non æquè, quantum ad excludendum debilitantem à protectione immunitatis. In utroque casu reus committit sacrilegium propter injuriam, quam irrogat loco sacro; sed quia debilitas offendit Ecclesiam in casu non excepto, & ab immunitatis favore non excluso, sequitur, ut immunitate non privetur.

Gaudet immunitate, qui mutilat, vel occidit in porticu, scalis, & atrio Ecclesie, si ad Ecclesiam confugiat. Quoniam Gregorius excludit ab immunitate mutilantes, & occidentes in ipsis Ecclesiis, vel coemeteriis. Dictio autem, in, intrinsecitatem importat: Atrium verò, scale, &c. non sunt intra Ecclesiam, sed extra, Sperell. dec. 64. n. 14.

Item non privatur immunitate in Ecclesia, qui occidit in limine portæ Ecclesie, ut censuit S. C. Immunit. 16. Decemb. 1642. Pascucc. de immunit. Eccles. pag. 354. Sed distinguitur; modò non intra limen, & clausuram, quia tunc diceretur occidere in Ecclesia, Sperell. dec. cit. n. 52.

7 Item non excluditur ab immunitate in Ecclesia, qui mutilat in Sacristia; modò in ea non sit Altare ad celebrandum. Quia in casu, quòd habeat Altare, reputatur Cappella Ecclesie, unumque corpus cum ipsa constituit, & de commissis in Sacristia ita qualificata verificatur esse commissa in Ecclesia. Secus si Altari careat, quia tunc est officina, & camera, & non pars Ecclesie. Atque ita mutilans, vel occidens in hujus generis Sacristia, non dicitur mutilasse in Ecclesia. Videatur Sperellus dec. 61. n. 3. & dec. 62. n. 18. & sup. cap. 7. n. 12.

8 Item occidens, vel mutilans in Monasterio, gaudet immunitate in Ecclesia. Siquidem de Monasteriis non verificatur, quòd sint in Ecclesia, licet sint Ecclesie accessoria, & sint loca immunia. Quemadmodum discutitur de cæteris accessoriis Ecclesie, ut sunt porticus, atrium, scale, Sacristia, turre, campanile, cryptæ subterraneæ, & camera Ecclesie. Quibus omnibus concessum est immunitatis privilegium, ut communiter DD. Sperellus dec. 60. n. 14. & ibi concor-

dantes, Antonell. de Reg. Eccles. lib. 10. cap. 9. §. 1. n. 17. Ad quæ proinde delinquentes confugientes immunitate gaudent. Sed dum in illis occidunt, vel mutilant, quamvis in eis immunitate priventur, non privantur, si ad Ecclesiam confugiant.

Considerari hic debet, quòd dum agitur de conservando privilegio immunitati concessio Ecclesie ad defendendos reos à fortibus Curie, confugientes ad ipsam (cùm sit favor, & gratia) est extensio facienda ad ipsam, ejusque accessoria, secundum regul. 15. jur. in 6. Odia. Ubi verò tractatur de præjudicio immunitatis, extensio non permittitur, juxta allegat. Regulam; in poenalibus enim, & odiosis extensio non fit, ut communiter DD. Atque ita non regit instantia; non gaudet quis ob mutilationem in atrio, ergo non gaudet in Ecclesia, Sperell. cit. n. 17.

9 Queritur. An immunitatis beneficium suffragetur mandanti homicidium, vel mutilationem in Ecclesia.

R. Affirmativè cum Diana coord. tom. 9. tract. 1. resolut. 73. Nam de mandante verè, & propriè non dicitur occidere; sed alteri committere: propterea non comprehenditur sub dispositione Bullæ, quæ occidentem, & mutilantem ab immunitatis protectione excludit. Nec dubitandum de hoc est; nam S. C. Immunit. in una Raven-naten. 28. Septembris 1666. censuit mandantem homicidium proditorium gaudere immunitate: illud verò, Qui per alium facit, per seipsum facere videtur, intelligitur quoad culpam, non quoad poenam; nisi quoad hanc etiam lex expressè loquatur, ut ibi Dian.

10 An verò beneficio immunitatis privetur; qui de Ecclesia saxo, sagitta, vel pila sormentaria existentem extra Ecclesiam occidit; Negativè cum Dian. cit. resolut. 74. ad text. ipsius Constitutionis, quæ procul ab immunitate tenet occidentes, vel mutilantes in Ecclesia. In casu autem occisio non in Ecclesia, sed extra fit. Idus oritur ex Ecclesia, sed occisio extra Ecclesiam sequitur. Inchoatur occisio in Ecclesia, sed extra perficitur. In causa autem privationis immunitatis non occisionis initium, sed ejusdem consummatio attenditur; siquidem in poenalibus ex dictis extensio non fit.

Alter discurrit Diana d. ref. 74. c. eo, qui existens extra Ecclesiam, existentem in Ecclesia occidit. Sed in oppositum contra ipsum, & alios est decretum S. C. Immun. in Puteolana 24. Jun. 1661. apud Pascuccium pag. 371.

Petitur, An beneficio immunitatis privetur tam qui animo, deliberato, & ex proposito quam qui ex pura rixa ex improviso suborsa in Ecclesia occidit, vel mutilat?

Resp. negativè. S. Congr. Immunitat. in Algar. 24. Martii 1637. Monacell. part. 2. form. for. 14. n. 2. tit. 15.

11 An etiam mutilans, vel occidens propè Ecclesiam, adedque sub spe immunitatis (quia statim commissio homicidio in ea se recipit) immunitate gaudeat?

Resp. Affirmativè, neque hic est casus exceptus in Gregoriana. Tum quia committens reservatum tempore Jubilæi, sub spe consequentis absolutionis, hujus beneficio non privatur, Sperellus d. dec. 60. n. 15. Diana res. 70.

Nec obstat commune axioma, quod frustra legis auxilium invocat, qui committit in legem, per text. in cap. fin. de immun. Quia, ut loc. cit. dixit Sperellus sub n. 32. delinquens extra corpus Ecclesiæ, non peccat contra legem immunitatis Ecclesiæ datæ.

12 IV. A beneficio immunitatis excluditur, Qui proditoriè proximum suum occiderit. Quare non quodcumque homicidium, etiam ex industria factum, vim habet juxta Gregorianam excludendi à beneficio immunitatis, sed debet esse proditorium, hoc est, factum sub specie amicitie. Formalitas enim prodicionis non in eo stat, quod quis occidat inimicum etiam impotentem hic, & tunc ad præcavendum; sed ut quis eum interficiat, cui nulla ab interfec-tore erat timendi occasio, cum nec inter eos nullus intercesserit rancor, vel rixa præcesserit, & quatenus fuerit, pax, vel reconciliatio subsequuta est, ex defectu enim occasionis, & causæ præcavendi, nedum eccisus non potuit, sed nec debuit præcavere, aut divinare sui occisionem; sed potius debuit nullum malum expectare ob amicitiam ab occisore ostensam, aut præsumptam cum eo, vel speratam; & ita non sua culpa, aut negligentia, & oscitantia, sed malitia, & perfidia aggressoris ei eripitur naturalis defensio; ut in terminis Spe-

rellus dec. 185. n. 18 Atque ita, ut homicidium datur proditorium ad effectum amittendi beneficium immunitatis ad formam Gregorianæ exigitur, ut committatur non calore iræundiæ, sed colore amicitie simulatæ ex parte occisoris, & creditæ realis ex parte occisi. Inde Sac. Congr. Episcop. in Melvitanæ die 2. Augusti 1619. respondit, quod occidens inimicum à tergo cum scilopo gaudet immunitate. Quia in eo casu non occidit incautum, cum quis semper habeat causam præcavendi à suo inimico, & suspicandi sibi malum parare.

Etiam veneno sic occidens proximum suum committit homicidium proditorium, propter quod immunitate spoliatur, ut declaravit S. C. Immun. 24. Novemb. 1651. contra Religiosum Conversum, de quo Pascuc. pag. 359.

13 V. Sub protectione immunitatis non sunt Assassini. Assassinus verò dicitur, Qui pecunia recepta, vel pretio convento, Christianum non præcaventem de mandato alterius occidit, per Sperellum dec. 102. n. 8. Diana res. 87. n. 7. Qualitas diversificans assassinium à cæteris homicidii speciebus aliud non est, quam mandatum ad occidendum, mediante pecunia, vel alia re pretio æstimabili acceptum. Unde assassinium tria petit. I. Mandatum ad occidendum datum, & acceptum. II. Pretium realiter exhibitum vel ad eum finem promissum ab eo, in cujus potestate sit ipsum dare. III. Occisionem aggressi.

Cæterum, ut sicarius, vel assassinus sit immunitate privandus, oportet, ut occisio sequatur, actumque consummatum occisionis admisserit; non enim sufficit, ut id attentaverit, vel vulneraverit, & per eum non steterit, quominus mors contingerit, ut ex contextu Bullæ: Aut qui proditoriè proximum suum occiderint, aut assassini. Hæc namque verba, aut Assassini, intelligenda sunt, retento eodem sensu cum prioribus, & cum eadem qualitate homicidii. Sed per Gregorianam fuit declaratum, proditores nonnisi morte secuta privari immunitate; ergo idem dicendum de Assassinis.

Nota, non deesse, qui assassinum appellant eum quoque, qui pretio mediante aliquem occidi mandat; sed contra text. in c. de homicid. in 6. ubi litera tamquam de distinctis loquitur de assassinis, & mandantibus homicidia.

cidia. Quapropter, licet immunitas assassi-
no morte secuta non suffragetur, protegit
tamen mandantem.

14 VI. Ab immunitate excluduntur *Heretici*. Verum si hæreticus ad Ecclesiam
confugeret propter alia delicta, quam hære-
sim, immunitate quoad illa gauderet. Reputaretur enim ei hæresis per accidens adne-
xa, ut dixit Engel *jur. Canon. tit. 47. lib. 3. n. 19.*

15 Judæos pariter, & Gentiles immuni-
tas defendit. Nam Gregoriana loquitur ab-
solutè, non distinguens, an fideles, vel infi-
deles fuerint. Et excipiens tantum certus
casus ab immunitatis beneficio, reliquos
omnes sub eo comprehendit, etiam si in il-
lis identitas, vel majoritas rationis concur-
reret, ut per Fagn. *in 3. ad cap. Inter alia, de immunit. Eccl. n. 64.*

Super quo observandum, quod privilegium
immunitatis est locale, concessum ad con-
servandum Ecclesiis, locisque piis, & ad di-
vina dicatis honorem, & reverentiam debi-
tam. Ex loco verò in personas fuit, quæ ad
illa causa confugii liberè se recipiunt; nisi
sint de numero eorum quos Gregorius ab
immunitate exclusos esse decrevit.

Atque ita excommunicati denunciati, sus-
pensi, aut interdicti ab ingressu Ecclesiæ, ab
immunitate non sunt exclusi. Quia censuræ
non inducunt privationem hujus privilegii,
nec privant hominem ab ingressu Eccle-
siæ materialis, sed formalis, hoc est, ab in-
gressu ad Ordines, & audienda Divina offi-
cia respectivè, Diana *coord. tom. 1. res. 27. n. 3.*
& ex eo Monacell. *for. p. 2. for. 13. n. 5. tit. 15.*
Tum quia in Bulla Gregorii dicta crimina non
excipiuntur ab immunitatis privilegio; tum
quia privilegium non est datum favore per-
sonarum, sed ob reverentiam loci facti.

16 VII. Tandem *rei criminis* *lase Ma-*
jestatis in personam ipsius Principis, immu-
nitate privantur, ut expressè text. Hujus-
modi autem crimen ab iis committitur,
qui offendunt non habentes in terris, quan-
tum ad temporalia, Superiorem, ut sunt
Papa (qui & in spiritualibus Superiorem
non agnoscit) Imperator, Rex, Prin-
ceps, Respublica Veneta, Genuensis, Lu-
censis, &c. Habent enim supremam jurisdi-
ctionem, & publicam potestatem in subdi-
tos, quæ per Ameno *citat.* venit nomine
Principis. Apud quem, & Calvinum, Le-

xicon *10. Majestas*, plura quoad hoc pos-
sunt videri.

In reliquis itaque casibus præter septem
allegatos, nullus immunitate privatur,
etiam si sint consimiles; nam Bulla loquitur
expressè; sed omnes ad Ecclesias authori-
tate Episcopi erectas, licet non benedictas,
ipsarum atria, porticum, scholas, rectum,
cœmeterium, Monasteria, aliave loca pia
de licentia Ordinarii constructa, ut Hospi-
tale, & Seminarium, aut ad Palatium Epi-
scopi confugientes immunitas tuetur, Spe-
rell. *dec. 62. n. 20.*

Quare notandum, gaudere immunitate
Ecclesiastica, qui violenter extractus fuit è
manibus satellitum, si ad locum aliquem
confugii se conferat, eidem si violenter se-
cum satellites duceret, ut ponderavit Dian.
d. com. 9. resol. 106. n. 3. Nam Canones si-
ne ulla distinctione concedunt privilegium
liberè confugientibus ad Ecclesiam, nec di-
stinguunt, an sint sub dominio Curie, an
non, sibi que Curie secularis imputet, quod
non tunc, & securè reum ad carcerem du-
xerit, vel in carcere non benè custodivit.
Quamvis nonnulli putent non gaudere, si
captus ipse non se liberaverit è manibus,
quia aliàs non dicitur liberè confugere.

17 An Clerici delinquentes possint à suis
Prælati ab Ecclesia extrahi, & sic, an im-
munitatis liget dumtaxat manus judicum sa-
cularium, an etiam Ecclesiasticorum quoad
suos subditos?

Dubium habetur in terminis apud Sperel-
lum *dec. 59. n. 36.* considerantem Gregoria-
nam ligare judices, etiam Ecclesiasticos, ut
nec per ipsos possint Clerici in Ecclesiis,
delinquentes, in casibus in ea non exceptis,
ex illis extrahi, & à n. 35. in fine notat
in fine à Sacr. Congr. immunit. decisum.

18 Quæritur. An Religiosi delinquentes
in proprio, vel extra Monasterium, in eo
gaudeant immunitate Ecclesiastica?

R. Regulares intra septa Monasterii de-
linquentes, ne disciplina Regularis corruat,
& delicta maneant impunita, possunt à Su-
perioribus constringi, & licitè poenitentis
salutaribus corripi. S. Cong. Episc. in Ber-
gomen. 5. Decembris 1698. Monacell. *form.*
part. 1. form. 8. n. 12. tit. 9.

Quare punire ad correctionem in lo-
co immuni non est prohibitum, ut ex Sac.

Congr. Immunit. 31. Augusti 1640. Quæ consulta ab Episcopo Aretino: *Se un Canonico ritrovato nella sua casa canonica con- segua alla Chiesa, in fragranti con una donna maritata, se siaputo con la medesima donna carcerare nelle carceri Vescovali senza pregiu- dizio dell' immunità?* Respondit, posse ad correctionem, Pignatell. tom. I. consule. 35. & ex Panimoll. cit. n. 44. in una Interammen. 27. Martii . . . censuit Episcopum potuisse extrahere Archipresbyterum de Piedeluce à pro- pria domo Parochiali, & carcerare ad effectum correctionis.

Aliiter dicendum, quando non agitur ad correctionem, sed ad poenas secundum Canones imponendas, ex eadem Sacr. Congreg. in Mutinen. 18. Februarii 1531. & in Ariminen. 2. Maji 1661.

19 Sed quid dicendum, si Religiosus delinquens in Monasterio ad ejusdem Ecclesiam confugiat, & protestetur: *Voglio qui godere l' immunità concessa; & nihilominus ab ea jussu Superiorum extrahatur?*

Resp. Nec Superiores mandantes extra- ctionem, nec extrahentes censure ligantur, tamquam violatores immunitatis, ut articulo discussio, censuit Sacr. Congr. Immunit. in una Aesina, ut infra.

Exposuit Sacr. Congregationi super immuni- tate Ecclesiastica, & controversiis jurisdictiona- libus Fr. N. de Montecchio Ord. Minorum Ob- servantia Reformatum S. Francisci, se extra- ctum fuisse de mandato Patris Provincialis, ab Ecclesia Conveniens Aesini, in qua moraba- tur, instando propterea declarari incidisse in excommunicationem, tam ipsum Provinciale, quam Fratres executores; & eadem Sac. Cong. auditis rationibus à P. Procuratore Generali Or- dinis allatis, inter quas adductum fuit prædi- ctum Fratrem N. extractum fuisse ad corre- ctionem, & ob id ad domum disciplina trans- latum, censuit, Provinciale, aliosque Fra- tres profectos non incurrere. Roma hac die 10. Aprilis 1701.

20 A loco immuni extractus eidem resti- tuti debet, ut declaravit Sacr. Congr. Im- munit. apud Pignatell. cit. cons. 170. à n. 8. in una Cajacen. die 20. Novemb. 1640. Quæ respondit, rescribendum esse Vicario, ut sa- cias restituere Oratorem eidem Ecclesie, à qua fuit extractus, cum non poteris per renuncia- tionem ipsius prejudicare; sequens autem re-

stitutione, erit in sui arbitrium se constituere in carceribus; & in una Mediolanen. die 23. Februarii 1638. ibid. n. 10.

Et ita necessario debet restitui, ut alteri non possit, nisi de licentia Summi Pontifi- cis; pro ut ab eadem, ex Panimolla dec. 35. adnot. I. n. 3. in una Mediolanen. die 28. No- vemb. 1634. hujusmodi emanavit rescri- ptum. D. Secret. juxta mentem, scilicet ut, mediante auctoritate Sanctissimi, facias conva- lidare restitutionem factam alteri Ecclesie, cum non dependeat à consensu partium, sed ab auctoritate Sanctissimi. Et in alia S. C. &c. censuit restitutionem oratoris extracti, de jure faciendam esse eidem Ecclesie Civit. Laudem. à qua fuit extractus, etiamsi hodie moram trahat in Civitate Romana, distante à loco facta extractionis; posse tamen hoc casu S. D. N. dispensare, ut restitutio fiat Ecclesie Lateranensi, attento consensu oratoris, qui restitui debet.

21 Fuit Sacr. Congreg. consultata, An
Episcopus, tamquam Ordinarius, pos-
sit concedere licentiam judici laico, ut
examine, præsertim cum juramento, &
formaliter, aliquem reum, vel testem in
Ecclesia, vel alio loco immuni; & an
Episcopus teneatur etiam invitus, licen-
tiam concedere Curie exhumandi cada-
ver occisi ad recognitionem faciendam,
Die 2. Maji 1629. Sac. Congreg. super
controversiis jurisdictionalibus, censuit
Episcopum non posse hujusmodi licen-
tiam concedere, etiam vigore litterarum
Sacr. Congr. super ejectione, sed peter-
dam à Sede Apostolica; nec quod cada-
vera exhumantur, ut fiat recognitio in
Ecclesia, sed extra, & Arbitrio ipsius Epi-
scopi. Quæ declaratio fuit ab eadem con-
firmata die 8. Augusti 1645. ut sequitur:
S. Congr. prævia matura discussione, &
communi omnium Patrum consensu cer-
tuit standum in decisio sub die 2. Maji 1629.
scilicet, Episcopos posse corpora exhu-
manda, vulneratos, & testes extrahere
extra Ecclesias, & loca immunia ad effi-
ctum recognitionis, & probationis cor-
poris delicti per judices, & ministros lai-
cos faciendæ, eorumdem ipsorum Episco-
porum arbitrio, rectè tamen regulato;
non autem posse facultatem concedere
eisdem judicibus, & ministris laicis sa-
ciem

ciendi in dictis Ecclesiis, & locis immunitibus actum aliquem recognitionis cadendum; verum, seu examinis vulneratorum, & testium, nisi in casu urgentis necessitatis, quando Summus Pontifex commodè adiri non potest; idque pro eorumdem Episcoporum arbitrio, rectè tamen regulato; Superioribus verò Regularibus minime licere, etiam in Ecclesiis, & locis immunitibus ipsorum Regularium, sed id ad Episcopos solum spectare.

22 Violans immunitatem Ecclesiasticam incurrit ipso facto excommunicationem; pro ut expressè ex verbis Gregorianæ, ibi: *Declaramus eum ipso facto censuras, & penas easdem incurrere, quæ contra Eccl. libertatis, juris, Immunitatis Ecclesiasticæ violatores, per Sacros Canones, Conciliorum Generalium, Nostrorumque Prædecessorum Constitutiones sunt promulgatæ.*

Abolutio est reservata Sedi Apostolicæ, ut dixi cap. 2. n. 12.

23 Formula citandi violatores Immunitatis Ecclesiasticæ, apud Panimollæ *dec. 96. adnot. prima à n. 6. & Sperellum dec. 48. n. 1.*

Citetur N., ad comparandum coram Domino Ordinario V. G. intra triduum, quorum primus pro prima, reliqui duo pro secunda, & tertia, acultima, & peremptoria dilatione, & termino sibi assignato, ad allegandum, & dicendum causam, quare non debeat declarari incidisse in excommunicationem latam in Const. Gregorii XIV. super Immunitate Ecclesiæ, aliisque Summorum Pontificum, ac Sac. Conciliorum Constitutionibus contra violatores Ecclesiasticæ Immunitatis: & ad deducendum, quidquid vult, & potest, infra dictum terminum, quare declarari, non debeat, quo termino elapso, si nihil legitime deduxerit, die immediate sequenti compareat ad videndum se declarari excommunicatum, & pro excommunicato publicè denunciari, cedulonefque decerni, & affigi per loca solita, & consuetà Civitatis, ipso ulterius non monito, nec citato, nisi sit, & quatenus opus fuerit, & expediat, ubi &c. datum &c.

Citatio, seu monito est faciendà personaliter, & non ad domum, dimissa copia, per DD. apud Panimollæ n. 8. quo sequitur Pignatellus *tom. 1. cons. 29. n. 2.* Limitatur:

si excommunicandus, vel declarandus excommunicatus domi lateat, vel personalem citationem subterfugiat, vel simili modo absentia sit malitiosa: tunc sufficit citatio ad domum, vel ad alium publicum locum, si domo careat: ut per edictum, si ad domum tutus accessus non datur. Facit Clement. *Causam propè finem de elect. propter rationem datam à Sperell. dec. 84. cit. n. 34.* nimirum quòd dolosus non permittens se citari, non debet ex dolo commodum reportare, sed habendus est perinde, ac si personaliter citatus fuisset; præsertim, quia notitia citationis ad domum æquiparatur citationi personali. Etiam per edictum in loco publico affixum sufficit citare, si excommunicatio proferenda sit generaliter contra personas quæ commiserunt aliquod delictum, quarum nomina ignorantur per Panimollæ n. 11.

24 Una ut nimirum monito est necessaria ad declarandum excommunicationem esse incursum, aliàs declaratoria nulla dicitur, ut observat Sperellus *dec. 48. n. 56. & n. 59.* refert à Sac. Cong. Immun. fuisse declaratum, non dari appellationem à declaratoria excommunicationis jam incursum, quoad effectum suspensivum. Appellatio enim non potest impedire declarationem, nec suspendere effectum excommunicationis ab jure, vel per viam Statuti infligere, ut ibid. n. 41.

25 Nota. Hodie Immunitate non gaudere plateam Cathedralis, ex Sac. Cong. Immunit. in Narnien. 27. Januar. 1665. Sanctissimo approbante 21. Febr. ejusdem anni. Pignatell. cit. *consult. 436. & 463.* refert sub die 10. Decemb. 1658. in una Forlimpopuli resolutum, *gaudere domum Parochi, licet non adhærent Ecclesiæ.*

Non gaudent apothecæ laicis locatæ habentes ingressum ex platea, vel via publica. Sac. Congreg. Immun. in Narnien. 28. Februar. 1662. Pignatell. *consult. 458.*

Gaudet porticus Ecclesiæ, Sac. Congregat. Immunit. In Spoletano 7. Febr. 1630. & in Camerinen. 3. Aprilis 1635. Pignatell. *consult. 169.*

26 Sed quid dicendum de Grangiis Regularium?

Respond. Non gaudere, si appellatione Grangiarum veniat domus ruralis, sub dominio alicujus Conventus, in qua Con-

ver-

versus habitat pro agriscolendis, nec habet Ecclesiam, aut publicum Oratorium auctoritate Episcopi erectum. Nam huiusmodi non est locus pius, sacer, & Religiosus. Gaudent verò, si per Granciam veniat Conventus parvus alteri unitus, de qua Innoc. X. in Decreto: *Ut in parvis* il 32. Bullar. tom. 5. vide d. c. 10. §. 2. n. 46.

27 Fratres Min. de Observ. non extendant Decretum S. C. Episc. relatum cap. 16. n. 21. ad confugientes ad Conventus ad effectum gaudendi immunitate. Nam de istis dictum Decretum non intelligitur. Considerent, quinam per Gregorianam censeantur exclusi ab immunitatis beneficio, & qua ratione sit procedendum, ut ipso priventur: Si confugientes in Conventibus abutantur privilegio confugii, & protectione asyli: vel quia pacem religiosam perturbant, aut impediunt Divina Officia: vel contra iustitiam viatores aggrediuntur: recurrant ad Sac. C. Immunitatis exponendo casum, & expectando provisionem. Excludere eos propria auctoritate non possunt; & quatenus excludant, incurrunt censuram reservatam, juxta dictam, & ex Extravaganti, *Et si Dominici*, Sixti IV. de panis. & remiss. inter commun.

C A P U T XXV.

Officialis quoad incorrigibiles expellendos.

S U M M A R I U M.

- 1 Incorrigibilis potest expelli ab Ordine.
- 2 Decreta de Apostatis sub Urbano VIII. usque ad n. 8.
- 3 Decreta edita sub Innocentio XII. usque ad n. 14.
- 15 De Jure communi quis sit verò incorrigibilis.
- 16 Ad incorrigibilitatem tria requiruntur meritio.
- 17 Carcer formalis describitur, usque ad n. 22.
- 22 Non adest obligatio expellendi incorrigibiles.
- 23 Potestas expellendi extenditur ad Provinciales.
- 24 Patres, ex quarum consilio, & assensu

proceditur ad sententiam, debent esse graves; sed non eligitur dignitas, & gradus.

- 25 Non est necesse, ut sex Patres cognoverint.
- 26 In casu paritatis Vorum Provincialis non habet decisivum.
- 27 Ante sententiam instruitur processus.
- 28 Defensiones dantur expellendo.
- 29 Exponitur clausula, accedente approbatione Generalis, adjuncta in Decreto sub Innocentio.
- 30 Formula notificandi sententiam Ordinario.
- 31 Littera testimoniales expulsionis.
- 32 Ab Ordinario non examinatur sententia.
- 33 Poena non recipientium emendatos.
- 34 Per expulsionem expulsi non desunt esse Religiosi.
- 35 Revertentes, non statim restituendi ad gradus, & praeferentias.
- 36 Damnati ad trémes iterum ad Religionem recipiuntur.

1 **R**eligiosum professum incorrigibilem posse ab Ordine expelli habetur cap. Cum Monasteriorum de statu Monach. ubi de Monacho proprietario contumaci sic decernitur: De Monasterio expellatur, nec recipiatur ulterius, nisi poeniteat secundum Monasticam Disciplinam. Et cap. ea qua, eodem tit. Ovem morbidam ejiciant ab ovili, ne inficiat sanas Oves; cap. Relatum, ne Clerici, vel Monachi, & cap. Cum in Ecclesiis de majoritat. & Obedient. & aliis omissis, firmant decreta S. C. C. de Regularibus Apostatis, & Ejectis, ex facultate specialis Urb. VIII. sub ejus Const. Sacra la 27. Bull. tom. 4. ubi ad hunc effectum interminis §. 6. statuatur.

2 §. 1. Ad hoc, ut impossibile est Religiosis nullus legitime professus ejici possit, nisi sit verò incorrigibilis, verò autem incorrigibilis minimè censeatur, nisi solum concurrant ea omnia, quae ad hoc ex jure communis dispositione requiruntur, sublatis hac in parte statutis, & Constitutionibus cujuscumque Religionis, & Ordinis, etiam à Sede Apostolica approbatis, & confirmatis; verum etiam unius Anni spatio in seipso, & Poenitentia probeatur in carceribus; proinde unaquaeque Religio privatas habeat carceres in qualibet saltem Provincia.

3 §. II. Elapso autem anno, si nihilominus non resipuerit, sed animo indurato in sua pertinacia perseveraverit, ne contagione pestifera plurimos perdat, tamquam pecus morbida, ne membrum putro ejici tandem possit, sed ab ipsomet Generali tantum de consilio, & assensu sex Patrum, ex gravioribus Religionis, eligend. in singulis Capitulis, vel Congregationibus Generalibus (vide inferius Moderatorem sub Innocentio XII.) eumque non nisi instructo secundum eorum styllum, & constitutiones processu, & plenè probatis causis expulsionis ad Sacrorum Canonum præscriptum.

4 §. III. Sic verò ejelli quamdiu non redierint ad Religionem, in habitu Clericali insedant, atque Ordinarii loci jurisdictioni, & obediencia subsint: proindeque Generalis illico expulsionis sententiam eidem Ordinario notificare teneatur.

5 §. IV. Ceterum Sac. Congreg. Religionum Superiores serò admonet & per Jesu Christi viscera obtestatur, ut minores paternæ Charitatis, & Mansuetudinis, quam proficentur nihil intentatum relinquunt, ut lucrentur animas Fratrum suorum, serò in profundum malorum delapsas, antequam gravissimum, atque extremum expulsionis remedium experiantur. Idque eo magis, quod subditorum sanguinem, qui ex malo negligentium, & officii immemorum Prælatorum regimina peribunt, Dominus Noster Jesus Christus in supremo Dei Judicio de eorum Prælatorum manibus sis requisiturus.

6 §. V. Præterea statuit, ut iidem Superiores nemini ex Religiosis expulsis litteras testimoniales concedant, illos ad Sedem Apostolicam rejicientes, vel jubentes aliam ingredi Religionem.

7 §. VI. Item, ut ejelli extra Religionem decedentes sint perpetuò suspensi ab exercitio Ordinum, sublata Ordinariis locorum facultate illam suspensionem relaxandi, aut moderandi.

8 §. VII. Ac postremò censuit esse innovandam, & Sna Beatitudinis auctoritate innovatam Constit. sel. record. Gregor. IX. relata in cap. final. de regul. ac præterea declarat eam Constit. in iis quoque vindicare sibi locum, servandamque esse, qui iustè, definitèque, ac juris Ordine servato expulsus fuerint: dummodò tamen in expulsu hujusmodi subsit spēs evidens emendationis, ex litteris, saltem testimonialibus, Ordinarii, cujus conscientiam

in suis litteris concedendis S. C. serio oneravit.

9 Quibus sub die 24. Junii 1694. accessit Decretum moderatorium, & prælatorum respectivè innovatorium, editum sub Innocent. XII. il. 101. in Bullar. Firmari.

Instantibus Procuratoribus Generalibus Religiosorum Ordinum pro moderatione Decretorum de apostasis, & ejellis, editorum à Sacra Congregatione Concilii, & à san. memor. Urbano VIII. Anno 1624. confirmatorum ac feciliorum modus incurribiles ejiciendi præscribatur, Sac. Congregatio à Sanctissimo Domino Nostro Innocentio Papa XII. super præmissis particulariter deputata, Eminentiſſimorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Carpinei, Casanato, Mariscotti, de Norsolica, de Laurea, de Aguirre, & Colloredi, perpenſis eorumdem Procuratorum Generalium votis, ne confectio morbidarum peculium cetera corrumpatur, & remedia hucusque ad sanitatem oblata, malè affectis officiant magis, quam proficiant, maturo examine, & zelo Regularis Disciplina conservanda censuit, statuit, & auctoritate ejusdem Sanctissimi Domini Nostri sibi specialiter attributa, hac imposterum servanda decrevit.

10 I. Quod firmis ac in suo robore semper manentibus prædictis Decretis de Apostasis, etiam secundum eam partem ubi agitur de ejellis, & ejiciendis, tamquam Sacris Canonibus, & communiori Sanctorum Patrum meritis conformibus, quoad ejellos, eadem serventur, quæ in alio simili Decreto hac præsentis die emanato de Apostasis, & fugitivis statutæ sunt, & indulta quoque ad præscriptam legem san. memor. Gregor. IX. in cap. final. de Regul. annuatim fugitivi requirantur, & respectivè cogantur ad Claustra reverti.

11 II. Quod annus integer, qui in prædictis Decretis anno 1624. præscribitur in Penitentia, & Jejunio ad ejiciendos incurribiles, ad sex tantum Menses continuos imposterum coarctetur, & restringatur.

12 III. Quod facultas Generalibus Ordinibus de consilio, & assensu sex ex gravioribus Religiosis in singulis Capitulis, & Congregationibus Generalibus ad causas ejiciendorum eligendis attributa, extendatur, etiam ad quoscunque Provinciales: qui electis pariter in Congregationibus Provincialibus sex gravibus è propria Provincia Religiosis, à

Generalis confirmandis, de illorum consilio, & assensu causas huiusmodi cognoscant, & ad effectum efficiendi incorrigibiles sua Provincia, & ejunctionem pronunciandi, accedente approbatione Generalis, deficiant, salva semper Sancta Sedis, & Sac. Congregationis Concilii in casu recursus, & appellationis auctoritate.

13 IV. Quod impofterum Processus conficiantur juxta Regulas, Constitutiones, Ordinationes, & stylum cujusque Ordinis, & Religionis, donec aliter fuerit à Sac. Congregat. prævisum.

14 V. At quia nimia sine delectu facilitas recipiendi quoscunque Religionis ingressum petentes, & Religione forsitan alienos, duram satis tractu temporis necessitatem parit eosdem à Claustriis ejiciendi, ne huiusmodi semina; quæ à principio ad fructum faciendum cadunt in terram bonam, paulatim contaminata inordinatis moribus usque ad incorrigibilitatem succrescant in paleas, eadem Sac. Congregat. annuente Sanctissimo Domino Nostro sub interminatione Divini Judicii, necnon privationis vocis activæ, & passivæ, ac dignitatum, & Officiorum obtentorum, cum inhabilitate ad eadem impofterum obtinenda; quibuscunque prædictorum Ordinum Superioribus distribuit præcipit, & mandat omnia, & singula Decreta san. mem. Clementis VIII. registrata post Decretum san. mem. Urbani VIII. de Apostatis, & ejunctionis incip. Regulares, Sanctissimus, & Nullus, unâ cum aliis subsequentibus Decretis, provisionibus, Ordinationibus, & respectivè moderationibus, bis in Anno legi, eadem ad unguem servari, pœnas in eisdem contentas innovari, & Capitibus Ordinum intimari, ne huiusmodi Decretorum transgressores, qui in lege gloriantur, per pravariationem legis Deum inhonorent, & ne militia Christi adscripi, tam de facili fiant desertores, ac profugi. Datum Roma die 24. Julii 1694.

15 Itaque, nonnisi verè incorrigibilis debet, & potest expelli; ille autem dicitur verè incorrigibilis, per Pasqualigo ad Laurer. de Franchis part. I. num. 1058. in quo concurrunt requisita de jure communi ad incorrigibilitatem & insuper de jure novo per sex Menses, juxta modificationem sub Innoc. factam, probatur in Carceribus in jejuniis, & pœnitentiis, quibus elapsis, adhuc perseverat in sua contumacia, nec corrigitur.

De jure autem communi, ut quis sit verè incorrigibilis ad effectum expulsionis, plura exiguntur.

Primò ut commiserit aliquod grave delictum: proprietatis, scilicet, furti, homicidii aut similis, ut colligitur ex alleg. cap. Cum ad Monast. & cap. Cum non ab homine de judic.

Secundò, ut de delicto legitimè constet, vel per ipsius confessionem, aut per testium probationes sit convictus, ut ex d. cap. Cum non ab homine, & c. Ut fama de sent. excomm.

Tertiò ut condemnatus sit, & de delicto punitus, ut ex iisdem textibus, & adducto cap. fin. de statu Monach. desumitur. Ameno de pœn. tit. 3. §. 6. n. 67.

Quartò, ut pluries graviter deliquerit, convictus, & condemnatus fuerit pro singulis excessibus, ut allegati Text. exprimunt. Etenim, ut tradit Pasqual. qui semel deliquit non potest dici contumax, nec in delictis perseverans.

Quintò ut delicta sint sic qualificata gravitate, ut in Religionis dedecus, in scandalum Populi, & Fratrum ignominiam cedant; ac in aliis perversionis ex eis timeatur periculum ad quod facit D. Bonavent. doctrina q. 14. super Regul. S. Franc. apud Mirandam, & est text. in c. Resecanda 24. q. 1. Man. tom. 1. q. 52. art. 2.

Idèò, ut quis incorrigibilis ad effectum expulsionis dicatur, debet ea commisisse delicta, quæ possunt in ceteris Religiosis perversionem causare: aut solent infamia, vel alio notabili damno Religioni nocere.

Ad quem effectum sciant Superiores, alia esse delicta, quæ soli delinquenti nocent, nec tam faciliè possunt alios corrumpere: cujus generis censentur ebrietas, blasphemia, notabilis ad Chorum negligentia, proprietates, & similia: & per accidens est, quòd aliis sint nociva, cum sint vitia non tam facile propagabilia; & alia, quæ directè non uni tantum nocent, sed pluribus etiam aliis: inter quæ numerantur, hæresis, falsa doctrina, homicidium, furtum, ludus, fornicatio, adulterium, stuprum, incestus, raptus, sodomia, apostasia, & cetera. Quæ, vel commitem volunt, vel nisi cum liquido pacis, proximi, & Religioni damno, vix perfici solent; idèò Superiores delictorum circumstantias temporis, loci, personarum, deli-

de consilio, & ipsorum assensu causas ejciendorum cognoscant: & ad carceres post trinam delictorum patratiōem, & per sententiam, punitionem, detractionem, ad hujusmodi causas spectare non est dubium.

18 Jejunium debet esse coram Patribus ,
quia cum simus in casu de adhibendo extre-
mo remedio ad procurandum delinquentis
conversionem , omni rigore Juris proced-
endum ; & nihil intrenatum , juxta Decre-
tum , debet omitti ad ipsum lucrandum .

19. Ut autem quis possit carcerari ad incorrigibilitatem probandam, oportet, ut delicta continentur moraliter, & eundem in malo obfirmatum ostendant. Quæ continuatio colligitur ex brevitate temporis, intra quod commissæ sunt. Unde de eo, qui committit delictum, de quo punitur, si post paucos menses in gravem alium excessum sua malitia ruat, dicitur continuare delicta, per continuationem prævæ voluntatis ipsius, quæ ex sequentibus malis actibus manifestatur. Aliter discurritur de eo, qui post singula delicta commissæ, laudabiliter, saltem per tres annos, vivit, & pravam voluntatem per actus poenitentiar, & emendationis tempus discontinuat, & interrupt; tunc enim, ut dixit Ameno alios DD. cumulans, de eo emendatio vera præsumitur. Et facit Glos. ad regulam 8. juris in 6. *Semel &c. per ea: Quod, qui fuit malus in aliquo actu, & tandem se maximè correxit, & fuit bonus in fine illius actus, præsumitur bonus*: Et confirmat exemplum, quod infallibilis non dicitur infirmus, qui sanatus ab una infirmitate, postquam sanus vixit per tres, vel quatuor annos, in aliam, & similiter post novam sanitatem, in aliam infirmitatem decidit; aliàs perè quilibet insanabilis diceretur; sed de ille, ex cuius temperamento sic infirmitates procedunt, ut in singulis inutilia experiantur remedia.

20 An dubium, an postquam poenitentiam compleverit de tertio delicto, possit de facto, nullo novo patrato, incarcerari ad probandam incorrigibilitatem, an verò ad eum effectum sit expectandum quantum? Respondit Amero contra Sanctoro, novum non esse expectandum, sed tribus delictis commissis, & punitis, posse semestrem carcerationem ad completam probationem decerni, quia punitur delinquendi impunita consuetudo, & le-

17 Carcer debet esse formalis; locus nimirum seris, & vestibus munitus, ex quo liberum egredi carcerato non sit; & ad formam secundi Decreti decerni debet à Provinciali de consilio, & assensu sex Patrum ac causas ejectionis electorum; nam ibi Sac. Congr. concedit Provincialibus; ut

& legitimum ponitur incorrigibilitatis experimentum.

21 Tempus carcerationis à Sacra Cong. taxatum debet esse continuum, & completum, ut die 21. Jun. 1653. declaravit Sac. Congr. Conc. ad dubia proposita à Procuratore Ordin. S. Mariæ de Mercede, apud Ameno sub n. 40: Pasqualigo n. 1083. Et ad I. Respondit, *Regulares delinquentes uti incorrigibiles ejici non posse à Religione, anno carcerationis nondum completo. Ad II. non sufficere annum carcerationis interpolatè expletum, sed requiri spatium unius anni continuum, & integrum: & idem censendum de carceratione ad sex menses sub Innocentio reducta.*

Idèd, si è carceribus intra tempus præfixum aufugiat, nequit incorrigibilis declarari, & expelli, quia continua carceratio ad sex menses est, ex allegato Decreto, de substantia probationis incorrigibilitatis, qua non servata, corrumpit actus; sicut non subsistit professio, si non præmittatur integer probationis annus: & in similibus casibus recurrendum ad S. Congr.

22 An verò completo tempore carcerationis sit statim de carcere educendus? Cum distinctione responderetur. Vel in carcere vera emendationis signa exhibuit, vel dura cervice se ostendit. In primo casu liberandus est statim; nec est liberum Superiori excedere tempus à S. Congr. taxatum. In secundo ad id Superior non tenetur, sed est in ipsius potestate, vel in carcere eum detinere, vel ad expulsionem procedere; & ratio habetur ex tenore Decreti disponentis, quòd possint *etiam*, quibus significatur facultas, & non obligatio expellendi.

23 Facultas expellendi incorrigibiles in priori Decreto solis Generalibus data, consulentibus, & assentientibus sex ex gravioribus Patribus, eligendis in Capitulis, vel Congregationibus Generalibus; in altero extenditur ad Provinciales, accedente approbatione Generalis.

Et licet in Decreto exprimatur Generalis, & apud Min. de Observ. id videatur debere intelligi de Ministro, privativè quòd ad alios; nihilominus approbatio potest dari, etiam à Vicario Generali, electo in Vacantia Generalatus, qui in Ordine est supremus, habens ordinariam potestatem, quam obtrinet Generalis; & à Commissario, ad formam *Consl.*

iste, & vos, Leonis X. la 23. Bull. tom. 1. pro sua respectivè Familia, cujus auctoritas, & jurisdictio est in ea ordinaria, & plenissima, ad sensum alleg. Constitutionis, & ea potest in sua Familia, quæ Generalis in toto Ordine, ut notat Miranda tom. 2. q. 11. art. 2. & Ameno cit. tit. pœnarum q. 26. n. 125.

Verùm expellendi potestas non potest alteri à Superiore delegari, juxta responsum specificè ab alleg. S. Congr. datum ad tertium dubium; dum censuit; *Generalem Ordinem non posse delegare facultatem ejiciendi à Religione Provincialibus pro eorum Provinciis* (hodie ex altero Decreto Provincialibus convenit) *seu Commissariis, vel Vicariis Generalibus.* Et idèd in Ord. Min. de Obser. non est in potestate Ministri Generalis eam delegare Commissariis Generalibus, qui alicujus Nationis Provincie regendæ conceduntur: nec Vicario Generali ab eodem Ministro relicto ad gubernium Familiz, cum ipse ad aliam transit: quidquid scripserit Ameno non alleg.

24 Patres, ex Decretorum vi eligendi, debent esse ex gravioribus Provinciis; & in casu, graves non sunt Definitorum, Custodes, Ministri, & ceteri graduati, ex præcisè titulo graduationis, quia his pluribus sæpè requisita defunt, ut sint Assesores, & Consiliarii, in re magni ponderis, & momenti, ut est ejectio: sed doctiores in Sacris Canonibus, Statutis, & re Criminali; idèd non est eligenda Dignitas, Officium, vel Gradus, sed nominatim determinata Persona, & doctrina, & prudentia singularis.

Primum Decretum disposuit debere eligi in singulis Capitulis Generalibus, vel Congregationibus: quibus significant, quòd in unoquoque Capitulo facienda sit nova electio. Verùm electi in uno possunt in subsequenti reeligì; quòd ex identitate rationis servari debet in electionibus juxta extensionem Alterius Decreti faciendi in Congregationibus (Capitulis nimirum Provincialibus, quæ sub eo Congregationis vocabulo comprehenduntur.)

Non est necesse, quòd eligantur per vota totius Capituli, sed sat est per vota totius Definitorii, tempore Capituli Provincialis; & sic de electis salvatur, quòd eligantur, & non assumantur ad arbitrium Superioris, & eligantur in Capitulis Provincialibus.

25 Ut Provincialis possit sententiam dissi-

nietivam super expulſione pronunciare, non eſt neceſſe, quod ſingula ſex Patrum vota conveniant, & concordent; ſed ſufficit, ut major pars conſentiat: ut in terminis, ad ſeptimum S. Congr. cit. reſpondit: ut infra: *Sententiam ejectionis à Religione fieri debere, ſaltem de voto majoris partis ſex Patrum electorum.* Hinc in caſu, quòd vota ſint paria, & tres pro expulſione judicent, & alii tres diſſentiant, nequē definitivē procedi.

26 In caſu paritatis Votorum non poterit Provincialis in Ordine Minorum de Obſervantia votum deciſivum prætere de vigore Conſt. Urban. VIII. *Religioſos viros* 312. *Bullar. tom. 5.* Etenim in ea Pontifex reſtringit ut Præſides votum deciſivum obtineant in electionibus Pro Miniſtrorum Provincialium, Cuſtodum, & Guardianorum; quæ ad expulſionem extendi nequeunt, cum hæc ab electione maximē diſtet. Neque ex vi Decreti S. Congr. Episcoporum, & Regularium ſub die 13. Mart. 1653. *viden. c. 18. n. 43.* Nam Sac. Congr. loquitur de electionibus faciendis, & negotiis decidendis per definitoria Provincialia; cujus generis non eſt illud expulſionis ſuper quo Definitorum, qua tales, votum non habent.

27 Numquam poteſt Superior ſuper expulſione definitivē pronunciare, niſi prius inſtructo proceſſu, & plenē probatis cauſis expulſionis ad Sacrorum Canonum præſcriptum, hoc eſt niſi Judici ſic appareant, ut nullus relinquatur locus opinioni, ſuſpicioni, aut dubietati; ſed certò cognoscat eas ſubſiſtere: quod eſt eas plenē probare, ex Ameno *cit. 8. §. 4. n. 31.* Nec ſufficit ipſarum ſemiplena probatio, per quam aliqua fides Judici fit, quòd crimen ſit commiſſum, ſed non tanta, ut ipſe teneatur, vel poſſit tam ſequi in ſententia ferenda.

Proceſſus expulſionis non debet abſolvi, niſi completo tempore carcerationis: & tunc adnotandum eſt, quatenus conſtat Religioſum eſſe in ſua pertinacia obſervatum. Nam expelli non poteſt, niſi plenē probetur cauſa expulſionis, adeòque incorrigibilitas: quæ non probatur concludenter, & adequatè, niſi experimento ſemeſtris carcerationis in jejuniis, & poenitentia, adhibitis etiam gravibus Patribus à Provinciali ſub ſinem ſex menſium, miſſis ad carcerem ad explorandum ſenſum, & mentem

Religioſi, ipſumque admonendum, ut ad cor redeat, & ſuæ vocationi reſpondeat. Quòd ſi hæc charitatis officia contempſerit, & nihil correptus appareat, ac verbis iracundis, & blaſphemis, de Deo, Religione, & Superioribus obloquatur, obduratus, & incorreptus eſt judicandus. De quibus ut juridicè conſtet, præſatis Patribus debent duo ſuperaddi teſtes, qui omnes fideliter, & juridicè referant Provinciali, quidquid dixerit, quidve reſponderit; & in proceſſu adnotetur.

Quod ſi emendatum ſe oſtendat, expleto tempore, eſt à carcere educendus, & proceſſus in Archivio Provinciali conſervandus ad hoc, ut, ſi denuò, triennio non exacto, in propoſito benè vivendi, & exhibitione promiſſæ correctionis deliquerit, poſſit in expulſionis cauſa ad ulteriora procedi; quòd ſi integro triennio emendationis promiſſæ veris religioſis operibus correſponderit, proceſſus comburatur.

28 Si ex novo decreto poſt excarcerationem, vel propter expreſſa coram illis Patribus cum teſtibus ad carcerem miſſis, ſe incorrigibilem prodiderit, eſt ei à Provinciali exhibenda actorum copia, ut in cæteris cauſis præctatur; Advocatus aſſignandus, cum congruis terminis ad deſenſiones; fabricato deinde deſenſivo proceſſu, & deſenſionibus præſentatis debent Patres electi eas, & cauſas expulſionis diligentiffimè conſiderare, merita cauſæ diſcutere deſenſiones librare, & in dubiis, ſi opus ſit, doctiores, & juris peritos conſulere, & tandem votum ſuum ſcripto mandare. Tunc Provincialis, viſis & examinatis proceſſu contra reum fabricato, deſenſionibus, & ſex Patrum votis, ſi expellendum judicaverit, poterit ad ſententiam procedere.

Et hæc lata debet Reo in carceribus intimari; vel ſi fortè auſugerit, ad valvas Refectorii aſſigi (ut ſit cum aliquis citatur per modum abſentis.) Si Reus intra debitum tempus ad S. Sedem, & Sac. Congregat. appellet (ad quam ex ſecundo Decreto recurrere poteſt) ad eam devolvitur cauſa; Reo interim in carceribus perſiſtente. Si verò non appellet, debet tranſacto tempore appellationis ab intima ſententia (decem nimirum diebus) à carcere educi, & coram tota communitate coram Cle-

Clericis (si fuerit Clericus, vel Sacerdos) privari, & per Superiorem forma habitus exui, & confusibiliter à Refectorio in alium locum ejici, ubi sint parata vestimenta Clericalia, ejus statui convenientia. Formula concipiendæ sententiæ, & modus fabricandi processum, traditur ab Ameno in *formul. crim. 2. par. practica feli. 10.*

29 At dubitatur, quid importet clausula secundi Decreti, *accedente approbatione Generalis*, definiant: an nimirum approbari à Generali debeat sententia: an approbare debeat, Provinciale posse sententiare?

Crederem sensum esse, quod Provincialis ad deficienti procedere non possit, nisi Generalis prius declaret super eo posse definitivè procedere, approbare enim in casu restringi videtur ad declarandum, & testificandum, Reum esse expulsiōe dignum. Nam, cum præmittatur verbo *definiant*, colligitur eam declarationem debere sententiam præcedere, non sequi: alioquin non Provincialis, sed Generalis super eo definiret, contra textum Decreti. Ut autem id testificari, & declarare possit debent ad eum vota sex Patrum cum summario processus, & defensionum noticia transmitti.

30 Expulsiōis sententia, ut ex primo Decreto patet, à superiore est notificanda Ordinario. Formula secundum quam est significanda, datur per extensum à Peyrino *formul. Pralat. lit. E. c. 39.* & nos hic ferè similem adnotamus.

Frater N. Provincialis Provincia N. Ordinis S. N. Illustriss. & Reverendiss. Domino Episcopo N. salutem in Domino. Illustrissima Dominationi vestra notum sit, quatenus nos ad Canonum, & Apostolicarum Constitutionum formam, ac Decretorum SS. CC. de Apostatis, & Ejectis sub die 21. Septembris 1624. & die 24. Julii 1694. respectivè emanatorum, precedentes per nostram definitivam sententiam, quam in scriptis tulimus, hoc anno 1709. sub die 18. Martii à Nostra Religione tamquam incorrigibilem. P. F. N. de N. Religionis præfata expressè professum, & ad Sacrum Presbyteratus Ordinem promotum (si fuerit Sacerdos: & si fuerit Clericus exprimatur Ordo: si verò Laicus, id notetur) dimisimus, & ejecimus, habitu Religionis nudatum, quod Illustrissima Vestra Dominationi significandum esse censuimus, ut & nos Apostolicis obtempe-

remus maneat, & pecoris sui vulum posse Dominatio Vestra cognoscere, eaque etiam circa præfatum N. exequi valeat, qua in Decreto delegato anni 1624. peragenda jussit S. Cong. Concilii. Et Dominus sit Dominationi Vestra propitius. In quorum fidem &c.

31 Si à Superiore litteras testimoniales expulsiōis ejecti requirant, poterunt eis dari sub his terminis.

Frater N. &c. omnibus præfentes litteras inspecturis pariter, ac lecturis, pacem vram, & salutem in Domino. Novarint, qualiter iustis de causis animum nostrum moventibus, considerantes causam, & causas, de quibus in processu: per nos anno Domini 1708. à die 21. Octobris contra P. F. N. (exprimitur qualitas vel Sacerdotii, Clericatus, vel Laicatus) Nostra Provincia N. Ordinis S. N. expressè professum, in seculo nominatum N. de N. de consilio, & assensu eorum, ad quos spectat, ad præscriptum Decretorum de Apostatis & Ejectis Anno 1624. sub die 21. Septembris, & 1694. fabricato, maximo animi nostri dolore, ac necessitate ferè compulsi, omnibus de jure requisitis tentatis, & juris Ordine servato peractis, prædictum N. à Nostra Religione expulimus, ac habitu Religioso nudatum dimisimus, expulsumque, & dimissum, his litteris declaramus. In quorum fidem præfentes litteras jussu nostro conscripseras, sigilloque Provincia munitas, prædicto N. pro sua conscientia securitate tradidimus, & concessimus. Datum Roma, die... Anno &c.

Fr. N. Minister Provincialis.

Quarum exhibitione possunt se tueri à molestia Judicis Laici, ostendendo se subditos Episcopo.

32 An autem possit Ordinarius sententiam expulsiōis examinare, & inquirere, an Regularis sit iustè, vel iniustè ejectus? Negativè respondetur cum Donato *prax. Regul. tom. 2. tract. 8. de eject. quest. 55. n. 3.* Pasqualigo ad Laureum de Franchis *part. 1. n. 974. Amen. tit. 1. 2. tit. poenarum gen. n. 166.*

Ratio est evidens; siquidem recognoscere causam ab alio Judice actitatum est actus Jurisdictionis, & superioritatis: & potens eam recognoscere, potest etiam corrigere, retractare, aut confirmare: *26. ex cap. sent. 35. q. 9. Gloss. ad cap. monini 17. q. 41.* Ordinarius autem jurisdictionem non habet

habet supra Regulares, cum sint ab ipso exempti, cap. nimis prava de excessibus Pralat. & cap. ne aliquis de priv. in 6. vide c. 19. & ult.

33 Superior, cum ei vel per Ordinarii litteras, vel aliunde constat ejectum esse emendatum, debet ad Religionem recipere sub poena etiam peccati mortalis, ex Peyrin. in form. cit. q. 39. n. 7. & in Decreto sub Urbano VIII. additur illa, ipso facto incurrenda, privationis omnium officiorum, quae tunc obtrinebit, vocisque activa, & passiva, ac perpetua inhabilitatis ad illa impofterum obtrinenda, pannaque huiusmodi sit Sanctitati Suae, ac Sedi Apostolica reservata. Singulisque annis Superiores debent ejectos sollicitè requirere, cap. ne Religiosi de regul.

34 Dum ad Religionem redeunt, non tenentur de novo professionem emitte: siquidem per expulsiōnem non liberantur ab obligatione, quam professione legitima contraxerunt; hac enim est personalissima, & sequitur, ex Tamburin. tom. 3. de iure Abb. disp. 8. q. 8. personam, ubicunque existat; sed ea privantur solummodò communione vitæ Religiosæ, & bonis omnibus spiritualibus Religionis, quorum Religiosi sunt participes, & cohabitatione cum cæteris intra claustra; nec de obligantur ab observantia substantiali votorum essentialium, ex observatis à Doctoribus, Miranda art. 5. Tamburin. quæst. 8. n. 5. Roderic. res. 57. v. de iellis n. 6. & Engel. cit. n. 56. Etenim Prælati Regulares nequeunt suos subditos liberare à vinculo votorum solemnium, quæ sunt de essentia status Religiosi, & Regulæ Monachali annexa, ut dicitur cap. cum ad Monasterium de statu Monach. in fine, & tradunt Pasqualigo n. 971. & Peyrin. tom. 1. de subdito q. 1. cap. 25. §. 1.

35 An autem redeuntes sint restituendi ad eodem gradus, honores, prærogativas, & præcedentias? standum est Statutis, & Constitutionibus uniuscujusque Religionis, & juxta præscripta procedendum. Et quatenus nil super hoc disponent, rationabilius videtur, ut in poenam ejektionis, & ad aliorum exemplum statim non restituantur; sed expectetur, ut eis dignos observantia se probent, & conversionem ex animo obsequendi Deo fuisse assumptam demonstrent. Stat. Min. cap. 7. §. 6. n. 72. firman: nec statim esse eis tribuendum capu-

Official. Cur. Eccl.

tium, sed recipiendos in Tertiariorum habitum: quod, si integro triennii cursu, patrum definitur iudicio, laudabiliter vixerint, poterit iterum reddi. Numquam tamen volunt esse admittendos ad Sacrorum Ordinum exercitium. Idem in terminis præscribunt pro damnatis ad triremes. Pro quorum nova ad Ordinem admissione Sac. Congr. Episc. & Regul. sæpè in facti contingentia resolvit recipi debere. Fagnan. in 3. ad d. cap. ne Religiosi n. 68. de Regul. refert debere transmissos ad triremes ad tempus, eo elapso, ad Religionem redire. Sed ob infamiam facti remanent regulares. S. C. Episc. in Mantuana 20. Decembr. 1619. Monacell. form. part. 2. form. 3. n. 39. tit. 15.

CAPUT XXVI.

Officialis quoad Indulgentias.

SUMMARIUM.

- 1 Paulus V. revocavit Indulgentias pro personis Regularibus, & alias dedit.
- 2 Damnatur propositio super revalidatione Indulgentiarum.
- 3 Non sunt revocate Indulgentia concessa visitantibus Ecclesias Regularium.
- 4 Non revocantur indulgentia concessa cum clausula Univeris Christi fidelibus &c.
- 5 S. Franciscus obinet à Christo Indulgentiam Portiuncula. Sed an toties quoties eam quis lucretur? vide responsum Sac. Congr. Conc.
- 6 Quæ non revocatur anno Jubilæi.
- 7 Indulgentia Portiuncula applicabilis per modum suffragii.
- 8 Indulgentia Portiuncula conceditur quoridiana.
- 9 Indulgentia visitantibus Ecclesiam S. Francisci Civitatis Assisi.
- 10 Ad lucrandam Indulgentiam Portiuncula die 2. Augusti est visitanda S. Capella usque ad v. 12.
- 11 Indulgentia Portiuncula non potest obtineri per viam communicationis, usque ad v. 20.
- 12 Dividitur Indulgentia in realem, personalem, & localem.
- 22 An Indulgentia cesset, Templo diruto?

M

23 Agi-

- 23 *Agitur de Indulgentiis concessis meda-*
liis.
24 *Episcopi possunt nonnullas Indulgentias con-*
cedere.
25 *An, translato Festo, transferatur Indul-*
gentia.
26 *Visitantes Ecclesias Monialium existen-*
tium sub regimine Ordinariorum lura-
ri possunt Indulgentias concessas Eccle-
siis Fratrum, & Monialium &c.
27 *Decretum de apocryphis Indulgentiis usque*
ad n. 29.
30 *Decretum Congreg. S. Officii quoad Indul-*
gentias Coronis S. Birgite, & Cruci-
bis S. Turrib. i, cum prohibitione libri
cum titulo Lotto spirituale.

Est Indulgentia, relaxatio, remissio, seu condonatio pœnæ temporalis debita pro peccatis aliuglibus iam dimissa, à Prælato Ecclesiæ, existentibus in gratia, extra Sacramentum, concesso per dispensationem, seu applicationem thesauri Ecclesiæ Gobat. tom. 2. oper. moral. tract. 4. part. 1. c. 2. n. 13. Indulgentiarum usum Christiano populo maximè Sacrorum Conciliorum autoritate probatum retinendum esse, Tridentinum docet, & præcipit, eosque anathemate damnat, qui, aut inutiles esse asserunt, vel eas concedendi in Ecclesiâ potestatem esse negant, sess. 25. in decreto de Indulgentiis.

1 Paulus V. Constit. Romanus Pontifex. la 21. Bullar. tom. 3. omnes Indulgentias Ordinibus, & personis Regularibus concessas revocavit, novasque est elargitus, ut infra.

§. 1. Nos matura super hoc consultatione præhabita, cupientes personis Regularibus quibuscumque quorumvis Ordinum, tam Monachorum, quàm Mendicantium, spirituale solatium, & juvamen afferre, infrascriptas Indulgentias, & gratias, quas personis Regularibus, intra claustra, aut extra, cum licentia tamen suorum Superiorum, legitima de causa illis concessa, degentibus, tantummodò suffragari debere declaramus, concedendas duximus.

§. 2. Omnibus igitur Christi fidelibus, qui canonicè, juxta Ordinis cujuslibet Religionis & Constitutiones Apostolicas habitum. Regulares à legitimis Superiori-

bus causa profitendi in illo susceperint, de primo eorum ingressu in ipsam Religionem, si verè poenitentes, & confessi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum tumpserint, Plenariam.

§. 6. Ac cuilibet Novitio, qui poenitens, & confessus, ac sacra Communione refectus, post completum probationis annum, professionem emisit, etiam Plenariam.

§. 7. Nec non cuilibet Religioso intra claustra sui Monasterii viventi, qui in Festo principali sui Ordinis confessus, & Sacra Communione refectus fuerit, aut Missam recitans pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, Romani Pontificis salute, ac Sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderit, etiam Plenariam.

§. 8. In cujuslibet verò mortis articulo, si pariter verè poenitens, & confessus, ac Sacra Communione refectus, vel quatenus id facere nequirit, saltem contritus, nomen Jesu ore, si potuerit, sin autem corde, devotè invocaverit, etiam Plenariam.

§. 9. Qui verò ad Presbyteratus ordinem canonicè promotus, & confessus, primam Missam celebrabit, nec non etiam iis Religiosis, qui pariter confessi, ac Sacra Communione refecti eidem Missæ interfuerint, aut ipso die Missam similiter celebrabunt, etiam Plenariam.

§. 10. Iis verò, qui de suorum Superiorum licentia, à negotiis per decem dies alieni in cella commorabuntur, aut ab aliorum conversatione separati, in piorum librorum, & aliarum rerum spiritualium animos ad devotionem, & spiritum inducentium lectionibus operam suam dederint, addendo sæpè considerationes, & meditationes mysteriorum fidei Catholicæ, divinatorum beneficiorum, quatuor Novissimorum, Passionis Domini Nostri Jesu Christi, & aliorum exercitiorum, Orationum jaculatoriarum, aut vocalium, saltem per duas horas in diem, & noctem Orationibus mentalibus se se exercendo, faciundo eodem tempore confessionem generalem, aut annualem, vel ordinariam, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum tumpserint, aut Missam celebraverint, quoties pro quolibet prædictorum exercitiorum, Plenariam si-

„ milititer omnium peccatorum suorum In-
„ dulgentiam, & remissionem misericordi-
„ ter in Domino concedimus.

„ §. 11. Præterea iidem Religiosi intra
„ claustra viventes qui suam Ecclesiam de-
„ votè visitaverint, & ut præfertur, orave-
„ rint, consequantur easdem Indulgentias,
„ quas visitantes Ecclesias Urbis & extra
„ eam diebus Stationum consequuntur, in
„ omnibus diebus perindè, ac si ipsas Urbis
„ Ecclesias personaliter visitarent.

„ §. 12. Omnibus item Religiosis intra
„ claustra ut suprâ viventibus, qui quin-
„ quies Orationem Dominicam, & toties
„ Salutationem Angelicam ante Altare eo-
„ rum Ecclesiæ in quolibet die, quinque
„ annos, & totidem quadragenas.

„ §. 13. Iis verò, qui de suorum Superio-
„ rum licentia in itinere existentes, aut extra
„ claustra degentes, tamquam Prædicato-
„ res, & Lectores, quinque eandem Ora-
„ tionem Dominicam, & toties Salutationem
„ Angelicam ante quodlibet Altare similiter
„ dixerint, etiam quinque annos, & toti-
„ dem quadragenas.

„ §. 14. Nec non etiam eisdem Religiosis,
„ qui per mensem integrum singulis diebus,
„ spatio mediæ horæ orationem mentalem fe-
„ cerint, ac confessi, & sacra Communio-
„ ne, ultima Dominica mensis huiusmodi,
„ refecti fuerint, sexaginta annos, & toti-
„ dem quadragenas.

„ §. 15. Qui verò contrito corde, & pec-
„ nitentes eorum culpas, & peccata, ac im-
„ perfectiones in Capitulis culparum accu-
„ sabunt, & spiritualiter communicabunt,
„ & exercitium virtutum facient, tres an-
„ nos, & totidem quadragenas.

„ §. 16. Quotiescumque autem de licentia
„ Summi Pontificis, aut suorum Superiorum
„ in ditiones, & terras Infidelium, aut Hære-
„ ticorum ad concionandum, aut Catholicos
„ docendum, vel infideles, & Hæreticos ipsos
„ ad fidem Catholicam convertendum, & Ec-
„ clesiæ gremio reducendum, missi fuerint, si
„ poenitentes, & confessi, ac Sanctissima Com-
„ munionem refecti fuerint, vel Missam celebra-
„ verint, ut melius ad huiusmodi opus sese pa-
„ rare valeant, pro duabus vicibus, videlicet,
„ quando itineri se accingent, & quando in
„ Provinciam, ubi prædicta opera eis exercen-
„ da erunt, ingressi fuerint, Plenariam omnium

„ peccatorum suorum Indulgentiam, & re-
„ missionem misericorditer in Domino pari-
„ ter concedimus, & elargimur.

„ §. 17. Et insuper, cum Superior in visi-
„ tationibus generalibus Orationes quadra-
„ ginta horarum pro bono visitationis pro-
„ gressu collocare voluerit, iis Religiosis,
„ qui dictis Orationibus, saltem spatio dua-
„ rum horarum in diverso tempore inter-
„ fuerunt, & ibi pro Christianorum Prin-
„ cipum concordia, hæresum extirpatione,
„ Romani Pontificis salute, ac Sanctæ Ma-
„ tris Ecclesiæ exaltatione, nec non disci-
„ plinæ, & observantiæ Regularis augmen-
„ to, pias ad Deum præces, ut suprâ dictum
„ est, effuderint, si confessi, & sacra Com-
„ munionem refecti fuerint, aut Missam cele-
„ braverint, Plenariam similiter omnium
„ peccatorum Indulgentiam, & remissio-
„ nem, ut præfertur, concedimus.

„ §. 18. Volumus autem, ut omnes supra-
„ dictæ Indulgentiæ, & gratiæ Religiosis Re-
„ gularibus cuiusvis Ordinis, tam Monastici,
„ quàm Mendicantis dumtaxat, ut præfertur,
„ concessæ etiam omnibus Monialibus, cuius-
„ vis Regulæ approbatæ, & intra claustra cum
„ tribus votis solemnibus viventibus, & per-
„ petuam clausuram servantibus, tam Ordina-
„ riis locorum, quàm etiam Regularibus; cu-
„ iuscumque Ordinis, Regulæ, & instituti,
„ subjectis suffragentur. Præsentibus perpe-
„ tuis futuris temporibus duraturis.

„ §. 19. Cæterum omnes, & singulas In-
„ dulgentias quibuscumque Ordinibus, &
„ institutis Regularibus huiusmodi, etiam
„ Mendicantium, & quibuslibet personis Re-
„ gularibus, tam vigore privilegiorum &
„ litterarum Apostolicarum, quàm vivæ vo-
„ cis oraculo, aut aliàs quovis modo, per
„ quoscumque Romanos Pontifices prædeces-
„ sores nostros, ac nos, & Apostolicam se-
„ dem, hætenus concessas, confirmatas,
„ approbatas, & innovatas, auctoritate, &
„ tenore prædictis perpetuò revocamus, cas-
„ samus, annullamus, & abrogamus, & præ-
„ sentium nostrarum litterarum præscriptum
„ reducimus, & moderamur. Non obsta-
„ tibus &c. Romæ 23. Maji 1606.

„ 2 Quoniam verò plures asserabant, per
„ confirmationes privilegiorum, ea revoca-
„ tione posteriore, dictas Indulgentias fuisse
„ pristino valori restitutas, Alex. VII. die 18.

Mar. 1666. illis super hoc silentium indixit, huiusmodi propositionem damnans.

Indulgentia concessa Regularibus, & revocata à Paulo V. hodie sunt revalidata.

Nec datur locus distinctioni scribentium ab Alex. dantari hanc dumtaxat propositionem: *Indulgentia revocata à Paulo V. directè, & expressa sunt revalidata; minime autem affirmantium esse revalidatas cum modificatione, ita ut propter privilegiorum communicationem redierint ad suos pristinos possessores, si Religio aliqua post revocationem Pauli obtinuerit, ut ab eo revocata, per posteriores Pontifices innoventur, & iterum concedantur.* Id enim cum Decreto Alex. non coheret, cum ipse absolute velit non esse revalidatas: & adversatur alteri edicto à S. Congr. Indulgentiarum, *ui infr. n. 27. in fn.* Quare nunquam revalidari dicendum est, nisi expressè per Sedem Apostolicam successivè innoventur, vel nominatim confirmentur.

3 Cum Paulus in sua Constitutione dicat à se revocari Indulgentias quibuscunque Ordinibus, & institutis Regularibus, etiam Mendicantibus, & quibuscunque personis Regularibus: & Decretum citatum, n. 24. declararet nullius reboris concessas personis Regularibus quarumcumque Religionum, & Ordinum, etiam Mendicantium; sequitur eas dumtaxat revocatas, & abrogatas esse quæ directè, & principaliter concessæ erant ipsis Regularibus, non verò eas Ecclesiis Regularium visitantibus datas, ut notavit Lezana tom. 2. verb. *Indulg. n. 8.* & declaravit Sac. Congreg. Indulgentiarum ab eodem Paulo deputata: ipseque approbavit apud Lant. verb. *Confrat. n. 11.* Cujus resolutio transmissa fuit Archiepiscopo Bononiensi, ut sequitur: *E perchè molti dubitano se per la Costituzione di Sua Beatitudine sopra l' Indulgenze concesse ultimamente alle persone Religiose con revocazione delle antiche, venghino revocate anco l' Indulgenze concesse alle Chiese Regulari, ed a quei, che lo visitano, ancorchè la Costituzione comprendi chiaramente solo le persone Regulari, senza estendersi alle chiese loro, tuttavia la Sac. Congregazione per levar ogni dubbio, dichiara, che l' Indulgenze concesse a quelli, che visitano le Chiese de' Regulari, stanno nella loro forza, & vigore, finchè la Santità sua farà altra deliberazione, & però si possono lasciar pubblicare, quan-*

do non osti altra cosa. Alias videas apud Nicol. Flosc. verb. *Indulg. n. 6.* Nec revocantur illæ concessæ Personis de Tertio Ordine; nam proposito dubio Sac. Congreg. Indulgentiarum, & in ea examinato: *An generali revocatione Indulgentiarum, quæ in Brevis, Romanus Pontifex, Pauli V. habetur, comprehendantur persona quæ substantialia Religionis vota non omittunt intra vel extra claustra degentes?* Ipsa respondit, eas minime comprehendere. Et responsum confirmatur ab Innocentio XI. Constitut. aliàs 10. Oclobr. 1686. direct. Trium Ordin. art. 6. *constit. x.*

4 Nec revocantur per Gobat. cit. part. 1. cap. 27. sub n. 546. & Hasenssem Summa Select. qq. v. *Indulgentia sub n. 222.* Indulgentiæ promiscuè datæ Regularibus & Sæcularibus: ut, cum litteris concessionis à Pontifice apponitur clausula illimitata. *Universis Christi fidelibus, qui devotè visitaverint Ecclesiam v. g. S. Maria de Araceli in Festo S. Francisci, Indulgentiam concedimus.* Quia huiusmodi generis Indulgentiæ non sunt datæ primò, & directè personis Regularibus, sed omnibus Christi fidelibus; idè & Regulares in ejusdem S. Francisci Festo devotè, & ut oportet, præfatam visitantes Ecclesiam, eas possunt lucrari; cum ipsi, sicut cæteri, sint fideles, & non deterioris conditionis.

5 Plenariam à Christo Domino, ad preces Deiparæ, pro omnibus fidelibus, qui Ecclesiam S. Mariæ Angelorum, seu Portiunculæ nuncupatam, in agro suam Assisien. piæ, & devotè visitassent, obtinuit S. Franciscus; quam ad unicam diem restrinxit Honorius III. ad secundam scilicet Augusti, in qua ejusdem Ecclesiæ anniversaria dedicationis memoria recurrit.

Et quia in Decreto sub Innocentio XI. de Apochryphis Indulgentiis S. C. Indulgentiarum declaraverat: *semel autem dumtaxat in die, Indulgentiam in certos dies Ecclesiam visitantibus concessam, vel aliud primum per agentibus lucriferi &c.* dubitabatur, an Indulgentiam præfatam lucrarentur fideles quoties Ecclesiam visitarent? pro declaratione dubii fuerunt preces S. R. C. exhibitæ, ut infrà.

Episcopus Labacensis à parte Imperii Orator Devotus, EE. VV. humiliter exponit, quod

quod non obstante Decreto Innocentii XI. de Apocryphis Indulgentiis sub die 7. Mart. 1678. quo declaravit, semel dumtaxat in die plenariam Indulgentiam in certos dies Ecclesiam visitantibus concessam lucrifari, pergunt Fratres Ordinis S. Francisci Reformatorum Provincia Carniolia Populo persuadere, Indulgentiam pro die secunda Augusti, de Portiuncula nuncupatam, eorum Ecclesiam visitantibus concessam, toties quoties eadem die lucrifari posse.

Cum autem huiusmodi abusus ad Summum Pontificem ab Ordinariis deferri jubeat Sac. Congr. Concilii Trid. sess. 25. de reform. c. 21. in decreto de Indulgentiis;

Idcirco Orator quat, & declarari petit: an prefata Indulgentia, de Portiuncula nuncupata, etiam comprehendatur sub Decreto, & Declaratione san. mem. Innocentii XI. supradicta? Pro qua gratia &c.

Die 17. Jul. 1700. Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, audita relatione Procuratoris Generalis, & Ministri Provincialis, censuit servandum esse solitum. (apud Impressorem Cameralem.)

6 Sub revocatoria Indulgentiarum, quæ Anno Sancto suspenduntur, memorata Indulgentia non comprehenditur, pro ut respectivè declaravit, & expressit Innoc. XII. ut infra.

Cum ob Sacri Jubilæi celebrationem, à Vigilia Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi proximè venturi anni inchoandam, & usque ad finem ejusdem anni duraturam, omnes, & singulas Indulgentias, & peccatorum remissiones, quibusvis Ecclesiis, Monasteriis, Hospitalibus, & aliis locis piis secularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium Regularibus, sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clausulis, & decretis, quomodolibet concessas, de Apostolica potestatis plenitudine suspenderit, ac suspensas esse declaraverimus, ea quo eodem anno durante, nulli prodesse, aut suffragari debere decreverimus, pro ut in nostris sub plumbo desuper expeditis litteris, quarum tenorem præsentibus pro expressis haberi volumus, plenius continetur; Nos cupientes, ut Ecclesia Sancta Maria Angelorum Domus Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de Observantia, propè, & extra muros Civitatis Assisien. congruis frequentetur

Offic. ind. Cur. Eccl.

honoribus, ad eamque Christi fideles lubentius accedant, quo exinde spiritualibus gratiis se uberius refectos conspexerint, tenore præsentium declaramus, mentis, & intentionis nostra minime fuisse, nec esse, sub prefata Indulgentiarum suspensione, Indulgentiam utriusque sexus Christi fidelibus, prædictam Ecclesiam die secunda Mensis Augusti, à Primis Vesperis usque ad occasum Solis diei huiusmodi visitantibus, & requisita, pro eadem Indulgentia consequenda, peragentibus, concessam, comprehendere, pro ut minime comprehendimus, nec comprehensam esse, in verbo Romani Pontificis attestamus: In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Datum Roma apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 21. Augusti 1699.

7 Indulgentiam Portiunculæ applicari posse per modum suffragii animabus defunctorum indulget Innocentius XI. & extenditur ad visitantes Ecclesias Fratrum de Observantia, vel Reformatorum.

Aliàs fel. record. Greg. Papa XV. Prædecessor Noster omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, verè penitentibus, & Confessis, ac Sac. Communione refectis, qui aliquam ex Ecclesiis Fratrum Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia, etiam Reformatorum, nuncupatorum, ubicumque existentium, die secunda Mensis Augusti à Primis Vesperis usque ad occasum Solis diei huiusmodi, annis singulis, devotè visassent, & ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesia exaltatione, pias ad Deum preces effudissent, Plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem, misericorditer in Domino concessit, & aliàs: pro ut in ipsius Gregorii prædecessoris litteris, desuper in simili forma Brevis die 4. Julii 1622. expeditis, quas perperuis suis temporibus valere voluit, uberius continetur. Cum autem dilectus Filius modernus Procurator Generalis dicti Ordinis, ne nobis nuper exponi fecit, Indulgentiam Plenariam, & peccatorum remissionem, per dictum Gregorium prædecessorem, ut præfertur, concessam, etiam animabus Christi fidelium defunctorum, per modum suffragii applicari posse, summopere desideret; nos piis ejusdem Procuratoris Generalis hac in re, quantum cum Domino possumus, favore

rabiliſſe annuere volentes, auctoritate Nobis à Domino tradita, ac de Omnipotenti Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate conſiſſe, Indulgentiam plenariam, & peccatorum remiſſionem Chriſti-Fidelibus præſatis, ſupradictas Eccleſias Fratrum Ordinis S. Franciſci de Obſervantia, & Reſinatorum, dicta die ſecunda Menſis Auguſti, ut ſuprà viſitantiſſe, & præmiſſa peragentiſſe, conſeſſam, etiam Chriſti-Fidelium Animabus, qua Deo in charitate conjuncta ab hac luce migraverint, per modum ſuffragii, applicari poſſe etiam, perpetuo concedimus, & indulgemus; in contrarium facientibus non obſtantiſſe quibuſcumque. Volumus &c. Dat. Roma apud S. Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 22. Januarii 1687.

8 Subindè Innocentius XII. Indulgentiam perpetuam, in quacumque die præſatam Eccleſiam viſitantiſſe, concedit, Bullar. Firmiani Conſt. 46. incip.

Redemptoris, & Domini Noſtri Jeſu Chriſti vices, licet immeriti, parentes in terris, Cæleſtium munerum theſauros, quorum diſpenſationem humilitatis noſtra commiſſe Deus, fidei, prudentique liberalitate libenter erogamus, ſicut pia ſublimium Principum, prælaſſe in Eccleſiam Dei meritis fulgentium, ac Religioſorum virorum, propria, alienaque ſaluti laudabiliter incumbentiſſe, vota poſtulant, & nos, ad augendam, fovendamque Fidelium pietatem, proſequentium in Domino arbitramur. Itaque ſpirituſali Chriſti Fidelium ab Eccleſiam Sanctæ Mariæ Angelorum nuncupat. Domus Fratrum Ordinum Minorum Sancti Franciſci, de Obſervantia nuncupatorum, propè, & extra muros Civitatis Aſſiſien. aſſiduè (ut accepimus) ex univerſis Chriſtiani Orbis partibus, devotionis cauſa, conſuetudinem, conſolationi, atque Animarum ſaluti, quantum cum Domino poſſumus, benignè conſulere, nec non dilecti Filii Bonaventura Poerii, Miniſtri Generalis dicti Ordinis, ſupplicationibus, etiam totius Ordinis prædicti nomine, Nobis ſuper hoc humiliter porreſſis, quibus piè, atque emixè plurimum Orthodoxorum Principum preces in idipſum tendentes acceſſere, ſavorabilem aſſenſum præbere cupientes, ac de Omnipotentia Dei miſericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate conſiſſe, omnibus

utrumque ſexus Chriſti-Fidelibus ad Eccleſiam ſupradictam, ſic, ut præmittitur, conſuetudinem, qui illam verè penitentes, & conſiſſe, ac Sac. Communionem uſeſſe, in quocumque Anni die devotè viſitaverint, & ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, Hæreſum extirpatione, ac Sanctæ Mariæ Eccleſia exaltatione, ad id præces effuſerint, plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus. Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituri. Volumus &c. Dat. Roma apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 28. Auguſti 1697.

9 Idem Innocentius plenariam Indulgentiam ſub die 17. Auguſti 1697. ut in dict. Bullar. Conſt. Commiſſa nobis la 50. plenius continetur, dedit viſitantiſſe in quocumque anni die Eccleſiam S. Franciſci domus Frat. Ord. Min. Conventualium Civitatis Aſſiſien.

10 Opus hic eſt obſervare, quòd ad lucranda Indulgentia pro die 2. Auguſti, incipiendo à primis Veſperis primæ diei ad ſequentis Veſperas, viſitanda eſt ipſa S. Capella, vulgò di Portiuncula. Nam S. Franciſcus pro ea ipſam obtinuit. Tum quia pro tempore conceſſionis ipſa veniebat appellatione Eccleſiæ, tum Sanctæ Mariæ Angelorum, tum de Portiuncula, ut ex Lectio-nibus 2. Noctur. pro die Portiuncula in Breviar. Min. de Obſerv. Nec grandior tunc erat Eccleſia, ut de præſenti conſtructa, cujus ipſa diceretur Sancta Capella. Ad lucrandum verò conceſſam ab Innocent. XII. pro quovis anni die ſufficit viſitare Eccleſiam illam prægrandem, quæ communiter dicitur Eccleſia S. Mariæ Angelorum, cui eſt Indulgentia conceſſa, ut declaravit Clemens XI. de anno 1706.

11 An verò viſitatio debeat fieri per ingreſſum corporalem in ipſam reſpectivè Capellam, vel Eccleſiam? Non deſunt, qui aſſerant, dum quis ob concurſum Eccleſiam viſitandam impeditur ingredi, ſatisfacere viſitatione extra portam, ibique orando, ut per Lugo, Bonacinam, & Dianam apud Gobat tom. 2. oper. moral. tract. 3. cap. 20. n. 129. ex eo, quòd tunc cenſetur moraliter viſitare. Verum illud eſt faciendum, quod certius, & ſecurius eſt. Tutiora enim in hac materia ſunt ſequenda. Ponderando non

non secundum opiniones scribentium Indulgentias lucrari, sed realiter implendo, quæ in Formulæ à Pontifice præscribuntur.

12 An autem visitatio possit alteri committi? Hoc pendet à quæstione: An opera iuncta, per alios impleri possint? Negatur de operibus exigentibus actionem propriam personæ, ut sunt orare, jejunare, visitare, hæc per alium à lucrato fieri nequeunt. Siquidem sunt ita actiones personales, ut eam solam personam denominent orantem, jejunantem, & visitantem, quæ illas immediate, & proxime exercet. Concedunt verò de eleemosyna, quam quis per alium potest facere; quia secundum prudens iudicium hominum non famulus dicitur facere eleemosynam, qui de bonis, & domini concessione pecuniam erogatur. Macedo de Clavis. Petri lib. 4. cap. 5. in append. de Indulg.

13 Quæritur. An Indulgentia Portiuncula obtrineri possit per viam communicationis?

Affirmat Roderico tom. 1. qq. regul. q. 55. à n. 106. eo quod per communicationem omnia Indulta concessa uni Monasterio Ordinis. Min. omnibus aliis ejusdem Ordinis Monasteriis, tam Virorum, quam Mulierum, sunt communia: hæc ille, concludens posse eam Sæculares lucrari, visitando Ecclesias Monialium Ordinis prædicti.

14 Verum esse à Roderico recedendum probatur, tum ex praxi ordinis, tum ex Pontificum intentione: etenim, si, vel Ordo, vel Pontifices censuisset Indulgentiam Portiunculæ posse virtute communicationis suffragari fidelibus, nec ille directè pro aliis Ordinibus Ecclesiis postulasset, nec Summi Pontifices Indulta expressa concessissent & tamen Greg. XIII. ubi supra expressè concessit visitantibus Ecclesias Frat. Minor. de Observ. & Reformat. Ab eodem sub eodemmet anno pro suis obtinuerunt Capucini. Et ab Urbano VIII. Const. Exponi la 316. Bullar. tom. 5. pro suis pariter Ecclesiis receperunt Clausuales de Tertio Ordine S. Francisci. Nec Conventualibus proprium deerit Indultum. Idèd si expressè Sede Apostolica non concesserit, quod Sæculares visitantes Ecclesias Monialium Indulgentiam lucrari possint, eam visitando non acquirunt.

15 Dum enim mens Pontificum fuit, quod

Sæculares visitando Ecclesias Monialium lucrari possent Indulgentias concessas Fratrum Ecclesiis, nominatim declararunt, ut Clemens X. in Bulla Canonizationis S. Petri de Alcantara in ejus Const. Romanorum la 1. Bullar. tom. 5. concedens Indulgentiam plenariam perpetuam visitantibus in ejus die Festo Ecclesias Fratrum, & Monialium Ord. Minor. Quod factum est ab Alex. VIII. in Brevi Redemptoris sub die 7. Decemb. 1690. pro Indulgentia item perpetua, & plenaria in Festis SS. Joannis à Capistrano, & Paschalis Baylon, & alibi sæpè.

16 Agunt de communicatione Indulgentiarum inter Ordines Regulares, Gobat cit. tract. 4. q. 2. cap. 27. n. 550. Hasbenis sum. qq. selectar. ver. privilegium, n. 412. Peyr. de priv. regul. ad Const. 2. Leonis X. §. 1. n. 3. alique plures sustinentes id privilegii Mendicantes habere, ut Indulgentiæ Templis unius Ordinis concessæ censeantur ad aliorum Ordinum Tempia, etiam per Sæculares lucranda, communicata, & extensa.

17 Sed ampla hæc adeò Indulgentiarum extensio non regit, ut praxis ipsa docet, & communis sensus ostendit in illa Portiunculæ, pro qua acquirenda Sæculares non aliorum Ordinum Ecclesias, sed eas Franciscanorum visitant. Sicut ad lucrandas Indulgentias in aliorum Ecclesiis respectivè concessas, non eas Franciscanorum, sed proprias ipsorum adeunt. Alias Ecclesiis, quibus expressè Indulgentiæ conceduntur, minueretur devotio, ut loquitur l. cit. Peyrin. & ipsæ vilescerent Indulgentiæ, per Lezanam.

18 Quinimò, cum Leo X. Const. Dudum per nos la 32. Bullar. tom. 1. inter Mendicantes, etiam Indulgentias communicasset, & Religiosi evulgassent in vim dictæ communicationis posse Sæculares visitando Ecclesias aliorum Ordinum lucrari Indulgentias elargitas Ecclesiæ S. Mariæ de Populo PP. Augustinianorum, declaravit, Sæculares eas lucrari non posse, nisi visitando d. Ecclesiam de Populo; quia gratia facta intuitu Religionis, seu favore speciali erga Religiosos, ad Sæculares non extenditur. Quantum verò ad extensionem pro Religiosis, occurrit ponderandum, quod Paulus V. in Const. alleg. aliis substitutis, revocat omnes alias Indulgentias, quovis modo concessas, adeoque, & concessas per modum communicationis.

19 Nec obstat, si posterioribus Constitutionibus Communicationes privilegiorum confirmantur, ut Innocent. XI. Const. *Exponi nobis sub 5. Septemb. 1686.* plures quantum ad hoc Constitutiones confirmant pro Frat. Min. de Observ. in direct. *trium Ordinum Const. 5.* Quia Innocentius utitur clausula: *Dummodo sine in usu, nec revocata, aut sub aliqua revocatione comprehensa.* Tum quia confirmatio solum operatur, ut robur accipit privilegium, si adsit, non illud de novo concedit, per cap. *ex parte de priv.*

20 Unde Scribentes excommunicationem quoad ipsos Religiosos sustineri, limitant, ut non censeantur communicari Indulgentiæ. I. Quæ exorbitant, & rari, ac cum difficultate conceduntur, juxta regul. in cap. *si Episcopus de pœnit. & remiss.* quod in generali concessione non veniant, quæ non esset quis verisimiliter concessurus. II. Altaria privilegiata. III. Quæ speciali favore Sedis Apostolicæ erga aliquem Ordinem, Ecclesiam vel Sanctum concessæ sunt. Ad quod facit text. in cap. *sancti de priv.* ut apud cis. Hasbensem, & Gobat. Unusquisque videat, quid in specie à Sede Apostolica obtinuerit.

Et satis communis divisio Indulgentiæ in plenariam, & non plenariam; perpetuam, & apud tempus; de quibus apud Autores satis dictum.

21 Alia pariter est Indulgentia *localis*, *realis alia*, & *alia personalis*. Localis est illa, quæ est ita affixa loco, ut nemo eam lucrari possit, nisi, vel locum visitet, vel in eo ore, juxta expressa in formula Indulgentiæ: ut sunt Indulgentiæ, quæ Templis, Sacellis, & Oratoriis nominatim conceduntur; seu, quæ dantur visitantibus talem Ecclesiam, vel Capellam.

22 An autem, templo diruto, hæc cesset: Resp. Certum est Indulgentiam perire, si Ecclesia non reedificetur, quia fuit concessa Ecclesie, non loco. Sed dubium est de illa totaliter diruta, si de novo extruitur? Videtur perire, quia de Ecclesia non verificatur, quod eadem moraliter maneat: secus dicendum de Ecclesia, quæ successivè reaptatur, in qua priores Indulgentiæ manent, quia in communi existimatione eadem reputatur, Gobat *cit. tract. 4. part. 2. cap. 6. n. 230.* Macedo *cit. cap. 5. n. 3.*

23 Indulgentia *realis* illa est, quæ rebus

mobilibus, ut Coronis, Imaginibus, Crucibus, & Medallibus conceditur, & ita eis adheret, ut nullus possit eam lucrari, nisi apud se remillam habeat; pro ut ex Indulgentiarum Formulis, in quibus clausula esse solet: *Omni- bus, qui habebunt apud se Coronam, Medalliam, aut Crucem.* Dubia incidentia sunt decidenda juxta articulos in formula expressos. Quare Indulgentiam non lucratur, qui ab alio, dono, vel commodato aut precario recipit Coronam, aut Crucem, quibus est applicata Indulgentia, ex Decreto Alexand. VII. sub die 6. Februarii. 1657. relato à Gobat *cit. cap. 37. n. 678.* Quapropter nullus eam obtinet alieno Rosario, vel Cruce utens; pro ut quibusdam in locis ex ignorantia novi esse in practica.

At petitur; Habet quis duo numismata Sacra, quorum singulis unius anni Indulgentia, dicto uno Pater noster, & Ave Maria, est concessa; petitur, an qui semel ita recitat, possit utramque Indulgentiam lucrari?

R. Negativè. Id enim non præsumitur esse de mente Papæ concedentis Indulgentiam, & exigentis opus: & dat occasionem negligentiae. Tum quia una Indulgentia lucranda unum opus requirit: ergo aliud repetitum alia exigat, & hic unum tantum exhiberetur, Layman *Theol. mor. tom. 2. lib. 5. tract. 7. cap. 6. n. 6.*

Indulgentia verò *personalis* illa est, quæ conceditur non ratione loci, qui visitatur, neque ratione rei, qua quis utitur, sed, vel quia recitatur Rosario, legitur B. M. Virginis Officium &c. Potest directè concedi, vel integræ Communitati (quam potest quisque ut ejusdem Communitatis pars locari) vel alicui singulari personæ: istoque casu verificatur notissima illa regula juris in 6. *Privilegium personale personam sequitur, & extinguitur cum persona.*

24 Quæritur. An Episcopi possint Indulgentiarum Beneficia concedere?

Resp. Affirmativè, sed non nisi ad Juris præscriptum. Unde, ut ex cap. *Ex eo de pœnit. & remiss.* in die Dedicationi Ecclesie Indulgentiam unius anni, & ultra Quadraginta dies in ejusdem anniversario, vel ob alias causas non possunt excedere. Inde constat in eos potestatem ad Indulgentias conferendas à Pontifice dimanare, qui plenitudinem potestatis obtinet, ut *ibi, text.*

25 Translato Festo, pro quo concessa est

est Indulgentia, non transfertur ipsa Indulgentia, pro ut ex Decreto Sac. Rit. Congr. 10. Junii 1690. relato in rubr. *Breviar. Min. de Observ. tit. 10. n. 109.*

At Felix tom. 1. exam. *Eccles. n. 37. q. 5.* dixit, tunc Indulgentiam etiam transferri, cum Festum transfertur non solum quoad Officium, sed etiam quoad Forum, abstinentiam nimirum ab operibus servilibus. Sed absque fundamento hoc asserit. Siquidem Indulgentia pro certo, & determinato die concessa, tamquam eidem affixa non transferuntur, nisi à Pontifice hoc expresse concedatur. Quare petentibus PP. Minimis: An, translato Festo S. Francisci de Paula post Octavam Paschatis; censeretur quoque translata Indulgentia, Sac. Congr. die 20. Novembr. 1694: respondit negativè, & serventur Rubrica. Monacel. form. part. 2. form. 6. tit. 16. n. 9.

26 Indulgentia generatim concessa Ecclesiis Fratrum pariter, & Monialium, tum in diebus Festis SS. Ordinis, tum in aliis hujusmodi Solemnitatibus, cuncta æquè obtineri possunt à Christi fidelibus, visitantibus Ecclesias Monialium, quæ sub sunt gubernio Ordinariorum; pro ut declaravit Sac. Con. Reliquiis, & Indulgentiis præposita 27. Februarii 1673. d. Rubr. *Breviarii Franciscani tit. 12. n. 160.*

DECRETUM

De Apocryphis Indulgentiis ab Innoc. XI. approbatum.

27 **D**elata sapius fuere ad Sacram Congregationem Indulgentiis; sacrificiis quæ Reliquiis præpositam, Indulgentiæ quædam consistit, & omnino falsæ, quæ per diversas Orbis Christiani partes circumferuntur, aliæ verò examinandæ: quæ adhibito studio inventæ sunt, vel Apocryphæ, vel à Romanis Pontificibus revocata, vel nullæ, quoddatum eis tempus præterisset; quarum quidem plurimæ, cum non facilem cognitionem habeant, Christi fideles harum rerum minus peritos fallunt, qui spe Indulgentiæ, remissionis, que peccatorum suorum consequendæ fruantur. Quamobrem eadem Sac. Cong. vehementer cupiens huic malo in dies serpenti occurrere, animarum profectui, & Indulgentiarum dignitati consulere,

plures illarum singulari diligentia colligi, & in Indicem referri curavit.

Tales in primis sunt illæ, ut asserunt, concessæ à Joanne II., & à Sixto IV. recitantibus Orationem charitatis Jesu Christi Domini Nostri, *Præcor te piissime Domine &c.* ab Urbano II. Ecclesiæ S. Mariæ, ut vulgò dici solet, Campagnolæ, & S. Victoriæ, ab Eugenio III. revelationi de Plaga in humero Jesu Christi factæ Sancto Bernardo, ab Innocentio III. Archiconfraternitati, Ordini Redemptionis, à Bonifacio IX. visitantibus Capellam S. Nicolai de Tolentino in ejus die Festo; à Joanne XXII. osculantibus mensuram plantæ pedis B. Mariæ Virginis, ab Alexandro VI. Imagini B. Mariæ, vulgò dictæ, Laghetti, à Leone X. gestantibus funiculum S. Francisci, primum in Urbe impressæ, deinde Mediolani anno 1665. (suas tamen habent, & veras Confratres Archiconfraternitatis Chordigerorum S. Francisci) recitantibus Salutationem Angelicam ad pulsus Horologii, & Imagini Conceptionis Mariæ Virginis Immaculatæ in circulo depictæ, cujus pedibus Luna subjecta est, à Pio IV. vel Pio V. Principi Senarum, à Clemente VIII. dicentibus Orationem: *O Magnum Mystrium, &c.* & Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quam vocant Montis Serrati, Avenionæ impressæ, tum aliæ pro animabus Christi-fidelium Defunctorum, impressæ Martiri 20. Julii 1606. à Paulo V. cantantibus Hymnum: *Te Matrem Dei laudamus, te Mariam Virginem confitemur &c.* vel, si die Sabbati interfint, dum idem canitur, & Coronis, Rosariis, Imaginibus, & Numismatibus, quæ medallas appellant, ab eo benedictis Federico Cardinali Borromæo supplicante anno 1611. dum Ecclesia Romæ in honorem Sancti Caroli ædificaretur, & ab eodem Paulo, & Gregorio XV. dicentibus: *Sin lodato il Santissimo Sacramento*, ab Urbano VIII. in honorem ejusdem Sacramenti precibus Cardinalis Magalotti, & Sacerdotibus, celebrata Missa, dicentibus: *Ave filia Dei Patris: Ave Mater Dei filii &c.* à Clemente X. recitantibus mane, meridie ac vespere consuevit Antiphonam *Angelus Domini &c.* & in fine *Deo gratias, &c.*

„ *Maria*. Ac demum alix à nonnullis, Ro-
 „ manis Pontificibus tributæ, ut ajunt, Co-
 „ ronis Myfteriorum Paſſionis Domini Noſtri
 „ Jeſu Chriſti, prece magni Ducis Etruriæ.
 „ Talis Indulgentia Sodalitatis Sancti Ni-
 „ colai, quæ, repetita quinquies Oratione
 „ Dominica, & ſalutatione Angelica, unam
 „ liberari animam quolibet die à Purgatorii
 „ pœnis affirmant. Tales alix Peruſii Con-
 „ fraternitatis Sanctorum Sebaſtiani, & Roc-
 „ chi, & Romæ Societatis Sancti Bernardi
 „ ad Columnam Trajanam. Tales demum
 „ alix Crucesignatorum Sancti Euſtorgii Me-
 „ diolani, Arimini, & Bononiæ.

„ Ejus generis ſunt & illæ conceſſæ, ut
 „ ajunt, Capellæ Roſarii in Eccleſia Sancti
 „ Antonii de Rovigo, ſeu Rodigii, vel Ec-
 „ cleſiæ Sanctiſſimæ Trinitatis Bergomi,
 „ aut Sancti Petri Montis Todoni in die
 „ Feſto Inventionis Sanctiſſimæ Crucis, vel
 „ geſtantibus funiculum S. Franciſci de Pau-
 „ la, vel celebrantibus Miſſas Sancti Au-
 „ guſtini, aut alias quinque in honorem
 „ quinque Feſtivitatum Beatæ Virginis, vel
 „ recitantibus Officium S. Franciſcæ Roma-
 „ næ, aut Antiphonam: *O Paſſio magna*
 „ *Gr.* in memoriam Paſſionis Jeſu, aut Ro-
 „ ſarium S. Annæ (quod Congregatio Sa-
 „ crorum Rituum non probat, aut oratio-
 „ nem, quæ impreſſa cum Imagine Sanctæ
 „ Annæ circumferri ſolet: *Ave gratia ple-*
 „ *na, Gr.* (quæ oratio prohibetur) aut
 „ Officium Conceptionis B. Virginis Imma-
 „ culatæ, quod aſſerunt à Paulo V. pro-
 „ batum fuiſſe, aut orationem: *Deus, qui*
 „ *nobis in Sancta Syndone, Gr.* excipitur In-
 „ dulgentia centum dierum anno 1671. con-
 „ ceſſa precibus Ducis Sabaudiæ ad annos
 „ 25. cunctis in illius ditione degentibus;
 „ aut aliam: *Ave filia Dei, Gr.* poſt Com-
 „ munionem recitandam, vel aliquo con-
 „ ſpicio ſigno venerantibus Sanctiſſimi Eu-
 „ chariſtiæ Sacramenti Nomen: Indulgentiæ
 „ rurfus octoginta millium annorum veteri
 „ de Tabula exſcriptæ, quam in Baſilica
 „ Lateranenſi aſſervari affirmant pro dicen-
 „ tibus Orationem illam verè piæ: *Deus,*
 „ *qui pro redemptione Mundi Gr.* tum, quæ
 „ impreſſæ fuerunt Papiæ anno 1670. ſub
 „ hoc titulo *Somm. dell' Indulgenza conceſſa*
 „ *dalla Santità di Noſtro Signore Papa Leone*
 „ *X. all' Imagine dell' Conceſione della Glorio-*

„ *ſa Vergine Maria;* vel Piſauri ſub nomine
 „ B. Joanne anno 1608. evulgatæ, vel Bar-
 „ lethæ, ſeu Baruli à recitantibus quaſdam
 „ non ſanè malas Orationes lucrandæ; vel
 „ Parmæ à viſitantibus per Quadrageſimæ
 „ dies Eccleſias Tertii Ordinis S. Franciſci;
 „ vel Piſtorii, & Vaſtallæ à recitantibus Ora-
 „ tionem *Ave Sanctiſſima Maria Mater Dei*
 „ *Regina Cæli, Gr.* & alix in peculiari impref-
 „ ſo libro deſcriptæ, quibus frui dicunt De-
 „ votos Seraphicos, & Benefactores.

„ His annumerandæ ſunt, quæ Crucibus
 „ Caravaceniſibus tributæ dicuntur, vel Co-
 „ ronæ, ſive Stellario Conceptionis Virginis
 „ Immaculatæ, quod ex duodecim globu-
 „ lis precariis conſtat; vel Granis, Cruci-
 „ bus, & Coronis Aloyſiæ ab Aſcenſione
 „ Hiſpaniæ Monialis Ordinis S. Claræ, vel
 „ menſuræ altitudinis Jeſu Chriſti Domini
 „ Noſtri; vel Imagini, aut menſuræ vulne-
 „ ris lateri ejus inſiſti; vel Orationi, ut
 „ ajunt, in Sepulcro Domini Noſtri reper-
 „ tæ: & Indulgentiæ ut ajunt, innixæ rele-
 „ vationi factæ Sanctis Birgittæ, Mechildi,
 „ & Eliſabeth, vel B. Joannæ de Cruce, &
 „ conceſſæ, ut aſſerunt, granis, quæ aliquod
 „ ex tribus granis tetigerint extantibus pe-
 „ nes Romanum Pontificem, Hiſpaniarum
 „ Regem, & Miniſtrum Generalem Fratr.
 „ Minorum Obſervantiæ S. Franciſci.

„ Omnes verò, & ſingulas jam dictas In-
 „ dulgentias Sacra Congregatio partim ef-
 „ ſe conſictas, & plenè falſas declarat: par-
 „ tim Apocryphas, vel ex alio capite nul-
 „ las, quæ nemini ſuffragari poſſunt, eaſ-
 „ que in futurum ullo in loco, ut veras pu-
 „ blicari, & lucrandas Chriſti fidelibus pro-
 „ poni vetat; foliaque, & libros, ubi ſic
 „ proponuntur, ſeu aſſeruntur, omninò
 „ præcipit aboleri, niſi prædictæ Indulgen-
 „ tiæ fuerint diligenter expunctæ; nec idèò
 „ tamen vult alias, quas hoc decretum non
 „ continet, pro veris, & legitimis, tacitè
 „ que probatis haberi.

„ 28 Ac demum omnes Indulgentias
 „ conceſſas ante decretum Clementis VIII.
 „ latum 9. Januarii 1597. Coronis, Roſa-
 „ riis, granis, ſeu calculis, Crucibus, &
 „ Imaginibus Sacris, vel ante breve Pauli
 „ V. quod incip. *Romanus Pontifex Gr.* edi-
 „ tum 23. Maji 1606. perſonis Regularibus
 „ quaruncumque Religionum, & Ordinum,
 „ etiam

etiam Mendicantium, vel ante Constitutionem 115. Clementis VIII. cujus initium *Quicumque* &c. & 68. Pauli V. incipien. *Qua salubriter* &c. habitas per aggregationem, vel aliam communicationem ab Archiconfraternitate ulla, Ordine, Congregatione, Societate, etiam Jesu, Capitulo, vel ab eorum Officialibus, Superioribus, aliisque personis, vel persona, etiam si earum, vel ejus mentio specialis, & individua facienda esset, nisi fuerint deinde Romani Pontificis autoritate innovata, aut confirmata, nullius esse roboris, & momenti pariter declarat.

Porro Summaria Indulgentiarum pro Congregationibus Doctrinæ Christianæ, Confraternitatibus Sanctissimæ Trinitatis, & Redemptionis Captivorum, Nominis Dei, Rosarii, B. Mariæ de Mercede, & Redemptionis Captivorum, B. Mariæ de Monte Carmelo, Centuræ S. Augustini, & S. Monicæ, nisi ab eadem Congregatione recognita, non permittuntur.

29 Indulgentia verò Stationum Urbis, quæ à Romanis Pontificibus singulari quodam beneficio vel communicata sunt, vel communicabuntur interdum aliquibus locis, Ordinibus, aut personis, diebus tantum Stationum in Missali Romano descriptis, suffragari posse declarat: semel autem dumtaxat in die plenariam Indulgentiam in certos dies Ecclesiam visitantibus concessam, vel aliud pium opus peragentibus, lucriferi.

De quibus relatione facta per Secretarium ad Sanctissimum, cuncta Sanctitas Sua probavit, & inviolatè servari jussit. Datum Romæ die 7. Mart. 1678.

30 Subindè Sac. Congr. S. Officii sub die 18. Julii 1703. quoad Indulgentias concessas Coronis B. Birgittæ, & Crucibus Sancti Turribii, disposuit, ut infra.

Examinatis documentis inhibitis ad probandam validitatem Indulgentiarum, quæ ut asseritur, concessæ fuerunt ab Alexandro VI. Coronis S. Birgittæ, & ab Urbano VIII. Crucibus, quas vocant Sancti Turribii; examinatis etiam quibusdam foliis, impressis Romæ, Venetiis, & forsan alibi cum titulo: Lotto spirituale per le povere Anime del Purgatorio molto bisognose di Christiano soccorso &c. in quibus præscribitur modus suffragandi

per quamdam speciem sortis animabus, quæ in Purgatorio cruciantur; matureque omnibus pensatis: Eminentissimi decreverunt.

Quoad Indulgentias concessas, ut prætenditur, Coronis S. Birgittæ, declarandas esse apocryphas, & nullius roboris, ac momenti; sine præjudicio tamen Indulgentiarum à Leone X. dictis Coronis concessarum. 6. Idus Jul. 1515.

Quoad Indulgentias, ut prætenditur, concessas Crucibus S. Turribii, circa quas fuerunt decreta, alias edita ab hac Sacra Congregatione, tamquam falsas esse prohibendas.

Quo verò ad prædicta folia, impressa cum titulo: Lotto spirituale &c. esse ubique suppressenda, non propter suffragia pro iisdem animabus, quæ sancta sunt, sed propter dictum titulum, & modum, qui est prophanus, & Christiana pietate planè indignus.

Nemo igitur cujuscunque Ordinis, gradus, & conditionis existat, Indulgentias, Summaria ipsarum, si quæ sunt, & respectivè præfata folia promulgare, & apud se retinere, imprimere, vel imprimi curare audeat; sed statim à præsentis Decreti notitia, quicumque eadem summaria, & folia habuerint, locorum Ordinariis, aut hæretica pravitatis inquisitoribus tradere teneatur, sub pœnis in brevibus, seu Constitutionibus Apostolicis contentis.

In dicta autem Const. Leonis X. à PP. Sanctæ Birgittæ existentibus hæc Romæ in platea Farnesia, in causa Sac. Congr. Sancti Officii exhibitæ, hæc sunt: Ex Clementi, & infra.

Et Nihilominus, cum, sicut accepimus, dilecti filii Populus, seu incola, & habitatores loci dicti Monasterii ab antiquissimis temporibus præfato Monasterio præculas, seu patriloquia benedicenda afferre soleant, ut Christianifidelium devotio ad Monasterium ipsum ferventius invalescat, de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus, & singulis utriusque sexus Christianifidelibus, qui per, & super hujusmodi præculas, seu patriloquia, prius per Confessorem generalem benedicta, & recepta, devotè oraverint, pro qualibet Oratione Dominica centum dies, & eorundem pro Salutatione Angelica, & pro quolibet Symbolo, si dixerint, vel recitaverint, etiam centum dies Indulgentiarum: nec non pro quolibet Psalterio Beate Maria Virginis super

per illis integrè per eosdem Christi fideles, per se ipsos, aut cum uro socio, vel familiari (qui eandem Indulgentiam consequatur) dicto, vel recitato, septem annos, & totidem quadragenas de iniunctis eis Poenitentibus misericorditer in Domino relaxamus, non obstantibus quibuscumque, &c. Dat. Roma apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Domini 1515. 6. Idus Julii.

CAPUT XXVII.

Officialis quoad interdictum Ecclesiasticum.

SUMMARIUM.

- 1 Natura interdicti.
- 2 Ejus divisio in locale, personale, & mixtum.
- 3 Interdicta Ecclesia, est interdictum Cœmeterium: distinguo: & interdicta Civitate sunt interdicta Suburbia.
- 4 Interdicto populo, non intelligitur interdictus Clerus; & interdicto Clero absolute, & Regulares interdicuntur.
- 5 Qua Sacramenta tempore interdicti possint administrari?
- 6 Sepultura negantur morientibus in interdicto; sed quid de Clericis? ibi lege.
- 7 Regulares excommunicantur, si tempore interdicti, vel nominatim interdictum scienter in loco Sacro sepeliant.
- 8 Matrimonium tempore interdicti non suspenditur, bene verò solemnibus benedictio danda Sponsis.
- 9 Episcopus conferens Ordines tempore interdicti est irregularis.
- 10 Interdicti possunt Ecclesias adire ad audiendas conciones; & possunt eo tempore pulsari Campana pro Ave Maria.
- 11 Tempore interdicti ex cap. Alma Mater, possunt quotiè januis clausis &c. celebrari Missæ, & alia Divina Officia.
- 12 Etiam Regulares tenentur servare interdictum.
- 13 Privilegium à Clemente VIII. datum Minoribus tempore interdicti.
- 14 An alius Regularibus suffragetur?
- 15 Tempore interdicti possunt Regulares in

Ecclesiismittere eos, qui sunt de Tertio Ordine.

16 Interdictum differt à cessatione à Divinis, excommunicatione, & suspensione.

1 **I**nterdictum Ecclesiasticum (ab interdicendo, seu prohibendo dictum) Est censura Ecclesiastica in locum, vel personas lata, prohibens quorundam Sacramentorum usum, Divina Officia activè, & passivè & sepulturam interdictis ministrari.

2 Ejus divisio est in locale, personale, & mixtum. Locali interdicatur locus, ne in eo prædicta exercentur. Personali persona, ne in eo ad præfata admittatur. Mixto personæ simul, & locus interdicuntur.

3 Locale aliquando est generale, totam Provinciam, vel Civitatem afficiens; aliquando particulare, quo interdicatur una vel altera Ecclesia, sed non omnes. Et sciendum ex cap. Civitas S. Rationem, de sent. excommunic. in 6. quòd, interdicta Ecclesia, censentur etiam interdicto suomissa cœmeterium, & capellæ, præsertim eidem contigua: & interdicta Civitate, sunt interdicta Suburbia; ibid.

Personalem item aliquando est generale, quod directè fertur in omnes Cœtri, vel Civitatis personas; & sic suppositi interdicto, nec in loco proprio, nec in distincto Territorio audire, & admitti possunt ad Divina; quia, ut scripsit Piasc. prax. part. 2. c. 4. art. 11. n. 2. cum illis deambulat interdictum: ad quod facit text. in c. Si sententia de sent. excomm. in c. 6.

Cum interdictum est dumtaxat personale, possunt in Ecclesiis Populi interdicti ad Divina admitti Peregrini, & ceteri, qui non sunt membra interdicti Collegii; quemadmodum, cum est solum locale, posse personas illius loci, nisi causam dederint interdicto, in alio Territorio, interdicto non supposito, participare divina, notavit Piasc. ibidem ex alleg. c. Si sententia.

4 Interdicto populo, non intelligitur interdictus Clerus, ex cap. Si sententia sit. cit. ibi exprisè: si sententia interdicti preferratur in Clerum, non intelligitur (nisi aliud sit expresum in ea) interdictus populus: nec etiam è converso; quia populus abio-

absolutè prolatus pro Laicis supponit. Ipso autem Clero absolutè, & impliciter interdicto, & Regulares exempti interdicuntur, ut advertit Miranda Man. Pralat. tom. 2. q. 37. art. 3. & Lezzan. Summ. q. Regul. tom. 3. verb. interdictum n. 5. Qui non comprehenditur testatur, si non Clerus, sed Clerici interdicantur.

5 Tempore interdicti localis generalis vel specialis, pueris, & adultis propter moram periculum possunt licitè exhiberi Baptismus, & Confirmatio, pro ut c. Quoniam eodem rit. Morientibus quoque adultis non denegatur Sacramentum Pœnitentiæ, ex cap. respons. de sent. excommunic. quod conceditur, etiam posse sanis ministrari, observatis restrictivis adjectis cap. Alma Mater eodem rit. in 6. ut infra: Concedimus quod tempore interdicti (loquitur Bonifacius VIII) ab homine, vel à jure prolatus, non tantummodo morientes, sed etiam viventes, tam sani etiam, quam infirmi ad pœnitentiam (quæ propter pravitatem, & facilitatem hominum ad peccandum, summè necessaria est) licitè admittantur: dum tamen excommunicati non fuerint: quos admitti (præterquam in mortis articulo) nolumus ad eadem, illis etiam, propter quorum culpam, dolum, vel fraudem lata est sententia interdicti; vel qui ad perpetrandum delictum, cujus occasione ipsum interdictum est latum, præbuerunt auxilium, consilium, vel favorem; nisi de ipso delicto (si sint tales, quod id facere valeant) prius satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam dederint cautionem: aut, si satisfacere nequeunt, vel hujusmodi cautionem præstare, juraverint, quod cum poterunt, satisfaciant, & ad satisfactionem hujusmodi per eum, vel per eos, qui facere ipsam debent, & possunt, præstandam dabunt consilium, & auxilium, ac juxta posse suum fideliter laborabunt: non est Pœnitentia beneficium aliquatenus concedendum. Quæ ministrari possunt in Ecclesia interdicta, si interdictum sit generale: & cum locus sit quoad unam tantum Ecclesiam interdictus, ad Ecclesiam non interdictam pro istis Sacramentis recurritur. Piafec. ibidem n. 3. Covar. in cap. Alma Mater de sent. excommunic. part. 2. cap. 2. à n. 7. vers. Hac verò.

6 Eucharistia tempore interdicti non negatur decedentibus contritis, & pœnitentibus, textus expressus in c. permittimus eo-

dem rit. & c. quod in se de pœnit. & remis. ubi Extrema-UNCTIO, & sepultura negatur morientibus in interdicto. Clericis verò, qui servaverint interdictum, ibid. Clemens III. concedit posse loco Sacro sine Campanarum pulsatione, cessantibus solemnitatibus omnibus, cum silentio tumulari. Et Clericorum appellatione ex Suarez ipse Piafec. n. 4. deducit, quoad hunc effectum intelligi debere omnes personas Ecclesiasticas, ad aliquod servitium Ecclesiæ applicatas.

7 Regulares privilegio exemptionis non possunt se tueri, quin excommunicationem incurrant, si tempore interdicti, vel nominatim interdictos scienter in loco Sacro præsumperint sepelire; ut interminis Clem. Eos, qui ad sepelendas, in casibus ab jure non concessis, quos ibidem explicat Gloss. in ver. à jure. A qua non possunt absolvi, nisi prius ad arbitrium Diœcesani Episcopi, eis quibus fuerit per præmissa injuria irrogata, satisfactionem exhibuerint competentem; super quo Gloss. in ver. ex quibus, notat, quod relaxato interdicto, illius corpus, quod propter interdictum non fuit in loco Sacro sepultum, poterit ad illum, servatis solemnitatibus, transferri, modo signa contritionis ante obitum exhibuerit.

8 Contractus quoque matrimonii tempore interdicti non suspenditur, ex adnotatis à Gloss. d. cap. Alma Mater in ver. Sacramentis. Solemnis tamen benedictio tunc sponsis dari nequit, Piafec. n. 10. Et Engel. Colleg. Jur. Can. lib. 5. tit. 39. n. 94. scripsit eos, qui sua culpa specialiter personaliter interdicti sunt, non posse durante hoc interdicto, licitè (tametsi valide) matrimonium contrahere.

9 An autem tempore interdicti possit Sacramentum Ordinis conferri? Negat Covar. cit. §. 3. n. 4. Volpi resol. moral. resol. 82. v. interdictum n. 19. Sylvest. ver. interdictum 5. quest. n. 6. ad finem. Et irregularitatem non evitat Episcopus Ordines, aut primam tonsuram conferens ut optime ipse probat Covar. alleg. Quæ innodatur per Piafec. n. 11. quilibet in loco interdicto, vel pro personis interdictis, celebrans, vel scienter cum solemnitate exercens actum Ordini alicui Sacro deputatum (præterquam in casibus concessis) nonnisi per Papam dispensanda: efficiturque ineligibilis.

lis, ac inhabilis ad concurrendum cum aliis ad electionem activam, *cap. expressus, cap. is, qui, cap. is de sent. excomm. in 6.*

10 Interdicti licet ingrediuntur Ecclesiam causa Orationis, dum in ea Divina Officia non peraguntur: possuntque ad eam per Campanæ pulsus convocari ad effectum, ut ad Concionem conveniant, & ad correctionem induci valeant; *alleg. cap. responso.* Et ut moris est, Interdicti tempore possunt pulsari Campanæ ad effectum excitandi Populum ad salutandam B. V. M. *Piafec. n. 8.*

11 Conceditur, *d. cap. permittimus*, ut tempore interdicti semel in hebdomada, non pulsatis Campanis, voce submissa, januis clausis, excommunicatis, & interdictis exclusis, Missa celebretur causa conficiendi Corpus Christi, ut ibi plenius continetur in *d. c. Alma Mater*, concessio extenditur, ut infra: Quod singulis diebus in Ecclesiis, & Monasteriis Missa celebretur, & alia dicantur Divina Officia, sicut prius, submissa tamen voce, januis clausis, & excommunicatis, ac interdictis exclusis, & campanis etiam non pulsatis, & inferius: In Festivitatibus vero Natalis Domini, Pascha, Pentecostes, & assumptionis Virginis Gloriosa, Campana pulsantur, & januis apertis alta voce Divina Officia solemniter celebrentur, excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis admittis: quibus ob reverentiam dictarum Solemnitatum (ut & ipsi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis effectum, facilius inclinentur) præfatis diebus participationem permittimus divinorum; sic tamen, quod illi, propter quorum excessum interdictum huiusmodi est prolatum, Altari nullatenus appropinquent: ad oblationem nimirum, & communionem non admittantur, Volpi *resol. 93. n. 6.* Concessionem Martinus V. *Const. Inefabile* ampliavit ad Festum, & Octavam Corporis Christi, ut in *Bullar. tom. 1. Const. 12. §. 4.*

12 Etiam Regulares cum moderatione in *d. cap. Alma*, tenentur servare Interdicta, sive à Sede Apostolica, sive ab Ordinariis promulgata, per definita à Trid. *sess. 25. cap. 12. de regul. ibi: Censura, & interdicta*, nedum à Sede Apostolica emanata, sed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante Episcopo à Regularibus in Ecclesiis publicentur, & serventur.

Quo decreto revocantur privilegia Regularibus ante Tridentinum concessa, ut possent ad Tempus in Festis sanctorum suorum Ordinum suspendere interdictum; habetur ex *d. sess. 25. cap. 22. de Regul.* ob amplissimas clausulas, quarum vigore omnes Regulares, etiam Religionis Hierosolymitanæ obligantur ad observanda disposita, & contenta in superioribus Decretis, ejusdem Sessionis, ibi: *Non obstantibus eorum omnium, & singulorum privilegiis &c.*

Sublatis autem quoad hoc eorum privilegiis absolute, non est dubium verificari in eo pariter, in quo concernunt moderationem esse sublatam pro ut declaravit S. C. C. apud Pignatell. *tom. 10. consule. 1. n. 35.* & apud Peyrin. *de privil. regul. ad const. 2. Sixti IV. §. 11. n. 50.* ibi: Octavum dubium: An privilegia Regularium, quod non teneantur servare interdicta in aliquibus diebus tantum, velut in Festis suorum Ordinum, sint contraria Concilio, & sublata. Respondit ad octavam: privilegia, si ante Concilium concessa fuerint, utique revocata existunt. Quare Greg. XIII. *Const. in tanta la 9. Bullar. tom. 2.* reduxit terminos juris communis, & Concilii Trid. *Const. B. Pii V. Et si Mendicantium la 41. ibid.* in iis quæ sunt Trid. contraria. In qua ibi *n. 4. B. Pontifex* declaraverat, privilegia Regularium non comprehendendi sub *d. cap. 12. Trid. de Interdicto*: & ad tenorem ipsorum ea suspendit in Festivitatibus, & Octavis Sanctorum Ordinum ipsorum. Super quo Donatus, *prax. reg. tom. 3. tract. 12. q. 36.* Navar. apud Mirandam *tom. 2. in manuali q. 37. arc. 12.* Quidquid nonnulli propria dicta instrumentis non iustificantes scripserint apud d. Peyrinum.

Idcirco, ut possit tempore Interdicti solemniter ritu, januis apertis, Campanarum pulsatione, & cum Laicorum admissione propria Sanctorum festivitates celebrare, debent post Trid. privilegium specificum obtinuisse, vel obtinere; pro ut obtinuit Ordo Minorum, ut ex Litteris Clem. VIII. in Bullar. Roderic. Bull. 4. ubi indulgum extenditur ad Festa Portiunculae, & S. Didaci, ut sequitur.

13 Sacra Seraphici B. Francisci Religionis in Sanctam Romanam Ecclesiam merita possunt, ut privilegia, & indulgentia, illi per eandem Apostolicam concessa, non modo conserventur, sed etiam amplientur. Cum itaque

sens accepimus, diversorum Romanorum Pontificum concessionibus Religionis præfata indulgentium sit, ut temporibus Interdicti, quacunque, etiam Apostolica auctoritate appositi, Fæsta Sanctorum ejusdem Ordinis, Francisci nimirum, Bonaventura, Antonii de Padua, Ludovici, Bernardini, Clara, Elisabeth, ac Martyrum, solemnè ritum celebrare, perinde, ac si interdictum hujusmodi minimè appositum esset, liberè possint; Fæsta verò Sanctorum Didaci, & Portiuncula in prædicto Indulto minimè comprehendantur; Nos Religionem prædictam amplioribus favoribus, & gratis profectur volentes, ac Indulgentiarum hujusmodi, & Litterarum Apostolicarum desuper expeditarum tenores, præsentibus pro expressis habentes, supplicationibus dictæ Religionis per Dilectum Filium Nostrum Hieronymum Presbyterum Cardinalem Marchajum, Nobis super hoc humiliter porrectis inclinatis, Religioni prædictæ universæ, ac cuicumque ipsius Ordinis, siue Ramitæ Conventui, ut in eorum Ecclesiis Fæsta etiam prædicti S. Didaci, & Portiuncula, temporibus Interdicti solemniter, pro ut alia Fæsta prædicta, ac juxta Indulgentiarum illi concessorum seriem, & tenorem celebrare liberè, & licitè possit, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus, ac Indulgentia prædicta ad prædictas S. Didaci & Portiuncula Festivitates extendimus, & ampliamus. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, universalibus, Provincialibus, & Synodalibus, Conciliis editis, generalibus, vel specialibus, nec non omnibus illis, quæ in præfatis Indultis, & Litteris Apostolicis concessum est non obstat, casusque contrarii quibuscumque. Dat. Tusculi sub anulo Piscatoris 17. Octobris 1595. Pontif. nostri anno 4.

14. An autem hoc privilegium suffragetur aliis Regularibus propter communicationem privilegiorum?

Affirmant Suarez, Portel, & Roderic. apud d. Pignatellum n. 24. putantes, communicationem privilegiorum verificabilem etiam esse in Fæstorum celebratione, præfertim quoad eos Regulares, qui habent prægnatissimam communicationem privilegiorum ab Apostolica Sede, tam concessorum, quàm concedendorum, pro ut repetitur inter Ord. Mendicantes, Præd. Minor. Eremitar. S. Augustini, Carmelitar, Servo-

rum B. M. Virginis, & Minimorum, ac Moniales, & Tertiarios dd. Ordinum, ad text. in const. Dudum la 22. Leonis X. Bull. tom. 1. in qua privilegia uni eorum Ordinum data cæteris communicantur.

At in puncto juris est certum, d. privilegium cæteris Regularibus virtute communicationis privilegiorum non suffragari. Nam hujusmodi privilegium est de numero eorum, quæ rarò, & cum difficultate conceduntur, & speciali nota dignum, quod nullus inficiet, ergo non cadit sub generali privilegiorum communicatione, ut tradunt communiter DD. apud d. Pignatellum. Hinc, si cæteris in specie non concedatur, vel nominatim communicetur, non suffragatur.

Nec obstat ratio in contrarium, quia communicatio privilegiorum procedit tantum quoad privilegiata, quæ non sunt à S. Sede revocata; cum autem privilegium de non servando interdictum in certis casibus, sit à Trid. revocatum; dum Papa alicui Ordini communicat privilegia alterius, non censetur communicare illud, quod aliàs sublatum fuerat, nisi expressè exprimat. Aliàs censeretur priorem revocationem revocare, quod absque fundamento sustinetur; atque ita rueret privilegiorum revocatio, quod non est dicendum.

Maximè verò facit, quòd Trid. d. sess. 6. 22. mandans observari decreta ejusdem sess. revocat etiam communicationis privilegium, quatenus istud impediret ipsorum observantiam. Siquidem derogat omnibus privilegiis, quæ observantia obstant. Idèd, ut cæteri Regulares possint in suis Fæstis Interdictum suspendere, debent in specie obtinuisse, vel obtinere Indultum, aut expressè alteri concessum est eis communicandum.

De poenis, quibus ligantur Regulares non servantes Interdictum, vel à Sede Apostolica, vel locorum Ordinariis impositum, agitur in Clement. Ex frequentibus de sentent. excomm. ubi excommunicantur inobstantes, dum noverint id servari à Cathedrali, Matrice, vel Parochiali.

Quod procedit, etiam si prætendatur esse nulliter latum. Et non modò de Interdicto generali, quod fertur in Regum, vel Provinciarum; sed etiam de eo, cui submittitur Villa, vel Castrum, per text. in cap. cum in partibus de verb. signific. sed Trid. d. cap. 12. requi-

13. requirit, ut Episcopus observantiam mandet: quod intelligendum de illo à se imposito; quia quoad impositum à Pontifice sufficit noticia.

15. An autem Regulares possint in suis Ecclesiis admittere ad Divina, januis clausis celebrata, Fratres, & Sorores de Tercio Ordine? Resp. Affirmative, per espresse disposita à Leone X. d. *Const. Dum intra*; modo causam non dederint interdicto, nec causam ipsam nutiant, aut foveant, nec auxilium, consilium, aut favorem quoquo modo præstiterint. Quo quidem privilegio revocatur prohibitio de eo absolute facta Minoribus in Clement. *Cum ex eod. tit.*

16. Sub eadem excommunicationis pœna ex d. Clement. tenentur Regulares servare Celsationem generalem à divinis. Quæ ab Interdicto differt. I. Quod ipsa non est censura, sed simplex prohibitio divinorum in signum gravissimi mœoris ab Ecclesia concepti propter gravissimam injuriam sibi, vel divino honori illatam. II. Quod nec in casibus exceptis, & cum limitationibus in cit. cap. *Alma Mater*, licet tempore celsationis divina officia celebrare. III. Quia tempore celsationis à divinis administrari tantum possunt Baptismus, Pœnitentia, & Eucharistia per modum Viatici: ac semel in hebdomada causa conficiendi Corpus Christi pro infirmis licet celebrare, juxta d. cap. *permittedimus*. Tenet Gonz. in 1. tit. 31. cap. 13. n. 4.

17. Differt quoque Interdictum ab Excommunicatione, tum majori, tum minori, & à Suspensione. Ab Excommunicatione majori, quia hæc vi sua privat absolute activè, & passivè perceptione omnium Sacramentorum, suffragiorum publicorum participatione, & Fidelium societate, tum in spiritualibus, tum in politicis: sed non adest debitum vitandi excommunicatum, nisi sit notorius, aut denunciatus expresse ex Const. Leonis X. *Primitiva* sub 20. § 24. *ibid.* Quod de interdicto cum tanta generalitate non verificatur ex dictis. Item Excommunicationis non fertur, nisi in determinatas personas, cap. *Rom. de sent. excomm. in 6.* Interdictum verò potest in integram Communitatem, & locum pronunciari, cap. *Non est de sponsalib.* Ab Excommunicatione verò minori differt, quia hæc privat solum participatione passiva Sacramentorum, non se-

pultura, nec divinorum auditione. A Suspensione tandem, quia hæc privat tantum exercitio officii, vel Beneficii Ecclesiastici, & solum afficit Clericos: quando Interdictum etiam Laicos percutit.

C A P U T XXVIII.

Officialis quoad Juspatronatus.

S U M M A R I U M.

- 1 Juspatronatus Laicus competis ex privilegio Ecclesia.
- 2 Juspatronatus quid sit?
- 3 Laici non possunt habere sedes in Presbyterio; ubi de ihurificatione, & osculo.
- 4 De erectione Baldacchini in Ecclesiis per Principes.
- 5 Arma, & insignia à Patronis in Ecclesiis, vel Capellis apposta, ab aliis amoveri non possunt.
- 6 Ad acquisitionem jurispatronatus concurrunt fundatio, constructio, & donatio, Ecclesia, vel Capella.
- 7 Ecclesia sine dotis assignatione construi non debent, nec consecrari.
- 8 Ex sola assignatione dotis acquiritur jus patronatus in Beneficio.
- 9 Capella, & Alcaria erecta absque Ordinaris consensu, non dicuntur de jure patronatus.
- 10 Quando ex reedificatione Ecclesia acquiratur Juspatronatus?
- 11 Ex augmento dotis non acquiritur juspatronatus &c.
- 12 Differentia inter Patronum laicum, & Ecclesiasticum, usque ad n. 14.
- 13 Tempus Patrono ad presentandum Clericum ad Beneficium vacans curris à die noticia vacationis, usque ad n. 19.
- 14 In Ecclesiis Parochialibus de jurepatronatus Laicorum non fit examen per concursum.
- 15 Cum plures ad eandem Ecclesiam presentantur, ipsi presentati per concursum experimentum faciunt propria habilitatis, usque ad n. 25.
- 16 Forma probandi juspatronatus datur à Trid. sess. 25. cap. 9. de ref. ubi duo genera personarum distinguit, Petentium, & Privatorem.

- 27 Privata persona probant ex authentico instrumento fundationis, aut donationis, usque ad n. 31.
- 32 Quot annis requirantur ad tempus immemorabile?
- 33 Aliis modis possunt privata Persona juspatronatus probare, usque ad n. 36.
- 37 Ad presentandum non sufficit esse in quasi possessione presentandi, sed debet de titulo juspatronatus doceri.
- 38 Appellatione Potentium qui veniant? & de probationi forma eos facienda super iurepatronatus, usque ad n. 44.
- 45 Juspatronatus ad alios transferri potest.
- 46 In creditorem juspatronatus non transferretur, usque ad n. 49.
- 50 Juspatronatus aliud est hereditarium, aliud gentilicium, usque ad n. 53.
- 54 Usufructuario competit jus presentandi.
- 55 Juspatronatus gentilicium competens illis de Familia, istis extinctis transfertur ad heredes, usque ad n. 59.
- 60 Ubi Patroni in discordia plures presentant, ille instituitur, qui habuit plures voces.
- 61 Diversi Sacr. Congregat. Decreta super materia juspatronatus, usque ad n. 66.
- 67 Patrono quando conveniat jus sepulchral?

Juspatronatus acquiritur Laicis fundatoribus Ecclesiarum, & gratia, & permissione quadam, ac privilegio Ecclesiae; ex cap. Quoniam de iurepatron. Laici enim de jure antiquo in Ecclesiis, etiam per eos edificatis, vel dotatis, nullus jus habebant, sed statim Ecclesiae ipsae cum dotibus suis ad ordinationem pertinebant Episcoporum, cap. Decretum, cap. Noverint 10. quast. 1. & notatur in cap. Pia mentis 16. quast. 7. Sed successivè ad ea tempora, Ecclesia constituit, ut ipsi Patroni haberent in Ecclesiis, vel Capellis certa jura, pro ut expressè cap. Nobis dist. titul. ut hac ratione Laici inducerentur ad fundandas, & dotandas Ecclesias, vel Capellas, & Beneficia Ecclesiastica. Quod non obscurè significat Tridentin. sess. 25. cap. 9. de reformat. ubi decernit; æquum non esse veris Patronis suum juspatronatus non servare; ne tali via Fideles

Official. Cur. Ecl.

ab operibus piis retrahantur. Hinc patet, quòd quicquid juris habet Patronus in Ecclesia, totum ex gratia; & privilegio Apostolico procedit. Quo præciso, juspatronatus non acquireretur. Quoniam, cum juspatronatus sit saltem spirituali annexum, per cap. de jure dist. sic. & cap. Quanto, de judiciis cum sua Gloss. in verb. connexa (notante juspatronatus censeri spirituale propter connexitatem, ordinem nimirum ad collationem Beneficii Ecclesiastici) requiritur dispensatio, & privilegium Ecclesiae, alias à Laicis possideri non potest, quia absque tali indulto similis juris capaces non sunt, cap. Decernimus, de iurepatron. Et propterea constat juspatronatus, quod Laici in Ecclesiis habent, gratiosum esse, eosque Ecclesia in tali potestate ex gratia sustinere.

2 Quæritur, quid sit juspatronatus?

Respond. Est jus presentandi Clericum ad Beneficium Ecclesiasticum. Quod alias definiri solet, ut est jus honorificum, onerosum, & utile competens alicui in Ecclesia, pro eo quòd de Diocesani consensu ipsam construxit, dotavit, vel fundavit ipse, vel is, à quo causam habet. Ex qua descriptione habetur triplex jus competere Patrono in Ecclesia patronata, utile, onerosum, & honorificum.

Jus utile significat, ut si Patronus perveniat ad inopiam, modèstè alatur de bonis Ecclesiae, dist. cap. Nobis etiam. tit. maxime, si Ecclesia fructibus abundet, & possit superesse aliquid ultra necessarias expensas pro Ecclesia, Piafec. prax. p. 2. c. 5. art. 1. n. 19.

Jus onerosum importat, quòd Patronus teneatur Ecclesiam ab impugnationibus defendere, & de rebus Ecclesiae sollicitudinem gerere, ne fraudentur, c. Constitutum 16. q. 1. c. Filiis 9. 7.

Jus honorificum designat plures honorantias competere Patrono in Ecclesia patronata. Competit honor processionis, hoc est honor presentandi; quem habet Patronus in presentando Clericum, quia sine presentatione non potest Episcopus regulariter institutionem facere, ut probat Fagnan. in 3. ad cap. Nobis n. 28. de iurepatronat. In quo Patronus est aliis præferendus.

Observat Piafec. citat. posse Patronos in fundatione Beneficiorum sibi aliquas honorantias reservare; sed turpes non debent esse. Ita nequeunt sibi reservare, quoddam Ecclesia diruta, dos ad se ipsos revertatur: quia semel Deo dicatum, ad usus humanos non est amplius revocandum juxta *regul. § 1. jur. in 6.* Nec potest reservari conditio, quoddam Rector Ecclesie Parochialis sit ad nutum amovibilis, quia iste debet esse perpetuus. Secus dicendum de Capellano, qui potest esse amovibilis, ita tamen, ut alius non nisi per Episcopum instituitur, ut Idem Piafec. ex Genuensi *prax. cap. 102. n. 6.*

An autem quis possit promoveri ad Ordines Sacros ad titulum Capellanie amovibilis à Patrono fundatæ?

Resp. Negativè, nisi ex dispensatione Sedis Apostolicæ pro ut apud Monacell. *form. p. 2. form. 3. n. 17. tit. 13.* ubi recenset, quoddam Sacra Congr. Conc. aliquando ob penuriam Sacerdotum, vel paupertatem locorum dispensat, ut quis possit promoveri ad titulum Capellanie amovibilis; dummodò sit redditus sufficientis pro victu: accedente obligatione valida Patroni debentis nominare de non removendo ordinando, durante illius vita, pro ut indulsit in Eugubina 17. Aprilis 1706. & aliàs. Unde Episcopus dispensare non potest.

3. Ceterum non potest Patronus habere locum in Choro, & Presbyterio, juxta Decretum Concilii Moguntini, relatum in *cap. Ut Laici de vir. & honestat. Cleric.* in quo expressè, & generaliter prohibetur Laicis stare, & sedere in Presbyterio, quando celebrantur Divina Officia, ex Sac. Rit. Congr. in Melphitana 15. Jun. 1665. & in Baren. 22. Febr. 1687. & decreta renovavit in Neapolitana 13. Mart. 1688. apud d. Monacell. *ibid. form. 1. n. 4. & 5. ad fin. form.*

Quare nec Patronus est admittendus ad sedendum, vel standum in eodem Presbyterio cum ipsis Ministris, ut ex mente Sac. Congr. Conc. respondit Rota in Valentina Capellæ 5. Mart. 1599. coram Justo. Et quoddam sedes Patronorum non intra, sed extra Chorum, in digniori tamen loco sint collocandæ, resolvit eadem Sac. Congr. Conc. 11. Augusti 1587. apud Pignatell. *tom. 4. consule. 16. n. 3.* & iterum 25. Augusti ejusdem anni in Seguntina apud eundem *tom. 1.*

consule. 7. n. 37. Idem procedit in genuflexorio honorifico, quod extra Presbyterium est collocandum.

Quo verò ad thurificationem triplici ductu, licet per regulas caeremonialis Episcoporum debeat soli Episcopo, vel Celebranti, nihilominus ubi adest immemoralis consuetudo, quoddam alii pariter triplici ductu thurificentur ea est prorsus servanda, pro ut declaravit Sac. Rit. Congr. in una Casertana 18. Septemb. 1632. Ita pariter circa thurificationem ante, vel post Dignitates, & Canonicos, esse recurrendum ad consuetudinem, resolvit eadem Sac. Cong. apud Barbos. *summ. dec. Apost. ver. Thurificatio.*

Quantum autem ad pacem, eadem S. C. censuit in una Granaten. 9. Maji 1606. & alibi, pacis osculum nulli, nec etiam Præsidenti, vel Consiliariis Regis, dandum esse ante Episcopum, sed dandam Domino loci, & aliis Laicis post datam pacem omnibus de Choro: & tunc deberi non à Beneficiato, sed ab aliquo Ministro Cocta induto, non cum osculo, sed cum Instrumento, ut eadem Sac. Congr. resolvit in una Calaguritana 5. Jul. 1614. & in una Pacen. 21. Mart. 1609. & alibi sæpè apud Pignat. *cit. consule. 7. n. 37.* Nec ulli Sæculari, etiam Præsidi, dandum est Evangelium deosculandum in celebratione Missæ, eadem Sac. Congr. in Lucerina 21. Novemb. 1664. & 13. Mart. 1687. apud d. Monacell. *loc. cit.*

4. Circa erectionem Baldachini in Ecclesia per Dominos temporales, emanavit Decretum Sac. Congr. Episcop. in una Bejanen. 12. Januarii 1618. ut infra: *In Ecclesiis nullus, neque Dominus loci, præterquam Episcopi, Baldachinum potest erigere, & Episcopus omnibus Sacrorum Canonum remediis hujusmodi Baldachinum omnino removeri facere debet, ex eodem Pignatell. ibid. n. 17.* & alibi sæpè, & præsertim in dicta Neapolitana, in qua mandavit, ut Decreta prohibentia personis sæcularibus osculum Evangelii, usum Baldachini, & assistentium in Presbyterio renoventur. Et iterum 22. Aprilis 1690. approbante Pontifice, declaravit in Decreto de anno 1688. comprehendere non tantum usum, sed etiam retentionem Baldachini, tam in Presbyterio, quam extra; & injunxit Ordinariis Regni Neapolitani, ut facerent ea removere

vere ab Ecclesiis suarum Dioecesium, tam Saecularium, quam Regularium: & quoad Ecclesias Regularium procederent ad interdicta, & contra inobedientes ad censuras, autoritate S. Congreg. Monacell. *ibid.*

5 Competit Patronis jus ponendi in Ecclesia, vel Capella patronata inscriptiones, arma, & insignia suae familiae, vel sepulchra, & similia: non quidem ad pompam, & inanem gloriam, sed ad excitandos se ipsos, & alios, tum posteros ad virtutem, divinumque cultum, ut aspectu talium admoniti, & vocati moveantur, & ad similia opera pietatis, & ad orandum pro anima Fundatorum.

Nec possunt similia inde amoveri, aut aliis monumentis, inscriptionibus, aut armis praepediri: neque circa Capellam aliqua constitui, per quae prospectus Capellae impediatur, sed relinquendus est prospectus undequaque liber. Considerando, quod, concessio prospectus, intelliguntur prohibita omnia, quae ipsum impedire possunt, *l. inter servientes, ff. de servis. urban. praedior.* Quare, concessa Capella cum Sepulchro, nihil est aedificandum ex omni parte, per quod Capellae, & Sepulchro, aut eorum prospectui nocentur. Nam praedicta reputantur concessa ad finem, ut devotio, & memoria defuncti ex praedictorum aspectu excitetur. Et hic nota nomine Sepulchri venire non modò locum, qui recipit humationem, sed etiam id omne, quod supra reperitur, ut dixit Genuen. *prax. c. 109. n. 2.*

6 Quæritur. An ex sola fundatione Ecclesiae, vel Capellae, acquiratur juspatronatus, seu jus praesentandi Rectorem? an verò requiratur etiam constructio, & dotatio?

Resp. Tridentinum *sess. 14. cap. 12. de reform.* loquitur alternativè, ibi: *Nisi Ecclesiam, Beneficium, aut Capellam de novo fundaveris, & construxeris, seu jam erectam, quae tamen sine sufficienti dote fuerit, de suis propriis, & patrimonialibus bonis competenter dotaveris, juspatronatus impetrare, aut obtinere possis, aut debeat.* Et *sess. 25. cap. 9. de reform.* ibi: *Tritulus juspatronatus sic ex fundatione, vel donatione.* Ceterum, ut quis acquirat juspatronatus, non sufficit, ut fundum assignet pro aedificanda Ecclesia, si nec ipse, vel alius Ecclesiam aedificet. Quoniam tunc non potest dici Ecclesia de non esse

ad esse producta: adeoque neque de ipsa praedicari patronatus, quia de non ente ens praedicari est impossibile: assignato autem practisè fundo, & non aedificata, Ecclesia est non ens, cum adhuc in rerum natura non existat. Et inde nequit verificari, quod in ea Patronus habeat jus honorificum, onerosum, & utile; quod juxta descriptionem jurispatronatus superius datam debet Patrono competere. Nec satis est construere, vel expensas facere in aedificatione Ecclesiae, eidem non assignata competenti dote. Neque ex pura hujus assignatione acquiritur, nisi alia Ecclesia, vel ab ipso dotante, aut alio fundetur, & construatur. Nam, ubi Ecclesia non existit, nullum jus potest Patrono acquiri.

Et hinc sequitur, ex sola fundi collatione non acquiri juspatronatus in Ecclesia, si nemo alius Ecclesiam construat, & dotet, neque ex sola constructione, si nemo alius dotem assignet, neque ex sola collatione dotis, si nullus Ecclesiam fundet, & construatur; sed haec omnia tria debent copulativè ab initio concurrere, juxta illud:

Patronum faciunt dos, aedificatio, fundus.

Sed petitur. An necesse sit, quod omnia illa ab uno simul praestentur, & eadem persona debeat Ecclesiam fundare, construere, & dotare?

Respond. Negativè, sed satis est, quod unus det fundum, alius aedificet, & alius assignet dotem: tunc enim omnes in solidum efficiuntur Patroni, per *cap. Pia mentis, cap. Frigentius, capit. Quicumque 16. quæst. 7.* Concordant DD. Archidiaconus, Cardinalis, Abbas, & Lambertinus, & post eos Fagnan. in 3. ad *cap. Quoniam de iure patronatus. n. 49.* & Pignatell. *tom. 9. consue. 82. num. 86.* Et ita accipiendi sunt jura, quae disponunt, juspatronatus posse acquiri ex pluribus causis alternativè, hoc est, cum unus dat fundum, alter constituit, & alius dotem assignat: unusquisque enim alternativè ex una causa efficitur Patronus ejusdem Ecclesiae: Quibus omnibus in dictis Ecclesiis competunt dicta jura, honorificum, onerosum, & utile. Quae verificari non possent, ubi unus pro una Ecclesia fundum daret, & alius aliam construeret, ac tertius dotem assignaret alteri Ecclesiae non aedificatae, & nec aedificandae.

7 Nec dicas, Ecclesiam ex sola fun-

N 2   datio-

datione, & constructione de non esse, esse ad esse deductam, adeoque fundantem, & construentem esse Patronum: Nam utique Ecclesia fundatione, & constructione deducitur de non esse ad esse, sed dotenondum assignata, deducitur solum incompletè, quoad effectum acquirendi juspatronatus, & contra juris prohibitionem. Quare notabis, quòd licet Ecclesia sine dote construi possit, numquam tamen debet consecrari, nisi competenter dotata fuerit, per *cap. Cum siue de consecr. Eccles. vel Alt. Monacell. form. p. 1. form. 10. n. 4. tit. 6.* & tenuit Sac. Congr. Conc. Nullius Galeatæ 27. Novembr. 1694.

8 Sed quid, si à multis annis Ecclesia sit fundata, & constructa, & postea tempore succedente ab alio dotetur?

Resp. Tunc juspatronatus acquiritur ei, qui de consensu Ordinarii eam competenter dotat, juxta Trid. *d. sess. 14. c. 12 de ref.* Quo casu constructio retrahitur, & Ecclesia videtur dotata ante Consecrationem: sicut subsequens Matrimonium retrahitur ad effectum legitimandi Filios illegitimos, ex *l. Tanta qui fil. sine legit.* De competentiæ dotis judicat Ordinarius.

Advertendum, quòd ad acquirendum juspatronatus non sufficit fundatio, & dotatio Ecclesiæ, aut Beneficii; sed de necessitate requiritur consensus Episcopi cum conditione acquirendi juspatronatus, ut per *Piassec. cit. n. 37.* Quoties itaque iste desideratur, non dicitur Beneficium, sed pium opus, ut pia donatio, ut advertit *Monac. form. p. 2. form. 1. n. 2. tit. 19.* A cujus autoritate, & consensu juspatronatus sufficienter spiritualizatur, *Pignat. cit. n. 17.* ut vendi non possit.

9 Hinc sequitur, quòd Capellæ, & Altaria in Ecclesiis absque Ordinarii consensu erecta, etiam cum congrua, & stipendiis pro Ministris, & celebrantibus assignatis, non dicuntur de jurepatronatus; nec Fundatores, nisi abusive, dicuntur Patroni, sed propriè Benefactores nuncupantur, & relicta, pia legata. Quibus tamen competit jus honorificum ornandi, fabricandi, conservandi, ac assignandi sua arma, & inscriptiones.

Considerandum etiam, quòd juspatronatus, seu jus præsentandi, seu nominandi Prælatum in Ecclesia Conventuali, vel Collegiata, Sæculari, vel Regulari, juxta text. in *Clement. Ut si de stat. & qualitat.* non

acquiritur ex fundatione, constructione, vel dotatione Ecclesiæ, etiam de consensu Ordinarii; sed est necessarium privilegium Apostolicum in limine foundationis obtentum, per *l. Nobis, & cap. Hinc est 16. q. 1.* & sæpius dixit Rot. apud *Genuen. prax. cap. 100. n. 19.*

10 Queritur. An ex reedificatione, seu refectione Ecclesiæ acquiritur juspatronatus?

Resp. Distinguendum est. Aut Ecclesia non est fundicis destructa, aut est prorsus diruta, ut egeat nova Consecratione, juxta text. in *c. De fabrica, de consecr. dist. 1.* In primo casu ex reparatione juspatronatus non acquiritur reparanti, sed conservatur primo constructi; cum Ecclesia reparata sit eadem numero, quæ à principio fuit constructa, cui juspatronatus adheret.

In secundo verò casu adhuc distinguitur. Vel, quis Ecclesiam, reedificat absque Dioecesani consensu, vel de ejusdem licentia cum conditione acquirendi juspatronatus. Si primum, nullum jus acquirit; quoniam sicut à principio ædificans Ecclesiam absque Ordinarii consensu, juspatronatus non consequitur, ita nec postea illam reedificans. Si secundum, acquirit juspatronatus; quia perinde est, ac si ab initio ædificasset Ecclesiam cum reservatione jurispatronatus. Quo casu prior Patronus illud amittit, nisi patronatum habuerit, etiam ex dotatione; nam tunc si dos esset salva, non amitteret juspatronatus in totum; cum ædificans de novo acquireret tantum communicationem in jurepatronatus, *Piassec. loc. cit. n. 37.*

An autem prius Patronus retineat juspatronatus saltem secundum partem, si reedificatio fiat ex eadem materia, & commentis?

R. Affirmat *Vivianus de jurepatr. lib. 25. cap. 3.* negat verò *Pirringh. in jus Can. lib. 3. tit. 38. n. 8.* notandum tertio; concordat *Gonzalez in 2. tit. 1. cap. 3. n. 7.* Quam opinionem veriore dicit *Glossa ad cap. Quoniam verb. Fundatores de jurepatronat.*

11 An etiam ex augmento dotis patronatus acquiritur?

Respond. Dicendum cum *Piassec. sup. cit. num. 36.* quòd non ex qualibet dotatione queritur juspatronatus, ut si quis modicum daret, ut notat *Glossa in cap. Quicunque*

que 16. q. 7. Vel si aliquid in quantitate notabili conferatur, sed non in dotem, sed in vim donationis; nam tunc presumitur quis dare non pro dote, sed ut benefactor, & ut ditator, non dotator, Abbas in d. cap. Quoniam n. 10. de iurepatr. Propter ea ut ex augmento dotis acquiratur juspatronatus, debet conferri expresse de scientia Ordinarii in dotis augmentum, & in summa excedente medietatem dotis, juxta sensum Rote coram Ninot. dec. 73. n. 5. & coram Cerro dec. 526. n. 3. & 4.

Juspatronatus dividitur in Locale, quod fundatur ex bonis patrimonialibus; in Ecclesiasticum, quod erigitur ex bonis Ecclesiasticis; & Mixtum, quod ex patrimonialibus, & partim ex Ecclesiasticis bonis constituitur.

12 Quæritur. Quænam sit differentia inter patronum laicum, & Ecclesiasticum?

Plures apud Canonistas leguntur. Prima est, quia patronus laicus habet quatuor menses ad præsentandum; Ecclesiasticus verò sex, cap. Si laicus verum, §. hoc tit. in 6.

Secunda, quia laicus patronus, uno præsentato, potest alium successivè præsentare (antequam præsentatus fuerit ab Episcopo institutus) non recedendo à primo, sed accumulando. Et ita non potest variare privativè, quasi possit à priori præsentatione resilire, sed solum cumulativè, hoc est, cumulando secundum cum primo, per text. in cap. Cum autem, hoc tit. Sed non potest etiam accumulando variare, toties quoties voluerit, sed semel tantum: nam jura loquuntur de duobus, & non de pluribus successivè præsentatis, ut notatur in d. cap. Cum autem.

Patrono autem Ecclesiastico non est licitum variare, alium præsentando, etiam accumulative, ut expresse text. in d. cap. Cum autem, in verb. Verum Collegium, & ubi secundum præsentat, præsentatio non tenet; sed prior sustinetur, ubi præsentatus fuerit idoneus, quia qui prior est tempore, jure prior esse videtur, ut textus concluditur.

13 Discrimen autem, cur liceat patrono laico, & non Ecclesiastico variare, est, quia Ecclesiasticus plus temporis habet ad inquirendum de Clerico aliquo digno, & habili, Gloss. in d. cap. Si laicus in notab.

14 Tertia habetur ex Trid. sess. 24. c. 18.

Official. Cur. Ecl.

de reform. ubi quantum ad provisionem Ecclesiæ Parochialis, §. Si verò, statuit, quod si Ecclesia fuerit juspatronatus Ecclesiastici, ac institutio ad Episcopum, & non ad alium pertineat, patronus eligit digniorem inter probatos ab examinadoribus, eumque præsentat Episcopo, ut ab ipso instituatur. Cum verò institutio facienda esset ab alio, quam ab Episcopo, tunc Episcopus solus ex dignis eligit digniorem; quem patronus ei præsentat, ad quem spectat institutio. Ceterum si Ecclesia sit juspatronatus laicorum, patronus præsentat, quem maluerit; & sic præsentatus debet ab examinadoribus deputatis examinari, & ab Episcopo admitti, si idoneus repertus fuerit. Lege textum.

15 At quæritur, an patrono currat tempus ad præsentandum à die vacationis beneficii? an verò à die habitæ notitiæ vacationis?

Resp. Tempus currere à die scientiæ, ut dixit Rota in una Signina juspatronatus 12. Junii 1596. & Gloss. ad cap. Nulla, de concess. præben. ver. intra sex.

Tempora enim ab jure præfixa patronis ad præsentandum, non currunt, nisi negligentibus, ut dicitur in cap. Ne pro defectu, de elect. & d. cap. Nulla. Negligens autem dici non potest, qui propter ignorantiam non operatur; & ignorantia præsumitur propter absentiam beneficiati à loco beneficii; & nisi scientia probetur, per regul. 47. jur. in 6. Cum non sit verisimile, patronos neglexisse jus suum, si de obitu beneficiati certi fuissent, Genuens. cit. cap. 100. n. 7. Sed in casu ad removendam omnem quæstionem optimum erit, ut patroni de obitu beneficiati ab Episcopo certiores, & ad præsentandum moneantur.

16 Sed quid, si super patronatu moveatur quæstio, & infra tempus debitum non terminetur?

Resp. Collatio beneficii devolvitur ad Episcopum, si quæstio super patronatu infra quadrimestre non fuerit terminata, & juspatronatus sit laicorum, ut in cap. Quoniam, & cap. Cum propter, hoc tit. Et si fuerit Ecclesiasticum, nisi infra semestrem terminetur, ut in cap. Eam te d. tit. Elapsis illis respectivè mensibus, & causa non terminata, potest Episcopus liberè sine præsentatione beneficium conferre, absque tamen præ-

judicio illius, qui juspatronatus evicerit, ut *d. c. Cum propter*. Ita ut lite finita, representet eum ab Episcopo provisorum, Piafec. cit. c. 5. art. 2. n. 27.

17 Ceterum hoc procedit, si quaestio super patronatu sit inter Compatronos, & propter illorum discordiam non fuerit decisa intra tempus à jure praefissum. Et in his specificis terminis loquitur text. in *dist. cap. Quoniam versic. Et ad ipsum, & in dist. cap. Cum propter*: ibi. *Propter discordiam Laicorum*. Non verò, si contentio sit inter Episcopum, & Patronum; quia nimirum Episcopus patendit Beneficium esse liberæ collationis, & Patronus sustinet esse de jurepatronatus ad se spectante: Tunc enim tempus ad praesentandum non currit Patrono, ut supponitur, impedito; nec Episcopus confert Beneficium, aut Ecclesiam, sed ponit ibi OEconomum, quousque quaestio fuerit terminata, ut expresse notatur in *c. Cum vos de offic. Ord.*

18 Item, devolutio non habet locum, si quaestio excitata sit inter Praesentatos, ut resolvit Rota *dec. 586. n. 7.* apud Farinac. in *collecl. 1. novissim.* Et idem dicendum, si veratur inter Patronos, & Praesentatos secundum ipsam Rotam *dec. 81. in fin. part. 1. rec.* apud d. Farinac. Pariterque hic devolutio non intrat, si lis sit super idoneitate personæ: aut Patroni non possent inter se concordare de persona praesentanda. Sed tunc habet locum dispositio *d. cap. Nulla*, ut scilicet sex mensibus expectari debeat, & interim ponendus est OEconomus, ex *d. c. Cum vos*.

19 Sed Episcopus etiam post tempus lapsum potest ex gratia admittere praesentationem Patroni, arg. ex *d. cap. Sicut de supplem. negl. Praelat. in vers. licet*, quod importat arbitrium. Nisi propter praesentationem indigni inciderit pro ea vice in poenam privationis praesentationis, & fuerit Patronus Ecclesiasticus; quia, si fuerit Laicus, per praesentationem indigni non videtur pro illa vice privatus jure praesentandi; quia ex dictis potest variare, adeoque facere secundam praesentationem. Sed hoc intelligo verificari, cum praesentavit etiam indignum tempore habili, non verò cum tempus praefixum est elapsum, à quo jus ad Episcopum pro ea vice transfertur, ut possit conferre sine praesentatione.

20 Quaeritur. An in Ecclesiis Parochialibus de jurepatronatus Laicorum requiratur forma examinis per concursum, & oppositionem praescriptam à Trid. *sess. 24. de refor.*

R. Negative ex sententia Sac. Cong. Conc. apud Fagn. in 3. ad cap. *Cum autem de jurepatron. n. 21* qua declaratum fuit in Parochialibus de jurepatronatus Laicorum non requiri formam examinis per concursum à Conc. Trid. praescriptam *c. 18. sess. 24.* Nec item requiritur d. forma examinis per concursum in collatione Parochialium juspatronatus mixti, hoc est, partim Ecclesiastici, partimque Laicali, pro ut resolutum ab eadem S. Congr. traditur ab ipso Fagn. in *primum ad cap. Quoniam de Const. n. 58.*

Et procedit, etiam si Patronus Laicus esset unus, & Ecclesiastici plures, ex ipsa Sac. Congreg. Conc. Quæ, re diligenter examinata: *Censuit juspatronatus mixtum Laicorum pro una parte, Ecclesiasticorum pro duabus, censeri Laicale, quoad hoc, ut non requiratur forma examinis per concursum, ibidem Fagnan. num. 80. & Barb. ad d. cap. Trid. num. 144.* Consideratur enim, quod per concursum restringitur libertas Patroni Laici ad praesentandum. Quinimò compelleretur plures praesentare, & sæpe extranei vocati ad examen ad formam Concil. & concurrentes, possent magis digni judicari, & ita deberent praferri praesentatis: quæ ratione Laici retraherentur à fundatione, & dotatione Ecclesiarum, & prajudicium inferretur patronatibus, quod evitandum est, ne contingat.

21 Sed quid, si plures ab uno Patrono Laico, vel una cum Compatronis fuerint praesentati?

Respond. In hoc casu est necessaria forma examinis per concursum inter ipsos praesentatos tantum; pro ut decisum ab eadem Sac. Congr. scripsit Pax Jordan. *elucubrat. libr. 10. tit. 8. de collat. Parochial. n. 56.* ut sequitur: *Veniente vacatione Parochialium de jurepatronatus Laicorum, quando plures sunt praesentati, requiritur examen per concursum inter ipsos praesentatos tantum; ex his, qui facto examine, idonei ab Examinatoribus renunciari fuerint, Episcopus cum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit, atque illum, & non alium instruet.* Et hic intrat inspectio, quod quoties Patroni plures praesentati

sentant, censentur ea mente id facere, ut dignior ex approbatis, ad mentem Concilii dist. cap. 9. Const. in conferendis 33. S. Pio V. Bull. tom. 2. ab Episcopo eligatur.

22 Hic nota, quod licet presentatus ad Parochialem à patrono laico, non debeat examen per concursum ad formam Trid. d. cap. subire; adhuc tamen examinari debet ab examinadoribus synodalibus, pro ut d. c. Conc. vers. Quod si jus, & ab Ordinario approbati, cap. 13. sess. 7. de refor.

23 Item, observa, quod à patrono laico presentatus, etiam ad beneficium non curatum, sed ad Canonicatum, vel aliud beneficium simplex, est ab Ordinario examinandus de moribus, ætate, & similibus necessariis, ac super litteratura, & peritia, ut dicto cap. 13. & d. cap. 9. sess. 25. & examen est de forma, debetque præcedere collationem; nec est instituendus, nisi idoneus. Sed ubi prius fuerit examinatus pro Ordinibus sacris requisitis in instituendo, non est necessarium aliud examen, per Barb. ad d. cap. n. 11.

24 Denique pondera, quod examen per concursum requiritur in Parochiali de juspatronatus Ecclesiastico, ex dist. cap. 18. Conc. vers. Si verò juris; & tunc debet Episcopus instituere, vel ei beneficium conferre, quem patronus digniorem inter probatos judicabit, & Episcopo presentabit, ex text. in d. cap. 18.

25 Sed ubi beneficium curatum juspatronatus Ecclesiastici vacaverit in mensibus Apostolicæ Sedi reservatis, Episcopus ipse, nulla habita ratione patronorum, debet edita concursus proponere, magis idoneum eligere, & cum habilitatis testimonialibus presentare instituendum Papæ, Legato, seu ejus Nuncio, ad d. cap. 18. n. 139. & Prefec. prax. part. 2. c. 5. art. 2. n. 2.

26 Queritur. Quomodo probandus sit titulus juspatronatus?

Resp. In hac re servanda est probationis forma à Trid. præscripta sess. 25. d. cap. 9. ubi duo genera personarum distinguit, unum potentium, & aliud privatorum, ibi: Decernit S. Synodus, ut titulus juspatronatus sit ex fundatione, vel dotatione, qui ex authentico documento, & aliis jure requisitis ostendatur, sive etiam ex multiplicatis presentationibus per antiquissimum temporis cursum,

qui hominum memoriam excedat, aliasve secundum juris dispositionem. In iis verò personis seu communicatibus, vel universitatibus, in quibus id jus plerumque ex usurpatione potius quæsum præsumi solet, plenior, & exactior probatio ad docendum verum titulum requiratur, nec immemorabilis temporis probatio aliter eis suffragetur, quam si præter reliqua ad eadem necessaria, presentationes etiam continuata, non minoris saltem, quam quinquaginta annorum spatio, qua omnes effectum sortita sint, authenticis scripturis prohibentur. Quare ex mente Tridentini plenior probatio est à potentibus præstanda, quam à privatis; ex eo, quia in illis cadere potest potius usurpationis præsumptio, quam legitimus titulus juspatronatus.

27 Quamobrem privatæ possunt ex authentico instrumento, & scripturis in forma probante exhibitis foundationis, constructionis, vel dotationis probare.

28 Scriptura authentica dicitur, quæ habet requisita, de quibus DD. cum Gloss. inc. Si scripturam, de fide instrum. in ver. Authenticam; nimirum, quæ facta est per manum publici Notarii; vel Actuarii, aut per Judicem cum præsentia, subscriptione, & testimonio trium, vel ad minus duorum testium, vel quæ habet sigillum authenticum, cap. Scripta, eod. tit. Communiter autem sigilla Episcopi, capituli, personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, Principis, & Magistratus, authenticas dicuntur, per Gloss. d. cap. Scripta in ver. sigillum. Sed non sufficit, ut nudum sigillum alicui scripturæ apponatur, ut sit authentica; sed apponens debet se subscribere, vel in litteris exprimere se apposuisse; nam sigillum sine subscriptione, saltem Notarii publici (ut est stylus Curie) est testis mutus, qui in judicio productus nihil loquitur, si enim solo sigillo plena fides haberetur facile dolus committi posset, si sigillum ex certis litteris malitiosè detractum aliis affigeretur.

29 Quinimò, ut sigillum aliquid probet, debet esse integrum, & notum, non corruptum, aut incognitum, cap. Inter dilectos, eod. tit. §. Sed contra.

30 Pariter scripturæ à quibuscumque confectæ, in forma probante censentur, quæ ex archivio publico desumuntur, auth. Ad hac, C. de fide instrum.

Appellatur autem archivium, locus aucto-

cloritate l. si in a deputatus, in quo reponuntur scripturæ, instrumenta, & acta, quæ, si postea producantur, fidem faciunt; non tam ratione loci, quàm respectu illius, cujus autoritate in Archivio sunt reposita. (Jus Archivi enim tantummodò per Doctores modò competit Prælati Ecclesiasticis majoribus, hoc est, Episcopis, & eorum Superioribus, atque Dominis temporalibus, illis, qui in suis territoriis exercent jura Imperii, & regalia.) Sed ut scripturæ faciant fidem, etiam requiritur, ut Archivium sit sub custodia certi Officialis (quem appellamus Cancellarium, vel Archivistam) qui debet testari, quòd scriptura producta, fuit in Archivio reperta, & asservata, aut ex sua originali fideliter completa; & transumptum propria subscriptione, & sigillo authenticare. Videndus Piafec. d. part. 2. c. 5. art. 1. n. 25. & seqq.

Verùm in præsentì materia, scriptura authentica reputatur, etiam decretum, five Litteræ patentes continentes Ordinarii consensum in scriptis præstitum ad fundandam, vel construendam, aut dotandam Ecclesiam, Capellam, vel Beneficium. Nam litteris Episcopi, ejus Sigillo munitis creditur, tamquam publico instrumento, per Glof. ad c. post cessionem de probat. in verb. litteras, & c. Piafec. n. 27.

41 Item, ex eodem textu *Persona privata* probant ex multiplicatis præsentationibus effectum sortitis per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat. Ex illis enim præsumitur titulus foundationis vel dotationis, ut tenuit Rota in Romana Capellaniz 14. Jun. 1680. coram Vicecomite n. 8. colligiturque ex immemorabili titulus verus, vel præsumptus, quod ex d. cap. 9. sufficit ad probationem.

42 Sed petitur, quot anni exigantur ad tempus immemorabile, & ad docendum de præscriptione juris patronatus contra Ecclesiam.

R. Communior sententia est, antiquissimum, & immemorabile tempus centum annos importare, per DD. concordantes centenarium haberi pro immemorabili, etiam in personis suspectis; & docto de centenaria, esse probatam immemorabilem, qua probata, allegatur optimus titulus, saltem præsumptus; nam ut observavit Gloss. ad c. Episcopum

de præscript. in 6. in notabilibus, possessio centum annorum habetur loco tituli, qui præsumitur ex possessione tanti temporis.

Immemorabilis autem est articulanda, & probanda, juxta praxim traditam à Glof. in d. cap. in verb. memoria; & testes debent deponere de visu per 40. annos ante mortem litem; de auditu à suis Majoribus, qui etiam ab aliis audiverint; & quòd nec ipsi, neque eorum Majores viderint, aut audiverint contrarium; de publica voce, & fama per verbum fuit, & quòd non adsit initii memoria; adeò ut si vel unum ex dictis requisitis deficiat, numquam immemorabilis probata censeatur, Rota in Legionen. Parochialis 27. Aprilis 1703. coram Pio n. 3. apud Monacell. in append. dec. 47.

33 Alii legitimi modi, quibus secundum jus vetus probari potest jus patronatus, admittuntur in illis verbis Concilii, vel aliàs secundum juris dispositionem. Quare ab illis potest probari. Primò ex litteris institutionum factatum ab Episcopis de Beneficio, tanquam de jure patronatus, quia, cum agatur de præjudicio eorumdem Ordinariorum, non solent, aut certè non debent esse faciles ad instituendos præsentatos, nisi constituto sibi prius de jure patronatus. Et propterea in probatione juris patronatus multum deferitur attestationibus Ordinariorum, tamquam attestantium de re ipsis præjudiciali. Dum enim canonizant jus patronatus, privant se spe ulterius liberè conferendi; ita plures apud d. Bar. ad cap. Trid. n. 30. & Pax Jordan. d. lib. 10. tit. 8. n. 100.

34 Secundò. Ex sententia Episcopi, qua pronunciavit Beneficium esse de jure patronatus alicujus, ut cum Rota in Florentina Canoniciatus 11. Decembr. 1615. cor. Burat. tradunt plures alleg. Sed sententia debet esse antiqua, & antiqua censetur, quoties quadraginta annis retrò completis fuit promulgata, ut ex Gratiano dixit Barb. ibid. n. 29.

36 Tertiò. Per insignia Familiæ sculpta in Ecclesia, vel Capella, ac per inscriptiones mentionem facientes de tali Familia; sed debent concurrere alia adminicula, & indicia, aliàs per se minimè sufficerent, ut observavit Barbof. de Offic. Episcopi part. 3. allegat. 72. n. 50. & Pax Jordan. n. 102. Adminicula autem reputantur, quando apparent illa esse ita antiqua, pro ut

est Ecclesia, vel Capella, in qua sunt; adeò ut non possit assignari alia causa, ob quam fuerint apposita, nisi ipsarum fundatio, vel dotatio. Præsumendum enim est, à patronis fuisse apposita ad conservationem sui juris, & quòd Episcopus non permisisset, ut apponerentur, nisi vel fundassent, aut dotassent; vel quando reperitur adnotatum in libris Communitatis, vel Ecclesie, ut tenuit Rota in Romana Capellanix 14. Jun. 1680. coram Vicecomite, aut in eis visitationum Episcoporum dicitur, quod tale beneficium fuit tamquam tale collatum, & visitatum, ac cum armis familie patronæ repertum. Libri enim visitationum, & Episcoporum enunciationes, quantum ad hoc, saltem magnum præstant adnuculum; maxime si plures sint, vel antiqui, & ab Ordinariis per suos Secretarios, vel Notarios confecti. Concordant DD. quos dat Romaguer ut ad Synod. Gerund. lib. 1. tit. 1. cap. 6. n. 6.

36 Quartò. Admittitur probatio ex Chronicis veris, ab immemorabili tempore scriptis; nam his nostri majores adhibuere fidem, & nos idem facere possumus, ac debemus, per Gloss. in cap. Inter dilectos, de fide instr. in ver. Magis.

Notandum, quod dum agitur de probatione juspatronatus adversus Ecclesiam, non sufficiunt presentationes per 40. annos multiplicatæ, cum publica voce, & fama, quoniam tunc Concilium requirit multiplicatas presentationes per tempus, quod hominum memoriam excedat. Ideò, ubi per tempus immemorabile non apparet de jurepatronatus, censendum est Ecclesiam præscripsisse libertatem, pro ut resolutum videtur à Sac. Congr. Conc. à qua cum esset quaesitum: *An si quis probaverit se per quadraginta annos præsentasse, & in possessione, vel quasi præsentandi fuisse, admitti debeat ad præsentandum, non obstante decreto Conc. Trident. cap. 9. sess. 25. de reform. ibi: Aliàsve secundum juris dispositionem.* Sac. Congr. censuit, Non debere admitti, atque illa verba, Aliàsve secundum juris, &c. ita interpretanda esse, ut non respiciant tempus, de quo iam super expressè Concilium disposuit, & voluit esse immemorabile, sed respiciant alias causas, & alios modos, quibus secundum jus vetus probari potest juspatronatus, Fagn. in 3. ad c. Consultationibus hoc tit. n. 12. Ideò non est attendendum quidquid alii scripserint.

37 Sed quaeritur, An existens bona fide in sua quasi possessione juspatronatus, vel præsentandi, si sibi moveatur quaestio super proprietate, teneatur de novo docere de titulo, vel manuteneri debeat in sua quasi possessione præsentandi, etiam post litem motam, & contestatam?

R. Est certum, à Trid. d. cap. 9. irritari juspatronatus cum quasi possessione. Quapropter ad validitatem præsentationis, vel institutionis non sufficit, quòd præsentans communiter reputetur patronus, & sit in quasi possessione juris præsentandi, nisi doceat de titulo, & proprietate juspatronatus ad formam Concilii. Unde Sac. Congr. aliàs censuit, decretum d. cap. 9. sess. 25. circa probationem juspatronatus habere locum, etiam in petitorio, & possessorio. Ideòque admittendam non esse præsentationem, nec præsentati institutionem faciendam esse, nisi probato prius jurepatronatus ad præscriptum ejusdem Concilii. Nec deferendum est Authoribus, qui in oppositum allegantur, quia fortè scripserunt ante Concilium, ut ibid. Fagnan. n. 14.

38 Modò descendendo ad genus personarum potentium, in quibus præsupponitur potius usurpatio, quàm legitimus titulus juspatronatus; supponendum est de ipsarum numero esse omnes dominos temporales, quocumque nomine nuncupatos, etiam si recognoscant Superiorem in suis dominiis: Duces, Principes, Marchiones, Comites, Barones, & Potentes de Familia, pro ut notavit Barb. ad d. cap. 9. n. 32. usque ad 44. Genuen. cap. 63. n. 6. & Fagn. in 1. ad cap. Querelam, de elect. n. 13.

Prædicti itaque, dum authentico documento non probant juspatronatus ex dotatione, constructione, vel fundatione, obligantur secundum expressa in d. Decreto Concilii ad probandam immemorabilem; at hæc eis non sufficit, ut ibi textus; sed præterea authenticis scripturis probari debent presentationes continuatæ, & effectum sortitæ, non minori spatio, quàm quinquaginta annorum. Quod est de forma, & substantia probationis, super qua non recipiuntur testes, nec de illis Concilium confidit, cum propter potentiam partis in eis de facili possit cadere præsumptio subornationis, & falsitatis.

39 Ideò probatio per testes personis suspectis

pectis non suffragatur, nisi authenticis scripturis de dd. præsentationibus, forma, & modo præscripto doceant. Cum enim in illis plenior, & exactior probatio, juxta textum Concilii requiratur, non censetur sufficiens, & concludens probatio, si soli testes de immemorabili testentur; sed ulterius necesse est, ut præsentationes pro eo tempore scripturis canonizentur.

40 Nec sufficit una præsentatio, licet habuerit effectum 50. annorum spatio, & ultra; nam Concilium non contentatur unica præsentatione, sed plures requirit, easque effectuat, & continuat, & non interruptas spatio 50. annorum, & id est de forma, ad text. *d. cap. 9.*

41 Sed quid, si instrumentum authenticum, quo juspatronatus legitime probetur, vel authenticæ scripturæ, per quas docebatur de dd. præsentationibus, sint deperditæ? an per testium depositiones super immemorabili, & instrumentis deperditis, constet sufficienter de juspatronatus?

Resp. Videtur non constare sufficienter; nam juxta dicta Trid. *ibid.* in personis, in quibus juspatronatus plerumque ex usurpatione quæsum præsumi solet, ultra probationem temporis immemorabilis pro forma requirit, ut præsentatione spatio 50. annorum continuatæ, authenticis scripturis probentur; & idè non satisfit probando per testes, de quibus Concilium non confidit, ut ex mente Sac. Cong. decidit Rota in Sabinen. Beneficii 1582. coram Clemen. VIII. apud Fagn. in 5. ad cap. Cum olim, il 1. de privil. n. 6.

42 Genuensis verò affirmativam defendit d. c. 63. n. 11. concludens, quòd etiam quando probatio per scripturas est de substantia, si sunt deperditæ, admittuntur testes *d. cap. Cum olim.* In quo expressè deciditur contenta in instrumento perduto probari posse per testes, qui illud perlegerunt, si deponunt de tenore; & quòd erat sine vitio, ut per Gloss. in verb. *sine reprehensione.* Et in casu, si deponant etiam, quòd beneficium fuit semper collatum ab Episcopo ad præsentationem patroni. Idque est probandum per testes peritos, legitimos, & juratos; nec censetur Concilium in sua dispositione voluisse comprehendere casum ita extraordinarium: lex enim non considerat, nec aptatur iis, quæ raro accidunt; nam de iis, quæ raro contingunt, non

debent jura fieri, l. Nam ad ea, ff. de legib. Ceterum præcisè dd. circumstantiis, probationes juspatronatus à potentibus debet fieri ad præscriptum Concilii, nec est eis aptabilis dispositio *d. c. cum olim.* Quin potius, quantum ad illas, reputari debeat à Concilio correctum.

43 Sed quid dicendum de juspatronatus mixto universitatis, vel potentium, & privatorum hominum?

R. Non requiruntur ampliores illæ probationes, quas exigit Concilium in iis personis, vel universitatibus, in quibus id jus plerumque ex usurpatione quæsum præsumi solet; sed satis est ordinarias adhibere. Nam si universitas, vel potentes acquisivissent juspatronatus usurpatione, non permisissent, ut alii compatroni unà id jus acquisivissent, nec eos admisissent, sed ipsi totum usurpassent. Et hinc sequitur, vel quòd juspatronatus non usurpaverint, sed justo titulo acquisiverint, unà cum privatis personis; vel saltem, quòd illud non usurpaverint Ecclesiæ, sed potius præscripserint contra privatos. Quæ sententia videtur approbata à S. Congr. Conc. in Fesulana juspatronatus. Quæ censuit, *In juspatronatus hoc mixto universitatis, & privatorum, non requiri probationes, quas requirit Concilium, ubi viget præsumptio usurpationis.* Quod prius decusum fuerat in causa Amien. apud Fagn. in d. 3. ad cap. Cum propter n. 87. & videndus etiam in 1. ad d. cap. Querelam n. 10. & 11.

44 At petitur. An simplices litteræ patentes baronum, seu universitatum ad juspatronatus præsentantium veniant nomine scripturæ authenticæ ad effectum probandi juspatronatus, ad formam Trid. d. c. 9.

R. Affirmativè ex S. Congr. Conc. 4. Febr. 1651. apud Pignat. tom. 1. conf. 137. dummodo fuerint exhibitæ in actis & effectuatæ.

45 Quæritur. An juspatronatus legitime acquisitum ad alios transferri possit?

R. Affirmativè ex generali regula, quòd cum universitate bonorum, quibus adhæret, etiam juspatronatus transit in eum, in quem bonorum universitas transfertur, per c. Cum Bertholdus, de sent. & re judic. cap. Ex litteris, & cap. Cum saculum, de juspatr. Quod supponitur à Trid. d. cap. 9. ibi: *Nec dictum juspatronatus venditionis, aut alio quocumque titulo in alios contra canonicas sanctiones transferri presumant.*

46 Devolvitur juspatronatus vendita hereditate, *d. cap. Cum saculum, de jurepatr.* Si tamen non sit personale, sed reale, connexum, & bonis adhærens; ac vendatur universitas bonorum, aut saltem vendatur universaliter locus, ut Castrum, Feudum, vel Villa, in qua sita est Ecclesia patronata. Alioquin, etiamsi vendantur aliquæ partes, vel aliqua jura tantum, non censetur juspatronatus transire, ut allegatis Abb. & Dec. tradit Piafec. p. 2. cit. c. 5. art. 1. n. 47.

47 Dices. Juspatronatus vendi non potest, & Trid. *d. cap. 9. de jure hoc cit.* & dum venditur, committitur simonia, quia spirituali annexum, *d. cap. & cap. Quanto de judic.*

Resp. Utique, quia juspatronatus est antecederet spiritualibus adnexum: ed enim tendit, & id respicit, ut eligantur, presententurque Ministri Ecclesiastici, qui spirituales actiones peragant, & Divina Officia celebrent; vel quia ad actiones spirituales preparat, & ratione hujus preparationis spirituale nominatur, Gonzalez in 2. tit. 1. cap. 3. n. 8. Imò in contractu non est nominandum, nec propter illud augendum est pretium, aliàs vendens illo eo ipso privatur, ut in *d. cap. 9. Conc.* Et Ecclesia acquirit libertatem, Piafec. cit. n. 48.

Propterea cum universitate rerum, si ve venditis, & donatis, vel fisco addictis, juspatronatus non ministerio hominis, sed ministerio juris in alium transit accessorie propter connexionem, & in quamdam necessariam consequentiam rei venditæ, cui adhæret.

48 Neque in translatione juspatronatus per universitatem bonorum requiritur assensus Episcopi, Piafec. cit. n. 44. Nisi ipsum nominatum donetur laico; nam isto casu absque assensu illius donatio non tenet *cap. Illud hoc cit.* Tunc enim non accessorie, sed per se transit. Limitatur, nisi donatio fiat Ecclesie, vel loco Religioso, c. *Si laici hoc cit. in 6.*

49 Quid dicendum de creditore, qui tenet pignori obligata bona, super quibus reperitur juspatronatus.

Dicendum, in creditorem non transire juspatronatus, seu jus presentandi, ut legitur in *d. cap. Cum Bertholdus*; quoniam in eum nec directum, nec utile dominium rei pignoratæ transfertur. Creditor enim tenetur restituere omnes fructus, quos perci-

pit ex re pignorata, vel computare in solutionem sortis principalis, ut dicitur in *cap. Cum contra, de pignor. & c. Plures, de usur.* Sed si creditor presentaret, & ad presentationem sequeretur collatio beneficii (quæ est fructus juspatronatus, per DD. apud Fagn. in 3. ad *d. cap. Ex litteris n. 16.*) creditor illum fructum lucraretur contranaturam pignoris, mutuum enim debet esse gratuitum, c. *Consuluit de usur.*

50 Hic pro pleniori noticia dictæ translationis notari debet, juspatronatus aliud esse hereditarium, & aliud gentilium, seu familiare. Hereditarium dicitur, quod transit ad quoscumque patroni hæredes, tam sanguinis, quam extraneos. Gentilium verò nuncupatur, in quo tantum succedunt illi, qui sunt de sanguine, & familia fundatoris, ut sunt filii, & ipsius consanguinei.

51 In hereditario hæredes succedunt, & presentant per stirpes, non per capita, Clement. *Plures hoc cit.* Presentatio autem, & successio per stirpes dicitur, cum plures succedentes uni, habent unicam vocem in presentatione. Et propterea, quia hæredes uni succedunt, unumque representant (qui si viveret, unicam vocem haberet) & ipsi unum votum habent. Quare si unus patronus relinquat tres, aut plures hæredes, isti succedunt patrono defuncto; non ut tres patroni, sed ut unus patronus in jure stirpis. Et ubi discordes fuerint in presentando, possunt inter se convenire, ut in unum Clericum presentandum consentiant, vel ut alternis vicibus singuli eorum presentent; hoc est, quod unus prima vice, quàm occurrit vacatio, alter secunda, & alter tertia, ut post Gloss. *ibid. in verb. Alternis vicibus.* Videatur Fagnan. ad *d. cap. Perlatum n. 15. usque in fin.*

52 Quando hereditarium spectat ad Collegium, presentatio pertinet ad omnes de Collegio, non ut singulos, sed ut universos collectivè, aded ut tota Communitas constituat unum actum presentationis, Piafec. cit. n. 43.

53 In gentilium verò presentatio fit per capita, quia omnes de familia in capita æquè succedunt, ad quos ut ad singulos presentatio spectat, *ibid.*

54 Quæritur. Petrus instituit N. N. hæredi-

tedibus suorum bonorum, inter quæ habet juspatronatus beneficii; relinquit eorundem bonorum usufructuariam uxorem, petitur; an jus præsentandi competat hæredibus; vel uxori?

Resp. Jus præsentandi pertinet ad uxorem usufructuariam omnium bonorum. Ponderando, quod præsentatio, & cætera spectantia ad juspatronatus computantur inter fructus hæreditatis; quos certum est spectare ad usufructuariam, Fagnan. *ad cap. Ex litteris n. 57. hoc tit.* Apud quem plures, concordantes juspatronatu transire etiam ad usufructuariam universalem, & non remanere apud hæredem proprietatis; ad quem tamen reverteritur, finito usufructu, ita latè Lambert. *de jurep. p. 2. lib. 1. q. 10. princip. art. 3. ubi etiam n. 22. vers. Posset etiam dici.*

An autem juspatronatus transeat in fideicommissarium? Resolvitur affirmativè, si juspatronatus sit reale, bonis annexum, & hæc universaliter in ipsum transeant. Transeat etiam cum dote uxoris; sed maritus præsentat, quia maritus habet jus percipiendi fructus ex dote.

55 Queritur. An juspatronatus gentilitium competens illis de familia, & agnatione, sed cognatione fundatoris, istis extinctis, transeat ad hæredes ultimi de illa familia, vel extinguatur, & Ecclesia libertatem recuperet.

Præmittitur, cognationem, seu consanguinitatem definiri: *Est vinculum personarum ab eodem stipite descendendum, carnali propaggine contractum, cap. Series, 35. q. 5.* & dicitur consanguinitas, quasi sanguinis unitas, & cognati ab eo dici putantur, quod quasi una communiterve nati, vel ab eodem orti, progenitivè sint.

56 Modò, ad partem negativam est Lambertin. *cit. 2. par. art. 5. 2. quest. principal.* & tradit extingui; adduciturque auctoritas Baldi *conf. 440. circa primo num. 1. & 2. vol. 2.* In quo consultus, an juspatronatus concessum filiis post eorum obitus transfret ad extraneos hæredes? Stetit pro negativa. Considerans, quod juspatronatus concessum filiis, videtur denegatum extraneis, & aqualitate carentibus. Siquidem expressio, *illorum de familia*, hoc casu censetur taxativè facta ad exclusionem aliorum hanc qualitatem non habentium. Quemadmodum juspa-

tronatus relatum filiis masculis, in eorum defectum non transire ad fœminas, sed extingui, & Ecclesiam remanere liberam, dixit Genuen. apud Fagn. *cit. ad d. c. Perlatum hoc tit. n. 17.* Quoniam expressio masculorum censetur facta ad exclusionem fœminarum.

57 Pro solutione distinguendum est, vel fundator voluit juspatronatus esse illorum de familia taxativè, ita ut ad eos tantum pertineat, & non ad eorum hæredes, & tunc certè ad hæredes extraneos non transit, sed extinguitur, extincta agnatione, & Ecclesia sit libera. Potest enim fundator in fundatione juspatronatus inducere in præjudicium descendendum, vel extraneorum hæredum, pro ut ei libuerit, arg. *ex cap. Si laicus, hoc tit. in 6.*

58 Vel juspatronatus fuit concessum illis de familia simpliciter, & sine ulla taxatione: & hoc casu simpliciter transit, etiam ad extraneos hæredes, non ex provisione hominis, sed ex provisione legis. Etenim provisio hominis regulariter non tollit provisionem juris communis in eodem casu; & casus omissus relinquitur dispositioni juris communis, *Si cum dote, in princ. ff. solut. matrim.* Sed juspatronatus ex provisione legis est transitorium, etiam ad extraneos hæredes, *ex d. cap. Perlatum*, ubi littera de hæredibus indistinctè loquitur, & tenet Gloss. *in cap. Considerandum, 16. q. 7.* ergo provisio hominis in reservando juspatronatus illius de familia non facit, quin illis deficientibus ex provisione legis ad extraneos hæredes transeat. Sic enim provisio hominis convenit cum provisione legis, & utraque in suo casu servatur; hoc est, illa hominis, quando superstes erit aliquis de familia; Illa vero legis, ubi familia defecerit, maxime si homo non loquitur exclusivè ad alios, nam tunc, quia expressè loquitur homo, lex silet.

59 In casu autem fundator non loquitur cum exclusionem ad extraneos. Nec obstat, quod juspatronatus fuerit reservatum illis de familia, & in instrumento isti nominentur, & non alii. Nam verba illa, *de familia*, non important taxativam aliquam, nisi addantur alia verba taxationem denotantia, sed stant solum demonstrativè. Et quando aliquam taxationem importarent, intelligenda essent durante familia, non autem ea deficiente. Et idèò familia extincta, casus à fundatore omissus regulari debet ad juris

juris dispositionem ita Genuen. c. 164 n. 1. Fagnan. cit. n. 17. & resolvit Rota in una Cremonen. juris patroni 6. Junii 1578. coram Card. Seraphino.

Per quæ patet, rationem ex adverso productam nihil concludere.

60. Quartum. Decem sunt patroni ejusdem beneficii, & in discordia representant, quinque Cajum, tres Titium, & duo Exilium; quis eorum est præferendus, & ab Ordinario instituendus?

Resp. Cajus præsentatus à quinque, cap. Quoniam hoc fit. ibi. Qui majoribus juribus meritis, & plurimorum eligitur, & approbatur assensu. Quare ille præsentatus in discordia patronorum præfertur, qui idoneus est, & habet plures voces. Et illa præsentatio valida est, quæ facta est à majori parte patronorum respectu minoris, licet non sit facta à majori omnium; in quo præsentatio differt ab erectione. Etenim in hac non sufficit, ut quis eligatur à pluribus partibus, comparatione minorum, sed requiritur major pars Collegii, per textum in cap. Ecclesia, id primo de elect. & Clement. Eius de verbor. signif. & diximus sup. c. 16. n. 18.

Non nego me potuisse dictis alia plura addere, sed ne nimis displiceam, remitto Lectores ad citatos Authores. Verum hoc unum, vel alterum adjiciam.

61. Primum, quod jus patronatus aliud est activum, aliud passivum. Activum est, ex qua patronus potest præsentare ad beneficium. Passivum verò, per quod certi de aliqua familia (si idonei adsint) exclusi extraneis, debent ad beneficium præsentari, & admitti.

62. Secundò. Quòd Episcopi non possunt visitare Capellas, sive Altaria de jure patronatus laicorum in Ecclesiis Regularium, erectis quibus cura animarum non imminet, ex Sac. Congreg. apud Fagn. in primum ad cap. Gravè, de Offic. Ordinari. n. 48. & Pignatell. tom. 10. consule. 39. n. 17.

63. Tertiò. Quòd negligentia patronorum in præsentando non punitur in pecunia, sed juris sui amissione pro illa vice. Sac. Congr. Episcopi in Piscina, 9. Januar. 1582.

64. Quartò. Quòd patroni laici non possint tenere claves Warum, Capellarum, ead. Sac. Congreg. in Januaria 18. Martii 1587.

65. Quintò. Quòd fundatori Conventus concedendum est jus patronatus honorifi-

cum, & quòd in collectis exprimantur nomina defunctorum, non autem vivorum, 14. Jan. 1606. & 3. April. 1620. Pasc. v. Jus patr. in fin.

66. Sextò. Quòd patronis Capellarum, sive Altarium, quæ sunt inornata, & indotata, præfigitur terminus ad ea refarcienda. Unde possunt concedi aliis patronis, qui eis provideant, si proprii post tertiam monitionem cum aliquo intervallo, vel termino non adeò coarctato, ab Ordinario faciendam, id præstare negligant, vel recusent; daturque Regularibus, & aliis Superioribus Ecclesiarum facultas disponendi de eis ad libitum, scilicet diruendi, vel aliis concedendi, Sac. Congreg. in Mutinen. 2. Maji 1601. & 2. Januarii, & 3. Julii 1602. & 16. Februar. 1603. & 9. Januar. 1604. & 9. Octobris 1615. pro ut legitur in Pignatello tom. 9. consule. 82. n. 142. & seqq. vide, quæ dixi supra cap. 9.

67. Septimò. Quòd patroni inter propria jura non habent jus sepulture, nisi in fundatione illud sibi reservaverint. Quare sunt sepeliendi in Parochia, nisi alibi elegerint, vel habeant sepulturam, Petra comp. tom. 2. ad. Conflut. 7. Greg. IX. n. 14.

C A P U T XXIX.

Officialis quoad jus Regaliæ.

S U M M A R I U M.

- 1 Agitur de significato Regaliæ.
- 2 Ejus legitima descriptio.
- 3 Fructus Ecclesiæ vacantis restituntur successori Prelato.
- 4 Taxantur pena adversus usurpantes bona Ecclesiarum.
- 5 Tempore Sedis vacantis fructus conservantur apud Oeconomum.
- 6 Opinio modernorum Regalistarum.
- 7 Impugnatur.
- 8 Jura patronis ab jure Canonico concessa.
- 9 Agitur de origine juris Regaliæ.
- 10 Feuda Ecclesiæ à Principibus collata.
- 11 Investitura describitur.
- 12 Duo in investituris reprehenduntur.
- 13 Pontifices investituras reprobarunt.
- 14 Henricus V. investituras cedit Ecclesiæ.

- 15 Quid in Conc. Lugdunensi 11. dispositum sit de jure Regalia.
 16 Extensio Regalia prohibita in eodem Concilio.
 17 Quadam propositiones adversus Primatum Romani Pontificis.

S. I.

Suprema Pontificis Romani potestas in temporalia Principum.

- 1 Romanus Pontifex habet indirectam potestatem in temporalia Principum, usque ad 6.

S. II.

Primatus Romani Pontificis supra Concilium Generale.

- 1 Pontifex Romanus est supra Concilium Generale.
 2 Papa est supra omnes Episcopos, etiam in Concilio congregatos.
 3 Concilia à Papa trahuntur accipiunt, & ab eo confirmantur.
 4 Concilia confirmationem petunt à Summo Pontifice, usque ad 6.
 7 A Pontifice ad consilium appellatio prohibita.
 8 Qua ratione Papa sit filius Ecclesie.
 9 Concilium absque Papa congregatum est acephalum.
 10 Refertur fragmentum historia Concilii tum Pisani, tum Constantiensis, & Basiliensis, usque ad 22.

S. III.

Primatus Romani Pontificis supra jus positivum Ecclesiasticum.

- 1 Romani Pontificis præminencia supra jus positivum, usque ad 4.

S. IV.

Romani Pontifici infallibilitas etiam extra Concilium.

- 1 Romani Pontificis infallibilitas in definiendis questionibus fidei, & morum, usque ad 3.

- 4 Epitome nonnullarum propositionum, quæ à Romanis Pontificibus extra Concilia fuerunt proscriptæ.

- 5 Romani Pontificis infallibilitas in definiendis etiam questionibus tum facti connexum fidei, tum facti dogmatici.

- 6 Erroris Quicquidum proscripti ab Innocentio XI. usque ad 9.

- 10 Forma regendi Ecclesiam non est Democratica, nec Aristocratica, sed Monarchica, usque ad 15.

Jus Regaliæ scriptoribus Italis vix notum, & ab exteris in sua natura alteratum, non fuit gravissimis contentionibus causam dedit. Cum enim plures pro Curia Principum scripserint, ipsum plus æquo extenderunt, & importabili servitute Ecclesiæ gravarunt, contra quos excribenda nonnulla ex probatis Authoribus suscepimus. Non enim in Regalia itaque varia significat. In plurali, idem notatur per hoc, & notum.

I. Collectam, quæ sit mandato Regis, vel Imperatoris, aut tributum, quod Regi debetur, cap. Si tributum 11. q. 1. & juxta expositionem Gloss. in cap. Præterea, il. 2. de iur. patron. verb. Reginum, aut jura quæ Imperatori solvi consueverunt, ut portus, vectigalium, & similia, quæ dominii independentiam præferunt, & ad jura Principatus censentur spectare, Gloss. in cap. Generali, de elect. in 6. in verb. Regalia, allegans lib. Feud. cap. Quæ sint Regalia.

II. Significat feuda, quæ Imperator, vel Reges iis concedunt; quos muneribus augere intendunt, sed ea lege, ut ipsi teneantur fidelitatem exhibere, & aliqua honesta servitia præstare, pro ut DD. concordant in tit. de feud. & proinde non ineptè consueverunt vocari Beneficia regalia.

III. Significat Castra, Civitates, & bona, quæ Ecclesia Romana à Christianorum Principum pietate recepit; & dicuntur non modo patrimonium, verum & Regalia. B. Per hunc pro ut expressè in restitutione investiturarum ab Henrico VI. Imperat. facta, ut in calce ad consuetudinem Callisti lib. Bullar. cap. 1.

2. Tandem, jus Regaliæ in singulari usurpatæ, nihil aliud est, Quam in quodam custodia, & deposito; ut cum aliqua Ecclesia Cathedrali vacante, fructus inter-

rim, qui proveniunt, à Principibus loci custodiuntur, aut eis in depositum committuntur, ut eos novo Ecclesiæ Pastori integros restituant.

3. Siquidem Sacris Canonibus cavetur, quod fructus Ecclesiæ vacantis Successori Prelato, non alteri cedant, nisi Sedes Apostolica aliud disponat; nec possunt alienari. Ita Alex. III. in cap. Cum vos, de offic. Ord. loquitur Episcopo Cantuarien. ejusque suffraganeis, ibi: *Fraternitati vestra mandamus, quatenus si quando in vacantibus Ecclesiis, in quibus Ecclesiastica persona presentacionem non habet, vel quia persona minus idonea presentantur, vel alia de causa, de jure personas non poteritis in eis insinuare, appellatione remota, ponatis OEconomos, qui debeant fructus percipere, & eos, aut in Ecclesiarum utilitatem expendere, aut futuris personis fideliter reservare, cap. Quia sæpe, de elect. in 6. ab officio, & beneficiis suspenduntur singularem personarum Conventus, Capituli, & Collegii, occupantes bona Ecclesiarum, Cathedralium, Regularium, & Collegiorum tempore vacationis obvenientia, cap. In quibusdam, de Pat. Patroni, Advocati, &c. vendicantes sibi in Ecclesiis etiam vacantibus, plusquam jura permittant, per censuram compescuntur, & cap. Præterea, il. 2. de jurepatr. legitur: *Presenti Decreto statuimus eis, siue Advocati, siue Patroni, vel Vicarii, siue Custodes, vel Guardiani habentes, seu quocumque nomine censeantur, à gravaminibus Ecclesiarum cessare.**

4. Tridentinum pariter sess. 22. cap. 11. de reform. submittit excommunicationi Papæ reservatæ (& patronatu, si patroni fuerint ipso facto privantur) occupatores, & sibi præsumentes usurpare alicujus Ecclesiæ bona, fructus, & jurisdictiones, cap. 3. sess. 24. de reform. prohibet, ne patroni se immisceant in proventus bonorum Ecclesiæ, nisi quatenus id eis ex institutione, aut fundatione competat, & sess. 25. cap. 9. de reform. repetit dispositionem, & patronis vetat, ne ulla causa, vel occasione se ingerant in perceptione fructuum, & proventuum beneficiorum, qui fuerint etiam de jure patronatus ipsorum: Sed illos libere Rectori, seu Beneficiario, non obstante etiam quacumque consuetudine distribuendos dimittant.

5. Provisio autem OEconomi, Sede Epi-

scopali vacante, jam fuerat sub dispositione Conc. Gen. Chalcedonen. can. 25. Itatuentis proventus Ecclesiæ viduatæ penes OEconomum ejusdem Ecclesiæ intactos, & integros reservandos esse: Quod decrevit etiam Synodus Quinisexta can. 25. relato in cap. Non licet 12. q. 2. Subindeque Trid. d. sess. 24. cap. 6. de reform. repetit faciendam esse à Capitulo electionem OEconomi, qui de Ecclesiæ vacantis fructibus, & proventibus curam gerat, redditurus postea Episcopo electo rationem; & proinde, ut de ejus fidelitate constet, debet inventarium de fructibus conficere, & nil alienare, nisi fructus, qui servando servari non possunt; isti enim ut vendantur, expedit Ecclesiæ; sed pretium non debet sibi imburfare, sed reservare novo Prelato.

Nec ab alio est OEconomus constituendus, quàm à persona Ecclesiastica, per alleg. jura, & per cap. etiam 18. sess. 24. de reform. Neque alius deputandus est, quàm Clericus. Quoniam res Ecclesiasticæ à Clericis tractari debent, & potest persona Ecclesiastica facilius ab Episcopo cogi ad rationem reddendam, per l. Omnes, §. Nihilominus, C. de Episc. & Cleric.

Sed inter tot Sacrorum Canonum præsidia impediri non potuit, quin plurimorum cupiditas, & auri fames adversus Ecclesiasticas leges olim prævaluerit; aded ut, quæ dicebatur custodia, coepit esse occupatio, & ipsorum patrimonium. Tutela verò protectionis, qua defendere debebant temporalia Cathedralium, maxime vacationis tempore, formam gravaminis accepit. Et sic, quod ad defensionis subsidium fuit inventum, ad depressionis dispendium accessit; pro ut aliàs conquestus est Innoc. III. d. cap. In quibusdam. Plures enim jure custodiæ non contenti, ad occupandos Ecclesiarum vacantium fructus processerunt, eos in usus proprios convertendo: Quinimò ulterius progredientes, ordine rerum mutato, in alienam messem falcem ponere non horuerunt, conferentes pleno jure beneficia Ecclesiastica, Episcopali Sede vacante; ab aulicis ratione seducti, non esse tunc temporis opus institutione Episcopi, sed solum placitum Principis sufficere; id concludentes ex eo, quod beneficiorum collationes partes sint fructuum Ecclesiæ vacantis.

6 Propterea moderni Regalistas dixerunt, jus regalium duo ad minus jura comprehendere. Alterum percipiendi, ac sibi vendicandi fructus Ecclesiarum vacantium; quod temporalem regalem vocant. Et alterum conferendi tempore vacationis beneficia; quod per eos ad spiritualem regalem pertinet, ut notavit Author *Regal. Sacerdot.* §. I. n. 13.

7 At non videtur difficile, falsitatis opinionem arguere, cum ex directo id affirmet, quod leges Canonice præscripserunt. Occupationem fructuum utriusque juris dispositione interdictam vidimus. Restrictamque ad Prælatos Ecclesiasticos esse beneficiorum Ecclesiasticorum collationem, ostenditur *cap. Relatum de Jurapatron.* & à Trid. *sess. 14. cap. 13. dd. sess. 24. cap. 18. & sess. 25. cap. 9.* Omniumque sensus esse debet ea ad laicos non pertinere, cum extra potentiam sæcularem sint, nullamque proportionem ad eam retineant. Nisi regalistas, & quotquot partes Principum agunt, affigant jurisdictionem spirituales posse à laicis derivare. Nam hæc sæpè beneficiatis in capitulis competit; vel ea, quæ sunt Ordinis, debent exequi; omnesque ministeriis spiritualibus deputantur: ad quæ à laicis sanè potestas dari non potest, legatur *cap. Qui res, de reb. Eccl. alien. &c.*

Vident regalistas falsa omnino evulgasse, sed adhuc, ne rationi, & veritati cedant, distinguunt in beneficiis hæc duo: *Functiones spirituales, & redditus temporales*; & juxta distinctionem docent, Principem in vim juris regalium conferre, non potestatem exercendi functiones spirituales, sed jus dumtaxat percipiendi redditus temporales illis annexum.

Sed ex verò ad falsum descendunt; nam licet inter se illa duo apertissime differant, tamen negari non potest, quin unum ab alio dependeat. Siquidem jus percipiendi redditus, radicatum, & annexum est facultati exercendi Ecclesiastica Ministeria, & ad hunc effectum datur, juxta illud: *Beneficium datur propter officium, & cap. Quia per ambitionem; de rescriptis. in 6. & cap. Eos 8. dist. dicitur, sequela officii.* Et propter talem connexionem sequitur, ut ab eodem conferente dictum jus, & facultas procedat; siquidem in connexis non datur divisio. Et ita conferens debet in se habere potestatem Ecclesiasticam, & spiritualem; alias quo-

modo dat, quod non habet; Vel si Princeps potestatem exercendi spirituales functiones non confert, nec tale jus tribuit.

8 Unde patronis beneficiorum jura, & Ecclesiasticæ leges jus tribuunt præsentandi Prælato Ecclesiastico, nominandique ad beneficia vacantia Clericos, secundum ea, quæ notatur à Gloss. ad d. *cap. In quibusdam, ver. Jure permissum.* In quo DD. concordant. Neque aliud significatur, cum dicitur à patronis beneficia conferri; cum verissime juxta qualitatem beneficii conferantur, vel à Pontifice, vel Episcopis, aut aliis Prælatibus ad ipsorum præscriptionem, ex *cap. 18. sess. 24. Si verò de ref.*

9 Quæritur, *Quid de juris regalia origine sit dicendum, & unde initium coeperit?*

Propositum dubium est valde implexum, & difficile. Verum originem duxisse, & sequelam ad investituras feudorum esse videtur, pro ut non obscure concludunt Auctores de hac materia scribentes.

10 Proinde sciendum, I. Quod postquam Regum Christianorum indulgentia factum est, ut Ecclesiæ multis feudis, & dominiis fuerint auctæ, hæc ipsa amplitudo, & opus servitutem ipsis Ecclesiis pararunt, ut dixit D. Bernard. *sermon. ad Pastores*, ibi: *Duplex dominium Prælatorum; habent enim claves Ecclesiæ; quibus claudunt, & nemo aperit; habent & regalia, quia domini sunt urbium, & oppidorum; nec solum Episcopatus, sed etiam consularatus habent, ut merito eis dicatur, Quid ultra debui facere, & non feci? sed quod datum est illis in adjutorium, factum est illis in scandalum.* Eaque forma illis auctis, cum Principes viderent se posse ab Episcopis metuere, ut eos sibi devincerent, cum ipsis quantum ad feuda, & regalia Episcopatibus annexa, & unita, in ulum deduxerunt investituras.

II. Quod Episcopo defuncto, annulus, & baculus Pastoralis Principi mittebantur; apud quem erant, donec Successor eligeretur, & ea de manu Principis iterum reciperet, ut per Gonzalez in 1. *cap. 43. tit. 6. num. 6.* Ad quem etiam ex Authore *tract. regal. lib. 1. cap. 6. num. 2.* Feuda revertantur, & tamdiu illa occupabant, quamdiu novus Episcopus per investituram acciperet, Verum eo Principes, Sede Episcopali

pali vacante, devenerant, ut non modo feuda repeterent, sed reditus etiam, & beneficiorum collationes pro eo tempore occuparent, ut *ibid.* num. 4.

11 III. Quodd investitura idem erat, ac immissio in possessionem feudorum.

12 Quæ quoad Episcopatus hoc ritu fiebat; dato nimirum per Principem annulo, & baculo Pastoralis (quæ cum essent insignia dignitatis, cui feuda erant unita, vulgè credebatur, Principes dignitatem Ecclesiasticam conferre) & præstito Principi per Episcopum fidelitatis juramento, quod ad certam eidem exhibenda officia se obstringebat, ut apud *cit.* Gonzalez à n. 5. Quæ duo in investituris reprehendebantur.

13 Investituras jam prohibitas in Concilio Nicæno II. *añ.* 8. & 10. demum; ut de Ecclesia hujusmodi abusum tolleretur, improbavit, damnavitque Gregor. VII. in Synodo Romana V. pronunciato anathemate in Imperatores, & Reges, qui illas darent, & in Episcopos recipientes, *Bail. summ. Concil. tom. 2. sæcul. 11. pag. miki 377. Coriolan. Breviar. Cronolog. Cabalut. notis Eccles. ad ann. 1133. Spondanus tom. 1. epitom. ad an. 1077. n. 9. & 1708. n. 3. Idem statuit Urbanus II. in Synodo Claramontana apud dict. Bail. & subinde Paschalis II. & Callistus II. in Concilio Lateranen. I. de ann. 1122. apud Annat. apparat. ad Theol. poss. lib. 5. arc. 5.*

14 Unde Henricus V. Imperator investituras, & regalia reddidit Catholicæ Ecclesiæ; ut ex formula restitutionis ad calcem Const. un. Callisti II. *tom. 1. Bull.* & ibi ejusdem Pontificis rescriptum ad eundem Henricum. Propter quod diu agitata investituræ controversia finem obtinuit.

Ex quibus ad quæsitum discurre, aptarique potest responsio.

15 Quæritur. Quid sit in Concilio Lugdunen. II. sub Greg. X. dispositum circa jus Regaliæ?

Resp. Id totum, quod legitur in c. Generali, de elect. in 6. ibi: Generali constitutione sancimus, universos, & singulos, qui regalia, custodiam, seu guardiam, advocacionem, seu defensionis titulum in Ecclesiis, Monasteriis, seu quibuscumque aliis piis locis de novo usurpare conantes, bona Ecclesiarum, Monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare præsumunt, quantæcumque dignitatis Official. Cur. Eccl.

honore præfulgeant. *Cl. r. os etiam Ecclesiarum, Monachos Monasteriorum, & personas ceteras locorum eorundem, qui hoc fieri procurant, eo ipso excommunicationis sententia decernimus subiacere.*

§. II. Nos verò Clericos, qui se (ut deberent) talia facientibus non opponunt, de preuentibus Ecclesiarum, seu locorum ipsorum pro tempore, quo præmissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere distri-ctius inhibemus.

§. III. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum, ceterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura sibi hujusmodi vendicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos Ministros in eis sollicitè faciant abstinere; quod ea, quæ pertinent ad fructus, seu redditus provenientes vacationis tempore non usurpent. Nec bona cetera, quorum se a se ferunt habere custodiam, dilati permittant; sed in bono statu conservent.

Quare Gregorius, qui Concilio præfedit, permittit, ut Principes in locis, in quibus, vel titulo fundationis; aut antiqua consuetudine jus regaliæ reperiretur inductum, eo gauderent; cum prohibitione, quod ipsum non extenderent ad loca, in quibus prædictæ qualitates non concurrerent, nec ad ea quæ ad fructus non pertinerent; adeoque neque ad beneficiorum collationes, quæ ex terminis à fructibus, & redditibus discriminantur.

Plures causæ fuerunt hoc jus regaliæ Principibus permittendi; ut quodd jam longa consuetudine, & pluribus exemplis invaluisset, nec posset propter acerbicatem temporis facile corrigi, compescique peiorum malorum metu, nisi Principibus gravissimè offensis; quarum ingentia fuisse in Ecclesiam merita, negari non poterat, quibus aliqua merces debebatur; & tunc præsertim, quando consilio, & precibus Gregorii X. in sacrum bellum accingebantur, non tantum immensos sumptus, sed etiam sanguinem profusuri; & inde necessitas privilegium fecit. Nec sola consuetudo Principes absolveret, nisi eis assisteret Apostolicum privilegium, ut Author reg. Sacerd.

Cæterum non videtur in Concilio permissum, ut Principes fructus vacantis Ecclesiæ in suos usus consumerent; sed propter

pter verba, per text. *Nec bona cetera, quorum se asservunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conservent, contrarium deciditur.*

16 Quinimò mens Pontificis in Concilio fuit impedire extensionem regalæ, ut non ampliaretur ad Ecclesias, quæ à servitute regalæ immunes, & liberæ fuerunt. Quod evidens est, nedum ex verbis Concilii; *De novo usurpare conantes*; sed etiam ex illis Gloss. *ibid. in ver. Custodiam, quocumque ergo nomine censetur, usurpantes de novo tale jus in Ecclesiis, aut aliis locis piis, & bona ipsorum locorum vacantium occupantes, excommunicati sunt ipso jure*; & in verb. *de novo, scilicet à quadraginta annis citrà, prout advertit etiam Author d. tr. regal. tit. precip. docum. ad caus. regal. specul. docum. 19.*

Quare contra Constitutionem in Concilio editam jus regalæ ad Ecclesias liberas extendit, qui non exhibet, vel privilegia Apostolica ipso Concilio antiquiora, vel possessionem supra hominis memoriam non justificat, juxta verba textus. *Ex antiqua consuetudine jure sibi hujusmodi vendicant.* Quoniam secundum juris Consultorum opinionem. *Omnia libera presumuntur, nisi contraria servituti probetur.* Quæ regula maxime in Ecclesiis procedit, quod sint ab ea servitute immunes, eoque onere non gravata.

Hujusmodi extensionem non semel impetavit Innocentius XI. ut in ejus litteris in forma Brevis sub 12. Martii 1678. & aliàs, prout *loc. cit. docum. 38. 39. & 40.* Eamque, ac quatuor propositiones adversus Primatum, & auctoritatem Romani Pontificis olim editas, cæteraque immunitati, & libertati Ecclesiasticæ præjudicialia, nulla, irrita, invalida, & nullius roboris decrevit, & declaravit Alexander VIII. const. *Inter multiplices*, 4. Augusti 1690. Quæ per extensum datur à Sporer tom. 2. Theolog. *moralis in principio.*

Subinde verò ad dictam Constitutionem Alexandri, quidquid de anno 1682. fuit per auctores declaratum, & resolutum in præjudicium Pontificiæ auctoritatis, & juri Ecclesiasticorum, per eisdem sincere fuit retractatum, prout ex ipsorum testimonio; ut in epistola ad Innoc. XII. directâ, relata in *Regul. Sacerdot. lib. 4. §. 5. &*

ultim. n. 44. nov. edit. ad quem Lectorem delego, ut ibid. & in prælud. §. 4. propositiones etiam legat, in quibus ipsarum auctores declararunt

17 Primò. B. Petro, ejusque Successoribus Christi Vicariis, ipsi Ecclesia rerum spirituum, & ad æternam salutem pertinentiam, non autem civilium, ac temporalium à Deo traditam potestatem, dicente Domino, *Regnum meum non est de hoc mundo, & iterum, Reddite ergo Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt Dei, Deo; ac proinde stare Apostolicum illud: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim potestas, nisi à Deo; quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt: Regentes ergo, & Principes nulli Ecclesiæ potestati Dei ordinatione subjici, neque auctoritate clavium Ecclesiæ directè, vel indirectè deponi, aut illorum subditos eximi à fide, atque obedientia, ac præstato fidelitatis Sacramento solvi posse, eamque sententiam publica tranquillitati necessariam; nec minus Ecclesiæ, quàm Imperio utilem, ut Verbo Dei, Patrum traditioni, & Sanctorum exemplis consonam, omnino retinendam.*

Secundò. Sic autem inesse Apostolica Sedes, ac Petri Successoribus, Christi Vicariis rerum spirituum plenam potestatem, & ut simul valeant, atque immota consistant Sancta Oecumenica Synodi Constantiensis à Sede Apostolica comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum, ac totius Ecclesiæ usu confirmata, atque ab Ecclesiâ Gallicana perpetua Religione custodita, Decreta de auctoritate Conciliorum Generalium, quæ sess. 4. & 5. continentur; nec probari, qui eorum Decretorum, quasi dubia sine auctoritatis, ac minùs approbata, robur infringant, aut ad solùm schismatis tempus Concilii dicta detorqueant.

Tertiò. Hinc Apostolica potestatis usum moderandum per Canones spiritum Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos. Valere Etiam regulas, moras, & instituta à Regno, & Ecclesiâ Gallicana recepta, Patrumque terminos manere inconcussos, atque id pertinere ad Apostolicæ Sedis amplitudinem, ut statuta, & consuetudines tantæ Sedis, & Ecclesiarum consensione firmata, propriam stabilitatem obtineant.

Quartò. In fidei quoque questionibus præcipuas Summi Pontificis esse partes, ejusque Decreta ad omnes, & singulas Ecclesias per-

tinere, nec tamen irreformabile esse iudicium, nisi Ecclesia consensus accesserit.

Circa quæ, jam Apostolico iudicio infirmata; nonnulla ad Lectoris instructionem distinctis §§ subnectimus, cum ad pleniorum acquirendam remittendo ad Theologos, Dogmatistas, & Canonistas, apud quos in locis aptis, in quibus respectivè agunt de Pontifice, & Conciliis, ponderare etiam poterunt resoluta objecta, ab hostibus veritatis adversus Romani Pontificis auctoritatem, & Primatum congesta.

§. I.

Romani Pontificis suprema potestas indirecta in temporalia Principum.

Prima propositio est injuriosa suprema potestati Romani Pontificis; siquidem licet in Romano Pontifice recognoscatur erga supremos etiam Principes supremam potestatem activam spirituales, eosque posse, cum opus sit, excommunicare; negat tamen in eos ullo modo polere potestatem temporali, etiam indirecta, & in ordine ad finem supernaturalem; adeoque posse eos deponere, & subditos à juramento fidelitatis absolvere, aut contra ipsos poenis temporalibus procedere, quando in id urgenti necessitate traheretur. Quod est sanè contra rationem Pastoralis officii, Romano Pontifici à Christo commissi, illis verbis, *Pasce Oves meas*, Joan. 21. Nec excipiuntur Principes, cum & ipsi sint Oves Christi, & ad ejus ovile pertineant, ad textum in cap. Solita, de majoribus. & obediens. ibi: *Nobis autem in B. Petro sunt Oves Christi commissa, dicente Domino, Pasce Oves meas, non distinguens inter has Oves, & alias, ut alienum à suo demonstraret Ovili, qui Petrum, & Successores, ipsius Magistros non recognosceret, & Pastores, ut illud tamquam notissimum omittamus, quod Dominus dixit ad Petrum, & in Petro dixit ad Successores ipsius. Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in coelis: nihil excipiens, qui dixit, Quodcumque.*

2 Oves autem pascuntur non tantum, vel utilia pascua parando, regendo, & fovendo; verum & virga Pastoralis arcendo lupos, & arietes feriosos recludendo,

eosque ab aliis separando. Et inde Petro, ejusque Successoribus est data potestas, ut possit Principes (quando ex Ovibus fierent Lupi, hoc est, ex Catholicis hæretici, aut si fidem retinerent, ita tamen temporali potestate abuterentur, ut vel jura Ecclesiarum occuparent, vel in discrimen Religionem adducerent) poenis temporalibus coercere, eosque potentia, & Principatu deponere; ut expressè text. in cap. Unam Sanctam, de majoribus. & obediens. inter com. ibi: *Spiritualis potestas terrenam potestatem instituere habet, & judicare, si bona non fuerit. Maxime, ubi monitis non acquiescunt, & censuras contemnunt. Necesse enim fuit aliquem terminum immensæ Principum potentie præfigere, extra quem non excurreret, nec jura Religionis offenderet.*

Quapropter DD. concordant, Romanum Pontificem ex jure Divino habere potestatem jurisdictionis in temporalibus Principum indirectè, & consequenter, prout necessarium est ad conservationem rerum spiritualium, & fidei propter quod potest de rebus ipsorum disponere. Uterque enim gladius ex d. cap. Unam, spiritualis (qui animas ferit) & materialis (qui ferit corpora, & facit læsionem visibilem, ut legit Gloss. ibid. verb. *Cors qui*) est in potestate Ecclesiæ.

3 Nec obstat, quod Christus dixerit Petro, *Converte gladium tuum in vaginam*. Nam non dixit, projice gladium à te, sed *converte*, hoc est, adversus Principes utere, non semper sed opportune, bono spiritali exigente.

Neque item officit, quod text. ibid. dixerit, gladium temporalem esse exercendum de manu Regum, & militum ad nuntium Sacerdotis. Quoniam Pontifici in Principes indirectum exercitium, juxta dicta non negatur: nec Christus Apostolis dicentibus: *Ecco gladii duo hic, in Ecclesia scilicet, respondit, nimis esse, sed satis*, ut ibi text. Nec per nuntium, solum exhortatio significatur; nam etiam præceptum importat: Papa enim potest Principibus præcipere, ut arma sumant adversus hostes Fidei, & eos, quos sua sententia damnati privasset, ad text. in cap. Igitur 23. quest. 8.

Id totum expressum videtur cap. Per vos

nerabilem, qui fil. sine legit. S. rationibus ibi: Non solum in Ecclesia patrimonio (super quo plenam in temporalibus gerimus potestatem) verum etiam in aliis regionibus, ceteris causis inspectis, temporalem jurisdictionem casualiter exercemur. Quae autem major causa exercendi, nisi cum bonum spirituale, & ingens Ecclesiae necessitas exigat Diana coord. tom. 9. tract. de potest. ex auctor. reg. resol. 7. Petra tom. 1. ad const. Apost. ad const. unic. Greg. VII. n. 26. Gonzales in 4. ad cap. Per venerabilem tit. 17. cap. 13. qui fil. sine legitimi n. 8. apud quos plures.

4 Ibiq. Diana resol. 8. refert in Congregatione Theologorum de mandato Innocent. X. fuisse resolutum, hanc propositionem: Papa nullam habet potestatem in temporalibus, etiam indirecte, esse haeticam, saltem reductivè.

5 Nec obstat illud Jo. 18. Regnum meum non est de hoc mundo. Quia ut notavit Augustinus tract. 15. in Joan. Christus non dixit: Regnum meum non est in hoc mundo, sed non est de hoc mundo. De regia enim potestate in Christo, ut ab homine, in hoc mundo dubitari non potest, juxta illud Matth. 28. Data est mihi omnis potestas in caelo, & in terra. Tanta enim ratione hypostaticae unionis fuit excellentia Christi, ut nullus esse potuerit titulus honoris, praerogativae, & potestatis, qui ei non competere. Habuit itaque Christus regiam potestatem in hoc mundo, sed non de hoc mundo, hoc est, non acceptam ab hominibus, nec humana auctoritate, aut humano jure devolutam.

6 Quibus subnecto, quae habet Spero lus decis. 182. num. 66. ubi dixit, Summum Pontificem non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus supremam habere potestatem directe, & per se in suis terris; ubi est Rex, & supremus Dominus temporalis, in aliis vero indirecte, & per aliud, in ordine scilicet ad spirituale bonum alicujus Regni, vel totius Ecclesiae. Concordat Gonzalez in 4. tit. 17. cap. 13. num. 8. ubi scripsit, quod Rex non agnoscit supra se Principem temporalem, sed agnoscit Romanum Pontificem Principem spiritualem, qui de temporalibus quoque in ordine ad spiritualia judicare potest. Quod repetit n. 11. hac addens; quod licet Pontifex non possit uti jurisdictione temporali

extra loca proprii patrimonii, cap. Cum ad verum 96. dist. cap. Novis, de jud. eam tamen exercere valeat in ordine ad supernaturalia, quando expedit Ecclesiae, ad ipsius defensionem, seu ad bonum spirituale, seu ad finem Ecclesiasticae potestatis assequendum, prout in dist. extravag. Unam sanctam, de majorie. & obediens. iur. com. Videri etiam potest de Magistris Syl. Ecclesiast. part. 1. tit. 4. cap. 3. num. 6.

Super quo legatur etiam D. Thomas 2. 2. quaest. 12. art. 2. & quod scripsit D. Bonaventura tom. 7. part. 2. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 1. ibi: Temporale Regnum velut quoddam adjectum subjacet Sacerdotio in novo testamento, &c. Et sic possunt Pontifices ex causa amovere Reges, & Imperatores, sicut saepius accidit, & visum est; quando scilicet eorum malitia hoc exigit, & Republica necessitas sic requirit: Summus enim Pontifex, pater quem prima in terris residet auctoritas, non à Rege, nec à Principe seculari, non ab homine judicatur, sed solius Dei iudicio reservatur.

Ita Zacharias Papa deposuit Hildericum Regem Francorum, ejusque auctoritate Pipinus Rex Franciae creatur. c. Alius 15. q. 6. & apud Coriolanum in Brev. Chronologic. ad an. 752. Gregorius VII. Imperio, & Regno privavit Henricum IV. prout in Bullar. tom. 1. in const. ejusdem Gregor. 3. Petre. Innocentius III. deposuit Othone IV. Imperatorem: Innocentius IV. Fridericum II. Clemens VI. Ludovicum Bavarium. Item Coriolanus ad an. 1703. Alia exempla recenset Diana tit. resol. 6. ubi dat concordantes.

§. II.

Primatus Romani Pontificis supra Concilium Generale.

Secunda propositio cum summa injuria adimit Romano Pontifici praerogativam, & primatum supra Concilium Generale, cum infra Concilium constituit. Verum Pontificem Romanum esse supra Concilium Generale, est veritas Catholica, & articulus plenè resolutus apud Theologos, & Canonistas, quos allegat, & sequitur Gonzalez in 1. ad cap. Significasti cap. 6. tit. 6. num. 17. Fagn. in 1. ad dist.

cap. de elect. & infra ad cap. Antigonus, de pailis n. 50. Petra tom. 2. ad Const. Apost. ad Const. 11. Innoc. III. scilicet unic. n. 21. Pignatelli. tom. 10. consule. 147. n. 49.

Primatus itaque Papæ supra Concilium Generale habetur Lucæ 22. Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Quando non Concilio, sed Petro, ejusque Successoribus dicitur. Sicut non Concilio, sed Petro, & Pontificibus Successoribus dictum est, Matth. 16. Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Tibi dabo Claves Regni Cælorum, Joan. ult. Pæce Agnos meos, pæce Oves meas; ergo Petro, & Romanis Pontificibus est commissæ cura pascendi Oves, adedque & pascendi Episcopos in Concilio congregatos. Nam nullum Christus excipit ut est text. in d. cap. Unam Sanctam.

2 Dicunt: Papa est supra omnes Episcopos divisim, non verò in Concilio congregatos. At non obstat; nam & in Concilio sunt Oves Christi: atque ita unum Pastorem visibilem habent, cui subsint, cui obediunt, quem sequantur, à quo dirigantur; & quem alium, quàm Romanos Pontifices Petri Successores?

Valet illatio à divisim ad collecta, quando ratio, quæ militat in divisim, currit etiam in collectis. Ita Deo non minùs quilibet creatura divisim subijcitur, sed etiam tota creaturarum collectio; quia tam quilibet creatura divisim, quàm ipsarum collectio à Deo dependet. Hinc cum Episcopi, tam divisim, quàm omnes collectivè sint Oves Christi, commissæ regimini Petri, & Romani Pontificis, in utroque sensu à Pontifice dependent, & Superiorem agnoscunt, juxta text. in cap. Ubi periculum, de elect. in 6. S. Ceterum, ibi: Romanus Pontifex dicitur Doctor universalis Ecclesiæ, & Greg. Dominici Doctor. Ideoque & Concilii Generalis.

3 Idem Primatus Pontificis probatur per hoc, quod Concilia valent, & robur accipiunt, quatenus congregantur, & confirmantur à Pontifice, cap. Multis, & cap. Concilia 15. dist. cap. Significasti, de elect. ibi: Quasi Romana Ecclesiæ legem Concilia ultia præfixerint, cum omnia Concilia per Romanam Ecclesiæ auctoritatem, & facta sint, & robur acceperint. Confirmatio verò ad Superiorem spectat, ut per Turrecremata in cap.

Official. Cur. Eccl.

Sanita Romana 15. dist. n. 2. & Gelatius I. in Const. Valdè, la 1. Bullar. tom. 1. S. 6. dixit, ibi: Confidimus, quod nullus jam veracior Christianus ignoret, uniuscujusque Synodi constitutum, quod universalis Ecclesiæ probavit assensus, non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quàm primam: quæ, & unamquamque Synodum sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custoditur. Et §. 15. ibi: Quoniam sicut id, quod prima Sedes non probaverat, censurare non potuit; sic, quod illa censuit judicandum, Ecclesiæ tota suscepit, & Pelagius II. Const. Manifesto unic. ibid. §. 1. tradit, potestatem convocandi Synodum generalem esse apud Sedem Apostolicam, sine cujus auctoritate nulla Synodus rite legatur.

4 Unde commune est apud Lauræam de fide disp. 5. art. 5. §. unic. quod Decreta Concilii Generalis non sunt infallibilia, nec habent vim obligandi fideles ad credendum ea fide divina, antequam à Papa confirmentur. Quoniam Petro, & in Petro, ejus etiam Successoribus promissa est assistentia circa docendam doctrinam fidei, dicente Christo Lucæ 22. Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tuas, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Neque enim judicium Episcoporum in Conciliis est ultimò decisivum, ut per Div. Thomam 2. 2. quæst. 1. art. 10. in corp. ubi dixit, ad auctoritatem Romani Pontificis pertinere finaliter determinare ea, quæ sunt fidei. Sed semper propriam sententiam dicunt, cum dependentia, & subordinationem ad ultimum complementum, & ad Caput Ecclesiæ, cujus influxus est necessarius, & judicium irreformabile, Guarnieri de Ecclesiæ milit. lib. 4. cap. 5. num. 6.

Hinc Bail. tom. 1. summ. Conc. appar. de triplici verbo Dei, tit. de verbo Dei definito, §. quomodo probaret, ad rem eleganter scripsit: Summi Pontificis est dirigere Concilium, ea proponere, quæ in eo tractanda, judicanda, & definienda sunt, eandem definita confirmare; cum robur, & potestas Concilii ab eo dependeat, quem Christus Vicarium suum Generalem super universam Ecclesiæ constituit; ac proximè omnes Ecclesiæ Prælati, etiam in Conciliis, Romanum Pontificem maximè de-

bene revereri, colere, ac venerari, ne si deprimatur, aut contemnatur, inanes sint eorum definitiones ejus auctoritate destituta, & illegitimae habeantur Concilia, ut sapè factum est. Hac ille.

5 De qua re Fagnan. in 3. ad cap. Majores n. 36. de bapt. m. notavit, infallibilitatem Decretorum Concilii non esse immediate à Concilio, sed à Papa; vel per se ipsum personaliter in Concilio praesente, quia tunc ipse in eo ultimè definit, ut ibid. n. 17. & 26. vel si in eo per suos Legatos praesideat, per ejus confirmationem. Quae posita, Decreta Concilii dicuntur Acta Papae, ut ibid. Guarnieri cap. 10 n. 2. & idem Fagnan. in 1. ad cap. Antigonius num. 48. de pact. Et facit illud l. 1. C. de veter. jur. exuel. Omnia nostra facimus, quibus nostram auctoritatem impartimur.

Dices. Episcopis in Conciliis legitimis promissa est assistentia Spiritus Sancti, Matth. 18. Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, &c. & ita Decreta per eos formata, vera, & infallibilia sunt.

Ad hoc respondens Lauræa cit. n. 82. adnotavit, Patres Concilii legitimi, qui ex zelo Dei veritatem simplicitate quaerunt, Spiritus Sancti assistentiam habere, & illuminari, ut verum judicent. At quoniam non semper ex zelo sic inquirunt, inde non semper sic illuminantur. Ut accidit in Ephesino II. Latrociniali, Ariminensi, & Constantinopolitano sub Nicolao I. in quo ipsimet Legati pravaricati sunt. Ideò eorum judicium apud Ecclesiam non est certò, & necessariò infallibile, cum errare possint, & ita habere, & non habere illuminationem Spiritus Sancti. Atque ita necesse est, ut Romanus Pontifex, qui errare non potest, sua auctoritate Concilium confirmet; & tunc Ecclesia testem infallibilem de illius veritate habet. Possunt utique Decreta à Patribus efformata, esse in se, & apud Deum vera, à Spiritu Sancto directà; tamen non obligant Ecclesiam ad credendum Fide Divina, donec Romanus Pontifex illa approbet; nec ante apud eam sunt infallibilia propter contingentiam veri judicii, ita Laur. cit. n. 83. & 108. Videri potest etiam Pallavicinus tom. 1. Difesa del Pontificato Romano lib. 4. cap. 14.

6 Quare PP. in Conciliis agnoscentes

necessitatem confirmationis Pontificis, à Romanis Pontificibus petere consueverunt, ut Decreta Concilii confirmarent; pro ut ex epistola Concilii Niceni I. ad Silvestrum Papam apud Bail. sum. Conc. ad p. Concil. Nicen. ibi: Quidquid autem constituerimus in Concilio Niceno, precamur, vestri oris consensu confirmetur. Et in relatione Concilii Chalcedonen. ad Leonem Magnum apud cit. cit. ad dict. Conc. Et Cabasut. in Notis. Eccles. pag. mibi 16. ibi Ut nunc Divino gubernati, omnem vobis gestorum vim insinuavimus, ad nostra sinceritatis comprobationem, atque ad eorum, quae gesta sunt confirmationem, & consonantiam. Confirmationis Litterae sunt in Constit. Omnem, la 2. Leonis 1. Bullar. ibid. cum clausula, In iis, quae ad fidei causam spectant. Id etiam factum est in Conc. Constantin. quoad decreta conciliariter in materia Fidei. Et novissimè PP. Conc. Trident. confirmationem petierunt à Pio IV. ut in fin. sess. 25. de reform. Ipse autem Pius Concilium confirmavit Constitut. Benedictus Deus, la 73. Bullar. tom. 2. §. 2. & omnibus fidelibus praecepit observantiam.

7 Patet deinde superioritas Papae ad Concilia ex hoc, quòd à sententia Concilii Generalis ad Romanum Pontificem detur appellatio; à Romano verò Pontifice ad Concilium etiam Generale sit interdicta in dict. Const. Gelasii §. 1. & in Const. Excruciatilis Pii II. la 5. ibid. in qua appellantes ipso facto ligantur excommunicatione Papae reservata; quae quovis anno innovatur in publicatione Bullae Coenae, pro ut in can. 17. Ratio est, quia appellare à Summo Pontifice ad Concilium esset appellare à superiore ad inferiorem, contra naturam appellationis, de cujus conceptu est, ut sit provocatio de minori ad judicem superiorem, cap. Non putamus, de consuetud. in 6.

Dicunt: Papa est filius Ecclesiae; Ecclesia autem, utpotè Mater, esse debet supra Papam; cum Mater sit supra Filium, non Filius supra Matrem: Atque ita, cum Concilium Generale sit Ecclesia universalis repraesentativè, sequitur, Concilium esse supra Papam, & non Papam supra Concilium.

8 At objectum fuit preoccupatum à Pio II. in Const. In minoribus, la 10. d. Bull. §. 10. ibi: Hac nos de Romani Pontificis auctoritate

ritate, & potestate sentimus, cui & congregatio Concilia, & dissolvere datum est. Qui etsi Filius est propter regenerationem, propter dignitatem tamen Pater habetur; & sicut filiationis causa venerare debet Ecclesiam, tamquam Matrem, ac praelationis causa praefereatur ei, ut Pastor Gregi, Princeps Populo, Rector Familia. Quare Pontifex alia ratione dicitur Filius, alia Pater Ecclesiae: Filius, quia regeneratus in Baptismate; Ecclesia enim per Baptismum dicitur continud parere Filios, juxta Augustinum in Psalm. 127. Pater vero ratione Majoritatis, Potestatis, & Jurisdictionis in Ecclesia.

Nec tenet illatio: Ecclesia est Mater: ergo est superior Papa. Nam Christus Dominus est Filius B. V. Mariae, & nullus nisi haereticus dixerit, Matrem esse superiorem Filio.

Urgent pariter: Romanus Pontifex est Membrum Ecclesiae; atque ita Primatum non habet supra Concilium. Verum neque id contra nos vim habet. Nam Papa est membrum principale, caput nimirum visibile corporis Ecclesiae; nec quoad potestatem jurisdictionis est membrum Ecclesiae, pro ut hoc importat partialitatem, quia in eo potestas jurisdictionis non est limitata, sed integra, & plena; dicitur itaque membrum, pro ut importat distinctionem à cæteris. Tribus autem distinguitur ab aliis membris Ecclesiae, per Gonzalez in 1. tit. 6. cap. 6. n. 12.

Primo, Perfectionis & plenitudinis potestatis, Nam Romanus Pontifex per Orbem terrarum plenam habet sine loci, ac jurisdictionis exceptione integram potestatem regendi, & dirigendi Ecclesiam, ut bene Petavius Theolog. dogmat. lib. 2. cap. 2. n. 11. de Ecclesiast. Hierarch.

Quapropter est Caput non tantum dignitate, sed gubernandi, praesidendi, & regendi functione; sicut D. Petrus fuit Caput Ecclesiae, & Princeps Collegii Apostolici, ut ibid. lib. 3. cap. 7. n. 10.

Secundo, Officio, quatenus ipse insuit potestatem jurisdictionis in alios, ut in cap. Ita Dominus 19. dist. & in Const. Non mediocri, la 15. Eugen. 14. Bullar. rom. 1. ibi: Omnes Archiepiscopales, Episcopales, Cathedraliter, aliasque Dignitates Romana fundavit Ecclesia; sicutque licuit, uni Ecclesia amplam, alii ampliore, & alii amplissimam,

pro ut expedire judicavit, tradidit potestatem. Omnes enim, tamquam unius arboris rami ab una, eademque radice, & ut diversi aquarum rivuli ab eodem fonte prodierunt, licet unus alio copiosior, atque uberior. Et Pius II. dist. Const. In minoribus, dixit §. 10. Habent illi (Episcopi) assignatos sibi Greges, singuli singulos: Tibi universi crediti uni sumus: Nec modò ovium, sed & Pastorum. Tu unus omnium Pastor: & infra: Non est corpus Ecclesia sine capite; & omnis à Capite desinit in membra potestas.

Tertio. Dignitate. Nam Pontificia Dignitas est suprema in Ecclesia, qua in Orbe nulla est major; sed Papæ omnes substant, eique obedire tenentur, ut expressè in d. cap. Solita, cap. Unam Sanctam, & cap. Novit, de judic.

Ad id verò, quòd Concilium Generale repræsentat Ecclesiam universalem, dicitur: vel sumitur Concilium sine Papa, & tunc est corpus truncum; quia non est corpus sine capite; juxta phrasim Pii in cit. Const. & ita non est Concilium universale, sed conciliabulum. Vel sumitur Concilium cum Papa; & tunc, tam est certum Concilium non esse supra Papam, quam quòd corpus cum capite non est supra caput; nec domus cum turri est supra turrim.

Quinimò, cum Ecclesia sit coetus fidelium sub uno capite visibili Romano Pontifice, cui subest; ut hunc Concilium repræsentet, debet Papæ, tamquam Capiti subesse, & obedire.

Res etiam ex hoc fit certa. Nam Pius II. dist. Const. In minoribus, Primatum Romani Pontificis supra Concilium Generale reddit manifestum, ibi, Pontifici datum est congregare, & dissolvere Concilia. Inter qua nullum invenimus unquam fuisse ratum, quod stante Romano indubitato Prasule, absque ipsius auctoritate convenerit.

Et Alexander VIII. sub 7. Decembris 1690. hanc in ordine 19. propositionem damnavit: Futilis, & totius convulsa est assertio de Pontificis Romani supra Concilium Oecumenicum auctoritate, atque in fidei questionibus decidendis infallibilitate. Inflicta excommunicatione Papæ reservata ipsam dependentibus.

10 Tandem obijciunt auctoritatem Con-

cilii supra Papam esse rem definitam in Conciliis Generalibus, Pisano, Constantiensi, & Basileensi, sed non observarunt, quod Pisani, & Constantiense se restringunt ad casum Pontificis dubiis, & ad schismatis tempus. Propterea in eisdem disposita, non sunt aptabilia ad casum certi Pontificis, pro ut pretendit asserta propositio.

11 Cæterum, ubi etiam plures certant de Pontificatu, cum non appareat, qui verè Pontifex sit, non Pontifex Maximus, sed factum potius eligentium iudicatur, qui duos ad Pontificatum assumpserunt, ut declarat Cardinalis Albanus de *potest. Papa, & Concilii* *part. 1. n. 12.* Quare ubi tunc electio Pontificis tamquam irrita reprobatur, Concilium non iudicat Pontificem, quia non est canonicè electus, ut per Bald. in *l. fin. C. sentent. rescin. non poss.* apud Fagn. in *cap. Significasti n. 65. de elect.* Atque ita nec in casu Pontifex subijcitur Concilio.

12 Modò, quantum ad Pisani. Huiusmodi Concilium indictum fuit de anno 1409. occasione schismatis, quo Ecclesia præmebatur, toto Orbe Christiano in factiones diviso, cujus pars una adhærebat Gregor. XII. Romæ electo, & alia Benedicto XIII. Avinionensi creato. Cardinales utriusque videntes schisma augeri, non minui, à suo respectivè recedentes Pontifice, ad effectum tollendi schisma ab Ecclesia, Pisis convocaverunt Concilium Generale. In quo interfuerunt 23. Cardinales, tres Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi 300. alique inferiores Prælati, ex Coriolano in *Breviar. ad dist. an. in 1. 2. & 3. sess.* Fuerunt percitati, & vocati duo de Papatu contendentes, sed neque per se, neque per alium comparentes, contumaces communi Patrum suffragio fuerunt declarati, ac damnati ut schismatici, suoque è prætenso Pontificatu dejecti. Et per Cardinales fuit electus Petrus Philaretus de Ordin. Min. dictusque Alexander V. qui post promulgatum electionis decretum, deinceps præfuit Concilio. pro ut in *Const. unic. Jo. XXIII. Ad pacem Bull. rom. 1.*

Controversitur inter DD. de legitimitate huius Concilii. Utrinque sunt DD. Pro legitimitate est Coriolanus in *Breviar. ad an. 1409. & Bail. summ. Conc. rom. 2. ad Conc. 14. facul.* apud quem plures alii.

13 Quantum ad Constantiense. Hoc Concilium ad pacem universalem Ecclesie fuit de anno 1414. indictum ab Jo. XXIII. in *dist. Const. Ad pacem*, actis etiam dicti Concilii præmissa, pro ut in *rom. 2. Conc. Gener. edit. Galotti.* Diciturque Concilium Pisani continuativum, ibi: *In principio, & sess. 12.*

In 2. *sess.* Joannes propter quietem totius populi Christiani juramento promisit se ipsonè, & liberè cessurum Papatui; si & quando Petrus de Luca (Benedictus XIII. & Angelus Cornario Gregorius XII.) ab illis de eorum obedientia nuncupati, prætenso Papatum per se, suove Procuratores dimitterent, sicut in suis electionibus jurarunt, dum id ad pacem Ecclesie conducere novissent. Joannes ante 3. *sess.* secretò Constantia discessit. In 4. & 5. PP. definierunt. Sanctam synodum congregatam pro extirpatione schismatis, & unione Ecclesie, potestatem à Christo immediatè habere, cui quilibet cujuscunque status, vel dignitatis, etiam si Papalis existat, obedire tenetur in his qua pertinent ad fidem, & extirpationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesie Dei in capite, & in membris. Circa quod notabiles sunt clausulæ, pro extirpatione schismatis, ad extirpationem dicti schismatis. Quibus constat, decretum non loqui universaliter, sed ad casum schismatis restringi, ut notavit Turrecremata (qui Concilio interfuit) *summ. de Eccles. lib. 2. cap. 99.* Clausula autem, ad fidem, non est in Decreto *sess. 4. ut ex text. in 2. tom. 2. Conc.*

14 Tria verò sunt tempora, in quibus potest considerari Concilium. Primum fuit, in quo Constantiæ ii soli convenerant, qui erant de obedientia Joannis, qui *sess. 12.* Papatui cessit.

Secundum, quando Gregorius XII. in *sess. 14.* nova facta convocatione Concilii, ob bonum Ecclesie liberè, & spontè per procuratorem Papatum dimisit, & Concilio se conjunxit; ut in litteris in ead. *sess.* lectis, Recipiunturque à Concilio in Cardinales, electi Cardinales à Gregorio.

Tertium, in quo qui erant de obedientia Benedicti, iterum de novo à Benedicto convocato Concilio, se Concilio unierunt. Recipiunturque capitula Narbonæ pro sancta unione per Sigismundum Romanorum

Quoad Primatum Rom. Pont. supra Conc. 217

Regem, Legatos Concilii, & eos Benedicti concordata, pro ut latius respectivè in *sess.* 20. 22. 26. 30. & 35.

Quo quidem tempore convenientibus simul omnibus de tribus obedientiis fuit certum dicere, quòd Constantiæ in Concilio fuit congregata Ecclesiæ universalis representativè, sed pro tunc Capite viduata.

15 Modò, decreta illa 4. & 5. *sess.* de autoritate Concilii supra Papam edita fuerunt à Patribus, qui erant de sola obedientia Joannis. Quinimò, eodem Turricremata teste, nec omnes illius obedientiæ decretis consenserunt, sed aliqui reclamaverunt. Neque ea videntur fecisse de mente Concilii, ex tribus obedientiis congregati. Et enim *sess.* 41. creato Martino V. cæteris quatuor sessionibus, quibus Concilium fuit absolutum, Martinus Concilio præfedit; & Decreta suis Litteris edidit, quæ sunt superioritatis signa. Tum quia Martinus ratificavit decreta conciliariter (hoc est cum examine, & deliberatione, & auditis audiendis) in materia fidei facta in Concilio, nec Concilium reclamavit, sed ratificationem recepit; ratificare autem est superioris auctoritatis. Et facit, quòd per Martinum videntur ea decreta *sess.* 4. & 5. cancellata, cassata, & reprobata. Siquidem in *Const. Inter cunctas* la 1. Bull. tom. 1. plenario approbante Concilio, edita, committit Prælati, ut suspectos de erroribus Uvicleff & Jo. Huls interrogent, *Utrum credant, quòd Papa canonicè electus, qui pro tempore fuerit, ejus nomine proprio expresso, sit successor B. Petri, habens supremam auctoritatem in Ecclesia Dei.* Et inde patet, numquam mentem Concilii fuisse, statuere Papam Concilio subesse; nam istud non coheret cum hoc, quòd habeat supremam auctoritatem in Dei Ecclesia.

16 Quantum ad Basileense. Hoc Concilium fuit de anno 1431. indictum à Martino V. demandata præsentia tamquam Sedi Apostolicæ Legato, D. Card. Juliano Cesarino, ut in ejus *Const. Dum oras* la 14. Bull. cit. In quo munere eodem anno ob obitum Martini confirmatur ab Eugenio IV. *Const. Certificari in d. tom. 2. Conc. gener. ad Conc. Basilea in 1. sess.*

Verùm Eugenius eodem anno post primam sessionem Concilium Basileæ dissolvit, & Bononiam transulit, pro ut habe-

tur ex ejusdem Litteris sub ann. 1433. incipien. *Deus novit, lect's in sess.* 16. ibi: *Veridica relatione percepimus, quòd Basilea pro tunc sine magno temporis intervallo ipsius Sanctæ Synodi celebratio non esset possibilis; Concilium ipsum penitus non dissolvimus &c. sed ad nostram Civitatem Bononiam commutavimus sic, quòd ipsum in sua essentia consistere volumus, atque à Basileensi Civitate solùm exolvimus; & infra: Cùm ipsum à Basilea commutare, necessitatibus urgentibus coacti fuerimus. Motiva commutationis fuerunt pro ut in Constitutione expressè. Primò, quia jam transactis octo mensibus, postquam Synodus debuisset exordium sumere, Episcopi non plures tribus, alique Prælati non plures, quàm decem, Basileam convenerant; & ita nulla ratione Congregatio illa se *sancti Concilii* nuncupatione intitulabat. Secundò, quia Basilea locus tutus non videbatur propter suborta bella inter Burgundiam, & Austriam Duces: Aliaque juxta non desiderabantur; ut in d. *Const. Deus.**

17 Audita à Cardinali Cesarino Eugenio revocatione, præsentiam dimisit, ut ex narrativa historiæ facta à Pio II. in d. *Const. In minoribus*, S. 4. Quàm subindè videns Concilium per Episcoporum, & Prælatorum accessum augeri, resumpsit; sed auctoritatem Concilii mirum in modum extollens, eminentiam primæ Sedis suppresserit cepit; ut Pius loquitur; atque ita non Sedis Minister sed hostis dicendus fuisset.

18 Ægrè Patres Basileæ congregati dissolutionem audierant, nec Eugenio parebant; quin potius, asserentes inceptum Concilium non sine Patrum consensu dissolvi, in *sess.* 13. innovarunt, & confirmarunt Decreta *sess.* 4. & 5. Concilii Constantien. de Concilii Oecumenici supra Papam auctoritate, & in subsequens Sessionibus alia non dissimilia contra Apostolicæ Sedis Primatum intenterunt. Sub quo tempore sanè Concilium canonicum nullus dixerit: ex eo præsertim, quòd post canonicam dissolutionem, absque ulla auctoritate Apostolica Patres Basileæ conveniebant, sine qua nullum Concilium est ratum, ut in d. *Const. Pii*, ibi: *Veneramus cuncta Concilia, quæ præcesserunt, à nostris prædecessoribus approbata, inter quæ nullum invenimus unquam fuisse ratum, quòd, stante Romano indubitate Pontif. absque ipsius au-*

Horitate convenerit: quia non est Corpus Ecclesia sine Capite, & omnia ex Capite defluit in membra potestas.

19 Quod si ex eodem Pio dicas, Eugenium dissolutionem Concilii revocasse, ejusdemque progressum approbare, ut in d. *sess. 16.* Non negatur ab Eugenio facta dissolutionis revocatio, & continuatio Concilii: sed nec est pariter praterendum, quod Eugenius cassavit, annullavit, & irritavit omnia, & singula statuta, per Concilium decreta contra jura, & Sedis Apostolicæ libertatem, ac dignitatem Romani Pontificis, ut ex ejusdem litteris, incipien. *Inscrutabilis de ann. 2433.* & aliàs incipien. *In arcano; sub data ejusdem anni*, ut in d. *sess. 16.* Quinimò continuatio Concilii non fuit ab Eugenio probata, nisi sub conditione, quod Patres revocarent omnia adversus Sedem Apostolicam attentata, ut expressè in d. *const. Deus novit*, ibi erga finem: *Ad ostendendam nostram sinceram, & purissimam intentionem, quam habemus, ut Concilium fiat, & quod omnia ad finem debitum perducantur, consenti sumus, & velimus purè, & simpliciter continuè fuisse Concilium.* Ita tamen, quod omnia gesta, & attentata contra Nos, sive Sedis Apostolicæ libertatem, vel privilegia, Sanctæque Romana Ecclesiæ Cardinales, ac Nobis adherentes, pro ut de facto fecerunt, sic de facto ante omnia revocent, nostrosque Legatos juxta juris regulas præfidentes admittant. Basileenses verò conditionem non purificarunt. Imò potiùs *sess. 18.* decisum iterum dederunt, Papam subesse Concilio. Nec *sess. 17.* Legatos Eugenii cum jurisdictione coactiva admiserunt, eisdem data à Martino d. *Const. Dum enus*, & ab Eugenio confirmata in alleg. *Const. Certificati*. Quare conditionibus à Concilio non impletis, nec valuit dissolutionis revocatio, & progressus. Quæ, ubi Annatus apparat. ad *Theol. lib. 5. art. 19. ad sess. 16. d. Conc.* notasset, non scripsisset, Concilium ad 16. usque sessionem fuisse Oecumenicum, & à Papa approbatum.

20 Interea novæ inter Eugenium, & Basileenses intercessere discordiæ super translatione Concilii in alium locum pro ineunda Græcorum cum Latinis unione. Illi Basileam, Avinionem, vel Sabaudiam in *sess. 23.* delegerant. Eugenius verò transtulit Ferrariam, ut in *Const. Magnas* in 11. Bullar. cir.

à Græcis prælectam, tamquam sibi commodiorem. Quod subindè ob pestem Ferrariæ subortam fuit absolutum Florentiæ, ut in alia ipsius *const. Latentur* in 17. *ibidem.*

Non omnes Basileæ congregati Eugenio paruerunt, sed, qui remanserant (quamvis ex testimonio Pii paucissimi) ad extrema rebellionis scelera in Sedem Apostolicam, & legitimum Petri Successorem refractarii devenerant, Eugenium *sess. 31.* ab administratione Papatus suspendendo, & subindè, quantum in ipsis fuit, eum *sess. 34.* depnendo: subrogato Antipapa Amadeo Sabaudix Duce Felice V. nuncupato, ut *sess. 39.*

Videatur *Const. Leonis X. incip. Pastor.* in 20. d. Bullar. in qua §. 6. Basileense, & præsertim post translationem, conciliabulum, & conventicula nominatur. Et Constitutio inter cetera Eugenii IV. in 29. quæ refert absolutionem eorum, qui post translationem Concilii Congregationi Basileensi adhæserunt, & tandem ad obedientiam Eugenii Romani Pontificis redierunt. Confirmanturque collationes Beneficiorum per Basileenses factæ post dissolutionem Concilii.

21 Post tempore verò Eugenii Nicolaus V. *Const. Ut pacis apud d. Bail. cir. ad Concil. Basileen.* (prævia cessione Antipapatus à Felice V. facta, ac per eum soluta Congregatione Lausanam à Basilea translata, præmissaque publicatione, & ordinatione esse Nicolao, tamquam unico, & indubitato Romano Pontifici, obediendum) approbat, quæ in negotiis Beneficiorum, & dispensationum gesta erant tempore Schismatis ab iis, qui Basileæ, postmodum Lausanz sub nomine Concilii perseveraverant, ut expressè text. *Const.*

§. III.

Romani Pontificis præeminentia supra jus positivum Ecclesiasticum.

1 Tertia propositio, ut Pontificem Romanum subderet Conciliis, dixit eum Sacris Canonibus, & universalium Synodorum Legibus alligari, ut inde constaret Concilio subesse; siquidem superioritatis argumentum est, alicui leges, prærendique necessitatem imponere. Sed præ-

pam Statutis Canonum, nec Lege positiva Ecclesiastica ligari, ipsi Canones concesserunt, tradiderunt Concilia, & Patres dixerunt.

2 Primò itaque Conc. Trid. sess. 25. cap. 21. de ref. expressè declarat, Pontificem Legibus positivis Ecclesiasticis non alligari, ibi —*Sancta Synodus omnia, & singula, quæ de morum reformatione, atque Ecclesiastica disciplina . . . . in hoc Sacro Concilio statuta sunt, declarat, ita decreta fuisse, ut in his salva semper auctoritas Sedi Apostolica & sit, & esse intelligatur.*

Secundò. Idipsum legitur in cap. Significasti, de elect. ibi: *Cùm omnia Concilia per Romanam Ecclesiam auctoritatem, & facta sint, & robur acceperint, & in eorum statutis Romani Pontificis potentior excipiantur auctoritas. Et cap. Innocentius 5. Quamvis eodem tit. & c. Proposuit de concess. prob. c. Peregrina 3. q. 6. ibi: Peregrina iudicia (salva in omnibus Apostolica auctoritate) generali sanctione prohibentur.*

3 Quod totum probavit Gratianus ad c. Ideo 25. q. 1. S. Et sic ita, ibi: *Hic, ait, ita respondetur: Sacrosancta Romana Ecclesia ius, & auctoritatem Sacris Canonibus imperitur, sed non eis alligatur. Habet enim ius condendi Canones: ut patet, quæ caput est, & cardo omnium Ecclesiarum, à cuius regula nemini dissentire licet. Ita ergo omnibus auctoritatem præstat, ut se ipsam non subiciat eis. Sed sicut Christus, qui legem dedit: ipsam legem carnaliter implevit: octava die circumcissus: quadragesimo die in templo cum hostiis præsentatus: ut in se ipso eam sanctificaret, postea verò, ut se Decretum Legis ostenderet, contra Legis litteram: leprosum tangendum mutavit, &c. Sic & Summa Sedi Pontificis Canonibus sive à se, sive ab aliis sua auctoritate conditis reverentiam exhibent, & eis se humiliando, ipsos custodiunt, ut aliis observandos exhibeant. Nonnumquam verò, seu iubendo, seu definiendo seu aliter agendo, se Decretorum Dominos, & Conditores esse ostendunt. In præmissis ergo Capitulis, aliis imponitur necessitas obsequendi, Summis verò Pontificibus ostenditur inesse auctoritas observandi, ut à se tradita observando, aliis non consentiendū demonstrant: oportet ergo primam Sedem, ut diximus, observare ea, quæ decernendo mandavit, non necessitate obsequendi, sed auctoritate imperiendi.*

Licet itaque sibi contra generalia Decreta specialia privilegia indulgere, & speciali Beneficio concedere, quod generali prohibetur Decreto. Quamquam, si Decretorum insancionem diligenter advertamus, nequaquam contra Sanctorum Canonum auctoritatem aliquid concedere inveniamur. Sacri quidem Canones ita aliquid constituunt, ut interpretationis auctoritatem Sancta Romana Ecclesia reservent. Ipsi namque soli Canones valent interpretari, qui ius condendi eos habent. Unde in nonnullis Capitulis Conciliorum, cum aliquod observandum decernitur, statim subiungitur: nisi auctoritas Romanæ Ecclesiæ aliter imperaverit: vel, salvo tamen in omnibus iure S. Ecclesiæ.

Quòd si dicatur: Papa non potest aliquid statuere contra Statuta Ecclesiæ, ut expressè in cap. Contra, eadem caus. & quest. ibi: *Contra Statuta Patrum condere aliquid, vel mutare, nec huius quidem Sedis potest auctoritas.*

4 Distinguas: vel Statuta à Pontificibus, aut in Conciliis Generalibus legitime convocatis, & confirmatis, sunt definitiones Fidei, & Decreta morum: vel sunt Statuta juris positivi, & sub appellatione Legis Canonice comprehenduntur. Priora Papa revocare, neque eis contraria potest statuere. Quòd provenit, quia Fides est una, & mutationes non patitur. Quòd enim est verum, ei semper falsitas repugnat: & quod à Deo est revelatum, semper est firmum. Idè quòd est articulus Fidei, semper erit: & quod fuit à Papa, Magistro Ecclesiæ, definitum, semper ratum habebitur. Et inde fit, quòd licet Statuta Papæ ligent Successores (quia par in parem imperium non habet, dist. cap. Innocentius) tamen, quæ semel magistraliter, & ex Cathedra ab uno Pontifice sunt definita, & declarata, à Deo esse revelata, à Successoribus mutari non possunt, alioquin Fides una non esset; & Sedes Apostolica (quod impium esse asserere) in Fide errasse convinceretur, ut dicitur text. in cap. Sunt quidam ibid. Fagnan. in 1. ad cap. Significasti de elect. n. 13. & in 3. ad c. Majores, de Baptismo n. 7. apud quem alii communiter.

5 Posteriora verò potest Pontifex revocare, eisque contraria concedere, & promulgare, per text. in cap. Non debet de consan

sanctum. & affinitas. ibi: Non debet reprehensibile iudicari, si secundum varietatem temporum statuta quandoque variantur: humana præsertim cum urgente necessitas, vel evidens utilitas id exposcit. Ita plura, quæ olim opportuna fuerunt, temporis cursu, mutisque circumstantiis, temperata, & moderata leguntur, ut refert Pignatellus tom. 10. consulu. 155. n. 5.

6 Modò, statuta de quibus loquitur textus in dist. cap. Contra, idem sunt, ac definitiones Fidei, & morum Decreta, pro ut ibi exponit Gloss. Et concordat text. in d. cap. Sunt, ibi: Sunt quidam dicentes Romano Pontifici semper licuisse novas condere Leges, quod Nos non solum non negamus, sed & valide affirmamus. Sciendum verò summo Pontifici est, quia inde novas leges condere potest, unde Evangelista aliquid, & Propheta nequaquam dixerunt. Contra huius generis statuta nil potest Pontifex concedere, vel negare; sed valet tantum explicare, ut per Divum Thomam 2. 2. q. 1. art. 19. ad 2. & ex eo Fagnanus in 3. ad d. cap. Majores n. 8. Sæpè tamen in Lege Canonica dispensavit, ad text. in cap. Literas de restitut. spoliar. cap. Proposuit de concess. preben. & alibi sæpè. Videndum Tridentinum sess. 25. de reform. cap. 18. & Fagnan. in primam ad cap. permissionem, de offic. ordin.

§. IV.

In Fidei, & morum dubiis residendis
Romani Pontificis, etiam extra
Concilium infallibilitas.

1 **Q**uartæ propositio negat Summo Pontifici extra Concilium loquenti etiam ex Cathedra indubiam, & infallibilem auctoritatem in Fidei, & morum dubiis decidendis: affirmatque ideò definitiones Pontificum omnem errorem, & dubium excludere; quia illis Ecclesia credit, & eas acceptat.

2 Verum Romanus Pontifex sententia in materia Fidei, & morum, licet extra Concilium, est omnino, & infallibilis, & certa, ut habetur ex verbis Lucæ 22. Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat Fides tua &c. Quæ verba specialiter ad Petrum, & in Petro ad Romanos Pontifices diriguntur ex

d. cap. Solita de majoris. & obed. Ex quo sequitur, Christum Petro in utilitatem Ecclesiæ impetrasse donum perpetuæ, & indefectibilis Fidei, ut eam adversus Satanæ insultus confirmaret, ne portæ Inferi erroris, & hæresum adversus eam prævalerent. Verum non pro Petro tantum Christus oravit, sed etiam pro Petri Successoribus, ne illorum Fides deficeret; ut hinc Ecclesiam confirmarent, quando eam Satan impeteret, & opus esset.

In idem est text. Joann. ult. Pasce Oves meas. Per quæ verba Petrus, ejusque Successores constituti sunt Doctores, & Pastores totius Ecclesiæ. Modò, vel Ecclesia tenetur eos audire docentes, præsertim quæ sunt Fidei, & morum, aut non tenetur. Si tenetur; ergo illi, cum docent, errare non possunt: nam si possent, tota Ecclesia, quæ illorum sententiæ, & doctrinæ acquiescere debet, erraret; quod est impossibile. Si verò non tenentur credere, & recipere, quæ Summus Pontifex credenda, & recipienda esse definit; jam Papa non esset Pastor, & Magister Ecclesiæ; siquidem Oves tenentur Pastorem sequi, & Discipuli debent Magistrum audire, eique parere.

Legatur cap. Memor sum. 24. q. 1. c. Generali 25. q. 1. Adducitur etiam cap. Hac est Fides 24. d. q. 1. sed Canon est Apocryphus (liber Apocryphus dicitur, cujus Author ignoratur, & ab Ecclesia non recipitur, Gloss. ad cap. Sancta 15. dist.) ut notavit Bellar. de Scriptor. ad an. 1145. de Gratiano. Nam tribuitur Hieronymo in Symbolo ad Damasum, sed desumptus est ex Libello Fidei Pelagii Hæresiarchæ, ad Innoc. I. Pontificem transmissio, ut ex D. August. lib. 1. de gratia Christi c. 31. 32. & 33.

3 Idem comprobatur Patrum testimoniis: illa Augustini sint satis; Epist. 190. cap. 6. ibi: In verbis Apostolica Sedis, tam antiqua, acque fundata, certa, & clara est Catholica Fides, ut nosas sit dubitare Christianis. Si Decreta Apostolicæ Sedis sunt certa, adeò ut de illis dubitare non liceat, nec minùs de ejusdem infallibilitate dubium esse potest. Lib. 1. contra Julianum cap. 4. ibi: Sicut Romana Ecclesia præsentem Beatum Innocentium audire voluisses, jam tunc periculosam juventutem tuam Pelagiani laqueis exuisses. Quid enim potuit ille vir sanctus Africanis respondere Conciliis, nisi quod antiquioris Apostoli-

*istica Sedes, & Romana cum ceteris tenet per everanter Ecclesia? Duo hic Augustinus ostendit: primum, quod Romanus Pontifex non potest à vera doctrina aberrare: secundum, quod sola auctoritas Romani Pontificis sufficit ad hæreticorum errores damnandos. Et *serm. 131. de scripturis cap. 8. Jam enim de hac causa (heresi Pelagiana) duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam: unde etiam rescripto venerunt; causa finita est: utinam aliquando finitur error.* Duo hic pariter Augustinus docuit: unum, quod dubia Fidei ad Sedem Apostolicam sunt referenda, per text. in *cap. Majores de Baptismo*: aliud, quod posito Sedis Apostolicæ iudicio, causa finita est. Quà verò ratione potest Sanctus Doctor asserere causam esse finitam, si Romani Pontificis sententia esset errori subiecta? si examinanda adhuc sit? si Concilii Generalis assensu sit probanda, & Ecclesiæ consensus egeat?*

4 Demum, accedit Apostolicæ Sedis legitimus usus; & Romanorum Pontificum praxis, qui extra Concilium plures errores proscripserunt. Nec meum est hic omnium Catalogum texere, & juxta ordinem Sæculorum ab initio nascentis Ecclesiæ usque ad hæc tempora recensere; sed solum unam, vel alteram definitionem, Decretumve innuere in Fidei, & morum doctrinam Romanis Pontificis extra Concilium editæ, De qua re agit Portier. *sistem. decretor. Dogmatic.* referens antiquissimam Ecclesiæ consuetudinem recurrenti ad Romanam Apostolicam Sedem, pluresque errores ab eadem extra Concilium Generale esse proscriptos; cum primis trecentis annis nullum Oecumenicum fuerit congregatum. Quod sanè nullus in Ecclesiastica historia vel leviter tinctus negabit: primum enim Conciliorum Oecumenicum fuit Nicænum I. de auctoritate Sylvestri Papæ convocatum de an. 325. in quo interfuerunt Sylvestri Legati, Annatus apparat. ad *Theol. lib. 5. p. 2. art. 2.* Regi potest etiam Bauræ citat. *art. 5.* ubi rem plene probat, & plura à diversis Pontificibus decreta extra Concilium refert, ad quos Lectorem remittimus, & solum aliqua recensemus.

4 Itaque Innocentius I. reprobavit doctrinam Pelagii, ut in ejus epistola 183. inter eas Augustini. Item Zozimus damnat Pelagium, & Coelestium, in *Epist. 190.* Augustini ad

Optatum *cap. 6.* Sixtus IV. *Const. Litter. la 17.* Bullar. *rom. 1.* damnavit errores Petri de Oima. A Leone V. proscripti sunt illi Lutheri, ut in ejus *Const. Exurge la 40. ibid.* A S. Pio V. fuerunt reprobatae propositiones Michaelis Baji. Quod subinde egit Urban. VIII. *Const. in ominent la 289.* Bullar. *rom. 9.* in qua Litteræ Pii inseruntur, improbaturque liber Cornelli Jansenii Episcopi. Iponi cui titulus, *Augustinus*; ex quo quinque propositiones fuerunt excerptæ, ab Innocentio X. damnatae *Const. Cum occasione*, quæ per extensum refertur in *Const. ad sanctam la 28.* Alexan. VII. Bullar. *cir.* Et in hac, nonnullis asserentibus, dictas propositiones, vel in libro prædicto non reperiri, vel in sensu ab Auctore intento damnatas non fuisse; expressè ex Jansenii libro propositiones excerptas, atque in sensu ab Auctore intento damnatas Alexander declaravit, ac uti tales iterum damnavit; sinemque quæstionibus daturus formulam edidit, secundum quam esset præstandum ab omnibus juramentum se sincero animo rejicere; ac damnare propositiones ex libro Jansenii excerptas, & in sensu ab eodem Auctore intento, prout eas Sedes Apostolica damnavit, ut in alia ejusdem *Constit. Regimini de anno 1664.* apud Natali Alex. *tom. 1. in fin. append. altera.* Et Innoc. XII. in Litteris in forma Brevis Episcopis in Belgio directis sub anno 1694. apud cit. malitiam hominum occurrentis præcepit, ut subscribentes formulæ, juramentum præstarent sincerè absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione: damnando illas propositiones ex libro Jansenii excerptas, in sensu obvio, quem ipsæmet verba præferunt.

Tandem, Clemens XI. *Const. Vineam Domini sub 17. Kal. Augusti 1709.* errorem nonnullorum reprobavit, asserentium, quod, dum Innocentius XII. in dd. suis Litteris pronuntiavit prædictas quinque propositiones ex memorato libro Jansenii excerptas in sensu obvio, quem ipsæmet propositionum verba exhibent, & præferunt, damnatas esse intelligi non de ipsomet obvio sensu, quem in Jansenii libro habent; quæ ab eodem Jansenio intentus, ac à præfatis Innocentio X. & Alex. VII. damnatus fuit, sed de alio quopiam diverso sensu cogitasse.

Uterius ed impudentiæ quidam deveniunt, ut dixerint, ad obedientiam præfatis Apostolicis Constitutionibus debitam non requi-

requiri, ut quis prædicti Janseniani libri sensum in antecedentis quinque propositionibus damnatum, interius ut hæreticum damnet: sed satis esse, si ea de re obsequiosum (ut ipsi vocant) silentium teneatur.

Præterea alii non dubitaverunt asserere: præfata Formula ab Alexandro præscripta subscribi licet posse; etiam ab iis, qui interius non judicant in prædicto Jansenii libro doctrinam hæreticam contineri.

Adversus quos Clemens in præcitata Constitutione decernit, declarat, & statuit: obedientiam, quæ præfatis Apostolicis Constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minimè satisfieri: sed damnatum in quinque præfatis Propositionibus Janseniani libri sensum, quem illarum verba præferunt, ut præfertur, ab omnibus Christi fidelibus, ut hæreticum, non esse solum, sed & corde rejici, ac damnari debere: nec alia mente, animo, aut credulitate supradicta Formula subscribi licet posse; ita ut qui secus, aut contra quodæcunque omnia, & singula senserint, tenuerint, prædicaverint, verbo, vel scripto docuerint, aut asseruerint, tamquam præfatarum Apostolicarum Constitutionum (Innocentii, & Alexandri, quas innovat) transgressores, omnibus, & singulis illarum censuris, & penis omnino subjaceant.

§ Propter quod contra Modernos nonnullos est evidens Romanorum Pontificum infallibilitas in decidendis etiam questionibus, tum facti connexi cum jure, aut fide, & morum doctrina, tum facti dogmatici.

Considera, factum dogmaticum hic idem esse, ac dogma, & doctrina cujusvis privati Authoris in materia fidei, & morum; & per questionem facti dogmatici significari questionem illam, qua v. g. quaeritur: An propositio ex hoc, vel illo libro desumpta, sit Catholica, vel hæretica: vel, an doctrina hujus privati Authoris in sensu naturali ipsius Authoris Catholica sit, an hæretica. In hujusmodi questionibus decidendis Pontificum judicium etiam est infallibile, adeo ut verè catholicum sit quodcumque privati Authoris dogma, quod ut Catholicum ipsi approbant; & hæreticum, quodcumque, quod ut hæreticum ab iisdem damnatur. Siquidem Pontifices propter assistentiam Spiritus Sancti errare non possunt in verà Christi doctrina cognoscenda, & discernenda ab alia quacumque ipsi contraria, & dif-

formi. Adedque nec in cognoscenda hæc alia doctrina, & discernendo illius vero, obvio, & naturali sensu, judicando de conformitate, & difformitate ipsius cum verà doctrina Christi, scripta, vel tradita.

Nota, quod sensus naturalis Authoris est sensus naturalis verborum Authoris: & sensus naturalis verborum Authoris est ille, quem verba Authoris exprimunt, seu, ad quem exprimendum sunt instituta: ut per DD.

Factum verò connexum cum jure, seu fide, illud dicitur, quo negato, sequitur negatio juris, seu fidei: aut ex cuius decisione dependet decisio juris, seu fidei, & doctrinæ morum: ut v. g. esset præfata: An hæc Scriptura sit à Deo revelata. Hujusmodi enim factum ita connectitur cum fide, & doctrina morum, ut ex ejus decisione dependeat decisio fidei, & doctrinæ morum. Si enim negetur, quod hæc Scriptura sit à Deo revelata, quam nobis Ecclesia verè à Deo revelatam proponit, sequitur, ut negetur doctrina, & fides ipsorum Mysteriorum, quæ in ea Scriptura continentur. Ideoque cum Pontificum infallibilitas in decisionibus fidei, & morum sit omnino certa, innegabilis, & certa etiam est in hujusmodi factis decidendis, ut optimè Annat. appar. ad Theol. p. 6. art. 2. & 3. Quem consulas.

6 Alias propositiones damnaverunt Alex. VII. sub ann. 1665. & 1666. & Innocentius XI. de ann. 1679. Qui subinde de ann. 1687. Constituit. Ad abolendam, Quietistarum errores reprobat. Quorum Auctor fuit Michael de Molinos cujus vita adeo procax fuit, ut etiam recensere pudeat. Nonnullas etiam Alex. VIII. de ann. 1690. & tandem Innocent. XII. Constituit. Cum aliis sub ann. 1699. eas Episcopi Cameracensis improbarunt.

Omnia, & singula prædicta fuerunt à Summis Pontificibus extra Concilia præscripta: vel, ut temeraria, scandalosa, perniciosa, hæretica &c. prout expressius in dd. Litteris respectivè continetur. Et Ecclesia pro damnatis habet; ac damnationi ita necessariò acquiescit, ut nefas sit dubitare eas non mereri censuras, sub quibus fuerunt ab Apostolica Sede constitutæ.

7 Quare certus, & indubitatus articulus est, Leges, Decreta, & Præcepta à Pontifice edita, post publicationem statim à principio ligare, ante ullam populi acceptionem. Nam

Nam soli Romano Pontifici est à Christo in Ecclesia data suprema, efficax, & absoluta potestas regendi, & docendi Ecclesiam, juxta sæpè repetitum: *Pasce oves meas: pasce agnos meos*. Nec absoluta foret, si ejusdem Leges vim ex se non haberent ad obligandum independentem à consensu, & acceptatione: sed conditionata, hoc est, si populus consentiret. Nec tunc Lex esset à solo Papa: sed ab ipso simul cum Ecclesia. Et hinc posset verificari absurdum, de quo loquitur text. in cap. *Bona memoria il 2. de postulas. Prælator.* ibi: *Si possent ab ea recedere, nobis frequenter illudarent, & judicium nostrum ex eorum pendere arbitrio videretur*. Indeque potestas esset inter Papam, & subditos divisa, & Populus foret Conlegislator simul cum Papa; quod nullus non videt, quàm repugnet verbis Christi, qui Papæ absolute dixit: *Quodcumque ligaveris, &c.* & non sub conditione, si acceptaretur à populo fidei id, quod ipse doceret circa doctrinam fidei, & præciperet operandum circa mores, Laur. cit. art. 8.

8 Maxime verò consideratur, quodd, ut subditi obligentur ad acceptandam Legem à Principe latam, duo ex parte Legislatoris sunt necessaria, potestas, & voluntas, per cap. *Cum super de offic. delegat.* De potestate autem Pontificis, soli Hæretici dubitant; est enim supremus Legislator cum potestate ferendi Leges independentem à consensu populi, & Concilii, secundum ea, quæ notantur in cap. *Constita per mundum*, 9. q. 3. & obligandi subditos ad observantiam, cap. *Quoniam de constit.* consequenter ad illarum acceptationem, ad text. in cap. *De libellis* 20. dist. aliàs inutilis esset dicta potestas. Voluntas item ad obligandum patet: & præsertim ostenditur, si Lex sit simpliciter præceptiva, ut sunt definitiones in materia Fidei, & morum: cum de ratione præcepti absolute impositi sit obligare non sub conditione, si subditi velis acceptare; sed absolute constringere: aliàs esset potius lex consilii, & exhortationis, quàm præcepti, ut est text. in cap. *Quisquis* 14. q. 1. De quo Fagnan. in 1. ad c. *Treguas* n. 48. de reg. & pac.

9 Proinde non est Fidelibus liberum Papæ definienti, & præcipienti non acquiescere vel non acceptare: Oves enim vocem Pastoris audire debent. Et non acceptantes

poenas non evitant, per c. *Si quis* 25. q. 2. ibi. *Si quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones, vel decreta pro Catholica Fidei disciplina, pro correctione Fidelium, pro emendatione sceleratorum, vel interdictione imminenti, vel fursorum malorum, à sedis Apostolica Præsule salubriter promulgata contempserit, anathema sit.*

Hæc satis sint ad nostrum institutum. Cætera videri possunt apud allegatos, & Bellarminum de Pontifice, ac Bzovium lib. Rom. Pontifex.

Uberiorem notitiam circa Primatum Romani Pontificis ex subnexis percipere Lectorem non pigeat, considerando

10 I. Quod forma regendi Ecclesiam non est Aristocratica, ut contendunt Marcus Antonius de Dominis, Richerius, & Melsalinus, ac Lannojus in suis Epistolis, & quotquot intendunt Papam subesse Concilio. Nam Aristocratia petit, ut suprema regendi potestas in Nobilibus, & Optimatibus resideat, qui cæteris imperent. In Episcopis autem non est suprema autoritas regendi, pascendique fideles; sed particulares Dioceses, & populos habent sibi à Romano Pontifice assignatos, quos regant, ut ex dictis supra §. 2. n. 8. & apud Petram tom. 2. ad Constitut. 3. Innocent. III. n. 26. & inf. n. 14.

Illud vero Matth. 18. ubi Christus præcipit, ut si contra nos Frater deliquerit, nec à nobis correctus respiscat, deferamus Ecclesiæ: *Dic Ecclesiæ*; perperam ab illis exponitur. Nec per Ecclesiam hic venit Concilium Generale; ridiculum enim esset ita præceptum illud interpretari, ut quoties quis vellet denunciare Fratrem, privata correctione non emendatum, esset convocandum Generale Concilium. Sed sensus est; *Dic Ecclesiæ*, hoc est, Ecclesiæ Prælato, & si causa de majoribus fuerit, dic Romano Pontifici: quod si Prælatus non audierit, per eum communione Fidelium privetur. Vide Becan. tom. 1. opuscul. lib. 3. c. 4. 6. privil.

11 II. Quod forma regendi Ecclesiam non est Democratica, nec Claves sunt immediate tamquam subjecto datæ Ecclesiæ (prout hæc est Fidelium multitudo) à qua ipse Papa, & Episcopi eas quoad executionem, & ministerium recipiant, ut placuit eidem Richerio tingere apud d. Petavium lib. 3. c. 15. num. 4. Quoniam Democratiæ essentia exigit, ut suprema potestas regendi sit penes

penes totam multitudinem Communis: aded ut vel totus populus, vel saltem aliqui ex nobilibus, & plebeis ex electione populi Rem publicam gubernent: & inde dicitur regimen populare. Summa verò, supremaque cura regendi Ecclesiam non est data Communitati Fidelium, sed Petro, & in Petro Romanis Pontificibus, illis verbis: *Pasce Oves meas: Tibi dabo Claves*, &c. Neque enim ab Oribus potestas pascendi dimanat in Pastorem; sed ab Hero, & Domino Gregis communicatur, & quem vult, ei preficit.

12 Ponderandum hic est, quod non aliter pronuntiandum est de potestate, & jurisdictione pascendi Oves, & Fideles, quam ex Scripturis constet ab ipso Istitutore Christo Domino institutum esse; certè autem summa Claviam potestas, quo loco Scripturæ commemoratur, & à Christo communicata legitur, non alteri data, quam Petro, & in Petro ejus Successoribus reperitur. Nam Matth. 16. Christus dixit: *Tibi dabo Claves Regni Cælorum*. Joann. 21. *Pasce Agnos meos: Pasce Oves meas*. Numquam autem Communitati, ac multitudini Fidelium formaliter, & ut subiecto donata legitur. Unde S. Cyprianus de unit. Eccles. dixit: *Super unum Petrum Dominus edificat Ecclesiam suam, & illi pascendas mandat Oves suas*. Optatus lib. 7. contr. Parm. Bono unitatis B. Petrus, & præferri omnibus Apostolicis meruit; & Claves Regni Cælorum communicandas solus accepit &c. Quod frequenter repetunt ceteri Patres apud citat. Petavium, & Becan. cit. lib. 2. & Spondan. Epiromie ad an. 34. n. 59.

Cum verò Patres videntur sentire, quod Claves sint traditæ Ecclesiæ (inter quos Augustinus lib. 1. de doctr. Christ. cap. 17. ibi: *Has igitur Claves dedit Ecclesia sua*. Es rra. lias. 56. in Joan. ibi: *Quando Petrus Claves accepit, Ecclesiam Sanctam significavit*) intelligendi sunt, ut sibi non contradicant; & ideo text. textibus sunt concordandi. Quia verò sæpè repetunt Claves esse Petro, ut Capiti, & in eo ejus Successoribus traditas, dum videntur asserere jurisdictionem Ecclesiasticam toti Ecclesiæ primò, ac per se convenire, accipiendi sunt, ut loquantur in sensu non subiectivo, sed finali; quatenus Romanis Pontificibus fuit à Christo suprema potestas tradita, primariò in commodum ipsius Ecclesiæ, ut ipsam regerent, & gubernarent: atque ita, ut toti Corpori Ec-

clesiæ prodesse: in cuius commodum Christus retulit Sacramenta, aliaque gratiæ beneficia. Fundamentum enim primariò est propter domum, quam regit: Caput propter corpus, quod dirigit: Pastor propter Oves quas regit: & Dux totus est, ut salvum, & victorem reducat exercitum, non ut privatim sibi consulat, nisi quatenus pars illius est, & eum eo conjungitur. Ita Petavius ibidem c. 14. n. 2. & seq.

13 Et hic patet de sensu Augustini, qui eisdem locis voluit tantum, quod Petrus non ut persona privata est, & mortalis homo, quo cum essent Claves periture, nec ut Procurator: sed ut Caput, Princeps, Supremusque Rector Ecclesiæ à Christo constitutus, Ecclesiæ unitatem representans, pro se, & suis Successoribus Clavium potestatem accepit; prout legendus tract. 118. in Joan. & patet ex d. Extrav. Unam Sanctam, ac probat Annat. lib. 6. art. 7.

14 III. Quod regimen Ecclesiæ est absolute Monarchicum. Quoniam in omnium sententia inter Gubernationum genera ceteris, tum nobilitate, tum utilitate, præstat forma regendi Monarchica, ut de communi testatur Fagnan. in 2. ad cap. Significasti n. 35. de elect. Probaturque ex Aristotele 12. Metaph. ibi: *Entia nolunt male gubernari: non est bonum pluralitas Principatum: unus ergo Princeps*. Consonat Augustinus lib. 1. cap. 9. de nupt. & concupiscen. *Principatus magis naturalis unius in plures, quam in unum potest esse multorum*. Hinc indubia res est, Christum in Ecclesia, quam suo Sanguine fundavit, & voluit usque in finem manere, instituisse formam regendi Monarchicam, utpotè nobiliorem, utilioremque, ad text. cap. in Apibus 1. quest. 1. Est enim Auctor pacis, qui dedit suæ Ecclesiæ regimen pacis amicum, hoc est, Monarchicum sub B. Petro & Successoribus ejus, administrari cuncta præcipiens, Clavibus illis commissis, & cura gregis demandata, Pius II. in d. Const. in minorib.

Ex quo evidens est, supremam potestatem, jusque regendi, & gubernandi gregem esse in Romano Pontifice, tamquam in Monarcha, & Ecclesiæ Principe, à quo veluti fonte, & origine in inferiores jurisdictionem dimanat; partem accipientes ab eo qui plenitudinem habet; hoc ipsa exigente Monarchiæ natura, ad cuius quidditatem spectat (ut Monarchica regendi forma

ma verificetur) quòd *suprema* imperandi potestas in aliquo uno nobilissimo, ut in subiecto resiliat, qui ceteris prae, sive omnis inferioris auctoritatis existens? ut per Petavium cit. cap. 16. n. 26.

15 Videatur Diana coord. tom. 9. tract. 13. ubi summa eruditione de primatu solius S. Petri supra S. Paulum tractatum instituit. In qua materia Innocentius X. edidit Decretum contra sententiam, quae tribuebat D. Paulo Ecclesiae Primatum, seu Principatum, sed non distinctum ab eo Divi Petri, adeo ut ambo unum caput, unumque Ecclesiae Pontificem efficere. Tenor Decreti est.

S. D. N. Innocentius X. relata unanimi Theologorum ad hoc specialiter deputatorum consura, & auditis votis Eminentiſſimorum Cardinalium Generalium Inquisitorum: propositionem hanc, S. Petrus, & S. Paulus sunt duo Ecclesiae Principes, qui unicum efficiunt, Vel: duo Ecclesia Catholica Coriphae, ac supremi Duces summa inter se unitate conjuncti. Vel: sunt geminus universalis Ecclesiae vertex, qui in unum divinissime coalescunt. Vel: sunt duo Ecclesiae Summi Pastores, & Praesides, qui unicum caput constituunt: ita explicatam, ut ponat omnimodam aequalitatem inter S. Petrum, & S. Paulum, sine subordinatione, & sine subiectione S. Pauli ad S. Petrum, in potestate suprema, & regimine universalis Ecclesiae, haereticam censuit, & declaravit. Apud petram tom. 2. ad Constit. 14. Greg. IX. n. 21. & Bail. sum. tom. 2. in append. tit. Decreta Pontif. §. copia.

CAPUT XXX.

Officialis quoad Legata facta Fratribus Minoribus de Observantia.

SUMMARIUM.

- 1 Definitio, & divisio legati.
- 2 Legatum est implendum per totum tempus à testatore praescriptum.
- 3 Dubia de legatis bonorum mobilium factis Fratribus Minoribus.
- 4 De legatis factis Fabrica.
- 5 De legatis annuis cum onere.
- 6 De legatis annuis sine onere.
- 7 Responsa S. Cong. ad dubia primi generis.
- 8 Et ad ea secundi generis.

Official. Cur. Eccl.

- 9 Et ad ea tertii.
- 10 Et ad alia quarti generis.
- 11 Decretum S. Congr. Rev. Fabrica, quo prohibetur extinctio legatorum, & compositio: ac ne sub excommunicationis poena Fratr. Min. judicialiter per se, vel per alios petant legata.
- 12 Constitutio Clementis X. confirmans Decretum S. Congr. Episc. in Turritana Legatorum.
- 13 Decretum eiusdem S. Congr. declarantis Frat. Minor. posse per viam simplicis eleemosynae praestaciones legatorum recipere.
- 14 Decretum Sac. C. Fabrica inhibentis compositionem cum haeredibus super annuatibus non solutis.
- 15 Epistola d. S. Congr. concernens incapacitatem ad Fratrum.
- 16 Decretum S. C. Concil. circa idem.
- 17 Fratres Minor. non sunt capaces legati perpetui ad longum tempus pro celebratione Missarum.
- 18 Declarata.
- 19 Doctrina Sac. Congr. circa modum recipiendi eleemosynas.
- 20 Legatum factum Capella existenti in Ecclesia Frat. Min. praesumitur factum ipsis Fratribus.
- 21 Legatum non sit caducum, ex quo à Fratribus implari non possit.
- 22 Legatum factum Fratribus cum conditione, quòd Papa in eo se non ingerat, est factum Fratribus sub modo illicito.
- 23 An valeat legatum factum infirmaria Frat. Min. sed declara: & nota quid servandum sit, usque ad n. 25.
- 24 An valeat legatum factum pro indimentis Fratribus.
- 25 Valeat legatum factum pro Divino cultu.
- 26 Corruptela Fratrum quantum ad paramenta Ecclesiastica.
- 27 Fratres Min. non possunt haeredes institui.
- 28 Ad quid haeres teneatur recipiens hereditatem.
- 29 Fratres sunt incapaces legati universalis.
- 30 Fratres sunt capaces legati particularis, adjecto modo, ut vendant, & pretium erogetur in Fratrum necessitates.
- 31 Syndicus Fratrum non potest pro ipsis haeres institui.

- 34 *Frates nequeunt mediis Syndicis se componere cum heredibus, vel excusoribus testamentorum.*
- 35 *Nos etiam per Syndicum retinere bona stabilia cum onere Missarum.*
- 36 *Possunt per modum simplicis elemosyna recipere de die in diem relictum à testatore.*
- 37 *Formula protestationis faciendâ à Fratribus occasione legatorum.*
- 38 *Quando legata Fratribus relictâ, reputentur modo licito factâ.*

Non agitur hic generaliter de legatis quia nimis volumen excresceret, sed totum de relictis Fratribus Min. de Observ. Circa quæ plures solent difficultates, excitari; & non semel in praxi admittuntur, quæ de iure non debent. Sed aliqua prius necesse est advertere.

I. Quod legatum est donatio à testatore relictâ, & ab hærede prestanda. Differt à simplici donatione, quia legatum est donatio facta causa mortis.

II. Quod legatum aliud est prophanum, quia ad prophanos usus relictum; & aliud pium, quia ordinatum ad pios usus, & animæ suffragium: aut ad maritandas puellas; ad elemosynam erogandam, Missas legendas, Officia celebranda &c.

2 III. Quod legatum à testatore pro anima relictum tenetur hæres sub mortaliolvere, non solum per decem annos, sed per totum tempus à testatore præscriptum; cum nobis sit prorsus occultum, & solum Divinæ Justitiæ simul, & Clementiæ reservatum tempus, quo Animæ in Purgatorio detinentur (idè non possumus nos absque temeritate illud præfigere.) Unde Alex. VII. die 13. Mart. 1666. inter alias proscripsit hanc propositionem, quæ in ordine erat la 43. *Annum legatum pro anima relictum non aurat plus, quàm per decem annos.*

IV. Quod in legatis sunt nonnullæ regulæ observandæ. Prima, quod legata sint intelligenda juxta consuetudinem loci. Secunda, quod in legato ad pias causas facilis est extensio, & larga interpretatio. Tertia, quod in dubio est favendum piæ causæ, leg. sunt persona ff. de relig. & sumpt. Quarta, quod in obscuris inspiciendum est, quod est universalius, per regulam 45. jur. in 6. Quinta, quod pro expresso haberi debet, quod

testator disposuisset, si interrogatus fuisset, l. Titius, S. Lucius, ff. de liberis.

Quæritur. An à Sede Apostolica in materia legatorum Fratrib. Min. de Observ. relictorum, vel relinquendorum, de lationes emanaverint.

R. Affirmativè. Quorum omnium Catalogum non refero, sed nonnullas solum, & fortè magis ad praxim utiles exscribo.

Itaque S. Congr. à fel. rec Urbano VIII. Fratr. Min. de Observ. consultationibus præposita, apud Fagnan. in 5. ad c. Nimis prava de excessib. Pralat. pluribus dubiis propositis, disposuit, ut infra.

Distinctio prima de legatis bonorum mobilium.

3 Articulus Primus. An Fratres Minores, tam de familia, quàm Reformati, sint capaces legatorum bonorum mobilium, quæ unica solutione, seu præstatione adimplentur, tam in pecunia numerata, quàm in aliis speciebus?

Art. 2. An possint eadem legata in iudicio, aut extra exigere per se ipsos, vel Syndicum Apostolicum?

Art. 3. An Fabricæ S. Petri liceat in huiusmodi legatis se ingerere infra annum, ex quo dies legati cessat?

Art. 4. Et quid elapso anno?

Distinctio secunda de legatis factis Fabricæ.

4 Art. Primus. An valeat legatum annui redditus factum Fabricæ, Sacristiæ, vel Ecclesiæ Fratrum Minorum, tam de familia, quàm ex Reformatione?

Art. 2. An liceat Fratribus huiusmodi legata in iudicio exigere de eorum Procuratores, vel Syndicos Apostolicos?

Art. 3. An liceat eidem erogare prædicta legata in usus Fratrum? an vero illa omnino converti debeant in usus à testatoribus præscriptos?

Art. 4. An Fabricæ Sancti Petri liceat infra annum se ingerere in proprietate horum legatorum pro fabrica, vel Sacristia, transigendo cum heredibus, aut aliis de eadem proprietate disponendo.

Art. 5. Et quid transacto anno?

Art. 6. An liceat eidem Fabricæ Sancti Pe-

Petri se immiscere præstationibus, seu fructibus eorumdem legatorum ab anno decursis, & non solutis?

Art. 7. Et quid infra annum, ex quo cesset dies præstationis?

Distinctio tertia de Legatis annuis cum onere.

¶ Articulus primus. An Fratres Minores, tam de familia, quam Reformati, sint capaces legatorum annuorum; quæ sunt adjecto onere celebrationis Missarum?

Art. 2. An iidem possint pro his legatis in iudicio experiri agendo, aut iudicis officium implorando?

Art. 3. An possint Fratres illa accipere à sponte offerentibus, celebrando Missas ad rationem rei acceptæ?

Art. 4. An possint illa sponte oblata accipere per se ipsos; an verò per Syndicum Apostolicum?

Art. 5. An Fratres possint huiusmodi legata extinguere, aut illorum proprietatem vendere, & pretium erogare in usum Fabricæ, vel Sacristiæ?

Art. 6. An liceat Fabricæ S. Petri proprietatem eorumdem legatorum cum onere Missarum sibi vendicare, tam elapso anno, quam antea?

Artic. 7. An eidem Fabricæ liceat sibi vendicare annuas præstationes decursas, & non solutas, tam antea annum, quam post?

Distinctio quarta de Legatis annuis sine onere.

¶ Articulus primus. An Fratres Minores, tam Observantes, quam Reformati, sint capaces legatorum annuorum sine aliquo onere, aut modo adjecto, saltem ad effectum illas extinguendi, & pretium erogandi in usum Fabricæ, vel Sacristiæ?

Art. 2. An ad hunc effectum possint eandem proprietatem in iudicio petere per Syndicum Apostolicum?

Art. 3. An possint illam convertere in usum Fratrum?

Art. 4. Et quid, si coeperint illorum annuas præstationes accipere?

Artic. 5. An possint Fratres exigere ju-

dicialiter annuas præstationes eorumdem legatorum in vim Martinianæ?

Art. 6. Et quid post ultimum Decretum Sac. Congr. hac de re editum?

Art. 7. An Fratres teneantur protestari se esse incapaces eorumdem legatorum?

Art. 8. An possint illas à sponte dantibus accipere per se ipsos, vel per Syndicos Apostolicos?

Art. 9. An hæredes teneantur illorum præstationes Fratribusolvere in foro conscientiæ?

Art. 10. An Fabrica S. Petri jus habeat sibi vendicandi horum legatorum proprietatem, tam elapso anno, quam antea?

Art. 11. Et quid de annuis præstationibus decursis, & non solutis?

Art. ult. An hæc omnia procedant etiam in legatis annuis ad modicum tempus?

Die 9. Septembr. 1682. Sacra Congreg. negotiis Fratrum Minorum Sancti Francisci de Observantia, à Sanctiss. D. N. præposita, ad singulos articulos superius propositos ad hunc modum respondit videlicet.

Distinctio prima.

7 Ad primum Articulum Fratres Minores, tam de Familia, quam Reformatos, esse capaces legatorum bonorum mobilium, quæ unica solutione, seu præstatione adimplentur, tam in pecunia numerata, quam in aliis speciebus: dummodò tamen huiusmodi legata sint in quantitate moderata, & non in fraudem pauperum.

Ad secundum, Fratres quidem, nec per se ipsos, nec per interpositam personam posse eadem legata in iudicio exigere, sed Syndicum Sedis Apostolicæ tantum iudicis officium implorare: dummodò similiter illa in moderata sine quantitate, sine ulla fraude paupertatis, & ipsa erogentur in Fratrum necessitates. Extra iudicium verò ita demum legata huiusmodi accipi posse à Fratribus per se ipsos, si in aliis speciebus consistant, & accipiantur in eam tantum quantitate, quam vera, & imminens eorum necessitas postulet; sed superflua, aut pecunias à Syndico tantum posse accipi, dum tamen id omne in Fratrum necessitates convertatur.

Ad tertium. Non licere Fabricæ S. Petri huiusmodi legatis bonorum mobilium se ingerere infra annum, ex quo dies legati cessit.

Ad quartum. Elapso anno licere ad praescriptum suarum facultatum.

Distinctione Secunda.

8 *Ad primum articulum.* Valere legatum annui redditus saltem Sacristia, vel fabrica Ecclesia, vel Conventus Fratrum Minorum, tam de familia, quam de Reformatione, nisi adesse excessus in quantitate.

Ad secundum. Nec per se ipsos, nec per alios, licere Fratribus in iudicio exigere huiusmodi legata, sed Syndico Apostolico dumentur.

Ad tertium. Non licere eisdem annui redditus legata erogare in usus Fratrum, sed illa omnino converti debere in usus à testatoribus praescriptos.

Ad quartum. Fabrica Sancti Petri non licere infra annum se ingerere in proprietate horum legatorum cum heredibus, transigendo, aut aliàs disponendo de eadem proprietate.

Ad quintum. Eidem non licere.

Ad sextum, & septimum. Possit Fabricam Sancti Petri se immiscere in praestationibus seu fructibus eorundem legatorum ab anno decursis, & non solutis, non autem infra annum, ex quo dies praestationis cessit.

Distinctione tertia.

9 *Ad primum Art.* Fratres Minores, tam de familia, quam ex Reformatione, nullatenus esse capaces legatorum annuorum, quae sunt adjecto onere celebrationis Missarum.

Intellige de legatis annuis cum tali onere, quorum jus maneret apud Fratres, & essent ipsis Fratribus directè relicta; hæc enim momento retinere possunt, Vespign. compend. privileg. R. Fab. pag. mibi 71. in margine.

Ad secundum. Non posse pro his legatis in iudicio experiri, aut iudicis officium implorare.

Ad tertium. Possit Fratres illas accipere per modum elemosina à sponte offerentibus, celebrando Missas ad ratione rei acceptæ citra tamen ullam obligationem ad onus perpetuum, & dummodo prius protestentur se illorum capaces non esse.

Ad quartum. Syndicum Apostolicum, & pro Fratrum necessitatibus, non autem Fratres

ipsos, etiam per alios, posse huiusmodi legata, utcumque sponte oblata, accipere, si in pecunia consistant.

Ad quintum. Non posse Fratres huiusmodi legata extinguere, aut illorum proprietatem vendere, & pretium erogare in usus Fabrica, vel Sacristia.

Ad sextum. Licere Fabrica Sancti Petri ad suarum facultatem praescriptum sibi vendicare eorundem legatorum proprietatem cum onere Missarum celebrandarum, tam elapso anno, quam antea.

Ad septimum. Similiter licere.

Distinctione quarta.

10 *Ad primum Art.* Fratres Minores, tam Observantes, quam Reformatos, non esse capaces legatorum annuorum, quae sunt sine aliquo onere, aut modo adjecto, nisi ad effectum illa extinguendi, seu illorum proprietatem, & pretium convertendi in usus Fabrica, vel Sacristia.

Ad secundum. Non Fratres ipsos, sed Syndicum Apostolicum tantum, posse eandem proprietatem in iudicio petere.

Ad tertium. Possit convertere.

Ad quartum. Si Fratres cuperint illorum annuas praestationes accipere, ne hinc fiat fraudis paupertati, expedire, ut de cetero decernatur, eo casu non licere amplius Fratribus eandem proprietatem vendere, ac pretium in usus Fabrica, vel Sacristia erogare, ideoque agendum cum Sanctissimo Domino Nostro.

Ad quintum, & sextum. Fratres nullo modo posse in iudicio exigere annuas eorundem legatorum praestationes.

Ad septimum. Teneri.

Ad octavum. Possit illa per modum elemosina, & à sponte dantibus accipere, etiam per se ipsos, si in altis speciebus consistant, quod si in pecunia, non nisi per Syndicum Apostolicum.

Ad nonum. Non teneri.

Ad decimum. Fabricam Sancti Petri nullum jus habere vendicandi horum legatorum proprietatem, nisi elapso anno, iuxta suas facultates.

Ad undecimum. Similiter non habere jus vendicandi huiusmodi annuas praestationes, nisi ad anno decursas.

Ad ultimum. Hæc omnia locum non habere in legatis infra decennium, sed in his

his tantum, qua sunt ad decem annos, & ultra.

Decretum S. Congregationis Fabrica Principis Apostolorum de Urbe super Legatis reliktis PP. Minoribus de Observantia Sancti Francisci.

II CUM sapius fuerit habitus recursus ad Sacram Congregationem Ven. Fabricæ S. Petri super Legatis factis, seu faciendis ad favorem Fratrum Sancti Francisci Minorum de Observantia, cum onere Missarum, seu Officiorum sive gratis, sive alio modo.

Præsentante Ven. Fabrica S. Petri ad illam spectare propter dd. Fratrum incapacitatem huiusmodi Legatorum.

Dictis autem fratribus allegantibus posse annua legata huiusmodi recipere tuta conscientia, quatenus hæres ex sua libera voluntate illa dare voluerit in elemosynam, & committere Fratribus dd. Missas, & Officia juxta sententiam S. Bonaventuræ, & Decreta S. Congregationis a S. D. N. Fratrum Minorum de Observantia S. Francisci Cismontanæ Familæ Consultationibus propositæ, sub die 4. Junii 1628. publicata.

Eadem S. Congr. pro opportuna præmissorum provisione, facta relatione S. D. N. Urbano Papa VIII. ac de illius expresso ordine, & mandato, decrevit in futurum super huiusmodi Legatis observari, ut infra.

Quod huiusmodi legata per debitores, vel hæres non extinguantur, vel reducuntur per compositionem cum Ministris Fabricæ faciendam, vel alio quovis modo; sed illorum capitale, sive fors principalis, vel proprietas absque aliqua diminutione conservetur semper, & perpetuo ad effectum, ut in usus Romano Pontifici pro tempore existenti bene visos possint applicari: ita tamen ut quamdiu applicationem specialem auctoritate Apostolica fieri non contigerit, hæres, vel debitores possint liberè, si velint, dictis Fratribus dare dicta annua legata, per eandem Fratres recipienda in elemosynam, non autem per eos exigenda. Et quod quævis extinctio, reductio, seu diminutio capitalis, seu proprietatis, aliter abs-

Off. ial. Cur. Eccl.

que speciali Romani Pontificis permissione facta, eo ipso nulla sit: nec debitoribus, aut aliis quibuscumque suffragetur.

Quoddamque Commissarii, & alii Ministri Ven. Fabricæ super huiusmodi capitale, seu proprietate supradicta, se de cætero non intromittant, nec dictos hæres, seu debitores aliquo modo molestant, nisi ad effectum reinvestiendi in casu reinvestimenti, seu providendi, ut conservetur, ut supra, aut alias in executionem applicationis auctoritate Apostolica factæ, vel faciendæ.

Et quod, nolentibus dd. hæredibus vel debitoribus dare supradictis Fratribus dd. elemosynas, seu annuas præstationes, sive legata ut supra solvere, vel illas, seu illa non solventibus, tunc, & eo casu, lapsis duobus annis à die obitus testatorum, si fuerit maturatum legatum, vel à die maturatæ illius solutionis, eadem Fabrica, & illius Commissarii, & Ministri id totum, quod solutum non fuerit pro præterito, pro rata tamen in qua fuerit ut supra elapsum biennium, vel ultra, possit, & valeat huiusmodi præstationes annuas exigere, exigique facere ad sui beneficium, juxta suas facultates, & privilegia: salvo semper capitali, seu proprietate, ut supra, ad effectum quod hæres, vel debitores (dummodò de eis per Romanum Pontificem pro tempore existentem aliter non fuerit dispositum, nec prædicta legata in alios usus ejus auctoritate applicata fuerint vel applicari contigerit) possint, si velint, quandocumque futuris temporibus, & sic deinceps in perpetuum dare dictis Fratribus dicta annua legata in elemosynam, ut supra: nec Fabrica eisdem hæres, vel debitores molestare possit, & valeat toties, & quoties casus contigerit, nisi pro præterito: & tunc in illis terminis tantum, post quorum maturationem fuerit elapsum biennium, vel ultra, ut supra: salva semper erectione beneficiorum, & applicatione Legatorum, seu quorumcumque bonorum, & reddituum, ac jurium eisdem beneficiis seu aliis piis usibus auctoritate Apostolica facta, vel impostorum quandocumque, & quomodocumque faciendæ, & executione Litterarum Apostolicarum desuper expeditarum, seu ex-

pendiendarum : ita ut præfata decreta ad illas nequaquam se extendant, sed illæ semper firmæ, & illæ remaneant, ac suos plenarios, & integros effectus sortiri debeant, ita quod neque fabrica, neque hæredes, vel debitores præfati ullo modo illas impedire, retractare, vel controvertere valeant: & salvis semper Sedis Apostolicæ autoritate, ac facultatibus competant, dictæ Sacre Congregationi Venerab. Fabricæ.

Prohibuit tamen eadem Sacra Congregatio Fratribus supradictis sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, ne audeant, seu præsumant, nec quilibet eorum audeat, seu præsumat per se, nec per alios, Sindicos, Ministros, seu Procuratores, tam Sæculares, quàm Regulares, dictas annuas præstationes, seu legata, nec judicialiter, tam coram quocumque Iudice Ecclesiastico, quàm Sæculari, Ordinario, vel Delegato: nec alias, nisi iuxta formam dicti Decreti Congregationis Fratrum Minorum de Observantia S. Francisci Cismontanæ Familix a S. D. N. deputatæ, ab heredibus, seu quibusvis aliis eorum debitoribus petere, minusque dd. hæredibus, seu debitoribus facere aliquas receptas pro dd. annuis præstationibus, nisi pro rata, & pecunia, seu elemosynis supradictis cum effectu, ac verè, & realiter eisdem Fratribus data, vel soluta, seu datis, vel solutis, nec sub alia data, nisi sub ea, quæ verè fuerit iisdem Patribus, aut aliis pro eis facta realis satisfactio; & insuper ne Provisos Apostolicos pro tempore de beneficiis quibus legata supradicta fuerint applicata, vel eorum Procuratores & Ministros super erectione dictorum legatorum directè impedire, vel molestare quovis quæsito colore, vel prætextu audeant, vel præsumant. In quorum fidem &c.

Dat. Romæ ex Collegio ejusdem S. Congregationis die 14. Februarii 1633.

Constitutio Clemen. X. confirmantis
Decretum Sacre Congregationis
in causa Turritana
Legatorum.

12 **C**lemens Papa X. ad futuram &c.
Nuper pro parte dilecti Filii Syndici
Apostolici Conv. nens Sancti Petri de Syrchis

in Sardinia Ordinis S. Francisci de Observantia &c. Congregationi Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium negotiis &c. Episcoporum, & Regularium Prepositis exposito, quod quondam Petrus Moros de Molinos in suo ultimo Testamento, quod anno 1648. condiderat, diversa annua legata pro Missis, per Fratres dicti Ordinis celebrandis, fecerit modo sequenti.

Primò, mando, quod meus hæres teneatur expendere pro confessione sumuli, & exequiarum quolibet anno lib. 25. pro una Missa cantata, & aliis sedecim Missis pro Animabus meorum parentum celebrandis à Fratribus Franciscanis Sancti Petri de Syrchis, & pro legato volo, quod sint perpetuò obligata bona mea.

Item volo, quod dictus meus hæres solvat ex dictis bonis meis quolibet anno lib. 40. quæ inseruiant pro oleo lampadis meæ Capellæ majoris in dicta Ecclesia Sancti Petri.

Item relinquo in perpetuum Missas septem qualibet hebdomada pro Animabus Purgatorii: elemosyna sit septem solidorum pro qualibet Missa &c. & proprietas illarum est 1400. lib. quæ sit super domo mea, in qua habito.

Item relinquo pro elemosyna dicto Conv. cui Sancti Petri de Syrchis lib. 300. ut illa applicari debeant per meos curatores in loco securo ad rationem lib. 24. annuarum, & inseruiant pro emendis linteaminibus pro pauperibus Fratribus infirmis.

Item, quia D. Mater mea reliquit, ut dicantur duæ Missæ perpetuæ pro qualibet hebdomada à dictis Fratribus, quod super bonis meis solvantur quolibet anno lib. 29.

Item, quia D. Pater meus reliquit unam Missam perpetuam in hebdomada celebrandam à dictis Fratribus, & reliquit pro elemosyna censum lib. 150. debitum à Gavino Paduano &c. quatenus perdiderint supradictum, mando, ut meus hæres solvat lib. 11. annuas &c. Et factis aliis pluribus legatis profanis &c. instituit sibi heredem Deum, & animam suam, mandans suis executoribus, ut adimpleris, & satisfactis legatis instituerent unam certam Dignitatem Archidiaconalem in Cathedrali Turritana cum annuo redditu lib. 1000. & de residuo unum, vel plures Canonicatus secundum capacitatem bonorum suorum, & alias, prout in dicto testamento dicitur uberius contineri.

Et subindè in executionem dicti Testamenti

menti unus Canonicatus, & unus Archidiaconatus in Ecclesia Turrinana erecti fuerant, dictusque Archidiaconatus ex dispositione ejusdem Petri testatoris collatus fuerat quodam Didaco Moros ejus Fratri Germano executori testamentario, qui bona fide, dum in vivis erat, eadem legata pia adimpleri curaverat; verum post ejus obitum de eodem Archidiaconatu provifus fuerat dilectus Carolus de Capudoro, ad cuius favorem dilectus Filius Pro-Vicarius Generalis Turrinanus nesciebatur, quo jure, declaraverat Fratres Minores prædictos Legatorum capaces tantum, factorum pro oleo lampadis, & linteaminibus infirmorum, & incapaces pro reliquis, quæ Archidiacono prædicto adjudicaverat, pro ut in ejus sententia dicitur contineri: unde dictus Syndicus tamquam unus de Populo, pro fragili Animarum, pro quibus instituta fuerunt dicta legata pia, & pro sua pietate erga dictos Fratres de Observantia, qui in magna necessitate propter eleemosynarum deficientiam in prædicta Insula Sardinia reperiiebantur, prout ex attestacione juratorum, & Officialis Civitatis Turrinane, constare dicebatur; nobis humiliter supplicaverat, ut omnimodum adimplementum legatorum prædictorum Ven. Fratri Archiepiscopo Turritano, non obstante prædicta Pro-Vicarii Generalis sententia, committere de benignitate Apostolica dignaremur.

Instantia verò hujusmodi ad prædictam Cardinalium Congregat. à nobis remissa, & de mandato ipsius Congregationis citato dilecto etiam Filio Alexandro Bulla supradicti Caroli de Capudoro Archidiaconi Procuratore, Syndicus prædictus plurimum cupiebat declarari, prædictos Fratres Minores de Observantia posse recipere præ inserta annua Legata Missarum, per modum puræ, & simplicis eleemosynæ, juxta doctrinam S. Bonaventuræ in quadam Constitutione fel. record. Urbani Papæ VIII. prædecessoris nostri, cujus initium: *Sacrosanctum Apostolicus Ministerium &c.* proinde debere dictum Archiepiscopum Turritanum, tamquam executores ultimarum voluntatum, & præcipue piarum, curare omnimodum adimplementum eorum Legatorum, & voluntatis dicti Petri testatoris, compellendo hæredes, & detentores bono-

rum ad satisfactionem, ne Animæ ejus defraudatæ remanerent. Emanavit ab eadem Cardinalium Congregatione Decretum tenoris, qui sequitur.

Sacra Congreg. EE. S. R. E. Card. negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regulæ rium præposita, Procuratore Archidiaconi Turrinani Sapiens citato, referente Eminentissimo D. Cardinali Porrocarero, decrevit esse dandas declarationes sapè aliàs factas: videlicet Fratres Minores de Observantia non posse possidere census, & bona stabilia, posse tamen recipere per viam eleemosynæ quidquid eis traditur ab executoribus ultimarum voluntatum pro celebratione Missarum, & Anniversariorum; & propterea censuit committendum, prout præsentis Decreti tenore commisit Archiepiscopo Turritano; ut ad limites prædictæ declarationis in causa, de qua supra agitur, procedat; & ad illius observantiam; quantum opus fuerit, juris remediis, & in subsidium, etiam censuris Ecclesiasticis compellat. Romæ 3. Augusti 1674.

Cum autem, sicut dictus Syndicus Nobis subindè exponi fecit, ut Decretum hujusmodi firmius subsistat, & observetur exactius Apostolicæ Nostræ Confirmationis patrocinio communiri summopere desideret. Nos ipsum Syndicum &c. absolventes &c. supplicationibus ejus inclinati &c. Decretum præinsertum Autoritate Apostolica tenore præfectum approbamus, & confirmamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus &c. sicque in præmissis per quoscumque Judices &c. irritum &c. Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 22. Augusti 1674. Pontificatus Nostri anno quarto.

Decretum Sac. Congreg. Episcop. & Reg. in una Lucana sub die 26. Martii 1677. ut in Regesto ejusdem: *Observantiæ di Lucca.*

13 *S*ac. Congreg. &c. Sapiens declaravit Fratres Min. de Observ. S. Francisci, quamvis attenta dispositione, Exivi de Paradiso Clement. V. & Constitut. Nicolai III. Exiit, sint incapaces obtinendi census perpetuos, & bona stabilia, posse tamen per viam puræ, & simplicis eleemosynæ recipere quidquid ab executoribus ultimarum vo-

lunatum eis traditur pro celebratione Missarum, pro ornamento Ecclesiæ, aliisque necessariis procurandis, juxta doctrinam D. Bonaventurærolaram in Constit. san. mem. Urbani VIII. Incipiente, Sacrosanctum Apostolatus Ministerium: atque in præfatis casibus dictos executores ultimarum voluntatum curare debere, ut hujusmodi piam dispositiones adimpleantur, ne testatorum Anima debitis suffragiis defraudata remaneant; quam quidem declarationem, illiusque tenorem in casu, de quo agitur, eadem S. Congreg. servari præcepit, committendo Ordinatio Lucensi, pro tempore existenti, ut quatenus alius executor non existat, præarratam pii testatoris dispositionem executioni demandet &c.

Decretum Sacræ Congregationis Fabricæ editum 15. Decembr. 1646. ad providendum indemnitati Fratrum in annuis Legatis, & occurrentum hæredum, vel executorum malitiæ.

24 **S**acra Congr. Generalis Rev. Fabricæ S. Petri de Urbe ad consulendum non minus indemnitati Fratrum Ordin. Min. de Observantia S. Francisci, quam providendum malitiæ hæredum, & aliorum quomodolibet obligatorum, qui differunt ultra biennium illis solvere annua legata pia cum oneribus Missarum, seu Officiorum, vel etiam gratis, dictis Fratribus, seu eorum Ecclesiis relicta, ac in futurum relinquenda, sub spe postea super illis pro minori summa se componendi cum Commissariis, & aliis Rev. Fabricæ Ministris, & Officialibus: prohibuit & expressè mandavit Commissariis, Oeconomis, Secretariis, & aliis quibuscumque Officialibus, & Ministris Rev. Fabr. præsentibus, & futuris, tam Urbis, & Status Ecclesiastici, quam Regni Neapolis, & aliorum quorumcumque locorum, sub penis arbitrio ejusdem Sacr. Congreg. ne de casero cum hæredibus, vel aliis quomodolibet obligatis ad solutionem dictorum legatorum ad aliquam compositionem, remissionem, vel transactionem deveniant, sed ab illis omnes annatas supra biennium decursas, & non solutas, integraliter exigant, & exigere faciant in beneficium d. Rev. Fabricæ sine relaxatione alicujus minimæ portionis, seu quantitatis servato in reli-

quis tenore decreti in hac materia ab eadem S. Congreg. editi sub die 14. Februar. 1633. & compositiones &c. eo ipso nullas, & irritas esse decrevit, mandans &c. ita componentes ad residui sibi sic remissi, seu condonati solutionem adstringi posse &c. Rom. 15. Decembr. 1646.

Epistola Sacr. Congregat. Rev. Fabricæ concernens incapacitatem Fratrum Minorum de Observantia circa Legata.

15 **M**olto Reverendo Padre mio Amatissimo. Ha fatto rappresentare a questa Sacra Congregazione della Fabrica, il Padre Commissario di Corte della Religione de' Minori Osservanti di S. Francesco come la Q. Bartolomea Ginobelli da Ancona lasciò al Convento di detta Città annui scudi cinque, perchè li celebrino un Officio con trenta Messe: e che li eredi ricusano pagarglieli, sotto protesto della loro incapacità. Questa Sacra Congregazione altre volte dichiarò detti Frati capaci per modum eleemosynæ; però provvedete, che il legato si eseguisca; nè sotto il detto protesto li eredi tardino il pagamento. Governando vi conforme al decreto fatto in questa materia, e conservatevi. Roma 31. Decembre 1634. Tutto vostro. Il Cardinal Lant. Andrea Ghetti Economo.

Alia ejusdem Epistola.

Molto Reverendo Padre mio Amatissimo. Per parte dalli Frati Min. Osservanti di S. Francesco d' Offida è stato rappresentato a questa Sacra Congregazione, che l' Capitano Alfonso Paolini per il bisogno, che tenevano d' augumentare il loro orto, gli lasciò certo sito a quello contiguo, con peso d' una Messa la settimana. E perchè a detti Padri è permesso ritenere simili orti per gli erbaggi necessarij, non solo non li proibirete, ma operarete ancora con la vostra autorità, che detti Padri godino il beneficio di detto legato, facendogli dalli eredi consegnare detto orto lasciategli, e conservatevi. Roma li 2. Novembre 1641. Tutto vostro. Il Cardinal Lant. Andrea Ghetti Economo, apud Picentium discept. Ecclesiast. p. 1. discept. 2. n. 143.

Decretum Sacre Congregationis Concilii
in Faventina Legatorum.

16 **I**N assignatione bonorum facta per Con-
stantiam Severolam anno 1657. ad
effectum fundandi in Terra Mutilania, vel
beneficium Ecclesiasticum, vel Monasterium
Monialium, tria onera fundatrix imposuit.
Primum, annua prastationis lib. 100. olei pro
manutatione lampadis ante Sacras Reliquias
in Ecclesia PP. Capucinatorum dicta Terra. Se-
cundum, lib. 25. cera alba pro usu ejusdem
Ecclesie. Et tertium denique, unius feruli
valoris solidorum 20. ipsis PP. Capucinis per
singulas hebdomadas subministrandi.

Secuta de an. 1686. Monasterii funda-
tione, recusarunt Moniales subministra-
re dictas prastationes sub pretextu omni-
modae incapacitatis Fratrum Capucino-
rum. Quare ad instantiam Alexandri
Ronconi, tamquam unius de populo, ci-
tatis, & informantibus quoque Monia-
libus, declarari humiliter supplicatur.

An Monasterium Monialium teneatur sub-
ministrare singulis annis dictas libras centum
olei, & 25. cera alba pro usu Ecclesie Fra-
trum Capucinatorum?

An similiter teneantur prestare singulis
hebdomadis supradictum ferulum bononorum
20. ipsis Capucinis?

Die 2. Martii 1697. S. Congregatio Con-
cilii: ad primam respondit affirmativè. Ad se-
cundam, servanda esse decreta Congreg. Fabri-
ca die 14. Februarii 1633.

PRædicta S. Sedis Decreta sufficientissimè
exprimunt, quid possint Fratres Minor.
de Observant. quidquid eis liceat circa le-
gata, quæ eisdem cum onere, vel sine à
Fidelibus relinquuntur vel relictæ reperiun-
tur. Tamen, ne uberior notitia sit super
eisdem, aliisque connexis desideranda, non
gravabor aliqua resolvere ad præfatorum
præscriptum, & ad text. in cap. Exiit de
de ver. signific. in 6. & Clement. Exiit d. cit.

17 **Q**uæritur. An Fratres Minor. de Ob-
servant. sine capaces legati perpetui, sive ad
longum tempus pro celebratione Missarum?

Negat Pignatellus tom. consular. 16. ubi
allegat Bartolum, Baldum, Abbatem, An-

charanum, Fridericum de Senis, Gemina-
num, aliosque, quos sequitur Rota coram
Merlino dec. 456. n. 15.

Movetur. I. Ex quo hujusmodi legata
de necessitate requirant annuos redditus,
prorsus necessarios, juxta Constitutionem
Innoc. XII. Nuper, de celebratione Missarum
S. Præterea ne, ut dentur in mercedem la-
boris illius, qui celebrat. Fratres autem
Minores sunt omnino incapaces annuorum
redituum, per expressa in d. Clement. S.
Cumque, ibi: Cumque annui redditus inter
immobilia consentant a jure; ac hujusmodi
redditus obtinere, pauperati, & mendicanti
repugnet; nulla dubitatio est quod dictis Fra-
tribus redditus quoscunque, sicut & possessiones,
vel earum etiam usum, cum iis non reperia-
tur concessus, recipere, vel habere (conditio-
ne considerata ipsorum) non licet.

II. Quia est certum, dd. Fratres habere
tantum usum rerum necessariorum, & nul-
lo modo dominium, & proprietatem, ut
expressè text. in cap. Exiit S. Nec quidquam,
ibi: Condecens fuit ei professioni, qua spon-
te devovit Christum pauperem in causa pau-
pertate sectari, omnium abdicare dominium,
& rerum sibi concessarum necessario fore con-
sentiam. Legatum autem quodcumque trans-
fert jus, & dominium in legatarium quoad
actionem realem, & personalem, vel sta-
tim à morte testatoris, vel ab adita hæredi-
tate, l. à Titio, ff. de furt. ibi: Qua lega-
tur rella via ab eo, qui legavit, ad eum, cui
legata sunt, transeunt.

III. Quia tunc dd. Fratribus victum non
tribueret incerta mendicitas, contra dispo-
sita in cap. Religiosorum de Religios. domibus
in 6. S. confirmatos: nec sustentarentur ex
iis, quæ mendicant humiliter, ut in d. cap.
Exiit S. quoniam: & moralem certitudinem
haberent de eorum congrua sustentatione;
nam certi essent se infallibiliter consecutu-
ros prastationes legati, vel stipendia pro-
pter Missarum celebrationem sibi debita; &
quatenus legata multiplicarentur, etiam de
completa; & ita eximerentur à necessitate
quæstuandi, & eorum relaxaretur pauper-
tas, contra præfinita in dd. Extrav. ipso-
rumque Regula.

Hujusmodi aded apud eum sunt certa, ut
nullis fas sit in dubium eorumdem incapa-
citatem ad legata revocare.

16 Ceterum, nos ea non tanti facimus, eum per æquivoca procedant; & solutioni præmittimus, vel legatum hunc in modum Fratribus relinquitur: *Relinquo Fratribus Min. de Observ. senen quingenta, qua in tot censibus debeant investiri, vel ad fructum eradi, ut de illorum fructibus tot Missas ipsi pro anima mea quolibet anno celebrent. Vel in hunc alium: Relinquo bona mea meis hæredibus cum onere, ut quolibet anno in Ecclesia S. Francisci per ejusdem Sacerdotes faciant tot Missas celebrare, eisque stipendia tribuant.*

Si primo modo testator disponat, Fratres sunt incapaces, ipsi enim tunc essent legatarii; apud quos esset legati proprietas, & dominium eisdem ex Regula interdictum: hujus generis legata percutiunt rationes per Pignatellum adductæ, cui, & nos quoad hæc libenter subscribimus. Et tenet Vespignan. ex dictis n. 9. est commune, & ea ab Ordine rejecta semper fuerunt.

Si verò legata sint secundi generis, dicimus eis non prohiberi, quin possint non ex vi legati, sed per viam simplicis eleemosynæ recipere, quidquid ab hæredibus ultimarum voluntatum eis traditur pro celebratione Missarum, prout in terminis habetur expressè in adductis resolutionibus num. 9. num. 12. num. 13. dummodò habita noticia Legati protestationem præmittant (cujus formula datur infra num. 37.) quod legitur resolutum à Sacr. Congreg. ab Urbano VIII. consultat. Frat. Minor. de Observant. præposita, ut infra: decernitur præterea, ac præcipitur per sanctam obedientiam, quod quoties relinquit contingant aliqua legata perpetua aliquibus personis, & hospitalibus, vel alicui Rei publicæ, & aliis domibus ea lege, quod teneantur Fratribus præstare singulis annis certam eleemosynam, sive omnino gratis, sive ut ipsi Fratres dicant certa Officia, & Missas: quod Guardianus faciat protestationem ei, qui testatoris voluntatem adimplere tenetur, quod cum ad illas eleemosynas nullum jus habeant ex vi Legati, non possunt obligari ad illa officia, & Missas: si tamen, facta ista protestatione, hæc ex sua libera voluntate voluerit dare eleemosynas illas, & committere Fratribus dicta Officia, & Missas, tunc Fratres iura conscientia possunt eleemosynas hujusmodi recipere.

Per quæ patet, quid dicendum sit in contrarium adductis.

Ad primum. Utique capitale Legati debet semper conservari ad effectum, ut hæredes possint ex fructibus stipendia dare celebrantibus Missas legatas: sed hoc probat dumtaxat, dictos Fratres non habere capacitatem ad legata primo modo à testatore disposita: quod Pignatello libentissimè damus. Et quoad hæc procedit responsio ad 1. n. 9.

Ad secundum. Dicitur id procedere in legatariis capacibus acquirendi dominium (cujusmodi non sunt Fratres Minores) & non in illis, qui ex vi legati nil possunt exigere; sed quidquid recipiunt, eis liberè confertur per modum eleemosynæ, & per modum manualis stipendii in mercedem laboris. Quinimò dd. Fratres non censentur legatarii necessarii: nam eis liberè præstationis Legati conferuntur, & non de necessitate; quas, elapso anno, potest sibi vendicare Sac. Congreg. R. Fabr. per disposita ubi supra n. 11. Nec Fratres possunt conqueri, vel in judicio eas exigere quamvis Missas celebraverint, ut in decreto *ibid. alleg.* ubi eis interdictum sub excommunicationis poena ipso facto incurrenda.

Ad tertium. Quod opponitur, verificatur, quando Fratres prætenderent ea legata tamquam sub debita civiliter, seu vigore actionis ex testamento, vel juris ad ipsa. Sed in his terminis Fratres illa prætere non possunt, nec recipiunt per modum annuæ, & certè assignationis relevantis eorum mendicitatem, & eximentis eos à debito vivendi ex victu dietim mendicato, sed solum per modum puræ eleemosynæ ab hæredibus eis liberæ dandæ, si velint, ut loquitur decretum sub num. 12. Ex quo tollitur certitudo de eleemosyna annua. Tum quia possunt Missas non celebrare; & quatenus celebraverint, possunt esse non certi de consecratione eleemosynæ, quia apud Judicem civiliter instare non possunt; ut ibidem: A quo etiam possent aliis applicari. Tum quia, ex quo recipiant eleemosynas pro celebratione Missarum adventitiarum, non præsumuntur certitudinem habere de victu, & vestitu, quia contingentè recipiunt, & possunt recipere, & non recipere; ita, ex quo ab hæredibus dicta legata recipiant;

niam possunt eis ab hæredibus conferri, & non conferri, ut dixi lib. 1. *Caust. Conf. cap. 22. An. 13.* in fide: vide ibi, & interim ad rem.

19 Observa doctrinam D. Bonaventuræ, quam tenuit, & probavit eadem S. Congr. ad *Constit. Urbani VIII. la. 31. Bull. tom. 4.* ibi. *S. si quis in talibus, &c. Si, me potenta elemosynam, aliquis diues promittat, quod singulis annis velit dare Fratribus duas Tunnens, vel tantum unicam, vel singulis hebdomadibus sex paves, & hoc committat officialibus suis, ut iure sui ista dent, etiam ab absente, & hoc pro Fratribus recipiam: vel etiam, si illi negligant dare, admonendo exigam; numquid propter hoc certos redditus habere dicendi sumus? Cum non ex iure, sed ex gratia solam tantam elemosynam recipiamus, vel exigamus?*

Et si post obitum illius, uxor ejus, vel alii amici pro anima illius adhuc velint pro aliquo tempore saltem nobis elemosynam per se, vel ex dispositione illius largiri, possumus similiter accipere ex tali gratia, ita quod, quandoque nollent amplius ista dare, nihil petere ab eis: quasi ex debito, sed more Mendicorum recurremus ad domum clementis Domini pro quotidiana elemosyna, quamdiu illi placeret: sed quando plus nollent, discedimus vacui gratias agentes de dato, non murmurantes de negato. Hæc est vera, & pura vita Mendicorum: quod datur, ex gratia recipere, non ex iure. Hujusmodi punctualiter observentur in recipiendis Legatis, vel præstationibus ab hæredibus Testatorum liberè oblati, & datis per modum manualis elemosynæ in mercedem laboris, vel stipendium celebrationis Missarum.

20 Sed quid dicendum de Legato relicto pro Missis perpetuè celebrandis in Capella Conventus eorundem Fratrum, sive per viam Capellaniam, sive alio modo, ut, si Testator dixerit: Relinquo trecentum scuta meæ Capellæ existenti in Ecclesia sancti Francisci, quæ debeant in re fructuosa, vel censibus investiri, & ad ratam fructuum per Fratres ejusdem Conventus in perpetuum tot Missæ celebrari in suffragium animæ meæ.

Resp. Hujusmodi Legatum in dictis terminis expressum censetur factum ipsis Fratribus, & eorum contemplatione in fraudem paupertatis, ut magistraliter scribit Bald. in *Auch. Ingressi n. 3. vers. eidem di-*

cit, & Ancharanus in Clem. num. 6. de verbor. signific. quos sequitur Fagn. in 3. ad cap. Nos quidem de testament. n. 65. Nam, ut constat, Legatum non est factum hæredibus; ergo Fratribus directè: & hinc est evidens ipsorum incapacitas. Nec obstat, quod à Testatore nominetur ipsius Capella: nam hoc casu Capella sumitur pro Collegio Fratrum, non pro ædificio, & parietibus, qui sunt quid materiale, & insensatum, nec capere, nec velle possunt. Quemadmodum Fratribus ipsis factum præsumeretur, si esset factum ipsorum Ecclesiæ; nam in eorum utilitatem stipendia Missarum cederent, & certo, & non in elemosynam annuatim reciperent: & ita eorum relevaretur paupertas, certumque redditum haberent, contra professionem, quam emittunt.

21 Et quamvis legatum impleri non possit per dictos Fratres modò à Testatore præscripto, propter ipsorum incapacitatem ad annuos redditus; & hoc tamen non efficitur caducum, sed debet ab Episcopo à modo illicito purificari, transferendo capitale in alium locum pium, vel hæredes, ut ex fructibus in elemosynam tradant Fratribus, vel aliis stipendia pro Missarum celebratione, ut ita mens Testatoris adimpleatur eo modo, quo potest, & debet. Ponderandum est enim, quod licet Legatum sit factum sub modo illicito, non est propter se, & absolute nullum, per Fagn. ibidem num. 24. nec continet aliquod turpe, sed est factum ad pias causas, & favore animæ; ad quod incapacitas Fratrum non est propter delictum, sed propter zelum Dei, idèò impleri debet modo possibili. Hæc procedunt univocè ad doctrinam Scribentium.

Atque ita est adèò verum, dicta Legata cum onere Missarum, non obstante incapacitate Fratrum, non esse omnino nulla, & caduca, ut tunc intret facultas R. Fabr. S. Petri, ut dixit Rota in 2. decis. in Turritana legatorum, referens resolutionem Congreg. ipsius Fabricæ ibi n. 8. ut infra.

Declaramus hujusmodi, quæ à principio personis incapacibus facta sunt, sive ex post facto incapaces sunt redditæ, non ad hæredes gravatos, seu alios obligatos spectare, seu ut caduca ab eis vindicare posse, sed ad Fabricam ipsam &c. Intelligas in locis,

in quibus introductum est hoc Tribunal. In aliis vero possunt Episcopi ad praxim reducere disposita à Trid. sess. 22. cap. 5. de ref. Verum, ubi agitur de legatis dictis Fratribus relictis, crederem recurrendum esse ad S. Congr. Conc.

22 Sed quid etiam: testator legas Fratribus, ut annuatim percipiant aliquem redditum: & in casu incapacitatis ipsorum prohibet, ne Papa Legatum in alios usus convertas, & in casu commutationis apponit poenam ademptionis legati?

Resp. Quodd hujusmodi legatum sit Fratribus modo illicito factum, est certum, cum sit in præjudicium puritatis Regulæ ipsorum, quæ tota fundatur, ut vivant in paupertate, & sine certis redditibus. Ceterum ad quæstionem revocare, an Papa possit ipsum in alios usus convertere, non est Doctoris Catholici. Nec est attendenda prohibitio commutationis, & poena illi adjecta, quia, cum contineat turpitudinem, non tenet, & habenda est pro non scripta, & non adjecta, l. qua sub conditiones, l. conditiones qua, l. conditiones contra ff. de condit. inst. Ac est apposita contra text. in Clementina, Quia contingit de relig. domib. Et hinc, quia asserta prohibitio detrahit supremæ Autoritati Summi Pontificis, est scandalosa: & ut de jure impossibilis, est rejicienda.

23 Quæritur. An valeat legatum annui redditus factum infirmaria Fratrum Min. de Observ. ad effectum occurrendi necessitatibus infirmorum, per præstationes legati expendendas in pane, vino, medicamentis, & linteaminibus.

Resp. Si legatum sit primæ conditionis, ut ejusdem proprietatis sit apud Fratres, de quo supra n. 18: resolvitur negativè. Nam dictis Fratribus annui redditus sunt absolute prohiberi in d. Clement. Exivi §. Cum quo. Neque intrat exceptio pro infirmis, quibus est alia via succurrendum; Quinimò, si Minoribus liceret pro usu infirmariæ recipere annuos redditus, aperiretur via fraudibus, & eorum paupertas præjudicium pateretur.

Si verò legatum sit secundæ speciei, & onus nullius nisi annuas præstationes pro infirmis sit apud hæredes, vel alium locum pium, dicimus legatum valere, juxta citat. eodem n. 18. & Fratres ad illud habere capacitatem. Quod tenuit S. Congreg. Con-

cilio Romana donationis pro pane albo ministrando infirmis in Conventu de Araceli die 24. Jun. 1663. Et dixit Rota in Turritana Legatorum coram Emerix de anno 1695. 1696. apud Monacellum part. 2. form. in appond. per extensum. Sed plura debent servare, ut securitate conscientiarum procedant.

24 I. Ut protestationem præmittant, se nil juris ad id habere, vel prætere.

II. Ut præstationes legati ab hæredibus recipi possint per modum eleemosynæ, & non per viam annui redditus, sibi aliquo titulo debiti.

III. Ut eas non exigant, nec in judicio adversus hæredes procedant.

IV. Ut ad eas non recurrant, nisi cum per mendicata ostiatim non potest commodè infirmis provideri.

V. Ut sint in moderata quantitate.

VI. Ut in alios usus non convertantur, quam à testatoribus præscriptos, ad tradita in d. c. Exiit §. Quia verò, ibi: Cum in prædictis casibus ad determinatam necessitatem (ut prædicitur) per aliquem pecuniam concedi contigerit, concedens pecuniam rogari possit à Fratribus, quod si quid de pecunia ipsa (habita necessitate determinata) supererit, consentiat ipse concedens, quod residuum præfata pecunia in res alias pro aliis ipsorum Fratrum prædictis necessitatibus convertatur: quo non consentiente, prædictum ipsarum residuum (si quid fuerit) restituitur eidem. Caveant tamen Fratres, quod sollicitè se capiunt, ut non plus scilicet concedi consentiant, quam verisimiliter estimari possint rem necessariam, pro qua pecunia ipsa conceditur, valueram.

VII. Ut in pecunia non à Fratribus, sed à Syndico Apostolico recipiatur.

Quibus observatis, & concurrentibus, nec in fraudem paupertatis recipiuntur, nec eorum relevatur mendicitas.

Instabis cum Fagnano in 2. ad cap. in præsentia de probat. n. 96. Pro necessitatibus infirmorum Regula cap. 4. permittit recursum ad amicos spirituales pro eleemosynis manualibus, & in Clement. §. Porro cum dictis, ibi: Cum recursus ad amicos spirituales pro pecunia, dummodò ab eis non recipitur, in duobus tantum casibus secundum Regulam concedatur, pro necessitatibus infirmorum, & Fratribus induendis: quæ provisio fuisset inanis, & elusoria, si pro usu infirmorum

infirmorum liceret Fratribus annuos redditus habere.

Confirmat. ex quo omnes consentiant pro Fratribus induendis non licere ipsis habere annuos redditus, ergo nec pro infirmorum necessitatibus; hujusmodi enim necessitates in Regula æquiparantur.

25 Resp. Et nos fateamur non licere ad Fratribus habere annuos redditus per modum redditus, & tamquam aliqua civili ratione, & jure sibi debitos. Negamus tamen non posse ab hæredibus testatoris recipere per modum elemosynæ, quidquid ex testatorum dispositione voluerint hæredes eis liberè dare, juxta prædictas SS. Congr. declarationes, & doctrinam D. Bonaventuræ, ubi supra n. 19. Sed Fratres non debent recurrere, nisi servatis limitationibus superius enunciatis, & proinde videntur purificari cum mendicatis humiliter, & oblati liberaliter, ad quæ licet Fratribus ad sui sustentationem currere, per d. cap. Exiit §. nec quidquam.

Et cum Fagnan. ex Clementina ait non posse recurrere ad amicos spirituales, nisi pro necessitatibus infirmorum, & Fratribus induendis, sortè textum ex integro non ponderavit, in quo pro aliis necessitatibus talis recursus conceditur; rextus enim subsequitur. Idque pio, & rationabiliter, considerata necessitate vita, & ad alias necessitates Fratrum pro tempore occurrentes, cessantibus elemosynis, seu viam ingruentes, sapè dictus Prædecessor noster duxerit extendendum. Necessitates autem debent præsentis esse, vel præteritæ, ut c. Exiit §. Caterùm cum, vers. dicimus: vel imminentes, ut ibi §. & quia oportet.

26 Ad confirmationem patet ex dictis: & additur factum optimè concludens, S. P. Innocentius XII. 30. Maji 1696. Constit. incip. Cùm scut, suppressis quibusdam legatis cum onere Missarum Fratribus directè relictis, & proterea incapacibus, transfudit capitale, existens in locis montium, in proprietatem Populi Romani, ut quolibet anno fructus in elemosynam liberè erogaret pro vestimentis Frat. Conventus de Araceli: quos in elemosynam (etiam ab aliis sic oblatos) posse Fratres per Syndicum recipere, adhibita dicta cautela, non videtur dubitandum, ad præscriptum superius declarationum.

27 Hucusque adducta procedunt etiam

de legatis factis pro Divino Cultu: ut, si hæredibus relinquatur onus, ut quovis anno dent Fratribus frumentum pro hostiis, vinum pro Sacrificio, aut pecuniam pro luminibus, & facta Suppellectili per Syndicum expendendam. Quia per hujusmodi legata Fratrum mendicitas non relevatur, ut tenuit Rota cit. coram Emerix. Nec possunt in alios usus converti, quàm à testatore præfixos: & in elemosynam absque ullo debito recipiuntur: sed excessus in quantitate debet vitari. Et possunt hæc non per Fratres, sed per Syndicum in judicio, exigì, ut expressè Sac. Congreg. ubi supra n. 8. ad 2.

Dices. Si Syndicus pro consecutione legatorum potest officium Judicis implorare, legata, & elemosynæ sic receptæ non retinent qualitatem liberæ legationis hæredum, sed inducunt naturam debitæ præstationis annuæ.

Resp. Non dicimus posse Syndicum per quæcumque legata officium Judicis implorare; sed solum pro illis factis pro Divino Cultu. Nam hæc legata sunt debita, prout in Voto Rotæ ex d. Turritana legatorum, quod ex Monacello cit. hic exemplavi.

Rota per rationes deductas in postrema ex suprascriptis decisionibus, est in voto, legata, de quibus agitur, & deberi, esse adimplenda juxta modum in ea expressum. Primum nempe, deberi, & esse adimplendum legatum relictum Capella majori pro oleo lampadis. Secundò, absolvi loquendo, non deberi legatum pro sintonibus relictum ad usum infirmarii, sed esse adimplendum ex parte hæredum, seu executorum in ipsamet specie, & juxta majores, vel minores indigentias ejusdem infirmarii arbitrio Ordinarii, seclusa ex parte Fratrum quavis instantia, & facta prius per ipsos solemnè protestatione se nullum jus habere ad illius consecutionem. Tertio demùm, reliqua legata pro anniversariis, & Missis similiter non deberi; sed nihilominus teneri hæredem, seu executores ad eorum implementum, committendo celebrationem Missarum, vel ipsismet Fratribus, vel aliis, juxta rationabile arbitrium ejusdem Ordinarii: qui ulterius possit, si rei necessitas exigat, applicare Archidiacono partem proventuum ad hunc effectum relictorum, intincta illis proportionabili Missarum celebratione, prout latius declaratur, in eadem postrema decisione.

28 Sed, cum circa sacras supellectiles in Seraphicæ humilitatis perniciem, & Franciscanæ paupertatis præjudicium, aded excreverit aliquorum particularium Fratrum licentia, eisdem considerandum exhibeo, quid super eo in d. Clement. S. *Quamvis* Clemens V. præfixerit, ibi: *Quamvis etiam* (ait) *paramenta, & vasa Ecclesiastica ad honorem Divini Nominis ordinentur, propter quem omnia fecit ipse Deus: tamen, qui absconditorum est cognitor, ad animum sibi ministrantium respicit principaliter, non ad manum, nec per illa sibi vult serviri, quæ suorum servitorum conditioni, & statui dissonant: propter quod sufficere debent eis vasa, & paramenta Ecclesiastica decentia in numero, & magnitudine sufficientia competenter; superfluitas autem, aut nimia pretiositas, vel quacumque curiositas in his, seu aliis quibuscumque non potest eorum Professioni, vel statui convenire; cum hæc enim sapiant thesaurizationem, seu copiam, paupertati tanta quoad humanum iudicium derogant manifestè: quapropter præmissa servari à Fratribus volumus, & mandamus.* Hæc memoriæ mandentur, & levitati plurimorum Fratrum dicti Ordinis, ad quos diriguntur, sint in remedium. *Quamvis* dd. Fratres possint juxta Constit. Leo X. Constit. Merentur. 6. Bullar. rom. 1. habere magnifica ornamenta Ecclesiastica, absque suæ Professionis macula; quia eorum custodes tantum sunt, non possessores, proprietatem enim spectat ad Sedem Apostolicam, sine cujus licentia alienari non possunt: tamen optandum esset, ut in dd. ornamentorum usum ad textum Clementinæ se regerent.

29 Quæritur. Testator instituit Fratres Min. de Observ. hæredes, hac conditione, ut bona hæreditaria vendantur, & pretium erogetur in reparatione Ecclesiæ, constructio ne Capellæ, & sacra supellectili; petitur, an huiusmodi Institutio sit valida?

Pro validitate Institutionis ponderatur. I. Quod honorum jus, & dominium in casu non remanet apud Fratres, cum debeant vendi, & pretium erogari ad præfinitos usus.

II. Quod in casu nullum præjudicium irrogatur puritati Regulæ ipsorum Fratrum: quæ tota fundatur, ut vivant in paupertate, & proprium non habeant: versaturque circa victum, ut illum dietim elemosy-

naliter querant, non tamen vult, nec disponit, ut Ecclesiæ non reparentur, ut Capellæ non ædificentur, ut non habeant paramenta, Calices, & similia.

Sed, his non obstantibus, Institutionem non posse sustineri est indubitatum per expressa in d. Clem. d. S. Cupientes, ibi: *Quia igitur in successione transit non solum usus, sed & dominium suo tempore in hæredes; Fratres autem præfati nihil sibi in speciali acquirere, vel eorum Ordinis possunt, etiam in communi, declarando dicimus, quod successione huiusmodi, quæ etiam ex sui natura indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia mobilia, & immobilia se extendunt (considerata sui puritate voti) nullatenus sunt capaces.*

Nec vis est ponenda in eo, quod bona debeant vendi, & ita dominium non sit apud Fratres, nec aliquid Ordini acquiratur. Quoniam, cum dictio nullatenus sit universalis negativa, & idem importet, quod nullo modo, efficit, ut Fratres sint simpliciter incapaces Successionis, & Institutionis, in quacumque parte, etiam minima: etiam si addatur modus, aliàs licitus.

30 Maxime considerando, quod licet Institutio ad effectum vendendi non repugnaret Regulæ in his, quæ pertinent ad dominium, possessionem, vel usum rerum; tamen, quia in Fratres sic institutos (qui nunquam desinunt esse hæredes) transeunt actiones activæ, & passivæ, aliis titulis eis esset interdicta; cum enim tenerentur exonerare conscientiam defuncti, c. in litteris de raptoribus, ac de eversione pro re vendita per executorem Testamenti: & de falso, ac contractu defuncti, etiam ultra vires hæreditatis, (prout quisque hæres tenetur, si Inventarium non confecerit, & ubi non possidet, potest conveniri, etiam actione personali, etiam in foro, & loco defuncti, ut post alios dixit Fagn. in §. ad cap. Nimis prava de excess. Pralat. n. 38.) quomodo possent dd. Fratres ea, & similia implere, quæ ab hæredibus præstari oportet? Prohibentur licibus, & Curialis secularibus se immiscere, d. Clement. S. Amplius, ibi: *Nulla modo debent huiusmodi voti, & Regula Professores talibus Curialis, & litigiosis actibus immisceri, nec & testimonium habere ab his, qui foris sunt, & puritati satisfaciunt voti sui, & evitetur per hoc scandalum pusillorum.* Tum quia supponatur eos adiisse hæreditatem, & bona esse

distracta, ac pretium erogatum in usus fabricæ, vel Sacristiæ, aut eorum necessitates. Quis erit obstrictus ad debita hæreditaria? Quia ratione erit creditoribus consultum? Quis exonerabit conscientiam defuncti? Quis tenebitur de evictione, si bona hæreditatis distracta evincantur? Non Fratres, quorum mendicitas est tanta, ut omnem actionem excludat, & reddat inanem. Quapropter Gloss. in d. Clement. in verb. item, dixit: Item non possunt capere, etiam ut vendant.

Propter quæ patet non urgere in contrarium relata. Et ulterius observandum, quod opera charitatis non debent exerceri modo illicito, per quem Fratres inducantur ad Regulæ transgressionem, sed modo præfixo in d. cap. Exiit §. quia verò puritatem, ibi: Non enim verisimile est, aliquem elemosinæ suæ sine expressione modum illum præfigere, per quem, & donans merito, vel illi, quorum necessitatibus intendit, per donum huiusmodi providere, vel effectus doni, vel sua conscientia puritate fraudentur. Prædictis autem necessitatibus potest per viam oblationum, & Legatorum, quorum sunt Fratres capaces, provideri.

Nec obstat d. cap. Exiit §. Ad hæc quia, ubi dispositum est esse Fratribus subveniendum per officium Iudicis, quando Executores essent negligentes. Nam textus procedit in Legatis modo licito factis, ibi Ad quæ Legata solvenda, tam hæredes Testatorum, quam Executores se liberales exhibeant, & etiam Prelatos, & Sæculares, quibus de iure, vel consuetudine provisio ista competere (cùm expediret) se ex officio suo promptos exhibeant ad pias voluntates deficientium adimplendas: nam & nos etiam per modos licitos, & Fratrum Regula congruos intendimus providere.

Propterea dixit Bartol. in tract. Minor. lib. 1. dist. 1. cap. 2. Testamentum, in quo Fratres instituuntur hæredes, esse nullum, & hæreditatem deferri venientibus ab intestato, nisi adsit cohæres, vel substitutus, adeo ut nec illi in foro conscientiæ teneantur hæreditatem Fratribus restituere. Et Auctores in contrarium scribentes sunt intelligenti non loqui de Fratribus Minor. incapacibus, sed de pauperibus, vel alia pia causa, quibus per officium Iudicis subvenitur, Fagn. cir. n. 41.

31 Sed quid, si Testator hanc apposuerit

clausulam: & quatenus ex aliqua causa institutio non valeat, ad Fratres iure Legati omnia mea bona ad præfinitos effectus, vel alias necessitates relinquo?

R. Neque in his terminis Legatum potest à Fratribus recipi, nam sunt incapaces Legati universalis, ut expressè Clement. §. Cupientes, vers. Nec licet, ibi: Nec licet valorem hæreditatum talium, vel tantum earum partem, quid præsumi posset hoc in fraudem fieri, quasi sub modo, & forma Legati sibi dimitti facere, vel sic dimissa recipere: quin potius sic fieri ab ipsis simpliciter prohibemus.

Quæ fuit sententia S. Congr. Conc. apud Fagn. cir. n. 46. quæ consulta super casu, in quo Testator instituerat Fratres Minores S. Francisci hæredes adjecta clausula: quid si forsitan aliquo modo essent incapaces dicta hæreditatis, tunc bona caderent Monasterio pro augmento fabricæ, & alimentis Fratrum: censuit simpliciter respondendum, Fratres esse incapaces, quid autem faciendum esset de hæreditate, non esse Congregationis definire, sed ad eundem Iudices ordinarios.

32 Dices Sac. Congr. Conc. apud Fagn. ibid. num. 31. interrogata, an Fratres possent sibi vindicare annuos redditus sibi relictos, non quidem, ut eo modo, quo relictæ erant, singulis annis perciperent, sed ut venderent, & pretium in necessitates Fratrum converterent? Censuit, Fratr. Mendicantes Ordinis Minor. de Observant. esse incapaces annui redditus Legati, cùm inter immobilia reputetur, Clement. Exiit de verbor. signification. §. Cumque annui redditus, Caterum valere immobilium Legatum eis factum sub modo licito, nempe, ut vendant, & pretium converrant in Ecclesiæ necessitates; & idem, si modus non sit adjectus; nam sub modo licito relictum intelligitur; ergo tale Legatum, quamvis rei immobilis, valet.

Resp. negando consequentiam: Sac. Congreg. loquitur de Legatis particularibus, ut, si ipsis legetur vinea non ad excolendum, vel domus, non ad locandum, quia sub istis modis prohibetur, d. cap. Exiit §. Ad hæc; sed, ut per personas idoneas vendantur, & pretium erogetur in Fratrum necessitates, ut ibid. vers. Si verò modum licitum: non verò de Legato universali, cuius Fratres ex alleg. Clement. sunt incapaces.

ces. Refrangentur textus ad textus, & concordentur, ut sibi non contradicant.

Sed quid, si hæres institueretur Fratrum Ecclesia?

Dicas ut supra n. 20. & videas Fagn. cit. n. 43. negantem cum Baldo, in Authentica Ingressi n. 55. institutionem valere.

33 An verò possit eorum Syndicus hæres institui, vel ei legatum relinqui?

Pro institutionis, & legati validitate, refertur dispositio in constitut. Pauli IV. Ex Clement. la 1. in Bullar. tom. 1. ubi §. 11. quoad Syndicorum facultatem legitur: *Qui res ipsas, & ipsorum pretium, & prædictas elemosynas nomine Romana Ecclesia, (ad quam rerum omnium mobilium, & immobilium, quibus Fratres uti possunt, jus, proprietas, & dominium, nullo medio spectat) recipiant, & recipere possint, & debeant per eosdem in Fratrum ipsorum utilitates, etiam pro victu, & vestitu eorum, & reparatione Conventuum, quando fuerint à Superioribus respectivè, hoc est, à Generali pro toto Ordine, Provinciali pro Provincia, & Guardiano pro Conventu requisiti, convertenda: ut ibi text.*

Sed vera resolutio est, ut sint nulla, ad præscripta S. Congr. ubi supra n. 19. §. Cum annuos redditus, & ibid. Inhibemus autem, ne Syndicus in sua persona hujusmodi annuos redditus recipiat, distribuendos ipsis Fratribus.

Nec producta ex Constitutione Pauli urgent; quoniam ibi tribuitur facultas Syndicis, ut disponant de rebus modo licito dictis Fratribus relictis, oblati, & legatis, ut ibi textus: nec possunt ad Judices recurrere nisi in casibus, & ad formam præscriptam in declarationibus, pro ut supra num. 7. 8. & 10. ad 2. videndis omnino, ne in praxi Fratres suæ sint Regulæ transgressores, & ad Judices recurrant in casibus non permissis.

34 Sed an Fratres possint mediis Syndicis se componere cum hæredibus, vel executoribus testamentorum pro summa, & quantitate pecuniæ, semel tantum solvenda, & tradenda ad relevandas Fratrum necessitates.

Privilegium compositionis eo modo faciendæ super legatis, quorum Fratres sunt incapaces, legitur eis datum à Clemente VII. const. Nuper 15. ibid.

Sed quoniam subinde ad d. Constitutionem editæ sunt præfata declarationes, videtur illud ab aula recessisse: nec iterum opponatur allegata const. Pauli IV. quia in ea §. 10. facultas Syndicorum restringitur ad legata secundum modos licitos, & congruos ipsi Ordini relictæ, Atque ita exclusæ censentur ea, quorum ipsi Fratres sunt incapaces.

35 Sed quid? relinquitur dd. Fratribus domus, vel pratum cum onere, quod annuatim celebrent centum Missas, petitur, an sint capaces dicti legati?

Resp. Negativè, prout resolvit S. Congregatio Concilii 24. Augusti 1659. quæ censuit, *Fratres Conventus de Araceli non esse capaces legati bonorum stabilium, etiam sub onere Missarum; & proinde fuisse locum substitutioni Fratrum Conventualium, Sanctorum duodecim Apostolorum.*

Et dum fuisset propositum dubium, an, facto legato scutorum mille pro Missa perpetua dd. Fratribus possent istam summam convertere in Fabricam, & in se accollare onus Missarum? die 15. Novemb. 1697. fuit ab eadem responsum, negativè, quia erogatio dictorum scutorum mille deberet fieri in stabilibus, quæ Fratres habere non possunt.

An verò possint nomine Syndici bona stabilia retinere?

Resp. Negativè juxta superius dicta, & resoluta à Sac. Congregat. Fabrica in Aesina legati 26. Novembr. 1692. quæ censuit Franciscanos Observantes, qui prætendebant stabilia nomine Syndici, esse incapaces ad ita retinendum. Petra tom. 2. Coment. ad const. Apost. ad const. 5. Honor. III. sect. 4. n. 29.

36 Quæritur. Titius in suo testamento nominat heredem Cajum suarum facultatum, ei expresse injungendo, ut quolibet die sonetur dd. Fratribus in elemosynam tradere unum julium, ut ita propria mendicitati succurrant: petitur, an dd. Fratres possint d. illam elemosynam per Syndicum recipere, & Cajus teneatur eam illis erogare?

Resp. Affirmativè. Quod apertissime constat ex sapè dictis, Fratres nimirum posse per viam puræ, simplicis, & manualis elemosynæ recipere ab hæredibus legata à testatore relictæ. Observandum enim est, quod in terminis dictæ dispositionis non oritur in Fratribus aliquod jus ad rem, sive

sive in re ad bona Titii; sed solum gravatur hæres, & cum hoc onere ei hæreditas relinquatur, ut de die in diem dictam eleemosynam ipsi erogat. Quare S. Congr. Concil. proposito dubio in similibus terminis in Salernitana eleemosynarum die 14. Jun. 1704. rescripsit. Observentur Decreta Rev. Fabricæ emanata die 14. Febr. 1633. hoc est, recipiant per modum eleemosynæ. Et inde patet Legata dd. Fratribus facta per modum eleemosynæ sustineri. Occasione autem dictæ dispositionis hæc notari possunt.

I. Quod Cajus obligatione conscientie tenetur implere mentem Testatoris.

II. Quod Fratres nihil sibi acquirunt.

III. Quod Fratres, licet sint incapaces Legatorum modo illicito relictorum, & transfrentium dominium, & possessionem apud ipsos, non dicuntur tamen incapaces eleemosynarum.

IV. Quod, cum obligatio sit in hærede, tam Syndicus Apostolicus, tamquam unus de populo, vel alius, potest comparere, & implorare Officium Ordinarii, ut demandet executionem Testamenti, & impleatur mens Testatoris; ut articulo discussio, dixit Rota in d. Turritana Legat. Et dum Syndico, etiam tamquam uni de populo, denegatur actio, intelligitur quantum ad Legata (etiam victus) ex quibus aliquod jus ipsis Fratribus resultat.

37 Cæterum dd. Fratres, habita Legatorum notitia, tenentur protestationem præmittere; cujus formula fuit à d. S. Congr. ab Urbano VIII. consult. *Fratr. Minor. de Observ. proposita*, canonizata, ut infra: Nos *Fratr. N. Guardianus*, & *Fratres Discreti* hujus *Conventus Nostri* dicimus, ad nostram notitiam pervenisse, N. de N. certam eleemosynam quantitatem, *Conventui* huic distribuendam perpetuo gratis, vel forsan pro aliquibus Officiis, & Missis dicendis, legasse. Cumque Legata hujusmodi, nisi per viam simplicis eleemosynæ acceptare ex *Instituto* sancto nostro, & iure nobis non liceat; idcirco per presentes libere protestamur in Domino, quod Legatum prædictum, tamquam illius incapaces, ex vi Legati recipere nolumus, nec intendimus. Si tamen Hæres, Commissarius, aut Legatarius ipsius Testatoris dictam quantitatem per viam simplicis eleemosynæ, omni obligatione, dominio, & proprietate penitus cessantibus, nobis libere conferre voluerit, illam simpliciter accipiemus;

Official. Cur. Eccl.

& pia Testatoris voluntati, quantum in nobis fuerit, plenè, & fideliter satisfacimus. Hæc autem protestatio subscripta per Guardianum, & Discretos Conventus, dabitur illi, qui tenetur Testatoris voluntatem implere: quæ scribenda est in libro Conventus, ut de eo constare possit succedentibus Guardianis.

Est autem protestatio necessaria, ne, ut ait D. Bonaventura, ab ignorantibus nostrum Institutum, Regula nostra transgressores judicemur. In Bullar. citat. ad dict. Constitution. 51.

38 Tandem colligas, quod Legatum Fratribus Minoribus modo licito factum esse censetur.

I. Cum factum est, ut vendatur, & pretium convertatur in causam à Legante volitam.

II. Aut cum sit hac lege, ut præstatio fiat ab hæredibus; à quibus per modum manualis eleemosynæ possunt Fratres ipsa Legata recipere: modò non sint in magna quantitate, & in fraudem paupertatis, aded ut fraus fiat ipsorum mendicitati, & inde in eo statu ponantur, ut necessitatem mendicandi non habeant. Quare, licet possint per seipsos licite recipere ab hæredibus Legata rerum mobilium, frumenti, vini, olei &c. & pecuniarum per Syndicum, numquam tamen debent ad ea jus prætereendere, neque ipsa recipere, cum ex eo reddantur tuti, & certi de eorum victu, & vestitu, sine necessitate quæstuandi, ut post alios *Petra comment. tom. 2. ad Const. 5. Honorii III. sect. 4. n. 32.* Quæ est cautela omnino tenenda, & consulentibus danda.

C A P U T XXXI.

Officialis quoad Litteras Apostolicas.

S U M M A R I U M.

- 1 Quid veniat appellatione Bullæ?
- 2 Referuntur 12. modi, quibus possunt Litteræ Apostolicæ falsificari.
- 3 Diligentia adhibenda ab Executoribus Litterarum Apostolicarum.
- 4 Incurruntur pena, tam à falsantibus per se, quam per alios: & tam ab iis, qui

Q

qui

- qui semel, quàm qui pluries falsarunt.
- 5 Quorum Litterarum falsitas pœnas concludat.
  - 6 Utentes falsis Litteris puniuntur; sed distinguitur inter Clericos, & Laicos.
  - 7 Sed quid dicendum de retinente apud se Litteras falsas?
  - 8 Et quid de impetrante Litteras per subreptionem, vel obreptionem?
  - 9 Quid si rescriptum esset impetratum per subreptionem, vel obreptionem?
  - 10 Etiam Episcopi Litteras Apostolicas falsantes, sunt excommunicati in Bulla Cœna.
  - 11 Etiam falsantes Litteras S. Pœnitentiariae ligantur pœnis falsariorum Litterarum Apostolicarum.
  - 12 Carens iurisdictione, invalidè iudicat, & dispensat, usque ad 19.
  - 20 Potestas ad dispensandum à Papa data Episcopo, isto mortuo, transit ad successorem, nisi sit electa industria persona.
  - 21 Referuntur tres modi, quibus solet Episcopis negotium, vel causa delegari.
  - 22 Quando possit Vicarius Generalis cognoscere de commissis Episcopo.
  - 23 Plura sunt, in qua Episcopus habet auctoritatem ordinariam, & tamen sine speciali mandato Vicarius non potest in illis se ingerere.
  - 24 In causis Episcopo delegatis Vicarius non potest procedere, nisi ei specialiter committatur.
  - 25 Quando censendum sit, electam esse industriam personam, & de clausulis, quibus id exprimi solet, usque ad n. 28.
  - 29 Vicarius ex vi sua deputationis est Iudex Ordinarius in eodem Tribunali cum Episcopo.
  - 30 Clausula, dummodò S. Canonibus, & Trid. Decretis non adversentur, exponitur, usque ad 33.
  - 34 Lectores Jubilati Ordin. Min. Observant. possunt exequi Litteras Sac. Pœnitentiariae.

Notandum est, appellatione Litterarum Apostolicarum venire Litteras, quæ à Romanis Pontificibus eduntur. Quarum aliquæ dicuntur Bullæ, seu Litteræ

bullatæ; denominationem desumentes à Bulla plumbea, hoc est, sigillo plumbeo, quod imaginibus S. Petri, & Pauli insculptum, & filo insertum, eis appenditur; quæ non dicuntur expeditæ, nisi quando in plumbo sunt, ut tenuit Rota in Salmantina Parochialis mense Novembris 1539. coram Marcello Crescentio, apud Fagnan. in 5. ad c. Licet, de crim. fal. n. 6. Et ex integro important pergamenum, filum, & plumbum. Hasque Bullas Apostolicas dicimus: quarum aliquæ dicuntur Litteræ in forma Brevis, quibus non Bulla plumbea filo appenditur, nec sub plumbo expediuntur, sed sigillum ex certa rubra, eorumdem Apostolorum imagines referens, eis appingitur.

2 Quæritur, quot modis possint Litteræ Apostolicæ falsari?

Plures species falsitatis, modique probandi, & cognoscendivæ falsitatem Litterarum Apostolicarum, ponuntur in cap. Licet, de crim. fals.

I. Si falsa Bulla falsis Litteris apponitur; hoc est, si adulterinum sigillum falsis Litteris appendatur.

II. Si Sigillum de una Bulla extrahatur ex toto, & per alium filum immissum, falsis Litteris inferatur; hoc est, si cum vero Sigillo falsæ Litteræ sigillentur.

III. Si filum ab ea parte, in qua charta plicatur, incisum cum vera Bulla falsis Litteris immittatur, sub eadem plicatura cum filo similis canabis restauratum.

IV. Cum à superiore parte Bullæ, altera pars fili sub plumbo rescinditur, & per idem filum Litteris falsis inserta, reducitur infra plumbum. Prædicti modi continent varios modos applicandi verum Sigillum falsis Litteris.

V. Cum Litteris bullatis, & redditis, in eis aliquid per rasuram tenuem immutatur.

VI. Cum scriptura Litterarum, quibus fuerat apposita vera Bulla, cum aqua, vel vino universaliter abolita, seu deleta, eadem charta cum calce, & aliis juxta consuetum artificium dealbata, de novo rescribitur.

VII. Cum chartæ, cui fuerat apposita vera Bulla, totaliter abolita, vel abrase, alia subtilissima charta ejusdem quantitatatis scripta cum tenacissimo glutino conjungitur.

VIII. Cum

VIII. Cùm scienter Litteræ Apostolicæ recipiuntur non de manu Pontificis, vel Officialis ab eo Deputati. Sed hodie ex stylo Curia, & Papa sciente, absque transgressione d. capitis recipiuntur per manus Procuratoris, vel Agentis, aut negotiorum Gestoris à Principali deputatorum, quas ipsi de manibus Officialis Papæ recipiunt.

IX. Cùm falsæ Litteræ miscentur cum veris, & vero sigillo, æquè ac veræ, sigillantur, ibidem §. *Illos*: sed ibi textus subdit: *Sed hæc duæ species falsificationis non possunt facile comprehendi; nisi, vel in modo dictaminis, vel in forma scripturae, vel qualitate chartæ falsitas cognoscatur. In cæteris autem diligens indagator (sequitur textus) falsitatem poterit inveni, vel in adiunctione filorum, vel in collatione Bullæ; præsertim si Bulla non sit aqualis, sed aliubi magis tumida, & alibi magis depressa.*

X. Dicuntur Litteræ falsæ, si in eis Episcopus appellatur Filius: vel si Papa uni loquitur in plurali, ex cap. *Quam dict. tit. ibi*: Cùm scire debeas Apostolicam Sedem, consuetudinem in suis Litteris hanc tenere, ut Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, Fratres: cæteros autem, Reges, Principes, vel alios cuiuscunque Ordinis, Filios, in Nostris Litteris appellamus. Et, cùm uni tantum persona Nostra Littera diriguntur, nunquam ei loquimur in plurali: ut, Vos, sive Vester, & his similia in ipsis Litteris apponamus.

XI. Falsæ præsumuntur, si habeant in se vitium latinitatis, per c. *Ad audientiam il. 1. de rescript.* Nam Litteræ Apostolicæ magna maturitate, & diligentia expediuntur, & per multas manus transeunt; nec verisimile est, ut aliquis ex Officialibus non videat falsam latinitatem.

XII. Falsæ reputantur, si aliquid reprehendendum sit in Bulla, Charta, vel Litteris, ad text. in cap. *Cum olim, il. 1. de privil.*

3 Propterea Prælati, ad quem spectat recognoscere, an Litteræ Apostolicæ legitimæ sint, ne veras pro falsis, vel falsas pro veris ad usum admittat, debet diligenter inspicere, & considerare, tam Bullam, filum, & chartam, quam ceram, stylum, & dictaturam, ut expressè præcipitur d. cap. *Quam in fin. & memoriæ committere versus*, quos Gloss. refert allegat. cap. *Licet*, in quibus modi falsitatis Litterarum Apostolicarum enunciantur, ut sequitur

Forma, stylus, filum, membrana, licura, sigillum.

Hæc sex falsata dant scripta valere pusillum.

Cum verò cap. *Ex conscientia dict. titul. de crim. fals.* dicitur propter paucarum Litterarum rasuram rescriptum Apostolicum non probari falsum: DD. notant id procedere de abrasione facta per publicos Ministros, & Officiales, ad quos spectat Litteras Apostolicas scribere, & fortè erratum est, ut non concordent cum supplicatione; ut in terminis Fagnan. in §. *ad dict. cap. n. 7.* & Gonzalez in 2. tit. 22. cap. 3. cum concordantibus in cap. *Ex Litteris, de fid. instrument.* Quicumque alius punctum, vel litteram unicam addat, vel cancellet, mutet, vel componat, reddit Litteras falsas: & sic radens incurrit poenas Falsarii statutas, ibidem Fagn. n. 8. Unde praxis esse debet, ut impetrantes Litteras, dum recognoverint, quòd ex inadvertentia Officialis aliquis error, vel in nomine, vel Patria impetrantis, & simili irreperit, ea remittant ad Curiam Romanam, ut per Officiales, ad quos spectat, ad formam debitam, considerata matrice, & supplicatione, reducantur. Ibid.

4 Quæritur, quibus poenis subsint Falsarii?

Respond. I. Incurrunt excommunicationem in Can. 6. *Bulla Cœna*. II. Clerici sunt perpetuò privati officiis, & beneficiis, cap. *ad falsarium de crim. fals.* In Constitut. Innocen. X. incip. in supremo 128. *Bullar. tom. 4.* omnes poenæ per Canonicas Sanctiones in Falsarios statuta innovantur, & aliæ adduntur. Quas omnes ipso facto incurrunt Litteras falsantes tam per se, quam per alios, & quocunque modo, ac tempore, falsificationis participes fuerint: complices, fautores, & auxiliares quicumque; etiam illi, qui unica tantum vice, per se, vel alium, seu alios, unicum falsitatis actum commiserint; vel mediatores, aut auxiliares fuerint; ubi textus.

Quare, cùm poenæ de facto incurrantur, beneficia, & officia, quibus falsarii privantur, possunt absque alia citatione, & sententia, confitit de delicto, aliis conferri, Lotter. *de re benef. lib. 3. q. 30.*

5 Præfatæ autem, aliæque poenæ in Litteris Apostolicis contra Falsarios contentæ

sunt ad præscriptum d. Constitutionis Innocentii executioni mandandæ in Falsarios quoscumque.

I. Sive sint Falsarii Litterarum Apostolicarum, quæ sub plumbo solent expediri.

II. Sive Litterarum, quæ in forma Brevis sub annulo Piscatoris expediri consueverunt, tam gratiam, quam iustitiam continentium.

III. Sive supplicationum, cedularum, morus proprii, ac mandatorum de expediendo gratis, manu Romani Pontificis pro tempore existentis: vel per concessum, ab Officialibus, ad id pro tempore deputatis, respectivè signatarum, & signatorum.

IV. Sive omnium concessionum, in quibus adât subscriptio Romani Pontificis, aut quorumvis Officialium, super quibus Litteræ Apostolicæ sub plumbo, vel in forma Brevis expediuntur, vel expediri consueverunt.

V. Sive Datarum, in præmissis ab Officialibus ad hoc deputatis apponi solitarum.

VI. Sive Registorum Apostolicorum, originalium supradictorum.

VII. Sive Librorum Registorum Apostolicorum, ut in d. Const. §. 1.

6 Quæritur. An scienter utentes falsis Litteris Apostolicis ab aliis falsatis, poena aliqua ligentur?

Resp. Affirmativè, pro ut in d. c. *Ad falsarios*, §. qui verò, ibi: *Si Clerici fuerint, officia, & beneficiis Ecclesiasticis spoliuntur*: per sententiam Iudicis, pro ut videtur importare illud verbum futuri temporis, *spoliuntur*: quod est juxta expositionem Innocentii, & Hostiensis in hunc textum. Sive verò sint Laici, sunt ipso facto excommunicati: ut ostendunt verba illa textus, *diu maneat excommunicationi subiecti*.

Et quia textus concludit, ibi: *Ita tamen, ut in istis, & in illis malitia gravior, quam negligentia, puniatur*: idèd mitius puniatur utens falsis Litteris cum ignorantia crassa, & supina, quam cum dolo expresso: sed ignorantia non præsumitur, vel non excusat, ubi non præmittitur diligentia, quam quis debet adhibere: siquidem ex hoc fuit in culpa, cum non examinavit, nec à peritiorebus quaesivit.

7 Sed quid, si quis nec falset, nec Litteris falsis utatur, sed solum apud se retineat?

Resp. Si scienter retineat, & in termino

dierum 30. non laceret, vel restituat, incurrit excommunicationem à Diocesano latam, à qua nullus extra mortis articulum potest sine mandato Romani Pontificis absolvere, c. *Dura de crim. fals.*

8 Sed quid etiam, si quis impetret Litteras Apostolicas per subreptionem, aut obreptionem?

Videtur eadem poena puniri, qua utentes falsis Litteris emendantur. Nam textus in d. cap. *Ad falsarios*, eos, qui falsas Litteras impetrant, sed non exercent falsitatem, æquiparat illis, qui falsis Litteris utuntur, ibi: *De his, qui falsas Litteras impetrant, statuimus observandum*: Ergo eadem extenditur ad eos, qui per suggestionem falsitatis, vel taciturnitatem veri, à Papa Litteras impetrant.

Verum eos non incidere in poenas d. cap. est sententia communior. Et Cardinalis dixit, impetrantem rescriptum per falsi suggestionem, aut taciturnitatem, non incidere in poenam falsi, sed carere impetratis, ut expressè text. in c. *Super litteris de rescriptis*. & teneatur ad omnia damna, & interesse. Excommunicatos verò non esse, qui per subreptionem, vel obreptionem Litteras à Papa impetrant, censent S. Antonin. Sylv. & Cajet. alleg. Fagnan. ad d. cap. *Ad falsarios* n. 55.

Nec obstat ratio in contrarium. Nam similitudo ibi ponitur solum in modo puniendi, non in poenis, & sensus est, quòd sicut mitius puniendi sunt, qui per ignorantiam, quam qui per malitiam falsis Litteris utuntur: ita mitius proceditur contra eos, qui per simplicitatem Litteras per obreptionem, & subreptionem impetrant, quam qui per malitiam, & dolum, pro ut distinguitur in d. c. *Super litteris*.

9 Quid autem sit, aliquam Litteram esse subreptitiè, vel obreptitiè impetratam? Id dependet ab intelligentia terminorum. Plures censet subreptionem, & obreptionem esse synonyma, idemque importare, ut probat text. in l. 1. c. *si nuptia, & rescript. per.* ubi in eodem casu rescriptum appellatur obreptitium, & subreptitium. Alii putant obreptionem esse, quando verum taceatur, & occultatur: subreptionem verò, quando falsum narratur.

Teneas itaque, ne de nomine litiges, quod subreptio, vel obreptio est expressio falsi, vel taciturnitas veri; quo falso non

non expresse, vel non tacito vero, Papa nullo modo Litteras concessisset, sed potius denegasset, text. in d. c. *Super Litteris*, vers. si vero ad presentiam de filiis presby. legatur Fagn. in 1 ad d. cap. *Super Litteris*, de rescript.

10 Dubitatur, an poenæ d. Decretalis, *Ad falsarium*, procedant contra Episcopos?

Resp. DD. resolvunt negativè, ex quo in Decretalibus Episcopi, eorumque Superiores non comprehenduntur, nisi in eis de illis fiat mentio specialis, ut expresse c. *Quia periculosum de sent. excomm.* Nec sunt privandi sine speciali mandato Papæ, cap. *Dudum*, 3. q. 6. Verùm hodie ex Bulla Cœnæ Falsarii Litterarum Apostolicarum sunt excommunicati, ut in can. 6. etiam si Episcopali, vel alia majori dignitate sint præditi, ex S. Cæserum ejusdem Bull.

11 Dubitatur etiam, an incidant in poenæ d. Decretalis falsantes Litteras S. Pœnitentiariæ.

Ex eo negat Navarro in *manual. c. 27. n. 22. vers. Tertia*, quia Litteræ Pœnitentiariæ non sunt Litteræ Papæ, sed ejus Commissarii. Contra quem apud Fagn. cit. ad alleg. c. *Ad falsarium n. 24.* DD. concordant, quod poenæ Falsantium Litteras Apostolicas habeant locum etiam in falsantibus Bullas, & sigillum Litterarum S. Pœnitentiariæ. Quod verum censet propter duo. Primò, ex quo in d. can. 6. Bull. Cœn. hæc verba sint: *Aus de mandato ejusdem Romani Pontificis signatarum*. Major autem Pœnitentiarius de mandato signat, Litteras expedit. Secundò, quia litteræ S. Pœnitentiariæ censentur aliquo modo Litteræ Apostolicæ. Nam auctoritate Apostolica à Card. Pœnitentiaro expediuntur, ut ex formula dispensationis ejusdem S. Pœnitentiariæ, ut inf. NN. S. R. E. Presbyter Cardinalis &c. ex parte laicis &c. Nos igitur, qui Pœnitentiaria D. Papa curam gerimus, supplicationibus hujusmodi inclinati, auctoritate Apostolica specialiter concessa discretionis tue committimus &c.

Quæritur. Cajus in regione N. varias Litteras dispensationum matrimonialium à Sede Apostolica impetratas super impedimenti dirimentibus falsificavit, mutatis gradibus: deinde Ordinarius, ad quem Litteræ fuerunt directæ, falsitatem ignorans, dispensationes concessit in gradibus, super quibus, si Litteræ fuissent vitiatæ, non po-

Official. Cur. Ecl.

tuitset: subinde, sic dispensati bona fide in gradibus prohibitis, dirimentibus matrimonium contraxerunt, prolemque susceperunt: petiitur, an matrimonia sic bona fide celebrata in vim dictarum dispensationum sint valida, vel irrita?

12 Certum est sententias ab Ordinariis, ceterisque Judicibus latas in vim falsarum Litterarum Apostolicarum, & dispensationes exinde concessas, esse prorsus nullas, & irritas, c. *Super eo de crim. fal.* quia est vitium in radice, & fundamento jurisdictionis. Quare nequeunt dd. matrimonia ut valida sustineri propter defectum jurisdictionis in dispensatione, cui Litteræ falsæ non nisi fictam dederunt. Propterea ad hoc difficultas restringitur, an ita dispensati tueri se possint ex titulo putativo, & communi errore juxta terminos in l. *Barbarius*, ff. de offic. Prat.

Pro validitate notatur, quod gesta auctoritate publici officii per Prælatum, sive Ordinarium, aut Delegatum, qui communi existimatione creditur auctoritatem habere, regulariter sunt valida: de ordinario est textus in dist. leg. *Barbarius*: & de delegato in cap. *Infamis*, §. Verùm tamen, 3. quæst. 7. Ergo propter communem errorem (quia, scilicet ab omnibus illius religionis credebatur Ordinarium dispensare tunc posse, & omnia agere, quæ aliàs erant Papæ specialiter reservata) matrimonia celebrata sunt valida.

Accedit auctoritas Bartholi, qui dixit, rescripta omninò falsa, jurisdictionem tribuere, si illorum falsitas ignoretur: Nam propter bonam fidem constituunt Delegatum in quasi possessione jurisdictionis: & videtur hoc deduci ex d. cap. *Super eo*, ibi: *Auctoritate Litterarum falsarum*.

13 Cæterum esse nulla est extra dubium: siquidem, ut valeant gesta ab eo, qui auctoritatem non habet, non sufficit communis error, sed requiritur etiam titulus coloratus à Superiore collatus, licet is titulus sit reverà invalidus ob vitium aliquod occultum in recipiente: ut, vel quia est simoniacus, vel, quia excommunicatus &c. quod probat text. in d. l. *Barbarius*, & in d. c. *Infamis*, ibi: *Si servus cum putaretur liber (ecce communis error) ex delegatione (ecce titulus) sententiam dixit*. Et tenet Gl. in c. *Nihil de elect. v. administrent*, ubi dicit:

idèd valere gesta illius, quia fuit in quædam administratione, & in quasi possessione Prælationis de licentia Papæ: & pro Prælato habitus fuit; quam Gloss. sequitur Scribentes.

14 Neque sufficit, ut titulus conferatur à quocumque Superiore, sed conferendus est à legitimo, & auctoritatem habente, ut cum aliis dixit Ancharanus. Idèd licèt valida sint matrimonia celebrata coram Parocho à legitimo Superiore instituto, licèt careat vero titulo ob vitium occultum; tamen nulla sunt contracta coram Parocho intruso, qui videlicet à Superiore legitimum titulum non habet: nam intrusos non tuctur Ecclesia, nec eis jurisdictionem in commodum Fidelium tribuit: & idèd eorum gesta ex communi errore, & reputatione non sustinentur, ut post alios scripsit Fagnan. in §. ad c. Quod à predecessore de schismat. n. 132.

15 Quare, quia in casu Ordinarius, qui auctoritate Apostolica dispensavit, reverà in gradibus falsò expressis in Litteris nullam habuit facultatem dispensandi à Summo Pontifice receptam, sed potiùs à Cajo, qui Litteras vitiauit, & adulteravit, sequitur optimè, ut matrimonia in vim dictarum dispensationum contracta, fuerint prorsùs irrita, & nulla, non obstante communi errore, & ignorantia falsitatis Litterarum, propter defectum tituli colorati.

16 Neque obstant ex adverso ponderata. Non primùm propter superiùs dicta. Quibus additur, quòd communis error non juvat, si desit auctoritas Superioris, ad litteram in d. l. Barbarius, quæ fundat se super communi errore, & auctoritate Superioris, nam ille servus, qui putabatur liber, habuit officium à legitimo Superiore: & ita in eo duo concurrebant auctoritas Superioris, & communis error. Quæ non fuerunt in casu proposito, in quo solum fuit error communis.

17 Nec secundum. Nam bona fides potest quidem excusare à culpa, & pœna, sed non validare actum, c. Si beneficia de prabend. in 6. Idèd opinio Bart. ea parte, qua dicit falsas Litteras jurisdictionem conferre, communiter reprobat à Gloss. in d. cap. In notabilib. contra quem scripserunt allegati à Fagn. d. tit. de crim. fals. ad d. cap. Super eo n. 13.

18 Neque Bartoli sententia vim recipit à littera in dict. cap. per illud verbum auctoritate: nam sensus est, quòd Iudex credens

Litteras esse veras, & sibi auctoritatem conferre, sententiam pronunciavit; sed quia postea oppositum fuit de falsitate Litterarum, idque concludenter probatum, sententia non fuit executioni commissa. Et hinc patet, per falsum rescriptum, licèt illius falsitas ignoretur, nullam jurisdictionem conferri; nullamque esse sententiam, & non exequendam, latam per Iudicem cum ignorantia falsitatis.

19 Quapropter resolutio est (& quidem notanda) quòd communis error non suffragatur ad gestorum validitatem, nisi habeatur cum errore communi titulus coloratus in operante, collatus à vero Superiore, tamen si propter latens delictum sit nullus, tunc enim ad bonum Fidelium Ecclesia jurisdictionem tribuit. Ita valet absolutio data à Sacerdote, qui communiter reputatur Parochus, vel Confessarius, estque ab Episcopo Parochus institutus, vel ei potestas collata ad Confessiones excipiendas, quamvis ob occultum vitium fuerit incapax recipiendi jurisdictionem, pro ut dixi lib. 2. cautel. confess. cap. 1. n. 12. & notavit Fagnan. in 1. ad cap. Ne innitaris de constitut. n. 380. plures cumulans, ac reprobans opinionem dicentium Sacerdoti eligenti opinionem minùs probabilem circa suam jurisdictionem, omissa probabiliori, Ecclesiam jurisdictionem conferre ad absolvendum, licèt Sacerdos verè jurisdictionem non habeat, nec titulum à legitimo Superiore receperit.

20 Quæritur. An delegatio à Papa facta Episcopo, ut dispenset in nonnullis gradibus prohibitis, vel irregularitate, aut absolvat ab excommunicatione, ipsi Papæ reservatis, Episcopo mortuo, vel dignitate privato, transeat ad successorem?

Respond. Affirmativè, si commissio fiat sub nomine dignitatis, ut si dicatur: tibi Abbas; tibi Episcopo; non verò, si fiat sub nomine proprio, juxta terminos cap. Quoniam, in 1. de offic. delegat. Nam tunc commissio censetur facta dignitati, & non personæ, ac facta personæ; dignitas autem non moritur, sed perseverat in Successoribus omnibus, licèt individua pereant, ut ibid. Gloss. verb. Substitutum.

Pari modo discurretur de delegatione inter Regulares, à Sede Apostolica facta Generali,

nerali, vel Provinciali; nam & hic est considerandum, an dignitati fuerit negotium commissum, an verò personæ.

Sed petitur. An super illis, quæ à Papa, vel Sac. Congr. delegantur Episcopo, possit Vicarius Generalis procedere, & cognoscere?

21 Pro solutione præmittitur. 1. Quandoque Episcopo tribuitur jurisdictio in illis, ad quæ, etiam præfisa delegatione, jure ordinario, seu ex suo ordinario officio jurisditionem habet. Quod non semel legitur factum à Trident. cum dictione: *Etiā tamquam Sedis Apostolica Delegatus, ut sess. 21. cap. 3. de reform. & sess. 22. cap. 3. de ref. & alibi sæpè*: & tunc licet constituatur etiam Sedis Apostolicæ Delegatus, potest tamen ut Ordinarius cognoscere; videturque potius excitata jurisdictio ordinaria, prius competens, quàm nova concessa, juxta cap. *Licet in corrigendis, de offic. ord.* Etenim dictione illa etiam est implicativa, & significat Episcopum cognoscere posse etiam jure, & ordinaria jurisditione.

II. Quandoque Episcopus constituitur Delegatus in casibus, in quibus jure ordinario non habet facultatem.

III. Al. quando verò causæ Episcopo delegantur per ditionem taxativam tantum, vel solus, vel cum alia adjectione, per quam industria personæ censetur in eo electa; & ita designatur Episcopus, ut ceteri videantur exclusi.

22 Itaque, quando causæ primo modo delegantur Episcopo, potest etiam Vicarius Generalis in illis cognoscere; nam Vicarius in regimine Dioecesis vices gerit Episcopi, in quantum per generalem constitutionem, & mandatum Episcopi in eum censetur translata facultas, quæ Episcopo de jure ordinario comperit; quorum propterea unum, & idem Tribunal est, cap. *Romana, de appell. in 6.* & proinde ab ipso appellatur, non ad Episcopum, sed vel ad Archiepiscopum, aut Sedem Apostolicam, ne ab eodem ad eundem appellatur, d. c. *Romana, & c. Non putamus, de consuet. ibidem.*

23 Ideo, cum Trident. in suis Decretis aliqua committit Episcopis cum clausula, *Etiā tamquam Sedis Apostolica Delegatus*, possunt super eis Vicarii Generales procedere, & cognoscere, nisi talis conditionis fuerint, ut licet quantum ad ea competat Episcopo ordinaria facultas, præsumantur

non inclusa in generali concessione, juxta cap. *Cum in generali de offic. Vic. in 6.* & verisimile sit Episcopum nolle ea sine suo consensu, & præscitu expediri: pro ut censetur, v. g. auctoritatem interponere in alienatione rerum Ecclesiæ: resignatione Beneficiorum: concedere alieno Episcopo licentiam exercendi actus Ordinis in Dioecesi: relaxare censuras ab Episcopo latas, & similia: in quibus speciale mandatum est necessarium, pro ut expresse in jure statuitur.

Ita absque speciali mandato non potest Vicarius inquirere, punire, officiis, vel beneficiis privare, cap. *Licet, de offic. Vic. in 6.*

Item non potest conferre Beneficia, nisi collatio illi specialiter sit commissa, c. *Cum in generali ord. tit.*

Item absque speciali mandato non potest Dimissorias ad Ordines concedere, nisi Episcopo in remotis agente, cap. *Cum nullius, de tempor. ordin.* Et ita stylus est, ut Vicarii dantes dimissorias inserant clausulam: *Ex speciali mandato &c.* Quando autem dicatur Episcopus in remotis agere, tractat Glos. *ibid. verb. remotis.* Et concludit hoc esse arbitrium Judici, attenta majori, vel minori difficultate adeundi Episcopum.

Item speciale mandatum requiritur, ut absolvat à casibus Episcopo reservatis, c. *Si Episcop. de offic. ord. in 6.*

Item eget speciali mandato, ut dispense in irregularitatibus, & absolvat à censuris, super quibus potest Episcopus in vim Trid. *sess. 24. cap. 6. de reformatione*, ibi: *Per se, aut Vicarium ad id specialiter deputandum.* Cætera videantur apud Doctores, & inspicatur tenor Litterarum, quibus Vicarius deputatur: an memoriam faciant de speciali mandato requisito circa nonnulla, in quæ Episcopus ordinariam jurisditionem habet.

24 Cum verò causæ secundo modo Episcopo delegantur, tunc Vicarius non potest de illis cognoscere, nisi ei causam subdeleget; nam per ejus generalem deputationem non transfertur in ipsum facultas, quæ comperit Episcopo de jure speciali, & tamquam Delegato, ut in d. cap. *Cum in generali.* Etenim in jurisditione delegata non fit extensio de persona ad personam, per cap. *edoceri de rescriptis.* & ibi Glos. *ver. omnino*, concordat Genuen. *prax. cap. 29. num. 11.*

& Fagn. in 1. ad cap. Quoniam, de offic. deleg. n. 11. Et in causa delegata Episcopus procedit, non ut Episcopus, sed ut Delegatus. Ideò delegatio facta Episcopo non transit in Vicarium, sicut nec ad Capitulum, Sede vacante; ad quod non transit iurisdic- tio competens Episcopo jure delegationis.

Et adeò verum est, quòd Vicarius non potest procedere in causa Episcopo delegata, ut neque Episcopus valeat in delegata Vicario. Clem. EP si de rescript. & Fagn. ibid. n. 14.

Nec obstat, quòd Episcopi, & Vicarii idem sit Tribun. Quoniam id procedit in iurisdic- tione non delegata, sed ordinaria. Nec Vicarius tunc cognosceret causam sibi delegatam, ut Vicarius Episcopi, sed ut Delegatus Papæ. Delegatus autem in causa à Papa sibi commissa, est major Ordinario, cap. Sa- nè il 2. de offic. deleg. Cum vices gerat Papæ, ut ibi text. De qua re Fagnan. cit. n. 16.

Quare in his, quæ simili modo delegantur Episcopo, non potest Vicarius procedere, nisi ei ab Episcopo specialiter committan- tur. Delegatus enim à Principe potest subde- legare, ut expressè text. in cap. Si duo il 2. de offic. deleg. & ita, cum cauta est in forma commissaria à Papa, vel Sac. Cong. Episc. delegata, potest in ea vices suas per speciale mandatum committere Vicario Generali, nisi obstant, quæ mox subnectuntur.

Tandem, cum Litteræ continent delega- tionem tertio modo Episcopo factam, nequit Vicarius, etiam de speciali mandato Episco- pi procedere; quia tunc intelligitur subdele- gatio prohibita, cum præsumatur electa in- dustria, & fides Episcopi; propter quod de- bet ipse personaliter cognoscere, & commis- sionem implere, ut notatur in d. cap. §. 1. s. au- tem, & dixit Glos. in verb. Inquisitionem, quæ communiter approbatur.

25 Sed inquiritur, quando censendum sit in commissione electam esse industriam personæ Episcopi?

Resp. Id pendet ex tenore Litterarum dele- gationis, attendendum est ad modum lo- quendi, & committendi negotium, ut post alios observavit Pax Jord. tom. 3. elucubr. tit. 6. lib. 13. de iud. deleg. n. 29. Industria ita- que personæ communiter censetur electa, quando in commissione apponitur clausula: Per te ipsum exequaris: tu solus facias, de- termines, & inquiras, vel similis. Quo lo-

quendi modo ostenditur mens Delegantis fuisse, ut Delegatus ipse per se causam tra- cket, ut per DD. in d. textu.

26 Sed quid, cum negotium committi- tur cum clausula: Super quo conscientiam tuam oneramus? Garzias de benef. part. 6. cap. 2. §. 1. n. 103. tradit, d. per clausulam: Conscientiam tuam oneramus, non censi ele- ctam industriam personæ: Et adducit decla- rationem S. Congr. Conc. ut infra: Episco- pus, cui commissum est examen per Litteras Apostolicas alicujus, qui Beneficium simplex obtinuit, poterit illud delegare, non obstante, quòd fuerit in Litteris ejus conscientia onera- ta. Hujusmodi enim clausula non taxativa ad personam importat, sed habet vim monicio- nis: quatenus per eam monetur Delegatus, ne subdelegando causam alteri, faciat con- tra propriam conscientiam, per Pac. Jordan. cit. num. 43. Peyr. ad Const. 19. Leonis X. §. 2. & 1. cum quibus est Genuenf. prax, c. 85. n. 5. referens per allegatam clausulam non impediri subdelegationem, ut tenuit Felin. in cap. final. de offic. delegat.

27 Sed diversimodè discurretur, quando negotii decisio committitur arbitrio (supple ratione regulato) vel conscientia alicujus; di- cendo: committimus arbitrio, & conscientia tua: seu decidas secundum conscientiam, & arbitrium tuum. Tum enim non permittitur subdelegatio, quia censetur electa industria personæ, non verò simpliciter facta moni- tio, & excitatio, ne alteri demandetur exe- cutio negotii contra dictamen propriæ con- scientiæ; videndus Rosa de executor. Litterar. Apostol. part. 2. cap. 5. n. 20.

28 A tenore pariter Litterarum, ipsarum- que clausulis debent Generales, & Provin- ciales, cæterique Regulares, quibus à Papa, vel S. Congr. aliquæ causæ committuntur, in praxi instrui super qualitate Commis- sionis, an sit alteri delegabilis, vel restricta ad personam in litteris expressam: & juxta for- mam sibi præscriptam operari. Notandum etiam, quòd cum facultas committitur cum clausula, Arbitrio tuo, arbitrium debet ra- tione regulari, & est semper præcavendum alterius præjudicium.

29 Quæritur. An delegatio facta à Vicario Generali Episcopi, per ipsius Vicarii obitum, vel remotionem ab officio, expiret, vel transeat in Vicarium successorem?

Resp.

Resp. Communior opinio apud Genuen. d. c. 85. n. 1. dicit expirare, & non transire in Successorem, licet delegatio facta fuerit sub nomine officii, ponderando, quodd de Vicario propriè non dicitur habere Successorem, nec de Vicariatu, quodd sit dignitas permanens. Verùm communis opinio per eum limitatur, ut non procedat, quando stylus Curie esset in contrarium; vel quando delegans habuerit respectum ad Episcopi Tribunal, juxta Butr. in cap. Quoniam c. 1. r. & in dubio præsuntur delegantem d. Tribunal contemplant, si in delegatione non expresserit nomen proprium Vicarii, sed in litteris dixerit: *Episcopo, vel ejus Vicario*; tunc enim admittitur Successor in officio, ut DD. concordant; ad quem transfinitur facultas cognoscendi causas delegatas priori Vicario; nisi de aliis conjecturis appareat de contrario sensu, & electam esse industriam personæ; & secundum hunc sensum Rota servat communem opinionem, per Genuen. *ibid.*

30 Quæritur. Quid importet clausula, *Dummodo Sacris Canonibus, & Tridentini Concilii Decretis non adversentur*, quæ post d. Concilium solet à Pontificibus apponi in litteris, quibus confirmant Regularium privilegia?

R. Ostendit, Pontifices non intendere confirmare privilegia, quæ sunt à Tridentino revocata, ejusque Decretis sunt contraria.

31 Sed dubitatur. An verba illa *Sacris Canonibus* intelligenda sint de *Sacris Canonibus* Conc. Trid. vel de insertis in corpore juris?

R. Donatus *prax. regular. tom. 1. part. 1. tract. 11. q. 14.* & Peyrinus *de privil. regul. ad const. 1. Gregor. XIII. §. 3. n. 2.* tradunt, Sacros Canones, de quibus in dict. clausula, eos non esse, qui sunt inserti in jure communi; aliàs frequenter otiosa, & nulla foret quælibet privilegiorum confirmatio, cum omnia ferè privilegia à Pontifice concessa, sint contra jus commune; clausulamque restringi ad Canones, qui unà cum Decretis in eodem Tridentino continentur.

Nec obstat, quodd ex stylo Tridentini Canones appellentur, qui continent definitiones in materia dogmatum, ut patet ex *sess. 6. 7. aliisque*, in quibus, ut distincta ponuntur Canones fidei, & decreta de reformatione. Nam quandoque à Concilio dicuntur Cano-

nes, etiam extra fidei materiam, ut constat in fine proemii cap. 1. *sess. 14. de reform.* ibi: *His, qui sequuntur, Canones statuendos, & decernendos duxit.* Et tredecim capita, quæ sequuntur, non ad fidem, sed ad reformationem spectant. Ad idem facit c. 16. *sess. 25. de reform.* ibi: *Vestigiis sexti Canonis Concilii Chalcedonensis inharendo.*

32 Unde dictio illa, &, est conjunctiva, & copulativa, conjungitque Canones Concilii spectantes ad reformationem cum ipsius Decretis. Quod probatur etiam ex *sess. 25. cap. 26. de regul.* ibi: *In ceteris omnibus prefatorum ordinum privilegia, & facultates, quæ ipsorum personas, loca, & iura concernunt, firma sint, & illata.* Ubi Concilium statuit illata Regularium privilegia, quæ suis non adversantur Canonibus, & Decretis. Et hoc videntur intendere Pontifices per dictæ clausulæ adjectionem in confirmationibus privilegiorum. Præsuntur enim dict. clausulam à Pontificibus apponi in sensu à Tridentino intento, & nolle privilegia confirmare in iis, in quibus Concilio adversantur.

33 Circa particulam exceptivam: *Et Decretis Concilii Tridentini non adversantur*, dubitatur, an extendatur ad non confirmanda privilegia, quæ quomodocumque sunt Concilio contraria?

Super quo notandum, quodd sæpè Tridentinum aliqua Regularium privilegia expressè revocat per clausulas, *non obstantibus privilegiis*; vel etiam, *si exemptum esse præsumat, aut cujusvis privilegii prætextu, similive*; quæ pluribus ejusdem Decretis adduntur. Sæpè verò dd. clausulis non utitur, sed verbis negativis, & prohibitis aliquid etiam circa Regulares decernit, absolute interdicens, & disponendo contraria; ut *sess. 4. in decret. de edit. libror. versic. Et si Regulares fuerint, sess. 5. cap. 2. de ref. verb. Regulares verò, sess. 23. cap. 8. de ref. vers. Unusquisque.*

Roderico *resolut. 136. num. 14.* dixit, tenorem dictæ clausulæ esse, ut non confirmantur privilegia, quæ à Concilio expressè revocantur per clausulas, *non obstantibus, &c.* benè verò, quæ ita non revocantur. Nam privilegia primi generis simpliciter Concilio adversantur; non illa secundi generis, quæ cum expressè non

revocantur, tacite admittuntur; atque ita illi non sunt contraria.

Sed contra ipsum sunt Donatus *cit. q. 15. n. 2. Lezan. tom. 2. q. regul. 6. 1. de iurib. & privil. n. 58. Mirand. Man. Pralator. q. 38. arr. 4. Peyr. ibid. n. 3. ubi testatur de communi; tradique sensum d. clausulæ in praxi obtinere, ut Pontifices intendant, non solum non confirmare, quæ expressè revocantur à Tridentino per dd. clausulas, sed etiam, quæ illis sunt simpliciter contraria. Et facit, quod *sess. 25. cap. 22. de regul. præcipitur à regularibus servanda esse omnia, & singula in superioribus decretis contenta cum clausula derogatoria, non obstantibus eorum &c.* In expressis autem non est locus conjecturis, adedque nec distinctioni de contentis in decretis dumtaxat *d. sess. 25.* quia qui totum dicit, nihil excludit. Et facit *Constitutio Pii IV. in Principis, la 94. Bullar. tom. 2. in qua absolute revocantur privilegia, quæ Decretis Tridentini contrariantur. Quæ est opinio in praxi tenenda.**

34 Posset hic agi de executione litterarum Sacre Pœnitentiariæ; sed omittimus, quia de hac re tractat Tiburtius, Navarr. *Ord. Recollect. S. Francisci manducl. ad praxim d. Tribunalis, & ex eo Monacellus form. part. 1. form. 1. tit. 9. ad quos Lectorem remitto.* Hoc unum observo, quod sæpe diriguntur cum clausula; *Magistro in Theologia, vel Sacrorum Canonum Doctore.* Quæ ita est intelligenda, ut Confessarius eligendus sit verè Magister, vel Doctor in aliqua universitate. Nec sufficeret, ut esset Theologus, vel Professor, aut Lector in aliqua Religione, nisi illa Religio aliquo privilegio gaudeat, pro ut concessum est ab Innocentio XI. *Const. Exponi, sub 17. Novembris 1679. Lectoribus Jubilatis de Ordin. Fratr. Minorum de Observ. dummodo triennio Philosophiam, & decennio Theologiam legerint, ut ibi textus.* Adedque eas exequi nequeunt, qui solis litteris Generalis Lauream Jubilationis obtinent, sed ad tempus præfixum, & ut disponit Urbanus VIII. *Const. Cum sicut, 2. Mart. 1638. non legerunt.* Simile privilegium habent PP. Societatis.

CAPUT XXXII.

Officialis quoad Moniales.

SUMMARIUM.

- 1 Puella suscipiens habitum Religiosum debet esse major quindecim annis.
- 2 Ad professionem non admittitur, nisi annum probationis, & 36. ætatis integre compleat.
- 3 Tertia soror caret voto, & solvit duplicatam dotem, & sub n. 19.
- 4 Puella in Monasteriis causa educationis non recipiuntur absque licentia Sacra Congr. Episcop.
- 5 Cum Superiore Regulari recipiente vota Monialium ad effectum, ne puella admittatur in educatione in Monasterio exemplo, non assistit Vicarius Generalis.
- 6 In quo Superior votum non habet.
- 7 Puella in educationem non recipiuntur ante septimum ætatis annum. Et post 25. nequeunt amplius in Monasteriis absque speciali Sac. Cong. licentia detineri.
- 8 Agitur de loco, in quo sepelienda sine puella decedentes in Monasteriis tempore educationis.
- 9 In Ecclesiis exterioribus Monialium nequeunt sepeliri corpora virorum, & mulierum sacularium.
- 10 Ab Episcopo, vel ejus Vicario exploranda est voluntas puellarum volentium habitum Monachalem suscipere & professionem emittere.
- 11 Neque ad eum effectum possunt sepe Monasterii ingredi.
- 12 Omissio examinis non irritat professionem.
- 13 Non est simonia recipere doses à Monachandis.
- 14 Monasteria consequuntur doses Novitiarum profectium causa mortis, non completo probationis anno.
- 15 Contrarium.
- 16 Profectes causa gravis infirmitatis, ubi deinde convalescunt, debent iterum profecti.
- 17 Doses non recipiuntur ante professionem.
- 18 Doses sunt investiendi in bonis stabilibus, vel censibus curis.

- 19 Dotes possunt deponi apud tertium, quicquid post professionem puella eradat Monasterio.
- 20 Non potest absque licentia Sedis Apostolica Monialis de uno ad aliud Monasterium transferri, etiam ad effectum, ut in secundo sit Abbatisa, vel Priorissa.
- 21 Monialis de uno ad aliud Monasterium translata tenetur iterum per annum in probatione stare, & subinde profiteri.
- 22 In Clausuram Monialium non possunt infantem, cuiusvis aetatis, & sexus sine introduci; & introducendum censura.
- 23 Legata relicta in Ecclesiis Monialium in eis impleri non debent.
- 24 Ad Episcopum spectat taxare numerum Monialium Regularibus subiectarum.
- 25 Monialis supernumeraria semper est supernumeraria.
- 26 Moniales non possunt de propriis cellis disponere.

Nulla puella potest ad habitum Religionis in monasteriis Monialium admitti, nisi habeat aetatem completam quindecim annorum, ex Decreto Sac. Congr. Episcop. apud Monacellum form. part. 1. ad form. 7. n. 3. tit. 11. emanato 23. Maji 1569. cum necessitate recurrendi ad Sedem Apostolicam, si ante dictam aetatem velit habitum suscipere, ut de praxi, & stylo testatur idem Monacell.

2 Nec ad professionem admitti debet, nisi anno probationis completo, & 16. aetatis anno exacto, pro ut Trid. sess. 25. de regul. c. 15. Anni debent esse completi de momento in momentum, pro ut DD. communiter. Cum quibus firmat Panimoll. decis. 29. n. 7. punctum horum professionis debere punctualiter respondere puncto horum nativitatis; & cum de ista non constaret, expectandus esset totius diei terminus quod si nec diei, sed mensis notitia haberetur, totius mensis exitus expectari deberet ex ponderata ratione, quod possessio stet pro lege prescribente, ut nullus ad professionem admittatur, nisi constet eum realiter, & cum effectu 16. aetatis annos, & unicum probationis integre complevisse; unde post eum Quillici Confess. manducl. quast. 15. n. 15. dixit, in anno Novitiatus, & aetate requisita

ad professionem non dari parvitatem materiz, ut dicam infra cap. 41.

3 Si in eodem Monasterio velit tertia soror habitum assumere, voto tam activo, quam passivo privatur; & duplicatam dotem resolvit, pro ut fuit à Sacra Congregatione Episcoporum rescriptum Archiepiscopo Bracharen. ut infra: Utrique hac Sacra Congregatio & infra: Aut igitur tertia soror intra praefinitum Monialium numerum in Monasterium introducenda est, aut supra illum; si ut numerata ingredi voluerit, eleemosynam totalem duplicatam Monasterio persolvat, suffragioque tam activo, quam passivo carebit, quousque altera ex duabus ejus sororibus à vita decesserit; si verò, ut supra definitum Monialium numerum admitti poterit, speciali Sac. hujus Congreg. licentia opus erit, qua quidem concedi non solet, nisi ex conditione, ut ipsa tertia soror triplicatam eleemosynam dotalem Monasterio absolvat, nec reliquis ejus duabus sororibus simul superstitibus, activo, vel passivo suffragio gaudeat, die 26. Augusti 1616.

4 Puellae causa educationis non recipiuntur in Monasteriis, nisi de expressa licentia Sac. Congreg. & nisi accesserit consensus majoris partis Capituli, ac in scriptis obtineant licentiam à Superioribus Ordinis, juxta rescriptum factum à Sac. Congregat. Concilii Episcopo Hieracen. sub ult. Augusti 1575. apud Quaranta Bullar. verb. Monial. Monast. verb. de puellis.

5 Dum Superior Regularis recipit Monialium suffragia ad effectum admittendi educandam in Monasteriis sibi subiectis, cum eo non assistit Vicarius Generalis, aliusve ab eodem deputatus, pro ut S. Congreg. Episcoporum rescripsit Episcopo Cremonen. ut infra.

Referito in Sacra Congregatione dal Cardinal Caraffa, quando V. S. ha rappresentato con sua lettera in ordine al dubio proposto dal Prior del Convento dell' Ordine de' Predicatori di Soncino di cotesta Diocese; se nell' accettazione dell' educande nel Monasterio delle Monache di San Paolo di detto luogo soggetto al suo Ordine, possa intervenire alla ballottazione, che si fa dalle Monache, il suo Vicario Generale, o altra persona da deputarsi da lei. Questi Eminentissimi miei Signori hanno risoluto, che

non habeo potius, ne possa intervenire. Glieto significo, ed il Sign. Dio la prosperi. Roma 15. Settembre 1690. Ex registro authographo Sac. Congr.

6 Estque advertendum, quòd Superior recipiens Monialium suffragia, votum non habet, quoniam ei non conceditur; ut in d. rescripto facto Episcopo Hieracen. quod ex Piafec. refert Peyrinus de privil. regul. ad Const. 6. Pia V. §. 1. n. 10. id non conceditur, ibi: Jamdudum ab eadem S. Congregatione statutum esse, nullo Concilii Decreto prohiberi, quominus puella in Monasteriis Monialium educetur, si tamen eadem Monasteria ante Concilium consueverint hujusmodi puellas recipere; sique à Superioribus Monasteriorum, scriptam licentiam impetrarint, atque Abbatissa, & reliquorum Monialium consensus (capitulariter) accesserit, &c.

7 Sed in puellis debent concurrere requisita in alleg. Decreto expressa, & relati in licentia Sac. Congr. Romæ impressa, Sigillo Card. Præfecti obsignata, & à Secretario ipsius Sac. Congregationis subscripta, quæ in Italia locorum Ordinariis, vel ipsorum Vicariis dirigitur, ut possint puellæ in Monialium Monasteria introduci ad effectum, ut piè, & honestè instruantur. Et inter alia, debent annum septimum ætatis complevisse, nec 25. excedere; neque ultra dictum 25. debent detineri, nisi de licentia Sac. Congregationis. Et interim dum eam petunt, & detinentur, nullam censuram incurrunt, ut notavit Pax Jordanus elucubr. tom. 2. lib. 7. tit. 12. n. 125. sed si etiam ad unum diem differant petere, praxis hic Romæ est, ut absolvantur.

8 De loco, in quo sepeliendæ sint puellæ, quæ tempore educationis in Monasteriis moriuntur; agit Pelizarius Monialib. cap. 10. sect. 3. subsecti n. 233. scribens esse sepeliendas in Ecclesia exteriori Monialium; id deducens; quòd jus sepulturæ ex administratione Sacramentorum acquiritur eidem Ecclesiæ. Pignatellus verò tom. 7. cons. 63. voluit tumulandas esse in Ecclesia illius Parochiæ, in qua ipsæ habent domicilium.

Super quo est ponderandum, hujusmodi puellas non amittere suam Parochiam, cum non descendat à propria Parochia, ut illam decreascent, & mutent; nam ad tempus discedunt, & non manent in Monasterio,

tamquam in propria habitatione, sed aliena, animo revertendi ad propriam, cum primò eis licebit. A simili de eo, qui ad villam ruralem se transfert, qui non debet ibi sepeliri, quia ibi Parochiam non acquirit; nam non accedit animo permanendi, nec domicilium mutat: sed sepeliendus est in Parochia loci, in quo domicilium habet, text. expressus in c. is, qui de sepult. in 6. vel ubi elegerit sepulturam, vel in sepulturam majorum.

Et quatenus puellæ in alia Ecclesia à Parochiali sepulturam eligerent, vel sepulchrum majorum esset, in eo deberent tumulari; sed tunc Ecclesiæ Parochiali quarta funeralium solvi deberet.

Sententiam Pignatelli & ipse Pelizarius probabilem dicit, & in praxi tenendam censeo, quidquid sine fundamento scripserit Samuelius de sepult. Idèd infirmum est fundamentum Pelizarii. Nam tunc jus sepulturæ acquiritur ex Sacramentorum administratione, quando ex officio, & non ex accidenti Sacramenta ministrantur. Puellis autem in educatione receptis non ministrantur à Confessario ex officio Sacramenta, sed ad supplendas vices Parochi, quatenus ipse personis in loco exempto, & clausuræ terminis restricto non potest eis ministrare.

9 Et currit etiam inspectio, quòd in Ecclesiis exterioribus Monialium non possunt sepeliri corpora virorum, seu mulierum laicorum, pro ut declaravit Sac. Congr. Episcoporum in Maceraten. 8. Novembris 1652. vel nisi accesserit consensus Monialium, & de licentia Sac. Congr. ut Feretran. 21. Novembris 1603. & in Foro-Sempronien. 21. Augusti 1652. Episcopo per hæc verba rescriptit: Essendo portata alla notizia della Sac. Congreg. che si pensi di sepolire il Cadavero di D. Marchionna, Moglie del Cerasco di questa Città, nella Chiesa delle Monache di S. Bernardo, dove s'ha eletta la sepoltura; questi Eminentiissimi miei Signori m'hanno comandato d'avvertire V. S. che essendo ciò contro i Decreti della Sacra Congregazione, non lo permessa in verun modo senza licenza dell'EE. loro.

Et in Gravinen. 1. Octobris 1650. ibi: Nelle Chiese anche esteriori delle Monache non si possono sepolire esteri, e forastieri, ne uomini, nè donne, nè anche Principi,

Episcopi, an archiepiscopi vi fossent sepeliri i loro maggiori.
Apud Pignatell. tom. 4. consult. 176. à n. 1.

Sed quid, si in nulla Parochia haberent domicilium, nec in alia sepulturam elegissent; neque sepulchrum majorum existeret?

Resp. In casu essent sepelienda in Ecclesia illius Parochiae, in qua situm est Monasterium; nam tunc Parocho illius acquiritur jus sepulturae, pro ut pluries censuit Rota apud cit. Pignatell. tom. 7. alleg. n. 12. & praesertim in Constantini jurisdictionis 18. Maji 1611. coram Ottembergo. Nam hujusmodi puellae sunt omnino saeculares, & licet sint in Monasterio, non desinunt esse subditae Parochiae, in qua erectum est Monasterium; ut etiam dixit Pelizarius. Et quemadmodum Parochus illius Parochiae assistere debet matrimonii dictarum puellarum (quoniam Tridentin. sess. 24. cap. 1. de reform. matrim. declarat irrita matrimonia celebrata sine praesentia Parochi, vel Ordinarii licentia) ita debet illas tumulare; utrumque enim inter jura Parochialia censetur.

Id ipsum, servata proportionem, dicas de tumulatione mulierum saecularium, si contingat eas decedere in Monialium Monasteriis.

16 Quis explorare debeat puellarum voluntatem, habitum assumere, & in Monasteriis profiteri voluntium?

Resp. Episcopus, vel eo impedito, ejus Vicarius, aut aliquis eorum sumptibus ab eis deputatus, ut expressè Trid. sess. 25. c. 17. de Monialib. A quibus diligentissime examinandae sunt: An libere eum statum elegerint; an verò coacta, & seducta fuerint; an sciant, quid faciant, & agant? ut ibi textus. A quo item Praefectae Monasteriis praecipitur sub poena suspensionis ab officio ad arbitrium Episcopi, ut Episcopo tempus professionis ante mensem significet, ut inde possit ad examen voluntatis procedere.

11 Nec occasione examinis faciendi possunt praeacti intra septa Monasterii ingredi, sed ante cratem ferream est faciendum; & solum eas interrogationes adhibere debent, quas Trident. jubet; & quatenus puella de aliis interrogaretur, non teneretur respondere, per disposita à S. Pio V. apud Barbosa in Trident. ad dist. sess. 25. cap. 7. n. 4.

Sed petitur, an voluntas exploranda sit

semel ante habitus susceptionem, & iterum ante professionem?

Resp. Affirmative, ut in terminis Trid. ibid. & apud Fagnan. in 3. ad cap. Cum virum, de regul. n. 11. & seqq. Nam saepe puellae invitar habitum suscipiunt; imò quamvis saepe voluntarie illum assumant, non raro invitae profitentur timore parentum, vel cognatorum, vel verecundia habitum dimittendi.

12 At, inquitur, si hujusmodi examen ante professionem omitteretur, an professio esset nulla?

Respond. Negative. Nam Concilium in casu omissionis professionem non irritat; à mortali tamen non excusatur, qui illud omitteret, cum sit mortale contravenire Concilio Generali in re gravi; hujusmodi autem res praesumitur gravis propter appositionem poenae suspensionis; quae cum sit gravis poena, gravem culpam supponere debet, Peyrin. formular. Praelar. lib. 2. cap. 6. n. 2.

13 Quæritur. An ad Monasteria Monialium habentia (pro ut habere debent) redditus sufficientes ad alendas commodè pro qualitate regionis, secundum qualitatem status, Moniales numerarias, possint puellae, quae in ipsis statum Regularem intendunt assumere, secum dotem deferre?

Videtur non posse, per text. in cap. Quoniam, de simon. ibi: Simoniaci labes adeo pleraque Moniales infecti, ut vix aliquas sine pretio recipiant in sorores, paupertatis praetextu, volentes hujusmodi vitium palliare. Quare Sac. Congr. Conc. olim consulta, an in Monasteriis Monialium, in quibus juxta Decret. cap. 3. sess. 25. de regul. Episcopus certum numerum constiterit, liceat Abbatissae in locum Monialium deficientium alias recipere, pacta certa eleemosyna? Respondit, si ex redditibus Monasterii, vel consuetis eleemosynis tantum suppetat Monialibus, ut ad ipsarum vitium, & ad fabricam Ecclesiae, aliasque necessitates commodè sufficiat, minimè licere; secus si Monialium numerus augensur. Quod teste Fagnan. in 3. ad c. Non amplius, de institutionibus num. 24. fuit à tunc temporis Pontifice probatum, confirmante augendum numerum, si dos recipienda sit.

Sed his non obstantibus; respondendum

dum est affirmativè, ex sententia Sac. Cong. Episcop. & Regul. apud Fagnan. *ibid.* n. 25. Quæ animadvertens, Sanctimonialium Monasteria sine dotium subsidio diù sustineri non posse; & propter ingruentes necessitates, & casus inopinatos, plerumque ad inopiam redigi: Summis Pontificibus approbantibus, prudenter sancit, ut dotales eleemosynæ à Monialibus numerariis persolverentur; tametsi numerus esset taxatus ad mensuram reddituum Monasterii: expenuria enim multa proveniunt mala, & præcipuè in Monasteriis Mulierum.

Quapropter in contrarium adducta nil relevant. Nam Sancta Sedes considerans id sine gravi Monasteriorum detrimento servari non posse, ea per posteriores resolutiones antiquavit, & correxit; super quo est etiam ponderandum, dotes non assignari pro emptione rei spiritualis, status nimirum Religiosi (quod forsitan intendebant Religiosæ, de quibus *d. cap.*) sed traduntur ad effectum, ut subministrant opes ad alendum Moniales, & ita delatio dotis non est illicita, nec simoniaca.

14 At petitur, an Monasteria consequi possint dotes Novitiorum, in anno probationis decedentium, eo non completo, professione tamen ante obitum in articulo mortis per eandem emissâ; juxta privilegium S. Pii V. *Const. Summi Sacerdotis, la 109. in Bullar. rom. 2. datum Monialibus Novitiis Ord. S. Dominici*, ut in mortis articulo constitutæ, professionem emittere possint ante annum probationis expletum, modò sint legitimæ ætatis.

Pro affirmativa ponderatur hic non currere dispositionem Trid. *cap. 16. cit. sess. ibi: Sed neque ante professionem excepto vitio; & restitui Novitiis, vel Novitia illius temporis, quo in probatione est, quocumque prætextu à parentibus, vel propinquis, aut curatoribus ejus, Monasterio aliquid ex bonis ejusdem tribuatur.* Nam non sumus ante professionem, sed professione emissâ; & secundum Apostolicam concessionem secutum est matrimonium spirituale cum Christo sponso, ut notavit Peyrin. *ad Constit. 8. S. Pii V. §. 2. n. 1.* & ita omnes parit effectus, quos produxisset, si expleto probationis anno professio emitteretur; sed quatenus post dictum annum profes-

sio sequeretur, Monasterio dos deberetur; ergo etiam debetur in casu.

15 At nihilominus negativè respondetur. Colligitur ex ipso Indulto S. Pii, in quo non superflue fuit adjecta hæc clausula: *Ita tamen, quod ipsa Moniales Novitia sic decedentes, indulgentiam, & alias gratias, quas Moniales verè professa decedentes consequuntur, consequi possint.* Quibus certissimè significatur, indultum suffragari solum quoad spiritualia, & concernentia salutem animæ profitentium, non verò quoad bona temporalia in præjudicium parentum, & hæredum. Proindeque si Monialis sic professa, ex tali infirmitate decederet, Monasterium non succederet in bonis illius, nec ei dos acquireretur, per Fagnan. *ad cap. Ad Apostolicam, de regul. n. 33.* Et apertè deducitur, ex quo: si Novitia illa ex morbo convalesceret, non censeretur alligata Religioni, nisi transacto anno probationis, iterum profiteretur, utpotè nulliter professa.

16 Nec obstat citatum indultum Sancti Pii; nam ibi Pius eas contradistinguit à verè professis, per verba, *Quas Moniales verè professa.* Tum quia indultum Pii videtur revocatum à Gregor. XIII. *Const. In tanta, la 9. Bullar. ibid. in qua ad terminos juris communis, & Concilii Tridentini reducuntur litteræ S. Pii pro Ordinibus Mendicantibus; aliisque editæ, Tridentino contrariæ; Trid. autem sess. cit. cap. 14. nullam dicit professionem factam ab eo, qui minori tempore, quam per annum, post susceptum habitum in probatione steterit; & propterea Sac. Cong. Conc. in una Min. Obseq. 20. Mart. 1649. ad cap. 15. sess. 25. de regul. censuit hujusmodi Novitias, ubi convaluerint, debere iterum profiteri, apud Pignatell. *rom. 1. consule. 256.* Ac proinde, privilegium Pii solum forsitan quoad indulgentiam; & gratias spirituales potest sustineri non fuisse à Greg. revocatum; prout ex recentioribus nonnulli scripserunt, teste eodem Fagnan. *ubi supra.**

17 Nota I. non licere Monialibus recedere à puellis ingredientibus dotes ante eorum professionem, juxta *cap. 15. sess. 25. de regul.* & ipsas semper, non facta professione, esse restituendas, restitutis tamen expensis Monasterio, quas in alimentis fecit. S. Cong. Conc. apud Fagnan. *cap. Statutus de regul. n. 37.*

18. II. Moniales secum deferre debere eleemosynam dotalem in bonis stabilibus, vel censibus perpetuis, ac tutis post professionem investiendam. Sac. Congr. Episcop. & Regul. apud eundem ad d. cap. De institutionibus n. 23.

19 III. Non prohiberi, quin dotes puellarum ingredientium Monasteria, ut Regularem vitam profiteantur, realiter deponantur penes tertium, qui eas Monasterio debeat dare post professionem emissam. Sac. Congreg. Conc. apud eundem de regul. ad cap. Statuimus, n. 51. Verum ipsæ Moniales dotes sub nomine depositi, seu præstita cautione de illis restituendis professione non secuta, recipere non possunt, ex eadem Sac. Congr. *ibid.*

IV. Duplicis eleemosynæ nomine, intelligi semper debere duplicatam summam ejus, quæ in receptione cujusque Monialis intra numerum in quolibet Monasterio constitutum erogari pro tempore consueverit, ita tamen, ut ubi summa, quæ confertur, minor est scutis ducentis, ibi saltem ratione duplicatæ eleemosynæ solvenda sint scuta quadringenta, & non minus. Sac. Cong. die 6. Septembris 1604. apud eundem ad d. cap. De institutionibus n. 42. Nisi à Sac. Congr. aliter disponatur.

20 Hic adverte, non posse Moniales quacumque occasione transferri de Monasterio ad Monasterium sine speciali licentia Sedis Apostolicæ, toties quoties obtinenda, ex Decreto Pauli V. publicato à S. C. Episc. 22. Decembr. 1617. Videndus Fagn. in 3. ad cap. Recolentes de stat. Monachor. n. 49. & 51.

Quemadmodum non possunt amplius Episcopi ex attributa sibi facultate à Trid. c. 7. sess. 25. de regul. de uno Monasterio ad aliud Monialem transferre, ut in eo munere Abbatissæ fungatur. Sed est obtinenda specialis licentia à Sede Apostolica. Et ita cautè legendus est Miranda tom. 1. manual. Pralat. de Monial. q. 3. art. 3. ver. Quantum verò attinet ad tertium, *ibid.* Fagnan. n. 54.

21 At petitur, an Monialis translata de uno ad aliud Monasterium diversis Ordinibus, sive æqualis, sive strictioris, aut laxioris observantiæ, teneatur iterum per annum in probatione stare, & denuò professionem emittere?

Affirmativè contra Tambur. de jur. Ab-

baciss. disp. 21. q. 11. juxta Decreta S. Cong. Episcop. & Diplomata Apostolica, quæ super hac re expediri solent. Et consideratur, quòd annus probationis non solum datur in favorem professuræ, ut experitur id, quod professura est; verum & in favorem earum, quæ ad professionem suscipere debent, ut experiantur mores translata, an convenient suo Monasterio; ergò ad hunc effectum debet Monialis transiens per annum in probatione stare, quoniam longè melius mores cognoscuntur annuali cursu, quàm alias; & facit, quòd Monialis transiens non intelligitur perfectè translata, nisi professione emissâ; nam pro priori non intelligitur incorporata secundo Monasterio. Neque ante emissam professionem efficitur filia Monasterii, neque est de corpore illius, cap. Porrellum de regul. Nec ex vi translationis præcisè subjicitur Præfectæ secundi Monasterii, nec ei tenetur irrevocabiliter obedire. Quoniam si ad primum vellet redire, impediri non posset, ex eo, quòd obedientiam Abbatissæ secundi promississet; sed pro reditu, etiam foret necessarius Sedis Apostolicæ consensus.

Secundum hanc sententiam olim etiam processit Sac. Cong. Conc. quæ ad dubium: An professus in una Religione, & ad aliam translatus etiam laxiorem auctoritate Sedis Apostolicæ, posset renunciare anno probationis. Respondit, non posse nec illam renunciationem per Superiorem concessam intra annum recipi debere, sed teneri cum iterum profiteri, juxta formam traditam cap. 15. sess. 25. de regul. Decretum refertur à Fagn. in 3. ad cap. Ad Apostolicam, de regul. n. 64.

Et quamvis Decretum videatur solum tangere transitum virorum Regularium (qui nec sine licentia Sedis Apostolicæ possunt etiam ad strictiorem transire; & tenentur de novo annum probationis peragere, & professionem emittere) tamen ex identitate rationis provisio ampliatur ad transitum, etiam Monialium; & ita debent semper per annum probari, & ipsæ iterum profiteri, nisi Sedes Apostolica cum ipsis dispenseret.

22 Quæritur. An introducens, & admittentes infantes cujuscvis ætatis, & sexus in Monialium clausuram, incurrant censuram violatæ clausuræ?

Nonnulli apud Barbosam in Trident. ad cap. 5.

cap. 5. *sess. 25. de regul. n. 55.* negant, si admittantur, & introducantur infantes ratione carentes, cum ipsi ad peccandum provocare non possint. Cæterum, quia Trid. non distinguit, sed absolute loquitur cujuscumque ætatis fuerint, ideo nec nos debemus sensum Concilii restringere. Legatur cit. cap. ibi: *Ingradi autem intra septa Monasterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis obtenuta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* Ideo S. Congr. in Cremonen. 12. Februar. 1585. apud Pacem Jord. *elucubr. tom. 2. libr. 7. tract. 12. de Monial. n. 87. ex Gavanto de Monial. & Barb. summ. Bullar. eod. verb. respondit, Trid. prohibere ingressum omnibus cujuscumque sexus, & ætatis. Et in Tudertina 7. Aprilis 1579. in Neapolitana 22. Mart. 1580. in Taurina 10. Jun. 1650. dixit, introducentes, & admittentes infantes cujuscumque ætatis, & sexus, excommunicationem incurrere violatæ clausuræ, pro ut refert Pignatell. tom. 6. *consulr. 85. n. 293.* à qua ex stylo Curie Sedes Apostolica absolvit. Ad quam in facti contingentia plures Moniales recursum habuerunt, & facultatem obtinuerunt, ut à proprio Confessorio absolutionem à censura reciperent.*

Et aded articulus est certus, ut nec de licentia Episcopi possint pueri intra septa introduci; nam ubi Trid. disponit, neminem posse sine Episcopi, vel Superioris licentia ingredi Monialium clausuram, subdit: *Dare autem tantum Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessariis.* Quare facultas ingrediendi clausuram Monialium concedi non potest, nisi ob casum necessitatis Monasterii, seu Monialium, cui aliter non occurrere non possit. Quæ autem necessitas potest esse, ut introducantur parvuli, & cuinam possunt isti occurrere? Et hinc non tolerari debet, quod puella licet parvulæ ingrediantur, pro ut censuit Sac. Congr. in Pistorien. 29. Februar. 1579. Pignatell. *ibid.*

Propterea nil obstat objectum. Quoniam quamvis parvuli propter carentiam usus rationis à mortali excusentur, adedque à majori excommunicatione, quæ sine mortali non incurritur, ut plenè DD. scribunt, & nos diximus alibi; non tamen excusantur

introducetes, ut etiam loco alleg. notavit Pax Jordani.

23 Quæritur. An onera Missarum relicta per testantium dispositiones, & legata relicta in Monialium Ecclesiis, debeant in eis impleri?

Resp. Negative, pro ut Sac. Cong. Episcop. in una Venetiarum 9. Augusti 1595. ex Pignatello *tom. 4. consulr. 177. à n. 4. rescriptis Patriarchæ*: Perchè nelle Chiese esteriori delle Monache si trovano molte Capelle con obligo di Messe da dirsi da Frati, la Congregazione per levare quella pratica, ordina, che dette Capelle si trasferiscano nelle proprie Chiese de Frati, lasciando in quelle delle Suore solamente una Messa. Pro legatis Missarum relictis in Ecclesiis Monialium existentium sub regimine Fratr. Min. de Observ. Clemens VIII. edidit Constit. *Ex debito 105. in Bullar. tom. 3.*

Et quamvis allegata dispositiones restringantur ad Monasteria Monialium Regularibus subjectarum, idem pariter est dicendum de illis, quæ sub Ordinariorum jurisdictione consistunt. Ad quod facit resolutio S. C. in Lucana 22. Decembr. 1628. quæ decrevit, *Quod Moniales singulis Missis pro singulis diebus debeant esse contentæ, exceptis diebus celebrationis propriorum Festorum, vel exequiarum alicujus Monialis.* Possunt item permitti duæ in Monasteriis ita numerose, ut omnes eidem Missa nequeant interesse. Pignatell. *ibid.* Ex praxi tamen hic Romæ videntur plures etiam quotidie permitti.

24 Quæritur. Ad quem spectet taxare numerum Monialium, etiam Regularibus subjectarum?

Resp. Ad Episcopum unà cum Superiore Regulari, ad formam Const. *Deo sacris, &c. la 8. Gregor. XIII. Bullar. tom. 2.* In qua §. 6. disponitur, ut infra, ibi: *Donec numerus Monialium, etiam Tertiariarum (quem per ipsos locorum Ordinarios, etiam in Monasteriis ab eorum cura, & regimine quomodocumque exemptis, cum illarum Superiorum interventu stabiliri, & ordinari, neque supra illam numerum aliàs recipi posse, etiam de consensu suorum Superiorum, volumus, & mandamus) ita imminutus fuerit, ut reliqua Moniales, & Tertiaria ex propriis redditibus Monasteriorum ipsorum, vel consuetis elemosynis*

se commodè sustentari queant. Hinc patet non posse numerum Monialium, nec debere esse supra redditus Monasteriorum, quibus commodè, & sufficienter possint Moniales sustentari.

25 Quæritur. An Monialis supranumeraria, decedente aliqua Moniali de numero, in ejus locum subrogetur?

Resp. Negativè, pro ut ex dispositione Sacr. Congreg. Episcop. apud Fagnan. ad dist. cap. Non amplius n. 48. ibid. Sacr. Congreg. generali Decreto statuit, & declaravit, Moniales, quæ supra numerum in quolibet Monasterio constitutum recipiuntur, in locum Monialium decedentium, intra numerum nequaquam subrogari, neque impedimento esse, quin alia in locum earundem ex numero demortuorum recipi eo modo valeant, quo in singulis Monasteriis Moniales intra numerum possunt admitti. Quinimò easdem, sic supra numerum receptas, supernumerarias semper quoad hoc remanere, etiamsi in cæteris ab aliis nihil differant, sed illis in omnibus pares, & æquales, juxta cujusque Monasterii institutum esse debeant. 6. Septembris 1604.

26 Quæritur. An Moniales possint in morte disponere de propriis cellis, & bonis, relinquendo ea alteri Moniali.

Resp. Negativè. Nam Moniales nullum jus habent in cellis, aliisve bonis, sed solum usum, sua morte finitum. Atque ita nequeunt transferre in alias jus duraturum post mortem ipsarum, quia alias transferrent, quod ipsæ numquam habuerunt.

Neque id possunt etiam de licentia Abbatis. Sed observanda sunt Decreta S. C. quæ 26. Januarii 1604. & 10. Aprilis 1615. declaravit, facultatem disponendi de propriis cellis post mortem nulli Monialium concedendam, sed eas, dum vacaverint, arbitrio Superiorum aliis Monialibus in ordine seniorum distribuendas. Pelizar. de Monialib. cap. 4. sect. 1. n. 23.

Nec obstat, quod de licentia Abbatis Monialis defuncta, dum viveret, suam cellam permutteraverit cum cella alterius Monialis; quoniam est certum quod nec tunc potuerit dispositionem facere, quæ duraret post mortem; nec ad hoc licentia Abbatis extendi potuit, quæ solum potuit permutationi consentire, ut duraret ad vitam Monialis defunctæ, & non ad vitam Monialis viventis, quæ in cella non acquirit, nisi

Official. Cur. Eccl.

usum, arbitrio Abbatis amovibilem; obstat enim votum paupertatis, ut dixit Pignatellus rom. 10. consuls. 34. Ponderandum namque est, quod Religiosi non possunt esse domini alicujus rei, imò nec usufructuarii, sed solum usufructuarii. Usuarius autem habet solum usum rei pro se, nec potest eum alteri cedere, cum hoc sit proprium domini, & usufructuarii.

27 Cætera, quæ spectant ad votum paupertatis in Monialibus, videri possunt apud alleg. Peliz. ubi sup. sæpè etiam recognosci debent Decreta Clem. VIII. de largitione munerum Regularibus utriusque sexus interdicta, ut in ejus Const. Religiosa, la 28. Bullar. rom. 3. Circa quam subinde de mandato Urban. VIII. fuit à Congregatione per eum deputata, edita declaratio, ut in ipsius Const. Nuper, la 158. Bullar. rom. 4.

C A P U T XXXIII.

Officialis quoad negotiationem per Ecclesiasticos.

S U M M A R I U M.

- 1 Negotiatio est duplicis generis, utriusque datur descriptio.
- 2 Negotiatio propriè dicta, vulgò mercatura, Ecclesiasticis interdicta.
- 3 S. C. Conc. Decreta ea de re edita, usque ad n. 10.
- 11 Licet Ecclesiasticis vendere, sive ad plenum, sive minucim, granum, & vinum recollecta in propriis pradiis, usque ad n. 14.
- 15 Licet Ecclesiasticis vendere panem.
- 16 Et habere furnum, & cellam vinariam.
- 17 Discrimen inter camponam, & cellam vinariam.
- 18 Judex Ecclesiasticus cognoscit de fraudibus Ecclesiasticorum.
- 19 Non possunt laici suis subditis prohibere, ne accedant ad molendinum Episcopi.
- 20 Ecclesiastici non tenentur contribuere gabella à Principe imposita pro publica annona.
- 21 Requisita à Sacr. Canonibus, ne Ecclesiastici tenentur gabella annona contribuere.
- 22 Gabella imposita laicis ementibus ab

• R

Ec-

Ecclesiasticis istos gravat, & libertatem Ecclesiasticam offendit.

- 23 *Statutum contra emptorem afficit etiam venditorem.*
- 24 *Doctrina Zerola contra laicos Magistratus gravantes per indirectum Ecclesiasticos.*
- 25 *Bannimenta laicorum contra libertatem Ecclesiasticam sunt nulla. Et quando sine declaranda?*
- 26 *Nec pacto tacito possunt laici prohiberi, ne ab Ecclesiasticis emant.*
- 27 *Magistratus laici non possunt suas praetensiones iustificare, adducendo tolerantiam Sedis Apostolicae.*
- 28 *Ecclesiasticis prohibetur chirurgia, & medicina.*
- 29 *In foro seculari laico non possunt esse Notarii.*
- 30 *Est eis prohibita alchimia.*
- 31 *Regulares possunt habere aromatarias.*

Non agitur hic de negotiatione, vel negotio importante actionem licitam, negantem otium, juxta cap. Forus, §. Negotium, de verb. signif. Quoniam in hac acceptione negotiationem non esse Ecclesiasticis vetitam, pleno calamo DD. concordant. Nam plura ad eum effectum licent, & sunt necessaria Ecclesiasticis; quod etiam probare piget. Idem ut locum habeat articulus resolvendus, in alio sensu significatum negotiationis usurpatur. Hinc

Quæritur. *An Clericis sit negotiatio interdicta?*

Affirmant quotquot protegendo Principum jura, eis contra Ecclesiasticam libertatem nimis indulgent.

I Nos autem ponderamus variam esse negotiationis naturam. Altera enim est negotiatio merè lucrativa, ut cum emitur res, ut omnino integra, & immutata manens carius vendatur, ita ut ex sola transmutatione de persona in personam sequatur lucrum; quæ proinde mercatura, & negotiatio propriè, & secularis nominatur; & alia non lucrativa, sed industriosa, & œconomica; ut cum quis sibi, vel familia, & suo statui necessaria, aut convenientia procurat; vel emit rem, & per artificium ad aliquam formam redactam, vendit; quæ impropriè solum est negotiatio, ut tradit Pignatell. tom. 2. consult. 34. n. 19. & potius dicitur

artificium, quàm negotiatio, per Genuen. prax. cap. 77. & Fagnan. in 3. ad cap. Multa, de Cler. vel Monach. n. 23.

2 Quæ distinctione præmissa, resolvimus, negotiationem propriè dictam (vulgò mercatura) Laicis permissam, Clericis, & Regularibus per Tridentin. sess. 21. cap. 1. de re form. prohiberi; nam est signum cupiditatis ad divitias, à quibus Ecclesiastici debent esse alieni: eis tamen, ubi necessitas exigat, non est interdictum artificium non sordidum, nec negotiatio in secundo sensu inspecta. Nam hæc possunt honesto fine exerceri, ad necessariam nimirum sui, & suorum sustentationem, in pauperum sublevamen, & Ecclesiæ necessitates. Per ea, quæ leguntur cap. Clericus, il 1. 91. dist. & in cap. Numquam, de consecr. dist. 5.

3 Et subindè super eo fuit à Sancta Sede sæpè pronuntiatum, & pluries resolutum, ut infra. I. Presbyteri, & Clerici Terra Madia Neocastren. diœcesis, qui ut plurimùm ob loci, personarum, ac temporum qualitatē, aliqua ex infra scriptis rationibus ad necessariam sui, & familia sustentationem coguntur quærerē; ad obviandum vexationibus Commissariorum, petunt, ut declaretur, an liceat eis hæc facere absque reatu illicitæ negotiationis?

I. *An liceat eis terras patrimoniales, & beneficiales per laicos colere?*

II. *An pro necessario cultura usui possint emere boves, & alia animalia, & fœtus illorum vendere?*

III. *An ii, qui in propriis terris habent quercus, & castaneas, quarum fructibus suis vescantur, possint suos emere, & coque alere, & pro familia sustentatione vendere?*

IV. *An idem Clerici cum foliis suarum arborum possint in propriis adibus arti serica operam dare; vel idem opus alteri ad medietatem committere, ut in illis partibus fieri consuevit?*

Sacr. Congr. Conc. Ad I. censuit licere Clericis agros beneficiorum, & patrimoniorum suorum, opera laicorum colere absque reatu illicitæ negotiationis.

Ad II. Posse similiter Clericos pro ejusdem cultura usui, boves, & pro sustentatione animalium pascua necessaria coemere, ipsarumque terrarum fructus, & animalium fœtus jasso

iusto pretio, & honesta ratione vendere; nec propter eos prohibita negotiationis prætexitur vexari posse, aut debere.

6 Ad III. Item posse pro sua, & familia sua sustentatione, dummodo tamen in emendis, alendis, seu distrabendis, suis, nihil sordidum, aut indecomis Ordini Clericali exerceant.

7 Ad IV. Licere Clerico arborum in propriis bonis existentium folia alicui laico concedere eo pacto, ut lucrum, quod ex bombicibus proveniat, inter utrumque dividatur; ac pariter eidem licere eorundem arborum foliis per se ipsum absque officii sui detrimento, dumtaxat pro sua, ac familia sustentatione, arti serica operam dare; dum tamen in artificio huiusmodi personas non suspectas adhibeat, & quoad hoc Episcopi licentiam, qua gratis datur, obtineat.

8 Item censuit, Clericos posse retinere, & locare boves, oves, & alia animalia, qua habent ex successione, vel decimis, nec non fructus illorum vendere absque crimine illicita negotiationis, Fagn. ad d. c. n. 35. & seqq.

9 Item Sac. Congr. Episc. & Regul. in una Melphitana 15. Decembris 1603. censuit, non censeri negotiationem illicitam mittere ad vendendum frumentum, vinum, oleum, & similia collecta in proprio patrimonio, vel beneficio. Et in una Melitensi 12. Maji 1613. declaravit, non posse molestari pro negotiis illicitis Ecclesiasticos, qui amunt frondes mororum, seu celsorum pro serico. Et in una Ulysiponen. 19. Novembris 1618. censuit, Clericos conducere posse res Ecclesiasticas, dummodo opera manualia per laicos exerceant.

10 Item eadem Sac. Congr. Conc. 14. Novembris 1616. censuit, posse Clericos ex urgenti necessitate subministrare ereticum ad sedminandum ad participandum de messe.

11 Hinc I. resolvitur licere Ecclesiasticis, sine ad plenum, sive ad minutum vendere granum (idem iudicium est de vino, & similibus) relictum ex propriis pradiis patrimonialibus, vel beneficalibus. Huiusmodi enim non est negotiatio Clericis prohibita. Nam non emunt frumentum ab aliis vili pretio, ut illud carius vendant, in quo consistit formalitas illicita negotiationis prohibita Clericis in cap. Eficiens 88. dist. 1. Et in Concilio Tarraconensi sub Hormisda Papa anno 517. in Canon. 2. ibi:

Sicut Canonum statutis prebilitum est, quicumque in Clero esse voluerit, emendi vilius, vel vendendi carius studio non utatur. Certè si voluerit hac expressè, cohibeatur à Clero. Sed frumentum est fructus ex ipsorum fundo collectus, cujus sunt domini; nec per negotiationem merè lucrativam, seu mercaturam, sed per usum proprii juris, quod quilibet habet capiendi fructus sui fundi, illud ad sui, & suorum sustentationem vendunt. Nec id eis potest per laicos prohiberi, cum Ecclesiastici non sint de laicorum foro.

12 Sed petitur. An teneantur illud vendere pretio, & taxa, ac in mensura à laica potestate præfixis?

Nos absolute negamus, dicimusque Ecclesiasticos non teneri ex vi legum secularium se conformare pretio, ac taxa, vel mensuræ per eas inductæ; nam lex, non nisi subditum ligat; Ecclesiastici autem non subduntur laicis, sed plenissime sunt extra ipsorum jurisdictionem, cap. Eccl. S. Mar. de const. Sed solum vi rationis naturalis, quæ quia præscribit res, non nisi iusto pretio, & pondere esse vendendas, ideo non plus iusto vendere tenentur.

13 Quapropter, ubi Ecclesiastici venderint res suas uno ex pretiis iustis, quæ in Civitate sunt, quamvis non vendant taxato à lege, non poterit dici, quod vendant pretio non iusto, & quod peccent contra iustitiam, & rationem naturalem, quæ in hoc eos obligat, ut probavit Sperell. dec. 12. n. 25. dec. 13. n. 10.

14 Ad cognoscendum autem, quodnam sit pretium iustum, DD. animadvertunt; si in Civitate, vel loco non sit aliud pretium, quàm taxatum à Magistratu (quod dicitur legale, hoc est à lege definitum) tunc Ecclesiastici non possunt illud pretium excedere, sed debent illud eligere, non quia taxatum à Magistratu laico, sed quia, cum sit pretium consuetum, iustum in loco à peritis reputatur. Siquidem pretium, quod æstimationis, vel emptionis causa constituitur, à peritis dicitur. Si verò in ipsa Civitate, vel loco existit aliud pretium minus, vel majus taxato per Magistratum, (quod quidam vulgare appellant, quatenus vulgari æstimatione constituitur; & alii vocant naturale, tamquam à natura

li prudentia constitutum, vel quia secundum naturam rerum usui accommodatam currit) possunt Ecclesiastici unum ex iis eligere, omittendo taxas à Magistratu præfixas. Nam, ut quævis injustitia vitetur, sat est, quod Ecclesiastici vendant eo pretio quod est in praxi, & ab emptoribus recipitur, cum æstimeretur justum. Vide dicta c. 22. num. 28.

15 II. Sequitur, posse, & licere Ecclesiasticis molere frumentum, ut in panem redactum utilis vendant; dummodò non per se ipsos id faciant, ne alienum frumentum, sed proprium, in panem redigatur.

16 III. Licet eis habere furnum, & tabernam vinariam, in qua non per se ipsos, sed ministros, servos, aut parentes vendant panem ex proprio frumento factum, & vinum in propriis prædiis relictum; quin possint reprehendi, tamquam illiciti negotiatores. Nam non emunt vili pretio, ut aliis carius vendant; quod est indicium negotiationis illicitæ referentis affectum & concupiscentiam ad divitias, quas summopere Clerici abhorreere debent, ut frequenter Canones loquuntur, *cir. tit. ne Clerici, vel Monachi. & de vit. & honest. Cleric.* Sed proprios fructus vendunt ad suam, & suorum sustentationem, ac ut pauperum indigentis, & Ecclesiæ necessitatibus provideant. Et proinde de eis non verificatur, quod negotientur. Quoniam ut observavit Cravet. *conf. 6. n. 116. & conf. 163. n. 3. vol. 7.* non dicitur negotiari vendens in taberna triticum, vinum, vel oleum suum; quemadmodum propriissime procedit in eo, qui emit, ut vendat, & id agit, ut lucretur; ut pluribus cumulat *ibid. n. 8.* notavit Pignatellus.

Nec dicatur, quod usus tabernæ vinariæ prohibetur Ecclesiasticis, Clement. I. *de vit. & honest. Cleric.* Nam ibidem inhibetur solum, ne Clerici per se ipsos officium tabernarii, & macellarii exerceant. Quapropter jura dumtaxat videtur prohibere Ecclesiasticis exercitium tabernæ per propriam personam. Ita in *cap. Significante, de appellat.* non improbantur, quod Canonici habuissent stallos publicos, in quibus carnes vendebantur; non per se ipsos propter indecentiam, & foeditatem ministerii, sed per ministros, & servos conductos.

17 Hinc distinguendum est inter caupo-

nam, & tabernam, in qua per cauponem empta vina bibuntur, & cibi parantur hospitibus, & tabernam, seu cellam vinariam, in qua vinum proprium minutatim venditur. Primi generis tabernas dubium non videtur esse Clericis prohibitas; cum indecentissimum sit, Clericos fieri caupones, & tabernarios: non verò illas secundæ qualitatis, dummodò proprium vinum per marrem, sororem, aut famulos vendatur.

18 Nec valet opponere, quod usus furni, & cellæ vinariæ Ecclesiasticorum redundat in præjudicium publicum, ob fraudes, quæ occasione vendendi frumentum, & vinum proprium, committuntur, emendo ab aliis, vel commiscendo cum proprio frumentum, & vinum consanguineorum, ut ita opes familiæ augeantur, & sint consanguinei propter ea bona exempti ab oneribus solvendis gabellariis, vel publico ærario. Objectum enim est infirmum, ut vix solutio sit dignum; nam præjudicium, quod supponitur, est chymericum, & non subsistens. Etenim illud non reperitur in ordine ad emptores, cum panis, vinum, oleum, & similia, quæ ab Ecclesiasticis venduntur, quoad pondus, & mensuram sint æqualia cum pane, & vino laicorum; & quoad qualitatem, regulariter sunt meliora: nec in ordine ad Magistratum sæcularem, qui vult, ut solum panis, & vinum vendatur in suis furnis, & tabernis, ut inde majus emolumentum recipiat; nam hoc est commodum merè privatum, & aliud non videtur esse, quàm monopolium, in publicum præjudicium (quod iniquum est, & Reipublicæ injuriosum) eò quod Cives cogantur emere carius (quamvis justo pretio) à Magistratu; ceteri verò de Republica, adeoque & Ecclesiastici impediuntur justè, & commodè negotiari, & esse aliis Civibus in pretio benigniores.

19 Nec vis est ponenda in prætextu fraudibus. Nam primò, id non est præsumendum de vitis Ecclesiasticis. Secundò, dum de fraude constat, possunt laici recurrere ad Judicem Ecclesiasticum, ad quem spectat super eo pronunciare, & delinquentes Clericos punire, pro ut dixit Rota coram Cavaliero *decis. 286. sub num. 5.* & resolvit Sacra Congregatio immunitatis in

in Ravennatensi, ut infra Sacra Congregatio, &c. sapius censuit personas Ecclesiasticas, vendentes minutim vinum in propriis domibus, recollectum ex eorum bonis, non teneri ad solutionem gabella, nuncupata, della Foglietta, ex tenore Constitutionis sancti. mem. Sixti V. desuper edita; dummodo, ut vulgò dicitur, non facciano far Bettole, nè diano da mangiare, à quibus abstinere debent ratione honestatis Clericalis; cognitionemque fraudum, qua desuper committuntur, spectare ad Iudicem Ecclesiasticum. Et in Auximana 9. Septembris 1670. respondit, Ecclesiasticos posse vendere sua olea collecta ex suis bonis etiam minutim; idedque non possunt impediri, dummodo illud vendant in propriis domibus decenter, ac privatim id faciant, cum non debeat, neque liceat incedentibus in habum, & consura, ac inservientibus Ecclesia, aperire apothecas. Et in Martyranen. 10. Januarii 1671. rescripsit Episcopo ad formam Decretorum, scilicet non esse impediendum Ecclesiasticis venditionem vini, etiam ut dicitur, à minuta, dummodo non aperiant sabernas, Pignatell. ibid. n. 73.

19 Quæritur. An Magistratus laicus possit interdicerе suis subditis, ne accedant ad Molendinum Episcopi?

Resp. Negativè, pro ut expressè in resolutione Sacrae Congregationis Immunitatis in una Bitontensi 7. Martii 1561. ut sequitur: Il Vescovo informando sopra il Memorialo, già dato da quel Clero, riferisce esser vero, che quel Principe supponendo d'habere dall'università il jus molendini privatiuè, ha sempre preteso prohibere a suoi sudditi laici, che non vadino al Molino del Vescovo, ma solamente alli suoi, che molti anni sono comprò da particolari; come anche per crescere all'università la gabella del Martinato, pretende, che li medesimi sudditi non possino portare a detto Molino Ecclesiastico franchigie compre, o donategli dagli Ecclesiastici, tenendo opinione, che gl' Ecclesiastici, li quali non possino far pane in casa, non possino vendere, o donare le loro franchigie; Perciò supplica d'ordinargli, quanto debba esecuire. Sacra Congregatio, &c. respondit: Non posse prohiberi, quin laici adeant Molendinum Episcopi, emanque franchigias ab Ecclesiasticis, qui possunt habere furnum, & conficere panem ex frumento in suis bonis recollecto.

Official Cur. Eccl.

Idedque dentur Decreta, procedantque servatis servandis, ibid. n. 63.

20 Quæritur. Princeps super frumento, etiam vendendo minutim, & in panem redacto, imponit gabellam pro annona Civitatis; tenentur Ecclesiastici ad ejus contributionem, & solutionem? Ad quod diccas, juxtà tradita cap. 8. n. 9. & ad cap. 22. n. 23.

Interim notabis, posse opiniones DD. contrarias concordari, quatenus affirmantes teneri, cum hac limitatione procedant, hoc est, si concurrant requisita per Sacros Canones; & qui dicunt non obligari, intelligantur, nisi concurrant requisita à Sacris Canonibus. Etenim idem est asserere, Ecclesiasticos teneri, si concurrant requisita, atque affirmare, eos non teneri, nisi requisita concurrant.

21 Sed petitur. Quænam sint requisita per Sacros Canones, ut teneantur d. gabellæ contribuere?

Resp. Sequentia, ex d. c. Non minùs, & c. Adversus, de immunit. Eccl. I. Ut evidens sit utilitas, & necessitas. II. Ut agatur de utilitate, & necessitate communi laicis, & Ecclesiasticis. III. Ut facultates laicorum non suppetant. IV. Ut iudicium de prætactis fiat ab Episcopo, & Clero. V. Ut nulla coactione à laicis obligentur. VI. Ut exactio non fiat à iudice seculari. VII. Ut obtenta sit licentia à Romano Pontifice.

22 Quæritur. Magistratus secularis videns habere resistantiam juris ad gravandos Ecclesiasticos gabella frumenti, vini, &c. evulgat edictum pro laicis sibi subditis, & mandat, ut officio reddituum denuntient res, à quovis sint emptæ, ut inde de illis gabellam solvant: petitur, an huiusmodi edictum sit in præjudicium immunitatis Ecclesiasticæ?

Resp. Affirmativè. Siquidem gabella, quæ imponitur, exigiturque ob emptore contrahente cum Ecclesiastico, censetur contra libertatem Ecclesiasticam, non modò quia propter onus gabellæ impositum, Ecclesiastici indirecè gravantur, cum sic impediuntur res suas vendere, aut vilius, quàm aliàs facerent; verùm quia Ecclesiastici privantur jure, quod habent liberè contrahendi cum laicis sine opere, quod debent subire laici contrahentes cum ipsis.

Edictum autem, quod coarctat, & restringit Ecclesiasticos, eisque adimit, quod de jure ipsis concessum est, violat libertatem Ecclesiasticam, à qua habent, ut sint à legibus, statutis, actionibus, & laicorum oneribus exempti, & possint cum laicis liberè sine gravamine contractus licitos celebrare, per text. in cap. Ecclesia Sancta Maria, de constitutionibus.

23 Nec relevat dicere, onus esse impostum emptoribus; nam implicite, virtualiter, & indirectè, & ipsi vendentes gravantur, cum vendentes, & ementes sint correlativi; & statutum contra emptorem habere locum contra venditorem, dixit Rota coram Card. Serap. in una Camerina prædii 10. Novemb. 1597. & idem immunitas concessa venditori juvat pro eodem actu, seu contractu emptorem, ut post plures notavit Pignatellus *ibid.* n. 37.

Quinimò tunc gabella exigeretur ab Ecclesiasticis mediante persona laica; nam illi, stante dicto onere, deberent à pretio rei tantum detrahere, quanti æstimaretur gabella; adeoque non tanti vendere, quanti vendidissent, si hujusmodi onus emptoribus non fuisset impostum. Propterea optimè edicta considerantur in fraudem evulgata, & in re per fraudulentam nominis mutationem ad Ecclesiasticos dirigi, ut communiter Doctores.

24 Quod in nostris terminis dixit Zerosa in *prax. part. 1. verb. Gabella* q. 4. ibi: In quibusdam locis ratione gravaminis alicujus universitatis, laici imponunt gabellas super serico, vel vino, vel aliquo hujusmodi, & statuunt, ut solvantur duo caroleni, vel quid simile pro libra, vel dolio. Et quia vident se non posse adstringere personas Ecclesiasticas vendentes, statuunt, ut eos solvant laici, qui emunt; & non vident, quod indirectè ista gabella cadit super personas Ecclesiasticas; nam hoc ipso propter onus gabella solvendum laici vilius emunt, & Ecclesiastici vendunt; acque adeo talis gabella indirectè est lata contra personas Ecclesiasticas.

Hinc Sacra Congregatio Immunitatis in Januen. 9. Aprilis 1647. resolvit, Clericos gaudere debere immunitate à gabella vini, ac etiam ementes ab eis. Et in Juvenecten. 14. Maji 1633. Ementes vinum ab Ecclesiasticis non tenentur ad gabellam impostam. Et in Ferrarien. 24. Maji 1654. Emptores fructuum

ab Ecclesiasticis non tenentur ad gabellarum extrationes. Et apertius in Panormitana 7. Jun. 1633. *Censuit sub gabella imposta à laicis contra emptores vini, quod minutim venditur, non comprehendere emptores vini, quod ab Ecclesiasticis venditur.* Et alibi sæpius apud *cir. Pignatell. ibid. n. 73.*

25 Quæ statuta, & bannimenta sunt ipso jure nulla, & contra libertatem Ecclesiasticam. Adeoque revocanda sunt aut declarandum, in eis Ecclesiasticos non comprehendendi. Potestque Episcopus censuris statuentem cogere ad declarandum ea ad Ecclesiasticos non extendi. Quatenus verò Magistratus resistat, debet ipse propria autoritate illa tollere, & declarare esse nulla, ut communiter tradunt Canonistæ, & pluries resolvit Sac. Cong. Immunit. ut in una Firmana 19. Novembr. 1630. in Aëna 8. Aprilis 1631. & in una Neapolitana 23. Jul. 1652. Pignatell. *cir. à n. 48.*

26 Sed quid dicendum de illis Magistratibus, qui censurarum terrore edicta non evulgant, sed secretò executoribus committunt, ut vigilent, & quos noverint ab Ecclesiasticis emisse, ad carceres, nulla reddita causa, educant: à quibus post plures dies dimittuntur hac verborum formula: *Currite caute: habbiate giudizio.*

Dicitur, & in isto casu concurrere præjudicium libertatis Ecclesiasticæ, ut concludentissimè ex prædictis patet; idque redditur evidens ponderando, quod enunciato facto impediuntur Ecclesiastici, ne res suas vendant, cum nonnisi accidentibus ad emendum vendere possint, & nullus in casu propter periculum capturæ accederet.

Et hinc sequitur, quod Ecclesiastici cogantur suum frumentum, vinum, oleum, &c. vendere Communitati, vel in locis à Magistratu destinatis. Ad quod cogi non possunt, ut dixit S. Congr. Immunit. in una Conversanen. 14. Januarii 1653. Utrumque enim Ecclesiasticam libertatem offendit. Nec possunt laici se tueri consuetudine; quia hæc contra potestatem Ecclesiasticam reprobatum apertissimè, etiam in Bulla Cœnæ. Adversus quam ignorantiam allegari non potest; nam quovis anno ejusdem publicatio renovatur.

27 Sed quid de illis, qui allegant consensum tacitum Sedis Apostolicæ, inductum per

per patientiam, & tolerantiam Summi Pontificis, qui quamvis sciat nonnullos Magistratus simili modo procedere, tolerat, & proinde tacite consentit, juxta regul. 43. jur. in 6. Qui tacet, consentire videtur?

Dicendum, quod per patientiam, & tolerantiam præsumi non debet consensus, & beneplacitum Sedis Apostolicæ. Plura enim non innotescunt, vel per patientiam tolerantur, quæ si deducita fuerint in iudicium, exigente iustitia, tolerari non debent, ut expresse text. in cap. Cum jam dudum, de præbendis, in fine; ubi Gloss. in ver. Per patientiam, rectè colligit, quod ex eo non inducitur approbatio, seu dispensatio. Et in his terminis respondit Rota in Valentina Gabelæ 9. Decembr. 1598. coram Orano; S. Nec magis, & S. Unde præsumptus consensus Papa, & Filiuccius tom. 1. tract. 17. cap. 10. n. 256. dixit, quod simplex tolerantia, quando scilicet princeps non potest commodè providere, non est satis ad dispensandum; quod notis terminis legitur in Bulla Cœnæ S. Declarantes, ibi: Declarantes, &c. & protestantes quancumque absolutionem solemniter per Nos faciendam, &c. ac quoad eos; qui contra Ecclesiasticam libertatem, ut præfertur, statuta fecerint, nisi prius statuta, ordinationes &c. publicè revocaverint, & ex archivis, seu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri, & cassari; ac nos de revocatione hujusmodi certiorem fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari; quin etiam per hujusmodi absolutionem, aut quoscumque alios actus contrarios, sacros, vel expressos; ac etiam per patientiam, tolerantiam nostram, vel Successorum Nostrorum, quancumque tempore continuatam, in præmissis omnibus, & singulis, ac quibuscumque iuribus Sedis Apostolicæ, ac S. R. E. undecumque, & quomodocumque quæsitis, vel quærendis, nullatenus præjudicare posse, aut debere.

28 Ecclesiasticis prohibetur. I. Exercere autem chirurgiæ, cap. Sententiam, ne Cleric. vel Monach. cap. Tria, de homicid. S. Non igitur; ubi ille Monachus, qui erat peritus in arte, & omnem adhibuit diligentiam ad curandam Mulierem, quæ postea decessit, pro ut in textu, adhuc declaratur irregularis; & redditur ratio, quia multum deliquit; alienum officium usurpando (idest

chirurgi) quod sibi minime congruebat; licet cum eo misericorditer dispensetur.

II. Exercere medicinam, ut colligitur ex cap. Non magnopere cit. sit. ne Cleric. vel Monach. ibi: Sub obtentu languentium Fratrum consulendi corporibus, cap. Super specula ibid. Et quamvis in dd. locis dispositio sit solum de Religiosis, tamen etiam prohibetur Clericis in sacris constitutis, ut expresse cap. Statutum, ne Clerici, vel Monachi in 6.

III. Esse Ministros laicorum, ipsorum rerum gestores, & in negotiis secularium procuratores, cap. Multa cit. tit. Sed pro Ecclesiasticis possunt, ut ibi Gloss. in verb. Procuratores.

29 IV. Esse Notarios, cap. Sicut ead. tit. maxime circa forumulare, & actus merè civiles. In foro autem Ecclesiastico, & circa causas, & negotia spiritualia, etiam Ecclesiasticos hoc officium exercere posse, magis receptum est, ut scripsit Engel. jur. Canon. lib. 3. tit. 50. n. 5. & videtur expressum in cap. Ut officium, de hæret. in 6. S. Ad conscribendas. Et quamvis textus sit restrictus ad causam fidei; tamen posse etiam in aliis causis spiritualibus officium Notariatus exercere conceditur, cap. Debent, de offic. ord. inter Extravag. Joan. XXI. circa finem; & facit, quod in Concilio Tridentino duo fuerunt Notarii, unus laicus, & alter Clericus, ut patet ex eorum subscriptionibus in calce dicti Concilii.

Ceterum in causis Ecclesiasticis possunt esse Notarii, & instrumenta conficere etiam laici; ut habetur ex Trident. cap. 10. sess. 22. de reform. ubi tribuitur facultas Episcopis, etiam tanquam Delegatis Sedis Apostolicæ, examinandi quoscumque Notarios, etiam Apostolica, Imperiali, aut regia autoritate creatos, eisque minis idoneis repertis, aut in officio delinquentibus prohibendi in perpetuum, aut ad tempus officii ejus in negotiis, litibus, & causis Ecclesiasticis, ac spiritualibus exercendi usum, ut text. expresse. Ergo Sancta Synodus supponit, Notarios laicos ante prohibitionem Episcopi posse hujusmodi officium exercere, etiam in spiritualibus, & Ecclesiasticis; nam privatio supponit habitum. Et quia Concilium loquitur de causis Ecclesiasticis, & spiritualibus, nequeunt

Episcopi non idoneis reperiis prohibere usum officii in causis prophanis, & coram iudice laico, ut censuit S. Congr. Conc. apud Eagn. ad c. *Sicut te d. tit. ne Cleric. n. 66.*

30 V. Clericis sub poena privationis beneficiorum: & inhabilitatis ad habenda alia prohibetur alchimia, seu ne aurum, & argentum alchimicum faciant, cap. *Spondet de crim. fal. inter Extravag. com. in qua generaliter omnibus prohibetur, & puniuntur facientes, & fieri procurantes.*

31 Queritur. An Regulares possint habere aromatarias?

Resp. Negativè, præterquàm pro usu Religiosorum. Nec possunt cuique vendere, etiam prætextu amicitiae, seu familiaritatis, pharmaca, & medicamenta, exceptis theriaca, hiacyntho, & aliis, vulgo dictis Chemicis, & non obstantibus privilegiis, Ordinibus Regularium cujusvis Instituti concessis, quibus autoritate Papæ expressè derogavit Sac. Cong. Conc. in Decreto edito anno 1637. & confirmato 7. Septembr. & 16. Decembris in Concistorio 1647. Ratio est, quia est negotiatio illicita, & Ecclesiasticis prohibita. Sac. Cong. Conc. 28. Februar. 1693. Monacell. form. part. 2. form. 4. n. 17. tit. 14.

Illis de Ord. Min. de Observ. aromatariarum usus, præterquàm pro eo Fratrum prohibetur à S. C. ab Urb. VIII. proposita consult. Frat. Min. de Observ. in Bull. rom. 4. ad const. 51. Urb. VIII.

Cæterùm, sicut Clerici seculares non possunt exercere officium aromatarii absque licentia Papæ, vel S. Congr. ut in una Panormitana S. C. 23. Aprilis 1591. Nicol. Hosc. v. *Aromatarius n. 3.* ita dicendum de Sacerdotibus Regularibus; vitare enim debent periculum irregularitatis, quam administratione incurrerent.

CAPUT XXXIV.

Officialis quoad Novitios.

SUMMARIUM.

- 1 Quisnam dicatur Novitius Regularis?
- 2 Quanto tempore Novitius debeat stare in probatione?

- 3 Annus alius naturalis, & alius civilis
- 4 Annus probationis computatur de momento in momentum, usque ad n. 14.
- 15 In anno bissextili expectandus est dies, qui de novo additur.
- 16 Annus probationis debet esse continuus.
- 17 Non est valida professio, emissæ ab existenti de licentia Superioris extra Conventum Novitiatus.
- 18 An Novitius in Conventu Infirmaria causa infirmitatis interrumpat Novitiatum?
- 19 An suscipiens habitum in Conventu non designato, si per annum in probatione perseveret, validè deinde profiteatur?
- 20 Non est valida professio facta extra Conventum non designatum pro Novitiatu.
- 21 Sed quid de professione illius, qui per alios sex mensibus Novitiatus in Conventu designato, ad alium item designatum transfertur, ut ibi probationem compleat?
- 22 Superiores possunt annum probationis prorogare, & ad quantum tempus.
- 23 Donationes, & resignationes factæ ante ingressum in Religionem tenent usque ad n. 24.
- 25 Agitur de excommunicatione lata contra dantes, & recipientes, &c. usque ad 27.
- 26 An valeat donatio à patre facta Monasterio, in quo illius filius extitit Novitius?
- 27 Novitio recedenti à Religione restituendus est valor habitus, quem propriis expensis fecit.
- 28 In Ordine Minor. de Observ. nil potest recipi pro villu Novitiorum.
- 29 Beneficium Clerici ingredientis Religionem nequit alteri conferri, nisi emissæ per eum professione.
- 30 Peccat mortaliter, denegans suffragium Novitio idoneo.
- 31 An Provincialis suffragium ferro possit super idoneitate Novitii ad professionem?
- 32 Novitii in paritate votorum super idoneitate nequeunt ad professionem admitti, nec Provincialis habet decisivum.
- 33 Confessarii Novitiorum nequeunt Novitii

illis suffragium denegare propter defectum cognitum ex confessione Sacramentali.

1 Novitius ille dicitur, qui de novo per idoneos Religiosos recipitur, & vestimentis probationis in Religione à Sede Apostolica approbata induitur, nullo voto emisso.

2 Quæritur. Quanto tempore Novitius debeat in probatione stare?

Resp. Id taxatur à Trid. *sess. 25. cap. 5. de Regular.* ibi: *In quacumque Religione, tam virorum, quam mulierum, professio non fiat ante decimum sextum annum expletum: & qui minori tempore, per annum, post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem non admittatur. Professio autem antea facta sit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus Regula, vel Religionis, vel Ordinis observantiam, aut alios quoscumque effectus.*

At petitur. An valida sit professio emissa peracto probationis anno, eadem die suscepti habitus, sed ante horas circiter quinque?

Validam esse professionem pluries scribunt, considerantes: Primò, quòd in his, quæ respiciunt favorem alicujus, dies cœpta habetur pro completa. In hac autem facti specie versamur in his, quæ favore respiciunt, tum ex parte Novitii, tum ex parte Religionis: ex parte Religionis, ut hæc probeat mores Novitii; ex parte verò Novitii, ut hic probeat Religionis austeritates, & disciplinam; & ita expectandum non est ultimum instans.

3 Secundò, quia Concilium in d. loco nil aliud exigit, quam annum probationis completum; & cum annus dividatur in *naturalem*, qui diebus, & horis conficitur, & de momento in momentum computatur, constatque diebus 365. & horis ferè sex: & *civilem*, seu *vulgarem*, ac *artificialem*, qui 365. diebus absolvitur; videtur satisfactum menti Concilii, si intelligatur de anno civili, & non naturali: maximè, quia levis ommissio non vitiat, ut plures rescripserunt.

Tertiò. Si Concilium loqueretur de anno naturali, deberent à die suscepti habitus usque ad professionem emissam currere dies 365. & ferè sex horæ: & ita Novitius, qui suscepisset habitum die 10. Jun. 1707. hora nona, deberet sequenti anno professionem

emittere die 10. ejusdem mensis, hora 17. alioquin professio antea facta nulli foret; & cum hæc sit res plena scrupulis, dicendum est Concilium locutum fuisse de anno civili, non naturali.

4 Ceterùm pro nullitate professionis videntur magis urgere infrascripta. I. Concilium ibidem ad professionis validitatem necessariò requirit, ut Novitius non minori tempore, quam per annum, in probatione steterit. De Novitio autem, qui ante aliquas horas professus est, verissimè dicitur in probatione minori tempore steterisse, quam per annum. Quoniam annus per DD. ubi incipit, ibi desinit, & qua incipit hora, finitur, ut scribit Bartol. in l. libellorum, ff. de accusat. Ergo ejusdem professio valida esse non potest. Eo magis, quòd jus commune, à quo Concilium recipit interpretationem passivam, non modò exigit, ut Novitius non minori tempore, quam per annum, in probatione stet; verùm requirit, ut annus sit elapsus, per text. in cap. Non solum de Regul. ibi: *Sub pena excommunicationis distriktius inhibemus, ne ante annum probationis elapsum quemquam ad professionem vestri Ordinis recipere presumatis.* Certum autem videtur non posse dici annum elapsum, nisi ultimum momentum supremæ dici excesserit.

5 II. Quia, quamvis levis ommissio regulariter actum non vitiet; id tamen non verificatur, quando quod omittitur, est de forma, c. Cum dilecta de rescrip. Est autem de forma, quòd annus probationis sit completus, propter adjunctam à Concilio clausulam Decreti irritantis: ergo ex ommissione horarum quantumcumque levi, irrita redditur professio.

6 III. Quamvis apud DD. ob textuum diversitatem dubia res sit, an tempus computetur de momento ad momentum? an ultima dies anni cœpta habeatur pro completa? tamen in hoc videntur convenire, quòd ubi est favor, ut tempus dureret, non habeatur pro completa; ubi verò favor est, ut tempus finiatur, pro completa reputetur. Quòd videtur juxta Gloss. in c. Cum in cunctis, de elect. in ver. Exegerit. Favor autem est, tum respectu Novitii, tum respectu Religionis, ut tempus currat de momento in momentum, & nullum instans, vel Novitio, vel Religioni præcipiatur. Favor Novitii est, ut hic integro anno probeat one-

ra, & labores Religionis, deque ejusdem obligationibus instituat. Et licet aliquem esse Religiosum summus sit favor, tamen summus etiam favor est, ut antequam talis efficiatur, cum integra anni plenitudine de Religione deliberet, juxta *dist. cap. Non solum*, ubi dicitur, *annum probationis institutum maxime esse in subsidium fragilitatis ingredientis*. Favor verò Religionis in eo est, ut probet mores Novitii; qui cum est professioni proximior, solet magis experiri, an vero zelo, vel humano affectu, an ad Deo famulandum, an aliquo mundano fine statum Religionis elegerit: & propterea tempus de momento in momentum est computandum, & nullum instans neutri absque gravi ipsorum injuria surripere potest.

7 Quinimò, si in materia presenti concurreret favor, & odium, adhuc tempus deberet computari de momento in momentum, ut etiam dixit *Glos. in d. cap. Cum in cunctis*.

8 Sed quatenus deberemus à doctrina illa de favore, & odio discedere, adhuc non sustineretur, quòd in presenti dies coepta haberi deberet pro completa. Quod evidentissimè concluditur per ea verba: *Nec, qui minori tempore, quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit*: Concilium hic connotat tempus probationis, non à die, sed ab actu susceptionis habitus. Unde communis conclusio est; ut, quotiescumque terminus statuitur ab aliquo actu, non à die actu, sed tempus currat de momento ad momentum, ac proinde quilibet vel minutissimus defectus infringit actum, ut ex *Fagnan. in 3. ad cap. Ad nostram, de Regul. n. 35. excipit Pignatell. tom. 9. consult. 87. n. 6. Annus autem debet esse completus; non Ecclesiasticè per Festa Mobilia, sed per cursum solarem*.

9 Hinc concludas, tempus computari de momento ad momentum, hoc est, ab hora diei, in qua suscipitur habitus, usque ad eandem horam ultimi diei probationis, adeò ut necesse sit, ut qui habitum suscepit die 2. Augusti anno 1707. hora 20. debeat anno 1708. eodem die, & hora, & non prius profiteri. Nam ubi Lex, vel Constitutio taxat tempus, estque à Lege ordinatum, debet esse completum ad ultimum usque momentum, ut post *Suarez, & Sanchez dicit Pignatell. tom. 10. consult. 11. n. 1. Quapropter*

notavit *Quelici Confess. manual. q. 16. art. ult. n. 15. in anno probationis, & ætate ad professionem necessaria non dari parvitatem materiæ*. Nam semper de eo, qui stetit in probatione una hora, vel media, vel quadrante minus, dicitur stetisse minus anno, *Peyrin. de Pralat. q. 3. cap. 1. §. 4. n. 5. Super quo omne removet dubium S. C. C. quæ die 21. Januar. 1617. declaravit, professionem emissam non completo anni curriculo, etiam per duas horas tantum, non valere, apud Hasbensem summ. 99. Regul. ver. Professio n. 346.*

10 Nec obstant, quæ fuerunt pro validitate professionis producta; non primum, cui satis est datum supra in tertia probatione. Quoties enim Lex aliter disponit, ut in casu Concilium, non sequitur diem coeptam haberi pro completa.

11 Nec secundum: & Concilium esse locutum de anno naturali, patet ex primo, & secundo fundamento nostræ opinionis.

12 Nec tertium. Concedimus ad validitatem professionis requiri annum expletum 365. diebus, & horis fere sex; sed negamus rotunde, quod argumentum intendit: nam illæ sex horæ intercluduntur inter unam, & alteram nonam horam præfatorum mensium sic, ut in sequenti anno completus omnino reputetur ad horæ nonæ pulsus.

Et reputari debet horologium æquali processisse gressu, dum æqualis diligentia moralis fuit adhibita, nec data opera fuit apposita manus, ut ex cursu fraus aliqua oriretur.

13 Quæ dicta sunt de probationis anno, debent, servata proportionem, applicari anno ætatis sexto decimo. Qui etiam debet esse completus de momento in momentum; nam Concilium ibid. decrevit, ut professio non fiat ante decimum sextum ætatis annum expletum. Textus est clarus. Nec diceretur expletus, cui adhuc, vel hora, vel media, aut quadrans deficeret.

14 Nec valet, quod in moralibus parum pro nihilo reputetur. Quoniam istud procedit, quando Lex aliter non disponit. Lex autem Concilii vult annum esse expletum, qui centè expletus non præsumitur, dum adhuc hora, vel media, vel quadrans pro consummata plenitudine desiderantur; de quo infra *cap. 41.*

14 Quaritur. An in anno bissexili expe-

Etandus sit lapsus diei, qui tunc de novo additur, ut annus probationis completus dici possit.

Resp. Affirmativè. Nam in eo anno duo dies pro uno computantur, ex cap. *Quasivir*, de verb. signif. Nec ex additione diei à Gregorio XIII. facta dicitur annus bissextilis majus spatium, quàm anni, ut notavit Fagn. ubi sup. n. 25. Hinc S. C. C. apud alleg. Hasbenf. sub 5. Jul. 1617. declaravit: Nullam esse professionem, si sit emissa in anno bissextili, non expectato lapso illius diei, qui tunc de novo additur. Et proinde, qui habitum suscepit die 24. Martii, non potest in sequenti anno profiteri die 23. ejusdem mensis, propter additionem unius diei factam Februario.

16 Queritur. An annus probationis debeat esse continuus?

Resp. Affirmativè, ut in terminis resolvit Sac. Cong. Conc. apud Fagn. ibid. n. 27. Quæ consulta à Procuratore Generali Ordin. Minim. An Novitius qui à Monasterio, ut aliam Religionem ingrederetur, abierat, ad duas tantum horas in alio Conventu moram traxerat, & statim deinde facti poenitens, reversus fuerat, teneretur incipere novum annum probationis? Respondit, teneri ab eo die, quo rediit. Nam hic tempora probationis non conjunguntur, & annus probationis debet esse continuus. Ubi enim jura certi temporis mentionem faciunt, intelligi debent de tempore continuo, quia regulariter omne tempus continuum esse debet. Et certè de eo, qui per aliquot dies extra Monasterium moratus est, non dicitur in probatione per annum stetitisse, contra dispositionem Conciliarum. In quo etiam est ponderandum cum Fagn. in 4. ad cap. *Insinuante*, qui Cler. vel vovent. n. 36. quod propter intermissionem diversificantur mores, & opera hominum. Et certum est gravius esse Religionis duritiam, & rigorem experiri per annum integrum, quàm per annum interpolatum. Hinc sequitur, quod eget nova receptione, & admissione per eos, ad quos spectat, ut iterum Novitius esse possit, & debet annum probationis incipere.

17 Sed quid de eo, qui post moram in Conventu designato pro Novitiatu, per aliquod temporis spatium, ut ad quatuor, vel sex menses moratus est, si postea de licentia Superioris ex rationabili causa sub illius obedientia residuum anni temporis extra Con-

ventum mansit, & expleto anno professionem emisit? An professio inde secuta sit valida?

Affirmant nonnulli ex eo, quod fictione juris censetur Monachus esse in Monasterio, quando est extra de licentia sui Superioris; & in his terminis referunt Suarez, Navar. Miranda, & Vecchius apud Peyrin. ubi sup. n. 101. fuisse declaratum à S. Congr. Conc. quibus adharet Passarinus de stat. hom. tom. 3. q. 189. in spec. 5. n. 86.

Verum ipse Peyrin. ibidem, cum quo transit Sanctior. comment. in stat. S. Francisci cap. 2. stat. 43. Respondeo 3. si causa, dixit, eorum sententiam tutam non esse, quia continuus anni probationis in Religione est de forma, juxta textum Trid. in d. cap. & in his, quæ sunt de forma, rigor juris servandus est, ut dixit Rota apud Farinac. 1. part. dec. 157. n. 2. Maximè quia plurima præscribuntur in Decretis Clem. VIII. incip. Cum ad Regularem pro educatione Novitiorum, ut sub constit. Urbani VIII. Bull. tom. 4. quæ certissimè nullatenus impleri possunt, nisi intra claustra Monasterii. Quapropter, qui existit extra, nec Religionem probat, nec à Religione probatur: consequenter non satisfacit Concilio, quod reciprocam hanc probationem requirit ad valorem professionis.

18 Nonnullis etiam videtur, ab infirmo novitiatum non interrumpi, si ad aliquos menses sit in Conventu non taxato pro novitiatu, in quo manet infirmaria; cum in eo maneat sub obedientia Prælati, & in Religione experiatur asperitates, quæ propter paupertatem solent Religiosos infirmos comitari, & fictione juris censetur præsens in Conventu designato; & ita in praxi est apud plures Religionem per allegatos. Secus dicendum, si dimitteretur etiam de licentia Prælati ad domum paternam ad infirmitatem curandam; nam tunc ab incommodis infirmitatis, quæ solent in Religione experiri, esset immunis.

Verum hæc regere non videtur; nam inspecta dispositione enunciatorum Decretorum Elementis VIII. res est certa, quod Novitii pro tempore novitiatus non possint ad alios Conventus transferri ad effectum, ut ab infirmitate curentur; sed sint curandi in Conventu pro Novitiatu deputato, & in loco ejusdem Conventus ad Novitiorum habitationem assignato. Hæc sunt verba Pontificis: Non liceat eis, durante No-

visitatus, & probationis tempore unâ cum Professis, nisi in Choro, & in Ecclesia tempore officiorum, in processionibus, aut in convivio causa refectionis commorari, nec permittantur eis profectos domo exeuntes comitari. Quando autem extra d. locum, & Conventum curarentur, de necessitate extra dictos usus cum professis deberent commorari. Et considerari posset, quod de Novitio, qui in alio Conventu curatur, non verificatur, quod in probatione per annum stet in Conventu pro novitiatu designato, ut est evidens: & ita non impletur mens Tridentini, & Clementis.

Nec obstat, quod pro eo tempore esset in alio Conventu de licentia, & sub obedientia Superioris. Nam non ex eo diceretur esse in Conventu deputato pro Novitiatu. Atque ita annus probationis non esset continuus: continuatio enim attenditur ex existentia in Conventu designato: & ubi lex expresse loquitur, fictio tacet.

In Ord. Min. de Observ. nascitur debitum curandi Novitios infirmos in Conventu Novitiatus, ex Const. Innoc. X. *Ad propagandam* dat. 15. Octobr. 1654. apud Lant. *ver. Novitius* n. 8. in qua §. 3. inter alia præscribitur, ut quolibet quarto mense à Fratribus, qui à duobus saltem mensibus actu fuerint de Familia in Conventu ipsius Novitiatus, per secreta suffragia Novitiorum habitas probetur. Qua verò ratione possunt habilitatem recognoscere, si Novitius in alio Conventu, etiam ad effectum acquirendæ salutis commoretur?

Cæterum Conversi, cum juxta dd. Decreta Clementis debeant etiam circa corporalia obsequia probari, & exerceri, possunt in Conventu deputato professis adjungi non quod in officinarum ministeriis, & horti cultura; verum etiam eos comitari valeant extra Conventum occasione quaristarum pro Fratrum necessitatibus; & præsertim in illis Religionibus, in quibus de mendicato vivitur. Dummodò extra Conventum non pernoctent, nisi fortuito casu id eveniat.

19 Quid dicendum de eo, qui à Superiore habitu Religionis induitur in Conventu non designato, non ut in eo probationem faciat; sed postea ad designatum transmittitur, ibique peracto probationis anno, professionem emittit: an validè profiteatur?

Resp. Quamvis allegata Decreta Clemen-

tis videantur obistere validitati professionis, cum verè Novitius ad habitum fuerit admittus extra Conventum designatum; tamen ex hoc capite non est professio nulla. Quoniam quamvis indutus fuerit habitu Regulari in Conventu non designato, non fuit tamen receptus, ut esset Novitius ejusdem Conventus, sed alterius designati pro quo fuit receptus, ut in eo annum probationis perageret, & verba Decreti, *Ad habitum Regularem non admittantur*—& ista—Non audeant ad habitum suscipiendum recipere, intelligenda sunt cum effectu durabili: inspecto autem effectu durabili, ille dicitur receptus, & admittus in loco designato, qui in eo per annum integrum probationis, probat asperitates Religionis, & Religio mores illius.

Cæterum annus probationis non est computandus à tempore suscepti habitus extra Conventum designatum; nam quoad hoc receptio illa reputatur, ut ex allegatis Decretis. Sed computatio esse debet à tempore receptionis, & actualis ingressus in Monasterium designatum: nam tunc, & non prius, est formaliter Novitius: ut dixit Fagn. ibidem n. 48. & post eum Pignatell. *com. 9. cons. 175. n. 13.* ex quo ad verbum plura transcripsit.

Quid autem dicendum de Novitio, qui fuit ad habitum receptus in Conventu designato, in eoque per annum integrum stetit in probatione: sed postea ad professionem emittendam mittitur ad Conventum non designatum: an validam professionem emittat?

20 Contra nonnullos, & validitatem professionis, sunt verba Decreti *Regularis*, & ss. *Clem. ibid.* obstatque eorum sensus alternativus, *A receptione quarumcumque Novitiorum, sine ad habitum, sive ad professionem, omninò abstineant*, & ibi: *Ne ad habitum suscipiendum, nisi in Conventibus designandis, recipere, aut receptos ad professionem admittere nullo modo audeant.*

In prohibitionem autem alternativa sufficit alterutrum verificari, ut sit locus pœnæ, per leg. *Si quis ita stipulatus*, ff. *de verb. oblig.* & scripsit Fagnan. loco citato, n. 52. & in 1. *ad cap. Inter ceteras, de rescriptis* n. 10. Et facit, quod Decreta cum clausula irritante loquantur copulativè: *Receptiones verò, & professiones quaslibet &c.* Quare non modò irritant receptionem ad habitum extra locum designatum, sed etiam

professionem ibi emissam: & ita satis non est, ut quis in loco designato habitum recipiatur cum experimento anni probationis, nisi etiam ibi profiteatur, & Religioni incorporaretur, celebrando per solemnem professionem contractum ultrò citròque obligatorium.

21 Quid autem dicendum de Novitio, qui sex mensibus in Conventu designato probationem peregit, & pro residuo temporis transmittitur à Superioribus ad alium Conventum pariter designatum, in quo postea professionem emittit: an validè?

Paffarinus ubi suprà refert Sacram Congregationem Concilii declarasse, quòd Novitius de licentia Superioris: & ex justa causa posset fieri partim in uno Conventu designato, & partim in alio item designato.

22 Quæritur. An Superiores possint ultra annum prorogare annum probationis?

Respondetur. Non videtur prohibitum, quin Superiores Regulares possint ex aliqua causa justa professionem ad aliquod breve tempus prorogare. Quod constat ex ejusdem Sac. Congregationis declaratione, quam refert Peyrinus cit. §. 4. n. 102. ut infra: Concilium noluit quæpiam minori tempore, quàm per annum, stare in probatione, idque expressè disposuit: ne autem hoc tempus longius extendi possit, non prohibuit: idèdque arbitrio Superioris extendi: & prorogari potest. Alioquin nimis durum esset, quòd Novitius, revolutò anno probationis, nulla interjecta mora expellendus esset à Monasterio, si statim ob legitimum aliquod impedimentum, infirmitatis scilicet, vel aliud, profiteri non posset; aut pro qualibet brevi dilatione impetranda, recurrendum esset ad Sedem Apostolicam. Videndus tamen Fagn. in 3. ad cap. Ad Apostolicam n. 10. & 13. de regular. ubi refert, quòd cum quidam Novitius professioni proximus, nedum ageret decimum sextum annum, dubitavit Superior an posset permittere, ut in Novitiatu maneret usque ad tempus professionis, vel potius eum ejicere deberet? Sacra Congr. censuit, posse, quia Conc. d. cap. 16. verè finito: loquitur de habitibus quòd emittendam professionem; sed hic non est habitus, cum etatem non habeat. Propterea Sac. Congregat. in hanc sententiam inclinavit, ut in masculis non sit præfixum tempus à Concilio ad suscipien-

dum habitum. Vide cap. 22. numer. 11.

23 Quæritur, in cap. 16. sess. 25. de regul. Trident. decrevit, ut infra: Nulla quoque renuntiatio, aut obligatio antea facta etiam cum juramento, vel in favorem cujuscumque causa pia valeat, nisi cum licentia Episcopi, sive ejus Vicarius fiat intra duos menses proximos ante professionem: ne non aliàs intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione; aliter verò facta, etiam cum hujus favoris expressa renuntiatione, etiam jurata, irrita, & nullius effectus. An d. cap. locum habet in donationibus, seu renuntiationibus factis ante ingressum in Monasterium, seu ante susceptum habitum probationis?

Resp. Concilium non habet locum in donationibus, quæ fiunt ante ingressum Monasterii, seu susceptum habitum probationis. Nam d. cap. loquitur de Novitiis, ut integer contextus significat. Nullus autem Novitius diu reverà potest, priusquam cum effectu habitum probationis susceperit; etenim habitus probationis est de substantia Novitiatu, per text. in d. cap. 15. ibi: Post susceptum habitum in probatione steterit. Quapropter Concilium voluit solum comprehendere renuntiationes factas à Novitiis, non autem ab aliis, qui nondum habitum susceperunt. Et id evidens est, sive spectemus verba, sive mentem Concilii, ut non includantur, nisi Novitii. Idèd, si quis nondum Novitius renunciat, seu donat bona sua in favorem consanguineorum, vel aliorum, servata forma juris communis, contra Concilium non operatur, cum faciat actum sibi à Lege permissum.

24 Quam sententiam probavit S. Congregatio Concilii contra Navarram sententem in oppositum, quæ consultà — An illud cap. comprehendat renuntiationes factas ante ingressum, illius tamen contemplatione? Respondit, non comprehendere renuntiationes factas ante ingressum, hoc est, ante habitus susceptionem. Et subindè, cum ab eadem fuisset quæsitum. An cum Claris Bucephalia renuntiaverit bonis, tam paternis, quàm maternis, eadem die, quâ ingressa fuit Monasterium, prædicta ejus renuntiatio sufficiat? an nova requiratur ante professionem, juxta formam à Concilio præscriptam? Die 22. Junii 1613. Sacra Congreg. censuit. Decretum d. c. 16. non vendicare si-

re jure locum in renunciationibus factis ante altum, seu momentum susceptionis habitus; ac propterea, ex eo Decreto superscriptam renunciationem non esse nullam. Fagnan. ubi supr. ad cap. Statuimus de regul. n. 47.

At petitur. An, cum valida sit donatio facta à Novitio infra duos Menses ante professionem in favorem etiam Monasterii de licentia Episcopi, vel ejus Vicarii, liceat statim Monasterio apprehendere possessionem bonorum sibi donatorum?

Resp. Negativè; nam resignatio, vel donatio facta à Novitiis juxta præscriptum Trident. non sortiuntur effectum nisi secuta professione: Textus Trid. est clarus, & pluries resolvit S. Congr. Conc. apud Fagn. ibid. n. 36.

25 At queritur. Trident. d. cap. conclusit: *Quin potius precipit S. Synodus sub anathematis poena dantibus, & recipientibus, ne hoc ullo modo fiat: & ut abeuntibus ante professionem omnia restituantur, quæ sua erant: quod ut rectè fiat, Episcopus per censuras Ecclesiasticas, si opus fuerit, compellat; petitur nunc.*

Primo. An dicta excommunicatio ipso facto incurritur?

Secundo. An incurritur, dum à Parentibus Novitii aliquid per modum elemosynæ tribuitur Conventui, causa convivii faciendi, dum Novitius habitum suscipit, vel proficitur.

Resp. Ad primum, dicitur negativè, pro ut censuit S. Congr. Concilii apud Fagnan. ubi supra n. 59, & ibi refert. Quod cum quadam Moniales decem accepissent à Virginitibus nondum professis, & Episcopus consulisset, quid sibi agendum? Sac. Congreg. censuit, eas non incurrisse in excommunicationem ipso jure. Quando enim à jure præcipitur aliquid sub poena excommunicationis, contrahiens non incidit ipso jure in ipsam, pro ut observavit Glos. ad cap. Sancta Romana de Religios. domib. inter extravagan. Joann. XXII. in verbo volumus ipso facto; tamen dando, vel recipiendo peccant mortaliter, quia in materia gravi faciunt contra Concilium; & ita possent excommunicari: & quatenus excommunicarentur, possent ab Episcopo absolvi, quia non reservatur Sedi Apostolicæ.

26 Ad secundum. Et ponderandum, quod, si casus procedat prævia petitione, &

pacto, dubium resolvitur in cap. Sanè, de simonia inter com. ubi probetur sub poena excommunicationis ipso facto incurrendæ (cujus absolutio Apostolicæ Sedi reservatur) petere, pacisci, exigere, vel recipere ante, vel post ingressum, tam à maribus, quam foeminis, volentibus ingredi Religionem: Pastus, prandia, seu cænas, pecunias, focalia, aut res alias etiam ad usum Ecclesiasticum, seu quemvis pium usum; sed omni pactione cessante, & ex mera liberalitate dare, eaque recipere, ibidem non interdicitur.

27 Quare difficultas videtur restringi seclusa pactione, petitione, & exactione. Et in his terminis locum habet comminatio censuræ, modò à Parentibus tribuatur aliquid ex bonis Novitii: secus autem, si tribuerent ex bonis propriis. Ita enim sonat literalis dispositio textus, ibi: *Aliquid de bonis ejusdem*: ubi dictio, *ejusdem*, stat relativè ad personam Novitii; & ita non videtur prohiberi hujusmodi elemosynales largitiones ex quibuscumque bonis, sed ex bonis ejusdem Novitii, ut adverteat ex Bordonio Pignatellus tom. 1. consule. 109. n. 25.

28 Atque ita videtur, quod non subsistat donatio facta à Patre Monasterio, in quo ejus filius existit Novitius, etiam si sit de bonis ipsius donantis. Nam videtur reprobari à Trid. d. cap. 16. Quoniam reputatur præjudicare libertati Novitii ad proficendum; etenim professionem emitteret, ne in sæculo pauperrimus viveret. Accedit, quod interpretatur facta de bonis ipsius Novitii, dum bona Patris ad eum, eo mortuo, pertineant.

Quatenus autem sustineatur; dicendum, quod includit conditionem, si professio sequatur: & ita cessat ratio timoris paupertatis, cum promissio evanescat ob non adimpletam conditionem, & revocata censetur, si Novitius professionem non emitat; pro ut firmant DD. in terminis Novitii recedentis ante professionem, cui quæ suæ erant, tenetur Monasterium restituere.

29 Sed petitur. An teneantur restituere habitum Religiosum, proprii Novitii expensis factum?

Respond. Non esse restituendum: sed pretium illius esse solvendum, dixerunt plures apud Barbof. dist. sess. cap. 16. n. 51. & Peyrin. dista g. 3. cap. 3. §. 4. n. 107. Et tunc est restituendus valor pro illo tempore.

re, quo eum deponit, non quo tactus est; quod refert Peyrin. esse ad mentem Sacr. Congr. & servatur dispositio Trid. *cap. 16.* quia restituitur valor; redditur ipsi æquivalenter habitus, & quod suum est, & quatenus renueretur reddere, Episcopus per censuras potest compellere, text. ibidem.

30 An autem possit habitus detineri pro alimentis illius temporis, quo in Monasterio fuit?

Resp. Certissimum puto, in Religione de corpore Observantiæ, & Capuccinorum retineri non posse; quia elemosynæ, quibus vivunt, reputantur magis, vel saltem in majori copia fieri contemplatione Novitiorum; ut praxis docet. Propterea apud eos aliquid à Novitiis recipere pro victu corruptela est, & abusus omnino abolendus: videatur ibid. Conc.

31 Quæritur. Clericus Beneficiatus ingreditur Religionem, tenetur ne Episcopus expectare, ut professionem emitat, priusquam ejus Beneficium alteri conferat?

Resp. Affirmativè. Obstat enim Decretum Trident. *dist. cap. 16.* Propterea forma ibidem à Concilio præscripta in renunciationibus servandis servari pariter debet in renunciatione Beneficii; & Sacra Congregatio declaravit apud Fagn. ubi sup. ad *cap. Statuimus n. 19.* Quæ consulta, *And. cap. 16.* loquens de renunciationibus comprehendat, etiam renunciationem Beneficii? Resp. comprehendere, Quare si, facta renunciatione, & ad seculum, non facta professione, dictus Clericus rediret, Beneficium recuperaret.

32 Quæritur. An Religiosi consentientes, & concurrentes ad expulsionem Novitii habilis per denegationem suffragii absque legitima causa, peccent mortaliter?

Resp. Affirmativè. In eo enim operantur contra Trident. *d. r. 16.* ubi præcipit Superioribus, ut Novitios repertos habiles, finito anno Novitiatus, ad professionem admittant. Tum quia injuriam faciunt Religioni, eam privando idoneo Religioso; & Novitio, qui peracto probationis anno, & habilis repertus, jus habet ad Religionem. Tum quia nullus dubitat, quin mortaliter peccet retrahens Novitium à Religione, sed expellere per suffragii denegationem, est plusquam retrahere.

33 Quæritur. An Provincialis non resi-

dens in Conventu Novitiatus possit suffragari super idoneitate Novitii ad professionem?

Respondet affirmativè P. Portellus *addit. ad dub. Regul. var. Novitia*, & post eum Peyrin. ubi suprà n. 116. quoad suam Religionem, ea ratione motus, quod ad Provinciale spectet recipere ad habitum, & professionem.

Sed quidquid sit de opinione Peyrini pro suo Ord. Certum est id prohiberi in Ord. Min. de Observantia: quoniam in terminis obstat dicta constitutio Innocen. X. *Ad Propagandam*, apud allegatum Lantus, in qua inter alia præscribitur, ut Novitii non admittantur ad professionem, nisi ter in anno, hoc est quarto quoque mense, per vota secreta à majori parte Fratrum habiles fuerint inventi. Item, ut Fratres votum habeant, qui in eo Conventu à duobus mensibus fuerint abstinere de familia, ut inde experimento probare possint mores Novitii, & judicium ferre, an habilis sit ad Religionem. Quod non potest Provincialis inspicere, si in d. Conventu saltem per duos menses non steterit.

Nec valet dicere, quod potest super eo doceri per informationem Fratrum. Nam Innocentius exigit, ut vocales actualiter extiterint à duobus mensibus in eo Conventu de familia.

34 At petitur: Recipiuntur suffragia pro ferendo judicio de habilitate Novitii ad Religionem, & vota sunt utrinque paria: quid agendum est? admittendus ne ad professionem, vel expellendus?

Resp. Ex Constitutione alleg. Innocentii videtur ejiciendus; nam ibidem firmat eos esse ad professionem admittendos, qui à majori parte Fratrum habiles fuerint inventi. In paritate autem votorum, ista majoritas non habetur. Quoniam, ut haberetur excessus, ad minus unum deberet supra medietatem numerari. Nec Provincialis potest habere decisivum, ut ex d. *Constitut. 13.* & ex Decreto Sacr. Congr. Episcop. edit. Mart. 1693. in quo Provincialibus decisivum conceditur in negotiis decidendis in Definitorio. Ut dixi *capit. 18. num. 51.*

35 Quæritur. An Confessarius Novitorum possit eis denegare suffragium propter defectum cognitum in confessione?

Resp. Negativè, etiam si suffragia dentur secretò. Nam Forum Confessionis nullum com-

commercium habet cum Foro exteriori. Id enim est contra sigillum, & confessio ex eo redderetur odiosa. Quidquid dixerit Portel. *Dubia Regular. ver. Novitius*. Limitatur, nisi etiam aliunde de crimine notitiam acceperit.

Vide, quæ dixi lib. 4. *Causs. Confess. cap. 5. num. 2.*

C A P U T XXXV.

Officialis quoad Ordines.

S U M M A R I U M.

- 1 *Regulares ab Ordinariis examinari possunt occasione suspensionis Ordinum.*
- 2 *Regularibus concedunt Dimissorias eorum Superiores: sed servandus est modus, ut in Clement. VIII. alias ipso iure pœnas in eo contentas incurrunt reservatas.*
- 3 *Ordinati contra præscriptum Decreti sunt suspensi.*
- 4 *Quibus sit datum indultum recipiendi Ordines Sacros extra tempora?*
- 5 *Indultum post Trident. non suffragatur per communicationem.*
- 6 *Impugnatur P. Trotta, usque ad num. 8.*
- 9 *Ordinatus sine dispensatione extra tempora, est ipso iure suspensus.*
- 10 *Idem dicitur de promoti ad Ordines Sacros ante legitimam aetatem, vel absque dimissoriis.*
- 11 *Ignorantia, qua non sit affectata, excusat à suspensione.*
- 12 *A quo ætas incipiat: an à conceptione, nativitate, vel Baptismi die?*
- 13 *Constitutio Pii II. comprehendit etiam Regulares.*
- 14 *Suscipiens primam Tonsuram non prius confirmatus eget dispensatione Apostolica, ut ad Superiores Ordines ascendas.*
- 15 *Pœccat graviter, qui non servatis interstitiis promovetur ad Ordines, non obest dispensatione.*
- 16 *Facultas dispensandi super interstitiis est in Episcopo, etiam quoad Regulares.*
- 17 *Regularis promotus absque Dimissoriis sui*

superioris, est suspensus, usque ad numer. 21.

- 22 *An Dimissoria concedenda sint à Superiore originis, vel domicilii?*
- 23 *Constitutio Innocentii XII. edita pro tollendis fraudibus circa Ordinandos subditos alienis, usque ad n. 29.*
- 30 *Agitur de Religioso Converso potente vigore Indulti Apostolici ascendere ad Clericatum.*
- 31 *Novitii ad Sacros Ordines promoveri non debent.*
- 32 *De facultate absolvendi Regulares à suspensione incurfa propter Ordines male susceptos; & dispensandi super irregularitate, si in illis ministraverint?*
- 33 *De quo dicatur Ordines furtivè suscipere?*
- 34 *Clerici absque titulo Patrimonii, vel Beneficio Ecclesiastico promoveri non possunt, usque ad n. 36.*

S. U N I C U S.

Irregularitas.

- 1 *Exponitur descriptio Irregularitatis.*
- 2 *Irregularitas ex defectu rationis, usque ad n. 5.*
- 6 *Ex defectu famæ.*
- 7 *Ex defectu lenitatis, usque ad numer. 10.*
- 11 *Ex defectu libertatis.*
- 12 *Ex defectu significationis, usque ad numer. 16.*
- 17 *Ex defectu natalium.*
- 18 *Ex defectu ætatis.*
- 19 *Ex defectu membrorum, usque ad numer. 20.*
- 21 *Irregularitates, quæ oriuntur ex delicto, usque ad n. 27.*

1 **C**ompetit Episcopis jus examinandi, etiam Regulares, circa scientiam necessariam in promovendis ad Ordines, ad formam Conciliaris dispositionis Trident. sess. 23. cap. 12. de reformat. ubi: Nullus imposterum ad Subdiaconatus Ordinem ante 22. ad Diaconatus ante 23. ad Presbyteratus ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoveatur; & infra: *Regulares*

lares quoque nec in minori aetate, nec sine d. digenti Episcopi examine ordinentur, privilegiis quibuscumque quoad hoc penitus exclusis.

Plures tamen ex affectu in Religiosas familias id remittunt conscientiae Superiorum attestantium in litteris dimissorialibus de idoneitate, & Religiosorum sufficientia, ut observat Miranda man. Pralat. tom. 1. q. 39. art. 4. Quorum testimonio absque offensa timore se confirmare posse tradit Gobat. Experientia Theolog. tract. 8. casu 11. sect. 1. num. 424. nisi manifeste appareat inhabilitas promovendi, apud Tamburinum lib. 7. de ordine cap. 9. n. 2.

2. Concedere dimissorias spectat ad jurisdictionem, ut post Sayr. de censur. lib. 4. n. 21. dixit Monacellus form. p. 2. form. 8. n. 1. Has Superiores Regulares suis subditis concedunt; sed est servanda forma eis praescripta, ut infra.

De mandato Sanctissimi Domini Nostri Clementis Divina providentia Papa VIII. tenore praesentium, mandatur omnibus, & singulis quorumcumque Regularium Superioribus, ut de cetero observent, & observari faciant ea, quae in Decreto S. Congr. Conc. Trid. continentur, cuius tenor est.

Congreg. Conc. consuit superiores Regulares posse suo subdito, iidem Regulari, qui praedictas qualitates requisitis, Ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere, ad Episcopum tamen Dioecesanum, nempe illius Monasterii, in cuius familia ab iis, ad quos pervenit, is Regularis postea fuerit: & si Dioecesanus absuerit, vel non esset habiturus Ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam: & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissorialium in id tempus, quo Episcopus Dioecesanus, vel absurus, vel nullas habiturus esset Ordinationes, vel Sedes Episcopalis vacaret. Verum, cum à Superioribus Regularibus, Episcopo Diocesano absente, vel Ordinationes non habente, Litterae Dimissoriae dantur, in eis utique huiusmodi causam absentia Dioecetani Episcopi, vel Ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse. Quod si Regulares Ordinandi morentur in Monasterio nullius Dioecesis, huiusmodi dimissorias concedendas esse ad Episcopum vicinorem, in quo procedere omnia, quae de Episcopo Dioecetani Official. Cur. Eccl.

sano superius praescripta sunt. Quod qui non fecerint, officii, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activa, & passiva privationis, ac alias arbitrio S. D. N. Papa reservatas, poenas incurrant. In quorum Oc. Das. Roma die 19. Martii anno 1599. apud Monacell. form. part. 1. in append.

Hinc constat, quomodo se gerere debeant Superiores Regulares, ut non incurrant poenas à Clemente statutas. Nec attendenda est opinio Passarini tom. 1. in append. annotat. ad d. Decret. scribentis poenas non esse latae sententiae. Nam Decretum procedit per verbum incurrant, quod est modi imperativi, quod importat poenam latam, non ferendam, ut docet Sayrus de censur. lib. 2. cap. 11. n. 8. Tum quia, quomodo dici possunt ferendae sententiae, & sunt Papae reservatae? Reservatio enim supponit, poenam latam in contrasacientem, iam esse incursum; cum non sit reservabile, quod adhuc expectat declarationem, Monacell. cit. part. 2. form. 4. tit. 13. n. 27. Quod autem poenae in eo infligatur sine Papae reservatae, constat ex verbis illis: Ac alias arbitrio Oc. & tenet Gavant. in manual. ver. Ordo n. 37.

3. Ordinati contra praescriptum decreti sunt suspensi ab executione susceptorum Ordinum, quamdiu Episcopo Diocesano expedire videbitur, ut respondit S. C. C. Archiep. novi Regni Granata 14. Mart. 1620. apud Monacell. ubi supra n. 29. & patet ex cap. 8. d. sessionis.

Quanto autem tempore debeat Regularis ordinandus manere in Conventu Dioecesis Episcopi ordinantis, ad hoc, ut dici possit de familia ipsius Conventus? Colligendum est ex circumstantiis, specialiter inspicendis ad effectum recognoscendi fraudem. Unde Sacra Congregat. Concilii in una Neapolitana 8. Augusti 1692. super eo consulta respondit, Providebitur in casibus particularibus proponendis, apud Petram Comment. tom. 1. ad Constit. univ. Urbani 11. sect. 2. num. 37.

Tempora à jure statuta, in quibus per disposita à Trid. loc. cit. c. 8. celebrari debent Ordinationes Sacrae, comprehendunt sex Sabbata, ex c. De eo, de temp. ord. hoc est, quatuor anni temporum; alterum Dominicam Passionis praecedens: & Sabbatum Sanctum extra quae sine speciali indulto. Sedis Apo-

stolica nullus promoveri ad Sacros Ordines potest.

4 Gregorius XIII. *Const. Pium* 97. *Bull. rom. 2.* simile indultum concessit Jesuitis cum clausula: *Præsentis autem gratia communicationem omnibus aliis, etiam qui sua privilegia cum ipsa Societate copiose participant, participare que poterunt quomodolibet in futurum, fieri omnino prohibemus.*

Tandem Urbanus VIII. *Const. Cum sicut* la 46. *Bullar. rom. 4.* Fratribus Min. de Obfervantia in partibus Indiarum Occidentalium existentibus id indulget, pro ut sequitur; Nos ejusdem *Ec.* & infra: *Nobis humiliter porrectis inclinari, omnibus, & singulis ejusdem Ordinis S. Francisci in partibus Indiarum Occidentalium hujusmodi, tantum existentibus, expressè professis, ut de Superiorum suorum licentia, à quocunque, quem maluerint, Catholico Antistite, gratiam, & communionem Apostolica Sedis habente, in propria Diocesi residente, vel in aliena de Diocesani loci consensu Pontificalia exercente, per ipsi eligendo, ad omnes etiam Sacros, & Presbyteratus Ordines, etiam tempora ad id à jure statuta, ac interstitiis à Sac. Conc. Trid. designatis, minime servatis, annique curriculo non expectato; etiam si in unoquoque ex dictis S. Ordinibus susceptis, antequam ad alium promoveantur, si minime exerceant; dummodò tamen ad id idonei reperiantur, & servatis aliis servandis, promoveri, & promossi in illis, etiam in Altaris ministerio ministrare libere, & licite possint, & valeant, Apostolica auctoritate tenore præsentium concedimus, & indulgemus, ac facultatem impartimur. Non obstantibus &c.*

Aliis pluribus id esse indultum tradunt Rodriguez, & Portellus: at ubi fuerint privilegia data ante Concilium, hodie non regunt, utpotè à Concilio d. c. 8. revocata.

5 An autem hæc privilegia suffragentur aliis Regularibus propter communicationem privilegiorum? Resolvendum negativè cum Lezana *Summ. 99. Regul. tom. 1. n. 19. Peyrin. de Privileg. tom. 1. ad Const. 2. Sixti IV. §. 11. n. 39. Miranda q. cit. art. 4. & adheret Donat. prax. tom. 3. tract. 3. q. 26. n. 3. & facit, ut notat Miranda, per ea, Ordinatio Sacrorum Ordinum statuta ab jure temporibus celebrentur, revocari à Concilio privilegia eo prius concessa. Tum quia patet ex restrictivis à Greg. & Urban. respectivè dd.*

litteris adjectis. Tum quia prætendentibus nonnullis Regularibus, vigore communicationis privilegiorum cum Jesuitis, & Minoribus, posse, & debere promoveri extra tempora, absque dispensatione Apostolica, interstitiis non servatis: Archiepiscopus Senensis requisivit oraculum S. C. C. & petiit: *An ipso licite hoc facere possit? Quæ die 11. Aprilis 1699. respondit; Dilata, & interim Archiepiscopus abstineat, donec exhibeantur sufficientia privilegia. Ad idem rescriptis ead. Sac. Congr. in Assisen. 23. Januar. 1706. apud d. Monac. ubi supra p. 2. tit. 13. n. 37.*

6 Præacta non recipit P. Tioeta in sua brev. *exposit. proposit. dam. n. sed eis tract. 1. art. 36. prop. 30. neglectis, pro privilegio scribit; at sanè inutiliter. Siquidem nulla omnino ratione id agit.*

Dixit I privilegium à Concilio non revocari, quia illud non nominat. Et inde de stylo Concilii imperitus est. Nam privilegia sibi contraria revocat, non alia forma, quam per clausulas generales, non obstantibus; non suffragantibus &c. vel aliquid statuendo, cui illa repugnent; sensus decretorum est obvius. Deinde satis est, ut Pius IV. *Const. in Principia* 94. *Bullar. rom. 2.* omnia, & singula privilegia, quibuscumque, & quacunque forma ante Concilium concessa revocet, dum Concilio adversantur. Vide sup. c. 31. n. 30.

7 Secundo dixit, nec Greg. neque Urbanum Concilio derogare: ex quo arguit privilegium ab illis datum Jesuitis, & Minoribus; ut supra, non adversari Concilio. Sed neque hoc ad rem est. Nam, cum in eo auctoritas Sedis Apostolicæ, non solum tacite, ut in omniis Oecumenicis Conciliis, sed etiam expressè, & nominatim præservata fuerit, ut ex *sess. 25. cap. 21. de reform.* non est opus Tridentino specialiter derogare, sed satis est, ut Romanus Pontifex statuatur contrarium ejus, quod Concilium disponit, ut per Fagn. in §. ad c. ex parte il. 2. de privil. n. 26. quoad sæpius censuit Sac. C. Concilii, & decidit Rota in una Pensionis S. Angeli 16. Decemb. 1594. apud eundem in 3. ad c. Nulla de concessione præben. n. 86. Atque ita cum Concilium, & Constitutio Apostolica conciliari non possunt, standum est Constitutioni, ad text. in cap. Licet de const. in 6.

8 Tercio dixit. Privilegia Regularium plur-

rica

nies fuisse à Sede Apostolica confirmata. Utique; at semper cum clausula, *Modò sine in usu, nec revocata, & Tridentino non aduersentur.* Assertum autem privilegium Tridentino adversari est manifestum: *d. cap. 8.* nam contrarium disponit. Deinde, natura confirmationis est, nihil de novo concedere, sed concessa roborare, & præservare privilegium, si adsit; aliàs inutiliter fuissent privilegia revocata. Propter quod certum etiam est, mentem Pontificum, dum privilegia communicant, esse ea non communicare, quæ aliàs sublata fuerunt, licet alicui subinde fuerint de novo specialiter concessa.

Tandem testatur de praxi. Sed hæc non est communis. Et ubi est, cum errore juris. Credit denique Cassaingo, Roderico, & Porrello. At duo posteriores à Curia distantes scripserunt. De primo ipse ferat iudicium ex indice librorum prohibitorum. Hinc potest videri Gonzalez in *1. tit. 11. cap. 3. n. 7.* referens, privilegia data ante Tridentinum, per Concilium esse sublata.

9 Ordinatus itaque extra tempora absque Apostolica dispensatione recipit characterem, *c. consultationi de temp. Ord.* sed executionem Ordinis non habet, cum ipso facto suspensionem incurrat, ut in *Const. Pii II. Cum ex Sacrorum 7. Bull. rom. 1.* Non ad tempus, ut nonnulli dixerunt, sed usque dum per absolutionem habilitetur.

10 Quæ poena ex *d. Constit.* incurritur etiam ab ordinato abque dimissoriis, & ante legitimam ætatem. Qui à suspensione non liberatur ex hoc præcisè, quòd ad ætatem legitimam accesserit, sed est necessaria absolutio, & clavium potestas. Hæc namque suspensio est perpetua, tamdiu durans, quamdiu absolutione tollitur. Constitutio enim loquitur sine temporis præfinitione, *Piasec. prax. part. 1. cap. 1. art. 4. n. 2.*

An autem suspensio sit tantum ab Ordine malè suscepto: an etiam ab aliis antea legitimè receptis? A receptis dumtaxat, non servatis requisitis ab iure, ex *Trid. sess. 14. c. 2. de ref. ubi de promoti abque dimissoriis statuitur remanere suspensionem ab executione Ordinum sic susceptorum* Quæ phrasi utitur etiam *sess. 23. d. c. 8. Pignat. rom. 10. conf. 159. n. 27.* contra Tamburinum *lib. 7. de ord. c. 12. §. 1. n. 19.*

Constitutio Pii non comprehendit promotos ad minores Ordines contra ejus disposi-

tionem; nam loquitur expressè de promotis ad Sacros Ordines, *Piasec. cit. n. 3.* at jura posteriora, etiam promotis ad Ordines Minores, non servatis servandis, suspensionem imponunt. Legendum Tridentinum *d. sess. 14. cap. 2. & Constitutio Urb. VIII. Secretis 25. Bullar. rom. 4.* ac *Const. Innocentii XII. Speculatores, edita pridie nonas Novembr. 1694.*

11 Ignorantia tamen, modò non sit affectata, excusat à suspensione; quemadmodum à quavis alia censura, ut alibi dixi: Unde suspensus non est, qui bona sine dimissorias falsas recipit à viro bonæ opinionis, & vigore illarum promovetur: nec, qui credens testimonio parentum, ante legitimam ætatem Ordines suscipit, ex traditis à Quaranta *Bull. v. Quibus specialiter examinatis, & Monac. for. p. 2. for. 3. tit. 13. n. 25. Harbof. in Trid. sess. 23.*

12 Ætas non à tempore conceptionis, sed ab hora nativitatis computatur, juxta descriptionem, quam tradit *Bald. lib. 5. conf. 19. à n. 3.* Apud quem ætas aliud non est, quàm quidam temporis mensura, à nativitate usque ad obitum recurrens. Indeque non in utero matris incipit, sed in partu initium recipit.

Nec attenditur à die Baptismi, pro ut declaravit S. Congr. Conc. apud Fagnan. in *1. ad c. Cum in cunctis n. 135. de elect.*

In materia ætatis creditur dicto parentum, & testium, ac libro Parochi, in quo notantur Baptizati, *Piasec. cit. art. 4. n. 4.* Quot autem modis probetur ætas, videri potest *Menoch. de præsumpt. §. 1. præsumpt.*

Cum *Trid. sess. 23. c. 12. de refer.* decernit: Nullus imposterum ad Subdiaconatus Ordinem ante 22. ad Diaconatus ante 23. ad Presbyteratus ante 25. ætatis suæ annum promoveatur; satis est, ut anni, in quibus ordinari quis debet, sint incepti, etiam per unum diem, ut est concursus Doctorum sententia: nam si vigesimus secundus est inceptus, verificatur, quòd Ordo, v. g. Subdiaconatus non suscipiatur ante vigesimum secundum, sed in anno vigesimo secundo, & anno vigesimo primo completo.

In anno bissextili est pro complemento anni computandus etiam dies, qui additur Februario; nam duo dies eo anno reputantur pro uno, juxta *l. 3. §. minorem ff. de minor. & c. quævis de verb. signif. & annus ex additione diei non dicit majus spatium, per*

Fagn. in 3. ad cap. Ad nostram de Regul. n. 26.

13 At dubitatur, an Constitutio Pii comprehendat Regulares.

Negat Sanctoro *Comment. cap. 2. stat. 7. conc. 5.* Contra quem affirmatur cum Miranda, Barbosa, Quaranta, & Diana. *coord. tom. 2. tract. 5. resolut. 95. n. 2.* Materia enim Ordinum, de qua loquitur Pius, communis est Clericis tam Sæcularibus, quàm Regularibus. Maxime, quia Pontifex procedit absolute: *Ut omnes & singuli, qui absque dispensatione, & in materia favore Sacrorum Ordinum, quos debita reverentia, & legitimis modis debent etiam Regulares recipere.* Unde Diana *cit.* testatur de praxi S. Pœnitentiariæ, quæ cum Regularibus absque dispensatione Apostolica aliter ordinatis dispensat.

14 Quæritur, an suscipiens primam tonsuram non prius confirmatus possit ad alios Ordines licite sine dispensatione Apostolica ascendere?

Resp. Quòd ad Ordines de necessitate præcepti prærequiratur Confirmatio, statuitur à Trid. *sess. cit. c. 4. de res. ibi: Prima tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint.* Ratio hujus necessitatis est, quia, cum per Sacram Ordinationem tradatur ordinato potestas spiritalis, decet, ut priusquam Laicus eam acquirat, per Sacramentum Confirmationis roboretur, & armetur ad pugnam contra invisibiles hostes, *c. Spiritus Sanctus de consecrat. dist. 5.* Quare S. C. Conc. aliàs declaravit: *Prima tonsura initiatum, non suscepto Chrismate, ac postea ad minores Ordines, eo suscepto, esse malè promotum; beneficium minus legitime acquisivisse, & non posse ad Sacros Ordines ascendere, nisi prævia Sedis Apostolicæ dispensatione.* In qua facti specie stylus S. Pœnitentiariæ est, cum ita promotis dispensare, Fagnan. in 1. ad cap. Cum contingat de stat. & qualis, n. 96.

15 Quæritur, an non dispensatus ab Episcopo super interstitiis recipiens Ordines, illis non servatis, incurrat suspensionem?

Tridentinum c. 11. *sess. 23.* (ad cujus terminos à Clemente VIII. Const. Romanum Bull. tom. 3: fuit reducta illa Sixti V. Sanctum 91. tom. 2.) nullam suspensionem statuit ipso facto incurrendam ab eo, qui sine dispensatione, non servatis interstitiis, promovetur. Ideo ad dubium negativè cum Diana

cit. tom. 2. tract. 5. resolut. 92. n. 4. Natali ab Alexandro tom. 1. Theol. Dogmat. lib. 2. de Sacram. Ord. art. 5. regul. 11.

Peccat tamen graviter, qui interstitia non servat, nisi id fiat de licentia Episcopi, per Cabasut. & Abelly; potestque ab Episcopo suspendi ob violatos Canones, & prohibitionem Ecclesiæ in re gravi. Lex enim Ecclesiæ est, ut aliqua temporis intercapendo ab uno Ordine suscepto ad alium recipiendum intercedat: ut eo tempore ordinandi in inferioribus Ordinibus exercentur, eorum mores probentur, & instruantur in in Clericorum munere, ut ibidem Trid.

Verùm Trid. non taxat, quantum temporis debeat intercurre ab uno Ordine minori suscepto ad alium suscipiendum, sed relinquit arbitrio Episcopi, ut innuunt verba textus, *juxta præscriptum Episcopi.* Hinc conveniens est, ut religiosissimi Antistites intervallum illud definiant, & mensurent à quatuor temporibus ad quatuor tempora, ut saltem tres menses in probatione in singulis Ordinibus facienda, Clericus perseveret, & in exercendis Ordinibus detineatur.

Pariter ab Ordine Subdiaconatus ad Diaconatum integer annus debet interponi ibid. cap. 13. *nisi aliud Episcopo videatur.* Nec à Diaconatu ad Presbyteratum debet quis ascendere, nisi per annum integrum in Diaconatu ministraverit, nisi propter utilitatem, & necessitatem Ecclesiæ Episcopus dispense. Per saltum ordinatus, suscepto nimirum Ordine superiori, antequam suscipiat inferiorem, ex Trid. d. *sess. 23. cap. 14.* suspensione ligatur.

Hinc ad rem notare non gravabor, quòd in Decreto Innoc. XII. edito 14. Decembr. 1693. super moderatione indulgentiarum extra tempora, hæc ponitur clausula: *Consuevit Episcopus ad eorum executionem non asstringere, sed illam semper ipsorum arbitrio, onerata eorumdem conscientia, relinquere.* Ex qua habetur, quòd cum Clerici Sæculares, vel Regulares obtinent indulta, ut possint extra tempora, & tribus diebus Festivis ad Sacros Ordines promoveri, & intercapendo inter unum, & alterum Ordinem relinquitur arbitrio Episcopi, hoc arbitrium debet esse ab jure regulatum. Et cum jus præscribat integrum annum interstitiorum inter unum, & alium Ordinem

sacrum: Episcopus per arbitrium illud relaxando, curet, ut inter unum, & alium Ordinem interpollatio intercedat trium saltem, aut quatuor mensium: ne nimia indulgentia gravet suam conscientiam: quam Papa gravatam esse voluit. Nisi iusta, & rationabilis causa aliter esse agendum proponat. Ita Monacell. *form. cit. form. 4. n. 38.*

16 Facultas dispensandi in interstitiis est ita Episcopis propria, ut quoque Regulares ab ipsis debeant super eis dispensationem recipere; nam eorum Superiores super eo dispensare non possunt. Concilium enim d. cap. 11. Episcopi iudicio relinquit. Et S. Cong. Conc. censuit, Superiores Regulares non posse dispensare super interstitiis Regularium ordinandum, sed id pertinere ad Episcopum ordinandum, qui tamen quoad causam dispensationis iudicium formare debet ex attestazione Superiorum Regularium. Piafec. *cit. art. 9. n. 8.* Atque ita Superiores possunt solum supplicare, & necessitatem exponere.

17 Quæritur. An Regularis promotus ad aliquem Ordinem sine Dimissoriis proprii Prælati, Provincialis, vel Generalis sit ab executione Ordinum ipso facto suspensus?

Resp. Affirmativè; tum ponderata Constitutione Pii II. de qua supra n. 13. tum consideratis Decretis Trid. *sess. 14. cap. 2. de refor.* ibi: Absque sui proprii Prælati expresso consensu, aut Litteris Dimissoriis ad aliquos Sacros, aut Minores Ordines, vel Primam tonsuram promovere, seu ordinare valeat. .... Taliter verò promotus ab executione Ordinum sic susceptorum, donec suo Prælato visum fuerit, ipso iure sit suspensus. Et d. cap. 8. requiruntur commendatitiæ sui Ordinarii, quibus probitas, & mores promovendi commendentur.

18 Proprius Prælatus & Ordinarius Regularis, quoad hunc effectum concedendi Dimissorias, & Commendatitias, est Provincialis, vel Generalis, juxta Decretum Clementis VIII. relatum supra n. 2. pro ut etiam notavit Sanctoro *cit. Gobat. cit. tract. 8. cap. 11. n. 418.*

19 Dimissoriæ autem debent continere non solum commendationem, seu testimonium de legitimis natalibus, ætate, & moribus; sed etiam de scientia, & idoneitate ordinandi, ad text. Trid. *sess. 23. cap. 3. cap. 8. cap. 12. de refor.* Propterea, qui dimittit

Official. Cur. Ecul.

tur, prius examinari debet super habilitate ad Ordines suscipiendos, ut docet Piafec. *cit. cap. 1. art. 2. n. 17.*

Quare si Provincialis, vel in Dimissoriis, aut distinctis Litteris non testaretur de probitate, & moribus promovendi, esset hic ab executione Ordinum sic susceptorum suspensus, donec suo Ordinario expedire videretur, ad text. Trid. *in d. cap. 8.*

20 Quapropter Regularis, qui accipit Indultum à Sede Apostolica, ut ad Presbyteratum, v. g. promoveri possit à quocumque Antistite, ritè, & canonicè promotus, gratiam, & communionem S. Sedis Apostolica habente (hoc est, qui non sit excommunicatus, vel suspensus, vel interdictus, ut explicat Gloss. in cap. Veniens de prescript. in verb. Gratiam Sedis) licet non egeat Dimissoriis Provincialis, quia Papa ipse dat licentiam, & dimittit; eget tamen Litteris commendatitiis, & testimonio de vita, & moribus, ut expressè Trid. *eod. cap. 8. ibi: Quod si quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujusvis generalis, aut specialis rescripti, vel privilegii prætextu, etiam statutis temporibus permittatur: nisi ejus probitas, ac mores Ordinarii sui testimonio commendentur: si secus fiat, ordinans à collatione Ordinum per annum, & Ordinatus à susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario (Episcopo) videbitur expedire, sit suspensus.*

21 Qua suspensione pariter ligatur, si etiam cum illis Litteris ad Ordinem promoveatur ab Episcopo Titulari, ex definitis à Trid. *sess. 14. cit. cap. 2.* ubi Titularium Episcoporum potestas quoad Ordinum collationem restringitur. Nisi Episcopus Dioecesanus habens Populum, & Clerum licentiam daret, ut ad Ordines promoveret, juxta Trid. *sess. 7. cap. 1. de refor.* ex Pignatello *rom. 10. consult. 158. n. 20.*

22 Sed difficultas est, an Dimissoriæ & Litteræ commendatitiæ concedi debeant à Provinciali originis, vel domicilii?

Provincialis originis ille dicitur, qui præest Provinciæ, in qua Religiosus per annum in probatione stetit, & professionem emisit; domicilii verò, qui regit Provinciam, in qua Religiosus manet de Familia.

Quando Provincia originis est etiam domicilii, Dimissoriæ, & Testimoniales Litteræ concedi debent ab illius Provinciali: cum verò ordinandus à Provincia ori-

gins ad aliam à Generali destinatur, & in ea, vel ratione studii, aut alterius negotii de familia constituitur, tunc à Provinciali domicilii debent eà Litteræ procedere: sed nonnisi requisito prius Provinciali originis, ut ab eo instruat, an aliquid habeat, & sit, propter quod promovendus impediatur, quin ad Ordines ascendere valeat. Ita enim plura evitantur, & cautela operatur, nè indigni ad Ordines assumantur. Ac in praxi in promovendis Regularibus servatur statuta ab Innoc. XII. in d. Const. *Speculatores* 44. Bullar. Firmiani, in qua, licet non fiat Regularium mentio, congruum tamen est, ut Prælati Regulares in concedendis Dimissoriis, & Litteris commendatitiis, ad ibi statuta respiciant, & servata proportionem ad dicta de Clericis sæcularibus, in eis dandis se dirigant.

23 In Constitutione autem inter alia hæc sunt: *Hæc generali nostra, & perpetuò valitura Constitutione decernimus, & declaramus, nulli Episcopo, seu cujusvis loci Ordinario, tunc Cardinalatus honore fulgeat, licere extorquere quæpiam, ac sibi ratione originis, seu domicilii, juxta modum inferius declarandum, legitime contrarii non subditum, ad Clericalem tonsuram promovere, cujusvis Beneficii Ecclesiastici ei statim, ac Tonsura hujusmodi innotuit fuerit, conferendi, seu, ad quod is à jam præsentatus, seu nominatus fuerit, etiam si Beneficium prædictum de expresse adjecta lege fundatum fuisset, ut quis immediatè post Clericalem tonsuram susceptum ad illud instruat, Clericum, qui legitime jam à proprio ad eandem Clericalem Tonsuram, seu à Minoribus Ordinibus promotus fuerit, ab alio Episcopo ratione, ac titulocum Beneficii in illius Diocesi obtenti, res Ordines promoveri, nisi ante conscriptionem Testimoniales Litteras prædictæ tam originis, quàm domicilii subditiis, arate, moribus, & viri sit instituerit, easque Episcopo ordinanti illius Curia conservandas exhibuerit.*

de verò Clericus ratione cujusvis Beneficii Diocesi obtenti subditi dicatur cui illius Episcopi, in cujus Diocesi hujusmodi situm est; eam tamen de in re inconcussè servari volumus, re nemo ejusmodi subjectionem ad es-

sellum suscipiendi Ordines acquirere censetur, nisi Beneficium prædictum ejus sit redditus, ut ad congruam vitam sustentationem, sive juxta taxam Synodalem, sive, ea deficiente, juxta morem Regionis, pro promovendis ad Sacros Ordines, destrictis oneribus, per se sufficiat, illudque ab ordinando pacifice possideatur, sublata quacumque facultate supplendi, quod deficeret fructibus ejusdem Beneficii, cum adjunctione Patrimonii, etiam pinguis, quod ipse ordinando in eadem, seu alia quavis Diocesi obtineret; ac Episcopus sic ordinans, tam de prædictis testimonialibus Litteris, quàm de redditu beneficii hujusmodi, expressam in consuetam collatorum Ordinum attestationem mentionem facere debet.

25 Ceterum subditus ratione originis is tantum sit, ac esse intelligatur, qui naturaliter ortus est in ea Diocesi, in qua ad Ordines promoveri desiderat: dummodò tamen ibi natus non fuerit ex accidenti occasione nimirum itineris, officii, legationis, mercaturæ, vel cujusvis alterius temporalis moræ, seu permanentiæ ejus Patris in illo loco; quo casu nullatenus hujusmodi fortuita natiuitas, sed vera tantum, & naturalis Patris origo erit attendenda. Quod si quis tanto temporis spatio in eo loco, in quo ex accidenti, sicut præmittitur, natus est, moram traxerit, ut peruenit ibidem Canonico aliquo impedimento irretiri, tunc etiam ab Ordinario ejus loci Litteras Testimoniales, ut supra, obtinere, illasque Episcopo ordinanti per eum in collatorum Ordinum Testimonio similiter recensendas præsentare teneatur.

At, si Pater in alieno loco, ubi ejus filius natus est, tamdiu, ac eo animo permanferit, ut inibi verè domicilium de jure contraxerit, tunc non origo Patris, sed domicilium per Patrem legitime, ut præfertur, contrahitur, pro ordinatione ejusdem filii attendi debeat.

26 Subditus autem ratione domicilii ad essellum suscipiendi Ordines, dumtaxat censetur, qui licet alibi natus fuerit, illud tamen adeò stabiliter constituerit in aliquo loco, ut, vel per decennium saltem in eo habitando, vel meliorem rerum, ac bonorum suorum partem cum instructis adibus in locum hujusmodi transferendo, ibique insuper per aliquod considerabile tempus commorando, satis superque suum perpetuò ibidem permanendi animum demonstraverit; & nihilominus ulterius utroque casu se verè, & realiter animum hujusmodi habere

habere iurejurando affirmet. Si quis tamen à propria originis loco in ea atate discesserit, qua poterit alicui canonico impedimento obnoxius effici, etiam Ordinarii sua originis testimoniales litteras, ut suprà, asserere debebit, ac de illis expressa similiter mentio in susceptorum Ordinum litteris facienda erit.

27 Ad hac nullus Episcopus, aliena Diocesi subditum familiarem suum ad aliquos Sacros Ordines, vel etiam primam tonsuram promovere, seu ordinare presumat absque ejus proprii, originis scilicet, seu domicilii, Pralati testimonialibus litteris, ut suprà, & nisi ad prescriptum Concilii Tridentini sess. 23. cap. 9. de reform. familiarem per integrum pradiatum, & completum triennium in suo actuali servitio secum retinuerit, ac suis sumptibus aluerit: beneficium insuper, quod ei ad vitam sustentandam, juxta modum superius prescriptum, sufficiat, quacumque fraude cessante, statim; hoc est, saltem intra terminum unius mensis à die facta ordinationis, re ipsa illi conferat, ac Ordinationis hujusmodi testimonio expressam iidem familiaritatis, ac litterarum pradiatarum mentionem facere teneatur.

28 Porro, ut quicumque fraudibus aditus omnino prcludatur, volumus, & Apostolica auctoritate statuimus, ut Episcopus quilibet suos ratione originis, sive domicilii subditos Clericos quoscumque ab alienis Episcopis, quavis auctoritate, etiam cum suis commendatitiis litteris promotos, nedum ad formam Concilii Tridentini supradicti sess. 14. cap. 3. de ref. quoad scientiam examinare valeat, verum etiam Ordinum eis collatorum testimoniales litteras, gratis tamen, recognoscere, ac diligenter perquirere, an quoad illos presentis constitutionis formae, & dispositio adimpleta fuerit, assignato sic promotori termino competenti, ei magis benévolo, ad docendum de ejusmodi adimplemento, ita ut quos, & termino elapso, id minime praestitisse compererit, à susceptorum Ordinum exercitio, si ita & quamdiu ei expedire videbitur, suspendere, illisque, mo in Altari, aut in aliquo Ordine ministrans, interdicere possit.

29 Ita verò praemissa omnia, & singula perperno, ac inviolabiliter observari, atque adimpleri volumus, ut siquidem in iisdem praemissis, seu eorum aliquo secus fiat, ordinans quidem à collatione Ordinum per annum, ordinatus verò à susceptorum Ordinum

executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, eo ipso suspensus sit, aliisque insuper gravioribus poenis pro modo culpa nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis arbitrio infligendis uterque subiaceat &c.

30 Quæritur, Titius conversus obtinet facultatem per litteras in forma brevis, transeundi à statu Laicali ad Clericatum, & se promovere faciendi ad omnes Sacros Ordines, de licentia tamen suorum Superiorum: petitur, quorum Superiorum licentia esse debeat? & quatenus absque illa Ordines recipiat, sit ab executione Ordinum suspensus?

Resp. Licentia debet obtineri à Generali, & Provinciali, ex declaratione Sacrae Congregat. negotiis Regularium præpositæ, quæ de mandato Urbani VIII. declaravit, clausulam de licentia Superiorum in brevibus pradiatis appositam, esse intelligendam de Generali Ordinis, & Provinciali oblatoz hujusmodi, ita ut pro eorumdem brevium executione requiratur utriusque licentia, & consensus: 2. Augusti 1630. apud Peyrinum cit. q. 3. cap. 1. S. 5. n. 149.

Qua forma non observata à quodam Religioso Minimo, eadem S. Congr. apud eundem in formul. regul. littera O. cap. 6. n. 5. eum suspendit ab Ordinum exercitio, ut infra. In causa Fr. Ludovico Picconi oblatoz Ordin. Minor. qui obtenta facultate per litteras in forma brevis transeundi à statu Laicali ad Clericalem, & se promoveri faciendi ad omnes Sacros etiam Presbyteratus Ordines, de licentia tamen suorum Superiorum, se promoveri fecit ad dictos Ordines ab Episcopo Caprularum, non solum absque licentia Patris Generalis, verum ipso contradicente, licet Episcopus pradiatus asseruerit illum promovisse vigore dicti Brevis, ac de licentia Nuncii Apostolici Venetiarum, & Provincialis Provinciae dicti Fr. Ludovici, Sacrae Congregat. Card. negotiis Regularium Præpositæ, Eminentissimo Gyptio referente, censuræ praenominatum Fratrem Ludovicum Puccinum suspendendum, pro ut presentis decreti virtute suspendit, ab executione suorum Ordinum arbitrio Sacrae Congregat. die 18. Novembr. 1633.

Attendant itaque Superiores in similibus litteris tenorem rescripti, & non permittant, quod indigni, & illitterati, relicto

humilium statu, ad Clericalem, & hinc ad Sacerdotium ascendant.

31 Novitii ad Sacros Ordines promoveri non possunt, ut expressè in *Const. Romanus Pontifex 75. S. Pii V. Bullar. tom. 1. Ordinati carent executione Ordinum sic susceptorum*; aliasque poenas incurrunt Romano Pontifici reservatas, ut in *Constitutione*: quæ intelligitur tam de non professis, quam nulliter professis. Quoniam de iis loquitur, qui licet, & liberè ad sæculum possunt redire. Atque ita, qui contra validitatem suæ professionis reclamant, ad Ordines non est promovendus, nisi constituto de validitate. Religiosi tamen Societatis Jesu post emissã tria vota simplicia promoveri possunt, quia pro tunc sunt verè Religiosi, ut in *const. Ascendente 89. Gregorii XIII. ibid.*; & ordinari possunt ad titulum Religiosæ paupertatis.

32 Quis autem absolvat Regularem contra jura extra tempora ordinatum, ante ætatem, absque dimissoriis, vel per saltum; & super irregularitate dispense, si, suspensione durante, ministraverit?

In Ordine Minorum videtur posse Generales, vel Provinciales, juxta *Const. Virtute conspicuos. Clementis IV. la 4. Bull. tom. 1. & const. Regimini 7. Sixti IV. & const. Sacri 19. Bulla aurea nuncupata, ibidem. Et concordant DD. asserentes eos habere in suos subditos auctoritatem quasi Episcopalem. Diana eis. tom. 7. tract. 1. resol. 297. Sancto-ro stat. 14. §. probatur secundò specialiter, Peyrin. de privileg. Regul. ad const. Peyrini n. 46. Idèdque id in suos subditos possunt, quod Episcopi in proprios. Sed Episcopi vigore cap. 6. sess. 24. de reform. possunt suos subditos in foro conscientie absolvere ab omnibus casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis; & in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus, ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare. Quæ facultas fuit à S. Pio V. ampliata ad Prælatos Ord. Prædicatorum *const. Romani 132. Bullar. tom. 2. de qua ceteri Regulares cum ipsis communicantes in privilegiis participant.**

Occultum autem dicitur, quod probari non potest; unde, ubi delictum potest per duos testes probari, occultum non est: nec

absolutus est tutus in conscientia, ut ex S. Congr. Conc. quæ ad dubium, *An absolutus, & dispensatus à proprio Episcopo in materia delicti perpetrati coram duobus, vel tribus testibus, quod tamen non fuit notorium, esset tutus in conscientia?* Respondit, non esse tutum, quia Concilium utitur termino, occulto, quod propriè loquendo est illud, quod probari non potest, ut apud Fagn. in 1. ad cap. requisitis de Ord. ab Episc. n. 38. & verba Concilii debent accipi secundum proprietatem. Quod repetit in 3. ad cap. vestran. 127. de cohabit. Cleric. & Mulier.

Præacta sunt, quæ probant esse hujusmodi facultatem in Superioribus Regularibus. Quos moneo, ut videant, quid in specie à Sancta Sede post Concilium Tridentinum acceperint; nam privilegia, quæ contraria sunt Decretis Tridentini, ab eadem revocantur, ut alibi dixi. Sciant, quod suspensio ordinati ab alio Episcopo absque sui Superioris commendatitiis, vel dimissoriis est reservata proprio Ordinario, Trident. dd. sess. 14. c. 2. & 23. cap. 8. cum promotis per saltum si non ministraverint cap. 14. concedit Episcopo, ut cum legitima causa possit dispensare.

Cautè itaque procedant, & conformentur stylo Romanæ Curie, in qua, teste Peyrino ad const. 1. Julii II. n. 36. praxis, & usus est, ut etiam Regulares ordinati ante tempus sine dimissoriis, & absque dispensatione extra tempora, vel per saltum, absolutionem, & respectivè dispensationem petant à Sacra Pœnitentia: stylus autem curiæ facit jus, & operatur, ut contra ipsum gesta non valeant, c. ex litteris de const. c. quam grave de crim. fals.

33 Dubitari solet, de quo verificetur, quod Ordines furtivè susceperit?

Resp. De eo, qui contra Canonum instituta (de quo in cap. quando 24. dist.) per dolum ad Ordines accesserit. Unde dicitur furtivè ordinatus I. Qui sine dimissoriis ordinatus fuit, vel eas in substantialibus vitavit: ut, si in directis Episcopo Diocesano, hujus nomine abrafo, apponatur Lucanus. Si concessæ pro Ordinibus solum minoribus extendantur ad Sacros. Si concessæ Paulo, nomine mutato, illis uteretur Franciscus. II. Cum quis per fraudem sine examine se ordinari curavit cap. extra conscientiam 64. dist. III. Cum quis cum aliis intrusus fuit, igitur

ignaro Episcopo. Gonzalez in 5. tit. 30. cap. 3. n. 2. Monacell. cit. form. 1. n. 3. His, & similibus modis dicitur, quis furtivè, & per dolum ordinatus.

34 Promoveri ad S. Ordines non debent Clerici Sæculares, quamvis aliàs idonei, nisi sibi legitimè constiterit eos pacificè possidere beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat: sed, dum necessitas, vel commoditas Ecclesiæ Episcopi iudicio aliud exegerit, potest hic ordinare etiam obtinentes patrimonium, sed prævio examine, quòd verè illi patrimonium possideant; & tale sit, quod eis ad vitam sustentandam sit satis, Trid. sess. 21. cap. 2. de ref.

35 At quid, si titulus patrimonii hac conditione constitueretur: donec, & quousque provisorius fueris de beneficio Ecclesiastico, aut aliunde habueris, unde commodè sustineri valeas, quo casu eveniente, patrimonium redeat ad me absque alia declaratione?

Dicitur, quòd, posita etiam purificatione conditionis per acquisitionem beneficii, vel aliorum bonorum ad sensum d. clausulæ, non extinguitur titulus patrimonii antea assignati; sed necesse est, ut ab Episcopo, vel ejus Vicario Generali in locum patrimonii subrogentur beneficium, vel bona per ordinatum acquisita, ut declaravit Sac. Congr. Concilii 21. Jul. 1687. & in Senogallien. 20. Jun. 1705. ad 4. Monac. cit. n. 18.

36 Sed quid etiam de Ordinato cum titulo fiduciario, hoc est, cum pacto, & conventionem occulta ordinationi præmissa de restituendo patrimonio A postquam B ordinatus fuerit?

Dicitur, quòd promissio à B facta A est invalida. Nam sine licentia Episcopi, & non adhibitis cautelis, de quibus ibid. Trid. non potest patrimonium, ad cuius titulum quis ordinatur, distrahere, vel alienare; unde pactum illud habetur pro non adjecto, quia contra jus, Monacell. cit. n. 5. quo loco plures refert Sac. Congregat. resolutiones spectantes ad promovendos, vel promotos ad titulum beneficii, vel patrimonii.

37 Ordinari, & ad Ordines promoveri non debent irregulares, aut censura aliqua Ecclesiastica ligati, c. sapiens de temp. Ord. c. cum illorum de sentent. excomm. in 6. Unde cum notitia irregularitatis aded utilis sit

Clericis, nonnulla hic summarie adnotata dictis subnecto.

S. U N I C U S.

Irregularitas.

I Taque irregularitas aliud non est, quam *impedimentum Canonicum Ordines suscipiendi, aut susceptos exercendi*. Dicitur *Canonicum*, quia est à Canonibus statutum: propterea nulla irregularitas incurritur, nisi in casibus à jure expressis, per text. in cap. 1. qui de sent. excomm. in 6. in jure verò imponitur, cum dicitur: non potest esse: vel, non sit Clericus: ad Clericatum non promoveatur: non ministrat: non celebret: sit irregularis.

Impedit irregularitas susceptionem Ordinum licitam, sed non validam; quia irregularis validè ordinatur, dum cætera necessaria non desint.

Sub hac voce Ordines comprehenditur etiam prima tonsura. Circa quam controversia est inter Theologos, & Canonistas, an sit ordo: negant illi: affirmant isti: res est sub lite. Quæstio magistraliter, & resolutivè pro Canonistis tractatur à Fagnano in 1. ad cap. cum contingat, de arat. & qualis, per totum: sed, relicto deputationis articulo, hoc est certum, quòd per primam tonsuram quis à statu Laicali transit ad statum Clericalem, & efficitur Clericus, cap. Duo sunt 12. q. 1. & venit Clericorum appellatione, Glor. in Clement. 2. in ver. Clericus de vie, & honest. Cleric. & gaudet omnibus prærogativis, & privilegiis Clericalibus, ut in Pontif. Rom. Clementis VIII. tit. de Clerico faciendo; ubi Episcopus Tonsuratos hisce verbis alloquitur: *Filii charissimi, animadvertere debetis, quòd hodie de foro Ecclesia estis, & privilegia Clericalia sortiti*. Atque ita non debent ea irregulares initiari.

Ex duplici titulo nascitur, & consideratur irregularitas. 1. ex Defectu: 2. ex Delicto. Irregularitates ex defectu sunt.

1. Ex defectu rationis.

2 Ex hujusmodi defectu sunt irregulares 1. Energumeni, c. maritum 33. dist. qui, licet sint sanati, remanent irregulares, nec promoveri possunt, nisi obtineant dispensa-

tionem à Sede Apolica, S. C. Conc. 12. Febr. 1689. Caterum si quis erat promotus, priusquam à Dæmonio obsideretur, potest Episcopus permittere, ut celebret, facto prius experimento liberationis: quod integro anno est probandum, *cap. Communiter d. dist.*

3 II. Amentes ibid. de quibus eodem modò discutitur. Si agitur de eo, qui ante furorem, & dementiam Ordines suscipit, potest Episcopus Ordinum exercitium concedere, dum sibi constiterit prius per notabile tempus ad mentem rediisse. Si verò agitur de promovendo, Episcopus nullo modo dispensat, sed recurrendum est ad Sedem Apostolicam, Fagnan. in 1. ad c. Eam de atar. & qualis. n. 47.

4 III. Epileptici, seu laborantes morbo caduco, *cap. Nuper 7. q. 3.* Cum quibus, dum morbus supervenerit Ordini, adhibenda est cautela, sicut cum prioribus. Si verò Clericus semel levi epilepsia fuerit affectus, & deinde per plures annos signa amplius d. & morbi non dederit, poterit promoveri. S. Congr. Conc. in Tudertina 19. Jul. 1704. Monacell. d. for. 3. tit. 13. p. 2. n. 36.

5 Ad defectum mentis reducuntur etiam illiterati, *cap. Illiteratos dist. 36.* & neophiti, hoc est, qui ab Idololatria, vel Mahumetismo, aut Iudaismo recentè conversi, in adulta ætate baptizati fuerunt, donec fuerint instructi, & probati, *cap. Quoniam 61. dist.*

II. Ex defectu famæ.

6 Defectus famæ, qui irregularem efficit reperitur I. In comædis, & histrionibus, aliisque, qui in scena luisse dignoscuntur, d. *cap. Maricum.* II. In iis, qui usuras accepisse in iudicio convincuntur, vel simoniam commiserunt, aut mortalia crimina publica poenitentia desseverunt, d. *cap. Maricum.*

III. In iis, qui commiserunt crimina, quæ infamiam inferunt, & de quibus expressè text. in *cap. Infames 6. q. 1.*

III. Ex defectu lenitatis.

7 Lenitatis, seu mansuetudinis defectus in iis reperitur, qui directè, vel indirectè ad alicujus mortem, vel mutilationem ex

suo officio, sive justè, sive injustè, cooperati fuerint, ut sunt I. Milites, etiam in bello decertantes.

II. Causidici, qui causas criminales agunt.

III. Iudex, qui reos damnat capite, vel mutilatione: hoc est, separatione membri habentis officium distinctum in corpore, ut est manus, pes, nasus, oculus &c. Modò effectus sententiæ sequatur, aliàs non est irregularis. Sac. Congr. Conc. in Casenaten. 1615. Monacell. cit. tit. 13. form. 3. n. 35.

IV. Testes iisdem in causis, accusatores, notarii, lictores, satellites, & carnifex, ad text. in c. Aliquanto § 1. dist. cum sua glof. Hi omnes prohibentur promoveri; Ecclesia enim à sanguinis effusione abhorret.

8 Excipitur, si accusator sit in causa propria, & expressè protestetur se nullam intendere mutilationis, aut mortis poenam. *cap. Prælati de homicid. in 6.* Protestatio enim operatur, ut dicatur agere civiliter. Qua protestatione præmissa, & non aliàs Clerici possunt esse accusatores.

9 Sequitur. I. Quod irregularis non est Sacerdos, qui, ut impediatur, ne flagitia grassentur, suadet Principi, ut legem ferat, quæ certorum criminum reos aut morte, aut mutilatione castiget. Siquidem ex hujusmodi consilio non est causa mortis, nec ipsam consulit, sed solum bonum Reipublicæ: proxima causa est malitia hominum flagitiosorum.

10 II. Nec est irregularis Confessarius, qui renuit in confessione Judicem absolvere, qui non vult flagitiosos, pro ut lex jubet, poena capitis damnare; modò tamen generatim loquatur, præcipiendo Judici, ut puniat secundum legem, neque directè poenam mortis recenseat.

IV. Ex defectu libertatis.

11 Servi, seu mancipia numquam ordinari debent, nisi prius à dominis manumissi fuerint, *cap. de serv. non ordinand.* Nec promoveri debent, qui militæ adscripti sunt; nisi prius discessionem obtinuerint, *cap. Designati, cap. Si quis § 1. dist.* Ratio est, quia illi homines non sunt juris sui; ac proinde Ecclesiæ obsequio mancipari non possunt.

Item, quia adhuc publicis ratiociniis tenentur

dentur, prohibentur Ordines suscipere, antequam huiusmodi rationciniis fecerint satis, *cap. Præterea 51. dist. 8. tot. tit. de obligat. ad ratiocin.*

V. De defectu significationis, seu Sacramenti.

12 Defectus significationis Sacramenti Matrimonii (quod significat unionem Christi cum Ecclesia, quæ est unica, perpetua, & incorrupta ejus sponsa) in Bigamis reperitur, dividentes in plures suam carnem; sive bigamia sit *realis*, & *vera*, ut est in eo, qui duas successivè uxores duxit; sive *interpretativa*, quæ reperitur in viro, qui cum vidua contraxit, aut quomodocumque ab altero corruptam duxit; aut, cum virgine quidem nupsit, quæ post nuptias cum altero adulterata est; si tamen post adulterium eam cognoverit, non verò, si reliquerit intactam; sive etiam *femilitudinaria*, ut est in eo, qui post emissum solemne votum castitatis in approbata Religione, aut susceptum Sacram aliquem Ordinem, sive validè, vel invalidè nupsit. Bigamia itaque aditum ad Ordines præcludit, *d. cap. Maritum, &c. Curandum 34. dist. 8. tot. vir. de bigamis.*

13 Observandum, bigamiam non contrahi, nisi per matrimonii consummationem. Unde vir, cujus uxor obiit post matrimonium ratum, sed non consummatum, nulla ratione est bigamus (licet illa priùs alterius uxor fuerit) ab eo enim non fuit cognita, *cap. Valentino 34. dist. 8. r. Dilectum de bigamis*, & declaravit S. C. C. in una *Burgen. 17. Jul. 1686. Monacell. vir. n. 33.* De hoc enim non verificatur, quòd carnem suam in plures divideret, & ita significat unitatem Christi cum Ecclesia, per *Glos. ad c. debitum de bigamis in ver. Sacramentum.*

14 Petitur. An sit bigamus, ac proinde irregularis, qui unam conjugem ante Baptismum, & alteram post ipsum habuit?

Resp. Affirmativè, ut expresse textus in *c. Si quis viduam il. 1. d. dist.* Neque enim matrimonium in iis, qui etiam ante Baptismum bigami fuerunt, potest representare Christi cum Ecclesia unionem. Ad hoc enim requiritur, ut vir sit tantum unius vir, & uxor tantum unius uxor, ex *D. Thom. in 4. dist. 27. quæst. 3. art. 1. q. 1. & non de-*

bet in plures suam carnem dividere.

15 Petitur. Quis cum bigamis dispense, ut ad Ordines possint ascendere?

Resp. Caballutius *prax. jur. Canon. lib. 9. c. 19.* dixit; Episcopum dispensare cum bigamo ad minores Ordines, & beneficia simplicia. Sed huiusmodi facultatem in Episcopis non reperiri, significatur ex *Trid. sess. 23. c. 17. de res. jubente*, functiones minorum Ordinum esse per Clericos coelibes exercendas; vel, si eorum non adsit copia, à conjugatis probatæ vitæ, sed qui bigami non sint. Itaque, sicut nequeunt Episcopi dispensare, ut per bigamos, etiam tempore necessitatis, functiones Ordinum Minorum exercentur; ita nec ut illi ad Ordines minores ascendant. Unde refert *Fagnan. in 1. ad 2. Super eo de bigamis in fin. Sixtum V. imposuisse C. Conc. ut significaret Episcopo, qui suo subdito verè bigamo tonsuram Clericalem, & simplex beneficium contulerat, esse suspensum à collatione Ordinum.*

16 Nec Regulares cum suis subditis bigamis dispensare possunt, ut videre est in *Const. Regimini Sixti IV. c. 6. & 7. Bull. tom. 1. Quare ad Sedem Apostolicam semper est recurrendum.*

VI. Ex defectu natalium.

17 Hic defectus in iis reperitur, qui reprobata à Canonibus conjunctione nascuntur. Quibus prohibitum est Clero adscribi, *cap. Ut filii de filiis Presbyterorum.* Hæc irregularitas tollitur per Religiosam professionem. Quare professus illegitimè natus fit capax Sacrorum Ordinum, sed non Prælaturarum, sive Regularium, sive Sæcularium, *ibid. text.*

Item natus ex soluto, & soluta, qui postmodum legitimè contraxerunt, non est irregularis: filius enim antea natus, per subsequens matrimonium legitimatur, & est habilis ad Ordines, & honores, *c. Tanta cum sua glos. qui filii sint legit. Piafec. prax. part. 1. cap. 2. art. 5. n. 12.* Quod procedit, ut idem observat, si eo tempore, quo genitus fuit, nullum impedimentum reperiebatur in genitoribus ad contrahendum matrimonium. Quoniam, si pro tunc impedimentum habuerunt, licet postea dispenseetur super impedimento ad effectum con-

contrahendi, & contrahant, filii adhuc antea nati manent illegitimi, nisi in dispensatione cum illis quoque fuerit expresse dispensatum,

VII. Ex defectu ætatis.

18 De hoc defectu patet ex d. Const. Pii II. suprâ n. 13. & Trid. d. sess. 23. cap. 12. & 14. in quibus ætas pro Ordinibus Sacris taxatur.

VIII. Ex defectu membrorum.

19 Ea tantum corporis vitia, & membrorum defectus arcent à Clericatu, quæ aut absolutè Ordinis functiones impediunt, ut est cæcitas, cap. Si Evangelica 55. dist. aut, quibus efficitur, quoddam functiones Ecclesiasticæ ritè, & securè exerceri nequeant: ita habens manus tremulas, ut proinde periculum sit, quoddam calix effundatur, celebrare non potest, argum. ex c. Consultationibus de Cleric. agrot. : & carens pollice Missam non celebrat, cap. Presbyterum d. tit. Potest tamen cætera Sacerdotalia Officia obire, ut ibi textus: quod procedit, si ab aliis ei fuerit digitus necessarius abscissus: si enim sua culpa digitum amisset, nec aliquod Ordinis exercitium ei permittitur, cap. Qui partem cit. dist. Vel operantur; ut nisi cum scandalo, & horrore possint functiones Ordinum exerceri; & ita carens sinistro oculo celebrare prohibetur, ex c. Cum una de corp. vitiat. quia caput ad Canonem convertere cum dedecore, & deformitate compellitur; & propter eandem rationem etiam lepra laborans, cap. Tua nos de Cler. agrot. In infirmitate effectus claudus, si tamen non sit aded deformis, nec egeat baculo ad iter, promoveri potest, c. Si quis in infirmitate d. dist. Quemadmodum ibidem c. Si quis à Medicis, c. Eunuchus, cap. Si quis pro agilitudine, is, qui, vel à Medicis, vel à Barbaris castratur, promovetur. Clericus autem non fit, qui vel sibi virilia amputavit, vel amputari permisit, c. Si quis abscidit d. dist. etiam si causa continentia id egerit, aut putaverit se obsequium Deo præstare, c. Significavit de corp. vitiat. Nam non ferro, sed Religione quærenda est castitas, ut ibi notavit Glos. in verb. obsequium.

item, qui voluntariè se castrari faciunt; egent dispensatione, S. Congr. 15. Januar. 1694. Monacell. n. 31.

Errant asserentes, quoddam castratus, qui vel de jure, vel ex dispensatione ad Ordines promovetur, debeat partem exactam ad colulum portare. Quod proinde corrigit Glos. ad d. cap. Eunuchus in verb. Si in persecutione.

20 Petitur. Ad quem spectat facultas dispensandi in Irregularitatibus, quæ proveniunt ex membrorum defectu?

Resp. Ad Summum Pontificem. Nam hæc est recepta consuetudo, & de praxi constat, d. tit. de corp. vitiat.

20 De irregularitatibus, quæ oriuntur ex delicto.

Ex isto capite irregulares sunt.

I. Hæretici, Schismatici, & Apostatæ à fide, c. Presbyteros 50. dist. cap. Qui in aliquo 51. dist. & cap. Statutum de hæret. in 6.

II. Ab Hæreticis baptizati, vel aliàs rebaptizati, cap. Afro. 98. dist. cap. Qui in qualibet, q. 7. Excipiuntur parvuli, ex cap. Placuit 1. q. 4. Modò ab Hæreticis baptizetur, non sua voluntate, sed parentum perfidia, & ipsi ex post facto suo tempore non consentiant.

III. Qui rebaptizanti ministrat, cap. Ex litterarum de Apostatis; & ex consuetudine Ecclesiæ, qui voluntariè rebaptizat; nisi sub conditione id agat, & cum eo, de cuius baptismo, facta inquisitione, non constat.

IV. Clerici solemniter, hoc est, cum vestibus tali Ordini deputatis ministrantes in pertinentibus ad Ordinem Sacrum, quem non habent, cap. Si quis de Cleric. non ordinat.

V. Clerici, qui ligati censuris actum aliquem Ordini alicui Sacro deputatum exercent. Dicitur actus Ordini deputatus, cuius faciendi potestas datur in collatione illius Ordinis, & non potest exerceri nisi ab habente illum Ordinem, Piafec. cit. part. 2. cap. 4. art. 12. n. 9.

22 VI. Nota, quoddam suspensus ab exercitio alicujus certi Ordinis superioris non intelligitur suspensus ab exercitio Ordinis inferioris. Ita suspensus ab Ordine Sacerdotali potest exercere officium Diaconatus sine irregularitate. Imò suspensus ab una functione unius Ordinis non censetur suspensus ab alia actione ejusdem Ordinis. Ita suspens-

penfus à celebratione Missæ, potest confessiones audire *cir. Piafec. n. 5.*

23 VII. Suspendus verò ab Ordine inferiori, suspensus est etiam quoad omnes Ordines superiores: quia si quod minus est interdicitur, ergo, & quod est majus. In quo licet non deliquerit, fecit tamen se indignum delinquendo in minori, Fagnan. *in ad c. Vel non de temp. Ord. n. 16.*

24 Observat Piafec. *cir. n. 8.* quod nullus, præterquam suspensus à Divinis, sive absolute, sive quoad certum locum, vel actum, incurrit irregularitatem contraveniendo suspensioni, licet peccet. Atque ita suspensus ab jurisdictione, vel beneficio, licet contraveniat, & possit puniri, non incurrit tamen irregularitatem.

25 Sed suspensus à Divinis irregularitatem non incurrit, nisi exercent aliquem actum Ordini alicui Sacro deputatum. Nam soli actus d. Ordinis intelliguntur nomine Divinorum quoad irregularitatem. Sicut nomine Officii veniunt functiones Ordinis, & jurisdictionis. Unde suspensus ab Officio debet abstinere tam ab actibus Ordinis, quam jurisdictionis, ibid.

26 VII. Qui furtivè Ordinem suscepit juxta dicta superius, *cap. Veniens de eo, qui furtivè Ord. suscepit.*

27 VIII. Qui homicidium voluntarium committunt, *Trid. sess. 14. cap. 7. de refor.*

28 IX. Voluntariè ad sui, vel aliorum membri mutilationem concurrens, *d. c. Qui partem.*
X. Procurans abortum foetus animati, *c. Sicut ex litterarum de homicid.*

29 Petitur. An à Clericatu excludantur, qui, etiam cum moderamine inculpatae tutelæ, (quod dicit non facere plus, quam oportet secundum rectam rationem ad propulsandam injuriam) injustum vitæ invasorem occidunt, vel mutilant?

Resp. Eum non esse irregularem habetur expresse in Clement. si furiosus de homicid. ibi: si furiosus, aut insans, seu dormiens hominem mutilat, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit; & idem de illo censetur, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit, vel mutilat invasorem.

30 Sed Trid. sess. 14. cap. 7. de refor. in hoc etiam casu dispensationem quodammodo debere dixit; nec Ordines esse suscipiendos, nisi prius de ipsa re Ordinarius cognos-

cat. Hujusmodi irregularitas est facile dispensabilis; quemadmodum illa, quæ incurritur ex occasione, vel mutilatione, ad tutelam parentum, vel filiorum, uxoris, vel mariti, ex sententia Sacr. Congr. Concilii apud Fagn. *in 5. ad cap. Petisio de homicid. n. 15.* Et ita concordantur d. Clementina, & Tridentinum; ut illa velit ad defensionem sui cum dicta moderatione non contrahi irregularitatem, quæ difficulter dispensetur; Concilium verò statuatur eam incurri, quæ facilis sit dispensationis.

31 Petitur etiam, an pugnans in bello, si aliquem occidat, vel mutilat, sit irregularis?

Responsioni præmittendum est, bellum aliud esse justum, aliud injustum: aliud defensivum, & aliud offensivum, vel aggressivum; & aliud sacrum. Justum est, quod à legitima potestate, & iusto titulo, necessitate quadam, ut ad tuendam propriam personam, patriam, & ditionem, suscipitur. Injustum verò, quod nulla iusta causa geritur. Defensivum dicitur, quo quis se patriam, & bona ab impetente tuetur, vim vi repellens. Offensivum verò, seu Aggressivum, quo alius impetitur, & sit pro recuperatione amissi, vel juris debiti. Sacrum verò est, quod sit auctoritate Pontificis contra infideles ad dilatandum nomen fidei.

Quibus visis. Ad dubium respondetur affirmativè cujusvis generis sit bellum. Nam semper verificatur, quod sanguis humanus profundatur. Propter quod quis arceatur à ministerio Altaris.

32 De pugna in bello defensivo patet, ex c. Petisio de homicidio, in quo Pontifex cuiusdam Sacerdoti (qui ad defensionem castri ab infidelibus obsessi pugnavit, & metuebat irregularitatem, dubitans aliquem ex à se percussum interiisse) rescripsit, ut à ministerio Altaris abstineret, cum sit consultius in hujusmodi dubio abstinere, quam temerè celebrare.

33 Hinc habetur, irregularitatem non vitari à mutilante, vel occidente, etiam pro defensione patriæ, vel zelo fidei. Nec obstat, quod tunc non peccet; quia irregularitas incurritur etiam sine culpa ex facto meritorio, ut notavit Fagnan. *in 5. ad cap. Petisio n. 6.* ut patet in Judice, qui secundum leges justitiam administrat; & est irregularis, licet tantum bonum intendat, si aliquem ad mortem etiam justè damnet, & mors

& mores sequatur. Unde refert Fagnan. *cit. n. 5.* fuisse à Papa commissum Nuncio Portugallie, ut dispensaret cum Ecclesiasticis, qui in casu inevitabilis necessitatis infideles, vel hæreticos, defendendo patriam occiderunt, vel mutilarunt. Et Petra *Comment. ad const. Apost. rom. 2. constit. unic. Gregorii VIII. sess. 2. n. 17.* adducit responsum Sac. Cong. Conc. quæ in Zagabrien. 17. Novembr. 1689. respondit, *Canonicum Zagabrien. à quo in defensione patriæ, & fidei occisus fuit vexillifer Turca, incurrisse irregularitatem, & opus dispensatione cum eo fuisse.*

34 Difficultas esse potest de militibus S. Joannis Hierosolymitani (vulgò Cavalieri di Malta) aliisque approbatis à S. Sede Apostolica ad pugnandum contra Infideles. Sed hos etiam incurrit irregularitatem, si pugnando contra infideles aliquem mutilent, vel occidant, dicimus quia semper habetur defectus perfectæ lenitatis. Quodd autem Sedes Apostolica d. O dinem approbaverit ad effectum pugnandi contra infideles, solum quod, quod non peccent pugnando, non verò quod actus continens in se effusionem sanguinis non includat impedimentum ad ministrandum in Altari, in quo Christus vult ministros, qui sanguinem humanum non effundant, sed Deo Sacrificium incruentum offerant. Est itaque dd. militibus licita effusio sanguinis infidelium, sed hoc non facit, quin deturpet lenitatem. Idèd in eis est necessaria, vel praventiva, vel subsequens dispensatio Apostolica, ut ubi supra *in fin. alleg. Petra* concludit.

35 Sed petitur. An assistentes, & hortantes milites ad strenuè pugnandum, irregularitatem incurrant, dum aliquid per milites occidunt, vel mutilantur.

Resp. Negative, *cap. Igitur, cap. Hortatur 22. q. ult.* etiam in bello aggressivo, modò sit justum, & consulant, ac hortentur abique specifica sanguinis intentione unius particularis personæ, quæ occidenda, vel mutilanda designetur. Talis enim adhortatio cum intentione, vel ad unum determinatè occidendum, vel mutilandum, inducit irregularitatem, quia directè, & per se intenditur sanguinis effusio; quod non operatur confusa adhortatio ad strenuè pugnandum; cum perindè sit, atque hortari ad strenuè incumbendum in adeptione

victoriæ, & hoste repellendo: vel ut defendatur patria, & fides, ut allegatis Suarez, & Lorca, scripsit Gonzal. *in 5. tit. 22. c. 24. n. 4.*

36 Si verò bellum fuerit injustum, irregularitas incurritur, modò per alios qui occidatur, vel mutiletur, quia datur opera rei per se illicitæ. Cæterum absque irregularitatis timore possunt Clerici exercitum comitari, & in bello militibus assistere ad ministranda Sacramenta, pro pace tractanda, & aliis non habentibus respectu ad pugnam: pro ut ibid. Gonzalez & Petra *n. 19.*

37 Sed quid de Clerico, qui albis militaribus ascriptus, & armatus in bello servivit, stipendia recepit, & in expeditionibus militibus se associavit: licet sit mortaliter certus se neminem mutilasse, læsisse, aut occidisse? Eget dispensatione ab irregularitate, S. Congregat. Concilii in Ispre. 13. Januarii 1703. Et ipso jure amittit beneficium, etiam si sit jurispatronatus, eadem Sac. Congr. in Firmana 13. Januar. 1618. Monac. *cit. n. 37.*

38 Petitur. An ex homicidio non volito in se, & casuali, incurritur irregularitas?

Resp. Affirmativè: cum quis prævicens, vel potens prævideri homicidium, non adhibet diligentiam, quam debet, & moraliter potest. Ita Sac. Congregat. Concilii habuit pro irregulari Clericum, qui ascendit companile, & dum manibus apprehenso malleo Campanam crebrò pulsaret in honorem festivitatis, aspiciens Campanam dimoveri, funem sursum trahebat: in quo tactu persensit funem gravi pondere onustam; sed, hoc non obstante, trahere non cessavit, & chordam alligavit trahi, ne pulsando à Campana lædi posset: at descendens postea de campanili reperit puerum annorum circiter septem moribundum subtrus chordam Campanæ, qui se funi appenderat, & sublevatus usque ad fornecem cecidit, & paulò post expiravit: & dum chordam onustam trahebat, advertere poterat, & debebat aliquem esse illi appensum, & inde posse illi aliquod nocumentum contingere: *consuevit tamen cum eo misericorditer dispensandum ad Ordines, & beneficium, Fagnan. in 5. ad cap. Ad audientiam de homicid. n. 44.*

39 Non est irregularis, qui armatus accedit ad domum consanguineæ, ut com-

pellat eum, qui cum ea commiscetur, si fornicarius & fenestra se proiciens morietur, eadem Sac. Congreg. in Pampilonen. 29. Septembr. 1600. Nec accedens ad domum mulieris conjugata causa fornicandi, si mulier à superveniente marito occidatur, eadem Sac. Congr. in Pontentina 18. Mart. 1684. Ratio est, quia ad incurrendam irregularitatem ex homicidio non voluntario, non sufficit dare operam rei illicitæ; sed necesse est, quòd actus illicitus sit aptus sua propria natura ac homicidium. Unde sequitur, quòd, qui mandatum dedit ad strengendum, si mandatarius excedat vires mandati, & occidit, quamvis ipse prohibuerit occidere, non sit irregularis ex homicidio voluntario, aded ut sit indispensabilis; sed quia solum est voluntarium in causa, & non in se, ac directè, ut eadem Sacra Congr. Conc. 7. Septembr. 1604. Monacell. cit. n. 38. & Fagn. d. loc. n. 55. 57. ille enim debebat præcavere, & cogitare occisionem potuisse ex eo facto evenire.

40 Quæritur. An sit irregularis Clericus exercens artem chirurgiæ?

Resp. Affirmativè. Hæc enim Clericis prohibetur cap. Sententiam ne Cleric. vel Monach. & cap. Tua nos de homicid.

Laicus etiam, qui eam artem exercuit, si vult promoveri, ex stylo Romanæ Curie dispensationem petit, quia censetur irregularis, ut testatur Corrad. prax. lib. 1. cap. 3. n. 1. & 2.

41 Ad incurrendum irregularitatem ex delicto requiritur actus externus, consummatus, cap. si quis iratus 15. q. 1. Quæ inducitur etiam ex delicto occulto, ut constat ex d. c. 6. sess. 24. super qua etiam Superioris dispensatio requiritur.

42 Petitur. Quis dispense in irregularitate proveniente ex delicto?

Resp. Trident. d. cap. Episcopis tribuit facultatem dispensandi in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus, ex delicto occulto provenientibus, excepta, quæ oritur ex homicidio voluntario, & aliis deductis ad forum contentiosum, etiam Sedi Apostolica reservatis, per se ipsos, aut Vicarium, ad id specialiter deputandum, & in foro conscientia.

43 Sed hic notandum est tantum. Quòd I. Ex sententia Sac. Congr. Conc. Episcopi illarum regionum, in quibus Concilium

adhuc receptum non est, non possunt uti facultate in eo Decreto concessa. Nec Regulari Regularium, atque alii Abbates jurisdictionem habentes quasi Episcopalem, & Sedi Apostolicæ immediatè subiecti, sed tantum Episcopi. Item facultate tributa Episcopis à Conc. non possunt uti Cardinales in suis titulis; quia licet habeant jurisdictionem quasi Episcopalem, ibi tamen verè, & propriè Episcopi non sunt. Ex resolutione d. S. C. approbante Pontifice, apud Fagn. in 1. ad c. Dilectus de temp. Ord. n. 25. 26. & 27.

II. Ex ejusdem Sac. Congreg. sententia Episcopi non possunt absolvere in casibus occultis post Concil. ex nova lege Sedi Apostolicæ reservatis, ibidem n. 30.

44 Nec ab irregularitate, quæ per hæresim inducitur, quia ut ibid. Fagn. n. 31. & nos diximus alibi, non possunt Episcopi ab hæresi etiam occulta absolvere, quia Bulla Cœnæ derogavit d. Decreto Concilii.

45 Possunt tamen dispensare super irregularitate proveniente ex mutilatione in casu occulto, ex ejusdem Sac. Cong. sententia ibidem n. 28. homicidium enim voluntarium, & mutilatio æquiparantur solum, quantum ad incurrendam irregularitatem; non quoad facultatem dispensandi.

46 Differt irregularitas à suspensione, quia hæc inducit inhabilitatem ad executionem Ordinum, illa verò inhabilitas etiam ad Ordines suscipiendos, vel irregularitas afficit tam Clericos, quàm Laicos, suspensio verò solis Ecclesiasticis imponitur. Aliud discrimen videas lib. 1. caus. Con. sess. cap. 33. n. 13.

CAPUT XXXVI.

Officialis quoad Parochos.

SUMMARIUM.

- 1 Quis veniat appellatione Parochi?
- 2 Necessaria, ut Ecclesia dicatur Parochialis?
- 3 Episcopi possunt instituere novas Parochias, & erigere fontem Baptismalem in Parochiali, in qua non reperitur.
- 4 Providendus de Parochia debet incipisse annum 25.

5 Agi-

- 5 Agitur de scientia in Parcho necessaria.
- 6 Parochia conferuntur pravo examine per concursum.
- 7 Parochia, quas Regulares administrant, per examen, sed non per concursum, conferuntur.
- 8 A quo tempore incipiant currere decem dies dari Episcopo, & in quibus debet examen per concursum fieri.
- 9 Parochia tenentur personaliter residere in Parochia. Non residentium pœna &c.
- 10 Cause excusantes à residentia, usque ad n. 11.
- 11 Necessaria ad ius Parochia acquirendum?
- 12 Cautela adhibenda à Parochis in assistentia matrimonii vagorum.
- 13 Successor in Parochia solvit pensiones à predecessore non solutas.
- 14 In resignatione pensionis potest committi simonia.
- 15 Regulares Curati sunt amovibiles.
- 16 Differunt functiones Parochiales ab iuribus merè Parochialibus.
- 17 Regulares possunt admittere Mulieres ad purificationem post partum.
- 18 Responsa S. R. C. super functionibus Parochialibus.
- 19 Parochi non possunt alienare bona Ecclesiæ: & ibi alia vix nulla.

1 **P**arochi appellatione venit Clericus, qui Parochiæ præst. Parochia verò dicitur, quasi *partitio Cura*. Ideò Parochus nominatur, qui habet perfectam curam animarum totius populi intrà certos limites congregati, cui Sacramenta administrare tenetur. Propterea dicitur populum regere, per *cap. Presbyteri de capel. Monach. in 6. & Glos. in cap. Licet Canon. de elect. ibid.* ac rector Ecclesiæ Parochialis, seu Plebanus (quamvis Plebanus propriè sit, qui Plebaniam habet, hoc est, Ecclesiam sub se plures Ecclesias, vel Capellas habentem, text. in *cap. Sententium iuxta Glos. ne Cleric. vel Monach. in 6.*) Diciturque habere beneficium curatum propriè; ut omne tale dicitur illud, in quo exercetur cura animarum in foro interno animæ, seu sacramentali, ligando, & solvendo in foro poenitentiali; nam cura propriè dicit Sacramentorum administrationem, & jurisdictionem in foro poenitentiali, ut notavit Engel. *Colleg. iur. can. lib. 3.*

tit. 29. §. 1. n. 9. & Fagnan. in 1. ad cap. cum in cunctis, §. inferiora de elect. n. 9. & non solam jurisdictionem pro foro externo, & contentioso, ut est excommunicare, absolvere, corrigere, &c.

Item, debet Parochus esse stabilis ad vitam, & non amovibilis, aut locatarius, quia inter ipsum, & Ecclesiam celebratur matrimonium spirituale: nam ei sua Ecclesia desponsatur; unde *c. Præcipimus 21. q. 2.* legitur; *Præcipitur, ne conductitiis Presbyteris Ecclesia committantur; & unaquaque Ecclesia, cui facultas suppetit, proprium habeat Sacerdotem.* Istaque est mens Trid. *sess. 21. cap. 6. de reform.* quo prohibet removeri Parochos ob eorum imperitiam, si alioquin honestè vivant: præcipiens, ut eis coadjutores, vel Vicarii deputentur; ac ut turpiter, & scandalosè viventes moneantur; & dum se non corrigunt, coerceantur, & castigentur: & si adhuc incorrigibiles fuerint, eos Episcopi beneficii juxta Sacrorum Canonum Constitutiones privent. Verùm curati in Ecclesiis Regularium ex *sess. 24. cap. 11. de Regul.* sunt amovibiles.

2 Ecclesiæ Regularium non curatæ non sunt Parochiales: licet in eis ex privilegio, ut in Clement. *Dudum de sepult.* audiantur per Regulares confessiones accedentium, ac ministraretur Eucharistia; quæ non possunt in eis per eos matrimonia solemnizari, nec Viaticum, & Extrema-unctio infirmis ministrari sine Parochi licentia, per disposita in Clement. *Religiosi de privil.* nec fideles in eis præcepto annuæ Communionis in Paschate satisfaciunt. Omnia enim hæc sunt de pertinentibus ad jura strictè Parochialia, & censentur reservata Parochis in signum superioritatis, & jurisdictionis ipsorum in proprias oves: qua saltem semel in anno, & mortis tempore cognoscere debent. Et hinc patet, hujusmodi Ecclesias idè Parochiales non esse, quia nec habent certos fines, nec populum distinctum, qui certis temporibus teneatur de necessitate ad ipsarum Sacerdotum recurrere pro quorundam Sacramentorum administratione. Vide Trid. *sess. 24. cap. 23. de reform.*

3 Ubi ob locorum distantiam, vel difficultates itineris non possent Parochiani sine magno incommodo accedere ad Parochiam

etiam ad percipienda Sacramenta, & Divina Officia audienda, possunt Episcopi contrahere novas Parochias, etiam invito, sed tamen citato Rectore Ecclesie principalis ad videndum, an habeat justam causam contradicendi, ut Trid. *sess. 23. c. 4. de ref.*

Possunt etiam alterum remedium adhibere, compellendo nimirum Rectorem majoris Ecclesie, ut novam Capellam fundaret in partibus remotioribus, eamque dotaret ex redditibus, qui ex Parochia haberentur, pro sustentatione unius Capellani ad nutum amovibilis, & ab Ordinario approbandi, qui populo in illis partibus Sacramenta ministraret, & Divina celebraret; pro ut fuit alias resolutum S. C. Conc. apud Fagnan. in 3. ad 6. Ad audientiam il. 1. de Eccles. edific. à n. 20. & 21.

Hinc habetur, quod in illis Dioecesibus, in quibus Plebanie habent sub se alias Parochiales, & in eis Sacramentum Baptismi non administratur, sed pro eo pueri illarum ad Plebem sunt deferendi, sed non sine gravi incommodo, difficultate, ac periculo, quod pueri decedant sine baptismo, vel propter nimiam distantiam, vel quia torrens, vel flumen inter Plebem, & aliam Ecclesiam interponitur, quæ nec pontem habent, nec vado transiri possunt, præsertim hyemali tempore, cum pluvie abundant; vel quia adversis temporis non est ita facilis accessus: possunt item Episcopi Fontem Baptismalem, etiam in aliis Parochialibus constituere: nam ibid. Trid. d. c. 4. loquitur alternativè: *In omnibus Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus.*

Nec obstat opponere, quod nullus unquam obierit sine baptismo. Nam ad validitatem erectionis Fontis satis est, ut imminet periculum, ut sic decedant. Neque hujusmodi eventus est expectandus, sed potius præcavendus ne contingat, ut notavit ibid. Fagn. n. 17.

4 Quæritur. In quo ætatis anno debeat esse, qui Parochialem Ecclesiam debet obtinere?

Respond. Debet explevisse annum vigesimum quartum, & incepisse vigesimum quintum, juxta text. in c. Cum in cunctis, cap. Licet Canon. & Trid. *sess. 24. cap. 22. de reform.* ibi: *Nemo igitur deinceps ad dignitates quascunque, quibus animarum cura subest, promoveatur, nisi qui saltem 25. sua ætate Official. Cur. Eccl.*

is annum attigerit. Nam Ecclesia ei confertur, ut Missam, & alia Divina Officia celebret, ac Populum sibi commissum regat, & Sacramenta ei ministret. Ideò intra annum Sacerdotium debet suscipere; alias elapso anno, nulla etiam monitione præmissa, ut promoveatur, ipso jure est Beneficio Parochiali privatus, ut expressè d. c. Licet Canon. §. Is etiam: onus verò incipit, & currit, ex quo habuit possessionem pacificam, vel per eum stetit, quominus eam haberet, c. Commis. de elect. in 6. Nec currit justè impedito, ibid. ut quia toto anno ægrotavit, vel absens erat Episcopus, & commendaticias habere non potuit, vel Episcopum eum ordinare noluit, ut ibi Glos. in verb. *justo impedimento.*

5 Quæritur, quæ scientia requiratur in Parocho?

Præmittendum, scientiam esse in triplici differentia, eminentem, mediocrem, & sufficientem. Eminentem habet, qui subtiles, & difficiles quæstiones discernere novit, & promptè sine librorum revolutione responderet. Mediocrem, qui cum revolutione librorum veritatem scit invenire. Sufficientem verò, qui per se sufficit ad ea explicanda, quæ sunt sui officii.

Quare in assumendo ad Parochiam ad minus scientia sufficiens est necessaria, cum Parochi officium sit. I. Saltem diebus Dominicis, & Festis solemnibus intra Missarum sollemnia explicare plebi sibi commissæ Divina eloquia, docendo necessaria ad salutem, & quæ sequenda, quæque fugienda sunt ad obtinendam vitam æternam, ut præcipit Trid. *sess. 5. c. 2. de ref.* Quod si legitime impediatur, per alios idoneos id præstare tenetur, ibid.

II. Iisdem saltem diebus pueros Fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum, & Parentes, docere Trid. *sess. 24. cap. 4. de reform.*

III. Vim, & virtutem Sacramentorum administrandorum explicare, & exponere, ac Populum in Lege Domini erudire, ibid. cap. 7.

Et ubi Parochus culpabilis erit, ac post Episcopi monitionem, trium mensium spatium suo muneri defuerit, potest ab Episcopo censuris Ecclesiasticis compelli; nec potest privilegio exemptionis se defendere, pro ut expressè d. *sess. 5.* Quinimò, ubi insufficientis erit, poterit Episcopus ex fructibus

bus ipsius Ecclesiæ assignare partem congruam alteri, qui loco ipsius eas partes impleat, donec ipse Parochus per se ipsum eas præstet.

6 Quoniam verò prædicta scientiam, & doctrinam præsupponunt: Trident. *sess. 24. c. 18. de reform.* decrevit, quòd occurrente vacatione Ecclesiæ Parochialis Episcopus deputet in ea Vicarium cum eodem assignatione portionis fructuum, qui eum administraret, donec ei de hoc bene providetur, servata tamen forma examinis per concursum *d. cap. præfixam*, coram tribus ut minimùm examinаторibus, in Synodo deputatis & ad præscriptum Constitut. *In conferendis S. Pii V. 33. in Bull. tom. 2.* Ex qua plura habentur.

I. Quòd Episcopi debent intra sex menses à die vacationis, si Ecclesia non vacaverit, in mensibus Sedis Apostolicæ, eisdem, peracto examine per concursum, juxta formam Trid. *cir. cap. 18.* providere: alias provisio spectat ad Sedem Apostolicam.

II. Ut Ordinarii non possint prorogare tempus decem dierum propositum pro peragendo concursu ultra alios decem dies.

III. Quòd nulla est provisio, & collatio Ecclesiæ Parochialis, non servata forma examinis per concursum, statuta *d. c. 18.*

IV. Quòd magis idoneo reposito debet Parochia conferri.

V. Quòd habiliores relictì possunt à mala provisione Episcopi appellare ad Metropolitanum: aut si eligens fuerit Metropolitanus, vel exemptus, ad viciniorem Ordinarium, ut S. Sedis Delegatum, vel ad ipsam S. Sedem, & prælectum coram appellationis Iudice, ejusque examinаторibus provocare.

VI. Quòd constituto de prioris eligentis irrationabili iudicio, revocetur: & Parochialis magis idoneo per Iudicem appellationis (modò collatio spectet ad Episcopum, à quo fuit appellatum) conferatur.

VII. Quòd appellatio interposita interim non suspendit electionem factam ab Ordinario, nec provisus, appellatione pendente, debet ab ipsa Ecclesia amoveri.

Super quibus duo ponderanda occurrunt. Primum, quòd quamvis prælectio de digno posthabito digniori non sit ipso jure nulla, potest tamen retractari, & infringi in iudicio appellationis, constituto de irrationa-

bili eligentis iudicio: quod ex jure veteris & Conc. Trid. fieri non poterat, ut notavit Fagnan. in 1. ad *cap. Eam de ar. & qual. n. 28.*

Secundò. Quòd dignior censetur, qui Ecclesiæ magis utilis judicatur. Trident. *ibid. cap. 1.*

Tertiò. Quòd novum examen inter provocantem, & prælectum, debet esse non tantum quoad scientiam, sed etiam quoad mores, prudentiam, & alias qualitates, quarum meminit Conc. *d. cap. 18. ver. per alio.* Aliàs cerè: si fieret examen tantummodò quoad scientiam, constare non posset, uter eorum esset magis idoneus: quia rejectus posset esse doctior, sed imprudens, aut criminofus: & consequenter per hujusmodi examen non posset retractari iudicium Episcopi. Ideò in novo examine qualitates omnes concurrentium sunt ad invicem conferendæ, & ex collatione formandum est iudicium, an electio Episcopi debeat retractari, aut confirmari.

7 In Parochialibus tamen Regularibus conferri solitis, non requiritur examen per concursum, sed sufficit solum examen, prout apud Piasc. *prax. par. 2. cap. 5. art. 3. n. 10.* aliàs declaravit S. C. Concil. his verbis: *Hoc decretum non habet locum in beneficiis Regularibus, quia Regularibus conferri consueverunt: & statutum sess. 25. cap. 11. de Regul.*

8 Item dubitatur, an decem illi dies, de quibus Conc. & Pius, currere incipiant à die habitæ notitiæ vacationis Ecclesiæ adductæ, ut Episcopus post talem notitiam teneatur edicta proponere infra decem dies pro concursu peragendo?

Responsio est negativa; quare illi dies non currunt à die notitiæ, sed est liberum Episcopo quandocumque decem dies præfigere volentibus concurrere; modò serventur duo. Primum, ut intra semestre, vel quadrimestre à die vacationis præfigantur. Nam alleg. Const. S. Pii concedit Episcopo, si Parochialis vacaverit in suo mense, sex menses, si verò vacaverit in mense Sedis Apostolicæ, quatuor, ad providendum Ecclesiæ, peracto examine per concursum.

Secundum, ut in edictis, vel Clericorum vocatione præfigat terminum decem dierum ad sua nomina deferenda, vel describenda: & postea hunc terminum non

proroget ultra alios decem dies.

Quinimò, si concursus habeatur, priusquam præfixus terminus expiret, validus est, pro ut censuit S. Congr. Conc. in una Monitis Realis, in qua, cum Episcopus publicasset concursum, & statuisset terminum decem dierum concurrentibus, intra quem terminum habitus fuit concursus; quæsitumque esset, an propterea sit nullus concursus intra dictum terminum habitus: Die 2. Augusti 1607. S. Congr. censuit, *examen factum intra terminum dierum decem dierum non esse nullum, si nemo post examen comparuit, qui se laicum propterea prætendat apud Fagn. in 2. ad c. Cum sit, de stat. & qualis. n. 48.*

9 Quæritur: An Parochi teneantur personaliter residere in sua Parochia?

Respond. Affirmativè. Nam omnes, quibus animarum cura commissa est, tenentur oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum operum exemplo pascere, ut dixit Trid. sess. 23. cap. 1. de reform. Quæ personale præsentiam concludunt in propria Parochia, in qua reputatur electa industria, & fides personæ ad regendum; propterea alteri non potest cura delegari, per regulam in c. fin. S. Is enim de offic. deleg.

Ubi verò non resident, non faciunt fructus suos, ad ratam temporis absentia, nec eos tuta conscientia retinere possunt, sed tenentur absque ulla alia declaratione applicare fabricæ Ecclesiæ, vel erogare pauperibus Parochiæ, *ibid. ver. eadem.*

Super quorum fructuum restitutione non potest Parochus se componere cum fabrica Ecclesiæ, nec cum pauperibus. Neque valet Ordinarius illum admittit ad compositionem, vel transactionem; sed integri pro tempore absentia sunt restituendi.

Sed, ut advertunt Garzias, Pashevius, Barbosa & Bonac. apud Ventrigl. prax. for. Eccles. annot. 20. §. n. 9. posset Parochia in restituendo fructus retinere illam partem, quæ correspondet recitationi Divini Officii. Nam Parochus recipit fructus Beneficio pro residentia, & oneribus residentia annexis, ac pro Divini Officii recitatione. Ergo æquum est, ut in restitutione habeatur ratio residentia, & divini Officii.

Quod Parochus absens ratione Divini Officii (si illud recitet) partem fructuum

suam faciat, videtur supponi *ibid.* à Trident. concedente, ut contra absentes Parochos possunt procedere ad privationem Beneficii si prius adversus eos procefferint per censuras, vel subtractionem fructuum. Quod certè intelligitur de fructibus, quos suos faciunt: suos autem non faciunt illos, qui sibi debentur ratione residentia; sed debitos ratione officii, de qua re dixi etiam *lib. 2. Caus. confess. cap. 14. n. 12.*

Adversus non residentes non procedit ad privationem Beneficii, vel sequestrationem, aut subtractionem fructuum, nisi prius citentur: & si contingat citari per edictum, debent præcedere tres citationes successivè factæ; nec sufficit una peremptoria aliàs sententia privationis est nulla. Et post ultimum edictum debent per tres menses expectari per c. Ex tua de Cler. non resid. & Decretum S. Congr. Conc. apud cit. Ventrigel. n. 16.

A sententia autem privationis Parochiæ ob non residentiam non datur appellatio quoad effectum suspensivum, cap. Relatum c. conquærente cit. cit. Nec à Trid. videtur sublata appellatio devolutiva, quia, quando tollit appellationem, intelligitur tantum de suspensiva, ex Sacri Congr. apud Quaranta ver. Archiepiscopi auctoritas, ver. Quinto quaro.

Nec sufficit Parochum ubilibet residere inter limites Parochiæ, sed necesse est, ut habitet in ædibus Ecclesiæ Parochialis, pro ut fuit aliàs à Sac. Congr. resolutum; quæ petente præposito Piscien. declarari: *An possit compellere Parochos ad habitandum aedes conjunctas Ecclesiæ Parochiali? censuit, posse compellere.* Et iterum, orta dubitatione: *An Rector Ecclesiæ Parochialis habens domos Parochiales satisfaciatur residentia, habitando in domibus propriis ipsius Rectoris intra tamen Parochia limites constitutis, ita ut aliàs non faciat fructus suos, sed teneatur ad restitutionem perceptorum? Respondit, teneri habitare in ædibus Parochialis Ecclesiæ, non tamen amisisse fructus, si intra Parochia fines residet, nisi ab Episcopo fuerit iussus in ædibus Parochialibus residere. Quo casu, si id non præstet, multari potest ab Episcopo, 6. Aprilis 1606. apud Fagnan. in 3. ad c. Extirpanda S. Qui verò de præb. n. 13. & 16.*

Hæc autem præcisè obligatio residentia est aded stricta, ut non possit, nisi causa c-

gna, & approbata ab Episcopo, suppleri per substitutionem, neque interrumpi per frequentem absentiam quantumvis modici temporis, aut modice distantie, sive itineris intercapedinem, ut declaravit S. Congr. Conc. in una Fulginaten. 10. Maji 1681. in qua, propositis ad instantiam Episcopi sequentibus dubiis Nempè.

I. An Rectores Parochialium distantium per duo, tria, aut quatuor miliaria circiter à Civitate, possint sine Episcopi licentia in suis Ecclesiis Parochialibus, relicto ibidem substituto ab eis deputato, & in Civitate tam diurno, quam nocturno tempore jugiter commorari, exceptis solis diebus festis, in quibus ad distas Ecclesias se conferunt recurrentes illico ad Civitatem?

II. An Parochi, qui nocturno, ceteroquin tempore resident apud suas Ecclesias, possint, celebrata summo mane in suis Ecclesiis Missa, se conferre ad Civitatem, & in ea diurno tempore totius, vel minoris partis anni commorari, licet apud distas Ecclesias adsint eorum substituti?

III. An disti Parochi, qui ceteroquin diurno tempore resident apud suas Ecclesias, possint nocturno tempore tota, vel majori parte anni commorari in Civitate, licet in distas Ecclesias adsint eorum substituti?

Sacr. Congreg. ad omnia respondit negativè, lib. 37. Decret. pag. 301. apud Monacell. form. par. 2. form. 2. tit. 18. n. 2.

20. Causæ autem excusantes à continuitate residendi sunt, ex d. c. r. sess. 23. Christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, & evidens Ecclesia, vel Reipublica utilitas.

Potest itaque Parochus abesse ab Ecclesia ad effectum defendendi jura ipsius Ecclesie si non potest per alium, & oporteat ad partes remotas transire, juxta c. Ex parte, ibi: de Cler. non residen.

Item, infirmitas est justa causa abscedendi ad tempus ab Ecclesia: ut, si oporteat coelum mutare, ire ad balnea, &c. c. Cum percussio de Cleric. agros. Si morbus sit incurabilis, permittitur resignatio, cap. Nisi cum pridem, §. alia verò causa de renunciat. Vel datur ab Episcopo coadjutor; ut in cap. De Rectoribus, cap. Ex parte sua ibidem. Nec Sedes Apostolica censuit absolute dispensare, ut quis non resideat, sed ad tempus ex legitima causa, cap. fin.

li rescript. Trid. cap. 2. sess. 6. de reformat.

Item causa justa reputatur, si Parochus idoneus sit ad promovendam pacem inter Principes, vel bonum fidei procurandum, juxta Trid. sess. 23. cap. 1. & sess. 25. cap. 19. de reform.

Item, gravis inimicitia, ex qua imminet vitæ periculum, dummodo reconciliationem procuret, alioquin si culpa ipsius non sequeretur reconciliatio, intra annum posset puniri, ut notavit Piasec. cit. par. 2. c. 3. art. 3. n. 42.

Sed nequeunt Episcopi uti opera alicujus Parochi pro suo Secretario, vel Vicario cum prajudicio residentie, Piasec. cit. n. 39.

Advertendum, quod causæ, etiam legitime, & notorie, excusantes à residentia, non sufficiunt, nisi adsit licentia Prælati, ad quem spectat causam cognoscere, & approbare; & pro tempore absentie substitui debet Capellanus, aut Vicarius idoneus, ab Ordinario approbandus, qui Curam in absentia Parochi regat, Trid. cit. cap. 1.

21. Sed petitur, an opus sit etiam licentia pro absentia ad duos menses?

Resp. Navarr. in Manual. cap. 25. n. 121. existimat, Parochum ad bimestrem tantum absentiam non egere aliqua Prælati approbatione, & licentia, eique sufficere conscientiam justæ causæ; proinde apud Ventrigl. cit. annot. 20. §. 1. n. 26. scripsit bimestre tempus esse parvam materiam, & Parochum absentem per bimestrem sine licentia non teneri ad restitutionem fructuum: in quo cum ipso concordant Bonac. Naldus, Azor. & Beja.

Ceterum ex Trid. cit. c. 1. licentia est necessaria, tam pro absentia ad bimestre, quam ad trimestre; solum differentia est, quod pro absentia ad bimestre causa esse debet justa, & ultra bimestre, etiam gravis: verba Concil. clara §. Eadem omnino. Tenet apud cit. Ventrigl. n. 25. Garzias, Barbosa, & Thesaurus. Ideò, si ad bimestre Parochus abest, & licentiam in scriptis non obtinuerit, tenetur ad ratam temporis absentie fructus restituere.

Ad summum à poenis Trident. excusator Parochus, si absuerit à residentia sine licentia per breve tempus, ut per duos, vel tres dies, vel saltem minus una hebdomada. Sed duo sunt ponderanda: Primum, quod ab-

sen-

sentia etiam interpolata, intra annum duos menses integrare non debent, pro ut Trid. d. cap. 5. Quoniam autem. Secundum, quod semper fiat absque prajudicio animarum, & curæ.

12 Doctores apud Fagnan. in 3. ad cap. Significavit de Parochis n. 8. & seq. quibus consentimus, tradunt, ad jus Parochiale acquirendum, esse attendendam præsentem habitationem; nisi quis accesserit causa recreationis, aut ob aliam causam temporalem, statim reversurus ad propriam Parochiam, juxta text. in cap. 1s, qui de sepult. in 6. ibi: 1s, qui ad Villam ruralem se transferre recreationis causa, vel ut ruralia exercent, si non electa sepultura decedat, non in Ecclesia dicta Villa, sed in sua Parochiali sepeliri debet. Facit text. in cap. Significavit de Parochis, & concordat Gloss. in Clem. Religiosi de privil. in verb. Parochialis, ibi: Quoad Scholares, mercenarios, & his similes, intelligo Presbyterum, in cujus Parochia inhabitant.

Unde Abbas dixit, quod ille dicitur proprius Sacerdos, in cujus Parochia quis habitat de præsentis, & non potest commodè adire ad proprium Sacerdotem. Propterea qui pestis, aut belli causa fugit de Parochia in Parochiam, & eò se transfert animo manendi in secunda pro tempore necessitatis, contrahit in ea jus Parochiæ ad effectum recipiendi Ecclesiastica Sacramenta, ut post Frideric. de Senis tenuit Fagn. ibidem n. 29. & 34. referens n. 36. quod Sac. Congr. Conc. generaliter consulta: An proprius Parochus quis dicatur, in cujus Parochia contrahentes habitant tempore, quo matrimonium contrahitur? Respon. ita dicit.

13 Est à Parochis in interessendo matrimonii vagorum adhibenda cautela Trident. sess. 24. c. 7. de ref. matrim. ubi eis id prohibetur: nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad Ordinationem delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.

14 Quæritur. An Successor in Parochia, & Beneficio, teneatur solvere pensiones tempore Prædecessoris decursas, & non solutas?

Affirmativè, dummodò constet de diligentis factis à pensionario pro exactione pensionis contra Prædecessorem, aut ejus hæredes; ut sæpè fuit resolutum à Rota apud Fagnan. in 3. ad cap. Ad hoc de solut. n. 18. Ratio est, quia pensio est onus, & debitum reale coherens Beneficio, & obligans

Beneficii possessorem, cap. Si quis Laicus 16. q. 1. Pensiones enim institutæ sunt in gratiam pensionarii, & non extinguuntur, nisi ad hujus mortem, per Gonzalez in 3. tom. 5. ad cap. Nisi essent de præben. dignitat. n. 5. Ideò novus Beneficii possessor conveniendus est, ut debita solvat, etiam pro pensionibus præteritis. Verùm successor potest procedere contra antiquum possessorem, seu illius hæredem, ut probatur c. Præsenti de offic. ord. in 6.

Adverte, quod licet novus possessor Beneficii, suppositis diligentis à Pensionario factis adversus defunctum, teneatur ad pensiones decursas tempore prædecessoris; hoc cum limitatione intelligitur, nimirum, si pro eo remaneat congrua, quæ in primis & ante omnia deducenda est, juxta Tridentin. c. 13. sess. 24. de reform.

15 Quæritur. Titius Parochus obtinuit indultum à Sede Apostolica resignandi Parochiam, & in resignatione reservandi pensionem pro se, vel alio: quam vult reservare in favorem Nepoti Clerico, sed hac lege, ut ipse fructus percipiat, quoad vivit, & Nepos, nisi post mortem ipsiusmet Titii: petitur, an Titius committat Simoniam?

Quod Parochus committat Simoniam, non videtur dubium. Nam per illam fructuum exactionem reputatur æquivalenter vendere pensionem, quæ cum sit res Ecclesiastica, & spiritali annexa, invendibilis est. In pensione enim Clericali considerantur, jus ad redditus temporales, & obligatio recitandi Offitium Beata Maria Virginis: quod onus imponitur Pensionariis ex Constitutione Sancti Pii V. 135. Bullar. tom. 2. Non enim Pensionario datur absolutè jus percipiendi illos fructus, sed propter illud Offitium, & recitationem; atque ita, qui vult vendere tale jus, conatur, quantum est ex parte sua, vendere ministerium spirituale, ad quod illud sequitur; quod invendibile est. Unde licet pensio Clericalis verè non sit Beneficium Ecclesiasticum, negari non potest, quin in multis cum isto conveniat, ut per Gonzalez in tit. 5. cap. 21. n. 6. & il 2. de rescript.

Contrarium tenent plures apud Monacell. form. part. 2. form. 7. num. 4. ubi ipse firmat, translationem pensionis factam cum pacto illam exigendi, quoad transfereus vixerit, esse nullam. Cateri ve-

ro, qui negarunt translationem esse simoniacam, fortè locuti sunt, nullo accedente pacto, si resignatarius patiatur, quodd resignans fructus pensionis accipiat. Sed cavendum, ne committatur simonia confidentiæ, reprobata à Pio IV. & Pio V. *Const. Intolerabilis* 85. Bull. rom. 2. Et videndum, an eo possit procedi ad præsumptiones à S. Pio V. statutas ad probandum pro foro externo confidentiam. In interno enim Poenitentia credendum est Poenitenti, qui est accusator, testis, & reus contra se ipsum: nec præsumptione agendum est, sed judicandum secundum confessionem Sacramentalem ipsius, prout post alios optimè scripsit Natal. Alex. tom. 2. *Theol. moral. lib. 2. cap. 7. art. 1. regul. 18.*

16 Regulares, qui in Parochialibus Monasteriis unitis curam animarum exercent, à Superiore præsentantur Ordinario, à quo examinari possunt, ad text. Trident. *sess. 25. cap. 11. de regul. & in Const. S. Pii V. 47.* Qui titulum non habent, sed curæ exercitium dumtaxat, amovibiles, ad nutum Superiorum, ut S. Pius ibid. Verùm à cura abesse non possunt, nec ad libitum Superiorum alii subrogantur, nisi petita, & obtenta licentia Ordinarii. Sac. Congregat. Concilii in Florentina 18. Julii 1678. *Monacell. form. part. 1. form. 20. tit. 6. n. 8.* Nam Curati Regulares in his, quæ pertinent ad curam animarum, subjacent Ordinariis locorum, ad text. Trid. *d. cap. ut alibi diximus*: propterea tenentur accedere ad Synodum, ut de iis, quæ fuerint in Synodo decreta, informantur, ac ea noscant, quæ sunt sui muneris, & possint Episcopo visitaturo rationem propriæ administrationis reddere.

17 Distinguenda sunt jura merè Parochialia, & functiones Parochiales, ut advertit idem Monacell. *form. part. 2. form. 1. tit. 13. n. 54.* Hæ ita nominantur, quia ad Parochum pertinent propter connexionem, & dependentiam, quam habent à juribus merè Parochialibus, ut sunt celebratio Officii super cadaveribus: receptio mulierum ad purificationem post partum: Cinerum, Palmarum, & Candelarum sollemnis benedictio: celebratio Missæ feria V. in Cœna Domini: delatio, & expositio publica Eucharistia, & similia apud Barbosa. *collect. dec. Apost. cap. 391.*

Jura verò merè Parochialia, quæ viridem observantiam habent, sunt. I. Delatio Stolz

in Processionibus, & Funeralibus, Sac. Congr. Conc. in Ebrunden. in resp. ad 2. die 25. Jun. 1695. II. Benedictio domorum in Sabbato Sancto. III. Receptio decimarum *cap. Cum coningat, de decim.* IV. Administratio Sacramenti Eucharistiæ tempore Paschali, ut Fideles satisfaciant præcepto, V. Administratio Infirmis Viatici, & Extremæ Unctionis. VI. Detentio clavis Tabernaculi, & eorum, quæ pertinent ad Sacramenta, Sac. Congregat. Conc. in Signina 18. Novembris 1590. 13. Januarii 1691. in Neapolitana 14. Novembris 1693. VII. Benedictio sponzorum, & cadaverum defunctorum, antequàm è domo leventur, Sac. Congregat. Concil. in Bonon. 14. Februar. 1694. VIII. Publicatio Matrimonii, Excommunicationis, & Indulgentiarum, Sac. Congreg. Episcop. in Firmana 3. Jun. 1615. *in resp. ad 8.* IX. Benedictio Fontis Baptismalis. Hæ ita reservantur Parochis, ut à nullo alio, nisi de ejus, vel Ordinarii licentia, exerceri, & expleri valeant.

18 Ex allegatis verò functionibus Parochialibus non omnes competunt Parochis privativè quoad alios, sed nonnullæ cumulatim admittunt. Ita in Ecclesiis Regularium, etiam non Curatis, solemniter benedicuntur Cineres, Palmæ, Candelæ, ac Ova: Feria v. in Cœna Domini Missæ celebratur Officium super Cadaverum corporibus à Regularibus fit, per dicta *cap. 19.* & pluribus in locis juxta consuetudinem in eis receptam Regulares in suis Ecclesiis admittunt mulieres ad purificationem post partum: Non enim ea sunt de juribus merè Parochialibus.

Hoc ultimum propter duo impugnatur à Pignatello *tom. 5. consule. 76.* Primò, quia in Purificatione fit oblatio Candelæ: Parochus autem habet intentionem fundatam super omnibus oblationibus, quæ fiunt in Parochia, c. *Pastoralis de iis, quæ fiunt à Prælat.* Secundò, quia Sac. Congr. Conc. in Antuerpien. 19. Novemb. 1662. contrarium censuit.

Verùm neutrum obstat: non primum, quia text. in alleg. cap. non procedit in oblationibus, quæ fiunt in Ecclesiis Regularium: quæ non Parocho, sed Religiosis Monasterio servientibus acquiruntur; ut scripsit Fagnan. in 3. ad d. c. *Pastoralis cod. tit. num. 35.* Siquidem, licet Monasteria sint in

fra
prio
latio
cho
apha
N
tum
ab
do
in l
Reg
Puri
locis
tur
ejusd
Ad
cisa
zum
re. P
lis 17
decisi
19
tion
Paro
Capo
univ
quib
1.
erell
dentia
Eccle
11.
pellu
vatis
depen
à Pa
111.
clesis
nes al
jus P
IV.
zum i
clesis
Eccle
Paroc
V.
delara
jurib
VI
zum
Ovorn
Paroc

fra limites Parochiæ, tamen propter exemptionem non sunt de Parochia: & idè oblationes inibi factæ non quærentur Parocho, Abbas in cap. *Dilectus de Offic. ordin. apud cit.*

Nec secundum, quia concordando Decretum factum in Antuerpien. cum eo edito ab eadem Sacr. Congr. 2. Jul. 1620. videntur ad cap. 7. n. 24. dicendum, illud procedere in locis, ubi non adest consuetudo, quod Regulares mulieres in propriis Ecclesiis ad Purificationem admittant; alterum verò in locis, in quibus hæc reperitur. Consideretur etiam, quod hoc est juxta resolutionem ejusdem S. Cong. Conc. in Aquen. 9. Jun. 1708. Ad 10. dubium. *An Patres Carmelita loci In-cisa possint in propria Ecclesia mulieres post partum benedicere, & ad purificationem admittere.* Respondit, *Affirmative.* Et sub 27. Aprilis 1709. reclamante Parocho, rescriptit: *In decisivis in omnibus, & ampliùs.*

19 Ad tollendas lites, quæ occasione functionum Parochialium, ut plurimum inter Parochos, ac Confraternitates, ipsarumque Capellanos oriebantur, S. R. Congr. pro universo Orbe dubia infrascripta resolvit, quibus quærebatur.

I. *An Confraternitates Laicorum legitime erecta in Ecclesiis Parochialibus habeant dependentiam à Parocho in explendis functionibus Ecclesiasticis non Parochialibus?*

II. *An dicta Confraternitates erecta in Capellis, vel Oratoriis, tum publicis, tum privatis, adnexis Parochialibus Ecclesiis, ab eis dependentibus, habeant dictam dependentiam à Parocho quoad dictas functiones?*

III. *An Confraternitates erecta in aliis Ecclesiis publicis habeant quoad easdem functiones aliquam dependentiam à Parocho intra cuius Parochia limites sita sunt Ecclesia?*

IV. *An Confraternitates erecta in Oratoriis tum publicis, tum privatis, sejunctis ab Ecclesiis Parochialibus, quoad dictas functiones Ecclesiasticas habeant dictam dependentiam à Parocho?*

V. *An benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, sint de juribus merè Parochialibus?*

VI. *An benedictiones mulierum post partum, & Fontis Baptismalis, Ignis, Seminis, Ovorum, & similibus, sint de juribus merè Parochialibus?*

VII. *An functiones omnes Hebdomada Sanctæ sint de juribus merè Parochialibus?*

VIII. *An celebratio Missæ solemnæ feria V. in Cæna Domini sit de dictis juribus Parochialibus?*

IX. *An prima pulsatio Campanarum in Sabbato Sancto sit de dictis juribus Parochialibus?*

X. *An celebratio Missarum solemnium per annum, sive pro vivis, sive pro defunctis, sit de dictis juribus Parochialibus?*

XI. *An expositio Quadrageinta Horarum, & benedictio, quæ fit super populo, sit de dictis juribus merè Parochialibus?*

XII. *An expositio, quæ fit cum Reliquiis, vel Sacris Imaginibus, & benedictio, quæ cum eis fit super populo, sit de dictis juribus Parochialibus?*

XIII. *An functiones in præcedentibus omissis dubiis, videlicet à dubio quinto ad duodecimum expressæ, peragi possint in Oratoriis privatis, contradicente Parocho?*

XIV. *An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statis horis recitari possint hora Canonica, cum cantu, vel sine absque alia licentia Parochi?*

XV. *An in dictis Oratoriis privatis sit licita celebratio Missæ privata, assentiente Ordinario Loci, & contradicente Parocho.*

XVI. *An Capellani Confraternitatum possint populo denunciare Festivitates, & Vigiliis occurrentes in hebdomada absque licentia Parochi?*

XVII. *An Parochus, invicis Confratribus, docere possit Doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis, vel privatis, à Parochiali divisis, & separatis?*

XVIII. *An in sapè dictis Ecclesiis publicis Confraternitatum possint haberi publicæ Concionæ, etiam per totum cursum Quadragesimæ, vel Adventus, cum licentia Ordinarii, & absque licentia Parochi?*

XIX. *An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa, sive lecta, sive cantata, ante Missam Parochialem, sive lectam, sive cantatam?*

XX. *An ad Parochum spectet facere Officium funebre super Cadaveribus sepeliendis in sapè dictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?*

XXI. *An intra ambitum eandem Ecclesiarum fieri possint Processiones juxta cu-*

iusque Confraternitatis Institutum, absque intervenitu, vel licentia Parochi?

XXII. An eadem Processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum, absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est?

XXIII. An in dictis Processionibus Capellani Confraternitatum possint deferre stolam?

XXIV. An Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quae non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum sit aspersorium à Parocho, in cuius territorio sint sita dicta Ecclesia.

XXV. An earundem Ecclesiarum, & Confraternitatum Rectores, & Capellanos possit Parochus, cessante alio speciali, ac legitimo titulo, & ex solo iure Parochialitatis, compellere invitos ad assistendum functionibus Ecclesiae Parochialis?

XXVI. An in sapè dictis Ecclesiis Confraternitatum, neque Parochialibus, neque Regularibus, retineri possit Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, & sine speciali Indulq Sedis Apostolica?

XXVII. Praesupposita facultate retinendi, an possit infra annum publice exponi sine licentia Ordinarii?

XXVIII. An possit Parochus se ingerere in administrationem oblationum, vel elemosynarum in sapè dictis Ecclesiis recollectarum, vel capsula pro illis recipiendis exposita clavem retinere?

XXIX. An in Ecclesia Parochiali Confratres, vel eorum Capellani immiscere se valeant, invito Parocho, in ejusdem Ecclesiae functionibus, siue Parochialibus, siue non Parochialibus?

XXX. An Confraternitates, siue sint erectae in Ecclesia Parochiali, siue extra illam, possint pro libito, & iuxta uniuscujusque peculiaria statuta, Congregatione suas facere, absque intervenitu, vel licentia Parochi?

XXXI. An possit propria bona administrare, ac de illis disponere, absque ulla dependentia à Parocho?

XXXII. Quando Parochus eisdem Congregationibus interfit de mandato Ordinarii, & tamquam ejus delegatus, an possit suffragium decissum ferre? & quatenus affirmativè.

XXXIII. An etiam suffragium duplex?

Sacra Rituum Congreg. 10. Decembris 1703. respondit ut infra.

Ad Primum Negativè.

Ad Secundum Affirmativè.

Ad Tertium Negativè.

Ad Quartum Negativè.

Ad Quintum Negativè.

Ad Sextum Negativè, sed benedictiones mulierum, & Fontis Baptismalis fieri debere à Parochis.

Ad Septimum Negativè, pro ut jacet.

Ad Octavum Negativè, pro ut jacet; sed spectare ad Parochos.

Ad Nonum Negativè, pro ut jacet; sed spectare ad Ecclesiam digniorem, ad formam Constit. Leonis X. §. 14.

Ad Decimum Negativè, pro ut jacet; sed licere Confratribus dumtaxat in festivitatibus solemnioribus ejusdem Ecclesiae, vel Oratorii, ut in Brundusina sub die 1. Jun. 1601.

Ad Undecimum Negativè.

Ad Duodecimum Negativè; & quoad benedictiones cum Reliquiis, & Imaginibus, servantur Decreta.

Ad Decimum tertium, satis provisum in superioribus.

Ad Decimum quartum Affirmativè, nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili causa.

Ad Decimum quintum Affirmativè.

Ad Decimum sextum Affirmativè.

Ad Decimum septimum Negativè.

Ad Decimum Octavum Affirmativè.

Ad Decimum nonum Negativè; nisi aliter Episcopus disponat.

Ad Vigessimum Affirmativè, quando summandus est subiectus Parocho, intra cuius fines est Ecclesia, vel Oratorium.

Ad Vigessimum primum Affirmativè.

Ad Vigessimum secundum Negativè; nisi adesset licentia Episcopi.

Ad Vigessimum tertium Negativè, extra propriam Ecclesiam.

Ad Vigessimum quartum Negativè.

Ad Vigessimum quintum Negativè.

Ad Vigessimum sextum Negativè.

Ad Vigessimum septimum Negativè.

Ad Vigessimum octavum Negativè.

Ad Vigessimum nonum Negativè.

Ad Trigessimum Affirmativè, dummodò non impediunt functiones, & Divina Officia.

Ad Trigessimum primum Affirmativè.

Ad Trigessimum secundum Negativè.

Ad Trigessimum tertium Negativè.

Et ita, salvis tamen in conventionibus, &

gubis

C A P U T XXXVII.

Officialis quoad Præcedentiam.

S U M M A R I U M.

- 1 Constitutio Gregor. XIII. super præcedentia in Processionibus.
- 2 Decreta Sacra Congregationis Episcoporum super eodem negotio, ad Urbano VIII. confirmata.
- 3 Constitutio Gregor. comprehendit etiam PP. Ord. Predicatorum.
- 4 Et Monachos.
- 5 Agitur de præcedentia Fratrum Monasterii de recenti fundati in loco, in quo adest alter ejusdem Ordinis Conventus.
- 6 Constitutio Innocentii XII. edita pro Discretis S. Francisci, in Indiarum partibus existentibus.
- 7 Ubi Observantes in loco præcedunt, etiam Reformati S. Francisci præcedentiam obtinent, licet sint in loco posteriores.
- 8 Prælati à captivitate reversi debentur præcedentia, quam Officium consequitur.
- 9 Præcedentia Fratribus Minor. de Observantia de una ad aliam Provinciam incorporatis, debetur à die incorporationis.
- 10 In d. Ordine Novitii Clerici non præcedunt laicos expressè professos.
- 11 In quo laici professi non præcedunt Clericos item professos.
- 12 Laici de statu Conversorum ad illum Clericorum transiens præcedentiam habet à die transitus.
- 13 Inter Moniales præcedentia ascenditur à die professionis.

1 **A** Dvertendum est, præcedentiam esse jus occupandi digniorem locum, pro ut deducitur ex intrinsecis Ordinis Hierarchici; cujus natura ex Sperello decis. 179. num. 13. exprimit etiam, ut digniores inferioribus præcedant, inferiores verò locum illis digniorem reverenter cedant. Qui in Processionibus tam publicis, quam privatis debetur, juxta dispositionem const. Greg. XIII. 84. Bullar. tom. 2. editæ ad effectum supprimendi lites, &

con-

illis in oratione Confraternitatum forsan factis, & concordis inter Partes initis, & à Sancta Sede approbatis, Indultis, Constitutionibus Synodalibus, ac Provincialibus, & consuetudinibus immemorabilibus, vel saltem ceterariis, declaravit, ac decrevit, si Sanctissimo Domino Nostro videbitur.

Et facta deinde per me Secretarium de prædictis Decretis Sanctissimo Domino Nostro relatione, prævia eorundem integra lectura, Sanctitas Sua laudavit, benignèque approbavit, & publicari, & non obstantibus quibuscumque aliis in contrarium facientibus, servari mandavit. Die 12. mensis Januarii. 1704.

20 Tandem, Parochi non possunt alienare bona Ecclesiæ Parochialis, nec ultra triennium locare sine licentia Sedis Apostolicæ, ex Extravag. Ambrosio Pauli II. inser. tom. de reb. Eccles. non alien. de quo infra cap. 45.

21 Debent habere plures libros; unum baptizatorum, in quo notentur baptizati, parentes, & patrini, Trid. sess. 24. de reform. cap. 2. dies, mensis, & annus; alium matrimoniorum, in quo describantur nomina conjugum, & testium; dies, & locus contracti matrimonii, ibid. cap. 1. tertium confirmatorum; quartum mortuorum, notando diem obitus, annum, personam, ætatem, & qualitatem; quintum animarum suarum Parochiæ.

22 Item, monere debent infirmos de non admittendo Medico Judæo, vel alio Infideli: & quatenus viderint admissum, debent se opponere, & significare poenias propterea incurrendas, si ab infirmo non removeatur; ut quod ei non possint administrari Sacramenta, nec etiam à Regularibus illud Confessionis; & quod carere debeat Ecclesiastica sepultura, juxta const. Gregorii XII. incip. alijs 68. Bullar. tom. 2.

23 Item, tenentur eosdem infirmos monere de debito confitendi ad minus à tertia die infirmitatis, & ad confessionem inducere, ex const. S. Pii V. incip. super Gregem, in 3. ibid.

24 Item, tenentur apud se habere transcriptum Bullæ in Cœna Domini, ad præscriptum ejusdem Bullæ in fin. Alia vid. apud Piasce. præf. part. 2. cap. 3. art. 3.

controversias, non modò inter Ordines Mendicantes, & Confratres super, & de præcedentia contententes; verùm quoque inter Monachorum Ordines, pro ut sapè declararunt SS. Rit. & Episcoporum Congr. apud Pignatell. tom. 1. consule. 137. n. 22. tenor Const. est. *Exposcit, & infra: De nobis attributa potestatis plenitudine volumus, & Apostolica auctoritate determinamus, quòd quicumque ex dilectis Fratribus Mendicantibus inter se de præcedentia hujusmodi contententibus, aut Confratribus Confraternitatum prædictarum, inter quos lites, & causa præmissarum occasione oria jam sint, seu oriri contigerit in futurum, qui in quasi possessione præcedentia, ac juris præcedendi sunt positi, quibuscumque reclamationibus, appellationibus, & aliis subterfugiis prorsus remotis, & cessantibus, & postpositis, in Processionibus tam publicis, quàm privatis præcedere debeant?*

Quando verò non probetur, aut non constet de quasi possessione præcedentia hujusmodi, inter Fratres quidem Mendicantes, ii qui antiquiores in loco controversia; Confratres verò inter se litigantes, ii qui prius sacris usi sunt, in Processionibus tam publicis, quàm privatis præcedere debeant; ita ut si contigerit nova Monasteria, aut Domus alicujus Ordinis Mendicantium fundari in loco, in quo alterius Ordinis ex dilectis Mendicantibus Monasteria, aut Domus prius erecta, & instituta sint, ille Ordo, qui prius Monasterium, seu Domum in loco habuerit, præcedat.

Præterea, quia inter prædictos Ordines plerumque alia in Processionibus, & alia in Conciliis Generalibus, & aliis actibus publicis, sive privatis ratio circa modum præcedendi servatur, volumus per presentes prærogativas dilectorum Ordinum quoad præcedentias hujusmodi, quæ propriis Ordinibus, præterquam in Processionibus prædictis debentur, præjudicium generare. Sicque per quoscumque Ec. irritum Ec. non obstantibus Ec. Roma 25. Julii 1583.

Et propter fortes non obstantias, & efficaces derogatorias, quæcumque revocari privilegia, & indulta in contrarium, etiam in specie concessa, firmat Rota coram Buratto decis. 390. n. 6. apud Pignatell. ibid. num. 3.

Successivè ad Gregor. idem disposuit Ur-

banus VIII. Const. 139. Bullar. tom. 4. confirmans Sacre Congregationis Decreta, ut infra.

2 Nuper pro parte dilecti filii Blasii Cherisio, Procuratoris Generalis Fratrum Ordinis Minorum Sancti Francisci Conventualium nuncupatorum, Nobis expositum fuit, quòd dilectus Ordo gravatur admodum litibus occasione præcedentia cum aliis aliarum Religionum Regularibus in Processionibus, ex quo, etiam si aliàs à Venerabilibus Fratribus nostris Sancta Romana Ecclesia Cardinalibus negotiis Regularium Præpositis, diversis in præfata materia præcedentia litteris emanatis, unam videlicet contra ejusdem Ordinis de Observantia nuncupatos Arbenfis, aliam contra Servorum Beata Maria Virginis Soanen. necnon duas litteras contra Prædicatorem respectivè Ordinum Fratres Cassanen. & Ferentinos, obtinueris tenoris subsequentis, videlicet: *Archi. All' Arcivescovo. Pare, che sia nata differenza della precedenza trà cotesti Frati di San Francesco Conventuali, ed Osservanti allegando ogni uno di loro alcune ragioni, & per le quali si persuadono di dover precedere à gli altri, li quali essendosi diligentemente considerate nella Congregazione di questi miei Illustrissimi Signori preposti da Nostro Signore sopra le cose de' Vescovi, & Regulari, s'è risoluto, etiam con il parere delli Illustrissimi Protettori di tutte due le Religioni, di far scrivere a V. S. che occorrendo più simili differenze le termini senza alcuna eccezione nell' istesso modo, che quel Convento tenga il primo, & più degno luogo, che è più antico nella Città, secondo che si è fatto sin hora, per quanto si presuppone. Imperciocchè questo mezzo usato altrove è stato tale, che ha finito ogni controversia, come si spera, che farà anche così per mezzo della prudenza, & destrezza di V. S. Dio Ec. Roma 6. Marzo 1528.*

Al Vescovo di Soana, & suo Vicario. Havendo inteso questi miei Signori Illustrissimi, che in cotesta Città sono in disparare di precedenza li Frati de' Servi con quelli di San Francesco Conventuali, hanno voluto, che io faccia sapere a V. S. che nella precedenza di questi Mendicanti, secondo il parere di Nostro Signore, s'attenda solamente l' antichità de' loro Conventi, cioè che precedino quelli, che prima hanno ottenuto a

Monasterii ne' luoghi, ove è nato la differenza; e perciò ella potrà dichiarare, che quelli precedino, li quali prima sono venuti ad abitare in questa Città; che sarà appunto conforme a quello, che s'è risoluto, ed osservato in altri luoghi, &c. Roma li 24. Maggio 1583.

Al Vescovo di Cassano. Fù dato in Congregazione un memoriale del Procuratore Generale de' Frati Conventuali di S. Francesco à nome del suddetto Monastero di Castrovillari di questa diocesi, nel qual si dovea, che alcuni Padri di San Domenico, che poco fa erano pigliato luogo nella medesima terra, pretendevano nelle azioni publiche di precedergli, non ostante, che già siano 350. anni, che quel Monastero di San Francesco è fondato; e sapendosi, che Nostro Signore altre volte aveva dichiarato, come si doveva procedere in simili casi, questi miei Signori Illustrissimi vollero, che se ne desse conto a Sua Beatitudine, la quale ha commesso, che si scriva a V. S. che faccia avere la prerogativa, ove nascano queste novità, alle Religioni, che sono più antiche nel luogo, il che farà V. S. intendere a detti Padri di S. Domenico, ed opererà, che così s'eseguisca. Roma li 24. Maggio 1583.

Ferentino al Vescovo. Nella differenza, che verte trà questi Frati di San Domenico, e quelli di San Francesco per conto della precedenza, la Sacra Congregazione vuole, che s'offerri per l'avvenire quello, che è stato osservato tra loro per lo passato, fin tanto, che non sia destinato altro, ed inclina, che conforme al moto proprio di Gregorio XIII. di felice memor. debbano precedere quelli, che prima hanno avuto il luogo nella Città; ed i Decreti, che si allegano per parte de' Frati di San Domenico in contrario, non sono stati fatti per derogare generalmente al moto proprio di Gregorio XIII. oltre che in quelle occasioni militavano altre ragioni di quelle, che possono militare consti. Questa è la mente di questi Illustrissimi miei Signori, ed ella dovrà eseguirsi, e Dio &c. Roma il 1. Giugno 1604.

Attamen in casibus occurrentibus exdem litteræ reputantur provisiones particulares, non autem declarationes generales, dictique Fratres Conventuales nova semper judicia iisdem de rebus subire coguntur. Quare d. Blasius Procurator Generalis nobis humiliter supplicare

fecit, ut circa prædictarum litterarum observantiam per aliquod opportunum declarationis nostræ ministerium providere, ac aliàs, & infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, &c. præinsertas litteras ab eisdem Cardinalibus, aliàs utcumque in casibus particularibus emanatas, cum innituntur justitiæ motus proprii Gregorii XIII. hac de re editi, & sint conformes Declarationibus S. Congr. Trident. ac Rituum Congregationum, ut qui sunt in possessione præcedentiz, præcedant, & ubi non probatur, aut non constat de possessione, præcedant ii, qui sunt antiquiores in loco controversiæ, esse generaliter observandas, ubicumque contigerit de eadem præcedentia dubitari, Apostolica auctoritate tenore præsentium præcipimus, & mandamus. Decernentes &c. non obstantibus &c. 18. Decembris 1637.

3 At petitur. An in hac re Constitut. Gregorii extendatur ad Fratres etiam ex Ordine Prædicatorum?

Resp. Affirmativè, aded ut in materia prædecessoria in Processionibus, etiam quoad ipsos sit procedendum ad ipsius præscriptum. Nam emanavit, etiam respectu dd. PP. Quoniam ratio motiva, quæ in processio Constitutionis adducitur, etiam ipsis Patribus est aptabilis. Enunciatur enim motivum edendi Constitutionem fuisse, quia occasione præcedentiz, vel jure præcedendi in Processionibus, oriebantur lites, & controversiæ; ad quas sedandas, & componendas, Gregorius dictam Constitutionem posuit. Constat autem ex constitutione Urbani, etiam contra ipsos fuisse ea de re controversias excitatas, & proinde dubium esse non debet, quin dispositiva Gregorianæ ad Dominicanos amplietur, & per litteras Gregorii, & Urbani revocetur Constitutio Sancti Pii V. la 71. Bullar. tom. 2. & quod illa Clementis VIII. la 13. Bullar. tom. 3. restringatur ad loca Aragoniæ, Valentiz, & Catalaniz.

Maximè quia Sac. Congregatio Episcoporum, ubi casus dictæ controversiæ vertitur, solet respondere pro observantia dictæ Gregorianæ, pro ut sæpius fecit, ut observavit Pignatell. tom. 1. consultat. 37. n. 14. & expressè die 6. Octobris 1645.

ut

ut infra: Sac. Congregatio consuevit servandas esse litteras Gregorii XIII. & Urbani VIII. ea de re editas, ut qui sunt in possessione præcedentia, præcedant, & ubi non constat de possessione, præcedant ii, qui sunt antiquiores in loco controversia; & ita ab his, ad quos spectat, servari mandat, & præcipit.

Cæterum, ubi est consuetudo, quod Regulares præcedant inter se ratione originis Religionis, & non foundationis Conventus, est servanda, ut respondit S. C. Episc. in Forolivien. 23. Februarii 1693.

Nec obstat Decretum quod asserunt S. Congreg. Episc. apud Quarant. summ. Bullar. verb. Præcedentia, in quo legitur dispositum, quod ad componendas lites inter Regulares super præcedentia in Processionibus: *Is vicus, & ordo inter controversantes servari debeat, qui in hac urbe omnium Capite, & Magistris servari consuevit, & alius servatur.* Et est, quod præcedant Regulares illi quorum Ordo prius approbatus fuit à Sede Apostolica. Non obstantibus Brevi; seu Declaratione Gregorii XIII. edita sub die 15. Julii 1583. Quod fuit directum Episcopo Mantuano 30. Martii 1593. Nam huiusmodi Decretum non fuisse observatum, probatur evidenter ex variis dict. Sac. Congreg. Episcop. Declarationibus, in quibus omnibus cavetur, ut de ea re servetur dict. Constitut. Gregor. apud Barbof. dicto loco n. 182. Et evidenter ostendit ipsum ab aula recessisse producta Constitutio Urbani, in qua præcipitur observantia Gregorianæ, & Decretorum in ea contentorum.

4 At petitur, an dict. Constitutio Gregorii de præcedentiæ modo in Processionibus servando comprehendat etiam Monachos inter se.

Resp. Quamvis dispositiva Constitutionis ad Mendicantes, & Confratres sit restricta, adhuc etiam Monachorum Ordines comprehendendi, pluries declararunt S. R. C. & S. C. Episc. ut dixi n. 1. Alias Declarationes in casibus occurrentibus emanatas, refert Barbof. de iure Ecclesiastic. lib. 1. cap. 43. n. 183. & sæpè firmavit Rota. Decisiones transcriptis Tamburin. tom. 3. de iur. Abbat. in fin.

5 Queritur. Quo loco in Processionibus incedere debeant Fratres Monasterii

novissimè fundati in eodem loco, in quo adest alius ejusdem Ordinis antiquior Conventus, an in ultimo loco juxta tempus foundationis sui Monasterii, disjuncti, & separati à Fratribus ejusdem Ordinis in loco antiquioribus, an potius cum istis uniti, & conjuncti?

Dubium fuit resolutum à Sac. Rit. Congreg. die 3. Junii 1617. ut infra: S. Congreg. respondit, & declaravit, juxta Constitut. fel. record. Gregor. XIII. qua incip. *Exposcit, præcedentiam dandam esse Ordini, qui prius in loco Monasterium habuit, & non tantum illi Monasterio; ita ut in illo loco per foundationem primi Monasterii acquiratur anterioritas etiam cuilibet alii posterius fundato ejusdem Ordinis.* Idem quoque servandum, quando præcedentia competit ex quasi possessione, & jure præcedendi in terminis dict. Constitut. & quando currant ad Processiones tam publicas, quam privatas, omnes ejusdem Ordinis Fratres unitim, & non divisim debere procedere, itaque post Crucem Fratres strictiores Observ. sive Discalceati, sive Recollecti, vel Reformati uniti immediatè incedant, & post illos, Fratres de Observantia dicti, sive juxta regularia Ordinis statuta, vel ex quasi possessione, & jure præcedentiam habeant. Alioquin in præcedentia servatur etiam inter ejusdem Ordinis Fratres anterioritas foundationis Monasterii cujuscunque. Neque Monasteria alterius Ordinis debere, neque posse impedire frui dicto jure præcedendi, neque ordinem incedendi pervertere. Et ita in causa prædicta eadem Sac. Rituum Congreg. declaravit, & servari mandavit. Dubium fuit propositum à Procuratore Generali Min. de Observ. ad videndum, quid servandum esset, dum in eodem loco sunt plures ejusdem Ordinis Conventus, Lant. ver. Præcedentia n. 11.

6 Subindè ad litteras Urbani pro Discalceatis dict. Ordin. in India existentibus in Provincia Sancti Didaci Novæ Hispaniæ, aliud in materia præcedentiæ emanavit Decretum à S. R. C. 8. Martii 1700. quod ab Innocentio XII. confirmatur, ut infra.

Emanavit nuper à Congregatione Venerabilium Fratrum Nostorum S. R. E. Cardinalium Sacris Ritibus præpositorum, in causa Præcedentia inter dilectos filios, Fra-

in 1. *decif.* coram Emerix, §. *Neque*.

8 Quæritur. Generalis, vel Provincialis in itinere ad Capitulum Generale, vel in eo visitationis, à Turcis in captivitatem reducitur. Petitur. An ex captivitate postea reversus, sit in pristinam dignitatem reponendus, si tempus regiminis nondum fuerit consummatum; & quatenus esset: An sit ei danda præcedentia, quæ aliàs ei deberetur.

Resp. Affirmativè, ut declaravit Sac. Congreg. Episcop. 12. Augusti 1650. apud Fagnan. in 5. ad cap. *Per tuas*, il 1. de *simon.* in fin. Consideratur enim, quod Generales, & Provinciales canonicè electi, non sunt ad nutum amovibiles; & quamvis plures sint triennales, tamen durante triennio removeri non possunt, nisi iusta, & rationabili causa, & juris ordine servato, text. in cap. *Monachi*, §. *Priores de stat. Monach.* Nec iusta causa removendi dictum Provinciale est captivitas. Neque propter eam remanet ipso jure privatus. Tum quia jure postliminii fingitur semper in Provincia fuisse præsens; idèd cum postea revertitur, eodem jure omnia privilegia acquirit, cap. *Cum per Bellicam* 24. q. 1. & 2. & l. *postliminium*, ff. de *captivitat.* & *postlim.* rever.

9 Quæritur. In Ordine Min. de Observ. est statutum Capituli Generalis de an. 1625. (cujus statuta in forma specifica confirmantur à sanct. mem. Urban. VIII. const. *Sacrofanctum* 49. Bullar. rom. 4.) tit. pro *Cismonte Famil.* Ut qui sua spontè, licet obtentis præiis licentia, ad aliquam Provinciam transferunt, Fratres tam incorporati, quàm incorporandi, in ea locum, ordinem, & præcedentiam à die tantum incorporationis suæ, non autem à die receptionis habitus, aut emissæ professionis teneant, & habeant. Modò petitur. An qui ex Provincia ista Romana obtinuit incorporari in Provincia Thusciz, & post factam pluribusque annis servatam incorporationem iterum obtinuit incorporari, & redire ad Romanum, debeat gaudere præcedentiæ, & antelatione juxta ordinem primæ receptionis in Provincia Romana: an potius juxta ordinem modernæ incorporationis?

Resp. Supponendum est ex Capitulo Generali Toletano sub anno 1658. præcedentiam antianitatis inter Fratres ejusdem Ordinis esse attendendam à susceptione habitus, non à professione, dummodò habi-

tus susceptus fuerit in debita ætate illum suscipiendi, & Conventu designato: quo supposito

Dicimus, præcedentiam cum iterum reverso ad Provinciam Romanam, post d. incorporationem in illa Thusciz, esse servandam ad præscriptum allegati statuti Capit. Romani; nec posse ex novo transitu ad primam Provinciam resumere jura primogenituræ; quia per incorporationem in provincia Thusciz cessavit esse membrum, & filius primæ Provinciæ, & fuit perfectè incorporatus secundæ; à simili de Religioso translato ad aliam Religionem, eique perfectè unito per professionem, qui postea obtinens redire ad Ordinem, in quo prius professus fuerat, non redit ad jura primæ, sed remanet in loco secundæ receptionis. Et hinc non poterit definitivum Provinciam Romanæ reincorporare d. Religioso cum privilegio præcedentiæ à die susceptionis habitus; cum sit contra d. statutum à Summo Pontifice confirmatum, in quo nullus inferior Romano Pontifice dispensare potest. Idèd cautè legendus Miranda; cujus doctrina, licet vera esse possit in terminis juris communis, non tamen, ubi aliter reperitur statutum; pro ut in casu.

10 Quæritur. An Clerici Novitii ipso probationis anno præcedentiam debeant habere super laicos professos?

Resp. Quisque videat, quid propria Religio, vel Sedes Apostolica hac de re decrevit. In Ordine Minor. de Observ. præcedere non debent, ex Decreto Sac. Congreg. Episcop. ut infra: Sac. Congreg. statuit, & decrevit, dictis Novitiis, quousque professionem emisserint, tam in publicis, quàm privatis functionibus, ultimum locum debere §. Augusti 1653.

11 At petitur. An laici professi ejusdem Ordinis Clericos, item professos, præcedere debeant.

Resp. Negativè juxta Breve Urban. VIII. incip. *Cum sicut*, dat. sub die 17. Novemb. 1642. apud Lantuse. ubi supra n. 2. in quo sub excommunicationis poena ipso facto incurrenda prohibetur, ne laici, etiam ratione antiquioris receptionis ad habitum, vel professionis primò emissæ, Clericos tam in publicis, quàm privatis ejusdem Ordinis

functionibus præcedere audeant. Qua censura ligantur quoque Superiores id permit- tentes, ut ibi.

12 Quæritur. Cuius à statu Converso- rum legitima licentia transit ad illum Cle- ricorum: petitur, an ei præcedentia debeatur à die susceptionis habitus, vel Clericatus?

R. Nisi in Brevi Apostolico indulgente transitum aliud disponatur, in dict. Ord. de Observ. servandum est Decretum d. Sacr. Congr. Episcop. quæ ad dubium in dd. ter- minis propositum, censuit, *præcedentiam initium sumere debere à die Clericatus, non autem à die susceptionis habitus Conversorum*, 26. Februarii 1649. Lantusca ibid. n. 3.

13 Quæritur. Soror N. ex dispensatione Summi Pontificis, non completo proba- tionis anno, professionem emisit prius, quam alia Monialis Novitia; quæ tamen completo anno probationis, prius naturali- ter professionem emisisset, quam illa, cum qua fuit dispensatum: Petitur, cuinam de- beatur præcedentia?

Resp. Cum inter Moniales præcedentia non à die receptionis habitus, sed ab illo professionis attendatur, ex Sac. Congreg. in una Paduana de anno 1608. apud Bar- bos. in des. Apostolicis, v. *Præcedentia* n. 29. & Lant. n. 14. Moniali prius professæ in proposito casu præcedentia debetur, cui non est deneganda manutentio, si doceat de sua anteriori professione. Antianitas enim apud eas ex dict. Decreto jus solum sumit à die solemnitis professionis. Quo- niam ante professionem Novitia non effi- citur Monasterii filia, nec de ipsius corpo- re reputatur, per cap. Porcellum, de regul. Ac proinde, cum prima Monialis fuerit prius effecta filia Monasterii, ipsique in- corporata, quam secunda; & quidem legiti- me, cum inter habilem ex dispensatione, & habilem naturaliter, nulla admittatur differentia, plenissime concluditur, & ra- tionis consonum est, ut primò, & non se- cundò genita præcedat.

Nec obstat regula de iure quæsito non tollendo; quippe secunda Novitia nullum jus absolutum in re radicatam, vel ad rem per Novitiatum habet ad præcedendum, sed solum conditionale, & casuale, nimirum si professionem emisit; potest enim, vel ipsa à Monasterio egredi, vel à Monialibus

expelli, cap. Statuimus, de regul. Jus autem casuale sub illa regula non cadit, cum con- ditio nil ponat in esse, donec purificata fue- rit. Et interim habenda est, ac si non esset. Tum quia juxta allegatum Decretum jus ad præcedendum Moniales non acquirunt, nisi per professionem. Quidquid de viris, quos illud non ligat.

C A P U T XXXVIII.

Officialis quoad Prælatum Regularem.

S U M M A R I U M.

- 1 Prælati dantur in commodum subditorum.
- 2 Scilicet eligere indignum est intrinsecè malum.
- 3 Exeuntes à loco electionis se alios fac- ciunt, & remanentes ad electionem procedunt.
- 4 Præses Capituli non potest actiones Ca- pitulares suspendere.
- 5 Quando Capitula intelligantur inchoata?
- 6 Functiones Capitulares quæ sint.
- 7 Quando provisio Provincialis in Ordin. Min. devolvatur ad Ministrum Ge- neralem: Et quo tempore sic electio facienda?
- 8 Agitur de habilitate corporis necessaria in eligendo ad Prælaturam Regula- rem.
- 9 An senes sint ineligibiles?
- 10 Podagrosi, claudi, carentes pollice, & surdi eligi non possunt.
- 11 Excommunicati majori excommunicatione sunt ineligibiles.
- 12 Electio facta à ligato majori excommuni- catione est ipso iure nulla.
- 13 Ligatus minori excommunicatione nequit eligi ad Prælaturam Regularem.
- 14 Scilicet eligentes minori excommunicatione innodatum, peccant mortaliter.
- 15 Suspendus eligi non potest ad Prælaturas Re- gulares.
- 16 Interdictus est ineligibilis?
- 17 Et irregularis.
- 18 Formula absolutionis, qua electionibus præ- mittitur.

- 19 Modus appellandi contra electionem.
- 20 Regularibus prohibetur recursus ad favorem secularium, & ad ipsorum instantiam officia, & dignitates conferre.
- 21 Valens gesta à Pralato legitime electo, sed postea propter occultum crimen officio privato.
- 22 Quid intelligatur per gradus, pœnas, dignitates, &c. de quibus in Const. Admonemur, Urbani VIII.
- 23 Electio facta ad nominationem, & presentationem per laicam potestatem est nulla.
- 24 Pralati Regulares non possunt suos subditos absolvere à casibus Bulla Cœna, usque ad n. 27.
- 28 Pralati Regulares non possunt suos subditos absolvere ab excommunicatione propter admissionem mulierum intra claustra Conventus.
- 29 Nec si ingrediantur clausuram Monialium.
- 30 Super quibus cadat absolutio, qua confertur tempore visitationis Regularis?
- 31 An subditus dubitans de auctoritate Superioris teneatur ei obedire?
- 32 Guardianus non potest sibi in Confessarium eligere Sacerdotem non approbatum, usque ad n. 33.
- 34 Pralati Regulares possunt sibi subditos in Notarios creare, & ibi formula, usque ad n. 38.
- 39 An superiores Regularium possint cum suis subditis illegitimis dispensare?
- 40 Decretum Sac. Congreg. Visitationis Apostolica super competentia facultatis absolvendi à reservatis in Religione.
- 41 Regulares voventes non acceptare dignitates extra Ordinem, egent dispensatione, ut eas acceptent.
- 42 Agitur de reformatione Conventuum per Prælatus Regularem.

DE Prælatorum electione nonnulla, quamvis stricto calamo, fuerunt per nos adnotata cap. 18. quibus hic quædam alia ad eorum qualitatem, & jurisdictionem spectantia, subnectimus.

Itaque sciendum, Prælatos in Religionibus dari in commodum, & utilitatem non ipsorum, sed subditorum; non ut præsent, sed ut prosint: quorum offici-

cium est non in ordine ad se, sibi placendo, vel bona acquirendo, sed in ordine ad subditos, quos bono conversationis exemplo, instructione, & consiliis debent ad bonum dirigere, eosque à vitiis, etiam dum opus sit, castigationibus arcere, juxta text. in cap. Solita, §. Potuisset, de majorie. & obedienc. Aded ut, dum vel negligentes, dissimulantes, vel conniventes sint, mortaliter peccent. Concordant text. Ezechielis 34. *Va Pastores Israel, qui pascabant se ipsos; nonne greges pascuntur à pastoribus?* Hierem. 13. *Ubi est grex, qui datus est tibi, pecus inclutum tuum? quid dices, cum videris eum?* Facit Trident. sess. 25. cap. 1. de reform. ibi: *Operandum est, ut ii, qui Episcopale ministerium suscipiunt qua sua sint partes, agnoscant, ac se non ad propria commoda, non ad divitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant.* D. Augustin. serm. 16. de verb. Domini: *Si negligis corrigere, peior eo, qui peccavit, fortius es.*

Hinc, ut proprias partes implere possint, omnia jura clamant, ad Prælaturas eligendos esse digniores, & meliores pro regimine: digniores autem, & meliores reputantur, qui magis utiles Religioni, & Religiosorum saluti prudenter præsumuntur, juxta Trid. sess. 24. cap. 1. de reform. ibi: *Monet, ut in primis meminerint, nihil se ad Dei gloriam, populorum salutis utilius posse facere, quam si bonos Pastores, & Ecclesia gubernanda idoneos promoveri studeant; eosque alienis peccatis communicantes, mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesia magis utiles ipsi judicaverint, &c. vide suprad. cap. 18. n. 43. & 47.*

At petitur. Supponamus decem esse in Capitulo, & novem ex illis concurrere ad eligendum indignum; possum ne ego, qui certus sum de ipsius indignitate, & quod nihil proficere possum per denegationem suffragii, me illis conformare?

Resp. Negative. Ratio est, quia ille à cæteris contra justiciam intruditur; quorum iniquitati nullo modo est favendum: maxime quia scienter eligere indignum est intrinsecè malum, quod nulla ratione fieri potest licitum, pro ut scribentes concordant. Unusquisque enim tenetur, quan-

tum in se est bono communi prospicere. Si alii non prospiciant, ipsi videant: & præsumentum non habere. eos de indignitate certitudinem non habere. Proinde debet quis facere, quantum potest, ut de veritate instruat: & ponderandum, quod error, cui non resistitur, approbatur, c. Error dist. 83.

3 Quæritur. An, si omnibus congregatis in Capitulo, v. g. decem, aliqui, quatuor, aut sex, egrediantur, possint, qui remanent ad Prælati electionem procedere?

Resp. Affirmative, quia, qui exierunt, non computantur amplius in numero electorum, ut expressè cap. Cum nobis de elect. sed prius debent per nuncios à Capitulo directos, & coram testibus citari, & moneari, ut redeant; & sufficit una monitio, nisi constitutiones aliter disponant. Quod, si non reperiantur, debet citatio in locis publicis Conventus publicari, ipsorumque cellis affigi: & dum intra statutum tempus non revertuntur, & res est in ultimo termino (ut, si electio non celebretur, devolvatur ad Superiorem) ad eam procedi potest, etiam ab uno, si solus remaneret, in quo casu totum jus Capituli residet, ut post Innoc. dixit Peyrinus de subdito q. 1. c. 31. §. 6. Nullus enim debet ex aliorum malicia jure suo privari; nec debent per particulares universitatis negotia præpediri; aliàs in manu cuiuslibet foret electiones in Religionum præjudicium retardare, & nullis justis causis impedire. Et hinc quæ mala non orientur?

4 Quæ omnia ita à Doctoribus recipiuntur, ut nec præses Capituli, etiam si Generalis fuerit, postquam functiones Capitulares sunt inceptæ, & electores congregari, possit electionem suspendere, vel ultra statutam diem prorogare. Nam præses datur, ut omnia legitime fiant, & in bonum Religionis cedant; non verò, ut publica quies destruat, factionibus patrocinetur, jurgia, & odia consoveat, ac jure proprio vocale priventur.

Idque in Ordine Min. de Obser. expressum legitur in Capit. Gen. Rom. 1639. tit. pro utraque familia, ibi: Ordinatur à Capitulo Generali, ne liceat Ministro Generali, & multo minus aliis inferioribus Prælati, qui electionibus præsidens, illas jam inchoatas suspendere, aut iis jam congregatis, ad quos spectat faciendis electionibus interesse, eas impedire, ne fiant. Propterea iisdem Prælati Generali Official. Cur. Eccl.

libus interdicitur, ne functiones, quæ ad Congregationem legitimè convocatam spectant, suspendere, aut impedire præsumant: scientes totum hoc irritum fore, uspotè violentum, & libertati electionis contrarium.

Et patet ex resolutis in Romana Curia. In qua S. C. Episcop. sub die 23. Januarii 1705. in Florentina, declaravit, Congregationem intermediam sustineri cum omnibus inde secutis. Controversia orta est Florentiz apud Minor. de Observ. ubi convocatis PP. Definitorii ad effectum electionum, P. Minister Provincialis suum officium resignavit, & noluit cum Custode interesse: & postea de nullitate actorum egit in ipsamet Sac. Congreg. A qua etiam, sub die 18. Decemb. ejusdem anni, fuit resolutum non constare de nullitate Capituli Provincialis Provincia Observ. Calabria, pro qua instabant plures vocales, qui ab electionis loco irrationabiliter recesserunt.

5 Capitula inchoata præsumuntur, cum electores uniti sunt in loco Capituli, ut in refectorio, vel camera ad electiones deputata. Ita PP. Sacri Conc. Trid. declarant ipsum inchoatum esse, dum in Ecclesia ad id destinata convenerunt, pro ut sess. 1. in decreto de inchoando Concilio.

Quinimò necesse non videtur, quod electores in unum cubiculum convenient; sed sat est eos congregare in eodem Conventu ad electiones deputato; nam cum sunt in eo, jam intelliguntur congregati ad effectum celebrandi Congregationem, seu Capitulum. Ponderanda sunt in statuto hæc; illas jam inchoatas: & iis (vocalibus) jam congregatis, quæ tamquam diversa ponuntur, prout dictio aut importat, quæ est alternativa, & diversa afficit; & idèd unum, vel alterum sufficit, ut Generales, & Præsidentes nequeant functiones, Capitula, & Congregationes suspendere, vel prorogare.

6 Functiones autem Capitulares sunt, deputare per PP. Definitorii revisores computorum, librorum administrationum Conventuum, ac documentorum attestationum esse satisfactum oneribus Missarum, juxta Const. Innoc. XII. de qua supra cap. 10. celebrare Missam de Spiritu Sancto, ipsum invocare, vocare electores per sonum Campanæ in unum locum Conventus, & similia. Quæ nequeunt à Generalibus impediri, & quoad

quoad hoc per statutum ipsorum auctoritas est restricta: nam licet eis liberum sit Congregationes citare, illis tamen inceptis, injuria irrogatur Provinciæ, si vocales, qui Provinciam repræsentant, jure suo priventur, & inceptum negotium imperfectum relinquant; & idem obedire non tenentur, ut latè Sanctior. in stat. c. 7. stat. 49. §. colligitur 3.

In d. Ord. Min. de Observ. censetur Capitulum incipere à die, qua vocales per litteras indictionis diem certam continentes vocati ad effectum Capituli, ad locum capitularem conveniunt. Aded ut, si die sequenti ad illorum Congregationem Provincialis non eligatur, electio devolvitur ad Ministrum Generalem, dummodò id nec fraude, aut dolo illius contingat, pro ut in terminis Clement. Exvi de verb. signif. §. dudum, ibi: *Ministri electio penes Capitulum Provinciale resideat; quam idem Capitulum die sequenti, quo fuerit congregatum, facere teneatur.* Infrà: *Ceterum, si Capitulum memoratum die prædicta Ministrum eligere prætermittat, ex tunc Ministri Provincialis provisio ad Generalem Ministrum liberè derivatur.* Et infrà: *Porro, si quid de hujusmodi Ministro Provinciali iuris attentari forte contigerit, illud ipso facto sit irritum, & inane.*

Sequitur. I. Quod electio Provincialis est ita restricta ad certam diem, ut ad aliam protrahi nequeat; nam Papa utitur verbo *teneatur*, quod debitum importat; & non procedit per verbum *possit*, quod actum facultativum exprimit.

II. Quod si Generalis aliud præciperet, ei non esset obediendum, quia aliud a Pontifice præferbitur.

III. Quod si ad aliam diem electio prorogaretur, nulla foret, propter decretum irritans de positioni adjectum; quod afficit omnem prius enclausam continentem modum electionis, & provisionis d. c. Ministri.

Sed quod si in d. Ord. Min. de Obser. in Congregationibus intermediis tempore statuto pro celebrandis electionibus Guardianorum, propter iurgia vocalium non sequantur: an devolvantur ad superiorem Generalem?

Resp. Affirmativè. Licet enim ad formam d. Clementinæ sola provisio Ministrum Provincialis ad eum devolvatur, quando à Ca-

pitulo Provinciali die in d. Clementina statuta ille non eligitur; tamen horum etiam (& definitorum provisio, quando isti non eligerentur in Provincialibus Capitulis) ad eundem Superiorem devolvi videtur, arg. ex c. *Ne pro defectu de elect. & c. Quamquam eod. tit. in 6.* Videatur Sanctior Comment. in statut. cap. 8. stat. 9.

Nota, quod in eodem Ordine Prælati Generales ob causam legitimam ex declaratione Clem. VIII. possunt prorogare Capitula Provincialia per sex menses ultra triennium: & toto eo tempore durabunt in suo respectivè officio, Provincialis, Definidores, & Guardiani. Ceterum finito triennio, & semestri, si ex aliquo accidenti nullus sit missus Commissarius, vel sit missus sed tempore inepto ad celebrandum Capitulum intra semestrem Provinciales gubernabunt Provincias tamquam Commissarii Provinciales, cum suo definitorio, & Guardiani gubernabunt Conventus, tamquam præsidentes; qui non possunt votum habere in Capitulo immediatè celebrando, nisi prius concedatur à Superiore Generali cum consensu Procuratoris Generalis, & Definitorum Generalium, si præsentibus fuerint. Statuta Sambucana c. 8. §. 47. n. 1. Lantus. ver. *Guardianus n. 7. & 8.* Quid autem intendat lex per illud *cum consensu*, potest colligi ex c. 17. n. 17.

8 Quartitur. Quam corporalis habilitas sit necessaria in eligendo ad Prælaturam Regularem?

Resp. Ea habilitas requiritur, quæ est necessaria ad decenter exercendum munus Prælatiæ, ad quam quis eligitur, aded ut, si hæc desit, electio secuta nulla sit, argum. ex c. *Nisi cum pridem de renunciat. §. Alia ibi: Debitus corporis, per quam impotens redditur ad exequendum officium Pastorale c. Expensis de corp. viriat.* Constat ex Decreto Clement. VIII. pro reform. regul. Const. Nullus l. 60. in Bullar. tom. 3. ibi: *Ad officia, gradus, & Prælaturas illi præcipuè eligantur, qui possint, & conserverint Regulas Ordinis, & Constitutiones observare, præsertim quæ pertinent ad servitium Chori, ac vestium, & vestitum communitatis.* Ex Trid. sess. 22. cap. 4. de ref. *Nec aliis in posterum sine provisio, nisi iis, qui jam arant, & ceteras habilitates integre habere dignoscantur: aliter irrita sit provisio.* Pro Ord. Min. de Obser. legatur etiam Const. Innoc.

noe. XI. incip. *Sollicitudo*, de qua supra d. cap. 17. n. 11. §. 8.

Primo itaque ineligiblees sunt valetudinarum, hoc est, qui malo corporis habitu, & affectu sæpe malè valent, atque ita frequenter agrotant. Peyrin. de Prælat. q. 2. c. 4. n. 3.

II. Senes, si inhabiles sint ad munus, ad quod assumuntur; sæpe enim senes vividiores sunt cæteris ad gubernandum, Fagnan. in 3. ad cap. Cum sis n. 75. de conversatione conjugatorum. Et plures etiam sexagenarii propter diversitatem complexionis sunt juvenibus robustiores, & validiores, adeoque gubernationi aptissimi.

III. Podagrosi habituales; cum laborant morbo incurabili, juxta illud Ovidii: *Tollere nodosam nescit medicina podagram.*

IV. Ita claudi, ut pedibus stare non possint, nec sine sustentaculo ambulare, propter impotentiam exequendi munus.

V. Carentes manibus, aut digitis, indice, & pollice. Tum propter impotentiam præstatam: nam Prælati multa scribere debent subditis absentibus, signare litteras patentes, obedientiales &c. Tum propter deformitatem, quæ in carentibus oritur, cap. Presbyterum de Cleric. agrot.

VI. Surdi, sive naturaliter, sive casualiter, durante surditate, quia nequeunt subditorum querelas, eosque auxilium implorantes audire, ac secreto reprehendere, monere, & corrigere, textus apertus in c. Constitutionem de verb. signif. in 6. & post Peyrinum ubi supra n. 20. tradit Ameno prælat. criminal. tit. 2. §. 1. n. 17.

Cæterum, si quis post adeptam Prælatum, in aliquam ex adductis inhabilitatibus incideret, non per hoc foret removendus, nec ad resignationem cogendus, sed dandus ei esset coadjutor, juxta c. Ex parte de Cleric. agrot.

II Quæritur. An jussu ligatus excommunicatione majori possit eligi ad Prælatum; & quatenus eligatur, electio sit valida?

Resp. Negativè. In quo concordant DD. apud Peyrin. de Prælat. q. 2. c. 5. num. 2. ex cap. Cum dilectus de consuetud. cap. Potestas de Cleric. excomm. ministr. Et procedit, sive excommunicatio sit ab jure, sive ab homine: sive per sententiam generalem, aut specialem, sive sit publica, sive oc-

culta: sive sciatur ab electoribus, & excommunicato, sive ignoretur ab utroque: sive excommunicatus sit denunciatus, sive non. Nam jura universaliter loquuntur, & inhabilitant excommunicatos absolute ad dignitates Ecclesiasticas, sive habeant curam animarum, sive non, ut ibid. Peyrin. idem universaliter sunt sine ulla exceptione intelligenda, juxta regulam, quod ubi jus non distinguit, nec nos distinguere debemus. Super quo maximè est ponderandum, quod taliter excommunicatis Ecclesia nullum favorem intendit impertiri, & in odium censuræ nullum eis jus spirituale, quod per electionem tribuitur, confert, sed quodcumque negat, arg. ex Const. Primitiva Leon. X. sub 20. §. 24. Bullar. tom. 1. ubi, præmissis, quod fideles non tenentur vitare, nisi excommunicatos denunciatos, aut si ita notoriè constet eos in excommunicationem incidisse, ut nulla possit tergiversatione celari, vel juris suffragio excusari, concludit: *Per hæc tamen hujusmodi excommunicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos non intendimus in aliquo relevare, nec eis quomodolibet suffragari, Piasc. prax. part. 2. ars. 13. cap. 4. n. 24.*

Hinc sequitur, quod electus in statu excommunicationis non potest, nec in foro conscientie, etiam post absolutionem retinere dignitatem receptam, sed debet ad eam de novo eligi: vel super ea est dispensatio à Papa, vel S. Penitentiaria obtinenda. Nam, cum electio fuerit nulla, utpotè facta tempore, quo electus erat incapax, non validatur per subsequentem absolutionem, juxta reg. 18. in 6. *Non firmatur tractu temporis, quod de jure non subsistit; nec ex post facto convalescere potest, quod ab initio non subsistit, cap. Auditis de elect.* Et ita excommunicatus non potest esse Generalis, Provincialis, Prior, Guardianus, Definitor &c.

Nec obstat allegare, quod ignorantia excuset. Nam licet ignorantia inculpabilis secundum jura, & Doctores excuset à censura, tamen non validat actum ab Ecclesia irritatum, nec habilitat inhabilem, ut ibid. Peyrin. n. 4. ubi dat concordantes; & nos diximus cap. 1. n. 3.

Advertendum hic, quod si excommunicatio subsequatur ad Prælatum legi-

timè obtentam, ea non obtante, non remanet quis ipso facto privatus, quia nulla talis poena in jure statuitur, per Fagan. in 5. ad cap. ad abolendam de hares. n. 40. Privari tamen debet, si per annum, & ultra perseveret in excommunicatione, propter pertinaciam, & contemptum legum Ecclesiæ, ut expresse in cap. Cum bona memoria de arat. & qualis.

12 Quæritur. An electio facta ab excommunicato majori excommunicatione sit ipso jure nulla?

Resp. Affirmativè. Per cap. Pastoralis de appellat. In quo conveniunt DD. ex quo excommunicatus sit suspensus non modò ab officio, cap. Clerici, cap. Latres de Cleric. excomm. verum etiam à beneficio, cap. Romana de offic. Vicarii in 6. cap. Romana de supplend. neg. Prælat. ibid. ergo nil eorum agere valer, quæ ratione officii, & beneficii illi competunt; quorum unum est eligere: & ita privatur jure eligendi, arg. ex cap. Si celebrat de Cleric. excomm. Peyrin. cit. n. 12.

13 Quæritur. An minori excommunicatione ligatus eligi possit ad Prælaturas Regulares?

Resp. Negativè. In quo concordant scribentes: textus expressus in cap. Si celebrat, de Cleric. excomm. ubi: Si tamen scienter electus fuerit, ejus electio est irritanda. Et quia textus loquitur de electione scienter facta, sequitur, quòd non sit irritanda electio illius, de cujus minori excommunicatione non habetur notitia: sive ignorantia se teneat ex parte electorum, sive ex parte electi.

14 An autem, si electores eligant excommunicatum minori excommunicatione, peccet mortaliter?

Resp. Affirmativè. Quia scienter contravenire Sac. Canonibus in materia gravi est peccatum mortale. In casu autem sumus in materia gravi: nam agitur de electione, quæ ex dictis juxta d. cap. Si celebrat est irritanda, licet non sit actu irrita.

Cæterum excommunicatus minori excommunicatione non est privatus jure eligendi pro ut ibid. expresse: Nec eligere prohibetur, vel ea, quæ ratione jurisdictionis sibi competunt, exercere.

15 Quæritur. An suspensus eligi possit ad Prælaturas Regulares?

Resp. Negativè. Nam inhabilis est ad di-

gnitates Ecclesiasticas recipiendas. Et quatenus per electionem conferantur, electio est ipso jure nulla, sive suspensio sit ab jure, sive ab homine, ex d. c. Cum dilectus de consuetud. probatque Peyrin. ubi supra §. 1. n. 27. Nam cum Prælatura dentur propter servitium, argum. ex c. fin. de rescript. in 6. & suspensus nequeat officium exercere, nec ad Prælaturas est eligibilis.

Neque suspensus eligere potest; & quatenus eligat, electio est nulla, cap. Cum inter R. de elect. ubi, ea omnino cassata, id est, cassata nunciata, per Gloss. ibid. in ver. cassata.

Hic opus est advertere, quòd si suspensio sit ab Ordine, seu à Divinis indefinitè, privat quovis Ordinum usu, tam Minorum, quam Sacrorum, quia æquivalet universalis, ac si diceretur, ab omnibus Ordinibus; & ita suspensus non potest celebrare, nec uti Diaconus ministrare &c. Privatque etiam illis actibus, qui sunt necessario connexi cum Ordine: ut absolvere in foro Pœnitentia, Extremam-Uñctionem conferre, Baptismum solemniter ministrare, solemnem aliquam benedictionem, aut consecrationem efficere. Verum non privat illis actibus, qui sunt jurisdictionis, & non connexi cum Ordine: ut est eligere: & legitur resolutum à Sacra Congr. Conc. in una Romana 20. Augusti 1628. lib. 13. decret. ejusdem Sac. Congregat. fol. 525. Quæ ad dubium: An Religiosus Regularis suspensus à Divinis per annum possit infra illud tempus habere votum activum in electionibus canonicis Superiorum faciendis, cum in sua suspensione non exprimat ulla privatio voti? Respondit, Regularem suspensum ad tempus à Divinis absque expressione privationis voti infra illud tempus voto activa non privari; idèque posse votum dare in electionibus Superiorum faciendis.

16 Quæritur, An interdictus eligi possit ad Prælaturas Regulares, & quatenus eligatur, electio sit valida?

Resp. Negativè, d. cap. Cum inter R. §. Idèque, cap. Tanta de excessib. Prælat. ubi resolutum datur, personaliter interdictum eligi, nec eligere posse. Videndus Peyrin. cit. §. 2.

17 Quæritur. An irregularis sit eligibilis ad dignitates Regulares?

Resp. Negativè, ex cap. Si ea tempora de

descript. in 6. cap. Is cui de sexcentia excom. ibid. cap. Dndum il 1. de elect. Trid. sess. 22. cap. 4. ibi: Nec aliis imposterum fiat provisio, nisi iis, qui jam etatem, & ceteras habilitates integrè habere dignoscantur, aliter irrita sit provisio; ubi inter ceteras habilitates canonicas ad dignitates, etiam Regulares, quas ibidem requirit, exigit etiam, quòd quis non sit irregularis. Et ponderatur, quòd, licet Prælatus Regularis, ut Generalatus, Provincialatus, & Guardianatus, non sit propriè beneficium quoad annexum temporale; tamen quoad jus spirituale circa curam animarum, & in omni rigore est dignitas Regularis, arg. ex cap. Ut filii de fil. Presbyr. Et procedit etiam in custodiatu, & definitoriatu, quia, licet primariò, & directè non sint officia curam animarum habentia, sunt tamen indirectè, & secundariò; quia cum Generalibus, & Provincialibus habent decidere causas respectivè Religionis, vel Provinciæ, & ad electiones concurrere, ex adnotatis à Peyrino ubi suprà §. 1. n. 31.

18 Propterea ante electionem ad ipsarum nullitates evitandas, & tollendas scrupulos, & dubitates, solet præmitti absolutio à censuris, & dispensatio super irregularitatibus, pro ut sequitur.

Misereatur vestri &c. Indulgentiam &c. Si tenemini aliquo vinculo excommunicationis maioris, vel minoris, interdicti, vel suspensionis, in quantum se extendunt gratia, & privilegia Ordini Nostro concessa, vos omnes auctoritate Beatorum Petri, & Pauli, ac S. Sedis Apostolica, mihi in hac parte commissa, & vobis concessa ad effectum electionis (vel electionum) canonicè, ac ritè per vos faciendæ (vel faciendarum) absolvo. Item, eadem auctoritate, & ad eundem effectum dispenso vobiscum super omni irregularitate, si quàm contraxistis: & quatenus opus sit, & indigeris, vos habilito executioni Ordinum, & officiorum vestrorum. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Super qua formula, notatur, quòd ista absolutio non prodest ei, qui absens eligeretur, & non esset præsens absolutioni. Nam, tametsi absolutio ab excommunicatione absenti per litteras dari possit, ut DD. tradunt; hæc tamen in præsentem fertur, & ad præsentem dirigitur; quod non obscurè significare videtur. pronomen demonstrati-

vum Vos: quod electores præsentem exigit ut de beneficio participant.

Quòd si quis Religiosorum esset ligatus aliqua censura, à qua præses Capituli absolvere non posset, non frueretur absolutionis beneficio, nec posset in dicta electione eligi, aut eligere; pro ut notavit Peyrin. cit. c. 5. n. 9. cum quo transeunt DD. & videtur expressum per clausulam, In quantum se extendunt privilegia, & gratia Ordini Nostro concessa, vid. suprà c. 184 n. 58.

19 Item nota, quòd opponens, seu appellans contra aliquem electum, vel eligendum, seu contra formam electionis, vel etiam contra electores, debet in litteris appellationem, seu oppositionem continentibus (quæ debent esse manu propria appellantis cum ejus sigillo subscriptæ) exprimere coram Præsidente singula, quæ intendit obijcere contra, vel formam electionis, vel personas electi, vel eligendi, aut electorum; & jurare, tactis Dei Evangelii, quòd credit esse vera, & posse probare, quæ opponit pro ut c. Ut circa de elect. in 6. Nisi aliqua antiqua (post electiones) in opponentium notitiam de novo pervenerint, quæ appellationis præmissa tempore verisimiliter ignorare potuerint, & etiam ignorarint, ut ibi text. & cap. Is qui ibid.

Ceterum adducta verificantur, quando appellatio, seu oppositio est contra personam certam nominatim expressam, non verò, cum oppositio currit adversus personam vagam; ut, quòd non eligatur excommunicatus; vel, quòd non fiat electio, nisi canonica; vel, ne fiat contra præscriptum statutorum. Tunc enim non tenetur opponens exprimere aliquos defectus, vel servare formam d. c. Ut circa; sed sat est, ut, secuta electione, eos exprimat, probetque ad electionem infirmendam, cap. Qui contra de elect. in 6. cum sua Glos.

Pariter non valet appellare, ne fiat electio; benè verò ne fiat, nisi canonica, text. in cap. Cum nobis de elect. Et ibi Glos. in verb. innovari ponderat, appellationem non extendi, nisi ad ea, quæ illegitimè fiunt.

Cum alicujus electio cassatur propter modum electionis, non impedit, quin possit iterum eligi, Glos. ad cap. Consideravimus de elect. in notabilib.

20 Quæritur. An sit Regularibus licitum procurare favores extra Ordinem pro

obtinendis Prælaturis ; easque Superiores possint ad instantiam Laicorum, vel Ecclesiasticorum conferre.

Resp. Negativè. Utrumque est sub gravibus pœnis à S. Sede prohibitum. Quisque videat Constitutiones Apostolicas pro sua Religione hac de re emanatas.

In ordine Min. de Obser. sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda præcipitur d. Ordinis Superioribus, ne ad instantiam, & requisitionem quarumcumque personarum, Cardinalium, Regum, Ducum &c. audeant cuivis d. Ordinis Religioso gratiam concedere, pœnas remittere, vel ad gradus, honores, dignitates, officia, administrationes, functiones, & ejusdem Ordinis Prælaturas promovere. Et perpetuò inhabiles ad similia, & alia officia declarantur, qui sibi per conquisitos favores, & suffragia, aliqua procuraverint. Item, omnibus Fratribus sub iisdem pœnis interdicatur, ne recipiant favores, etiam spontè oblatos, aut ab eis minimè procuratos; atque etiam, ne ad eum effectum munera aliqua prædictis personis exhibere præsumant, ut in const. Urbani VIII. *Admonemur* la 271. Bull. tom. 5.

Quoniam verò Urbanus in præmio constitutionis adjecit ad dignitates, & officia per emendicata suffragia ambitiosus patent accessus, videtur mens Pontificis fuisse prædictis pœnis ligare eos, qui in ordine ad ambitionem ad favores recurrunt, aut aliquid ad instantiam existentium extra Ordinem conferunt. Ex præmio enim mens Legislatoris dignoscitur. Unde sequitur, ut notavit Sanctior. *Comment. in stat. Ord. S. Francisci* cap. 8. *stat. 67. §. Secundum 3.* pœnas, remota ambitione, locum non habere, juxta regulam, quòd, *cessante causa, cessat effectus*: cap. *Cum cessante de appellat.*

Advertendum est, Prælatos pœnas non incurrere, nisi realiter, & cum effectu officia, vel gratiam ad instantiam exterorum concesserint; Religiosos verò statim, ac per favores illa sibi procuraverint: ut ex textu colligitur.

Item ponderandum, quod pœnæ in Constitutione præfixæ, pro foro conscientie statim, procuratis à subditis favoribus, & à Prælati ipsorum intuitu officiis collatis, ligant; sed quoad forum externum opus est, ut Judex per sententiam declaret deli-

ctum fuisse commissum, ad text. in cap. *Cum secundum de heret. in 6.* & concordant DD. quòd, dum in jure imponitur pœna, cum clausula, *absque ulla declaratione*, sensus est, ut non sit necessaria declaratio pœnæ, ut pro foro interno incurratur; benè verò delicti, ut pœna liget pro foro externo.

21 At petitur. An valida sint, quæ gerit Prælati canonice electi, sed postea, propter aliquod crimen, officio in conscientia privatus?

Resp. Affirmativè. Nam hic non dicitur intrusus (sicut verificatur de eo, qui absque autoritate Superioris, vel canonica electione ingreditur beneficium, per cap. *Quia diversitatem de concess. de prebend.*) quia canonica electione fuit ad Prælaturam assumptus; idè licet postea in conscientia careat titulo vero, habet tamen putativum ex electione canonica, & aliquem colorem retinendum; quia delictum, & defectus inficiens verum titulum est occultus; nec, ut supponitur, potest resignare, nisi cum famæ jactura. Propterea ab eo gesta sustinentur, quia ille putativus titulus, & coloratus opinione communi habetur instar veri, cap. *Auditis de elect.* Atque ita propter bonum commune Ecclesia supplet defectum: sed petat dispensationem: vide cap. 31. n. 12.

22 Nota. Per gratias prohibitas in Paulina, venire beneficium Ecclesiasticum.

Per pœnas intelliguntur punitiones, quæ insiguntur: ut homo, qui per delictum recessit ab ordine legis, per pœnam reordinetur, & ad ipsius observantiam redeat, ac ceteri instruantur, ne in similia delicta labantur; & in hoc sensu pœna dicitur reordinativa culpæ.

Graduum, honorum, & dignitatum appellatione veniunt, Præpositus, Abbatius, Prioratus, Guardianus, Custodius, Provincialium, ac Generalium Superiorum officia, & alia his similia, cum honore, & superioritate conjuncta, ut (Definitorius, Commissarius) juxta const. *Ad Romanum Sixti V. §. 6. declaratorium illius Cum de omnibus 71. Bull. tom. 2.* Nomine verò officii veniunt Lectores, Prædicatores, Confessarii, Studiorum, & Sacræ Theologiæ Magistri, Regentes, & similes, *ibid.* Ab illis illegitimi à Sixto excluduntur, non verò ab aliis, quæ ab eodem appellantur officia oneris.

Per administrationes inter Regulares intelligitur facultas administrandi, vel distribuendi res secundum conditiones, & leges ad hoc præstitutas; non tamen ad eas alienandas, aut distrahendum de illis ultra concessa. Peyrin. de subd. q. 2. cap. 2. nota 2.

Functio important collationem officii, quod in suos actus exire debet, Sancto. in stat. loco cit.

Prælatum tandem significat gradum honorificum cum jurisdictione in Subditos.

23 Quæritur. Præsentatis, vel nominatis tribus, vel quatuor à Magistratu Sæculari, Principi, vel Laica potestate, ex illis unus eligitur ad Prælatum Regularem: petitur, an electio sit ipso jure nulla?

Resp. Affirmativè. Nam talis restrictio lædit libertatem Ecclesiasticam, & electionis canonicæ, quæ debet esse in eligentium libertate, nec potest ex alterius consensu pendere. Propterea nominatio, vel præsentatio in electionibus reprobat, cap. Cum terra, c. Quisquis, c. Massana de elect. Solus Pontifex, qui est suprâ Sacros Canones, privativè ad alium quemcumque, sive Ecclesiasticum, sive Sæcularem, potest electionem ad unum, vel alium restringere. Et quævis alia sine indulto Apostolico à quovis coarctata, & restricta, est ipso jure nulla, ex d. cap. Quisquis. Et adducta censetur facta etiam per abusum laicæ potestatis, juxta text. in d. cap. & notavit Fagn. in 1. ad alleg. cap. de elect. n. 14.

Quapropter d. cap. poenæ statuuntur in eligentes, & consentientes electioni factæ per talem abusum, ibi: *Consentientes commodo electionis careat, & ineligibilis fiat, nec absque dispensatione ad aliquam valeat eligi dignitatem.* Nec Episcopus, vel alius Prælatus potest super eo dispensare, sed necesse est, ut Pontifex dispense, ex adnotatis à Fagn. ibidem n. 7. Nam poena inhabilitatis est imposita à Concilio Generali Lateran. sub Innocentio III. (in quo Canon emanavit) contra quod Episcopus non dispensat. Maxime quia Concilium non dicit posse dispensari, sed procedit prohibendo: ut sine dispensatione (Pontificis) promoveri non valeat. Eligentes autem, ab officiis, & beneficiis suspenduntur, & per triennium privantur potestate eligendi; consequenter mortaliter peccant, cum poena adeo gravis absque gravi culpa non imponatur.

Quinimo videntur cooperari læsioni immunitatis Ecclesiasticæ.

23 Sed petitur. An possint Laici pro se allegare consuetudinem, & possessionem tempore immemorabili?

Resp. Negativè. Nam non valet consuetudo, per quam libertas eligendi in totum tollitur. Tum quia Bulla Coenæ tollit omnem consuetudinem, quæ est contra libertatem Ecclesiasticam. Tum quia contra libertatem Ecclesiasticam consuetudo est impræscriptibilis, nec ulla temporis longitudine defenditur, per Glos. ad d. cap. Massana in verb. consuetudine: quæ corruptela verissimè dicitur, & abusus: & ita præscripta possessio, usurpatio est nominanda. Unde in Sacr. Congr. rerum Concistorialium habita 13. Augusti 1646. cum ageretur, An electio Abbatis S. Petri Gandaven. esset confirmanda, necne, stans consuetudine, secundum quam coram Commissariis Laicis colliguntur suffragia Monachorum: & ex tribus, qui habuerunt plura suffragia, Princeps nominat unum, & misit litteras sua nominationis ad Monachos, ut illum eligant; & Princeps sic electum Sedi Apostolica confirmandum præferat. Dicitur fuit, hujusmodi consuetudinem esse contra cap. Cum terra, ubi reprobat talis consuetudo uti corruptela, & contra libertatem Ecclesiasticam. Idem non valet, etiam si sit suprâ hominum memoriam.

24 Quæritur. An Prælati Regulares possint absolvere Subditos à casibus reservatis in Bulla Coenæ?

Resp. Negativè. Contra Sancto. Com. ment. cap. 2. stat. 14. sub §. 1. vers. 4. Ita Tamburinus tom. 2. de jur. Abbas. disp. 12. q. 5. n. 3. Casarub. compend. privileg. Frat. Minor. v. absol. Ordin. quoad Fratr. num. 9. Graffius 1. part. decis. libr. 1. cap. 13. num. 14. Passarellus in notabil. privil. Min. notab. 13. Confectius sum. privil. mund. sic. 17. cap. 7. quos refert Peyrinus de privil. ad constitut. §. Sixti IV. §. 5. num. 6. cum quibus transeunt Syrus, Joan. de la Cruz, Coriolanus, Alterius, Duard, Sigismundus à Bononia, Zanardus, Naldus, Bartholomæus de Vecchis, & Lezana sum. q. 9. tit. 3. vers. Bulla Coenæ n. 54. Nicol. Canon. lib. 5. tit. 39. de absol. à casib. Bull. Coen. num. 136. aliique. Quod expressè habetur ex text. Bullæ. Nam §. Ceterum uti-

utitur universali negativa, qua omnes excluduntur, ibi: *A pradiis sententiis nullus per alium, quam per Romanum Pontificem &c. Nullus*, atque ita & Superiores Regularium exclusi sunt ab impendendo suis subditis absolutionis beneficium. Et confirmatur, quia d. §. & §. *Et non obstantibus* Bulla procedit plena manu derogando omnibus privilegiis in genere, & in specie quibuscumque personis, Ordinibus, & locis, sub quavis forma, ac verborum tenore concessis, cum amplissimis clausulis, & derogatoriis derogatoriis: adeo ut in tanta verborum expressione quodvis distinctionis effugium præoccupetur.

25 Unde cum Bulla revocet omnia privilegia in genere, & in specie concessa, nullus potest à casibus in ea contentis absolvere, nisi habeat speciale indultum in individuo; nec ei sufficit obtinuisse facultatem absolvendi à casibus Sedi Apostolicæ reservatis, sed necesse est, ut exprimat à casibus in Bulla Cœnæ contentis. Nam isti sunt speciali nota digni: quorum reservatio quotannis renovatur. Tambur. *loc. cit.*

Concordat Nicolius ubi suprà, notans, quod cum Bulla revocet privilegia in genere, & in specie concessa, & concedenda, innovata, & innovanda, habetur, nemini privilegia concessa, & concedenda suffragari, nisi expressè contineant derogationem Bullæ.

Opponitur. Superiores Regulares possunt vigore *const. S. Pii V. Romanus* 132. *Bull. tom. 2. quidquid indultis Tridentinum cap. 6. sess. 24. de reform.* Episcopis in suos subditos. Episcopis autem ibidem conceditur, ut valeant suos subditos absolvere à casibus, etiam Sedi Apostolicæ reservatis.

26 Verum neque Episcopis est concessa facultas, ut vigore illius *capitis* possint proprios subditos absolvere à casibus Bullæ Cœnæ: pro ut concordant scribentes. *Piassec. prax. part. 2. cap. 1. art. 3. n. 6. refert Sac. Congreg. decretum, quæ ad dubium: An Episcopus, & Inquisitores possint hodie ex cap. 6. sess. 24. absolvere lapsos in hæresim, non obstante Bulla Cœnæ Domini; censuit eam Bullam derogare decreto cap. 6. Et sub n. 18. aliud assert ejusdem Congr. responsum, ut infra: Queritur pro parte Episcopi Carthagenon. per E. V. declarari: An*

facultas competens Episcopis vigore Conc. Trident. sess. 24. de ref. transferatur in Vicarium Capitularem, Sede Episcopali vacante. Die 4. Decembr. 1632. S. C. in hærendo declarationibus alijs factis, respondit: Episcopus vigore cap. 6. non posse absolvere, nec dispensari in casu hæresis, neque in alijs nova lege post Concilium Sedi Apostolicæ reservatis. Verum in iis casibus, in quibus Episcopis talis facultas non est adempta, eam utique transferri in Vicarium Capitularem, Sede Episcopali vacante, dummodo talis facultas specialiter per Capitulum eidem Vicario tributa fuerit.

Videndus Sperellus *dec. 112. n. 61. Pignatellus tom. 1. consult. 291. & Fagn. in 1. ad c. Quoniam de const. n. 29. testatur à S. C. declaratum fuisse, ex Bulla Cœnæ sublatam esse facultatem Episcopis tributam decreto Concilii cap. 6. sess. 24.*

27 Neque alia deerunt media ad tollendas vagationes Religiosorum. Nam in eventibus casibus possunt per litteras absolutionem petere à S. Pœnitentiaria. Vel Procuratoribus Generalibus in Romana Curia pro unaquaque Religione residentibus significare, ut ab eadem petant & litteras remissoriales juxta qualiter casus obtineant.

28 Queritur. An Prælati Regulares, Generales, vel Provinciales possint absolvere suos subditos ab excommunicatione propter admissionem mulierum intra claustra Conventus?

Resp. Negativè per dicta *c. 16. n. 11.*

Et certum est propter styllum Romanæ Curie, in qua praxis est, ut admittentes mulieres in Conventibus petant à S. Pœnitentiaria absolutionem ab excommunicatione, & suspensione à divinis, & rehabilitatione ad officia. Stylus autem Curie facit jus, & praxis Romana inducit regulam.

29 At petitur. An possit absolvere dd. Fratres ingredientibus sine licentia clausuram Monialium?

Resp. Negativè. Quoniam si ingressus sit ad malum finem, casus est reservatus Sedi Apostolicæ, per expressa in 2. Decreto S. C. sub Clem. VIII. de quo *c. 2. n. 7.* Si verò absque licentia, & non ad malum finem, locum habet excommunicatio lata ipso facto à Trid. *sess. 25. cap. 5. de regul.* quæ quamquam ibidem non reservetur, est tamen ipso stylo Curie obtinenda absolutio

ab ipsamet S. Sede Pignateilius tom. 10. cor-
sult. 100. n. 25.

An saltem valeant beneficium absolutio-
nis impendere Monialibus sibi subiectis,
violantibus clausuram?

Resp. Negativè. Id enim nec possunt E-
piscopi: nam teste Fagn. in 1. ad cap. Quo-
viam de cons. n. 30. S. C. declaravit ex Bul-
la Pii V. (quæ incip. *Decori sub 8. Bullar.*
tom. 2.) *ademptam esse facultatem Episcopis*
competentem in vim cap. 6. sess. 24. absolvendi
Moniales secreto delinquentes in materia clausu-
ra. Adeoque in fortioribus terminis ea fa-
cultate carent dd. Prælati Regulares. Nam
Beatus Pontifex absolutionem in d. Bulla si-
bi reservavit, vide supra cap. 11. n. 21.

30 Quæritur, super quibus cadant abso-
lutiones, & dispensationes, quæ sunt à Præ-
latis tempore visitationum, & in quibusdam
anni solemnitatibus?

Resp. Cadunt super excommunicationibus
& irregularitatibus, quas subditi ignoran-
ter incurrun; vel super dubiis, & obli-
tis; ex Peyrin. de subd. q. 1. cap. 5. ver-
f. *argens*, ad Const. 1. Juli II. §. 18. n. 42.

31 Quæritur: Subditus dubitat de autho-
ritate Superioris, an scilicet sit legitimè ele-
ctus, vel confirmatus; petitur, an teneatur
ei obedire, si præcipiat non excedentia li-
mites suæ autoritatis?

Resp. Affirmativè, si Superior sit in pa-
cifica possessione sui officii; ponderando,
quod uni Prælato teneatur obedire; & cum
alius non sit in possessione Prælatuæ præ-
ter illum, nihil potest subditum excusare,
quin ei teneatur parere, semper enim me-
lior est conditio possidentis. Aliàs ordo re-
ligionis in Religionibus subverteretur, &
disciplina Regularis destrueretur. Nec ad
subditum, sed ad Prælatum majorem, vel
Sac. Congr. spectat de illius legitima ele-
ctione, vel confirmatione discutere. Si ve-
rò ille de quo dubitat, an sit legitimus Su-
perior, non esset in possessione suæ Præla-
tuæ, ei obedire non teneretur; quia, cum
non sit in possessione, omni caret jurisdi-
ctione, ut post Sanchez dicit cit. Peyrin.
cap. 7. in fine, dico quinto.

32 Quæritur. An Superior localis; v. g.
Guardianus in Ordine Minorum possit in
suo Conventu sibi eligere in Confessarium
simplicem Religiosum Sacerdotem sibi sub-

ditum, non approbatum à Generali, vel
Provinciali?

Resp. Affirmativè, Sanctoro in stat. cap. 7.
stat. 1. ver. *Quæstio septima*, allegans cap. Ne
pro dilatione de pœnit. & remiss. Sed non est
dubium, ipsum nimis laxè scripsisse: res enim
est dubia, & idè debet Guardianus abstinere
ab electione Confessarii non approbati à
Generali, vel Provinciali; nam in dubiis,
quod certius, & securius existimamus, re-
nere debemus, per cap. *Juvenis de sponsalib.*
præsertim, ubi vertitur periculum animarum,
ut scripsit Piassecus prax. parr. 2. cap. 1. art. 3.
n. 18. quod periculum in casu considerandum
occurrit; nam, si opinio Sanctoro apud
Deum non est vera, beneficium absolutionis
non recipit, & ulterius injuria, & irreve-
rentia irrogatur Sacramento, cum periculo
nullitatis exponatur, per dicta libr. 2. can-
tela Confess. cap. 1.

Quod evidens etiam puto, considerando,
quod Superiores Religionum Mendicantium
sunt in triplici differentia. Aliqui sunt supre-
mi: ut Generales, qui toti Religioni præ-
sunt, in qua nullum alium Superiorem agno-
scunt; habentque immediatam jurisdictionem
in omnes Religiosos sibi in Ordine subiectos.
Aliqui sunt medii: qui vocantur Provincia-
les, & uni Provinciæ præsunt: subduntur
Generali sed jurisdictionem immediatam re-
tinent in singulos Provinciæ Religiosos. Ali-
qui sunt Prælati infimi: ut Piores, Guar-
diani &c. isti præsunt uni Conventui; sub-
duntur Generali, & Provinciali, & habent
jurisdictionem in solos Fratres suorum Con-
ventuum. Omnes prædicti habent jurisdi-
ctionem ordinariam, tum spiritualem, tum
temporalem in suos subditos. Nam habent
curam animarum non ex delegatione, sed
ex electione, ut notat ibid. Sanctoro, ver.
Quæstio secunda, Respondeo eamen. Et cum
jurisdictio eis conveniat ratione dignitatis
per privilegia, quæ sunt perpetua, cense-
tur ordinaria per Glos. in c. final. de offic.
Jud. Ord. in ver. *casibus.*

Ceterum Sanctoro ibid. dixit, Guardia-
nos esse veluti Parochos, & Archipresby-
teros; isti autem nequeunt sibi in Confes-
sarium eligere Sacerdotem non approba-
tum ab Ordinario, pro ut est certum ex
Decreto Alex. VII. à quo sub anno 1665.
proscripta fuit hæc propositio (quæ in or-
dine

dine erat la 16.) qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario: ergo nec illi, nisi approbatum à Generali, vel Provinciali; atque inde sublata est difficultas.

33 Nec obstat alleg. cap. de panis. & remiss. Nam ex Egnan. in §. ad idem cap. de panis. & remiss. n. 21. S. Congr. censuit, inferiores Prælatos non posse Confessorem approbare, nisi proprium territorium, ac jurisdictionem quasi Episcopalem habeant. Quæ in Guardianis non agnoscitur. Et licet eam in localibus consideret Peyrin. de Prælat. g. 1. cap. 4. sub n. 3. & Ameno de panis. tit. 1. §. 2. num. 4. est certum, quod, hoc etiam admissio, magis limitata foret in ipsis, quàm in Provincialibus, ut idem Peyrin. notavit. A qua restrictione habetur, ut non possint suos subditos absolvere à reservatis in Religione, absque facultate Provincialis, vel Generalis, juxta Decretum Sacr. Congr. Visit. Apostol. de quo infra: nec eos ad Confessiones Fratrum excipiendas approbare: neque Episcopi ad Ordines præsentare; adeoque nec sibi in Confessarium eligere Sacerdotem non approbatum à majoribus Prælatibus.

34 Quæritur. An Prælati Regulares, Generales, & Provinciales, possint Religiosos sibi subditos in Notarios creare, & deputare?

Resp. Affirmativè, ex concessione Sancti Pii V. Constit. incip. *Debitum* la 124. in cit. Bullar. pro negotiis, tam communibus Religiosorum, quàm particularibus Provincialium, & Monasteriorum, etiam Monialium existentium sub ipsorum regimine, ut expressè textus; disponens pariter, ut instrumentis, scripturis, actis, & exemplatis per eos stipularis, legalizatis, vel notificatis, plena fides in judicio, vel extra adhiberetur, ac si forent authenticata, confecta, & stipulata per alios quoscunque publicos authenticos, & rogatos Notarios.

35 Formula eos creandi erit, ut coram testibus creatio fiat; & nonnisi de Religiosis, moribus, fide, & doctrina idoneis. Qui coram Prælato genoflexi, tactis Sacris Evangeliiis, juramentum præstent de fideliter præstando officio, ut infra: Ego N. promitto, & juro Deo omnipotenti, & SS. D. N.

Papa N. & sibi Patri, quod meum fideliter exercebo officium, in omnibus, & per omnia; sic Deus me adjuvet, & hac Sancta Dei Evangelia, ex Peyrin. ad Constit. g. S. Pii num. 9.

36 Recepto autem per Prælatum juramento, eidem tradens calamum, & atramentarium dicat; Accipe potestatem notificandi, & intimandi pro ista Provincia quibuscunque personis, etiam Regibus, mandata, indulta, ac Privilegia Apostolica, juxta Privilegia Ordini concessa, faciendique publicos actus, & instrumenta &c. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

37 Testimonium creationis poterit sub his terminis dari: Nos Fr. N. Minister Provincialis (si creatio erit à Generali, varietur nomen) vigore Privilegiorum Apostolicorum, creavimus, & constituimus, ac deputavimus in Notarium pro hac nostra Provincia R. P. F. N. virum moribus probatum, fide, & virtute idoneum; ad intimanda, & notificanda quacunque indulta &c. faciendaque quacunque instrumenta &c. authenticanda transumpta &c. recepto prius ab eo, coram nobis genoflexo, corporali juramento fidelitatis, & aliis Sacris Evangeliiis, coram infraferendis testibus. In quorum fide &c. Dat. &c. Deinde subscriptiones sequantur. Et juxta hæc poterunt dari litteræ parentales.

38 Advertas, d. privilegium creandi Notarios fuisse directè datum S. Ord. Prædicat. de quo tamen participant ceteri Mendicantes, communicantes cum ipsis in privilegiis, Ameno ubi suprà tit. 1. q. 16. n. 135.

39 An autem Generales, & Provinciales possint cum illegitimis Fratribus ad honores, & gradus in Religione dispensare? Videas Const. Greg. XIV. incip. *Circumspecta* la 3. Bull. rom. 1. in qua eis conceditur sed nonnisi cum Generali, Provinciali, seu intermedio Capitulo. Et dummodò eorum privilegia sint usu recepta, aut non revocata, ut ibi text.

Possunt Superiorum Regularium Generales, & Provinciales, plurimum casuum absolutionem sibi reservare, juxta Decretum Clementis VIII. super cas. reserv. pro Regul. ad Const. 28. Urb. VIII. Bullar. rom. 4. ubi decrevit, ut nemo ex Superioribus Regularium generalium absolutiones sibi reservet, exceptis

ibi (ibi enumeratis) aut omnibus, aut eorum aliquo, pro ut subditorum utilitati expedire prouideat in Domino iudicauerit, & infra: Se quod aliud præterea peccatum grave pro Religionis conseruatione, aut pro conscientia puritate reservandum videbitur, id non aliter fiat, quam Generalis Capituli in toto Ordine, aut Provincialis in Provincia matura discussione, & consensu.

40 Hinc oritur dubium. An Guardiani, & ceteri Superiores locales possint absolvere sibi subditos à casibus in Provinciis reservatis?

Resp. Negativè. Nam huiusmodi Superiores non habent jurisdictionem, & auctoritatem ordinariam absolvendi à dictis casibus; sed ea Generalibus, & Provincialibus dumtaxat respectivè convenit: quam possunt delegare ad præscriptum sequentis Decreti. In Congregatione admodum Illustrum, & RR. DD. Prælatorum Visitationis Apostolica de mandato Sanctiss. D. N. Papa die 13. Mart. 1601. habita; Inter alia. Al memorinto del P. Custode de' Reformati di S. Francesco la Santità Sua dichiara, che il Decreto suo sopra la reservazione de' casi de' Religiosi facto alli 26. di Maggio 1593. non dispone, nè determina, a chi spetti l'autorità d'assolvere da detti casi, rimettendosi in questo alle Costituzioni, uso, ed osservanza commune delle Religioni; che il Generale, ed Provinciale habbino quest'autorità ordinaria, e non li Guardiani, e Priori, Superiori immediati de' Conventi: dovranno però detti Provinciali, e Generali comunicare detta facoltà in ciaschedun Convento à persona discreta, ed intelligente, per assolvere i Religiosi di quel Convento, che faranno ricorso, à vero nelli casi particolari, che occorreranno, concedere la facoltà à ciascuno Confessore deputato in detto Convento, quando esso Confessore ne faccia istanza, e giudica expediente, se gli conceda; nel qual caso li Superiori, anco delegati, dovranno prontamente concederla, conforme al detto Decreto Pontificio: perchè negandosi, la Santità Sua intende, che il Confessore possa assolvere da detto caso. Orb. Seraph. tom 4.

Ceterum possunt Superiores determinare poenitentias graves quibusdam peccatis, etiam non reservatis, à Confessariis imponendas, quæ subditos ab huiusmodi perpetrando cohibere possint, ut ibi Clemens.

Ubi prohibet, ne Superiores, vel Confessarii, qui ad Superioritatis gradum fuerint promoti, ea noticia, quam de peccatis subditorum in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur.

41 Regulares voventes non acceptare dignitatem extra Ordinem, tenentur implere. Nec absque dispensatione Apostolica possunt promoveri, ut post Nicol. Canon. lib. 1. tit. 39. n. 160. scripsit Monac. for. p. 2. for. 3. n. 18. tit. 6.

42 Quæritur. An Prælatus Regularis sollicitus esse debeat, ut Conventus suæ jurisdictionis, in quibus est collapsa disciplina regularis, reformetur?

Resp. Affirmativè. Reformatio autem, vel ab eo immediatè, vel per Regulares ejusdem Monasterii est facienda: & in horum defectum res est committenda aliis ejusdem Ordinis Religiosis strictioris vitæ, & observantiæ, ut scripsit Fagnan. in 3. ad caput inter quatuor n. 5. de religiof. domib.

Ceterum est reformationis negotium magna circumspectione assumendum, & cavendum, ne ex eo Ordo in partes secetur, ac ne Conventus Reformati à non Reformatis separentur: divisio enim pravos exitus habet, per Petram Comment. tom. 2. ad const. 1. Greg. IX. sect. unic. n. 14. Unde debent Superiores cohibere eos Religiosos, qui aut importunè se ingerunt, aut ultrà ad reformandum se offerunt: minùs enim apti tunc sunt judicandi; nam ex præsumptione inhabiles redduntur, & credendum eos moveri non amore virtutis, & regularis observantiæ incremento, sed vel ut Principibus placeant, vel ut obtineant primos recubitus in mensis, primasque salutationes in foro. Sæpè enim non zelus, sed ambitio id operatur: probandus est spiritus, an ex Deo sit. Hinc expectandum est Superioris præceptum, aut Sedis Apostolicæ mandatum.

Nec alio erit opus reformatore, quando Prælatus ipse Regularem observantiam zelabit, ac ad praxim deduxerit monita Augustini in regula ad servos Dei, quem legere non pigeat. Ubi inter cætera de Prælato Regulari dixit: Circa omnes se ipsum bonorum operum præbent exemplum: corripit inquietos: consoletur pusillanimes: suscipiat infirmos: patiens sit ad omnes. Disciplinam libens habeat, metuens imponat: & quamvis utrumque sit necessarium, tamen plus à vobis

vobis amari appetat, quàm timeri: semper cogitans Deo se pro vobis redditurum esse rationem.

Circa tamen subditos delinquentes impleat monitum S. P. Francisci his verbis expressum: Humiliter, & charitative corrigant eos: & memoriæ committat versus, quos recenset Glossa ad c. nisi cum pridem de re-nuntias. in verò. eicit. ibi:

Qui nimis emungit, soles extorquere cruorem.

*Et violenta facis correctio deteriorum:
Sed moderata satis correctio gignit amorem.*

CAPUT XXXIX.

Officialis quoad Privilegium Canonis.

S U M M A R I U M.

- 1 Inficientes violentas manus in Clericum, vel Monachum, ligantur censura Papa reservata.
- 2 Tria sunt necessaria ad incurrendam censuram.
- 3 Violentia est triplex.
- 4 Numerantur, qui à Canonis privilegio proteguntur.
- 5 Propinans Clerico venenum ligatur excommunicatione.
- 6 Et mandans ipsius percussorem.
- 7 Non evitatur censura, licet Clericus percussioni consensiat. Quinimò ipsa idem Clericus ligatur.
- 8 Sed quid de percussione Clerici consignati potestati seculari, ut puniatur?
- 9 Recensentur, qui excusantur ab incursum dicta censura.
- 10 An ignorantia excuset à censura?
- 11 Crassa, vel affectata non excusat.
- 12 Percussio alia levis, alia gravis, & tertio enormis.
- 13 Numerantur casus, in quibus Episcopi possunt secundum Canonica Jura absolvere inficientes violentas manus in Clericos.
- 14 Vicarius Capituli, Sede vacante, potest à censura Canonis absolvere. Et quando?
- 15 Regulares inficientes violentas manus in Clericum secularem non absolvit Prælatus Regularis.

16 Absolutio datur ab Episcopo; vide limitationem.

17 Confessores Saculares, & Regulares nequeunt Saculares percussores Clericorum absolvere.

18 A quo absolutionem recipiat Regularis percuciens Regularem alterius Ordinis?

19 Moniales exempta ab Ordinariis absoluntur à Regularium Prælatis, de quorum jurisdictione sunt.

20 Regularibus ejusdem Ordinis beneficium absolutionis impetratur Generalis, vel Provincialis, aut alius Confessarius de ipsorum commissione.

21 Non est in Superioribus localibus jurisdictione ordinaria absolventi à reservatis in Religione ex Decreto Congr. Visitat. Apostol.

I Excommunicatione lata in Canone 15. Concilii Lateran. II. relato in c. Si quis suadente 17. q. 4. Sedi Apostolicæ reservata ligantur, qui suadente Diabolo violentas manus inficiunt in Clericum, vel Monachum. Tria tamen copulativè necessaria sunt, ut incurratur censura, per Sperellum dec. 45. n. 12.

1. Factum consummatum opere externo: quia Canon dicit, manus injecerit: aded ut non ligetur, qui intendit percutere (quamvis sacrilegium committat) sed non offendit; vel intendens offendere Clericum, lædit ex errore Laicum.

II. Requiritur animus injurandi: ided opponitur, suadente Diabolo. Nec est necesse, quod læsio sit contra esse physicum corporis; sed sat est, ut sit contra honorem; modò corpus, vel vestes per injuriam, & contemptum animo irato attingantur, etiam si sputo, aqua, vel pulvere id contingat; tunc enim læsio, & contemptus, physicè inspectus, levissimus est; sed moraliter, & in hominum existimatione est gravissima injuria contra reverentiam debitam statui Clericali, Diana coord. tom. 5. tract. 2. resol. 31.

III. Requiritur, ut læsio non casu, nec fortuito, sed per vim interatur, ut est sensus voculæ, violentas manus; quia significatur quævis actio externa, quæ sit contra honorem Clerico debitum, dummodò vel ipsius vestes attingantur, ut dictum est.

3 Triplex verò est violentia. Una ablativa, qua aliquid pervim à Clerico auferitur. Alia expulſiva, per quam vi expellitur. Et alia compulſiva, qua compellitur, vel movetur ad aliquid agendum, quod ipſe nullatenus faceret, Sperellus *cit. num. 80.* Quzlibet ſufficit ad cenſuram.

Vocula *manus* ampliatur ad injuriam factam Clerico, etiam pede, baculo, lapide &c. nam hæc non excluduntur; ſed nomine *manus* intelligitur quidquid poteſt Eccleſiaſticis in perſonam læſionem inferre & injuriam non verbalem, ſed realem perſonalem facere.

4 A Canone proteguntur I. Clerici, etiam Primæ tonſuræ, juxta cap. *Cum contingas de ſtat. & qualis. cum ſua Gloſſ. ver. Ordo ſive Clericus ſit ordinatus per ſaltum, ſive ab alieno Epifcopo, excommunicato, ſuſpenſo, vel depoſito.* Ratio eſt, quia hujusmodi recipit Ordinem, licet ſit ſuſpenſus ab executione, ut per Dian. *cit. reſol. 42. n. 5.*

Etiam Clerici conjugati privilegio Canonis gaudent, ad text. in c. *unic. de Cleric. conjug. in 6.* Diana *cit. reſol. 43.* Fagnan. in 3. ad cap. *Joann. 2. de Cleric. conjug. & ad cap. Pervenit de Immunit. Eccleſ. n. 16.* modo duxerint unicam, & virginem, & in habitu, & tonſura incedant, hoc eſt, veſtes Clericales deferant.

Nec quoad hoc neceſſe etiam eſt, quòd alicui Eccleſiæ inſerviant, quia Tridentinum hanc conditionem exigit in Clerico, ut gaudeat privilegio Fori, ut ſcripſi c. 22. n. 18. & tenet Fagn. ad d. cap. *Joannes.* Quare licet Clericus conjugatus non cogatur præciſè deſerre Tonſuram; cogitur tamen cauſativè, hoc eſt, ſi velit Canonis, & Fori privilegio potiri. Quoniam ſine tonſura, & habitu non retinet Canonis privilegium, ut in d. cap. in 6. ſine verò Tonſura, habitu, & ſervitio Eccleſiæ, non retinet illud Fori, ut per Trid. loc. *cit.* Cateris autem privilegiis Clericalibus non gaudet, ut text. in d. cap. *Joannes?*

An autem gaudeat, ſi ipſius Uxor fuerit ab alio corrupta? Negatur, ſi vel in alio Matrimonio corrupta ſuit, vel publica vox, & fama in loco ſit de ejus corruptione etiam extra Matrimonium. Quare, ut gaudeat, ſuſſicit, quòd pro Foro externo præſumatur virgo; in quo Fœmina ſemper præſumitur niſi contrarium probetur.

II. Proteguntur omnes Regulares utri-

uſque ſexus, cap. *Cum illorum, cap. de Monialibus de ſent. excomm.* Etiam Novitii, cap. *Religioſos eodem tit. in 6.* Quia licet non ſint irrevocabiliſſe Religioſi, ſunt tamen in via proxima ad Religionem.

III. Proteguntur mulieres Tertiariæ habentes conditiones, de quibus in Decreto Sacre Cong. ut inſrâ c. 52. Gaudent enim privilegiis Regularium, (qua perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt) quorum habitum geſtant. Item Tertiarii, qui cum clauſtralibus habitant, juxta *conſ. Dum intra la 22 Leonis X. Bullar. tom. 1.*

IV. Proteguntur Eremitæ, qui à legitimo Superiore, & ſub obedientia Epifcopi ex voto, vel pacto inſerviunt alicui Eccleſiæ, vel pio loco; quia cenſentur perſonæ Eccleſiaſticæ ad effectum gaudendi privilegio Canonis, per Gloſſ. ad c. *Qui vere 16. q. 2. verb. verè,* quæ in terminis de Eremitis, dixit, quòd privilegium Clericorum habent. Licet de his aliqui dubitent.

Extenditur ex Antonello *de regimin. Eccleſ. lib. 4. cap. 2. n. 22.* ad eos, qui, aſſumpto habitu Religioſo, Monialium ſervitiis incumbunt, & pro eis eleemoſynas quarunt; ac ad Laicos, qui in habitu Clericali incedunt, & inſerviunt Congregationi Clericorum in communitate ſub certo modo Religioſo viventium.

Proteguntur Equites S. Joannis Hieroſolymitani, vulgò *deſti di Malta*, cap. *Canonica de ſent. exc.* Sunt enim verè Religioſi, emittentes tria vota ſubſtantialia Religionis, ut ex formula profeſſionis, quam emittunt, conſtat: de qua re ex profeſſo Sperellus tota *dec. 21.*

Quicumque itaque manus violentas in aliquem ex prædictis injiciat, cenſura ligatur, quocumque inſtrumento id fiat, vel pugno, impulſu, pede, baculo, lapide, pulvere, luto, aqua, ſputo: Si veſtes lacerentur, ſi per violentiam aliquid ex ejusdem manibus eripiat: Si frum equi teneatur, ne liber tranſeat: Si equus, cui inſidet, occidatur: Si capere-
retur: Si in cuſtodia detineatur, c. Nuper de ſent. excomm. Si hoſtiliter inſequatur, & coactus eſt cadere, vel in flumen ſe proſicere; vel ſimili modo, irato animo perſona Clerici lædatur, & violentia irrogetur, quæ ſæpè citrà corporalem læſionem circa Clericos exercetur, ut ibi text. vide *Conſeſ. privileg. mend. part. 2. tit. 14. cap. 4.*

Quod procedit, etiam ſi læſio ſit occult;

ta: licet, ut quis pro foro externo vitetur, debeat esse notoria, ut ex *const. Martini V. Ad evitanda.*

5 Ipsa pariter propinatio veneni est Clerico violenta, & injuriosa, *Sperell. dec. 20. Diana resol. 32.* Hæc est actio magis in suo effectu violenta personæ Clerici, quam sit ei injuriosum, ipsum pulvere conspurcare, aqua aspergere, fuste, aut alapa cedere. Nam ex sua natura ordinatur ad privandum Clericum vitam. In casu veneni propinati duplex est effectus: unus ipsa propinatio, ob quam indubiè censura non incurritur, nisi Clericus venenum bibat. Alter est mors: sed iste nullatenus est necessarius ad incurrendam censuram. Quia quamvis hæc non sequatur, tamen injuria, & violentia fuit Clerico irrogata. De venenante negat *Nicol. Lucubr. canon. libr. 5. tit. 39. n. 153. limit. 23.* ex eo, quod venenum violentiam faciat naturæ, non personæ. Sed de falsitate talis fundamenti patet.

6 Etiam mandans, seu precibus, & promissis incitans ad Clerici percussorem, hac secuta, censura ligatur, *cap. Mulieres §. Illi de sent. excom. modo ex vi mandati, consilii, vel favoris, offensio personalis Clerici subsequatur: & nisi mandatum, & consilium expressè omni conatu à mandatario revocaverit, & efficaciter retractaverit; tunc enim ipsi percussio non est imputanda, qua fecit, quod potuit, ut non sequeretur: Diana resol. 27. Layman. Theol. moral. lib. 2. §. 2. c. 5. n. 7.* Item consentiens, *c. Quoniam ibidem.* Item ratum habens, audiens percussorem esse suo nomine factam, *cap. Cum qua eod. tit. in 6.* licet ipse non commiserit percussorem.

7 Extenditur censura ad percutientem Clericum, licet iste percussioni consentiat. In casu enim percussio est injuriosa, si non personæ, statui Clericali, favore cuius fuit privilegium concessum, *Gonzalez in §. tit. 39. cap. 36. n. 2.* Quinimò & ipse Clericus ipsa ligatur. Tum quia non potest consentire. Tum quia injuriam facit Ordini Clericali. Sicut propter eandem rationem incurrit censuram Clericus se non fervore devotionis, sed animo irato percutiens, per *Sperell. cit. n. 60.* De quo verificatur textus, *Si quis suadente Diabolo:* nam verè manus violentas in Clericum ponit.

Et Regula 7. *jur. in 6. scienti, & consentienti &c.* procedit, si in eo non læditur jus tertii; in casu læditur jus status Clericalis, qui injuriam non vult, quamvis eam velit percutiens.

Hinc observandum. I. Quòd Clericus verbis non potest renunciare privilegio Canonis, *c. Contingit il 1. de sent. excom.* Videtur tamen eidem posse facto renunciare, ut, si post dimissionem habitus, & tonsuræ, variis nominis se implicans, ter à Prælato monitus seipsum emendare non curet, ut est textus *In c. audientia d. tit.* Sed de hoc debet juridicè constare.

Unde scripsit *Fagnan. in §. ad d. c. Contingit cit. tit. n. 9.* quòd Clericus apostatando ab habitu, & tonsura non perdit privilegium Clericale, nisi præcesserit trina monitio. Et *Gonzalez Ar. cit. c. 24.* Quòd si ante trinam monitionem non deferat habitum, nec intersit Ecclesiæ, juxta *Trident. sess. 23. cap. 6. de ref.* non privatur Canonis beneficio. Quia Tridentinum loquitur dumtaxat de illo fori: & quoad hoc etiam se restringit ad Clericos Minorum Ordinum; vide, quæ dixi *d. c. 22. n. 18. & 19.*

II. Consideratur, quòd cum Clericus ab Judice Ecclesiastico traditur juxta formam juris puniendus potestati Sæculari, ad textum *in cap. Cum non ab homine de judic.* non evitat censuram Canonis, qui ipsum auctoritate privata percutit. Nam textus *in d. c. Imitatè* loquitur: *Per sacularem potestatem corrigatur.* Ut advertit *Diana resol. 37. n. 2.*

Unde patet, quòd Clericus per realem degradationem ab Ordine factam nimirum ritibus in Pontif. Romano *Clement. VIII. præcipuis 3. p.* non est omninò quoad omnes privilegio Canonis privatus.

Verùm nonnulli excusantur à censura Canonis ob percussorem Clerici.

§ I. Excusantur Prælati Regulares, quòd titulo correctionis Religiosum sibi subditum flagellis corrigunt: quia percussio non fit suadente Diabolo, sed suadente justitia, & charitate, ac zelo disciplinæ, *cap. Universitatis de sent. excom.* Sed non nisi necessitate urgente, & non per Laicum est agendum: alias tam verberans, quam præcipiens, censuram non evadunt, ut ibi textus. Indecens enim est, ut Laicus in Clericum, etiam causa correctionis, manus injiciat: & debet verberatio esse moderata, per *c. Pre-*

byterum de homicid. aliàs censura non evitabitur, ut per Gonzalez *cir. c. 24. n. 1.*

II. Excusantur Magistri Scholarum, qui Clericum intuitu, & sine disciplinæ, vel correctionis percutiunt; *cap. Super eo de sent. excom.* Dum tamen correctio sit modica, alias censura ligantur, *Cap. Cum voluntate d. tit.* Nec debet ad sanguinis effusionem percussio pervenire, quia hoc non esset causa correctionis leviter percutere, ut juxta text. debet; sed prætextu disciplinæ odium explere.

III. Excusantur parentes, & majores titulo disciplinæ leviter verberantes eos de sua familia, minoribus initiatos, *d. cap. Cum voluntate.*

Sed, an pater possit filium in Sacris constitutum impunè flagellis corrigere, absque eo quod incidat in excommunicationem Canonis? Dubitant DD. Verum dico non posse, per text. in *d. cap. Cum voluntate*, in quo parentibus correctionis gratia conceditur punire adolescentes de sua familia, sed cum limitatione in minoribus gradibus constitutos; secundum communem regulam, quod casus omittas, uno expresso, præsumitur exclusus?

IV. Excusantur Birruarii, qui de mandato Prælatorum Clericos, vel Monachos capiunt, & ad carceres ducunt, *cap. Ut sancta d. tit.*

V. Excusatur, qui vim vi repellens, cum moderamine inculpatae defensionis Clericum, injustum aggressorem, repellit, *c. Si verò d. text.* Nam tunc percussio Clerici solum est per accidens; per se enim intenditur propria defensio. Moderamen in hoc stat, ut quis illud agat, sine quo aliter se defendere non posset. Sed in continenti, & in ipso aggressionis actu se defendere debet; nec excedere, adeo ut sit tueri se possit non vulnerando, non lacerando, nec lacerare, nec vulnerare potest.

VI. Excusatur, qui in Clericum cum uxore, matre, sorore, vel filia sua propria turpiter inventum manus injecerit violentas, textus expressè in *d. Si verò*. Licet enim percutiendo mortaliter peccet, tamen Canon non nolit percussorem, tum in detestationem illius criminis, tum ob difficultatem temperandi dolorem, quem in similibus ex injuria accepta solent homines concipere, excommunicatione punire, ut observat Gloss. in *d. c. verb. turpiter.*

Verum, ut excusetur à censuris, debet statim in ipso actu turpi osculi, anplexus &c. percutere, & non ex temporis intervallo, & consilio. Quia textus habet, *turpiter inventum*. Propter quod excluditur eorum opinio, qui dixerant, maritum non ligari excommunicatione, qui non casu invenit, sed data opera, & deliberato animo expectavit Clericum adulterum, ut vindictam sumeret; quia hoc non est invenire, sed deliberatè expectare. Si dubitat de uxoris fidelitate, alia via provideat.

VII. Excusatur mulier factis à Clericos sollicitata ad turpia, nec potest se liberare, nisi Clericum alapa percutiat. *Diana resol. 59.*

VIII. Excusantur, qui per jocum, fortuito, & casu non præviso, Clericum percutiunt, *d. c. Super eo eod. tit.*

Sed, an excusentur pueri usum rationis habentes, qui ad annos pubertatis non pervenerint?

Resp. Negativè. Cum enim ex eodem *c. Cum enim*, sint doli capaces, nec à culpa, nec à censura excusantur, dum non levitate jocosa, sed ex odio, vel invidia Clericum percutiant. Propter teneram ætatem excusantur adire Romanum Pontificem pro absolutione, & absolvi possunt ab Episcopo, ut probat Gonzalez *cir. cap. 1.*

IX. Excusatur magister triremium, vulgò *Comito di Galera*, pecutiens Clericum ad triremes damnatum; modò eum percutiat, sicut cæteros remigantes, & non in pertinentibus ad suum officium: nam id facit cum Clerico, qui, licet non sit degradatus ab Ordine, est tamen depositus à dignitate, & officio; & in eo est minister, & executor Prælati, qui illud damnans ad trireme, damnavit etiam ad supplicia, quæ solent sustinere cæteri remigantes. Si tamen, vel ipse excederet, vel alius in rixa eundem Clericum percuteret, excommunicationem non vitarent. Nam Clericus Galeota privilegium Canonis non perdit, ut pluribus allegatis dixit Diana *resol. 11.*

X. Dubitatur. An excusetur, qui percutit Clericum, sed ignorat, an percussio Clerici sub excommunicationis poena prohibeatur? Resolutio pendet à solutione questionis: An committens factum, cui censura est annexa, ignorans Constitutionem, qua censura statuitur, in eam incidat?

In qua quæstione nonnulli docent, ignorantiam similis Constitutionis non excusare à censura. Probant I. ex cap. *Cùm illorum de sent. excom.* ubi Pontifex resolvit Episcopum non posse absolvere eos, qui ignari Canonis si quis suadente in censuram inciderunt propter violentam manuum injectionem in Clericum, sed opus esse absolutione Pontificis. II. Ex eo, quod præbens consensum delicto, censetur se subicere poenæ eidem annexæ, l. *Imperatores, ff. de iure fisc.*

Communior tamen sententia est, quod ignorantia inculpabilis excuset à censura, juxta commune axioma, *in ignorantes non cadit censura*; sive sit ignorantia juris, ad text. in c. *Animarum de const. in 6.* ut si quis ignoret, legem censuram statuere; sive sit ignorantia facti, per text. in cap. *Si verò de sent. excomm.* ut si percutiens Clericum ignoret ipsum esse Clericum. Ratio est, quia ad incurrendam censuram exigitur peccatum mortale conjunctum cum contumacia, ignorans autem legem, contra legem contumax, & inobediens legi esse non potest, Gonzalez cit. c. 32. Abelly Medull. Theol. part. 2. cap. 6. 1. §. de censur. & expressè text. in cap. *nemo Episcoporum 2. q. 3.*

XI. Caterùm ignorantia crassa, seu supina, & affectata, à censura non liberat, per alleg. & Dianam resol. 25. n. 5.

Crassa, vel supina in eo stat, quod dubitans de existentia legis, ex negligentia vel pigritia nullam, vel levem diligentiam adhibet, ut instruat de veritate. Affectata verò in eo, quod quis data opera, ex malitia, ut liberiùs peccet, diligentiam omittit. Unde patet, quod utraque est voluntaria, & culpabilis; atque ita, quod cum ea injiciens manus in Clericos, dicitur contumax in causa, quatenus noluit ignorantiam remove.

Hinc facile diluitur objectum ex d. cap. *Cùm illorum*; nam procedit de ignorantia, quæ in casu fuit culpabilis, juxta intellectum Gonzalez ibidem: cùm fuerit crassa, vel affectata.

Nec obstat aliud ex l. *Imperatores*, quia procedit solum in poena cognita, vel ordinaria; non verò in extraordinaria, quæ regulariter non ligat nisi contumaces, & ex contemptu operantes; ut est lex censuram imponens, ex cap. *Sacro d. tit.* concor-

dat Fagn. in 5. ad cap. *A nobis il 1. eodem tit. n. 4.* & ego dixi lib. 3. Cautel. cap. 2. n. 17.

XII. Excusatur, qui ratione officii, etiam per vim ejicit extra Ecclesiam, & fortè leviter percutit minorum Ordinum Clericos, turbantes officia divina, ut expressè in c. *Veniens*, & cap. *Cùm voluntate d. tit.* quia talis violentia injuriosa non est.

An autem in percussione Clerici detur parvas materix quantum ad incurrendam censuram? Affirmativè cum Diana resol. 2. & 3. n. 3. citante Portell. & Barbosa. Cùm nimirum percussio per se est levissima, quia tunc est solum venialis. Et ex Barbosa exemplificat in eo, qui manu tantum leviter repelleret Clericum à se, sed non tanta violentia, & contemptu, ut alias injectio manus, licet non gravis in ordine ad læsionem corporis, gravis tamen, & mortalis apud viros prudentes respectu ad honorem Clerico debitum deberet judicari.

12 Quæritur. Quænam injuria, & percussio Clerico facta censetur levis, vel modica; gravis & enormis?

Resp. Judicium non ex uno tantum capite respondit, sed ut loquitur Joannes XXII. in Extravag. *Perleitis* apud Confess. de privil. mend. part. 1. attendendum est diligenter ipsum factum, facti qualitas, percipiendi, vel injuriandi modus: Item facti circumstantia, loci videlicet, & etiam persona; quæ sit levis, vel modica, gravis, aut enormis injuria, manifestius cognoscatur. Accidere enim potest, quod injuria, quæ alias esset levis, gravis & enormis sit censenda: ut, si in theatro, vel in foro, coram Rege, Prælato, vel Judice in Ecclesia coram multis, vel alio loco publico injuria inferatur: vel injuriatus sit Magister; Judex, Prælatus, aut alius in dignitate constitutus.

Hic advertendum, quod injuria ex percussione Clerici proveniens, dupliciter dividitur. Prima est levissima, & venialis; quæ non infert censuram; major enim excommunicatio nunquam incurritur nisi propter peccatum mortale, d. cap. *Nemo Episcoporum*.

Secunda est mortalis, sed comparatione ad gravem, & enormem dicitur levis, quæ ex d. Extravag. Joan. XXII. fit percussione, vel impulsione pugni, manus, pedis, bacu-

baculi, lapidis &c. modò non peringat ad livorem, mutilationem membri, fractionem dentis, non modicam capillorum depilationem, sanguinis effusionem. Hujusmodi enim actio est contra honorem, & reverentiam Clericalem. Fit etiam, dum quis una manus tenens Clericum ex odio dixerit, *si non esset Clericus*: vel, si detineat frænum equi, ut equus, cui Clericus insidet, non liberè transeat. Nam semper fit Clerico injuria per violentam manuum injectionem, licet non semper habeatur percussio materialis, & corporalis læsio.

Tertia est *gravis*, seu *mediocris*, ut, si percussio peringat ad livorem, ad fractionem dentis, vel non modicam capillorum depilationem, tau effusionem sanguinis (quæ non contingat, aut levissimo ictu, aut pugni percussione, ut ibi text.) vel Clericus in privata custodia detineatur, aut hostiliter quis eum insequatur, & sit causa, ut cadat, & ex casu læsionem in corpore recipiat, aut in loco publico percussio sequatur &c.

Quarta est *gravissima* seu *enormis*, ut si Clericus occiditur, vel mutilatur, aut ei oculus effoditur; vel in eo statu ex percussione ponitur, ut inhabilis sit ad proprium ministerium, vel, percutiatur Episcopus; aut à subdito Superior, aut quivis Clericus in platea, Ecclesia, vel alio publico loco in magno aliquo concursu propter scandalum; vel Clericus rapiatur, & furto auferatur. Videndus Diana *resol.* 4.

Pariter ex *alleg. Extravag.* considerandum proponitur, quòd injuriæ, quæ per se non excedunt naturam modicæ, & levis, ex circumstantia tum loci, tum personæ læsæ, & lædenti, in gravem, & enormem transeunt. Unde ibid. Pontifex pro regula discernendi unam ab alia tradidit, ut diligenter attendatur non solum factum, sed etiam qualitas facti, ut diximus. Ubi Episcoporum judicio (quibus datum est in certis casibus absolvere) committitur ut de injuriæ qualitate pronuncient. Ita tamen, quòd in dubio potiùs judicent injuriam esse gravem, quàm levem, & ab absolutione absteineant, *ne injuriantes* (ut loquitur Joannes) *de vicina absolutione confisi, de facili in atroces prorumpant percussiones, vel injurias; & sententias Canonis jam periculosius conemntes, in excommunicationis sententiam proclivius prolabantur.*

Official. Cur. Eccl.

An verò absolutio à Canonis censura possit ab Episcopis concedi? Affirmatur per expressa *cir. sic. de sent. excom.* Ex quo nonnullos casus hic recensemus. Itaque possunt Episcopi absolvere.

13 I. Si percutiens nondum ad annos pubertatis pervenerit, *c. Super eod. sic.* etiam si de percussione facta tempore impubertatis factus pubes absolutionem petat, *c. Pueris d. sic.* & per Gonzal. *cir. ad cap. 1. Annus pubertatis in maribus incipit post expletum annum ætatis 14. & in foeminis duodecimo completo.*

II. Si percutiens sit mulier, *cap. Mulieres ibidem.* Quæ Sedem Apostolicam non coguntur adire, quia periculosum est mulieribus vagari, & virorum coetibus se immiscere.

III. Si percutiens sit Monialis, *c. De monialibus ibidem.* In quibus ultra rationem d. *textus*, adest impedimentum clausuræ.

IV. Si Clerici in communi viventes se invicem percusserint, *c. Quoniam de vit. & honest. Cleric.* Nisi atrocitas facti absolutionem à Sede Apostolica expectet, *ut ibidem text. &c. Canonica de sent. excom.*

V. Si percutiens detineatur aliquo justo impedimento inevitabili, & manifesta necessitate: ut impotentia ætatis, sexus, vel infirmitatis, etiam si non imminet periculum mortis (in mortis enim periculo quivis Sacerdos potest absolvere, juxta Tridentin. *sess. 17. cap. 7. de cas. reservat.*) vel paupertatis, aut senectutis, vel inimicitie, propter quod pro beneficio absolutionis non possit Sedem Apostolicam adire, *cap. Es noscitur cap. Quamvis eodem sic.* Sed absolutio non est conferenda, nisi priùs absolvendus parti læsæ, & Ecclesiæ satisfaciatur: & in casu impotentie de eo cautionem det, etiam juratam, ad *text. in Clement. Multorum §. Verùm de hæres.* & nisi priùs juramentum præstet de stando mandatis Ecclesiæ, promittens deinceps similia se non commissurum. Quinimò, ubi impedimentum perpetuum non erit, exigendum etiam est juramentum exceptis senibus, mulieribus, & pueris *cap. Pervenit hoc sic.* quòd, impedimento cessante, se præsentabit Sedi Apostolicæ, mandatum ipsius humiliter suscepturus, expressè *text. in d. cap. Quamvis.* Quòd si impedimento sublato neglexerit se præsentare, in similem censuram reincidet ipso jure, *cap. Eos qui*
X *eodem*

eodem est, in 6. quod onus est à quovis Sacerdote, in articulo mortis absolvente, imponendum absolvendo à quavis excommunicatione, à qua alius absolvere non posset, ut ibi, & per DD. communiter.

VI. Si percussus sit dominus magnæ potentie, & ita delicatus, ut laborem accedendi ad Sedem Apostolicam non valeat sustinere. Prius tamen est Romanus Pontifex de ejusdem statu informandus, *d. cap. Mulieres.*

VII. Si percussio, & injuria sit levis, *cap. Peruenit d. tit.*

14 An autem hujusmodi absolvendi facultas competat Capitulo, vel ejusdem Vicario, Sede vacante? videtur negandum, eo quod prædicta jura privilegium tribuunt Episcopis. Sed contrarium est in jure expressum, *c. Episcopali de majoris. & obed. in 6. ubi textus in terminis concedit Capitulo posse absolvere ab excommunicationis sententia, siue juris siue hominis, à qua beneficium absolutionis posset Episcopus, si viveret, impetiri. Vide Engel. in jur. canon. libr. 5. tit. 39. n. 148.*

16 Quæritur. Quis absolvat Regularem violentas manus injicientem in Clericum Sæcularem?

Resp. Nonnullis asserere placuit posse absolvi à Prælato Regulari, Generali, vel Provinciali, cujus ille est subditus. Moven- tur, tum propter amplissima privilegia, quæ à Sede Apostolica habent Regulares absolvendi suos subditos ab omnibus casibus, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, exceptis dumtaxat, *Hereticis relapsis, Schismaticis, & iis, qui Litteras Apostolicas falsificassent, aut ad infideles prohibita detulissent:* ut ex Mari magro Prædic. & Min. tum ex eo, quod in Decreto Clem. VIII. *de cas. refer. pro Regularibus*, ut post Const. *S. Congregatio Urb. VIII. 28. Bullar. rom. 4. præfigitur* certus numerus casuum, quos Superiores Regulares sibi reservare possunt. Quorum septimus in in ordine est: *occiso, aut vulnerato, seu gravi percussio cujuscumque persona.* Atque ita, si absolutionem possunt sibi reservare, consequens est, ut ab occisione, vel percussione absolvere valeant: & cum textus loquatur, *cuiusvis personæ*, non est locus excludendi illam Clerici.

16 Verùm hæc in casu non attenduntur; quia, ut expressè *cap. Cum illorum d. tit.*

absolutio spectat ad Sedem Apostolicam: Vel, ut in *cap. Religioso hoc tit. in 6.* (cui standum est, tamquam altero posterius: nam primum emanavit ab Innocentio IV. & secundum edidit Bonifacius VIII.) absolutio est ab Episcopo conferenda, juxta limitationem aliorum Canonum, ut legit Glof. ibid. *ver. eo casu;* ut, si leviter percussus sit, vel est debilis, aut delicatus, vel est æger, aut inimicitias capitales habet, per Engel. n. 132. Et Gonzalez *cit. cap. 2.* In quo concordat textus in *Extrav. Et si de pœnit. & remiss. inter com.* ubi Sixtus IV. sub pœna excommunicationis, quæ Sedi Apostolicæ reservatur, inter alia prohibet, ne Regulares vigore facultatum (quas etiam Ordinibus concesserat) absolvant, qui Clericum in Sacris constitutum occiderunt vel mutilarunt. Ac etiam obstat Decretum Sac. Congr. Episcop. *declarativum de cas. refer.* editum ex commissione Clem. VIII. 26. Novembr. 1602. in quo inter cætera revocatis omnibus privilegiis, etiam in mari magno, & Bulla aurea, aliisque Constitutionibus Apostolicis datis, interdicitur, ne ullus confessarius Sæcularis, vel Regularis absque licentia Sedis Apostolicæ absolvat *injicientes manus violentas in Clericum juxta Canonem, si quis suadente 17. q. 4. & juris dispositionem;* dispositio autem juris est, ut Regularis Clericum percutiens absolvatur ab Episcopo, juxta limitationem *ex d. cap. Religioso, Qui injuriam condonet, & pœnam in satisfactionem definiat.*

Nec obstant ex adverso producta. Nam hodie illa adeo ampla concessio Sixti IV. quoad omnia non regit. Neque enim Regulares suos subditos possunt absolvere in casibus Bullæ Cœnæ, ut dixi *cap. Superiori n. 24.*

Nec secundum. Quia quando etiam ex vi decreti *de anno 1593.* potuissent absolvere Regulares, prohibentur vigore alterius editi anno 1602.

Sensus autem illius dictionis *cuiuscumque* est, Prælatos Regulares posse sibi reservare absolutionem percussionis factæ in quamcumque personam sibi subditam, vel etiam in personas sæculares laicas: nam harum percussores possunt absolvere. Non verò factæ in personas Clericorum Sæcularium, quia id eis per jura prohibetur. Tum quia, statim ac Regularis percussit Clericum Sæ-

cularem, ratione delicti fit de foro Episcopi. Atque ita à suo Superiore absolutionem nequit obtinere, nisi Episcopus concedat.

Quod, si cum Diana *resol.* 78. opponatur Decretum Clementis de anno 1602. nihil de Regularibus quoad Regulares disponere, ut ipso teste S. C. respondit, dicitur id solum procedere stando in materia uniformi, hoc est, dum agitur de delicto à Regulari in Regularem commissio, non verò de eo adversus Clericum facularem contra juris dispositionem, & de quorum foro Regularis propter delictum non est.

17 Ex eodem Decreto Clementis de anno 1602. habetur, Confessores ordinarios faculares, vel Regulares extra articulum mortis non posse absolvere injicientes manus violentas in Clericum vel Monachum, & quatenus absolvere præsumant, absolutio est nulla, & ipsi inhabilitantur ad audiendas confessiones, & ligantur excommunicatione Papæ reservata, pro ut in alio Decreto ejusdem Clem. *de casib. refer.* edito die 9. Januarii 1601. five percussio sit levis, five gravis, publica, vel occulta. Nam decretum absolute loquitur, & omnem comprehendit.

18 At petitur. An Regularis percutiens Regularem alterius Ordinis sit absolvendus à Prælato laxi, vel laxantis?

Resp. Textus in d. cap. *Cum illorum*, hæc habet: *Si verò claustralis aliquis in Religiosum alterius claustrum manus injecerit violentas, per Abbatem proprium, & ejus, qui passus est injuriam, absolvetur.* Quod intelligendum, ut absolutio fiat à Prælato illius, qui offendit, præsentem alterius Prælato, cui injuria fuit irrogata, ut hic ipsam injuriam condonet, & de satisfactione condigna arbitretur, ut apud Engel. n. 132. Limitat Diana ibid. ad casum, quod injuria non fuerit enormis: siquidem si fuerit enormis, absolutio à Sede Apostolica est obtinenda, & ad tollendas fratrum divagationes scribendum esset vel ad Sacram Pœnitentiam, vel Procuratorem proprii Ordinis, ut de ea re ageret.

19 Moniales exemptæ se invicem percutientes absolvuntur, aut ab Episcopo, aut à suis Prælatibus Regularibus, vel ab ipsarum Confessariis de eorum commissione. Si quidem privilegia Regularibus data, Monialibus eisdem subjectis communicantur, per

Pignatelli. *tom. 7. conf.* 80. n. 4. Piafec. *prax. part. 2. cap. 3. art. 7. n. 1.* expresse legitur in *Bulla Aurea*, seu *Constit. Sacri Prædicatorum, & Minorum*, la 19. *Sixti IV. Bullar. tom. 2.*

20 Regulares pariter ejusdem Ordinis ad invicem se percutientes à Generali, vel Provinciali absolvuntur juxta indulgentiam Sedis Apostolicæ: quæ quisque videre potest in litteris concessionis sibi factæ.

In Ordine Fratrum Prædicatorum, & Minorum, ad text. in ipsorum respectivè *maris magno*, possunt Generales, & Provinciales, ac alii, quibus ipsi commiserint, ut ibid. expresse. Et notandum, quod restrictio facultatis ab eodem in d. Bulla Aurea ad solos Generales facta, fuit subinde ab ipso revocata in *Constit. Quoniam apud. cit. Confess.* & reducta ad terminos concessionis, de qua in privilegio maris magni; ubi & Provinciales ad id fuerunt habilitati.

Nec obstat, quod alleg. *Constit. Quoniam* emanaverit præ Fratr. Ord. Prædicatorum; quia, cum inter Prædicatorum, & Minorum Ordines specialis communicatio privilegiorum reperitur, ut ex allegat. *Maris magno*, ejusdem dispositio extenditur, ut in Ordine Minorum possint etiam Provinciales ad tenorem d. Maris magni absolvere?

Verum, licet per allegata jura Canonica, *Eccl. Monachi, c. Canonica*, videatur Regularium facultas quoad subditos restricta ad percussorem modicam, seu levem, & gravem: tamen eorum potestatem ad qualemcumque percussorem, specialibus privilegiis suspectis, extendi notarunt Tamburin. *de jur. Abbat. tom. 2. dispnt.* 14. q. 10. n. 6. Lezzana *sum. tom. 1. cap. 18. n. 30.* Layman. *libr. 4. tract. 9. cap. 7. à n. 10.* apertisque verbis *Confessarius summar. privileg. mend. tit. 14. cap. 9.* ibi: Regulares quidem, ac etiam Moniales eisdem Regularibus subjectæ, quocumque modo se in claustrum percutientes, non sunt ad Sedem Apostolicam mittendi, sed secundum juris communis dispositionem, & suorum privilegiorum formam, ab eorum Superioribus Regularibus absolvendi sunt. Quod, si extra claustra se percutiant, ab eisdem etiam Episcopo instanti, juxta dicta *cap. ult. num.*

21 An autem Superior localis possit absolvere sibi subditum in alium suæ familiæ Religiosum manus violentas injicientem?

R. Negative, nisi facultas ei sit à Generali, vel Provinciali delegata, per d. cap. *preced. num. 40.*

CAPUT XL.

Officialis quoad Processiones.

SUMMARIUM.

- 1 Regulares ultra medium miliare non distantes à Civitate accedere tenentur ad processiones.
- 2 Ad quas processiones accedere teneantur?
- 3 Extra claustra non faciant processiones; & distinguo, usque ad n. 8.
- 4 Infra octavam Corporis Christi possunt Regulares extra claustra processiones facere, ad 10.
- 5 An autem possint Regulares processionibus uti pluviali, & istius usus sit signum jurisdictionis in utroque?
- 6 In Monialium Ecclesiis non fiunt processiones.
- 7 De licentia Ordinarii deferatur Imago B. Mariae Virginis.

Tenentur Regulares ad processiones solemnes accedere, pro ut ex §. 3. Const. Dum intra 22. Leonis X. Bullar. tom. 1. & facit Trid. sess. 25. cap. 12. de Regul. Verum compelli debent cum moderatione edita à S. Congr. C. apud Piassec. prax. part. 2. cap. 3. art. 6. à n. 51. ut sequitur: *Sav. mem. Greg. XIII. decrevit, Regulares Monasterii ultra medium miliare à Civitatibus distantes, non posse ab Episcopo compelli accedere ad processiones, quæ intra Civitatem habentur.*

2 Non tenentur ad omnes, sed ad eas dumtaxat, de quibus fuit dispositum in Congr. particulari de Ordine Urbani VIII. celebrata sub die 27. Julii 1628. & 21. Augusti, ac 19. Septembr. ejusdem anni, apud Pignatell. tom. 1. conf. 121. ut infra. Auditis Procuratoribus Ordinum, negotioque mutare discussio, unanimiter consuevit posse Episcopos parvis sibi bene visis compellere quoscumque Regulares recusantes, etiam Monachos, & quomodolibet exemptos, ad inscriptas processiones accedere, atque illis interesse, exceptis dumtaxat in strictiori clausura viventibus, & Mo-

nasteriis ultra medium miliare à Civitate distantes; nempe in die Feste Sanctiss. Corporis Christi, in Litanis majoribus, in Rogationibus, ac in quibuscumque alijs publicis, & consuetis, vel pro bono, causa, aut honore publico, ab Episcopis in dictis processionibus; non obstantibus quibuscumque privilegiis, consuetudinibus, vel proscriptionibus, etiam immemorabilibus, privilegiis tantum Apostolicis, S. Concilio Trid. posterioribus, contrarium desuper disponentibus minimè sublati.

3 Regularibus autem, & Confraternitatibus in Ecclesiis Regularium esse permissum, intra eorum Ecclesia claustra tantum processiones facere, & non extra. Si vero Ecclesia claustris careant, eidem Regularibus, & Confratribus licere processiones facere intra ambitum dumtaxat eorumdem Ecclesiarum, hoc est, propè muros Ecclesia, & non extra dictum ambitum, nisi de licentia, & consensu cum Cruce Parochi: privilegiis pariter, ut supra, Apostolicis, contrarium disponentibus in suo robore permanentibus: quibus per hoc decretum minimè consentitur derogatum, quoad processiones faciendas per Regulares extra claustra. Refert Donatus prax. regul. tom. 2. part. 2. tract. 13. §. 81. n. 6. Idem fuisse dispositum à S. Congr. Rituum, die 28. Februar. 1628.

4 Non est apud Ordinarios locorum facultas compellendi Regulares ad interessendum processionibus ab iisdem indictis, non pro bono publico (ut, non ad impetrandam pacem inter Principes Christianos: ad obtinendam victoriam supra infideles: pro electione Romani Pontificis: ad placandum Deum occasione pestis, fami, belli, sterilitatis, terramotus, & similium) sed occasione suæ primæ visitationis, ut notavit Peyry. de privil. Regul. ad Const. 2. Julii 11. §. 25. n. 66. & decrevit S. Congr. C. in Anagnina Processionis 9. Decemb. 1662. Quæ ad dubium: An Fratres strictioris Observantiæ potuerint ab Ordinario loci compelli ad processionem indictam occasione suæ primæ visitationis? Censuit non potuisse. Lantulca var. Processio n. 4.

5 Similes processiones generales ad effectum obligandi Regulares ad interessendum, non sunt annuatim renovandæ, & perpetuandæ, nisi nova motiva, & causæ concurrant, ut censuit S. R. C. in Biterren. 29. Januarii 1697. à qua declaratum fuit.

Edictum Episcopi (quo Regulares astringebantur sub pœna suspensionis, & interdicti Ecclesiæ ipso facto incurrenda ad interessendum Processioni indictæ pro obtinenda liberatione à terramotu, semel jam factæ anno præcedenti, & postea renovatæ) non sustineri cum omnibus inde secutis, Monacell. form. part. 1. form. 7. n. 25. tit. 5.

6 Regulares in Processionibus privatis, quas faciunt extra Claustra, egent licentia Episcopi, non obstante quacumque consuetudine in contrarium, ut pluries esse resolutum à S. Rit. Congr. referunt Riccius, Donatus, & Ventriglia apud d. Monacell. n. 26.

7 Ubi verò esset consuetudo, Episcopo sciente, præscripta, quod Regulares in aliqua die, vel Festo, quovis anno ducerent Processionem per Civitatem, deberent licentiam petere; quæ ab Ordinario non esset deneganda, quia cum Processio sit functio sacra, quæ continet actum Religionis, ad pietatem, & devotionem fideles excitans, absque valdè rationabili causa impediri non debent: & quatenus licentia denegetur, recurritur ad Sedem Apostolicam, à qua vel rescribitur Episcopo, ut licentiam concedat, pro ut rescripsit S. C. Episc. in Papien. 11. Maji 1696. vel servetur solutum, ut ab eadem fuit rescriptum in Savonnen. 4. Septembr. 1663. & à S. R. Congr. in Ferentin. 21. Novemb. 1699. Monacell. cit. n. 27. Et S. Congr. Conc. 6. Junii 1708. in Aquen. ad 7. dubium: *An Patribus Carmelitis loci Incisa liceat extra propria Claustra, & districtum per loca consueverat facere Processionem B. M. V. de Monte Carmelo, occasione sua Festivitatibus, petita tamen licentia à Parochò, licet non obtenta?* Respondit Affirmative. Et die 27. Aprilis 1709. reclamante Parochò, stetit in decis. s.

8 Advertendum, quod in locis ubi est consuetudo, quod Regulares quamvis distantes à Civitate ultra miliare, convenient ad Processiones, servanda est, & tenentur accedere, pro ut censuit S. R. Congr. in Nucerina Paganorum 12. Septembr. 1699. Monacell. ibi n. 30.

9 Ad solemnitè faciendam Processionem extra Claustra in quacumque die infra Octavam Corporis Christi habent etiam Regulares privilegium cum amplissimis derogatoriis à Gregor. XIII. Const. Cum incardum 10. Bull.

Official. Cur. Eccl.

rom. 2. distinctis tamen horis: pro ut unnce. XII. disposuit in causa vertente inter Fratr. Ord. Min. & PP. Ord. Prædicat. in Indiis, Const. sua nobis, & infra, quod in causa inter dilectos Filios PP. Dominicanos ex una, & PP. Minores de Observantia Familiae Ultramontanae, & Civitatis Quiten. partibus ex altera.

Cum S. Ritum Congregat. sub die decima mensis Februarii de Anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo quinto decrevisset, & declarasset, competere PP. Dominicanis jus pergendi Processionem Sanctissimi Corporis Christi Dominica infra Octavam illius, privativè ad PP. Minores de Observantia, & signanter in Civitate Quiten. ita tamen, ut liceret eisdem Patribus Minoribus eadem die Dominica infra Octavam facere Processionem intra Claustra eorum Conventus.

Pro parte eorundem PP. Dominicanorum Provincia Quiten. habitus est recursus ad sanct. mem. Innocentium Papam XI. prædecessorem nostrum, ad obtinendam specificam confirmationem præmemorati Decreti, quam eis idem Innocentius prædecessor benignè impertitus est, per Litteras in forma brevis, Emanavit, incipientes, sub die vigesima sexta Martii, ejusdem anni millesimi sexcentesimo octuagesimo quinti expeditas.

Verùm causa hujusmodi, cum juribus extunc ad Urbem pro Patribus Franciscanis alatis, iterum coram eadem Sac. Congreg. ad plenum discussa, ipsamet Congregatio Decretum edidit, quo præscripsit, quid tandem observandum sit ab utraque parte circa prædictam Processionem, tenoris sequentis, videlicet: In causa Quiten. inter PP. Ordinis Minorum Familia Ultramontana, Conventus Civitatis Quiten. ex una, & PP. Dominicanos ejusdem Civitatis ex altera partibus, à dilecto Filio nostro Cardinali Pamphilio reposita dumtaxat super dubio Processionis SS. Corporis Christi, eadem Sac. Congregat. auditis utrisque partibus, tam in voce, quam in scriptis informantibus, consuevit: recedendum à decis. & in casu, de quo agitur, licere Patribus Franciscanis facere Processionem die Dominica infra Octavam SS. Corporis Christi: sed PP. Ordinis Prædicatorum de manè, Patribus verò Minoribus de sero: & ita decrevit, & servari mandavit, die vigesima quarta Martii, millesimi sexcentissimi nonagesimi sexti.

Assamen non acquiescentibus prædictis

X 3 PP.

PP. Ord. Min. Famil. Ultramont. Conveniens Quaten, huiusmodi Decreto in ea tantum parte, in qua hora peragendi processionem ipsis praescribitur, reposito ab eodem Cardinali Pamphilio in Sac. Rituum Congregatione huiusmodi dubio, eadem Congr. PP. Dominicanis, licet citatis, non informantibus: In decisis super negotio principali, & licere PP. Franciscanis facere Processionem, etiam de mane, distinctis tamen horis, ab Episcopo praescribendis, censuit, & ita servari mandavit, die septima Aprilis, millesimi sexcentissimi nonagesimi sexti.

Sed ab huiusmodi Decreto reclamantibus PP. Dominicanis, proposita iterum causa per praesentum Cardinalem Pamphilium, utraque parte informante, & juribus hinc inde discussis: S. Congr. praedicta rescribendum censuit: in decisis super negotio principali, & licere PP. Franciscanis facere Processionem extra claustra per loca solita, etiam de mane, distinctis tamen horis, ab Episcopo, praescribendis, & data electione horae Patribus Dominicanis, à qua, semel electa; non liceat amplius recedere, & ita decrevit, & servari mandavit, die prima Septembris, millesimi sexcentissimi nonagesimi sexti.

Verum quia, sicut eadem petitio subjungebatur, disti Patres Franciscani dubitant; ne executio, & observatio decreti huiusmodi à disti Patribus Dominicanis forsan impugnari possit, & in simili eventum idem Decretum suo frustretur effectu; ideo praedictus Frater Nicolaus ad Nos recurrit, humiliter supplicando, quatenus iñi, ut ad executionem disti decreti iuxta illius tenorem, & formam procedas, Apostolica auctoritate committere, aliisque sibi in praemissis opportuni providere de beniguitate Apostolica dignamur. Nos igitur statum, & merita causa huiusmodi praesentibus, &c. Deinde committit Episcopo Quietensi, ut contradictores ad exequendum Decretum omnibus juris remediis, & factis compellat, ut ibi latè; non obstantibus, &c. Roma 7. Kal. Martii 1696.

Unde patet, Decretum S. C. Rituum de Anno 1645. Aprilis apud Nicol. Flosc. verb. process. n. 12. disponens non esse permissum in eodem loco, & eodem die duas similes Processiones, non ampliari ad praefatas faciendas infra octavam Corporis Christi.

Ad An autem possint Regulares sui Pluvia-

li in Processionibus, de licentia Episcopi per eos faciendi, si in ea expressus non fuerit usus praefatus, resolvendum, ut infra.

Supplicante humiliter P. Procuratore Generali Ordinis Minorum Observantium Sancti Francisci à Sac. Rituum Congregatione declarari infra scripta dubia.

Primum. An Guardiani Ordinis Minorum Observantium S. Francisci, Provinciarum Regni Neapolis, obtenta licentia ab Ordinariis locorum aeternus, vel in scriptis faciendi solemnes Processiones per Civitates, vel Oppida extra limites Conventuum sua Religionis, cum Statuta, aut Reliquia alicujus Sancti possint Religiosi sui Ordinis sui pluviali, licet in licentia obtenta non fuerit expressus usus pluvialis?

Secundum. An usus pluvialis in Processionibus solemnibus sit testimonium & signum jurisdictionis in utento Sacerdote?

Sacra eadem Rituum Congreg. censuit respondendum.

Ad primum. Affirmativè.

Ad secundum. Negativè: & ita declaravit die 21. Martii 1699.

Controversias de praecedentia in processionibus publicis, seu etiam inter Saeculares Clericos, & Confratres exortas componere ad Episcopum spectat, ex Trid. ibid. cui modus super ea retinendus praescribitur à Gregorio XIII. Constit. Explicat, ut in cap. 37. n. 1. & n. 2. pondera etiam Urbani VIII. litteras.

12 Inter clausuram Monialium fieri non debent ab exteris Processiones, neque cum Sanctissimo Sacramento, ut S. Congr. firmavit 23. Aprilis 1601. apud Nicol. alleg. n. 18. & n. 19. ex Sac. Congregatione sub die 27. Martii 1601. refert, permittendum non esse, quod Processiones Regularium transeant per Ecclesias Monialium, licet adesset consuetudo, etiam eis subjectarum, Lezana summ. q. regul. tom. 4. ver. Processio sub n. 11.

13 De licentia Ordinarii potest in processione deferri Imago B. Mariae Virginis cum baldachino, & intorticiis, pro ut Sac. Congr. apud Nicol. cit. n. 9. sub 20. Julii 1621. sicut de ejusdem assensu, Imagines, & Sanctorum Statuae deferuntur, ibidem 15. Julii 1647.

CAPUT XLI.

Officialis quoad Professionem.

SUMMARIUM.

- 1 Professio Regularis describitur.
- 2 Etas à die natiuitatis computatur.
- 3 In cuius manibus debeat professio expressa emitti?
- 4 Vicarii ministrorum Provincialium ex officio Vicaria non possunt ad professionem recipere, bene verò de licentia ministrorum &c.
- 5 Professio, alia expressa, alia tacita.
- 6 Trid. non sustulit professionem tacitam. Et quando hac incipiat? & quibus presumatur?
- 7 An ex errore fidei baptismalis professus ante 16. atatis annum, si exerceat posita actus solitos à professis fieri, censetur tacite professus?
- 8 Laicus validè profectur, etiam anno atatis 11. non exalto.
- 9 Professio timore mortis emissa, est valida.
- 10 Vir constans, metusque in virum constantem cadens, quisnam dicatur?
- 11 Metus reverentialis quid sit?
- 12 Consilio duplex, absoluta, & condicionalis.
- 13 Professio emissa per metum cadentem in virum constantem est ipso jure nulla.
- 14 Idem dicitur de emissa per metum reverentialem.
- 15 Non reclamans durante causa metus, non censetur professionem ratificare.
- 16 Quamvis Ordines Sacros suscipiat, & intra quinquennium non reclamet.
- 17 Causa nullitatis professionis debent produci coram Ordinario, & Superiore Regulari Monasterii, in quo professio emittitur.
- 18 Quos comprehendat censura à Trid. lata in cogentes Virgines ad suscipiendum habitum Regularem, vel impediētes viros, ne habitum Regularem suscipiant.
- 19 An teneat professio emissa in manibus Superioris, sed sine consilio, vel consensu Conventus.
- 20 Consensus est necessarius, ut fiat professio valida.
- 21 Receptus pro Laico, si in Novitiatu tran-

sit ad Clericatum, validè peracto anno probationis, profectur.

- 22 De transiū à statu converforum ad Clericatum.
- 23 Clausula de licentia Superiorum intelligitur copulativè de licentia Generalis, & Provincialis.
- 24 Novitii non debent ab Ordinariis ante receptionem examinari.
- 25 Transiū de una ad aliam Religionem eget licentia à Sede Apostolica, & novum probationis annum agit.
- 26 Obtinens indultum à Sede Apostolica transiū ad alium Ordinem cum clausula, modò sit à Sede Apostolica approbatus, non potest ad militarem transire.

Professio Regularis est contractus reciproce obligatorius, quo profectus se obligat Religioni ad vivendum secundum Regulam ejus, & Religio obligatur Religioso ad eum retinendum, & tractandum secundum Religionis institutum. Quæ obligatio ex parte profectus nascitur, ex quo actualiter se tradat Religioni; & ex parte hujus, ex quo actualiter ipsum acceptet: in Actuali verò traditione, & acceptione stat solemnitas votorum, quæ in professione emittuntur. Ideò ad statum Religionis non sufficit vota obedientiæ, paupertatis, & castitatis quocumque modo emittere; sed concurrere debet illa actualis publica traditio, & acceptatio: per hoc enim ipsa vota (sicut per susceptionem Ordinis Sacri) solemnizantur, & à voto simplici distinguuntur: & vim habent dirimendi matrimonium.

Ad validitatem professionis exigitur libertas, seu consensus, non vi, & metu extortus, s. i. de regul. ut inferiùs est declarandum. Deus enim voluntarios milites, & non coactos sibi eligit, cap. non est 15. q. 1. & liberum est arbitrium in vivendo, aliàs non est votum, cap. Licet de vero.

2 Ulteriùs ex datis cap. 34. n. 1. requiritur annus probationis exactus, & 16. atatis completus, per Trid. cap. 15. sess. 25. de regul. quo Concilii Decreto corriguntur cætera jura, quæ aliter disponunt. Sextus autem decimus annus computatur non à die conceptionis, aut baptismi, sed natiuitatis; quoniam usu receptum est, ut etas à die natiuitatis computetur, cum etas

aliud non sit, quam quidam mensura temporis, à nativitate usque ad obitum decurrens, per Bald. apud Fagnan. in 1. ad cap. Cum in cunctis de elect. n. 134. Et videtur esse ad formam Decreti Sac. Congreg. à qua fuit questum: Provisus est aliquis de Canonatu in Cathedrali, habente annexum Ordinem Presbyteratus, ad quem promoveri potest infra annum, si ascendatur dies nativitatis; si autem dies baptismi, minime: à quo tempore facienda est computatio? S. Congreg. censuit, tempus computari à die nativitatis, non autem baptismi. *ibid.*

Et hinc advertas, quodd mortaliter peccant, qui scienter recipiunt aliquem ad Professionem, non habentem d. annum 16. completum, quoniam in re gravi operantur contra dispositionem Concilii Generalis.

3 Nota item, quodd professio expressa, ut sit valida, debet remitti in manibus Superioris habentis potestatem incorporandi Religioni, vel de ejus licentia in manu alterius, cap. Porrexitum, cap. Ad Apostolicam de regul. Etenim, cum professio sit contractus ultrò citroque obligatorius, fieri non potest sine consensu utriusque partis; proinde ex parte Religionis requiritur persona idonea, quæ habeat potestatem eam obligandi. Quis autem illa sit, unusquisque Constitutiones proprias inspiciat. In Ord. Min. Generalibus, & Provincialibus privativè quoad alios, recipiendi fratres licentia facta est, ex c. 2. Regula S. Francisc. relat. in Const. Soler Honor. III. la 5. in Bullar. tom. 1.

At petitur. An valeat professio facta in manibus Guardiani Novitatus, inconsultis Generali, & Provinciali?

4 Resp. Negativè, quamvis accesserit major suffragiorum pars, & annus probationis præcesserit, & 16. ætatis sit completus; quoniam, ut dictum est, solis Generalibus, & Provincialibus concessa est facultas recipiendi ad Ordinem. Quod expressius habetur in c. Exiit de verb. signif. in 6. §. Sed quoniam, ibi: Concedimus, & præsentis statuto firmamus, licere non solum Generali, sed etiam Provincialibus ministris personas fugientes à saculo in fratres recipere, quæ ministrorum Provincialium licentia per ipsum Generalem (sicut expellere videris) possit aritari. Vicarii vero Provincialium ministrorum, ex officio Vicaria licentiam hanc ex officio vi-

derint interdictam; nisi per ministros ejusdem (quibus hoc posse committere Vicariis, & aliis licere decernimus) hoc ipsis Vicariis specialiter committatur. Et expressius Julius II. in Con- Rit. Papalibus c. 2. part. 1. citans Nicol. III. cap. Exiit, apud Sanctoro in Statutis cap. 2. stat. 20. Quæritur 1. ait: Nec quacumque auctoritate minor Prelatus coram majore, etiam commissionem recipiendi ad Ordinem habentes, ad Ordinem, vel professionem recipiat sine consensu talis sui majoris.

Super textum in d. c. Exiit, pondera, quodd non loquitur de Vicariis Provincialibus, qui secuta morte ministri, eliguntur; nam istis ex officio talis facultas competit: sed de Vicariis, seu commissariis Provincialium, qui in absentia dd. Provincialium relinquuntur ad Provinciarum gubernium, aperta est distinctio, si consideretur Vicarius Provincialis, sumpto Provincialis in casu recto; & Vicarius ministri, Provincialis, sumpto Provincialis in casu obliquo; isto secundo modo idem est ac commissarius Provincialis modo explicato.

5 Duplex est professio, expressa, & tacita. Illa emittitur verbo, & scripto in manibus Superioris legitimi, juxta formam cujuscumque Religionis. Ista verò, ut vox sonat, est, quæ sine voce, & scripto fit. Et dicitur præsumpta, quia ex circumstantiis præsumitur, & inducitur, per cap. Is qui de regul. in 6.

6 Quam non sustulit Trid. d. c. 15. pro ut censuit Sac. Congr. Conc. Nam, cum dubitatum esset, an tacita professio, quæ non est exclusa Decreto Concilii, inciperet decimo sexto anno, & an statim post dictum tempus emissa censeatur? S. Congr. respondit, tacitam professionem incipere à prima hora post perfectum decimum sextum, & finito anno decimo septimo; qui completus esse debet ex eadem Sacra Congregatione, quæ dixit, tacitam professionem induci post annum, & diem, juxta text. in c. Puella, ibi: At si per annum, & diem 20. q. 2. Nec sufficit sequentem diem attingisse, sed oportet illam esse omnino absolutam, & consummatam. Atque ita ex sententia Sac. Cong. dies incœpta in hac materia non habetur pro completa, ut notavit Fagn. in 3. ad cap. Ad nostram de regul. 20.

7 Quæritur. Cajus, exhibita ætatis attestazione, recipitur ad Religionem; ex ea enim

enim constat, quòd, peracto probationis anno, erit constitutus supra decimum sex-
tum suæ ætatis, tempus à Trident. *sess. 25. cap. 15. de regul.* requisitum ad validam
professionem; completa probatione, bona
fide professionem emittit; ac temporis cur-
su, & post plures annos occasione perqui-
rendi novam fidem Baptismi pro recipien-
dis Sacris Ordinibus reperit fidem, quam
bona fide attulerat pro ingressu in Religio-
nem, fuisse alteratam, & erroneam, qua-
tenus incuria Parochi fuit descriptus in li-
bro Baptizatorum, natum esse *die 7. Augu-
sti 1680.* quando reverà natus est *die 7. Aug. 1679.* unde facta computatione ad an-
num emissæ professionis, reperitur eam
emississe in ætate quindecim annorum: nunc
oritur dubium, an censendus sit saltem ta-
citè professus?

Affirmant plures, inter quos Fagn. *in 3. ad cap. Significatum de regul. n. 19. usque ad finem*, Antonell. *de temp. legal. lib. 2. c. 63.* Ventriglia *prax. tom. 1. annor. 47. §. Unic. n. 30.* Pignatell. *tom. 1. consult. 88. n. 5. & consult. 146. n. 53.* aliique, repetentes plu-
ries fuisse resolutum à S. Congr. Concilii,
ut in Romana 18. Mart. 1578. In Romana 13. Januar. 1618. In Neapolitana 3. Aprilis 1621.
Quod probant, ex quo Cajus post emissam
professionem ad plures annos habitum indi-
stinctum cum professis gestaverit, seque in
exercitio actuum, ad solos profectos specta-
ntium, occupaverit, propter quod jura præ-
sumptione censetur professionem emissam ta-
citè ratificasse cum nova obligatione per-
manendi in Religione.

Negativa tamen videtur communior, &
in puncto juris verior, ut in terminis tenuit
Rota in *Mediolanen. nullitatis professionis 3. Mart. 1690. coram Emerix, pro 18. Theologos, & 17. Juristas* cumulat, ac recenset sæpius
fuisse ab eadem Rota resolutum.

Nam ad inducendam tacitam professio-
nem, seu tacitam ratificationem, est neces-
sarium, ut ratificator libere consentiat,
per *d. n. 1.* Siquidem agitur de subicien-
do profectum novæ obligationi, contra
quam in dubio fieri debet interpretatio, *leg. Arrianus, ff. de oblig. & act.* Verificari au-
tem non potest de Cajo, quòd libere con-
sentiat in novam obligationem, cum habeat
ignorantiam inculpabilem suæ professionis

ortam ex præcisa incuria Parochi. Nihil
enim est magis contrarium consensui; quàm
ignorantia, vel error. Voluntas enim non
fertur in incognitum, ut inquit Philosophus
3. de anima comment. 39.

Quæ scientia in expressè valide proficiente,
& in terminis de ratificante, & tacitè appro-
bante, supponitur in *c. 15. qui ad Monasterium de regul. in §. Qui verò*, ut plenius in littera.

Ad tollenda æquivoca, & fortè concor-
dandos DD. debet distingui is, qui profes-
sionem expressam nullam scienter emisit,
ab eo, qui expressè nulliter, sed ignoranter
professus est. De primo procedit, quod, si
post annum ab emissâ professione perseve-
ret in Religione, deferendo habitum indi-
stinctum cum professis, & in actibus se exer-
ceat ad solos profectos pertinentes, censea-
tur per hæc priorem ratificare. Quoniam,
cùm sciat nullitatem professionis, & se per
illam ad Religionem non obligari, jus opti-
mè præsumit, quòd in prædictis se occupet
animo tribuendi per suum consensum pro-
fessionem novum valorem, ut per Sperellum
dec. 80. n. 3. Etenim in eo nulla alia præ-
sumptio locum habet, quàm voluntas pro-
fitendi. Quæ præsumptio non currit in eo,
qui jam emisit professionem, sed nullam.
De hoc enim præsumitur, ut habitum ge-
stet, & alia operetur, tamquam semel va-
lidè professus, non tamquam iterùm pro-
fessurus, & ad implendum obligationem,
quam supponit contractam, non autem ad
novam contrahendam.

Tantò magis, quòd non est nostrum di-
vinare, quid ille egisset, si nullitas profes-
sionis sibi innotuisset. Quinimò judicandum
est, quòd & tunc contra validitatem recla-
masset, si ei de nullitate constitisset: quo-
niam subinde, habita notitia, reclamavit,
& pro declaratione nullitatis instituit.

Ex quibus ad contraria: Jura verò, quæ
possunt adduci ad concludendam professio-
nem tacitam inductam, habere locum in
suis terminis habilibus; in casu nimirum,
quòd non præcesserit expressa professio nul-
la, vel, si præcessit professus novit ejus nul-
litatem: Resolutiones autem Sacre Congre-
gationis aptabiles non sunt ad præsentem ca-
sum, ut ibidem Rota apud Monacell. *form. part. 2. in append. la 14.*

8 Quæritur. Clemens VIII. in Decretis
de

de educat. novit. præscribit, quod conversi non recipiantur ad professionem, nisi excederint annum vigesimum primum. Et Innocentius X. *const.* *Ad propagandam* apud Lant. V. Novitius n. 4. pro Ord. Min. de Observ. sancti, ut nullus pro Laico approbetur in Definitorio, vel recipiatur, qui 20. ætatis suæ annum non expleverit: modò quis, decimo nono anno exacto, professionem emit- tit; petitur: an professio sit valida?

Resp. Affirmativè, cum sit emissà post 16. annum impletum, adedque juxta disposita à Trid. *cap. 15. sess. 28. de regul.* Nec Clè- mens, aut Innocentius irritas declarant pro- fessiones aliter factas. Et in simili dubio S. Congr. Concilii 2. Augusti 1631. & 24. Aprilis 1642. *consuit*, professiones emissas juxta dispositionem Concilii esse validas. Barbosa ad d. locum Trident. n. 13. Fagn. in 3. ad cap. Qui Presbyterum de pœnis. n. 85.

Nota, quòd nec in Decretis Clementis, nec in d. *const.* Innocentii prohibetur, quin excedens trigessimum ætatis annum possit ad Religionem recipi, & post annum profiteri.

9 Quaritur. Cajus, exacto probationis anno, statim ad mortem infirmatur, & timore imminentis mortis professionem emit- tit, confertur ne validè?

Resp. Affirmativè: nam est metus pro- veniens ab intrinseco, seu causis naturali- bus, non incussus ad extorquendam pro- fessionem; etenim nullus eam exigit, aut ad eam impellit, sed forsan Deus eum im- mittit ad conversionem peccatoris: Deus enim per flagella sæpè corripit peccatores, *exp. Nabuchodonosor 23. q. 4.* sed professio voluntariè eligitur à professuro, ut medium ad evadendum periculum animæ, vel cor- poris: unde refert Fagn. in 3. ad c. si quis de regul. in fine, fuisse à Sac. Cong. Con- cilii, articulo diligenter discusso, declara- tum, quòd ubi quis, ut evadat ultimum sup- plicium ob conscientiam scelerum commis- sorum, aut mortem sibi timens ab inimicis Religionem profertur, nisi aliud obste- rit, est validè professus, licèt aliàs profes- surus non fuisset.

Et in his terminis communi calculo DD. dicunt etiam valere votum emissum metu mortis, naufragii, pestis, terremotus &c. Quoniam ad votendum nullus cogit, sed liberè assumitur, ut medium ad mortem,

periculum vitandum: votens enim voluit sic facere, quia voluit vivere, c. Merito 15. q. 1. Fagnan. in 1. ad cap. Prolatum de iis, quæ vi &c. n. 3.

Diversimodè discurretur, quando metus est ab intrinseco cum violentia. Et hic etiam distinguitur: si metus sit in causà libe- ra ad finem, ut quis professionem emitat, professio est irrita. Nam contra violentiam jura subveniunt, l. & tot. tit. ff. quod met. caus. Secus, si ad eum finem non ordinetur: quia tunc professio liberè eligitur, & nulla est connexio inter metum, & professionem, ut est casus in d. c. Prolatum.

10 Metus definitur metus trepidatio instan- tis, vel futuri periculi causa, Vulpianus in l. 1. ff. de eo quòd metus. Estque duplex, ju- stus, seu cadens in virum constantem: & le- vis, seu vanus, aut cadens in virum non con- stantem, & meticulosum. Vir constans, & fortis, & medius inter audacem, qui nimi- rum temerè, & imprudenter audent, & ag- greditur, quod non debet: aut, sicut non debet: vel, quando non debet, juxta D. Thom. 2. 2. q. 125. art. 3. & q. 126. art. 1. & 127. art. 1. & timidum, qui nimirum in ti- mendo excedit: ut, dum timet, quod non oportet: vel, quando non oportet. Quare metum cadere in constantem virum, est me- tum illum hominem ita movere, ac percel- lere, ut eum tametsi constantem, & fortem concutiat, & de proposito dimoveat, ut pro- pter instans grave periculum, invitus aliquid agat, quod spontè non ageret: ut, si timens mortem, membrorum mutilationem, vel re- rum amissionem, matrimonium contrahat, det latronibus aggredientibus pecunias, vel Religionem ingrediatur, & similia.

Quare ad hujus generis metum tria co- pulativè requiruntur. I. Ut incommodum, & malum, quod imminens probabiliter ti- metur, sit judicio prudentum, attenta qua- litate personæ, grave, & præponderans. II. Ut tale malum immineat, & metus in- curiatur à viro potente, ac solito minas exequi. Hujusmodi metus justus est, & in se gravis, ac talis, ut mirum non sit, si vi- rum constantem concutiat, & à proposito dejiciat, & invictum moveat. Proinde cum minus est malum, & incommodum, quod ex metu timeatur, dicitur metus cade- re in virum inconstantem, meticulosum.

& ti-

& timidum. III. Ut metus sit præsens, saltem pro futuro periculo; non enim sufficit suspicari eum inferendum, ut notavit Glos. *ad cap. Ad nudientiam cit. tit. de iis Or. in verb. causa*: nam metus dicitur, quia mentem tenet de præsenti non de futuro.

Dicitur *assentia qualitate persona*, quia, levior metus sufficit in foemina, & puero, quàm in viro; minorque excusat foeminam, quàm masculum, Glos. *ad cap. Cum locum de sponsal. in verb. metus*. Idè ex parte mulieris requiritur metus, qui cadat in mulierem constantem; & iudicium relinquitur arbitrio iudicis; quemadmodum ejusdem arbitrio committitur, an verba, vel minæ, vel potentia hominis sint causa iusti metus, qui incurritur per Glos. *ad cap. Cum dilectus d. tit. de iis Or.*

11 Inter metum cadentem in constantem virum enumerat Lessius apud Peyrin. *de Prælat. q. 3. cap. 1. §. 2. n. 8.* metum reverentialem, quo scilicet filius ex reverentia naturali, quæ parentibus debetur, adjunctis istorum minis, timet eos offendere. Quapropter licet iustus metus explicetur per mortis timorem, bonorum amissionem, carceris diuturnitatem &c. tamen plura alia sub his terminis veniunt: ut timore reverentiali, quo filius timet patrem offendere, uxor maritum, pupillus tutorem, subditus Superiorem, Clericus Episcopum, ut post d. Lessium *lib. 2. de jure c. 17. dub. 6. n. 35.* & dixit Sanctoro *de penis cap. 15. de Simon. q. 6.*

12 Vis, seu coactio est *majoris rei impetus, cui resisti non potest*. Alia autem dicitur coactio vera, vel absoluta, seu *præcis*: & alia *conditionalis, seu modificata*. Prima, est corporalis quædam per manum attractio, vel detentio ad faciendum, quod jubetur, & petitur; & contingit, si, ligatis manibus, & pedibus, quis contradicens, & repugnans cogatur communicare cum excommunicato in lecto, vel Ecclesia; aut cum per Paganos, iussu flectere ante idolum, genua per violentiam incurvantur; vel, dum quis trahitur per violentiam in Monasterium, & habitu Regulari induitur; plura alia exempla refert Fagnan. in 1. *ad cap. Sacris n. 4. Or. sequens. d. tit. de iis*. Hæc coactio consensum prorsus excludit, quia absolute coactus potius pati, quàm agere convincitur: & plus videtur esse, ex-

preste contradicere, quàm non consentire, ut advertit alleg. Fagnan. in 3. *ad cap. Majores de Baptismo n. 12.*

Coactio verò conditionalis, seu modificata, idem est ac metus: & tunc intervenit, cum externa violentia per minas, verba, & verbera, sine corporis absoluta attractione ad faciendum aliquid adhibetur: & ad vitandum grave incommodum, illud invitè quis agit, quod spontè, & præciso metu non ageret, juxta superius dicta. Quibus notatis

13 Dico primò: professio emissæ per metum cadentem in constantem virum, est ipso jure nulla, *cap. Præsens Clericus 20. q. 3.* Ad profitendum enim requiritur voluntas omninò libera, *cap. Nullus de regul. Coacta autem voluntas, licet voluntas sit d. cap. Merito*; non est tamen voluntas spontanea, & omninò libera, ad votum necessaria, *cap. Prælatum cit.* Tum quia Deus coacta non acceperat, ut jura clamant, *d. c. Prælatum, Or. cap. licet de voto*: & facit Trident. *cap. 29. sess. 25. de regul.* in quo prætendentibus se per vim, & metum professionem emisisse, concedit quinquennium ad reclamandum contra validitatem professionis.

14 Dico II. Etiam professio emissæ per metum reverentialem est ipso jure irrita. Quia hic etiam non habetur consensus liber, ut requiritur; sed invitè professio emititur. Sed est ponderandum, quòd sola reverentia parentibus, & Superioribus debita, non sit iustus metus, nec pro iusto metu allegari possit ad irritandam professionem; aliàs nullus contractus subsisteret inter subditum, & dominum; nec teneret professio filii emissæ in præsentia parentum, quibus non audet contradicere. Sed, ut allegari possit pro iusto metu ad invalidandam professionem, debent concurrere adminicula, periculosa minæ, importuna persuasiones, aspera tractationes, & similia; nam, istis concurrentibus, in professione verè non consentitur, sed simulatur, sine autem vero consensu se obligandi Deo in statu Religioso vera professio non datur. Cæterum semper debent ordinari ad extorquendam professionem.

Dico III. Utræque coactio professionem irritat, quod est extra dubium.

15 Sed petiitur. Latius propter graves minas

minas eorum, quibus del etur naturalis reverentia, Religionem ingreditur, & completo anno probationis, absque reclamazione professionem emittit, an ne validè?

Resp. Negativè; nam, durante causa metus, durat metus; præsumiturque semper esse, quamdiu vivit ille, qui metum incussit, ex Fagnan. in 1. ad d. cap. Perlatum n. 6. Idèd quamvis in actu externo appareat libertas, & fiant positivi actus, qui aliàs possent ratificationem professionis inferre, vel tacitam inducere; tamen, quia in eos influit causa metus, adhuc durans, præsumuntur & ii meticulosi, commentitii, ficti, & simulati, & non spontè elicti ad effectum professionem ratificandi, aut tacitam inducendi; & ita arguitur, quòd professionem emiserit, & in Religione permanerit ad effugiendum patris, vel suorum indignationem, severas minas, inhumanas sævicias, vel contumeliosà verba, ac similia, quibus protestabantur se velle eum afficere, si è Religione egrederetur: & dum ad sæculum rediret, nolle eum recognoscere in filium, vel fratrem, nec recipere in domum paternam, aut ei alimenta subministrare, quibus posset extra Religionem sustentari. Quorum singula, non modò adolescentem, in quo levior metus propter illius imbecillitatem requiritur, verùm & virum constantem possent movere, & perterrefacere.

Dices. Metus non excludit consensum; nam, quæ ex metu fiunt, sunt simpliciter voluntaria, quamvis sint involuntaria secundum quid; & magis participant de voluntario, quàm de involuntario, ut est communis Doctorum opinio in projectione mercium instante naufragio, ut post D. Thom. 1. 2. q. 6. art. 6. in corp. notavit Fagnan. in 3. ad c. majores de baptis. n. 84. Idèd, cùm professio per vim, & metum emissà, sit simpliciter voluntaria, valida censeri debet.

Resp. Negando consequentiam. Quamvis metus regulariter non excludat consensum, & ex metu facta sint simpliciter voluntaria, & ita non ipso jure nulla; non proindè sequitur, quòd professio ex metu emissà, valida sit reputanda: nam plura sunt, in quibus Sacri Canones requirunt omnimodam & plenam libertatem, ut in sponsalibus, c. Cùm locum de sponsalib. in matrimonio, cap. significavit de eo, qui duxit in matrim. c. ve-

niens de spon. in electione, ex alibi dictis: & in terminis in professione, ex dictis *supr. n. 1.* Quare professio per metum emissà, est ipso jure nulla, c. *Præfens Clericus* 20. q. 3. *C. d. 6. Perlatum.* Prædicta enim jura voluerunt occurrere infinitis malis, quæ ex actibus per metum gestis oriebantur; & forsitan etiam considerarunt actum per injuriam extortum non debere ei favere, qui vim intulit. Adducta de projectione mercium sunt vera: sed ex eis non inferitur ad validitatem professionis: nam metus in projectione concurrens est intrinsecus, & non à causa externa libera impressus; metus autem in professione esset à causa extrinseca libera illatus ad finem professionis, qui solus actum irritat, estque patienti inimicus.

16. At petitur, Tridentinum c. 19. *sess. 25. de regul.* prætendentibus nulliter esse professos, præfigit quinquennium ad deducenda jura pro nullitate professionis; Lælius id omisit tempore præfixo, sed in Religione perseveravit, actus professorum exercens & Ordines Sacros suscipiens: censetur ne saltem priorem professionem ratificare, vel tacitam emittere?

R. Negativè, si adhuc causa metus existat. Nam cùm Lælius in professionem per vim, & metum emissam à principio libere non consenserit, durante eadem causa metus, semper consensus necessarius desideratur. Et propterea nec ex lapsu etiam longissimi temporis sustineri potest ejus professio ex ratione tacitæ, aut titulo ratificationis.

Nec obstat, quod elapso quinquennio Ordines Sacros susceperit, & actus professorum exercuerit, officium Lectoris &c. Nam ad excludendum consensum, quantumcumque quinquennium elapsum fuerit, non obstante Ordinum susceptione, vel Officiorum exercitio, sat est, ut causa metus existat. Pleniusque excluditur ex querimoniis, reclamationibus, protestationibus, etiam extrajudicialibus, ab ipso tam ante, quàm post professionem factis, quibus ostendebat se non habuisse voluntatem profitendi, sed animum adversum à Religione, ac, extrinseca causa metus, voluntatem reclamandi, & deducendi nullitatis casus.

Quapropter alleganti justum impedimentum reclamandi intra quinquennium, & à S. C. approbatum, conceditur restitutio in integrum adversus lapsum quinquennii, pro ut

pro ut in una *Anconitana* de anno 1664. fuit concessa, quamvis professus suscepisset Sacros Ordines in Religione, adhuc tamen durante metu. *Pignat. tom. 9. conf. 173. n. 79. & Monacell. for. pars. 2. for. 4. tit. 13. n. 11.*

Diversimodè discurretur, si, cessante causa metus, perseveret sine reclamazione, & pacificè in Religione, & in actibus professorum occupetur. Nam tunc negari non potest, quin ex illis concludatur omnis legitima præsumptio animi ad tacitam professionem, vel ad priorem ratificandam: perinde enim in casu esset, ac si metus non præcessisset. Maximè, si per annum completum, postquam notitiam habuit, quòd causa metus defecerit, in eorundem actuum exercitio se occupaverit: quoniam tunc præsumptione juris tacita professio inducitur, ut pluries declaravit Sac. Congreg. Conc. quæ 29. Mart. 1578. censuit: quod ubi professio expressa fuerit nulla; ex quo tamen post expletum annum probationis permanerit in habitu Regulari per duos, vel tres annos, censeri fecisse tacitam professionem, & dici professum. *Pignatell. tom. 1. conf. 88. n. 3. Dixi per annum, tamquam de mente S. Congr. Conc. quæ sæpius declaravit, hujusmodi tacitam professionem non fuisse à Concilio sublatam, eamque incipere à prima hora post perfectum annum 16. & finire in anno 17. Fagnan. in 1. ad d. cap. Perlatum n. 46.*

17 Ordinarius, qui est adhibendus in iudicio nullitatis professionis, debet esse illius loci, in quo est Conventus, ubi fuit professio emissa, nec coram alio Superiore, quàm illius, debent causæ nullitatis deduci; & idèò illud Concilii: coram Superiore suo, & Ordinario, intelligitur de Superiore Monasterii, non Religionis, ut decisum refert Barbof. ad alleg. cap. 19. n. 22. in una Romana 7. Aprilis 1629. Declaratoria nullitatis ex stylo Curie est de reservatis Sac. Congreg. Conc. adèd ut ante ipsam, licèt prius causæ nullitatis coram Ordinario, & Superiore fuerint productæ, non dicatur legitimè, & authenticè de ipsa nullitate constare. Et proindè ad sæculum licèt redire non potest, qui prætendit se nulliter professum, nisi postquam Sac. Congreg. pronunciaverit constare de nullitate professionis. Nam, vel agitur de Religioso, qui jam causam introduxit, vel de

eo, qui, elapso quinquennio, non reclamavit. Primus exire non potest, nisi causa favore nullitatis absoluta. Tempore enim, quo causa architatur, professio stat pro validitate professionis, & onus probandi est apud Religiosum. Nec secundo est licitus exitus. Nam ex quo tempore præfixo non reclamaverit, fitione, & præsumptionem juris habetur pro vero professio, & quòd professionem emissam quamvis nulliter ratificaverit, & tacitam emiserit. Propterea Tridentinum d. cap. 19. decrevit audiendum non esse, qui intra quinquennium non reclamavit. Sed ad hoc tunc opus est, ut per Pontificem quis restituatur in integrum adversus lapsum quinquennii, ut optimè Fagn. in 3. ad cap. Si quis de regul. n. 69.

Nota, professionem ab initio nullam propter vim, & metum, vel ætatis defectum, convalidari per solam ratificationem profitentis, absque novo consensu Religionis, ut constat ex d. c. cum virum de regul. ibi: *Præsertim, si ratihabitione secuta, & si eam quandoque contradixisse constiterit. Et c. 1. eod. tit. in 6. ibi: Seu professionem à se prius factam expressè ratam habeat.* Quæ jura ostendunt, professionem ratificari solo consensu professi, nec eum Religionis desiderari. Nam cujus consensus jam interfuit à principio validus supponitur, & perdurare præsumitur, ut post Navar. dixit Peyrin. de Prælat. q. 3. cap. 1. §. 5. n. 145. Et quatenus requiretur, tamen Summi Pontifices, tamquam suprema Ordinum Regularium capita, ex c. Exiit, S. Ad hac cum Fratres de verb. signif. in 6. ut Religionum paci, & Religiosorum bono consulerent, voluerunt illum supplere, admittentes professionem convalidari per solam ratihabitionem professi, ut in cit. text. Quam opinionem ipse Peyrin. ibid. tutissimam dixit, & tenet Fagnan. in 3. ad cap. Significatum de regul. n. 47.

18 Considera, sub dispositione Trident. cap. 18. sess. 25. de regul. statuentis censuram excommunicationis in cogentes mulieres ad suscipiendum habitum regularem, aut professionem emittendam, vel impediētes, ne habitum suscipiant, aut professionem emittant, comprehendendi. I. Clericos sæculares cujusvis dignitatis sint. II. Regulares. III. Laicos, sive principaliter cogant, vel prohibeant, sive consilium, auxi-

lium,

tium, vel favorem præstent. IV. Scientes eas ita coactas, & invitè habitum suscipere, & professionem emittere, si eas ad habitum, vel professionem recipiant, aut recipi mandent, & consentiant.

Quoniam verò Concilium utitur verbo *coegerint invitam*, ad solam vim coactivam restringi tradunt Barbof. *in d. locum n. 5. Engel. cit. lib. 5. tit. 31. n. 20. Pax Jordani tom. 2. elucubrat. lib. 7. tit. 12. de monial. n. 188.* Proinde non videtur extendi ad vim inductivam, seu ingressum persuadere, ac ad eum allicere, ut apud eos resolutum datur. Etenim verba Concilii accipienda sunt in sensu proprio, adeoque ut significantia vim coactivam, & violentiam. Et hinc Gavantus *in manual. verb. Monial. recept. n. 3.* dixit, dispositionem Concilii non extendi ad eum, qui heredem institueret mulierem ea lege, ut Monialis fieret; alioquin bona pervenirent ad Monasterium, vel ad alios; quia non reputatur cogere, sed allicere.

Ipsa censura est latæ sententiæ, cum sit lata per verbum *subiicit*, adeoque incurritur ipso facto, sed non nisi secuto effectu susceptionis habitus, vel professionis, aut istarum impedimento; nam tunc dicitur coactio consummata, & perfecta.

Censura non ligatur, qui cogit, vel impedit virum, Barbof. *d. c. n. 6.* Nam Concilium loquitur de mulieribus; nec hic sub foemino masculinum intelligitur, *l. si ita sit scriptum 45. ff. de legat.* & cum simus in materia poenali, & odiosa; ne quidem ex identitate rationis solet fieri extensio, per *regul. jur. in 6. odia*. Puniri tamen potest. Nec est dubitandum, quin gravissimè peccent, qui injustè cogunt, vel impediunt masculos à Religione, propter injuriam, quam eis irrogant, & scienter eos recipientes graviter item delinquant, quia injuriam foveant, & malo cooperantur, ex deductis à scribentibus apud Peyr. *de Prælat. q. 3. c. 1. §. 2. n. 78.* & constat ex *c. 1. de regul.* ubi deciditur, quòd Religionis ingressus liber, & spontaneus esse debet.

19 Queritur. An valida sit professio, emissæ in manibus Superioris legitimi, & potentis Ordini incorporare, contra voluntatem Conventus, Fratrum nimirum existentium de familia in Conventu Novitatus, ad quos spectat suffragari super habilitate professuri?

R. Illud contra voluntatem potest habere duplicem sensum: unum, quod ad professionem quis à Superiore non recipiatur sine consilio Conventus; alterum, quod non recipiatur absque Conventus consensu.

Modò, ubi requiritur consilium, si, isto non requisito, Prælatus recipiat novitium ad professionem, professio est ipso jure nulla. Quoniam DD. concordant, quòd, dum ad aliquid à jure requiritur consilium, si id non adhibetur, nullius est momenti, quod sit, textus expressus in *c. Novit. & c. Quanto de his, qui sunt à Prælat.* ubi dicitur, quòd præcipua negotia Conventus non debet Prælatus tractare sine consilio totius, vel majoris partis Capituli.

Pariter, ubi consensus requiritur, tenetur Prælatus id exequi, quod major pars Capituli concluderit, alias gesta non valent. juxta *c. Ea nescitur cit. rir. ibi: Quod sunt de collegiorum suorum assensu, sine quo non obstat firmitatem*. Et hinc patet, quòd ubi Prælatus ad professionem admittit non requisito consilio, vel consensu majoris partis Capituli, professio non valet.

20 At petitur. An debeat expectari consilium, vel consensus Capituli?

Resp. Consensus est expectandus, juxta *c. Si ad solum de regul. in 6.* De quo dubitari non potest in Ordine Minorum de Observantia propter disposita in dicta Constitutione Innoc. X. *Ad propagandam*, ubi statuitur novitios esse ad professionem admittendos, *si per suffragia secreta à majori parte Fratrum, ter in anno recipienda, habiles fuerint inventi*. Per quæ liquet, Constitutionem interpretari non posse de solo consilio: alias etiam si habiles non judicarentur à majori parte Fratrum, adhuc possent ad professionem admitti; quia, ubi consilium requiritur, sola consultatio sufficit, sed Prælatus non tenetur secundùm eam operari, *c. Cum alim de arbit.*

Neque dicas, professionem valere, quia licet prohibeatur aliter fieri, facta tamen non irritatur: nam multa facta tenent, quæ fieri prohibentur, *cap. Ad Apostolicam de regul.* Quoniam axioma non procedit universaliter, cum non dicat omnia, sed multa: ideo intelligendum est de iis, pro quibus consensus non est necessarius; nam, ubi ille requiritur, & non expectatur, facta sine eo irritantur, *alleg. c. Ea nescitur*.

Sed quid si fratres per metum, & co-
actè consentiant?

Resp. professio vitatur: consensus enim
ex parte fratrum debet esse liber; metus
autem ex dictis tollit libertatem, saltem
moralem.

21 Quæritur. N. receptus pro laico in
novitiatu transit ad statum Clericalem, sub-
inde, anno probationis exacto, professio-
nem emitrit: petitur, an validè?

Resp. Affirmativè, quia professio in De-
cretis Clementis non irritatur.

22 Sed quid de receptis ad habitum con-
verforum; vel Laicalem, an possint de licentia
Prælatorum, ad Clericorum statum transire?

Resp. Non eodem modo discutitur. Si
de illis agatur, non completo probationis
anno; tunc dicimus cum Sancto in *Stat.*
cap. 2. stat. 24. ver. Alia difficultas, posse,
dummodò à Provinciali, & Definitorio prius
examinentur de sufficienti litteratura, cæ-
terisque ad Clericatum requisitis: neque hoc
eis à Clemente prohiberi videtur, cum pro
eo tempore non sint adhuc irrevocabiler
in statu converforum. Proinde Pontificis
verba hanc sine violentia interpretationem
videntur recipere; ut *Laicus, etiam tempore*
novitatus, non possit se ipso, & sine legitima
authoritate eorum, ad quos spectat novitiorum
examen, & receptio, ad clericatum transire.

Si verò de illis quaestio sit, qui, peracto
anno probationis, in Laicorum, vel con-
verforum habitu professionem emiserunt;
negamus posse à Prælatibus transitum conce-
di. Nam praxis, & stylus Curiae est, ut
dictus transitus petatur, & obtineatur à
Sede Apostolica. Et fortè ponderari potest
quòd cum in statu converforum celebrave-
rint contractum cum Religione, debent ir-
revocabiler in eo statu permanere, nisi Se-
des Apostolica contractum quoad eam qua-
litem rescindat, & facultatem tribuat, ut
denudò sub illa Clericorum celebretur.

Sed est ne tunc necessarium, ut novum
peragant probationis annum?

Pro affirmativa facit; quòd conversi in
suis novitiatibus non experiantur omnes
austeritates, & observantias proprias Cle-
ricorum: Sed puto, quòd tenor Brevis sit
inspiciendus. Et ubi Papa assumit conver-
sum ad statum Clericorum cum clausula:
quatenus ad id idoneus reperiatur: requiri-

tur, ut super doctrina, & litteratura exa-
minetur, ac experimentum habilitatis, ut
Clericus, per annum in Conventu novitia-
tus faciat; ne minùs idonei, & prorsus in-
habiles ad Sacrum Altaris Ministerium assu-
mantur.

23 Super quo advertas, sæpè Brevia ex-
pediri solere cum clausula: *de licentia Super-*
riorum, quæ intelligitur copulativè de illa
Generalis, & provincialis; pro ut ex se-
quentibus patet: S. C. Card. *negotii Regu-*
larium proposita de mandato SS. D. N. Ur-
bani Papæ VIII. declaravit clausulam *de li-*
centia Superiorum, in *brevibus predictis appo-*
sitam, esse intelligendam de Generali Ordinis,
& Provinciali; ita ut pro eorundem brevium
executione requiratur utriusque licentia, & con-
sensus. 2. *Augusti 1630. vide supra cap. 38.*
num. 30.

Ad extremum, nè longior sit discussio Ca-
pituli, quædam ad praxim sunt advertenda.

24 Primum, quòd dispositio Decreti
Clementis VIII. *Sanctissimum 19. Maji 1602.*
sub constit. 28. Urbani VIII. *Bullar. tom. 4.*
quoad clausulam, ut in Conventibus etiam
designatis, novitii ad habitum non recipe-
rentur, nec ad professionem admitteren-
tur, nisi prævia approbatione Congregatio-
nis Reformationis, vel Ordinariis loci, in qui-
bus existerent novitiatus fuit revocata in
Decretis de Apostatis, & ejectis, editis à
S. C. Conc. de facultate d. Urbani in *al-*
leg. Const. 28.

25 Secundum, quòd nullus potest de una
ad aliam Religionem etiam strictiorem tran-
sire, sine licentia Sedis Apostolicæ: ita ex
stylo Curiae. Et cum quis de strictiori tran-
sit ad laxiorem, etiam ejusdem Ordinis,
& sub eodem capite, & Regula, debet per
annum in probatione stare, & per profes-
sionem Ordini incorporari, pro ut censuit S.
C. C. quæ apud Fagn. in 3. ad 6. *Ad Apo-*
stolicam de regul. n. 67. respondit, *transi-*
tum de licentia Sedis Apostolicæ ad laxiorem
Religionem, etiam ejusdem Ordinis, teneri in
secunda Religione novum annum probationis
peragere. Debet enim secunda Religio pro-
bare mores transeuntis, qui longè melius
cognoscuntur tractu annali, quàm semestri,
aut minori.

De transitu Reformatorem S. Francisci ad
Observantes, & è contra, videatur Lan-
tusc.

tulc. v. transitus n. 3. & Const. Urbani VIII. Religiosos Viros 312. Bull. tom. 5.

26 Denique quaeritur. Regularis obtinet à S. Sede licentiam transeundi ad alium quemcumque Ordinem Regularem, & in eo professione emissâ, remanendi, sed cum clausula; modo sit à S. Sede approbatus, & in eo vigeat Regularis observantia: & in vim hujus facultatis ingreditur aliquem ex Ordinibus militariis: petitur, an licitè, & tutus sit in conscientia?

Resp. Negativè. Nam non licet ingredi militarem, nisi in indulto exprimat, pro ut declaravit S. C. Episc. 7. Novembr. 1585. apud Pignatell. tom. 1. consule. 299. Et ita ex stylo ipsius Sac. Congr. & Sac. Poenitentiarie in praxi omninò observatur. Propterea nulla alia admittitur interpretatio in contrarium, & quævis reputatur extorta, & violenta. Ubi enim ad militares S. Sedis transitum indulgere intendit, non tacet, sed expressè nominat. Cætera videas cap. 34.

C A P U T XLII.

Officialis quoad Quartam Funeralium.

S U M M A R I U M.

- 1 *Quarta funeralis quare Parochis debeat?*
- 2 *Non semper, nec ubique datur quarta pars.*
- 3 *Quid veniat appellatione funeralium?*
- 4 *Super solutione quarta consuetudo servatur.*
- 5 *De candelis, quæ ad manus fratrum dantur, quarta non debetur.*
- 6 *Eratres Predicatores, & Min. de Observ. privilegium habent à Sixto Quarto.*
- 7 *Quid sit necessarium, ut Regulares teneantur ad solutionem quarta?*
- 8 *Referuntur Decreta S. S. C. C.*
- 9 *Paroch. incumbit probare Regulares teneri ad solutionem quarta.*
- 10 *Communicatio privilegiorum non extenditur ad præservandum à solutione quarta.*
- 11 *An Moniales teneantur ad solvendam quartam?*
- 12 *Si funus transferretur Parocho debetur quarta.*

13 *Quare solvitur Parocho, in cuius Ecclesia defunctus consuevit recipere Sacramenta.*

1 **Q**uarta, quæ funeralis dicitur, est per Doctores, quadam portio à Canonibus inducitur, & approbata (& idem Canonica appellatur) Parocho, propter Sacramentorum administrationem, debita, ex iis, quæ Regularibus obveniunt, ex quo in ipsorum Ecclesiis eligat quis sepulturam, & apud eos sepeliatur.

Hujusmodi portio *Quare* nominatur in Clementina Dudum de sepulchris in 6. §. Verum, ubi disponitur à Regularibus esse præfatorum quartam partem Parocho solvendum. Et in Extrav. inter cunctas de privil. int. com. ad medietatem Benedictus XI. extendit. Propterea liquet, & notavit Antonell. de Regimine Eccles. lib. 1. c. 13. n. 7. Canones in quâta non concordare: in quibusdam partibus, apud Mirand. manual. Prælat. tom. 2. q. 48. concl. 2. est medietas: in aliis tertia, vel quarta pars, secundum varia jura, & consuetudines; quibus in materia esse standum, nemo dubitat, & firmat Piasec. prax. Episc. pars. 2. cap. 5. arc. ult. sub n. 45. verb. *Quarta*, Confess. summ. privileg. mendic. titul. 19. cap. 1. de Sepulchris, & expressè habetur cap. Certificari de sepulchris, ubi exponens Pontifex illud Salva iustitia &c. ait: *Ulla iustitia circa medietatem, vel tertiâ, aut quartam partem, pro locorum diversitatibus attendatur.*

2 Unde hic Romæ datur medietas ce-reorum, intortiorum, & candelarum, quæ accenduntur, cum cadavera deferuntur ad Ecclesias, in quibus fideles sibi elegerunt sepulturam; & æquali portione inter Parochum, & alios, etiam Regulares, apud quos cumulantur, dividuntur: ea item, quæ pro celebrandis Divinis Officiis, præsentis corporis, & priusquam terrâ tradatur, ac circa Castrum doloris, & in Altaribus accenduntur: sicut etiam arma, lectum, ornamenta, culcitra, seu pannus sericus, tabulæ, & similia. Et id propter specialem, & antiquam consuetudinem, quæ vim etiam obtinuit, ex Decreto S. C. Viste. Apost. die 5. Octobris 1620. ab Urbano VIII. approbato, ut refert Pasqual. ad Laurentum de Franchis prima pars. sub n. 28.

Quæ tamen consuetudo, utpotè localis non

non extenditur ad alia loca extra urbem, ut in terminis tradit Donat. *prax. reg. tom. 3. tract. 11. q. 12. n. 2.* & facit, quod habet Pignat. *tom. 1. consult. 52. n. 5.* consuetudinem non transire de loco ad locum.

3 Nomine funeralium, ad effectum detrahendi quartam favore Ecclesiæ Parochialis, ex allegata Const. Benedicti, veniunt ea, quæ cum funere deferuntur circa cadaver à domo defuncti ad Ecclesiam; & quidquid sit, an præfata fuerit revocata à Conc. Vien. ut vult Gloss. in *Clementina dist. verb. Funeralibus*, id liquet fuisse innovatum per Pium V. Const. *Et si Mendicantium*, la 41. Bullar. *tom. 2. verb. Quarta*, his verbis: *Et ubi solus consuevit, id tantum cera, & aliorum, quæ in aliquibus partibus deferri consuevit tempore, quo defunctorum corpora ad sepulturam deferuntur: Sc. Siquæ intelligi Concilii Decretum quoad quartam huiusmodi solvendam, debere decernimus.*

Et quo ad hoc non est allegata Constitutio revocata à Gregorio XIII. in Const. *incap. In tanta 9. ibidem.* Cum revocatio Piane Constitutionis, ejusdemque reductio ad terminos Concilii per Gregorium factæ, respiciant eam quoad ea à Pio Regularibus concessa contra formam ejusdem Concilii; non verò quoad declarationes per ipsum factas circa modum solutionis quartæ; quippè cum nil specialiter de hoc Concilium disposuerit, & dumtaxat decreverit quartam esse solvendam, & non expresse, in quo hæc quarta consistet, inferitur Constitutionem Pii non esse ea parte abrogatam, qua declarat consistere in cereis circa cadaver deferre solitis. Ideo in eo subsistere est certum, utpote declarativam, & non destructivam legis Conciliaris, pro ut notavit Antonel. *sub n. 9. Rota in Licien. Quarta Funeralium 15. Januarii 1518. apud Pasqual. ibid. cit. Lezzan. summ. quæst. reg. tom. 3. ver. Quarta funeralis num. 6. Mirand. loc. item cit. art. 12. & supponitur in Const. Expositum 47. Pauli V. Bullar. tom. 3. ubi Parochis sub excommunicatione reservata interdicitur, ne ab eligentibus sepulturam in Ecclesiis Fratr. Min. exigant majorem elemosynam ea, quæ præscribitur à Trident. cit. ut Pius declaravit.*

4 Verum etiam in hoc est particularis Official. Cur. Eccl.

locorum consuetudo servanda, quod significat Trid. *sess. 25. cap. 13. de reform.* per hæc: *Et eandem portionem, quæ antea solebat, & firmavit S. Congr. Conc. sub die 18. Julii 1699. in una Mantuana Quarta Funeralis, quæ in favorem Regularium adversus ejusdem Civitatis Parochos rescipit, ut infra: In casu, de quo agitur, servandam esse consuetudinem solvendi quartam in medietate cereorum tantum, quæ deferuntur per viam.*

Debitum servandæ consuetudinis est in terminis æquitatis, quia ex multorum locorum praxi, pompa funeris celebratur intra Ecclesiam, & nihil ferè defertur cum corpore defuncti; unde si in præfatis, & de solis iis, quæ cum corpore deferuntur, esset quarta solvenda, relevans præjudicium Parochi reportarent.

5 Et quamvis Piafec. loco cit. *part. 2. c. 3. art. 6. sub n. 60.* quartam funeralem asserit deberi ex omnibus, dictum limitat, excipiendo candelas, quæ ad manus Fratrum dantur; addendo, præterquam de quibus expresse in privilegiis exemptionum caveatur, ne de iis exigatur.

6 Propterea nequit à Fratribus Minoribus exigi de dd. candelis (etiam ubi est consuetudo, ut quarta ab eis solvatur) ex concessione ipsis facta à Sixto IV. Const. *Regimini 6. Mare Magnum* nuncupata, Bull. *Cherub. tom. 1. ubi §. 6. habetur: Nec similiter aliqua portio debeatur de his, quæ ad certos determinatos usus eidem Fratribus, vel eorum domibus in genere, aut in specie, etiam de bonis eorum, quorum cadavera apud eos conigerit sepeliri: nec etiam in casibus, in quibus per ejusdem Clementis, & aliorum Prædecessorum nostrorum specialia privilegia Fratres ipsi ab huiusmodi solutione quarta sunt exempti; nec aliquo casu de candelis, quæ ad manus Fratrum dantur, quarta aliqua quomodolibet detrahatur.* Cum amplissimis derogatoriis Constitutionis Bonifacii VIII. *de una, & duabus dietis, & super Cathedrali, & Clementina: Dudum, ac aliorum in contrarium facientium.* Videri etiam potest Const. Clementis I V. *Virtute conspicuus 4. ibid.* Non minoris amplitudinis privilegia idem Sixtus Constituit, *Regimini, la 7. ibidem item Mare Magnum* nominata, Sacro Prædicatorum Ordini elargitur.

7 Ut Regulares ad quartam teneantur, necessarium est, quod Conventus, & Monasteria fuerint erecta quadraginta annis ante Concilium, & quod totidem annis solvere consueverint. Quod patet ex Trid. sess. 25. cap. 13. de reform. Idem postea erecta non tenentur, ex declaratione Pii V. in d. Const. Et si Mendicantium: Quarta autem Funeralium, de qua sess. 25. cap. 13. nequaquam solvere teneantur Monasteria, quae à quadraginta annis curà fundata existunt; postquam Concilium ipsum loquitur tantum de Monasteriis ante annos quadraginta fundatis, quae ipsam quartam solvere conueverant.

8 Et pluries firmavit Sac. Congreg. Concilii, Ut in una Pampilonen. lib. 43. positio- num fol. 185. censuit cap. 13. sess. 25. non comprehendere Monasteria adificata à quadraginta annis curà, aut qua in dies adifican- tur, aut in futurum adificabuntur, praesupposito, quod huiusmodi Monasteria eius sit Religionis, cui à Sede Apostolica indultum sit, ut quartam funeralem solvere non teneantur. Et in una Meliten. 2. Augusti 1607. lib. 11. Decret. fol. 13. à tergo: Sac. Congr. censuit, si Religioni Sancti Francisci de Obseruantia ante quadraginta annos ante Con- cilium à Sede Apostolica indultum fuit, ut quartam huiusmodi solvere non teneatur, non teneri ad solvendam eam, ob hanc Ecclesiam post Concilium acquisitam, tamen si antequam Re- ligionis praedicta acquireretur, eam solvere di- cta Ecclesia consueuisset. Et in una Hieracen. libr. 2. Decret. fol. 17. & in una Nullius 1625. lib. 12. Decret. fol. 203. à tergo. Et in una Aululana lib. 30. Decret. fol. 503. 2. Septembris 1679. Et alibi saepe.

Et die 17. Novembris 1673. Sac. Congreg. Episcoporum, & Regularium censuit, Monasteria, quamvis à quadraginta annis ci- trà adificata, non teneri ad quartam Pa- rochiali Ecclesia praestandam, si sint ejus Re- ligionis, cui à Sede Apostolica ante quadraginta annos indultum fuerit, ut quartam solvere non teneatur, &c. Contrafacientes panis, & censuris ab eorum Ordinariis, sibi bene vi- sis, severe esse puniendos.

Hinc colligitur, Tridentinum ex restri- ctione quartae Parochis debita in casu qua- dragenariae consuetudinis supra ipsum le- gitime praescriptae, supponere adhuc sub- sistentia, & in viridi observantia privi-

legia Regularium exemptiva in ceteris ca- libus.

Imò, si per Concilium eadem in ordi- ne ad quartam abrogata fuissent, inutilis foret sapè à Sacra Congregatione Con- cilii adhibita, & repetita distinctio inter Conventus ante, & post Concilium ere- ctos.

Distinctio, Ante, posita in praellegato Con- cilii Decreto non significat annos quadra- ginta esse computa. dos supra ejus initium, sed supra ipsius publicationem, ut in causa Orntana die 27. Februarii 1649. S. Congr. Conc. respondit, Nimirum Pastros Coelesti- nos non teneri ad solutionem quartae funera- lis, ex privilegiis eisdem concessis supra qua- draginta annos ante Concilium Tridentinum publicatum. Et notat Antonell. loc. cit. sub num. 9.

9 In casu verò, quo Regulares ad quar- tam praestandam se non teneri sustineant, Parochis probare incumbit quadragenariam consuetudinem, eosque quadraginta annis supra publicationem Concilii eam solvere consuevisse, ut in terminis respondit Sac. Congregatio Concilii in causa Minorum de Observantia Provinciae Poloniae 14. Novem- bris 1682. lib. 32. Decret. fol. 476. ubi ad quaesitum: An ad Parochos, vel potius ad Supe- riores Regulares Conventuum spectet onus pro- bandi quartam à controversis Conventibus sol- vi consuevisse, vel non, per quadraginta an- nos ante Concilium? Sac. Congreg. respondit: ad Parochum.

Quia verò ad firmandum in casibus par- ticularibus privilegium exemptivum à quar- ta, solet in Decretis Sac. Congreg. Con- cilii apponi clausula restrictiva, ut: Si Re- ligioni ante annos quadraginta ante Con- cilium à Sede Apostolica indultum sit, vel praesupposito, quod sit ejus Religionis, cui sit in- dultum, in quartam funeralem solvere non teneatur. Idem, ut constat, quibus id fue- rit concessum, videri possunt, Casarubio compend. privileg. verb. Canonica portio, Mi- rand. loc. cit. art. 6. Rota in Lycien. citat. Peyrin. de privileg. ad Const. unicam Pyrrhi §. 12. n. 54. Et plura per extensum refert satis doctum Summarium Typis R. C. A. datum, & in allegata Mantuan. Quartae Fu- neralis Sac. Congr. Concilii per Regulares exhibitum.

10 Quare Monasteria fundata post publicationem Concilii, vel intra 40. annos, computandos ab ejusdem initio, tenentur ad quartam, si fuerint Religionis, cui numquam fuerit exemptio concessa, ut tenuit Rota in Posnanien. jur. Parochialium 5. Maji 1698. coram Priolo. Nisi subindè ad Concilium obtinuerit à Sede Apostolica privilegium directè concessum, quia per communicationem privilegium non suffragatur, ut declaravit Sac. Congr. Conc. in Ebredunen. 18. Junii 1660. in resp. ad 12. Monac. form. p. 2. form. 1. tit. 14. n. 14. & fuerit in indulto expressè derogatum Clement. Dudum de sepulture. & non fuerit adjecta clausula, *Salva iustitia Ecclesiarum Parochialium*, quia tunc quarta præservatur Parocho.

11 Moniales, nisi addit in contrarium consuetudo legitima, ad quartam solvendam non tenentur, ut pluries S. C. C. declarasse, & præsertim in una Albigenen. 16. Martii 1652. ad cap. 13. sess. 25. de reform. refert Pignatell. tom. 1. consult. 381.

12 Si postquam corpus fuerit sub sacra reconditum gleba, contingat ad diem sequentem funus transferri, majori pompa celebrandum, debetur Parocho quarta de intorticiis, & cereis, quæ occasione illius accenduntur. Et super hoc referri à Barbosa de offic. & potest. Parochi cap. 25. n. 38. Decretum S. C. Episcop. & Regul. sub 3. Augusti 1621. tradit Donat. trall. 11. q. 11. n. 2. quia præsumitur, quòd pompa fuerit in fraudem Parochi translata in sequentem diem.

Extende etiam ad casum, quo ob foetorem cadaveris celebrari exequiæ eodem die non possent. Præsertim etiam quia pompa exequiarum, serò, & mane facta per Remigium Scrofa, in examine ejusdem Decreti, apud Donat. cit. una censetur.

13 Notandum, quòd Parochus, cui quarta funeralis debeat persolvi, ille esse debet, in cujus Ecclesia defunctus solebat Sacramenta recipere, & audire Divina, ex cap. cum quis, de sepulture. in 6. ubi notat Glossa, quòd habens duo domicilia in duabus Parochiis, ad quæ se æqualiter transferat, adeò ut sex mensibus in uno, & totidem in altero habitet, si in tertia Ecclesia sepulturam eligat, solvenda portio est inter præfatorum Parochos dividenda. Sicut per medium tradit esse solvendam eisdem, dum

quis habens domum, quæ æqualiter ad binas spectat Parochias, in tertia sepeliatur.

Ita si dimissis Ecclesia Parochiali, & Ecclesia, in qua sepulti sunt sui majores, & in qua fuisset ipse sepultus, si non eligisset in alia sepulturam, quis istam in alia Ecclesia eligat, portio canonica solvi debet Parochiali, & non ei, in qua est sepultura suorum majorum; quippè ex observatione Glossæ loc. citat. §. nota 1. sepulchrum majorum quoad hoc non præfertur Ecclesiæ Parochiali; & portio solvitur in recompensationem laborum, quos sustinuit Rector Ecclesiæ Parochialis in celebrando Divina, & administrando Sacramenta ipsi defuncto.

C A P U T XLIII.

Officialis quoad Quæstas.

S U M M A R I U M.

- 1 Fideles prohiberi non possunt, quin Mendicantibus eleemosynas conferant.
- 2 Extra districtus Conventus non mendicant, ex Decreto S. C. E.
- 3 Cujus dispositio est generalis.
- 4 Regulares non tenentur petere ab Ordinariis licentiam; & quando teneantur eis offendere illam Superiorum? lege Sac. Congr. Decreta, & ibi plura, usque ad n. 8.
- 5 Decreta Sac. Congr. Conc. habent vim legis generalis, ad 10.

1 **R**eligiosis, præsertim ex Mendicantium Ordinibus, licitum est mendicare, seu ex eleemosynis ostiatim collectis vivere; nec prohiberi possunt fideles, quin eas præfatis conferant, pro ut expressè text. in cap. Nimis prava, de excess. Pralat. idque impediens, vel aliàs consulentes, censuris submittuntur à Sixto IV. in Constit. Sacri, la 19. Bullar. tom. 1. Bulla aurea nuncupata.

2 Verùm extra proprios Conventuum districtus præfatis quæstare legitur interdictum à Sac. Congr. Episcop. & Regul. sub die 22. Junii 1674. dum partibus auditis: Declaravit, & decrevit, ne imposturam præfatorum Ordinum (Conventus scilicet Ob-

servant. & Capuccin. in Regno Corsicæ) proprios suos districtus ad quaestuum egrediatur, sed intra suos limites se quisque contineat, ut ab his, quibus serviunt, sustentari facilius possint. Nec non, ut ubi plures inveniuntur Conventus in eodem districtu, inter eosdem ratio antiquitatis, ac fundationis rationabiliter habeatur; sicque omnino observari mandavit.

3 Quæ dispositio ex rationis identitate, & inspecta ratione finali, ac regionis sterilitate, quas S. C. indubiè ponderavit, & ad vitandas lites, adeò faciliter inter Regularem quaestores, ipsasque Religiones enatantes, ad cætera loca extendi nullus est, qui non consideret.

4 Non tenentur petere ab Ordinario licentiam quaestuum, pro ut fuit sub die 6. Octobris 1596. rescriptum Episcop. Casaleni. ut infra. Non tenentur Regulares, qui ex institutione, aut facultate S. Apostol. eleemosynas querere, aut mendicare possunt, petere ab Ordinariis licentiam eleemosynas per diocesim querendi, cum in erectione Monasteriorum eis licentia tacitè ab Ordinariis impertita censetur; & idem Collectori Portugalliæ, ut sequitur: *I Vescovi per la licenza di cercar limosine non devono haver cosa alcuna ancorchè minima, e così è loro Officiali. I Mendicanti non hanno bisogno di smit licenza, la quale si presume data loro per sempre, quando fu loro permesso, che havessero Monastero nella diocesi.* Pignatell. tom. 8. consult. 12.

5 Neque debent suorum Superiorum licentiam Ordinario exhibere, dum eleemosynas querunt in locis, ubi existunt Conventus; bene verò, si eas velint colligere extra ipsa; pro ut in terminis S. C. Cong. apud Piasec. *prax. Episc. pars. 2. cap. 3. art. 6. n. 50. An ut quaestores arceantur, possint Ordinarii facultatem à Superioribus Regularem eleemosyna querenda concessarum aliquam cognitionem, & qualem habere? Congr. consuit, ex Concilio non prohiberi Regulares, quominus eleemosynas querant, non tamen alios eorum nomine, & auctoritate quoquomodo posse querere; illos tamen extra locum, ubi sita sunt Monasteria, eleemosynas per eandem diocesim corrogantes, teneri ad ostendendam Ordinario licentiam suorum Superiorum.* Similem declarationem de anno 1621. referunt Sperell. *decis. 38. num. 27.* & Lantusca *verb.*

Eleemosyna n. 1. tenoris infra scripti: Sac. Congregat. Cardin. Conc. Trident. interpretum censuit, Fratres Ordinum Mendicantium nequaquam posse ab Episcopis prohiberi, quominus per se ipsos in diocesibus, ubi habent Conventus, eleemosynas querant; sed tantum, si extra loca, ubi Monasteria existunt, querere voluerint, tenori Superiorum licentiam Ordinario ostendere.

6 Cum verò extra diocesim, in qua erecta sunt Monasteria, quaerere intendunt, consensum debent ab Ordinario obtinere; super quo Fagnanus in 5. ad cap. *Tuarum* c. 3. de privil. refert alias S. Congr. Concilii declarasse: *Fratres Mendicantes non posse quidem ab Episcopis prohiberi, quominus per se ipsos in diocesibus, ubi habent Conventus, eleemosynam querant; sed tantum si extra loca, ubi Monasteria existunt, querere voluerint, tenori suorum Superiorum licentiam Ordinario ostendere; ut si extra diocesim, tenori etiam illius consensum obtinere; & ex eo idem integrè refert Pignatell. cit. n. 19.*

7 Non est dubium, posse Episcopos immodicas quaestiones impedire, per text. in *Clement. Abusionibus, de poenit. & remiss.* Unde dixit Piasecus ubi sup. Regulares delinquentes circa quaestionem posse ab Episcopo puniri. Addit ibidem Sperellus, posse Episcopos, ut fraudes in quaestione vitentur, mandare, ne quis Religiosus eleemosynam querat, nisi prius licentiam Superiorum exhibeat, & per eos recognoscatur. Quod quidem quantum ad externos à loco, & habentes extra ipsum Conventum, est juxta dispositionem Decreti postremo loco allegati. Ut hac via impediant, ne gravamen recipiant Regulares loci, qui in ejusdem populi, & animarum servitio occupantur.

8 Quinimò idem præceptum possunt facere Regularibus ejusdem loci, non ut eos eleemosynas querere impediant, sed ut provideant, ne fraudes committantur. Sæpè enim sic, quòd Regulares privilegiis Mendicantium gaudentes, & bona in communi possidentes, qui commode ex solitis redditibus vivere possunt, privilegio Mendicantium fraude abutuntur, subrahendo eleemosynas Regularibus, quibus vera mendicitas, & eleemosynæ dietim acquisite necessariam præbent.

Quoad Redditus Ecclesiasticos.

341

bent sustentationem, pro ut post Geruen. parx. cap. 57. n. 11. tenet Donat. prax. com. 1. trakt. 13. q. 32. n. 15. Monacell. form. part. 1. form. 4. tit. 6. n. 8. Unde Decretum n. 4. telatum procedit, dum non concurrat suspicio fraudis. Siquidem pauperum, & Monasteriorum protectio est propria Episcoporum, qui tenentur ea tueri, & defendere, cap. Peruenit, cap. Nuntiarum 84. dist.

9 Hic advertendum, quod declarationes Sac. Congr. Concilii in materia tum concernente quas, tum respiciente alia negotia, habent vim obligandi pro utroque foro, non solum quoad personas, ad quarum instantiam emanarunt, vel in illo particulari casu; sed sunt leges generales in similibus omnibus, ut dixit Fagn. in 1. ad cap. Quoniam, de const. n. 71. & Rota Romana pensionis 15. Martii 1694. coram Priolo. Nam ea est anima legis, ut comprehendat omnes similes casus. Tunc enim perinde est, ac si Patres à principio rem declarassent. Consequenter sunt in simili materia generaliter observandæ; cum Decreta Concilii, quæ generaliter ligant omnes, habeant semper in ventre sensum, aut intellectum illum, quos S. Congr. sua declaratione manifestat, ut magistraliter Fagnan. ibid.

10 Quando Sac. Congr. censet suam declarationem non posse aptari, nisi casui proposito, solet rescribere: *Negativè, vel affirmativè in casu, de quo agitur; vel ex deductis non constare; vel attentis &c. non indigere &c. vel negativè, pro ne faciat.*

C A P U T XLIV.

Officialis quoad redditus Ecclesiasticos.

S U M M A R I U M.

- 1 Bona Clericorum triplicis generis, patrimonialia, quasi patrimonialia, & beneficalia; & qua sint?
- 2 Beneficiarii non sunt domini reddituum beneficiorum.
- 3 Contraria sententia est communior, & vera.
- 4 Quid sint prestimonia?
- 5 Non tenentur ex iustitia elemosynas facere Official. Cur. Ecl.

- 6 Superflua reddituum illicitè in profanos usus impediuntur, usque ad num. 9.
- 10 Beneficiarii habentes sufficiens patrimonium possunt licitè vivere de fructibus beneficii.
- 11 Trium temporum distinctio, in quibus considerantur bona Ecclesiastica.
- 12 Quid importet congrua sustentatio?
- 13 Quid sit Ecclesiasticis erga consanguineos prohibitum?
- 14 Beneficia Ecclesiastica instituta non sunt ad conservandas dignitates seculares.
- 15 Nomine piarum causarum quid veniat?
- 16 An accipientes à Clericis superflua beneficiorum, peccent?
- 17 Empta ex superfluis beneficiorum non transseunt ad heredes, sed spectant ad Ecclesiam.
- 18 An Religiosus assumptus ad Episcopatum sit reddituum beneficalium dominus?
- 19 In quo differant fructus beneficii à distributionibus quotidianis.
- 20 Beneficiarii, ut fructus beneficii percipiant, debent personaliter residere.
- 21 Quando beneficiarii absentes lucrentur distributiones, usque ad n. 33.
- 34 Recipientes distributiones in casibus à jure prohibitis tenentur ad restitutionem, usque ad n. 39.

Bona Clericorum sunt, vel patrimonialia, vel quasi; vel beneficalia. Patrimonialia dicuntur, quæ Clerici possident hereditate, successione, donatione, contractu, vel industria, similive ratione, non aliter, ac si non essent Clerici, sed laici: Quasi patrimonialia sunt, quæ Clerici acquirunt non ratione beneficii Ecclesiastici, sed quæ à fidelibus offeruntur, non ipsi Ecclesie approprianda, sed particulariter ipsis Ministris, tamquam operis personalis stipendium; puta ob functiones Ecclesiasticas, celebrationem Missarum, Sacramentorum administrationem, funeralia, pro concionibus, pro officio Vicarii, &c. Bona verò beneficalia, seu Ecclesiastica dicuntur, quæ secundum suam originem ad ipsam Ecclesiam spectant, ipsique Ec-

electa à fidelibus primitus oblata; & incorporata sunt, ac deputata pro Clericis in beneficium, seu ad congruam eorum sustentationem, ob spirituale obsequium, & servitium ab eis præstandum, juxta commune axioma; quoddam beneficium datur propter officium, cap. Quia de rescriptis.

Modò DD. concordant I. Clericos plenum jus, & dominium habere in bona patrimonialia, posseque de illis venditione, donatione, & per testamentum liberè disponere, cap. Quia nos, de testam. sine præjudicio justitiæ, aut alieni juris; non minus, ac ipsi laici valent sua patrimonialia aliis donare, vel alienare. Cæterum bona, etiam patrimonialia, seu ad quorum titulum est quis ad Sacros Ordines promotus (& propterea patrimonium dicta) alienare prohibetur absque licentia Episcopi, per Trid. sess. 21. cap. 2. de reform.

II. Conveniunt, Clericos esse veros dominos bonorum quasi patrimonialium; nam hæc æquiparantur patrimonialibus. Nec Ministri Ecclesiastici, dum propter Ecclesiasticas functiones stipendia à fidelibus recipiunt, debent esse deterioris conditionis, quam alii Officiales, Judex, Prætor, Consiliarius, Campanarius, &c. sed isti omnes plenum, & absolutum dominium acquirunt in stipendiis sibi ob ministeria datis; adeoque & Clerici, quibus etiam aptatur illud 1. ad Timoth. 3: Dignus est operarius mercede sua. Idèd de illis disponere liberè possunt; adeoque & testari, & si ab intestato decedant, ad suos hæredes transeunt.

2. Sed variant quoad tertii generis bona. Quorumdam sententia est, Clericos beneficiatos non acquirere dominium reddituum Ecclesiasticorum, sed esse solùm administratores, & dispensatores. Ita Navarr. tractat. de redditib. quest. 2. Panormitanus, & Sylvest. Quod probant ex cap. Episcopi 12. quest. 1. ibi: Quidquid vero de provisione sua Ecclesia fuerit de agris, sive de fructibus, sive de oblationibus, omnia in jure Ecclesia reservare censuimus; & aliis pluribus firmiter.

Cajetanus dixit, Clericos esse veros dominos reddituum beneficii quoad portionem suæ sustentationi necessariam; quoad excessum verò esse solùm dispensatores. Allegatur An. brosius in cap. Sicut hi, 47. dist.

& concordant cap. Quatuor, & cap. de redditib. 12. q. 2.

Et inde dicti Authores concludunt, Episcopos, Clericosque beneficiatos teneri ex justitia redditus superfluos beneficiorum pauperibus erogare, vel in alios pios usus expendere, adèd ut, si in prophanos usus convertant, mortaliter peccent contra justitiam, & ad restitutionem teneantur, invalidèque recipiantur ab iis, quibus per eos conferuntur.

3. Sed communior sententia in praxi est, beneficiatos verum, & legitimum dominium habere de omnibus redditibus Ecclesiasticis, quos ex beneficiis percipiunt, posseque de illis in vita validè disponere, quamvis prohibeantur in morte de eisdem testari. Ita Fagn. in 3. ad cap. Si quis sanè, de pecul. Cleric. Pirring. in compend. lib. 3. tit. 25. §. 2. & 3. alique plures, quos sequimur. De hoc enim clarissimè constat ex Trident. sess. 23. cap. 1. de reform. ubi statutum est, non residentes in suis Ecclesiis, nisi ex causis justis, pro rata temporis absentis fructus suos non facere, nec sua conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi destinare posse. Et sess. 24. cap. 12. de reform. præscribitur, quoddam provisi de beneficiis curam animarum habentibus, & Canonicatibus, ac Dignitatibus, si non faciant professionem fidei intra duos menses à die adeptæ possessionis, non faciant fructus suos. Et si quolibet anno abfuerint ultra tres menses: primo anno privetur unusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentia fecit suos; secunda vice, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit. Supponit ergo Concilium, quod si fecerint professionem, & non abfuerint, fructus suos faciant, adèdque dominium acquirant: quia non res alienas, sed proprias dominium respicit.

Idque confirmat dispositio Sancti Pii V. in Const. Et proximo 135. Bullar. tom. 2, in qua declaratur. Beneficiarium cum cura, vel sine, legitime cessante impedimento, non recitantem Officium, beneficii fructus pro rata omissionis. & temporis, suos non facere. Per quæ clarè à contrario sensu significatur, quoddam beneficiati quicumque fructus suos faciant, si Officium Divinum recitent, & suo muneri satisficiant.

Nec dicatur, Concilium, & Pontificem loqui de fructibus necessariis sustentationi, & quod de istis sunt privandi, non verò de superfluis, quorum non domini, sed administratores sunt. Nam huiusmodi interpretatio non congruit menti Pontificis, & verbis Concilii; siquidem absolute, & sine distinctione loquuntur; affirmantque simpliciter facere *fructus suos*: quod est commune ad necessarios, & superfluos.

4 Quæ procedunt etiam quoad fructus provenientes ex præstimoniiis, ex dict. Const. Pii. Sunt autem præstimonialia, quasi pensiones quædam à pinguibus beneficiis separata pro sustentatione pauperum Clericorum, ut in Clericatu proficiant. A pensionibus distinguuntur, quia præstimonialia non sunt personalia, & vitalia, ut pensiones, sed perpetua. Et hinc non extinguuntur per mortem ea habentium, sed per Prælatum Ecclesiasticum aliis concedi possunt.

Et locum item habent, quantum ad fructus, qui ex Ecclesiasticis pensionibus percipiuntur. Nam pensionarii ex dict. Const. tenentur recitare Officium B. V. M. Proinde si id omittant, fructus suos non faciunt, juxta taxam in dicta Const. præfixam.

5 Ex quibus sequitur, beneficiatos ex redditibus beneficiorum posse pro se, & suis necessaria capere; sed superfluum, ac ex illis residuum teneri in pauperes, vel pias causas erogare; aded ut si contrasfiant, peccent mortaliter contra charitatem, non contra iustitiam, nec cum debito restitutionis. Unde habent dominium, sed restrictum, & coarctatum.

6 Caterum, dicta obligatio non est ex sola charitatis virtute, sed etiam ex lege positiva Ecclesiæ expressa in Jure Canonico, & Trident. Quinimò, ne superflua expendantur in prophanos usus, est obligatio juris naturalis ex virtute Religionis; cum indecens ex natura rei appareat, quod in usus prophanos, & non pios impendantur bona, quæ sunt Dei (ut sunt Ecclesiastica, per Trident. sess. 25. cap. 2. de reform.) & in Dei cultum à fidelibus oblata. Et hæc est principalis turpitudine hujus actionis, quod beneficiatus tamquam Dei procurator non expendat bene juxta veri domini intentionem.

Dices primo, Ecclesiastici prohibentur

testari de redditibus beneficiorum, dicto cap. Quia nos, atque aded non sunt domini.

7 Resp. Prohibentur quidem, sed non ex defectu domini; sed ex lege Ecclesiæ, ad reprimendam eorum cupiditatem in ordine ad ditandos parentes; & ut in vita faciliores sint ad erogandas eleemosynas, scientes se in morte non posse validè testari. Etiam impuberes non possunt de suis bonis testari, & tamen sunt eorum domini.

Dices II. Ergo possent licitè disponere de illis bonis, ut vellent, & non tenerentur specialiter dare pauperibus.

8 Resp. Negando consequentiam. Nam nec domini sæculares possunt licitè sua bona prodigere; licet validè possent, quantum ad hoc, quod non tenerentur ad restitutionem. Item, dictum est, in Clericis esse debitum ad impendendum superfluum reddituum in pios usus.

9 Quæritur. An beneficiati possidentes sufficiens patrimonium possint licitè vivere de fructibus beneficii, patrimonio in alios usus reservato?

Resp. affirmativè cum Fagnan. cit. n. 6. & Engel. Colleg. Jur. Canon. lib. 3. tit. 25. num. 8. ut certum statutibus, Episcopos, Clericosque habentes patrimonium, posse de proventibus Ecclesiæ vivere, & patrimonium cum fructibus servare, quibus volunt. Ad quod facit textus in cap. Extirpanda, de præbend. Ibi: Qui Altari servit, de Altari vivere debet; cum nemo cogatur suis stipendiis militare; & in cap. Cum ex offic. §. Nos igitur, de præscript. Nec denario fraudari debent in vinea domini operantes; cap. Clerici 1. quæst. 2. Ibi: Clerici omnes, qui Ecclesiæ fideliter, & vigilantèque deservunt, stipendia suis laboribus debita, secundum servitiū sui meritum, per ordinationem Canonum à sacerdotibus consequantur. In quo est ponderandum.

I. Illud Omnes, includit etiam pauperes, quàm divites, ut ibi notarunt DD. aliàs ad quid Canon dixisset, Omnes?

II. Consideranda est hæc clausula, Stipendia suis laboribus debita; per quæ significatur esse danda stipendia Clericis, non propter indigentiam, sed ob labores, quos sustinent. Et hæc sane ratio verificabilis est tam in divitibus, quàm in pauperibus.

III. Observandum dici secundum servitii sui meritum, non autem secundum indigentiam qualitatem.

10 Et confirmat text. in *dislo. cap. Quia nos, de testam.* ubi resolutio est, posse Clericos testari de bonis propriis, vel acquisitis intuitu personarum, non vero de perceptis consideratione Ecclesiarum. Ponamus modò, Clericum donasse fructus patrimonii, vel servare velle ad diem sui obitus, certe inde sequitur, ut de fructibus beneficii sit alendus; propterea dixit Innoc. in *cap. Episcopus, num. 1. de prabend.* Non credimus, quòd qui habet beneficium, vivere debeat de patrimonio, sed de Altari.

11 Possunt jura, quæ in contrarium adducuntur, ad concordiam cum allegatis reduci per trium temporum distinctionem, pro ut sequitur.

Primum tempus fuit, quando Christiani omnes, sive Clerici, sive laici, initio nascentis Ecclesiarum pretia rerum ponebant ad pedes Apostolorum, & vivebant in communi. In quo & Clerici nihil proprii habebant, sed de bonis communibus vivebant, *cap. Duo sunt, cap. Quia tua, & cap. Cetero 12. q. 1.* Secundum tempus successit, in quo Apostoli videntes utilius fore, ut prædia oblata conservarentur Ecclesiis Cathedralibus, ut ex eorum fructibus posset omnibus indigentibus subveniri, statuerunt, ut bona hujusmodi non venderentur, sed conservarentur, & Episcopus haberet potestatem ea dispensandi, pro ut unicuique opus esset, ut expresse legitur in *cap. Videntes, dist. can. & quæst. redditusque Ecclesiarum in quatuor partes dividebantur, juxta d. cap. Quatuor, & cap. De redditibus.* Pro hoc tempore emanarunt jura nostris contraria, in quibus dispositum fuit, ut Clerici clam contra vestigia Apostolorum habentes proprium (adhuc etiam videbatur illicitum, *d. cap. Cetero, ibid.*) nullo modo participarent de redditibus Ecclesiarum, etiamsi servirent, sed reservarentur pro subsidio indigentium, ut *d. cap. Sacerdos.*

Tertium tempus fuit, cum Clerici, licet, & omni scandalo cessante, coeperunt bona propria possidere, & Ecclesiarum dotari, principaliter pro eorum Ministris, *cap. Nemo, de consecr. dist. 1. cap. Pastoralis, de iis, quæ sunt, &c.* Itemque pro Clericis fuerunt ere-

cti tituli beneficiati, *cap. Omnes 21. dist. Pro hoc tempore fuit constitutum, quòd Clerici possent licet vivere de redditibus beneficiorum, & bona patrimonialia suis hæredibus relinquere.*

Per quæ concludentissimè remanet probatus articulus, quòd Clerici, etiam habentes proprium patrimonium, possint licet de redditibus beneficii honestam, & congruam sustentationem accipere, *Fagnan. cit. n. 14.*

12 Sed petitur, quid sub congrua sustentatione comprehendatur?

Resp. Congrua sustentatio non est ad strictam vivendi rationem arctanda, sed considerari etiam debet status, dignitas, & conditio personarum. Plus enim pro honesta sustentatione competit Episcopo, quàm Decano; & huic, quàm simplici beneficiato. Ita cum Innocentius III in *cap. Cum de multa, de prabend.* prohibuisset pluralitatem beneficiorum, in fine dixit: *Circa sublimes tamen, & litteratæ personæ, quæ majoribus beneficiis sunt honoranda, cum ratio postulaverit, per eadem Apostolicam poteris dispensari;* & Joan. XXII. *cap. Excecrabilis, ord. tit. int. com. Cardinales, & filios Regum excipit à prohibitionem retentionis plurium beneficiorum incompatibilium. Quia ipsi eminentiæ dignitatis convenit familiares apud se habere claros, non sordidos, vel obscuros; pro ut solent Pontifices exprimere in litteris, quibus Cardinalium fidei Abbacias commendant, ibi: Tibi, no tuum statum juxta Cardinalatus sublimitatem, decentius tenere, & expensarum onera, quæ te jugiter de necessitate subire oportet, facilius perferre valeas, &c.*

13 Potest itaque beneficiatus pro se utque ad decentiam status sumere de redditibus Ecclesiarum; consanguineis verò potest dare tamquam pauperibus, ut non indigeant, *D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 7. ad 2. legendum Tridentinum sess. 25. cap. 1. de reform.*

14 Sed quid? filius Regis eligitur Cardinalis, vel Princeps natus Episcopus, & Comes in aliqua Ecclesia Canonici, in qua simplices Nobiles, vel Doctores in Theologia locum etiam habent; poteruntne ex beneficio accipere totam congruam sustentationem juxta conditionem

Beneficii, cum aliquo tamen moderato excessu super alios Beneficiatos inferioris Dignitatis?

Resp. Vel talis Princeps aliunde non habet ad sustentandum statum suum juxta conditionem personæ, vel habet? Si non habet, potest ex Beneficio accipere, quantum ad id necesse est, intra limites tamen decentiæ status Ecclesiastici, & absque abusu eorum, quæ sunt pauperum. Non enim poterit tantum ex bonis Ecclesiasticis insumere in sui sustentationem, quantum posset ex bonis secularibus. Siquidem alia sustentatio decet Principem, vel Comitem secularem; aliaque, & moderatior Ecclesiasticum. Si verò habet, ex Beneficio non poterit sumere, nisi quantum sufficit ad congruam sustentationem, juxta conditionem Beneficii, instar aliorum, sed cum moderato excessu. Ratio redditur à Lugo *disp. 4. de just. sect. 4. n. 61.* quia Beneficia Ecclesiastica constituta non sunt ad sustinendas dignitates seculares, & prætextu, ut tales parcant suis patrimonialibus facultatibus, easque in alias vanitates expendant; nocivum enim foret Ecclesiæ alere Ministros adeo onerosos, & iis pro ministerio cæteris communi tam excessivum stipendium tribuere.

Sed quid etiam, si Beneficium sit ita tenue, ut, congrua sustentatione detracta, nil supersit ad erogandum in pias causas; an fructus Beneficii sint dividendi?

Dicendum, quòd omnes, quibus sunt Beneficia commendata, cavere debent, ne Ecclesiæ Beneficiorum decentibus suppellectilibus egeant, sed pro viribus debent Sponsæ providere, juxta *Const. Leonis X. Superæta 7. §. 10. Bullar. rom. 1. Sperellus dec. 67. n. 4.* quem sequitur Monacell. *form. p. 2. form. 1. n. 28. tit. 15.* tradit, onus Beneficiarii esse reparationem Ecclesiæ: ad quam de jure ab Episcopo cogi potest, etiam nulla facta deductione congruæ alimentariæ; quia tunc necessaria ad vitam deducuntur, cum Beneficium est residentiale (ex quo enim non serviat Altari, cessat ratio, ex qua, etiam in casu fabricæ detrahenda sint alimenta) vel, si Beneficiarius alimenta non potest habere aliunde; in casu etiam non residents debet habere ex Beneficio, re cum dedecore Clericatus cogatur mendicare: & ibidem Monacellus refert, *Sacr. Cong. Conc.*

in Narnien. 24. Maji 1657. ad 4. dubium respondisse: *posse* (Episcopum, in cujus Dialecti Beneficia erecta reparatione indigent) *ad effectum prædictæ restitutionis, nec non pro conficiendis sacris suppellectilibus, redditus eorumdem Beneficiorum sequestrare.*

15 Advertas, nomine piarum causarum, in quas superflua Beneficii expendenda sunt, venire omnia pia opera, Fagn. *d. c. Si quis n. 22.* Ita, ad pias causas rectè distribui dicuntur, quæ insuntur in usum Religiosorum, in fundandas Capellanas, in erectionem, vel conservationem Seminari: & generaliter in ea omnia, quæ ad Divinum Cultum, vel ad opera misericordiæ corporalis, aut spiritualis alterius ordinantur.

16 Quæritur. An accipientes à Clericis superflua ex redditibus beneficii non expensa in pios usus peccent?

Resp. Non peccant, nisi ad donandum, vel alienandum incitent, & inducant. Nam in hoc casu sunt causa peccati in Clericis. Sed non tenentur restituere, quia validè accipiunt; nam juxta dicta Beneficiarii habent plenum dominium fructuum, adedque in vita possunt de eis disponere sine alterius injuria. Unde Beneficiarii in vita æquiparantur usufructuariis, & in morte usuariis: quia nequeunt de bonis Ecclesiæ testari, nisi eis assistat indultum Papæ.

17 Quæritur. Beneficiarius ex redditibus Beneficii emit agros, vineas, & domum, petitur, an de iis possit testari, & ad hæredes transeant?

Resp. Negative, per text. in *d. c. Si quis fund. de pecul. Cler.* sed spectant ad Ecclesiam, quia ex fructibus Ecclesiæ empta. Alias, si emptoris essent, facile eluderetur obligatio distribuendi superflua ad pias causas; nam omnes ex superfluis emerent fundos, & prædia.

Cæterum, si Beneficiarius haberet amplum patrimonium, & tenue Beneficium, & aliquid emeret, præsumptio esset, quòd spectaret ab Beneficiario, ejusque hæredes, tamquam ex fructibus patrimonialibus acquisitum; nisi constaret fuisse ab eo emptum animo donandi Ecclesiæ, vel nomine Ecclesiæ.

Pariter meliorationes factæ in fundis Ecclesiæ ex fructibus Beneficii, ad Ecclesiam spectant, & solum eis Beneficiarius uti potest,

rest, dum vivit; si verò sint factæ ex fructibus patrimonialibus, debent æstimari, & pretium dictæ æstimationis transit in hæredes; nisi constet fuisse factas animo donandi Ecclesiæ.

18 Quæritur, An Religiosus ad Episcopatum assumptus, sit dominus fructuum Beneficii?

Resp. Negativè, Sed est dumtaxat administrator, cum D. Thom. 2. 2. q. 185. art. 8. D. Bonavent. in 4. d. 36. Peyrin. de sub q. 1. cap. 10. §. unic. Apud quem plures concordant, Regularem per promotionem ad Episcopatum non desinere esse Religiosum, ut notavit Gl. ad c. Quorundam in v. Mendicantium, de elect. in 6. & tenetur ad ea pro ut status ille patitur, quæ sunt substantialia Regula.

Verùm ampliùs non acquireret Religioni, sed propriæ Ecclesiæ. Quapropter licet votum paupertatis substantialiter retineret, tamen non dicerentur bona alienata in præjudicium Monasterii, cujus fuit filius, sed Mensæ: atque ita jus, quod per promotionem recuperat succedendi in bonis agnatorum delatis post assumptionem, non pertinet ad Monasterium, sed ad Cathedram, ut respondit Sacr. Congr. Concil. in Neapolitana 3. Decembris 1639. apud Monacell. form. par. 2. form. 4. tit. 14. n. 17.

Verba textus in cap. Statutum 18. q. 1. ibi: Canonica electio à iugo regula Monastica professionis absolvit; exponit Gloss. ibid. in verb. Absolvit, de absolutione ab obedientia Abbatibus, silentio, modo cantandi, vigiliis, & similibus, quæ cum decenti Episcopatus statu non compatiuntur.

Hoc unum est observandum, quòd licet sit dominus, sive liber administrator, mortaliter peccat, si superflua in pios usus non expendat, ut loquitur Tambur. rom. 1. lib. 8. tract. 1. cap. 2. §. 4. n. 1. vid. Fagn. in 3. ad cap. Ad audientiam, de Cleric. non residen.

20 Quæritur, An obtinentes Beneficia, ut Dignitates, Canonicatus, præbendas, vel portiones in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis, teneantur in eis personaliter residere, ut percipiant fructus Beneficiorum; vel possint eos percipere, etiamsi ultra tres menses absentes sint?

Est præmittendum, fructus Beneficii in hoc differre à distributionibus quotidianis,

quòd fructus sint redditus certi, ipsum corpus præbendæ constituentes; & aliàs dicuntur fructus grossi, vel massa communis: qui dantur residentibus, non habita ratione servitii quotidiani. Distributiones verò quotidianæ sunt emolumenta ad corpus præbendæ non pertinentia, & dividuntur, ac distribuuntur pro rata servitii inter eos tantum, qui horis Canonicis intersunt, per text. in cap. Postulasti, de præbend. int. com. §. Licet. Quandoque vidualia, & aliquando manualia Beneficia appellantur, cap. Consuetudinem, de Cler. non resid. in 6. quatenus traduntur de manu ad manum illis tantum, qui singulis diebus, & horis personaliter intersunt, sive sit pluribus in locis, ut melius Ecclesiæ serviatur. Super quo Fagn. in 3. ad cap. Licet n. 17. de præbend. & in 3. ad c. Olim n. 42. de verb. signific.

Modò ad dubium, dicimus, Beneficiatos debere personaliter residere, ut fructus Beneficii percipiant, per text. in c. Inter quatuor, & c. Clericos, de Cler. non resident. & cap. Pervenit il. 2. de appellat. Et verbum residere, accipiendum est cum effectu, hoc est, ut importat Ecclesiæ in Divinis Officiis deservire, c. Relatum de Cler. non resident. Nam cum Beneficia ad Divinum Cultum, & Ecclesiastica munia obeunda sint constituta, c. Cum ad hoc d. tit. & Trid. c. 3. sess. 21. de refor. quid prodesset præsentia in loco sine interessentia Divinis Officiis? Et ita intellexit residentiam Sac. Congr. Conc. A qua cum esset quæsitum, an verba posita in c. 12. sess. 24. de refor. §. Propterea, prohibeant, ne Beneficiati absint à Choro, vel tantum, ne à Civitate? Ipsa censuit Prohibere, ne absint à Choro, Fagn. ad d. v. Licet n. 41. quia Concilium d. cap. 12. dixit: Non licet ultra tres menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno absesse; & non dixit à loco, vel Civitate.

21 Cæterum licet absentes percipere non possint fructus præbendarum, hoc tamen non ita intelligitur, ut eos ipso jure perdant; sed accipiendum, ut privandi sint, ad præscriptum Tridentin. dist. §. Propterea cap. 24. ubi PP. firmarunt, quod absentes ultra tempus ibi permissum (nimirum ultra tres menses) primo anno priventur dimidia parte fructuum. Quòd si iterum eadem fuerint usi negligentia, priventur omnibus fructibus, quos eodem anno lucrati sunt.

fuerint. Crescente vero... iuxta Sacrorum Canonum institutiones procedatur, hoc est ad privationem tituli.

22 Hinc post Trid. Beneficiatus non potest titulo privari, nisi post lapsum trium annorum, ut ipsa S. Congr. Conc. declaravit apud Fagnan. cir. n. 26. in primo anno non residens amittit dimissionem, in secundo omnes fructus, in tertio privatur titulo; & ita rescriptum fuit pluribus Episcopis. Et statim hoc correctum fuit antiqua jura in d. c. *Peruenit*, de appellat. Et cum simus in odiosis, & poenalibus, oportet dictos tres annos debere esse continuos, & non interpolatos. Legatur Fagnan, in 3. ad c. *De clerico, de Cler. non resident.* qui fuso calamo rem examinat, & d. c. *Licet*.

23 Quæritur. An Beneficiati absentes lucrentur distributiones quotidianas, quæ juxta d. n. 20. distribuuntur interessentibus Divinis Officiis?

Resp. Resolutio habetur ex d. cap. Trid. ibi: *Distributiones vero, qui statim horis interfuerint, recipient; reliqui, quavis collusione, que remissione exclusa, his careant, juxta Bonifacii VIII. Decretum, quod incipit, Consuetudinem, quod sancta Synodus in usum revocet: non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus.* Vid. etiam sess. 22. cap. 3. de reform. & ibi Barbof. n. 5. Fagn. d. cap. *Licet*, multa quoad hoc notavit; ideo videatur.

24 Cæterum in dicta Constit. Bonifacii tres casus excipiuntur. I. *Infirmas*. II. *Iusta, & rationabilis corporis necessitas*. III. *Evidens Ecclesia utilitas*. In eis, etiam non interessentes, distributiones acquirunt. Quantum ad infirmos, isti eas lucrantur, perinde ac si interservirent: juris enim interpretatione habentur pro interessentibus, & ex sententia S. C. C. percipere etiam debent portionem accrescentem ob absentiam nonnullorum absque legitimo impedimento à Choro, Fagnan. ad cap. *Licet*, n. 19. & cap. *Cum percussa*, de Cler. agrot. in fin.

25 Quod procedit, etiam in laborante podagra, qui tempore infirmitatis Divinis non potest interesse. Item in cæco, qui sicut non tenetur horas Canonicas recitare, ita nec Choro interesse. Item in senio confectis; & in eo, qui abique periculo vitæ Divinis interesse non potest, per Fagnan. ad c.

Licet, n. 41. & seq. Item, in injuste excommunicato, & injuste Beneficio privato, ibid. n. 157.

26 Verum, quæ de infirmo dicta sunt, locum habent, modò Canonicus infirmus, dum integra valetudine uteretur, solitus esset Divinis interesse; alias quotidianas distributiones non lucratur, quia morbus non est causa non residendi in eo, qui etiam sanus non resedisset, cir. n. 148.

27 Item, lucratur ex rationabili, & iusta corporis necessitate impeditus, ut si Beneficiatus portionem, vel medicinam sumpsit. Item, si injuste in carceribus detineatur, ex Decreto S. Congr. apud Fagnan. ad d. c. *Licet*, n. 192. & 193.

28 Pariter ad acquirendum sufficit evidens Ecclesia utilitas, sed non cujuscumque Ecclesie, sed in specie illius Ecclesie, de cujus distributionibus quæritur, ut dixit Joan. Andr. in d. cap. n. 3. & post eum Fagn. cir. n. 160.

29 Ad hujus tertii casus intellectum plures emanarunt S. Congr. Conc. declarationes. I. Orta dubitatione: *An Archiepiscopo Cathedralis absenti propter servitium cura animarum, distributiones quotidianæ debeantur?* S. C. censuit deberi, cap. 4. Tridentin. sess. 22. de reform.

30 Cum quæsitum ab eadem fuisset: *An habeantur tamquam presentes in Choro, qui curam animarum exercent, imminuentem Ecclesia Cathedrali?* Respondit haberi, dumtaxat si sunt in actu administrandi Sacramenta, vel alia exercent, quæ spectant ad ipsam Curam. Et alias responsum fuit: *Obtinentes dignitates, quibus imminet cura animarum, lucrari distributiones, dummodo per se ipsos curam actu exercent.*

31 III. Cum item ab ipsa peterent: *An Pœnitentiarius sit habendus pro presente in Choro, dum audit Confessiones in Ecclesia, sive in Confessionario, sive extra?* Respondit: *Habendum pro presente, eo tempore, quo audit Confessiones, aliis in Choro Divina celebrantibus*, Fagn. d. cap. *Licet*, n. 170.

32 Item, obtinentes Præbendas Theologales, in diebus, quibus legunt, distributiones quotidianas lucrantur, quia diebus illis habendi sunt, sicut presentes in Choro, & interessentes; & ita esse declaratum à Gregor. XIII. idem refert ibid. 116.

33 Quæritur. Ad quid teneatur, qui extra

extra casus, vel absque Indulto Apostolico, per quod etiam in absentia habilitetur ad quotidianas distributiones, eas receperit?

Resp. Tenetur eas restituere; nam ipsarum dominium non acquirit, nec facit suas, ut expresse Bonif. *dil. c. Consuetudinem*.

34 Quæritur. An Beneficiatus possessor malæ fidei teneatur restituere distributiones quotidianas, qua residendo, & Divinis interessendo percepit.

Resp. Casus posset contingere, cum quis esset in Beneficio intrusus; vel per subreptionem illud obtinisset. Et in his terminis responderetur affirmativè; nam mala fides operatur, ut eas non faciat suas, nec dominium acquirat; ergo nullum justum titulum habet retinendi. Tum quia, qui scit, aut scire debet (hic est possessor malæ fidei) aliquid ad se non pertinere, ipsum in se, si adsit, vel, si consumptum sit, in pretio æquivalenti debet domino reddere; nam semper res pro domino clamat: nec ex facto, & culpa sua debet malæ fidei possessor locupletari cum aliena jactura.

35 Negari enim non potest, quin dictus Beneficiatus rem alienam contrectaverit, ut dicitur in *c. Dudum, il 2. de elect.* sciebat enim, aut scire debuit, quòd distributiones non erant suæ, nec sibi debita; ac quòd vitiosè eas percipiebat, & ad alium spectarent; indeque necessarium est, ut tamquam injustè habitas restituat.

Nec obstat, quòd distributiones contradistinguantur à fructibus præbendarum; nam aliquid sunt, cujus nec dominium acquisivit, nec suum fecit.

36 Nec repetatur, quòd correspondeant servitio personali; quia hoc non excludit, quin in casu *dil. cap. Consuetudinem*, cogatur ad restitutionem distributionum, quas suas non fecit. Ergo idem esse debet in omni casu malæ perceptionis, non considerato, quòd servivit, & laboravit. Si quidem labor attenditur ab jure in habentibus legitimum ingressum, & residentibus in casibus, locis, & temporibus permixtis, non in prohibitis; aliàs præberet peccandi occasionem. Quibus addas, quod gerens negotia mea, me invito, mercedem prætereendere non potest; nec expensas repetit, licet utiliter se gesserit, *leg. fin. C. de negot. gest.* Fagn. in 2. ad *c. Gravis, n. 91. de restit. Spoliar.*

37 Ad id, quòd dici potest, distributiones nimirum computari inter bona quasi patrimonialia, & de illis posse Beneficiatum testari. Observatur, quòd licet id procedat in distributionibus, quæ dantur ab hominibus de bonis propriis, ut solet contingere in executis solemnioribus, Missis cantatis &c. quia sunt merum stipendium datum à Fidelibus pro obsequio personarum; tamen est controversia de distributionibus, quæ dantur de ipsis bonis, seu redditibus Ecclesiæ. Hujusmodi plures volunt spectare ad bona Ecclesiastica, cum onere superfluum pauperibus erogandi. Alii verò censent esse pleni juris Clericorum absque dicto onere; & hæc videtur sententia communior apud Sperell. *dec. 96. n. 13. Piaf. prax. p. 2. c. 5. art. ult. n. 53.* Nam ab Ecclesia ex redditibus Beneficiorum ad hunc finem deductæ sunt; ut piè applicentur ad finem solvendi studiosam assistentiam Chori; quemadmodum portio reddituum, quæ extrahitur ex redditibus Ecclesiæ, ut sit merces Sacristæ, Magistri Grammaticæ, Concionatoris &c. transit in eorum liberum dominium, & dispositionem; quia datur ut stipendium illius laboris, & obsequii. Sed quidquid sit, an Beneficiatus possit de illis testari, dum justè, & validè eas lucratur? est certum, aliter dicendum esse de malæ fidei possessore; quia eas suas non facit, & nullus de re non sua testari potest.

38 Quæritur. An distributiones lucretur, qui eo tempore, quo in Choro Divina celebrantur Officia, ipse Missam celebrat?

Resp. Negativè, nisi de jussu Superioris, vel compulsus ab eo, ad quem spectat, Missam legat. Engel. *Colleg. jur. Canon. lib. 3. tit. 4. §. 3. n. 33.* & Fagnan. *ad d. c. Licet, n. 118.*

39 Adverte, distributiones quotidianas deberi assistentibus Episcopo Pontificaliæ exercenti, tam in Cathedrali, quàm aliis locis Civitatis; ut decisum à S. Congr. refert idem Fagnan. *n. 169.* apud quem alia plura videas.

C A P U T XLV.

Officialis quoad res Ecclesiarum, & Monasteriorum non alienandas.

S U M M A R I U M.

- 1 Extravag. Ambitiosa de reb. Eccl. non alienant. Summ.
- 2 Nec Laici possunt dictas res, ea non servata, alienare.
- 3 Regulares Europa prohibentur etiam Decreto Sac. Congreg. Concilii, de cujus licentia debent ad alienationes procedere.
- 4 Necessaria ad validam, & licitam alienationem ipsarum rerum, sunt causa, & solemnitas juris.
- 5 Nec consuetudo potest allegari adversus necessitatem beneplaciti Apostolici.
- 6 Ut valeat emphyteusis, tria sunt necessaria.
- 7 Non semper bona solita dari in emphyteusim, possunt iterum concedi sine consensu Papa.
- 8 Sine consensu Apostolico possunt alienari bona, qua servando servari non valent; & qua sine?
- 9 Locatio infra triennium non exigis dictum consensum, & unde triennium computetur?
- 10 Sine quo non potest alienari quantitas pecunie habita ex redemptione census, vel pro dote Monialium.
- 11 Nec potest absque eo concedi ad censum vitalitium.
- 12 Alienatio, qua fit ex necessitate juris, aut ex precepto Regula, non requirit consensum Apostolicum. Declaratur quoad Fratres Minores.
- 13 Possunt sine assensu Papa alienari serrula, & vineola; & qua ad id necessaria sint; & qua exigui valoris dicantur?
- 14 Qua res inter immobilia, & qua cum mobilibus adnumerentur.
- 15 Mobilia pretiosa Ecclesia nequeunt oppignorari.
- 16 Species sub alienatione comprehensa, ex cap. Nulli hoc tit.

- 17 Quid de alienante cum clausula, reservato assensu Sedis Apostolicæ, nec aliter, nec alio modo?
- 18 Praxis Notarii in stipulando alienationis contractus.
- 19 Excommunicatio, qua ligantur malè alienantes, est reservata Papa.
- 20 Recipiens rem malè alienatam, tenetur in foro conscientia eam restituere ante sententiam Judicis, usque ad n. 21.
- 22 Capellas, & sepulchras vendere prohibetur, usque ad n. 24.
- 23 Fratres Minores Capellas, & sepulchras nec per Syndicum possunt vendere, usque ad n. 27.
- 28 Commissarius, cui commissa est executio Brevis, Si in videntem, tenetur per concludentes probationes se certiorare.
- 29 Fratres Minores de Observantia non possunt sacra suppellectilia commodare, nisi &c.

DE hac retractant DD. hoc tit. & satis apertè loquitur jus Canonicum, tum in Decretalibus Gregorii Noni, tum in Sexto, & Clementinis, eodem titul. & subinde in Extravagant. Ambitiosa Pauli Secundi inter commun. & in Bullarum. la quinta, tom. 1. secundum quam alienationes sunt moderandæ. Quoniam verò Judices ex stylo Curia ad ipsius præscriptum pronunciant, ideò summarie eam refero.

I. Itaque singulis prohibet, sine consensu Romani Pontificis bona Ecclesiarum, Monasteriorum, Locorumque piorum alienare, ut infra: Omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum (scilicet immobilium, & pretiosorum mobilium) alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transferretur, concessionem, hypothecam, locationem, conductionem ultra triennium: nec non infeudationem, vel contractum emphyteuticum: præterquam in casibus à jure permissis, ac de rebus, ac bonis in Emphyteusim ab antiquo concedi solitis: & runc cum Ecclesiarum evidenti utilitate: ac de fructibus, & bonis, qua servando servari non possunt pro instantis temporis exigentia, hac perpetuò valitura Constitutione præsentì fieri prohibemus.

I I. Innovat Decreta, & Constitutiones.

tiones, & prohibitiones, alias super hoc editas.

III. Alienationes, hypothecas, locationes, conductiones, & infeudationes factas inconsulto Summo Pontifice, & contra Constitution. formam, irritat, & contractus nullos declarat.

IV. Disponit, ut bona, & res alienata liberè remittantur ad Ecclesias, Monasteria, & Loca pia, ad quæ ante alienationem pertinebant.

V. Statuit poenas in contravenientes; quarum prima est *Excommunicatio* latæ sententiæ in alienantes, & bona alienata recipientes. Secunda, *Interdictum* ingressus Ecclesiæ Episcopis, & Abbatibus: qui, si per sex menses in Interdicto, animo indurato, perseverarint, à regimine, & administratione Ecclesiæ, cui præ sunt, eo ipso suspenduntur. Tertia, inferiores Prælati eo ipso sunt *privatibeneficii* secularibus, & regularibus cum cura, & sine cura, quorum res & bona alienarunt.

2. Et si petatur, an dicta prohibitio Laicos comprehendat?

Respondi Affirmativè, tum ratione rerum Ecclesiæ, quæ sunt sub jurisdictione Papæ, & Ecclesiæ, secundum ea, quæ notantur in cap. *Quæ in Ecclesiis*, & in c. *Ecclesiæ S. Mariæ de Constitut.* & expressius d. cap. *Qui res de rebus Eccles. non alienant* ratione peccati, quod alienando committunt: etenim cum excommunicentur, etiam in dist. cap. *Qui res*, & excommunicatio major non feratur sine culpa mortali, cap. *Nemo Episcoporum*, 11. quæst. 3. necessario sequitur, ut in alienatione, non servata forma dict. Extravag. moraliter delinquant.

2. Sed quid dicendum de Regularibus?

Resp. Et ad eos dispositio dictæ Extravagantis extenditur, nam generaliter loquitur per voculam *si quis*: cuius natura est, ut, absolutè prolata, omnes afficiat, juxta gloss. in cap. *Si quis suadente* 17. quæst. 4. Sed hodie dubium removel decretum Sac. Congreg. Conc. dat. Rom. 7. Septembris 1624. apud Piafec. *praxis part. 2. cap. 5. art. ult. n. 37.* editum specificè pro Regularibus in Europa existentibus, & in consequentiam ad dictam Extravag. (à qua interpretationem recipit) circa licentiam in alienandis rebus Monasteriorum concessam: pro ne infra.

Sacr. Congregat. Cardin. Concil. Trid. Interpretum, rerum experimento edocta, quantum Religiones accipiant detrimenti ex bonorum immobilium, & protioforum mobilium distractionibus, quas crebrò faciunt Regulares Apostolicis privilegiis innixi, ac proinde opera pretium putans, illorum facilitatem aliqua ratione compescere: speciali S. D. N. jussu generatibus, & Provincialis Capitulis, vel Congregationibus, Abbatibus, Generalibus, quibuscumque aliis Superioribus Regularibus cujusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, vel Instituti, intra fines Europæ existentibus, omnium rerum, & bonorum immobilium, ac protioforum mobilium alienationem, omneque pactum, per quod ipsorum dominium transferatur, census perpetuos, seu vitalitios, hypothecam, locationem, & conductionem ultra triennium, concessionem in feudum, vel emphyteusim, præterquam in casibus à jure permisis, fieri perpetuo prohibet, atque interdicit, absque ipsius Congregat. Concilii expressa licentia in scriptis, & gratis concedenda, sub poena privationis omnium Officiorum, quæ tunc obtinebunt, vocisque activæ, & passivæ, ac perpetua inhabilitatis ad illa imposterum obtinenda, quam ipso facto absque alia declaratione incurrant: sublata etiam Generali, & Provinciali illam moderandi, aut relaxandi facultate, poenis nihilominus Apostolicarum Constitutionum, & præsertim sel. rec. Pauli II. quæ incipit *Ambitiosæ*, in sua robore permansuris. Alienationes verò, pacta, census, hypothecas, locationes, & conductiones, & concessionem quascumque contra hujusmodi prohibitionem faciendas Sancti Suae auctoritate ipso jure nullas, atque irritas decernit. Non obstantibus, &c. Indultis, Privilegiis &c. quibus &c. Sanctitatis Suae auctoritate derogat.

4. Queritur. Quæ sint ad licitam validamque rerum Ecclesiarum alienationem necessaria?

Respondi. Debent concurrere copulativè. Primò, causa: vel necessitas, ut, si debita urgeant Ecclesiam, nec possit de fructibus satisfieri, cap. *Hoc jure* 10. quæst. 2. Vel pietatis, pro redimendis captivis, cap. *Sacrorum* 12. quæst. 1. & cap. *Nullus*, cum sua Gloss. in verb. *necessitate*, de ignor. Vel utilitatis, ut si una res alienetur, ut melior acquiratur, vel quia res, quæ alienanda est, magis damnosa est Ecclesiæ

Quam utilis, *cap. Ut super, hoc rit. §. Possessiones.*

Secundò. Solemnitas juris. Quæ includit consensum majoris partis Capituli, & dicitur *cap. Hoc ins, & §. Ut super, cap. Cum Latoris*, ibidem: *cap. Tua de iis, quæ sunt à Prælat. cap. Hoc consuetudinem hoc rit. in sexto*, & consensum Summi Pontificis, ut dicitur *Extravag. & secundum dd. Jura*. Quæ est principalior solemnitas, ita de necessitate servanda, ut non valeat alienatio absque ea, etiam si facta sit cum causa, & altera solemnitatis parte, de consensu nimirum Capituli, etiam collegialiter congregati ad effectum, ut alter alterius rationes audire possit.

¶ At petitur. An adversus necessitatem beneplaciti Apostolici, vel consensum Capituli possit allegari consuetudo?

Respond. Negative. Et consuetudo in casu propriè diceretur corruptela, utpotè Ecclesiæ onerosa, & damnosa, ac contra Sacros Canones, *cap. Consuetudinem, de consuetud.* Omnemque consuetudinem Ecclesiæ, earumque locis præjudicalem improbat Urbanus VIII. *Constitutio. incip. Romanus Pontifex*, edita 3 Junii 1641. quam refert Fagnan. in 1. ad d. c. Consuetudinem, eodem rit. n. 59.

Ex quibus hæc habetur regula, quòd alienatio bonorum Ecclesiæ immobilium, vel pretiosorum mobilium, hodie prohibita est, etiam cum causa, & consensu Capituli, sine beneplacito Apostolico.

¶ Cæterum beneplacitum Apostolicum non requiritur in contractu emphyteutico, quia hujusmodi contractus bonorum Ecclesiæ excipitur in d. Paulina per clausulam, *præter quàm in casibus à jure permisis*; & propterea licitè potest fieri, si tres conditiones concurrant. Prima, ut sit de casibus in jure permisis. Secunda, ut tempore contractus constet de evidenti Ecclesiæ utilitate: ponderando dictionem *tunc*. Tertia, ut sit de bonis ab antiquo in emphyteusim dari solitis.

Quæ autem dicantur solita concedi, DD. variant. Genuensis *præx. cap. 75. n. 5.* duo exigit: quod semel fuerint concessa sine solemnitate intra spatium quadraginta annorum: & quòd talis consuetudo sit utilis, & non damnosa Ecclesiæ. Cæterum unus actus consuetudinem non inducit; nec de semel facto verificari potest esse solitum

fieri ab antiquo; quod in Paulina exigitur.

7 Advertendum in pluribus casibus, non posse res solitas dari iterum in emphyteusim sine assensu Apostolico, & solemnitate. Primò, cum cessat prima causa concessionis, ut si res inculta data esset in emphyteusim, ut reduceretur ad culturam, & postea redacta rediret ad Ecclesiam. Secundò, quando Ecclesia tempore primæ concessionis esset dives, modò verò esset depauperata. Tertio, quando res solita concedi est incorporata Mensæ Ecclesiæ; & præsumitur incorporata, cum id Prælati declarat, vel expressè describit eam inter bona Mensæ, vel tacitè, colligens fructus ipsius, pro ut solet facere de cæteris rebus incorporatis. Quarto, cum talis consuetudo est inducta pervim. Quintò, ut non possint concedi alterando solitum: ut si solet concedi masculis, non potest concedi foeminis: ibidem Genuen.

8 Beneplacitum Apostolicum non exigitur in fructibus, & bonis, quæ servando servari non possunt, ut d. Paulina. Bona autem, quæ servando servari non possunt, dicuntur res mobiles, quæ non durant triennio: vel si durant, etiam ultra consumuntur, & non fructificant; cujusmodi sunt Granum, vinum, Animalia (singulariter) superflue vestes attrite, non pretiosæ, & similia, quæ sine detrimento servari non possunt, Genuen. ibidem.

9 Nec exigitur in locatione, & conductione ad triennium, pro ut in alleg. Paulina. Unde ultra triennium est necessarius consensus Apostolicus. Triennium computant DD. ex trium fructuum collectione: aded ut, si prædium talis esset conditionis, ut quolibet triennio fructus tantum perciperetur, tunc unum triennium pro uno anno esset computandum, & locatio fieri posset ad novennium, sed non ultra sine Sedis Apostolicæ consensu, Genuen. ibid. num. 10. & Fagnan. in 3. ad cap. Nulli, hoc rit. n. 43.

10 Sed petitur. An possit sine solemnitate, & consensu Apostolico alienari magna quantitas pecuniæ, convertenda in utilitatem Monasterii per emptionem prædii, domus, similibus, accepta ex dote Monialium, aut redemptione census, & rei venditæ?

Resp. Negative cum Genuen. *tit. n. 15.* ubi refert fuisse decisum in una Veneta nullo contractus 13. Novembris 1612. coram

ram Pamphylia; in qua fuit per Dominos dictum, non posse Prælatum alienare magnam quantitatem pecuniæ convertendam etiam in utilitatem Monasterii, quia potest in contractu emptionis Ecclesiæ decipi in pretio. Tum quia, licet pecunia de se sit mobilis, induit tamen conditionem rei inalienabilis sine solemnitate, tamquam si esset immobilis, nam cum destinata sit emptioni rerum immobilium, inter bona immobilia computatur. Tum quia, census redemptus representatur in illa pecunia, quæ pro censu substituitur. Ergo sicut census non potest alienari sine solemnitatibus, ita nec pecunia ex illo recepta, per DD. apud Pignat. tom. 6. consule 55. n. 24. & 25. Tum quia, dos Monialium debet investiri in bonis stabilibus per d. cap. 32. n. 18.

II An autem illa pecunia absque beneplacito Apostolico possit converti in censum vitalitium?

Resp. Negativè. Quia census vitalitius non computatur inter bona immobilia, sed mobilia. Nam de sui natura non est census iste perpetuus, sed sequitur vitam, supra quam fundatur, quæ sicut non est stabilis, ita nec census super ea fundatus, sed semper est in periculo amissionis.

Nec dicatur, quod dictus census sit emptio juris percipiendi fructus ex re fructifera. Quia semper verificatur, quod sit alienatio pro tempore futuro, posita nimirum conditione mortis illius, super cuius vita fundatur. Et cum res sit iudicanda ex eventu, ac sine, ad quem ordinatur fundatio census vitalitii, non tam est dicenda emptio, quam alienatio pecuniæ, ac proinde prohibita.

12 Item, Beneplacitum Apostolicum non requiritur in alienatione, quæ sit ex necessitate juris illam præcipientis. Et proinde ea non egent Frat. Min. de Observ. dum per Syndicum Apostolicum alienant res eis relictas, vel donatas: nam id faciunt ex præscripto Regulæ. Pro ut fuit à Sac. Congr. Conc. resolutum: quæ respondit, ut Fagn. refert ibidem n. 28. valere legatum immobilium Fratribus Minoribus sub modo licito, nempe ut vendant; & pretium convertant in usum Fabricæ, vel Sacristiæ. Idem, si factum fuit simpliciter, quia sub modo licito factum intelligitur, cap. Exiit, de verb. signific. §. Ad hac in 6. & 12. Augusti 1625. censuit, Fratres Minores de

Observan. non comprehendi sub prohibitione alienandi immobilia, census, & annuos redditus, Nicolio elucidat. lib. 2. tit. de alien. bon. Eccles. sub n. 20. ubi id ipsum tradit fuisse resolutum favore Theatinorum.

Sed quoad dd. Fratres est ponderandum quod ubi eis relinquatur domus, vinea &c. & statim non venduntur, sed eas locant, & fructus ac redditus, etiam semel percipiunt, nequeunt amplius sine licentia Sedis Apostolicæ illa etiam per Syndicum distrahere, ut dictum est c. 30. n. 10. ad 4.

13 Item, sine assensu Papæ alienari possunt terrula, vineola, & domuncula Ecclesiæ. Sed tria debent copulativè concurrere, Primum, ut huiusmodi sint exigui valoris. Secundò, ut subsit necessitas alienandi. Tertiò, ut sint parum Ecclesiæ utiles; pro ut hæc tria colliguntur ex cap. Terrulas 12. q. 2. Quod expresse habetur ex Sac. Congr. Conc. Quæ 11. Januarii 1696. censuit, neque Constitutionem Pauli II. neque Conc. Trident. Decretum derogare dispositioni d. cap. Terrulas 12. q. 2. Et iterum, cum Episcopus Trivicanus, quasi-vir, An stante Decreto cap. 11. sess. 25. de re-form. & Extrav. quæ incipit: Ambitiosa de rebus Eccles. non alienan. auctoritatem suam in alienationibus rerum Ecclesiarum ad præscriptum cap. Terrulas 12. q. 2. interponere valent? Sac. Congr. censuit, ex Conc. Trident. non fuisse derogatum facultati concessæ Episcopis per cap. Terrulas, Fagnan. cit. num. 25. Cæterum potest Episcopus, concurrente Ecclesiæ necessitate, evidente utilitate, incommoditate, aut pietate, facultate sibi tributa in d. c. Terrulas, licentiam alienandi, concedere, sed non ad quamcumque summam. Unde quidam dixerunt, rem alienandam non debere excedere summam 30 scutorum. Alii restrinxerunt ad scuta 27. Quidam ad vigintiquinque reduxerunt. Nonnulli voluerunt remittendum arbitrio Ordinarii, consideratis qualitate Ecclesiæ, & circumstantiis, Nicol. Flosc. verb. Alienatio n. 1. Monac. form. part. 2. form. 5. tit. 4. n. 2.

14 Advertas item, inter bona immobilia Ecclesiæ, & Monasteriorum, numerari prædia, agros, vineas, domos, census perpetuos, loca montium, redditus, jura, rationes, Sylvas, præsepia armentorum, & huiusmodi alia respectivè videnda apud alleg. Præsec. n. 9. Donat. prax. tom. 1. part. 2. quæsi. 57.

Anto-

Antonell. de regim. Eccles. lib. 1. cap. 4. n. 3. Inter verò mobilia pretiosa: ex Engel. jur. Canon. lib. 3. tit. 13. num. 5. ea sunt, quæ ad thesaurum Ecclesiæ spectant: Sacra Reliquiæ, Calices, Vasa Sacra, Vestes pretiosæ, Gemmæ, P. æturæ, Statuæ, &c. Quæ ad decorem, & splendorem Ecclesiæ, vel ob antiquitatem, artem, & singularitatem, vel pretium conducunt. Quæ licet mobilia sint, quia tamen servando servantur, quoad alienationem rebus immobilibus per Piafec. n. 11. æquiparantur: idèd solemnitatibus omisiss alienari non possunt.

Reliquiæ Sanctorum, aut illarum particulariæ, quæ sunt in Ecclesia, nec per Episcopum sine assensu Apostolico concedi possunt, neque magno Principi; quia Reliquiæ sunt res Ecclesiæ pretiosissimæ, quæ servando servari possunt, ut ex Genuens. in prax. c. 71. n. 4. probat Ventriglia prax. p. 1. annot. 1. §. 2. n. 27. Piafec. cit. n. 12. contra Bonac. Facit cap. Corpora dist. 1. de consecr. ubi corpora Sanctorum de loco ad locum transferri prohibentur sine licentia Principis, hoc est Pontificis, ut explicat Glor. ibi: verb. Principis.

15 Quæritur. An Ecclesiæ, & Monasteriorum bona mobilia pretiosa, possint sine consensu Apostolico oppignorari?

R. Negative, secundum ea, quæ notantur in cap. Nullus, de pignoribus. Pignoriatio enim est species alienationis, ut notavit Quaranta Bullar. ver. alienat. ver. Eccles. n. 27. nam res oppignorata alteri obligatur in securitatem debiti, ut si aliter satisfactum non fuerit, inde satisfieri possit. Differt pignus ab hypotheca, quòd pignus sit obligatio rei mobilis, dum in hypotheca res immobilis obligatur, & in ista res obligata non traditur creditori, bene verò in pignore. Et quamvis d. c. Nullus, excipiat casum necessitatis; tamen hac etiam interveniente, sunt necessariae solemnitates; quæ inventæ sunt, ut excludantur alienationes inutiles, justificentur utilitates, & necessitates, vitenturque fraudes, & præjudicia Ecclesiarum impediantur.

16 Appellatione alienationis in casu cap. Nulli hoc vis. veniunt donatio, venditio, renunciatio, transactio, & compositio de re litigiosa; infeudatio, hoc est, ne fiant investituræ de bonis Ecclesiæ; contractus emphyteuticus (vulgò dictus à livello, o à canone) quo datur prædium colendum in perpetuum, vel ad tempus longum pro pensione annua, vel canone in recognitionem directi domini: hypotheca, qua res aliqua obligatur creditori: si in securitatem creditoris omnia bona debitori obligantur, dicitur hypotheca generalis; si verò aliqua tantum particularia, hypotheca specialis nominatur. Hæc omnia, aliaque, per quæ dominium transfertur, & præjudicium recipit Ecclesia, alienari prohibentur, ut dictum est n. 1.

17 Quæritur. Rector Ecclesiæ N. alienat prædium d. Ecclesiæ, inconsulto Romano Pontifice, sed cum clausula, Reservato assensu Sedi Apostolica, nec aliter, nec alio modo; & antequam sit impetratus assensus, tradit emptori possessionem d. prædii: petitur, an sit excommunicatus, & incurrat poenas d. Extravag. Ambitiosa?

R. Affirmative, ex Genuen. ubi sup. qui testatur cap. 52. in illis terminis fuisse à Clem. VIII. declaratum, & ex ejusdem commissione 17. Decembr. 1599. rescriptum Vicario Generali Neap. ut in utroque foro à censuris absolveret Rectorem, qui in similem alienationem processit; dummodò prius alienationem revocaret, & reintegraret Ecclesiam in suo statu, aut saltem pro suo posse operaretur, ut d. Ecclesia reintegraretur, movendo litem in judicio, vel alia ad hunc effectum faciendo; & quòd, si prædicta ante absolutionem exequi non posset, ad minus promitteret, & se obligaret, quamcitiùs ea præstare; ac etiam, ut cum eodem Rectore diu penlaret, etiam super fructibus malè perceptis, & revalidaret titulum Beneficii. Ea enim clausula videretur contraria factò, ut dicit Bald. in l. 1. c. de h. s. qua pan. n. 56.

18 Notabis, quòd Notarius requisitus, ut conficiat instrumentum, contractum, vel testamentum; tenetur; aliàs posset puniri; quia postquam est creatus Notarius, est effectus servus publicus, per Bar. Bal. Afflicti. ibid. à Genuen. in adnotat. allegatos. Sed dum rogatur, ut conficiat contractum conditionalem alienationis rei Ecclesiæ, si Papa consenserit, nec aliter, nec alio modo, potest resistere, & non tenetur conficere, quia quod fieri non potest sine autoritate Principis, censetur impossibile. Propterea praxis Notariorum esse debet, ut non conficiant instrumenta alienationis rerum Ecclesiarum, nisi impetrato prius in scriptis assensu Papæ, quia tales contractus solent in præju-

diciales Ecclesiarum, cum ut plurimum in damnum Ecclesiarum, & animarum perniciem soleat tradi possessio, & non impetrari assensus Papæ.

19 Si autem quæzatur, an excommunicatio, qua ligantur alienantes res Ecclesiarum absque beneplacito Apostolico, sit reservata?

Resp. Quod licet in d. Extravaganti *Ambitio*, a reservata non videatur, tamen alienantes non possunt à Confessario ordinario absolvi. Quoniam scienter alienantes sine beneplacito Apostolico non solum incurrunt poenas d. Extravagan. sed etiam excommunicationem Papæ reservatam in cap. 11. Trid. sess. 22. de reform. ita Gallemart Collect. in Conc. Trid. d. cap. n. 2.

Quæ sententia robur accepit à S. Congr. Conc. quæ pluries eam probavit; ut refert Leo in *Thef. for. Eccles. part. 1. cap. 13. n. 53. Et in una Neapolitana 24. Januar. 1632. Sac. Congr. Eccl. dubiè maturè discussa, censuit, permutationem inter duas Ecclesias absque solemnitatibus factam, effectuatam minimè sustineri; & Rectores ipsarum Ecclesiarum incidisse in poenas cap. 11. sess. 22. de reformat. & Extravag. Ambitiosa de rebus Eccles. non alienant contentas; sed agendum cum Sanctissimo pro absolutione, & dispensatione ab irregularitate, si quam contraxerunt, lib. 14. Decret. pag. 564. apud Monacell. form. part. 2. form. 4. n. 10. & 11. tit. 14.*

Nec excusari quis potest, quod d. Extravagans non sit usu recepta: vel recepta non quoad poenas, sed solum quoad rescissionem contractus. Quoniam, quod alicubi non sit usu recepta, probari non potest; cum quotidie in Romana Curia practiceatur, & pro ea judicetur, ut notat Piassec. ubi supra n. 15. Et in contingentiam facti ea est praxis Sac. Congregat. Conc. quæ in una Florentina 10. Aprilis 1693. declaravit, Capellanum, qui ad vitam locaverat bona Capellanæ, incurrisse censuras d. Paulinæ. Et in alia Segnen. 15. Mart. 1692. declaravit, Provinciale N. qui sine beneplacito alienaverat Calices, & Patenas antiquatas, & usui quotidiano non accommodas, incidisse in poenas dict. Extravag. & Sacrorum Canonum, & pro absolutione esse supplicandum Sanctissimo. Et in alia Tropien. 11. Januar. 1692. rescripsit: *Debet facultas Archiepiscopo Sanctæ Severinæ absolvendi, &*

confirmandi contractus, quatenus sint utiles. Causa agebatur de Abbate Ordinis Cisterciensis, qui cum licentia definitorii vigore cap. Terrulas, alienaverat diversa prædiola cum utilitate Monasterii.

Ad incurrendam censuram non est opus, ut præcedat declaratio, ut respondit Sac. Cong. Conc. in Romana pro Cisterciensibus 1. Septembris 1657. ad 2. Monacell. cir. n. 16.

20 Quæritur. An recipiens rem Ecclesiasticam sine solemnitatibus alienatam, teneatur eam in foro conscientie ante sententiam Judicis restituere.

Plures negant; antequam contractus in foro externo rescindatur. Verum statim restituenda est: idem

Resp. Affirmativè: quia ad valorem actus, etiam pro foro interno, duo requiruntur, voluntas, & potentia, per text. in c. Cum super de offic. delegat. & ita de necessitate, ut quamvis contrahentes velint, effectus non habeatur, si potestas id faciendi, jure prohibente, non fuit. Tum quia in Extravag. etiam recipiens res Ecclesiæ sine solemnitate alienatas excommunicatur: quod fieri non posset, si accipiens in conscientia non peccaret; si quidem excommunicatio major non nisi ob peccatum mortale incurritur. Tum quia Pontifex vult alienationes, alias factas, nullius esse reboris: ergo recipiens nullum titulum habet ad retinendum; quoniam contractus fuit invalidus. Tum quia ibid. statuitur, res malè alienatas esse libere revertendas ad loca, ad quæ pertinebant; ergo nequit pro impedimento allegari, quod Judex non pronunciaverit super nullitate contractus.

21 Quæritur. An emptor Prædii Ecclesiæ alienati sine solemnitatibus, teneatur prædium cum fructibus restituere?

Resp. Regula est. I. Quod fructus bonorum Ecclesiæ nulliter alienatorum ob defectum solemnitatum, debent restitui à die alienationis.

II. Quod, quando fuit erratum in facto, fructus debentur à die motæ litis.

III. Quod bonæ fidei possessor facit fructus suos ante motam litem.

IV. Quod fructus sunt restituendi, deductis expensis factis in illis recolligendis. Apud Panimoll. disp. 54. adnot. 3.

V. Quod si res Ecclesiæ nulliter aliena-

ta contra formam beneplaciti Apostolici, fuerit meliorata, aestimatio debet fieri juxta valorem rei tempore venditionis. S. Congr. Episcop. in una Biteschen. 5. Mart. 1693. Ponderatum enim fuit, quodd Ecclesia, quæ est pia mater, & cultrix justitiæ, non potest locupletari cum aliena jactura, Monacell. form. part. 1. form. 15. n. 16. sit. 5.

22 Queritur. An sine solemnitate juris possint alienari capellæ, & sepulturæ eas vendendo, vel transferendo in jus, & proprietatem.

Resp. Negative, nam hujusmodi venditio, & traditio est species alienationis prohibita in d. Extravag. Ambrosiana. Quinimò venditio prohibetur cap. Abolenda, de sepult. Et quamvis ibi solum dispositio sit de sepulturis, eadem ratio videtur de capellis, ut notavit Genuen. prax. cap. 41. n. 16. in utraque enim concessione fit quædam translatio jurium Ecclesiæ.

23 Cæterum DD. distinguunt hæc duo. I. Terram coemeteriatam, deputatam auctoritate Episcopi; & officium, quod circa funus impenditur; locumque Deo Sacrum, & benedictum, in quo construenda est sepultura. II. Digniore, & meliorem locum in Ecclesia. Prima per eos vendi non possunt, quia spiritualia, vel spiritualibus annexa. Prosecundis autem aliquid posse accipi, ac vendi testantur, nam spiritualia non videntur.

24 Quorum distinctio potius speculativa quam in praxi tuta est dicenda; idè nec aliquid, etiam ratione loci, potest exigi, nam d. cap. Abolenda, absolute prohibet aliquid accipi pro loco sepulturæ, pro terra nimirum, in qua quis sepeliendus est, ut ibi text. Nec distinguit, an in meliori situ, vel alio sepultura eligatur, seu construatur. Ergo per regulam communem, nec nos distinguere debemus. Et ita teste Genuense servandum est; nam hoc pacto cessat scandalum, suspicio avaritiæ, & simoniæ, quæ frequentissime tali titulo palliatur. Et ita concessio sepulchri, vel capellæ debet fieri gratis, & patroni poterunt spontè capellas dotare, vel aliquid in eleemosynam tradere; quod non prohibetur, juxta text. in c. Ad Apostolicam, de simon.

Quar: praxis Notariorum in conficiendis Instrumentis debet esse, ut testentur de spontanea concessione loci ex parte Ecclesiæ,

& de spontanea dotatione capellæ ex parte recipientis, ac concessione juris honorifici, fabricandi, ornandi &c. Hoc enim non est alienare, sed potius acquirere Ecclesiæ. Nam dominium non conceditur, cum non dominus non possit illud in alium transferre, sed conceditur solum usus facti.

25 Queritur. An Fratres Min. de Observ. possint alienare capellas, & sepulturas, easque vendere?

Resp. Negative, ex sententia Sacr. Congr. ab Urbano VIII. consult. Fratr. Min. proposita in Bullar. tom. 4. ad Const. sacrosanctum, la 49. mandantis observantiam ordinationum, pro ut in text. ibi: S. Cum asseratis, v. Item statuitur, ibi: Item statuitur, ut deinceps nulla instrumenta publica fiant à Fratribus capienter congregatis, nec quocumque alio modo se habentibus, in quibus transferatur dominium, & proprietas alicujus capellæ, siue sepultura, cum hoc omnino sit contra Regulam, & repugnet nostro Instituto; nam quomodo aliquis dat, quod non habet? Si tamen occasio se obtulerit, in qua oporteat satisfacere devota fidelium voluntati, id fiat per modos nostra Regula, & Instituto congruentes. In venditione enim de meo fit tuum, quod pronomen Fratri Minori non convenit, ut observavit Gloss. ad c. Exiit, de verb. signif. in 6. vers. Quia ibi.

26 At petitur: Quinam censendus sit modus Regulæ congruens?

Resp. Hujusmodi sanè reputatur, si in concessione capellæ, vel sepulturæ non intercedat mercatus, vel venditio, nec aliqua solutio pro illis deducatur in pactum, neque aliqua civilis obligatio superveniat, sed concedatur dumtaxat titulus honorificus, & usus facti, fabricandi, ornandi, illuminandi, & se, suosque ibi sepeliendi. Tunc enim non verificatur, quodd capellæ, aut sepultura sint alienatæ; nam dominium ipsarum, & proprietas non transfertur, nec persona, cui conceduntur, poterit censi dominæ, ut notavit Ameno de pen. tit. 3. Alienatio bonorum n. 52.

27 Sed an saltem id possint per ipsorum Syndicum sine beneplacito Apostolico?

Resp. Negative contra Portel. dub. regul. verb. Capella Monasteriorum, Sannig. schol. canon. tom. 2. lib. 3. tit. 3. cap. 4. n. 2. Quoniam ex dist. cap. Exiit, S. Ac illa liberè: Ecclesia, Oratoria, Coemeteria Fra-

rum Minorum sunt in jus; & propriam Romanam Ecclesiam. Ergo Romanæ Ecclesiæ licentia exigitur, aliàs invito domino alienarentur, & haberent locum poenæ d. Extravag. Ambrosiæ.

Possit tamen Syndicus, tamquam economus Sedis Apostolicæ, per modum elemosynæ recipere, quidquid liberè daret is, cui fuissent prædicta concessa, idem Sannig. ibid.

28 Quæritur. An Commissarius, cui committitur executio Brevis Apostolici, si invidentem, teneatur super evidenti utilitate Ecclesiæ examinare testes; & citare partes?

Resp. Debet evidenter per testes, & alias legitimas probationes constare de utilitate Ecclesiæ, aliter alienatio nulla iudicabitur, ex textu in cap. Dudum hoc tit. in 6. Nec sufficit, quòd in instrumento alienationis rei Ecclesiasticæ narretur utilitas, vel subsit necessitas alienandi; sed Commissario debet id legitimè constare, & in instrumento concludenter apparere. Et multò magis id procedit, attento stylo hodierno, & ubi in Brevi ponitur clausula: *Si tibi legitimè confiteris*: quæ denotat causæ cognitionem, & citationem partium, juxta intellectum Glos. in Clement. præfati de censib. in ver. *Confiteris*. Et in Clement. Nullorum, de panis eodem vers. Expressè habetur in Constitut. Pauli II. *Cum in omnibus la. 2. in Bullar. tom. 2.*

An autem Commissarius possit alteri committere, ut super utilitate cognoscat?

Resp. Affirmativè. Nam jura sunt expressa; ut Delegatus Principis possit subdelegare, cap. Si pro debilitate, cap. Quamvis, cap. Cum causam de offic. deleg. quoties non sit electa industria personæ. Clausula autem: *Si tibi confiteris* 3. vel: *Conscientiam suam oronamus*, hoc non importat, ut benè probat Rosa de execut. Litter. Apostolic. part. 2. cap. 3. Aliàs dicendum, si adsit clausula: *Ut decidas secundum tuam conscientiam*: videtur tunc esse electa industria personæ, & facta commissio personalis. Videas d. c. 31. n. 25. & 26.

29 Advertendum est, ab Innocentio XI. Constit. incip. Aliàs 16. Septembris 1685. confirmari Decretum editum à S. C. Episc. sub die 14. Martii 1686. circa suppellectilia Ecclesiastica à Fratribus Minor. de Observantia aliis non commodanda, nisi aliquibus

servatis, ut infra: Sac. Congr. &c. injungendum censuit; pro ut præsentis Decreti tenore injungit omnibus, & singulis delli Ordinis Superioribus, Provincialibus, Localibus, eorumque subditis, sub pænâ privationis officiorum Ordinis inmediate incurrenda, ne alto unquam tempore, quavis occasione, vel prætextu ad instantiam, & preces cuiusvis indulgentiarum, aut consentiant suppellectiles, vasa, ornamenta, vestes, atque omnis generis res, spectantes aliquo modo ad eorum Ecclesias, Capellas, Altaria, Oratoria, Sacristias, extra illa ad usum, vel officium cæterorum distrahi; asportari, seu aliis ab ipsis Minoribus Observantibus commodari, quin prius accesserit consensus saltem ultra duas partes totius Capituli cuiuslibet respectivè Conventus per secreta suffragia, singulis vicibus præstandus, nec non à Patre Ministro Provincia authentice confirmatus: & ita servari mandat.

C A P U T XLVI.

Officialis quoad Sacramentorum administrationem.

S U M M A R I U M.

- 1 Tempus ab Eugenio IV. præfixum, in quod potest satisfieri præcepto de communionis Paschali.
- 2 Qui confiteatur Regularibus approbatis satisfaciit præcepto Canonis de annua Confessione.
- 3 Probat Juvenin debere Fideles saltem semel in anno confiteri Parocho, vel alii de ejus licentia.
- 4 Impugnatur.
- 5 Respondetur objectis à Juvenin.
- 6 Advenio secularibus, qui infirmantur in Conventibus Religioforum, Parochus ministrat Viaticum, & Extremam Unionem.
- 7 Regulares ea Sacramenta non administrant, nec Sponsam, & Sponsum benedicunt, nisi de licentia Parochi.
- 8 Religiosi infirmi extra Conventum, vel hospitium, Parochus præbet viaticum, & Oleum Sanctum.
- 9 Resoluta à S. C. C. pro asseruatione SS. Sacramenti in Ecclesia non Parochiali.

Quoad Sacrament. administrationem. 357

10 *Regulares à die Palmarum usque ad Dominicam in Albus possunt Confessiones secularium audire.*

11 *Communicantes in Ecclesiis Regularium non satisfaciunt praecepto Ecclesiastico.*

UT Regulares super proposito titulo non errent, neve jura Parochorum violent, attendere debent Const. Leonis X. *Dum intra*, 12. Bullar. rom. 1. Gregor. XV. *Inscrutabili*, 18. rom. 3. & Clemen. X. *Superna* 7. rom. 5. ad quas ipsos remitto; & ponderabunt illam Innocentii X. *Cum sicut*, relata cap. 16. n. 40. praesertim ad IX. X. XI. XVII. & ad IV. exhibitum pro parte PP. Societatis, quibus hæc superadduntur.

1 Itaque res est certa, quod ad satisfaciendum praecepto imposito in c. *Omnes utriusque sexus de poenit. & remiss.* sufficit Eucharistiam sumere in hebdomada sancta, vel infra octavam Paschæ Resurrectionis, pro ut declaravit Eugenius IV. Const. *Fide digna*, la 20. Bull. rom. 1. reprobans errorem dicentium, Fideles sub culpa mortali teneri ad communicandum præcisè in die Resurrectionis Dominicæ. Sed sumenda est in propria Ecclesia Parochiali.

2 Pariter extra controversiam esse debet, quod qui etiam tempore Paschali confitetur Regularibus approbatis, satisfacit praecepto dict. Canonis de annua Confessione, ut expresse Clemens X. in allegat. Constitut. *Superna*, in qua S. S. hæc sunt. *Et eos, qui dictis Religiosis simpliciter approbatis Paschali tempore confessi fuerint, Constitutioni, quæ incipit, Omnis utriusque sexus, quoad Confessionem dumtaxat satisfecisse censuimus.*

3 Juvenin comment. histor. de Sacrament. differt. 6. q. 5. de confess. S. 2. multa infarcians, dicit, & probat Fideles non satisfacere Canonis, nisi saltem semel in anno, Parcho, utpotè proprio Sacerdoti, vel alteri de ipsius licentia confiteantur, per text. in dict. cap. ubi considerat I. Quod Sixtus IV. cap. *Vicos illius, de regua, & pac. inter comunum*, mandat, ut Mendicantes desistant prædicare, quod Parochiani non sint obligati saltem in Paschate proprio confiteri Sacerdoti, quia de jure tenetur Parochianus saltem in Paschate proprio confiteri Sacerdoti. II. Quod privilegia Regularibus concessa in Gallia non sunt re-

Official. Cur. Eccl.

cepta. III. Quod nec ibi Const. Clementis est promulgata, absque publicatione autem obligatio Legis non sustinetur. Ita Trider-tinum quoad disciplinæ decreta, ipso teste, vim in Gallia non habet, quia ibi non fuerunt promulgata. IV. Quod d. Constitutio est subreptitia, quia detrahit potestati Episcoporum.

4 Sed juribus jura opponuntur. I. Benedictus XI. c. *Inter cunctas, de privil. inter com.* declaravit, confessos Fratribus de Prædic. & Minor. non teneri iterum confiteri proprio Sacerdoti; praeceptum verò Conc. in d. cap. *Omnis*, esse sano modo intelligendum, ita scilicet, ut obliget omnes ad confitendum proprio Sacerdoti aut alii de ejus licentia, qui neglexerunt pro absolutione recurrere ad alios habentes jurisdictionem absolvendi.

II. Leo X. in alleg. Const. *Dum intra*, edita in Concilio Lateran. decrevit, confessos Fratribus ab Ordinariis approbatis, quoad confessionem satisfacere. Const. *Omnis utriusque sexus*.

Contra quem pariter facit, per proprium Sacerdotem in d. cap. *Omnis*, non intelligi Parochos tantum, alias ipsemet Pontifex Maximus, & Episcopi non possent illi praecepto satisfacere; cum certum sit, eos non habere Parochos supra se, quibus confiteri teneantur. Quinimò, si quis confiteretur Summo Pontifici, censeretur tunc praeceptum non implere, quod est apertissime falsum. Quare appellatione *proptii Sacerdotis* venit, qui ex officio, & absque delegatione alterius potest Confessiones audire. Atque ita in tota Ecclesia universali venit Pontifex (qui est proprius Sacerdos omnium Fidelium, cujus Dioecesis est Orbis, cap. *Cuncta per Mundum*, q. 93.) Episcopus in propria Dioecesi, & Parochus in propria Parochia. Propterea, qui confitetur Regularibus habentibus à Summo Pontifice licentiam, & privilegia audiendi Confessiones, satisfaciunt praecepto de Confessione annua, cum confiteantur aliis de licentia proprii Sacerdotis, ut optime Fagnan. in 5. ad cap. *Omnis, de poenit. & remiss.* num. 57. & Ponticius Theol. disp. 46. q. 9. n. 115. Quod si dixeris, Pontificem non posse facultatem concedere, & dispensare, ut quis proprio Parcho saltem semel in anno non confiteatur; scias hujusmodi errorem fuisse in Joanne de Poliaco proscriptum in c. *Vas ele-*

tionis de Hæres. int. com. Similia etiam cogitare est injuriosum supremæ auctoritati Pontificis.

Quapropter ex adverso producta non concludunt. Non primum: quia tempore Sixti IV. Pontifices generaliter non exemerant Fideles à debito confitendi semel in anno propriis Parochis, cum adhuc non concessissent Regularibus privilegium, ut is, qui illis confiteretur, illi præcepto satisfaceret. Quod subinde factum est in d. Const. Lateran. sub Leone X. & in d. Const. Clem.

5 Nec secundum: quia de natura privilegii est, ut ab iis acceptetur, in quorum favorem cedit; nec est necesse, ut ab alijs recipiatur: aliàs hac ratione omnia impugnarentur. Hujusmodi autem fuit à Religiosis, & poenitentibus acceptatum, quorum favore fuit datum. Nec dicendum, quòd Conc. Lateranen. sub Leone non fuerit in Gallia receptum, cum in eo transactum sit, & concordatum inter Leonem X. & Franciscum. I.

6 Nec tertium: quoniam juxta Regulam inter DD. receptam apud Gonzalez in 1. tit. 2. de const. n. 12. ut lex obliget desideratur utique promulgatio, sed sufficit, ut in Curia Principis, vel Pontificis promulgetur, & hoc non ignoretur, per cap. ad hac, de postulat. Prælat. Ita Pius IV. Const. Sicut la 80. Bull. rom. 2. declaravit, Trid. quoad capita respicientia reformationem, & jus positivum, coepisse post tres Menses à publicatione, & confirmatione in Curia facta omnes obligare, nec post eos ignorantia allegari poterat. Quòd si apud aliquos quoad ea non sit in praxi, idèd excusantur, quia Pontifex sciens tolerat, & consentit, ut per Fagn. in 1. ad e. Treguas, de tregua, & par. n. 58. Constitutio autem Clementis fuit Romæ solemniter promulgata, & ad hunc effectum locis solitis affixa, ut in d. Bull.

Nec quartum: nam Constitutio fuit edita matura deliberatione, & ex certa scientia, ac de consilio nonnullorum DD. Ecclesiæ Cardinalium, ac Prælatorum Romanæ Curie, quibus à surreptione præservatur. Et tantum abest, quòd authoritati Episcoporum deroget, ut potius plura eis, ut Sedis Apostolicæ delegatis, in Regulares committat, ut expressè textus. Imò ea ratione videtur juvenin asserere in Pontifice non esse potestatem privilegiandi aliquos: quod non est Catholici viri asserere.

7 Non possunt Regulares advenis Sæcularibus, qui in eorum Monasteriis infirmantur, ministrare Sacramenta, ut ex S. Cong. Conc. quæ in una Monopolitana 27. Sept. 1670. lib. 26. decret. fol. 444. Censuit non licere Fratribus absque licentia Episcopi, vel Parochi administrare Sacramenta iis, qui in eorum Conventibus infirmantur: & si decedant, non posse sepeliri in eorum Ecclesiis. Intellige de Viatico, & Extrema-Untione. Et dum Regulares quoad administrationem dd. Sacramentorum circa Advenas, & Peregrinos privilegia allegant, videndum est, an hujusmodi privilegia fuerint post Tridentinum obtenta, quia antea recepta, Concilium revocavit, sess. 24. cap. 13. de reform. ibi, *Es à quo solo (Parocho) licet Sacramenta suscipiant.*

Egent itaque, si privilegijs non protegantur, consensu Parochorum, ut Sæcularibus omnibus possint ea Sacramenta ministrare, & sponsum, ac sponfam benedicere; aliàs ligantur excommunicatione Apostolicæ Sedis reservata, ex Clem. Religio, de privil.

8 Item, ægrotis Religiosis, extra Monasterium, & Hospitia, Parochus Viaticum, & Extremam-Untionem ministrat; nisi iste consentiat, ut per Regulares fiat. Donat. prax. regul. rom. 3. tract. 10. q. 9. n. 6.

6 Quæritur. An Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum possit assevari de licentia Episcopi in Ecclesia non Parochiali?

Resp. Negative, ex Sacr. Congr. Concilii Decreto de anno 1609. apud Genuen. prax. c. 110. A qua petebatur declarari. Primo. *An Episcopus possit concedere Ecclesiæ non Parochiali, ut in ea retineatur Sanctissimum Sacramentum Eucharistiæ, solum pro adoratione, vel requiratur auctoritas Papa?*

Secundò. *Præsupposito, quòd Episcopus concesserit licentiam assevari Sanctissimum in Ecclesia non Parochiali pro adoratione, an possit Episcopus Successor dictam licentiam revocare?* S. Congr. respondit: *Ad primum. Id non posse concedi ab Ordinario, sed requiri licentiam Sedis Apostolicæ.*

Ad secundum. *Hujusmodi licentiam fuisse nullam, ac propterea ei non esse deferendum, non esse necessariam revocationem.* Requiritur itaque privilegium Papæ, ut Regularibus datum fuit; & pro indulto recurritur ad Sanctam Sedem, ad quam recursum habuerunt Sorores Terti Ordinis S. Francisci, ex-

C A P U T XLVII.

Officialis quoad Sanctorum Canonizationem.

S U M M A R I U M.

- 1 Beatificatio, & Canonizatio sunt de reservatis Romano Pontifici.
- 2 Quid sit Canonizare.
- 3 Pontifex est infallibilis, tam in Canonizatione, quam Beatificatione.
- 4 Sanctitas vite, & miracula sunt necessaria in Beneficendis, & Canonizandis.
- 5 Virtutibus Theologicis Deus colitur.
- 6 Dilectio charitatis supponit Fidem, & Spem, nec excludit mercedem.
- 7 Actus virtutum moralium debent à charitate imperari: & esse in gradu heroico, & quid hoc sit?
- 8 Quibus heroicitas probetur?
- 9 In heroicis gradus admittuntur.
- 10 Iusti sentiunt motus somitis.
- 11 Nec, absque extraordinario privilegio vitare possunt collectivè omnia venialia.
- 12 Constare debet de bonis Spiritus Sancti, & fama Sanctitatis.
- 13 Miracula non efficiunt, sed praeponstrant Sanctitatem.
- 14 Agitur de natura miraculi, ejusque divisione.
- 15 Necessaria ad iudicium formandum de opere miraculoso.
- 16 Miracula testibus juratis sunt probanda.
- 17 Debent separatim examinari.
- 18 Testes debent esse de visu.
- 19 Ut testes sint confecti, quid necesse sit?
- 20 Testes singulares non probant.
- 21 Nec testes de auditu alieno.
- 22 Morbi alii intrinseci, alii extrinseci.
- 23 Quando instrumentum natura miraculum impedit?
- 24 Cum plures invocantur Sancti, cuinam tribuendum miraculum?
- 25 Martyrium est probandum per testes de visu?
- 26 Martyrium dicitur cessis Fidei.
- 27 Duplex est causa Martyrii.

stentes Lucæ, & viventes collegialiter abique obligatione clausuræ, ad effectum obtinendi facultatem retinendi in propria Ecclesia Sanctissimum Sacramentum. Exhibitisque precibus S. Congr. Episcoporum: hæc sub die 16. Novemb. 1708. d. facultatem concessit arbitrio Eminentissimi Episcopi sine præjudicio jurium Parochialium, ac cum clausulis, & restrictivis per Eminentiam Suam præscribendis.

10 Regulares à Palmarum die usque ad Dominicam in Albis Sæcularium Confessiones valent audire, ex Sac. Congr. Conc. Decreto sub die 9. Jul. 1644. tenoris, qui sequitur, S. Congr. &c. post maturam discussionem censuit; Archiepiscopum Burdigalensem non posse prohibere Regularibus habentibus privilegia Apostolica, ut à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè ministrare non valeant Sacramentum Confessionis; posse tamen eisdem prohibere, ut personis Sæcularibus in die Paschatis non administrent Sanctissima Eucharistia Sacramentum, etiamsi dicta persona Sæculares alia die satisfecerint præcepto Ecclesiæ. Quam determinationem sub die 7. Februarii. 1645. Const. Exponi nobis, reflatam per Poncium cursu in Theol. di. p. 49. q. 9. n. 121. confirmavit Innocentius X.

11 Et nedum tempore in decreto expresso Sæcularium Confessiones audire, verum etiam iisdem pro eodem, excepto die Paschatis, valent Sacramentum Eucharistiæ ministrare, pro ut proposito dubio in causa Mechlinen. Ministrationis SS. Eucharistiæ Sacramenti, an Patres Societatis, alique Regulares possint ministrare SS. Eucharistiæ Sacramentum personis sæcularibus à Dominica Palmarum usque peti totam Dominicam in Albis? eadem S. Congr. Conc. die 31. Januarii. 1682. Respondit affirmativè, excepto die Paschatis: ita tamen, ut Sæculares, sumentes Eucharistiam in Ecclesiis Regularium, in aliis diebus à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis inclusivè, non satisfaciunt præcepto Ecclesiastico. Limita, nisi sint Parochiæ, & tunc soli Parochiani.

- 28 Martyrium delect peccata, poenamque remittit.
- 29 Hæretici non sustinent mortem pro Fide Christi.
- 30 Probato Martyrio, constare debet de miraculis pro canonizando tamquam Martyre.
- 31 Quæ corporis incorruptibilitas sit Sanctitatis indicium?
- 32 Fragrantia odoris an sit Sanctitatis indicium?
- 33 Duo miracula sufficiunt ad Beatificationem.
- 34 Quando censendum sit constare aliquem libros scripsisse?
- 35 Historia fidem humanam faciunt.
- 36 Quibus probetur esse Historicis tamquam fide dignis credendum?
- 37 Benigne interpretantur catholicorum scripta, ubi de malicia expressè non constat.
- 38 Protestatio Libro adjecta Auctorem præservat ab errore contra fidem, modo error non sit manifestus.

NEmini licere publico cultu, & veneratione in Ecclesia absque Apostolicæ Sedis auctoritate aliquem honorare, dixit textus in cap. *Audivimus*, de reliq. & venerat. Sanctorum: decrevit Trident. sess. 25. in decret. de invocat. venerat. &c. & est sensus communis Ecclesiæ. Inde patet, beatificationem, & canonizationem esse de reservatis Sedi Apostolicæ, Romano nimirum Pontifici, qui sedet in Apostolica Sede; in quo est plenitudo potestatis à nullo homine recepta, & propterea baculo Pastoralis non utitur, nec unquam usus est, ut probat Gonzalez in 1. tit. 19. cap. 1. n. 38. quo de algerius manu recepto utuntur Episcopi: per quod denotatur ipsos ab alio accipere jurisdictionem: cuius curvitate exprimitur jurisdictionem Episcopi esse limitatam, apud eundem n. 43. Ad Pontificem proinde majores Ecclesiæ causæ referendæ sunt, cap. *Majores*, de baptis. Nec dubium esse potest, quòd illa beatificationis, & canonizationis sit de illarum numero; in qua tanta maturitate, & consilio Apostolica Sedes procedit.

Nec obstat, quòd sæpè Episcopi Martyres, & Confessores in propriis Diocæsi- bus publicæ venerationi exposuerint, ut

testatur Ivo Carnoten. part. 2. Decret. can. 54. Nam id factum est tacita saltem approbatione Romani Pontificis, ut dixit Lezana tom. 4. controvers. 2. n. 4. apud Petram tom. 1. Comment. ad Const. Apost. ad 1. Eugenii III. n. 28. & aliquando ipsorum cultum specialis Pontificis Constitutio ad universalem Ecclesiam ampliavit, decernendo publicè colendos, Gonzalez in 3. tit. 45. cap. 1. n. 7.

2 Beatificatio, & Canonizatio confundi non debent, cum sint diversæ, quia diversa formula in eis Pontifex procedit: siquidem Beatorum cultum permittit, indulget, vel concedit uni loco, Regno, vel Provinciæ, pro ut expressè in Brevibus concessionis: Sanctorum verò venerationem pro Ecclesia universali (quæ tenetur Pontifici obedire) decernit, & definit: hinc canonizare est, Pontificem aliquem sanctum Catalogo Sanctorum adscribere, & publicè, & solemniter declarare, & definire, ac statuere, ut tamquam sanctus ab omnibus habeatur, Fagnan. in 3. ad cap. *Audivimus*, cit. tit. n. 2. Diana Coord. tom. 9. tract. 5. resolut. 15. n. 9.

3 Qui & in beatificatione est infallibilis, cum Pontifex infallibilis sit, & errare non possit in rebus spectantibus etiam ad cultum, & Religionem; res est omnino certa. Et præter dictæ. 19. §. 4. considerandum est etiam, quòd Ecclesia errare non potest, quia est columna, & firmamentum veritatis, 1. ad Timoth. 3. Securitas verò non errandi, quam habet Ecclesia, fundatur in securitate non errandi, quam habet Pontifex; quoniam, ne corpus Ecclesiæ circa res Fidei, & morum, ac Religionis erraret, promissio facta est, & securitas non errandi prius est data Capiti, & Magistro, ex cuius securitate resultat securitas in Ecclesiam (ex securitate enim fundamenti pendet illa ædificii) dicente Domino, Matth. 16. *Supra hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam: hoc est, firmas Ecclesiæ in ipsa firmitate Petri innitetur; ut ex Cano scripsit Cardenas Cris. Theolog. p. 1. tract. 1. disp. 9. c. 6. art. 2. n. 63. & facit textus in Constitue. Redemptionem, Jo. XXII. la 11. Bull. tom. 1. ibi: Ego rogaui pro te, Petre, ut non deficiat fides tua: dumque pro Petro Christus rogat, pro ejus Ecclesia intercedit.*

Nec obstat dicere, quòd beatificatus non proponitur toti Ecclesiæ colendus, sed solum

lūm alicui Regno particulari, Provinciæ, vel Ordini; & idēd non sequitur, quēd tota Ecclesia erraret, si Papa in beatificatione erraret. Nam ut benē observavit Diana *resol. 17. n. 5.* talis propositio etiā facta particulari Ordini, vel Regno, est res pertinenens ad Religionem, & cultum, in qua Pontifex errare non potest. Tum quia, licet Officium, & Missa pro tali Beato non concedatur omnibus, omnibus tamen in Ecclesia licet se illius precibus etiā publicē commendare, eumque Beatum colere, & pro tali reputare; atque ita Pontifex non potest cultum ut licitum probare, quia aliās licitus non sit, nec concedere, & indulgere, ut tamquam Beatus honorari possit is, qui Beatus non sit, alias Ecclesia exponeretur periculo errandi, quod omninōd repugnat, cū sit fundata supra firmam Petram; ut *loc. cit.* plenē probat Diana.

Apuđ quem *resol. 20. n. 6.* Attriaga notavit, tam per canonizationem, quā beatificationem cognosci fidelem defunctū esse in gloria; per canonizationem quidem in forma expressē declarativa, & pronuntiatiua; per beatificationem verō in forma inductiva, & concessiva; & proindē nullus Catholicorum dubitat de sanctitate illius, qui à Romano Pontifice est beatificatus, & canonizatus. Videantur *Matta de Canonizat. Sanct. pars. 4. cap. 1. n. 1.* & *Lauræa de fid. disp. 6. art. 3. §. 1.*

4 Quæritur. Qua debeant concurrere ad hoc, ut aliquis à Romano Pontifice titulo Beati decoretur; & in Sanctorum numero, ac catalogo adscribatur?

Resp. Id expressit Gregorius IX. in canonizatione S. Antonii de Padua *Constit. cūm dicat Dominus, la 4. Bullar. tom. 1. ibi §. 3.* Nos attendentes, quod licet ad hoc, ut aliquis Sanctus sit apud Dominum in Ecclesia triumphante, sola sufficiat finalis perseverantia, iuxta illud: *Esto fidelis usque ad mortem; et dabo tibi coronam vitæ*; Ad hoc tamen, ut Sanctus habeatur apud homines in Ecclesia militante, duo sunt necessaria, virtus morum, & veritas signorum: merita videlicet, & miracula, ut hac, & illa sibi ad invicem consecretur, cū nec merita sine miraculis plene sufficiant ad perhibendum inter homines testimonium sanctitatis, sed cū merita sana præcedunt miracula; certū præbent iudicium

sanctitatis, ut nos ad illius venerationem inducant, quem Deus ex meritis præcedentibus, & signis subsequentibus exhibet venerandum. Quæ duo ex verbis Evangelistæ plenius colliguntur: *illi autem profecti prædicaverunt ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.*

Canonizari itaque is tantū potest, de cuius excellentia vitæ, & miraculis, per probationem plenissimē constat, ad text. in *cap. Venerabili, de test.* Nec sufficit excellentia in unica virtute, sed quantum ad omnes esse debet, secundū ea, quæ notantur in *cap. Quærendum, de pen. dist. 2.* Et inquirendum est, an ei, de quo canonizando agitur, antea vita testimonium præbeat pro laboribus multis, pro meritis castis, pro alacris strenuis, *cap. Miramus 61. dist.*

5 Primō autem constare debet de virtutibus theologicis, fide, & spe, & charitate quibus Deus colitur, per Augustinum in *Enchiridion cap. 3.* Fides enim nititur divinæ revelationi, firmissimē credendo vera esse, quæ Deus dixit, & Ecclesia proponit Deum dixisse: propter quod recognoscitur prima, & summa Veritas, ac tantæ perfectionis, ut nec ipse falli, nec alios fallere possit. Spe verō ab ejus misericordia, & omnipotentia certō expectatur beatitudo cum cæteris bonis, tum supernaturalibus, tum etiam temporalibus, pro ut hæc ad vitam æternam conducunt. Et hac fiducia ipsum tamquam omnium bonorum auctorem, & & misericordem, ac omnipotentem fate-mur. Charitate tandem Deus maximē colitur, ipsum super omnia bona creata diligendo, ejusque amicitiam cæteris bonis præferendo, Qua ratione protestamur, & eum recognoscimus summum, & infinitum bonum, propter se super omnia diligibile, & diligendum.

Et debent esse in gradu heroico, & excellentissimo, ut post alios probat *Matta cit. part. 4. cap. 6.* Atque à charitate fides, & spes debent esse formatæ. Nam charitas est cæterarum virtutum forma, & perfectio: unde Augustinus *ibid. cap. 117.* dixit: qui recte amat, proculdubio recte credit, & sperat; qui verō non amat, inaniter credit, etiamsi vera sint, quæ credit; inaniter sperat, etiamsi ad veram felicitatem doceantur. *partimere, quæ sperat.*

6 Dilectio verò charitatis fidem, & spem supponit, ut expressè Augustinus *orati. 83. in Joan. ibi: Ubi est dilectio, ibi necessar. fides, & spes.* Et inde ex ejusdem sententia *serm. 140. de sanctis*, amor Dei gratuitus spem mercedis non tollit; ut expressè *serm. 334. ibi: Hoc est Deum gratis amare, de Deo Deum sperare, de Deo properare impleri, de ipso satiari; & serm. 91. cap. 3. ibi: Amare Deum gratis, pietas est, nec sibi exera illum ponere mercedem, quam expectet ex illo: In Psalm. 72. ibi: Factum est cor castum, gratis jam amatur Deus, non ab illo petitur aliud primum; qui aliud primum petit à Deo, & propterea vult servire Deo, cavius facit, quod vult accipere, quam ipsum, à quo vult accipere. Quid ergo nullum primum Dei? nullum præter ipsum. Primum Dei, ipse Deus est. Hoc amat, hoc diligit; si aliud dilexerit, non erit castus amor. Recedis ab igne immortalis, frigesces, corrumpes. Et in Psalm. 134. In arumna, in laboribus, in vulneribus, in egestate constituti (sancti, & iusti) laudaverunt Deum, non enim displicuit nec torquens. Hoc est gratis amare, non quasi proposita acceptione mercedis; quia ipsa merces sua summa, Deus ipse erit, quem gratis diligit: & sic amare debes, ut ipsum pro mercede desiderare non desinas; qui solus te sariet. Quæ adnotari debuerunt adversus nullas propositiones ab Innoc. XII. Const. Cum aliis, sub die 12. Martii 1699. damnatas, quæ à viris perfectis excluderent omnes actus, cum timoris, tum spei, tum proprii interesse, tamquam impossibiles cum perfectorum statu.*

Secundò, debet constare de virtutibus moralibus, seu Cardinalibus, aliisque eisdem annexis. De quibus D. August. *lib. 83. 99. q. 31. Laureæ vir. de virtutibus*, Matta *cir. part. 2. cap. 1. & seqq. Pascuc. tom. 1. de Canonizat. sanctor. Poncius theol. disp. 35. q. 25. usque ad 11. Contenson. theol. ment. & cord. tom. 5. lib. 7.*

7 Debentque esse charitate pariter formatæ: ipsarumque actus in Deum per charitatem referri, vel à charitate imperari, aliàs non essent meritorii de condigno; quia ad hoc necessarium à Theologis asseritur imperium ad minus virtuale charitatis, hoc importans, quòd ipsi producantur virtute alicujus actus charitatis, qui eos

præcedenter imperaverit, Poncius *theolog. disp. 36. q. 7. n. 9.*

Quinimò debet comprobari eas fuisse in gradu excellenti, & heroico. Quoniam tam pro Beatificandis, quàm Canonizandis requiruntur virtutes Christianæ, non ordinariæ, & communes, sed quæ à Theologis vocantur heroicæ, seu in gradu heroico, per quas justus in Ecclesia militante ita se reddit illustrem, ut ad Dei gloriam, & aliorum exemplum, & incitamentum, sit dignus honoris beatificationis, & canonizationis, ut per Matta *part. 4. cap. 6. n. 49.* in quo gradu reputantur esse homo perfectè per charitatem Deo, & divinis stabiliter adhærens, cum adjutorio divinæ gratiæ operatur, cum perfectò dominio suarum promissionum, refrænando, & superando motus inordinatos; nec deliberatè consentit alicui morali imperfectioni, cui insit ratio aliqua peccati, etiam levissimi, ut in terminis Esparza *theo. l. tom. 1. lib. 6. de virt. moral. q. 5. §. Inferiur art. 21.* Post quem Pascuc. *cir. dixi*, per id Christianam virtutem in gradu heroico constitui, per quod ita in ratione virtutis pura, & defœcata redditur, ut nec ratione objecti, finis, vel circumstantiarum, quidquam mundanæ cupiditatis admixtum habeat. Et proindè prorumpit in actum superantem communem modum operandi hominum.

Observandum tamen est, heroicatem in actibus non consistere in indivisibili, sed habere gradus & latitudinem, ac suscipere magis, & minùs, aded ut detur major, vel minor actuum heroicitas. Et ad constituendum heroem, sat est, quòd ejus operationes fuerint in gradu heroicis, & suprà communem hominum virtuosè operantium conditionem operatus fuerit, ita Matta *ibid. sub n. 7.* Exemplificari potest illo Matth. 13. ubi de semine, quod cecidit in terram bonam, dicitur fecisse fructum, aliud *trigesimum*, aliud *sexagesimum*, aliud *centesimum*.

8 Heroicitatis indicia refert ipse *ibid. n. 5. & part. 2. cap. 15. n. 67. & seqq.* Probatque I. Ex perfecta subjectione ad Sanctam Romanam Ecclesiam, credendo, quæ proponit, & observando exactè Sacros Canones, Constitutiones Apostolicas, atque Conciliorum Decreta.

II. Ex frequentia Sacramenti Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, & orationis.

Quoad Sanctorum Canonizationem. 363

III. Ex assidua carnis maceratione, poenisque corporis afflictivis, quibus frænatur carnis concupiscentia, & reprimuntur passionēs iræ, quæ ultionem quærit: cupiditatis, quæ opes desiderat: & libidinis, quæ ad carnis illecebras allicit.

IV. Ex tolerantia persecutionum, tribulationum, & adversitatum propter Deum, ex cap. *Vide* 1. q. 1. Nam Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.

V. Ex continuo exercitio virtutum, etiam in minimis erga illa præcepta: *Diverte à malo, & fac bonum: inquire pacem, &c.*

VI. Ex charitate, & zelo erga proximum.

VII. Ex humilitate, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Jacob. 4.

VIII. Ex miraculis à Deo patratis propter meritum, & intercessionem suorum heroum, ante, vel post obitum ipsorum. Sunt enim hæc ex doctrina Esparzæ *cir. ars. 26.* de supremo genere signorum sensibilium, per quæ tollitur totalis suspicio occultæ hypocrisis, atque finalis perseverantiæ, & sanctitatis dubietas.

9. Caterum in definiendis gradibus heroicæ virtutum servorum Dei, est respiciendum ad statum, sexum, circumstantias, & conditionem illius, de cuius beatificatione, vel canonizatione agitur. Quod enim in uno est heroicum, in alio propter circumstantias non erit; ut patet ex facto illo viduæ, quæ duo tantum minuta misit in gazophilacium; in quo, ex testimonio Christi Lucæ 21. fuit excellens, & in gradu heroico, cum dederit, quod habuit. Quod sanè ad heroicam non reputatur diviti, & abundantia.

10. Nec heroicitas in hoc est ponenda, quòd quis ita virtuosè operetur, ut motus appetitus sensitivi non sentiat, ut notatur à Mattheo d. cap. 6. n. 4. Quoniam iusti (excipio B. Virginem, nunquam ad talem perfectionem sanctitatis perveniunt, ut totaliter fomitem extinguant, ex testimonio Pauli, qui licet heroicæ sanctitatis fuerit, tamen liber, & immunis non fuit à fomite, & motibus inordinatis concupiscentiæ, ut loquitur ad Roman. 7. *Vide* aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ; & 2. ad Corinth. 13. *Datus est mihi stimulus carnis meæ.* Et Augustinus *Serm. 151. de verb. Apost. cap. 5.* dixit: *San-*

per gaudendum est, quia ipsa concupiscentia, cum qua nati sumus; finire non potest, quamdiu vivimus: quotidie minui potest, finire non potest. Et Trid. sess. 5. decret. de peccat. origin. decrevit: *Concupiscentiam, vel fomitem manere in baptizatis; quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed viriliter per Christi Jesu gratiam repugnantibus, non valet.* Quare fuit error Michaelis de Molinos, proscriptus ab Innoc. XI. de anno 1687. in ejusdem propositione 56. in qua extinctionem fomitis pro suis pseudo-perfectis asseruit.

11. Nec in hoc constituitur, quòd iusti absque privilegio extraordinario possint vitare omnia venialia collectivè; quòd fuisse B. Virgini concessum tenet Ecclesia. Trid. sess. 6. cap. 23. de iustif. & cap. 11. dixit: *Homines quantumvis sanctos quandoque in venialia cadere.* Proinde tametsi cum auxiliis ordinariis gratiæ possint vitare omnia, quæ sunt venialia ex genere suo, ut est mendacium jocosum; aut ex levitate materiæ, ut est furtum unius quadrantis; nequeunt tamen absque dicto privilegio vitare collectivè omnia venialia, quæ dicuntur ex subreptione, non plena advertentia, & non perfecta deliberatione. Unde sciendum hominem circa motus inordinatos concupiscentiæ triplici modo posse se habere; sine peccato, si nullo modo consentiat; cum peccato mortali, si deliberatè consentiat; & cum veniali, si cum semiplena deliberatione consensum præstet. Abelly *modul. part. 1. tom. 2. cap. 2. sect. 3. n. 4.*

12. Tertio. Constare debet de donis Spiritus Sancti, apud *cir.*

Quarto. De fama publica sanctitatis vitæ, juxta illud: *Oportet enim hoc presenti sanctificatione predicari, & bonæ famæ præconio non saceri, cap. Quatuor 12. q. 2.*

13. Quinto. De miraculis, quæ quidem sanctitatem non efficiunt, sed ostendunt, simulque manifestant Deum velle, ut in Ecclesia militanti publica veneratione colantur, qui propter excellentiam vitæ celebres fuerunt. Non enim omnes iustos vult Deus tali cultu decorare, sed eos dumtaxat, ad quorum merita, maxime post ipsorum mortem, miracula facit: pro ut habetur ex Const. Mira Greg. IX. la 1. pro Canonizatione Sancti Francisci Bul-

Bullar. tom. 1. ibi: Sanè licet ejus vita sancta, quam strenua, & praelara, sibi sufficeret ad obtinendum consortium Ecclesie triumphantis, quia tamen militans, qua solummodo videt in facie, non presumis de his, quae de suo foro non sunt, auctoritate propria judicare, ut illos pro vita tantum venerandos assumas, praesertim quia nonnumquam Angelus Sathana in lucis Angelum se transformat; miserere Deus, &c. vitam ejus fuisse acceptam, & ipsius memoriam esse à militanti Ecclesie venerandam multis, & praelaris miraculis declaravit.

Nec unquam in Albo Sanctorum Sedes Apostolica aliquem scribit, nisi miracula post illius obitum Deus patraverit in sanctitatis suffragium, & divinae voluntatis manifestationem, ut notavit alleg. Esparza *ibid.*

14 Est autem miraculum, Opus excedens vires totius naturae creatae agentis; ut communiter DD. August. *lib. de utilit. credendi cap. 16.* scribens ibi: Miraculum voco, quidquid arduum, aut insolitum supra spem, vel facultatem mirantis apparet. Triplici verò modo potest aliquod esse supra vires naturae. Primo, vel quantum ad substantiam facti, vel id, quod fit; ut si Sol steter, corpus in via glorificetur, &c. Ad hæc enim natura vires non habet. Et ad primum genus miraculorum spectant.

Secundò. Vel quantum ad subiectum, vel id, in quo fit; ut est suscitatio mortuorum, illuminatio caecorum, claudorum erectio, &c. Potest sanè natura vitam dare, sed non mortuo; visum, sed non caeco; rectitudinem, sed non claudò. Hæc secundum genus miraculorum constituunt.

Tertiò. Vel quantum ad modum, vel tempus faciendi; ut si subito maris tempestas cesset, sanitas infirmo reddatur, &c. Nihil magis frequens est, quam quòd ventus, & fluxus maris quiescant; sed non subito omnes, sed successivè. Potest natura medicamentis, & crysibus morbos expellere, & causas infirmitatum remove, sed non in instanti; cum natura in tempore, & per alterationes agendo procedat. De hujusmodi sanationum natura, ut sint miraculosa, est, ut fiant in instanti; pro ut obvia exempla refert Scriptura; & D. Augustinus *loc. cit.* dixit: Si quis autem gravi, & desperato morbo affectus, mox, ut jussu

fuerit, convalescat, admirationem sanitatis suae, sanitaris etiam charitate superabit. Vide d. divisionem miraculi in Bulla Canonizationis S. Leopoldi Austriaci, ut in Const. Sacrosanctam, la 19. §. 6. Innoc. VIII. Bull. tom. 1.

15 Plura autem ex observatis à Zacchia *quest. Medicoleg. lib. 4. tit. 1. q. 3.* sunt necessaria, ut opus sit verè miraculosum.

I. Ut juxta qualitatem miraculi appareat esse supra vires naturae creatae.

II. Quòd fiat sola divina virtute, non ex arte diabolica. Sed adverte, quòd quæ diabolica arte fiunt, non sunt vera miracula, licet mira quaedam, & ardua videantur, fallentia sensum; sed magis praeestigia, ut legitur *cap. Nec mirum 26. q. 1. D. August. lib. 83. qq. 9. 79.*

III. Quòd ex meritò hominum, & non ex vi verborum contingat, quomodo panis, & vinum virtute verborum consecrationis transsubstantiantur in Corpus, & Sanguinem Christi, *cap. Quia corpus, de consecr. dist. 2.*

IV. Quòd effectus sit evidens sub sensu, aliàs de eo non possent testes legitimè depone, nec reddere causam scientiæ.

V. Ut fiat ad corroborationem fidei, hominum salutem, & Dei gloriam. Nam herba hominum ministerio transit in vitrum, nec per hoc fides roboratur, ut ex Hostien. notavit Peyrin. *de privil. ad Const. 17. Leonis X.*

VI. Quòd ipse effectus in his, quæ naturaliter fieri possunt (ut sunt, v. g. sanationes) fiat in instanti ad invocationem Servi Dei, vel applicationem Reliquiæ. Ita Scriptura, dum de istis loquitur, utitur clausulis *Illicò, statim, subito, confestim*, Patet in sanatione Socrus Simonis à febris. *Marc. 1.* De sanatione Mulieris à sanguinis profluvio. *Marc. 5.* De salute reddita Paralytico. *Luce 9.* De rectitudine data Claudio. *Act. 3.* & mille aliis.

VII. Ut effectus sit absque dolore; sed hoc exemplis rejicitur à Laurea *tom. 4. disp. 20. art. 21. num. 896.* modò concurrant cætera requisita ad miraculum.

VIII. Ut concludentissimè probeatur utrumque extremum; causa exempli, in illis primi generis; ver. gr. *desolatus frumenti, & ejusdem multiplicatio*; in aliis secundi generis: mors, & subsequens vita; cecitas, & subsequens visus; & in eis tertii generis.

generis: Morbi gravitas, insanabilitas, & in-
utilis remedium applicatio, ac instantanea sa-
natio.

IX. Quodd effectus sit undequeque per-
fectus, non mancus, ita nimirum, ut mor-
tuus resuscitatus, non statim iterum moria-
tur; nec cæcus, visu recepto, illico visione
privetur; neque à febris maligna sanatus, in
quartanam decidat. Quia sanari non dicitur
morbus, qui alterum morbum facit, per Galen.
lib. 6. de aphor. 26. Ratio est, quia cum miracu-
lum sit à Deo, ut causa supernaturali, & per-
fectissima, perfectum omnino esse debet.

X. Quodd in sanationibus miraculosis an-
tiqua valetudo cum totali virium restaura-
tione reddatur: ex debilitate enim, quæ re-
maneret, præsumptio esset, quodd sanitas
fuisset à natura, facta aliqua crisi à circum-
stantibus non observata; ita Scriptura in
socrum Simonis liberatione à febris annectit
totalium virium recuperationem, Lucæ 4.
illis verbis: *Et continuo surgens ministrabat
illis; quasi non fuisset infirmus.*

16 Debent miracula probari per testes ju-
ratos, tactis sacris Evangelis (exceptis E-
piscopis, & Cardinalibus; ad quorum jura-
mentum sufficit, ut fiat tacto pectore, ut in
litteris remissorialibus, Mattæ parr. 5. c. 2. n.
79.) alias non probant, c. Nuper, de testib.
cap. Qualiter, & quando, il. 1. §. Formam
voti, de accusat. Quia in juramento consistit
substantia depositionis, ut ex Thusco, Rosa
de execut. lit. Apostolic. pro canonizat. cap. unic.
n. 96. Aded ut non sufficiat Crucem tange-
re, esset enim contra formam, ibidem.

Nec est necesse, quodd jurent ante, sed
sufficit jurare in actu examinis, antequam
testis deponat, ibid. Rosa n. 267. Præsta-
tionem autem juramenti debent iudices re-
missoriales subscribere, & de ea Notarius
debet facere publicum rogatum.

17 Sunt testes examinandi seorsim, & si-
gillatim, ad text. in cap. Venerabili, de re-
stib. ubi Gloss. verb. Examinare, reddit ratio-
nem, quia alioquin unus alium instrueret,
& sequeretur dictum alterius, & ita non
posset falsitas eorum facile deprehendi. Aded
ut processus sit nullus, sed contrarium præ-
stiterit, de quo hodie non est dubitandum,
comi ponatur de forma in litteris remissoria-
libus, quodd sigillatim, & separatim exami-
nentur, ut ibidem Rosa notavit n. 173.

18 Et debent examinari testes de visu,
quibus dumtaxat miracula probantur. Ubi
majus est periculum, ibi cautius est agen-
dum, per Gloss. in cap. Venerabili, ver. Di-
ligentia. In miraculis enim tria probari de-
bent: agnitio, vel mors: & invocatio, &
sanitas subito obrenta, vel vita; quæ aliter
probari non possunt, quàm per visum, &
tunc testes possunt reddere causam scientiæ.

Et sufficiunt duo testes contestes, quia in
ore duorum, vel trium stat omne verbum,
cap. In omni, de testib.

19 Ut autem sint contestes, debent con-
cordare in omnibus pertinentibus ad sub-
stantiam facti, & essentiam miraculi; licet
varient in aliquo accidentali; ut si unus
dixerit sanationem evenisse de mane, & al-
ter de vespere, modò de infirmitate invali-
di, de invocatione, & instantanea perfecta
sanatione deponant. Nam quid facilius,
quam temporis differentiam à memoria ho-
minum excidere, Laur. Arr. 25. §. 2. n. 1084.
& 1099.

Et advertè, quodd dictum unus testis ni-
hil probat, quamvis sit cujusvis excellentis
personæ, ad text. in cap. Veniens, de testib.
& in casu procedit vulgatum axioma: *Di-
ctum aurius, dictum nullius.*

20 Nec etiam in hac materia probant te-
stes singulares, quia eorum dicta ex facto-
rum diversitate separationem recipiunt, &
ad probandum non conjunguntur, ut in
cap. Licet causam, de probat. & ibi Gloss.
verb. Singulares. Ratio est, quia cum sint
soli, unus dictum non coadjuvat dictum
alterius, & ided remanet dubium, & po-
test esse, & non esse, quapropter non po-
test iudex formare certum judicium, quod
ad sententiam requiritur, quæ parte verò
sunt contestes, dictum unus ab altero con-
firmatur, excluditurque dubitas, ut ju-
dex possit ad sententiam venire. Et proce-
dit non modò, quando singularitas est ob-
stativa, in qua testes repugnantia, & con-
traria deponunt; sed etiam in singularitate
diversificativa, in qua diversa deponunt.
Nec sufficit singularitas adinstructiva, quia
hæc solum semiplenam probationem aliquan-
do inducit. Quam verò testes dicantur
singulares, refert Gonzalez in 2. tit. 20. ad
d. cap. Veniens, de testib. n. 5. Souta aphorism.
lib. 2. cap. 15.

21 Neque probationem de miraculis faciunt testes de auditu alieno; quia in auditu alieno non potest haberi ratio scientiæ, quam reddere debet testis, ut dictum suum plenè probet; & ita non haberetur veritas, sed solum quædam relatio veritatis, quæ probationem non facit; solum possunt deservire pro adminiculis. In testibus enim de auditu alieno illud potest procedere: *Fama crescit eundo, sed per mendaciam.*

Sed quaeritur. An medici possint judicare opus miraculosum, cum ab aliis de morbo, & sanatione relationem accipiunt, non tamen ipsi observarunt, & ita de auditu alieno discurrunt?

22 Distinguitur. Vel sumus in morbis intrinsicis, quorum causa, & origo nota non sit videntibus ægrum, vel in morbis extrinsecis, in quibus de origine, causa, & radice morbi extrinsecus, & intuitive per sensus clarè, & patenter constat: in primo casu negatur, tamen sanationes contingant in instanti, & videantur miraculosæ, quia intellectus non potest esse certus, quòd sint miracula: in secundo verò potest affirmari, quia testes possunt deponere, quòd infirmus laborabat tali infirmitate cum talibus symptomatibus; quòd medicamenta fuerunt inutilia, & postea, invocato aliquo servo Dei, vel applicata Reliquia, est absque medicamento humano, vel crisi naturæ, statim perfectè sanatus, nulla etiam debilitate remanente. Per quæ videtur posse medicum arbitrari de miraculo. Nam sicut in absentia hujus conditionis morbos posset ad informationem testium remediis curare; ita potest de miraculo concludere. Etenim natura in instanti operari non potest, sed per alterationes procedit, quæ fiunt in tempore. Verum tantum judicium esse debet propter periculum erroris obimperiā deponentium. Videatur *Matta d. part. 4. cap. 12. n. 26. Rosa cit. n. 236.*

23 Sed inquiritur. An ministerium, & instrumentum naturæ excludat essentiam miraculi?

Resp. Negativè, si instrumentum non sit potens, sed potius improporcionata causa ad effectum miraculosum producendum; quiddid dixerit *Matta d. part. cap. 9. n. 2.* Id enim videtur expressum in Bulla Canonizationis Sancti Francisci de Paula, ut in *Const. Excelsum, la 28. Leonis X. Bul-*

lar. tom. 1. in qua ut miraculosæ fuerunt judicatz quædam sanationes, licet fuerint simplicia instrumenta adhibita, ut ibi §. 17. 20. & 23. Laur. art. 21. n. 893.

Nec minùs rationi miraculi videtur officere effectus, qui ad sanationem sequitur, ut si ægrotus in actu sanationis fudet, sputet, &c. quia hæc verissimè censeri debent effectus potius miraculi, & non remedium, maxime si in miraculis tertii generis, juxta dicta, nulla remaneat in patiente lassitudo, & membrorum debilitas.

24 Sed quid, si testes deponerent, in actu sanationis fuisse plures Sanctos invocatos, cui miraculumtribuendum?

Resp. Sunt in casu attendenda, finis operis, complementum, & devotio patientis, vel parentum ejusdem. Est indubitatum, accessum ad capellam, vel sepulchrum, aut applicationem Reliquiæ unus servi Dei præ alio specificare intensionem, eamque ad unum potius, quam ad alium dirigere; atque ita operantur, quod miraculum à Deo factum sit ad intercessionem illius, erga quem major est servus devotionis, ut dixit *Laur. cit. art. 25. §. 1. n. 1063.*

25 Quaeritur. De quibus constare debet, cum agitur de canonizandis viris in Martyrio mortuis?

Resp. Debet plenè per testes de visu constare de Martyrio, etiam si Martyrium fuerit notorium, ut probat *Matta part. 4. c. 21. n. 6. & Rosa cit. n. 260.*

26 Item, omnino constare debet de causa Martyrii, nimirum quòd mors ab extrinseco violenter illata fuerit, & cum alacritate ob fidem Catholicam, & veritatem Christianam patienter suscepta. Martyr enim, per Augustinum *ad cap. 39. in Job*, dicitur, *Intrepidus, & alacer testis fidei; & Martyrium est opus externum, per quod patiens est testis fidei, & Christiana veritatis.* Quod quidem Martyrium ex parte mortem inferentis est delictum peccaminosum, & punibile; ex parte verò patientis est actus perfectissimæ charitatis, juxta illud *Joan. 15. Majorem hæc charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Quare in Martyrio commendatur charitas, quia ejus motivum est dilectio, cum propter amorem Dei super omnia, etiam supra nostram vitam, mors eligatur. Finis verò est fides, quia propter fidei veritatem mors suscipitur. Spes etiam in

in eo elucet, quia propter retributionem æternam etiam propria vita negligitur; est opus fortitudinis, quia propter bonum virtutis voluntariè mors sustinetur: *Martyres enim non repugnando, sed moriendo vicerunt*, August. lib. 22. de Civit. Dei cap. 9.

27 Duplex autem est causa martyrii, una extrinseca & finalis, & hæc est confessio fidei Catholica: & alia intrinseca, & meritoria, & hæc est charitas perfectissima, à qua imperatur. Constituto autem de utraque causa, non est opus probare virtutes, quia jam constat de perfectissima charitate, quæ est cæterarum virtutum forma, & perfectio; indeque aliæ virtutes videntur probatæ, ut ex Rosa n. 261. & Matta part. 2. cap. 14. n. 22. dixit virtutes omnes in Sanctis fuisse, licet quoad actum in omnibus non resplenderint; aliquosque laudari præ aliis propter excellentem promptitudinem ad actum potius unius virtutis, quam alterius; ita Martyres specialiter propter martyrium laudantur. Sic Virgines, quas Ecclesia colit, omnibus & singulis virtutibus dixit fuisse præditas, alias non colerentur, cum castitas sine bonis operibus magna non sit, ut loquitur Div. Gregorius homil. 13. in Evangel. Luc.

28 Est tanta prærogativa martyrii, ut ex opere operato omnia peccata, etiam originale, remittat, & poenam eis debitam deleat, cap. Baptismi vicem, c. Catechumenam, de consecr. dist. 4. & dixit Augustin. de anim. & ejus orig. lib. 1. cap. 9. & lib. 2. cap. 12. Verum in adultis requiritur voluntas, & intentio patiendi, ne passio remaneat indeterminata, sed ad finem supernaturalem ordinetur; formalisque de peccatis personalibus dolor, si ad ea advertatur.

Cum verd causa, & non poena veros Martyres faciat, ex eodem serm. 285. de Sanctis, in Natal. Cast. & Emil. & Deus non nostris cruciatibus, sed nostra justitia delectatur, ut ibid. Sanctus Doctor sequitur iis non prodesse, qui non ex motivo charitatis illud eligunt: quia à charitate martyrium robur accipit, ut in Psalm. 47. ipse loquitur: *Et si charitas deest, nil passio prodest*, lib. 4. de baptisim. contra Donatistas cap. 17. Et facit illud Pauli I. ad Corinth. 13. *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.*

Nec iis prodest, qui sunt extra Ecclesiam Catholicam, utidem S. Doctor serm. ad Casarensis Ecclesia plebem; extra quam non est salus, ad text. in cap. Unam sanctam, de majorit. & obediunt. inter com.

29 Dices. Hæretici sæpè martyrium subeunt propter fidem Christi.

Resp. Hæreticos non pro fide Christi mortem subire, sed ex abundantia sui sensus, & pertinacia ad suos errores, ad text. August. serm. 328. in Natal. Martyr. ibi: *Omnes hæretici etiam pro falsitate patiuntur, non pro veritate, quia mentiuntur contra ipsum Christum.* Nec ipsi credunt fide supernaturali, cum ad ita credendum necesse sit credere propter revelationem Dei ab Ecclesia infallibiliter propositam; propositionem autem Ecclesiæ hæretici non recipiunt, aliàs adæquatè susciperent, & crederent omnia, quæ Ecclesia proponit esse à Deo revelata; quod non agunt; idèd solum fide naturali credunt, & mentiuntur Christo, quia non credunt quidquid ipse revelavit, & credendum ab Ecclesia proponitur. Consequenter nec charitate in Deum ad patiendum moventur, quia charitas supernaturalis fidem supernaturalem prærequirit, qua objectum proponatur: *Fides enim est radix, & fundamentum justificationis* Trid. sess. 6. cap. 8. de justis. Augustinus epist. 194. ad Sixtum cap. 2. dixit, à fide omnem justitiam initium sumere.

30 An etiam, probato plenè martyrio, debeat omninò constare de miraculis?

Affirmatur. Non quòd miracula sint necessaria ad essentiam martyrii, sed vel ut per ea signa sensibilia Deus Ecclesiam certificet, quòd opus martyrii fuit excellentissimæ charitatis, non ob alium finem, quàm charitatis supernaturalis assumptum; vel etiam ut eisdem Ecclesia cognoscat Deum velle, quòd Martyres ab Ecclesia publico cultu honorentur. Vide Matta part. 4. cap. 7. n. 12. Petra rom. 2. ad constir. Alexandri III. num. 15.

31 Non quævis incorruptibilitas corporis defuncti præbet judicium sanctitatis, ut pluribus probat Matta part. 3. cap. 17. Quia etiam naturaliter corporum integritas, & incorruptibilitas contingere potest. Sed tunc solum, cum probata excellentia vitæ, corpus incorruptum invenitur; maxime si sit molle, flexibile, & incorruptum non

non modò secundùm solidiores, & sicciores partes, verùm etiam quoad molliores, & humidiores, easque, quæ sunt ad putrefactionem magis aptæ.

32 Pariter non quævis fragrantia, & odoris suavitas, quæ percipitur in aperi-
tione arce, urnæ, vel sepulchri, in quo sit corpus servi Dei, est sanctitatis argu-
mentum; de quo *Matta dict. part. cap. 15. num. 7.* sed tunc solum supernaturalis est
judicanda (repræsentans effectum gratiæ quia sicut bono odore plenus fuit) cùm
jam fuit plenè probata morum integritas, & sanctitas vitæ; nec miraculo adscribitur,
nisi prius probetur negatiua, hoc est, quòd non potuerit provenire ex aliqua cau-
sa naturali in arca, vel capella secreto re-
posita; super quo adhibenda est diligentia
etiam exacta; tunc certè odor miraculosus,
& supernaturalis censendus erit; præsertim
si ex peritorum, & percipientium testimonio
talis conditionis fuerit, ut excesserit quem-
cumque odorem naturalem, & nullis sit si-
milis; fueritque non modò naribus suavis,
sed etiam manus, vel vestes ita affecerit,
ut per plures horas, vel dies permaneret;
& concludentiùs, si eo percepto, aliquis
fuerit illicò sanitati restitutus.

33 De numero miraculorum sufficienti
ad beatificationem, & canonizationem,
scripsit *Matta part. 4. cap. 7. n. 9. & seqq.*
& ibi testatur de praxi, quòd duo ad bea-
tificationem sint satis; & alia duo de neces-
sitate requirantur ad docendum continua-
tionem miraculorum post indultam Beato
venerationem. De quibus plenissimè con-
stare debet, esse supra vires naturæ, saltem
quoad modum.

34 Tandem cum Decretis generalibus
Urbani VIII. §. *Præterea*, apud *Mattam cit.*
hæc sint: *Ud etiam diligentissimè indagandum est, an illo, vel illa, pro cuius canoni-
zatione instatur, scripserit aliquos libros, tra-
ctatus, opuscula, meditationes vel quid simi-
le; nam si scripsisse constiterit, non prius est
ad aliquem actum inquisitionis deveniendum,
quàm tales libri diligenter in Sacra Congre-
gatione examinentur, utrum contingant erro-
res contra fidem, vel bonos mores, vel do-
ctrinam aliquam novam, & peregrinam,
atque à communi sensu Ecclesiæ, & consue-
tudine alienam; oritur difficultas, quan-*

do sit verificabile illud, si scripsisse consti-
terit?

Resp. Quando habetur concludens, &
plena probatio, non autem præsumptiva.
Non enim potest dici verè constare de eo,
quod solum ex conjecturis, & præsumptioni-
bus constat, ad text. in *cap. Lucius, ff. de
condit. & demonstr. apud Sperellum dec. 101.
n. 25.* Apud quem *Farinac. conf. 76.* firmavit,
probationem per præsumptionem, & con-
jecturas non esse veram probationem, pro ut
de clausula, *constitit*; requirere veras, & con-
cludentes probationes, affirmat *Rosa part. 2.
cap. 4. n. 5. cit. Barbosa, & Rota.*

Sed adhuc est dubium, quando dici debeat
plenè, & concludenter constare?

Resp. Cùm talia producantur, ut prudens
dubium tollatur, animusque iudicis moveri
possit ad prudenter pronunciandum scripsisse;
quod pluribus potest præstari.

I. Si manuscripta fuerint conservata in
archivio, habent requisita necessaria ad con-
ciliandam fidem scripturis in eo asservatis,
ex dictis *cap. 28. n. 30.*

II. Si in Codice habeatur subscriptio No-
tarii, & reddentis testimonium, vel quòd
Auctor propria manu scripserit, aut amanu-
ensis dictaverit.

III. Si per collationem à peritis factam
ad alias litteras, à servo Dei ad aliquem
missas, & adhuc existentes, identitas cha-
racteris dubia non sit, vel stylus dictaturæ
concorde.

35 IV. Si scriptores contemporanei cum
servo referant opuscula ab eodem esse edi-
ta. Etenim cùm simus in antiquis, pluri-
mum ad probationem conducunt veterum
historiæ, & rerum gestarum Chronica, &
hæc documenta fidem humanam facere, di-
xit *Gonzalez in 2. sic. 19. cap. 13. n. 4. de
probat.* Ad quæ recurrimus pro habenda re-
rum veterum noticia, eisque adjuvamus, ex
sententia *Augustini lib. 2. c. 28. de doctrin.
Christi* ibi: *Quidquid de ordine temporum cran-
salorum indicat ea, qua appellatur historia,
plurimum nos adjuvat ad sanctos libros intel-
ligendos.* Et infra: *Historia facta narras
deliter, atque utiliter.*

36 Quid autem opus sit ad iudicandum,
quòd aliquis historicus non sit fide di-
gnus? habetur ex *Juvenin tom. 1. instit.
rhetolog. differt. 4. quæst. 8.* Et primò viden-
dum.

dum, an sit coetaneus rei, quam enarrat: non enim fidem meretur, si multis postannis eam evulgat. Quo etiam titulo rejici debet narratio de Joanna Papissa, quam Marianus Scotus ducentis, & amplius annis postquam contigisse fabulatur, evulgavit apud Spondan. *Epit. ad ann. 853. n. 3.*

Secundò. An ejus fides sit suspecta, ex quo sæpè in factorum relatione deceptus reperitur, vel falsa narrasse.

Tertiò. An ipsius interit facta sic extitisse, quemadmodum ab eo referuntur. Propter quod fides Eusebii Cæsariensis in rebus, quæ ad Arianos spectant, dubia est: dum Arianismo & ipse tactus creditur. Spondanus ad an. 340. n. 12.

Quartò. Si in narratione facti graves, & probati Historici contradicant. Lege etiam Augustinum relatum in cap. Ego solus 9. dist. Et memoriæ retineas regulam: Multa juncta juvant, quæ singula non profunt.

37 Confito autem opuscula, & codices fuisse à servo Deo elucubratos, procedendum est ad examen doctrinæ. At ubi dubium aliquod occurrit, benigna interpretatio de viris aliàs doctissimis, & in unitate Ecclesiæ ac fama sanctitatis defunctis, est facienda, secundum monitum D. Thomæ 2. 2. quest. 60. art. 4. in corp. ibi: Ubi non apparent manifesta indicia de malicia alicujus, debemus eum ut bonum habere, in meliorum partem interpretando, quod dubium est. Id enim solitum est prudentiæ, & pietatis Catholicæ, ut dixit Juvenin ubi supra 2. 7. cap. 2.

38 Verùm, auctor à quavis suspitione erroris in fide, censura, & macula præservatur à protestatione libro adjecta, qua se ipsum, & scripta Sanctæ Romanæ Ecclesiæ judicio, & auctoritati submittit. Qua probatur, ejus intentionis non fuisse (quando etiam fortè aliquid per errorem scripserit) pertinacia defendere, ad text. in cap. Damnamus de Summa Trinitate cap. Hac est fides 24. quest. 1. cap. Dixit Apostolus dicto cap. 93. & docuit Augustinus Epistola 43. ad Glorium, & Eleusium cap. 1. ibi, Sed quis sententiam suam, quamvis falsam, atque periculosam, nulla pertinaci animositate defendit: & præsertim, quam non audacia præsumptiones sua perpererunt: sed à sedulit, neque in errorem lapsis parentibus acceperunt;

Official. Cur. Eccl.

quarum autem causa sollicitudine varietatem, corrigi parati, cum invenerint: nequaquam sunt inter hæreticos reputandi.

Cæterum protestatio excusat solum in obscuris, adhuc non definitis per Ecclesiam; non verò in manifestis, & quæ jam definita reperiuntur: præsertim, si liber, & protestatio opus sit viri docti, cum de eo præsumptio sit, quòd definitionem Ecclesiæ non ignoret. Soufa Aphorism. lib. 1. cap. 14. n. 3. Tunc enim protestatio esset contraria facto.

C A P U T XLVIII.

Officialis quoad Sepulturas.

S U M M A R I U M.

- 1 Regulares habent jus sepulture in propriis Ecclesiis.
- 2 An Regulares possint dicto juri renunciare. Distinguas de Conventu construendo, vel constructo.
- 3 Transactio non semper obligat successores.
- 4 In Ecclesiis Monialium nequeunt sepeliri corpora defunctorum; ubi de licentia S. Congr. quantum ad Ecclesias exteriores.
- 5 Sepultura non possunt supra Altare, nec sub Altaris pradella esse.
- 6 Corpora defunctorum ponenda sunt subius terram.
- 7 Est prerogativa solius Romani Pontificis, quod in locis supra terram sepeliatur.
- 8 Parochi non possunt plus petere ob sepulturas electas apud Regulares, quam exigere, si corpora defunctorum sepeliuntur in Parochiali.
- 9 De loco, quo sunt sepeliendi Eminentissimi Cardinales.
- 10 Cardinales sunt successores Apostolorum.
- 11 Agitur de loco sepulture Episcopi, & beneficiatorum.
- 12 Et de sepultura peregrinorum, & exterrorum.
- 13 Et de illa habentis domum in Civitate, & in rure.
- 14 Hospites decedentes in Monasteriis Regularium, quo sepeliuntur?

- 15 *Ullari, habentes requisita, sepeliuntur in Ecclesiis Regularium.*
- 16 *Regularis decedens extra Conventum non semper sepelitur in Monasterio.*
- 17 *An Dominicans hospes ad Minores, apud istos sepeliri debeant?*
- 18 *Expensa in fucuro facienda sunt à Conventu Religiosi defuncti.*
- 19 *Religiosus expulsus sepelitur in Parochia, si alibi sepulturam non elegerit.*
- 20 *Confratres Confraternitatum existentium in Ecclesiis Regularium sepeliuntur in Parochia, si neglecta sepultura decedant.*
- 21 *Etiam si in illis adesset sepultura pro Confratribus.*
- 22 *Filii impuberes non possunt sepulturam eligere, & de eorum sepultura.*
- 23 *Quodnam dicatur sepulcrum majorum.*
- 24 *Pater eligere potest filiis impuberibus sepulturam.*
- 25 *Et etiam mater, ubi est consuetudo.*
- 26 *Uxor sepelitur in sepulcro mariti, vide limitationes.*
- 27 *An valeat electio sepultura facta à commissario.*
- 28 *Pœna contra Clericos, & Regulares inducentes voto O. ad eligendam sepulturam in propriis Ecclesiis.*
- 29 *Incurritur excommunicatio Papa reservata.*
- 30 *Pluribus probatur electio sepultura.*
- 31 *Responsa S. C. C. ad dubia excitata super electione sepultura.*
- 32 *Agitur de sepultura Chordigerorum Sancti Francisci.*

QUAMVIS olim non possent Regulares in suis Ecclesiis Sæculares sepelire, nisi de licentia Parochi, ut ex D. Greg. notavit Gonzalez in 3. Decretal. lib. 28. cap. 3. n. 4. de sepult. tamen postea à Sede Apostolica obtinuerunt privilegia, quibus eis fuit absolute concessum jus sepulturæ, vel privilegium sepeliendi in suis Ecclesiis corpora eorum, qui in eis sepulturam elegerint. Textus expressus in Clement. Dudum S. Verum ne Parochiales de sepult. quoad Ecclesias Frat. de Ord. Prædicat. & Minor. & generaliter pro omnibus Regularibus præsupponitur à Leone X. Constit. Dum intra 22. Bullar. tom. 2. in qua §. 10. conceditur non degentibus in claustris

posse sepeliri cum ipsorum habitum in eorumdem Ecclesiis. Si tamen aliqua Ecclesia jus sepeliendi non habeat, ut sunt Ecclesiæ Monialium, & Capuccinorum, & in ea quis eligat sepulturam, corpus est sepeliendum in Parochia, quæ de jure habet jus sepeliendi, ut tradit Monac. for. p. 2. tit. 13. for. 1. n. 90.

2 At petitur: an possint Regulares dicto jure sepeliendi renunciare?

Resp. Distinguendum est: vel agitur de Ecclesia Regulari Conventus jam erecti: & est certum, quod nec Generalis possit, sed est necessarium Beneplacitum Apostolicum, & solemnitas copulative requisita in alienatione, etiam jurium Ecclesiæ. Quoniam textus in c. Ambitiosa de reb. Eccles. non alienan. inter com. procedit verbis amplissimis, & comprehendentibus etiam jura. Nam utitur verbo rerum, quo vocabulo intelliguntur etiam jura, & actiones, l. rei appellat. 23. ff. de verb. signif. Maximè stante dictione universalis omnium, quæ est universalissima, per Barbof. dist. 241. & nihil excludit.

Et cum dicitur ex cap. Antigonus de pact. quod pacto potest privilegio derogari: verum est, si concurrat causa, & solemnitas ab jure requisita; & maximè hæc sunt necessaria, ubi agitur de jure quæsito, prout in casu, in quo foundatione Ecclesia acquisivit jus sepulturæ, & populus liberam facultatem ibi sepulturam eligendi.

Vel dubium procedit de Ecclesia, & Conventu fundando; & tunc, si in limine foundationis præcesserit concordia cum Parocho de non recipiendis ad sepulturam illius Parochianos, vel nisi de ejus expressa licentia, est omnino servanda, ad text. in d. cap. Antigonus, & ibi glos. in verb. pacta, ubi dixit, pacta legitima, quæ neque dolo, neque adversus leges, neque aliqua fraude facta sunt, esse custodienda. Maximè, quia hic agitur de jure quærendo, & proinde non habet locum text. in d. cap. Ambitiosa, cum dici non possit, quod alienetur jus Ecclesiæ; & sicut Parochus debet audiri, & propter præjudicium sibi inferendum potest erectionem novi Conventus impedire; ita potest concordia, & pacto hujusmodi præjudicium ante erectionem providere, ut sæpius tenuit Rota apud Petram tom. 2. Comment. ad Constit. Apost. Const. 3. Cælestini III. sess. 5. n. 23. Et similia

lia pacta videntur transire sub approbatione Sedis Apostolicæ, quæ facultatem non facit erigendi Conventus de novo, nisi audit Ordinario, & constet de partium consensu.

Major difficultas est. *An, orta lite post constructionem Conventus inter Regulares, & Parochum super jure sepeliendi, & funeralibus, suslineatur concordia facta per viam transactionis, vel compensationis?*

Videtur sustineri: maximè, si facta sit ad vitanda scandala, & tollendas dissensionēs; at necessè est decretum Episcopi, causa cognita, *Petra cit. tom. 1. Const. 1. Paschalis II. sect. 2.*

Sed hic videtur ponderandum, quòd d. Paulina Ambitrosæ, annullat omne pactum alienationis: transactio autem species alienationis dicitur, per Fagnan. in 1. ad cap. contingit de arbit. n. 32. de cujus substantia est, ut aliquid utrinque detur, aut remittatur; nec tenet, nisi fiat super re dubia, & lite incerta, apud eundem *ibid. ad cap. Veniens de transactionib. n. 13. & 16.* Idè ad validitatem videtur necessarium Beneplacitum Apostolicum; præsertim ut obliget successores, ad text. in d. cap. Veniens, sine quò præsumitur transigentes voluisse personaliter transigere, & alios non ligare. Et sicut Parocho successor est liberum adversus transactionem absque Beneplacito Apostolico celebratam insurgere, & contradicere; ita possunt Regulares, ut æqualitas hinc inde servetur, vid. *allegat. Petram.*

4 Petitur etiam. *An Moniales possint uti privilegio tumulandi corpora defunctorum in propriis Ecclesiis, posita electione sepulturæ?*

Videtur ex eo affirmandum, quòd privilegia concessa Religiosis dicantur concessa Monialibus ejusdem Ordinis, adeò ut illis gaudeant. Et præsertim procedit de Monialibus Ordinum Mendicantium, quorum privilegia Monialibus communicavit Leo X. *Const. Dudum per no. la 32. Bullar. tom. 1.* Hocque jus tumulandi in Ecclesiis Monialium Ordinis S. Francisci præsupponit Paulus V. *Constit. Expositum 47. Bullar. tom. 1.* modò Ecclesia sit exterior. Unde concludit Samuelius de sepult. tract. 1. disp. 6. controuv. 11. conclus. 7. cum Murga, non posse eligi sepulturam in Ecclesia interiori Monialium; bene verò in exteriori.

Cæterum contrarium est tenendum; nam tumulatio defunctorum in Ecclesiis Monialium, etiam exterioribus, repugnat statui, & quieti ipsarum; quòd legitur expressè resolutum à S. C. Episc. in *Macaraten. 8. Novembr. 1652. in specie, quòd corpora Laicorum, siue virorum, siue mulierum nequeant sepeliri in Ecclesia exteriori Monialium, licet solvere vellent pœnam Synodalem.* Ad quem effectum est necessaria licentia S. C. & consensus Monialium, ut in *Feretrana 21. Novembr. 1603. etiam pro ibi fabricando sepulcro, in Ferrarien. 12. Julii 1604. Nicol. Flosc. ver. Sepultura n. 5. Pignat. tom. 4. consult. 177. Vide, quæ dixi cap. 32. n. 8. & 9.*

Adducta in oppositum concludunt; dumtaxat Moniales per communicationem participare de privilegiis Religiosorum sui Ordinis, si non repugnent proprio statui, nec propterea turbanda sit eorum quies religiosa, pro ut necessariò sequitur ex officio in funeralibus faciendo. Sed quidquid sit in puncto juris, juxta quòd procedit Paulina, in facto vidimus obistere resolutiones Sac. Congr.

Posito autem, quò alicui cum debita licentia sit danda sepultura in Ecclesia exteriori Monialium Regularibus subjectarum; oritur difficultas, à quo sit officium peragendum, à Parocho, an à Regularibus?

Resp. A Confessario: quia Ecclesia Monialium exemptarum non sunt de territorio Parochorum. Proinde in casu ipsi debent officium facere usque ad portam Ecclesiæ, ut censuit S. C. 5. Junii 1615. apud Nicol. n. 5. Nec habent jus interveniendi sepulturæ Monialium. Sac. Cong. 7. Jan. 1603. apud eundem v. *Parochus n. 15.*

Quo verò loco sepeliri debeat, qui, electa sepultura in Ecclesia Monialium, in ea sepeliri non potest?

Resp. In Parochiali, quæ videtur solum conditionaliter exclusæ, in casu nimirum, quòd sepeliretur in Ecclesia electa, sed cessante dispositione hominis, remanet dispositio juris, quòd assistit Parocho, qui habet intentionem fundatam sepeliendi in sua Ecclesia omnes, qui decedunt intra limites suæ Parochiæ. Maximè quia in defectum Ecclesiæ prædictæ præsumitur ex Sacramentorum administratione dilecta Ecclesia Parochialis, ut post Passerin. de stat. hom.

rom. 2. q. 187. art. 4. n. 260. dixit Petra loco cit. rom. 2. in fin.

5 Quæritur. Quo loco sepulturæ adificari possint, & debeant?

Resp. Vel in cœmeteriis, vel in porticu, aut intra Ecclesiam. Numquam tamen debent suprâ, vel juxta Altare, c. *Percipiendum*, c. *non oportet de consecrat. dist. 2.* Sed debent ita esse ab Altaribus remotæ, ut Sacerdos dum Missam celebrat, non cogatur pedibus insistere supra defunctorum corpora, ut per Gonzalez cit. n. 5. & trium cubitorum intercapedo inter Altaris predellam, & sepulcri ostium mediare debet, per Pignatelli. rom. 4. cons. 32. Quare S. C. Episc. in Interamnen. 13. Septembr. 1593. declaravit, Altaria, sub quorum pradellis cadavera sunt sepulta, licet propterea consecrationem non amittant, tamen debent interdici, donec dicta cadavera, vel Altaria ipsa in alium deferantur locum. Et sub 8. Februar. 1599. rescripsit Episcopo: Che non permettesse, che sotto gli Altari, e per quanto circonda la pradella, siano cadaveri, nè sepulture, etiam sorteranes, ed essendovene le facesse empir di muro; essendo così ordine della Riforma, e disposizione de' Sacri Canon. Et in Messanen. 2. Maji 1601. All' Arcivescovo: Quanto a gli Altari, sotto i quali, o nel mezzo sono sepelirti Prelati, o Laici, non pare, che in modo alcuno si habbia da tollerare, che vi si celebri per l'avvenire, onde voi ci provvedete; nisi ossibus amotis sepulcrum terra repleatur, Petra cit. n. 12. quod etiam in Ecclesiis Regularium est observandum.

6 Quare sepulturæ sunt construendæ infra terram, & ita, ut remaneant planæ, & solo æquatæ, cadaverumque conditoria collocari debent in tumulis profundis, quorum opicimenta æqualia sint cum plano Ecclesiæ, ex Constit. B. Pii V. incip. Cum primum la 5. Bullar. rom. 2.

7 Est enim prærogativa Romanorum Pontificum dumtaxat, quod eorum corpora sepeliuntur in conditoriis elevatis supra terram, & in parietibus affixis. Verum permittuntur constructiones sepulcrorum cum inscriptionibus modestis, & accommodatis loco Ecclesiæ.

8 An autem Parochus possit plus exigere ab hæredibus defunctorum, qui sepeliuntur in Ecclesiis Regularium, quam acciperet, si in Parochiali sepelirentur? De hac re dixi c. 20.

ubivideas. Et hic observa, quod Clem. VIII. Constit. *Expositum la 96. Bullar. rom. 3.* id sub poena excommunicationis Pontifici reservata prohibuit Parochis Indiarum Occidentalium. Quod subinde resolvit Paulus V. Constit. *Expositum la 32. ibid.* cum extensione, & inhibitione ad Parochos Indiarum Orientalium, quibus injungitur observantia Trid. sess. 25. cap. 13. de reform. juxta expositionem factam à B. Pio V. Constit. *Et si mendicantium la 41. §. Quartam partem rom. 2.* & infra idem Paulus Constit. 47. Quod generaliter postea Urbanus VIII. Constit. *Cum liceat la 244. Bullar. rom. 5.* omnibus Parochis inhibuit, ibi: Ordinariis locorum committimus, ut provideant omnino, ne diutius huiusmodi abusus tolerentur; & decernant, ne Parochi plus percipere possint in sepulturis, qua sunt in Ecclesiis Regularium, quam in eis, qua fiunt in propriis, seu aliorum Clericorum. Hac enim prætentione impeditur libertas electionis sepulturæ in Ecclesiis Regularium, cum avertantur fideles à sepulturæ electione propter duplicatas, vel majores expensas.

9 Quæritur. Quo loco sunt sepeliendæ EE. DD. Cardinales?

Resp. In Ecclesia, in qua eligunt sepulturam, vel, in qua habent sepulcrum majorum. Quod si nec illam eligant, nec habent aliam, & moriantur extra Urbem, sepeliri debent in Ecclesia majori loci, per quem transeunt, quia hæc ratione dignitatis supponitur eorum Parochia, & attenta dignitate præsumitur de ipsorum voluntatē. Et procedit, nisi invita specialiter recognoverint aliquam Parochiam, pro ut dixit D. Petra d. rom. 2. Constit. 2. Honorii III. n. 34. & tunc debetur quarta funeralis Parochiali ratione administrationis Sacramentorum; pro ut debetur, si quis decedat sine electione sepulturæ, & sepeliatur in sepulcro majorum, vel in Cathedrali, ibid. n. 35. & Antonell. de Reg. Eccles. lib. 2. cap. 12. §. 1. n. 30. & dixi cap. 42.

Si verò decedant in Urbe, nec elegerint sepulturam, nec alicubi sit sepulcrum majorum, tunc sepeliri debent non in Parochia sed in Ecclesia proprii tituli, ut articulo examinato firmavit Rota in Romana juris sumulandi 20. Februar. 1702. & 5. Mart. 1703. coram Priolo in causa sepulturæ corporis bon. mem. Obisii Card. Pallavicini-

vicini, quæ in urbe ab intestato decessit anno 1700. in Parochia S. Andreæ de Fractis: & cum tunc impedita esset Ecclesia Parochialis, functiones exequiarum peractæ fuerunt in titulari S. Martini ad Montes, & in hac corpus sepultum; pro quo postea instituit Parochia, contra quem titulus prævaluit, & DD. dixerunt, corpora Cardinalium in urbe decedentium, quando alibi non habent, vel non eligunt sepulturam; deferenda, & sepelienda esse in Ecclesiis titularibus.

Sub quo tempore de anno 1702. in Parochia S. Marcelli evenit mors Cardinalis Radolovich, titularis S. Bartholomæi in Insula, qui suum corpus reliquit esse tradendum sepulture in Ecclesia, pro ut *de jure*. Propter quod, me Guardiano, Parochia, & titulus, certarunt: interim fuit depositum in Parochia, à qua postea sub anno 1703. editis dictis decisionibus, & me instance, redditum fuit Ecclesiæ titulari, & in ejus solo tumulatum.

In quo favore tituli fuit ponderatum, Cardinales in propriis titulis habere mansionem, & locum proprium, ad text. in *Const. Religiosa la 55. Sixti V. Bullar. tom. 2.* qui titulos Cardinalium divisit. In quibus exercent jurisdictionem quasi Episcopalem, debentque Ecclesias regere, & gubernare, & circa Cultum Divinum visitare. Uade quoad jurisdictionalia habentur loco Episcoporum, per Fagnan. in 1 ad c. *His qua n. 26. de majorit. & obed. Pignatell. tom. 10. consult. 117. n. 19.* Et utuntur Episcoporum insigniis, elevant Baldachinum, incedunt rocheto discooperto, admittunt Clerum ad manus osculum, solemniter populo benedicunt, ut tenuit Rota, ubi supra *dec. 2. §. An autem*. Quare sicut Episcopi, Canonici, Parochi, & beneficiati, licet decedant extra limites suæ Ecclesiæ, sunt ad eam deferendi, quia sunt in ea intulati, & respectivè conjuncti; ita corpora Cardinalium in eo casu sunt ad Ecclesias tituli deferenda, quia in eis habent titulum, qui per ejus obitum vacat, per Fagnan. *ad d. cap. n. 27.* & sunt magis conjuncti cum sua Ecclesia, quam Canonici, & beneficiati; cum Cardinalibus sint Ecclesiæ commixti tam in spiritualibus, quam temporalibus, ut ex text. *d. Constit. Sixti*. Et, ut in eis residere dicantur, sufficit, quod sint Romæ, ubi degit Papa, cujus Consilarii, & Collaterales sunt, eorumque

Official. Cur. Eccl.

consiliis ipse juvatur in regimine Ecclesiæ, ut in d. Sixtina, & dixit Annato *apparar. ad Theol. poss. lib. 3. art. 2.* Et inde patet, quod Cardinalis ratione sui tituli eximitur à jure sepulture, quod habet Parochia: & quatenus titulum non haberet, & non electa sepultura decederet, deberet sepeliri in Ecclesia S. Joannis Lateranensis, quæ succedit in defectum tituli ad exclusionem Parochiæ: siquidem Cardinales ratione dignitatis eximuntur à vinculo legis universalis, quæ affligit Parochiæ. Vide Petram, & apud eum plures *n. 31.* Et Pitonium *tom. 2. Eccles. discept. post discept. 51.*

Est enim tanta præminencia, & dignitas DD. Cardinalium, ut alios quoscumque antecellant Ecclesiæ Prælatos; Eos Eugenius IV. *Const. Non mediocri la 15. Bullar. tom. 1.* appellat partes corporis Pontificum. A Sixto V. *Const. Postquam la 10. Bullar. tom. 2.* dicuntur veri Cardines, & clarissima lumina Ecclesiæ: Consilarii, & Coadjutores, assistentes Papæ, quasi oculi, & aures, ac nobilissimæ Sacri Capituli partes &c. representantes personas SS. Apostolorum, dum Christo humana salutis mysterium operanti ministrarent.

II Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchæ in eorum Ecclesiis Cathedralibus sepeliuntur propter spirituale conjugium cum ipsis; nisi in alia sepulturam elegerint, vel habeant illam majorum. Et quatenus extra Diocesim decedant, si possunt commodè, deferri debent ad proprias Cathedrales, quæ sunt ipsorum sponsæ; si vero non possint, debent tumulari in Cathedrali loci, vel Ecclesiæ majori, quia de ea ratione dignitatis eorum præsumitur voluntas, Petra *cit. n. 36.* Antonell. ubi supra. 28. & Sperellus *dec. 87. n. 12.*

Canonici, non electa sepultura, sepeliri debent in Cathedrali, quando adsit pro illis sepulcrum, S. C. Concilii apud Pignatell *tom. 5. cons. 5. n. 6.* Quod fuit renovatum in *Narvien. 26. Septembr. 1699. Monacell. form. p. 1. form. 4. n. 17. tit. 2.* Quod privilegium competit omnibus aliis Clericis, non attento sepulcro majorum, S. C. Episc. in *Ferosempronien. 1. Sept. 1690. apud eund.*

Verum si Clerici beneficia non habent, vel sint Capellani tantum amovibiles, in Parochiis sepeliuntur, arg. ex c. *Cum quis de sepult. in 6.* Idem dicitur, si dignitati, vel

betenno resignaverit, Pignatell. cit. n. 32.
12 Quæritur. Quo loco sepeliantur advenæ, peregrini, & exteri?

Distinguendum est inter externos in loco habentes habitationem, & peregrinos pertranseunt, ut primi debeant sepeliri in Parochiali, in qua inhabitant, nisi sepulturam elegerint alibi; quia in dignoscenda Parochia, quantum ad jus sepulturæ, non attenditur domicilium, sed locus præsentis habitationis ad tempus considerabile, ut scripsit Sperellus cit. n. 112 ubi firmat, quod Parochus infantis à matre, vel tutore ad aliam Parochiam translatus sit, in cujus Parochia moratur. Secundi vero in Cathedrali, quæ est generalis Parochia totius Civitatis, & Diocesis. Quod Sperellus ibid. n. 14. comprobatur resolutione Sac. Congr. Episc. Quæ 5. Julii 1592. rescripsit Episcopo Fulgitanen. Etiam circumscripta consuetudine, advenas, & pertranseunt in Cathedralibus, & reliquos in Parochia, intra cujus fines obierint, si per aliquod tempus habitaverunt, esse sepeliendos. Verum, si pertranseunt Sacramenta à Parocho recepissent, in Parochia sepeliri deberent, quia jus sepulturæ plurimum dependet ab administratione Sacramentorum, ut communiter apud Sperellum n. 8. Quam limitationem recipiunt Doctores: juxta quam procedit enunciata S. C. Declaratio. Cæterum si adesset consuetudo, tam favore Cathedralis, quam Parochi, servari deberet, ut ipsi concordant DD. apud cit. Sperell. n. 14.

13 Sed quid de eo, qui habet domum hyemalem in Civitate, & æstivam in rure, & sic aequali tempore modò in una, modò in altera moratur?

Resp. Tunc, cum efficiatur utriusque Parochiæ Parochianus, in ea sepeliendus est, in qua decidit. Parificatur enim cum eo, qui in duobus locis æquè principale domicilium habet. Casus est prorsus diversus ab eo, de quo text. in c. 13, qui de sepult. in 6. quia ibi est sermo de eo, qui habitat ruri non animo permanendi, sed recreationis causa, vel ut ruralia exerceat, ad urbem postea reversurus, & propositus est de eo, qui æquè principaliter in rure, & in Civitate habitat.

14 Quæritur. Quonam loco sepeliri debeant advenæ, alique casu decedentes in Regularium Conventibus?

Resp. Impecto jure communi, & particularibus resolutionibus Sac. Congr. dicitur debere sepeliri in Parochiali. Ita S. Congr. Conc. in Ravennaten. 20. Jan. 1674. censuit, Spectare ad Parochos sepelire, & ad proprias Parochias deferre cadavera eorum, qui in Monasterio recepti, sepultura non electa decesserint. Et in Ripana 3. Novembr. 1652. Non licere Regularibus, commoranti per aliquos dies in eorum Conventu, ibique defuncto, omnia Sacramenta ministrare, & in eorum Ecclesia dare sepulturam sine licentia Parochi, cui 4. funeralis debetur. Et iterum die 3. Febr. 1694. in sequenti casu declaravit: Expugnato à Gallis præsidio di Rosas, Didacus de Fonseca vulnus lethale accepit, propter quod hospitii causa coactus fuit se conferre ad Conventum S. Dominici Gerundæ, ubi Ecclesiasticis Sacramentis, Parocho irrequisito, relictus decessit: qua de re proposito dubio: An dissi-militi Fonseca potuerint Religiosi irrequisito Parocho, Sacramenta ministrare, & corpus deponere? Respondit, decur decretum in nullius 19. Septembr. 1637. tenoris sequentis: Quidam miles occasione infirmitatis diveris in Monasterium Regularium, ibique ab eisdem Sacramentum Eucharistia pro Viatico, & Extremam-Unionem recepit, & exinde obiit, Parocho, intra cujus finem Monasterium existit, relictum. Quæritur: An administratio hujusmodi Regularibus esset permessa? S. Congr. Concilii respondit, non esse permissam. Unde dixit Antonellus ubi supra n. 22. infer. 3. eos etiam, qui hospitii causa recipiuntur in Conventu Regularium, ibique infirmantur, & moriuntur, in Parochiali Ecclesia sepeliendos esse. Quod ex eo exscripsit Petrar. cit. n. 47. & 49.

Propterea, viatores, & Peregrini in Monasteriis decedentes, uti laici, æquè habentur, ac si in illis non adessent, nec illa accidentaliter habitatio jus aliquod tribuit Monasterio, ut discurret Palserinus de stat. hom. tom. 2. q. 185. art. 4. n. 229. & 230. sicut nec tribueret alteri Parochiæ. Nam mutatio habitationis non solvit subjectionem à propria Parochia, quantum ad sepulturam, nisi vel corpus ad primam non possit commodè transportari, vel habitatio fuerit talis, ut inducat jus in nova Parochia; ut si in ista translatus sit domicilium, vel habitatio fuerit considerabilis. Eò vel maxime,

ximè, quodd Regularibus semper fuit prohibitum se ingerere in iuribus Parochialibus; inter quæ annumeratur sepultura, ad quam in suis Ecclesiis nequeunt laicos admittere, nisi in eis sepulturam eligant, vel habeant illam majorum.

15 Sepeliri debent in Ecclesia Regulari oblato, quatenus habeant requisita veræ oblationis, vitæ scilicet in clauistro suo obedientia Superioris cum mutatione habitus, & se ipsos, ac bona omnia Monasterio obtulerint. Nec ad hoc requiritur votum, sed sat est tradere personas, & sua bona, ac habitum mutare. Tunc enim intelliguntur se donasse vivos, & mortuos. De quo Antonellus ubi suprâ n. 23. & Petra n. 43. & ad Const. 3. Greg. IX. n. 33.

Idem dicitur de his, qui Monasterio inferviunt, & degunt intra claustra, & sunt continui commensales, juxta ea, quæ dixi cap. 6. num. 10.

16 Quæritur, quo loco sepeliri debeat Regularis decedens extra Conventum?

Resp. Casus videtur expressus in cap. Religiosi de sepult. in 6. ibi: Religiosi, nisi à propriis Monasteriis adeò forsitan sint remoti, quod ad ea, cum moriuntur, commodè portari non possint, nequeunt (cum velle, vel nolle non habeant) sibi eligere sepulturam, sed sunt apud sua Monasteria tumulandi. Ex quo DD. concludunt, quodd, si Religiosus moriatur extra Conventum, in loco tamen, ubi est Conventus, sepeliri debet in Ecclesia Conventus, qui ratione subjectionis Religiosorum Parochia dicitur. Et quidem sine licentia Parochi, qui nullam superioritatem habet in Religiosum. Quod in terminis fuit resolutum à Sac. Cong. Concilii 2. Jul. 1620. in responsione ad 10. ut dixi cap. 7. num. 24. ad 30. Ita tamen ut asportatio fiat de nocte sine Cruce, & processione, ac modo privato; pro ut in casu fuit hic Romæ observatum cum Religioso de isto Conventu Aracœlitano, defuncto in Hospitali invalidorum, dicto de Pazzarelli.

Nec obstat, quodd Rituale Romanum in rubr. de exequiis prohibeat, ne corpora defunctorum sine solitis ritibus deferantur, & S. Congr. Episcop. in Cajetana 28. Januar. 1650. dixerit: non esse permittendum abusum sepeliendi defunctos privatim sine lumine, Cruce, & Parocho; nec debere tolerari, quodd eorum in curru clauso ad Ecclesiam deferan-

tur, ut in Mutinen. 15. Febr. 1658. pro ut refert Pignatell. tom. 4. consult. 199. n. 10. Nam hæc procedunt regulariter, non verò in casu extraordinario, in quo usus obtinuit, etiam in urbe, ut in certis casibus corpora privatim deferantur ad Ecclesiam, in qua facienda sunt funeralia. Quæ circumstantia concurret etiam in casu ad remouendam admirationem à populo.

Cæterum, si cum pompa, & processionaliter corpus ad Conventum asportaretur, esset necessaria assistentia Parochi, si vellet interesse, quia consuetudo est, ut extra Monasterium processionaliter causa exequiarum Regulares sine Parocho non procedant, ut apud cit. Petram n. 11. Servetur tamen consuetudo.

Neque item obstat, quodd ad Parochum spectet ministrare Religioso infirmo extra Monasterium Viaticum, & Extremam-Unionem; atque ita debeat corpus sepelire. Nam discrimen est manifestum ex eo, quodd administratio Sacramentorum respicit jurisdictionem localem in tali loco, in quo Regularis eam non habet, sed Parochus; sepultura verò respicit Superioritatem respectu personæ, quæ exempta est à Parocho, & subiecta Superiori Regulari, etiam extra Monasterium.

Dum tamen, stante incommoditate, non posset ad proprium Conventum transferri, textus ibidem permittit Regulari electionem sepulture; vel est sepeliendus in Parochia, pro ut ibidem Glos. notavit.

Sed petitur, quando locus dicatur esse à Monasterio remotus, ut possit Regularis sibi sepulturam eligere: vel sit in Parochia tumulandus?

Resp. Hoc relinquitur iudicio prudentis viri, super quo deberet Ordinarius judicare. Nisi dicas cum Bordon. tom. 2. resolut. 51. n. 161. apud Petram, n. 31. quod in casu locus remotus ille dicitur, qui ita distat à Conventu, ut per unicum diem corpus deferri non possit.

17 Sed quid dicendum, si Dominicus v. g. per transitum infirmetur in Monasterio Frat. Min. in quo decedit, & in loco, nec vicino, reperitur Dominicorum Conventus?

Resp. Est sepeliendus in Parochia, quando sibi non elegerit sepulturam in Ecclesia Minorum, apud quos est hospes, & non ejusdem Religionis, sicut sunt Fratres Refor-

mati D. Francisci, qui eidem Ministro Generali subduntur.

18 At petitur, cujus expensis debeant exequiæ fieri, quando Religiosus extra claustra defunctus, vel sepelitur in Parochia, vel eligit sepulturam alibi?

R. Expensis Monasterii, cujus est filius, vel in quo erat de familia: nam eidem acquirat in vita: ergo ipsum in morte debet onus sentire. Tum quia tenetur ad ministranda Fratribus necessaria, inter quæ est traditio sepulturæ.

19 Sed quid dicendum de Religioso expulso, & ejecto à Religione?

Resp. Ille, tamquam à Religione derelictus, est sepeliendus in Parochia, si sepulturam sibi non elegerit; ad quod habet facultatem. Nam statim ac eum Religio expellit, videtur nolle ejus corpus cum illis Religiosorum sociari, adeoque facultatem relaxare eligendi sepulturam in alio loco, ne sepultura careat.

Expensæ verò in funere faciendæ essent de ejus peculio; & quatenus eo careret, ex bonis parentum: & in casu paupertatis, gratis Parochus deberet tumulare, sicut corpora cujusvis pauperis; de quo Sac. Congr. Episc. in una Cassanen. 5. Maji 1617. Nicol. Flosc. verb. Sepult. n. 21.

20 Queritur, quo loco sepeliri debeant Confratres Confraternitatum existentium in Ecclesiis Regularium?

Resp. In Parochia, nisi alibi elegerint sepulturam. Ipsi enim non gaudent privilegiis Regularium. Quod in terminis declaravit Sac. Congreg. Conc. pro ut in const. Innocentii X. incip. Ex injuncto la 9. Bullar. tom. 4. §. 6. ibi: *An liceat Regularibus sepeliri in suis Ecclesiis Confratres Laicos, qui sepulturam non elegerunt.* Respondit, Confratres Laicos, si non precedat eorum electio sepultura, sepeliendos esse in eorum propria Parochiali Ecclesia.

21 Sed quid, si adesset sepultura pro Confratribus?

Resp. Nec tunc possent apud Regulares sepeliri, nisi sepulturam elegerint, juxta resoluta à Sac. Congr. Conc. in responsione ad 7. ut infra n. 31. ad 7.

Cæterum quantum ad sepulturam Chordigerorum utriusque sexus, Sac. Congreg. Episcop. in una Senogallien. 22. Novembr. 1580. sic observari mandavit, Quod ubi

adest sepultura communis pro Chordigeris in Ecclesia Fratrum Minorum, ubi est erecta Confraternitas, sepeliantur in ea; ubi verò non est talis sepultura, moderentur, sicut ceteri seculares, & sepeliantur in Parochiali Ecclesia, si non sibi elegerint aliundè sepulturam. Lantusc. Theatr. Regul. v. Confraternitas n. 12.

22 Queritur. An pater possit eligere sepulturam filio impuberi, qui scilicet non compleverit ætatis annum 14. necessarium in viris, ut puberes esse dicantur: sicut in foeminis exigitur annus 12. per Glos. ad cap. Licet de sepultur. in 6. verb. Pubertatis.

Tamquam certum habetur, filios impuberes propter consilii imbecillitatem, & quia habent sensus sopitos, non posse sibi eligere sepulturam, ut scribentes concordant. Sperellus dec. 89. n. 2. Ventriglia praxis tom. 1. annot. §. 2. §. Cui n. 11. Petrar. ad const. 2. Honor. III. sol. unic. num. 3. Proinde, si decedant, sepeliendi sunt in Parochia, vel in alia Ecclesia, in qua sit sepulcrum Majorum, quod quidem præfertur Parochiæ, juxta doctrinam Sperelli dec. 88. n. 4. A quo in fine decisionis refertur Sac. Congr. Episcop. in una Ausculana 21. Octobr. 1616. resolvisse, Cadaver cujusdam puella restitutum esse Fratribus Conventualibus S. Francisci, in quorum Ecclesia Majorum sepulcrum existerat. Et S. Rit. Cong. in una Arimin. 26. Novembr. 1629. puerum in majorum sepulcro esse sepeliendum.

23 Dicitur sepulcrum majorum, hoc est, in quo pater, & avus sepulti sunt; quod si in diversis sepulti sint, attendendum est sepulcrum patris; modò pater non casu, vel ex accidenti ibi fuerit positum, ut ibidem Ventriglia n. 24. & Sperell. n. 9. nec fuerit sepultus in sepulcro extraneo, quia tunc sepeliri debet in illo avi.

Sicut, si in eadem Ecclesia sit sepulcrum gentilitium, seu familiare, & hereditarium, attendendum est primum, & postea secundum: cum & istud dicatur aliquo modo majorum, ex observatis à Petra n. 25.

Prædicta autem regula, quod decedens sine electione sepulturæ sepeliendus sit in sepulcro majorum, non procedit è converso, adeò ut si moriatur pater, vel avus, debeat sepeliri in sepulcro filii, vel nepotis, quia

quia ascendentes non sequuntur sepulcrum descendentium, nec transversales sepulcrum transversalium, nisi sint hæredes, & sepulcra hæreditaria, nec sit ibi facta electio, per *cir. Ventrigl.*

Quodd sepultura majorum sit familiaris, vel hæreditaria, probatur inscriptionibus, quæ in illa juxta praxim communiter receptam apponi solent.

In casu verò, quo non esset sepulcrum majorum de ascendentibus paternis, videtur illud de maternis dari in subsidium, per *Petram n. 25.*

24 Modò ad quæsitum, videtur affirmandum (considerando tamen, quòd si filius impubes non decedat tempore impubertatis, sed ex infirmitate convalescens fiat pubes, non potest amplius sepeliri in sepulcra à patre ipsi electa, nisi ipse factus pubes ratum id habeat,) juxta Decretum S. Cong. Regular. sub 20. Januarii, 1640. apud *Peyrin. de privileg. Regul. in fin. tit. Decret. novis, Sac. Congr. Et 5. Jul. 1675. in una Vercellen. decrevit licere parentibus in quacumque Ecclesia voluerint, etiam Regularium, eorum filiis Minoribus, qui ad annos pubertatis nondum pervenerint, eligere sepulturam: nec à Parochis locorum impediri posse, aut debere; præsertim verò, si in dictis Ecclesiis sepeliri consueverint, vel in eis habeant sepulcrum majorum.*

25 Verùm id non est adedè absolutè resolvendum, ut dixit *Sperellus d. dec. 89. n. 3.* & post eum *Petra à n. 9.* Sed cum limitatione, hoc est, patrem id posse, si consuetudo loci id habeat, ut in terminis loquitur text. in *c. Licet.* Et ad consuetudinem respiciens S. Congr. Conc. in *Placentina 27. Novembr. 1649.* ad primum respondit: *Patrem, si consuetudo loci id non habeat, eligere non posse. Et aliàs, pro ut in d. const. Innoc. X. ad dubium, An mater pro filiis impuberibus possit eligere sepulturam?* Respondit, non licere matribus eligere sepulturam pro filiis impuberibus, cessante legitima consuetudine. Quare ubi hæc non repetitur, nec patri, nec matri ea facultas conceditur. Proinde tale jus competit patri ratione consuetudinis, non verò ratione Patriæ potestatis, quæ cum sit de jure civili introducta, non extenditur ad electionem sepulturæ, quæ est quid spirituale, per *cap. Quæstio 13. quæstion. 2.*

Et cum dicta consuetudo patri permittatur ab jure, *d. cap. Licet, & cap. de Uxore §. de sepult.* dicitur rationabilis, ut notavit *Sperell. dec. 69. n. 8.* Verùm debet esse legitime præscripta; & quoniam parti assistit jus ad eligendam sepulturam filio impuberi, sufficit consuetudo spatium decem annorum præscripta. In matre verò, cui jus non assistit, requiritur tempus quadraginta annorum ad præscribendum, per *Sperellum num. 20.*

An autem possit Pater, etiam post mortem filii? *Petra* negat, quia tunc non est amplius sub patria potestate: sed tu attende consuetudinem.

Nec obstant Doctores, & resolutiones in contrarium, quia, ut notavit *Nicol. ut i supra verb. Pater à n. 5. §. Hodio circumferuntur*, dictæ resolutiones nihil diversum habent textui in *cir. c. Licet*, in quo consuetudo consideratur. Quare dictio illa præsertim accipitur pro conditionali *scilicet*, adedè ut sensus sit: tunc pater potest eligere sepulturam, si sit consuetudo. Et refert id fuisse declaratum à Sac. Cong. Episcop. 19. Junii 1648. Quatenus autem in Ecclesia Regularium sit sepulcrum majorum, etiam præfata consuetudine; licet pater non elegerit, debent ibi impuberes sepeliri, ex resolutis à Sac. Cong. Conc. in *Novarien. funerum 15. Mart. 1704.* Ad primum respondit affirmativè quoad secundam partem. Nam tunc non pater, sed jus elegit sepulturam, mandans, ut tam pubes, quam impubes sepeliantur in sepulcro majorum, si, in electa sepultura, decedant, *Glos. in cir. cap. Licet verb. in Parochiali. Vid. cap. 33. n. 15.*

26 Nota, quòd uxor sepelitur cum viro: & quæ habuit plures maritos, sepelitur in sepulcro ultimi, per *cap. 15. qui §. Mullier. de sepult. in 6.*

Limitatur I. Nisi uxor elegerit sibi sepulturam diversam. Quod & sine viri licentia potest facere, quia, etsi in aliis sit viro subordinata, in hoc est sui juris, nec tenetur in morte virum sequi, sicut tenetur in vita, *Sperellus d. dec. 88. n. 18.*

Limitatur II. In casu, quo uxor non fuerit à viro cognita, nec traducta; quia tunc non acquirit domicilium, nec viri cognomen.

Limitatur III. In casu, quo divortium ob ipsius uxoris adulterium fuit celebra-

tum. Nam tunc viri domicilium amisit, apud alleg. Sperell. n. 17.

Item observa, quod si mulier moriatur prægnans, foetus in ventre mortuus, & non extractus, tamquam pars ventris sepelitur unâ cum matre in cœmeterio, vel Ecclesia. Si verò extractus sit, ipse, utpote non baptizatus, extra locum sacrum, & Mater in Ecclesia, vel cœmeterio sepeliri debet.

27 An autem electio sepulturæ possit committi voluntati alterius? Dubitant DD. Sed tenendum cum Ventrigl. n. 39. non valere commissionem, seu mandatum de eligenda sepultura, quia agitur de præjudicio Parochialis Ecclesiæ: nisi commissarius eligat, vivente, & sciente principali. Cum quo transit Petra cit. n. 43. putans opiniones posse conciliari dicendo, commissionem posse dari ad eligendum unum locum sepulturæ præ alio in Ecclesia; quod potest fieri, etiam post mortem, cum jam supponatur in vita facta electio sepulturæ in tali Ecclesia.

De sepultura mulierum tertii Ordinis, vid. cap. 52.

28 In subsidium libertatis electionis sepulturæ est Clericis, & Religiosis in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub interminatione maledictionis æternæ prohibitum, ne aliquos medio voto, vel juramento, aut pacto, seu promissione inducant, ut apud eorum Ecclesias sepulturam eligant, vel jam electam ulterius non immutent, cap. Animarum de Sepul. in 6. sub pœna nullitatis electionis, aliisque, pro ut in text.

Neque est dubium sic inducentes mortaliter peccare peccato inobedientiæ, quod est gravissimum; cum omnes teneantur obedire Summo Pontifici: Obligationemque sub mortali firmat adjecta pœna maledictionis æternæ, per quam non excommunicatio, sed pœna æterna comminatur pro peccato mortali transgressionis hujus præcepti: ex observatis à Ventrigl. cit. n. 36.

29 Propter quod etiam incurritur ipso facto excommunicatio Papæ reservata, ut expresse text. in Clement. cupientes §. Sanè de pœnis. Quæ excommunicatio incurritur, hæc effectus sepulturæ non sit subsecutus, modò sequatur effectus immediatus inductionis, hoc est electio per juramentum, votum, vel pactum; idèd non sufficit promissio de eligendo, ut dicatur inductio fa-

cta, per Sylvestrum sum. verb. excommunicatio n. 49. contra Bonac. tom. 3. de excomm. in par. disp. 1. g. 3. punct. 4. n. 2. vers. Secundò ex alleg. Ventriglia n. 37.

Avertendum tamen, prædictas pœnas non procedere contra inducentes ad eligendam sepulturam in aliena Ecclesia; sed de necessitate exigitur, ut quis inducat ad sepulturam in Ecclesia ad se pertinentem, quod probat evidenter textus in d. cap. Clement. ibi: Ut apud eorum Ecclesiam sepulturam eligant.

Nec locum habent contra ignorantes prohibitionem, dummodò ignorantia non sit affectata; sed inductio debet esse facta scienter, & cum temeritate, quæ scientiam legis supponit. Nam Clement. habent ibi: Sanè temerarios violatores.

30 Cùm electio sepulturæ sit quid facti, probari debet, & non præsumitur. Probat autem, vel testamento, & codicillo, vel signis, aut per Confessarii dictum, Genuen. prax. c. 76. n. 8. Et sufficiunt probationes per duos testes singulares: modò non sint singulares singularitate obstativa alleg. Petra n. 21. Nec dicitur electio probata, si probetur propositum: ut si testes deponant infirmum dixisse: Desidero sepeliri in tali Ecclesia: quia desiderium, seu propositum eligendi, non est eligere, sicut propositum vovendi, non est vovere, ut, pluribus citatis scripsit Ventriglia ubi supra n. 45. Et in materia electionis sepulturæ notes responsa Sac. Congr. Conc. ad infra-scripta dubia.

I. An sit valida electio sepultura, quam quis, sive sanus, sive infirmus, coram Parocho elegerit?

II. An ad validitatem electionis sepultura requiratur testamentum in ultima infirmitate, vel sufficiat, quod eligatur antea per alium actum publicum, qui testamentum non sit?

III. An sit nulla electio sepultura, quando ipsa eligitur per testamentum factum in vita, & non in morbo?

IV. An, qui habet Capellam suam familiam cum propria sepultura, aut Capellam erexit cum sepultura propria, moriens absque sepultura electione sepeliendus sit in Cathedrali?

V. An validè eligatur sepultura coram Adu-

C A P U T XLIX.

Officialis quoad Simoniam in Beneficiis.

S U M M A R I U M.

- 1 Inordinatio, & deformitas simonia, ex triplici oritur capite.
- 2 Simonia describitur.
- 3 Alia est simonia jure divino prohibita, & alia Constitutione Ecclesiastica indulta.
- 4 Non potest pro assequendis beneficiis aliquid pretio aestimabili dari, promitti, vel recipi.
- 5 Beneficiorum Ecclesiasticorum membra, usque ad n. 6.
- 7 Beneficii Ecclesiastici descriptio, & ejus à pensione distinctio.
- 8 Parochia, etiam pleno jure Monasteriis unita, habent curatos amovibiles.
- 9 Finis institutionis beneficiorum Ecclesiasticorum.
- 10 Beneficia Ecclesiastica dantur propter officium.
- 11 Tria considerantur in beneficio Ecclesiastico.
- 12 An fructus beneficii vendi possit?
- 13 Beneficium debet Ecclesiastica auctoritate institui.
- 14 Beneficium Ecclesiasticum praequirat Clericatum, vel primam consuram in providendo.
- 15 Et debita à persona Ecclesiastica conferri.
- 16 Permutare propria auctoritate beneficium est simoniacum.
- 17 Forma resignandi beneficia.
- 18 Praefinita à S. Pio V. circa resignationes beneficiorum.
- 19 Excessus in pinguiori beneficio non potest pecunia compensari, usque ad num. 24.
- 25 Committitur Simonia dando pro beneficio temporale, quamvis decur, non ut pretium, sed ut mercedem, vel etiam ut gratuita compensatio.
- 26 Beneficium obtentum interveniente pecunia, etiam ignorantibus collatore, & provisorio, est simoniace adeptum.
- 27 Examinatores ad beneficia simoniace recipientes, qua occasione examinis accipiunt.

VII. An electio sepultura per natus, & signa in casu, quo quis loqui non possit, sit valida?

VIII. An Confratres solidicatum, non electa sepultura, possint sepeliri in sepulcro sua Ecclesia?

IX. An electiones sepultura, quae jure presumuntur, sicut uxoris respectu mariti, filii respectu patris, eorumque majoris, ac servorum respectu dominorum, sint valida?

X. An, qui post mortem mandata suum corpus indui habitu cersariorum, sit sepeliendus in Ecclesia Regulari?

Ad quae sub die 13. Februarii 1666. respondens, declaravit, censuit, & decrevit, ut sequitur.

Ad primum. Censuit esse validam; dummodo Parochus non testetur ad proprium commodum.

Ad secundum. Censuit non requiri necessario testamentum.

Ad tertium. Censuit non esse nullam.

Ad quartum. Non esse sepeliendum in Cathedrali.

Ad quintum. Esse validam.

Ad sextum. Esse validam; dummodo sufficienter constet de voluntate eligentis.

Ad septimum. Negativè.

Ad octavum. Censuit, quatenus electa non fuerit sepultura, uxorem in sepulcro ultimi viri sepeliendam, filios vero in sepulcro majorum, servos autem in Parochia.

Ad nonum. Censuit negativè. Pignatell. tom. 1. consult. 17.

Sed necesse est, ut in ea sepulturam eligat, ut sub 23. Novembris 1682. Sac. Congr. Episc. & Regul. rescripsit Episcopo Novariensi, Pignatell. tom. 1. consult. n. 20. & non esse de necessitate in eorumdem Ecclesiis sepeliendum habetur §. 8. Const. Dum in Leonis X. 22. Bull. tom. 1.

31 De sepultura tertiariorum lege Decret. alleg. cap. 52. & ex §. 2. & 5. inferas, Quoad illam Chordigerorum vide sup. n. 21.

- 28 Prava consuetudines recipiendi aliquid pro beneficio damnantur à Trid.
- 29 Episcopi ab ordinatis non possunt recipere nisi cereum.
- 30 Fundans beneficium hoc pacto, ut sibi conferatur, simoniace accipit dum ei confertur.
- 31 Conditiones in iure expressa in beneficiis Simoniam non inducunt.
- 32 An Confessariorum commissas Simoniam, si neget absolutionem penitenti, qui renuit sibi rem iniuste ablata restitueret.
- 33 Quando preces non inducant Simoniam?
- 34 Episcopatum non licet appetere & distinguere.
- 35 Confidentialitas beneficiis prohibetur. Et quomodo possit evenire.
- 36 Pecunia in dispensationibus matrimonialibus non recipitur ut dispensationis pretium.
- 37 Annata à Camera Apostolica licite recipiuntur; & quid sit annata? & ibi plura videantur.
- 38 Poena Simoniacis statuta in materia beneficiorum, usque ad 43.
- 44 Pecunia per Simoniam recepta, est restituenda, etiam ante sententiam Iudicis.
- 45 Restituendi sunt fructus beneficii simoniace scienter acquisiti.
- 46 In Simonia crimine non datur parvitas materia.
- 47 Beneficiarius intendens primario redditus temporales commisit Simoniam mentalem.
- 48 Decreta S. Congr. Conc. super exactionibus prohibitis Episcopis, eorumque Officialibus.

AUCTOR Simonie in novo Testamento fuit Simon Magus, qui, cum Act. 8. vellet emere Spiritus Sancti gratiam, à Petro audivit: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia donum Dei existimasti pecunia possideri. Et species sacrilegii, & execrabile vitium: cuius malicia consistit in irreligiosa, & indigna tractatione rei sacre, vel spirituali, dum ita vilis putatur, ut venire possit in commutationem rerum temporalium; vel quòd dona spiritualia existimantur esse in potestate, & commercio hominum. In quo inordinatio, & deformitas habetur ex triplici titulo. Primo, per

ordinem ad Deum, cui atrox injuria inferitur, ut in c. Eos 1. q. 1. Secundò, ex parte rei, quæ venditur, quæ, cum longè sit excellentior omni pretio temporali, c. Illud, c. Solita S. præterea de majoris. & obediens, iniquè emitur, & venditur, ac in pactum deducitur. Tertiò, ex parte ejus, qui vendit, & paciscitur, qui, cum non sit dominus rei spiritualis, c. Fraternalitatem de donation. non potest etiam licite vendere, & de ea pacisci. Et potest conjungi cum hæresi: ut, si quis putet dona Dei, & res spirituales posse pretio comparari, & in pactum humanum venire. Et idèd Simonia hæresis vocatur, c. Quoriam de simon. quatenus origine sua in Simone fuit hæresis, & hodie esse potest, si ille error interveniat.

2 Simonia est studiosa voluntas, sive affectus deliberatus cum advertentia ad malum, emendi, aut vendendi spiritualia, aut spiritualibus annexa. Emptio, & venditio includunt omnem contractum, in quo res temporalis pro spirituali datur. Item conventiones, & pacta, sive nominata, ut sunt permutatio, transactio, locatio &c. sive innominata, ut do, ut des: facio, ut facias: facio, ut des. Atque ita ad Simoniam tria concurrunt. I. Res spiritualis, seu spirituali annexa, II. Pretium temporale. III. Pactum implicitum, aut explicitum.

Appellatione spiritualis hic venit quodcumque supernaturale, seu, quod procedit à Deo, ut est author gratiæ, & ad finem supernaturalem conducit. Id enim dicitur spirituale, sive sit in se spirituale, ut sunt fides spes, charitas, dona Spiritus Sancti &c. sive sit spirituale ut causa, ut Sacramenta, quæ causant gratiam sanctificantem; & Ordo confert etiam potestatem ad consecrandum, & absolvendum: sive ut effectus, qui à spirituali potestate procedunt, ut est administratio Sacramentorum, consecrationes Virginum, vasorum, locorum, concionari, dispensare in votis, vel in impedimentis matrimonii, super irregularitate, functiones Ordinum exercere, & similia.

3 Duplex est genus Simonie: aliud divino jure prohibita, & aliud Ecclesiastica Constitutione inducta. Hinc sequitur, ut quædam sint prohibita, quia Simonica, & quædam Simonica, quia prohibita, Prohibita, quia Simonica, sunt vendere gratiam, Sacramenta, impositionem manuum, con-

consecrationes, actus Ordinum, absolutio- nem &c. Quod prohibetur utriusque testa- menti auctoritatibus; nam sicut gratis sunt accepta, ita gratis debent dari, ut dicitur Matthæi c. 10. & patet ex adducto Altor. 8. Inter simoniaca verò, quia prohibita, annu- merantur, vendere officium economi Ec- clesiæ, c. *Salvator* 1. q. 1. item, permutare beneficia, vel ea resignare cum pacto, ut pensiones solvantur, c. *Quasitum* sua glos. de ver. permur. c. *Sicut* nure de excessib. Prælat. c. *Prohibemus* de censuris: de qua re vide Fa- gn. in 1. ad c. *Cum* pridem de pallis: & hinc nota nonnullorum dubiorum resolutiones.

4. Quæritur. An possit absque simonia re- cipi, dari, vel promitti pecunia, vel ali- quid pretio æstimabile pro collatione, præ- sentatione, nominatione, institutione, con- firmatione, possessione, vel receptione be- neficii Ecclesiastici?

R. Negativè, cap. *Palliones* de pallis, cap. *Super* eo de transalationibus, cap. *Ut* nostrum, ut Ecclesiast. benefic. sine diminut. Gr. c. *Tua* de simon. & Trid. sess. 24. cap. 24. de reform. Ratio est, quia licet redditus beneficii sint temporales; titulus tamen beneficii, seu jus illud, ex quo percipiuntur redditus, est res spiritualis, vel spirituali annexa consequen- ter, aut dependenter. Et ita, dum illud jus venditur, aut pro eo aliquid recipitur, cen- setur propter connexionem vendi id, cui adnectitur, & pro ea recipitur.

5. I. Nonnulla hic sunt prænotanda, ad beneficiorum Ecclesiasticorum notitiam con- ferentia. Beneficia alia sunt *curata*, alia *simplicia*. *Curata*, quædam sunt propriè curata, quæ nimirum curam animarum pro foro interno, & Sacramentali habent, ut Episcopatus, & Parochiæ; & quædam mi- nus propriè curata nominantur, quibus ju- risdictio spiritualis quoad forum externum adnectitur: propter quod beneficiatus potest causas Ecclesiasticas tractare, inquirere, corrigere, censuras ferre, absolvere &c. *Simplicia* sunt, quæ curam animarum anne- xam non habent: ut sunt Capellanix, & similia beneficia habentia obligationem dum- taxat recitandi divinum Officium, legendi Missas, &c.

6. Dubitari posset de Canonicatibus, an sint beneficia simplicia? Ad quod videtur ex titulo, quod curam animarum non habent,

affirmandum esse. Ceterum, quia personalem residentiam requirunt, à beneficiis simpli- cibus censentur esse diversa, arg. ex cas. *Quamvis* II 1. de præbend. in 6.

II. Beneficia quædam sunt *manualia*; ut, quæ conferuntur revocabiliter ad nutum Su- perioris. Quædam *non manualia*, quæ con- feruntur in perpetuum; hujusmodi sunt ve- rè, & propriè beneficia.

III. Quædam sunt *collativa*; & sunt, quæ auctoritate Episcopi eriguntur, & Ecclesia- sticis conferuntur. Quædam *non collativa* (& propriè dicuntur Capellanix, & sunt ea, in cujus erectione nulla intervenit auctoritas Episcopi; sed consistunt in assignatione deter- minata salarii pro celebratione, & servitio præstando; & ita non sunt beneficium, nec obligant ad divinum Officium, nec dant ti- tulum ad Ordines; neque pactum, si inter- cedit, facit simoniam, quia non sunt benefi- cia Ecclesiastica, sed solum pia legata.

IV. Quædam sunt *Patronatus*, quæ ad præ- sentationem patroni à Prælato Ecclesiastico conferuntur. Et quædam *Electiva* ad quæ quis per viam electionis assumitur.

V. Alia sunt beneficia *secularia*, alia *Re- gularia*, *Secularia* dicuntur; quæ ex funda- tione, vel succedente præscriptione Cleri- cis secularibus tantum conferri debent; Regularia verò, quæ, vel ex fundatione, vel præscriptione, aut Summi Pontificis privi- legio, Regularibus tantum sunt conferenda: c. *Cum* de beneficio d. tit. in 6. cap. *Inter* qua- tuor de Religios. domib.

7. Beneficium itaque Ecclesiasticum de- scribitur; Est jus ad percipiendos redditus Ec- clesiasticos ratione spiritualis officii, vel mi- nisterii; Ecclesiastica institutione perpetuum, & persona Ecclesiastica ab Ecclesiastica perso- na collatum. Dicitur *jus perpetuum*: per quod differt à pensione Ecclesiastica, quæ solum est jus percipiendi certam portionem ex ali- qua mensa, vel beneficio, ex causa ad tempus, non in perpetuum, ab authorita- tem habente separatam; quæ ad mortem pensionarii extinguatur, & non vacat, be- neficium verò non extinguatur, sed ad mor- tem beneficiati vacat, quia auctoritate Ec- clesiastica institutum est, ut sit perpetuum.

8. Dices. Parochiæ pleno jure unitæ, & incorporatæ Monasteriis, sunt vera benefi- cia, & tamen nulli conferuntur in perpe-

tuum, sed solum Vicariis, qui ad nutum Superioris removeri possunt, per dicta *cap. 36. n. 16.*

R. Illa incorporatio succedit loco collationis perpetuæ, cum titulus beneficii sit penes Monasterium, & Superior Monasterii est principalis rector, ab beneficiatus talis Parochiæ. Qui verò Episcopo presentantur, ut actu curam animarum exercent, sunt tantum Vicarii temporales, & habent beneficia manualia. Et propterea dicuntur pleno jure Monasteriis unitæ, quia præter jus percipiendi temporales redditus, etiam administratio spiritualium, scilicet cura animarum, translata est in Monasterium. Cæterum ubi aliquis Vicarius perpetuus, seu, ut loquuntur DD. investitus, per text. in *cap. Sanctorum 70. dist. constitueretur, talis verum beneficium habere censeretur, quia Vicaria perpetua venit appellatione beneficii, cap. Postulasti de rescriptis.*

9 Dicitur ad percipiendos redditus Ecclesiasticos. Quia beneficia ad Divinum Cultum, & Ecclesiastica munia obeunda sunt instituta, ex Trid. c. 3. de res. sess. 21. Adedque & ad sustentationem Ministrorum, per quos Divina Officia debent peragi, ut non obscure ibid. textus significat. Ad quem effectum beneficiorum fundatores sua bona Ecclesiis locive piis pro Ecclesiasticis functionibus peragendis tradiderunt.

10 Dicitur, *Ratione spiritualis officii*. Quia beneficium datur propter officium, vel ministerium spirituale, c. *Quia per ambitionem de rescriptis, in 6. & à Glos. in ver. datur ibid.* dicitur sequela officii: & proinde privatus officio, privatus beneficio intelligitur, d. Glos. ibid. & *cap. Pastoralis de appellat.* Diciturque annexum rei spirituali consequenter, & à spiritualibus dependens. Quinimò jus stipendii in Clericis divinis officiis deputatis spirituale esse videtur; siquidem statim, ac illis mancipantur, ex jure Divino jus habent, ut ab Ecclesia sustententur, c. *Clerici 1. q. 2. Dignus est enim operarius mercede sua, 1. ad Thimot. 5. & qui ad onus eligitur, repellit non debet à mercede, c. Cum secundum de præbend. & ut dicitur 1. ad Corinth. 9. qui Altari deseruiunt, cum Altari participant.*

Et quoniam beneficium datur propter officium, idè beneficiatus tenetur legere Brevarium, etiam, ex Const. Leonis X. Super-

na 7. Bullar. rom. 1. ubi §. 38. statuitur, quòd obtinens beneficium cum cura, vel sine, teneatur post sex menses ad recitandas horas Canonicas; quatenus verò, legitimo impedimento cessante, eas non legit, fructus beneficii pro rata omissionis recitationis suos non facit, & tenentur eos tamquam injustè perceptos, erogare, vel in fabricam Ecclesiæ dd. beneficiorum, vel in pauperum eleemosynas. Quod subinde innovavit S. Pius V. Const. Et proximo 135. Bull. rom. 2. addita taxa restitutionis faciendæ ad ratam omissionis recitationis.

Nec est expectanda sententia Judicis, ut pessimè dixit Author 20. *propositionis* inter alias proscriptæ ab Alex. VII. 24. Septemb. 1665. sed obligatione conscientie ante eam tenetur beneficiatus restituere. Onus restitutionis hic oritur ex justitia commutativa læsa; quoniam inter Ecclesiam, & beneficiatum celebratur contractus, utrinque obligatorius; Ecclesia se obligat ad præbendam sustentationem, & mercedem laboris beneficiati; hic verò se obstringit Ecclesiæ ad exhibendum servitium, & obsequium in Officio, & Ministeriis Sacris; cui obligationi non respondet, cum horas Canonicas omitit recitare: & idè ex non observato contractu restituere tenetur.

11 Hinc in beneficiis Ecclesiasticis tria considerantur. Primò, officium spirituale, seu deputatio ad Divinum Cultum, in recitatione horarum, Missæ, administratione Sacramentorum &c. Secundò, jus percipiendi redditus. Tertiò ipsi redditus in mercedem laboris, & sustentationem beneficiati.

Primum est spirituale, importans rerum spiritualium exercitium, & executionem: estque principale in beneficio, & propterea omninò invendibile, ipsumque vendere est prohibitum, quia simoniacum.

Secundum pariter est invendibile propter connexionem, & necessariam dependentiam à re spirituali, seu sequelam ad officium, & ministerium spirituale, in quo fundatur, & sine quo non provenit, consequenter ipsum vendens, & officium vendere censeretur, per *cap. Si quis obnoxius 1. quæst. 3. ibi: Quis horum alterum vendis, sine quo nec alterum provenit, neutrum invenditum derelinquit.*

12 Tertium, hoc est fructus, est certum

tum ab ipso collatore, vel dominante ad beneficium non posse beneficiato vendi: tum ex quo si non possunt vendi à non domino, l. 1. C. de usucap. pro empt. collator autem non est dominus fructuum percipiendorum; proinde vendendo committit injustitiam, quia vendit, quod suum non est: tum quia conferre alicui Clerico beneficium, & vendere illi fructus percipiendos, aliud non est, quàm vendere illi executionem proprii, & spiritualis juris; proinde venditio est simoniaca.

An autem possint vendi ab ipso beneficiato? Videndus Fagnan. in 1. ad cap. Cum pridem de pass. n. 110. Id autem videtur repugnare obligationi, quæ est in beneficiatis ad eroganda superflua ad honestam sustentationem in pios usus, ut dixi cap. 44. n. 5. ac esse contra c. Ambitiosa de reb. Ecclæs. non alienan. inter comm.

13 Dicitur, Ecclesiastica institutione perpetuum: institutum nimirum, ut sit perpetuum. Per quod constat, quòd ubi relinqueretur redditus, etiam in perpetuum, ad effectum, ut in tali Capella legerentur Missæ, nisi accederet autoritas, & approbatio Episcopi, vel Sedis Apostolicæ, non diceretur beneficium Ecclesiasticum fundari, sed solumpium legatum institui: quoniam ex cap. Nemo dist. 1. de consecr. beneficium Ecclesiasticum exigit erectionem canonicam.

14 Dicitur, persona Ecclesiastica. Quia Laicus non est capax Ecclesiastici beneficii: quod requirit Clericatum in eo, cui est conferendum, vel saltem Clericali tonsura esse initiatum, c. ex Litteris de translat. & facit const. Sixti V. Cum Sacrosanctum 92. Bull. rom. 2. ubi §. 2. & 3. Statuitur, ut Clerici obtinentes pensiones debeant tonsuram, & habitum Clericalem deferre, alioquin illis ipso facto privantur; & in futurum, non nisi alii Clericis in habent Clericali, & tonsura incedentibus, pensiones Ecclesiastica reserventur. Et inde dictum eos habere pensiones, ut Clericos. Quapropter prius est esse Clericum, quàm beneficiatum.

15 Tandem dicitur: Ab Ecclesiastica persona collatum: nimirum à Summo Pontifice, vel Episcopo juxta conditionem beneficii: nunquam tamen à Laico conferri debet, aut potest, cap. Ex frequentibus de institut.

Premiis nonnulli casus subnectuntur, in

quibus secundum Canonica jura, Apostolicaque rescripta, simonia in beneficiis committitur, remisso lectore ad Autores quoad ceteros.

16 Committitur itaque simonia in permutatione, & resignatione beneficii, in quibus pecunia, vel aliud temporale intervenit, c. Super hoc de renunc. c. Exhibita de rerum permutat. & c. Quarelam de Simon. ibi: Sicut emi non potest, ita nec redimi.

17 Et procedit etiam, ubi agitur de permutatione beneficii cum alio beneficio, ut expressè textus in c. Cum universorum de rer. permut. & ibi Glos. verb. desinitur dixit: nulli possunt de jure sua auctoritate ad invicem permutare. In permutatione purgatur vitium simoniæ à Superiore, Papa nimirum, vel Episcopo (quoad beneficia de sua collatione.) Tunc enim permutantes non obtinent beneficia vi particularis pactionis, sed vigore novæ collationis. Nam ea resignant in manu superioris, qui propter causas sibi benè visas, eis de novo beneficia commutando confert: ut per Gonzal. in 1. tit. 35. c. 8. n. 4.

18 Quæcumque resignatio beneficii facta sub conditione, ut detur tertie personæ, est invalida, & simoniaca, si fiat coram Ordinariis, & quibuscumque aliis Prælatibus, inferioribus Romano Pontifice. Unde Ordinarii similes resignationes acceptare non possunt, per const. S. Pii V. Quanta § 8. Bullar. rom. 2.

In qua tamen §. 3. eis conceditur, ut valeant beneficiorum permutationes admittere, quæ Canonicis Sanctionibus, & Apostolicis Constitutionibus permittuntur. Pluresque casus enumerantur, in quibus possunt resignationes beneficiorum recipere; sed nunquam debent, nisi resignans ostendat se aliundè habere, quo possit commodè sustentari. Quibus interdicitur, ne cum resignantibus de successore in beneficio conveniant, vel paciscantur, pro ut §. 4. & seq. §. prohibentur beneficia resignanda suis, vel resignantium consanguineis, affinis, vel familiaribus conferre. Deinde poenas apponit, ibi videndas.

Negotium admissionis, resignationis, & provisionis intra mensem debent absolvere, juxta const. Greg. VIII. Humano 85. ibid. in qua præfinitur forma publicandi resignationes beneficiorum.

Ceterum, licet regulariter ad permutationem

rationem requiratur semper consensus partium, tamen aliquando Episcopus potest Clericum cogere, ut suum beneficium cum altero permutet, si minùs idoneus sit ad administrandum, vel causaverit scandalum, aut similis causa necessitatis, vel unitatis Ecclesiæ subit, *c. Quasitum de rer. permutat. & ad formam Decreti Concil. Trident. cap. 6. sess. 21. de reform.*

19 Item committitur simonia, dum, posito etiam, quòd legitima autoritate permittitur, tamen habens beneficium pinguis, & cum majoribus redditibus, vult, ut ab altero excessus, pecunia, vel alia re temporali compensetur. Nam, cum in casu fiat permutatio quoad titulum beneficii, & jus percipiendi fructus, pecunia intelligitur data non pro fundis, & agris quorum beneficiati non sunt domini, sed pro titulo spirituali, vel saltem spirituali annexo, aut jure percipiendi ampliores redditus: aliàs absolute beneficia vendi possent, si venditor diceret se titulum beneficii alteri donare, & tantum annuos redditus vendere; quod quidem absurdum est, & reprobatus in d. c. *Si quis objecerit*, & c. *Ut nostrum S. omnibus*, ut *Eccles. Benef. Or.* ibi: *Ecclesiastica beneficia sine diminutione debent conferri.*

Textus autem in cap. *Ad quaestiones de rer. permut.* in quo videtur concessum, quòd pro beneficio minùs valente pretium suppleatur, procedit dumtaxat, ubi agitur, si duo Monasteria velint Parochias, aut beneficia sibi unita inter se permutare (subintellecta semper autoritate Superioris) est tunc licitum, excessum reddituum pecunia compensare; quia pecunia datur pro ipsis & fundis, qui temporales sunt, & ut unum eputantur inter alia temporalia Monasteriorum bona. Quod non potest verificari in casu permutationis beneficiorum, quia in eo permutatio non cadit super fundis, & agris, qui non sunt de dominio beneficiati, sed principaliter super titulo, & jure percipiendi redditus; & hinc pecunia non potest intelligi data pro ipsis fundis, sed pro titulo, ex dictis supra. Quinimò in primo casu Pontifex responderet duos contractus esse celebrandos: unus contractus debet esse de Ecclesiis Parochialibus per se: & alius contractus per se de possessionibus, ut etiam Glos. in *notabil.* ponderavit.

20 Item committitur, dum quis legitima autoritate resignat suum beneficium in favorem alterius, si ab eo recipiat expensas factas in illo obtinendo, cap. *Cum pridem de pallis*. Pecunia enim, quæ datur, recipitur pro re spirituali, quæ resignatur, per Glos. *ibidem verb. non duximus*. Unde sit generalis regula, quòd in spiritualibus nulla pactio illicita est facienda, nec aliquid dandum, etiam pro expensis.

21 Committitur per transactionem in lite beneficiaria: ut, dum per compositionem adversario traditur pecunia, ut specialiter desistat: textus apertus in cap. *Constituens de transact.* ibi: *huiusmodi transactiones speciem continent simonia.*

Dices. Concordant DD. licitum esse conferre pecunias ad redimendam litis vexationem, seu molestiam ab alio injustè illatam.

Maxima DD. juxta doctrinam Divi Thomæ 2. 2. q. 100. art. 2. ad 5. procedit de eo, qui in beneficio habet jus acquisitum, completum, & indubitatum per electionem, & collationem, ipsum pleno jure possidendo. Nam in casu, non datur pecunia ad acquirendum jus spirituale, quod jam supponitur completè acquisitum, sed solum ad tollendum injustum impedimentum, quo quis in possessione beneficii vexatur. Sicut daretur prädoni, ut quis de suis manibus liberaretur.

22 Quæ non sunt aptabilia ad casum, in quo quis habet solum jus ad beneficium, acquisitum per concursum electionem, vel præsentationem; sed adhuc eget confirmatione, & collatione. In casu, quando vexatio apponitur ab his, qui aliquo modo possunt concurrere ad conferendum beneficium, non licet ab eis pecunia vexationem, & molestiam redimere, per c. *Matthæus*, c. *sicut tua de simonia*. Nam hoc esset sibi pretio viam ad rem spiritualement parare: collatio enim pecuniæ, vel esset ipsa juris spiritualis acquisitio, vel ex ea hac sequeretur infallibiliter ab habentibus influxum in collationem beneficii.

Item committitur, dum apud Principem, vel Judicem interponuntur preces, laudes, vel commendationem pro causa, vel negotio illius, qui beneficium confert, vel pro mediatore, ut beneficium conferatur. Nam in casu datur munus à lingua pro pre-

pretio beneficii, quod apud prudentes est pretio aestimabile.

23 Item committitur, dum Episcopo, vel, Prælato exhibentur servitia, & obsequia ad effectum, ut beneficium exhibenti, vel alteri conferant. Quoniam hic habetur munus ab obsequio: quod nullus negabit esse pretio aestimabile. Hinc si Clericus suum famulum præstet Prælato eo fine, ut ipsum moveat, & alliciat ad beneficium sibi, vel alteri conferendum, est simoniacus per munus ab obsequio; quamvis ut finem minus principalem intenderet beneficium, & principaliter gratiam Prælati. Nam illa exhibitio servitii est æquivalenter emptio.

Pariter, si Prælatus famulatum Clerici, quem debet compensare mercede, velit compensare beneficio, erit simoniacus; quia hic habetur virtualis commutatio beneficii pro obsequio; adeoque aliquid pretio aestimabile pro re spirituali.

24 Est advertendum, quod ut plurimum hac in re intervenit pactum implicitum, quod satis est ad simoniam inducendam; & præsumitur, ubi Prælatus patitur aliquem famulum, vel gratis, vel pro medio pretio sibi inservire, sub spe recompensandi excessum obsequii per collationem beneficii, vel famulus obsequium sine stipendio exhibet, spe obtinendi beneficium, vel movendi Prælatum ad collationem. Propter quod sequitur, ut beneficia non juxta merita personarum, sed secundum privatas obligationes, & affectus distribuatur. In quo Prælati debent esse cauti, & audire Apostolum ad Thessalon. 5. dicentem: *Non tantum abstinendum à malo, sed etiam à specie mali.* De illo triplici pretio, seu munere simoniaco, videas in cap. *Salvator*, §. *Quamvis* 1. q. 3.

25 Item committitur, dando temporale pro spirituali, etiamsi temporale non detur tamquam pretium, sed dumtaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale; vel etiam, quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut è contra; juxta Decretum Innocentii XI. à quo sub die 2. Mart. 1679. damnatæ fuerunt 65. propositiones, quarum 45. oppositum in expressis terminis continet. Tunc enim illa compensatio habet rationem commutationis, & est æquivalenter solutio pro beneficio.

Unde consultus super sequenti dubio;
Official. Cur. Ecl.

Cajus promittit familiari Episcopi triginta aureos, si ejus opera beneficium ab Episcopo obtinet. Familiaris negat se posse ea in re auxilium præstare, cum similes conventiones, & promissiones sint simoniacæ; sed interim apud Episcopum operatur, & beneficium in favorem Caji assequitur. Quod referens Cajo, is statim vult triginta aureos numerare; at familiaris respondet, se non posse eos recipere, aliàs collatio foret simoniaca. Quo audito, Cajo eos familiari præbet his verbis: *Celebres semel pro me*; & sub hoc onere à familiari recipiuntur. Dixi, beneficium esse simoniacè obtentum: considerans

I. Quod ex parte Caji datur pactum, & promissio expressa rei temporalis pro assecutione beneficii, cui familiaris tacite consentit, & spe recipiendi dd. aureos beneficium in favorem Caji apud Episcopum assequitur; ejusdem autem responsa sunt ad palliandam simoniam, & verba simulata facto contraria; ejusdemque diligentia præsumuntur correlativè, & in consequentiam ad promissionem.

II. Quod Cajo conservavit semper intensionem de stando promissis, pro ut ex subita numeratione sit evidens.

III. Quod dict. aureorum summa est stipendium illiberaliter datum pro sacrificio celebrando. Et cum sit nimis excessivum, reputatur conferri, vel pro pretio beneficii, vel pro gratuita compensatione rei spiritualis; quod Innocentius prohibet. Tum quia provisor pecunia sibi viam paravit ad beneficium, & diligentia aulici ordinatæ fuerunt ad collationem.

26 Committitur, dum etiam Episcopo, & proviso ignorantibus, pecunia pro beneficio assequendo confertur, ut expressè in cap. *de Regularibus*, cap. *Ex insinuatione*, cap. *Nobis*, de *simonia*. Ignorantia solum probat Episcopum, & provisorum non peccasse, nec teneri poenis in simoniacos præfinitis; sed non legitimat actum aliàs invalidum, ut per allegata jura. Et habita notitia, tenetur provisor, vel nullo interposito tempore recurrere ad S. Poenitentiarium, exponendo casum, ut juxta suas facultates provideat, vel beneficium dimittere; aliàs dd. poenis ligabitur. Et ulterius debet etiam ante sententiam judicis restituere fructus per

ceptos, cum in eos ab initio nil juris habuerit. Et in casu, quod non extent, id, in quo factus est ditior, juxta debitum, & privilegium, quod respectivè habent ii, qui fuerunt bonæ fidei possessores.

27. Committitur, si examinatores ad beneficia Ecclesiastica aliquid ante vel post occasionem examinis accipiant, ut Trid. *sess. 14. cap. 18. de reform.*

28. Item committitur, si ex prava consuetudine, aut constitutionibus Ecclesiarum, pro præsentatione, nominatione, institutione, collatione, vel alia provisione, sive admissione ad possessionem alicujus beneficii, deducantur ex tractibus solutiones, promissiones, & compensationes illicitæ, ut expressè Trid. *d. sess. cap. 14.* & Sanctus Pius V. *const. Durum nimis, la 64. Bullar. rom. 2.* Deductiones illicitæ dicuntur, quæ cedunt in Canonicorum, vel exigentium utilitatem; secus si in utilitatem Ecclesiæ, vel alios pios usus convertantur; modò non pro ingressu ipso, & admissione, sed ad alium pium usum recipiantur, ut de communi testator Barbof. *ad d. loc. Trid. n. 6.*

Sed est ponderandum, Trid. non tantum reprobare solutiones, & deductiones fructuum, quæ sunt in actu provisionis beneficii, seu tempore ingressus, seu receptionis, quæ verò sunt simoniacæ; verum etiam, quæ simoniæ, & avaritiæ suspicionem inducunt. Quam suspicionem propter circumstantiam temporis semper præferunt ea, quæ tunc dantur, quamvis liberaliter, & singula conditione, & pacto conferantur. Nam præsumptio simoniæ non evanescit, dum aliquid tempore prohibito, licet sub aliquo prætextu datur, *cap. Si quis in agnitione 57. dist. 9. cap. Talia 8. q. 3.* & notat Gloss. *in cap. Quam pio, in verb. Subsidiis 1. q. 2.*

29. Quapropter idem Trid. *sess. 21 cap. 1. de reform.* ad removendam omnem avaritiæ, & simoniæ suspicionem prohibuit Episcopis, eorumque Ministris, aliquid etiam spontè oblatum accipere pro collatione Ordinum, aut pro litteris dimissoriis, aut testimonialibus, aut pro sigillo, vel alia quacumque de causa. Sed tantum cereum posse ab Ordinatore recipi, refert decisum à Sacra Congr. Conc. Piascus *prax. Episcop. part. 1. cap. 1. art. 9. n. 9.* Et eadem Sac. Congr. apud Fagnan. *in 5. ad cap. in ordinando*

num. 12. de simon. censuit, consuetudinem etiam immemorabilem percipiendi ab ordinatis ad primam tonsuram, forfices, pectines, & mappas, præter faculas, pariterque mappas à Presbyteris, intelligi perindè ac corruptelam revocatam, nullamque in ea functione oblationem percipi posse, præter eam, quam quis, dum Sacris Ordinibus initiatur, Pontifice Romano permittente, consuevit offerre.

Quod decreto corrigitur, tum sententia DD. dicentium posse accipi id, quod non principaliter, & pro ipsa re spirituali, sed ex charitate spontè datur; tum text. *in cap. Et si quæstiones, & in cap. Dilectus, il secundo de simon.* ibi: Illud tamen gratanter recipi poterit, quod fuerit sine taxatione gratis oblatum. Nam Sancta Synodus ad omnem suspicionem tollendam sustulit etiam spontè oblatum. Quod dum reciperetur, non propterea simoniam induceret, si omnis abesset pactio etiam implicita; sed dantes, & recipientes inciderent in poenas eodem decreto inflictas, ut scripsit Fagnan. *ibid. n. 11.*

30. Item committitur, si beneficium à fundatore fundetur, vel dotetur eo pacto, ut sibi conferatur, aut in erectione beneficii ab eodem conditio adjiciatur præsentandi se ipsum, ut expressè text. *in c. Tua de simon.* quia in adipiscendis spiritualibus nulla conditio, vel pactum debet intervenire, ut ibi Gloss. *in notabilib.* Aliàs simonia inducitur, *dist. cap. cum pridem, & c. Pactiones de pactis, & sæpè alibi.*

Dices: Valet collatio beneficii sub conditione, *si resideris, cap. Ex parte, il 2. de Clerico non residente;* & facta eo pacto, ut provisor solvat pensionem antiquam, vel impositam, ut patet per Doctores; atque ita pactum in spiritualibus simoniam non inducit.

31. Communior responsio est, apud Fagnan. *in 1. ad cap. Audientiam, il 2. de rescript. numer. 13.* quod ea, quæ præcipiuntur ab jure, vel de jure insunt, ut est obligatio residendi, possunt in pactum deduci. Quod repetit *in 5. ad cap. Tua nos n. 18. de simon.* ubi dat concordantes, apud quos nulla conditio à jure approbata reddit actum simoniacum, ex *d. cap. Ex parte,* & notavit Gloss. *in d. cap. Ad audientiam, in verb.*

verb. *Renunciante*, in cap. *Significasti*, in verb. *Conditione*, de elect. & in cap. *Olim*, il primo in verb. *Conditione*, de restitutione spoliator. Habetur ex cap. *Eleutherius* 18. q. 2. & facit Trid. sess. 26. cap. 9. de reform.

32 Communiterque recipitur, quod si poenitens in Confessione confiteatur se aliquid furto subtraxisse ipsi Confessario, nulla sit simonia, si Sacerdos Poenitenti, potestati restituere, dicat: *Nolo te absolvere, nisi restituas*. Quia illa restitutio precipitur ab jure, cum non remittatur peccatum, nisi restituatur, ablatum, cap. *Sires aliena* 14. q. 6. cap. *Quamquam*, de usur. in 6. & Reg. 4. Juris in 6. Peccatum; & ibi Gloss. Vel etiam potest intelligi. Et ratio naturalis dicitur Sancta esse sancte tractanda, ac recte Sacramenta administranda, & indispositos non esse absolvendos; potens autem restituere, & restituens, est indispositus ad accipiendum absolutionis Sacramentalis beneficium. Tum quia bona illa sunt Confessario debita, tum civiliter, & per sententiam judicis, quia furto fuerunt ablata; tum naturaliter, quia res semper pro domino clamat. Ideo Confessarius in casu simoniam non committit. Nam restitutio est sub juris precepto, & tacite inest, ut dixit Fagn. in 1. ad d. cap. *Audientiam* n. 19. repetens, simoniam esse dare aliquod spirituale suo debitori, si res creditori non sit debita omnibus modis, & ita naturaliter, & civiliter.

33 Ceterum, si fundator humiliter rogaret, ut sibi beneficium conferretur, simonia non induceretur, modò dignus esset: pro ut in dist. cap. *Tuam*, ibi: *Si verò pure, & sine pacto, vel conditione qualibet offerat rogans humiliter, ut in Canonicum admittatur, & bona sua retinere sibi liceat pro prabenda, & Clerici ejusdem Ecclesia prò consentiant, hujusmodi receptio fieri poterit absque scrupulo simoniaca pravitate*. Concordat cap. *Proponit*, de Cleric. excom. ministr. & cap. *Tuam*, de erat. & qualis. & notanda est doctrina Gloss. ibid in verb. *Nublum*, ibi: *Si preces quis pro se porrigat, ut in Prælatum eligatur, ambiciosa sunt, & illicita*, cap. *Nullus* itaque 1. quest. 1. *Si verò præbenda alienis promouetur; aut preces sunt spirituales; aut carnales. Si sunt carnales, & sunt pro indigno, simonia committitur*, cap. *Inordinationibus* 1. q. 1. *Si verò sunt spirituales*

(ut si commendetur dignus, & qui judicatur utilis servitio Ecclesiastico) admitti possunt, nec inducunt simoniam, cap. *Leitorum* 1. q. 1. sed omne pactum, & conventio debet abesse, & respiciendum est ad meritum, & qualitates commendati, & non ad preces.

34 Dicta distinctio non procedit in Episcopatu, quia Episcopatum non licet appetere; nec pro eo adipiscendo preces porrigere; unde dixit Augustinus lib. 19. de Civit. Dei cap. 19. ibi: *Locus superior sine quo populus regi non potest, etsi administretur, ut docet; tamen indecenter appetitur. Opus quidem desiderare bonum; bonum est, primatum autem honoris concupiscere vanitas est*. Ut egregie probat Div. Thom. 2. 2. q. 185. art. 3.

35 Item committitur, dum quis beneficium cum cura, vel sine cura alicui procurat, dat, aut cedit in confidentiam, pacto expresso, aut tacito, ut post aliquod tempus illud resignet sibi, vel alteri, v. g. suo nepoti, amico, &c. vel cum onere, ut pensionem aliquam, seu fructus in totum, vel in partem solvat, ipsi danti, cedenti, procuranti, aut alteri ad suum libitum. Hujusmodi confidentialis simonia reprobatur à Pio IV. const. *Romanum* 85. Bullar. tom. 2. & S. Pio V. const. *Intolerabilis* 85. ibid. In ista ponuntur regulæ, & præsumptiones ad dignoscendum pro foro interno hujusmodi delictum.

Hæc confidentia contingere potest per accessum, ingressum, regressum, concessionem fructuum, & solutionem pensionis.

Per Accessum evenit, dum qui alteri beneficium procurat, vel confert cum conditione, vel lege tacita, vel expressa, quod postea per resignationem faciendam à proviso, ad idem beneficium ipse conferens, vel procurans, aut alius ab eo designatus accederet.

Per Ingressum contingit, ubi quis post collationem beneficii illud ante possessionem alteri renunciat cum spe, & pacto, ut hic postea eidem, vel alteri ab eo designando, ad idem beneficium ingressum aperiat dimittendo illud.

Per Regressum contingit, ubi quis adeptus beneficio, alteri resignat cum conditione, quod deinde per resignationem ab accipiente factam, ad idem beneficium ipse, vel alius à se designatus redibit.

Per concessionem fructuum, vel solutionem pensionis contingit, cum quis alteri confert, vel resignat beneficium cum pacto, ut accipiens sibi, vel alteri à se designando concedat omnes, vel partem fructuum beneficii, vel solvat pensionem, ut expresse text. in d. *const.* S. Pii V. Layman. *theolog. moral. lib. 4. tract. 10. cap. ult.*

An autem in venditione pensionum Clericalium simonia committatur? habes c. 36. n. 15.

Contra dicta in superioribus duo opponuntur. Primò, quòd ex stylo Romanæ Curie dispensationes matrimoniales sine pecunia non conceduntur, & tamen concernunt aliquod spirituale, nec propterea simonia committitur.

Secundò, quòd absque simonia licet in Romana Curia annatæ exiguntur ab eis, quibus conferuntur beneficia; ergo in collatione beneficii Ecclesiasticis licet aliquid recipere.

36 Resp. Ad primum. Pecunia in dispensationibus non solvitur, nec recipitur, ut pretium ipsarum, sed vel in sustentationem Officialium, & Ministrorum, arg. ex c. *Statutum*, S. *Assessore*, de *rescript.* in 6. ubi iudex potest à partibus salarium pro assessore petere, quamvis ipse teneatur gratis iustitiam administrare; vel ad deterrendos homines ad illas petendas, vel in subsidium pauperum. Et sæpè solutio pecuniæ imponitur in poenam delicti, quando istud concurret, ut dixit Engel. *Coll. jur. Canon. lib. 5. tit. 3. §. 4. n. 20.*

37 Ad secundum; idèò annatæ licet per Pontifices exiguntur à provisis, quia exactio nullo modo sit pro ipsa collatione, seu beneficiorum provisione, nec pro aliquo spirituali, aut spiritualibus annexo; sed pro fructibus merè temporalibus, ad eos legitime pertinentibus. Nam annata aliud non importat, quam fructus primi anni beneficiorum Pontificibus dados. Nefas enim esset negare, Pontifices pro plenissima sua in beneficii potestate non posse pro suis, & Romanæ Ecclesiæ necessitatibus de fructibus beneficiorum tempore collationis sibi aliquam partem reservare, vel aliquid à provisis pro primis fructibus petere. Et ita iniquè asseritur, solutionem annatarum, quas exigit Cameta Apostolica, simoniam continere, notamque turpis lucri præferre. Quid impius, quàm Sedem Apostolicam

ipsas exigentem injustitiæ, & impietatis imitari? Hoc hæreticorum est proprium, quòd invidentes Romanæ Sedis Dignitati, & Primatui, de ipsa pro viribus obloquantur; & hinc mirum non est, quòd contra annatas insaniant. De quarum iustitia, & licito usu integer articulus doctissime examinatur à Fagnan. in 9. ad cap. *Præterea*, ne *Prælati vices suas*; ubi in contrarium objecta resolvit, illudque quòd ex Basileensi Concilio *sess. 32. in vir. de annatis*, adversus istas opponitur, retundit; ac in oppositum adducta ex Pragmatica Sanctione refellit; nam dict. Pragmatica tamquam Schismatica reprobatur, & abrogatur in Conc. Lateranen. à Leone X. Constit. *Passtor æternus*, la 20. §. 1. Bullar. rom. 1. Affirmatque institutionem annatarum adèò antiquam esse, ut de illius initio non extet memoria.

Circa annatarum solutiones, quamplures pro diversis temporibus à Romanis Pontificibus Constitutiones emanarunt. Extant Constitutiones Pauli H. *Decret. 6. Bullar. rom. 1. Innoc. VIII. Apostolica 3. Jul. II. Romani 4. Clement. VII. Cùm sicut 33. Jul. III. Cyprianos 20. ibid. Pauli IV. Incumbentia 11. & alia Decret. 171. Sancti Pii V. Apostolica 38. Bullar. rom. 2. Sixti V. Camera 33. ibid. De quibus etiam mentio sit in Conc. Viennen. in Constantien. *sess. 40.* ac in Extravag. Joannis XXII. *Cùm nonnulla Ecclesiastica, de præben. la 1. & 2. inter comm.**

Præfatus Fagnan. *ibid. n. 10.* observat, quòd ante tempora Bonifacii IX. pro annata solvebantur per triennium ex integro fructus primi anni beneficiorum, tertia pars pro quolibet anno, sed ipse Bonif. reduxit solutionem annatæ ad medietatem valoris annui fructus primi anni, cum onere tamen, ut provivus anticipatè de propriis pecuniis in relaxatione, & expeditione suarum litterarum eam solveret. Et hinc patet, non idèò talem dictam esse annatam, quòd complectantur omnes primi anni fructus, sed quia solvitur ratione medietatis fructuum primi anni, ut d. Constitut. *Decret. Pauli II. §. 4.*

38 Quæritur. Quænam sint poenæ simoniacis taxatæ in materia beneficiorum?

Nota est distinctio simoniæ in mentalem, conventionalem, & realem. *Montan.*

lis est, quæ sola mente committitur, & in actum exteriorem non prodit. Conventionalis, quæ in pactum externè à partibus deducta est, adhuc non tradita re spirituali, & pretio. Realis verò, ubi ultra pactum, etiam traditio rei spiritualis, & pretii accedit; ideo ad istam tria requiruntur, primò, pactio: Secundò, receptio rei sacræ: Tertio, solutio pretii, saltem secundum partem. Modò, simonia mentalis per DD. poenas non infert, quantum ad forum externum Ecclesiæ: quia quæ in terminis præcisè internæ voluntatis continentur, ultioni Ecclesiæ non subijciuntur; (ideo concordant, hæresim merè internam excommunicationem non inducere) sed necesse est, ut aliquod externè superaddatur, pactum nimirum expressum, vel tacitum. Quoniam Ecclesia non iudicat de occultis, & merè internis, cap. Sicut, S. illos, de simon.

Dicitur, quantum ad externum forum Ecclesiæ; quia quantum ad Deum, & forum conscientiæ, per solum voluntatis propositum, & deliberationem, etiam exterius non manifestatam, simonia peccaminosa mortaliter committitur.

39. Advertas, cum dicimus juxta allegata jura Ecclesiam non judicare de merè internis, & occultis, nostrum non esse cum eis concordare, qui dixerant, Ecclesiam non posse actus merè internos præcipere. Nam eos reprobavimus *lib. 2. cautel. Confess. cap. 31. n. 22.* Et iterum constanter fatemur, Ecclesiam actus internos præcipere posse. Nam Papæ à Christo fuit illimitatè communicata potestas suprà omnes, & non restricta ad actus externos. Tum quia ad ipsum spectat dirigere in viam salutis æternæ, & curare de mediis ad eam conducen-
tibus, qualia non sunt solum actus externi, sed etiam interni. Quapropter Alex. VII. & Innoc. XI. plures propositiones damnarunt, easque prohibent ad praxim deduci, inter quas plures spectant ad solos actus merè internos; ut sunt prima propositio ab Alex. dam. *de actu fidei, spei, & charitatis*, V. VI. & VII. ab Innoc. *de actu dilectionis Dei*. Et X. & XI. *de actu amoris proximi*, Cc. Trid. sess. 13. in Decr. de Venerab. Euch. Sacr. interdicat: *Ne de Sanctissima Eucharistia aliter credatur, quam ut est in Decreto definitum, & explicatum*; credere autem est actus

Official. Cur. Eccl.

intellectus, purè internus. Et hinc patet esse in Ecclesia potestatem legislativam directam in actus merè internos.

40 At petitur, an beneficium collatum, & pretium receptum simoniacè simonia purè mentali, illud sit dimittendum, & aliud restituendum?

Resp. DD. ex cap. Mandato, de simon. negant. Sed eos, & text. intelligo ratione legis Ecclesiasticæ, non verò ratione juris naturalis, quod dicitur dimittendum esse, quod injustè possidetur, & esse restituendum, quod injustè accipitur; constat autem pretium fuisse injustè acceptum; quia pro re invendibili; & venditum esse beneficium, quod vendi non potest, ut dixi *d. lib. 2. caus. cap. 26. n. 45.*

41 Ex quibus colligas, simoniam mentalem committi, dum verè traditur res temporalis pro spirituali, aut è contra, sine pacto, & conventionione tacita, vel expressa inter patres, sed sola intentione emendi, vel vendendi spirituale. At non negamus, quin etiam desiderans rem spiritualementem emere, vel vendere, quamvis nil det, vel recipiat, mortaliter peccet, peccato habente malitiam simoniæ.

42 De simonia conventionali Doctores conveniunt non habere poenam, quæ ipso jure incurratur (licet partes peccent, quia Canones taxantes poenas simoniæ, non de sola conventionione, sed de actuali traditione, & receptione loquuntur; ut manifestum est ex Decreto Sac. Congr. Episcop. 26. Novembris 1602. in quo Summo Pontifici reservatur: *Simonia realis scienter contracta, & confidentia beneficiæ*. Posset tamen simonia purè conventionalis ab Judice Ecclesiastico arbitrariè puniri.

43 Simonia realis excommunicationem Papæ reservatam ipso jure inducit, ex cap. Cum detestabile, de simon. inter com. ibi: *Qui quomodolibet dando, vel recipiendo simoniam commiserint, aut quod illa fiat, mediantes exciterint, seu procuraverint.*

Simonia confidentialis pariter plures poenas infert.

I. Annulantur collationes, & resignationes.

II. Provisio beneficiorum reservatur Sedi Apostolicæ.

III. Provisi fructus, nec pensiones suas faciunt.

IV. Cardinalibus, & Episcopis interdicitur ingressus Ecclesie.

V. Inferiores excommunicatione Papæ reservata ligantur.

VI. Qui beneficium, & pensiones hoc confidentia vicio recepit, aliis etiam beneficiis, & pensionibus prius obtentis, privatur, & ad alia redditur inhabilis, ex dd. Constit. Pii IV. & V.

44 An autem restituenda sit pecunia recepta occasione conferendi, præstandi, vel procurandi beneficium? Est extra dubium; sed non debet restitui ei, qui dedit, quia contra iustitiam dedit; nec qui recepit, potest eam retinere, quia contra iustitiam recepit, D. Thom. 2. 2. q. 32. art. 8. Restituenda itaque est Ecclesie, cui fuit injuria irrogata, vel pauperibus, cap. De hoc, de simon.

Estque restituenda ante sententiam iudicis. Quoniam titulus hic restitutionis nascitur ex nullitate contractus emptionis, & venditionis; atque ita restitutio non solum est poena culpæ, sed etiam effectus injustæ acquisitionis, cum fuerit recepta pro re invendibili, & contra voluntatem Domini, qui ordinavit, ut spiritualia gratis dentur. Matth. 10.

45 Quid etiam observandum sit ab eo, qui beneficium sciens, & volens per simoniam obtinuit?

Resp. Fructus omnes restituere tenetur, non solum extantes, sed etiam consumptos, deductis expensis factis causa fructuum, iisque exceptis expensis in utilitatem Ecclesie beneficii, D. Thom. cit. quest. 110. art. 6. ad 3.

46 Pondera, in simonia non dari parvitatem materiz; quod est idem, ac asserere, simoniam ex parvitate materiz non posse esse peccatum veniale, quia sive unum Ave sive totum Psalterium quis conetur vendere, semper rei spirituali, & Deo gravis injuria irrogatur. Et procedit, etiam si pro re spirituali detur unus obolus, sive centum aurei. Quoniam in primo casu videtur major irreverentia; quia quo minori pretio res venditur, eo minoris videtur estimari, ut dixi dist. lib. 2. cap. 26. num. 37. A mortali itaque in hac materia potest solum excusare inconsideratio, & ignorantia inculpabilis.

47 Quæritur. Provisus legitime de be-

neficio, primario, & principaliter non intendit cultum Divinum, & laudes Deo persolvere, sed redditus temporales, quod est secundarium in beneficio; petitur, an committat simoniam?

Responsio patet ex doctrina Divi Thomæ, quolib. 8. quest. 6. art. 1. apud Natal. Alex. theol. moral. tom. 2. art. 3. reg. 40. de simon. ibi: Celebrare divinum officium in Ecclesia est actus spiritualis ex parte principii; conperit enim alicui ex hoc, quod est Clericus. Et ideo simoniam committit, qui huiusmodi actum vendere intendit; in qualibet enim venditione pretium accipitur, quasi finis. Si enim huiusmodi distributiones recipiat, quasi finem sui operis principaliter intencum, simoniam committit; & ita mortaliter peccat. Si autem habet principalem finem Deum in tali actu, ad huiusmodi autem distributiones respicit secundario, non quasi finem, sed sicut in id, quod est necessarium ad suam sustentationem, constat, quod non vendit actum spirituales; & ita simoniam non committit, nec peccat. Sic enim acceptio distributionum non erit causa, quare ad Ecclesiam vadat, sed proprie huiusmodi determinationis, quare nunc vadat, & non alia vice. Hæc Sanctus Doctor. Quæ aptari possunt accipientibus stipendia pro Missis, Concionibus, &c. Quapropter si primario, & principaliter interdantur, de simonia mentali non dubitatur; videatur Fagnan. in 1. ad cap. Olim, de verb. signific. n. 43.

48 Huc tandem refero, ex Fagnan. ibid. ad cap. in ordinando, de simon. n. 32. Decreta Sac. Congregat. Conc. edita 7. Februarii 1602. in quibus plura ad materiam beneficalem pertinentia, resoluta dantur, ut infra.

Capitulum Vicense obtulit Sac. Congregationi Concilii supplicem libellum, quo conquirebatur, tam Episcopum Vicensem, quam ejus Notarios, & scribas pro diversis scripturis negotiorum ad ejus jurisdictionem pertinentium, non modicam pecuniarum quantitatem exigere; petebatque mandari Episcopo, ut ab ejusmodi exactionibus abstinere, atque Notarios, & scribas coercere, ne plus debita mercede reciperent.

Scriptura autem negotiorum, atque actuum predictorum à Capitulo singillatim expressa, hæc fuerunt.

Collationum, institutionum, seu provisionum per obitum, vel resignationem, etiam ex causa permutationis, vel aliis.

Dimissoriarum, seu testimonialium, qua conceduntur Presbyteris, seu Clericis ad alienas dioceses transiuris.

Licentiarum recipiendi Ordines ab aliis Episcopis.

Licentiarum bis in die celebrandi.

Licentiarum dicendi Missam.

Licentiarum dicendi Missas Matutino tempore, quas Matutinales vocant, diebus Dominicis, & festiuis.

Licentiarum audiendi Confessiones.

Licentiarum administrandi Sacramenta.

Licentiarum deservendi beneficiis curatis.

Licentiarum deservendi beneficiis simplicibus.

*Licentiarum ordinandi se ad titulum patri-
monii, seu approbationum huiusmodi titu-
lorum.*

*Licentiarum abscondendi se ab Ecclesiis, vel
beneficiis.*

Licentiarum quæstuari.

*Licentiarum sepeliendi cadavera in suis Eccle-
siis.*

*Mandatorum de publicando in Ecclesia ini-
tiales sacris, vel Minoribus Ordinibus, vel
consensu Clericali.*

*Dispensationum ad duo beneficia, etiam si-
milis, sub eodem titulo.*

*Approbationum concurrentium ad vacantes Pa-
rochiales in mensibus reservatis, qua ad Cu-
riam Romanam transmittuntur.*

*Approbationum iurispatronatus ex fundatio-
ne, vel donatione.*

*Creationum Notariorum in Parochialibus, &
commissionum regiminis scribarum earundem
vacant.*

*Deputationem æconomorum, dum beneficia
vacant.*

*Executionum litterarum Apostolicarum gra-
tiam, seu iustitiam concernentium.*

*Die septima Februarii 1602. proposito in
Sacra Congregatione Cardinalium Concilii Tri-
dentini Interpretum hoc supplici libello, Pa-
tres primum mirati sunt aliqua ex suppositis
Capitulis aliquo modo etiam absque ulla mer-
cede concedi; nempe licentiam cum bis in die,
cum etiam matutino tempore Missas celebra-
di, & proinde mandatum Episcopo significari,
num hac ipso concedas, quemadmodum propo-
natur?*

*Deinde quod ad pecunia, seu mercis ex-
actionem, ac solutionem pertinet, responderunt:
Episcopo quidem in nullo ex Supradictorum ca-
pitum licere quidquam accipere, vel percipere
directe, vel indirecte. Notario, vel Cancellario
nihil etiam licere accipere in plurimis ex
iisdem capitulis, nempe propter approbationem
ad audiendas confessiones; propter licentiam
administrandi Sacramenta; ob licentiam de-
serviendi beneficiis; ob licentiam sepeliendi
defunctorum corpora in Ecclesia; ob licentiam
celebrandi Missas; ob licentiam colligendi ele-
mosynas; ob mandata publicandi in Eccle-
sia eos, qui primam consuram, vel Minore-
res, Sacrosque Ordines suscipere voluerint:
adeo ut in nullo supradictorum casuum, ne-
que ratione scriptura, nec sigilli, nec labi-
ris, nec alio titulo aliquid à quopiam perci-
pere queat, sed gratis hac omnia, his quo-
rum interest, debeant præstari. Verum quoad
alia capita, ita demum Notarium, vel Can-
cellarium posse aliquid percipere, si nullum
sibi salarium, vel stipendium sit constitutum,
eumque congruam tantum sui laboris mercedem,
qua quoad litteras collationis, vel in-
stitutionis curatarum Ecclesiarum, vel deputa-
tionis Vicariorum in illis, unum aurum, &
quoad litteras dimissorias, aut testimoniales,
decimam unius auri partem nunquam ex-
cedat. Videri etiam potest taxa edita sub 1.
Octobris 1678. & 8. ejusdem men. & ann.
de mandato Innoc. XI. à Sac. Cong. Conc.
ad omnes locorum Ordinarios pro obser-
vantia transmissa.*

C A P U T L.

Officialis quoad Simoniam in Electionibus.

S U M M A R I U M.

- 1 Simonia committi potest in electionibus ad
Prælaturas, & officia Ecclesiastica Re-
gularia.
- 2 Simonia committi potest etiam in affec-
tione definitivæ, & custodivæ.
- 3 Est simoniaca electio, in qua tribuitur
aliquid electoribus pro suffragio, usque
ad 7.
- 7 Et electio, pro qua, etiam electio igno-
rant-

- rante, datur, vel promittitur pretium.
- 9 Quinam sint defectus inherentes electionis, usque ad 12.
  - 13 Ignorantia simonia excusat electum à culpa, & poena, sed non legitimat actum.
  - 14 Provisus simoniace per ignorantiam beneficium, vel Prælaturam tenetur dimittere.
  - 15 Quid dicendum, ubi pecunia fuerit promissa, vel data in fraudem electionis?
  - 16 Fraus unde probetur.
  - 17 Non potest dari pecunia, ut reconcilietur animi ad favorem personæ determinatæ.
  - 18 Simoniam simonia non licet emendare.
  - 19 Importuna preces, aliaque insolita artes à Præsidente adhibita simoniam ingerunt.
  - 20 Est simonia, pro suffragio condonare culpam, & poenam remittere.
  - 21 An commutatio unius rei spiritualis cum spirituali sit simonia?
  - 22 Non potest absque simonia pacisci de electionis commodo.
  - 23 Non possunt duo Guardiani propria auctoritate inter se Guardianatus commutare.
  - 24 Agitur de redemptione vexationis, usque ad 26.
  - 27 Quid dicendum, dum electores sunt determinati ad eligendum indignum?
  - 28 Absque simonia non potest pecunia offerri, & dari pro electione Abbatissa.
  - 29 Est in Abbatissa potestas, & jurisdictio spiritualis in ordine ad subditas; non quæ dependat ab Ordine, & spectet ad claves.
  - 30 Etiam in postulatione potest simonia committi.
  - 31 Unde simonia, & quæ ratione in electionibus probetur?

DE electione egimus cap. 18. Hic itaque agendum est de simonia, quæ ea in re committi potest.

1 Quæritur. An simonia committi possit in electionibus ad Prælaturas Regulares, v. g. dando pecuniam pro Generalatu. Provincialatu, Guardianatu, &c.

Resp. Affirmativè cum Diana *coord. tom. 5. resolut. 10. Peyrin. de subd. q. 1. cap. 31. dicto 21. Pignatello tom. 10. consult. 44. Consi-*

deratur enim, quod cum in dd. electionibus detur pecunia, vel aliud pretio æstimabile, verificatur emptio, & venditio rei spiritualis, aut alicujus, quod sit spirituali adnexum. Præacti enim Prælati habent curam animarum, cap. Cum in cunctis, de elect. & Gloss. ad cap. Cum ab Ecclesiis, verb. Ecclesiasticis, de offic. ord. Cura autem animarum importat exercitium actuum dependentium à potestate spirituali, quibus ipsorum subditi diriguntur ad salutem, & finem supernaturalem.

Adnotatur etiam ex Fagn. in 1. ad c. Cum pridem, de pactis n. 88. quod unusquisque ex electoribus in sua voce causat electionem, & concurret ad collationem juris spiritualis, quod per electionem acquiritur electo; qui electione posita jus habet ad Prælaturam etiam ante confirmationem, per cap. Cum inter Canonicos, de elect. Per confirmationem enim nihil novi juris electo acquiritur, sed solum exercitium jurisdictionis, cap. Pastoratus, de rescriptis. Idem qui aliquid confert electoribus, pro electione, illud tradit pro jurisdictione, quæ electo acquiritur per electionem; quæ enim sit spiritualis, vel ad spiritualia ordinetur, pro re spirituali pretium dat.

2 Dubitatur. An etiam simonia committi possit in electionibus definitorum, & custodum?

Resp. Affirmativè. Nam definitores habent jurisdictionem ordinatam ad munera spiritualia, & jus habent ad eligendos Prælatos. Ita in Ordine Minorum recipiunt Novitios ad Religionem, eligunt Provinciales, & Guardianos, concurrunt ad deputandos Confessarios Monialium, instituendos Concionatores, & similia.

Nec obstat, quod pronunciata ex non adjuncta utilitate redditum dici propriè non possint beneficia Ecclesiastica; nam per Cabalut. *prax. jur. Canon. lib. 1. cap. 8.* non improprie inter ea beneficia computantur. Et sunt quasi beneficia propter jurisdictionem spirituales, ut notavit Lezana *summ. tom. 1. cap. 15. num. 8.* & Hasbensis *summ. verb. Electionum. 85.* Quinimò inter Mendicantes, ex Peyrin. *cir. nomine beneficii intelliguntur officia Generalatus, Guardianatus, &c.* Quæ licet non sint beneficia, sunt tamen officia Ecclesiastica.

fica, quæ beneficiis equiparari videntur. Unde Urbanus IV. cap. Cum desestabile, de simon. inter com. nullius roboris declarat electiones per simoniam factas, electosque simoniace nullum jus in Ecclesiis, & Monasteriis habere ad dignitates, personatus, officia Ecclesiastica, & quavis beneficia. Ubi ponderandum, quod illud officia, tamquam quid diversum à beneficiis ponitur.

Quibus suppositis, nonnulli casus particulares referuntur, quibus in materia electionis potest simonia committi, delegando Lectorem ad DD. ut de reliquis instruat.

3 Itaque I. Simonia committitur, & electio secundum Canonica jura est simoniaca, si ab eligendo, vel de ejus voluntate ab aliis tribuatur pecunia suffragantibus in electione, ut pro se, vel suo amico suffragium ferant, ex cap. Mattheus, de simonia. Nam hic pecunia aliquod spirituale acquiritur.

Et procedit non tantum, si simonia fuerit realis ab utraque parte completa, sed etiam si fuerit conventionalis, adeo ut pecunia sit electoribus promissa, sed non soluta; per text. in cap. Nobis, de simonia, ibi: Promiserunt se pecuniam soluturos. Concordat cap. Veniens ibid. & tenet Diana coord. tom. 9. tract. 7. resolut. 27. Pari enim passu currunt promissio, & solutio; nam utraque respicit electionem, per quam datur jus ad spiritualia. Et ita reprobat opinio eorum, qui dixerunt, electionem simoniace factam esse nullam solum, si simonia sit realis ab utraque parte completa; secus si sit conventionalis; nam in contrarium est aperte d. cap. Nobis. Licet eam ibid. Diana vocaverit probabilem, & in praxi tutam.

4 Procedit etiam, si uni tantum ex electoribus data, vel promissa sit pecunia; nam quoad vitium electionis nihil interest, an simonia commissa fuerit cum omnibus eligentibus, vel cum uno tantum; ut est textus apertus in dist. cap. Nobis, ibi: Unde, vel omnibus eligentium promiserunt se pecuniam soluturos.

5 Item procedit etiam, si ille, cui data, vel promissa est pecunia, existeret extra numerum majoris partis; ejusque votum non esset necessarium ad integrandam electionem, sed superabundaret, eo quod electus, etiam

voto illo non computato, habuisset majorem suffragiorum partem: nam ad nullitatem electionis satis est, ut simonia sit commissa cum uno ex electoribus. Alias possent electiones simoniace celebrari; quippe is, cui esset data, vel promissa pecunia, posset allegare suum votum non fuisse ad electionem necessarium: & hic utile per inutile vitatur.

6 Procedit pariter, etiam si ille, cui esset solutum, vel promissum pretium, affirmaret se non fuisse pecunia motum ad eligendum, quia alias electurus erat; ut tenet Glos. ad d. c. Nobis verb. interveniente; nam constat solutionem, vel promissionem intervenisse ante electionem, à qua omnis passio, & promissio abesse debet, qualiscumque fuerit intentio eligentis, arg. ex d. cap. Veniens, & cap. Novis 100. dist.

7 Nec est credendum eligendi in facto suo de sua intentione deponenti. Alioquin facile esset cuique per pecuniam eligenti asserere, se fuisse alias electurum.

8 II. Simonia committitur, & electio simoniaca dicitur, cum alicui ex electoribus, etiam electo ignorante, per alium solvitur, vel promittitur pecunia; text. expressum in d. c. Nobis, §. Quia. Et est ipso jure nulla, ut significant verba illa textus, est penitus reprobanda: ponderando dictionem penitus, quæ importat nullitatem ipso jure, ut Scribentes firmant. Et ad hanc partem ducuntur jura, quæ statuunt promotos per simoniam, ipsis ignorantibus commissam, teneri Ecclesias ipso facto, habita notitia, dimittere, juxta text. in c. Litteras, de concess. prob. & c. de Regularibus, c. Ex insinuatione, & c. Sicut tuis, de simon.

9 Consideratur, quosdam defectus esse intrinsecos electioni, qui ab intrinseco directè, & per se inficiunt naturalia electionis principia. Cujus generis sunt, defectus potestatis; ex quod electio facta sit à non vocalibus: vel à minori numero, quam requisito. Item defectus rei, vel materiz: ut si fuerit celebrata ad Ecclesiam, vel Prelaturam non vacantem. Item defectus personæ electæ: ut quia est Hæreticus, Judæus, Paganus, & Censuratus; tametsi iste postremus dicatur extrinsecus proveniens ex constitutione Ecclesiastica. Item defectus formæ electionis: ut quia non intervenit consensus eligentium, juxta cap. In his, de verbor. signific. Item defectus libertatis in consensu:

ut 6. *In nomine Domini*, §. Quod si prae-
sum, & §. Quod si quis 23. dist. & c. Si quis
pecunia 79. dist. Propter quos, vel aliquem
ex dd. defectibus electio redditur ipso jure
nulla: quia defectu principiorum naturalium,
super quibus fundatur essentia rei, ipsam tol-
lit, cap. Veniens, de Presbys. non vapt.

10 Modò, simoniæ realis, vel conventio-
nalis in electione Canonica interveniens,
videtur esse defectus intrinsecus, animum
eligentium ab intra vulnerans, & inficiens:
quoniam, qui pro aliquo eligendo pecu-
niam, vel promissionem recipit, libertatem
consensus ligat; & ita inficitur forma ele-
ctionis: quia ut dicitur c. Vbi periculum, §
Ceterum, de elect. in 6. cum arbitrium, vel
inordinatus captivatur affectus, vel ad certum
aliquem obligationis cuiusque necessitas adigit,
cessat electio, dum libertas adimitur eligen-
di; & propterea Innoc. in c. Quod sicut de
elect. num. 8. dixit, electionem esse nullam
de jure naturali, quando quis est intrusus,
aut simoniacè electus.

11 Posito autem, quod defectus simoniæ
sit intrinsecus ex naturalibus principiis, in-
de resultat, ut electio sit nulla, etiam si ele-
ctus ignoraverit simoniam à pluribus, vel
uno ex eligentibus fuisse commissam; à si-
mili de electione facta per metum, vel sine
consensu majoris partis vocalium, quæ non
sustinetur propter ignorantiam electi: ambo
enim æquè sunt defectus intrinseci.

12 Potest etiam ponderari, quod hic in-
tenditur venditio rei invendibilis; nam ele-
ctio est res spiritualis, vel spirituali anne-
xa; adeoque titulo emptionis acquiri non
potest, sed gratis debet dari, juxta illud
Matth. 10. *Gratis accepistis, gratis date*: &
cum res non sit vendibilis, parum refert, an
emtor emerit scienter, vel ignoranter, an
bona, vel mala fide, per D. Thom. 2. 2.
q. 100. art. 9. in corp.

13 Ignorantia solum excludit delictum,
& excusat electum à poena, & culpa, sed
non legitimat actum aliàs invalidum; nam
licet promotus non sit simoniacus, est ta-
men simoniacè electus.

14 Et statim, habita notitia simoniæ,
tenetur electus Prælaturam, vel officium
dimittere, quia est in ipsis intrusus, & nul-
lum jus habet; per cap. Regularibus, cap.
Ex insinuatione, & cap. Sicut de tuis, de si-

mon. In odium enim simoniæ aliquando punitur
quis sine culpa, per Glos. ad d. c. Ex insinua-
tione, verb. resignasti. Aliàs, nisi jus taliter
puniret, nimis frequentatum esset hoc crimen.

Nec potest ad Prælaturam dimissam iterum
eligi, quinimò nec ad alias: quia est ipso ju-
re inhabilis ad quascumque, ex Const. Cum
primum B. Pii V. l. 5. Bullar. tom. 2. ibi §. 8.

15 Excipitur casus, quo pecunia data
fuit malitiôsè in odium eligendi, & frau-
dem electionis, ut est text. in d. c. Nobis, &
cap. Sicut tuis, §. Quamvis, ibi: *Et sic de frau-
de sua commotum reportaret*: malitiis nam-
que hominum non est indulgendum, cap.
Significante, qui matrimon. accus. poss. nec
quisquam prægravari potest alterius odio:
ut jura sunt clara.

16 De qua fraude constare posset ex con-
jecturis: ut si ab inimicis data esset pecunia
eis, ad quos pertinet de electione. Fraus
enim per conjecturas probatur, c. Si re præ-
bendam, de renunc. in 6.

Dices. Interventus unius excommunica-
ti ad electionem ignoranter admissi, non vi-
tiat electionem, pro ut notatur cap. Illa de
elect. Adeoque nec electio celebrata in ple-
na concordia inficitur propter simoniæ vi-
tium à pluribus, vel uno ex eligentibus
commissum electo ignorante.

Negata consequentia, datur discrimen, ex
Fagnan. in §. ad cap. Nobis, de simon. n. 4.
quod suffragium excommunicati non est
nullum propter delictum circa electionem
perpetratum; & proinde in eam non influit,
nec ignorantibus nocet: votum autem si-
moniæ est infectum propter vitium, quod
intrinsecè inest electioni, cujus est pars. Et
hinc mirum non est, si suffragium, etiam
unius pecunia venditum, & corruptum, to-
tam massam electionis corrumpat, arg. ex
c. per inquisitionem, de elect.

Dices. Potest pecunia dari, non ut ele-
ctores eligant, sed ut eorum animi concili-
entur ad favorem determinatæ personæ.
Quod autem postea eligant, vel non, rema-
net in ipsorum libertate. Procurare autem
reconciliationem naturalem non est mate-
ria simoniæ, sed est objectum moraliter bo-
num. Et si inde sequatur electio, per acci-
dens est. Nam sit pactum, non ut Titius eli-
gatur, sed ut electores deponant malum
animum erga illum.

17 Nec in casu negari potest, quod conferens pecuniam id non faciat intuitu electionis consequendæ; hic est finis ultimus talis reconciliationis; aliàs benevolentia non procuraretur. Adedque primariò emitur electio, quia emitur id, sine quo electio hujus personæ non sequeretur. Et proinde electio non est per accidens, sed primò, & per se intenditur. Siquidem primum est illud, ad quod media diriguntur, & sine cujus motione media quiescunt, & non assumuntur. Attendendum est, simoniam non consistere in solo munere, sed eo dato cum intentione ordinata immediatè, vel mediatè ad electionem, vel beneficium. Ergo si emitur benevolentia, ut postea hæc inclinet electorem ad eligendum, est simonia.

18 III. Committitur simonia, si detur pecunia electori, quem novi corruptum à meo competitore. Nam hoc est clavum clavo trudere, & nudinari in materia simoniæ. Certum enim est, quod finis dandi pecuniam sit remove impedimentum ab adversario positum, ut in me, vel meos amicos cadat electio. Nec alius finis assignari potest. Et ita emendabitur simoniaca emptio per aliam simoniacam, quod fieri nullo modo potest: quemadmodum nec maleficio potest maleficio tolli, quia hoc est intrinsecè malum.

19 IV. Est simonia, si Præses Capituli volens Titium, & non Cajum eligi, videns electores inclinare in Cajum, ut Cajum excludat, agit cum isto, ut quamvis alias dignus, à concursu desistat, & adhibet minas, aliisque artibus utitur, quæ possunt animum Caji à concursu retrahere; idque obtinet. Nam hic preces adhibentur, & metus incutitur ad effectum, ut eligatur Titius; consequenter est æquivalenter pretium electionis, ad quam desistentia Caji dirigitur, Sanctor. de pen. c. 15. q. 8.

Quod procedit etiam, dum Superiores volentes, ut unus præ aliq eligatur, ad hunc effectum importunas preces cum electoribus adhibent, vel negant se dispensationes cum aliquibus dare, nisi ille eligatur, & promittunt conferre, ubi de ipsius electione concluditur. Nam dd. preces, minæ, & promissiones electionem intendunt, adedque in emptionem rei spiritualis dirigitur.

20 V. Est simoniacus Provincialis remittens alicui ex vocalibus poenam privationis

vocis, quam propter delictum meretur, dicens: *Possum te privare suffragio in Capitulo, sed parco, si promittas in eo ad meam intentionem suffragari*; & ita in facti contingencia privandus exequitur, ut expressè cap. Nemo Presbyterorum, de simon. Ratio est, quia timorem gravem in illum incutit, per quem ad suffragandum movetur. Et hac gravi comminatione, & remissione poenæ conatur emere suffragium illius, actumque jurisdictionis spiritualis, quem exercere debet, pro suffragio vendere.

VI. Simoniaca est illa electio, ubi Electores conveniunt: *Si dederis mihi tuum votum in hac electione, ego dabo tibi meum in illa*; vel si ad effectum electionis promittatur Guardianatus, & definitoriatus &c. Nam quodlibet pactum in Beneficiis, & Officiis Ecclesiasticis prohibetur, & simoniam inducit, cap. Cum pridem, cap. Pastores, de pact. & expressè cap. De hoc autem, de simon. Quia in dd. conventionibus promittitur jus spirituale cum onere, ut fiat aliquid, quasi pro pretio spiritualis, vel ut causa mediata eam habendi. Vide Dian. ubi supr. tom. 5. tract. 7. resol. 11. & Peyrin. d. loc. §. 9. dico 2.

Dices. In casu commutatur res spiritualis pro spirituali, quarum commutatio non videtur simoniaca: ita una Reliquia potest absque simonia cum alia commutari. Propter quod plures apud Dian. citat. resol. 12. dixerunt, commutationem Prælaturarum, & Officiorum Regularium non esse simoniacam.

Resp. Gonzalez in 3. cit. 19. cap. ult. n. 3. Mayol. summ. 1. pars. 3. præcept. de simon. art. 3. §. 3. Dahamel. Theol. moral. tom. 2. in Decalog. de art. 2. cap. 7. n. 9. ex cap. Exhibita, in illis verbis: *Cum permutatio de spiritualibus ad temporalia improberur, trahunt, posse res purè spirituales inter se permutari*. Nam cum non commutetur spirituale pro temporali, nulla est suspicio simoniæ; quam Sacri Canones considerant in Beneficiis, & Officiis Ecclesiasticis, & ided circa ipsa permutationes privata auctoritate prohibuerunt, c. Quæsitum d. cit. cap. Super eo de transact.

De commutatione unius Reliquiæ cum alia agit Layman. Theol. moral. lib. 4. tract. 10. cap. ultim. §. 5. n. 57. Campion. instr. pars. 2. cap. 37. n. 23. ubi dicit, non esse

illicitum permutare unam reliquam cum alia. Sed vide quæ dixi *cap. 45. n. 14.* Erat-
tende, quodd circa spiritualia, propter reve-
rentiam eis debitam, etiam nundinationes
sunt vitandæ. Legas Dian. *cit. & resol. 10. n. 3.* & Portel. *dub. regul. verb. Simon. n. 4.*
ubi priores illas conventiones ut simoniacas
damnant.

Observandum, quodd dum duo Sacerdotes
conveniunt: *Celebra hic pro me, & ego illuc
pro te celebrabo*: conventio non cadit super
spirituale, sed solum super laborem præstan-
dum, & servitium extrinsecum celebrationis,
celebrando in hoc loco in favorem alterius;
pro quo servitio, tamquam stipendium, con-
fertur ab alio Sacerdote aliud servitium præ-
standum celebratione in alio loco.

VI. Committitur simonia, dum ad Præla-
turam, vel Officium Ecclesiasticum quis pro-
moveretur hac conditione: *Dabo tibi meum
suffragium; sed nolle te esse mihi ingratum.*
Nam reperitur contractus *do, ut des*: & pal-
liatur simonia: semper enim intenditur lu-
crum titulo gratitudinis dandum, vel reci-
piendum pro spirituali. Pro qua si detur
temporale, etiam ut motivum, & gratuita
compensatio, simonia committitur, quia
compensatio est virtualis commutatio, & in
re intenditur ponere æqualitatem, & solve-
re, Natal. Alex. *Theol. moral. tom. 2. tract. 2.
de simon. cap. 7. art. 5. reg. 23.*

22 Hinc observa, cautè esse legendos,
qui dixerunt, posse absque simonia pacisci
non de substantia, sed de commodo electio-
nis; ut si unus elector commodum ex una
electione percipiat, & alter ex alia; ut esset
gratificare amicum, vel constituere aliquem
in officio, qui rationes electoris promove-
bit, eique favebit; nam temporale intendi-
tur, & tale commodum conjungitur cum
electione, tamquam effectus cum sua causa,
qui haberi non potest, nisi per positionem
causæ, electionis nimirum; ideo paciscens
de tali commodo, implicite paciscitur de ele-
ctione. Propter hæc tale pactum est illicitum,
quia venit in contractum ipsa electio, quæ
ea parte, quæ ex pacto præcedenti fieret,
& quæ pro commodo temporali venderetur,
jure simoniaca diceretur, per Donat. *prax.
tom. 2. tract. 1. q. 22. n. 10.* Pignatelli *ibid.
n. 32.* Sanctoto *de pan. cap. 15. q. 8. ver. Res-*
spondeo, cum Villal. ponderante hujusmodi

metaphysicis abstractionibus Sacros Canones
eludi. Nam posset quis dicere: *Emo, vel
vendo in Beneficio non ius spirituale, sed com-
modum reddituum: vel moveor à comodo, non
à spiritualitate ad emendum, vel vendendum
Beneficium; & ita aditus simoniis aperiretur:*
quod omnino est cavendum.

Quare ad Prælaturam eligens, vel eam
recipiens cum conditione obsequii præstan-
di, etiam si videatur pium (ad quodd tamen
de jure, & electione præcisa, electus non
tenetur) simoniam committit, quia inter-
venit munus ab obsequio.

23 Advertendum, non posse sine labe si-
monix duo Superiores locales propria autho-
ritate, Conventus, quibus per electionem
præfunt, ad invicem permutare, & unus al-
teri suum cedere, se mutuo ad alium transfe-
rentes; sed opus est, ut concurrente justa
necessitate publicæ utilitatis, fiat resignatio
in manu Superioris, etiam extra Capitulum,
& Congregationes, juxta text. in *d. cap.
Quasitum, §. si autem*, à quo per novas pa-
tentes debent Conventibus deputari.

Appellatione Superioris veniunt Gene-
rales, & Provinciales, qui habent authori-
tatem quasi Episcopalem; sed translatio per
Provincialem non est facienda in Ord. Min.
de Observ. nisi de definitorum judicio ad
præscriptum Statutorum Cap. Gen. Valliso-
let. 1593. *tit. Guardiani quales sint &c. §. si
quis autem.*

24 VII. Simonia committitur, dum quis
alteri pecuniam, aut munus à lingua, vel ab
obsequio confert, ne denunciatur, tamquam
spurius, excommunicatus &c. ut hac via tol-
latur impedimentum propriæ electionis, per
text. in *cap. Nemo, de simonia cum sua Gloss.
ver. celest.* Nam simonia committitur etiam,
dum pro aliquo temporali peccatum, vel
defectus celatur ab eo, qui ex officio denun-
ciare tenetur. Consideratur enim, quodd
tunc pretio parat sibi viam ad jus spirituale
obtinendum.

Dices. Est communis DD. opinio, posse
absque simoniam vexationem redimi: & nil
plùs ille operaretur, quàm vexationem re-
dimere.

25 Quantum ad hæc, videnda sunt dicta
superiori capitulo num. 21. & hic servata
proportionem aptentur. Considerentur distin-
ctio de jure plenè, & completè acquisito,
26

acquirendo. An molestus sit juxta, & procedat ab eo, qui de jure potest se electioni opponere, & confirmationem impugnare; vel sit ab alio, ad quem id non pertinet, atque ita injuste, & illegitime vexet. Quando jus ad Prælaturam non est completum, nec ipsa pleno jure possidetur, non potest vexatio redimi ab eo, ad quem de electione pertinet, per *cap. Mathæus, de simon.* Consequenter electus à majori parte Capituli, sed uno contradicente, non potest huic dare pecuniam, ut à contradictione cesset, ut ibi textus. Per electionem enim non habetur jus plenum ad Prælaturam (in illis, in quibus est necessaria confirmatio distincta) per ea, quæ notantur in *cap. Avaritia, de elect. in 6.* Ubi verò Prælatura fuit plenè acquisita, vexatio redimi potest. Siquidem tunc pecunia confertur solum ad redimendam moram executionis efficiat injustè impeditæ, Provinciæ nocivam, Peyrin. *cir. dito 8. & 9.*

26 Quæritur. An sit simonia offerre, & dare pecuniam electoribus, ne eligant indignum, ad quem eligendum sunt determinati?

R. Negativè. Nam hoc est redimere vexationem Ecclesiæ, quæ jus habet, ut non eligantur indigni; ergo redimi potest injusta ejus vexatio; quod honestum utique est, cum honestum sit impedire malum, quoad fieri potest, omnibus mediis, quæ in sua natura non sunt mala; neque hic aliquid spirituale compensantur pecunia; sed datur, ne ali-quod malum fiat, Peyrin. *cir. dito 9.*

37 Verùm cum electores determinati sunt ad eligendum indignum, aut minus dignum, non licet offerre pecuniam, ut eligant aliquem dignum determinatè. Quinimò cum plures digni sunt, non licet id facere in favorem dignissimi, quia directè tribueretur pecunia pro ipsa electione, & ita spirituale compensaretur pretio. Ulteriùs consideratur, quod non potest licitè intendi, quod unus determinatè ex pluribus eligatur, nisi intendatur electio ipsius determinata, & ita pecunia offertur pro ipsa electione determinatè; nam offertur pro eo, quod intenditur, ut cum alleg. Peyrin. & Pignatell. *n. 37.* DD. concordant.

28 Quæritur. An electio Abbatissæ, vel Priorissæ facta interventu pecuniæ, sit simonica?

Plures negant, & deducunt, ex quo Abbatissæ non competat potestas spiritualis in subditas, quia cum sit foemina, est incapax potestatis, & jurisdictionis spiritualis; consequenter non potest præcipere in virtute sanctæ obedientiæ, in virtute Spiritus sancti, nec præcepta spiritualia Monialibus imponere, hoc est, ordinata ad finem spiritualem, seu supernaturalem, aut quatenus profectum spiritualem subditarum concernunt, quia hoc importat usum jurisdictionis spiritualis, qua foemina caret. Solum ei competit potestas civilis, politica, œconomica, & domestica, ut Matrifamilias: & major, quàm matres habeat respectu filiorum; siquidem ei convenit vigore Regulæ, & subjectionis à Sede Apostolica approbatæ. Et ita potest imponere præcepta spectantia ad domesticam gubernationem, obligantia ad culpam gravem, aut levem, ne pax, disciplina, observantia, & conservatio familiæ depercat, Pelizarius *de Monial. cap. 4. sect. 3.* Diana *coord. l. com. 7. tract. 1. resolut. 332.*

Respond. tamen affirmativè contra Dianam, & Pelizarium locis allegatis. Nam Abbatissatus est Officium Ecclesiasticum tribuens jus etiam spirituale. Quod supponitur in *cap. Indemnitatibus, de elect. in 6. in princ.* ibi: *Indemnitatibus Monasteriorum Monialium, quæ frequenter propter electiones in discordia celebrantur, in ipsis grandia in spiritualibus, & temporalibus dispendia patiuntur.* Nec potest convenire, nisi professis, per text. ibidem, & ex Trid. *sess. 25. cap. 7. de regul.* & per electionem Canonicam, seu servata forma Canonis, in *cap. Quia propter, de elect. & Trident. cap. 6. cir.* Adedque est saltem spiritualibus annexus, seu in sequelam ad rem spirituales, professionem nimirum, per quam quis Deo consecratur. Quod satis est, ut simonica sit electio, si pretio comparetur.

29 Abbatissæ enim convenit jurisdictio, & potestas spiritualis, non quæcumque, sed solum præceptiva, & correctiva, quæ non spectat ad Claves, nec dependet ab Ordine. Nam jurisdictionis spiritualis, sive pro foro interno, sive externo, cujus usus est usus Clavium, & Ordinem supponit, est incapax, cum capax non sit recipiendi Ordinem Clericalem. Et ita non potest absolvere à peccatis, vel censuris, nec

excommunicare, consecrationes, & benedictiones Ecclesiasticas conficere, vel similia operari, quæ ab Ordine pendent, ut expressè *c. Nova, de penit. & remiss.* Qua ratione intelligendi sunt negantes Abbatissis jurisdictionem spiritualementem.

Habet itaque solum jurisdictionem spiritualementem in sibi subditas, quæ dicitur præceptiva, & correctiva, non utcumque, sed in ordine ad finem supernaturalem, nec à clavis dependet, sed solum ex electione Canonica superioritati connexa. Quod constat ex eo, quod Abbatissa sit non solum Mater-familias, sed etiam Superiorissa Monialium: quæ Mater-familias habet in subditas potestatem temporalem, quæ potest præcipere, & prohibere, quæ ad rectam, & domesticam gubernationem Monasterii spectant: quæ verò Superiorissa potestatem, & jurisdictionem spiritualementem præceptivam, & correctivam retinet, quæ potest plura præcipere, & aliqua operari ob finem etiam spiritualementem Monialium, & ad spiritualementem profectum ipsarum. Nam subditæ spiritualiter, & moraliter in re gravi obligantur sub gravi culpa Abbatissæ obedire: etenim in ejus manibus professionem emittunt, per quam spiritualiter, & moraliter adstringuntur ad Regulæ observantiam: atque ita debet esse, qui talis professionis observantiam exigit, & zelat; sed nullus alius cum majori proprietate, quam Abbatissa, quæ est Superiorissa immediata, & localis Monialium; adeoque Abbatissa potest spiritualiter, & moraliter Moniales cogere ad observantiam, & obedientiam regularem, in ordine ad profectum spiritualementem ipsarum. Nam hic est finis magis principalis, qui in emissionem professionis, & in institutionem Religionum utriusque sexus intenditur.

Quapropter ipsa in spiritualementem profectum Monialium potest per sanctam obedientiam præcipere auditionem Missæ, jubere frequentiam confessionis, prohibere accessum ad colloquatoria, & ut proprietarias corrigere, & punire, quæ contra votum paupertatis delinquant; & similia agere, quæ ordinantur ad vitam spiritualementem Monialium, & votorum observantiam. Videantur Sancto comment. *c. 11. stat. 7. verb. dico, decimo primo, & Felix tom. 1. examen confessi. p. 1. c. 2. quæst. 5. n. 208.*

30 Quæritur. An sit simonia conferre, vel

promittere pecuniam, ut quis postuletur pro Beneficio, vel Ecclesiastica Prælatura?

Resp. Affirmativè. Nam postulatio ordinatur ad jus spirituale; consideratur enim, quod sicut per electionem acquiritur jus petendi confirmationem, *c. Postquam, cap. Nihil, de elect.* ita ut, publicato seratinio, non liceat electoribus variare, *c. Publicato, eod. tit.* ita postulato acquiritur jus ex postulatione, postquam hæc fuerit Superiori præsentata, adeo ut non liceat postulantibus ab ea recedere, ut expressè text. in *c. Bona memoria il. 2. de postul.* ne videlicet *Sedi. Apostolica illudatur, & ejus judicium ex aliorum pendeat arbitrio*, ut ibi text. Quod patet item ex *d. c. Cum deestabile*, ubi etiam postulationes simoniacè factæ, nullius roboris declarantur. Postulatio autem describitur: est quædam gratia petitio Superiori facta de promovendo aliquem ad Prælaturam, ad quam de jure communi propter impedimentum aliquod, vel defectum, eligi, seu promoveri non poterat. Itaque qui postulatur, est ineligibilis, non propter vitium, sed vel quia est extraneus, laicus, & illegitimus: criminofus enim est impostulabilis, per jura, & Fagnan. *cir. n. 74. De convenientia, & differentia electioni à postulatione*, agit Fagnan. *ad d. c. Bona memoria il. 1. d. tit. n. 40. & 53.*

De poenis simoniacis taxatis dictum est supra *c. priori n. 38. viderique possunt etiam in d. Extravag. Cum deestabile.*

31 Quæritur. Quibus probetur, & legitime constet, simoniam fuisse commissam?

R. Crimen simoniæ non dicitur plenè, & concludenter probatum, nisi pactio, & conventio probetur, quæ utrinque inducant obligationem, & præcedant electionem, quæ simoniaca prætenditur: desumitur ex *c. Cum pridem, de pact. & c. Quæsumus §. generaliter de rer. permus.* Pactum enim, & conventio est forma, qua constituitur simonia, ideo secluso pacto, excluditur constitutum simoniæ: nam eo præciso, non esset emptio, vel venditio.

32 Et ita non sufficit solus tractatus, nisi pactum, vel conclusio pacti probetur, ut dixit Rota. *dec. 354. p. 4. tom. 3.* Quod est adeo certum, ut nec probetur ex actibus subsecutis post perfectam citationem; nisi etiam probetur, quod in vim pacti, & præcedentis conventionis subsequantur, ut observavit Gl. *ad c. Tua de simon. verb. parè consensiant.*

33 Minusque simonia concludenter probatur per testes, qui deponant, vel ex auditu, vel de credulitate; nam nec plenè, nec semiplenè probant, per text. in c. *Tam litteris de testib.* ubi dicitur, testes de auditu, & fama sufficienter non probare, sed redduntur suspecti, maximè si à quo audierint, non deponant; vel si deponant, nec ille vivit, nec fuit judicialiter examinatus: vel sint singulares: non sola fama iudicium præbet, sed solùm aliàs legitimas probationes coadjuvat, cum testes de illa deponentes idonei sunt, & omni exceptione majores, per Farin. g. 47. n. 210. & tunc dicitur esse in probationis subsidium.

34 Quamobrem plena, & concludentissima probatio simoniæ confurgit per vehementes, & indubitatas præsumptiones, ac depositiones testium, qui deponant de scientia, & non de credulitate: sintque idonei, & contestes, & non singulares, ac jurati; quia testis non juratus non probat, c. *Nuper de testib.* & necesse est, ut deponant.

35 I. Vel quòd pecunia sit soluta, aut promissa, vel tamquam pretium, vel ut motivum electionis. Videas c. *super. n. 25.*

II. Vel quòd præcesserit pactum, vel conventio expressa, aut tacita.

36 III. Vel quod temporale sit datum, vel promissum, ut gratuita compensatio pro spirituali. Nam compensatio in re tollit titulum gratitudinis, & est virtualis commutatio, cum ponat æqualitatem, quæ est actus iustitiæ; & ita dum per actum gratitudinis intenditur compensare, in re intenditur ponere æqualitatem: & en pretium, & iustitia. Videas prop. 45 & 46. ab Innocentio XI. proscriptas.

IV. Vel quòd gratitudo sit deducta in pactum; ut *eligo te in Provinciale, si fueris mihi gratus*: aut, *si ex gratitudine dederis mihi centum in recognitionem*, quia pactum imponit obligationem iustitiæ, & consequenter inducens debitum dandi tollit titulum gratitudinis, & liberalitatis, adeòque simoniam intert; sicut est usura in mutuo exigere ultra sortem aliquid tamquam ex gratitudine, & benevolentia debitum; ut, *do tibi mutuum cum pacto, ut postea sis mihi gratus ad remutuandum, vel ex benevolentia aliquid des in recognitionem Beneficii*. Nam pactum imponit debitum ex iustitia, eoque mutuarius gravatur onere, & obligatione, ad quam ex vi mutui non tenetur. Legatur

prop. 42. ab eod. Innoc. damnat. & quod dixi lib. 2. *caus. Confess. chap. 24.*

37 V. Vel quòd pactum fuerit de commutando spirituale pro spirituali: quia simonia non solùm dicit, quòd spirituale commutetur pro temporali, sed etiam quòd spirituale deducatur in pactum, & ita vile reputetur, ut subjiciatur contractui humano, juxta c. *Quæsum de rer. permut.* Et proinde in c. *Pactiores, de pact.* damnatur, ut illicitum, omne pactum, & omnis conventio circa spirituale, ex sæpè dictis.

38 VI. Ad probandam simoniam sufficiens est, quòd in cella electoris reperiantur litteræ promissionis, & conventionis. Nam tunc legitimè præsumitur fuisse ab eo receptas, ex regula leg. *si filius familias patre absente, ff. Macedonian.* Et hæc præsumptio debet esse validum argumentum Superiori ad non confirmandam electionem; & electo forsitan ignorant, motivum, ne d. electionem acceptet, juxta cap. *Matthæus de simon.*

39 VII. Probatur etiam concludenter, & indubitata præsumptio, vehementique conjectura reputatur, si apud electorem reperitur syngrapha bancharia, qua electus, vel de ejus voluntate alii electoribus ad certam pecuniæ summam, confect. electione, solvendam se adstringunt. Cætera his similia videantur apud Authores.

40 Et interea notetur: Primò. Quòd ubi crimen simoniæ esset notorium, deberet Juxta ex officio procedere, nemine accusante, c. *Evidentia de accusat.*

41 Secundò. Quòd licet pro foro exteriori allegari sæpè non possit, ad justificandum crimen simoniæ fuisse commissum, aliqua vehemens præsumptio, & plena probatio (adeòque in eo nequeat contra electum, vel electionem criminaliter procedi) tamen pro foro interiori (in quo secundum conscientiam res judicantur) nec electus Prælaturam, vel officium Ecclesiasticum, nec elector pretium receptum retinere possunt; sed ille Prælaturam tenetur dimittere, etiam ante sententiam Judicis: quia numquam in eam legitimum jus habuit, & alter pretium, suum numquam fecit, ex defectu contractus nulliter celebrati, ex d. c. *Cum detestabile*, & ex cit. cap. n. 44.

CAPUT LI.

Officialis quoad Syndicos
Apostolicos.

SUMMARIUM.

- 1 Syndici Apostolici nominantur à Generali, & Provincialibus.
- 2 Gaudent privilegio fori.
- 3 Varia Decreta SS. CC. super exemptione Syndicorum, ab Innoc. XI. confirmata.
- 4 Syndici conveniuntur coram Judice Conservatore.
- 5 Sunt exempti à repressaliis.
- 6 An gaudeant exemptione ab oneribus communitalivis?
- 7 Unus tantum pro unoquoque Conventu gaudet privilegiis.
- 8 An possint Conventus præter Syndicum habere Substitutum?
- 9 An Ecclesiastici assumpti in Syndicos exempti sine ab jurisdictione Ordinarii, & sine solum de illa Conservatoris privilegiorum?

1 **S**yndicus Apostolicus pro toto Ordine Minor. à Generali, & Provincialibus pro Provinciis, & Conventibus nominatur, juxta dispositionem Pauli IV. Const. ex Clement. 1. la 1. Bullar. tom. 1. vel etiam à Guadianis de præfatorum licentia, ut expressè textus; ad effectum, ut ipse nomine Romanæ Ecclesiæ, eleemosynas Fratribus Minoribus à fidelibus largitas recipiat, & administret, eorum providendo necessitatibus, per d. cap. 17. n. 24. & seq.

Etiam Procurator, & Commissarius Generalis Romanæ Curie possunt Syndicos pro ipsorum respectivè officio constituere, ut probat Sanctior. Comment. c. 8. stat. 37. in fin. Quia sine Syndicorum usu non possunt absque transgressione Regulæ proprium officium exercere, cum debeant aliquas contributiones à Provinciis pro expensis recipere; super quo cap. 4. stat. 4. in princ. refert concessionem Eugen. IV. 4. Kal. Maji 1432. ibi: *Quod possit etiam facere Provinciales in Provinciis, & Procuratores Ordinis in Romana Curia.*

Hujusmodi Procurator, & Commissarius

in Capitulo Generali de sexennio in sexennium eliguntur per vota secreta à vocalibus respectivè Familiæ Cismontanæ, & Ultramontanæ, Constit. Sacrosancti Innocentii XXII. 42. Bull. Firmari: ita pariter Procurator Generalis Reformatorum à Reformatis eligitur, Constit. Cum nos ibid. la 41. Et electio non fit per schedulas, sed per ballottationes, juxta praxim à principio hujus provisionis introductam.

2 Syndicos intuitu laborum, quos continuè in Fratrum beneficium sustinent, S. Sedes spiritualibus favoribus decoravit: ipsis Clemens VII. concessit privilegium fori in causis civilibus, criminalibus, & mixtis, motis, & movendis, Const. Dum 19. Bullar. tom. 1. ut infra.

Dum desideramus assiduos labores, & vigilias, quos dilecti Filii Syndici, & Procuratores Domorum, & Monasteriorum Fratrum Minorum S. Francisci Regularis Observantia, & Monialium Sanctæ Clare, Conceptionis, & Annunciationis Ordinum, & Sororum Tertiæ Regule S. Francisci, sustinere non cessant, merito nos obligant, ut animarum suarum salutem consulamus, ipsoque à quibusvis molestiis, & injuriis, sibi pro tempore illatis, quantum cum Deo possumus, relevemus.

Idcirco uni Syndico, & Procuratori hujusmodi, cum illius Uxore, & liberis, præsentis, & futuro, singula Domui, & Monasterio prædictis pro tempore servientibus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus, ipsi & eorum quilibet omnibus, & singulis indulgentiis, & peccatorum remissionibus, favoribus, & gratiis, quibus Fratres Ordinis Observantia prædictorum utuntur, potiuntur, & gaudent, seu uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, uti, potiri, & gaudere possint, & valeant.

Et insuper in quibusvis causis, & rebus ipsos Syndicum, & Procuratorem concernentibus, civilibus, criminalibus, & mixtis, nonnisi coram Judicibus Conservatoribus Domorum illarum, quarum ipse Syndicus, & Procurator fuerit, de iustitia respondere tepeatur, auctoritate Apostolica concedimus, & indulgemus.

Inhibendo sub excommunicationis lata sententia pœna universis, & singulis Judicibus, Commissariis Ecclesiasticis, & Secularibus, quacumque auctoritate fulgentibus, ne de causis contra dictos Syndicos, & Procuratores, & motis, & movendis, directe, vel in-

directè, quovis quavis colore, seu praxem, se intrinsecare quomodolibet de casero audeant vel prajuvant Decernentes quoscunque processum contra dictos Syndicos, & Procuratores, per alios, quam dictos Conservatores, in causis dumtaxat contra eos motis, & movendis, habendos, & sententias ferendas, nullos, & invalidos, nulliusque roboris, vel momenti fuisse, & esse, ac irritum, & inane, si factis super his à quocunque quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus &c. Roma 16. Aprilis 1526.

Ab Innocentio XI. confirmantur in forma specifica Decreta variarum SS. Congr. emanata super exemptione, & privilegiis prafatorum Synacorum.

Alias pro parte dilecti filii Francisci Maria Tagliaseri, Procuratoris Generalis Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci, de Observantia unncupatorum, Congregationi Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotiis, & consulationibus Episcoporum, & Regularium praposita, exposito, quod dudum nonnulli Romani Pontifices, & prafertim fel. record. Nicolaus III. & Nicolaus IV. Martinus V. & Eugenius V. Pradecessores Nostri, ut vera observantia, Regulaque puritas in Ordine predicto vigeret, & magis augetur, Fratresque ipsius Ordinis ab omni dominio, & proprietate alieni conservarentur, statuerant, & ordinaverant, ut unicuique Conventui dicti Ordinis assignaretur unus Procurator, sive Syndicus Apostolicus qui omnes elemosynas tam pecuniarias, quam aliarum rerum colligere, illasque solus in necessitates Fratrum prafatorum applicare deberet.

S. 1. Et subinde recol. mem. Clemens Papa VII. etiam Pradecessor Noster, intuitu laborum, quos ejusmodi Syndici in beneficio dictorum Fratrum, quocunque tempore, & quavis occasione assidue subsinebant, eosdem Syndicos à foro seculari exemerat, volens, ut in causis, tam civilibus, quam criminalibus, & mixtis, nonnisi coram Iudicibus Conservatoribus eorundem Fratrum Minorum de Observantia de iusticia respondere tenerentur, & alias pro ut in ipsius Clementis pradecessoris litteris, desuper in simili forma Brevis die 16. Aprilis 1526. expeditis plenius dicitur contineri.

S. II. An in eadem expositione subjuncto, quod nonnulli dicerent, privilegium huiusmodi Official. Cur. Eccl.

ut in aliqua sui parte amplius in usum non esse; aliis verò praxerent, illud Syndici predictis, ratione eorum officii tantum, non autem uti talibus personis, competere; unde fiebat, ut Fratres praxilli non sine paupertatis, & Regula, quam praxistentur, suarumque conscientiarum detrimento, neminem amplius reperire possent, qui eorum Syndici, sive Procuratoris munus in se suscipere, eumque laborem assumere vellent.

S. III. Idèquod pro parte prafati Francisci Maria Procuratoris Generalis dicta Congregationis Cardinalium supplicato, ut non solum auctoritate Apostolica confirmaretur dictum privilegium, sed etiam illud Syndicis, sive Procuratoribus huiusmodi, uti talibus personis competere declararetur.

S. IV. Emanavit ab eadem Congregat. Cardinalium Decretum tenoris sequentis, videlicet: Sacra Congregatio EE. S. R. E. Cardinalium negotiis, & consulationibus Episcoporum, & Regularium praposita, attenta remissione libelli per SS. D. Nostrom facta, referente Eminentissimo Norfolk, censuit danda esse Oratori Decreta aliàs edita: nempe super pramissis servandam esse prafatam Constitutionem san. mem. Clementis VII. pro ut præsenti Decreti tenore omnino servari mandat, & prapicit. Roma 28. Martii 1686.

S. V. Porro cum dictus Franciscus Maria Procurator Generalis praxarrata pariter exposuisset Congregationis etiam Venerabilium Fratrum Nostorum ejusdem S. R. E. Cardinalium; super Immunitate Ecclesiastica, & controversiis jurisdictionalibus deputatorum: hac Congregatio censuit, danda esse Decreta anteriora tenoris, qui sequitur, videlicet: Sacra Congregatio super Immunitate Ecclesiastica, & controversiis jurisdictionalibus, habita sub hac die Martii 1686. circa exposita in præsenti supplici libello, dixit, danda esse Decreta, ut infra, die 31. Maji 1639. Fanen. Provincialis Fratrum Minorum Observant. Sancti Francisci, Sacra &c. censuit, respondendum Episcopo, ut quoad exemptionem Syndici Fratrum Minor. de Observ. loci de Cartoceto faciat Bullam Clement. VII. observari, si in eo concurrant requisita ejusdem Bulla.

S. VI. Die 17. Novembris, 1642. Perusina; Fratres Sancti Francisci Minor. Observant. Sacra &c. censuit servandam esse

Bullam Clem. VII. circa privilegium fori, & exemptionis Syndicorum, & Procuratorum Ordinum Fratrum Minor. S. Francisci de Observantia.

S. VII. Die 4. Augusti 1654. Fanen. Episcopus: An Syndicus Fratrum Minorum de Observantia Sancti Francisci gaudere debeat privilegio fori Sacra Eccl. censuit, huiusmodi Syndicum gaudere privilegio fori, juxta Constitutionem Clem. VII.

S. VIII. Die 23. Maii 1645. Romana. Pater Commissarius Generalis Curie quat: An Syndicus, & Procuratores Apostolici Conventuum sua Religionis gaudent privilegio fori, etiam in causis, tam civilibus, quam criminalibus, & mixtis, motis ante institutionem officiorum, virtute Bulla Clem. fel. record. Papa VII. Sacra Congreg. respondit, Syndicos Conventuum Ordinis Fratrum Minorum de Observant. S. Francisci ex Bulla felic. record. Clement. VII. gaudere privilegio fori, tum in causis civilibus, quam criminalibus, & mixtis, etiam motis ante eorum deputationem, seu institutionem in officium Syndicatus.

S. IX. Die 23. Maji 1645. Recitanen. An Syndicus Monialium Sancta Clara gaudeat privilegio fori, pro ut gaudent Syndici Fratrum Minorum de Observantia? Sacra Eccl. censuit, huiusmodi Syndicum gaudere debere privilegio fori, in quorum fidem Eccl. Datum Roma sub hac die 20. Aprilis 1686.

S. X. Cum autem Eccl. Nos Eccl. Decreta præferenda à memoratis Congregationibus Cardinalium respectu emanata, auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque inviolabilis Apostolica firmitatis robur adjicimus, salva tamen semper in præmissis auctoritate eorundem respectu Congregationum Cardinalium. Decernentes &c. sicque in præmissis &c. irritum, & inane &c. non obstantibus &c. Roma 19. Junii 1686.

Syndici huiusmodi non possunt compelli ad exercenda munia publica Communitatis, nec conveniri, nisi coram Iudice Conservatore.

4 Ita reperitur in libro Decretorum Sacre Congregationis super Immunitate Ecclesiastica, & controversiis jurisdictionalibus, sub die 10. Maji 1669. videlicet: Sacra Congregat. in-

terendo Declarationibus aliis factis censuit, Procuratorem, & Syndicum Fratrum Minorum de Observantia ex Bull. fel. record. Clem. VII. gaudere privilegio fori, tam in causis civilibus, quam in criminalibus, & mixtis; & insuper non posse compelli ad exercenda munia publica Communitatis, neque à quoquam posse molestari, nisi coram legitimo Conservatore, Roma hac die 7. Januarii 1699.

Et sub die 9. Augusti 1701. Sacra Cong. Consulta in favorem Syndici Conventus Terræ Fabriani, extracti ad effectum, ut exerceat munus Communitatis rescripsit: extrahi alium; & iterum proposita causa, & instante loci gubernatore, sub die 19. ejusdem mensis, & anni respondit: in decisis.

Syndici gaudent privilegio fori, sunt exempti à Repræfaliis.

S P O L E T A N A.

5 Instancibus Monialibus Monasteriorum Sanctissima Trinitatis, S. Pontiani, & Sancta Catharina, pro declaratione, Agentes dictorum Monasteriorum esse exemptos à Repræfaliis: Sacra Congr. super Immunitate Ecclesiastica, & controversiis jurisdictionalibus habita sub die 14. Januarii 1698. censuit, Syndicos tantum gaudentes privilegio fori esse exemptos à Repræfaliis, Roma hac die 7. Januarii 1699.

6. Sac. Congregat. Immunit. in una Ferenzana 19. Maji 1703. respondit, Syndicum non teneri ad solvendas collectas pro oneribus Communitatis. Et revera in facti contingencia consuevit S. C. Boni Regiminis committere locorum Gubernatoribus, ut privilegium exemptionis à talibus oneribus, Syndicis Conventuum Fratrum præservarent; ut fuit communiter prædicatum, ut ex Regestis ejusdem S. C. Verum in præfenti d. privilegium fuit ad instantiam quarundam Communitatum ab eadem S. C. revocatum: quæ partibus auditis, sub 19. Julii 1704. censuit, Syndicos Apostolicos teneri ad onera communitativa.

7 Sicut autem non potest legitime constitui pro quovis conventus nisi unus Syndicus, ita nonnisi unus canonicè institutus fruitur privilegiis, quibus à Sancta Sede fuerunt Syndici Fratrum Minor. decorati, pro-

prout pluries rescripsit Sacr. Congr. Boni Regiminis, & in Pisaurien. 24. Januar. 1699. & patet ex allegata Constitut. Clementis.

8 Quæritur. *An possint Conventus præter Syndicum habere substitutum?*

Respond. Affirmativè, juxta Constitutionem Innocent. XI. *Milvanensis*, editam 22. Novembris 1679. & disposita post constitutionem Urbani VIII. *sacrosanctum la 50. Bullar. tom. 4.* ac in statutis Ordinis *cap. 4 §. 1.* Substitutus autem nominandus; & deputandus est ab ipsomet Syndico, ubi viderit se non posse in totum per se ipsum munus implere; cum enim Syndicus sit Oeconomus, vel Procurator Sedis Apostolicæ, potest alium subdelegare, juxta regulam Canoniam, pro ut in *cap. Si pro debilitate, & cap. Præterea, de offic. delegat.* ubi disponitur, quod Delegatur à Papa, vel Principe, potest subdelegare. Unde Fratribus est interdictum substitutos nominare; non enim Generales, & Provinciales privilegiati sunt ad nominandos substitutos; sed syndicos duntaxat, pro ut in *dict. Constit. Pauli IV. Ex clementi.* Nec substituti dicuntur substituti Fratrum, sed Syndici: Fratres solum possunt Syndicum monere de assumenda persona apta, & idonea, eamque eidem proponere, ut eam assumat, si sibi placeat.

Debet autem substitutus pecunias nomine syndici recipere, easque ejus autoritate in Fratrum necessitates expendere, & ei rationem reddere, non verò Fratribus.

9 Quæritur: *An Ecclesiastici assumpti in syndicos exempti sint ab jurisdictione Ordinarii, & sint solum de illa Conservatoris privilegiorum?*

Resp. Negativè, in vim allegatæ Constitutionis Clementis VII. In ea enim dispositio videtur restricta ad solos Laicos, cum loquatur: *Dei uni syndico, & Procuratori cum illius uxore, & liberis.*

C A P U T LII.

Officialis quoad Tertiarios.

S U M M A R I U M.

- 1 Assignantur genera Tertiariorum.
- 2 Votum solenne Religionis non includitur in voto simplicis Castitatis.
- 3 Sacra Congregat. multa præscribit quoad Tertiarios.
- 4 Mulieres de Tercio Ordine habentes qualitates gaudent privilegio fori.
- 5 Proteguntur etiam à privilegio Canonis.
- 6 Dubitatur de illis, qui in Congregatione vivunt, propter Const. B. Pii V. Circa Pastoralis.
- 7 Agitur de professione, qua à viris de Tercio Ordine emittitur, usque ad n. 10. Et de iis, qui eisdem habitum concedere possunt.

1 **V**arii sunt Tertiariorum, seu eorum, qui de Tercio Ordine nuncupantur, status, quorum (omissis iis, utpotè verè Claustralibus, & Religiosis, quibus Leo X. *Const. Inter cetera 13. Bull. tom. 1.* aptavit Regulam, à S. Francisco pro Sacularibus institutam, & Nicolao I V. *Const. Supra mentionem 2. ibid.* approbatam, & auctam) idem Leo *Const. Dum intra 22. edita in Conc. Lateranensi eod. tom.* meminit, & plura circa eos disponit, pro ut sequitur: *Frates autem, & Sorores Tertii Ordinis, nec non Mantellati, Corrigeati, Pixochara, Cordellati, & alii quocumque nomine nuncupati, in propriis domibus habitantes, sepulturam, ubi voluerint, eligere valeant. Sed die Paschatis tantum Eucharistiam, necnon Extremam-Unionem, ceteraque Ecclesiastica Sacramenta (Pœnitentia Sacramento duntaxat excepto) à proprio Sacerdote recipere, & onera, quæ Laici incumbunt, perferre teneantur, ac in foro Saculari coram Judicibus Sacularibus conveniri possent. Collegialiter autem viventes, seu cum Claustralibus habitantes, ac mulieres virginalem, seu castibem, aut castam vidualem, expresso voto, & sub illo habitu vitam ducentes, privilegiis, quibus Fratres Ordinis, cujus Tertia Regula habitum gerant, gaudere debeant.*

2 Et Const. Nuper, etiam in Sacro Lateranensi Concilio sub eadem, & infra, Nos ad tollendum omne dubium, more proprio, & ex certa scientia, & de Apostolica potestatis plenitudine, harum serie decernimus, & declaramus, quod in premissis de voto solemnii Religionis minime intelligi debeat; ita ut Mulieres virginalem, seu cœlibem vitam simpliciter videntes, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, vel seorsim habitantes, privilegiis, & immunitatibus prædictis in omnibus, & per omnia frui, & gaudere debeant.

3 Quibus sub die 10. Decembris 1616. accessit decretum Sacre Congregationis Episcoporum, & Regularium, apud Lantusc. verb. Tertiaria, & Peyrin. ad Const. 4. Sixti IV. §. 7. n. 39. Nicol. Flosc. verb. Tertiaria n. 2. infrascripti tenoris: Ad tollendas omnes contentiones inter Episcopos, & Superiores Regularum super immunitate, & exemptione Tertiariarum, quæ in domibus privilegiatis degunt, vulgo Bizoeche, seu alio quovis nomine nuncupatarum: in primis, & ante omnia in memoriam revocat ea, quæ S. Congr. Conc. in eadem sententia respondit, videlicet

§. I. Sac. Congr. Concilii sapius respondit, minime posse Sacerdotes Regulares Mulierum Tertiarii Ordinis, quas de penitentia, vel Bizoechas vocant, Confessiones Sacramentales audire, nisi fuerint ab Ordinario approbati ad Confessiones personarum secularium audiendas: quemadmodum nec posse illis Sacrosanctum Eucharisticum Sacramentum administrare in die Paschalis Resurrectionis S. D. N. Jesu Christi.

§. II. Verum quoad sepulturam, atque alia privilegia, Fratres Tertiarios, Mantellatos, Chordigeatos, aliosque similes, ita demum Ordinis, cuius Tertia Regula habitum assumpserunt, privilegiis potiri, & ab Ordinarii jurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter vivant, aut cum Clausuralibus habitent, Mulieres virginalem, seu cœlibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub habitu, vitam traduxerint, quemadmodum cavetur Constitut. Conc. Lateranen. sub Leone X. quæ habetur sess. 21. in fin.

§. III. Hoc autem voto Mulierum alia duo, scilicet, Paupertas, & Obsequia, nequaquam includi: quinimò huiusmodi Mulieres, si virginalem, aut cœlibem simpliciter, & expresse voverint, etiam in consanguineorum,

& affinium suorum, aut propriis domibus, vel seorsim habitantes, supradictis privilegiis Ordinis, cuius Tertia Regula habitum deferunt, exemptioneque ab Ordinarii jurisdictione frui debere, ut idem Leo postea declaravit Constit. edita die 1. Martii 1518.

§. IV. An autem prædicta qualitates in huiusmodi Tertiariis concurrant? Ordinarii loci esse iudicium.

§. V. Præterea si contingat aliquas ex prædictis Tertiariis sine sepultura electione decedere, eas sic decedentes, ita demum in Ecclesiis Ordinis, cuius habitum assumpserunt, si in ipsis eorum communis sepultura reperiatur; sin minus, in Ecclesiis Parochialibus sepeliendas esse decernit.

Superioribus autem Regularibus sufficienti facultate ad id à Sancta Sede Apostolica suffultis (Capuccinis exceptis) libere Mulieres ad huiusmodi habitum recipere, atque ad ipsos vestiendi eas officium pertinere; non autem ad habitum admittendas, & recipiendas esse, nisi probata vita, ac bonis moribus prædictis, ac in ætate, saltem quadragesima annorum, constitutas, quæ de proprio habeant, unde sufficienter vivere possint, & non cum aliis viris, quàm cum consanguineis, vel affinibus in primotantum gradu sibi conjunctis cohabitent, & ab Ordinario loci licentia prius impetrata, qui non aliter eam concedat, nisi de prædictis, prævio examine diligenti, sibi confiterit.

§. VI. Verum in huiusmodi habitu concedendo, & respectivè deferendo, omnino à veto supra caput, quod super jectum vocant, & à pectorali, quod vulgè dicitur Sottogola, & à patientia, abstinendum esse: quinimò eas, quæ supradicta tria, vel aliquod ipsorum deferre comprehensa fuerint, illa dimittere, etiam per censuras Ecclesiasticas, ab Ordinarii locorum compellendas esse decernit.

§. VII. Supradictis verò Decretis Mulieres Tertiarii Ordinis, quæ collegialiter vivunt, non comprehendendi; quinimò eas dispositioni Constitutionis Pii V. edita Roma anni 1596. 4. Kalen. Julii, quæ incipit, Circa Pastoralis &c. penitus subjacere, expresse declarat, non obstantibus &c.

Unde priusquam Episcopus concedat mulieribus licentiam assumendi habitum, debet sibi, vel ejus Vicario constare legitime de singulis requisitis expressis in dicto Decreto.

Tertiariæ autem prædictis requisitis mun-
nitæ gaudent privilegio fori, & exemptione à Laica jurisdictione, & gabellis, ut sa-
pius censuit Sac. Congr. Immunitatis in In-
teramnen. 10. Novembr. 1638. apud Monacell.
form. part. 1. form. 14. tit. 6. n. 1.

4 Per quæ patet dd. Tertiarias ad teno-
rem Decreti. I. Gaudere privilegio fori,
& exemptas esse à Laica jurisdictione, ex
modo dictis. Quo tamen non gaudent viri
Tertiarii in propriis domibus, sicut cæteri
Sæculares, habitantes, ex eadem Sac. Cong-
reg. Immunit. in Tricaricen. 7. Septembr.
1638. ac ex Sac. Congreg. Concilii apud
Fagnan. in 2. ad cap. Nullius, de for. com-
pet. n. 71.

II. Exemptas esse ab jurisdictione Ordina-
rii, ut §. 3. decreti: Unde conveniri de-
bent coram Judice Conservatore illius Reli-
gionis, cujus habitum deferunt.

5 III. Proteguntur à privilegio Canonis,
si quis suadente. Annumerantur enim quo-
ad hoc personis Ecclesiasticis; ut per Fagn.
cit. n. 65. Nam se Deo dedicarunt, & con-
secrarunt per expressum simplex castitatis vo-
tum, & positum observandi Regulam
de Tertio Ordine à S. Sede approbatam, in
habitu, prævio examine Episcopi, à legiti-
mo Superiore suscepto.

6 Controversia est de Mulieribus Tertia-
riis, quæ in Congregatione extra Clausu-
ram vivunt. Sed resolvitur eas allegatis
privilegiis non potiri. Nam in decreto re-
linquuntur sub dispositione Constitut. Circa
Pastoralis 8. Beati Pii V. Bullar. tom. 2. Qua-
rum professiones, & receptiones B. Pontifex
irritat, ac annullat. Et tales hoc tempore
posse prohiberi, ne in communitate man-
neant, nisi professionem ad formam dictæ
Piaæ emittant, rescripsit Sac. Congr. Epi-
scopo Lucen. 22. Januarii 1596. apud Piafec.
prac. part. 2. cap. 3. art. 7. n. 13. quare sunt
de jurisdictione Ordinarii.

7 Ipsi Viri de Tertio Ordine habitantes
in propriis domibus, sicut alii Laici privi-
legio nedum fori, & exemptione ab juris-
dictione Laica, sed à gabellis non gaudent,
ut rescripsit Sac. Congregat. Immunitatis
in allegat. Tricaricen. ex Sac. Congregat.
Concilii apud Fagnan. in 2. ubi supra de for.
comp

8 Post anqum à receptione habitus pro-
Official. Cur. Sicl.

professionem enittunt, ut ex Constitutione Ad
fructus Pauli III. Directorium trium Ordin.
part. 1. art. 2. n. 13. continente statuta spe-
cificè edita pro Tertiariis proprias domus
inhabitantibus, ubi cap. 2. Fratres, & Soro-
res, postquam per unum integrum annum,
habitum probationis detulerint, si conversatio
laudabilis fuerit, per habentem facultatem Mi-
nistri Generalis, recipiendi ad hunc tertium
statum, solummodo, & non per alios, ad Pro-
fessionem recipiantur. Et novissimè observavit
B. Petrus de Almandrello Escudo Seraphi-
co art. 7. pag. mihi 515.

Formula Professionis à Consodalibus in
manibus Prælati, seu Visitatoris facienda.

9 Io Fra N. prometto a Dio Onnipotente,
ed alla B. Maria sempre Vergine, ed al B.
S. Francesco, ed a tutti i Santi del Cielo, e
a voi Padre, d'osservare tutto il tempo di
mia vita la Regola de' Frati di Penitenza,
instituita dal P. San Francesco, e per Papa
Nicolao IV. confermata: ed i Comandamenti
di Dio, e di soddisfare, come conviene, per le
trasgressioni, che commetterò contro questo modo
di vivere, ogni volta, che sarò dimandato dal
mio Visitatore.

Quæ formula est ad tenorem dispositio-
nis Capituli secundi ejusdem Regulæ appro-
batæ à Nicolao IV. dict. Constitut. Supra
montem.

10 Sed dubitatur. An per eam promissio-
nem inducatur nova obligatio ad obser-
vanda Præcepta Divina; adeo ut si al quod
ex eis Professus transgrediatur, committat
duplex peccatum, alterum ratione voti vic-
lati; & de hac promissionis circumstan-
tia teneatur se accusare, ubi sua ap-
probato Confessori manifestaverit pecca-
ta:

Videtur Affirmativè resolvendum. Quip-
pe cum sit promissio Deo facta, voti obli-
gationem inducit; consequenter contra
eam peccatum mortale committitur quali-
ficatum circumstantia sacrilegii, utpotè
contra Religionem; aperienda ideo in Con-
fessione, ex quo novam speciem manitæ
contineat.

Negativa tamen est verior, & commu-
nior, per Lez. summ. p. 2. cap. 14. Peyrin. de
privileg. ad Constit. 18. Julii 11. §. 2. Donat.
prac. Reg. tom. 2. part. 2. tract. 16. quest. 8.

Et ad tenorem cap. 20. *Regula à Nicolao IV.* in dicta Constitutione confirmatæ, ubi ipse Pontifex firmat. „ Cæterum in præmissis „ omnibus, ad quæ Fratres vestri Ordinis „ non ex Divinis Præceptis, vel Statutis tenentur Ecclesiæ, nullum ipsorum ad mortalem culpam volumus obligare; sed impositam sibi poenitentiam pro transgressione nis excessu, promotæ humilitate recipiat, „ & efficaciter studeat adimplere. Et sub iisdem terminis repetit Paulus III. *cap. 10.*

Idem ad rationem in contrarium; & allegatis dicitur, illud *Promitto*, quo proficentes utuntur, votum non significare, sed purum propositum, per quod solum, ex observatis à Thoma Tambur. *explicatione Decalog. lib. 3. cap. 11.* votum non constituitur, etiam similes firmissimè repetatur, ex Gobat. *tom. 3. Oper. Moral. 1. part. cap. 1. §. 7.*

Unde monet Almandrelius, quod priusquam professionem emittant, debent à Prælati instrui, ut sciant, præfatos Pontifices noluisse eos ex vi Professionis, & Regulæ obligare ad culpam mortalem, vel venialem, nec propter ignorantiam, & errorem existiment, sed ad promissa in vim professionis sub culpa obligari.

Nec obstat, quod Nicolaus culpam venialem taceat; quia in d. Const. Leonis XIII. hæc sunt: *Omnia, & singula in præfata Regula contenta, sunt consilia ad facilius salvandas animas Viatorum: & nulla sunt obligatoria ad peccatum mortale, vel veniale, nisi humano, vel Divino iure aliquis aliàs esset obligatus. Obligantur tamen Fratres, & Sorores facere poenitentias sibi à Superioribus impositas, quando super hoc requiruntur; ad tria vota essentialia; & conensur ad clausuram illam, qua ipsam expressè servare voverint, pro ut ibi clarè.*

10 Capuccinis est absolute à Sede Apostolica huiusmodi habitus interdicta collatio, ut sub die 20. Decembris 1618. rescriptit S. C. C. Et quamquam sub die 31. Januarii 1620. obtinuerint favorabile Decretum, id tamen non aliter, quàm cum clausula, *Dummodo Mulieres, ad Tertiariarum Capuccinarum habitum admittende, ad formalem, materialemque ejusdem Religionis habitum, servato in reliquis omnibus Decreto, admittantur.* Quia tamen numquam ad Sacre Congregationis noticiam adduxerunt privilegia

quæ offendi, & restringi priori Decreto asseriebant, revocata iterum lite ad examen, sub die 29. Novembr. 1653. eadem S. C. decrevit: *Non licere ejusdem Capuccinis Mulieres ad habitum Tertiariarum recipere, sed id competere Fratribus Tertii Ordinis (cum quibus lis erat.)* Et appellatione per Capuccinos interposita, contra eos decretum huius tenoris emanavit: *In causa Gallia inter Fratres Tertii Ordinis S. Francisci ex una, & Capuccinos ex altera, die 11. Maji 1655. S. Cong. Conc. omnibus maturè perpensis, censuit servandum esse Decretum S. Congreg. editum die 20. Decembris 1616.*

Et cum iterum conquererentur Capuccini prædictum Decretum adversari posteriori edito 1620. Die 5. Junii 1655. S. C. censuit standum esse in Decreto sub die 15. Maji præteriti. Quod sub die 30. Jun. 1655. confirmavit Alexand. VII. *Const. Emanavit nuper.* Et sub die 9. Julii 1656. S. C. Episc. & Regul. præfatis Capuccinis præcepit esse servanda, & Breve Alexandri, & S. C. Conc. Decreta.

Tandem, cum tot Apostolicis Decretis parere renuerent, sub die 20. Martii 1672 iterum eis strictè præcipitur, ut à munere admittendi ad Tertii Ordinis habitum, præsertim mulieres, easque spiritualiter dirigendi, imposterum omnino abstererent: quibus sub die 10. Octobris 1672. accessit confirmatio Clem. X. *Constit. Exponi Nobis*, qui in terminis disponit, ut infra: *Præfatis Fratribus Minoribus, Capuccinis nuncupatis, ne imposterum in admittendis Mulieribus ad habitum Tertii Ordinis Sancti Francisci, sive in ipsis dirigendis, se ingerant, auctoritate Apostolica tenore præsentium interdicimus, ac prædictis Fratribus Capuccinis perpetuum super præmissis silentium imponimus.* Orb. Seraph. *tom. 2. lib. 12. cap. 5. n. 107.*

12 Cæterum, Tertiarii Claustrales impedire, nec prætere posse, ut Fratres Minor de Observantia habitum Tertii Ordinis Sæcularibus non præstent. Ad quos Minores potius ipsum conferre spectat, ut dixit Rota in Ulyssiponen. Juris conferendi habitum 27. Junii 1663. coram Merlino, apud Tamburin. *de jur. Abbasfar. dec. 9.* & expressè habetur in Const. Sixti IV. *Romani Pontificis apud Consell. part. 1. de privilegiis Mendic. in quo pleno jure Fratres de Ter-*

Tertio Ordine exclusis etiam locorum Ordinariis subijciuntur Generali, & Provincialibus Ord. Min. de Obser. vel Conventualium, cum facultate per se, vel per alios suos Fratres visitandi, & corrigendi, etiam per oblationem habitus, & illum exhibendi volentibus Ordini aggregari, ac constituendi Visitatorem Religiosum moribus, & etate idoneum.

Nec Conventuales pretendere possunt, ut Min. de Obser. conferant habitum, & cingulum materiale, & formalem propriæ Religionis, ut contra eosdem Conventuales resolvit Sac. Congr. Episc. in una Reatina 12. Augusti 1689. ut in regest. 27. cur. Cismont. Aracelit. & pronunciatum est coram Petra A. C. in Sarnen. 27. Mart. 1700. ut in Actis Belli Notar.

Legenda est Const. Exponi nobis, Alexan. VII. 28. Julii 1657. in qua d. Litteræ Sixti confirmantur, & observantia jungitur: quæ emanavit ad reprimendam audaciam cujusdam Laici, vulgò Ministri (sed proprius Administratoris) Congregationis Tertii Ordinis Sæcularis, erectæ in Ecclesiæ Conventus Fratr. Min. de Obser. Urbis Mexicanæ: qui usurpata sibi potestatis plenitudine, & auctoritatis independentia, admittebat ad habitum, & professionem, habituque privabat eos, qui tamquam verum spiritualem Superiorem recognovissent Religiosum à Superiore Generali, & Provinciali, Visitatorem deputatum.

CAPUT LIIL

Officialis quoad Testamenta.

SUMMARIUM.

- 1 Testamentum nudo dictum? Quid sit, & ejus efficacia.
- 2 Requisita de jure civili ad testamenta.
- 3 Natura Testamenti clausi, & nuncupativi.
- 4 Discrimen Testamenti à Fideicommissis.
- 5 Testamentum aliud est ad pias causas, & aliud profanum.
- 6 De jure Canonico valet testamentum ad causas non pias, factum coram Parocho, & duobus testibus.

- 7 In testamento ad pias causas sufficiens unus testis.
- 8 Præsentia Parochi, & testium, sunt de solemnitate probatoria.
- 9 Cum de mente Testatoris etiam puris verbis constat, est implenda dispositio.
- 10 Testamentum conditum absque solemnitatibus juris valet etiam quoad Legata profana.
- 11 Infirmitate testamento ad causas profanas, adhuc Legata pia sunt implenda.
- 12 Legata ad pias causas impleri debent, licet testamentum non sit perfectum, usque ad n. 14.
- 15 Quid sit Falcidia?
- 16 Falcidia à Legatis piis non detrahitur, ad n. 19.
- 20 Est liberum heredi acceptare hereditatem, vel non.
- 21 Ecclesia hæres instituta, non consciens inventarium, non tenetur supra vires hereditatis, ad n. 24.
- 25 Legatum relictum pro monachandis, non potest dari puellis ingredientibus Collegium Teritiarum, usque ad n. 27.
- 28 Quibus Legata in genere relicta sint distribuenda? usque ad n. 30.
- 31 Quid sit Trebellianica?
- 32 Quid & quæplex sit fideicommissum? ubi de substitutione, usque ad num. 37.
- 33 Filii naturales non excludunt substitutum, & an possint esse hæredes bonorum Patris?
- 34 An per Professionem hæredis in Religione capaci bonorum in communi excludatur substitutus fideicommissarius usque ad n. 40.
- 41 Palla, ut Ecclesia non possit retinere bona sibi à Testatoribus relicta, non tenent, usque ad n. 42.
- 43 Legata Missarum à Testatoribus relicta, & acceptata absque licentia Superiorum, sunt adimplenda.
- 44 Episcopi compellunt executores ultimarum voluntatum ad exequendas Testatorum dispositiones, usque ad num. 45.
- 45 Regulares tenentur reddere rationem Episcopo de commissione extra com-

ssionem à Testatore recepta, usque ad n. 49.

50 *Judex Ecclesiasticus pronunciat in litibus emergentibus circa testamenta ad pias causas; & in subsidium sæpè se ingerit circa profana, usque ad n. 52.*

53 *Fratres Minor. non possunt esse executores testamentorum, nec hæredes institui.*

54 *Religiosi non possunt condere testamenta, usque ad n. 55.*

56 *Nec Equites vulgo dicti di Malta.*

57 *Quid autem dicendum sit de Clericis? videas.*

58 *Tempus non est de necessitate testamenti ad pias causas.*

59 *Productis duobus testamentis judicatur illud esse posterius, quod continet Legata ad piam causam.*

60 *Secundum testamentum rumpit primum.*

61 *An testamentum vicietur per mutationem syllaba, vel rasura, usque ad num. 62.*

§. Unicus.

CODICILLUS.

1 *Codicillus describitur.*

2 *Codicilli possunt etiam viva voce fieri.*

3 *Et tam à testato, quam intestato decedente.*

4 *Plures possunt fieri, qui subsistant, nisi contrariantur.*

5 *Sensus clausula Codicillaris, si hæc mea dispositio non valet vi Codicilli.*

6 *Quid importet hæc alia: valeat omni meliori modo?*

2 **T**estamentum, quasi testimentis, per Gloss. ad cap. *Quamquam*, verb. *atque de usurpat. in 6.* Est ultima voluntatis dispositio, seu ordinatio, directaque hæredis institutio. Appellatione ultima voluntatis, venit volitio habitualiter usque ad mortem perseverans, post eam executioni mandanda, ut per Polmanum *Breviar. Theolog. p. 2. n. 516.* Ea enim, quæ in testamento disponuntur, eo animo relinquuntur, ut post mortem habeant effectum, Gonzalez in 3. tit. 26. cap. 1. n. 3. Morte enim testamentum confirmatur, nec ante. & tantis

mortem datur hæreditas. Unde est illud Pauli ad Hebræos: *Ubi enim Testamentum est, mors necesse est intercedat Testatoris.* Illud, directaque hæredis institutio, significat Testatorem directè, & immediatè sua dispositione hæredem nominare per verbum *lascio*, *voglio*, & *dichiaro*, che *sia erede* N. in quem, morte secuta, transfert jus ad hæreditatem sine alterius ministerio. Hæredis enim institutio est caput, & fundamentum totius testamenti, ut notavit Fagnanus in 3. ad c. *Cum esses*, num. 2. de testamentis. & in cap. *Relatum*, ibid. n. 6. dixit; testamentum est, in quo hæres instituitur, adeo ut sit nullum, si hæres non instituitur, Sperellus dec. 145. n. 6.

2 Ad solemnitatem quoniam, & validitatem Testamenti, jure civili inspecto, requiruntur septem testes, leg. *cum tabula*, ff. de bonor. possess. & leg. *Hac consultissima*, de testament. vel saltem quinque, si rusticum testetur, ad text. in leg. *final. Cod. hoc rit.* De qua re agunt Fagnan. citat. num. 6. & Gonzalez ubi supra, num. 5. & in 1. titul. 4. cap. 2. num. 4. ubi tradit usum, & potestatem testandi jure gentium esse introductum, quia apud omnes gentes hic usus invaluit; quantum verò ad solemnitatem, esse juris civilis, Sperellus decib. 150. numer. 15.

3 Testamentum solemne aliud dicitur in scriptis, & clausum, & aliud nuncupativum.

Illud in scriptis est, quòd Testator sua manu conscriptum, septem testibus, masculis, puberibus, liberis, & ad id rogatis, omnibus simul præsentibus, ipsumque Testatorem videntibus, offert, asserendo esse suum testamentum. Deinde omnes testes subscribunt, & sigillum opponunt. Praxis quibusdam in locis est, ut consignetur Notario. Si testator sua manu Testamentum, vel Codicillum confecerit, non est opus propria subscriptione. Si verò alter ipsum scripserit, & Testator sit ad scribendum ineptus, alter pro eo octavus testis, sive subscriptor adhibendus est, Layman *Theol. Moral. lib. 3. tract. 5. cap. v. de ult. volunt.*

Nuncupativum verò dicitur, quando Testator viva voce coram septem testibus nominat, & voluntatem suam declarat, d. l. *Hac consultissima.* Hujus generis testamentum

tum tunc ut plurimum contingit, ut fiat, cum instans periculum mortis non permittit, ut solenni scriptura voluntas declaretur. Regulariter enim testatores non sunt adeo faciles ad aperiendam suam voluntatem hæredibus, & legatariis, ne cupiditate acquirendorum bonorum mortem ipsorum optent, aut eam perdiri homines procurent.

4 Differt testamentum à fideicommisso, quia in hoc testator disponit, & fidei sui hæredis committit, ut alteri tradat hæreditatem, vel partem, aut quid aliud, ibid. Polman. n. 521.

5 Item testamentum, aut conditum est ad pias causas, aut profanum, & ad causam non piam. Ad pias causas conditum dicitur, cum hæres instituitur causa pia, Ecclesia nimirum, Monasterium, vel alius locus pius; aut ad ipsa via substitutionis hæreditas devenit, Diana coord. tom. 6. tract. 8. resolur. 1. Monacell. form. part. 1. tit. 10. form. 19. n. 38. Profanum verò, & ad causam non piam illud est, cum non causa pia, sed persona laica, filius, aut alius testatoris consanguineus, aut amicus, hæres instituitur; licet contineat quædam pia legata relicta favore animæ, & intuitu pietatis, tradenda vel pauperibus, aut pro constructione, & ornamento Ecclesiæ, pro celebratione Missarum, pro dotandis puellis, aut in sustentationem Religiosorum. Nisi legata pia majorem partem hæreditatis absorberent, quia tunc ex Monacello ibid. diceretur conditum ad pias causas.

Utrumque testamentum ut validum sustinetur, licet in eis non serventur solemnitates juris civilis de numero septem testium, dummodò concurrant requisita de Jure Canonico.

6 Ita testamentum ad causas non pias valet, si sit factum coram Parocho, & duobus, aut tribus testibus, textus expressus in cap. Cum esset, de testament. & ibi Fagnan. concordant DD. Petra tom. 2. comment. ad Constit. 10. Innoc. III. sect. 1. n. 10. Monacell. cit. n. 39. Natal. Alex. theolog. moral. tom. 1. lib. 2. cap. 6. reg. 13. de Extrema unct. quia secundum Divinum Oraculum, In ore duorum, vel trium fiat omne verbum. Atque ita testamentum impugnari non potest ex defectu septem testium. Nam secundum dict. Decretalem sufficienti duo testes,

& Parochus, ubi enim jus civile contradicit Juri Canonico, istud prævalet, per Gloss. in d. cap. Cum esset, in notabilib. Imò valet, si loco Parochi adhibeatur Confessarius ordinarius testatoris, vel Parochus alienæ Parochiæ, aut substitutus Parochialis, quia præsentia Sacerdotis excludit omnem præsumptionem falsitatis, ut pluribus cumulatis tradit Monacellus n. 31.

7 In testamento verò ad pias causas sufficienti duo testes, ut expressè cap. Relatum il. 1. hoc tit. in quo admittitur etiam testimonium mulieris, per Fagnan. ad d. c. Cum esset n. 35. & in d. cap. Relatum n. 74. Monacell. n. 40. Ventriglia prax. tom. 2. annor. 28. §. 2. n. 30. & 51. Ubi enim mulier deponit ad favorem causæ piæ, est testis integer, ut probat Sperellus dec. 81. n. 42. Nam in dispositione favore piæ causæ facta non attenditur ulla solemnitas juris positivi civilis sed solum jus naturale, à quo jure mulieres non prohibentur testificari, quæ proinde admitti etiam debent ad probandum contractum Ecclesiæ ibid. n. 43.

8 At dubitari solet, an in testamento ad pias causas præsentia duorum testium, & in illis ad causas non pias, etiam illa Parochi sit de substantia testamenti, vel tantum de probatione?

Sunt solum de solemnitate non substantiali, sed probatoria pro foro externo, & hoc intendunt allegata Decretales, Fagnan. in d. cap. Relatum num. 8. Petra num. 18. Engel. Colleg. jur. Canon. lib. 3. tit. 25. n. 14. & 18. Quod potest per æquipollens suppleri, per Petram n. 17. & Fagnan. n. 9. Propterea dum constat de substantia, & voluntate dispositiva testatoris legitime probata, non est curandum, an testes intervenerint, necne. Neque enim est opus probatione, quando de veritate constat. Idem in foro conscientie est dispositio testatoris executioni mandanda, sive id appareat per scripturam, manu propria testatoris nota, & indubitata exarata, sive per testes, etiam non rogatos; quia hæc formalitas est de jure civili; sive per confessionem adversarii, aut ex relatione Confessarii, de cujus verisimilitudine propter adminicula sæpè non dubitatur. Ex quo patet, quod præsentia Parochi, & testium non sit de forma substantiali, sed tantum

tum de probatione necessaria pro foro externo.

9 Unde D. Antonius 3. part. tit. 10. c. 3. §. 14. apud alleg. Natal. Alex. dixit: *Quod cum quis sanus, vel infirmus, qui est sanus mentis, ultimo disponit de bonis suis, de quibus potest disponere per simplicem scripturam, vel verba solum, non violentatus, vel circumventus, sed libere sine Notario, & testibus de iuris, secundum est omni tali dispositioni in foro conscientia, & heredes, quibus hoc consuevit consuetudinaliter, tenentur ad observandum illud.* In quo concordat Sylvester in summ. verb. *Legatum* 4. §. 10. Et Lessius, *Clavis regia*, Salas, & Molfesius apud Cabasut. *prax. iur. Canon. lib. 6. cap. 3. n. 4.* docent, heredem ab intestato, qui certus sit, vel esse debeat de testatoris voluntate in testamento, aut codicillis expressa, solemnitatibus juris nudatis, teneri sub mortali ex iuris naturalis obligatione restituere hereditatem, & solvere legata secundum mentem testatoris. Ad quod facit text. in cap. *Ultima* 13. q. 2. ibi: *Ultima voluntas defuncti moris omnibus conservari debet, & cap. Indicantur hoc tit. ubi disponitur deberi legatum, quamvis nudis verbis relictum.*

10 Petitur. An testamentum principaliter ad pias causas absque solemnitate conditum valeat etiam quoad legata non pias?

Resp. Affirmative cum Laym. *theol. moral. tit. cap. 2. n. 10.* Engel. n. 19. Est enim juris axioma, quodd principale trahit ad se accessorium. Atque aded subsistente principali quoad heredis institutionem: aut maiorem partem bonorum, convenit, ut subsistat etiam minus principale.

11 Sed quid, si testamentum conditum principaliter ad causam profanam, ex non servatis solemnitatibus ex iure necessariis infirmetur, aut quia heres certus non fuit institutus, vel institutus hereditatem non adeat, an saltem sint debita legata pia in eodem relictis?

Resp. Affirmative. Nam in relictis ad pias causas nulla solemnitas juris positivi est necessaria; sed dispositio regulatur secundum jus naturale, & gentium, aded ut sit exequenda, eam plenè, & liquidis probationibus constet de consensu libero testatoris, per Layman. n. 2. Nec obstat regula, quodd corrumpente principali, corrumpat accessorium. Quoniam id solum regulariter

procedit, nisi adsit specialis ratio, ob quam accessorium sustineatur. Quæ in casu supponitur. Engel. n. 20.

Pia enim causa est aded privilegiata, ut in testamento, in quo pro ea disponitur, nulla omnino juris civilis solemnitas, aut conditio requiratur; sed relinquitur dispositioni juris naturalis, divini, & gentium. Unde quod attinet ad causas pias, tam in testamento, quam in legatis, etiam nutibus fieri possunt, aut ad interrogationem alterius, per Gloss. in cap. *Cum tibi, verb. Dispositionem, de testam. Petra n. 40.* Et valere testamentum ad pias causas per signa à muto conditum, dum sufficienter suam voluntatem potest manifestare, tradit Layman. n. 3. Et validitas alterius conditi à cæco, plenissime probatur à Fagn. in d. cap. *Cum esses* à n. 77. ad 156. Quibus dispositionibus sufficit, ut habeant formulam naturalis probationis per duos, aut tres testes.

12 Quaritur. An legata ad pias causas sint exequenda, si testator testamentum, vel codicillum non perficit; sed instituto herede, & adjecta dispositione unius legati circa celebrationem Missarum infirmitate gravatus Notarium alloquitur: *Notaro per oggi basta questo, mi favorisca tornar domani, che con l'ajuto di Dio lo finiremo, perchè per ora non posso più, ed in questo mentre penserò meglio, se mi occorrerà altro; quibus peractis, post tres horas infirmus decessit?*

Affirmatur in præsentis facti specie. Nam hic voluntas testatoris quoad heredis institutionem, & dispositionem dicti legati est perfecta, licet non sit completa quoad alia, quæ voluit cogitare, vel addere, quæ ab eo addita non fuerunt, quia morte præventus, Laym. n. 6. Petra n. 491. Nec obstat, quodd potuerit voluntatem suam mutare; nam de mutatione non constat.

13 Ita si testator confecisset testamentum scriptum, & subscriptum, sed non publicatum, neque stipulatum, & Notario dixisset: *Ho aggiustato le cose mie; altera vero die redeunti Notario pro stipulatione, pro ut ipse rogaverat, repeteret: Non ne voglio far altro, sino che non ne parli con il Signore; voluntas testatoris reputaretur perfecta, ut tenuit Rota in dec. 108. part. 7. recent. per tot. Etenim verba illa, Non ne voglio far altro, &c. referuntur ad stipula-*

tionem Notarii. Per quæ animus deliberatum testatoris probari, dixit de Luca ob-
serv. ad Ventrigl. cit. n. 19. Apud quem hæc
formula, *Voglio che la Chiesa N. sia il mio*
erede, importat voluntatem perfectam. Se-
cūs si diceret, *Voglio istituire la Chiesa N.*
mia erede, quando risornerò. Hæc enim im-
portat voluntatem imperfectam, connotan-
tem potentiam, & velleitatem, ac disposi-
tionem non factam, quam destinaverat fa-
cere, ut optimè idem de Luca cit. Rubeo
de testam. cap. 6. n. 196.

14 Cæterum, quia hæc verba, *Voglio in-*
stituere il mio N. possunt importare actum
de futuro, ut advertit Card. de Luca de
testam. disc. 13. in facto attendendæ sunt cir-
cumstantiæ, & ex illis discurrendum, an
testator tantum propositum habuerit, an verò
consummatam voluntatem, & dispositio-
nem de præfenti, per Engel. cit. n. 20.

An autem ex legatis ad pias causas detra-
hi possit falcidia in casu, quo legata pia à
testatore relicta totam hæreditatem absor-
beant, ita ut hæredi quarta pars hæredita-
tis non remaneat, pro ut ei jure debetur?

15 Supponitur, quod falcidia est quarta
pars hæreditatis, quam hæres potest detrahe-
re à legatis à testatore relicto beneficio legis
Falcidie, cit. ff. de legem Falcidiam.

16 Quo supposito resolvitur negativè.
Quoniam privilegium hæredis, ad text. d.
legis, ad detrahendam partem quartam ex
bonis hæreditatis non procedit, quando
agitur de implendis relictis ad pias causas,
ex quibus falcidia non deducitur, per Fa-
gnan. ad d. cap. sua nobis hoc cit. n. 7. Detra-
ctio enim falcidie provenit ex jure civili,
quod ex defectu potestatis Ecclesias, & pia
loca non ligat, neque eis præjudicium ali-
quod valet afferre, pro ut DD. Petra n. 77.
Laym. cap. 2. in fin. Joan. de la Cruz direct.
conf. præcept. part. 1. art. 3. §. Circa testam.
n. 8. conc. 3. Atque aded falcidia ex reman-
entibus bonis testatoris deducitur, solutis
ex integro non solum causis piis, verum &
debitis, ac expensis funeris, testamenti,
codicilli, & inventari, ut ex Laym. & de
la Cruz; quæ omnia comparative ad legata
tri ali-no æquiparantur.

17 Falcidia non deducitur, si testator
specialiter præceperit, ut non deducatur;
vel si in institutione hæredis dixerit, *salvis*

superius expressis. Per hæc enim regulariter
prohibetur, ne per hæredem deducatur fal-
cidia, cum legata salva esse non possint, si
diminuatur hæreditas, ex qua debeant imple-
ri, ut per Bartol. aliosque alleg. à Petra n. 8.

18 Cæterum filius (qui est hæres neces-
sarius) etiam ex legatis ad pias causas po-
test legitimum deducere, quando alias ex
hæreditate sibi quarta pars non remaneret,
per Sperellum dec. 32. n. 7. Nam liberis ex
præmortui patris bonis debetur legitima, Fa-
cinell. resp. jur. resp. 27. n. 13. Quæ est debi-
tum necessarium, & parificatur cum ære alie-
no, ut post alios dixit idem Sperellus n. 8.
Etiam si parti ab intestato succederet, ad text.
in cap. Raynucius hoc cit. Quæ minuenda non
est ex voluntaria institutione etiam Ecclesie,
ut ibidem Sperellus.

19 An autem portio legitima filiorum
sit de jure naturali, aut lege positiva intro-
ducta? Videatur Gonzalez in 3. cit. cap. 16.
n. 15. & Sperellus n. 3. retinentes distinctio-
nem, quod inspecta secundum substantiam,
sit juris naturalis; quantum verò ad quo-
tam, & taxam, juris positivi.

20 Est in hæredis potestate hæreditatem
acceptare, vel non. Quatenus verò non ac-
ceptat, nullam obligationem contrahit, per
Laym. n. 6. At ubi hæres, sive ab inte-
stato, aut ex testamento succedens, hæredi-
tatem accepit, succedit in commoda,
& jura defuncti, atque ita & in onera
realia, teneturque solvere omnia ipsius de-
bita; hæres enim, & defunctus reputan-
tur in jure una, eademque persona; per leg.
Hæres, ff. de usucapion. & notatur à Caba-
sur. cap. 20. num. 3. Interim tamen habet
privilegium, quod si intra triginta dies, post-
quam hæreditatem ad se delatam cognov-
it, inventarium per Notarium coram tes-
tibus conficere coeperit omnium facultatum
hæreditatis, & intra alios 79. dies
compleverit, ut apud d. De la Cruz, in-
demnitati suæ consulat, aded ut creditoribus
defuncti obligatus non sit solvere supra
vires hæreditatis. Quatenus verò id omi-
serit, compellendus est in foro externo ad
integram satisfactionem de bonis propriis
ultra vires hæreditatis, leg. fin. Cod. de iur.
delib. apud Cabasur. cit. Nec potest uti be-
neficio legis Falcidie, per text. in cap. Ray-
nucius cum sua Gloss. verb. Inventarium
hoc

hee cit. sibi que imputet, si medium legale omisit, aut à Pontifice non petiit restitutionem in integrum adversus lapsum temporis ab jure præfixi ad conficiendum inventarium.

Dicitur *in foro externo*, quia pro foro conscientie, etiam non facto inventario, non tenetur supra vires hereditatis, dummodò fraus absit, in cujus præsumptione fundatur jus civile, Laym. *cit.* & Petra *sest.* 4. n. 11. Præsumptio enim cedit veritati.

21 Sed quid, si Ecclesia instituatur hæres, & inventarium non conficiat?

Resp. Non tenetur supra vires hereditatis, ut allegat. Laym. & Petra *sest.* 4. n. 2. Ecclesia enim quantum ad hoc non debet esse minus privilegiata; quam fiscus; qui ultra vires hereditatis non adstringitur, Peregrinus *de jure fisci lib.* 4. *tit.* 1. n. 3. Sperellus *dec.* 135. n. 19.

22 Consideratis in casu, quòd aut obligatio hæredis non conscientie inventarium est poena à lege civili inducta, vel præsumptio legis, quòd bona fuerint occulta. Neutrum autem in Ecclesia potest verificari. Non primum, quia lex civilis ex defectu potestatis Ecclesias non obstringit, ut dixi *cap.* 8. n. 16. & *cap.* 22. & 23. Nec secundum ex defectu verosimilis fundamenti. Siquidem est inverosimile Ministros velles absque propria utilitate defraudare; quinimò quævis cessat occultationis conjectura propter diligentias legitimas, quæ circa administrationem adhibentur. Præterquam quòd absque Beneficio Apostolico, juxta text. in extravag. *Ambrosia*, & dixi *cap.* 45. non possunt bona propria Ecclesie alicui obligari, vel distrahi.

23 An autem præfinita quoad Ecclesias procedant in Clericis, & aliis Ecclesiasticis hæredibus? Distinguitur, vel Clericus recipit hereditatem nomine Ecclesie; & tunc utitur privilegio Ecclesie, cujus est hereditas, quam ipse administrat. Vel ex propria persona est hæres institutus; & tunc cum in hoc non reperiatur specialiter privilegiatus, tenetur ultra vires hereditatis; si inventarium non conficiat juxta dispositionem juris civilis. Quòd in hoc casu de inventario non reprobat ab jure Canonico, ut ex d. *cap.* Raynaldus, & facit Gloss. in *cap.* *Quorundam*; verb. *Patrias*.

24 Quare cum in Clerico non procedant

motiva verificabilia in Ecclesia de non præsumpta occultatione, & præjudicio non recipiendo per Ministros; ac impotentia obligandi bona propria absque beneplacito Apostolico, cessat privilegium, adeò ut, si adeat hereditatem absque beneficio inventarii, teneatur de propriis supra hereditatis facultates, ut per Sperell. *cit.* n. 21. & Petra n. 10.

25 Quæritur, An legatum relictum pro dote puellarum: Quando si monacheranno, aut solvendum: Quando faranno professione, distribui possit puellis ingredientibus Collegium Tertiariarum, in quo sub observantia Regule cum voto simplicitatis, & in communi vivitur, sed absque obligatione clausuræ?

Resp. Negative. Nam in Tertiariis prædictis non concurrunt requisita à testatore. Hujusmodi enim Tertiariæ non sunt Moniales; & ita voluntas testatoris non impleretur, pro ut respondit Sac. Congreg. Episcop. in Aesina 8. Junii 1696. apud Monacellum *cit.* n. 7.

26 An autem legatum relictum pro monachandis, dari, & distribui possit puellis maritandis?

Resp. Negative, ut censuit Sac. Congr. Concilii in Romana subsidiorum 30. Maji 1699. & Sac. Congregatio Visitationis Apostolicæ quinque Cardinalium deputata ab Innocentio XII. super reformatione distributionum subsidiorum dotalium Sanctissimæ Annunciationis de Urbe, 16. Januarii 1696. apud alleg. n. 9.

27 Legatum verò relictum pro dote nubendarum posse distribui puellis, quæ statum Religionis assumunt; tenent plures ab eodem *cit.* cum sit res favorabilis matrimonio spirituali.

28 Quæritur. Testator instituit hæredem Ecclesiam indeterminatè, vel legata pauperibus in genere reliquit, petitur, cui nam Ecclesie sit hereditas adjudicanda, aut quibus pauperibus sint legata distribuenda; an illis de patria testatoris, vel aliis alterius loci?

Quamvis de jure civili hæredis incerti institutio vitiet testamentum, & certa persona, vel locus nominandus, & specificandus sit, ut valeat; tamen aliter res se habet in testamento ad pias causas: ut ponit Petra *dist.* *sest.* 3. n. 42. & Engel. *num.* 22. hac speciali ratione, quòd in res-

testamento ad pias causas ipse Deus principaliter hæres institui censetur, atque ita hæres numquam incertus est.

29 Quare in casu, quo Ecclesia in genere instituta sit, videndum, an in loco sit aliqua, quam ipse vivens prædilexerit, & erga quam majori devotione effectus fuerit, & tunc illam instituisse præsumitur: vel resolvendum est pro Parochia, in qua suscepit Sacramenta; quatenus verò in diversis Ecclesiis ea suscepisset, tunc verisimiliter est eum illam aliis prætulisse, in qua sepulturam elegit; quòd si nullibi eam specialiter elegerit arbitrio Episcopi relinquitur, qui consideratis circumstantiis, conjecturis, & necessitatibus, relicta defuncti applicet Ecclesie, cui magis congruere judicaverit, ut post Panormitanum, & Covarruviam scripsit Engel. *ibid.*

30 Legata verò pauperibus relicta, distribuenda sunt pauperibus loci proprii domicilii testatoris, per Gloss. in *cap. Si pater, verb. Pauperes hoc tit. in 6.* Quibus juxta Ordinem charitatis præferendi sunt consanguinei testatoris, si pauperes fuerint, quia in dubio præsumitur potius de istis cogitasse, quàm de cæteris; illis verò deficientibus, pauperes loci, in quo vixit, debent anteponi aliis pauperibus ejusdem, & isti præferri exteris, Monacell. *cit. n. 15.* & Engel. *ubi sup.*

31 Queritur. Testator, instituto Cajo hærede, eum aggravavit, ut si sine liberis decederet, hæreditatem piæ causæ restitueret: petitur, an Cajus possit ex hæreditate detrahere Trebellianicam?

Resolutioni præmittitur, quòd Trebellianica est hæreditatis quarta pars, quàm à fideicommissis potest detrahere hæres, cui est facta substitutio fideicommissaria, Polman. *cit. n. 535.* Quæ pars Trebellianica dicitur à S. C. Trebelliano, & locum habet in substitutionibus fideicommissariis.

32 Consideratur. Quòd fideicommissum activè acceptum, est dispositio ultima voluntatis, qua testator hæredis fidei committi aliquid, quod alteri sit traditurus, v. gr. hæreditatem, vel illius partem absolutè, vel aliqua sub condicione Passivè verò sumptum est id, quòd à testatore hæredis fidei committitur, substituto tradendum, Polman. *cit. n. 522.*

33 Item notetur, quòd substituere est in locum unius hæredis alterum statuere, per Laym. *cit. cap. 9. n. 1.* Aut, ut placet Pol-

mano *n. 537.* substitutio est secundi hæredis nominatio in defectu primi.

Quatuor species substitutionis referunt DD. quæ apud Gloss. in *cit. cap. Raynurius, verb. Si absque liberis*, legi possunt. Nobis tangenda sunt nonnulla, quæ substitutionem fideicommissariam respiciunt, ut inde quæsito fiat satis.

34 Itaque substitutio esse potest directa, vel indirecta. Directa est, in qua sine ministerio instituti hæreditas sub conditione defertur substituto, ut si testator dixerit: *Instituto Petrum hæredem: si is hæres non fuerit, vel quia noluerit acceptare, aut quia morte præveniens non potuerit, sit hæres Paulus.* Indirecta verò, quæ fideicommissaria dicitur, ea est, in qua hæreditas substituto defertur ministerio hæredis, qui à testatore gravatus est, ut partem, vel totam hæreditatem alteri restituat; quæ per Gloss. ibidem, sit hac, vel simili forma: *Instituto te hæredem, & rogo te, ut hæreditatem restituas Titio tali die, vel sub tali condicione, hoc est, si decesseris absque filiis*; atque ita substitutio potest fieri per volo, mando, vel rogo; ut ibidem Gloss. post quam Gonzalez in 2. *tit. 19. cap. 8. à num. 2.* scripsit fideicommissa non solum relinqui verbis precativis, verùm & præceptivis, seu impetrativis, ut, mando, jubeo, precipio. Quo casu res ita vinculata dicitur, ut à possessore alienari non possit, sed tradenda est fideicommissario substituto; per Layman. *n. 4.*

35 Frequentissima sunt hujusmodi fideicommissa per ultimam voluntatem ita vinculata, & instituta, ut ad conservandum splendorem, & bona gentilitia in familia, semper ad primogenitum spectent, & eo absque hærede masculo decedente, ad agnatum proximum natu majorem pertineant, etiam cum exclusione fisci, ut per Gonzalez *cit. 2. cap. 8. n. 9.*

36 Hæres fideicommisso gravatus post aditam hæreditatem sibi retinere potest Trebellianicam, juxta alleg. *cap. Raynurius, & Raynaldus*; in quam computantur fructus post litis contestationem percepti, ut in 4. *cap. Raynurius, & Gloss. in ver. Atempore litis contestata.*

37 Cæterùm Trebellianica non deducitur, si testator detractionem à fideicom-

commitio prohibuerit, juxta *Authent. sed non testator, Cod. ad leg. Falcid.* & dixit post alios Gonzalez in d. 3. cap. 16. n. 11. Item cessat detractio, cum causa pia substituitur, ut tradit Engel, n. 21. Petra *sect. 4. num. 2.* Sperellus *dec. 34. n. 23.* & Tiraquell. de *privileg. pia causa privileg. 27.* Nam lex civilis non potest piis causis præjudicare. Ex quo patet ad quæsitum.

38 Sed quid, an in fideicommissio sub hac conditione, *Si hæres rogatus sine liberis decedat*, excludatur fideicommissarius per filios naturales? Quæsitum examinat Gonzalez *ubi sup. in 2. n. 10.* resolvens negativè ex eo, quod verba conditionis sint accipienda in sensu proprio, & verò; atque ita mens testatoris accipienda est de filiis legitimis, non verò ex concubinato susceptis. Quemadmodum defectum conditionis non inducunt filii adoptivi, quia creditur testator sensisse de veris filiis, *leg. fideicommissum 76. ff. de condit. & demonstr.* apud d. Gonzalez n. 11. Nisi testator expressius loquatur.

Quinimò Natal. Alex. *ubi sup. reg. 7.* advertit legibus esse constitutum, ut ab hereditate excludantur filii ex illegitimo coitu progeniti. Cæterum æquitas, jusque naturale postulat, ut parentes ipsis subministrent necessaria ad victum, & vestitum, juxta *cap. Cum haberet, de eo, qui duxit in matrim. quam polluit per adulter.* Verum, ubi aliquid ultrà necessaria eis relinquitur, deberent restituere legitimis hæredibus, cum ipsi in detestationem criminis in bonis patris non succedant, *c. Cum inhibito, §. Si quis verò, de clandest. dispensat.*

39 At quid: *Si hæres rogatus, ut si sine filiis decesserit*, hereditatem restituat N. substituto, professionem emittat in Religione approbata capaci bonorum in communi, an cesset substitutio, & substitutus excludatur, succedatque Monasterium?

Resp. Articulus non transit absque difficultate; quem examinat Gonzal. in d. 2. n. 13. 14. & 15. & resolvit ex tacita testatoris voluntate præferri Monasterium, & conditioni, *si sine filiis decesserit*, tradit inesse favore Religionis aliam conditionem, *nisi hæres rogatus professionem emittat*; propterea Monasterium tacite venit, & subintelligitur, vocatumque censetur.

Sperellus verò *dec. 153. n. 28.* recenset,

opinionem, quæ substituto favet ad exclusionem Monasterii, esse ex frequentiori judicio usu receptam, eamque ex æquitate esse alteri præferendam. Concordat Fagn. in 2. ad *cap. in presentia n. 30. de probat.* Considerari enim potest, quod ubi testator loquitur expresse, non est locus conjecturis; cuius verba accipienda sunt verè, & in sensu proprio, & non fictè; adedque intelligenda sunt de vera filiatione, quæ non potest verificari de Monasterio, quod solum per fictionem, & juris interpretatione favore vitæ contemplativæ habetur loco filii, ut ibid. Sperell. n. 30. Videantur allegati, cæteraque in d. *cap. Raynaldus.*

40 Certè absque nulla difficultate procederet quæsitum, si testator dispositionem istis, aut æquivalentibus verbis concepisset: *Voglio, e istituisco miei eredi i due miei figliuoli, e morendo alcuno de' detti miei figliuoli senza figli maschi legittimi, succeda l'altro a l'uno, e l'uno a l'altro: e voglio, che si conservi la linea masculina; nel caso poi, che questa venisse a mancare, succeda la femmina.* Nam tunc fideicommissum factum fuit, habita expressa ratione conservandi bona in sua linea, & familia; & quatenus linea masculina deficiat, succedat femmina; & alii de sua agnatione etiam collaterales. Quod non obtineretur, si uno filio decedente, alius ingrederetur Religionem, & Monasterium succederet, & optimè Laym. *ibid.* Propter quod ex tacita conjectura testatoris censetur prohibita eorumdem bonorum alienatio; nam alias bona ipsius in familia, & agnatione perpetuò non conservarentur, sed distraherentur ad extraneos, contra præsumptam testatoris mentem, ad tradita per Sperell. *dec. 152. n. 104. Lege Fatinnell. cit. resp. 70. per totum.*

41 Petitur. An valida sint pacta inita inter laicos, & Ministros Ecclesiarum sæcularium, vel Regularium, ut Ecclesia non possit retinere bona stabilia, quæ ad eam ex testatorum dispositione, vel alio modo pervenerint, sed debeat ea vendere.

Resp. Negativè. Nec difficultas esse potest quoad pacta respicientia Ecclesias, vel Conventus jam fundatos, inita absque solemnitatibus, *cap. Ambitiosa de reb. Eccl. non alienan. inter com.* Etenim non est in potestate dd. Ministrorum Ecclesiis præjudica-

dicare, & disponere, ac renunciare juribus eisdem quasitis. Quinimò absque beneplacito Apostolico non possunt repudiare legatum, donationem, aut hereditatem locis piis factam; quia ministerio legis absque acceptatione, vel additione dicitur in eis dominium translatum, Monacell. *part. 1. form. 15. n. 21. tit. 5.*

42 Pariter quantum ad Ecclesias, & Conventus erigendos, similia pacta in hac materia apposita in limine foundationis non sustinentur, inprobanturque ab jure Canonico, *cap. Adversus, cap. Non minus, de immunit. Eccles.* tamquam restrictiva libertatis Ecclesiasticæ, quæ legibus laicorum, consentientibus etiam Ecclesiasticis, nullatenus arctari potest. Idè ut similia pacta valeant, est necessaria potestas Sedis Apostolicæ, quæ provideat juxta qualitatem facti, & circumstantiam negotii. Unde Sac. Congr. Conc. in una Salutarium 18. Septembris 1690. negavit repetitionem Collegii per PP. Jesuitas faciendam cum pactis, & conditionibus, ut Collegium non posset habere bona stabilia; & quæ acquireret, deberet laicis vendere, *Petra tit. in comment. n. 47.*

42 Necessitas beneplaciti Apostolici est pariter necessaria, quando ad solvenda debita testatoris vendi debent bona aliqua ex hereditate, ab eodem Ecclesiæ relicta, quoties hereditas fuerit Ecclesiæ, vel loco pio incorporata, ut respondit S. Congr. Conc. in Salutarium 20 Septembris 1692. Monacell. *tit. part. 2. form. 4. n. 12. tit. 14.*

43 Queritur. Cujus in sua ultima dispositione reliquit onus perpetuum Missarum celebrandarum in Ecclesia. N. Hujus Ministri, & Rectores utrequisita licentia ab Episcopo, vel Generali, aut Provinciali (si Ecclesia sit Regularium) illud acceptant; petitur, an acceptatio sit valida, & obliget ad implementum?

Resp. Affirmativè. Nam Constitutio Innoc. XII. de celebrat. Missar. exigens d. licentiam §. 8. pro ut *sup. cap. 10. num. ....* non continet clausulam irritantem. Et ita esse declaratum à Sac. Congr. Conc. sub 16. Januarii 1694. refert ex P. gatell. *tom. 4. con. ult. 222.* Monacellus *form. part. 1. form. 8. n. 4. tit. 6.* Sed acceptantes incurrunt poenas §. 5. *Institutionum.* Concordat Palserinus *tom. 2. de stat. herem. q. 187. art. 4. n. 229.* ubi dixit, quod

exigi licentiam in scriptis non sit de substantia actus, sed ad illius probationem. Verum *n. 1233.* nimis laxè loquitur, scribens, quod Regulares acceptantes absque licentia Superiorum onera perpetua Missarum, non incurrunt poenas ibidem præfinitas.

44 Cum hæredes, & executores testamentorum pias defunctorum dispositiones tempore ab jure præscripto non exequuntur, Episcopus ipsos cogere potest ad earum executionem, *cap. Nos quidem, cap. Si hæredes, cap. Joannes hoc tit.* Et in Trid. *sess. 22. cap. 8. de reform.* ibi: *Episcopi etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati in casibus ab jure concessis omnium piarum dispositionum, tam in ultima voluntate, quam inter vivos, sint executores.* illud enim tamquam, &c. significat Episcopum his in negotiis utramque potestatem habere, tam ordinariam, quam delegatam. In casu itaque negligentis administratorum, & executorum, Episcopus præcedit eos compellendo, ut commissæ impleant. Et Capitulum, Sede vacante, quoad hæc succedit in jurisdictione Episcopi Fagn. *cit. in cap. Joannes n. 8.* Et quatenus aliis mediis non proficiunt, possunt in subsidium uti censuris.

45 Atque ita inutile non foret, ut Episcopi etiam sub censuris imperarent omnibus Notariis testamenta recipientibus, ut legata pia in eis disposita sibi, vel suo Vicario infra mensem post mortem testatoris significarent, ut omnibus in regestis Cancellariæ adnotatis, nulla circa ea fraus committi posset.

46 Sed quid, an cum in testamento sit hæc clausula: *Juxta mentem, & voluntatem testatoris confessorio exera Confessionem communicatam, &c.* teneatur Confessarius Regularis Episcopo aperire summam, & circa quæ sit distribuenda, ac rationem administrationis reddere?

Resp. Affirmativè, pro ut expressè Clement. Religiosi, de testament. ibi: *Religiosis etiam exemptis ad executionem cujuslibet ultimæ voluntatis circa ipsius executionis officium (quod utique non possunt, nisi à Superiore suo petita super hoc licentia, & obtemperare suscipere, etiam si Prælationis fungantur officio) locorum Ordinariis debitum reddere; ipsique Ordinarii ab eisdem abque dolo, fraude, seu negligentia, de suscepta exe-*

executoris officio tenentur exigere rationem; illius quos circa id deliquisse repererint, in aliorum exemplum poena debita (quocumque non obstante privilegio) punire. Quod in simili Sac. Congr. rescripsit Archiepiscopo Mediolanen. Apud Nicol. Flosc. n. 11. ver. Testamentum, Fagn. cit. ad cap. Tria nobis n. 61. Regularis itaque requisitus ab Episcopo, vel Superiore, tenetur mentem testatoris, & summam distribuendam aperire; eique est fides adhibenda; dummodò juratus deponat, & concurrant probabiles conjecturæ de verisimili voluntate testatoris. Quatenus verò resistat revelare, potest ab Episcopo puniri; estque ei interdicendum officium executoris. Reditusque erogandi sunt in pios usus arbitrio Episcopi, præsumptæ intentioni testatoris proximiores; *ibid.*

47 Quinimò possunt Superiores Ordinis Religioso d. officium interdicere, licet voluntatem defuncti sincerè manifestaverit, ut *ibid.* Nicol. super quo tunc esset monendus Episcopus, ut posset providere.

48 Nec obstat, quod commissionem acceperit secretò; quia licet secretum acceptum in Confessione Sacramentali numquam liceat aperire propter actam obligationem non frangendi sigillum Confessionis, hoc tamen non procedit in his, quæ secretò alicui extra Confessionem committuntur, quippe tenetur quis ea revelare, ac testimonium ferre quo ad ea, quæ secundum ordinem juris ab eo ejusdem Superior exigit, D. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. in corp. D. Bonaventura in 4. d. 21. art. 2. q. 3.

49 At quid dicendum, si verba testatoris sonarent in potestatem facultativam; ut si dixerit, *Possit, & valeat?* Et tunc tenetur voluntatem exequi. Nam in ultimis voluntatibus hujusmodi verba obligationem, & necessitatem inducunt, ut tenuit Rota in Romana quartæ 4. Jun. 1668. coram Bourlemont; & idem dicitur de verbo precario, *Rogo, placeat, &c.* Quoniam hoc pariter retinet vim præcepti, & mandati, ad instar fide commissi, eadem Rota doc. 78. apud Monacell. *append. 1. part. ad form. Constit. Gregorius XV. Inscrutabili n. 4.*

50 Quatenus in testamentis ad pias causas opus sit iudice, res agenda est coram iudicio Episcopali, etiam si hæres sit laicus, qui in hac re forum Ecclesiasticum non po-

testi declinare; Engel. n. 24. Ipse verò Episcopus pia legata non exequitur, nisi data hæredum, & executorum mora, Fatinell. cit. resp. 66. n. 11. ubi n. 2. dixit, quòd declaratio, & executio voluntatis testatoris spectat ad hæredem fiduciarum.

51 Quinimò Episcopus circa testamenta, & legata merè profana suam auctoritatem potest in subsidium interponere, dum Magistratus secularis justitiam administrare negligit, Fagnan. cit. ad cap. Joannes num. 6. Committitur enim grave injustitiæ peccatum, quando iusta voluntas defuncti non impletur; ratione verò peccati esse in Episcopis jurisdictionem etiam in laicos, dicitur cap. Novit, de judiciis.

52 Possunt Episcopi iusta Trident. sess. 25. cap. 8. de reform. juxta, & rationabili causa relicta ad pias causas piis usibus applicare, quando præfixis à testatore non potest; sed ubi agitur de legatis pro celebratione Missarum, recurrendum est ad Sedem Apostolicam per d. cap. 10.

53 An autem Fratres Min. de Observant. possint esse executores testamentorum? Dixi cap. 17. n. 20. & cap. 30. n. 29. notavi, nec ipsos, neque ipsorum Ecclesias posse hæredes institui; de quare legi potest Fagnan. in 5. ad cap. Nimis prava n. 43. Distinctio verò, an modo licito fuerit legatum relictum, militat solum in legatis particularibus, non in successioneibus, *ibid.* Fagnan.

Quatenus verò instituantur hæredes, adjecta clausula, quòd si forsan aliquo modo sint incapaces d. hæreditatis, bona cedant Monasterio pro augmento fabricæ, & alimentis Fratrum; etiam sunt incapaces, ex resolutis à Sac. Congreg. Concilii apud cit. Fagnan. n. 45. Quæ super eo consulta, censuit simpliciter respondendum Fratres esse incapaces: quid autem faciendum sit de hæreditate, non esse Congregationis definire, sed adeundos iudices Ordinarios.

54 Religiosi expressè, vel tacitè validè professi prohibentur condere testamenta, cap. Qui ingredientibus hoc rit. Ingressus enim Religionem est sæculo mortuus, & nihil habet, unde testamentum facere valeat. Monachus namque est voluntatis expers, nec sui juris est, de quo ad hoc verificatur, quòd non habeat, nec velle, aut nolle, propter votum obedientiæ,

per quod omne arbitrium proprium submisit Superiori, r. *Non dicatis* 12. q. 1. cap. *Abbat* 18. q. 2. Gonzalez in d. 3. cap. 2. n. 17.

55 Idem ubi Religiosus Apostata testatur, testamentum ab eo conditum est nullum, omniaque ejus bona, sive per illicitam negotiationem, aut per aliud exercitium acquisita, vel alio jure ei delata, pertinent ad spoliū favore Camere Apostolicæ, vigore constit. Gregorii XIII. *Officiali* la 43. Bular. tom. 2. dummodo extra clausuram etiam intestatus decedat. Dum autem ad Religionem revertitur, cum sit verè Religiosus, bona per eum acquisita Religioni incorporari debent, ut per Monacell. *form. part. 2. form. 16. n. 12. tit. 15.* Et si foret ex Ord. Minor. de Observantia, vel Capucinor. deferenda essent ad Syndicum Apostolicum Conventus.

56 Testamentum nequeunt condere equites S. Joannis Hierosolymitani absque licentia Magni Magistrī, etiam de bonis per eos acquisitis, Sperellus *dec. 21. num. 41. c. 66.*

57 An autem Clerici possint de bonis testari?

Resp. Negativè de bonis, & redditibus acquisitis intuitu Ecclesiæ, ut dixi c. 44. n. 7. Id enim eis prohibetur, cap. *Ad hoc hoc. tit. Videatur* Piasfecus *prax. part. 2. cap. 8. ult. n. 51.* ubi n. 53. tradit eos testari posse de bonis, quæ proprio labore, seu industria, vel personali opera lucrantur, seu si quæ sita sint per actus Ordini suo proprios: ut, si lucentur aliquid ex celebratione Missarum, exercitio Capellaniz, ex administratione Sacramentorum, vel concionando; hæc enim æquiparantur bonis patrimonialibus, ut per cap. *quia nos cum sua* Glos. *eodem tit.* Idem dicendum de quæsitis ex distributionibus quotidianis; quoniam hæ non computantur in fructibus beneficii, quia quærantur pro labore personali, ut idem Piasfec. ibidem, & c. *Consuetud. de cleric. non resid. in 6.*

Ubi verò aliquis Clericus absque testamento, & absque hærede decederet, non fiscus laicalis esset hæres, sed Episcopus, etiam quoad patrimonialia, ad effectum disponendi juxta regulas Canonicas, ut respondit Sac. Congreg. Immunitatis in Burgo S. Domini 26. Augusti 1669. Monacel. 2. *Official. Cur. Ecl.*

part. tit. 14. form. 17. num. 11. qui 1. *part. form. 19. tit. 10. n. 61.* citatis Amostaz. *de caus. pias. lib. 1. cap. 11. num. 4. c. 5. & Rota coram Bourlemont. in Casaranga Testamenti, 14. Febr. 1678. §. Etiam si,* asserit legata pia deberi ex testamento etiam nullo, tamen si hæres hereditatem non adierit, aut hæredis institutio habeatur pro non facta, aut pro non scripta. Supponitur enim testatorem prædilexisse tale onus in suffragium suæ animæ: & ita legata pia semper sunt magis privilegiata. Nam semper est facienda interpretatio benigna de voluntate testatoris, quod voluerit suffragiis animæ suæ omni meliori modo conlulere.

58 Unde quamvis temporis inscriptio sit de necessitate testamenti scripti, ut ex *Auth. quod sine, Cod. de Testament.* notavit Nicol. cit. n. 8. hoc tamen non currit, cum testamentum sit ad pias causas, ibidem.

59 Cum apparent duo testamenta, & ignoratur, quodnam eorum sit prius, vel posterius, illud est credendum posterius, quod exhibet piam causam institutam, vel pia legata, hoc est, ad Dei, vel Sanctorum honorem, aut salutem animæ relicta, ibidem ex Tiraquell. *privileg. 35.* Quod si in neutro causa, vel legatum pium reperitur, utrumque propter incertitudinem cassabitur, ex observatis à Layman. *cap. 4. n. 2.* & hæres ab intestato succedunt.

60 Testamentum secundum rumpit prius conditum, §. *Posteriori insitunt. quibus modis testament. infirm.* Layman. *cap. 4. n. 2.* etiam si in primo fuerint adhibita solemnitates juris civilis Layman. *ibidem,* & Petra *dist. sollicitud. 3. n. 87.* ubi n. 80. advertit, quod secundum solemne prophanum revocat primum pium, si concurrant indicia, & conjecturæ revocationis; nec requiritur expressa derogatio, sed sufficit simplex voluntas contraria, pro ut ibidem, *nonnullis etiam Rota decisib. cumulatis.* Nam per primum testamentum testator non transfert absolute dominium, sed cum implicita subordinatione ad hoc, ut non aliter postea disponat, ut per Poncium *Theol. disp. 54. q. 4. conc. 3. num. 16.*

61 An autem testamentum vitietur propter immutationem unius syllabæ, aut rasuram? Dicitur negativè cum Gonzalez

in d. 2. tit. 22. c. 11. n. 11. leg. error. C. de testam. leg. in Legatis C. de legat. dummodò mens testatoris, & substantia non immutetur; quando enim nullus ex syllabæ immutatione oritur defectus immutatio non nocet, & testamentum sortitur effectum. In dubio autem, an mens testatoris per additionem, subtractionem unius syllabæ, aut rasuram fuerit alterata, est iudicis competentis officium discernere, aded ut in illis ad pias causas Episcopus cognoscat, & in merè prophanis potest etiam iudex secularis pronunciare.

§. UNICUS.

C O D I C I L L U S

Codicillus idem, ac parvus codex; seu scripturæ accessoria ad testamentum, est *ultima voluntatis testificatio sine hæredis institutione, & solemnitate testamentaria, Polman. n. 520. Dicitur sine hæredis institutione, quia codicillus non fit ad instituendum hæredem, sed potius fundatur super hæredis institutione facta in testamento aut successione venientis ab intestato, propterquod ei in codicillo aliquid alteri dandum, vel exequendum commendatur, leg. hæreditatem C. de Codicillis. Quare codicilli præcipuè inserviunt ad legata relinquenda, ad substitutionem fideicommissariam faciendam; item ad explicandum testamentum, addendo, vel minuendo, ut per Layman. cap. 8. n. 1.*

2 Codicilli ad similitudinem testamentorum possunt fieri scriptis, & viva voce per nuncupationem: in quibus declaretur ultima voluntas probanda, servatis servandis juxta superius dicta.

3 An autem codicillis fieri possit tam ab eo, qui testatus, quàm ab alio, qui intestatus decedit?

Resp. Affirmativè, cum Layman. ibidem n. 3. Et fieri potest non modò testamento jam condito, verùm & ante testamentum; per cujus factionem postea confirmatur, nisi expressè in eo revocetur: & ubi nullum testamentum postea sit factum, tunc codicillus videtur esse loco testamenti; quoad legata, tum pia, tum prophana exequenda per hæredem venientem ab intestato, l. ab intestato, ff. de Codicill.

4 Item potest quis non unicum tantum,

sed plures etiam codicillos facere, & omnes substituunt, dummodò unus alteri non contrarietur. Nam in casu, quod opponantur, posterior priorem censetur revocare, leg. Cum proponatis, C. eod.

5 Petitur. Quidnam operetur clausula codicillaris, quæ inferi solet in testamentis ut, *si hac mea dispositio non valeat ut testamentum, volo, ut valeat vi codicilli.*

Resp. Operatur, ut tendat ad conservandam voluntatem testatoris, Sperell. dec. 146. n. 68. Item facit, ut, cum testamentum non valet in vim testamenti, sustineatur ut codicillus, juxta text. in cap. illud §. fin. C. de jure codicill. Item effectus illius clausulæ est, ut hæredes necessarij venientes ab intestato, censeantur gravati, ut in extraneo in testamento minùs solemnij hæredi instituto restituant, detracta portione legitima reliquam hæreditatem, ibidem Layman. à n. 4. & Sperell. n. 67.

6 Hæc clausula; *valeat omni meliori modo*, adjecta in fine testamenti, habet vim codicillaris, per Bart. aliove allegat. à Sperello dec. 144. n. 9. Sed aliquid plus non operatur, quàm in ipso testamento fuerit dispositum. Non enim ampliat omissum, cum validitatem omissionis non respiciat, ibidem n. 45. Vid. etiam Monacell. d. 1. p. n. 29. ac alios DD. si majora de testamentis, & codicillis desideres.

C A P U T LIV.

Officialis quoad Tribunal Regulare.

S U M M A R I U M.

- 1 *Judex Ordinarius quis?*
- 2 *Et quis delegatus?*
- 3 *Et quis arbitrarius?*
- 4 *Jurisdicção delegati quando expiret, usque ad 6.*
- 7 *Visitatores Ordinis Minorum de Observantia habent jurisdictionem ad tres menses, & ibi alia.*
- 8 *Expirat jurisdicção iudicis, quando sententiam pronunciaverit, usque ad 9.*
- 10 *Delegatus tenetur de sua jurisdictione docere, usque ad 15.*

- 16 Delegatus potest procedere adversus impedi-
dentes propriam jurisdictionem, usque
ad 19.
- 20 Delegatus Principis potest alteri causam
subdelegare, usque ad 21.
- 22 Delegatus ad universitatem causarum po-
test aliquam ex illis subdelegare.
- 23 Judex debet esse persona idonea, & gravis.
- 24 Delegatus precedit Superiores in Provin-
cia, vel Conventui respectuè.
- 25 Judex potest cognoscere de annexis, &
connexis cum causa, usque ad 26.
- 27 De appellacione subdelegatus, usque ad 29.
- 30 Judex etiam Regularis debet servare, qua
jure divino, & naturali sunt necessa-
ria, usque ad 32.
- 33 Servanda ab iudice procedente per viam
inquisitionis, usque ad 39.
- 40 Et procedente per viam denunciationis,
usque ad 45.
- 46 Et procedente per viam accusationis.
- 47 Constare debet de corpore delicti, usque
ad 48.
- 49 Observanda ab iudice in examine testium,
usque ad 60.
- 61 Agitur de examine rei, usque ad 69.
- 70 Agitur de tortura rei.
- 71 In Ordine Minorum non proceditur ad tor-
turam sine consilio, & assensu PP.
Defensorii: & ibi practica.
- 72 Responsa advocati fiscalis communicanda
sunt advocato rei.
- 73 In causa per accusationem, vel excep-
tionem, est citandus accusator, vel ex-
ceptor, usque ad 76.
- 77 Formula sententia absolutoria.
- 78 Contra absolutum ex capite innocentia non
potest amplius quoad idem delictum pro-
cedi.
- 79 Accusator non probans puniatur.
- 80 In sententia potest describi delictum.
- 81 Ex quo loco ab Iudice Regulari pena in-
figenda desumantur.
- 82 Non est de substantia, ut verus sententiam
acceptet.
- 83 Formula appellationis.
- 84 An sit puniendus iudex male iudicans?
- 85 Agitur de nullitate sententia.

I Udex ab eo dicitur, ex quo ad formam
juris procedat ad condemnationem ei,
vel absolutionem innocentis; estque vel

Ordinarius, qui propter officium, aut di-
gnitatem jure, vel consuetudine jurisdic-
tionem habet, Gonzalez in 1. tit. 29. cap. 11.
num. 8. & 14. Vel, ut loquitur Ameno
pract. part. 1. tit. 1. n. 15. qui à lege da-
tus est.

2 Vel est delegatus, qui nimirum non
ab jure, sed jurisdictionem habet ex com-
missione Ordinarii, qui apud Gonzalez:
n. 5. describitur: Est persona, cui causa co-
gnitio, vel executio committitur, nihil pre-
prium habens, sed delegantis personam repræ-
sentans. Verba illa, causa cognitio, vel ex-
cutio, adhibentur, ut cognoscatur delegari
posse, non solum principium, & medium,
verum & finem causæ, cap. Super quæstio-
nem de offic. deleg. principium delegatur,
cum committitur solum citatio, vel litis
contestatio, d. cap. §. Intentionis. Medium,
cum demandatur examen testium, totius
causæ, seu cognitio negotii usque ad sen-
tentiam, d. cap. Super nos, Finis, cum diffi-
nitiva sententia, causa jam examinata, de-
legatur, ibid. §. Verum. Illud delegantis per-
sonam repræsentans, ponitur, ut cognoscatur
judices delegatos repræsentare delegantes,
quorum jurisdictione, & potestate utuntur.
Et hinc patet, delegatos, ut delegantes ho-
norandos esse, ut docet Donellus cap. 8.
lib. 1. apud Gonzalez n. 7.

3 Vel arbitrarius, qui scilicet, neque à
lege, neque à Principe, sed à partium as-
sensu habet potestatem, Ameno ibid. n. 5.

4 Quæritur. Quando jurisdictio delegati
expiret?

Resp. 1. Expirat morte delegantis, secu-
ta prius, quàm delegatus receperit litteras
sux delegationis; vel, re integra, seu an-
tequàm delegatus inceperit iudicium, per
Gonzalez cit. cap. 20. n. 5. Piascum prax.
part. 2. cap. 4. art. 1. n. 28. Dicitur autem
iudicium inceptum, vel per solam citatio-
nem interpositum, in qua tenor delegatio-
nis inferitur; alioquin esset nulla, per d.
Piasc. vel per litis contestationem, ut per
Gonzalez ibidem; sive creationem actuarii,
qui inservire debet pro notario in fabrican-
do processu. Hæc creatio est effectus juris-
dictionis receptæ à Præfato delegante,
qui regulariter in litteris commissionis
dat facultatem sumendi personam sibi be-
nevisam in notarium, seu scribam, dando

illi iuramentum de fidelitate. Quinimò, licet id in litteris non exprimeretur, adhuc conferetur delegato data facultas creandi notarium; nam concessio officio, conceditur, quicquid est necessarium ad officium exequendum, per tradita ab Ameno *cit.* q. 16. n. 139. Ceterum, si in Religione reperiretur notarius creatus, juxta d. c. 38. n. 34. per deputationem hujus à delegato non conferetur incepta ejus jurisdictio, ut ibi probat n. 137.

§ II. Expirat jurisdictio in delegato, si re vel causa adhuc integra, delegans deponatur ab officio, vel ipsum compleverit. Nam, cum adhuc non acquisiverit jurisdictionem, eam conservare non potest, ut scribit Gonzalez n. 5. & habetur ex cap. *Quamvis de offic. deleg. in 6.* per hæc verba: *Jurisdictio, ex quo ipsa usus non exitit, non censeatur in eum officio transivisse.* Et idem ante illius usum in sui duratione pender à jurisdictione delegantis, quæ ejus morte, depositione, aut terminatione officii desinit. Quod procedit, si ve quis delegatus sit ad universitatem causarum, vel ad aliquod negotium particulare, quia semper verificatur, quod non sit usus jurisdictione, ut ibid. Gonzalez.

6 Quinimò, ubi plures causæ commissæ sint judici delegato in uno rescripto, & una ab alia non pender, etiam recepta in una non perpetuatur jurisdictio in alia, si delegans moriatur, & officium absolvat, vel ab eo deponatur. Si verò una causa ab alia dependeat, & sint connexæ, per contestationem unius, vel inceptum iudicium in una perpetuatur jurisdictio in alia: quia sub unica specifica delegatione continentur, Gl. in c. *Licet verb. re integra cit. tit.* ubi Panormitanus; & Gonzalez n. 6.

7 Ad hæc optime sequitur, quod cum Visitatores Ordin. Min. de Observ. non habeant jurisdictionem, nisi per tres menses per statuta Generalia, c. 8. §. 56. n. 11. (intra quos debent celebrare Capitulum) & per viginti dies, incipiendos ab ipsius celebratione, ibid. num. fin. ver. *Domum*; si prorogationem jurisdictionis non petierint, & sequatur in illo trimestri mors Generalis (vel commissarii Generalis respectivè) non possint amplius Capitulum celebrare, & actum aliquem jurisdictionis exercere, ut d. n. 11. nisi à Papa, vel Sacra Congregatione, aut à Generali (si Visitator fuerit deputatus

à Commissario Generali) fuerit illis jurisdictio prorogata. Ameno *cit.* n. 32.

8 III. Expirat jurisdictio delegati (ac iudicis ordinarii) quando functus est officio suo, sive bene, sive malè, & sententiam pronunciavit, c. *In litteris d. tit.* quantumtate non potest: licet ei permittatur, ut eam intra 24. horas explicet, & declaret, l. *Pautum, ff. de re judic.* si aliquid non bene expresserit. Ubi verò à sententia provocatum non fuit, licet transeat in rem judicatam, cap. *Cum inter de re judic.* adhuc tamen tunc potest continuare suam jurisdictionem in exequenda sua sententia, cap. *Significasti cit. tit.* & ad executionem habet annum, cap. *Quarenti d. tit.* Et Gonzalez *cit.* cap. 9. n. 1.

9 Ita, pronunciata sententia, ejus jurisdictio finitur, ut nec possit de nullitate sententiæ cognoscere, cap. *Ex litteris, cap. Quarenti de sent. & re judic.* ubi Engel. *jur. Canon. lib. 2. tit. 28. §. 1. n. 4.* Et tunc sententia rescindenda est ab iudice superiori: qui melius causam cognoscat, & examinet, ac secundum allegata, & probata procedat ibid. Engel.

IV. Expirat, si commissio à delegante revocetur; nam iudicium solvitur verante eo, qui iussit judicare, l. *Judicium, ff. de judic.* Fagnan. in 1. ad cap. *Ceterum de rescript. n. 71.*

V. Finitur etiam delegati jurisdictio, si transeat tempus præfixum: nisi de communi consensu partium jurisdictio prorogetur, hoc est, ad aliud majus tempus extendatur; c. *De causis de offic. delegat.*

10 Quæritur, An delegatus teneatur de recepta commissione docere?

Resp. Affirmativè, cap. *Cum in iure cit. tit.* ibi Gonzalez cap. 31. ubi dat referentes Fagnan. *cit. ad cap. Cum iura eod. tit.* est textus in *Extravag. injuncta de elect. inter com.* ibi: *Afferenti namque cum mandatis Principis se venisse, credendum non est nisi hoc scripto probaverit.* Quare omnes, iudices delegati, sive Ecclesiastici, sive Sæculares, antequàm jurisdictionem, seu officium exercent, tenentur litteras suæ commissionis ostendere. Nam, cum in quovis territorio præsumptio sit pro iudice ordinario, cap. *Sicut de re judic.* nullus alius creditur iudex in ea ditione, nisi probetur. Jurisdictio enim delegata, seu ejus com-

commisio est quid facti, idcirco non præsumitur, nisi probetur, *l. Si emancipati, Cod. de probat.* tum quia jurisdictio, & qualitas judicaturæ est accidentalis, nec provenit à natura, & potest competere uni, & alteri, proinde non præsumitur, sed est probanda, ut discursit Fagnan. in 1. ad c. Cum in jure de offic. deleg. n. 6.

11 Modus principalior, & præcipuus probandi jurisditionem delegatam, est id per litteras delegationis docere, ut, aliis allegatis, ponderavit Gonzalez n. 3. Fagnanus ibid. n. 9. recenset alios modos, quibus possit jurisdictio probari. Vel per mandatum originale, ut in *l. sancimus, C. de diversis scriptis*. Vel per exemplum ab originali solemniter sumptum, (solemnitas videatur, cap. Cum P. & cap. Instrumenta de fid. instrum.) Vel si originale fuerit exemplatum in actis, ut est in usu apud nos. Hujusmodi exemplatio probat originale, adeo ut non sit opus illud amplius producere, ut ibid. Fagn. n. 11. allegans Innocentium, & Rotam.

13 Ameno loco ubi supra q. 13. n. 113. pro practica delegati ad aliquam causam (vel etiam ad visitandam Provinciam, aut Conventum) ad effectum fundandi propriam jurisditionem super visitandos, vel examinandos, tradit, quod debet ostendere litteras patentes suæ delegationis, & operari, ut publicè legantur, vel in Capitulo Fratrum ad hoc specialiter congregato, vel in publica refectioe, ad quem saltem major pars communitatis conveniat. Deinde juxta monitum Passerini Tribun. regul. q. 2. n. 28. commissarii, & delegati faciant à Superiore Conventus fideliter registrari patentes suæ delegationis in libro Conventus, in quo debent suam jurisditionem exercere, ad hoc, ut si originale ipsarum jam colligatum cum processu, aliquo casu pereat, sit locus, ex quo authenticum transumptum compulsi, & transcribi possit.

14 Sed quid, si testis examinandus, est ex alio Conventu vocandus, an in citatione debeat inseri tota copia delegationis?

Resp. Nonnulli id tenuerunt apud Fagnan. c. cit. n. 16. sed hoc non esse opus ipse tradit ex Bartolo, Speculatore, & Butrio. Sufficit, quod in citatione exponatur causa jurisditionis, & dicat se esse delegatum. Verum testi comparenti tenetur litteras de-

legationis ostendere. Formula citationis hæc esse poterit, Citeatur P. F. N. ad comparandum pro die &c. currentis anni 1709. in Conventu N. coram A. R. P. N. Commissario delegato ad informandam Curiam, aliàs &c.

Fr. N. Actuarius.

15 Quatenus autem comparere teneatur, scribatur in actis recusatio; & moneatur, assignato termino peremptorio ad obediendum, comminando censuram; quo elapso fiat decretum, eodem citato ad audiendam sententiam censuræ, vel dicendum contra, quare, &c.

16 Sed quid agendum delegato, si impediat in executione suæ jurisditionis?

Resp. Potest procedere adversus impediētes, quia habet jurisditionem cognoscendi, & procedendi in omnibus iis, in quibus impeditur sua jurisdictio pro expedienda causa sibi delegata: ut habet Gloss. in notabilib. ad cap. Quia de offic. deleg. ibi: *Jurisdictio Judicis extenditur ad omnes illos, qui jurisditionem illius impediunt*: licet de illis in litteris non fiat mentio; mandata enim jurisditione, ea omnia commissæ censentur, quæ necessaria sunt ad illius exercitium, ut rectè possit talis jurisdictio exerceri, cap. Præerea de offic. deleg.

18 Quare contra impediētes potest de jure canonico, ut dixit Abbas, procedere per censuras, etiam si sint personæ extraneæ, vel sit Guardianus, aut Provincialis, ut per DD. allegatos ab Ameno cit. à n. 117.

19 Ubi n. 118. advertit, quod non debet primo impetu æqualiter procedere contra Sacerdotes, sicut contra Laicos Conversos, aut simplices Clericos; nec æquali methodo adversus Guardianum, & Provinciale, sicut contra ceteros Religiosos; sed exhibendo reverentiam dignitati Sacerdotali, vel officio Prælatuæ, juxta text. in cap. Quia Pontificalis de offic. deleg. in 6. debet cum istis impediētib. suam jurisditionem à laxioribus censuris incipere, hoc est, ab interdicto, vel suspensione à Divinis, antequam ad excommunicationem (quæ est remedium extremum) deveniat. Moneantur prius de obedientia sub poena censurarum, & assignetur terminus peremptorius: quo elapso, citentur ad audiendum, & dicendum contra, quare non de-

Debeat

beat procedi ad excommunicationem adversus ipsos comminatum &c. & ubi non comparent, feratur sententia excommunicationis, eis intimetur, & inseratur in actis.

20 Quæritur. An delegatus possit causam sibi commissam subdelegare?

Resp. Affirmativè, si sit delegatus Papæ, & Principis, & infirmitate, vel aliqua alia causa impeditus, ut expresse *cap. Si pro debilitate, c. Præterea de offic. deleg. Fagnan. ad c. Quoniam de rescript. n. 1. Gonzalez tit. cap. 3. Piafec. n. 27.*

21 Limitatur, nisi sit electa industria personæ: quando autem hæc censeatur electa, diximus *cap. 30. n. 25.* Et hic addimus electam etiam reputari, cum delegatur potestas cum expressione nominis delegati, licet adjiciatur etiam nomen officii, aut dignitatis, adeo ut tunc non possit eam alteri subdelegare, ut scripsit Cabasut. *prax. lib. 4. c. 1. n. 12.* & simplex ministerium reputatur commissum.

22 Pariter delegatus ad universitatem causarum alicujus Conventus, vel Provinciæ, potest causam particularem subdelegare, ut per *Gloss. in cap. Super questionem, §. Si verò in verb. Delegare de offic. deleg. Fagn. in 2. ad cap. Cum causam de appellat. n. 3.* Nam, ut cum eodem notavit Ameno *civ. §. 3. n. 29.* delegatur ad universitatem causarum: parificatur Ordinario *Glossa in cap. Statutum §. Insuper verb. Moderatas de rescript. in 6.*

23 Advertendum tamen, quod ille, cui causæ delegantur, vel subdelegantur, debet esse persona, tum idonea, & discreta, ad text. in *d. cap. si pro debilitate*, hoc est, ætate matura cum experientia rerum, ne sit in judicando violentus (ætas enim proveclta, & rerum experientia causat maturitatem in agendo): tum gravis, ne nimia familiaritas contemptum pariat: tum eruditione conspicua, ne in substantialibus judicii turpiter erret.

Hinc Ameno *tit. 2. §. 1. n. 2.* monet commissarios visitatores de Ordine Minorum de Observ. ut in Secretarios visitationis eligant Religiosos maturos, qui habeant requisita à legibus; ut in casu, quo ipsi aliquem Conventum visitare non possint, eisdem illius visitationem subdelegare valeant. Qualitates enim requisitæ in delegato, exiguntur in subdelegato. *Gloss. ad cap. Hac con-*

suetudine in notabilib. de offic. delegat. in 6.

24 Notandum etiam, quod delegato ad universitatem causarum, sive unius Conventus, vel Provinciæ, debetur præcedentia supra omnes, quæ sunt delegationi subfunt: ex quo enim sit delegatus ad causarum universitatem, æquiparatur judici ordinario, & ut Superior respectu omnium, in quos, tum in capite, tum in membris hæret jurisdictionem directivam, & coercitivam. Quapropter & in omnibus, & per omnia præcedit respectivè Provinciale, & Guardianum suæ delegationis. Quæ tamen non procedunt in delegatis à Provinciali ad causas particulares, ut per tradita ab Ameno *civ. q. 18. n. 142. & 143.* qui licet sint aliorum iudices, subfunt tamen in foro paterno correctioni Guardiani: nec Superiorem localem præcedere possunt, nisi adversus eum debeant procedere.

25 Quæritur. Delegatus ad causam particularem, hoc est, ad cognoscendum de fornicatione, dum format processum, cognoscit emergere aliud delictum, furtum, v. g. pecuniarum, quibus mediantibus fornicatio fuit commissa: petitur, an possit de furto cognoscere?

Sciendum, quod connexa, vel incidentia in causa duplicis generis sunt: alia tangunt jurisdictionem judicis, de quibus diximus *n. 16.* & alia sunt dependentia à causa, cum ea connexa: quod dupliciter contingere potest.

I. Ut ab ipsa dependeant, tamquam à qualitate ipsius inseparabili, quæ sine delicto cognosci non possunt.

II. Quod sint separabilia à causa, & sine ea cognosci valeant.

Circa connexa, & incidentia primi generis, observandum est, an qualitas annexa inseparabiliter cum delicto transferat cognitionem de foro ad forum, vel non: si non transferat, ad plenè probandum delictum debet iudex inquirere, etiam supra qualitatem; accessorium enim sequitur naturam principalis: atque ita cum delegatus habet facultatem inquirendi super delicto, quod est principale, censetur etiam eam habere super dicta qualitate, quæ est delicto accessoria. Ita, si in fabrica processus contra accusatum, vel denunciatum de furto reperitur, quod furtum fuit de re sacra, cum hæc qualitas (licet mutet speciem

ciem delicti) non sit cognoscibilis separatim à furto, super ea quoque potest inquiri. Si verbò qualitas transferat cognitionem delicti de foro ad forum, iudex non potest amplius procedere. Ita, si in inquisitione super fornicatione reperitur, quòd habita fuerit ex sollicitatione in Confessione Sacramentali, vel abusu Sacramentorum, aut Sacramentalium, tunc iudex tam Ordinarius, quàm delegatus, & subdelegatus ad unam, vel univertales causas, non potest amplius inquirere, sed tenetur levare manum à processu, & denunciare Inquisitoribus: ad hæc advertant Iudices, etiam Regulares, ne ex inadvertentia, & culpabili negligentia se immisceant in causis spectantibus ad Sanctum Officium, aliàs poenis, ac censuris innodantur inflictiis in Constitutionibus Apostolicis, & præsertim in Const. Pauli V. Romanus la 26. Bullar. tom. 3. ut notavit etiam de Bièl. Epitom. crimin. quest. 5. prælud. 9. n. 5. & 6.

26 Quantum ad annexa secundæ speciei delegatus non potest se ingerere in inquisitione illorum, aliàs excederet limites suæ commissionis, & formam mandati, quod ei prohibetur, ut communiter DD. Quare in casu debet certiorare ordinarium delegantem, quòd emerferint indicia circa alia delicta ab eo, super quo fuit delegatus; & delegans, vel ipsorum cognitionem sibi reservet, vel novam facultatem tribuat delegato ad inquirendum de novo delicto, super quo apparuerint indicia. Ubi verbò delegatus novam receperit delegationem super tali delicto, aptius operabitur, si ad evitandam confusionem processum ab alio separatum incoeperit. Ameno cir. 9. 14. n. 123.

Dubium fuit excitatum de delegato ad causam particularem; quia delegatus ad causam univertalem potest super annexis, & connexis cognoscere, servata tamen limitatione, pro ut supra.

27 Queritur. An à subdelegato ad delegatum, an verbò ad primum delegantem appellatur?

Resp. Vel delegatus totam jurisdictionem transtulit in subdelegatum, vel aliquid sibi de jurisdictione reservavit; ut, si subdelegat, donec commissionem revocet; aut sibi reservet sententiam, vel executionem ipsius.

In primo casu appellatur ad eum, qui dedit delegatum; nam tunc censetur se tota jurisdictione spoliasse. In secundò verbò ad eum, qui subdelegavit, appellatur, quia virtute dictæ reservationis sibi aliquid de jurisdictione retinuit; & potestas tam revocandi, quàm ferendi, & exequendi sententiam, ad jurisdictionem pertinet; idèò ad eum est appellandum, cap. Super questionem cir. sic. & cap. Si delegatus d. sic. in 6. cum sua Glos. & Gonzalez alleg. c. 17. n. 9.

28 Limitatur I. Nisi à subdelegato appellatur, ex eo quòd non admittit exceptiones concludentes defectum jurisdictionis in delegato subdelegante: nam tunc non ad ipsum delegatum, qui negatur habere jurisdictionem, sed ad primum delegantem appellatur: ne aliàs appellans appellando ad eundem, quem jurisdictione fungi negat, contraria in iudicio deducere videatur, contra text. in c. Sollicitudinem.

29 II. Si delegatus sit excommunicatus, aut aliter impeditus, tunc enim à subdelegato non ad ipsum, sed ad primum delegantem est appellandum, cap. Si is cui de appellat. in 6.

30 Queritur. Quznam ab iudice Regulari procedendo in iudicio debeant servari?

Resp. Omnia, quæ necessaria sunt de jure divino, vel naturali: de jure divino sunt, accusatio, denunciatio delicti, reitatio, æqualitas iudicis erga partes, testium pluralitas, & partis auditio. De jure verbò naturali sunt hæc: iudicis inimici recusatio, appellatio, defensiones legitimæ, juramentum de veritate dicenda, quod datur testibus; testium secreta interrogatio; quòd de delicto facti constet; quòd inimici repellantur ab accusando, & testificando, ita Peyrin. in form. lit. D. cap. 16. n. 2. ubi dat repetentes: nam jus divinum, & naturale, etiam Religiosos fovet, & providet, ne per ejus inobservantiam ipsorum fama deperdatur.

31 Nec obstat cap. Qualiter il 2. de accusat. in fine. ubi Pontifex decidit, quòd circa Regulares personas non est ordo juris omnino servandus. Non obstat inquam, quia ibi solum permittitur, ut in Regularium judiciis non procedatur exactè, hoc est servatis apicibus, subtilitatibus, & solemnitatibus juris, ut declaravit Bonifacius IX.

Constit. *Ad augmentum la 4. Bullar. rom. 1.* indulgens, ut rimulis, & apicibus ipsos postpositis, libere procedere valeant secundum consuetudines approbatas, & generalia facta, & etiam facienda ipsius Ordinis instituta.

32. Cæterum licet possint in eo omitti, quæ sunt puræ solemnitates juris, nequeunt tamen præteriri, quæ adjuvant substantiam iudicii: ut in Clement. *Sapè de verb. signif.* ibi: *Non sic tamen iudex licem abbreviet, quin probationes necessaria, & defensiones legitime admittantur; citationem vero, ac præstationem iuramenti de calumnia, vel malicia, sive de veritate dicenda, ne veritas occultetur per commissionem (hoc est factam cum clautula, ut procedatur de plano sine strepitu, & figura iudicii) intelligimus non excludi.* Vide quæ dixi *cap. 17. n. 16.*

Judex super crimine tribus modis procedere potest, per viam inquisitionis, denunciationis, & accusationis.

33. Quæritur. Ad procedendum per viam inquisitionis quæ sint necessaria?

Resp. Necessaria est clamorosa insinuatio, seu diffamatio; vel, quod clamores aliqui præcesserint, *c. Inquisitionis, §. Tertia de accusat.* Quæ diffamatio loco accusatoris succedit, ut per Fagnan. *cit. ad c. Qualiter & quando n. 64. de accus.* Gonzalez in *5. tit. 1. c. 21. n. 10.* Et tunc iudex procedit ex officio proprio virtute diffamationis, non ad instantiam alterius inquisitionem promoventis: ubi enim infamia non clamat contra aliquem, non potest iudex contra ipsum inquirere, ut tradit Peyrin. *cit. in form. lit. P. c. 9. n. 16.*

34. Verum, cum dicitur ad inquisitionem de aliquo delicto debere præcedere infamiam, id est intelligendum, non de inquisitione generali, quam prælati singulis annis in visitatione paternali facere tenentur; quoniam ad istam nulla infamia prærequiritur, sed illam Prælati facit ex mero suo officio: sed de inquisitione speciali, ut ibid. Peyrin. *cap. 19. n. 1.* Et tanta necessitate præcedens infamia est necessaria, ut loco ipsius indicia non sufficiant, ut ex Sanchez *ibid.*

35. Ubi advertit alia indicia dici levia, alia gravia, & alia violenta, & plena. Prima communiter nihil probant. Secunda semiplenè probant, quia vehementia movent

animum ad aliquid credendum. Tertia ita movent animum ad assentiendum rei, ut iudex eam veram putet, adeò ut amplius investigare non curet.

36. An autem indicia violenta ita probent, ut illa sola sufficiant ad movendum iudicem, ut possit ferre sententiam in criminalibus? Respondet negativè, quia potest semper subesse aliquod dubium: in criminalibus enim probationes debent esse luce meridiana clariores, ut scripsit Fagn. in *1. ad c. Ne innitaris n. 357. de const.* neque ad infligendam poenam ordinariam sufficit indicia esse vehementia, *c. Litteras de presumpt.*, sed probationes profisco, vel accusatore debent esse plenæ, & concludentes, juxta *l. Sciant cuncti C. de probat. & c. Sciant cuncti 2. q. 8.*

37. Diffamatio autem illius, qui de aliquo delicto est diffamatus, probanda est per testes, qui interrogati, apud quos sit diffamatus, tenentur respondere, apud tales, & nisi eos nominent, non censentur reddere bonam causam sui dicti: ratio est, quia aliter sciri non potest, an illi sint viles, & malevoli, an verò fide digni; de quo ante omnia iudici constare debet, ut bene Fagn. *ad d. c. Qualiter, & quando n. 85.* & Sanctoro in *sua practica cit. inquisitionis* dixit infamiam debere in initio processus esse probatam, saltem per duos testes legitimos, ne acta sint nulla. Cæterum, si testis interrogatus responderet, apud duos esse suspectum, ex hoc non esset probata diffamatio, quia per dicta paucorum non debet quis apud Iudicem infamatus reputari: est textus in *d. cap. Inquisitionis, §. Quæsiisti*: ubi, *Qui propter dicta paucorum eum infamatum reputare non debet.* Ideò, ut testis probet, debet addere in suo testimonio, quòd de hoc ipso, quod audiuit ab illis duobus, clamat major pars viciniæ, juxta annotata à Glossa *ad d. c. verb. dicta paucorum.*

38. Notetur, quòd Iudex, ex quo sibi fuerint contra Titium scriptæ nonnullæ epistolæ anonymæ, & sine auctore, non potest procedere ad inquisitionem super contentis in dictis Epistolis, ut expressè text. in *d. cap. Inquisitionis, §. Tertia.* Nullam enim fidem merentur adversus eum, ut per Peyrin. *cit. cap. 16. n. 12.* ubi monet, litteras lacerandas, & comburendas esse, nec eis credendum. Quarum auctor est inquirendus, & ubi

& ubi apparuerit, poena arbitraria puniendus est, per Gloss. *ibidem verb. in occulto*: *¶ c. Qui in alcerum* §. q. 1. ut hac forma malignantium malitia, bonorum Religiosorum fama non graveetur.

39. Si verò nomine certi auctoris fuerint epistolæ subscriptæ, tunc verificandum est, an ille talis litteras scripserit (supposito quod ejus character non sit notus,) & ubi invenitur scripsisse, procedendum est, pro ut de jure. Quo casu hujusmodi litteræ se habent loco denunciationis, ut tenet Peyrin. *cit. n. 20.*

40. Quæritur. Quid necesse sit ad legitime procedendum per viam denunciationis.

Plura servanda sunt: ex parte denunciantis requiritur, I. Quod denuntiatio detur in scriptis. II. Quod adnotetur dies denunciationis, ut constare possit de fundamento processus, & quod acta non sunt absque legitimo testimonio. Dies conducere potest ad valorem, aut nullitatem denunciationis ut, si data fuisset tempore, quo judex erat suspensus ab officio, vel in quo denunciatus erat inimicus denunciati, cum quo postea rediit in amicitiam: quoniam tunc nec dari, nec recipi potest.

III. Quod exprimat nomen judicis, aut ipsius officii, ut Ministri Provincialis, commissarii, Vicarii &c. ut hac forma sciatur, an judex sit competens, vel non.

IV. Quod exprimantur locus, tempus, qualitates, & circumstantiæ delicti, & testes adducantur: omnia enim hæc sunt ita necessaria, ut, si non exprimantur, denuntiatio sit ipso jure nulla, & nullus processus subsequatur: ut probat Clarus q. 12. *vers. Dixi* n. 9. Etenim, illis omissis, denuntiatio redditur incerta, & vaga: nec potest reus probando negativam coarctatam se tueri, aut testes de falsitate convincere.

V. Quod exprimat nomen delinquentis, & illius, contra quem commissum est delictum: quod si ignoretur, debent describi, vel ab officio, ut Sacristæ, vel Janitoris, coqui &c. vel à statura, ætate, lineamentis, capillis: quod pariter est substantiale, ne unus pro alio condemnetur.

VI. De consuetudine servatur, quod denunciator se subscribit, & nesciens scribere signum ✕ apponit. Hæc omnia recenset Ameno *cit. tit. q. 95.*

41. Ex parte judicis necesse est,

I. Quod perpenſa qualitate denunciantis, denunciati, & delicti, recognoscat, si sint de suo foro, vel non, & juxta notitiam admittat, vel repellat denunciante; & quatenus ad se pertinere videat, procedat ad decretum de admissione denunciationis, & de proseguendo processu, pro ut de jure.

II. Quod denuntiatio apponatur in actis.

III. Ut juramentum recipiat à denunciante de veritate dicenda. Quod implicite includit juramentum de calumnia, & illi æquivalere, ut notavit Passerin. *Tribun. regul. quest. 12. art. 3. num. 7.* Siquidem nec calumniatur, nec præsumitur habere animum calumniandi, qui jurat se verum depingere. Licet enim denunciator non possit esse testis in causa, in qua denunciat, ut probat Ameno §. 4. *num. 22.* optimum tamen est, ut per eum exhibita, & ab iudice recepta denuntiatio examinetur: tum ut plenius judex informetur de circumstantiis facti, ex quibus potest veritatem indagare; tum ut cognoscat, an denunciaverit ad instantiam alterius, qui est testis de visu: quia tunc testimonium instigantis debilitatur, nec potest cum alio teste, licet integro reum convincere, quia testis ille est verus, & voluntarius denunciator; licet denunciaverit per alium; nec in ordine ad probandum alia ratio habenda est de illius testimonio, quam de denunciatione facta ab eo, quem ipse instruxit; & sicut hæc non probat, sed instruit, ita nec illud, ut per Ameno *cit. ultim. quest. 1. num. 70.* quare in praxi, ut judex cognoscat, an qui denunciationem exhibet, zelo charitatis moveatur, vel ab alio sit corruptus, instet, ut denunciator dicat, à quo sciat denunciatum deliquisse: qua occasione dixerit, & quo fine &c.

42. Advertendum, quod quando denunciatori est notum, tam delinquens, quam delictum, & utrumque denunciat, & instat, ut servantur regularia instituta, & judex corrigat; judex procedit ad instantiam partis: cum denunciator solum delictum, ignorans delinquentem; tunc judex ignorans contra quem debeat iudicium dirigere, tenetur procedere ex officio per inquisitionem, quæ dicitur mixta, hoc est, specialis quoad delictum, & generalis quoad delin-

quen-

quetem, ut Ameno *in form. sol.* 2. n. 9.

43 At petitur. An, si denunciator non probet, sit aliqua poena puniendus per Judicem, apud quem denunciavit?

Resp. Vel denunciator judicialiter solum denunciationem ponit, & testes assignat intendens aperire viam ad iudicium, & ut iudex ex officio possit faciliter crimen investigare; non tamen curat, quod iudex procedat, vel non: vel ulterius, denunciatione exhibita, & acceptata, instat apud iudicem, ut puniat denunciatum. In primo casu, si deficit in probatione, tunc propter infamiam irrogatam denunciato (denunciatio enim semper infamiam infert, ut in mox citando textu) debet poena saltem extraordinaria emeri dari, nisi suam innocentiam canonicè purgaverit, scilicet, quod non calumniandi animo ad huiusmodi crimina proponenda processit, ut est text. in cap. Cum dilectus de calumniator. cum sua Glossa, in verb. calumniandi: ut hac forma ceteri simili poena perterriti similia non attentent.

44 Pro secundo casu advertas, quod denunciator, etiam ad vindictam, & non solum emendationem, non potest obligari ad se subscribendum ad poenam talionis, quia talis subscriptio recessit ab aula, nec in praxi servatur; sed ubi dolosus, sive calumniosus denunciator, vel accusator defecerit in probationibus, in poenam extraordinariam condemnatur, ut tradunt Guazzin. *ad defens. teor. def.* 3. cap. 3. n. 13. ver. Sed circa illud, & c. 11. n. 2. Zuffi. *de legitim. process.* q. 27. n. 8. & concordat Peyringh. *in ius Canon. lib. 5. tit. 2. n. 2.* cum Engel. *in ius Canon. lib. 5. tit. 2. n. 2.* quidquid dixerit Ameno *tit. 9. §. 3. n. 12.*

45 At, qua ratione in processu constabit, quod denunciator insteterit apud iudicem, ut puniat denunciatum, si in libello denunciationis nullam de eo instantiam fecerit, sed solum dixerit *se denunciare*, quamvis postea ore tenus stimulaverit iudicem ad punitionem?

Resp. Iudex providus in decreto admissionis denunciationis debet apponere, & addere instantiam ore tenus à denunciatore factam.

46 Quæritur. Quid observandum ab Iudice sit, ut legitimè procedat per viam accusationis?

Resp. Priusquam iudex procedat, debet accusationem acceptare; de quo debet in actis constare. Accusator autem debet in libello accusationis nomen accusati exprimere, individuando crimen, & tempus, quo fuit commissum, ac testes adducendo, per quos possit legitimè probari. Aliàs accusatio recipienda non est. Debet pariter accusator jurare se non malo animo ad accusandum moveri, ut probat Ameno *cit. tit. 8. §. 3. n. 16.*

Cum accusatio præsentatur contra aliquem Prælatum, vel insignem personam, & iudex non habet notitiam de vita, & conditione accusatoris, debet accusationem acceptare cum clausula, *si, & in quantum, & pro ut de jure &c.* & proinde priusquam inquisitionem contra accusatum incipiat, debet examinare duos, vel plures testes super fama ejusdem accusatoris: & ubi reperit accusatorem esse integræ vitæ, causam prosequatur, & informationes sumat super criminibus, de quibus in libello &c. Ubi verò accusator vir levis, tumultuosus, & diminutæ famæ appareat, accusationem repellat, & contra accusatum nullo modo debet procedere, nisi de delictis sit fama inter fratres; sed tunc non ad instantiam partis, sed per viam inquisitionis procedere potest, ut ibid. Ameno §. 6. n. 38.

47 Advertendum tamen est, ut notavit Peyrin. *cit. lit. P. cap. 13. n. 2.* & Ameno *tit. 10. §. 1. num. 2.* quod, ut iudex ordinariè procedat, sive per viam inquisitionis, vel accusationis, debet prius ipsis constare de corpore delicti, seu delictum fuisse commissum; delicta autem alia sunt *facti permanentis*, quæ post se relinquunt vestigia, ut est *vulnus, homicidium, incendium, defloratio &c.* Quo ad ista ante incoptionem processus debet iudici constare per oculorum inspectionem, videndo vulnus, effectum incendii &c. Et quatenus opus sit adhibere peritos Sæculares, debet iudex licentiam petere à Superiore sæculari Ecclesiastico, vel Laico, cujus sint subditi, eos vocandi, & examinandi, quorum iudicium est inferendum in actis, & interrogari debent, eis prius delato juramento de veritate dicenda.

Est autem coram testibus describendum corpus delicti cum omnibus suis qualitatibus, & circumstantiis: quo genere ar-

morum sit, vel videatur factum. Quous omnibus positus, ubi agitur de vulnere subscribit vulneratus, deinde actarius cum testibus.

Alia vero sunt facti transiens, hoc est de numero eorum, quæ post se vestigia non reliquant, ut *causarum, furum, falsarum*. Circa istis debet per testes probari delictum fuisse commissum.

Constitit autem de corpore delicti, aut per testes probato, quod fuerit commissum, procedere potest contra delinquentem, & habitis indiciis sufficientibus, ipsum ad causam citare, & incarcerare, si sit de fuga suspectus, ut ibidem Peyrinus: tanta autem est necessitas, ut cognoscatur delictum, & de eo constet, prius quam de delincente in specie inquiratur, ut, ea cognitione omitta, non seruetur, quod est de substantia iudicii, ut dixit Passerin. *cit. q. 9. n. 2.* Et subinde Ameno *n. 2.* ubi dat concordantes, scripsit, quod *Processus, in quo prius de corpore delicti, præcipue facti permanentis, non constat, omnino sit nullus; & si super ipso constitutus esset reus, etiam si confessus fuisset, nihil nocere possit confessio.*

48 Advertit ubi supra Engel. *cit. 1. §. 1. num. 21* quod iudicium non sit incipiendum à captura, & incarceratione accusati, nisi præmissa causæ cognitione, & præcedente saltem aliquali instructione, ac probatione delicti, & iudex indebitè incarcerans potest per incarceratum coram illius Superiore de re injuria conveniri, ut ibidem Engel. Et probatur *ex leg. nec Magistratibus, ff. de injuriis*. Ubi autem incarceration fit non pro poena, sed pendente accusatione, pro custodia, non debet tunc reus nimis duro, aut tetrico carcere constringi: cum iniquum sit, ut prius affligatur reus, & executio in ipsum fiat, quam delictum probatum sit, *l. 1. C. de custodia reorum*. Nisi hoc aliquando fiat post semiplenam delicti probationem, ad confessionem rei eruendam, ibid. *n. 22.*

Item observandum, quod fiscalis, seu agens partes fisci, non ipse debet fabricare processum contra accusatos, vel denunciarios, sed debent per alium instrui. Ejus partes sunt jura fisci producere, probationes favore denunciati, vel accusati adversus fiscum exhibitas evacuare, infringere, & alia opponere, ac instare, ut testes exami-

nentur, & repetantur. Licet repetitio apud Regulares videatur non necessaria, nisi de ea initet advocatus rei dando interrogatoria, ut *infr. n. 66.*

Procurator enim fiscalis succedit loco accusatoris, ut advertit Sperellus *dec. 92. n. 2.* idèdque non potest, nec debet esse iudex, & pars: pugnet pro fisco, sed caveat ne legem charitatis offendant.

49 Queritur. Quid iudex circa examen testium observare debeat?

Resp. I. (Cum testes, juramento de dicenda veritate non prædito, non probent, nec fidem faciant, *cap. Nuper de testib. & attestat.* quia in juramento consistit substantia depositionis, per Fagn. *in 3. ad c. Audivimus de relig. & venerat. n. 19.* & cum juramentum sit res facti, non supponitur) idèd debent jurare, de quo debet constare in actis. Sacerdotes jurant tacto pectore, & ceteri tactis sacris litteris.

50 II. Quod testes sigillatim, non turmatim interrogandi sunt, *cap. Inquisitionem §. 1. de accusat. cap. Venerabilis de testib. & attestat.* Ita Daniel interrogavit impudicos senes. Si enim testes simul examinentur, alter alterum instruit, & eundem sermonem omnes profert, Gonzalez *in 2. tit. 20. cap. 52 n. 4. allegat. Farinac. de testib. q. 8. Fagnan. in 2. ad cap. Venerabili n. 5. de testib.*

51 III. Quod testis unus, quamvis legitimus, in iudicio non probat, Fagn. *cit. ad cap. Licet n. 15.* quia, ut ait sacer textus: *in ore duorum, vel trium stat omne verbum.* Unde, cum agitur de præjudicio alterius, commune est illud: dictum unius, dictum nullius, Sousa *Aphorif. q. unic. de testib. singul. sol. 1. n. 5.* Præsumptionem tamen facit, per Glos. *ad d. cap. verb. unius.*

52 IV. Quod ad hoc, ut duo testes plene probent, debent esse non solum fide digni, sed etiam contestes; ita ut jurati deponant ex certa scientia de visu, de eodem facto, loco, tempore, personis, circumstantiis ad substantiam facti spectantibus, & necessariis, ut latè Peyr. *cit. lit. T. c. 3. n. 10. allegans Spathar. de mod. corrig. Reg. tr. 7. c. 2.*

53 Unde est communiter receptum inter DD. Peyrin. *cit. num. 6.* Gonzalez *ibid. cap. 10. num. 5.* quod testes singulares non probant. Testes autem singulares sunt, qui deponunt supra diversis factis, ita ut eorum

eorum depositiones in unum conjungi non possunt: ut si unus deponat Petrum furtum commississe; alius Joannem percussisse; vel, unus dicat tale delictum fuisse commissum domi, alius in platea; vel, unus dicat fuisse patratum de mane, & alius de sero; vel unus mense Maji, & alius in Augusto. Cæterum, si deponerent super eodem delicto iterabili, ut de adulterio &c. licet non concordarent in tempore, aut loco; tamen plusquam semiplenam probationem inducerent, ut ibid. Peyrin.

54 Observandum tamen est ex Soufa *sect. 2. n. 2.* quod tria sunt testium singularium genera: ut alii sint singulares singularitate obstativa; alii singularitate adminiculativa; & alii singularitas diversificativa. Singularitas obstativa ea est, quæ facit repugnantiam, & contradictionem in testium depositionibus; hæc fuit in testibus deponentibus contra Susannam, *Daniel. 13.* ubi agebatur de unico actu adulterii, & unus dicebat se vidisse eam *sub schino*, alius vero *sub pino*: & sic deponentes de aliquo particulari actu sibi invicem repugnabant, assignantes diversum locum delicti commissi; & nihil probarunt.

55 Singularitas adminiculativa, seu cumulativa invenitur in dictis testium; in quibus non est repugnantia, vel contrarietas, per diversa tamen media in eundem finem tendunt, & unus alterum coadjuvat; ut, si unus testis deponat Cajum esse fornicatum cum Lucia, & alius cum Francisca; licet enim non sit plenè probata fornicatio cum una ex his duabus, tamen est benè probata fornicatio in specie. Ita pariter accusatur Frater de proprietate, unus testis deponit se eum vidisse diæ Lunæ cum crumena plena nummis aureis, alius testatur se eum vidisse diæ Martis cum moneta argentea; & tertius dicit se vidisse eum diæ Mercurii in Caupona expendisse pecunias: isti cumulantur, & plenè probant proprietatem in se, licet actus proprietatis in individuo non sit plenè probatus: est utique tempus diversum, & species monetæ diversa, tamen sunt accidentalia proprietati, & æquè benè unus est proprietarius in auro, sicut in argento, & hoc die, quàm alio, ut Ameno *cir. 15. §. 6. n. 44.* Pariter accusatur Clericus non Sacerdos celebrasse Missam, & unus deponit se eum vidisse Missam incipientem, & alius ipsam terminantem: hæc

celebratio plenè probatur, quia, cum simus in successivis, & in actibus continuatis, non est necesse, quod qui debent esse testes, eodem tempore ipsum viderint; sed sat est, ut in diversis, temporibus continuatis actum videant, Ameno *cir. n. 49.*

Et observat, quod, si unus testis de visu deponat de delicto, & alius testetur se illud delictum audivisse de ore rei, tunc conjunguntur, & cumulantur isti duo testes, & consurgit plusquam semiplena probatio; quia ex quo unus testis de visu semiplenè probet, alius de auditu aliquid addit, per Ameno *n. 47.* cum concordantibus. Testes autem de auditu alieno regulariter nihil probant, nisi famam, si de ea examinentur, nec faciunt ad iudicium. Ameno *cir. 15. §. 5. n. 111.*

56 Singularitas diversificativa datur, quando testes deponunt de diversis delictis, ut si unus deponat de furto, alius de adulterio, & alius de blasphemia: hi etiam nihil omnino probant, quia in hoc magis consideratur, quod sint singulares; hæc enim non sunt delicta, quorum unum inferat aliud. Gonzalez *cir. 15. §. 5. n. 111.*

57 Item pondera, quod si testes sint ex officio ab iudice, sive ad instantiam partis assumpti, in eorum examine debet notari cum nomine, & cognomine illorum, gradus, ætas, Sæculi, & Religionis, & in fine depositionis (ea eis prius lecta) debent se subscribere, & si nesciant scribere, apponant ✕ signum.

58 Item considera, quod, ut testes in iudicio legitime probent, necesse est eos vocare, vel citare. Nam si testis voluntariè se offerat non vocatus, dicitur suspectus; & non probat, *leg. Presbyter, C. de Epist. & Cleric.* Et nihil refert, an vocetur ex munere iudicis, an verò quia fuerit à parte productus: modò in processu notetur, qua via fuerit ad iudicium inductus ad iudicis instructionem.

59 At quæritur. An testes examinati in inquisitione speciali, aut denunciatione, vel accusatione contra aliquem, adversus eum probent ante litis contestationem, hoc est, priusquam reus citetur, & respondeat accusationi sibi datæ?

Negat *Glos. in cap. Olim. de lit. contestat. ver. Responsum*, & *Glosa in notabil. ad cap. In nomine de testib. & attestat. Gon-*

zalez in cit. cap. 2. n. 3. Fagnan. ad d. cap. in nomine n. 34. Carena de offic. Inquisit. p. 3. tit. 8. §. 9. n. 33. Peyrin. d. cap. 3. n. 11. ubi testatur de communi, & Portell. respons. moral. cas. 20. in fin. consuluit praxim, quod, citato reo, iterum testes examinari repetantur, quia jam examinari non possunt nocere reo, quantum ad causam principalem, seu ad eum condemnandum, sed solum quoad ipsum interrogandum, & etiam ad incarcerationem, si timeatur de fuga. Unde in horum sententia testium repetitio est unum de substantialibus iudicii.

60 Affirmant plures alii, quos cumulat Ameno tit. 7. quæst. 1. n. 14. sustinentes repetitionem testium esse tantum solemnitatem juris, aded ut acta sine partis citatione sint valida. Communis enim stylus, quem totus mundus servat, est, ut priusquam citetur reus, examinentur testes contra ipsum. Quæ consuetudo probatur à Trident. sess. 25. c. 6. de ref. 2. verb. In criminalibus. Ceterum reus eos debet habere pro rite examinatis, ex d. cendis, n. 66.

60 Quod si testis, qui deposuit in informatione summaria, in secundo examine eam retractet, vel deponat contrarium, standum est primæ depositioni, & non secundæ, per Glos. in c. Per suas, verb. Informare de probat. & advertit Ameno cit. & Monacellus form. part. 2. form. 16. num. 6. tit. 14. quia præsumitur, quod secunda depositio facta sit per subordinationem procuratam à reo, vel ejus patrono. Tum quia, per primam depositionem est aliquid reo, vel fisco quæsitum, cui testis non potest præjudicare, ut ibi Monacellus.

Limitatur, nisi illicd se retractaret, aut oppositum deponeret, ut per Farinac. q. 66. n. 127. vel, nisi posterius dictum sit talibus conjecturis adminiculatum, ut excludatur præsumptio subornationis.

61 Advertendum est, quod, si reus examinandus sit carceribus mancipatus, debet excarcerari, ut liberius possit veritatem fateri. Confessio enim à carcerato recepta metu tormentorum extorta dicitur, per Peyrin. cit. litt. R. c. 9. n. 14. Et si sit excommunicatus, debet absolvi ad effectum trahendi ipsum ad iudicium, sed cum reincidentia: & ubi censura erit reservata, petenda est facultas à Superiore, cui reservatur absolutio.

62 Examinatis itaque testibus sive à parte productis, sive ex officio assumptis, si ex eorum depositionibus certò constet, vel saltem per indicia sufficientia faciant semiplenam probationem delicti (quæ supponit probationem corporis ipsius delicti) debet iudex procedere ad examen rei, & poterit hoc decretum, vel simile præmittere: Quibus habitis, advertens P. Commissarius, quod per præmissas depositiones apparet N. de N. homicidium commississe, decrevit eum in riguroso examine consistuere, serv. servand. de iure. Alia sunt hæc Oc. Fr. N. Altiarius.

63 Deinde ad constituendum reum potest iudex in primo constituto per infra scriptum, vel alium similem modum procedere, videlicet:

Die &c. Anno &c. Consistens personaliter coram P. Commissario N. de N. hac die Oc. Qui delato juramento corporali, cælis Oc. vel tallo pectore (si sit Sacerdos) de veritate dicenda, super quibus interrogabitur: fuit interrogatus, ut infra: & primò solet interrogari de scientia suæ vocationis, incarcerationis, de Conventu suæ collocationis, amicis, Fratribus &c. & postea de circumstantiis, & qualitatibus delicti, ex quibus iudex potest devenire ad delicti cognitionem.

Ubi reus delictum negaverit, poterit iudex contra ipsum sequentibus interrogatoriis procedere. Interrogatus, & monitus, ut velit omnino veritatem fateri super præmissis, maxime cum Curie constet per legitimos testes ipsum commississe homicidium, de qualitate, ac modo, loco, & tempore: & poterunt arma ostendi, cum aliis admixta, ut ea recognoscat.

Ubi respondeat per verbum nescio, non recorder, urgendus est, ut respondeat per verba præcisa affirmative, vel negative, illud enim idem est, ac absolute non respondere. Persistente verò in negativa poterit interrogari.

Interrogatus, quid dicet, si liquidò apparebit ex dictis, & depositionibus testium fide dignorum, ipsum commississe tale delictum &c.

Tunc ad convincendum reum de mendaciis, & ad disponendum ipsum ad veritatem dicendam, P. Commissarius mandavit per me altiarius eidem legi alia, & intelligibili voce depositionem N. Testis habi-

tam

ram sub tali die, pagina &c. & præsertim in illa responsione incipiente, &c. & finiente, &c. & totum notetur in actis. Quæ depositi ne eidem lecta, & per ipsum benè audita, & intellecta, pro ut asseruit, fuit per P. Commissarium interrogatus: quid dicat, vel respondeat? & successivè, persistente in negativa, interrogetur.

Interrogatus, & monitus, ut velit se disponere ad veritatem fatendam super præmissis, præsertim cum videat se testibus convictum, qui verisimiliter prædicta contra ipsum non dixissent, si vera non fuissent, & essent, si reus adhuc persistat in negativa, poterit legi alia alterius testis depositio. Quod si adhuc sit pertinax, poterit interrogari, qualiter velit prædictos testes juratos, qui nullum ex depositione commodum sentiunt, ea deposuisse, si vera non essent? Quod si adhuc in pertinacia sit obduratus, moneat, ut recogitet, quod mendacii, & perjurii Deum offendit, & quod se disponat ad veritatem spontè fatendam, aliàs in tortura debebit illam aperire. Et cum hora esset tarda, & non potuerit examen expediri; P. Commissarius &c. acceptatis &c. examen dimisit; voluntate illud continuandi &c. & interim lecta sibi depositione, ipsi subscripsit, & iterum ad carceres fuit ductus, acta sunt &c. Io N. d. deposito. Fr. N. Commissarius. Ego N. Actuarius.

64 Pro secundo constituto, die &c. loco &c. pro ut supra &c. Quod si in negativa semper persistat, moneatur omnino de veritate dicenda ad vitandam, & Dei offensam, & poenam afflictivam torturæ. Quod si sit pertinax, absolvatur examen pro ut sup. &c. Alia verò die procedatur ad tertium constitutum, servando eundem tenorem. Et ubi reperitur obfirmatus in negativa, procedatur ad decretum de tortura, assignando ei terminum trium, aut quatuor dierum arbitrio iudicis ad se defendendum, vel indicia purganda, ex dicendis n. 70.

65 Ubi verò reus, vel est convictus, vel spontè confessus, vel extra torturam ratificavit confessionem in tortura factam, in secundo, & tertio constituto interrogetur si velit prædictis confessatis, & dictis aliquid addere, vel minuire, vel potiùs ea tamquam vera ratificare, & approbare, & modò ratificet, & approbet: & respondens affirmativè, procedendum est infra scripto decreto.

66 Tunc P. Commissarius acceptatis &c. dimisit examen, & mandavit, ut intra terminum sex dierum produceret ad sui defensionem quidquid habet adversus depositiones restitutum ad sui indemnitate, vel provideat sibi de patrono, habitis tamen testibus pro rite, & rectè examinatis, copias tradi &c. & absque præiudicio ulterioris processus, & examinis, quod ipse accepit, reservatis sibi exceptionibus, & repetitione quatenus &c. tam decreto, quam ejus dispositioni, qua fuit eidem mandata &c. lecta, se subscripsit.

Io N. d. deposito, e. accepto, come sopra N. Delegatus, N. Actuarius.

Tunc debet constare in actis de electione patroni, & quod hic munus patrocinii suscepit. Die &c. Cum N. reus significaverit se in patronum elegisse N. de N. P. Commissarius mandavit id in actis registrari. Apparere etiam debet de acceptatione patroni, cuius officium est omnia agere ad tutelam sui principalis, opponendo contra legitimitatem testium, processus &c. instando, ut repetantur testes, dando interrogatoria, si opus sit: & testes adduci examinandi sunt super articulis productis.

66 Nonnullis placet, ad legitimandos testes contra reum examinatos, esse repetendos. Sed, ut etiam notavit Ameno, hæc est solemnitas, ad quam Regulares non tenentur. Sufficiens testes legitimari dicuntur, & processus de informativo curiæ transit in offensivum rei per ipsius declarationem, & acceptationem, quod habet eos pro legitimè, & ritè examinatis, pro ut ex praxi in d. Decreto: vel potest citari ad similem declarationem faciendam, priùs vel postquam ejus patronus defensiones elaboratas præsentaverit iudici, & hic cognoverit non esse relevantes contra depositiones testium.

De substantia iudicii solùm est, ut repetantur testes, si reus contra eos, vel eorum dicta excipiat, & instet pro repetitione: quæ fit. Die &c. N. testis alias examinatus in causa, &c. iterum vocatus est, cui &c. juravit &c. & interrogatus, an, quæ alias in præfata causa in alio examine facta die &c. vera fuerint, ac sint: & examine ei lecto, & per eum benè audito, dixit vera esse &c. Si verò examinatur testis ad instantiam rei, hoc exprimat, & super articulis ab eo productis interrogetur.

67 Abstineat iudex ab interrogationibus suggestivis, quibus tam reo, quam testibus suggeruntur responsiones, quia viciant, & annullant processum, de qua re Ameno *tit. 15. §. 9. n. 73.*

68 Ceterum, cum iudex procedit in notoriis, non debet interrogare reum dubitativè, *an fecerit hoc*, sed assertivè, *notum est hoc fecisse*, ut probat Peyrin. *formul. lit. P. cap. 18. n. 6.* prius tamen per duos testes probare notorietatem, & in processu declarare se procedere per viam notorii. Ideò testes proponere debent de visu proprio, hoc est, quod erant presentes, & viderunt id, de quo testificantur: & quòd ibi erat major pars communitalis, quæ videre potuit, quæ ipsi viderunt.

69 Ad notorium autem tria debent concurrere. Primum, quòd fiat in loco publico, in quo soleat convenire communitas: secundum, quòd, quando committitur delictum, adsit major pars communitalis: tertium, quòd delictum fiat de die, non de nocte. Quoniam, si de nocte committitur, homines non possunt benè videre. Quæ sunt juxta naturam notorii, quod dicitur facti: cum illud sit, quod *se exhibet omnium oculis, vel conspectui majoris partis personarum alicujus loci, vel communitalis, ut nulla possit tergiversatione celari.*

70 Ponderabis I. Quòd numquam reus est torquendus, nisi præcedant indicia sufficientia, vel diffamatio, quæ semiplenam probationem delicti faciant.

II. Quòd non est torquendus convictus, & confessus; quia jam habetur veritas, & certitudo sufficiens ad condemnationem, ut notavit Ameno *tit. 16. §. 6.*

III. Quòd pro delicto, pro quo non venit imponenda pœna corporis afflictiva, non est inferenda tortura, quia censetur hæc pœna gravior, quàm pœna delicto debita, & ita, ubi delicta puniendæ sunt tantum privatione vocis activæ, vel passivæ, officiorum, suffragiorum &c. tortura infligi non debet.

IV. Quòd torquendo concedendæ sunt defensiones cum competente termino trium, vel etiam quatuor dierum, cum spatio trium, vel etiam quatuor dierum pro qualibet ad arbitrium iudicis. Propterea est à reo sibi eligendus patronus, & iudex non potest ei denegare, quem elegerit; qui intra tempus præfixum debet elidere, evacuare, & pur-

gare, quicquid productum fuit advesus reum, ut inde ad torturam, vel aliam condemnationem non possit deveniri. Propterea debet ei concedi copia actorum, & quicquid conducere potest ad tuendum suum principalem.

Abolutis autem defensionibus, & presentatis debet de eis in actis constare. Die &c. presentata fuerunt ab N. patrono rei N. &c. defensiones elaborata favore ejusdem, incipien. &c. & finien. &c. & ad mandatum P. C. fuerunt in actis registrata &c. N. Actuarius.

71 V. In Ordine Min. de Observ. non potest iudex ad torquendum moveri, nisi de consilio, & assensu definitorum, & juxta ipsorum votum debet procedere: ideò, ut PP. Definitorii instrui possint de meritis causæ, tam favore fisci, quàm rei, debet eisdem consignari processus offensivus contra reum fabricatus, ac defensiones ad ejus favorem; quæ omnia debent ab unoquoque definitore diligenter ponderari, considerando, an defensiones prævalent contra fiscum, & destruant indicia, & probationes adversus reum productas, adeò ut non sit locus torturæ. Quinimò, ut definitorium cautiùs procedat, debent PP. priùs consulere advocatum sacularem, ad quem transmittenda sunt omnia, tam pro, quàm contra reum; qui, omnibus inspectis, debet suum sensum in scriptis redigere, & votum suum cum actis receptis consignare definitorio: illisque ab unoquoque de definitorio diligenter ponderatis, PP. simul conferant super meritis causæ: & subinde per calculos secretos albos, & nigros suam sententiam dicant. I. An reus, sit torquendus? II. An torquendus graviter, vel leviter? Ubi calculi erunt pares adeò ut nec albi pro negativa, nec nigri pro tortura vincant, non est reus torquendus, quia tenetur iudex inclinare ad favorem rei; & hic etiam currit regula illa, quòd, *Altere non probante, reus absolvitur*, apud Fagnan. *ad dist. capit. Ne innicaris num. 359.* Si verò concludatur pro tortura, tunc à definitorio formatum est decretum, quòd *visis omnibus videndis in causa &c. tam pro, quàm contra reum, & inharendo voto D. N. Consultaris, sumus in voto, quòd N. reus, & semiplenè de delicto convictus sit gravior, vel leviter torquendus: servat. tamen de jure ser-*

servand. Quodd est consignandum iudici, à quo aliud decretum faciendum: ut infra: & tunc Pater Provincialis, vel Commissarius in-
habendo voto, & Decreto Definitorii decrevit P. N. reum esse leviter torquendum. Et. N. Actuarius. Confessor non debet esse patronus rei, quia est suspectus.

Advertendum. I. Quodd, si Provincialis instruat processum contra reum, dum petit à definitorio consilium, non potest ipse eo casu suum calculum consultivum ferre, quia nullus consilium sibi dat.

72 II. Quodd si advocatus fiscalis respondeat probationibus ad defensam à patrono exhibitis, sunt huic ejusdem advocati responsa communicanda.

73 III. Quodd, si causa fiat per accusationem, vel exceptionem, presentatis à reo defensionibus, debet citari accusator, vel exceptor ad effectum, ut per proprium advocatum respondeat contra defensiones rei, & ipsas impugnet, & alias producat, quæ sibi supersunt contra reum. Quodd, si accusator, vel exceptor novos testes, aut nova instrumenta produxerit contra reum, debet copia illorum tradi reo, vel hujus patrono, ut possit illis opponere exceptionis suas, & se defendere: adeo ut ultimo semper loco sit ab iudice audiendus reus vel ejus patronus.

74 Quæ omnia, servata proportionem, servari debent in defensionibus concedendis ante sententiam; ad quam semper reus, vel ejus patronus citandus est; aliàs, omissione citationis sententia esset nulla, quia est de substantia, ad text. in Clement. VIII. *litium la 18. Bullar. tom. 2. & notavit Peyrinus lit. 8. cap. 3. n. 2. & citatio facienda est pro certo die, & certa hora.*

75 Et hic advertendum, quodd in delictis, in quibus imponitur poena corporis afflictiva, non potest reus etiam confessus suis defensionibus renunciare, ut dixit Glos. in leg. non tantum verb. acquiescit, ff. de appellat. Riccius prax. for. Ecclesiast. resolut. 6. n. 4. quos cumulat, & sequitur Ameno *cit. 20. §. 1. n. 9.* Et quatenus reus firmus sit in facienda renunciatione defensionum, non debet statim pronunciari sententia, sed tenetur iudex assignare tempus, & terminum peremptorium ad defensiones faciendas: quodd si reus, sibi facta intimatione decre-

ti, judicialiter dicat se renunciare defensionibus, poterit renunciationem acceptare; sed numquam est procedendum ad sententiam, donec tempus assignatum pro defensionibus expiret, ut per Ameno *ibid.* Tutius tamen est, ut iudex ex officio alicui idoneo committat defensiones faciendas. Iudex enim ex officio potest reo advocatum assignare, ut probat Gonzalez *cit. in 1. tit. 32. cap. 1. n. 18.* Videatur Ameno *ibidem*: ex cuius formulario, & practica, ac ex alia P. Sanctorii fuerunt præmissa huc summam reportata.

76 Advertit ex claro Fagnan. *cit. in d. cap. ne innisaris n. 363.* quodd ubi nihil ulterius superest agendum, tam ex parte accusatoris, quam accusati, iudex debet diligenter considerare processum tam offensivum, quam defensivum, & rectè ponderare, quid ex ipsis processibus resultet: & quatenus contra reum extent indicia, & probationes, quæ elisæ, & conquassatæ non fuerint: si reus est plenè convictus, vel confessus, condemnandus est; sed semper considerandum illud Ambrosii relati in cap. *Judicat. 3. q. 7. ibi: Bonus iudex nihil arbitrio suo facit, sed juxta leges, & jura pronunciat statuta juris obtemperat, examinas causa merita, non mutat, &c.* Ita tamen jus servare deberi, ut cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitas adhibeatur, ut statuit Trident. *sess. 13. cap. 1. de reform.* Sed non potest esse clementior lege, ut dixit Fatinnell. *cit. respons. jur. respons. 31. n. 11.*

77 Ubi verò recognoverit probationes ad defensam illas accusatoris, vel pro fisco adductas elidere, & plenè infirmare, est reus absolvendus tamquam non reus culpabilis; vel de jure punibilis, aut definitivè, ex capite innocentia, si intra terminum assignatum accusator aliud relevans non producat, quiddid in processu aliàs præcesserit: ut tradunt Covarruv. *lib. 1. variar. cap. 1. num. 8.* Clarus in *pract. crimin. quest. 62. num. 2.* Spatharius *cit. pract. 10. cap. 19. num. 2.* & tunc iudex poterit uti hac forma: Viso per nos fabricato processu contra Fratrem N. super furto, de quo fuit apud nos accusatus, & gravatus, omnibusque contra ipsum deductis probationibus perquisitis, & discussis; consideratis etiam ipsius

ipſius in contrarium probationibus; de voto etiam D. N. Conſultoris, per hanc noſtram definitivam ſententiam, dicimus, ipſum pro hac cauſa coram nobis legitimè aſſerata non eſſe punibilem, nec culpabilem reperiunt; & ita dicimus, decernimus, & definitivè ſententiamus, eumque innocentem declaramus, atque à præſentia imputatione abſolvimus, & abſolutum eſſe pronunciamus. In quorum fidem &c.

Cum autem contra reum ſunt tot, & talia indicia, quæ ipſe non potuit plenè evacuare, niſi per torturam, tunc abſolvi debet, ſed non definitivè, neque ex capite innocentie, ſed appoſita clauſula: *Stantibus rebus, pro ut ſtant*; ſeu, *Ex hæſtenuſ deducit*, ut per allegatos; & tunc iudex, mutatis mutandis, poteſt ea formula uti.

78 Adverſus abſolutum ex capite innocentie, ſive iudex proceſſerit ex officio, vel ad inſtantiam partis, non poteſt ampliùs procedi pro illo delicto, *Quibuſcumque etiam ſupervenientibus indiis*, quia illa abſolutio tranſit in rem iudicatam, & de re iudicata ampliùs iudicari non poteſt, ut pluribus cumulatim tradit Peyrinus *cir. lit. S. cap. 1. n. 2.*

Sed contra abſolutum cum clauſula, *Rebus ſic ſtantibus*, vel, *Ex hæſtenuſ*, &c. poteſt iterùm novis ſupervenientibus indiis procedi. Cæterùm huiuſmodi praxis non probatur à Claro *cir. q. 62. n. 2.* ubi de eo, qui purgavit indicia per torturam, dixit eſſe definitivè abſolvendum. Et Spatarius *cir. cap. 13. n. 6.* cenſet, quod inter Regulares ſemel abſolutus cum clauſula, *Rebus ſic*, &c. non debet iterùm accuſari, etiam ſupervenientibus magnis indiis: cui adhæret Peyrin. *num. 3.* concludens, quòd ad truncandas diffidiorum, & malignitatum occaſiones, ſit omninò definitivè abſolvendus.

79 Notandum, quòd ſi reus in ſuis deſenſionibus ita perfectè evacuaverit indicia, quòd crimen nec ſemiplenè remaneat probatum, & conſtet de innocentia ipſius; accuſator debet tamquam calumniator condemnari, quia non probavit, & de hoc in eadem ſententia, per quam reus abſolvitur, conſtare debet: ſed quia non debet condemnari ante citationem ad ſententiam, citationem debet accuſator, & ei assignari terminus, ut producat vel contra reum alia, vel dicat, quare puniri non debeat

Official. Cur. Eccl.

pœnis contra calumniatores præfixit, ut poſt Bartolum dixit Ameno *tit. ult. §. 2. n. 8.* Et ubi iudex cognoverit reproducta nihil relevere, procedat ad ſententiam abſolutoriam rei prætenſi, & condemnationem accuſatoris; qui ſemper citandus eſt ad audiendam ſententiam ferendam pro, vel contra reum, cum habeat intereſſe in cauſa.

80 Ameno *tit. ult. §. 6. n. 53.* monet in ſententia eſſe recensendum delictum, etiam ſecundùm circumſtantias, quæ conducunt ad ejus levitatem, vel gravitatem, & ad augendam, vel minuendam pœnam; tum ut appareat de rationabilitate ſententie, & quòd pœna fuerit proportionata culpæ; tum ut in Ord. Fratr. Minor. de Obſerv. (in quo Proceſſus non poſſunt ultrà ſemestre ab ultimatione cauſæ conſervari, per ſtat. General. Ord. *cap. 12. §. 23. n. 25.*) habeatur notitia criminis, & delinquentis. Propterea ſtatuta *cir.* injungunt, ut ſententie originales conſerventur in libro ad hoc deputato, ut poſſint interſervire in cauſis expulſionis ab Ordine, aut exceptionis, repellendo condemnatum, aut à teſtimonio ferendo, aut ab adipiſcenda dignitate.

81 Pœnæ Regularibus ab Iudice Regulari infligendæ, deſumendæ ſunt ex ſtatutis ipſius Religionis, non verò ex jure communi, aut aliundè; eſt textus expreſſus in Clement. *Religioſi*, §. *Quibus de privileg.* & d. Conſt. Bonifacii IX. *ut ſup. n. 31.* & in Decreto Clementis VIII. *de Apoſtatis*, ut in Conſtit. Urbani VIII. *la 10. Bullar. tom. 4.* in quo conveniunt DD. apud dict. Peyrin. *cap. 3. n. 5.* Ubi verò Regularia ſtatuta non provident, recurrendum eſt ad Sacros Canones, & in horum defectum ad jus civile, vel legitimas conſuetudines, aut legem municipalem, ut per Roderic. *reſol. 47. n. 3.* apud d. Peyrin.

82 Non eſt de neceſſitate, ut ſententia à reo acceptetur. Verùm ſi adepta illius notitia, intra decem dies non appellet, cenſetur appellatio deſerta; & ſententia in rem iudicatum tranſit. Propterea ei ſemper eſt notificanda, & intimanda, ut poſſit appellare, vel non, ſi ſe gravatum ſentiat, & hæc eſſe poteſt formula.

83 Patronus N. de N. comparat coram N. &c. & ſentens à dicta ſententia ſuum principale enormiter læſum, & Ee gra-

„gravatum, à prædicta ad Sanctam Scem,
 „vel Generalem, &c. salvo, & semper refer-
 „vato jure dicen. de nullitate, his scriptis
 „provocat, & reclamat, & appellat, petens
 „primò, secundò, & tertio, instanter, in-
 „stantius, & instantissimè, sæpè, sæpius,
 „& sapissimè de Apostolis responderi; non
 „solum modò, & forma prædictis, sed &
 „omni meliori modo, &c. salvo jure, &c.
 „protestatur, &c. die, &c. præsentibus,
 „&c. N. N. de N.

„Tunc P. C. visis, &c. dictam appella-
 „tionem admisit, Apostolos concessit &c.
 „& in quantum omni meliori modo, &c.
 „præsentibus, &c. Ad cujus mandatum fuit
 „appellatio eadem die inter acta reposita.
 „N. Aduarius. Vide d. cap. 97. n. 27.

Advertendum, quòd sententia suspensa
 per appellationem nullum interim operatur
 effectum, ac si lata non fuisset, Farinell. cit.
 resp. 52. n. 7. Sed adeas d. cap.

84 At quæritur. An puniendus sit judex
 qui fert sententiam nullam, & injustam?

Resp. Non est dubium peccare mortali-
 ter, nisi fortè ex ignorantia inculpabili id
 fecerit. Si sententiam ferat per sordes, hoc
 est, ad sic judicandum moveatur per pecu-
 niam, gratiam, vel preces alterius, vel favo-
 re, vel odio, ut explicat Gloss. in notab. ad
 cap. Cum aterni, de sentent. & re judic. in 6.
 suspenduntur per annum ab officio; quòd si
 pendente illo anno, se immisceat Divinis,
 incurrit irregularitatem, à qua absolvi non
 potest, nisi per Papam. Roderic. tom. 2. 99.
 regul. 9. 40. art. 2. censet Judicem Regula-
 rem malè judicantem ex negligentia culpa-
 bili cum dolo, vel sine dolo, & ex imperi-
 tia, esse poena arbitraria puniendum. Præ-
 sumitur autem cum dolo procedere, qui
 formam Sacrorum Canonum, juris civilis,
 vel Constitutionum Religionis apertè trans-
 greditur. Ille verò reputatur procedere ex
 lata culpa, qui omisit facere, quod alii pru-
 dentes, & docti judices in simili casu face-
 re solent. Quando ergo Judex Regularis
 malè judicat ex dolo, vel lata culpa (quia
 nec ipse voluit studere; ut sciret, quid de
 jure in causa est necessarium, nec voluit
 aliorum consilium petere) deponendus est;
 imperitia enim annumeratur culpæ, Gloss.
 in cap. Si homicidium, verb. Imprudenti 23.
 quæst. 1. Secus si ex simplicitate id fecit, ut

per eundem Roderic. alleg. à Peyrin. lit.
 P. c. 16. n. 16. de qua videri potest etiam
 Ameno cit. ult. §. 3. n. 24. Monacellus form.
 part. 2. form. 1. n. 27. tit. 1. tradit hodie de
 consuetudine judices non iudicari de sen-
 tentiis per imperitiam malè latis, sed solum
 si per sordes, & corrupti pronunciarunt, &
 allegat Merlin. dec. Lucen. 1. n. 2.

85 De nullitate sententiæ agit ubi suprà
 Engel. §. 1. n. 14. tit. 28. Ut nulla sit. I.
 Si lata sit ab iudice incompetente. II. Si post
 lapsum instantiæ. III. Si post recusationem
 judicis suspecti. IV. Si contra reum inde-
 fensum. V. Si lata post terminum delegatio-
 ni præfixum. VI. Si contra priorem senten-
 tiam, quæ transivit in rem judicatam. VII.
 Si sit contra jus Legis; ut si judex aliter ju-
 dicet, quàm lege definitum, aut moribus
 receptum sit: aut contra jus Legislatoris; ut
 si judex contra allegata, & per eum probata
 judicet. Et tit. 27. §. 1. n. 15. tradit, quòd
 sententia contra jus legis lata, est ipso jure
 nulla, ut possit usque ad 30. annos, etiam
 sine appellatione impugnari; sententia verò
 contra jus litigatoris dicatur tantum iniqua,
 & ipso jure sustineatur, ita ut, nisi condemna-
 tus intra decem dies appellet, transitura sit
 in rem judicatam, l. 1. §. 2. ff. quæ senten-
 tia sine appellatione rescindantur.

86 Observat Farinell. cit. resp. 28. n. 20.
 quòd sententia absolutoria ab observatione
 judicii negotium principale non tangit, quia
 non absolvit à causa, sed ab instantia, quam
 actor de novo inchoare potest; & quòd ubi
 in sententia reservatur jus melius agendi, iis
 salva, & integra manet; nulla autem in ju-
 dicatum non transit, licet aliàs non fuerit
 appellatum, idem resp. 8. n. 20.

Quæ sint satis ad summariam instructio-
 nem, quam intendimus pro Tyronibus Re-
 gularium, ad quorum manus fortè perveni-
 re non poterunt citati Passerinus, Peyrin.
 Spatharius, Rodericq, Ameno, & Sancto-
 ro, qui de judiciis Regularium expressè tra-
 ctarunt. Et videri potest Petrus Amicus de
 modo examinandi, in caus. criminal. apud Pia-
 secum prax. Episcop. in fine.

C A P U T L V.

Officialis quoad Visitationem
per Prælatos.

S U M M A R I U M.

- 1 *Episcopi, & alii majores Prælati tenentur visitare proprias dioceses.*
- 2 *Prælati Regulares etiam debent suos Conventus, & Monasteria visitare.*
- 3 *Visitator non potest recusari, declaro.*
- 4 *Episcopus potest visitare Ecclesias seculares exemptas, usque ad n. 14.*
- 15 *Patronus potest in fundatione Hospitalis apponere clausulam, quod Episcopus non possit visitare, & ibi plura.*
- 16 *Autores, qui egerunt de Visitatione.*
- 17 *Visitatio per edictum, vel litteras circulares intimatur.*

S. I.

Visitatio Ecclesiæ Parochialis.

- 1 *Qualiter Episcopus recipiendus in visitationem Ecclesiæ Parochialis.*
- 2 *In visitatione sit absolutio defunctorum.*
- 3 *Visitatio incipitur à Tabernaculo SS. Sacramenti Eucharistia; & qua sint ab Episcopo inspicienda.*
- 4 *Visitatur Oleum Sanctum.*
- 5 *Et Fons Baptismalis.*
- 6 *Sacra Reliquia.*
- 7 *Altaria.*
- 8 *Chorus, usque ad n. 9.*
- 10 *Sedes Confessionales.*
- 11 *Corpus Ecclesiæ.*
- 12 *Sacristia, usque ad n. 13.*
- 14 *Campanile.*
- 15 *Domus Canonialis.*
- 16 *Parochus, usque ad n. 19.*
- 20 *Libri Parochiales quando censentur authentici, & probationem facere?*
- 21 *Visitantur etiam nonnulli ex cura, & de quibus interrogandi?*
- 22 *Absoluta visitatione, Prælati ante discessum recitat in Ecclesiâ: De profundis.*
- 23 *Libri visitationis authenticè probant.*

S. II.

Visitatio Regularium.

- 1 *Prælati visitaturi debent Fratres monachos de futura visitatione.*
- 2 *Et subindè in Conventu visitando personaliter Fratribus collegialiter unitis debet visitationem incipere, usque ad n. 3.*
- 4 *In Ecclesiis Regularium regulariter Tabernaculum SS. Sacramenti retineri debet in Altari majori.*
- 5 *Alia visitationis causæ custodienda.*
- 6 *Interrogationes faciendæ Religiosis, usque ad 9.*
- 10 *Alia superaddenda Fratribus Min. S. Francisci.*
- 11 *Visitantur cella, & officina.*
- 12 *Præstanda à Visitatore completa visitatione, usque ad n. 14.*
- 15 *Visitatores non debent subditos expensis gravare, usque ad n. 17.*

S. III.

Visitatio Monialium.

- 1 *Visitatio personalis Monialium fit ad crates.*
- 2 *Interrogationes Monialibus faciendæ, usque ad n. 3.*
- 4 *Visitatio localis clausura.*

1 **Q**UOD attinet ad visitationem per Prælatos, sive seculares, sive Regulares, Trid. sess. 24. cap. 3. de reform. statuit: Ut Patriarcha, Primates, Metropolitanæ, & Episcopi propriam diocesim per se ipsos, aut si legitimè impediti fuerint per suum Vicarium Generalem, aut Visitatorem, &c. visitare non prætermittant. Et ubi propter latitudinem non poterit tota diocesis eodem anno visitari, biennio tamen visitatio est complenda, ut ibid. Concilium. Nec semel tantum in anno, sed etiam pluries poterunt visitare, si necessitas postulaverit, Fagn. in 1. ad cap. Conquerente de offic. ordin. n. 34.

2 Quo verò ad visitationem à Prælati Regularibus faciendâ in Conventibus, & Monasteriis de proprio regimine, idem Trident. sess. 25. de regular. cap. 20.

injungit Ordinum Superioribus, quod Monasteria, & Prioratus sibi subditos ex officio visitent.

3 Nec Visitator potest recusari. Nam orta dubitatione: An Episcopus visitans possit tamquam suspectus recusari? S. Congr. Conc. censuit: Non posse, nec cum generalem visitationem aggreditur, nec cum ad specialem descendit; sed modò sine strepitu, & figura iudicii procedens penas non imponat delictorum ordinarias, sed eas tantùm, quæ morum correctionem respiciunt, & modum corrigendi non excedat, apud dict. Fagnan. n. 37. Concordant DD. non posse Visitatorem recusari, nisi judicialiter procedat in corrigendo; & in terminis de Visitatore Regulari ibid. Trid. hæc habet: Teneantur quicumque prædictorum Ordinum Monasteriis præfune, prædictos Visitatores recipere, & illorum ordinationes exequi.

4 Episcopus tamquam Sedis Apostolicæ Delegatus potest visitare omnes Ecclesias sæculares exemptas, non obstantibus privilegiis, & consuetudinibus, pro ut disponitur sess. 7. cap. 8. de reform.

5 Item visitare potest quascumque Ecclesias sæculares intra fines suæ diocesis existentes, etiam si ad Regulares pertineant, & ab eis dependeant, dum tamen per sæculares eis deserviat; & hoc vigore d. cap. 8. sess. 7. & tradit Ventriglia præf. part. 2. annot. 24. §. 1. n. 7.

6 Item, visitare potest omnes Ecclesias Curatas, Monasteriis Regularium unitas, ex cap. sess. cap. 7.

7 Item, tamquam Sedis Apostolicæ Delegatus visitare potest omnia Monasteria commendata, Abbatias, & Præposituras, in quibus non viget Regularis observantia Trid. sess. 21. cap. 8. de reform.

8 Item, tamquam Sedis Apostolicæ Delegatus visitare potest Ecclesias omnes sæculares nullius diocesis quantumcumque exemptas, & Sedis Apostolicæ immediate subjectas, etiam si in eis Prælati inferior habeat quasi Episcopalem jurisdictionem. Hæc visitatio facienda est per Episcopum, cuius Ecclesia Cathedralis est proximior Ecclesiæ exemptæ, si id constet; alias ab eo, qui semel in Concilio Provinciali à Prælato illius loci electus fuerit, pro ut deciditur sess. 24. cap. 9. de reform.

9 Item, potest visitare Ecclesias Regulares Virorum, & Mulierum, quibus imminet curæ animarum personarum sæcularium, in eis, quæ ad curam animarum pertinent; & non solum loca, sed etiam personas d. curam exercentes, etiam si Regulares sint, circa res ad curam spectantes, Trid. sess. 25. de regul. cap. 11. & dicendum cap. sequenti.

10 Item, potest visitare Ecclesias Parochiales, & Curatas subjectas Militibus S. Joannis Ierosolymitani, Ventriglia n. 12.

11 Item, per se ipsum etiam auctoritate Apostolica visitare potest Capitulum Cathedralis, & aliarum majorum Ecclesiarum, illorumque personas, Trid. sess. 6. c. 4. de ref.

12 Item, potest visitare Hospitalia, & Confraternitates laicorum, dummodò non sint sub immediata regum protectione; nam tunc visitari non possunt sine regum licentia, Trid. sess. 22. cap. 8. de reform.

13 Item, visitare potest Confraternitates laicorum existentes in Ecclesiis Regularium, per d. cap. 14.

14 Item, visitare potest Moniales etiam de Regimine Regularium quoad clausuram, cæteras autem quoad reliqua, Trid. sess. 25. cap. 4. de regul. & dixi cap. 11.

15 At petitur. Si in fundatione Hospitalis, vel beneficii fuisset appositum, quod Ordinarius non possit se intromittere in ipsorum visitatione, an Episcopus visitare possit?

Respond. Negative, est textus expressus in cap. 9. Trid. sess. 22. de reform. ibi: Nisi secus forte in institutione, & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabricæ, expressè cautum esset. Unde si in lege fundationis cautum sit, ut hospitale, vel locus pius non sub sit Episcopo, Episcopus non potest se ingerere, ut per Fagnan. in 3. ad cap. Ad hæc, de religiof. domib. n. 44. contra Ventriglia num. 18. Cæterum, ubi administratores hospitalis, vel alterius loci pii sunt negligentes in exequenda pia voluntate fundatoris, aut ut videat, an fideliter administrent, potest Episcopus rationes exigere, eosque compellere ad exequendam fundatoris voluntatem, etiam si fundator hoc prohibuisset, Fagnan. cit. n. 59. quamvis hospitale absque auctoritate Episcopi fuisset erectum; quia licet tunc hospitale non sit locus Religiosus, & Ecclesiasticus, est tamen locus pius, cum ibi de-

degentes sunt personæ miserabiles, quæ censentur esse sub protectione Ecclesiæ, ut per eundem n. 56. videtur in casu negligentie administratorum potest Episcopus se immiscere, ut censuit Sac. Congreg. apud cit. ad cap. Tria, de testament. n. 16. Proinde habet auctoritatem exigendi redditionem rationis ab illius administratoribus, unâ tamen cum deputatis, quibus ratio reddenda est, Fagnan d. cap. Ad hac n. 57. & legatur ibid. c. de Xenodochiis n. 18.

16 De visitatione egerunt copiosissimè Ventriglia loc. cit. Piassec. prax. part. 2. cap. 3. ad art. 1. ad 8. Fagnan. cit. Monacell. form. part. 1. in append. ad epistolam encyclicam Sac. Congr. Episcop. n. 36. & part. 2. form. 9. cit. 16. Gavant. in manual. Episc. prax. compendiosa visitationis Episcopalis, ad quos, & Pontificale Romanum Clementis VIII. part. 3. cit. Ordo ad visitandas Parochias, Lectores remitto; quoniam institutum nostrum non patitur hic omnia, & singula referre; solum aliqua ad visitationem Ecclesiæ Parochialis, Regularium, & Monialium spectantia, adnotata dabimus.

S. I.

Visitatio Ecclesiæ Parochialis.

NOtabis itaque, quod priusquam inchoetur visitatio per Episcopum, solet publicari edictum, in quo significetur tempus visitationis, ne visitandi imparati reperiantur, nisi juxta causa contrarium suadeat, ut ex Fusco alleg. Ventrigl. n. 28. Curatus autem, vel alius rector Ecclesiæ visitandæ debent diem adventus Episcopi visitatoris populo denunciare, ad effectum, ut se præparet ad illum recipiendum.

Advenienti Episcopo cum Rocchetto, & Mozzetta, pulsantibus campanis, in porta Ecclesiæ (ubi paratum esse debet stratum cum pulvino) dignior ex Clero, vel Rector indutus Cotta cum Stola, & Pluviali albi coloris offert Crucem, quam Episcopus super tapetem genuflexus deosculatur; deinde stans capite cooperto ab eodem digniore incensatur. Subinde accedit ad Altare, in quo est Sanctissimum Sacramentum, & super genuflexorium strato, & pulvinaribus ornatum orat aliquantulum. Postea ascendit ad Altare, ipsum deosculatur, & benedicit populo solemniter; & tandem

Official. Cur. Eccl.

(vel in medio Missæ) versus ad populum sedens proponit populo causam sui adventus, ut Rubr. d. Pontificalis. Hortaturque omnes ad manifestanda cum claritate, nulla tamen adjecta poena, ut de Luca observat ad loc. cit. Ventrigl. n. 2.

2 Tandem Episcopus induitur amictu supra Rocchetum, Stola, & Pluviali coloris nigri, & Mitra simplici, & stans juxta Altare, dicit: *Si iniquitates*, & cum suis prosequitur Psalmum: *De profundis*. Et facit absolutionem defunctorum ad castrum doloris (procedendum etiam ad coemeterium) cum Cruce candelabris, aqua benedicta, & incenso; aliis cantantibus Psalmos, & Responsoria, ut in d. Pontif. & apud Gavant. §. 8. n. 9.

3 Assumpta deinde Stola, & Pluviali albo, accensisque intorticiis, incipit visitationem à Sacrosancto Eucharistia Sacramento, quod prius, & postea incensat, ut d. Pontifical.

Unde I. Est visitandum Tabernaculum, in quo Sanctissimum Sacramentum aservatur. Quod in Altari Majoris (exceptis Cathedralibus) regulariter tamquam digniori, vel in alio conspicuo, & nobili collocari debet, decenter pro facultatibus loci ornato. Visitator advertere debet, an in eo sint duæ Pixides cum cuppa argentea intus aurata, in quarum una conservetur SS. Sacramentum, & alia inserviat ad deferendum infirmis Viaticum: An res alia, vel Olea Sancta in Tabernaculo reponantur; nihil enim aliud in eo retineri potest: An Sanctissimum Sacramentum renovetur saltem singulis octo diebus: An in Tabernaculo sit Corporale, super quo collocetur Pixis cum Sanctissimo: An Conopeum album supra Pixidem: An Tabernaculum, tam interius, quam exterius, sit vestè ferica ornatum: An claudatur clave aurata fericis cordulis appensa; & conservetur apud Capellanum, vel Parochum: An lampas continuè ante ipsum luceat: An sit baldachinum; deferendum Supra Sanctissimum in Processionibus: An velum album gestandum supra Pluviale?

In visitatione SS. Sacramenti Visitator inquirere etiam debet, quomodo illud ad infirmos deferatur; & provideat illud deferri cum decenti numero luminum, sub umbella, & cum intorticiis, & campanula sonante, & mandet provideri de

lateris, ubi id necesse est, ad hoc ut hybern, vel ventoso tempore lumina ventis non extinguantur, Piafec. cit. num. 27.

Ubi Rector, vel alius, cui competit, negligens sit in custodia Eucharistiæ, potest per Episcopum visitatorem puniri poena suspensionis ab officio per tres menses, cap. statuimus, de custod. Eucharistiæ, cap. Sanè, de celebr. Missar. Sed poena potest per Visitatorem minui, vel augeri ad ratam negligentiam, & culpæ Rectoris, Ventrigl. cit. n. 34.

4 II. Visitatur Oleum Sanctum, & inquiritur, an decenter, & loco tuto custodiatur; si conservetur in fenestella à latere dextro Altaris, seu Evangelii, & prope illud, ut participet de eodem lumine lampadis; ut sub firma clave, & clavis à Parocho conservetur. Vas debet esse argenteum, si facultates Ecclesiæ ferant, vel stanneum, non æneum propter æruginem, neque vitreum propter periculum fracturæ. Si adsit gossippium; si singulis annis renovetur, & hoc per notulam Cathedralis constet; si adsit sacculus sericus ad ipsum deterendum.

5 III. Visitatur Fons baptismalis (si in Ecclesia sit) ipseque describitur, ex qua materia sit; ejus ornatus: an clausus, an aqua clara, & illius quantitas; an sit vasculum ad fundendam aquam super caput baptizandi; linteum ad abstergendum; sal ubi asservetur, & quando benedicatur: lumen dum ministratur Sacramentum: parva mensa ad usum parandi necessaria pro ministrando baptismo. Interroget, an aqua tempore debito renovetur, & prior ponatur in sacrario. Inquirat de libro baptizatorum, & de forma scribendi baptizatos.

6 IV. Luminibus accensis, adjuncta incensatione, visitantur Sac. Reliquiæ. Inspicitur armarium, in quo asservantur: an decens sit ipsarum inclusio in vasibus aureis, argenteis, vel vitreis mundis, & sigillo munitis. An sint certæ, & authenticæ, ab Episcopis approbatæ (cùm recipi non possint, prius quàm ab Episcopo recognitz sint; ex Const. Sixti V. incip. Dominus, la 88. Bullar. tom. 2.) Si sint Sanctorum ab Ecclesia approbatorum; aliàs Visitator debet prohibere, ne in Altari collocentur, & publicæ venerationi exponantur. Index ipsarum, qui confrontetur cum Codice an-

tiquo; earum numerus, & qualitas à Visitatore describenda.

Quòd si Reliquiæ aded fuerint antiquæ, ut non inveniatur authentica, debet Visitator permittere, ut habeantur in eadem veneratione, in qua hactenus fuerunt, Ventrigl. n. 38.

Potest Magistratui ab Episcopo ex rationabili causa concedi una clavis Reliquiarum Sanctorum Patronorum Civitatis, S. Rit. Congr. 8. Maji 1604. apud eundem n. 41. & Monacell. form. part. 1. tom. 1. form. 2. n. 47. cit. 1.

7 V. Visitantur Altaria. Perquiratur de altitudine, longitudine, & ornatu; si sit parva ara, seu lapis consecratus benè accommodatus; Crux, candelabra, tabella secretorum, cum in principio, & Lavabo; Icones cum Sacris Imaginibus ab Episcopo benedictæ; tres mappæ, quarum prima usque ad terram ab utroque latere pertingat, campanula, & tela stragula ad ipsa cooperienda, completa celebratione; pallia omnium colorum; pulvinar saltem unus. Si Ecclesia est cooperta nudo tecto, injungatur, ut supra Altaribus aptetur umbella ex ligneis tabulis, vel tela.

Inquirat de oneribus ad Altaria, si compleantur; si habeant patronos, qui de necessariis provideant, ornent, & restaurent, quòd si assignato termino non implent, potest Visitator alteri patrono volenti ornare, & reparare, concedere, Sac. Congr. Episcopor. in Modenen. 16. Januarii 1604. ibid. num. 44. Si patronus se ingerat Sacramentorum administrationi, visitationi ornamentorum, aut fabricarum proventibus, nisi quatenus id ei ex institutione, & fundatione competit, per Trident. sess. 24. cap. 3. de refor. & in fundatione id sibi reservasset.

8 VI. Si Ecclesia habeat Chorum, inspiciantur sedilia, si egeant reparatione, si sit Breviarium, Antiphonarium, Graduale, Psalterium, & Martyrologium, & in recitatione Officii serventur Rubricæ Breviarii. Interroget de numero Canonicorum, & beneficiatorum; si deferant insignia, quo indulto, & à quanto tempore; de redditibus, si horis debitis Divina celebrentur, si Chorus frequentetur. Inquiratur, an Canonici habeant distributiones, & att illæ, quibus privantur absentes, accrescant intercurrentibus juxta consuetudinem, Piafec. loco cit. art. 2. n. 14. vide supra cap. 44. n. 24. An disc-

discedant à residentia absque licentia Episcopi, diebus Dominicis, & Festis solemnibus, Tempore Adventus, Quadragesimæ, & in diebus Octavarum Nativitatis, & Resurrectionis Domini Nostri Jesu Christi, Pentecostes, Corporis Christi. Si hoc contingeret contingere, debet prohibere, ne in futurum eveniat, Monacell. tit. 13. par. 2. form. 2. n. 65. Inquirat, an omnis Canonicatus habeat annexum Sacrum Ordinem, an interveniant per substitutum. Quod Ventrigl. n. 53. tradit fieri non posse.

9 Verum Fagnan. in r. ad c. Cum omnes n. 28. de cons. refert decissum a S. Congr. quod non censetur absens, qui extramoenia per medium miliare, vel circa in suburbis pernoctat, & in loco præcipue, à quo possit ad servitium opportunè accedere. Notatque sublatam esse quancumque consuetudinem interveniendi per substitutum; recensetque à Sacr. Congreg. resolutum, posse Episcopum concedere facultatem Capitularibus sese invicem substituendi in servitio Ecclesiæ, tum Chori, dummodò non substituantur ii, qui eodem tempore servitio Ecclesiæ adstricti sunt, nec pro iis, qui absentes sunt. Legas Monac. l. tit. 13. n. 64.

10 VII. Visitantur Sedes Confessionales, si sint sufficientes; in loco publico, & aperto: si clausæ, ne sæculares in eis sedere possint: si laminis ferreis, spissis, & angustis foraminibus terebratæ, & benè undequaque hærentes cum asserculo versatili à lateribus, cujus repagulo facies Sacerdotis populo occultetur; si sit affixum transversum Bullæ in Coena Domini, & tabella easum Episcopo reservatorium, & ex parte poenitentium aliqua pia, & devota Imago.

11 VIII. Visitur corpus Ecclesiæ. Si pavimentum, parietes tectum, & ostium egeant reparatione: si inveniantur defunctorum corpora in tumulis supraterram, mandet Visitator ea amoveri, & in profundis tumbis sub terram recondi. Tusc. de visit. lib. 1. cap. 10. n. 5. & diximus sup. cap. 48. n. 6. Si sit vas expositum pro aqua lustrali; & hæc renovetur quolibet octavo die. Si supra faciem exteriorem Ecclesiæ sit Crux; & sedilia pro celebrantibus.

12 IX. Visitur Sacrilia, & in ea recognoscitur, si sint paramenta omnium colorum, & vasa sacra necessaria secundum

qualitatem Ecclesiæ, & populi. Si Calices habeant cupas argenteas intus auratas; si Patenæ sint exauratæ, suspendantur. Si sint Missalia juxta reformationem S. Pii V. & Rituale. Si sit locus cum genuflexorio, & tabella cum orationibus ad Missæ præparationem, ut Sacerdotes possint se præparare. Si sit Lavatorium cum manutergio pro Sacerdotibus volentibus celebrare; si sit Sacrarium.

13 Inquiratur, si tabella onerum Missarum retineatur appensa in loco patenti; si retineantur duo libri (non folia, quæ vento rapiuntur) in quorum uno notentur onera perpetua Missarum, & ipsorum adimplementa; cum anno, mense, & die respectivè; & in alio eleemosynarum Missarum manualium cum expressione anni, mensis, & diei, ipsarumque satisfactiones, non per alium scribendæ, quàm per Sacerdotem eodem die, in quo celebrat. Si sit capsula, in qua eleemosynarum Missarum reponantur, in fine cujuslibet mensis aperienda, juxta constit. Innocentii XII. uti diximus cap. 10. n. 9.

Quæritur, an Indulgentiæ sint veræ, vel expiratæ, aut revocatæ.

14 X. Visitur Campanile; inquiritur, an campanæ sint benedictæ; & injungitur, ut campana pulsetur mane meridie, & serò ad salutationem Angelicam.

Visitur coemeterium, an in eo sit Crux erecta, & benè clausum, ne usibus prophanis interserviat.

15 XI. Visitur domus Parochialis, in qua solet inhabitare Parochus, seu Rector, & ubi egeat reparatione, reaptatio injungitur.

16 XII. Visitur Parochus, & 1. Inquiritur, an diebus Dominicis, & festis inter Missarum solemnia explicet populo, quæ necessaria sunt ad salutem, quidve sequendum, & quid faciendum est ad obtinendam vitam æternam. Si annuntiet dies festos, & jejunia; si diebus Dominicis pueros instruat in doctrina Christiana; si Sacramenta omnibus requisitus ministret; si infirmis diligenter assistat; si habeat Breviarium, & Sacra Biblia, Coctam cum Stola, & Bireto.

17 Item ab eo petitur, an diebus festis sacrificium applicet pro ovibus; & si creditus sint pingues, an singulis diebus pro

populo sacrificet, juxta dicta *alleg. cap. 10. num. 60.*

18 Item, si admittat ad celebrandum sine licentia Episcopi Sacerdotes externos; & vagos, qui cogniti non sunt.

19 Item, si habeat Archivium, in quo custodiantur scripturæ, & documenta negotiis Parochiæ. Si habeat quinque libros (qui Parochiales nuncupantur) in quorum primo describat statum, & numerum animarum Parochiæ, & triennio saltem renovetur. In secundo notet nomina baptizatorum, diem, annum, parentes, & patrilinos. In tertio referat nomina confirmatorum, quo tempore, cum nomine Episcopi, qui eos confirmavit. In quarto reponat matrimonia contrahentium, cum expressione diei, mensis, & anni, ac testium presentium. In quinto adnotet mortuos, & qua morte, & de sepultura ipsorum, in sua, vel alia Ecclesia.

20 Advertit Pax Jordan. *lucubr. tom. 3. lib. 14. tit. 20. n. 48.* & post eum Monacell. *form. part. 1. tit. 10. de Parocho n. 2. in prefat.* quod præacti libri sunt authentici, & plenè probant, quantum ad ea quæ spectant ad officium Parochi, per *Piassec. prax. part. 2. cap. 4. art. 4. n. 27.* Si tamen legaliter retineantur, sub qua ratione dicuntur retineri, si benè compacti, & cartulati, alium titulum non habent, neque aliquid aliud extraneum in eis annotatum reperitur.

Item interrogatur de redditibus, & bonis stabilibus Ecclesiæ Parochialis.

21 XIII. Visitantur plures incolæ oppidi, vel curæ, de vita, & moribus Rectoris: an diligenter officium suum exequatur, & Sacramenta administret; an resideat apud Ecclesiam in domo Canonicali; an in ea admittat viros facinorosos; & à Parochia frequenter discedat; an ludis, & venationibus occupetur; si quid dignum correctione reperitur, corrigatur.

Si in Ecclesia sit erecta Confraternitas, visitatur; & inquiritur de documento erectionis; de operibus pietatis, ad quæ ex instituto, aut consuetudine Confratres adstringuntur; de decencia, & honestate factorum; de oneribus Missarum, & Officiorum; de redditibus, & bonis, tam mobilibus, quàm immobilibus, de quibus inventarium est faciendum; si habeat Capellanos,

pro quibus, & quoties celebrent. Exiguntur rationes, & computus ab administratoribus. Inquiritur, an Oratorium, Capellam, vel Altare de necessariis provideant. An sint lites inter se se, vel cum Parocho; & præcipitur, ne Congregationes celebrent, & negotia tractent tempore, quo celebratur Missa sollemnis, prædicatur Verbum Dei, & in Choro Divinum Officium recitatur.

22 Peracta visitatione, & omnibus expeditis, Visitator cum discedere voluerit, in suo habitu communi accedit ad Ecclesiam, & stans ante Altare in cornu Epistolæ, dicit Psalmum: *De profundis* cum oratione, ut in *d. Pontifical.*

Hujusmodi, & similia arbitrio prudentis Visitationis sunt in visitatione inquirenda. Ceterum attendenda est locorum, & Ecclesiarum qualitas. Plenior instructio est apud allegatos.

23 Singula verò, quæ à Visitatore ordinantur, & statuuntur, integrè, & fideliter per Secretarium, vel Notarium Visitationis adnotanda sunt in libro, qui ad hujusmodi effectum plenè probat, per Romanguer. *ad synod. German. lib. 1. tit. 1. cap. 6. n. 6.* ubi dat concordantes.

§. II.

Visitatio Regularium.

1 **P**ost hæc descendendo ad Visitationem per Prælatum Regularem faciendam in Conventibus, & Ecclesiis propriæ jurisdictionis; est advertendum, quod Prælatus per litteras encyclicas Superioribus, & Fratribus Conventuum directas, debet eos monere de imminente Visitatione paterna, tum personali, tum locali.

2 Accedens autem ad Conventum visitandum recipi debet à Fratribus intus Ecclesiam ad januam, & ante Altare Sanctissimi aliquantisper orare. Deindè ad cellam sibi paratam accedat; & subindè in loco Capituli, vel in Refectorio sermonem ad Fratres collegialiter unitos habeat, Visitationem intimet, admonens omnes cum Sanctæ Obedientiæ merito, ut sibi non odio, sed zelo Regularis Observantiæ, & charitatis amore aperiant, quæ ad disciplinam Regularem conservandam, & promovendam conferunt. Quinimò juxta doctrinam

Peyrini in *formulario lre. Re. cap. 9. num. 7* debet eis præcipere, ut manifestent manifestanda.

3 Quibus peractis, debet accedere ad Ecclesiam, & completa absolutione Defunctorum juxta Pontificale loco alleg. (quod Lantusca in *suo theatro Regulari. var. Commisarius. n. 8.* sub silentio relinquit) depositis Pluviali, & Stola nigri coloris, & assumptis illis coloris albi, incipiat visitationem (quod potest facere etiam extra Missam) à Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramento, in cuius, & Olei Sancti, Reliquiarum Altarium, Ecclesiæ, Sacristiæ, & Chori Visitatione, ea ad praxim, mutatis mutandis, deducat, quæ dedimus supra à n. 3. usque ad n. 14.

4 Hic advertas, quod in Ecclesiis Regularium (quinimò & in Parochialibus) Tabernaculum SS. Sacramenti regulariter debet esse in Altari majori, tamquam digniori, ut sæpius decusum à Sacri. Congr. refert Nicol. Flosc. *verb. Eucharistia. n. 20.* semel in una Lucana 10. Februarii 1579. & iterum in una Casertensi. 28. Novembris 1594.

Postea se conferat ad cellam sibi paratam, & vocatis singulatis Religiosis, incipiendo ab interioribus; requiritisque de annis ætatis, & Religionis, de infra ponendis eos interroget; eorumque responsa in scriptis per se ipsum, vel per Secretarium, in Notarium creatum (juxta praxim Religionum) reducat: quibus ipsi subscribant.

Pro. Visitatoribus Ordinis Frat. Minor. de Observant. formulam tradit, ubi supra Lantusca, & aliam exscripsit Peyrin. *circa. cap. 9.*

5 Videant Visitatores, ne deposita à Religiosis publicent, vel Superiori manifestent, quæ eidem adversus ipsum fideliter in bonum Religionis aperuerint, aut subditiis, quæ Superior contra eos in eundem effectum produxerit. Sciant se extrajudicialiter, & in secreto recepisse, & se reos facere ante Tribunal Christi propter malorum semina, quæ relinquunt, & motiva discordiarum.

Proinde licet possint remedia necessaria apponere, & dignos emendari paternaliter & charitative ad disciplinam Regularis augmentum corripere; nunquam tamen debent nomina relatorum palam facere; atque ita deposita custodiant, ut cæterorum oculos su-

perant, & de omnibus commodis, & malis ex revelatione eorum vultibus occurrant.

Primo itaque inquirent: An divina officia horis statutis, tam de die, quam de nocte, devotè, & cum observantia Sactorum Rituum celebrentur.

Secundo. An singulis diebus fiat in communitate Oratio mentalis, & disciplina.

III. An cantetur Missa sollemnis saltem diebus Festis, si propter penuriam Sacerdotum non possit qualibet die?

IV. An in Missis serventur exæmonia Ecclesiastica? Et an aliquis Religiosus defectuosus sit in celebratione Missæ?

V. An in Ecclesia Conventus quolibet die plures Missæ celebrandæ remaneant, & Celebretur Conventualis?

VI. An recipiantur Missæ supra vires? Et an quolibet Mense fiat computus elemosynarum pro Missis, & de harum satisfactionibus?

VII. An aliquis Religiosus sit negligens circa assistentiam Divinis officiis, & interuentiam exercitiis spiritualibus, Orationi mentali, & disciplinæ?

VIII. An omnes conveniant in Refectorio? Et an Superior eodem pane, eodem vino, & eadem pitantia sit contentus, ad præscriptum Decretor. Clem. VIII. *de ref. Regul.*

IX. An serventur jejunia Ecclesiæ, & Regular.

X. An Superiores impleant suum officium cum infirmis charitative se gerant; & an sanis necessaria tribuant, ac Hospites benigne suscipiant, & charitative eos, & Fratres tractent?

XI. An bona redditus, & elemosynæ Conventus in ejusdem utilitatem, & Fratrum commoda expendantur? Et an Superiores sibi aliquid approprient?

XII. An sit aliquis Frater proprietarius?

XIII. An in Conventu recipiantur homines facinorosi? Et an conserventur arma? Et introducantur foemina?

XIV. An aliquis Religiosus aleis loquat?

XV. An Sacerdotes non impediti qualibet die celebrent, & Confessarii assistant in Ecclesia?

XVI. An Clerici, & Fratres Laici frequentent Sacramenta?

XVII. An

XVII. An statutis temporibus legantur in publica Mensa Fratrum Decreta, & Constitutiones Apostolicæ? Circa quæ consideranda infra scripta.

7. Decretum S. Congr. Regularium, quo prorogatur Fratribus Minorib. tempus legendi Decreta de celebrat. Miss. ad dies decem.

Sac. Congr. &c. benè annuit concedendam esse delationem pro dictis Fratribus legendi memorata Decreta infra Octavam à die præscripto in huiusmodi Constitutionibus, prout huius vigore concessit intra quem non incurrere aliquam poenam; eaque finita, & non adimpletis ordinationibus in prædictis Decretis contentis, in easdem poenas incurrisse declaravit. Romæ die 20. Novembris 1637. ex Regest. Cur. S. Franc. Trastib.

R. Antonius Card. S. Honuphrii.

Cæsar Fachinetus Secretarius.

Item tempus legendi Decreta ad Sanctum Officium spectantia prorogatur, ut infra. Die 22. Augusti 1638. Sanctissimus tempus in Constitutione (Sanctiss. D. N. sedulo) circa publicationem faciendam Constitutionum, & Decretorum ad Sanctum Officium spectantium determinatum pro Feria 6. post Festum Assumptionis Beate Virginis extendis per totum Mensem Augusti. Quam gratiam omnibus Regularibus suffragari voluit. Lant. Theat. Regul. var. Congreg. S. Officii n. 4.

Et 7. Novembris 1668. Sanctissimus sua prerogavit solitionem Decreti San. Mem. Alexandri Papa VII. incip. licet alias, faciendam Kalen. Martii ad totum prædictum mensem. Lant. supplement. var. Super regul. n. 7.

XVIII. An Novitii (si adfint) vivant, & educantur ad formam Decretorum Clementi VIII. Cum ad Regularem, editorum super educatione Novitiorum, ut sub Constit. Urban. VIII. Bullar. tom. 4. & an sit liber, in quo professiones ipsorum adnotentur?

XIX. An Lectores (si adfint) suum officium impleant, cum studentium profectu. Et an Superiores studia foveant, Lectoribusque, & Studentibus foveant. Et an Concionatores elemosynas Concionum sibi approprient.

XX. An in aromataria sint necessaria pro infirmis? Et an in infirmaria iisdem cum charitate ministretur?

XXI. An sciant aliquem Religiosum commisisse crimina, propter quæ sit Officio S. Inquisitionis denunciandus?

9. Circa quod observet Superior, quid sit in hac materia dispositum à Sede Apostolica in Constit. Pauli V. Romanus 26. Bullar. tom. 3. S. 3. Hæc sunt: Volentes, & expressè mandantes, ut ipsi Religiosi possint, & debeant omnes etiam Ordinum huiusmodi Professores de hæresi suspectos Inquisitoribus, vel Ordinariis locorum vicinioribus liberè denunciare, absque eo quod Superiores prædictis personas denunciandas, & causas perquirere, vel quoquomodo id impedire, vel causas retardare audeant, seu presumant.

S. 5. Præterea ipsis Generalibus, Superioribus, & Prælati, pari auctoritate precipimus, & mandamus, ut &c. necnon Professores, Fratres, & Religiosos supradictos, quos hæresis labe infectos, vel suspectos etiam in visitatione esse noverint, absque alia consultatione cum propriis Superioribus faciendâ, eisdem Inquisitoribus, vel Ordinariis locorum vicinioribus respectivè denuncient.

S. 6. Quid si Generales, alique prædicti præsentibus Litteris non paruerint, eo omnes privationis quarumcumque Dignitatum, seu Prælaturarum, vel Officiorum suorum Ordinum, vocis activæ, & passivæ perpetuæque inhabilitatis ad easdem, necnon contra fautores hæreticorum, & impedidores officii statutas, & infestas penas, aliasque censuras Ecclesiasticas, etiam excommunicationis majoris lata sententia, à qua non nisi à nobis, vel Romano Pontifice pro rei potestate existente, præterquam in moris periculo, absolutionis beneficium valeant obtinere, in ipso incurrisse. Concordant cum iis, quæ habentur in Constit. Ne commissæ Alexandr. IV. 22. Bullar. tom. 1.

10. Circa Fratres Minores Visitator debet etiam inquirere,

I. An retineant Legata perpetua Missarum, vel alia assignamenta, & alias præstationes certas, quæ habet, & quas retinere non possunt.

II. An Fratres contrectent pecunias: & an fiant quæstus pecuniarum in Ecclesia, vel extra; & an elemosynæ pecuniaria, etiam

Con-

Concionatorum, rectè ad Syndicum Apostolicum dirigantur, & an expensæ necessariz pro Fratrum, & Conventus necessitatibus, per Syndicum fiant, vel Guardiani per se ipsos pecunias expendant?

III. An in Ecclesiis retineant cippos ad pecuniarum oblationem contra dispositionem Clementinæ Exivi, §. *Porrò*, de verbor. signif. & an in Sacristia habeant capsulas pro Missis eisdem prohibitas à Sac. Congregat. Fratrum Minor. de Observ. præposita sub *Const. Injuncti post. la 51. Urbani VIII. Bullar. tom. 4.* & à Sac. Congr. Conc. prout suprâ cap. 10. n. 9. Examinentur etiam libri administrationis, an sint benè compacti, & cartulati. Et interrogetur Syndicus Apostolicus de elemosynis, & expensis.

II Completa visitatione personali, visitantur Cellæ Religiosorum, auferendo superflua, & curiosa, & mandando, ut necessaria conferantur. Recognoscuntur officinæ, & maxime si adsit locus pro custodia vestimentorum pro Religiosis, juxta monitum S. Augustini in *Regula ad Servos Dei*, ibi: *Vestes vestras in unam habeatis sub uno custode, vel duobus, vel quot sufficere poterint ad eas excutiendas, ne à tineâ ladantur. Et sicut pascimur ex uno cellario, sic induimini ex uno vestiario.*

12 Hisverò completis, Visitator ponderet deposita, & recognita: abusus, congregatis Fratribus, reprehendat; & si opus est provisione aliqua, decretis, & ordinationibus in scriptis provideat, mandando Superiori locali punctualem executionem cum onere, ut de adimplemento tempore congruo doceat. Si Religiosus aliquis publicè deliquerit, publicè corripatur; si verò privatim, & in secreto, paternaliter moneatur. Omnes ad charitatem, & concordiam extimulet, super disciplina Regulari admonet, & onus ædificandi populum bono exemplo proponat. Verba Augustini loco cit. in adhortatione adhibeat: ibi: *Orationibus instate, horis, & temporibus constitutis. Psalmis, & Hymnis cum oratione Deum: hoc versetur in corde, quod profertur in voce. .... Carnem vestram domate jejunis, & abstinentiis esca: & potus, quantum valerudo permittat. .... Non sit notabilis habitus vester, nec affectus vestibus placere, sed moribus ... Quando proceditis, simul am-*

bulato: cum veneritis, quod ite; simul fiate; in incessu, statu, habitu, in omnibus vestris nihil fiat, quod cuiusquam offendas aspectum, sed quod vestram doceat sanctitatem. .... Lites, aut nullas habeatis, aut quàm celerrimè finiat, ne ira crescat in odium, & irabem faciat de festuca, & animam faciat homicidam. Et similia.

13 Deinde omnibus flexis gentibus, recitato *Confiteor*, Visitator dicens *Miseretur &c. Indulgentiam, &c.* concedat generalem absolutionem à censuris, & dispenset super irregularitatibus juxta formulam, quam tradidit Lantusc. citat. Aliam breviorē habet Hasbensis *Summ. quæst. verb. Visitator. Regularis n. 462.* & ex Sylvestro *verb. Confess. 4. q. 4.* observat, quod hic absolutio, & dispensatio prodest, saltem pro censuris, & irregularitatibus dubiis, & obliis, seu ignorantur incuris; & ad omnem inhabilitatem occultam, in foro conscientiz tantum, extendit Sigismundus à Bonon. *de elect. dub. 95. num. 3. apud alleg.*

Petrinus *Const. 14. Leonis X. §. 2. n. 11.* advertit, quod Visitatores Regularium, visitatione absoluta, possunt Religiosis illius Conventus concedere Indulgentiam plenariam ex Indulto à Leone X. dato Fratribus Ord. Minor. Sancti Francisci. Quod loco cit. repetit Hasbensis. Sed istud nunc non videtur regere, nisi quis indultum speciale obtinuerit successivè ad tempora Pauli V. qui omnes Indulgentias Regularibus à suis Prædecessoribus concessas revocavit, & alias dedit, ut ejus *Const. Romanæ la 21. Bullar. tom. 3.* In qua §. 17. in specie pro tempore Visitationis Generalis indulsit Indulgentiam plenariam Religiosis interessentibus orationi 40. horarum, si Visitator eam pro bono visitationis progressu collocare voluerit, Videatur Constitutio suprâ cap. 25. n. 1. Et hinc non est attendendum, quid præfati speculativè scripserint pro non revocatione illius Indulgentiæ à Leone concessæ, ut asseritur, cum revocatio clarè ex d. Constitutione appareat.

14 Quibus absolutis, & similibus expeditis, priusquam Visitator à Conventu discedat, accedat ad Ecclesiam, & in suo habitu communi stans ante Altare in cornu Epistolæ versus ad illud dicat Psalmum *De profundis &c.* & Antiphonam, si iniquitates &c. Pater noster,

ster. cum solitis versiculis, cum Oratione

Deus, cuius miseratione anima fidelium requiescunt, famulis, & famulabus tuis hic, & ubique in Christo quiescentibus, da propitius veniam peccatorum, ut à cunctis reatibus absoluti, tecum sine fine latentur. Per Christum Dominum nostrum. Amen. Ut expressè in allegat. Pontifical. loco citato in fine.

Nec opponatur, quòd disposita in d. Pontifice. intelligenda sint de visitatione, quæ sit ab Episcopis, vel aliis Visitatoribus Apostolicis.

Nam dicitur, proportionaliter applicanda esse etiam visitationi Regularium, & ab illorum Visitatoribus observanda: etenim Clemens VIII. *Const. Ex quo*, fronti ejusdem Pontificali præfixa, mandat, ut Pontificale etiam Regulares recipiant, & eo utantur.

15 Visitatores debent, quamcitiùs possunt, se expedire, ne subditos gravent, juxta text. Trid. sess. 24. c. 3. de reform. ibi: *Studeant quam celerrimè, debita tamen cum diligentia, visitationem ipsam absolvere. Interim caveant, ne inutilibus sumptibus cuiquam graves, onerosive sint.* Idèd non debent se aliis negotiis occupare, quæ ad visitationem non pertineant, ut advertit Zerola in *praxi p. 1. verb. visitatio q. 9. vers. Præterea*. Nec possunt munera recipere, ut Trid. loc. citat. ibi: *Nec pecuniam, nec munus quodcumque sit, etiam qualitercumque offeratur, accipiant; non obstante quacumque consuetudine, etiam immemorabili: exceptis tamen virtualibus, quæ sibi, ac suis frugaliter, moderatèque, temporis tantum necessitate, & non ultra erunt ministranda.*

16 Quæ proportionem servata, observanda sunt etiam à Visitatoribus Regularibus: nam & ipsi gravamen non debent dare Monasterio, cap. Cum Apostolus, de censib. & tenentur Canones observare, cap. En qua, de stat. Monachor. §. Porro: ubi Abbas nūm. 1, advertit, quòd Canones simpliciter loquentes extenduntur etiam ad Religiosos, Glos. in 1. Moniales de purgat. canon. & habetur expressè in Trident. sess. 25. c. 8. de Regular. ibi: *Teneantur Visitatores sua Congregationis Monasteria frequenter visitare, & illorum reformationi incumbere, & ea observare, quæ in sacris Canonibus, & in hoc sacro Concilio sunt decreta.* Nec satis est, si Visitator frugaliter vixerit, si perni. at, & velit, quòd sui opiparè, & lautè tractentur.

17 Caterùm non est improbanda praxis, ubi hæc sit, quòd in primo accessu parentur visitatori cibaria nonnulla super ordinaria, modò sint religiosa, & juxta vires; & subinde tempore permanentiæ una pitantia plùs aliis in Refectorio donetur, ut ita ex itinere, & propter assiduos labores fatigatus vires resumat, & conservet, Pyrin. dist. cap. 9. formul. numer. 9. Legatur etiam cap. De Eulogiis (quæ sunt munera, quæ deferunt subditi suis Prælati) cum sua Glos. 18. dist. 11.

§. III.

Visitatio Monialium.

I Circa Visitacionem Monialium, in visitatione Ecclesiæ, Sanctissimi &c. servanda partiter sunt respectivè dicta §. 1. num. 3. ad 14.

Caterùm visitatio personalis Monialium debet fieri ad Crates (non in fenestella pro Communione, aut loco, in quo excipiuntur Confessiones ipsarum) existente Visitatore extra clausuram, ad formam Constit. Felicis Alexandri VII. quam dedi cap. 12. num. 2.

2 Interrogetur Moniales. I. An omnes non impeditur assistant Choro tempore recitationis Divinorum Officiorum? Et Orationi mentali, & disciplinæ?

II. An singulis diebus audiant Missam?

III. An saltem semel in mense confiteantur, & sumant Eucharistiam?

IV. An omnes convenient ad Refectorium? Et an tempore refectionis legatur aliquis liber spiritualis, & servetur silentium?

V. An servantur jejunia Ecclesiæ, & Regula?

VI. An Parlatoria frequententur? Et an ad loquendum cum exteris utantur loco pro audiendis Confessionibus designato?

VII. An Confessarius diligenter suum munus exequatur?

VIII. An ingrediatur Clausuram extra casus permisos? Et an intra Clausuram sumat refectionem, & ingredia-

diatur cum Socio, Cocta, & Stola?

IX. An intra Clausuram admittantur catuli, pueri, & puella cujusque ætatis?

X. An retineantur educandæ ultra tempus concessum à S. Congr.

XI. An in Monasterio pro Novitiis, & educandis sint loca separata?

XII. An habitus Monialium sit uniformis, & ad præscriptum Regulæ juxta decretum Sac. Congr. Episcop. in Cæsariaten. 26. Septembris 1692. apud Monacell. loc. citat.

XIII. An sit capsa communis, in qua deponantur pecuniæ provenientes à Monialibus particularibus?

XIV. An sint deputatæ Auscultatrices, Janitrices, & Rotariæ, Moniales seniores, & prudentes?

XV. An Abbatissa necessaria ad victum, & vestitum Monialibus conferat juxta præxim Monasterii?

XVI. An Abbatissa retineat librum administrationis cum annotatione datorum, & acceptorum: & librum, in quo descripti sint redditus, & bona Monasterii: & sint optimè compositi, & cartulati?

XVII. An Moniales exteris cibos parent, & manera mittant, recipiantve absque licentia Abbatissæ?

XVIII. An Moniales frequentent parlatores? Et an hæc claudantur tempore Quadragesimæ, & Adventus?

3 Videat etiam Visitator, an Mansiones ad usum Confessarii sint per parietes, & tectum separatæ à Monasterio, juxta expressa in d. Constitutione Alexandri: & an Crates Parlatorii, & aliæ sint fixæ cum foraminibus spissis.

4 Intra Clausuram observet, an muri Clausuræ habeant prospectum activum, vel passivum in domibus, vel è domibus Sæcularium: an sint sufficienter elevati, & sine fractura: & an ostium Clausuræ benè custodiatur, & seris ferreis sit munitum, & claves retineantur à Moniali deputata?

5 Et an in Cellis sint superflua statui Religioso? An retineant libros profanos, & amatoriam tractantes, sive comoedias, aut conspiciat, & picturas non sacras.

6 Quod tam Episcopus in propriis Monasteriis, quàm Visitator Regularis in illis de suo regimine possunt inspicere. Cætera

sint arbitrio prudentis inspectoris, qui ubi nonnulla inveniat, quæ egeant provisione, de remedio sit sollicitus, mandans illud adhiberi, & ad observantiam Regulæ Moniales hortetur, & ante discessum recitet in Ecclesia Psalmum *De profundis* &c. juxta dicta supra §. 2. n. 13.

CAPUT ULTIMUM.

Officialis quoad Visitationem Ordinarii respectu Regularium.

SUMMARIUM.

- 1 Jus visitandi est de pertinentibus ad jurisdictionem.
- 2 Episcopus procedens etiam non delegatus Papa, non potest contra exemptos procedere, nisi id in litteris exprimat.
- 3 Episcopi in Synodis Provincialibus, vel Diœcesanis non possunt aliquid statuere contra Regularium privilegia.
- 4 Conventus numquam suppressi in quibus de familia plures, quam sex Religiosi, commorantur, non comprehenduntur in Constit. Innoc. X. Ut in parvis la 32. Bull. tom. 4.
- 5 Dubia excitata super subjectione nonnullorum Conventuum jurisdictioni Ordinarii.
- 6 Sac. Congregat. responsa ad dicta dubia.
- 7 Alia dubia quantum ad Conventus post recuperatam exemptionem.
- 8 Responsa ejusdem S. Congreg.
- 9 Conventus suppressi, deinde restituti, an censentur restituti etiam quoad præcedentiam? Distinguas.
- 10 Ecclesia exempta, alia Sæculares, alia Regulares.
- 11 Episcopi visitant Ecclesias Regularium, quibus cura animarum imminet.
- 12 Episcopus non potest visitare Ecclesias Regulares nullius Diœcesis.
- 13 Nec personas Monasteriorum nullius Diœcesis.
- 14 Quas nec visitant inferiores Prælati.
- 15 Episcopus visitat Parochias Monasteriis unitas.

- 16 Episcopi nequeunt visitare Altaria de iurisdictione Laicorum existentia in Ecclesiis Regularium.
- 17 Et in quibus confraternitates Sacularium, eorumque Capellas?
- 18 An Episcopus in Ecclesiis Regularium, quibus curam animarum imminet, visitet loca solum, qua Ecclesiam ut curam respiciunt?
- 19 Edictum Episcopale circa administrationem Sacrament. Pœnitentia per Regulares à Sacr. Congregat. Moderatum. Et ibi, Episcopus non posse visitare Confessionaria, in quibus Regulares Confessiones excipiunt: & alia plura.
- 20 Regularis degens extra Clausura potest ab Episcopo visitari, & uniri: limina.
- 21 Regularis existens intra Clausura, sed extra cum scandalo populi delinquens, castigatur à proprio Superiore, Episcopo instante.
- 22 Regularis delinquens intra clausura cum scandalo populi, reputatur extra deliquisse.
- 23 Caput Volentes, de privil. Regularium exemptionem non laque.
- 24 Ordinarii nequeunt sententiam excommunicationis in Regulares pronunciare, nisi eis sit concessum.
- 25 Declaratio Sacr. Congreg. quod Regulares conveniri debeant coram suis Superioribus, vel Conservatoribus.
- 26 Mare magnum suffragatur in his casibus, in quibus adhuc durat exemptio.
- 27 Quando Episcopis indulgetur, ut contra Regulares procedant tamquam Sedis Apostolica delegati, exemptio non potest opponi: ubi plura alia.
- 28 Regularis sine obedientialibus repositus potest ab Ordinario puniri.
- 29 Convensus de novo creatus, quando subsistit visitationi Ordinarii?
- 30 Episcopi non possunt visitare Monasteria, quibus cura animarum non imminet.
- 31 Episcopus in visitatione Clausura Monasterii Monialium non potest secum ducere Laicos.
- 32 Numerus personarum, quas Superiores visitantes d. Clausuram secum ducere valent.

- 33 Ordinarii locorum nequeunt visitare Monasteria [Regularia ex praxem, quod Superiores sint in eo negligentes.
- 34 Abbates Commendatarii non possunt se ingerere in visitatione Religiosorum.
- 35 Idem de Eminentissimis Cardinalibus quoad Religiosos Ecclesiarum Regularium, quas habent in titulum.

I Us visitandi est de pertinentibus ad iurisdictionem, ex Piafec. prax. part. 2. cap. 3. art. 1. n. 1. & est textus in c. Conquerente, de offic. ord. Et quamquam olim Regulares subessent plenissime iurisdictioni Ordinariorum, ut apud eum iura allata concludunt, hodie tamen, ut cum eodem advertit Panimolla dec. 84. adnotat. 1. n. 2. & transeunt Scribentes, sunt ab eorumdem iurisdictione exempti, & subsunt Papæ, qui est eorum Diocesanus, & Iudex Ordinarius; & proinde, ut notat Gloss. ad cap. Nulla, 93. dist. in verb. Acephalos, Acephali non dicuntur: idem Episcopi in eos, vel nihil, vel tantum possunt, quantum eis à Sede Apostolica permittitur, & conceditur.

² Sed queritur. An dum Episcopus procedit ut delegatus à Papa, possit procedere contra exemptos, si de exemptione nulla sit mentio in Litteris?

Respond. Negat Hostiensis in cap. Grave de offic. ordin. num. 2. in verb. occasione litterarum, cum quo transit Jo. Andr. n. 3. in verb. transmissas, quos sequitur, & allegat Fagnan. in 1. ad d. cap. Grave, de offic. ordin. num. 5. Quia in generali mandato non includuntur exempti ex defectu intentioni Papæ. Qui dum intendit esse procedendum contra Regulares exemptos, id exprimit. Et fuit praxis Trid. sess. 6. cap. 3. de reform. & sess. 25. cap. 4. & alibi sæpè. Et ita recedendum est à sententia Abbatis scriberetis contrarium. Nisi iurisdictionem delegati aliquo modo impedirent, c. 1. de offic. deleg. Piringh. lib. 1. tit. 29. n. 75. & 76. & dixi cap. 19. n. 30.

Hinc sequitur, quod sententia, quam profert Ordinarius in exemptos, esse potest ipso iure nulla ex defectu iurisdictionis ordinariæ, vel delegatæ, per text. in c. Grave, ibi: Nullum habens iurisdictionem ordinariam, aut etiam delegatam.

Quod

Quod procedit, etiam si exempti citati non venerint, allegaturi suam exemptionem. Maxime si eorum exemptio sit notoria, sicut est exemptio Regularium, ut scripsit Fagn. *l. loci. n. 7. Sed lege d. cap. n. 28.*

Sed petitur etiam, an Episcopi in Synodo Provinciali, vel Diocesana possint aliquid statuere adversus Regularium privilegia?

R. Negative. Et cum id tentant, lædunt jura Sedis Apostolicæ, cui Regulares immediate subijciuntur. Propter quod & ipsi nec tacite, nec expressè possunt privilegio exemptionis renunciare, ut ex textu in *c. Cum tempore, de arbit. Nam non possunt præjudicare juri d. Sedis. Quemadmodum dicitur de Clerico, qui absque sui Episcopi licentia non potest se subijcere alieno, & ejus jurisdictionem prorogare, ut in cap. Significasti, de for. compet. Siquidem tunc obesset juri proprii Episcopi, ut post Abbat. dixit Fagnan. in 1. ad cap. Quod super his, de majorit. & obed. n. 18 Et inde nec propter negligentiam in sua exemptione tuenda, Regulares exemptionem perdunt.*

Neque valet, si allegetur, quod consuetudo sit, ut Regulares subsint Episcopis. Quoniam Regularium privilegia habent clausulas derogatorias amplissimas, & decreta irritantia, quæ insciunt titulum, & possessionem, ut concordant DD. in clausula decreti irritantis; consequenter tollunt omnem consuetudinem contra Regularium privilegia, ut ibi Fagnan. n. 19. & n. 27.

Et facit maxime, quod Synodus Provincialis, vel Diocesana nullam habent auctoritatem adversus privilegia exemptionum. Siquidem privilegia Pontificum per quamcumque inferiorem potestatem infringi, & mutari non possunt, cap. Cum inferior, de majorit. & obedien. Unde dixit Innocent. III. in Concilio Lateranen. ut in cap. Ut privilegia, de privil. ibi: Privilegia, quæ quibusdam Religiosis Romana concessit Ecclesia, permaneant inconvulsa. Et Innocent. IV. in Conc. Lugdun. pro ut in cap. Volentes, eodem tit. in 6. decernit: Libertatem, quam nonnullis Apostolica Sedes privilegio exemptionis indulgit, sic integram observari, ut & illam alii non infringant, & ipsi ejus limites non excedant.

Deinde accedit, quod Synodus vulnerans

privilegia Regularium adversatur Concilio Trident. in sess. 25. cap. 20. de regul. Constat autem Synodum Provinciale, vel Diocesanam nullam potestatem habere statuendi contra Concilium generale, ut in cap. Sancta Romana, de religiof. domibus inter Extravag. Joann. XXII. ibi: Quos nec eis (hoc est Episcopis) concedere licuit contra formam Concilii generalis, & ibi Gloss. in verb. Concilii. Quare cum Provincialia Concilia, priusquam publicentur, ex Constitut. Sixti V. incip. Immensa la 74. Bul. lat. tom. 2. recognosci, ac emendari debeant à S. Congr. Conc. mos ejusdem Sac. Congr. fuit ex hujusmodi Synodis delere decreta omnia, quibus Regularium exemptiones, indulta, ac privilegia aliquo modo violantur: ut ibid. n. 25. refert Fagn. videndus.

Et tandem consideratur, multum dedecere, ut ab Episcopis violentur privilegia non revocata Regularium, qui eisdem suberviunt, & coadjutores existunt in prædicatione Verbi Dei, & Sacramentorum administratione, & in cæteris, quæ ad salutem pertinent animarum, secundum ea, quæ habentur in cap. Ex autoritate 16. q. 2. Hinc Hostiensis exaggerat, valde dolendum, quod Episcopi non agnoscant Regulares esse coadjutores suos. Et Clemens V. Clement. Frequens. de excessib. Prælat. Episcopis præcipit, ut Religiosos charitative tractent, & foveant, & sua jura, & privilegia inviolabiliter eis servent. Vide Fagnan. n. 29.

4 Quibus præmissis. Queritur, an Conventus numquam suppressi, in quibus actu degunt de familia plures, quam sex Religiosi, comprehendantur in Decreto Innoc. X. Ut in parvis.

Resp. Negative, pro ut S. Congr. in hæc verba.

Sacra Congregatio super statu Regularium censuit, Conventus nunquam suppressos, in quibus actu degunt de familia plures, quam sex Religiosi, minime comprehendendi in Decreto sanctæ memor. Innocent. X. quod incipit, Ut in parvis; ac proinde locorum Ordinarios nequaquam posse in vim dicti Decreti in hujusmodi Conventibus, aut illorum personis, ullam sibi jurisdictionem vindicare. Datum Roma die 29. Novembris 1657. in regestis ejusdem Congregat. fol. 325. Panimolla dec. 84.

dec. 84. adnot. 2. n. 62. Et quia occasione alleg. Decreti, *Ut in parvis*, plures controversie oriebantur, ad eas sedandas fuerunt S. Congreg. infrascripta dubia proposita, ut sequitur.

Posito Decreto sel. rec. Innocentii Papa X. super subiectione nonnullorum Conventuum correctioni, visitationi, & omnimoda jurisdictioni Ordinarii loci, tamquam Sedis Apostolica delegati, contigit dubitari de infrascriptis.

1 An Episcopus in Conventibus sua jurisdictioni subiectis possit Abbates, Priores, Guardianos, & alios Superiores locales deputare, & familiam constituere.

2 An possit Episcopus à prædictis Conventibus Religiosos amovere?

3 An Regulares eorumdem Conventuum compelli possint ab Episcopo ad exhibendos libros introitus, & exitus, & reddendas rationes administrationis?

4 An Episcopus in eisdem Conventibus se ingerere possit in his, quæ Regularem disciplinam concernunt?

5 An Ecclesia dictorum Conventuum, & Capella Grangiarum, in quibus degunt conversi pro agrorum cultura, ab Episcopo visitari possint?

6 An ipsa Grangia, & Conversi in eis degentes subsint visitationi Episcopi?

7 Quid in Ecclesiis, seu Capellis Grangiarum, in quibus nullus degit conversus, an similiter subsint Episcopi visitationi?

8 An liceat Episcopo visitare Conventus, tam suppressos, & postea restitutos, quam non suppressos, ad effectum cognoscendi, an in illis re ipsa alantur sex Religiosi?

9 An Episcopus visitans huiusmodi Conventus sua jurisdictioni suppositos, aut personas in eis degentes, possit à visitatis procuracionem exigere in virtualibus, vel in pecunia?

10 An jurisdictio Ordinarii locorum, tamquam Sedis Apostolica delegatis, attributa in supradicto Decreto, competat Vicariis Generalibus Episcoporum, necnon Abbatibus, & aliis inferioribus Prelatis proprium Territorium, ac jurisdictionem quasi Episcopalem habentibus?

11 An Provinciales, & alii Superiores Regulares possint ejusmodi Conventus, jurisdictioni Ordinarii subiectos, & Religiosos in illis degentes visitare, corrigere, & punire,

omnemque jurisdictionem in eos exercere, sicut poterant ante dictum Decretum?

12 Si Superior Regularis in causa prævenire contra subditum degentem in aliquo ex eisdem Conventibus, Ordinario subiectis, fabricando processum, vel eum carceri mancipando, an Episcopus possit huiusmodi causam reassumere, ac Superiori inhibere?

13 Si à converso Episcopus prævenire in causa contra Religiosum in tali Conventu commorantem, an Superiori Regulari eo casu liceat illum amovere, & in alio Conventu collocare; & si de facto collocaverit, an nihilominus Episcopus possit causam proseguire, ac Religiosum sic amotum revocare ad primum Conventum?

14 Si Provincialis, vel Superior localis voluerit aliquem ex Fratribus à tali Conventu removere, an Episcopus prohibere possit?

15 Si à Conventu primum suppresso, ac deinde Religioni restituito, absint ex aliqua rationabili causa, & ad breve tempus, unus, vel plures, ex numero sex Religiosorum ibi degentium, an gratia restitutionis sit nulla, & Conventus remaneat suppressus, ut prius?

16 Quid si à Conventu non suppresso similiter ex causa rationabili, & ad modicum tempus absint aliqui à sex Religiosis ibi existentibus, an durante tali absentia, Conventus subiaceat jurisdictioni Ordinarii?

17 An Religioso illo redeunte, vel aliis impleto numero sex Religiosorum, Conventus recuperet pristinam exemptionem?

18 Si gratia restitutionis Conventus suppressi reddatur nulla ex eo, quod in illo ad formam Decreti cum effectu non alantur sex Religiosi, & postea contingat, ut ejusmodi numerus impleatur, an gratia restitutionis Conventus reviviscat?

19 Ad hoc, ut gratia restitutionis sit nulla, & Conventus denud remaneat suppressus, propterea quod in eo non sustententur sex Religiosi, an debeat precedere declaratoria Episcopi super facto, prævia causa cognitione?

20 An ab huiusmodi declaratoria liceat Regularibus ad Sedem Apostolicam appellare ad effectum, tam devolutivum, quam suspensivum?

21 Cum ex Decreti præscripto quatuor Sacerdotes in his Conventibus degentes debeant

beat esse matura aetatis, quam dicatur ad hunc effectum aetatis matura.

Sacr. Congregat. super statum Regularium ad singula dubia superius proposita, hunc in modum respondit, videlicet.

Ad 1. Non posse.

Ad 2. Posse ex rationabili causa: communito tamen prius Superiore Regulari, ad quem pertinet, ut eosdem Religiosos assignet in aliis Conventibus.

Ad 3. Posse compelli.

Ad 4. Posse.

Ad 5. Posse.

Ad 6. Subesse.

Ad 7. Item subesse.

Ad 8. Minime licere, antequam alimunde constet de fundamento intentionis Episcopi in deficiencia numeri constituti.

Ad 9. Expedire, ut Sanctissimus Dominus Noster decernat, & declaret non licere Episcopo tales Conventus visitanti quidquam accipere procuracionis nomine.

Ad 10. Competere.

Ad 11. Posse, sicut prius, non tamen privative ad Episcopum.

Ad 12. Non posse, nisi ex iusta causa, veluti cum vider Superiorum Regularum ex odio, vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia severitate, vel indulgentia quid durius, aut remissius constituturo, quam causa deponit, in quo ipsius Episcopi conscientia oneratur.

Ad 13. Non licere Superiori Regulari Religiosum ab Episcopo inquisitum à toto amovere, & si amicus fuerit, posse Episcopum causam prosequi, & illum quibuscumque remediis revocare, etiam invocato auxilio Ordinarii, & brachio seculari, si opus fuerit, cuiuscumque loci, in quo Religiosus ille reperitur.

Ad 14. Non posse.

Ad 15. Gratiā ob id non esse nullam, cessante omni fraude, nec Conventum remanere suppressum.

Ad 16. Subiacere, durante absentia.

Ad 17. Recuperare.

Ad 18. non reviviscere.

Ad 19. Debere ita procedere, nec ante declarationem licere Episcopo conventus possessionem apprehendere, aut Religiosos inde expellere.

Official. Cur. Ecl.

Ad 20. Licere, ad effectum devolusivum tantum, non autem suspensivum.

Ad 21. Aetatem maturam dici ad hunc effectum, completo anno quadragesimo.

Declarationes superscriptas SS. D. N. ad se relatas approbavit, & ab omnibus, ad quos pertinet, observari praecepit, contrariis quibuscumque non obstantibus. Datum Roma die 27. Julii 1655.

Quibus deinde accesserunt alia dubia, & declarationes, circa jurisdictionem Ordinarii in Grangiis Monasteriorum, illarumque Ecclesiis, & publicis Oratoriis, prout infra.

Postea Constit. fel. rec. Innoc. X. quae incipit. Instaurandae, nec non illius Decreto incipit. Ut in parvis, contigit dubitari de inscriptis.

I. An Grangia ex d. Constit. Innoc. suppressa, & ad statum saecularem redunda, illarumque Ecclesiis, & publicis Oratoriis possint ab Ordinario visitari?

II. Et quatenus possint, an hoc ius Ordinario competat privative quoad Superiores Regulares, an vero cumulatim cum ipsis?

III. Et quid, si praedictis Ecclesiis Cura animarum incumbat?

IV. An Superiores Regulares possint in dictis Ecclesiis Curam animarum habentibus nominare Vicarios ad Curam animarum exercendam, eosque ad nutum amovere?

V. An Grangia, seu membra alicuius Monasterii nunquam suppressa, in quibus non degunt saltem sex Religiosi, subint jurisdictioni, ac visitationi Ordinarii loci privative, an cumulatim cum Superioribus Regularibus?

6 Die 11. Septembris 1670. S. Congreg. super statu Regularium ad singula dubia superius proposita, in hunc modum respondit, videlicet.

Ad primum. Grangias, ut praefertur, suppressas, & ad statum saecularem reductas, illarumque Ecclesiis, & publicis Oratoriis posse ab Ordinario visitari, dummodo in iis Grangiis, quarum proprietates fuerint reservatae, vel restituta principalibus Monasteriis, idem Ordinarius nullo modo se ingerat in temporaliis.

Ad secundum. Quoad Ecclesias, & Oratoria publica ius visitandi competere Ordinario privative; quoad Conventus autem in eis degentes cumulatim: Ordinario si-

Ff

licet,

licet, jure delegato, ad formam sac. Concilii Trident. Regularibus verò, jure ordinario.

Ad tertium. Idem quoad Ecclesias dictarum Grangiarum Curam animarum habentes, jure visitandi Ordinario competere privativè: sed quoad Conversos in eis degentes hoc jure competere cumulativè, nempe Ordinario, tanquam Sedis Apostolica Delegato, Regularibus verò auctoritate Ordinaria.

Ad quartum. Superiores Regulares posse hujusmodi Vicarios nominare, & illos ad numerum amovere, si Ordinarius loci ab initio illos deputaverit amovibiles.

Ad quintum. Grancias, seu Membra alicujus Monasterii, nunquam suppressa, in quibus non degunt saltem sex Religiosi, subesse jurisdictioni, ac visitationi Ordinarii loci, ac superiorum Regularium cumulativè, videlicet, Ordinario, tanquam Sedis Apostolica Delegato, ex prædicto Decreto, Ut in parvis, Regularibus autem jure ordinario.

7 Et tandem circa jurisdictionem Episcopi in parvis Conventibus sequentes attendantur dispositiones.

„ Episcopus visitavit Conventum suæ jurisdictioni subiectum in vim Decreti sel. rec. Innoc. incipien. *Ut in parvis*, propterea quod tunc temporis ibi non erant de familia, nec re ipsa alebantur sex Religiosi; sed post absolutam visitationem, sine ulla fraude à Superioribus Regularibus in eodem Conventu adaucta est familia, & impletus numerus sex Religiosorum, sicque Conventus exemptionem recuperavit, juxta declarationes Sac. Congreg. super statu Regularium, nempe decimam sextam, & decimam septimam inter impressas.

„ Hoc posito, consulitur. Sac. Congreg. de infra-scriptis.

„ Primo. An post exemptionem, ut præfertur, recuperatam Episcopus possit hujusmodi Conventum visitare ad effectum, ut videat, an ordinationes, & Decreta ab ipso edita in visitatione præcedenti, fuerint adimpleta, nec ne?

II. „ Anve possit Decreta non adimpleta exequi, & pro illorum executione poenas adjicere, & aggravare?

III. „ Et quatenus possit: an hæc facultas, quæ ex dicto Decreto, *Ut in*

„ parvis, competet Episcopo, tamquam Sedis Apostolicæ Delegato, expiret, lapsò integro anno à die publicationis Decretorum?

IV. „ An Episcopus post exemptionem à Conventu recuperatam possit condemnare, & punire, etiam poena corporis afflictiva, Religiosum, qui pro delicto in Curia Episcopali fuerat inquisitus, & carceri mancipatus eo tempore, quo Conventus erat jurisdictioni Episcopi subiectus?

8 „ Die 19. Novembris 1671. S. Congr. super statu Regularium, ad singula dubia superius proposita respondit, ut sequitur, videlicet

„ Ad primum. Posteaquam Conventus exemptionem recuperavit, Episcopum nequaquam posse illum visitare, etiam ad effectum, ut videat, an Decreta edita in præcedenti visitatione fuerint executioni mandata.

„ Ad secundum. Idem non posse post hujusmodi exemptionem Decreta non adimpleta exequi, minùsque poenas adjicere, & aggravare pro illorum executione.

„ Ad tertium. Jurisdictionem ex dicto Decreto, *Ut in parvis*, Episcopo attributam in Conventu non habente Religiosorum numerum ibi præscriptum, expirare eo ipso, quod Conventus ob familiam sine fraude adauctam, & impletum numerum Religiosorum præfixum, exemptionem recuperavit.

„ Ad quartum. Cum contra dictum Religiosum non solum causa, sed etiam persona sit præventa, eo tempore, quo Conventus erat subiectus jurisdictioni Episcopi, & exemptio superveniens non invenit eum liberum, utique Episcopum, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatum, posse hujusmodi causam tempore habili inchoatam proseguere etiam post exemptionem, & eundem Religiosum condemnare, & punire etiam poena corporis afflictiva.

9 Quaritur. An Conventus Regularium suppressus, & postea restitutus ad primum statum Regularem, censetur restitutus quoad præcedentiam?

Distinguendum est. Vel Conventus fuit in-

injustè, ut Hæreticorum conatu, vel hostili furore, suppressus, & postea restitutus; vel fuit motu Papæ suppressus, & postea ex mera gratia à Sancta Sede restitutus. In primo sensu restitutus intelligitur quoad omnia, & recuperat locum, & omnia primæva jura; quoniam tamquam injustè suppressus, numquam fuit privatus sua possessione præcedendi, licet per aliquod tempus caruerit exercitio. Et propterea redintegratio verisimè dicitur continuatio ejusdem status primævi. Et sub istis terminis dubium resolvitur à Sac. Rit. Congr. 6. Novemb. 1645. in Augustana præcedentiæ inter Minor. Conventuales (quorum Conventus fuerat ab Hæreticis Augustæ suppressus) & Fratr. Minor. de Observantia, qui post Conventualium expulsionem Conventum in dicta Civitate obtinere: & fuit dictum, præcedentiæ, tam in processionibus publicis, quàm in eis, quæ sunt in tumulandis eadaveribus defunctorum, sessionibus, similibusve aliis, deberi Conventualibus, postea restitui. Et hic redintegratio retrahitur ad tempus primæ erectionis. Rota coram Merlino dec. 303. Currit in hoc natura postliminii: quod est *ius amissa rei recuperanda ab extraneo*, & in statum pristinum restauranda, Gloss. in cap. Prima actio-
ne ver. Postliminio, 16. quæst. 3.

In secundo verò sensu, Regulares restituti non recuperant primæva jura, sed præcedentiæ in processionibus, & aliis actibus debetur præexistentibus; quia talis restitutio habetur pro nova fundatione. Sac. Rit. Congregat. in Senogallien. 21. Januarii, & 1. Septembris 1696. Monacell. form. 19. par. 2. num. 14. titul. 6. Nisi restitutio fiat plenariè quoad omnia, de quo text. in cap. Quamvis, de rescript. in 6. aliàs nequaquam, ut ibi in littera: Cum talis restitutio, ubi aliud non exprimitur, intelligatur fieri sine juris præjudicio alieni. Idè licet Regulares sint primi ratione Conventus, ad quem restituti fuerunt; sunt tamen secundi respectu ad restitutionem, & novam gratiam. Quapropter, nisi Pontifex in litteris expresse, eos etiam restituere quoad præcedentiæ, non possunt præcedentiæ prætendere, prout ponderavit Gloss. ad d. cap. Quamvis, ibi: Nisi Papa aliud dicat in restitutione: videlicet, quod in restitu-
tione ad datam, & prioritatem temporis; &

vult gratiam meam valere, perinde ac si revocata non fuit, etiam quoad prioritatem temporis.

10 Quæritur. An stante Decreto Conc. Trident. cap. 8. sess. 7. de reformat. ibi: „Locorum Ordinarii Ecclesias quascunque „quomodolibet exemptas, auctoritate A- „postolica singulis annis visitare tenean- „tur, & opportunis juris remediis provi- „dere ..... appellationibus, privilegiis, „consuetudinibus, etiam immemorabili „tempore præscriptis, Judicium deputatio- „nibus, & illum inhibitionibus penitus „exclusis: possint Episcopi visitare Eccle- „sias Regularium?

Resp. Negativè. Sed hic ponderandum est, quòd Ecclesiæ exemptæ, vel sunt Sæculares, vel Regulares. Si Sæculares sunt, Episcopus potest eas visitare, tamquam Sedis Apostolicæ Delegatus. Quod procedit, etiam si Ecclesiæ Sæculares sint commendatæ; & si illis Cura animarum imminet, si non, ut patet ex cap. 9. sess. 21. de reformat. verb. Necnon beneficia. Si verò Ecclesiæ exemptæ sunt Regulares, ab Episcopis visitari nequeunt, juxta mentem Sac. Congr. Conc. quæ apud Fagn. in 3. ad cap. Nullus, de Parochis num. 34. consuit, Decretum in cap. 8. sess. 7. quod tribuit facultatem Ordinariis visitandi Ecclesias quomodolibet exemptas, vindicare sibi locum in Ecclesiis Sæcularibus dumtaxat, non autem Regularibus; & Regulares censeri, etiam Monasterio unitas, si eis à Regularibus deserviantur.

11 Sed limita, nisi eis Cura animarum personarum sæcularium imminet; quoniam tunc visitari possunt ab Episcopo, in cujus Diocesi sunt sitæ: sed in his tantum, quæ ad dictam Curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, ex c. 11. sess. 25. de Regul. & Const. Insuperabili Greg. XV. la 8. Bullar. tom. 4.

Limita 2. Nisi Ecclesiæ Regulares exemptæ sint commendatæ, & in eis Regularis observantia non vigeat. Quia Tridentinum dicto cap. 8. sess. 21. Episcopis, etiam tamquam Apostolicæ Sedis Delegatis, facultatem tribuit visitandi commendata Monasteria . . . . in quibus non vigor Regularis Observantia; necnon Beneficia, tam curata, quam non curata, Sæcularia, & Regularia qualitercumque commendata, etiam exempta. Non sic, si in eis vigeat Re-

gularis Observantia, & curata non sint, *ver. Es si in eis vigeret*, ibi: quinimodò etiam, dum curata non sunt, licet commendata, & Regularis Observantia non vigeat, modò Capitibus suorum Ordinum subist, juxta *cap. 20. sess. 25. de Regul.* ubi: *Qua cum Ordinum suorum capitibus subist, declarat S. Synodus, in iis, qua aliàs de visitatione Monasteriorum commendatarum definita sunt, non esse comprehensa.*

12 Sed quid, si Ecclesiæ Regulares sint in nullius Diocesis Territorio?

Priùs noto. Quòd Ecclesiæ nullius Diocesis sunt duplicis speciei; una species est illarum, quæ sunt in Diocesi alicujus Episcopi, licet habeant Prælatus inferiorem: alia verò species est illarum, quæ sunt in Territorio separato, & Prælatus inferior exercet plenariè jurisdictionem quasi Episcopalem.

Modò. Episcopus non potest visitare Ecclesias Regularium, quæ sunt nullius Diocesis in secundo sensu: quoniam *Trid. cap. 9. sess. 24. de reform.* se restringit ad Ecclesias Sæculares.

Quod procedit, etiam si dd. Regularium Ecclesiis immineret Cura animarum, quia *sess. 25. c. 11. de Regul.* dispositio *Trid.* afficit Ecclesias sitas in Episcopi Diocesi, ut expressè textus.

Quod item currit, siue sint Commendatæ, siue non: *ita cap. 8. sess. 21.* tribuens facultatem visitandi Monasteria commendata, loquitur de Monasteriis, & Beneficiis Regularibus exemptis, non verò nullius Diocesis, ut ostendit text. ibi: *Etiam exempta.* Nomina autem *Exemptæ*, & *Nullius Diocesis*, sunt diversa: & à diversis non fit illatio. Et patet ex extensione, quæ de *dist. cap. 8.* postea facta fuit ad Ecclesias Sæculares nullius Diocesis, ut in dicto *cap. 9. sess. 24.*

ibi: *Etiam in iis Ecclesiis Sæcularibus.*
 Quare Sac. Congreg. Conc. olim respondit: Archiepiscopus Urbinat. si sit proximior, posse quidem visitare Ecclesias Sæculares, & personas, sed Abbatiam ipsam Castri Durantis, quæ Regularis est, licet illi Cura animarum incumbat, non posse visitare, utcumque personis Sæcularibus commendari consueverit. Fagnan. in *d. cap. Nullus num. 39.*

13 Sed quid pariter de personis Regularibus, an visitari ab Episcopis possint, si

existant in Monasteriis nullius Diocesis?

Resp. Visitationi Episcopi non subjiciuntur, quia *d. c. 9. sess. 24.* restringit se ad Ecclesias Sæculares.

Quod verificatur quoque, etiam si Regulares nullius Diocesis in Monasteriis, seu domibus Regularibus, aut aliàs Curam animarum personarum Sæcularium exerceant, quia Decreta Concilii, quæ Regulares submituntur jurisdictioni, & correctioni Episcoporum in his, quæ dictam Curam, & Sacramentorum administrationem respiciunt, restringuntur ad loca, quæ in Diocesi Episcopi posita sunt, ut patet ex *cap. 2. sess. 5.* ibi: *Modò in Diocesi sita sint*, & generaliter in *cap. 11. sess. 25. de Regul.* ibi: *In cujus Diocesi sunt sita.* In quibus terminis loquitur etiam dict. Constitut. Gregor. *Inscrutabili*, ut declaravit Sac. Congr. Concilii, respondendo dubiis excitatis super dict. Constitut. ad calcem ejusdem Bullæ. Quæ tertio loco interrogata: *An facultas Episcopis per Constitutionem attributa in exemptis, tam Sæculares, quam Regulares, intelligatur etiam tributa in personas nullius Diocesis?*

Ad tertium, censuit ejusmodi facultatem non intelligi tributam Episcopis in personas nullius Diocesis. Quia propter sicut Episcopus nequit Regulares nullius Diocesis visitare, ita nec ullam in eos exercere jurisdictionem. Propterea *Monachos ss. Trinitatis Caven.* Sac. Congregat. censuit non posse cogi ab Episcopo accedere ad publicas processiones, in *vim cap. 12. sess. 25. de regul.* Tum quia non possunt dici exempti, cum nunquam subjecti extiterint.

14 Sed an possint visitari, & corrigi per inferiores Prælatos?

Respond. Negative, prout eadem Sac. Congregat. censuit responsione ad dicta dubia. Nam quarto loco consulta: *An eadem facultas competat inferioribus Prælati proprium Territorium, ac jurisdictionem quasi Episcopalem habentibus?* Ad quartum censuit, non competere. Proinde in casu, quòd Regulares nullius Diocesis delinquant in pertinentibus ad animarum Curam, & Sacramentorum administrationem, recurrendum est ad Sedem Apostolicam.

15 Queritur, an Episcopus possit visitare Eccle-

Ecclesias Parochiales Monasteriis unitas, vel annexas?

R. Affirmativè, ex cap. 7. sess. 7. de refor. et nequit visitare Domos ipsarum Parochiarum, in quibus non viget Regularis observantia, sed in eis habitant soli Parochi Regulares ab eodem approbati, ut aliàs respondit Sac. Congr. apud Fagnanum in 1. ad cap. Grave, n. 16. de Offic. Ord.

Hic nota, quòd aliquando Cura animarum incumbit principaliter ipsi Monasterio, de quo dist. cap. 11. sess. 25. Et aliquando Ecclesiis Parochialibus Monasterio unitis, de quo cap. 2. sess. 5. In quibus ex sententia Sac. Congregat. non aliter sunt deputandi Regulares ad animarum Curam, quàm de consensu Episcopi, & prævio examine per eum, aut ejus Vicarium faciendo, & ad suorum Superiorum nutum amovibiles.

16 Quæritur, an Episcopus possit visitare Capellas, & Altaria, quæ sunt de jure patronatus Universitatis, vel Laicali, existentia in Regularium Ecclesiis?

Resp. Negativè, juxta declarationem Sac. Cong. Concilii apud Fagn. d. cap. Grave, n. 48. & expressè Pignatell. tom. 10. consult. 397. n. 9. Quæ censuit Episcopum visitare non posse Altaria, & Capellas Laicorum in Ecclesiis Regularium erecta, quibus curam animarum non incumbit.

Et procedit, etiam si prædicta providerentur de omnibus necessariis ex redditibus, quia cum id fiat ex oblationibus, & elemosynis solitis, nullatenus ad eam pertinent, sed ad eosdem Regulares, qui Ecclesiis inserviunt; ex text. in cap. Theodosius, de statu Monachorum, ac ex declaratione Sac. Congregat. 31. Januarii 1642. apud Lezana suum, tom. 2. verb. oblatio capit. 15. num. 27. Propterea nullum jus visitationis possunt prætere Episcopi, etiam uti delegati Sedis Apost. vigore Const. Inscrutabili, Pignat. n. 11.

17 Quantum autem ad Confraternitates Sæcularium, ipsarumque Capellas, & Altaria in Regularium Ecclesiis sita, an possint ab Episcopo visitari? Dictum est cap. 14. n. 6.

18 Oritur dubium, an stante Sac. Congregat. Concilii Decreto in Calce ad dict. Const. Inscrutabili; quo fuit responsum dubio: An liceat Episcopis visitare Altaria Regularium Ecclesiarum, quibus Cura animarum personarum Sæcularium non incumbit, aut loca, ubi eisdem Ecclesiis observatur Sanctissima Eucharistia Sacramentum, vel ubi audiuntur Confessiones Personarum Sæcularium? Ad primum respondit, Episcopis non licere in vim ejusdem Constitutionis visitare Altaria Ecclesiarum Regularium, quibus non incumbit animarum Cura personarum Regularium, nec loca, ubi in eisdem Ecclesiis observatur SS. Eucharistia Sacramentum, vel ubi Confessiones personarum Sæcularium audiuntur, possit Episcopus visitare omnia Altaria Ecclesiæ Regularis, cui Cura animarum incumbit?

Respond. Affirmativè, pro ut declaravit Sac. Congreg. Concilii in Casenaten. 23. Septembris 1690. contra PP. Cassinenses: tenet Cardinal. de Luca de jurisdict. discurs. 17. n. 3.

19 Quæritur. An edictum Episcopale super casibus reservatis, in quo inter cætera injungitur, quod Confessarii Regulares Confessiones audiant in habitu, quo utuntur in Choro, eisdemque prohibet poenitentes auscultare extra Confessionarium, & extra cratem ligneam, idque januis apertis dumtaxat, & in Confessionariis à suis Visitatoribus intra præfatum terminum approbandis: neve in propriis ædibus accedant ad infirmos pro Sacramento Poenitentiae ministrando absque licentia Episcopi, vel Curati, minùsque certas personas utriusque sexus ante ortum, & post occasum Solis auscultent: & si fenestella, vel lastra fuerit devastata, sive ejus foramina dilatata, Confessarii suspensi remaneant, cum impositione poenæ suspensionis, & pecuniariae cuilibet Confessario, si talia edicta non recipiat, & illa inviolabiliter per singula capita non servaverit: derogat prævilegiis Regularium, idèque sit corrigendum, expurgandumque?

Resp. Hac de re S. C. S. R. E. Cardinalium. negotiis, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita; censuit, præfatum edictum moderandum, & corrigendum esse, pro ut præsentis Decreti vigore moderatur, ac corrigit, pro ut infra. Quoad habitum, quo uti debent Regulares in administratione Sacramenti Poenitentiae, declaravit sufficere, si audiant cum habitu eorum ordinario, & Stola, juxta decretum aliàs emanatum

sub die 20. Jun. 1625. à Sac. Congr. visitationis Apostolica. Quoad locum mandavit auscultari in Ecclesia, & intra crates; quando tamen necessitas, vel rationalis causa aliter non suadeat; ac etiam in Sacrario, vel alio decenti loco poterunt audiri; super quo & declaravit, non licere Episcopis neque per se, neque per suos deputatos visitare Confessionaria, sive loca Regularium, ubi Confessiones audiuntur, nec etiam ad effectum videndi, an sint iuxta ipsorum Decreta; sed hoc relinquendum est omnino visitationibus suorum Superiorum. Similiter inharendo aliis Decretis ab eadem Sac. Congreg. emanatis, & precipud 13. Septembr. 1641. noluit teneri Regulares petere licentiam ab Episcopo, vel Curato accedendi ad infirmos pro Sacramento Pœnitentia administrando, sed sufficere, si postea fidem habita Confessionis in Domo eorundem infirmorum relinquunt. Insuper mandavit, tolli omnino ab eodem edito verba illa, quibus de certo genere personarum fit mentio. Voluit siquidem, ut loquatur absolute, & simpliciter de omnibus, nulla saltem speciali mentione, ita scilicet, quod nemini administretur tale Sacramentum ante ortum, nec post occasum Solis, nisi tamen necessitas, vel rationali causa aliter suaserit; in quo casu voluit, & licere, & cum omnibus. Ulterius præcepit pœnas omnes, tam suspensionis, quàm pecuniarias, ab eodem edito tollendas, cassandas, & expungendas esse. Et ita utraque parte informante, hac die &c. apud Pignatell. tom. 10. consult. 71. n. 6.

Decretum Congregationis S. Visitationis Apostolicæ.

DE Mandato Sanctissimi Dom. N. Urbani Papæ VIII. vivæ vocis oraculo et facto, iustis de causis præcipit omnibus, & singulis Confessariis, tam sæcularibus, quàm cujuscvis Ordinis, Congregationis, Instituti, & Societatis etiam de necessitate exprimendæ Regularibus, quocumque nomine nuncupatis, cujuscvis gradus, & dignitatis in suo Ordine, ne imposterum tam Virorum, quàm Mulierum, cujuscvis qualitatibus, vel conditionis existant, præterquàm si gravi infirmitate detenti, vel detentæ sint, Sacramentales Confessiones in illorum, seu illarum, vel etiam alienis ædibus audiant, nisi de licentia Illustrissimi Cardi-

nalis Urois Vicarii, seu Reverendiss. Dom. ejus Vicesgerentis, in scriptis concedenda (exceptis tamen Illustrissimorum & Reverendissimorum DD. Cardinalium, & Principum virorum sæcularium, videlicet Oratorum Regum, & magnorum Principum, necnon & Ducum, ac Rom. Pontif. qui fuerunt, vel pro tempore erunt Nepotum) hoc etiam addito, ut iidem Confessarii in mulierum hujusmodi Sacramentalibus Confessionibus audiendis, cubiculi januam apertam, ac velum levatum, semper habeant, ita ut conspici, non autem audiri possint; sacramentumque Confessionis hujusmodi Confessarii sæculares cum superpelliceo, & stola; Regulares verò cum stola ministrent in Ecclesia, nisi ex rationali causa audire aliquos in Sacrario, seu alio decen- te loco, quandoque occurrat. Contrafacientes non solum suspensionis à Confessionibus, audiendis, verum etiam alias pœnas arbitrio ejusdem S. Congregationis eo ipso incurrant. Insuper Confessariis hujusmodi sub eisdem pœnis injungitur, ut si eos vigore facultatum eis concessarum, Confessiones infirmorum hujusmodi in privatis domibus audire contigerit, Parochum dictorum infirmorum, ante, vel saltem eadem die, qua Confessionem audierint, absolutionemque infirmis impartiti fuerint, certiores reddere debeant. In quorum &c. Dat. Romæ in loco solite Congregationis die decima Julii 1625.

20 Queritur. An Episcopi possint visitare, corrigere, & animadvertere in Regulares delinquentes extra Curam animarum, & Sacramentorum administrationem?

Respond. Ex sequentibus resolvās, & nota; si loquamur de Regulari degente extra claustra, & ibi delinquente, decrevit Trid. sess. 6. cap. 3. de reform. ibi: *Ecclesiarum Prælati, ut infra, Nemo Regularis extra claustra degens, etiam sui Ordinis privilegii prætextu, intus censeatur, quominus si deliquerit, ab Ordinario loci, tamquam super hoc à Sede Apostolica delegato, secundum Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat.*

Quod procedit etiam in Regulari existente extra claustra ad erectionem Monasterii de sui Superioris licentia cum licentia operetur solum, ex Sperello dec. 38. n. 19.

ne committatur apostafia, non verò, quin ab Ordinario pro excessibus puniri possit. Hoc idem apud eundem firmant alii, & resolutum traditur à Genuen. *prax. cap. 59. num. 2.* ac Barbosa in Trident. ad d. cap. cum limitatione à Sacr. Congregat. Concilii, ut infra: Regularis manens extra claustrum de licentia Superioris, etiam in Domo destinata ad erectionem Monasterii, nisi in dicta Domo sit Regularis Observantia, ut saltem vivat sub Superiore conventualiter, potest puniri ab Ordinario, Sperell. n. 21.

Sed non verificatur in Regulari, qui degit in Domo Parochiali Monasterio unita, in qua Curam animarum exercet, & Sacramenta ministrat, qui ab Ordinario loci puniri non potest, nisi delictum commissum concernat dictam Curam, & Sacramentorum administrationem, pro ut olim respondit Sacr. Congr. Concilii apud cit. Barbosa *ibid. n. 4.* & Eagn. ad d. cap. Grave, n. 35. quia censetur degere intra Claustra.

Benè vero de Regulari, qui de sui Superioris licentia manet in aliquo membro, vel grangia sui Monasterii pro Religionis servitio; qui si deliquit, ab Ordinario etiam puniri potest, juxta *resp. S. Congr. ad sextum supra sub n. 6.* Neque enim eum Superioris licentia eximit ab jurisdictione Episcopi; sed hæc est cumulativè in Ordinario, & in Superiore Regulari; quidquid dixerit Barbosa *cit. n. 2.* allegans Riccium, & Ciarlinum.

21 Si verò sermo sit de Regulari degente intra claustra, sed extra ita notoriè delinquente, ut populo scandalum præbeat, idem Tridentin. *sess. citat. de Regul. capit. 14.* disponit: Regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra Monasterii degit, & extra ea notoriè ita deliquerit, ut populo scandalo sit, Episcopo instante, à suo Superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum sciverit puniatur, ac de punitione Episcopus certiores faciant: seu minùs, à suo Superiore officio privetur, & delinques ab Episcopo puniri possit.

Ad cujus observantiam Clemens VIII. edidit Const. incipient. *Suscepti muneris la 39. Bullar. rom. 3.* in qua propè medium habetur: *Motu &c. omnibus, & singulis cuiuscumque Ordinis, & instituti Regularium, etiam Mendicantium Superioribus, in virtute*

Sanctæ Obedientia, & sub indignationis nostra, ac privationis dignitatum, & officiorum per eos obtentorum eo ipso incurrendis poenis precipimus, & mandamus, ut juxta prædictum Decretum quilibet ipsorum Regularium &c. ubi tenorem Decreti allegat, & infra: Casu-um si Superior in Regulari delinquentem non animadvertit, quinimò, si illum impunitum ad alia suorum Ordinum loca extra Diocesim, ut præfertur, transmisit, volumus, & simili motu, atque auctoritate decernimus, ut Superior, instante Episcopo intra terminum ab Episcopo præfigendum, & sub eisdem indignationis nostra, ac privationis dignitatum, & officiorum obtentorum, necnon & sub inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, ac ulterius privationis activa, & passiva vocis, ad quos à nemine præterquam à Nobis, & Romano Pontifice pro tempore existente restitui possit, ipso facto similiter incurrendis poenis, ipsum Regularem delinquentem à loco, ad quem transmissus fuit, revocare, & in quo deliquit constituere, seu sistere teneatur.

Quod si hoc etiam facere patemiserit, per præfatos similiter statuimus, ut Ordinarius loci, ad quem Regularis delinquens transmissus fuerit super præmissis ab ipso Ordinario loci, in quo deliquit, similiter requisitus, vel alias de illius delicto informatus, ut præfertur, tamquam Sedis Apostolicæ Delegatus, prædictum Concilii Decretum omninò exequi, & in Regularem delinquentem severè animadvertere possit, & debeat &c. non obstantibus &c.

22 Nota, quòd Regularis delinquens in Ecclesia, seu Monasterio, cum populi scandalo, censetur extra Monasterium delinquere; super quo Sperellus d. *dec. 38. n. 15.* refert Sacr. Congregat. Concilii Decretum: quæ ad dubium: An regularis delinquens notoriè in Ecclesia, seu Monasterio sui Ordinis, in quo degit, ita ut populo scandalo sit, dicatur delinquere extra claustra, ut locus sit dispositioni Conc. cap. 14. *sess. 25. de Regular.* Censuit delinquere extra Claustra, si in Ecclesia Monasterii delinquit; nisi clausis portis Ecclesia, & solis Regularibus in ea existentibus, fuerit commissum delictum; si verò intra claustra Monasterii, vel Ecclesia interioris delictum sit commissum, ex verbis Concilii non videtur procedere d. cap. 14. quod expresse dicit, extra claustra; tamen si scandalum

fit notorium populo, ex identitate rationis idem videtur.

Nota etiam, quod Episcopus potest procedere ad summariam informationem de delicto à d. Regulari extra claustra commissio, ex dispositione S. C. apud Donat. *prax. rom. 1. p. 2. tract. 13. g. 14. n. 11.* Quæ ad dubium: *An Episcopus, statim habita notitia delictorum, possit capere informationem, & illam ad Superiorem delinquentis remittere, ut nequeat de illo delicto ignorantiam presumere?* Respondit, *posse.* Informatio est statim, hoc est, absque mora sumenda, & delinquens quamprimum cum copia actuum remitti debet ad suos Superiores; ex provisione S. C. apud d. Donatum *n. 7.* ad dubium sibi propositum, ut infra. Quando Regularis extra claustra notoriè delinquit: *An detinendus sit in carceribus ab Episcopo, donec processus in Curia Episcopali conficiatur, eoque compilato, instante Superiore, remittendus sit ad Superiorem unà cum his probationibus, quæ habentur?* Sac. Congreg. respondit, *statim remittendum esse, etiam posito, quod Superior nullam instantiam faceret.* Cæterum illud statim non physicè, sed moraliter accipiendum est. *Piascus prax. part. 2. cap. 3. art. 6. sub n. 23.* tempus remissionis restringit ad viginti horas. Sperellus verò, ubi suprà, & post eum Panimol. *dec. 84. adnot. 3. n. 6.* cum communi DD. ad duos dies limitant; & diutius per Piascum, & alios apud Antonellum *de reg. Eccles. lib. 7. cap. 18. n. 4.* detinere non suspectum de fuga, vel in casu ab jure non permissio, infert excommunicationem Canonis, juxta Gloss. in Clemen. *Frequens de excess. Pralar. ver. Capiunt.* Ex quo colligas, quod Regularis deprehensus in delicto, ubi timeatur de fuga, potest juxta Trid. *sess. 25. de refor. ab Episcopo capi per suos Ministros, & recta duci ad suum Superiorem, eum instantia, ut intra certum tempus eum puniat.*

23 At urgente Regulari existentem intra claustra, & extra ipsa delinquentem, esse ab Episcopo puniendum, videtur concludi ex cap. *Volentes, de privileg. in 6.* innovato à Trident. *sess. 7. cap. 24. de reformat.* occasione cujus sequens dubium excitatur. *An Regulares ratione delicti commissi, seu contractus iniiti, aut rei existentis extra locum exemptum, subjiciantur Ordinariorum jurisdictioni? & an ligentur excommuni-*

catione Episcopi edicto proposita?

Quantum ad primum exemptio in similibus fuit Regularibus à nonnullis Episcopis controversa. Qui considerant: vel privilegia exemptionum fuerunt ad Regularibus data ante d. cap. *Volentes*, vel post: si ante, fuerunt postea eadem privilegia restricta per d. cap. ut locum non habeant in tribus casibus ibi exceptis, hoc est, cum exempti delinquant, seu contrahunt, aut res litigiosa est in loco non exempto; quod procedit, quantumcumque exemptiones sint amplæ, prout significat textus in illis verbis: *Quantumcumque sic exempti gaudeant libertate.*

Si verò privilegia fuerunt concessa post d. Caput: cum illud edictum fuerit in Concilio Lugdunensi, non valent privilegia exemptionum, nisi in eis Concilio generali fuerit expressè, & specialiter derogatum, cap. *Ex parte, de Capell. Monachor. §. Cum autem.*

Quinimò, quamvis fuisset in illis dicto Concilio specialiter derogatum, adhuc non subsisterent, quia per Trident. fuerunt sublata; nam d. cap. 24. mandat in causis exemptorum servandum esse alleg. cap. *Volentes.* Tridentino postea successit Constit. Pii IV. incip. *In Principis la 94.* Bullar. *rom. 2.* in qua amplissimis clausulis derogatur privilegiis, exemptionibus, & indultis in favorem quorumcumque Ordinum etiam Mendicantium, locorum, ac personarum Regularium, in his, quæ Decretis Tridentini Concilii adversantur. Et post Concilium confirmationes privilegiorum non solent concedi, nisi cum clausula: *Dummodò Decretis Concilii Trid. non sine contraria.* Et ita videtur, Regulares non posse se privilegiis tueri adversus ordinariam jurisdictionem, nisi cum delinquant, seu contrahunt, aut res, de qua contra ipsos agitur, sita est in loco exempto.

24 Sed his non obstantibus, dicendum est, tam prædictum Decretale, quam Decretum Trident. Regularium exemptionem non efficere. Non obstat Decretale, quia Regulares sunt exempti cum specifica expressione *delicti commissi, seu contractus iniiti, aut rei litigiosa*, etiam in loco non exempto, & expressa derogatione d. Decretalis, ut in Const. Sixti IV. *la 6. in Bull. rom. 1. incip. Regimini*, Mare magnum appellata (seu collectio privilegiorum) edita pro Ord.

Min.

Min. ubi §. 9. hæc sunt: *Et ne prætextu Confess. Innoc. Papa IV. qua incip. Volentes*, locorum diocesani, & alii Ordinarii, &c. districte inhiibemus, ne quisquam absque dicta Sedis specialis commissione, & auctoritate, in personas, domos, & loca dict. Ordinis Fratrum Minorum, utpotè prorsus exempta, aliquas excommunicationis, suspensionis, & interdictionis sententias specialiter, vel generaliter, quomodolibet promulgare, aut in personas, & loca huiusmodi aliquam præminentiam, superioritatem, &c. & jurisdictionem quomodolibet exercere præsumant, etiam ratione contractus, vel delicti, seu rei, de qua ageretur, ubicumque inest contractus, committatur delictum, & res ipsa consistat. Idem exemptionis privilegium cum præacta clausula habetur pariter in Const. Regimini, ejusdem Sixti, la 7. ibi Mare magnum item nuncupata Frat. Prædic. Aliique Regulares habent simile privilegium, ut notavit Fagnan. in §. ad cap. Tuarum, de privileg. n. 19. Ibiq. ponderandum est illud, *Ubicumque*, quod omnem locum tam exemptum, quam non exemptum comprehendit.

Quapropter cum Regulares generaliter sint specialiter privilegiati, etiam ratione delicti perpetrati, contractu inito, ac rei sitæ in loco non exempto, sequitur non includi sub dispositione d. cap. Volentes; nec in Decreto Concilii Trident. sess. 7. cap. 14. quod illud innovat, & servat, tantum jubet in ordine ad eos, qui exempti non sunt, cum specifica expressione illorum trium caluum.

Nec obstant verba in calce capitis apposta: *Privilegiis, exemptionibus, conservatorum deputacionibus, & eorum inhibitionibus adversus præmissa nequaquam valituris*. Quoniam hæc referuntur ad duos casus; ibi proximè enunciatos; nec tollunt privilegia, sed solum declarant illa non prodesse in casibus mercedum; nimirum, & miserabilium personarum. Quinimò etiam in illis est observandum, Decretum restringi ad Regulares existentes extra claustra: ibi: *Extra Monasterium degentes*.

Nec super eo est ampliùs dubitandi locus, si textus Trid. ponderentur; & maxime cap. 5. sess. 14. de reform. ubi decernitur. Primò, ut litteræ conservatorie nemini suffragentur, quin in causis criminali-

bus, & mixtis possit coram Episcopo suo accusari, & conveniri, & contra eum inquiri, & procedi. Secundò, præscribitur certa forma in causis civilibus observanda. Tertiò, in causis mercedum, aut miserabilium personarum jubet observari dict. decretum sess. 7. cap. 14. Quartò tandem, præservantur privilegia Regularium his verbis: *Regularia loca, eorumque persona in presenti canone minimè comprehensa, sed exempta omnino sint, & intelligantur*. Ex quo contextu apertissimè colligitur, Regulares degentes intra claustra, nec ratione delicti in causis criminalibus, nec ratione contractus, aut rei sitæ, in causis civilibus posse coram Episcopo accusari, aut conveniri, sed eorum exemptiones salvas permanere. Estque clarus textus in cap. 14. sess. 25. de regul. & aperta mens Sac. Congregat. Conc. Quæ aliàs conquirenti Episcopo Mantuano, quòd Regulares pro contractibus, vel debitis non sinderent se in prima instantia coram locorum Ordinariis conveniri, censuit, *Si hi Regulares extra claustra Monasterii degant, servandum esse, quod dicitur sess. 7. cap. 14. Si intra Monasteria maneant, conveniendos esse coram Superioribus, vel Conservatoribus eorum, non autem coram Ordinariis; ut alibi*.

25 Subsecuta est deinde alia ejusdem Congreg. declaratio, ut infra: *Expositum fuit à Procuratore Ordin. Carmelit. quod in Hispaniarum Regnis, quidam Ordinarii locorum contenderent Religiosos intra claustra degentes, coram ipsis Ordinariis conveniri debere in causis civilibus, cap. Volentes, de privileg. in 6. comprehensis, propter illos innovationem à Concil. Trident. fultam sess. 7. cap. 14. eosque in prima instantia coram ipsis Ordinariis conveniri debere, ex Decreto ejusdem Trid. sess. 24. cap. 20. de reform. Ipse censuit, neque in Constitutione generali in Concil. Lugdunensi edita, qua incip. Volentes, neque Decreto Conc. Trid. cap. 14. sess. 7. comprehendi, Regulares; ideòque eos juxta eorum privilegia coram suis Superioribus, vel Conservatoribus esse conveniendos; nec non Decretum ejusdem Concilii loco dict. cap. 20. sess. 24. ad Regulares non pertinere, nec eorum conservatorias inminuere, nisi quoad primam illorum instantiam aliquid novi inducere*.

Quam

Quam declarationem postea observari mandavit Paulus V. Constit. incip. *Religiosorum*, la 34. in Bullar. rom. 3. decernens irritum, & inane, quidquid secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Ex quibus patet ad rationem in oppositum. Præsertim quia quoad hoc privilegia Regularium non adversari Trident. jam satis constat. Et proinde Const. Pii IV. hic non applicatur, ex Fagnano ibid. in fine. Videatur Barbosa in Trident. ad d. cap. 14. sess. 7.

26 Quantum ad secundum in dubio præstatum. Jam vidimus supra n. 24. in privilegiis Regularium expressè inhiberi Ordinariis, ne absque speciali commissione Sedis Apostolicæ præsumant in personas Regularium promulgare aliquam sententiam excommunicationis, suspensionis, vel interdicti specialiter, vel generaliter. Et quatenus promulgent, non ligant, pro ut in d. Mari magno expressius habetur. Quod nunc etiam suffragatur in his casibus, in quibus adhuc durat eorum exemptio. Et in dubio, vel obscuritate privilegii recurrendum est ad Sedem Apostolicam pro declaratione, juxta Constit. Clemen. X. *Superna* 7. Bullar. rom. 5.

27 Propterea cum Litteræ Apostolicæ, & Tridentinum committunt Ordinariis, ut procedant per censuras, vel poenas, tamquam Sedis Apostolicæ delegati, frustra Regulares opponunt privilegia exemptionis; nam Papa numquam aliquem ita eximit, quin possit per se, vel suos delegatos procedere. Inde est commune apud DD. quod dum Pontifex constituit aliquem delegatum contra exemptos, non est opus, ut derogetur privilegio exemptionis; nam Papa nullum à sua jurisdictione eximit.

Considerari hic etiam potest, quòd in casibus particularibus debent ponderari circumstantiæ; & an sit casus, in quo Episcopus vigore Tridentini, aut Constitutionum Apostolicarum habeat jurisdictionem in Regulares; & tunc poterit etiam eorum Ecclesias interdicto locali supponere. Cum verò essemus in casu, in quo ejusmodi jurisdictio non daretur, ut si ageretur de delicto Religiosi intra claustra, non respiciendo casus exceptos, ut curæ anima-

rum, administrationis Sacramentorum, immunitatis Ecclesiasticæ, &c. tunc interdictum apponere non posset. Cæterum si occurreret casus, in quo concurreret delictum à populo in eorum Ecclesia commissum, & ea abutente, tunc ratione scandali, & punitionis populi sibi subiecti posset dictam Ecclesiam interdicto subjacere; non obstantibus privilegiis, quòd non possint censuris affici, nisi à Papa; quia mens concedentis privilegium fuit quidem privilegiare exemptos, non verò, ne populus Episcopo commissus puniri non valeat ea poena, quam Episcopus judicat congruam, illi interdicens Ecclesiam, qua abusus est, ut optimè Card. de Luca apud Petra comment. ad Const. 2. Anastasi IV. sess. 3. n. 14.

Advertendum, quòd Prælatus Regularis non potest interdicto supponere Ecclesiam sibi subiectam; licet valeat suos subditos Regulares censuris coercere, ex eo, quòd ipsa censura interdicti localis respicit potius punitionem populi, qui Ordinario loci, non autem Superiori Regulari subditus est, ut apud eundem plures; & in terminis emanavit à Sac. Congregat. Episcop. decretum in Neapolitana in causa inter Abbatem Canonicorum Regularium Sancti Petri ad Aram, & Cardinalem Archiepiscopum, dum ille processit ad interdictum Ecclesiæ Monialium, nuncupatæ, *Regina Cali*, eidem subiectæ; & Sac. Congregat. dubio disputato, resolvit, *Pro nullitate, & alius temeritate*. Cardin. de Luca *disf. 99. de jurisd.*

Caveant etiam Regulares, dum censuris contra Religiosos sibi subditos procedunt, ne monitoria, aut cedulones affigant foribus Ecclesiæ, aut muris ea parte, qua respiciunt extra clausuram, quia hujusmodi loca censentur esse extra territorium ipsorum, & de territorio Ordinarii, in quo ipsi jurisdictionem non habent.

Queritur. An Episcopus procedere possit adversus Regulares his die celebrantes?

Respond. Affirmativè: & quidem etiam censuris, juxta Trident. in *Decret. de observ. & evit. in celebr. Miss. sess. 22.* Res enim est certa; nam nulli Sacerdoti, etiam sæculari, licet (excepto die Nativitatis Domini, juxta text. in cap. *Consuluisse*, de con-

lebrat. Missar.) bis in die celebrare, ut habetur ex cap. Te referente eod. tit. ibi: Cuiuslibet Sacerdoti, quicumque dignitate praefulgent, unam in die celebrare Missam sufficit; nam & valde est felix, qui celebrat dignè unam. Quod sanè importat præceptum, non consilium, contra Ameno de pæn. tit. 8. §. 3. n. 29. ubi nimis laxè, & contra praxim Ecclesiæ, ac Sacros Canones, scripsit quemlibet Sacerdotem ex causa necessitatis posse licitè bis in die celebrare; propter quod etiam fortè fuit à Sac. Cong. indicis proscriptus. Lege Gonzalez in 3. tit. 8. cap. 3. n. 2. ubi exponit illud, Nisi causa necessitatis, ut in d. cap. Consultasti, & Fagn. in §. ad c. Inordinando, de simon. n. 33. ubi refert à Sac. Congr. Conc. 28. Februar. 1602. mundatum fuisse Episcopo Vicen. ne licentiam ullam bis in die celebrandi ullo modo concederet.

28 Quæritur. Regularis sine sui Superioris facultate, & in scriptis recepta, à suo Conventu recedens, ad aliquem locum se confert: petitur, an possit ab Episcopo puniri?

Resp. Affirmativè, per expressa à Trid. in cap. 4. sess. 25. de Regul. ibi: Nec liceat Regularibus à suis Conventibus recedere, etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, nisi ab iisdem missi, aut vocati fuerint. Qui verd sine prædicto mandato in scriptis obvenit repertus fuerit, ab Ordinariis locorum tamquam desertor sui instituti puniatur. Vide, quæ dico supra cap. 5. num. 12. & 13. de eo, qui irreparabili gravamine vexatus ad Superiorem recurrit.

29 Quæritur. Erigitur de novo Conventus, in quo ex consuetis elemosynis, vel redditibus non possunt competenter sustentari saltem duodecim Religiosi: petitur, an subsit jurisdictioni, & visitationi Ordinarii?

R. Affirmativè, pro ut expressè in Constit. Nuper, de celebr. Missarum, §. 16. deinceps. Quam refero supra cap. 10. n. 9.

30 Quæritur. Episcopi in dict. Constit. Inscrutabili Gregor. XV. & Trident. sess. 25. de Regul. cap. 11. subijciuntur Regulares curam animarum exercentes, adè ut possint eos visitare, & corrigere, si delinquant in pertinentibus ad dict. curam: petitur, an possint etiam visitare Monasteria, in quibus ipsi Regulares degunt?

Resp. Negativè. Super quo Pignatellus tom. 7. consult. 8. num. 26. refert Sac. Congr. Conc. declarationem, ut infra. Regulares curam animarum exercentes in Monasteriis possunt ab Ordinario visitari, non autem ipsa Monasteria, præter ea loca, & res, quæ pertinent ad curam animarum.

31 Quæritur. An Episcopus in visitatione clausuræ Monasterii Monialium possit secum ducere laicos?

Respond. Negativè, juxta declarationem Sac. Congr. Episcoporum, & Regularium, quæ prohibuit laicos ullo modo intervenire posse visitationi Monasteriorum Monialium, ut in Tarvisina 20. Novembris 1601. etiam si essent Officiales Monasterii, ut in Januen. 16. Januar. 1607. & in Lucana 22. Januarii 1616. in regesto fol. 2. & 3. apud Fagnan. in 1. ad cap. Ut juxta, de offic. ordin. n. 23. Idemque constat ex declaratione Gregorii XIII. Dubiis sub la 28. tom. 2. ubi: Nos &c. declaramus omnes tamulares, quàm Regulares, quibus cura, & regimen Monasteriorum Monialium quovis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria prædicta, ita demùm uti posse, si id faciant in casibus necessariis, & paucis, iisque senioribus, ac Religiosis personis comitati. Ubi ponderandum per illud, Religiosis personis comitati, excludi laicos.

Sed quoniam in dicta declaratoria Gregorii non determinatur numerus personarum, quas Prælati possunt secum ducere intra septa Monasterii Monialium, oritur dubium, quot Visitatores possint assumere?

32 Super quo respondetur, ubi fermo sit de Visitatoribus Regularibus, numerus præfinitur in Const. Felicis Alexand. VII. quam refero cap. 11. num. 2. ubi §. 5. statuitur: Si visitet Generalis, possit secum habere duos socios: si alius à Generali, unum tantum, exclusis omnibus aliis, etiam ratione officii. Si verd Episcopus visitet, nullus numerus est in Gregoriana, aut Alexandrina determinatus. Verùm debet attendi ad illa verba: Et paucis comitati. Et cum significatio illius verbi, Pauci, in jure sit varia, relinquitur arbitrio iudicis, ut notavit Gloss. in cap. Statutum, §. Insuper, in verb. Paucis, de rescrip-

itis in 6. & in cap. Cupientes, §. Ad qua, in verb. Contradicentium, de elect. eodem lib. ibi: Sed quot dicimus paucos? hoc relinquam arbitrio iudicantis. Quinimò observat Fagn. ad dist. cap. Ut juxta num. 30. Gregorianam recipere interpretationem positivam à Clement. Ascendentes, §. Ipsos autem, de statu Monachor. In qua numerus personarum, quas Episcopus potest secum ducere, ad octo taxatur. Quapropter si plures introduceret, certè pœnas Constitutionis non evaderet. Sed quia possit dubitari, an dicta Constitutio Gregor. restringat numerum personarum concessarum in d. Clementina, idè Episcopi, ut securius procedant, debent paucioribus esse contenti.

33 Quæritur. An Episcopus possit visitare Monasteria Regularium eo prætèxto, quòd eorum Superiores sint negligentes?

Responsio patet, ut infra: Sac. Congreg. Card. Conc. Trident. interpretum censuit, non licere Ordinariis locorum Monasteria Regularium eo prætèxto visitare, & corrigere, quòd illorum Superiores admoniti intra sex menses, illa non visitaverint, vel correxerint, nisi eadem Monasteria, vel sub Commenda existant, ex Decreto cap. 8. sess. 21. vel suorum Ordinum capitibus non subsum, ac se in Congregationes redigere neglexerint, juxta cap. 8. sess. 25. de Regul. Die 26. Februarii. 1616. ex Piasc. cit. art. 6. n. 32.

34 Quæritur. An Abbates Commendatarii possint in Monasteriis Regularium commendatis se ingerere in iis, quæ concernunt Regularia instituta, & disciplinam Regularem?

Videtur affirmandum propter clausulam adjec tam litteris Apostolicis, quæ expediuntur super Monasteriorum Commendis: In quibus hujusmodi Monasteriorum cura, regimen, & administratio tam in spiritualibus, quam temporalibus, eis plenariè committitur.

Verùm hoc non obstante, negativa est certa, ad textum Decreti Concilii Trident. sess. 25. cap. 20. de regul. & expressè legitur dispositum ab Innoc. X. Const. Pastoralis, la 62. Bullar. tom. 5. quod Commendatarios Monasteriorum Ord. Cisterciens. Quæ tunc innovata ab Alex. VII. Const. Exponit, la 6. ibid. ubi statutum, & declaratum est, quòd obtinentes Monasteria in Commenda-

dam, etiam si fuerint S. R. E. Cardinales, nullam in Monasteriis sibi commendatis quoad eorum Monachos jurisdictionem exercere possunt.

Nec obstat ratio in contrarium. Nam resistit dispositiva Constitutionis ejusdem Alexandri, ibi §. 2. Tenore præsentium declaramus, decernimus, ac statuimus, non licere Commendatariis Priores, Sub-Priores, aut Officiales Clausuales instituere, ac destituere, visitare Monachos, eosdem corrigere, ne facultates eisdem in litteris Apostolicis concessas, & expressas, pro ut supra, ad ea, quæ institutum Regulare concernunt, ac tenore prædictorum privilegiorum, & Sacri Concilii dispositione, Monastico regimine relinquuntur, trahi posse, ac debere. Similia habentur in Const. Sacrosanctis, la 32. ejusdem Alex. edita favore Monasteriorum Camaldulensium. Idè clausula illa, in quibus, intelligenda est quoad cetera, quæ regularem disciplinam, & institutum regulare non respiciunt.

33 Juxta quæ dicendum pariter, Eminentiſsimos DD. Cardinales habentes hic Romæ in titulum Ecclesias Regularium non posse se immiscere in iis, quæ concernunt Regularia instituta, ut dixit Nicol. Floſc. var. Cardinalis sub num. 13. De jurisdictione Cardinalium in suis titulis agit Fagnan. in l. ad cap. His quæ, de majorit. & obediens. num. 19. & seqq. Et in §. ad cap. Ne pro dilatione, de penit. & remiss. num. 42. refert ipsos in suis titulis habere jurisdictionem quasi Episcopalem, sed uti non posse facultatibus, quæ à Concilio sess. 24. cap. 6. Episcopis sunt tributæ, ut declaravit Sanctissimus; quia licet habeant in suis titulis jurisdictionem quasi Episcopalem, ibi tamen non sunt verè, & propriè Episcopi.

36 Quare in Ecclesiis Regularium proprii tituli possint de spectantibus ad celebrationem Missarum inquirere, de redditibus Ecclesiæ rationem exigere, sacras suppellectiles, & alia, quæ respiciunt servitium Ecclesiæ titularis, & circa cultum Divinum, visitare, ac inspicere, juxta Const. Leonis X. Suprema, la 7. Bullar. tom. 1. & Const. Sixti V. Religiosa, la 55. Bullar. tom. 2. Ipsos verò Regulares in pertinentibus ad Regularem disciplinam, & Regularia instituta, utpotè exemptos, visitare, vel corrigere

nequeunt; nam ad huc effectum habent proprios Superiores, per quos secundum Ordinis statuta diriguntur, & in observantia continentur. De qua re agit etiam Pignatell. tom. 10. consuls. 117. num. 93.

37 An Autem Episcopi possint se ingerere circa bona Regularium, extra claustra vagantium? Videri potest Constitutio Greg. XIII. Officiis Nostri 43. Bullar. tom. 1. in qua declaratur, bona Regularium extra claustra Ecclesiarum, Monasteriorum, Domorum, & Regularium locorum degentium, quocumque jure, & actione ad eos pervenerint, spectare ad Cameram Apostolicam.

Quæritur, An Vicarius Capitularis possit visitare clausuram Monasteriorum Monialium de regimine Regularium?

Resp. Affirmativè cum Gavanto man. verb. cap. Sede vacante. in addis. num. 19. Antonello de Regim. Eccles. lib. 4. cap. ult. §. 2. num. 20. Monacello tom. 3. formular. tit. 1. form. 41. num. 30. Ventriglia prax. tom. 2. annot. 15. §. 1. num. 19. Pelizzario de Monialib. c. 10. sect. 1. subjecl. 1. num. 6. contra Nicol. Flosc. verb. Vicar. cap. num. 73. & Diana coord. tom. 3. tract. 5. resol. 37. num. 4. Doctores allegati cum Piasco prax. in procem. num. 22. considerant, quod jurisdictio, quæ à jure, vel Concilio est in perpetuum commissæ muneris, & dignitati Episcopali non in bonum Episcopi, sed subditorum, in quos ipsa exerceri debeat, sit in perpetuum tradita, & potius habet vim ordinariam, quam delegatam, quæ ipsis concordantibus transit ad Capitulum, Sede vacante, & ab eo transmittitur in Vicarium, quem eligit. Jurisdictio autem commissæ Episcopis circa clausuram Monialium, ab jure, & consilio procedit, ab jure quidem, ut in cap. Periculoso, de stat. regul. in 6. à consilio etiam, ut in Tridentino cap. 5. sess. 25. de regul. & monialib. & inde perpetua est, & ad Capitulum transit; atque ita Vicarius capitularis poterit visitare clausuram dictorum Monasteriorum, & ea alia præstare, quæ possit Episcopus, tamquam Sedis Apostolicæ delegatus, vel Sedis Apostolicæ auctoritate; quidquid dixerit Bruno Cassiogr. de privil. & Bannius theol. moral. part. 1. tract. 11. quest. 24.

Nec obstat, quod Rota in una Burgen. visitationis coram Orano 1. Junii 1588. dixerit, Capitulum Sede vacante posse visi-

tare etiam Monasteria Monialium non exempta, non autem exempta; quia Rota procedit quoad Monasteria exempta immediate Sedi Apostolicæ subiecta, de quibus disponit Tridentinum dist. sess. 6. 9. non verò de illis, quæ à Regularibus gubernantur. Imò allegatus Ventrigl. tradit, quod verior sententia sit, posse Capitulum, Sede vacante, etiam dicta Monasteria Monialium immediate subiecta Sedi Apostolicæ per suum Vicarium visitare; nec aliter præsumendum est de mente Concilii, ne Moniales ipsæ tempore Sedis vacantis careant Gubernatore, & Superiore, & allegat Garzia de benefic. 5. p. cap. 7. sub numer. 47. Tambur. de jur. Abbas. disp. 23. quest. 4. num. 4.

Quæ autem alia possit, vel non, Vicarius Capitularis, referuntur allegati, eos videas, cum meum non sit hic illa recensere.

38 Hic nota, quod Fratres Ordin. Minor. qui ad Episcopatum, vel alias superiores Dignitates promoventur, tenentur libros, & alia, quæ habent tempore promotionis, Ordini medio Generali, vel Provincialibus respectivè resignare, Conf. ex parte, la 5. Alexan. IV. Bullar. tom. 1.

39 Concludendum, quod licet Regulares quantum ad plura sint exempti ab jurisdictione Episcopi, in nullo tamen eximuntur ab jure reverentia, cum ipsis debeant reverentiam exhibere, juxta tex. in Conf. Dum intra. 22. Leonis. X. Bull. tom. 1. in qua Pontifex ebs §. 23. sic alloquitur. Eisdem insuper Fratres in virtutibus Sanctæ Obedientiæ monemus (hoc est) præcipimus) ut eosdem Episcopos loco Sanctorum Apostolorum subrogatos, pro debita, & nostra, ac Apostolica Sedis reverentia congruo honore, & convenienti observantia venerentur. Reverendissimos verò Episcopos monet, ut infra: ipsosque Episcopos hortamur, ac per viscera misericordie Dei Nostri requirimus, ut Fratres ipsos affectu benevolæ prosequentes charitativè tractent, ac benignè foveant, sequæ illis minimè difficiles, aut duros, vel morosos, sed potius faciles, mites, propitios, piæque munificentiæ liberales exhibeant, ac in omnibus præstent (de quibus Constitutio) tamquam in agro Dominico cooperatores, eorumque laborum participes, promptæ bo-

mignitate recipiant, eorumque jura omnium
charitate custodiant, atque defendant. Et
tam Episcopi, quam Fratres prefati (quorum
opera veluti Lucerna ardentes supra montem
posita omnibus Christi-fidelibus lumen prae-
debent) ad Dei laudem, Fidei Catholicae
exaltationem, populorumque salutem de vir-
tute in virtutem proficiant.

40 Regulares itaque limites exemptio-
nis excedere non possunt, ut ex alleg. cap.
Volentes. Episcopi vero eis privilegia à
Sancta Sede concessa, adhuc subsistentia,
& non revocata, eis servare debent; ex

d. Clement. Frequens, & Const. Leonis. Dixi
adhuc subsistentia, & non revocata; quia
revocata jam recesserunt ab esse, & tam-
quam non fuisse censentur.

41 Quae omnia, & singula humillimo
obsequio submitto infallibili judicio, &
litterae Apostolicae Sedis. Quatenus verò
sit opus, quidquid Catholicae doctrinae
consonum non sit, sincero corde promptè
retracto: Ut quicumque ista loçuri sunt,
non me imitentur errantem, sed in melius
proficientem; ut loquar phrasi Augustini in
prolog. ad lib. retract.

L A U S D E O.

*Monasterii Placen. Or. S. Bernardini
ad Br. Adalbertum in Arce*

I N D E X

RERUM MAXIME NOTABILIVM.

463

Primus numerus marginalem, secundus paginam præmonstrat.

A

Abbas. Commendatarius non potest se ingerere in visitatione Religiosorum, 34. pag. 450.

Abbatissa. Eligitur per vota secreta, 1. p. 1. Electa per vota ex ignorantia non secreta non sustinetur, 3. p. 2. Triennium officii non excedit, & post triennium vacat, 6. ibi. Electa pro secundo triennio, ex gratia Sac. Congreg. pro tertio eget alia dispensatione, 6. p. 3. Superiores non habent suffragium in electione, 17. ibi. Episcopus potest assistere cum Superiore electioni Abbatissæ Monasterii exempti, 8. ibi. Cum Episcopo non assistit Vicarius, Notarius, vel Cancellarius, nisi sit consuetudo, ibi. Vota accipiuntur, & adnotantur a Superiore Regulari, 9. p. 3. Abbatissa exempta à Regulari confirmatur, 11. pag. 4. Confirmationi annuali cum Regulari non assistit Episcopus, ibi. Tertia Soror est ineligibilis, 12. ibi. Quæ in Monasteriis de regimine Frat. Min. careant voce in electione, 14. pag. 5. Electio Abbatissæ facta interuentu pecuniæ est simoniaca, 28. p. 397. Abbatissæ non competit iurisdicctio spectans ad claves, & dependens ab Ordine, 29. ibi.

Abortus. Procurans abortum fœtus animati est irregularis, 28. p. 285.

Absolutio. Absolutus in mortis articulo à censura reservata, cessante impedimento, se præsentat reservatori, 10. p. 7. Quæ electionibus præmittitur, dirigitur ad præsentem, 10. p. 309. Prælati Regulares non absolunt suos subditos admittentes Mulieres intra Claustra Conuentuum, 28. p. 312. Nec ingredientes Claustrum Monialium, 29. ibi. Neque Moniales sibi subditas violantes Claustrum, ibi p. 313. Absolutiones quæ sunt tempore visitationis, cadunt super censuris dubiis, vel obliis, 30. pag. 313.

Affus. Ad Monasteria Monialium sine licentia est Clericis, & laicis interdictus, 1. p. 9. Vide. verb. Allocutio.

Accusatio. In libello accusationis exprimitur delictum, & delinquens, 46. p. 426.

Accusator. D bet respondere defensionibus à reo productis, 73. p. 432.

Affor. Eo non probante, reus absolvitur, 71. pag. 431.

Affus. Frequentia plures actus importat, 13. pag. 109. Super numero actuum inducentium consuetudinem iudex pronunciat, ibi. & seq. Actus Ordini deputatus dicitur, cuius potestas datur in collatione ipsius, 21. p. 284. Actus ex sua natura aptus ad homicidium concludit irregularitatem, 39. p. 286. & seqq.

Ætas. Ordinatus ante ætatem legitimam est suspensus, 10. p. 275. Computatur ab hora natiuitatis, 12. ibi. Matura 40. annum petit, 6. ad 21. p. 449.

Alchimia. Clericis prohibita, 30. p. 264.

Alienatio. Parochi non possunt alienare bona Ecclesiæ Parochialis, 20. p. 297. In alienatione est necessarius assensus Apostolicus, 1. & 4. p. 349. & seqq. Sine quo res Ecclesiarum non oppignorantur, 15. p. 353. Alienantes sine eo incurrunt censuram reservatam, 19. p. 354. Requiritur etiam in alienatione Capellæ, & sepulchræ, 22. p. 355. De licentia Episcopi possunt alienari terræ, & vineolæ, 13. p. 352.

Allocutio. Cum Monialibus absque licentia est Regularibus interdicta, 3. p. 9. Etiam per quodcumque modicum temporis spatium, 4. ibid. Licentia obtineri debet ab Episcopo, etiam si eam Superior Regularis juxta consuetudinem concesserit, 5. p. 10. Ad alloquendum cum Abbatissa est necessaria licentia Ordinarii, 17. p. 12. & 6. p. 86. & seqq. Regularis eget licentia etiam sui Superioris, 18. pag. 13. Concionatores extra actum concionum nequeunt Moniales alloqui, 4. p. 10. & 6. p. 86. & seqq.

Altare. Nisi lapidem consecratur, 21. p. 35. Quando censetur execratum, ibi. Tribus mappis tegitur, 7. p. 418. semel violatum, iterum est consecrandum, 12. pag. 33. Privilegium celebrandi in Altari porcatili est sublatum à Tridentino, 79. p. 74. & 87. p. 76. Episcopus non visitat Altaria de jure patronatus laicorum, existentia in Ecclesiis Regularium, 62. p. 20. Nec Altaria Ecclesiarum Regularium non curatarum, 16. p. 453.

Altare privilegiatum. Indulgentia Altaris privilegiati cum certo numero Missarum tempore Adventus, & Quadragesimæ suspenditur, si non celebrentur, 1. ad 1. p. 13.

Exci-

- excipitur casus infirmitatis, ad 2. ib. Suspenditur etiam ob absentiam Canonicorum, ad 3. ib. Missæ de festo duplici celebrata in Altari in perpetuum, vel ad tempus privilegiato, suffragantur, ac si Missæ defunctorum celebrata fuissent, 3. p. 14. Indulgentiæ pro Altaribus privilegiatis non suspenduntur anno Jubilæi, 5. p. 15.
- Annata*. Solutio annatarum non est simonica, 37. p. 388.
- Annus*. Probationis debet esse completus omnino, 4. p. 265. Et continuus, 16. p. 267. Naturalis, non civilis, 3. p. 265. In bilselli expectatur dies, quæ additur, 15. p. 266. & seqq. Anno Sancto non suspenduntur Indulgentiæ pro defunctis, 5. p. 15.
- Apostata*. Distinguitur à vago, & fugitivo, 1. p. 16. Licentia præsumpta excusat ab apostasia, 1. p. 17. Ad apostasiam requiritur, ut elongatio à Conventu sine licentia sit mortifera, 6. ibi.
- Appellatio*. In appellationibus interponendis recurritur gradatim, 19. p. 19. & seq. Suspendit jurisdictionem iudicis inferioris, 2. pag. 21. In ea exprimitur gravamen in scriptis, 3. ibi. Nisi appelleretur à definitiva, 4. ibi. In interlocutoria causa specificanda est, 5. p. 21. seq. Tempus ad prosequendam appellationem est annus, & ex causa biennium, 10. p. 23. Appellatio non suspenditur censura lata, 11. ibi. In causis visitationis, & correctionis morum admittitur appellatio quoad effectum devolutivum, 18. p. 24. Censura contra appellantem lata non potest per iudicem appellationis relaxari, nisi causa cognita, 21. p. 24. A Romano Pontifice ad Concilium Generale appellatio non datur, 7. p. 214. Servanda in appellatione in materia electionis, 19. p. 309.
- Approbatio*. Ad confessiones est declaratio habilitatis ad eas audiendas, 1. p. 5. Vide in verbo Confessarius, Episcopus, Examen, Regulares, & Sacerdos.
- Aqua*. Diaconus benedicens aquam est irregularis, 20. p. 35.
- Archivium*. Autoritate legitima debet esse deputatum, 30. p. 199. Jus Archivi quibus competat, ibi.
- Aristocrasia*. Supremam regendi potestatem ponit in Nobilibus, 10. p. 223.
- Arma*. Lictores Curie secularis non possunt armis spoliare Clericos, 21. p. 157.
- Aromataria*. Regulares nisi pro usu proprio retinent aromataria, 31. p. 264. Clerici Regulares, & seculares non possunt sine licentia Papæ exercere officium aromataria, ibid.
- Auxilium*. Extraordinarium est necessarium ad viranda omnia venialia collectivæ, 11. pag. 363.
- Assessatio*. Exhibenda super adimplemento onerum Missarum, 39. p. 99.
- B**
- Baculus*. Pastoralis Episcoporum jurisdictionem limitatam significat, 1. p. 360.
- Baldachinum*. Episcopo visitaturo Clausuram Monialium non erigitur, 11. ad 4. p. 80. Regulares debent Episcopo Baldachinum erigere, & quando, 34. p. 134. Personæ seculares non possunt extollere Baldachinum in Ecclesiis, 4. p. 194.
- Baptismus*. An baptizati ab hæreticis sint irregulares, 21. p. 284.
- Bellum*. Justum requirit legitimam potestatem, & titulum, 31. p. 285. Sacrum est, quod sit contra Infideles auctoritate Papæ, ibid. In bello occidens, vel mutilans est irregularis, 31. p. 285.
- Benedictio*. Ecclesiastica solemnitas fit juxta formulas Ritualis, Missalis, aut Pontificalis, 1. p. 30. Simplex Sacerdos non potest facere benedictiones rerum constitutivas, 4. ibi. Ecclesiæ iterum consecrantur, si ex toto, vel simul parietes decrustentur, 7. p. 31. Non deperditur consecratio ex dealbatione Ecclesiæ, ibi. Consecratio, & reconciliatio Ecclesiæ consecratae polluta est actus Ordinis Episcopalis, ibi. Simplex Sacerdos ex delegatione Episcopi potest reconciliare Ecclesiam pollutam, quæ fuit benedicta, non consecrata, ibi. Ecclesia polluitur violenta sanguinis effusione, 9. p. 32. Et seminis, 10. ibi. Et an per copulam conjugalem, ibi. Polluitur sepultura excommunicati publice denunciati, 11. p. 33. Polluta Ecclesia, censetur pollutum cœmeterium ab Ecclesia non remotum, 12. ibi. Regulares possunt benedicere ova, 25. p. 37.
- Beneficium Apostolicum*. Est principalior solemnitas requisita in alienatione rerum Ecclesiarum, 4. p. 350. Non requiritur in bonis, quæ servari non possunt, 8. p. 351. Nec in locatione ad triennium, 9. ibi. Est necessarium in alienanda suuma considerabili pecuniæ, 10. ibi. Non vero in alienatione, quæ sit ex necessitate juris, & regulari, 12. p. 352.
- Beneficium*. Beneficium. Permutare sua auctoritate unum beneficium cum alio est simonia, 17. p. 183. Resignare beneficium coram Ordinario sub conditione, ut detur tertiæ personæ, est simonia, 18. ibi. Beneficia collativa auctoritate Episcopi eriguntur, 6. p. 381. Beneficia curata, & simplicia, 5. ibid. Beneficiatus debet pro celebratione Missæ tribuere alteri eleemosynam congruam secundum morem Civitatis, 8. p. 57. Laici non possunt

possunt conferre beneficia Ecclesiastica, 5. 6. & 7. pag. 207. & seqq. & 15. pag. 383. Beneficium Clerico debet esse sufficiens pro congrua sustentatione, 24. pag. 278. Beneficia Ecclesiastica non sunt instituta ad sustinendas dignitates seculares, 14. pag. 345. & seq. Beneficiati debent de necessariis suppellectilibus providere Ecclesiæ beneficiorum, 14. ibi. Beneficium est jus perpetuum percipiendi redditus Ecclesiasticos, 7. pag. 381. Beneficiatus possessor malæ fidei tenetur distributiones restituere, 34. pag. 438. & seq. Beneficium datur propter officium, 10. pag. 382. Requirit canonicam institutionem, 13. p. 383.

Bibliotheca. Est locus à Superiore deputatus cum libris, & armariis, 21. p. 111. Surripientes furto libros ex Bibliothecis Frat. Min. ligantur excommunicatione reservata Papæ, ibi. p. 112.

Bigamia. Requirit consummationem matrimonii, 13. p. 283. Bigami sunt irregulares, 12. ibi. Cum eis Episcopus non dispensat, 15. ibi. Nec Regulares cum suis subditis, 16. ibi.

Bona. Transcunt ad Ecclesiasticos cum oneribus certis, & invariabilibus, 1. p. 38. Et cum onere decimarum, si à laicis solvebantur, 2. ibi. In catasto descripta, dum perveniunt ad Ecclesiasticos, ab onere collectarum eximuntur, 13. p. 41. Bona privata Clericorum non possunt oneribus laicalibus onerari, 10. p. 40. Quæ inter immobilia numerentur, 14. p. 352. & seqq. Bona empta ex redditibus Ecclesiæ spectant ad Ecclesiæ, 17. p. 345.

Brachium sæculare. Potest invocari à conservatoribus ad exequendas suas sententias, 16. p. 96.

Bulla Canæ. Episcopi non possunt absolvere suos subditos à casibus Bullæ Canæ, 26. p. 312. Nec Prælati Regulares suos, 24. p. 311. Parochus debet habere transumptum ipsius, 24. p. 297. Derogat omnia privilegia sibi contraria, 24. p. 311. & 26. p. 312.

C

Calix. Alienans Calices sine consensu Apostolico, excommunicatur, 19. p. 354. Notabiliter exauratus perdit consecrationem, 22. p. 35.

Campana. Regulares possunt Campanas pulsare, priusquam pulsentur illæ majoris Ecclesiæ, 2. p. 49. Die Sabbati Sancti prius pulsare debent campanæ Ecclesiæ majoris, ibi. Campanæ non possunt pulsari in Oratoriis privatis, 73. p. 72. Tempore interdicti pulsantur campanæ ad excitandum populum ad salutandam B. M. V. 10. p. 190. Et in solemnitate Natalis Domini, & Corporis Christi, 11. ibid. Et ad vocandos interdictos ad concionem audiendam, 10. ibi. Regularium, 2. p. 93. Non verò Collegiatæ, 6.

Canonici. Cathedralis possunt eligi Conservatores Regularium, 2. p. 93. Non vero Collegiatæ, 6. Official. Cur. Eccl.

p. 94. Sepeliuntur in Cathedrali, 11. pag. 373. Non possunt subtrahi, qui servicio Ecclesiæ sunt eodem tempore obstricti, 9. pag. 439.

Canonizatio, & Beatificatio. Est de reservatis Romano Pontifici, 1. p. 360. Probandæ sunt virtutes in gradu heroico, & miracula, 4. p. 361. Incorruptibilitas, & fragrantia an præbeant indicium sanctitatis, 31. & 32. p. 367. & seqq. Duo miracula sufficiunt ad beatificationem, &c. 33. p. 363.

Capella, & Capellani. Capellæ ad ornatum Ecclesiæ sine dote erigi possunt, 1. p. 46. Patronus Capellæ tenetur providere de parametis, 2. ibi. Arma demonstrant fundationem Capellæ, 5. pag. 46. & seqq. & 19. p. 100. Concessionibus Capellarum quoad usum facti fieri debent de consensu capituli, 10. p. 48. Capellani, & Beneficiati debent celebrare in loco electo, 46. p. 62. Capellania collativa, quæ, 6. p. 381. Capellania aliquando exigit, ut Capellanus sit actu; aliquando verò, ut sit aptitudine Sacerdos, 62. p. 69. Capellani, & Beneficiati tenentur applicare Missam pro Fundatoribus, nisi applicatio sit expressè relicta eorum libertati, 63. p. 69. Capellani Monialium possunt celebrare Missam de Sancto, de quo Officium à Monialibus recitatur, 64. p. 70. Capellania amovibilis non dat titulum ad Ordines, 2. p. 193.

Capitulum Regulare. Exeuntes à loco capituli inter Electores non computantur, 3. p. 305. Præsides capituli non possunt functiones capitulares suspendere, 4. ibi. Capitula præsumuntur inchoata, dum vocales sunt in Conventu ad electiones deputato, 5. ibi. Præsides non potest privare vocales voce activa, vel passiva, ipsis non citatis, 49. p. 127. Sententiæ per mensem ante capitulum debent pronunciari, 50. ibi. Apud Observantes S. Franc. electio Provincialis debet fieri die sequenti ad Congregationem vocalium, 6. p. 305. In eo Ordine possunt Prælati Generales prorogare Capitula ad sex menses ultra triennium, ibi. p. 306. Præsides, quæ Præsides, non habet votum in electionibus, 51. p. 128. Nec est de substantia electionis, 54. ibi.

Cassa. In ea reponuntur elemosyna Missarum, 34. p. 58. Fratribus Min. de novo prohibi. 345. p. 61.

Carcer. Ab indebita carceratione appellatur, 19. p. 24. Ad custodiam nimis durus esse non debet, 48. pag. 427.

Cardinales. Audientes Missam in Oratoriis DD. Cardinalium implent præceptum Ecclesiæ, 75. pag. 73. Cardinales non possunt extra domum propriæ habitationis in domibus laicis erigere Altare ad celebrandum, 86. pag. 76. Possunt à Regularibus eligi Conservatores, 4. p. 93. & seq. Decedentes Romæ quando sepeliuntur in Ecclesia titulari, 9. p. 372. Repræsentant personas SS. Apostolorum, ibi. pag. 373. Non se ingerunt in visitatione Religiosorum illorum

lorum Conventuum, quorum Ecclesias habent in titulum, 35. pag. 460.

Castratus: Qui sibi virilia amputavit, vel amputari permisit, est irregularis, 19. pagin. 284.

Casus. Non ferro, sed Religione quæritur, 19. pag. 284.

Casus reservati. Atrociora crimina reservantur, 15. pag. 7. Reservatione inferioris Sacerdotis iurisdicção restringitur, 1. pag. 5. Ab eis Regularis sine licentia non absolvit, 3. ibidem. Indiculus sex casuum reservatorum Sedi Apostolicæ, 7. pag. 6. In articulo mortis nulla est reservatio, 8. ibid. Absolventes à casibus reservatis sine facultate excommunicantur, & aliis pœnis reservatis ligantur, 13. pag. 7. Prælati Regulares possunt certos casus sibi reservare, 39. pag. 314. Facultas ordinaria absolventi ab illis non est in Superiore locali, 40. pag. 315. Nonnulli Confessarii deputantur à Prælati in Conventibus pro absolutione à re tractatis, ibidem.

Causa. In qua Episcopus personam Regularis prævenit, eam prosequitur, 8. ad 4. pag. 450.

Causidici. Criminales sunt irregulares, 7. pag. 282.

Cæcus. Est ad Præaturas ineligibilis, 8. pag. 306.

Censura. Trahit secum executionem, 15. pag. 18. & seq. Cessatio à divinis non est censura, 16. pag. 192. Ignorantia excusat à censura, nisi sit crassa, vel affectata, 10. & 11. pag. 320. Ligatus censura exercens actum Ordinis Sacri est irregularis, 21. pag. 284.

Census. Vitalicius non computatur inter bona immobilia, 11. pag. 352.

Chirurgia. Exercens artem Chirurgiæ est irregularis, 40. pag. 287.

Cisma. In benedictione Pyxidis non adhibetur, 18. pag. 35. & seq.

Chronica. Prebant iuspatronatus, 36. pag. 201. Faciunt fidem, 27. pag. 369. Cippi Fratribus Minoribus prohibiti, 22. pag. 112. & 10. pag. 442.

Citatio. Potest fieri ad domum, 23. pag. 169. Citatio testis absentis, 14. pag. 421.

Clastrum. Regularis extra claustra degens, & delinquens, punitur ab Ordinario, 20. pag. 414. Intra claustra degens, sed extra cum scandalo populi delinquens, corrigitur à suo Superiore, Episcopo instanti, 21. pagina. 453.

Clausula. Decreti irritantis annullat actum factum contra ejus tenorem, 2. pag. 2. Dummodo in Ecclesiis septem Missæ celebrentur, & de ejus effectu, 1. pag. 13. Ad septennium, importat tempus ordinarii concessionis, 2. ibid. Usque ad concelebrationem, operatur, ut gra-

tia morte concedentis expiret, 13. pag. 28. Intra breve tempus moraliter, quantum temporis importet, 47. pag. 62. Ad Episcopum, qui nomine Sac. Congreg. Missas reducat, operatur, ut Vicarius Generalis non possit eas moderari, 50. pag. 65. Sensus clausulæ, In tua, vel familia presentia, 74. pag. 75. Clausula, Capta informatione extrajudiciali, &c. non operatur, ut sint omittenda necessaria ad iudicium, 11. pag. 95. & 16. pag. 110.

Clausula. Quibus eligitur industria personæ, 25. pag. 248. Clausula, Arbitrio tuo, intelligitur de arbitrio ratione regulato, 18. ibid. & 15. p. 276. Clausula, Dummodo Sacris Canonibus, &c. quid importet, 30. pag. 249. Sensus clausulæ, Magistro in Theologia, 34. p. 250. Clausula Reservato assensu Sedis Apostolicæ, nec aliter, nec alio modo, non liberat à pœnis 17. pag. 353. De licentia tamen Superiorum, intelligitur de licentia Generalis, & Provincialis, 30. pagin. 279. Si hæres gravatus sine filiis decesserit, non excluditur substitutus fideicommissarius à filiis naturalibus, 38. pag. 414.

Clausura. Episcopus ad custodiendam clausuram Monialium potest uti censuris, 6. pag. 11. Visitat clausuram exemptarum, etiam sine assistentia Superiorum Regularium, 9. ibid. & 1. pag. 77. & 7. pag. 79. Generalis, vel Provincialis semel tantum in anno ingrediuntur clausuram, causa visitationis localis, 2. pag. 77. Urgente necessitate ingrediendi pluries in anno, est necessaria licentia Ordinarii, §. 2. ibid. Superior Regularis debet per se ipsum interiorem clausuram visitare, §. 3. ibid. Visitatio est absolventa ante occasum Solis, ibi. Non potest visitator in Monasterio sumere refectionem, §. 4. pag. 78. Generalis potest secum duos socios assumere, 3. §. 5. ibi. Visitatio personalis Monialium fit extra clausuram, §. 8. ibi. Episcopus imponere potest excommunicationem circa aperitionem ostii clausuræ, 8. pag. 79. Episcopis in visitatione clausuræ non licet quoscunque indeterminatè secum ducere, 12. ad 5. ibi. & 31. pag. 459. Moniales non tenentur excipere Episcopum cum Cruce, & Cantico Benedictus, 12. ad 6. & 7. pag. 80. Habentes licentias ingrediendi clausuram, eis uti non possunt, nisi in casibus necessariis, 13. ibid. Monialis ascendens supra tectum Monasterii violat clausuram, 17. pag. 81. Licentiæ ad ingrediendum clausuram Monialium non exquantur absque ipsarum causa, 18. ibid. Nomine clausuræ veniunt dormitoria, claustra, & officinæ, 20. ibi. Introducentes pueros, & puellas in Monasteriorum clausuram, sunt excommunicati, 22. p. 256. & seqq. Monialis ponens se toto corpore extra clausuram eam

violat, 20. p. 81. Ingressi clausuram absque licentia, pro absolutione recurrit ad S. Pœnitentiarum, 15. pag. 81.

Clericus. Probatur litteris, & testibus, 14. pag. 154.

Clericus. Non potest se obligare ad collectas, 16. pag. 42. Bonæ famæ potest pernoctare ultra triduum in Conventibus Minor. de Observant. 21. pag. 105. Conveniendus est coram proprio Episcopo, 3. pag. 152. Beneficiatus convenitur pro beneficio coram Episcopo loci beneficii, 4. p. 152. Primæ consuræ habitum, & consuram non deferens privatur eo ipso beneficio Ecclesiastico, 9. p. 153. Repertus cum armis est exemptus à potestate laica, 15. p. 155. In causa propria potest esse accusator, cum protestatione, quod non intendit sanguinem, 9. pag. 282. Potest in bellis Sacramenta ministrare, 36. p. 286. Quando perdat privilegium Clericale, 7. pag. 318. Prius est esse Clericum, quam beneficiatum, 14. pag. 383.

Codicillus. Intervit ad explicandum testamentum, 1. pag. 418. Fieri potest viva voce, 2. ibid. Etiam à decedente intestato, 3. ibid. Clausula Codicillaris, *Si hæc mea dispositio non valet, &c.* 5. ibid. Illa, *Valeat omni meliori modo*, in fine testamenti habent vim Codicillaris, 6. ibid.

Collectæ. Non descendunt ad Ecclesiasticos cum bonis de novo acquisitis, 6. pag. 39. & 11. pag. 40. Non solvuntur pro fructibus, 19. pag. 43. Collecta est onus principaliter impositum personis cum respectu ad res, 12. pag. 41. Clerici non possunt se obligare ad solvendas collectas, 16. pag. 42.

Coloni. Ecclesiasticorum sunt exempti ab oneribus localibus, 18. pag. 43. Nisi habeant bona propria, 20. pag. 44. Coloni agrorum mensis Episcopali gaudent privilegio fori, 21. ibid.

Color. Pa amentorum non potest ad libitum variari, 18. pag. 151.

Commissarius. Delegatus ad universitatem causarum ceteros præcedit, 24. p. 422.

Commissio. Facta dignitati transit ad successores, 20. pag. 246.

Commodum. Pacifici de comodo electionis est simonia, 21. pag. 336.

Communicatio privilegiorum. Non extenditur ad officia Sanctorum, 13. p. 149. Ex sola privilegiorum communicatione non additur Litaniis, & Confiteor nomen Fundatoris, 14. ad 3. p. 150. Non suffragatur quoad privilegia revocata, 14. pag. 191. 8. p. 275.

Concilium. Decreta Concilii Generalis non sunt infallibilia, antequam à Papa confirmantur, 3. & 4. pag. 213. Iudicium Episcoporum in Conciliis non est ultimò decisivum, 4. ibid. Patres in Conciliis petunt confirmationem à

Romano Pontifice, 6. p. 214. Decreta Conciliorum, posita confirmatione, dicuntur acta Papæ, 5. p. 214. Concilium Pisanum, 12. p. 216. Concilium Constantinense, 13. ibi. Concilium Basileense, 16. p. 217. Tridentinum revocat privilegia sibi contraria, 6. & 8. p. 274. In Conciliis præservatur authoritas Romani Pontificis, 3. p. 219. & 7. p. 274.

Concionator. Regulares possunt prædicare in suis Ecclesiis etiam tempore, quo prædicatur in Parochiali, sub 14. ad 7. p. 36. Nequeunt in eis prædicare sine benedictione Episcopi, & non pro suis egent etiam licentia, 1. 2. 5. & 9. p. 82. & 83. Episcopus potest examinare Concionatores Regulares, 9. ibid. Superiores tenentur in conscientia suos subditos instituendos Prædicatores examinare, 10. p. 84. Concionatores Regulares non acquirunt sibi stipendia Concionum, 12. ibi. A Monialibus urbis accipiunt pro stipendio duos Julios, si sint capaces, 16. p. 8. Munus concionandi committitur constitutis saltem in ordine Diaconatus, 17. ibid.

Concubina. Iudex laicus non potest procedere contra concubinam Clerici pro delictis cum eo patratis, 20. pag. 157.

Conferentia. Regulares non Parochos nequit Episcopus compellere, ut intersint conferentiæ casuum conscientie, 21. pag. 133.

Confessarius. Electus à privilegiato non potest eum absolvere à reservatis, 9. pag. 6. Regulares egent approbatione ab Ordinario loci pro confessionibus secularium, 1. p. 25. & 49. ad 9. p. 137. Experimentum in examine totius scientiæ moralis probat idoneitatem generaliter, 8. p. 26. Electus vigore Bullæ Cruciatæ eget approbatione Ordinarii, 11. p. 27. Item electus vigore Jubilæi, 12. p. 28. Confessus Regulari approbato satisfacit præcepto de annua confessione, 2. pagin. 357. Regulares tempore Paschali possunt confessiones audire, 10. p. 359. Non est simoniacus denegans absolutionem nolenti sibi restituere, 31. p. 387. Confessarius Regularis debet Episcopo reddere rationem dispositionis sibi factæ à testatore, 46. p. 415. Confessarius sollicitans est denunciandus, 19. pag. 133.

Confessarius Monialium. Non ingreditur Clausuram Monasterii, nisi ad ministranda infirmis Sacramentum Pœnitentiæ, Extremam unctionem & commendandam animam, 4. §. 9. p. 78. Non pernoctat propè Monasteria Monialium, 5. ibi. Episcopus recognoscit distantiam necessariam inter mansiones Confessoriorum, & Monasteria, 6. p. 78. Approbatur ab Ordinario loci, 2. p. 86. Approbatur pro uno Monasterio, non censetur approbatus pro omnibus aliis, 4. ibi. Extraordinarius debet toties ab Episcopo approbari, quoties deputatur, ibid. Ingressi-

- tur Clausuram cum Cotta, Stola, & socio, 19. p. 81. Ordinarius est approbatus pro toto tempore deputationis, 7. p. 87. Per triennium solum audit Confessiones in eodem Monasterio, 8. ibi. Tam ordinarius, quam extraordinarius debet esse ætatis 40. annorum, ibi. Extraordinarius bis, aut ter in anno est Monialibus offerendus, & de accessu Ordinarii ad Monasterium pro eo tempore, 9. ibi. Loca deputata ad audiendas confessiones, & ministrandam sacram Communionem, aliis negotiis non debent inservire, ibi. Confessarius non potest ingredi Clausuram ad peragendum officium funeris, ibi. Moniales vigore Jubilæi non eligunt Confessorem Sacerdotem non approbatum, 10. p. 88. Possunt Episcopi pro suis Monasteriis deputare Confessores Regulares, 12. ibi. Non eligitur à Monialibus Confessarius independentè à suis Superioribus, 11. ibi.
- Confessionarium.** Non visitatur ab Episcopo in Ecclesiis non curatis Regularium, 18. p. 453.
- Confraternitas.** Forma erigendi Confraternitates, 1. pag. 89. Confraternitas SS. Sacramenti institui potest in quacumque Ecclesia Parochiali, 3. ibi. Circa quæ Episcopus possit visitare Confraternitates erectas in Ecclesiis Regularium, 6. p. 90. Tenetur providere Altaria de necessariis, 6. ibi. Chordigerorum Confraternitas erigitur à Conventualibus in suis Ecclesiis, 7. ibi. Ubi ipsi non sunt, eam erigunt PP. Min. de Observ. 8. p. 91.
- Consilium.** Sibi nullus dat, 71. pag. 437.
- Consensus.** Regularium præstandus est capitulariter, 10. p. 101. Differentia inter requirere consilium, & consensum, 17. p. 111.
- Conservatores.** Qualitates eligendorum in conservatores, 2. p. 93. Possunt conservatores eligi non iudices, & quando, 7. pag. 94. Conservatores tenentur documentum exhibere electionis in Curia Episcopali, 8. ibi. & 46. ad 6. p. 136. & 53. ad 3. p. 138. Per quinquennium durant, 9. p. 94. Possunt procedere, etiam quando Regulares sunt actores, 10. ibi. Cognoscunt de manifestis, 11. p. 95. Non procedunt criminaliter, sed civiliter, 15. pag. 96. Possunt uti censuris, 16. ibi. Sed non contra Episcopos, 17. ibi. Debent uti notario Curie Episcopalis, 18. ibi. In quibus non sint exempti ab iurisdictione Ordinarii, 19. ibi. & seq. p. 97. Procedunt etiam quoad bona existentia extra dioccesim, 20. p. 97. Et contra arrestantes animalia Regularium, 21. ibi. Guardiani non possunt eligere Conservatores, 23. ibi. Conservatores impediti possunt alium subdelegare, 24. p. 98. Excedentes limites sui officii per annum suspenduntur, 25. p. 97.
- Constitutio.** Contra Constitutiones Papales non alligatur non usus, 2. pag. 153.
- Consuetudo.** Ecclesiæ præjudicialis est corruptela, 5. pag. 351. Per quam libertas eligendi tollitur, non valet, 13. pag. 311.
- Contractus.** Alienationis bonorum Ecclesiæ absque Beneplacito Apostolico est nullus, 1. pag. 349. & 13. pag. 352. Etiam si sit conditionalis, Si Papa consenserit, 17. pag. 353. Contractus simoniaci nulliter celebrantur, 44. pag. 39. 40. & 41. p. 399.
- Conventus.** Recuperans exemptionem non visitatur ab Ordinario, 8. ad 1. pag. 450. De novo recipiuntur, si in eis duodecim Religiosi sustentari possint, 24. pag. 53. & 2. pag. 99. An Conventus suppressus, & postea restitutus redeat ad primæva jura, 9. pag. 450. Numquam suppressus, in quo sunt plures, quam 12 Religiosi, non est de iurisdictione Ordinarii, 4. pag. 447. Conventus fundantur sine præiudicio aliorum Regularium, & jurium Parochialium, 2. pag. 99. & 6. pag. 100. Regulares non possunt se opponere translationi Conventus, 9. pag. 101. In receptione Conventus Religiosis suppressæ audiendi sunt Regulares præexistentes, 13. pag. 105. Loca, in quibus, unus, vel duo Religiosi commorantur, non gaudent privilegio Conventuum, 55. ad 15. pag. 137. In Conventibus de sua iurisdictione Episcopus non potest Superiores deputare, 4. ad 1. pag. 448.
- Correctio.** Moderata gignit amorem, 42. pag. 315. An in causis correctionis morum detur appellatio, 18. pag. 24. & 3. pag. 436. Percussio titulo correctionis facta non inducit censuram Canonis, 9. pag. 318.
- Cruce.** In associatione cadaverum una sola Crux defertur, 9. pag. 143. Capitulum Cathedralis potest ingredi Ecclesias Regularium, Cruce erecta, 11. pagin. 144. Reformati, Discalceati S. Francisci incedunt sub Cruce Min. de Observ. 5. pag. 300.
- Cultus.** Publicus non adhibendus absque auctoritate Pontificis, 1. pag. 360. Beneficiati, Sacerdotes, & Concionatores debent primario intendere cultum Divinum, non stipendia, 47. pag. 390.
- Curia.** Stylus Curie facit jus, 32. pagin. 280.
- Custodia.** Negligens in custodia Eucharistiæ subpenditur ab officio, 3. pag. 437.

D

Decime. Regulares solvunt decimas Parochis pro bonis illis gravatis, 2. pagin. 38.

Moniales tenentur ad decimas, 3. pag. 39.
Non verò Mendicantes non possidentes, 4. ibid.
Declarationes. Sac. Cong. Conc. habent vim legis generalis, 9. p. 311.
Defensiones. Legitimæ semper sunt salvæ, 49. p. 127. Reo ante torturam conceduntur, 70. p. 431. Et ante sententiam, 74. p. 432.
Defensor. Habet jurisdictionem ordinatam ad munera spiritualia, 2. p. 392.
Delictum. Occulto publico facto, Ecclesia habetur pro polluta, 7. pag. 31. Unum nocens delinquenti, & aliud communitati, 15. pag. 172. Facti permanentis relinquit post se vestigium, 47. p. 426.
Democratia. In Democratia suprema potestas regendi est penes Nobiles, & plebejos, 11. p. 223.
Denunciator. Jurat de veritate dicenda, 41. pag. 425. Non probans punitur poena extraordinaria, 43. & 44. pag. 426.
Denunciatio. Datur judici in scriptis cum expressione loci, delicti, delinquentis, 40. p. 425.
Diocesis. A Pontifice assignantur dioceses Episcopis, 8. pag. 215. Episcopi visitare debent proprias dioceses, 1. pag. 435. Non habent facultatem in personas nullius diocesis, 13. p. 452.
Dies festi. A Regularibus in suis Ecclesiis cum jejuniis annunciantur, 24 ad 1. pag. 36. Regulares debent servare festa ab Ordinariis præcepta, 1. pag. 146. Diebus festis de licentia Episcopi nonnulla fiunt ob necessitatem, 4. pag. 147. Ecclesia noviter erecta eadem die non celebrat festum, quod celebrat antiquior in loco, 6. ibid. In festo S. Joseph, occurrente feria v. in Cœna Domini, celebrantur plures Missæ, 10. pag. 148. Sacerdotes sæculares in festis Regularium se conformant parametis, & ritui, quibus utuntur Fratres, 15. ad 1. pag. 150. Idem de Regularibus celebrantibus in Ecclesiis sæcularibus, ad 2. 3. & 4. ibid.
Dignitas. Ecclesiastica est præminencia in gradu cum jurisdictione, 3. pag. 93. Personatus est præminencia sine jurisdictione, ibid. Archidiaconus, & Archipresbyter sunt constituti in dignitate Ecclesiastica, ibid. Illa Romani Pontificis est suprema in Orbe, & pag. 215. Dignitas non moritur, 20. pag. 246.
Dimissoria. A Regularibus conceduntur subditis ad Episcopum diocesenum, 2. pag. 273. Ordinatus absque illis est suspensus, 10. pag. 275. & 17. pag. 277. An debeant concedi à Ministro originis, vel domicilii, 22. ibid.
Dispensatio. Ordinati ante ætatem, & absque Officiali, Cur. Eccl.

indulto extra tempora, egent dispensatione, 31. pag. 280. Episcopus dispensat cum ordinato sine dimissoriis, ibid. Et cum promotore per saltum, si non ministraverit, ibid. Non dispensat cum bigamis, 15. pag. 283. Nec Regularis cum suis subditis, ibi. Papa dispensat super irregularitate proveniente ex defectu membrorum, 20. pag. 284. Episcopus dispensat in irregularitate proveniente ex delicto occulto, nisi proveniat ex homicidio voluntario, & delictum sit deductum ad forum contentiosum, 42. pag. 287. Non dispensat, nec absolvit in casibus post Concilium Sedi Apostolicæ reservatis, ibid. Dispensat super irregularitate proveniente ex mutilatione, 45. ibid.
Distributiones. Dantur pro rata servitii, 20. p. 346. Absentes cum causa ab jure canonizata eas lucrantur, 24. & seqq. pag. 347.
Domicilium. Natura domicilii ad effectum suscipiendi Ordines, 26. p. 278.
Dominium. Rerum Fratribus Minorum relictarum est apud Sedem Apostolicam, 31. & 34. pag. 113. & 114. Etiam illud pecuniarum; quæ sunt apud Syndicum, 32. ibid. Beneficiari sunt domini reddituum beneficiorum, 2. p. 342.
Donatio. Facta à Patre Monasterio, in quo ejus filius est Novitius, non valet, 28. p. 270. Ut valida sit, facta à Novitio, debet esse infra duos menses ante professionem de licentia Episcopi, 23. p. 269.
Dos. Dotans competenter Ecclesiam jam fundatam acquirit jus patronatus, 8. pag. 196. Non verò ex parvo augmento dotis, 11. ibi. Ecclesiæ sine dote non debent consecrari, 1. p. 46. & 7. p. 196.

E

Ecclesia. Non edificatur, nisi Episcopus locum assignet, & primum lapidem ponat, 5. pag. 30. Debent haberi necessaria pro luminibus, & stipendiis Ministrorum, 5. ibid. & 1. pag. 46. Consecratur ab Episcopo loci, aut ab alio de illius licentia, 3. pag. 31. Edificatio Ecclesiæ pro sola celebratione Missæ impediri non debet, 5. ibi. Sæpe onus reparandi Ecclesiam transit ad Rectorem, 4. p. 46.
Ecclesiastici. Sæpe tenentur observare, quæ leges civiles præscribunt, sed non ex vi legum civilium, 28. p. 159. Non tenentur contribuere pro taxa imposita à laicis, 31. ibi. Inter Ecclesiasticos, & laicos onera Reipublicæ

compentantur, 32. ibi. Non ligantur ad poenam taxatam à Principe pro damnis illatis ab animalibus, 32. ibi. Possunt vendere res ex suis fundis collectas, etiam ad minus, 11. pag. 259. Nec de indirecto possunt gravari oneibus laicorum, 22. p. 261. Electi in Syndicos non eximuntur à jurisdictione Ordinarii, 9. p. 403.

Edictum Episcopi prohibens allocutionem, & ingressum in clausuram, quando extendatur ad Monasteria exempta, 10. p. 11. Laicorum nec indirecte debent præjudicare immunitati Ecclesiastica, 22. p. 261.

Electio. Non valet appellatio, ut non fiat electio, sed ut non fiat, nisi Canonica, 4. p. 21. Superiores non possunt electionem ad aliquos coartare, 2. p. 117. Alternativæ non valent, nisi sint à Sede Apostolica approbatæ, ibi. Electio indigni est ipso jure nulla, 3. p. 118. & 2. p. 304. Manifestare suum votum in fraudem electionis, eam non irritat, 13. p. 120. Contempti possunt instare, ut electio irritetur, 15. ibi. Exeuntes à loco Capituli non computantur in numero electorum, 17. p. 211. & 3. pag. 305. Vota debent esse determinata, 18. pag. 121. Scheda alba in urna non invalidat electionem, ibi. Suffragantur in electionibus debent esse in sacris constituti, 20. ibi. Electio canonica debet esse à majori parte capituli, 21. pag. 122. Ante electiones præmittuntur tractatus consultorii super qualitatibus eligendorum, 43. p. 125. Electus ante confirmationem non potest administrare, 55. p. 129. Electio confirmatur ab immediato Superiore, ibi. Facta post lapsum præfixum est nulla, 56. ibi. Absolutio, quæ electionibus præmittitur, est cum reincidentia, 59. pag. 130. Electores, qui suffragati sunt in capitulo non eorum culpa nullo, suffragantur in nova electione, 61. ibi. In dubio, an Electori competat votum, admittitur cum protestatione, ibi. Promittere, vel recipere pro electione aliquod pretio aestimabile, est simonia, 1. p. 393. Electio est annexa rei spirituali, 12. p. 394.

Elemosyna. Ex integro alteri tradenda est, cui celebratio ab alio Sacerdote committitur, 24. p. 52. 29. ad 10. p. 57. Nova potest recipi, quando oneribus susceptis potest intra modicum tempus satisfieri, 29. ad 11. ibi. Non potest recipi ab obligatis ad celebrandum ratione beneficii, &c. ad 4. p. 56. Ecclesiæ habentes redditus, nihil ex elemosynis Missarum sibi retinere possunt ratione expensarum, ad 7. ibi.

Episcopus Concedit licentiam alloquendi Moniales, 5. p. 10. Potest excommunicationem imponere contra accedentes ad Monasteria Monialium, 6. p. 11. Ex causa iterum exa-

minat Regulares simpliciter approbatos in examine rigoso, 9. p. 27. Successor potest examinare approbatos à Prædecessore, 9. p. 27. Potest Ecclesiæ dirutas in prophanos usus, non tamen fordidos, convertere, 21. p. 35. Missas reducit, præservata ei facultate in erectione beneficii, 29. ad 1. p. 56. Numerum Missarum celebrandarum præscribit, eum id tribuens elemosynam non fecit, ibi. ad 2. Non compellit Regulares ad ostendendos libros, in quibus adnotantur celebrationes Missarum, 49. p. 64. Potest visitare Oratoria privata, 73. p. 72. 77. pag. 73. Extra domum propriæ habitationis non erigit Altare ad celebrandum, 86. p. 76. Non potest absolvere Moniales delinquentes etiam secretò circa clausuram, 21. p. 81. & seq. In visitatione clausuræ secum non assumit laicos, 31. pag. 459. Potest à Regularibus eligi conservator, 4. pag. 93. & seqq. In Ecclesiis Regularium non curatis non exercet functiones Pontificales habentes annexam jurisdictionem, 30. p. 434. Potest censeri procedere adversus Regulares in casibus, in quibus ei per Trident. & Constitutiones Apostolicas conceditur, 37. pagin. 135. & 62. pag. 138. Aliàs non, 24. pag. 456. Potest denunciare Regularem aliàs excommunicatum, 38. pag. 135. Sumit summariam informationem de delicto commissio à Regulari extra clausuram, 22. p. 455. & seqq. Cogit hæredes ad implendam voluntatem testatoris, 44. p. 415. In testamentis prophanis potest in subsidium se interponere, 51. p. 416. In materia immunitatis non potest allegari suspectus, 19. p. 156. Non visitat Confessionaria in Ecclesiis non curatis Regularium, 18. p. 43. & 19. p. 453. Potest coadjuvare proclamata Principum, 30. p. 159. Judicat, an quis commiserit crimen, propter quod ei immunitas non suffragatur, 3. p. 164. Non concedit facultatem recognoscendi corpus delicti in Ecclesiis, 21. pag. 168. Visitat Ecclesiæ exemptas seculares, 10. p. 451. Non verò Regulares, nisi eis imminet cura animarum, ibi. Nec si sunt nullius diocesis, 12. ibi. Purificat legata modo illicito facta, 21. p. 235. Procedit aliquando ut Ordinarius, sæpe ut Delegatus, 20. p. 246. Episcopi sunt protectores pauperum, & Monasteriorum, 8. p. 340. Et subrogati loco S. Apostolorum, 37. p. 461. Non possunt recipere resignationes beneficiorum sub conditione, ut dentur terræ personæ, 18. p. 383. Nec aliquid accipere in permutatione beneficiorum, concessione licentiarum audiendi Confessiones, quæstionandi, sepeliendi cadavera, &c. 48. p. 390. Non concedit licentiam celebrandi bis in die, 27. pag. 458.

Epistola. Anonimæ non creditur, 38. pag. 424. Enr

Enciclica favore Mendicantium non possidentium, 24. p. 45.
Equites. Etiam Sancti Lazari, Stephani, & Calatravæ, gaudent privilegio fori, 35. p. 160.
Error. Communis non sufficit, ut gesta ab aliquo valeant, 13. p. 245.
Eucharistia. Non potest fidelibus ministrari in Missa in nocte Nativitatis Domini, 65. p. 70. Nec in Missis de Requiem, 68. ibi. Tempore expositionis, SS. Sacramenti non celebrantur Missæ de Requiem, 67. ibid. Fidelibus non præbentur plures particule, 68. ib. SS. Sacramentum publicè non exponitur à Regularibus absque licentia Episcopi, 28. p. 134. Tempus præfixum ad implendum præceptum Communionis Paschalis, 1. pag. 357. In die Paschatis nequeunt Regulares ministrare in suis Ecclesiis secularibus Eucharistiam, 11. p. 359. Apud Regulares aservatur in Altari majori, 3. p. 441. Quolibet octavo die renovatur, 3. p. 437. Episcopus non visitari locum, in quo in Ecclesiis Regularium non curatis aservatur SS. Sacramentum, 18. p. 453.
Excommunicatio. A reservata non absolvit, nisi excommunicator, aut alius de ejus licentia, 4. p. 5. Sacerdos excommunicatus denunciatus, nec in articulo mortis potest absolvere, 19. p. 8. Vinculum excommunicationis est à potestate clavium tollendum, 11. p. 23. Regulares contrasacientes Constitut. Felici, Alex. VII. incurrunt excommunicationem ipso facto, 6. §. 12. p. 78. Excommunicatio Bullæ Cœnæ adversus Ecclesiasticos admittentes laicos ad eligendum, 32. p. 123. Excommunicatio major annullat electionem faciendam, 11. & 12. pag. 307. & seqq. Et imposita sub pœna absque addito non incurritur ipso facto, 25. p. 270. Major privat majoribus bonis, quàm minor, 17. pag. 192. In integram communitatem non fertur, ibi.
Examen. Qualitas examinis rigorosi pro approbatione ad Confessiones, 8. p. 26. Examen per concursum requiritur in collatione Parochialis, 6. p. 290. Quoad Regulares sufficit solum examen, 7. p. 291. *Præsumpti*. A laicis examinantur, 22. p. 199.
Exempti. Nonnulli casus, in quibus Regulares sunt de jurisdictione Episcopi, 2. ad 34. p. 131. In mandato generali non comprehenduntur exempti, 2. p. 446. Regulares exemptionis limites non debent excedere, 40. pag. 462. Ipsi Episcopi privilegia non revocata servant, 39. p. 461. Circa Episcopos jure reverentia Regulares tenentur, ibi. Regulares sunt specialiter exprimendi, 49. p. 64.
Exempti. Non possunt renunciare privilegio exemptionis, 3. p. 447.
Equitè. Quoad tempus humationis cadaverum est servanda Synodus, 1. ad 1. p. 140.

Cadavera sepelienda apud Regulares non prius deferuntur ad Parochiam, ad 3. ibi. Regulares non coguntur ad associanda cadavera sepelienda in suis Ecclesiis, ad 4. ibi. Parochus tenetur associare cadavera sepelienda apud Regulares, ad 5. ibi. Eo recusante intervenire, possunt Regulares ea deferre ad suas Ecclesias, ad 6. ibi. & num. 13. Non potest Parochus unius diocesis propter transitum per suam Parochiam occasione deferendi ab alia diocesi cadaver sepeliendum apud Regulares aliquid prætere, 2. ibid. Parochus proprius defuncti transendo per Parochiam alterius diversæ etiam diocesis transit cum Stola, & Cruce elevata, ibi. Ad associanda cadavera sepelienda apud Regulares non sunt vocandi omnes de Capitulo, 3. ad 1. pag. 141. Non facit officium in Ecclesiis Regularibus, 5. ib. Non exigit majorem elemosynam ab exteris tumulandis apud eosdem, quàm à civibus, ibid. ad 3. pag. 141. 8. pag. 371. Non compellit hæredes defunctorum, ut tot Clericos seculares vocent, quot Regulares, 4. ibi & num. 13. ad 9. pag. 145. Differentia candelarum distribuendarum associantibus cadaver pendet ab arbitrio hæredum, 4. pag. 141. & 13. ad 3. pag. 144. Parochi majorem elemosynam non exigunt ab hæredibus defunctorum sepeliendorum apud Regulares, 7. pag. 142. Regulares non possunt sine consensu Parochi deferre per Parochiam Religiosum in Conventu defunctum, 7. pag. 143. Defuncti extra Conventum possunt de nocte ad ipsum deferri, etiam inconsulto Parocho, ibi. Ad Parochum spectat declarare viam, per quam deferatur cadaver, 8. ibid. Capitulum non potest intervenire funeribus, invitis hæredibus, nec ad suum libitum taxas facere, 10. ibi. Capitulum Cathedralis potest ingredi Ecclesias Regularium cum Cruce elevata, & assistere usque ad humationem cadaveris cum Cappa, & Rocchetto, erecta tamen sola Cruce Ecclesiæ tumulantis, 11. p. 144. Confraternitates in associatione cadaverum non deferunt propriam Crucem, 12. ad 1. & 2. ibi. Parochus non cogit hæredes, ut imponant singulis Sacerdotibus secularibus associantibus cadaver, quod Missas celebrent, ibi. ad 9. pag. 145. Neque exigit, ut in Ecclesia Parochiali faciant omnes functiones, quæ sunt apud Regulares occasione funerum, ad 7. ibi. Neque impedit, ne tempore debito cadavera deferantur ad sepeliendum apud Regulares, ad 5. p. 144. Vide *V. Cruce, Quarta, Sepultura, & Stola*.

F

F *Alcidia*. Non deducitur, nisi solutis debitis, legatis piis, & expensis funeris, 16. pag. 411.

Factiones. Irritant electiones, 42. pag. 125.

Familia. Religiosorum in Conventibus ponenda ad ratam eleemosynarum, & reddituum, 21. pag. 53. Pœnæ ipsam augmentum, 23. ibi. In Conventibus de novo fundandis debere esse numerus 12. Religiosorum, 24. ibi. in suppressis, vel non suppressis sex, 4. pag. 447. & 7. pag. 450. Impleto numero sex Religiosorum recuperatur exemptio, ibi. ad 17. & ibid. ad 3.

Familiares. Cardinalium, Episcoporum, &c. gaudent privilegio fori, 34. pag. 160. An Episcopus possit suos familiares ordinare, 27. pag. 279.

Favores. Ad eos recurrere est Regularibus prohibitum, 20. pag. 309. & 310. Ac recipere etiam sponte oblatos.

Fideicommissum. Relinquitur non modo verbis imperativis, sed etiam precativis, 34. pag. 413.

Filius. Illegitimus excluditur ab hereditate, 38. pag. 414. Ei debentur necessaria ad vitam, ibid.

Fiscus. Non est hæres bonorum Clerici morientis intestati, & sine hærede, 57. pag. 417. Partes Advocati Fiscalis, 48. pag. 427.

Fons Baptismalis. Potest ab Episcopo erigi in Ecclesiis sub Plebania, 3. pag. 288. & seqq.

Formula. Appellandi à definitiva, 4. pag. 21. 83. pag. 433. & seqq. Attestationis exhibendæ circa implementum onerum Missarum, 20. pag. 71. Juramenti præstandi ante electionem, 48. pag. 126. Citandi violatores immunitatis Ecclesiasticæ, 23. pag. 169. protestationis præmittendæ à Fratr. Minor. de Observ. occasione legatorum cum, vel sine onere, 37. pag. 241. Creandi Notarios per Regulares, 35. pag. 314. Citandi testem absentem, 15. pag. 412.

Forum. Advenæ peregrini, & scholares fortiuntur forum poenitentiale in loco, in quo sunt, 16. pag. 28. Modi, quibus quis forum sortitur, 4. pag. 152. Bona patrimonialia Clericorum mutant forum, 10. pag. 40.

Fratres Capuccini. Habent in suis Ecclesiis Indulgentiam Portiunculæ die 2. Augusti, 14. pag. 183. Non conferunt habitum Mulieribus de tertio Ordine, 10. pag. 406.

Fratres Conventuales. Habent Indulgentiam Portiunculæ in suis Ecclesiis, 14. pag. 183. Conferunt habitum iis de tertio Ordine, 12. pag. 406.

Fratres Minores. Non possunt ad Tribunalia Sæcularia appellare, 20. pag. 20. Superiores ipsorum non consecrant suas Ecclesias, nec eas benedicunt, 13. pag. 33. Etiam simplices Sacerdotes deputati à Capitulo Generali benedicunt ornamenta Ecclesiastica pro suo usu, 14. pag. 34. Sunt exempti à gabelle molituræ, carnis, vini, fœmi, & paleæ, 22. pag. 44. Littera Congreg. Oeconomica super exemptione ipsorum ab oneribus, & gabellis, 23. pag. 45. Bona stabilita, nec redditus habent, 24. pag. 45. Sunt incapaces legatorum cum onere Missarum, nisi præstationes sint ab hæredibus faciendæ, 9. pag. 47. & seqq. Nequeunt retinere capulas pro asservandis eleemosynis Missarum, 45. pag. 61. & 22. pag. 112. Non possunt recipere stipendia concionum, 13. pag. 84. Concionatores instituuntur etiam in Capitulis Provincialibus, 10. pag. 84. Ipsorum vestitus, 2. pag. 106. & 5. §. 2. pag. 107. Nequeunt politice pecunias contrahere, 7. §. 4. pag. 108. Sunt ineligibiles non observantes vitam communem, 11. §. 8. pag. 108. Electio aliàs facta est irritanda à Generali, 12. §. 9. & 14. ibid. Non possunt habere agros, & domos, 18. pag. 121. Bene verò hortos moderatos, ibid. Non vineas, ibid. Promoti ad Episcopatum bona Religionis secum non deferunt, 38. pag. 461. Visceratorum jurisdictionis tribus mensibus durat, 7. pag. 420. Non possunt esse executores testamentorum, 20. pag. 111. Nec administratores bonorum, 13. pag. 108. Possunt habere bibliothecas, 21. pag. 111. Nequeunt facere quasus pecuniarum, 22. pag. 112. Possunt asservare viqualia, 22. pag. 112. Ubi de Syndico Apostolico, 23. ibid. Non possunt vendere, & emere in sensu proprio, 46. p. 115. Nec in fundatione Conventus exigere, vel pacisci de annua præstatione, 47. pag. 116. Præsident, & Provincialis aliquando habent decisivum, 51. pag. 128. Nonnullæ electiones apud eos sunt per ballotationem, & aliæ per schedulas, 52. ibid. Provincialis eligi debet die sequenti ad congregationem vocatum, 56. pag. 129. & 6. pag. 306. Idem de Congregationibus intermediis, ibid. Non possunt expellere sæculares confugientes ad eorum conventus ad effectum gaudendi immunitate, 27. pag. 170. Habent privilegium celebrandi solemni ritu suas festivitates tempore interdicti, 13. pag. 190. & seqq. In Indiciis Occidentalibus possunt extra tempora promoveri, 4. pag. 274. Reformati & Discalceati S. Francisci sunt ejusdem Ordinis cum Observantibus, 7. pag. 301. Generalis potest prorogare Capitulum Provinciale ad sex menses ultra triennium, 7. pag. 306.

Res

Res sibi relictas possunt alienare sine assensu Apostolico, 12. pag. 351. Non commodant sacra suppellectilia, nisi de consensu Capituli, 29. pag. 356. Abusus Fratrum circa sacra suppellectilia, 28. pag. 238. Non possunt alienare ornamenta Ecclesiastica, ibid. Nec heredes institui, 29. ibid. Nec sunt capaces legati universalis, 31. pag. 239. Non possunt habere stabilia, 35. pag. 240. Vicarii Provinciales possunt ad Professionem admittere, 4. pagin. 328. Habent in suis Ecclesiis Indulgentiam Portiunculæ applicabilem etiam per modum suffragii, 7. pag. 181. Secretarii à Visitationibus assumendi graves, 23. pag. 422. Procurator, & Commissarius Curie eliguntur per ballotationes de sexennio in sexennium, 1. pag. 400. Conferunt habitum iis de tertio Ordine, 12. pag. 406. Practica defensorii pro voto torturæ, 71. pag. 431. Sententiæ originales conservantur in libro deputato, 80. pag. 433. Processus ultra semestrem non asservant, ibid.

Fratres Predicatores. Confraternitates Rosarii erigit Magister Generalis ipsorum per se, vel per alios, 10. pag. 91.

Fratres de tertio Ordine. Habent in suis Ecclesiis Indulgentiam Portiunculæ, 14. pag. 183. Conferunt habitum de tertio Ordine, 10. pag. 406.

Fraus. Super fraudibus ab Ecclesiasticis commissis cognoscit Iudex Ecclesiasticus, 18. pag. 260. Per conjecturas probatur, 16. pag. 394.

Fructus. Ecclesiæ vacantis reservantur Prælati successori, 3. pag. 207. Usurpantes fructus, & bona Ecclesiæ excommunicantur, 4. ibid. Fructus rei alienatæ absque solemnitate restituntur, 21. pag. 354. Beneficiorum à Collatore vendi non possunt, 12. pag. 382. & seq. Post litis contestationem computantur in Trebellianicam, 36. pag. 413.

Functiones. Parochiales ab iuribus merè Parochialibus distinguuntur, 17. pag. 294. Ex illis nonnullæ admittunt cumulativam etiam cum Regularibus, 18. ibi. Capitulares quales, 6. pag. 305.

Furnus. Eum habere possunt Ecclesiastici, 16. pag. 260.

G

Gabellæ. Ecclesiastici non tenentur ad gabellæ ex fructibus de suis fundis collectis, 9. pag. 40. Imponentes gabellæ personis Ecclesiasticis ligantur excommunicatione Bullæ Cœnæ, 16. pag. 42. Requisita à Sacris Canonibus, ut Ecclesiastici teneantur gabellæ pro publica Annona contribuere, 21. p. 261.

Imposita emptori, indirectè gravat vendentem, 32. pag. 262.

Galeota. Religiosi transmissi ad triremes ad tempus, eo elapso, redeunt ad Religionem, 35. pag. 177. Ob infamiam facti sunt irregulares, ibi. Magister triremium excedens in percussione Clerici ligatur censura Canonis, 9. pag. 319.

Gladius. In potestate Ecclesiæ est gladius spiritualis, & materialis, 2. pag. 211. Gladius excommunicationis cum circumspectione exercendus, 16. pag. 96.

Glossa. Sæpè alterat sensum verborum, 1. pag. 106.

Grangia. Dux Grangiarum species, 82. pag. 75. Episcopus visitare potest Ecclesias Grangiarum, ad 5. 448. & ad 2. pag. 449. Conversi existentes in Grangiis subsunt visitationi Episcopi ad 6. pag. 448. Episcopus nequit se ingerere in temporalibus Grangiarum, ad 1. pag. 449.

Gravamen. Irreparabile est actus irretractabilis, habens annexum factum, quod infectum esse non potest, 15. pag. 18. Tortura, carcer, & censura sunt gravamina irreparabilia, ibid.

Gratia. Morte concedentis non deperditur, 13. pag. 28. Non fit ad beneplacitum, ibid.

Guardianus. Non potest eligere in Confessarium Religiosum non approbatum à Generali, vel Provinciali, 32. pag. 313. Nec absque facultate absolvere suos subditos à reservatis in Provincia, 40. pag. 315. Aut à censura Canonis, 21. pag. 323.

H

Habitatus. Corporis necessaria in eligendo ad Prælaturam Regularem, 8. pagin. 306.

Habitus. In proprio audire possunt Regulares confessiones, 19. pag. 453. Pronunciare, an habitus sit Clericalis spectat ad Iudicem Ecclesiasticum, 8. pag. 153. Nullus extra Ordinem potest deferre habitum Fratrum Minor. & Prædicator. 1. & 3. pag. 160. & seq. Pueri, expleto sexto ætatis anno, nequeunt habitum Religiosum ex devotione deferre, 4. pag. 161. Prælati Ord. Prædic. & Minor. concedunt illum suæ Religionis volentibus sepeliri cum eodem, 5. ibid. Est prohibitum examen de vera forma habitus S. Francisci, 7. & 9. ibi. Tertiariis, & oblati intra Claustra existentibus non est dandus habitus, nisi expleverint annum 20. ætatis, 12. pag. 162.

Hæres. Est fundamentum Testamenti, 1. pagin. 408. Potest acceptare, vel repudiare hæreditatem, 20. pagin. 417.

- An gravatus restituere hereditatem detrahat Trebellianicam, 36. & 37. p. 413.
- Hæresis*. Non purè interna vigore Jubilæi non absolvitur à simplici Confessario, 18. pag. 8. Episcopus non potest absolvere lapsos in hæresim, 26. p. 312.
- Hæretici*. Non subeunt mortem propter fidem Christi, 19. p. 367. Nec pariter habent fidem supernaturalem, ibi.
- Historia*. Facit fidem humanam, 35. pag. 368. Signa probantia Historicum non esse fide dignum, 36. ibi.
- Heros*. Quis judicandus, 7. p. 362. Heroicitatis indicia qualia, 8. ibi.
- Homicidium*. Proditorum, quando committatur? 12. p. 166. Occidens injustum aggressorem est irregularis, 29. p. 285. An casuale inferat irregularitatem in non prævidente, 38. p. 286.
- Hora Canonica*. Beneficiarii eas non recitantes non faciunt suos fructus Beneficii, 10. pag. 382.
- Hospitale*. Sub Regum protectione sine eorum licentia non visitatur, 12. pag. 437. Nec si fundator prohibuerit, 15. ibi.
- Hospitium*. Conditiones necessariæ pro Hospitiis, 7. p. 100.
- Hypotheca*. Generali obligantur omnia bona debitoris, 16. p. 333.

I

- Jesuitæ*. In locis missionum gaudent indulto Alcaris portatilis, 79. pag. 74. De quo per communicationem privilegiorum non participatur, 80. ibi. Habent privilegium, ut extra tempora promoveantur ad Ordines Sacros, 54. p. 274.
- Illegitimi*. Sunt irregulares, 17. p. 283. Possunt habere in Religione officia oneris sine dispensatione, 22. pag. 310. Per Professionem legitimantur quoad Ordines, non quoad Prælaturas, 17. p. 283. An Regulares illegitimi possint in Capitulis legitimari? &c. 39. pag. 314.
- Imago*. S. Augustini depicta sub habitu Discalceatorum suspenditur, 10. p. 162. Illa B. V. M. in Processionibus sub Baldachino deferri potest, 13. pag. 326.
- Immemorabilis*. Centenaria habetur pro immemorabili, 32. pag. 200. Probatur per testes, ibi.
- Immunitas Ecclesiastica*. Non tribuit facultatem aliena surripiendi, 21. pag. 97. Crimina excepta, in quibus ipsa non suffragatur, 2. pag. 164. Judicium, an crimen sit ex exceptuatis, est Episcopi, 3. ibi. An gaudeant

- debilitantes membrum, 6. ibi. Mutilans, vel occidens in Sacristia, quando gaudeat immunitate, 7. pag. 165. Mutilans, & occidens in Monasterio, gaudet immunitate in Ecclesia, 8. ibi. Cum agitur de præjudicio immunitatis, extensio non permittitur, 8. ibi. Mandans homicidium an gaudeat immunitate, 9. ibi. Existens extra Ecclesiam occidens in Ecclesia immunitate non privatur, 10. ibi. Occidens, vel mutilans in Ecclesia ex pura rixa gaudet immunitate, ibi. Occidenti spe immunitatis assistit immunitas, 11. p. 166. Occidens proditoriè proximum suum perdit beneficium immunitatis, 12. ibi. Assassini non sunt sub protectione immunitatis, 13. ibi. Hæretici propter crimen hæresis, immunitate non gaudent, 14. pag. 167. Immunitas protegit etiam Judæos, & Gentiles, 15. ibi. Censuratis immunitas suffragatur, ibi. Reis criminis læsæ Majestatis immunitas non assistit, 16. ibi. Extractus de manibus listorum gaudet immunitate, ibi. Gregoriana ligat etiam manus Judicis Ecclesiastici, 17. ibi. Punire ad correctionem in loco immuni non est prohibitum, 18. ibi. Religiosus delinquens in Monasterio, & surgens ad Ecclesiam, potest ad correctionem extrahi, 19. pag. 168. Extractus à loco immuni, eidem est restituendus, 20. ibi. Porticus Ecclesiæ gaudet immunitate, 25. p. 169. Idem de scalis, & atrio; Hospitali, Ecclesia non benedicta, 16. pag. 167. Non gaudet platea Ecclesiæ, 25. pag. 169. Nec Grangia Regularium, 26. ibi. Nec apotheca Laicis locata, 25. ibi. Bene verò Palatium Episcopii, 16. pag. 167.
- Incorrigibilis*. Expellitur à Generali, & Provinciali, servatis de jure servandis, 3. pag. 171. & 172. ibi. Expellendi sunt probandi in carceribus per tres menses in sejunio, & poenitentia, 2. pag. 170. Ad incorrigibilitatem trina exigitur monitio, & trina delictorum punicio, 16. pag. 173. Carceratio debet esse continua, & completa, 21. pag. 174. Potestas expellendi nec à Generali potest alteri delegari, 25. ibi. Pauci eligendi pro negotio expulsionis debent esse graves, & docti, 24. ibi. In casu paritatis votorum Provincialis non habet decilivum, 16. pag. 175. Expellendo est assignandus advocatus, 28. ibi. Ordinarius non potest examinare sententia expulsionis, 32. pag. 176. Superiores debent singulis annis cœcos requirere, & emendatos ad Religionem recipere, 33. pag. 177. Ejusdem tenentur ad observantiam substantiam votorum, 34. ibi. Reducuntur ad Religionem non restituntur statim ad eisdem gradus, & præcedencias, 35. ibi.
- Indicia*. Gravia semiplenè probant, 35. p. 434. Vhe.

- Vehementia non sufficiunt ad pœnam ordinariam, 36. ibi.
- Indulgentia.** Sensus clausulæ Brevibus Indulgentiarum adjectæ: *volamus autem, ne si alias Christi fidelibus &c.* 4. pag. 15. Indulgentiæ à Paulo V. concessæ Regularibus utriusque sexus, 1. pag. 178. Revocatæ per confirmationes privilegiorum non sunt revocandæ, 2. pag. 179. Non sunt revocatæ concessæ visitantibus Ecclesias Regularium, 3. pag. 190. S. Franciscus obtinet à Christo Domino Indulgentiam Portiunculæ, 5. ibi. Hæc non revocatur anno Jubilæi, 6. p. 181. Indulgentia perpetua quotidiana visitantibus Ecclesiam S. Mariæ Angelorum, 8. pag. 182. Et Ecclesiam S. Francisci Assisi, 9. ibi. Ad lucranda Indulgentia Portiunculæ est visitanda S. Capella, 16. ibi. In materia Indulgentiarum non attenduntur opiniones Scribentium, 11. ibi. Indulgentia Portiunculæ non potest per viam communicationis obtineri, 14. pag. 183. Indulgentia, Templo diruto, cessat, 22. pag. 184. Concessa Coronis, & Medalis non acquiritur, nisi res sit apud volentem eam lucrari, 23. ibi. Non transfertur cum festo, 25. pag. 154. & 185. Concessa Ecclesiis Fratr. & Monial. obtineri potest à visitantibus Ecclesias Monialium de regimine Episcoporum, 26. pag. 185. Apochripharum Indulgentiarum Indiculus, 27. ibi. Indulgentia plenaria semel tantum in die lucrari potest, 29. p. 187. De Indulgentiis pro coronis S. Birgittæ, & crucibus S. Taribii, 30. ibi.
- Indultum** Ascendendi à statu Laicali ad Clericatum de licentia Superiorum, 30. pag. 279.
- Infamia.** Probanda est per testes, 37. pag. 424. Ipsa prævia proceditur per viam Inquisitionis, 33. ibi.
- Infirmus.** Monendus est, ut tertia die infirmitatis confiteatur, 23. pag. 297. Relinquenda in ejus domo fides auditæ confessionis, 19. pag. 453.
- Injuria.** Inferens censuram Canonis debet esse realis personalis, 3. p. 317. Judicium, an sit levis, vel gravis, est Episcopi, 12. pag. 321.
- Inquisitio.** Non proceditur ad inquisitionem, nisi precedat infamia, 34. pag. 425. Dicta paucorum non probant diffamationem, 37. ibidem.
- Inventarium.** Hæres non conficiens inventarium tenetur supra vires hæreditatis, 26. pag. 411. Nisi hæres sit Ecclesia, vel causa pia, 21. ibi.
- Investitura.** Est immissio in possessionem feudorum, 11. pag. 209. Ritus, quo fiebat, 12. ibi. Investiturae sunt Ecclesiasticis prohibita, 13. ibidem.

Irregularitas. Sacerdos celebrans in Ecclesia polluta non efficitur irregularis, 8. pag. 32. Sacerdos non privilegiatus benedicens ornamenta sacra est irregularis, 19. pag. 35. Irregularis non est eligibilis ad Prælaturas, 17. pag. 308. Non debet initiari prima tonsura, 1. p. 281. Irregulares ex defectu rationis sunt enervamenti, amentes, & epileptici, 2. 3. & 4. pag. 281. & 282. Irregularitas inducitur etiam ex delicto occulto, 41. pag. 287. Neophiti, & illicerati sunt irregulares, 5. pag. 282. Ex defectu famæ sunt irregulares istiones, de usuris, & simonia convicti, & infames, 6. ibi. Ex defectu lenitatis, qui in criminalibus se immiscens, 7. ibi. Ex defectu libertatis sunt servi, 11. ibi. Habens manus tremulas est irregularis, 19. pag. 284. Hæretici, Schismatici, & Apostatæ à fide sunt irregulares, 21. ibi. Item ab Hæreticis baptizati, ibi. In bello adhortantes ad strenuè pugnandum quando sunt irregulares, 35. pag. 286.

Interdictum. Interdicto populo non intelligitur interdictus Clerus, 4. pag. 188. Tempore interdicti quæ Sacramenta possint ministrari, 5. pag. 189. Non suspenditur contractus Matrimonialis, benè verò solemnibus benedictio danda Sponsis, 8. ibi. Interdicti licet ingrediuntur Ecclesiam causa Orationis, 10. pag. 190. Regulares tenentur servare interdicta, 12. ibi. Privilegia ante Trident. concessa Regularibus quoad suspensionem interdicti in suis festivitibus sunt revocata, 13. ibi. 14. pag. 191. Differt à cessatione à Divinis & aliis censuris, 17. pag. 192. Interdicti non possunt eligi ad Prælaturas, 16. pag. 308.

Interstissia. Episcopus etiam cum Regularibus dispensat super eis, 16. pag. 277.

Iter. Religiosi simul debent in itinere procedere, 12. pag. 443.

Jubilæum. Vigore istius non potest poenitens absolvi ab hæresi non purè interna, nisi expressè facultas concedatur, 18. pag. 8. Nec ab excommunicatione incurfa ob violatam immunitatem Ecclesiasticam, ibi. In Confessario est etiam pro eo tempore necessaria approbatio, 12. pag. 28.

Judex. Delegatus non habet jurisdictionem a jure, 1. pag. 419. Docet de sua jurisdictione, 10. pag. 420. In territorio præsumptio est pro iudice ordinario. ibi. Ut procedat, debet prius constare de corpore delicti, 47. pag. 426. Per sententiam definitivam functus est officio suo, 1. pag. 21. 8. pag. 420. Quam non mutat, ibi. Sed eam potest declarare, ibi. Judex Laicus detinens Clericum in carcere incidit in sententiam Canonis, 16. pag. 155. Delegatus Principis, &

- ad universitatem causarum, potest subdelegare, 20. & 22. pag. 422. Delegato debetur præcedentia juxta qualitatem delegationis, 24. ibid. Cognoscit de annexis, & connexis inseparabilibus à delicto, ibid. 25. Judex Regularis debet servare omnia substantialia ad Judicium, 11. pag. 95. 30. 31. & 32. pag. 423. Ferens sententiam per sordes suspenditur ab officio, 84. pag. 434. Malè judicans ex dolo, & lata culpa, deponitur, ibid.
- Judicium.** Non incipit à captura, nisi præmissa causæ cognitione, 48. pag. 427.
- Juramentum.** Est Electionibus præmittendum, 43. pag. 125. Non est de substantia electionis, 44. pag. 125. & seq. Non est jurandum cum restrictione mentali, 4. pag. 221. In eo consistit substantia depositionis, 49. pag. 427.
- Jura parochialia.** In ædificatione Ecclesiarum semper sunt præservanda, 5. pag. 30. Differunt à functionibus Parochialibus, 17. pag. 294.
- Jurisdicção.** Delegata quando expiret, 4. pag. 419. Non præsumitur, sed probatur, 10. pag. 420. Usurpans sibi jurisdictionem Ecclesiasticam excommunicatur in Bulla Cœnæ, 2. pag. 152. De jurisdictione Episcopi in Conventibus parvis, 4. pag. 447.
- Juspatronatus.** Est spiritualibus annexum, 47. pag. 203. De ejusdem acquisitione, 6. pag. 195. Tres possunt esse patroni ejusdem Ecclesiæ, ibi. Non acquiritur sine consensu Episcopi, 8. pag. 196. An ex augmento dotis acquiratur, 11. ibid. Laicus habet quatuor menses ad præsentandum: Ecclesiasticus sex, 12. pag. 197. Tempus ad præsentandum currit à die scientiæ vacationis, 15. ibi. Lite non absoluta intra tempus statutum, Episcopus confert beneficium sine præsentatione, 16. ibi. Cùm quæstio est inter Episcopum, & Patronum, Episcopus tempore litis, ponit Oeconomum, 17. pag. 198. In qua Parochiali de jurepatronatus requiritur forma examinis per concursum, 20. 21. 22. 23. & 25. pag. 198. & seqq. Agitur de probatione juspatronatus faciendâ à personis potentibus, 38. & seq. pag. 201. Et de illa faciendâ à personis privatis, 27. & seq. pag. 199. Jurepatronatus cum quasi possessione irritantur à Tridentin. 37. pag. 201. In mixto non requiruntur probationes necessariæ in personis potentibus, 43. pag. 202. Vendi non potest, 47. pag. 203. Nec donari Laico sine assensu Episcopi, 48. ibi. In creditorem non transit, 40. ibi. In hæreditario hærede præsentant per stirpes, 51. ibi. In gentilitio præsentatio fit per capita, 53. ibi. Usufructuarius habet jus præsentandi, 54. ibid. Gentilitium transit ad hæredes extraneos,

38. pag. 204. Præsentatus à majori parte, est præferendus, 60. pag. 205. Juspatronatus activum, & passivum, 62. ibi. Patronis præfigitur tempus ad reaptandâ Altaria, & Capellas, 66. ibid.

Jus Regaliæ. Est jus custodiæ, & depositi, 2. pag. 206. Non tribuit jus conferendi beneficia Ecclesiastica, 7. pag. 208. Regalia est in sequelam ad investituras, 9. ibi. Jure regaliæ non gaudent, qui carent privilegio Apostolico, 15. pag. 209. Extensio regaliæ prohibita, 16. pag. 120. Privilegium juris regaliæ non operatur, ut quis possit fructus Ecclesiæ vacantis consumere, 15. pag. 209.

Justus. Sentit motus concupiscentiæ, 10. pag. 363.

L

Laicus. Protegens electiones non assistit in Aula Capitulari, 29. pag. 123. Admittentes laicos ad interessendum electionibus Ecclesiasticis, privantur officiis, & jure suffragandi, 31. ibi. Tollens libertatem ab electionibus Ecclesiasticis ligatur excommunicatione Bullæ Cœnæ, 31. ibid. Non potest sedere in Presbyterio, dum celebrantur Divina Officia, 3. pag. 194. Pax in Missa est danda laicis post omnes de Choro, 3. ibidem.

Lampas. Semper accensa debet teneri ante Altare, in quo est SS. Sacramentum, 68. pag. 139.

Lectores. Et Magistri in Theologia egent approbatione ab Ordinario, ut audiant confessiones secularium, 3. pag. 25. Lectores verè jubilati Minor. de Observant. possunt exequi Litteras Sacræ Pœnitentiariæ, 34. pag. 250.

Legatum. Est implendum per totum tempus præfixum pag. 226. In legatis ad pias causas facilis est extensio, ibi. Prius debetur, etiam non servatis in testamento juris civilis solemnitatibus, 11. pag. 40. Relictum pro monachandis puellis non potest aliis dari, 26. pag. 412. Compositio in materia Legati prohibita, 11. pag. 229. & 14. pag. 232.

Legatum Fratr. Ord. Minor. Fratres Minores sunt capaces legatorum bonorum mobilium, quæ unica præstatione adimplentur, 7. ad 1. pag. 227. Syndicus potest pro eis officium Judicis implorare, ad 2. ibid. Valet legatum factum Sacristiæ, vel fabricæ Ecclesiæ, vel Conventus, 8. ad 1. pag. 228. Legatorum præstationes sunt expendendæ in usus à testatoribus præfixos, ad 3. ibid. Syndicus potest eas in judicio exigere, ad 2. ibid. An Fra-

Fratres sint capaces annuorum legatorum cum onere celebrationis Missarum, 9. ad 1. pag. 228. & 18. pag. 234. An possint prælationes recipere ab hæredibus testatorum, 11. pag. 229. 12. & 13. pag. 231. & 15. pagin. 232. & 36. p. 240. Non possunt extinguere legata, 9. pag. 228. Nec ea in iudicio per se, vel alium exigere, 11. pag. 226. Sunt capaces legatorum pro Divino Cultu, 16. p. 233. & 27. pag. 237. Et per modum eleemosynæ ad emendam pitantiam, 16. pag. 233. Fratrum cautela tenenda circa legata eis relicta, 24. p. 236. Quando legatum conferatur modo licito factum, 38. pag. 241. Doctrina D. Bonaventuræ in hac materia, 19. pag. 235.

Legitima. Debetur filiis legitimis ex bonis Patris defuncti, 18. p. 411.

Lex. Pœnalis ad vitanda peccata admittit extensionem, 3. pag. 9. Ecclesiastici nec quoad vim directivam tenentur ad observantiam legum Laicalium, 23. pag. 158. Ut obliget, sat est promulgatio in Curia Principis, 9. p. 358. Lex Laicorum, etiam consentientibus Ecclesiasticis, non potest præjudicare libertati Ecclesiasticæ, 42. pagin. 415. Decreta S. Congr. Conc. habent vim legis generalis, 9. & 10. pag. 341. Leges à Pontifice editæ habent vim obligandi independentes à populi acceptione, 7. pag. 222. & seq.

Libertas. Est de substantia electionis, 1. pag. 117.

Libri. Tractantes controversiam de non interrupta successione filiorum S. Francisci prohibentur, 8. pag. 161. Quando dicendum constare aliquem scripsisse, 34. & 35. pag. 368. Parochus debet habere quinque libros, 21. pag. 297. Qui probant quoad spectantia ad suum officium, 20. pag. 440. Sicut illi visitatorum, 23. ibid. Libri retinendi in Sacristia pro annotatione onerum celebrationis Missarum, 33. pag. 58. Apocryphi ab Ecclesia non recipiuntur, 2. pagin. 220.

Licentia. Data usque ad beneplacitum, morte concedentis expirat, 13. pag. 28. Alloquendi Moniales uni Regulari data non extenditur ad socium, 11. pag. 11. Confessarii Monialium pro tempore deputationis & ipsorum Superiores Regulares non egent licentia Ordinarii alloquendi Moniales, 13. & 14. pag. 12. Non petitur à Regularibus pro audienda confessione infirmi, 19. pag. 453. Audiendi Confessiones non expirat morte concedentis, 9. pag. 17. & 13. pag. 28.

Litteræ. Litteris Episcopi creditur, 30. p. 199. Litteræ patentes docent delegationem, 11. p. 421.

Litteræ Apostolicæ. A Papa eduntur, 1. pagin. 242. Variis modis falsari possunt, 2. ibid. Quando rasura inducat falsitatem, 4. pag. 243. Pœnæ falsantium, 4. ibid. Utentes Litteris ab aliis falsatis, pœnis subjacent 6. pagin. 244. Impetrantes Litteras per subreptionem, vel obreptionem, non subjacent pœnis falsariorum, 8. ibid. Etiam Episcopi falsantes Litteras Apostolicas sunt excommunicati, 10. pagin. 245. Litteræ falsæ jurisdictionem non conferunt, 12. ibid.

Litteræ S. Penitentiariæ. Falsantes eas Litteras incurrunt pœnas falsariorum, 4. pag. 243. Directæ Magistro in Theologia &c. debet esse Magister in aliqua universitate, 24. p. 250.

M

Manus. Habens manus tremulas non potest celebrare, 19. p. 284.

Martyrium. Martyr dicitur testis fidei, 26. p. 366. Martyrii duplex causa, 27. pag. 367. Delet etiam originale, 28. ibid. Causa non pœna facit Martyrem, ibid. Probato Martyrio, debet etiam constare de miraculis, 30. ibid.

Matrimonium. Regulares non possunt in suis Ecclesiis publicare matrimonia, 24. ad 6. pag. 36. In matrimonio requiritur plena libertas, 15. pagin. 332. Celebratum coram Parocho intruso est nullum, 14. pag. 246. Subsequens matrimonium legitimat filios antea natos, 17. pag. 283. Cautela à Parochis adhibenda circa interessentiam matrimonii vagorum, 13. pag. 293. Pecunia in dispensationibus non solvitur ut pretium ipsarum, 36. p. 388.

Medicina. Nequit ab Ecclesiasticis exerceri, 28. pag. 263.

Medicus. Infirmi Christiani non possunt uti Medico Judæo, 22. pag. 297. Profert iudicium, an sanatio sit miraculosa, 22. pagin. 366.

Mendicantes. Sunt exempti à gabellis, & oneribus laicalibus, 17. p. 42. Non potest prohiberi, quin eis eleemosynæ erogentur, 1. pag. 339.

Merces. Conferitur concionatoribus pro labore concioni extrinseco, 14. p. 85.

Meritum. Beneficia conferenda juxta merita personarum, 24. pagin. 385. Merito non habitu Regulares placere debent, 2. pagin. 443.

Miraculum. Ostendit sanctitatem, 13. pag. 363.

- Triplex genus miraculorum, 14. pag. 364. Signa veri miraculi, 15. ibid. De probatissime, 16. 17. 18. 19. 20. 21. 23. & 24. pag. 366. Probandum utrumque extremum, 15. pag. 364. Effectus sequens ad sanationem non officit rationi miraculi, 23. pag. 366. Miraculum tribuitur Sancto, erga quem maior est fervor devotionis, 24. ibid. An instrumentum naturæ præjudicat miraculo, 23. pag. 366.
- Metus*. Cadens in virum constantem dicitur iustus, 10. pag. 330. Invalidat professionem, 13. & 15. p. 331. Nisi proveniat ab intrinseco, 9. pag. 330. Quid de metu reverentia, 14. pag. 331. Item coactio, ibid. Durante causa metus, durat metus, 15. pag. 332.
- Missæ*. Licet non celebratur, nisi in Altari confectato, 21. pag. 35. Regulares possunt in suis Ecclesiis celebrare ante l'arochum, 24. ad 5. pag. 36. Non possunt admittere vagos ad celebrandum in suis Ecclesiis, 6. pag. 50. A quo electio Capellani in Ecclesiis Regularium fit faciendâ, 8. pag. 47. Anticipatè non celebratur pro eo, qui primò dederit stipendium, 4. p. 50. Pro reductione Missarum recurritur ad Sedem Apostolicam, 11. p. 51. Bona mobilia relicta pro celebratione Missarum in bonis immobilibus investuntur, 15. pag. 52. An obligatus ad celebrandum pro sola officiatûra possit ab alio aliud stipendium accipere, 62. pag. 69. In nocte Nativitatis Domini post primam Missam non celebrantur immediatè aliæ duæ, 65. pag. 70. Die Sabbati Sancti non possunt celebrari Missæ privatæ, 66. ibid. An in duplicibus celebrentur Missæ de Requiem, 67. ibid. Instructio pro praxi attestationis faciendâ circa implementum onerum Missarum, 70. ibid. Visitatores, & Provinciales per authentica documenta tenentur docere de vigilantia super observantia decretorum, 40. pag. 49. Missæ sunt celebrandæ in Ecclesia electa à benefactore, 45. pagin. 61. Quando de licentia Episcopi possint alibi celebrari, ibid. Defraudans aliquem una Missa peccat mortaliter, 47. pag. 62. Missæ celebrantur de Sanctis in Martyrologio descriptis, 8. pag. 147. Tempore interdicti possunt celebrari Missæ januis clausis, & campanis non pulsatis, 11. pag. 190.
- Moderamen*. Inculpatæ tutelæ quid, 9. p. 319. Excusat à censura Canonis, ibid. Non ab irregularitate, 30. pag. 285.
- Motendinum*. Accessus ad illud Episcopi à laicis non inhibendus, 19. pag. 261.
- Monarchia*. Supremam imperandi potestatem in uno nobilissimo ponit, 14. pag. 224.
- Monasterium*. Non succedit in fideicommissio ad exclusionem substituti, 39. pag. 414. Episcopi sunt Monasteriorum protectores, 8. p. 34. An visitent Monasteria sub prætextu, quod Superiores sint negligentes, 33. pag. 460. Cura animarum sæpè principaliter incumbit Monasterio, & aliquando Parochiali Monasterio unitæ, 15. p. 452. & seq.
- Monialis*. Non potest intra septa exorcizari, 16. pag. 81. Debet saltem semel in mense confiteri, & Eucharistiam sumere, 1. pag. 86. Puellæ habitum Monialium non accipiunt, nisi completo 17. ætatis anno, 1. pag. 251. Ad probationem non admittuntur, nisi anno probationis, & 16. ætatis completo, 2. ibidem. Tertia Soror in eodem Monasterio privatur voce activa, & passiva, 3. ibidem. Puellæ monachandæ debent secum dotem asserre, 13. pag. 253. Dotes novitiarum decedentium in anno probationis non acquiruntur Monasterio, 14. pag. 254. Novitiæ emittens professionem propter infirmitatem, non completo anno probationis, si convalescat, iterum debet, absoluto, profiteri, 15. ibid. Moniales non possunt dotes recipere ante professionem novitiarum, 17. ibid. Episcopus non potest de uno ad aliud Monasterium transferre Monialem, 20. p. 265. Supranumeraria semper est talis, 25. p. 257. Moniales non possunt in morte de propriis cellis disponere, 26. ibid. Numerus Monialium, etiam in Monasteriis Regularibus subiectis, taxatur ab Episcopo, 24. pag. 256. A quo in Ecclesiis exemptorum non visitatur SS. Sacramentum, & Confessionalia, 11. ad 2. pagin. 80.
- Monitio*. Præmittitur declaratoriz excommunicationis, 24. pag. 169.
- Monitorium*. Non affigitur à Prelato Regulari contra suos subditos ex parte exteriori clausuræ, 27. pag. 458.
- Mulieres*. Possunt Regularibus in suis Ecclesiis admitti ad purificationem, 24. ad pagin. 36. 18. pagin. 294. Non possunt ingredi claustra Regularium, 11. pag. 101. Et quando Sacristias, 14. pagin. 101. Possunt claustra ingredi tempore processionum, 17. pagin. 103. Admittuntur ad testificandum in testamentis, 7. pag. 409.
- Munus*. Ab obsequio etiam, & à lingua inducunt Simoniam, 22. 23. & 24. pagin. 396. Munera non recipienda in visitatione, 15. pag. 444. Largitio munerum Regularibus prohibita, 27. pag. 257.

N

Negatio. Antecedens privat potentia, 43. pag. 126.

Negotiatio. Mercatura est Ecclesiasticis interdicta, 2. pag. 258. Eis non prohibetur non lucrativa, 3. ibid. Requisita à Sacris Canonibus, ut Ecclesiastici teneantur ad onera communitatis, 10. pag. 359. Capturantes ementes ab Ecclesiasticis offendunt libertatem Ecclesiasticam, 26. p. 262. Vide *rev. Ecclesiastici, Molendinum.*

Notarius. Non potest conficere contractum conditionallem in alienationem rerum Ecclesiasticarum, 18. pagin. 353. Praxis ipsius in conficiendis instrumentis circa concessionem Cappellarum, & Sepulchrorum, 24. pagin. 355. Prælati Regulares possunt deputare in Notarios Religiosos sibi subditos, 34. pag. 314. Notarii nihil possunt recipere propter licentiam administrandi Sacramenta, colligendi elemosynas &c. 43. p. 391.

Notitium. Trium requirit, 69. p. 431.

Novitius. Ut Clericus recipitur anno 15. ut conversus, completo ætatis anno vigesimo, 11. pag. 162. Tempus in anno probationis computatur de momento ad momentum, 9. pag. 266. Existens de licentia Superioris extra Conventum novitiatus validè non proficitur, 17. pagin. 267. Infirmus curandus in Conventu novitiatus, 12. ibid. Novitius debet professionem emittere in Conventu designato, 20. pagin. 268. An Provincialis de Ord. Min. de Observ. suffragetur super idoneitate novitii, 33. p. 271. Cum vota sunt paria, novitius intelligitur exclusus, 34. ibid. Confessarii novitiorum ex scientia confessionis non possunt novitiis suffragium denegare, 35. ibid. Recipiendi in novitios non debent ab Ordinariis examinari, 24. pag. 335. Excedens 30. ætatis annum recipi potest, 8. pag. 330. Novitiatus ex iusta causa fieri potest partim in uno, & partim in alio Conventu designato, 21. pag. 269. Renunciationes novitiorum fiunt intra duos menses ante professionem, 23. ibid. Non foriuntur effectum, nisi secuta professione, 24. ibid. An à novitiis quidquam recipi possit, 25. pag. 270. Novitio abeundi à Religione restituitur valor habitus, 29. ibid. Observantes, & Capuccini nequeunt pro alimentis novitiorum quidquam à novitio recipere, 30. p. 271. Beneficium Clerici novitii non conferitur, nisi post professionem, 31. ibid. Denegantes suffragium novitio habili, peccant mortaliter, 32. ibid.

O

Obssequium. Conferre, vel expectare beneficium propter obsequium, est simonia, 23. pag. 385.

Oculus. Non est, quod per duos testes probari potest, 32. pagin. 280. Ex delicto occulto incurritur irregularitas, 42. pag. 287.

Oculus. Carens oculo sinistro prohibetur celebrare, 19. pag. 284.

Oidium. In odium simoniæ quis punitur sine culpa, 14. pag. 39.

Oeconomus. Vacante Sede Episcopali, constituitur Oeconomus, qui fructus percipiat, 3. pag. 207. Provisio Oeconomi, Sede vacante, spectat ad Capitulum, 5. ibid. Debet esse persona Ecclesiastica, ibi. Officium Oeconomi est fructus Ecclesiæ vacantis conservare, 10. pag. 208.

Officium Divinum. Communicatio privilegiorum non extenditur ad officia Sanctorum, 13. pag. 149. Recitandum semel in mense, non recitatur in Adventu, Quadragesima &c. 14. ibid. In festivitate Natalis Domini, Corporis Christi &c. tempore interdicti possunt alta voce, & januis apertis divina officia celebrari, 11. pag. 490.

Oléum Sanctum. Conservatur apud Altare majus à parte Evangelii, 4. pag. 438. Quolibet anno renovatur, ibid.

Omnis. Differentia inter onera realia, personalia, & mixta, 1. pag. 37. Coloni Ecclesiasticorum sunt exempti ab oneribus laicalibus, 18. pag. 43. Bona privata Ecclesiasticorum non possunt à laicis oneribus gravari, 10. pag. 40. Onera Missarum sunt perpetua, 69. pag. 70. Relicta in Ecclesiis Monialium alio transferuntur, 23. p. 256. Non possunt recipi absque licentia Superiorum, 17. & 19. p. 52. Recepta absque licentia sunt implenda, 43. p. 415.

Oratio. Dicenda in fine visitationis, 14. pagin. 443.

Opinio. Eligens opinionem minùs probabilem de sua jurisdictione invalidè absolvit, 19. p. 246.

Oratorium. Privatum non habet jus Sacri Asyli, 73. pag. 71. Nec in festo possunt celebrari Missæ absque indulto Sedis Apostolicæ, 71. & 73. pag. 72. Publici, & privati discrimen, 72. & 73. ibid. Audientes Missas in Oratoriis satisfaciunt præcepto, si in indulto comprehenduntur, 75. pag. 73. Indultum Oratorii privati suffragatur etiam mutando habitationem, 76. ibid. Non expirat morte Papæ, 78. pag. 74. An Regulares in Clausuris possint habere Oratoria, 79. ibid. num.

num. 81. pag. 74. Oratoriis privatis non potest celebrari in diebus Resurrectionis, Pentecostes &c. 84. p. 75. & num. 86. pag. 76. In eis ultra Missam concessam in indulto non potest alia celebrari, nec illa post meridiem, ibid.

Ordo. Episcopus conferens Ordines tempore interdicti efficitur irregularis, 9. pag. 189. Examinat etiam Regulares promovendos, 1. pag. 272. & seqq. Poenæ contra Superiores non servantes in hac re decretum Clement. VIII. 2. pag. 273. Ordinati contra præscriptum in decreto sunt suspensi, 3. ibid. Privilegium ascendendi ad Ordines extra tempora non suffragatur per communicationem, 5. pag. 274. Ordinatus absque indulto Apostolico extra tempora est suspensus ab ordine malè suscepto, 9. & 10. pag. 275. Episcopus cum aliquo temporis intervallo ordinat ex indulto extra tempora in tribus diebus festis, 15. pag. 276. Reclamans contra validitatem professionis, pro tunc ad Ordines non promovetur, 31. pag. 280. Ordinatur furtivè, qui contra Canonum statuta Ordines suscipit, 33. ibi. Titulus patrimonii non extinguitur per acquisitionem beneficii, 3. p. 281. Ordinatus cum titulo fiduciario non potest patrimonium reddere Benefactori, 35. ibi. In collatione Ordinum Episcopus ceterum licitè recipit, 29. pag. 386. Novitii ad Ordines sacros nequeunt promoveri, 31. pag. 280. *Vide v. Dimissoria, & Patrimonium.*

Ornamenta Ecclesiastica. Non possunt à Regularibus benedici, nisi habeant privilegium à Sede Apostolica, 13. pag. 33. Habentes privilegium, non possunt eo uti in iis, in quorum benedictione adhibetur Sacra Unctio, 15. pag. 34. Paramenta Ecclesiastica perdunt benedictionem cum inepta sunt servitio sacro, 21. pag. 35. Vetustate consumpta in cinerem rediguntur, & reponuntur in sacratio, ibid. Secundum majorem partem refecta egent nova benedictione, 22. ibi. Ligna Ecclesiæ in profana aedificia non convertuntur, 22. pag. 35. Nec vasa, & vestes sacræ ad usum profanos commodantur, 24. pag. 36.

P

Pactum. In beneficialibus prohibitum, 4. pag. 381. 15. p. 385. Non valet in vendendis ab Ecclesia bonis relictis à testatoribus, 41. p. 414. Tacito pacto consentire in assentione beneficii est simonia, 25. pagin. 385.

Parochia. Distinctio populo, & certis finibus constituitur, 2. pagin. 288. Parochialis providetur de idoneo reperto in examine per concursum, 6. pag. 289. Occurrente vacatione Parochialis, Episcopus vocat per edictum ad concursum, 8. pag. 290. In Parochiis, quæ conferuntur Regularibus, sufficit examen sine concursu, 7. ibidem. Quid si Parochia esset pleno jure Monasterio unita, 8. pag. 381.

Parochus. Remittens beneficium non potest absque approbatione Confessiones excipere, 15. pag. 28. In aliena Diocesi Confessionem sui Parochiani non excipit, 16. ibid. Tenetur celebrare pro suis ovibus, 60. pag. 68. Non est amovibilis, 1. pag. 288. Debet esse constitutus in anno 25. ætatis, 4. pag. 287. Et habere scientiam sufficientem, 5. ibid. Onera Parochi, ibid. Tenetur personaliter residere in Parochia, 9. pag. 291. Ad acquirendum jus Parochiale attenditur habitatio de præfenti, 12. pag. 293. Successor in Parochia teneturolvere pensiones tempore Prædecessoris, 14. ibid. Privandus titulo, aut fructibus, prius citatur, 9. pag. 291. *Vide v. Residencia.*

Parvitas materia. Non admittitur in simonia, 46. pag. 390. Nec in anno novitatus, & ætate ad Professionem, 9. pag. 266.

Patrimonium. Bona assignata in Clerico in titulum Patrimonii gaudent privilegio bonorum Ecclesiasticorum, 9. pag. 39. Non possunt alienari sine licentia Episcopi, ibid. & 10. pag. 40. patrimonium ad cuius titulum quis ordinatur, debet esse sufficiens ad congruam sustentationem, 34. pag. 291. *Vide v. Ordo.*

Patronus. Potest in fundatione juris patronatus sibi nonnulla reservare, 2. pag. 193. Non habet locum in Presbytero, 3. pag. 194. Ponit in Capella insignia, 5. pag. 195. Nequit tenere clavem suæ Capellæ, 64. pag. 205. Præfigitur ei tempus ad reaptanda Altaria, 66. ibid. Inter propria jura non habet jus sepulture, 67. ibid. Non se ingerit in perceptione fructuum beneficii, 4. pag. 207. Nec in visitatione ornamentorum, 7. pag. 438. Discrimen inter Patronum Laicum, & Ecclesiasticum, 12. pag. 197.

Pauperes. De loco testatoris aliis præferuntur, 30. pag. 413.

Pignus. Pignoratitio est species alienationis, 15. p. 353. Bona Ecclesiæ oppignorari non possunt sine assensu Apostolico, ibid.

Peccatum. Excommunicatio major non incurritur nisi propter peccatum mortale, 12. pag. 320. Absque speciali privilegio non possunt vitari omnia peccata venialia collective, 11. pag. 363. Venialia alia ex genere suo, alia

ex levitate materiæ, & alia ex subreptione, ibid.

Pecunia. Ea sibi viam parare ad beneficium est simonia, 25. p. 385.

Pensio. In reservatione pensionis potest committi simonia, 15. p. 293. Ad mortem Pensionarii extinguatur, 7. p. 381. Pensionarius tenetur recitare Officium B. M. V. 15. p. 293. Clericalis, quæ, 14. p. 383.

Percussio. Levis, gravis, & enormis, 12. pagin. 320.

Pia causa. Quæ sit, 15. p. 345. Est privilegiata, 11. p. 410.

Pluviale. Usus ipsius non est signum jurisdictionis, 11. pag. 326.

Pena. A Regularibus desumitur à statutis, 81. pag. 433. Tallionis recessit ab aula, 44. p. 426. Imposita absque ulla declaratione pro foro interno statim incurritur, sed pro foro externo est necessaria declaratio delicti, 20. pag. 310. Est reordinativa culpæ, 21. ibid. Poenæ simoniæ confidentialis, 43. pagina. 389.

Poeniens. In foro poenitentiae est accusator, testis, & reus, 15. p. 294.

Podagrosi. Sunt ineligibiles ad Prælaturas, 10. pag. 307.

Pontifex Romanus. Potest præcipere actus merè internos, 39. p. 389. Ad quem spectat approbare Regulas Religiosorum, 24. p. 113. Ipius forum nulli declinare fas est, 5. p. 153. Habet potestatem indirectam in temporalia Principum, 1. & seq. p. 211. In sua ditione est Rex, & supremus Dominus temporalis, 6. pag. 212. Aliquando Reges, & Imperatores deposuit, ibid. Infallibilitas Decretorum Conciliorum est immediatè ab ipso, 5. ibi. Est caput visibile Ecclesiæ, 8. p. 214. & 215. Ipse congregat, & confirmat Concilia, 9. p. 215. Est supra Concilium Generale, 1. & seqq. p. 212. Est Ordinarius Regularium, 1. p. 446. Est supra jus positivum Ecclesiasticum, 1. pag. 218. & 219. Est infallibilis in decidendis dubiis fidei, & morum, etiam extra Concilium, 1. p. 220. Et in decidendis factis connexis cum jure, & questionibus facti dogmatici, 5. pag. 222. Ut Decreta, & Leges Pontificum ligent, non non egent populi acceptione, 7. ibid. Influxit jurisdictionem in alios, 14. pag. 224. Est Monarcha Ecclesiæ, 14. ibi. Est infallibilis etiam in beatificatione, 3. p. 360. Sepelitur in conditoris supra terram elevatis, 7. pag. 372. Vide v. *Concilium*.

Postulatio. Ordinatur ad jus spirituale, 30. pag. 398.

Postliminium. Rem in pristinum statum reponit, 9. pag. 450.

Præcedentia. Est jus occupandi digniorem locum Officiali. Cnr. Eccl.

cum, 1. pag. 297. Inter Regulares in processibus ex quibus attendatur, ibid. & 2. pag. 298. Est danda Ordini habenti prius Conventum in loco, 5. p. 300. & 7. pag. 301. Confraternitates præcedunt juxta usum antiquiorem sacrorum, 2. pag. 298. Inter Moniales attenditur à die professionis, 13. pag. 303. Regularis transiens ad statum Clericalem præcedit à die transitus, 12. ibid. Incorporato debetur à die incorporationis, 9. p. 302. Novitii Clerici in anno probationis non præcedunt Laicos, 11. ibid.

Præceptum. Capitale Regulæ Fr. Min. 6. pag. 108. Sumentes Eucharistiam in Ecclesiis Regularium non satisfaciunt præcepto Ecclesiastico, 11. pag. 359. Qui Regularibus continentur, præceptum Confessionis implent, 2. pag. 357. Audientes Missam in eorum Ecclesiis satisfaciunt, alteri de Missa audienda, 3. p. 49.

Preces. Ambitiosæ quales, 33. p. 397. Pro indigno simoniam inducunt, ibi. Non porriguntur pro adipiscendo Episcopatu, 34. ibi. Interpositæ, ut beneficium conferatur, sunt simoniacæ, 22. p. 384.

Prælatura. Est gradus honorificus cum jurisdictione, 22. pag. 310. Ad Prælaturas digniores eligendi, 1. pag. 304. Excommunicati, suspensi, interdicti, & irregulares sunt ad Prælaturas ineligibiles, 11. pag. 307. 15. 16. 17. pag. 308.

Prælati Regularis. Liberatus à captivitates præcedit juxta conditionem officii, 8. pag. 302. Valent gesta à Prælato canonicè electo, licet propter delictum occultum sit Prælatura privatus, 21. pagin. 310. Per eum est restituenda disciplina Regularis, 42. p. 315. Est in Generali, & Provinciali facultas ordinaria absolvendi à reservatis in Religione, 40. ibi. Quam nonnullis in Conventibus debent communicare, ibi. Circa subditos humanus esse debet, 42. ibid. Absolvit proprios subditos sese percutientes, 20. pag. 323. Excipitur Superior localis, 21. ibid. Vide v. *Bulla Cane, Absolutio*.

Pretium. Simoniacum à manu, lingua, & obsequio, 16. pag. 383. 22. & 24. pag. 385. Dare temporale pro spirituali non tamquam pretium, sed ut motivum conferendi, est simonia, 25. ibi. Pretium aliud legale, & naturale, aliud 14. pag. 259. Non augendum propter jus patronatus, 47. p. 203.

Prima tonsura. Ad eam non confirmatus promotus eget dispensatione, 14. pag. 276. Ipsa fit transitus ad statum Clericalem, 1. pag. 281.

Princeps. A Pontifice potest deponi, 2. & sequent. pagin. 211. Nequit beneficia Ecclesiastica conferre, 7. pagina 208.

Hh   Nec

Nec fructus vacantis Ecclesie in suos usus convertete, 5. pag. 207. & 15. p. 209.

Privilegium. Personale, cum persona extinguitur, 15. pag. 42. Communicatio privilegiorum non suffragatur in iis, quæ specialem mentionem requirunt, 80. pag. 74. & 14. p. 191. Nec quoad revocata à Sede Apostolica, 14. pag. 191. In obscuritate privilegii recurritur ad Sedem Apostolicam, 44. pag. 136. Duplici phrasi Trid. revocatur, 33. pag. 249. & 8. pag. 274. & seq. Privilegiati habentes locum in Conciliis possunt à Laico cogi ad officia communitatis, 22. in 3. pag. 158. Privilegia non revocata debent Episcopi Regularibus servare, 3. pag. 447. & 40. pagin. 462.

Privilegium Canonis. Violentia est triplex, 3. p. 317. Quinam à Canone protegantur, 4. ibi. Propinatio veneni Clerico, vel Monacho infert censuram, 3. pag. 318. Mandans percussione Clerici, vel ipsam ratam habens, ligatur censura, 6. ibid. Et Clericus consentiens percussioni, 7. ibid. Et privata autoritate percussens Clericum traditur potestati Sæculari, ibid. A censura excusat moderatè percutere ad correctionem, sed non per Laicam personam est faciendum, 9. ibid. Excusatur percussens Clericum in ipso actu turpi reperit cum uxore, matre &c. ibid. pag. 319. Episcopus in nonnullis casibus potest absolvere à censura Canonis, 13. pag. 321. Et Capitulum, Sede Vacante, 14. pagin. 322. Prælatus Regularis non absolvit suum subditum, qui percussit Clericum Sæcularem, 15. ibi. A quo absolvatur Regularis percussens Regularem alterius Ordinis, 18. pagin. 323. Moniales exemptæ absolvuntur ab Episcopo, vel Prælato Regulari, cui sub sunt, 19. ibid. Superior localis non potest absolvere Religiosum sibi subditum, 21. ibid. Qui per jocum Clericum percutit, non ligatur censura, 9. pag. 319. Pueri habentes usum rationis, censura innodantur, ibid. Factum debet esse externum consummatum, ut censura liget, 2. pag. 316. Sufficit vestes animo injurandi tangere, ibi. Regulares à Generali, vel Provinciali absolvuntur, 20. pag. 323.

Privilegium fori. Clerici etiam Primæ-Tonsuræ eo gaudent, 6. pag. 153. Et in Sacris constituti, quamvis habitum, & tonsuram non deferant, 8. ibi. Clericus pensionarius non deferens habitum, & tonsuram, eo privatur, 10. ibi. Repertus sine habitu, solitus tamen ipsum deferre, ab eo protegatur, 12. pag. 154. Clericus privatus privilegio fori, non est privatus illo Canonis, 17. pag. 155. Clerici conjugati gaudent privilegio fori, 18. ibid. Factus Clericus post paratum delictum, etiam pro eo gaudet, 19. pag. 156. Judicium, an

Clericus habitum in fraudem reassumpserit, spectat ad Episcopum, 19. ad 2. pag. 156. Personæ gaudentes privilegio fori, 34. pag. 160.

Probitio. Clericus probatur etiam per testes vel litteras, 14. pag. 174. Conclusus probatio simoniæ confurgit per indubitatas præsumptiones, 34. pag. 399. In criminibus debet esse luce meridiana clarior, 36. pagin. 424.

Processio. Regulares tenentur accedere ad processiones solemnes, 2. 4. & 5. pag. 324. Extra ambitum suarum Ecclesiarum faciunt processiones de licentia Episcopi, 3. ibid. & 6. pag. 325. Distantes ultra medium milliare à Civitate accedunt ad processiones, ubi est consuetudo, 8. ibi. Etiam Regulares facere possunt extra claustra processionem intra octavam Corporis Christi, sed horis distinctis, 9. ibi. Processiones Regularium debent transire per Ecclesias Monialium, 12. pagin. 326.

Processus. Facti permanentis non incipiendus, nisi constet de corpore delicti, 47. pag. 426. Annulatur propter interrogationes suggestivas, 67. pag. 431. Apud Min. processus non conservantur ultra semestrem, 80. pag. 433. In Curia Episcopali compilatur processus super delicto à Religioso extra claustra commisso, 22. pag. 455. & seq.

Professio. Legitimat pro Ordinibus, non pro Prælaturis, 17. pag. 283. Est contractus ultro, citroque obligatorius, 1. pag. 327. Ad validam requiritur libertas, ibid. Peccant recipientes ad professionem ante 16. annum ætatis completum, 2. ibid. Debet emitti in manibus potentis Ordini incorporare, 3. p. 328. Tacita non est à Tridentino sublata, 6. ibid. Professus nulliter, quando tacitè professionem ratificare dicatur, 7. ibid. & seq. Laici validè emittunt professionem ante annum vigesimum ætatis, 8. pag. 329. & 330. Emissa metu mortis est valida, 9. p. 330. Non reclamans intra quinquennium non censetur ratificare professionem, etiam si suscipiat Sacros Ordines, 16. pag. 332. Causæ nullitatis professionis produci debent coram Ordinario, & Superioribus Conventus Novitiatus, 17. pag. 333. Professio ab initio nulla ratificatur absque novo consensu Religionis, ibid. Ad professionem requiritur consensus majoris partis Capituli, 19. & 20. pag. 334. Receptus pro Laico in Novitiatu potest ad statum Clericalem transire, 21. pag. 335. Laicus professus pro transitu ad Clericatum est examinandus super Litteratura, 22. & 23. ibid. Vide v. *Morus*.

Propositio. Reprobata propositiones adversus primatum Romani Pontificis, 17. p. 210. Et Quic-

Quietistarum, 6. pag. 222. Ac Jansenii, 5. ibi. Et illa tribuens D. Paulo primum Ecclesie, 15. pagin. 225. Et quòd Papa non habeat potestatem indirectam in temporalia Principum, 4. p. 212.

Protestatio. Adjecta libro præservat Autorem ab errore, 38. p. 369. Illa Authoris operi adjecta, 41. pag. 462.

Puella. Non recipitur in Monasterio educanda nisi de licentia S. Congr. 4. & 7. 251. & seq. Cum Superiore recipiente vota non afficit Vicarius Generalis, 5. ibi. In receptione Superior non habet votum, 6. pag. 252. Moriens in Monasterio, in eo non sepelitur, 8. ibid. *Vide v. Monialis*.

Q.

Quarta funeralis. Solvitur juxta consuetudinem, 1. & 2. pag. 336. Non solvitur de candelis, quæ dantur ad manus Fratrum, 5. & 6. pag. 337. Ad eam tenentur Conventus erecti 40. annis ante Trid. 7. p. 338. Parocho incumbit probare Regulares teneri ad solvendam quartam, 9. ibid. An Conventus fundati post publicationem Concilii teneantur ad quartam, 10. pag. 339. Debetur Parocho ob funus translatum, 12. ibid. Solvitur Parocho, qui defuncto solitus fuit Sacramenta ministrare, 13. ibid.

Quæstio. Non sit extra districtum Conventus, 2. pag. 339. Licentia quæstuandi præsumitur data in erectione Conventus, 4. p. 340. Extra diocesim est opus consensu Ordinarii, 6. ibid. Episcopus potest impedire superfluas quæstuationes, 7. & 8. ibi.

R.

Recurfus. Ad Superiorem in casu injusti gravaminis, 12. pagin. 18. Cautela pro Religiosis recurrentibus, 18. pag. 19. Gravatus à Superiore locali non potest recurrere ad Judicem conservatorem, 19. ibi. Apostolici non conceduntur ad legitimandos recurfus Religiosorum, 9. p. 22.

Redditi. Clerici sunt domini reddituum Ecclesiasticorum, 3. p. 342. Ex bonis Ecclesiasticis possunt pro se necessaria sumere, 5. pag. 343. Tenentur superfluum ex redditibus in pias causas erogare, ibid. Possidentes patrimonium possunt de redditibus beneficiorum vivere, 9. ibi. Congrua sustentatio non est restricta ad arctam vivendi formam, 12.

pag. 344. Empta ex redditibus beneficii spectant ad Ecclesiam, 17. pagin. 345. An consanguineis possint aliquid dare, 13. pag. 344. Religiosus assumptus ad Episcopatum est administrator fructuum beneficii, 18. p. 346. Redditi annui computantur inter immobilia, 17. p. 233.

Regimen. Ecclesie non est Aristocraticum, 10. pag. 223. Nec Democraticum, 11. ibid. Bene verò Monarchicum, 14. pagin. 224. Monarchicum est pacis amicum, ibid. Dignior pro regimine non est sanctior, vel doctior, sed magis idoneus ad regendum, 47. pag. 126.

Regula S. Francisci. S. Franciscus interdixit glossas in sua Regula, 1. pagin. 106. Instructio super præceptis Regulæ danda emissuris professionem, 10. §. 7. pagin. 108. Persona interposita nomine Fratrum expendit pecunias, 28. pagin. 114. & seq. Modi congruentes ipsi Regulæ quinam sint, 26. pagin. 355. Indulta contraria Regulæ revocantur, 2. pagin. 106. Vestimentum Fratrum in Regula præscribitur, 5. §. 2. pag. 107.

Regulares. Reverentiam Episcopis exhibent, 39. pagin. 461. Existens intra Claustra non convenitur coram Ordinario, 24. pagin. 456. Non possunt renunciare privilegio exemptionis, 3. pagin. 447. Sunt coadjutores Episcoporum, ibid. Non opponunt exemptionem adversus delegatum Papæ, 27. pagin. 458. Bona degentium extra claustra pertinent ad Cameram Apostolicam, 55. pagin. 417. 37. pagin. 461. Ab Episcopis charitative tractandi, 39. ibid. Degentes in claustris capturati à Curia Episcopali ad suos Superiores remittuntur, 22. pag. 455. & seq. Delinquentes in Monasterio cum scandalo populi censentur peccare extra, ibid. Eorum exemptio est notoria, 2. pag. 446. In Italia non absolunt à casibus Sedi Apostolicæ reservatis, 7. pagin. 6. Pro reservatis Episcopo egent hujus licentia, 5. ibid. Approbati in Diocesi B. egent alia in Diocesi A. 5. pagin. 26. Sine approbatione Episcopi possunt audire confessiones eorum, qui sunt sibi commensales, 10. pagin. 27. Non approbantur ab Episcopis, nisi à Superioribus eis præsententur, 18. pagin. 29. An excipiens confessionem Regularis alterius Ordinis debeat esse approbatus ab Episcopo, 19. ibid. Subditi tenentur celebrare secundum intentionem Prælati, 57. pagin. 67. In claustris Oratoria debent in locis decentibus erigere, 81. pag. 74. Absque obediencialibus non recedunt à Conventibus, 18. pagin. 74. Absque illis reperi possunt ab Episcopis puniri, 28. pagin.

Non possunt alienare res sine licentia Sacr. Congr. 3. pag. 350. Decedentes extra claustra ad ea deferuntur, 29. ad 10. pag. 36. Quæ sacramenta in suis domibus secularibus non ministrent, 57. ad 17. pag. 138. Cum causa possunt suspendi ab audiendis confessionibus, 60. ad 2. ibi. Possunt à suis Prælatibus censuris coerceri, 27. pag. 458. Regularis promotus ad Episcopatum non desinit esse Religiosus, 17. p. 345. Minor. de Observant. & Capuecini constituunt speciem eorum nihil proprii habentium, 22. pag. 45. *Vide* *ver.* *Claustrum*, *Episcopus*, *Examen*.

Reliquia. Ab Episcopo recognoscendæ, 6. pag. 438. Sine Beneplacito Apostolico non alienantur, 14. p. 353.

Reus. Ante sententiam auditur, 50. pag. 127. Excommunicatus ante examen absolvitur cum reincidencia, 59. pag. 130. Examinatur extra carceres, 61. pag. 429. Ei conceditur patronus, 66. pag. 430. & 70. pag. 431. Torquendo conceduntur defensiones, ibi. Judex potest ei patronum assignare, 75. pag. 432. De rei absolutione, 77. & 78. p. 432. & seq.

Residentia. An in Parochia suppleatur per substitutum, 9. pag. 291. Parochus nec tempore noctis potest abesse à Parochia, ad 2. p. 292. Causæ excusantes à continuitate residendi, 10. ibid. Pro absentia ad duos menses est necessaria licentia Episcopi, 11. ibi. Beneficiarii debent personaliter residere, ut fructus percipiant, 20. 21. 23. pag. 346. & 38. 39. pag. 348.

Restitutio. Recipiens distributiones extra casus permisos tenetur restituere, 33. pag. 347. & sequent. Idem de possessore malæ fidei, 34. pag. 348. Emens res Ecclesiæ absque solemnitate eas restituit, etiam ante sententiam judicis, 20. & 21. p. 354. Accipientes à beneficiatis non tenentur restituere, 16. pag. 345. Simoniacè recipiens beneficium, debet etiam fructus restituere, 45. pag. 390. Beneficiatus non recitans Horas Canonicas restituit fructus beneficii ad ratam omissionis ante sententiam judicis, 10. pag. 382. Pretium receptum simoniacè simonia mentali restituitur, 40. pag. 389. Sed non ei qui dedit, 44. pag. 390. Retinens partem elemosynæ receptæ pro celebratione, tenetur restituere, 48. pag. 63. & seq.

Ritus. Quo exponitur privatim SS. Sacramentum, 2. pag. 134. Decreta S. R. C. sunt regula Sac. Rituum, 16. pag. 150.

Roma. Communis Patria, 4. pag. 152.

Rota. Ejus votum in materia Legatorum Frat. Minor. 27. p. 237.

Rubrica. Sunt regula proxima Rituum, 17.

pag. 151. Præceptiva obligant sub mortali 18. ibid.

S

Sacerdos. Extra articulum mortis non potest absolvere à reservatis Episcopis, & Secdi Apostolicæ, absque speciali commissione, 8. pag. 6. Non approbatus non absolvit à venialibus, 10. pag. 27. Neque à mortalibus aliis confessis, 17. p. 29. In mortis articulo, præsentè approbato, non approbatus non potest confessiones excipere, 13. pag. 28. Regulares debent benigne in suis Ecclesiis recipere Sacerdotes seculares, 5. pag. 50. Exteri, & peregrini non admittuntur ad celebrandum, nisi visis testimonialibus, 6. ibid. Sacerdos secularis ex debito celebraturus certis diebus in Ecclesiis Regularium providet de necessariis, 7. ibidem. Bis in die non potest celebrare, 48. pag. 390. & sequent. Excommunicatus denunciatus non potest in articulo mortis absolvere, 19. pag. 8.

Sacra Congregatio Rev. Fabricæ. Potest sibi vendicare proprietatem legatorum directè reliquorum Fratib. Minor. 9. p. 228. Elapso biennio, & hæredibus non solventibus potest exigere præstationes non solutas, 11. pag. 229.

Sacramentum Eucharistiæ. In Parochialibus, & à Regularibus asservatur in Altari majori, 4. p. 441. Religiosis agrotis extra Conventus, vel hospitia, à Parocho administratur Extrema unctio, & Viaticum, 8. p. 358. *Vide* *v.* *Eucharistia*.

Sacrificium. Est in eo triplex valor, generalissimus, specialis, specialissimus, 52. pag. 65. Valor ipsius quoad applicationem, & effectum, non est infinitus, 56. pag. 66. Valor specialis est debitus tanti stipendium, 53. pag. 65.

Sacristia. Habens Altare ad celebrandum dicitur Capella Ecclesiæ, 12. pag. 33. Mutilans in Sacristia, in qua est Altare ad celebrandum, non gaudet immunitate, 7. pagina 165.

Sanctum Officium. Judex conficiens processum, si emergat casus ad S. Officium spectans, desinit, & denunciat Inquisitoribus, 25. pag. 422. Reprobavit folia cum titulo, *Lotto Spirituale*, &c. 31. pag. 187. Prælati Regulares non possunt impedire suos subditos, ne S. Officio denuncient denunciandos, 9. pag. 442. Et ipsi eos denunciare tenentur, ibidem.

Sacellus. Ut quis in Ecclesia militans habeatur pro

pro Sancto, requiruntur, & merita, & miracula, 4. p. 361.

Sanitas. Miraculosa reddenda statim, & cum totali virium restauratione, 27. pagina. 364.

Scandalum. Propter scandalum, & delictum potest Episcopus Ecclesias Regularium interdicere, 27. pag. 458.

Scriptura. Authentica, quæ sit, 28. & 30. p. 199.

Secretum. In confessione Sacramentali acceptum non licet aperire, 48. pag. 416.

Sedilia. Ad ponenda nova sedilia in Ecclesia sæculari est necessaria licentia Episcopi, 18. pag. 87. Sedes laicorum debent esse extra presbyterium, 3. pag. 194.

Senes. Vegeti sæpe sunt aptiores pro regimine, 8. pag. 306.

Sensus. Naturalis, & obviu est, quem verba exprimunt, 2. p. 220. & 5. p. 222.

Sententia. Definitiva ponit finem causæ, 14. p. 18. Nulla rescinditur à Superiore Iudice, 9. p. 410. A sententia privati nis Parochiæ ob non residentiam non datur appellatio quoad suspensivum, 9. pag. 291. Nulla non transit in rem iudicatam, 85. pag. 434. Absolvens ab observatione iudicii non absolvit à causa, ibidem. Lata contra ius legis est nulla, ibidem. Definitoria fertur de voto consultoris, 77. pag. 432. Hic ille esse non debet, qui elaboraverit defensiones favore rei, 71. pagina 431.

Sepultura. Ecclesiæ Regularium habent ius sepulture, 1. pag. 370. An illi possint renunciare, 2. ibidem. Debet esse remota ab Altaribus, 5. pag. 372. Episcopi, inelecta sepultura, sepeliuntur in Cathedrali, 12. p. 374. Ubi sepeliendus habitans æquè principaliter ruri, & in Civitate, 13. ibidem. Sæculares decedentes in Monasteriis Regularium non sepeliuntur in Ecclesia Conventus, 14. ibid. Religiosus expulsus potest sibi eligere sepulturam, 19. pag. 376. Confratres sepeliuntur in Parochiali, nisi sepulturam alibi sibi eligant, 20. ibidem & 30. ad 7. pag. 379. Pater eligere potest sepulturam filio impuberi, & quid de matre, 22. pag. 376. 24. pag. 377. Decedens sine electione sepulture sepelitur in sepulchro majorum, 23. pag. 376. 30. ad 8. pag. 379. Electio sepulture alterius voluntati non committitur, 27. pag. 378. Clericis, & Religiosis est prohibitum inducere ad eligendam sepulturam in suis Ecclesiis, 28. ibidem. Electio sepulture non præsumitur, 30. ibidem. Valet electio facta coram Parocho cum duobus testibus, ibidem ad 1. & 5. Volentes cum habitu Religioso sepeliri, ex hoc præcisè non sepeliuntur apud Regulares, ibidem ad 9. pag. 379. Cadavera fidelium in se-

pultra non relinquenda ob mortuaria non soluta, 13. pag. 144. Patroni non habent ius sepulture, nisi in fundatione illud sibi referrent, 67. pag. 205. In Ecclesiis exterioribus Monialium non sepeliuntur corpora viro- rum, vel mulierum, 9. pag. 252. Agitur de sepultura tempore interdicti, 6. & 7. pag. 189.

Vide v. Cardinales.

Sigillum. Personarum in dignitate Ecclesiastica est authenticum, 28. pag. 199. Corruptum, & incognitum non probat, 29. ibidem. Confessionis numquam frangendum, 48. pag. 416. Notitia indignitatis habita ex confessione Sacramentali non præjudicat eligendo, 34. pagina 118.

Silentium. Obsequioso non satisfat Constitutio- nibus Apostolicis, 4. pag. 221.

Simonia. Tria ad simoniam necessaria, 2. p. 380. Non est accipere stipendium pro celebratione Missæ, 61. pag. 68. Nec pro concionibus, 14. pag. 85. Nec dotes à monachandis, 13. p. 293. In venditione jurispatronatus committitur simonia, 47. pag. 203. Jus percipiendi fructus beneficii est invendibile, 11. pag. 382. Est simonia conferre aliquod pretio æstimabile pro resignatione, & permutatione beneficii, 10. ibid. Et recipere expensas factas in assentione beneficii, 20. pag. 384. Et redimere vexationem à potente concurrere ad collationem juris spiritualis, 12. ibidem 25. pag. 396. & seq. Simonia non est exigere, quæ de jure debentur, 31. pag. 386. Committi potest in resignatione pensionis, 15. pag. 293. Fundare beneficium, ut sibi conferatur, est simonia, 30. pag. 386. Item resignare beneficia in confidentiam, 35. pag. 387. Hæc committitur per accessum, & ingressum, &c. ibidem. Simonia realis inducit excommunicationem Papæ reservatam, 43. pag. 389. Non verò mentalis, 38. pag. 388. Bene verò confidentialis, & aliæ pœnæ, 43. pag. 389. Provisus simoniacè etiam ignoranter, tenetur beneficium dimittere, 8. & 14. pag. 393. & seq. 41. pag. 399. Simonia tolli simonia non potest, 18. pag. 395.

Singularitas. Testium triplex, 34. pagina 428.

Spirituale. Juspatronatus unde dicatur spirituale, 1. pagina 193. & 47. pag. 203. Et qua ratione electio, 1. pagina 392. Quid veniat per spirituale positum in definitione simoniæ, 2. pag. 380.

Statutum. Laicale non ligat Ecclesiasticos, 16. pagina 42. & 25. pagina 262. Eos gravans per indirectum, revocandum, vel declarandum, ibidem. Temporis varietate variatur, 5. pag. 220.

Stipendium. Plura pro eodem sacrificio non reci-

- recipiuntur, 12. pag. 51. Non recipiendum pro labore intrinseco connexo cum celebratione, 61. pag. 68. Exhibens servitium, ut loco stipendii recipiat beneficium, est simoniacus, 23. & 24. pag. 385.
- Stola.* Cum ea Parochus non ingreditur Ecclesias Regularium, 3. ad 2. p. 141. Et audiuntur confessiones, etiam per Regulares, 19. pag. 453.
- Subornatio.* Invalidat electionem, 33. pag. 123. Prohibetur etiam, ut eligatur dignus, ibid.
- Subreptio.* Quid importet, 9. pag. 291.
- Substitutio.* Est secundi hæredis nominatio, 33. pag. 413. In fideicommissaria hæreditas deferatur substituto ministerio hæredis, 34. ibidem.
- Substitutus.* Substituto non præjudicant filii naturales, 28. pag. 414. Nec Monasterium, in quo hæres professionem emittit, 39. ibidem.
- Suffragium.* Etiam unius pecunia venditum totam electionem corrumpit, 16. p. 394. Illud excommunicati ignorantibus non nocet, ibid. Suffragia absentium non supplentur per procuratorem, 19. pag. 19. & seq.
- Synodus.* Est ineligibilis ad Prælaturas, 10. pag. 307.
- Suspensio.* Privat exercitio officii Ecclesiastici, 17. p. 192. Suspendus ab ordine Sacerdotali potest exercere officium Diaconatus, 22. pag. 284. Ab ordine inferiori suspendus, & à superiore suspendus intelligitur, 23. pag. 285. A divinis incurrit irregularitatem, si exercet actum Ordini sacro proprium, 25. ibi. Non potest eligi ad Prælaturas, 15. p. 308. Nec potest eligere, ibi. Suspendio ab Ordine indefinitè privat quovis Ordinum usu, ibidem.
- Sustentatio.* Congrua, quæ sit, 12. pagin. 344.
- Syndicus Apostolicus.* Potest pernoctare in Conventibus Frat. Min. 22. pag. 105. Usus Syndici non est dispensatio in Regula Frat. Minor. 9. §. 6. pag. 108. & 25. pag. 113. Nominæ Romanæ Ecclesiæ recipit elemosynas pecuniarias, & ejusdem autoritate eas expendit, 28. pag. 113. & 34. pag. 114. Non permittebatur, ut plus apud eum deponatur, quam necessitas Fratrum ferat, 30. pag. 113. Syndicus est Oeconomus Sedis Apostolicæ, 28. ibid. Generalis, & Provincialis nominant Syndicos, 36. pag. 114. Et Procurator, & Commissarius Curie pro suis officiis, 1. pag. 400. Instructiones dandæ Syndicis à Fratribus, 40. pag. 115. Fratres non possunt à Syndicis computus juridicè exigere, 44. pagin. 115. Gaudet privilegio fori, 2. pagin. 400. Convenitur coram iudice conservatore, ibi. & §. 1. Est exemptus à repræfaliis, 5.

pag. 403. Nequit cogi ad munia communicatis, 4. pag. 402. Non potest alienare Capellas, & sepulchras Fratrum, 27. pag. 355. Nec bona stabilia pro Fratribus retinere, 35. p. 240. Nec pro illis hæres institui, 33. ibi. Nec cum hæredibus se componere, 34. ibi. Conventus, præter Syndicum, possunt habere substitutum, 8. pag. 403. Si Syndicus sit persona Ecclesiastica, non eximitur à jurisdictione Ordinarii, 9. p. 403.

Synodus. Diocesana caret autoritate adversus privilegia Regularium, 3. pag. 447. Regulares non Parochi non possunt ab Episcopo compelli, ut accedant ad synodum, 20. p. 133. Diocesana vulnerans ipsorum privilegia adversatur Tridentino, 3. pag. 447.

T

- Tabella.* Onerum Missarum retinenda in Sacristia, 32. pag. 58.
- Tempus.* Ad appellandum præfixum, 7. pag. 22. Protogatum pro Lectura Decretorum, de celebrat. Missar. 7. pag. 442. Et pro Lectura eorum ad S. Officium spectantium, ibid. & 9. Quinquennium præfixum ad reclamandum contra validitatem professionis, 16. p. 322. In testamentis ad pias causas non est de necessitate, 58. pag. 417. Quantum temporis importet illud, intra breve tempus, 47. p. 61.
- Tentatio.* Habentes qualitates requisitas gaudent privilegio fori, 32. p. 404. 4. pag. 405. Sepeliuntur in proprio sepulchro, 3. §. 5. p. 404. protegentur à Privilegio Canonis, 5. pag. 405.
- Tentarii.* Degentes in propriis domibus possunt tempore interdicti admitti à Regularibus in suis Ecclesiis, dum divina officia celebrantur, 15. pag. 192. Non gaudent privilegio fori, 1. pag. 403. Eorum professionis formula, 9. pag. 405. Subjiciuntur Conventualibus, & Observantibus, 12. pag. 406.
- Testamentum.* In quo Fratres Min. de Observ. constituuntur hæredes, est nullum, 32. p. 239. Morte confirmatur, 1. p. 408. Nuncupativum fit viva voce, 3. ibi. In condito ad pias causas heres est causa pia, 5. p. 40. Impugnari non potest ex defectu septem testium, 6. ibi. Testes sunt solum de probatione, 8. ibi. Religiosi non possunt condere testamenta, 54. p. 416. Nec clerici de bonis Ecclesiasticis, 57. pag. 417. Secundum testamentum sumptu prius factum, 60. ibid. Rasura non vitiat testamentum, si in substantia non varietur, 62. ibid.
- Testis.* Sæcularis non examinatur à Regulari nisi de licentia Superiorum illius, 47. pag. 426. Reperitio testium ex parte fisci est solemnitas, ex parte rei est de substantia, 66. pag. 430.

Quando legitimari censentur, ibi. Unicus non probat, 51. pag. 427. Item non juratus, 16. p. 365. & 49. p. 427. Testes seorsum examinantur, 17. pag. 365. 50. p. 427. Ut sint contestes, debent concordare in substantialibus, 19. pag. 385.

Titulus. Gesta cum titulo colorato, quando sint valida, 13. pag. 245. & 24. pag. 310. *Ordinatus* cum titulo fiduciario quis dicatur, 36. p. 381. *Vide ver. Cardinales*.

Tolerantia. Non infert consensum Sedis Apostolicæ, 27. p. 262. & seqq. Nec inducit approbationem, ibid.

Tortura. Prærequirit semiplenam probationem, 70. p. 431. Torquendo dantur defensiones, ibi. A decreto de tortura datur appellatio, 16. p. 19.

Transfatio. Est species alienationis, 3. p. 350.

Transitus. Ad aliam Religionem fit de licentia Sedis Apostolicæ, 25. p. 335. Item ad Ordinem Militarem, 26. p. 336.

Translatio. Annuntiatio B. M. V. occurrens feria 6. Parasceues, & Sabbato Sancto, transfertur ad feriam 2. post Dominicam in Albis, 9. p. 143. An translatio Conventus impugnari possit, 9. pag. 101.

Trebellianica. Est quarta pars hæreditatis, quæ deducitur à fideicommissis, 31. p. 413. Hæres gravatus fideicommissio sibi retinet Trebellianicam, 36. ibi. Non deducitur, si causa pia substituitur, 37. ibid.

Tunica. Sanctus Franciscus in secundo capitulo suæ Regulæ permittit, iis qui voluerint habere duas tunicas, unam cum capucio, & aliam sine capucio, 43. p. 116.

V

Verbum, *Possit*, & *Placeat*. In ultima voluntate inducit obligationem, 49. p. 416.

Vexatio. Quando licitè redimatur, 21. p. 384. & 25. p. 396. & seqq.

Vicarius Capitularis. Potest ex causa licentias audiendi confessiones revocare, & approbatos iterum examinare, 14. p. 28. Non potest se ingerere circa ea, quæ competunt Episcopo jure delegationis, 27. p. 247. Potest visitare clausuram Monasteriorum Monialium de regimine Regularium, 37. p. 461.

Vicarius Generalis. Habens speciale mandatum potest ingredi Monasteria Monialium de regimine Regularium pro visitatione clausuræ, 9. p. 79. Potest à Regularibus eligi Conservator, 4. pag. 93. & seqq. In quo habeat idem Tribunal cum Episcopo, 22. p. 247. Circa plura eget speciali mandato, 23. ibi. In causis de-

legatis Episcopo non procedit, nisi illi subdelegantur, 24. ibi. Eget speciali deputatione, ut absolvat ab iis, ad quæ à Trid. c. 16. sess. 24. Episcopis datur facultas, 42. p. 287. Habet jurisdictionem in Conventibus suppressis, ad 10. p. 449. An delegatio facta Vicario transeat ad successorem, 29. p. 248. & seq.

Vigilia. S. Mathiæ occurrens feria 3. Baccanallium non anticipatur, 11. pagin. 149. Occurrens vigilia S. Joannis Baptistæ in die Corporis Christi anticipatur feria IV. 12. ibid.

Vir. Constans quis dicatur, 10. p. 330. Viri nequeunt ultra triduum pernoctare in Conventibus Fratr. Min. de Observ. 20. p. 104. & seq.

Vis, *Absoluta*, & *coactio*, omnem consensum excludit, 12. p. 331.

Visitatio. Episcopus non potest in Ecclesiis Monialium exemptarum visitare Oleum Sanctum, SS. Sacramentum, Confessionalia, & sepulturas, 11. ad 2. p. 80. Visitationi præmittitur absolutio defunctorum, 2. p. 437. & 3. p. 441.

Visitor. Non potest recusari, nisi judicialiter procedat, vel modum excedat in corrigendo, 3. & seq. p. 436. Non gravat subditos, 15. & 16. p. 444. Diligentia pro visitatione Ecclesiæ Parochialis, 3. & seq. p. 437. Interrogationes faciendæ Regularibus, 6. p. 441. Et Monialibus, 2. p. 444. Visitori cibaria quomodo paranda, 17. p. 444.

Virtutes Theologicæ. Deus illis colitur, 5. p. 361. Fides præsupponitur dilectioni charitatis, 6. p. 362. Quid sit Deum gratis amare? ibid. Fides, & Spes Charitate formata, 5. p. 361. Fides est fundamentum justificationis, 29. p. 387. Imperium virtuale charitatis quid importet, 7. p. 362.

Voluntas. Testatrix in uno potest esse perfecta, licet quoad alia non sit, 12. & 13. pag. 410. Est omnino implenda, cum de ea constat, 8. & 9. p. 409. & seq. Bis Exploratur in monachanda, 10. 11. & 12. pag. 253.

Votum. Regulares non possunt commutare vota Summo Pontifici reservata, 11. pag. 7. Nec vota promissoria jurata, & perseverantia, ibi. Emittens votum simplex castitatis, debitum petere non potest, 10. p. 33. Solemnizatur per professionem Religiosam & susceptionem Ordinis Sacri, 1. p. 327. Solum propositum non constituit votum, 10. p. 405. Votum simplex castitatis non includit alia duo paupertatis, & obedientia, 3. §. 3. p. 404. Valet emissum metu mortis, 9. p. 330. Jesuitæ post emissâ vota simplicia sunt verè Religiosi, 31. pag. 280.

Vxor. Sepelitur cum viro, 26. p. 377. Potest sibi eligere sepulturam, ibid.

F I N I S.

Hereditati nequeant ad sacros Ordines promovendi
papa 200 472 36

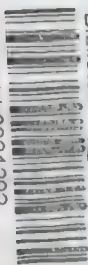
Pater in patrem non habet imperium *glossa*
nisi se subiciat ei: Decret: Gregor: Lib: 1.
Tit: VI de Electo Cap: xx Innotuit. Pag: 138.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to fading.

Handwritten text in the upper middle section, consisting of several lines of script that are difficult to decipher.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0031292

Matthaeus Augustinus F.O.M.

Officiorum curiae ecclesiasticae ad
praesens pro foro Ecclesiastico, tum laicu-
lorum, tum regulari, utiliter aptatus, ac
summorum Pontificum litteris,
Decretis, et conciliorum decretis
Sacrorum Canonum Statutis, necnon
recentioribus Sacrorum Congrega-
tionum rescriptis opportunè instructus

Venetis

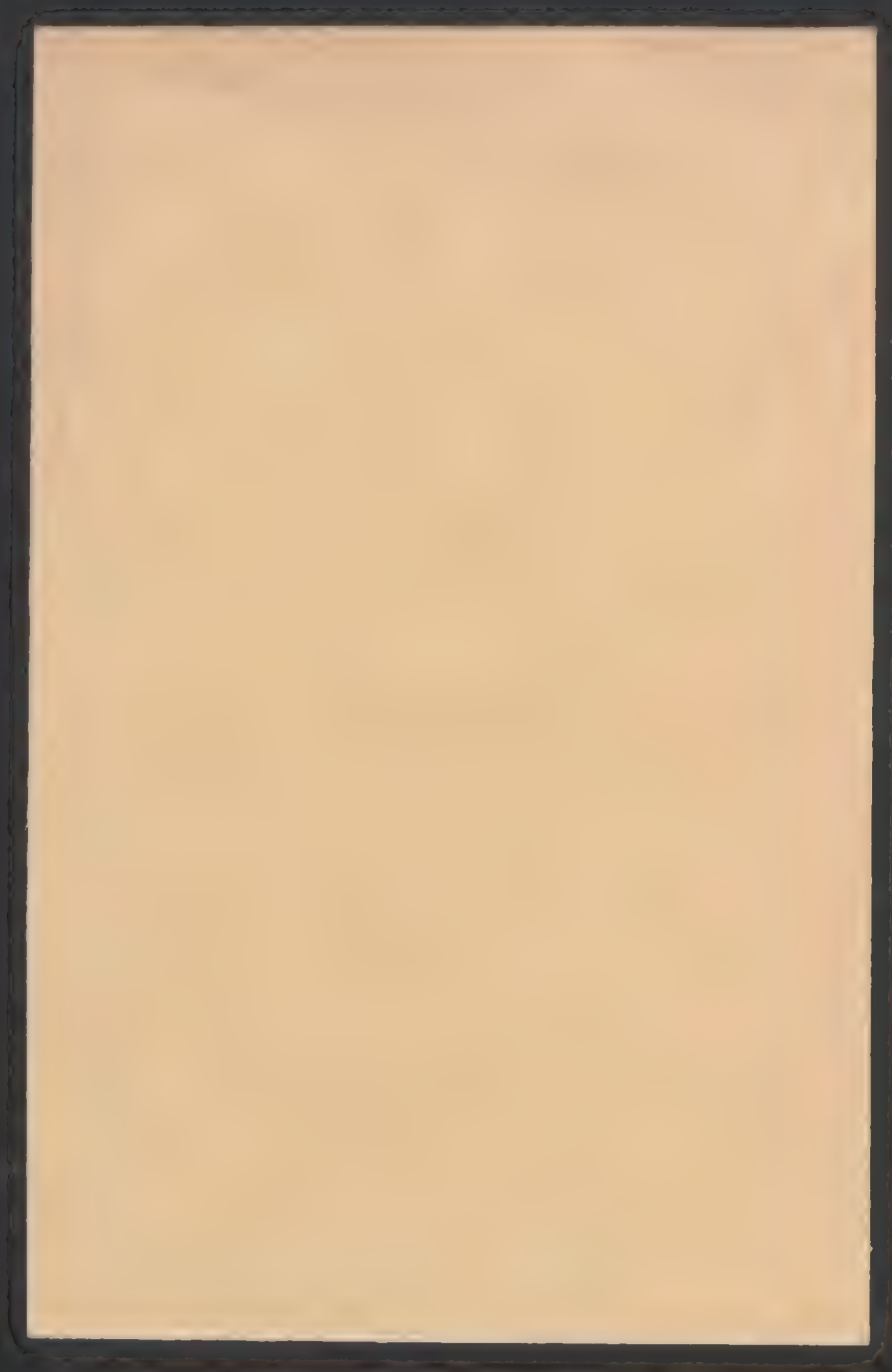
Typ. Belleconiana

1734

4° - 2 K.M. + str. 487 - A - A₄ - G₂ - G₂₄

opr. 8 Kr.

Matthaeus Augustinus O. F. M.

Officiorum curio ecclesiasticae ad praesentem
pro pro Ecclesiastico, tum saeculari, tum
regulari, utilis aptus, ac tummo non
satisficium litteris, Oecumenicorum
conciliorum decretis canonum canonum
statutis, necnon recensionibus
Sacrorum congregationum rescriptis
opportune instructus

Venetis

Typ. Belleouiana

1734

4° - 2 R. n + str. 467 - A - H₄ - G₅ - G₈

Opus. 8 R. n.

